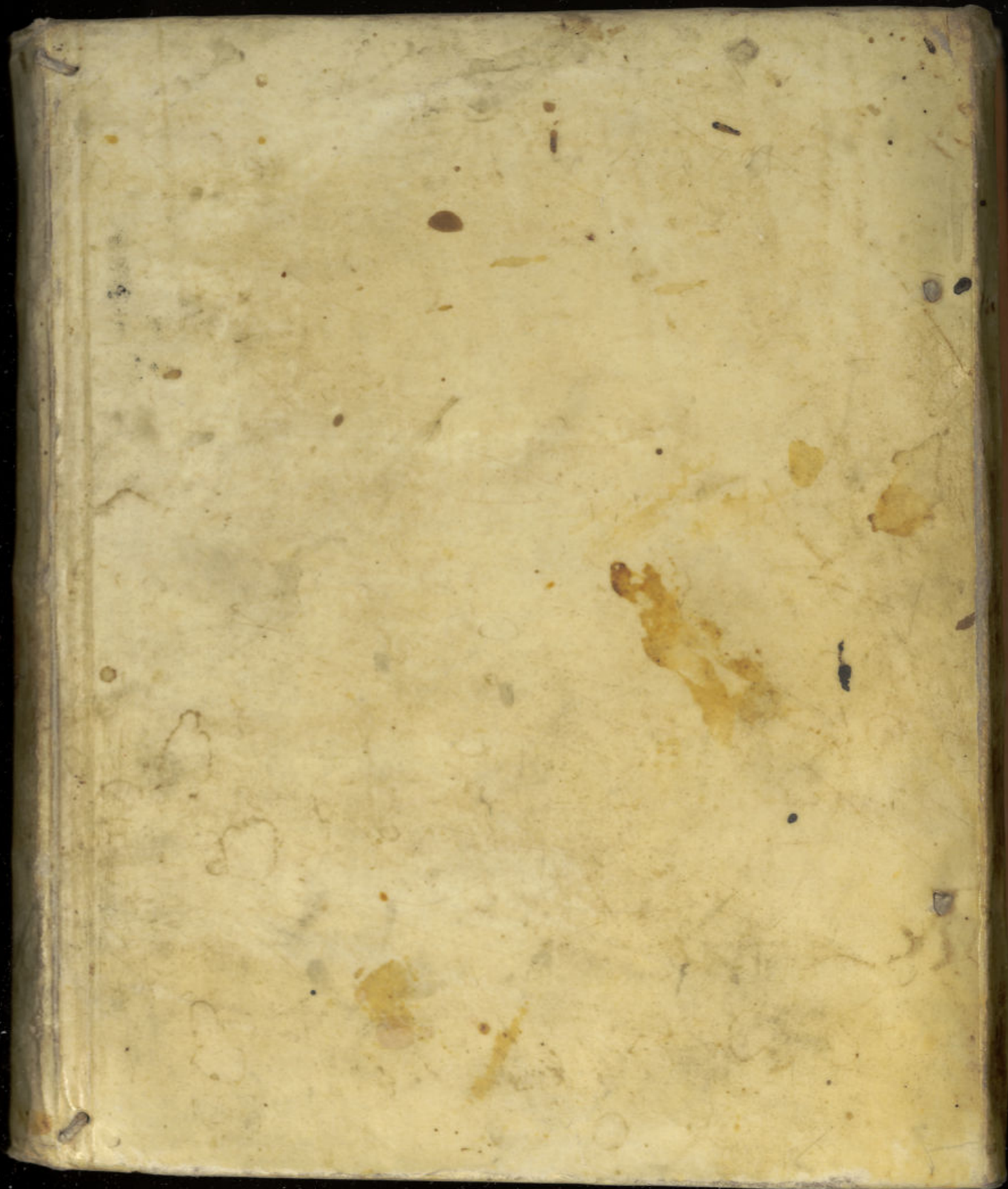

A
15-193

1
1414193

~~23.a. 2.13.~~

8-23a-6-5-5

Schöneberg Universitätsbibliothek
A
15
Jahr 193

11839107

25885 (1)
CORNUCOPIAE

CONCIONUM SACRARUM,
ET MORALIUM FORMATARUM,

Auctore R. P. F. CAROLO VAN HORN, S. T. D.

Ord. Eremitæ S. P. Augustini, Conventus Gandav. Religiosus

P A R T I S P R I M A E

**SUPRA CUNCTAS FERIAS
ET DOMINICAS TOTIUS QUADRAGESIMÆ,**

NEC NON LUCTUOSAM CHRISTI DOMINI PASSIONEM.

CUM TRIPLICI INDICE,

- I. CONCIONUM ET EVANGELIORUM quæ tractantur,
- II. CONCIONATORIO, in omnes Anni DOMINICAS, quibus contenti Discursus sine addito ad longum applicantur;
- III. RERUM MEMORABILIUM & Curiositatum, quæ memorantur.

OPUS ELABORATUM, VARIIS CONCEPTIBUS PREDICABILIBUS, DILUCIDIS & SCRIPTURÆ

*locorum explanationibus, sacrâ ac profanâ historiâ, SS. PP. Authoritatibus mirè resortum,
facili methodo concinnatum.*

A T Q V E A D E O

OMNIBUS PAROCHIS, AC CONCIONATORIBUS, PRÆSERTIM PLURIBUS IMPEDITIS

appriè utile ac necessarium.

Adjungitur quoque ad faciliorem methodum concionandi totius libri Synopsis, in qua adjuncta reperiet Lector objecta & materias, de quibus quælibet Concio præcisè tractat. & quibus DOMINICIS & FESTIS totius Anni, facili negotio appropriari possit.

*Del. Coll. de la Com.
de Ms. de
Granada. B!*

COLONIAE AGRIPPINÆ,
Sumptibus BALTHASARIS IGNATII BUSÆI,

Bibliopola sub signo Monocerotis, Anno M. DC. LXXXVIII.

Superiorum Permissu, & Privilegio S. C. Majestatis speciali.

278
CORNUCOPIA

WILLIAM B. CALLOWAN CORN & CO.

SOLE IMPORTERS
OF ALL KINDS OF
FINE WINE & SPIRITS
FROM FRANCE, ITALY & SPAIN

THEY HAVE ALSO ON HAND A LARGE STOCK OF
FINE OLD WHISKY, BRANDY & GIN

AND ALL THE LATEST FASHIONS IN
WINE & SPIRITS

Handwritten notes:
No. 10
1854

WINE & SPIRITS
AND ALL THE LATEST FASHIONS IN
WINE & SPIRITS

AD LECTOREM.

Candide Lector, demiraris fortassis præsens Opusculum in lucem præter expectationem tuam prodiisse, eò quòd in Mariali meo tractatu pollicitus sum, huic secundum de singularibus Deiparæ Mariæ prærogativis, & raris præminentis annectere. Fateor, mihi mens fuit promissa persolvere: bonitamen, æquique precor, consulas, quòd quamplurimorum consilio, persuasione, & importuna facis adhortatione à proposito meo distractus, ad materiam maximè disparatam me converterim. Urgebat namq; quorundam autoritas, ne aliquorum solidæ rationes, atque plausibilia instare non cessabant motiva. Asserebant hunc Tractatum verbi divini præconibus fore utiliore, accommodatiorem, & muneri imposto magis deservientem. Quoniam unius anni spatio longè plura in Ecclesia Festivalia, & Dominicalia occurrunt Evangelia, quàm Mariales Festivitates. Accedit, quòd illa materia dumtaxat laudes Regiæ cælorum contineat, & ad ejus devotionem excitet: verùm hæc Christianæ perfectionis compendium in se cõprehendit, docens illam regulam, *Declina à malo, & fac bonum*. Virtutum nimirum splendorem commendando, populumque ad illas alliciendo, & vitiorum enormitatem proponendo, & divinæ vindictæ comminatione illum ab eorum perpetracione deterrendo. Quare spero præsentem lucubracionem, & laborem meum non tantùm Concionatoribus utilem futurum, verùm etiam quàm maximum plebi emolumentum pariturum. Ac proinde firmiter confido, quòd hoc Opus altero Vobis non erit ingratius. Quare ut contentum illius quàm brevissimè pandam, accelero. Habes hic benevole Lector, Conciones formatas supra Dominicarum & Feriarum Quadragesimæ Evangelia. In Synopsi in fine adjuncta reperies objecta & materias, de quibus quælibet præcisè tractat, & quibus Dominicis & Festivis totius anni facili negotio appropriari possit, ad quod Themata ex Evangelii erui. In primo Indice tanguntur Argumenta & Evangelia quæ tractantur. In 2. & Concionatorio Indice integrum Dominicale per totum annum tibi suggeritur, & tali quidem modo, ut ne verbulum (si velis) de tuo superaddere necesse sit. Pro qualibet namque Dominica Thema ex occurrenti Evangelio desumptum apposui, ad quod Lectorem per formale præmium deduco. Introductionem in sinuo, confirmationem & epilogum subministro. In tertio Indice præcipuæ annorantur curiositates, & objectæ magis notabilia indigitantur.

Fateor, Sabbathæ pertransivi, quoniam ordinariè Concionator vacat. Quòd si tamen quis eo die etiam Dei Verbum ad populum habere teneatur, in ejus comodum in Synopsi materias ex Evangelii Sabbathinalibus elicui, & laudibus Divæ Virginis (quia ille dies ipsi sacer habetur) applicui. In quo Lectores ad Mariale meum remitto.

Hæc sunt, benigne Lector, quæ præmittenda habui, ut tenerem hunc fœrum tibi utcumque commendarem. Quòd si ille nævum, aut sorditiem aliquam attractam contineat, benevolentia tuâ deterge, & ingenii mei imbecillitati impone. Ne patiarur itaque rogo tenellus iste fomenti penuriam, eum benignè fove, ne illum, quem promisi, & modò favente Deo, & permittente sanitate, editurum promitto, in sinu vestro deponere deterrear. Vale, & fave.

I N D E X
 CONCIONUM, THEMATUM,
 ET
 EVANGELIORUM,
 Quæ in hoc Opere Quadragesimali continentur.

FERIA QUARTA IN DIE CINERUM. Memento homo, quia pulvis es. & in pulverem reverteris, ait Ecclesia. Fol. 1	FERIA QUINTA DOMINICÆ QUINTÆ QUADRAG. Et ecce mulier Chananæ à sinibus illis egressa, clamabat, dicens: Misere mei fili David. Matth. c. 15. fol. 75
FERIA QUINTA POST DIEM CINERUM. Accessit ad eum Centurio, rogans eum, & dicens: Domine, puer meus jacet in domo paralyticus, & male torquetur. Matth. 8. fol. 16	FERIA SEXTA DOMINICÆ PRIMÆ QUADRAG. Surge, tolle grabatum tuum, & ambula. Joan. cap: 5. fol. 81
FERIA SEXTA QUADRAGESIMÆ. Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros. Matth. c. 5. fol. 23	DOMINICA II. QUADRAGESIMÆ. Discipuli considerunt in faciem suam, & timebunt valde. Matth. c. 17. fol. 89
DOMINICA PRIMA QUADRAGESIMÆ. Ductus est Iesus à spiritu in desertum, ut tentaretur à diabolo. Matth. c. 4. fol. 39	FERIA II. DOMINICÆ SECUNDÆ QUADRAGESIMÆ. Ego vado, & quaeritis me, & in peccato vestro moriemini. Joan. c. 8. fol. 98
FERIA SECUNDA POST DOMINICAM PRIMAM QUADRAGESIMÆ. Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum. Matth. c. 25. fol. 49	FERIA TERTIA DOMINICÆ SECUNDÆ QUADRAGESIMÆ. Super Cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisei, omnia ergo quæcumque dixerint vobis, servate & facite. Matth. c. 23. fol. 113
FERIA TERTIA DOMINICÆ PRIMÆ QUADRAGESIMÆ. Domus mea domus orationis vocabitur. Matth. c. 21. fol. 57	FERIA QUARTA DOMINICÆ SECUNDÆ QUADRAGESIMÆ. Ascendens Ierolymam, assumpsit discipulos suos secreta. Matth. c. 20. fol. 122
FERIA QUARTA DOMINICÆ PRIMÆ QUADRAGESIMÆ. Magister, volumus à te signum videre. Matth. c. 12. fol. 65	FERIA QUINTA DOMINICÆ SECUNDÆ QUADRAGESIMÆ. Mortuus est dives, & sepultus est in inferno. Luc. c. 16. fol. 132 FERIA

INDEX CONC. THEMATUM ET EVANGELIORUM.

FERIA SEXTA DOMINICÆ SE-
cundæ Quadragesimæ.
Malos male perdet. Matth. c. 11. fol. 145

DOMINICA TERTIA QUADRA-
gesimæ.
*Erat Iesus eiciens demonium, & illuderat mu-
sum.* Luc. cap. 11. fol. 152

FERIA SECUNDA DOMINICÆ SE-
cundæ Quadragesimæ.
*Quanta audivimus facta in Capharnaum, fac
& hic in patria tua.* Luc. c. 4. fol. 170

FERIA TERTIA DOMINICÆ TERTIÆ
Quadragesimæ.
*Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe
eum inter te, & ipsum solum.* Matth. c. 28. fol. 177

FERIA QUARTA DOMINICÆ TERTIÆ
Quadragesimæ.
Honora patrem & matrem. Matt. c. 15. fol. 188

FERIA QUINTA DOMINICÆ TERTIÆ
Quadragesimæ.
*Et surgens Iesus de Synagoga, introiit in do-
mum Simonis: Socrus autem Simonis tenebatur
magnis febris.* Luc. cap. 4. fol. 195

FERIA SEXTA DOMINICÆ TERTIÆ
Quadragesimæ.
Mulier, da mihi bibere. Joan. c. 4. fol. 211

Dominica quarta Quadragesimæ.
*Cum subleuasset Iesus oculos, dixit ad Philip-
pum: Mi, eror supra turbam.* Joan. c. 6. fol. 219

Feria secunda Dominicæ quartæ
Quadragesimæ.
*Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis, om-
nes eiecit de templo.* Joan. c. 2. fol. 133

Feria tertia Dominicæ quartæ
Quadragesimæ.
Quomodo hic litteras scit, cum non didicerit.
Joan. cap. 7. fol. 241

Feria quarta Dominicæ quartæ
Quadragesimæ.
Et prociens adoravit eum. Joan. c. 9. fol. 148

Feria quinta Dominicæ quintæ
Quadragesimæ.
Mulier noli flere. Luc. c. 7. fol. 257

Feria sexta Dominicæ quartæ
Quadragesimæ.
*Miserunt ergo seruos ad eum dicentes: ecce, quem
amas, infirmatur.* Joan. c. 11. fol. 272

DOMINICA PASSIONIS.
Si veritatem dico, quare non creditis mihi? Joan.
cap. 8. fol. 284

Feria secunda Dominicæ
Passionis.
*Miserunt Principes & Pharisei ministros, ut
apprehenderent Iesum.* Joan. c. 7. fol. 296

Feria tertia Dominicæ
Passionis.
*Ambulabat Iesus in Galilea, volebat enim in
Iudæam ambulare.* Ioan. c. 7. fol. 309

Feria quarta Dominicæ
Passionis.
*Quousque animam nostram tollis, si tu es Chri-
stus, dic nobis palam.* Joan. c. 10. fol. 320

Feria quinta Dominicæ
Passionis.
*Et ecce mulier, qua erat in civitate peccatrix,
ut cognovit, quod accubisset in domo Pharisei, at-
tulit alabastrum unguenti.* Luc. c. 7. fol. 332

Feria sexta Dominicæ
Passionis.
*Si dimittimus eum sic, venient Romani, & tol-
lent nostrum locum & gentem.* Joan. c. 11. fol. 341

DOMINICA PALMARUM.
*Dicite filie Sion: Ecce Rex tuus venit tibi man-
fuctus.* Matth. 21. fol. 359

Feria secunda Hebdomadæ sanctæ.
*Domine memento mei, cum veneris in regnum
tuum.* Luc. 23. fol. 373

Feria tertia Hebdomadæ sanctæ.
Ego ero merces tua magna nimis. Gen. c. 15. f. 384

INDEX CONC. THEMATUM ET EVANGELIORUM.

Feria quarta Hebdomadae sanctae.

Probet autem seipsum homo. Et sic de pane illo
dat, Et de calice bibat. 1. Cor. cap. 11. fol. 394.

Pro Cena Christi Domini.

Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos. Joan.
cap. 13. fol. 407.

LUCTUOSA PASSIONIS JESU DOMINI
nostri Catastrophe, in quatuor divisa judiciaria
Tribunalia, in quibus innocens hic Agnus injuste
ad mortem crucis pro totius mundi salute con-
demnatus exhibetur, XXIV. para-
graphis expressa.

O vos omnes, qui transitis per viam, attendite
Et videte, si est dolor sicut dolor meus. Thren. cap. 1.
fol. 421.

§. 1. Et hymno dicto, exierunt in montem Oli-
veti. Matth. cap. 26. fol. 422.

§. 2. Progressus pusillum, cecidit in faciem suam.
Matth. cap. 26. fol. 424.

§. 3. Pater mi, si possibile est, transeat a me calix
iste. Matth. cap. 26. fol. 425.

§. 4. Et factus est in agonia, sudore sanguineo de-
currente in terram. Luc. cap. 22. fol. 427.

§. 5. Surgite, eamus, appropinquat qui me tra-
det. Matth. cap. 26. fol. 429.

§. 6. Amice, ad quid venisti? Matth. cap. 26.
fol. 432.

§. 7. Tunc accesserunt, Et manus injecerunt in
Iesum. Matth. cap. 26. fol. 434.

§. 8. Quotidie apud vos sedebam docens in tem-
plo, Et non me tenuistis. Matth. cap. 26. fol. 437.

§. 9. Et duxerunt Iesum ad Annam. Joan.
cap. 18. fol. 440.

§. 10. Tunc exspuerunt in faciem ejus, Et pal-
mas in faciem ejus dederunt. Matth. c. 26. fol. 443.

§. 11. Et tu cum Iesu Nazareno eras, at ille ne-
gavit coram omnibus, nescio quid dicis. Matth.
cap. 26. fol. 445.

§. 12. Et conversus Dominus, respexit Petram,
Et egressus foras, flevit amare. Luc. cap. 2. fol. 448.

§. 13. Et vincitum adduxerunt, Et tradiderunt
Pontio Pilato praefidi. Matth. cap. 27. fol. 452.

§. 14. Quem vultis, dimittam vobis, Barabbam
an Iesum, qui dicitur Christus. Matth. c. 27. fol. 456.

§. 15. Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, Et
flagellavit. Joan. cap. 19. fol. 460.

§. 16. Ecce homo. Joan. cap. 19. fol. 463.

§. 17. Iesum autem flagellatum tradidit eis, ut
crucifigeretur. Matth. cap. 2. fol. 468.

§. 18. Et venerunt in locum, qui dicitur Golga-
tha, quod est Calvaria locus. Matth. c. 27. fol. 470.

§. 19. Ibi crucifixerunt eum. Luc. c. 23. fol. 474.

§. 20. Pater dimitte illes, non enim sciunt quid
faciunt. Luc. cap. 23. fol. 476.

§. 21. Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me,
Matth. cap. 27. fol. 479.

§. 22. Et inclinato capite tradidit spiritum. Ioan.
cap. 19. fol. 482.

§. 23. Unus militum lancea latus ejus aperuit,
Et continuè exiit sanguis Et aqua. Ioan. cap. 19.
fol. 483.

§. 24. Accepto corpore, Ioseph involvit illud in
syndone munda, Et posuit illud in monumento suo
nova. Matth. cap. 22. fol. 488.

DOMINICA RESURRECTIONIS
Christi Domini.

Surrexit, non est hic. Marc. cap. 16. fol. 492.

Feria secunda Paschatis.

Ostendi Et sardi corde ad credendum in omni-
bus, qua locuti sunt Propheta, nonne haec oportuit
pati Christum. Et ita intrare in gloriam suam?
Luc. cap. 24. fol. 505.

Feria tertia Paschatis.

Stetit Iesus in medio eorum, Et dixit eis, Pax vo-
bis. Luc. 24. fol. 515.

FACULTAS Adm. R. Patris Magistri PROVINCIALIS.

Visâ approbatione, & commendatione eorum, quibus commissâ fuit cura legendi *Quadragesimale Concionum compositarum à R. Patre M. Carolo van Hoorn, SS. Theol. Doctore, Ordinis Eremitarum S. Augustini presbytero*, permittimus, ut præli beneficio in lucem publicam emittatur; ea, propter concedentes eam, quam dare possumus facultatem. Datum Bruxellis apud S. Apolloniam die 31. Januarii 1665.

*Fr. Joannes Baptista de Perne, Ord. Erem. S. Augustini,
per Belgium Prior Provincialis.*

Hoc à me revisum *Quadragesimale R. ac Exim. P. CAROLI VAN HOORN, S. Theol. Doctoris Ord. Erem. S. Augustini* in tantum sacræ fidei, & bonis moribus non officit, ut quantum quisque satius in ejus lectione operam conficit, tantò sanè satius per ejus opem in fide, & moribus proficit: & in quantum in hoc suo fœtu author sit *scriba doctus, similis patri familias, qui profert de thesauro suo nova & vetera* (si quidem lector periculum facere satagas) quantum sagacius id bono tito lucubrador addisces, tanto verius Authoris laudi propalator accedes. Sic & Authoris operi faveo, & lectoris operæ voveo, Bruxellis apud S. Apolloniam hæc 28. Januarii Anno 1665.

*F. ANGELVS VANDEN DRIESSCHE
S. T. Doctör & Professor*

APPROBATIONES.

Conciones *Quadragesimales, & ad laudem D. Virginis ab Adm. Rev. & Eximio Carolo van Hoorn, Ord. Erem. S. P. Augustini, S. Theol. Doctore concinnatas, que nihil Fidei Catholica, aut bonis moribus contrarium continent, & non sine applausu & fructu ante annos aliquot lucem viderunt, dignissimas censeo, que ad communem legentium & audientium utilitatem typis recendantur.* Datum Colonia apud S. Augustinum, Anno 1670. die 3. Septembris.

F. Joannes Schweitzer, Ord. Erem. S. P. Augustini, S. Theol. Doctör & Professor, Vicarius Provincialis.

Legi *Quadragesimale uti & Mariale Adm. Rev. ac Eximii P. Caroli van Hoorn, S. Theol. Doctoris Ordinis Eremitar. S. Augustini*, ac in utroque *Cornucopiam* inveni, mira rerum pulcherrimarum varietate, ingeniosis conceptibus artificiosè illustrata, ac Sanctorum Patrum testimonis solidè firmatâ, refertam, concinno insuper ordine ita digestam, ut facilem omnibus sui exhibeat copiam ac usum; idque absque ullo doctrinæ navo ac nota contra fidem aut bonos mores: Quapropter è re præconum verbi divini ac laudum Marianarum futurum existimo, ut iteratò uterque liber typis evulgetur, ne plures eorum abundantia deficiat, ac in illorum *Cornucopia* plurimi sentiant inopiam. Coloniae in nostro Conventu Carmelitarum die 4. Septembris Anno 1670.

F. AMBROSIVS à S. GODEFRIDO S. Theol. Lectör ordinarius.

CENSURA ORDINARIÏ.

Opus *Concionum Quadragesimalium, & in laudem B. M. V. ab Adm. Rev. & Eximio P. Carolo van Horn, ex Ordine Eremitarum S. P. Augustini, S. Theol. Doctore, egregiè concinnatum, ac jam alibi revisum, approbatum & impressum, Coloniensibus typis, plurimorum ejusdem B. V. Cultorum bono, jure merito in lucem prodit publicam.* Colonia 4. Sept. Anno 1670.

*Joannes Francken Sierstorff, D. Gym. Laur. Regens, Libror. Cenfor Ordin.
PRIVILE-*

P R I V I L E G I U M C Æ S A R E U M.

LEOPOLDUS divina favente clementia electus Romanorum IMPERATOR
semper Augustus, ac Germania, Hungaria, Bohemia, Dalmatia, Croatia &
Sclavonia Rex, Archidux Austria, Dux Burgundia, Styria, Carinthia, Car-
niola & Wirtembergae, Comes Tyrolis, &c. Agnoscimus & notum facimus te-
nere presentium universis, quòd cum devota Nobis grata Catharina Brassart
Vidua, & ejusdem hæredes, demississimè Nobis exposuerint, se Caroli ab Hoorn, Or-
dinis S. Augustini Eremitarum Conciones in 4. typis excudendas dare constituisse, vereri
autem debere, ne, (quod fieri assolet.) aliorum fraude vel invidia easdem recudemium im-
pendii ac laboris sui fructu sperato frustrentur: ideoque humillimè supplicarint, ut indem-
nitati suæ Privilegio Nostro Casareo clementer consulere dignaremur: Nos ejusmodi pre-
cibus, ut æquissimis benignè annuerimus. Mandantes proinde omnibus ac singulis Ty-
pographis, aliisque quibuscunque rem & negotiationem librariam quovis modo exercen-
tibus districte, atque sub pena decem marcarum auri puri, amissionisque exemplariorum
seriò inhibentes, ne quisquam eorum prefatas Conciones intra decem annorum spatium à
prima editionis die numerandorum, intra Sacri Imperii Regnorumq; & Dominiorum no-
strorum hereditariorum fines, præter prædictam Brassart Viduam & hæredes, & citra
eorundem consensum, eodem aut alio typo, integrè aut pro parte recudere, invehere, vel aliò
recudendum dare, vendare, aut clam vel palam distrahere præsumat, quatenus commi-
natam decem marcarum auri puri poenam, ex semisse Camera nostra Imperiali, & pro re-
liquo parti læse irremissibiliter pendendam incurrere, & omnibus exemplaribus quocunq;
loco repertis (quorum sibi vel propria autoritate, vel Magistratus loci auxilio vindican-
dorum dicta Brassart viduæ, ejusque hæredibus vigore presentium jus fasque sit) privari
noluerit: Dummodo tamen memoratus liber hujusce Privilegii nostri Casarei tenorem pro
publica notitia atque cautela in fronte impressum exhibeat: & quaterna ad minimum e-
jusdem exemplaria ad Cancellariam Imperialem Auticam transmittantur. Mandamus
ergo Universis Nostri, Sacriq; Imperii, Regnorumque ac Provinciarum nostrarum heredi-
tariarum subditis ac fidelibus dilectis, cujuscunque status, gradus, ordinis, conditionisq;
fuerint, præsertim verò locorum Magistratibus ecclesiasticis & secularibus, ne quæquam
huic nostro Casareo Privilegio impunè contravenire patiantur, quin transgressores supra-
dictis poenis aliisque, modis idoneis coërceant, quatenus & ipsi eandem multam evitare vo-
luerint. Harum testimonio litterarum manu nostra subscriptarum, & Sigilli nostri Casar-
ei appensione munitarum: qua dabantur in Civitate nostra Vienna die decima-octava
Februarii, Anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo, Regnorum Nostrorum Ro-
mani duodesimo, Hungari & decimo-quinto, Bohemia verò decimo-quarto, &c.

LEOPOLDUS m. p.

(L. S.)

Ut

Leopoldus Guillelmus Comes in Kinigsegg.

Ad mandatum Sac. Cæsar. Majestatis proprium
Christoph. Beüer.

FERIA

Plutarch.
in vita
Sertorii.

FERIA QUARTA, IN DIE CINERUM.

Memento homo quia pulvis es, & in pulverem reverteris,
ait Ecclesia.

Memoria dignum antiqui Historiographi, & nominatim inter eos, sanè non infimus, doctissimus Plutarchus, strenuissimi istius belli ducis, infestissimi Romanorum hostis Sertorii referunt stratagemata, quo populum Characitanum sibi rebellem subjugavit. Hic, cum suffultus Hispanicis armis, exiguaque Lusitanie tàm temporis barbara militia auctus, ut ferocissimus leo confestim non singulari animi sagacitate, non solita mentis prudentia, & rara constantiae exemplo, diversos hostiliter aggressus est exercitus: de quo Plutarchus: *Potentibus prostratis hostibus, adversa inquam parvis duces, Cottam in freto ad Mellariam Naumachiam vicit, Didium Betica praefectum ad Betim flumen superavit, Domitium & Lugium alterius Hispania praefectum fudit, Toranium alium duce à Metello missum cum copiis deleverit, ipsumque cladibus affectit.* Paulo post ad summam animi redactus fuit angustiam, cernens victricibus armis juxta flumen Tagon supra ingentem, excelsumque collem à Characitanis Herculeas erigi columnas, *Non plus ultra.* Fateor, non verè batur invictus Sertorius hostis copias, nec illius ullatenus militaris artis pertimescebat peritiam, verum turmis suis formidabilem exhortescebat accessum, *usque quia antra & speluncas multas septentrionibus obversas haberet.* Ast qui rebellibus suis summo videbatur munimini, luctuose ruinae deservit occasioni. Etenim Sertorius tot honorificis intumescens victorius, ampliorisque gloriae cupidus, atque anxie veritus, ne fama suae splendor à tam abjecta hac plebe ignominiosa fortassis nebula obfufcetur, diu noctuq; armis, simul stratagemati studuit, collem expugnandi. Verum in vanum. Sed tandem, quod eum vis militaris non docuerat, fortuna adblandiens demonstravit. Contigit (ut affirmat Plutarchus, quòd

Plutarch.
in vita
Sertorii.

Sertorius iratus, se tamquam victum, à barbaris contemni, si ve ne fugisse videretur, summo mane specularum loci ejus naturam iruit. Quem cum inaccessum videret, minitans tantum barbaris, oberabat. Interim còspicit à terra versum eos magnam vim pulveris à vento incitari. Quo viso, mox ipse militibus mandavit, ut ex rara ista, & cineri simili terra à regione collis aggerem comportarent. Quo factum est, ut, quoniam ab ea parte aërem spelunca accipiebat, qua vento patebat, statim barbarorum oculis caligo effunderetur, statimq; spirandi facultas praefocaretur, aspero aëre cum multo pulvere faucibus attracto, itaq; cum post biduum id agrè tulissent, Sertorio se dediderunt, non tantum ei virum apponentes, quantum gloria, quòd quos armis capere nequisset, prudentia expugnasset. Hoc stratagma demiratus Val. Max. ait: *Sertorius quos armis vincere non potuit, cinere devicit.*

Val. Max.

Haud dissimiliter meo judicio (salvo meliori) in militia christiana contra protervum & obstinatum in sceleribus hominem animosa nostra belligerat Amazona, S. Mater Ecclesia, etenim hæc ingemiscens universum mundum à puero usque ad senem detestandis hæc diebus bacchanalibus luxuriantè conspiciens, perterrita enormis criminibus, verita justum offensi misericordis Dei furorem, omninitor conatu & industria, ut tanquam pia mater fulmini divinae justitiae obviet, atq; Omnipotentis iram à suis avertat. Cumq; illum, non nisi per poenitentiam deliniri optimè cognoscat: quid agit? Ecce apprimè edocta acerbissimam Christi Domini passionem, fortissimum ad obduratum peccatoris animum emolliendum fore Achillem, omnium auribus & oculis exponit mysteriosum illud evangelium: *Ecce ascendimus Ierosolyman, & filius hominis tradetur principibus Sacerdotum & Scribis, & condemnabunt eum morte, & tradent eum gentibus ad illudendum & flagellandum, & crucifigendum.* Insuper addit indulgentias, preces, verbumque

Mat. 26:
18. & 19.

humque divinum in tanta peccata demandat deprædicari invecivum, omnesque exerit vires, ut insanientem hominem à vano luxu, & inani- bus mundi illecebris avellat, atque ad sanam mentem deducat. Verùm frustra. Quò igitur sese vertet pia mater tantâ sollicitudine tuorum salutis intentâ? Ecce adinstat alterius Sertorii ad cinerem confugit, *Ve peccatorem, quem prædictis armis vincere non potuit, cinere devincat.* Clamatq; *memento homo quia pulvis es, & in pulverem revertetis.* Et rectè, mortis namque memoria ultimus piæ Bellonæ est aries, quo impius debellari queat. Quod in præfenti discursu mens est ostendere, ubi ante Deiparam pro Spiritus sancti impetrandâ gratiâ salutatione salutaverimus angelicâ dicentes:

AVE MARIA.

Memento homo quia pulvis es, & in pulverem revertetis.

Rom. 5. 12 Sanctus Pater N. Aug. sagacibus ingenii sui oculis perlustrans illa Apostoli verba, *per unum hominem peccatum intravit in hunc mundum, & per peccatum mors.* Explicato, mortem non è peccato, ut effectus à causa solet, exortam fuisse, verùm tamquam pœnam immanasse: *In quacunque hora comederis ex eo, morte morieris.* Subtilem (ut solet) instituit quæstionem: cur benignus dominus mortem, & non quamcumque aliam peccato decreverit pœnam? Forè, inquit Augustinus, ut inde suam manifestius iram, aut in peccato majorem demonstraret displicentiam atque illius gravitatem? Nihil horum, ait Augustinus: erras, erras homo, si pœnam mortis nudam divinæ justitiæ imaginis vindictam: quoniam ego allevanter attestor, quòd in hoc divino decreto mirificè Davidici illius dicti: *Suavis Dominus universis, & misericordia ejus super omnia opera ejus* (id est, in omnibus operibus ejus) & Prophetæ Habac. *Cum iratus fueris, misericordia recordaberis,* illuxerit veritas, dicoque mortem, non tam severam peccati pœnam, quam providam illius misericordis Dei existisse medelam. Audite quæso divina divini Doctoris verba: *O ineffabilem Dei misericordiam! Ipsa pœna vitiorum transit in arma virtutum: mortui sunt illi, quia peccaverunt, non peccant isti, quia moriuntur. Factum est per illorum culpam, ut veniretur in pœnam, tantam Deus fidei præstitit gratiam, ut mors, quam vita constat esse contrariam, instrumentum fieret, per quod transire-*

tur in vitam. Deus enim per primam Adæ transgressionem humanam naturam exitiali cernens concupiscentiæ, & ad malum promptitudinis infectam veneno, tanquam spiritualis medicus, subito de salutari excogitavit antidoto: cumque potentius morte in divina non adveniret officina, eam peccati statuit pœnam, simulque & certam illius effecit medicinam.

Ex quo salubrem eruit doctrinam, ac christianam deducit instructionem, quam omnium cordibus firmiter conatur insculpere aureis hisce verbis: *Ergo homo utatur pœnâ suâ, & bene utatur malo suo, ut proficiat bono suo.* Et rationem hujus allegat: *Quia nihil hominem sic revocat à peccato, quemadmodum jugis mortis recordatio.* Nec mirum; quoniam mors transit in arma virtutis. Quæ, quam sint efficacia ad infestum animæ nostræ hostem, id est peccatum debellandum, operæ pretium est ad amussim indagare potentiora quædam, quibus benignus Deus ad se attrahere impios peccatores conatur, remedia, eaque diemaliter morti opponere: *opposita enim juxta se posita, ut ait Philolophus, magis elucescunt.* Indubitatum est apud SS. PP. tribulationem magnâ, hominem in stricta divinatorum mandatorum observantiâ conservandi, pollère virtute; idque satis apertè insinuat propheta David, hominum deplorans ruinam, simul & fatalem omnis enormis casus originem: *Quia non sunt flagellati, tenui eos superbia.* Et Psalmo 114. consistetur, sese his vinculis ad Deum fuisse reductum: *Tribulationem inveni.* Sed quid deinde ô David! percepisti emolumenti? Audi, quid respondeat: *Et nomen Domini invocavi.* O sancta, ô utilis homini in via Domini recalcitranti afflictio! cedat tamen hæc victoriæ palmam mortis memoriæ, quandoquidem non humano, sed divino illa ei adferbatur eloquio.

Propheta Job, rudi Dei tactus manu, in tam adversa toleranda fortuna invictam suam constantiam, atque exactæ eonformem divino beneplacito voluntatem audacter proficitur, dicens: *Non peccavi,* cujus miraculosum quasi ut manifestet eventum, subjungit: *& in amaritudinibus moratur oculus meus.* Ac si Job exclamaret, quomodo possibile est, quòd ego contra Dominum peccassem, quòd eum blasphemassem, rectamque mandatorum ejus semitam deseruissem, quandoquidem in amaritudinibus moratus sic oculus meus. Etenim, paucio tempore elapso, copioso ditabar grege, armentis abundabam quàm

Serm. 21.
de temp.
Lib. 2. contra
Marcell.

Psal. 72. 6.

Iob. 17. 1.

Psal. 114. 3.

Greg. lib. 3
moral.

Iob. 17. 2.

Hebr. 4. 12

quam plurimis, florenti filiorum, non sine summo animi oblectamento latus meum stipabatur turbâ. Sed ecce nunc, quocumque oculus meus vergat, in amaritudinibus moratur, meque cunctis prospicit spoliatum. Imò quod durius torquet, squalore & macie exæsum, ac ulceribus contempletur referam. *Et tamen non peccavi.* Verùm enim verò ò sanctissime Propheta. & iavice in humana militia athleta! Dic nobis obsecro tuis in communi studio cõsilitonibus, quodnam tuum subsidium? Quod impenetrabile scutum? Quæ arma, quibus tam aspera infelicis fortunæ retudisti iacula?

Jobi genuinum forsitan capiemus responsum ex certa quadam naturæ, quam solertissimus naturalista Solinus, de Basilisco commemorat proprietate. Dicit eum vivum esse tam venosâ naturæ, ut hominem visu occidat, mortuum verò, si ejus corpus in aëre suspendatur, omnia è putrida educta materia absumat animalcula. Ah! quid est aliud mors, quam verus Basiliscus, qui omnem quoad corpus enecat hominem? Vis ò homo & foetida, quæ ex appetitu tuo inordinato. & ex depravatæ naturæ quandoque generantur concupiscentiâ, peccatorum absorbere animalcula? Hunc suspende Basiliscum, cordi tuo firmiter perpetuam imprime mortis memoriam, & in æternum non peccabis. Hoc basilisco tutatus, his armis munitus, hoc telo instructus, hoc seuto cooperatus, contra omnem fortunæ casum, diabolique insultum gloriosus victor evasit propheta Job, ut ipsemet attestatur: *Spiritus meus attenuabitur, dies mei abbreviabuntur, & solum mihi superest sepulchrum. Et hinc non peccavi.* Hunc conceptum, non è phantastico ingenio, sed è celebri ac vero sanctorum Patrum eruto pædagogio. Audi, si lubet, S. Greg. dicentem: *Perfecta vita est mortis meditatio, quam cum iusti sollicitè peragunt, culpæ laqueos evadunt, unde Job, quia cogitabat de sepulchro, aptè subiungit, non peccavi.* Rationem reddit ulteriorem Damianus: *Nec mirum, quod Job non peccavit, quia non est vitio diversorium, in quo versatur mente sepulchrum. Optimè itaque August. Pæna vitiorum transit in arma virtutis.* Prudenterque vititur hoc die Ecclesia contra peccatum antidoto: *Memento homo, &c.*

Nec minor, quam jam allegato, hominem in peccatis inverteo convertendi, remedio tum à sacra Scriptura, tum à S. S. P. P. attribuitur potentia verbo divino, *Vivus est enim, inquit Apostolus, sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni*

gladio ancipiti, & pertingens usque ad divisionem animæ & spiritus. Et sanctus Bernard. *Verbum Dei multas operatur utilitates in cordibus nostris.* Nihilominus tamen hoc victoriæ bravium memoriæ mortis concedat necesse est. Pro quo efficaciter probando non abs re fore æstimo, sedulo perferuari mysteriosum ac divinum Christi Domini cum ægrotis, miraculosè sanatis, & resuscitatis (qui omnes secundum Aug. peccatores representant) agendi modum. Homini cuidam, ut narrat Joannes, qui 38. annis juxta probaticam piscinam languerat, pristinum restituit fanitatem. Sed adverte, cum melioris admonet vitæ: *Jam sanus factus es: jam noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Liberat è manibus Pharisæorum, & à morte miseram adulteram, confundens judices, proprias iniquitates in eorum memoriam revocando his verbis: *Qui sine peccato est vestrum, primum in illam lapidem mittat.* Et ecce huic quoque salutarem de vita emendanda dat correptionem: *Vade, & jam noli amplius peccare.* Hocque Jesum in quam plurimis ægrotis fuisse practicum, perspicuè constat velius, qui sacram Scripturam à limine dumtaxat salutarunt. Verùm modò adverte, quomodo sese cum resuscitatis gesserit Christus. Ecce, ut refert Evangelista Marcus, ad vitam revocat defunctam archifynagogi filiam: *Et tenens manum puellæ, ait illi: Talitha Cumi tibi dico surge. Et confestim surrexit & ambulabat.* Rursus vitam restituit unico mortuæ illius viduæ filio in civitate Naim: *Adolescens tibi dico surge.* Denudè resuscitat quadriduanum & foetidum Lazarem, *Lazare veni foras, & statim prodiit, qui fuerat mortuus.*

Sed quod hic notari necessarium est, nullam sacra Scriptura facit morum emendationis mentionem. Nudè namque ait Christus: *Sinite eum abire.* Verùm quid hic lateat mysterii? O pie Domine! Hi tres mortui, tres secundum animam mortuos representant peccatores, & quidem Lazarus iniquitatibus immersum, peccatis obduratum, & sceleribus fatidum, ut divinè attestatur S. P. N. Aug. *Tertius mortuus est Lazarus, genus mortis horrenda, & magna consuetudo appellatur. Aliud est enim peccare, aliud peccandi consuetudinem facere. Qui peccat, & continuo corrigitur, citò reviviscit, quia nondum est implicatus consuetudini. Qui autem peccare consueverit, sepultus est, & bene de illo dicitur, jam foetis.* Cur itaque eum non increpas? Cur non adhortaris, ut pravam peccandi deferat consuetudinem, & ad meliorem

Ioan. 5. 48

Ioan. 8. 7.

vers. 11.

Marci 14. v. 41.

Lucæ 7. 14

Ioan. 11. v. 44.

Aug. in 10. tract. 49.

n. 21.
mp.
2. con-
Mar-

72. 6.

14. 3.

Greg. lib. 3
moral.

Hebr. 4. 12

Iob. 17. 1.

7. 2.

vita transeat frugem? Curei efficaci divinâ tuâ doctrinâ non inculcas fugienda esse impiorum confortia, atque cunctas peccandi evitandas occasiones? Sed simpliciter ais: *Sinite eum abire*? Revoca quæso Domine abeuntem, quò enim currit, nisi ad stratum & cognitam malitiæ viam? Quò tender, nisi ad consueta deliciarum atque voluptatum loca? non inquit Christus, nec mica talis subest discriminis: *Sinite eum abire*.

Pro plenaria jam tactæ difficultatis enodatione operæ pretium erit mysteriosum quemdam actum, quem sacra commemorat historia in mentem revocare. Naaman princeps militiæ regis Syriæ, jam à propheta Elisæo leprâ mundatus, ad Syriam reverfus, in gratiarû actionem ipsi munera quàm plurima obtulit, quibus ab illo constanter spretis, tandem hoc unicum exoptulavit:

4. Reg. 4.

vers. 18.

Hoc solum est, ut depreceris Dominum pro servo tuo, quando ingredietur Dominus meus templum Remmon, ut adoret, & illo innitente super manum meam, si adoravero in templo Remmon adorante eo in eodem loco, ignoscat mihi Dominus pro hac re, qui dixit ei, vade in pace. De hoc tam prompto Elisæi in reditum consensu obstupescit Sanctus Hieronymus, exclamaturque ad Prophetam, quid agis sanctissime vir? Ecce, jam tantum recenter Naaman ad veri Dei cultum & fidem conversus, vix ceremoniis, ritu atque legibus Mosaicis imbutus est, & tam facile ei in Syriam, regnum idolis refectum, ad aulam iniquitate idololatriæ depravatam reditum permittis? *Vade in pace.* Sanè quàm maximè verendum est, ne pravo idololatrarum atlicorum exemplo ad pristinam assuetæ vitæ revertatur normam & in idololatriam reincidat. Si respondeas Elisæe, suam Naaman in fide satis superque promississe constantiam: *Non enim faciet ultra servus tuus holocaustum, nec victimam Diis alienis nisi Domino:* Nec satisfacis. Nonne enim omnino planè peccandi rescindenda est occasio? Nonne pravorum consortium depravationis imminens est periculum? Hoc clarè attestatus est Ethnicus Philosophus Aristippus, qui indagantibus Græcis, quid in moribus observatu foret difficillimum, respondit: *Virum probum inter improbos probitatem servare.* Ergo debebas ipsi instantè periculosum in Syriam dissuadere reditum. *Qui enim amat periculum, in illo peribit,* ait Sapiens.

Hieron. in hunc loc.

vers. 17.

Eos. 3. 27

Deinde cur ad minus ipsi in fide perseverantiam non inculcas? Cur Scyllas & Charybdes, in quas facillimè impingere posset, non exponis? Sed sine ulla replica dicis, *vade in pace*? Hoc tam altum

Elisæi silentium suo nequaquam caret mysterio, nec morali doctrinâ, inquit Hieron. *In tam gravibus peccandi periculis ipsum non admonuit, sed simpliciter dixit, vade in pace, significans, nec quidem in presenti periculo catechesi opus esse.* Sed cur ô Hieronymus? quid quæso fortitudinis? Quid contra cuncta discrimina in Naaman solidi Elisæus contemplatur subsidii? Ah respondet sanctus Doctor, ipse secum transportat arma virtutis. Attende, quid immediatè ante Naaman à Propheta exoptularat: *Obsecro, concede mihi servo tuo, ut tollam onus duorum burdonum de terra.* Ecce nuper idololatra, nunc fidelis, secum defert terram & cinerem, id est vivam mortis imaginem, ac proinde reincidivæ non subest periculum. His enim virtutis armis cuncta invictus perfringeret obstacula.

Hieron. in hunc loc.

Quod luculenter confirmat piissimus ille Rex Judæ Josias. Is namque zelotes veri Dei cultus, in idololatrâs Israëlitas plurimum exarscens, contrivit, inquit Scriptura, *statuas, & succidit lucos.* Sed ratus nec hoc fecisse sufficere, ut gentem hanc, tantopere salforum deorum cultui addictam, à tam abominando & enormi crimine potenter avelleret. *Replevit loca eorum ossibus mortuorum.* Nec hic substitit Rex, sed, ut post subditur: *Conversus Josias vidit ibi sepulchra, quæ erant in monte, misitque & tulit ossa de sepulchris, & combussit ea super altare:* Ut scilicet Israëlita cineris & mortis reminiscens illius terrore conuteretur, atque his potentibus armis idololatriam debellant. Quia, ut ait Damianus: *Non est vitio divorforium in quo versatur mente sepulchrum.*

4. Reg. 23. 14.

vers. 16. 1

Et hoc modo illucescit ratio, cur Christus mortuis resuscitatis nullam de sanctioris vitæ instituendæ normâ dederit admonitionem, ne quidem Lazaro, vivo indurati peccatoris exemplari: etenim edocti erant in schola mortis, de qua ait divinus Plato: *Summa Philosophia omnium sapientum est mortis meditatio.* Hinc Democritus Philosophus sepulchris continuè inhabitans testatur, sese plus in iis sapientiæ dedicisse, quàm in cunctis totius Græciæ academiis. Instructione itaque Christi opus non erat, ideoque tantum dicit: *Sinite eum abire.* Et rectè inquit Bern. *Non ad se redivivum hominem petit duci, sed liberam abeundi tradit facultatem: sinite eum abire; sciebat enim hominem mortis memoriâ septum non perditum iri.* Cui ad stipulatur S. P. N. Aug. dicens: *Quia pro Domino loquebatur mortis memoria, quæ potentissima contra cuncta peccata subministrat virtutis arma.* Ita ut idem audeat dicere:

Aug. lib. quest. super Iosue quest. 9.

Bern. lib. de conside ratione.

Serm. de Dom. Sep.

Prov. 11.

Ezech. 24. v. 12.

Iob. 21. 3

Nihil

Aug. lib. 1
quæst. su-
per Iosue
quæst. 9.

Nihil sic homines revocat à peccato, quemadmodum imminentiæ mortis cogitatio. Propheta Job sermone institutus de peccatore in iniquitatibus obdurato, peccatis immerito, ac fallaci voluptatum ac illecebrarum furo obæcato, anxie & cunctanter pro tam intricato malo, & usque ad ossa serpenti veneno, salutiferum unde quaque investigat remedium. Et sanè non immeritò, quia si credere fas sit Bernardo, vix ullum morbo tam periculoso obviare potest antidotum. *Cor durum*, inquit, *ipsum est, quod nec compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec movetur precibus, exemplis non inducitur, minis non terretur, beneficiis obduratur, flagellis non eruditur, & ut breviter cuncta horribilis mali complectar: ipsum est, quod nec Deum timet; nec hominem reveretur.* Hinc ait divus Thomas à Villanova: Peccatores obstinati & obdurati non nisi miraculosè salvantur. Audite Jobi verba: *Quis arguet eoram eo viam ejus, & qua fecit, quis reddet ei? Ac si diceret, Ah bone Deus? Quis est iste, qui peccatorem ferreà libidinum & sensuallium delectationum catenâ archissimè constrictum, piâ atque fraternâ correptione dissolvit? Quis est, qui penetranti verbi divini gladio cor, in iniquitate contumax, conscindet? Quis pectus petra ipsâ durius emolliet? Quis est, qui ei ausus erit peccati turpitudinem, simul & gravitatem ob oculos ponere? Quis est, qui cum precibus, blanditiis, minis, aut inferni horrore à prava cõsuetudine ad meliorem vitæ frugem reducet? Heu, heu, exclamat Sapiens, frustra, frustra, cuncta tentantur remedia: Quia, inquit, impius, cum in profundum venerit peccatorum contemnit, scilicet Deum, ejusque leges, us rectè annotat Liranus, contemnit supplicia, contemnit correptionem, penitentia, omnemque medicinam. Cujus genuinam rationem annexit Casarius: De multitudine peccatorum desperatione nascitur, & ex desperatione, absque ulla reverentia, peccatorum frans laxantur. Ac proinde finalem peccatorem arguens, quàm optimè poterit cum Ezechiele exclamare: Multo labore sudatum est, & non exivit de ea nimia rubigo ejus, nec per ignem. Nullum itaque, ô Job, tam exitiali animæ veneno medicinale adinventi potest pharmacum, nulla spes tali superest salutis: Imo, imo, inquit, restat, sed unica. Ipse ad sepulchra ducetur, & in congerie mortuorum evigilabit. Ille, ille viva mortis tandem resipiscet reminiscencia, qui nequam sana vivorum flecti poterat disciplina. Ille docebitur in scholâ sepulchri, qui Academiam abhorrebat veri Dei. Ille evigilabit à peccatis in*

Bern. lib. 1
de conside-
ratione.

Serm. de
Dom. Sept.

Reg. 2 3
14.

rs. 16. 1

Prov. 11.

Ezech. 24.
v. 12.

Job. 21. 32

tenebris mortis, qui alia sethargia laborabat in splendore virtutis. Ille, qui aliis armis devinci nequit, facilè cinere, id est, mortis memoria, succumbet. Unde auctor Catenæ Græcæ supra illud Job: Ipse ad sepulchrum ducetur, ait: Si aliqua ratione hujusmodi (scilicet peccatores obæcati,) ut ad sanam mentem rediant, adduci possint, maximè id efficiet mortis consideratio.

Id ipsum non obscure sanè demonstrat Propheta David, dum ipse nimiam perferutans depravati sui sæculi in peccando insolentiam, Dominum querulâ voce interpellat: *Vsquequò Domine, usquequò peccatores gloriantur?* scilicet in sua iniquitate. *Effabuntur & loquentur iniquitatem, loquentur omnes qui operantur injustitiam.* An non vides, ô piissime & misericors Domine, quòd impii divinas tuas peflundent leges, quòd tua pedibus conculcent mandata? Ecce, electam tuam plebem iniqui opprimunt: *Populum tuum Domine humiliaverunt:* Ecce mantis eorum innocentium sanguine plenæ sunt: *Vidua, & advenam interfecerunt.* Imò eò processerunt proterviæ ac temeritatis, ut divinam tuam denegent providentiam: *Dixerunt, non videbit Dominus.* Quousque Domine tuas exercebunt impietates? Quousque rursus repeto, tua conculcabunt audacter mandata? Quousque suis inhærebunt pertinaciter nequitiis? Audite, quid respondeat Propheta: *Donec fodiat peccatori fossa.* Ad quod divinè doctissimus Hugo: *Donec ingrediatur peccator sepulchrum, id est, cogitet de morte.* Unde ait Job: *Ibi impii cessaverunt à tumultu.* Augustinus legit, *Ibi deposuerunt impii furcra suam.* Bene itaque dicit sanctus Doctor, quòd mortis recordatio sunt arma virtutis.

Psal. 93.
3, 4, 5, 6, 7
13.

Job. 3. 17.

Verùm modò, ne nimium prolixi simus (quamvis tamen id, non tantum materiæ fecunditas, sed quàm maximè excusare debeat utilitas), ad tertium & ultimum, contra peccatum transeamus remedium. S. S. P. P. præter jam commemorata, peccatorem inveteratum à consuetâ erroris via divertendi, & ad rectam, ratiomique & divinæ legi consentaneam vitæ normam allicienti, indubitanter adstruunt exactam acerbissimæ Christi Domini Passionis contemplationem. Audite pro multis horum coryphæum Augustinum, *Et à peccatis sanemur, inquit, Christum crucifixum intueamur, quomodo enim, qui intuebantur serpentem aeneum, non peribant morsibus serpentum; sic qui intuentur fide Christi mortem, curantur morsibus peccatorum.* Verùm enim verò, ausim dicere,

passionis memoriam morti victoriæ attribuere debere palmam.

Quod, ut ad oculum perspiciatis, mentem vestram necum ad quoddam, suâ sanè nequaquam carens energiâ, subleuate mysterium. Annotate curiosè, quòd omnia passionis instrumenta per diversas universi mundi plagas divinâ providentiâ sint dispersa. Etenim Romæ reperitur Christi Domini tunica inconsutilis, Innocentio octavo à Bajazete Turcarum Sultano in donum transmissa. Columna, cur Salvator mundi alligatus, diris flagris dilaniatus est, ibidem in ecclesia sanctæ Praxedis. Parisiis notabilis spineæ coronæ pars, quæ sanctissimum Christi caput crudeliter terebravit, Mediolani clavus, qui sacratissimos illius pedes atq. manus severè perforavit: item & Trevis. Crux autem, in qua Dominus tribus horis pro mundi salute pependit, & moriens chirographum primorum patentum peccati delevit, in varias partes divisa, per quamplurima terræ loca distributa est. Et discurre de cæteris; idque in dubiè eo fine, ut Christi fideles horum instrumentorum intuitu acerbissimarum, quas innocens Christus æterni Patris unigenitus filius pro homine, teo & peccatore voluntariè pertulit, pœnarum memores, debito gratitudinis ad illius amorem allicerentur, & ab eo, de novo peccatis suis multò crudelius crucifigendo, deterrentur. Verùm quod hic animadversione dignum est, quòd pius Dominus Turcis, infidelibus & Idololâtris tumulum, in quo sacrosanctum ejus Corpus reconditum fuit, tanquam testamentum reliquerit. Meritò enim quisquam justas de hoc deponere posset querelas, atque ad eum exclamare, ô pie Jeshu! cur Barbaros & inimicos tam pretioso ditas, & fideles & amicos tuos privas thesauro? cur monumentum tuum, cui (ut arbitrantur quamplurimi S. S. P. P.) totius corporis tui vestigia visibilia impressisti, Christianis non concedis, ut saluari tanti redemptionis mysterii reminiscentiâ ex ejus conspectu reviviscente, ad pietatem commoti, sese totaliter divino devoteant obsequio!

Nec dicat aliquis, id nequaquam mirum fore; cum enim sepulchrum Christi, utpote lapidibus excisum non exiguæ foret machinæ, non tam facile, ut alia passionis instrumenta, transportari poterat. Id namque mihi nullatenus satisfacit. Poterat enim omnipotens Dominus divinè sua virtute illud ad quemdam Christiani-

tatis locum deferre: sicut per Angelos Sacrosanctam illam domunculam, in qua Verbum caro factum est Loretæ collocari demandavit. Poterat inquam, ut palatii iniqui judicis Pilati gradus, è quibus scala Sancta, quam usque in hunc diem genibus flexis summa cum veneratione Romæ Christiani ascendunt, erecta est, transfudit: Sepulchrum quoque Romam transportare. Quare itaque tantum Ecclesiæ electæ suæ sponsæ denegavit ornamentum? Profectò hoc suo neutiquam carere autumo mysterio.

Ad quod penetrandum, operæ pretium est meminisci certæ medicorum methodi, quâ in infirmis curandis utuntur. Eorum Coriphæus & Princeps Hypocrates præcipit, sedulò attendendam esse morbi gravitatem, qualitatem, durationem, pulsum, infirmi constitutionem &c. Undè inquit, si pulsus levem indicet infirmitatem, levia, si verò gravem & radicatam, efficaciora adhibenda sunt medicamina. Verùm, si febris in tantum ingravescat, ut suo ardore omne humidum radicale fermè absumpserit, miserque ægrotus ad summam, & extremam redactus sit necessitatem, imò vix ulla superfit spes salutis, extremis remediis opus est, juxta vulgare axioma: *extremis extrema remedia adhibenda sunt.* Haud aliter divinus & celestis ille Medicus Christus suos, in mundo versantes, spiritualiter curat infirmos. Penetranti suo intuitu cunctas torius universi perlustrat regiones, varioque comperit languidos & ægrotos. Accedit Christianos & catholicos, pulsum tangit, & ecce in iis reperit plurima futuræ convalescentiæ indicia, scilicet veram Christi fidem, spem, aliquasque adhuc charitatis scintillas, ideoque ipsis leviter infirmis levia suppeditat medicamenta, ipsisque aliquod pium passionis suæ ob oculos statuit instrumentum, ut ejus conspectu ad Deum per veram penitentiam convertantur, sicque à noxiâ animæ languore totaliter liberentur. Verùm ubi extremam Ethnicorum, idololâtrarum Turcarum conspicit infirmitatem, & in iis non reperit pulsum fidei, sed cuncta imminenti æternæ mortis intueret signa, videret mihi exclamare cum Hypocrate, *extremis extrema remedia adhibenda sunt.* Sed quodnam extremum pro tam radicato malo remedium? Ah nullum, nisi eorum oculis exponere Christi Domini sepulchrum, teste Bernardo: *Int. r. sancta ac desiderabilia passionis Domini motiva, sepulchrum tenet quodammodo Principatum, & devotionis plus nescio quid sentiunt, ubi mortuus requiescit, quam ubi vivus*

com-

Psalm. 21.
vers. 28.

Ecol. c. 10.
vers. 15.

1. Reg. 10.
v. 1. 2.

conversatus est: & subdit, quia amplius movet ad pietatem mortis, quam vita recordatio. Hinc est, quòd pius Dominus sepulchrum suum infidelibus reliquerit, quia illud secum apporat arma virtutis contra idololatriam perquam efficacia. Quod succinctè comprobatur Propheta David: Reminiscuntur nimirum mortis, & convertentur ad Dominum omnes fines terræ.

Psalm. 21. vers. 28.

Magni apud fabulosos Poëtas æstimata fuit commenticia illa ardens teda, qua hydræ Lernæam septem capitum post grave & periculosum prælium devicit Hercules. Nec minoris habita fuit Orphæi insignis musici lira, ipsi à patre Apolline (ut effingunt veteres) in dotem tradita, qua saxa & inanimata suo sono atque harmoniaco concentu ad se trahebat. Plurimum quoque ab iis celebratus fuit Neptuni Oceani Domini tridens, quo intumescens maris undas pro suo libitu compeſcebat. Verùm enim verò ausim dicere, cedant hæc fictitia fabulantium arma veris Christianorum virtutis armis, scilicet mortis memoriæ; etenim hæc tanquam Neptuni tridente turgidi irascibilis concupiscentiæ motus refrænantur. Hæc tanquam Orphæi lira saxæa obduratorum peccatorum corda ad Deum efficaciter trahuntur. Hæc, non ut Herculis teda, sed ad instar acutæ falcis, infernalis Hydræ peccati inquam septem capita demetuntur, & septem peccata capitalia penitus devincuntur. Quod, ut luculentius appareat, perplect per singula breviter discurrere.

Ecc. c. 10. vers. 15.

Et ecce primum in arenam descendit tanquam omnium Princeps & coriphæus, imò & origo malorum Superbia teste Sapientia: *initium omnis peccati est superbia.* Videamus itaque an infestum hoc Hydræ peccati caput mortis falce non rescindatur. Narratur in sacra Historia, quòd Saul, cum ad deperditas asinas quarendas à patre suo Cismillus erat, postquam plurimos agros & præta perambulasset, incidit in manus Prophetæ Samuelis, qui divino instinctu illum in Regem Israël unxit: *Tulit autem Samuel lenticulam olei, & effudit super caput eius, & deosculatus est eum, & ait illi: ecce unxit te Dominus super hæreditatem suam in Principem, & liberabis populum suum de manibus inimicorum suorum.* Verum, Saule tantæ rei novitate percusso, & optupestro, tantæque omnimodè diffidente fortunæ, in luculentum veritatis testimonium subjunxit: *Et hoc tibi signum, quia unxit te Dominus in Principem: cum abieris à me, invenies duos viros juxta sepulchrum Rachel in finibus Benjamin, dicensq; tibi, inventi sunt asina,*

1. Reg. 10. v. 1. 2.

ad quas ieras perquirendas. Saul fortunato nuntio gavifus, vilociter ad Rachaelis tendit sepulchrū, & invento, ut Propheta prædixerat signo, ecce (quod stupendum) ipse sese abscondit, volens humeris suis tam fastuosum ac superbum dicere statum. Ut patet ex vers. 21. *Quæsierunt ergò eum, & non est inventus, ecce absconditus est domi.* Sed undè tanta Sauli regni administrandi incussa formido? Undè tanta dominandi aversio? Ah Christiani, Saul foetidum inspexerat Rachaelis sepulchrum, intuitus fuerat vilia ejus cadaveris ossa, consideraverat attentà mente pulcherrimum illud corpus redactum in tetrum cinerem: sicque secum ratiocinabatur: Ergò ista est Rachel, cujus pulchritudo tanta fuit, & aspectus tam amabilis, ut 14. annorum promeruerit servitutem? Ubi modò faciei decor? ubi vultus venustas? ubi columbini illi oculi? Ubi corralius labiorum color? Ubi tuæ modò, ô Rachel! divitiæ? Ah quid hoc? Hiccinè est finis pulchritudinis, divitiarum & potestatis? Hiccinè est omnis carnis Epilogus? Apage regnum, apage sceptrum & corona: cuncta mihi superba vileſcunt, dum mortis memor, induor armis humilitatis. Audite, quàm divinè id explicet doctissimus Hugo: *Quid mirum? si ad Rachaelis intuitum sepulchri, omnis dignitatis fastum d'esserit Saul, cum nulla sit humana mentis excogitatio sic per superbiam elata, qua ad mortis recordationem non devicta funditus evanescat.* Et ob hanc rationem, inquit Mendoza, Samuel Saulem ad sepulchrum mittit, *coronam tibi obtuli, ad sepulchrum perge, cui te fastus regius non eripiet, sed includet.*

vers. 21. & 22.

Et hinc est, quòd si facillimè in superbiam labantur, in quorum mente non versatur sepulchrum. *Quia nò est,* inquit Psalmista, *respectus mortis eorum: ideo tenuit eos superbia.* In: ò & ulterius malum illum serpit, intumisque caucet ille corrodit: *Operti sunt iniquitate, & impietate sua.* Vade itaque ô superbe, ad sepulchrum, qui gloria intumescens te ipsum non capis, qui arrecto collo ad instar pavonis altitudinis tuæ plumas considerans, inflatis: respice tumulum, & ut pavo pedes intuitus, plumas, sic tu omnem fastum faciliè dimittes, Vade, vade, ô ambitiose! ad sepulchrum, qui per fas & nefas ad altiozem insatiabiliter continuo ascendere conaris dignitatis gradum, qui nullius satagis, nisi tui ipsius elationis: hic inquit Job, *confringes tumentes fluctus tuos.* Itore, itore ô superba & vanæ mulieres! quæ fucatâ faciei pulchritudine, vultus lepore, inani linguæ eloquentia inflatæ, præsumptioneque turgentis execrabili,

Psalm. 72. vers. 4.

C. 38. VII

vos quasi deas terrestres arbitramini, ad sepulchrum. Sequimini vos invitatem sanctum Chrysofotomum divinis huius verbis: *Egrediamur ad sepulchra obsecro & videamus mysteria, videamus dilapsam naturam, ossa corrosa, corpora putrefacta. Considera ibi quis sapiens, quis prudens, quis illic Rex, & quis privatus? ubi pulchritudo adolescentia, ubi gratiosus ille aspectus? ubi oculi speciosi? ubi elegans natus? ubi fragrantia labia? nonne omnia pulvis? omnia vermis, nonne omnia putredo & factor?*

Eccle. c. 49. vers. 18.

Rem prima fronte satis miram ad praesens institutum non incongruum dicit Sapiens, loquens de Patriarcha Joseph: *Ossa illius visitata sunt, & post mortem prophetaverunt. Verum quomodo? ubi enim Prophetiae? ubi Prognosticationes? quid ossa Joseph prophetant? quid prognosticant? ah vultis scire o Christiani quid? superbe ingentem tuam dementiam, dum nimio fastu inflaris: vanam tuam irident ambitionem, inanem tuam explodunt gloriam. Tuam o foemina, contemnunt venustatem, qua tu te beatam & felicem autumas. Illa tuas o dives, floccipendunt divitias, quibus tantopere inhias: dum ostendit nil superesse, nisi putredinem & fetorem. Visita itaque o homo, mortuorum ossa, & haec tibi prophetabunt omne quod in mundo est, nil fore, nisi meta vanitatem.*

Verum ulterius ostendamus memoriam mortis potentissima esse humilitatis arma, acutissimaque falces, qua superbiae caput infestae Hydrae id est peccato, praescinditur. Pro quo minime praeteriunda est subtilis quaedam & ingeniosa divi Chrysologi speculatio. Is namque maturè ponderans ingentem diaboli arrogantiam, ruinam illius scaturiginem, signanter duo, diametraliter quasi opposita, advertit sacrae Scripturae locum unum diabolum superbum, & alterum humilem representantem Matth. cap. 4. illius intolerabilem commemorat insolentiam atque elationem, dum a proprio Creatore in deserto exigit adorari dicens *haec omnia tibi dabo, si caedens adoraveris me.* Totum contrarium in regione Gerasenorum contigisse narrat Evangelista Marc. cap. 5. ubi daemoniacus Jesu obviam cucurrit eum adoraturus: *videns autem Iesum a longe cucurrit, & adoravit eum.* De hoc firmopere admiratur Chrysol. exclamat: *Quid est diabolus, quem trina tentatione provocabas ad lapsum, quem promissione regni, ut te adoraret subdolis ambiebas, nunc tremens & miserandus prolaberis & adoras? quae est ista tam subitanea metamorphosis? unde tanta humilitatis indicia? ah rationem rectè allegat Evangelista: semper die & nocte in monu-*

vers. 9.

vers. 6.

Chrysol.

Jerem. 17.

vers. 5.

mentia erat. Ad quod pergit Chrysologus: ecce, qui honores omnes regni promittebat, & gloria fatidus corruptione cadaverum reperit in tumulis: & mortis memor, qui superbia intumescerebat, humiliter sese ante domini pedes prostravit. Tanta, itaque concludo, tamque efficacia huius recordationis sunt arma, ut diabolus ipse (si inflexibilem modo ad malum non haberet voluntatem) iis suam superbiam debellaret.

Hoc ipsum non obscure enituit in obdurato Aegypti Rege Pharaone. Etenim hic, tot tantisque a Moysse Israelitarum duce ostensis prodigiis, admonitus, tot plagis compulsus, ut populum Israeliticum de Domini mandato liberum dimitteret, unico & vero Deo in deserto sacrificaturum, insolenti fastu rurgidus Moyse dicenti: *Hac dicit Dominus Deus Israel, dimitte populum meum, ut sacrificet mihi in deserto,* respondebat, *Quis iste Dominus, ut audiam vocem eius, & dimittam Israel? nescio Dominum, & Israel non dimittam.* Cui sententiae tam immobiliter inhæsit, ut nullatenus ab ea divelli potuerit. Sed quis obsecro ille Hercules, qui induratum Pharaonis animum confregit? Ah, non nisi mortis intuitus. Etenim, cum ipse omnium primogenitorum inspexisset interfectionem, (ut testatur Scriptura, *factum est autem, in noctis medio percussit Deus omne primogenitum in terra Aegypti, a primogenito Pharaonis, qui in solio ejus sedebat, usque ad primogenitum captivae, qua erat in carcere,*) huius horrore perterritus, tandem restipuit, surrexit nocte & omnes servi ejus, cunctaque Aegyptus, non enim erat domus, in qua non jaceret mortuus. Dixitque ad Moysen & Aaron: *Surgite, egredimini a populo meo vos & filii Israel. Ite, immolate Domino sicut scitis.* Ecce, Deus ipse superbum & elatum Pharaonem, quem tot portentis & miraculis vincere non potuit, morte devicit, o mors, vera humilitatis arma.

Exod. 5. v. 1, & 2.

Exod. 12. v. 31.

Refertur a celeberrimo Historiographo Herodoto, quemdam Philosophum Alexandro Magno pretiosum obtulisse lapidem tanti ponderis, quantumvis foret parvus, ut in bilance positus, quodcumque pondus, non tantum adaequaret, verum etiam superaret. Ast, si ei pusillum dumtaxat cinetis superponebatur, pluma ipsa reddebatur levior. Quo viso, Alexander cunctos totius Imperii sui convocari iussit Philosophos, ut ab iis sciscitaretur, quid hoc naturae portentum innueret: inter quos quidam audacter respondit: *Hic lapis cor tuum est, o Alexander, tanti ponderis, ut unico mundo satiari nequeat. Sed si illud pulvere paulisper consper-*

Iob cap. 10. v. 8, & 9.

conspexeris, atque de morte cogitares, à tanta ambitione desisteres. Hoc ipsum ò superbes tibi, quod prudens ille Philosophus Alexandro merito impropere potest. Ecquid enim cor elatum nutris, tantoque ambitionis aggravas onere, ut nullo dignitatis ac eminentiæ gradu quiescat, sed cõtinuò ad Herculeas honoris & fastus anhelet columnas, clametque adinstar alterius Caroli Quinti, plus ultra? sed obsecro illud cinete asperge, sequere Agatoclem figuli filium, qui Rex creatus in mensa indres aureis & argenteis vasis scitilia commiseri demandavit, ne pristini status, suæque originis immemor, regia dignitate superbiret; tu namque homo verè filius figuli es, ut attestatur Prophetæ Job: *Manus tuæ fecerunt me, & plasmarunt me totum in circuitu.* Et rursus: *Memento quæso quod sicut lutum feceris me, & in pulverem reverteris.* Quia hic tibi solida & insuperabilia supeditat humilitatis arma. Hinc Lacedæmoniorum Rex Paulanias gloria & superbia tumidas à Simonide Philosopho petiit, ut ab eo salutare ac præclarum quoddam dogma edoceret, quo probam vitam institueret, rectosque mores componeret. Qui categoricè & absque ullis ambagibus respondit: *Cogita te morturum.* Solon Alexandri fastum, atque animi elationem refrænatus, aureis litteris Templi Delphici foribus hanc insculpi iussit sententiam: *nosce te ipsum Alexander.* Ac si diceret, ò invictissime Monarcha! De tot tantisque ratis de hostibus reportatis victoriis tantopere gloriaris, de tam ampla imperii tui te jactitas dilatione, hæc profectò vana sunt, caduca & peritura, sed *nosce te ipsum.* Perpende quid sis, & altum facillimè dimittes fastum.

Illam ipsam Solonis sententiam, ò Christiane, non Templi Delphici frontispicio, verum intimis cordis tui penetralibus impressam vellem, *nosce te ipsum*, desideraremque, ut indies te ipsum interrogares, quid es? quod tam socorditer negligas. Liceat mihi petere, ò homo quid es? hic mihi respondet, Rex sum potentissimus, iste, Princeps exemptus, nulliusque jurisdictioni subditus: ille potens divitiis, alter in supremo dignitatis gradu constitutus. Hæc famina respondet, ego pulchra sum, alia, ego nobilissima familia oriunda, & sic de cæteris. O insane homuncio? nil planè ad quaesitum respondes. Non peto quis aut qualis sis, non tuas indago qualitates, *Quadragesimale P. H.*

sed tuam rogo quidditatem & essentiam, quid es?

Pro hac enodanda quaestione veteres effinxere Poëtæ. Minervam cunctas congregari iussille scientias, ut quid homo esset definirent. Dialectica respondit, *homo est brevis quoddam entymema: etenim pro antecedenti habet ortum, & pro consequenti occasum.* Astrologia, *homo est mutabilis ut luna*, quæ sola inter omnes planetas crescit & decrescit. Physica, *homo est compositum, constans animâ rationali & corpore.* Logica *homo est animal rationale.* Tandem Mathematica suum quoque protulit iudicium: *Homo est quasi figura sphaerica, cui mox Minerva victoria palmam adscripsit*; qua sicut hæc in idem, in quo incepit, punctum definit; ita homo esse suum è terra recipiens: *formavit Deus hominem de limo terra*, tandem in terram definit, quia pulvis est & in pulverem convertetur. Dum itaque ò homo? à te petitur, quid es? quidditativè respondere oportet: cinis & pulvis sum, & non qualitativè: qualitates enim dumtaxat accidentia sunt à subiecto facillè removibilia, nec hominem ab homine essentialiter diversificant. Docent Thomistæ in corruptione naturali fieri resolutionem usque ad materiam primam, omniaque prorsus accidentia, quæ in composito præexistenter penitus destrui (quidquid sit de hac Physica quaestione, istiusque opinionis veritate, de qua hic institutum non est disputare) verè in hominis corruptione moraliter assero fieri resolutionem usque ad materiam primam. Omnes enim divitiæ, honores, pulchritudo, nobilitas, fortitudo, staturæ proceritas, scientia, doctrina &c. evanescent, & in fumum abeunt, & sola restat materia, cunctis tam principibus, magnatibus & nobilibus, quàm plebeis similis, utpote ejusdem planè speciei, & non nisi individuatione, quæ nullam essentia confert perfectionem, ab invicem diversificata. Hinc subtile quoddam ingenium à socio, dum simul cæmeterium petranfrent, instanter rogatum, ut illi acutum Epitaphium inscriberet, dixit, *mors inæqualium æqualitas.* O pulchrum dictum, paucisque plura complectens! verè mors *inæqualium æqualitas.* Ipsa enim divitem & pauperem, nobilem & ignobilem, doctum & indoctum, Dominum & servum efficit omnino æquales. Unde Diogenes dum hominum cranea in cæmeterio commensuraretur, interrogatus, quid hoc prætenderet, respondit, indago quis hic fuerit dives vel pauper, nobilis vel ignobilis, plebeus vel Princeps. Cui alter: frustra laboras Diogenes,

Gen. c. 2.
vers. 7.

Exod. 5.
v. 1, & 2.

Iob cap. 10
v. 8, & 9.

Exod. 12.
v. 31.

geres, mors namque cunctos pares & similes efficit. Hoc perpende ô homo! hoc cogita ô dives! ô ambitiose! & non tam facile pauperem & humilem spernes, ubi te cunctis parem brevi futuro prævideris.

Nec illam profectò horum armorum virtutem ignoravit cæca gentilitas. Etenim ethnici sedulo mortis imaginem populi oculis exponebant, ut hac deteritus ad rectam vitæ rationem instituentem compelleretur. Hinc famosus ille Lacedæmoniorum legislator Lycurgus, ut nobis attestatur Doctissimus Plutarchus, lege sanxerat, ut mortuorum cæmeterium in media civitate extiteretur, ut mortis memoria civibus, eam obambulantibus inculcicaretur. Ideoque, ut commemorat Aug. pagani & infideles quamplurimi sepulchra juxta urbium portas constituiebant. Ut egredientes & ingredientes, inquit, mortis admonerentur, & sic ad Deos converterentur. Cui concinne adstipulatur Chrysofostomus: *ut tibi jugis sit memoria mortis, antè civitatis ingressum sepulchra vides, ut priusquam amplitudinem & divitias civitatis consideres, agnoscas omnium illarum finem.* Imò & idem Lycurgus, teste rursus Plut: juxta deorum aras mortuos speliri mandarat, ut templa intrantibus mortis memoria refricaretur. Hinc Persæ, ut narrat Herodotus, defunctos domi sepeliebant, ut superstites fortis suæ indefinenter redderent memores. Idcirco & apud præscos Romanos (ut testatur Alex. ab Alex.) invaluit consuetudo, mortuos in domibus suis sepeliendi: *quum à prima origine intrâ suas qui que a des defossa cada vera haberet. Unde Lares in singulis adibus colendi religio pervasit.* Ob eandem rationem Turcarum Sultanus in defuncti parentis locum succedens, antequam sceptro & coronâ insigniretur, tenebatur cum tota aula sepulchrum Job, quod est Constantinopolis, visitare, ut ex illius intuitu novæ gloriæ & fastus elatio, non tantum diminueretur, sed & totaliter extingueretur. Apud Romanos etiam laudabilis videbat consuetudo, nimirum ut curru triumphantis præco insideret, qui illius gloriæ tumorem depressurus, sæpe sæpius ei hæc verba intoneret: *respice ad eos, qui te præcesserunt, & memento te esse moriturum.* Quin imò de Romanis asserit Claudius Paradinus, eos juxta triumphantem artificiosum statuisse sculptorem, diversos manibus imperatori coronato ostentantem lapides, qui ei continuo in auribus hæc verba inflaret: *elige, ô imperator ex his saxis, ex quibus ipse tibi tumulum à me fabricari velis.* Sibi enim ipsis firmissime per-

suadebant, ut alter Damianus: *quod non esset vitio diversorium, in quo versatur mente sepulchrum.* Unde concludit universaliter hic Doctor: *si superbia inflat, sepulchrum ad mentem redeat: necessario illic regida, cervicis tumorem premimus.* Mors itaque arma virtutis. Memento ergò homo, quia pulvis es.

De Scythis veteres commemorant Historiæ, quod dum cruentum quoddam prælium cum Dariò committerent, idè fucine consternati, ut usque ad extremum Asiæ confugerint & cum à Darii militibus, eos celeriter infestantibus, interrogarentur, ubi tandem subsisterent, bellumque viriliter resumerent? responderunt: *se neq; urbes, neque agros, pro quibus dimicent, habere. Caterum, cum ad parentum suorum monumentum pervenerint, scituros demùm, quo modo Scyta præliari consueverint.* Si itaque Scythæ, ut vires novas præliandi reciperent, ad mortuorum suorum sepulchra pergebant, sic & nos, cum contra diabolum infestissimum humani generis hostem dimicamus ad defunctorum tendamus monumenta, non tantum novas vires à memoria mortis, verum etiam invincibilia virtutis arma indubiè mutuaturi.

Horum efficaciam non ignarus dæmon, omnem planè conatum adhibet, omnique utitur industriâ, ut tetrum mortis spectrum hominum oculis subducatur. Ecce Adamo ligni scientiæ boni & mali fructus sub pæna mortis vetatur, mox ipse sese opponit, fallacisque ei persuadet fore minas: *nequam moriemini:* imò non tantum longævam ipsi vitam, verum etiam Deo propriam pollicetur divinitatem: *eritis sicut dii.* Hinc Græcis cadavera mortuorum comburere, & cineres in aërem spargere persuasit. Item & Ægyptios instigavit, ut procul & remotè ab urbe defunctos inhumerarent, ne mortis recordatione vitis abstinerent. Undè commune inolevit adagium: *oblivioni traditus sum, quasi unus ex mortuis Ægyptiis.* Si ergò Christus horribilem mortis hominum oculis, tanquam fortissima arma opponat imaginem, juxta Habac: *Ibi abscondita est fortitudo ejus.* Sed ubi? sequitur, *ante faciem ejus ibit mors:* confestim eam dæmon conatur occultare. Subdit enim scriptura: *egredietur diabolus ante pedes ejus.* Sed nec hic subsistit, sed stetit, & brachia pedesque, ne mors conspiciat, unde quaque extendit: *mensus est terram.*

Ad hoc ipsum solidè confirmandum non adè absonum est in memoriam revocare sacram, quam Scriptura nobis primo Regum narrat historiam.

Plut. in Apoph.

Aug. serm. ad Fratres in Eremito. Chrys. tom. 3. homilia ult. de Spiritu Sancto.

E. s. v. 7. i. Reg. 5. 9.

C. 6. v. 10. & 12.

C. 5. v. 12

Gen. c. 3. vers. 4. & 5.

Hab. c. 3. v. 4. & 5.

Eucher. i. epist. par.

Gethai, captâ Arcâ Israël, sentientes nimium manus Domini & veri Israëlitarum Dei duritiem, uti & viri Azotii, qui palam dixerunt: *non maneat Arcâ Dei Israël super nos: quoniam dura est manus ejus super nos.* De consilio seniorum: *circumdixerunt Arcam Dei Israël.* Sed adverte quid acciderit. Illis autem circumducentibus eam, siebant manus Domini per singulas civitates interfectionis magna nimis. Hoc portentoso & insolito prodigio timore atterriti Acamoritæ. Arcam Domini Dei Israël à se dimittere decreverunt. Modum autem peculiariter annotat textus cap. 6. *Fecerunt ergo illi hoc modo: & tollentes duas vaccas quæ habebant vitulos, junxerunt ad plaustrum.* Hunc Scripturæ locū attentè ponderans Origenes, quo præcipuè notatu reperit digna. Primum, quod vacca, quamvis vitulos haberent lactantes, jugum plaustrum, cui Arca Domini imposita erat, absque notabili mugitu contra naturalem instinctum subierint. Et secundum: *ibant autem in directum vacca per viam, qua ducit Betsamés. Et itinere uno gradiebantur pergentes & mugientes: & non declinaverunt ad dexteram, neq; ad sinistram.* Et is hoc maxime admiratur. Quis enim inquit, vaccarum in viam incognitam & neutiquam assuetam ad Israëlitas existit director, ita ut, ne quidem declinatint ad dexteram aut sinistram? & respondet, id dæmonem ipsum effecisse, hocque, ut terror mortis ad illis idololatris removeretur. Ait enim Scriptura: *& siebat parvor mortis in singulis urbibus:* Audite præfati Doctoris verba: *quis ergò in his, si diligenter inspiciat de vaccarum in directum conductione, non credit diabolicâ operatione quâdam ministratum.* Verebantur enim infernales spiritus, ne gentiles illi mortis spectaculo ad veri Dei cultum converterentur.

Duo itaque sunt animarum nostrarum venatores, Christus & diabolus: ille retia mortis, hic illius oblivionis tendit laqueum. Ille clamat per ecclesiam sponsam suam: *Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris:* hic, nequaquam moriemini. Indiesque in voluptatibus atque mundi illecebris juventutem, imò & senectutem fovens, plurimos fallaciter pollicetur annos. Ille in militia Christiana mortis erigit vexillum, hic in mundana Epicuræa schola insigne quasi permansuræ exponit voluptatis trophæum. Sed heu! an plures assecias habet Christus, an diabolus? Litem hanc dirimet succinctis verbis sanctus Eucherius: *Quid istud, quæso? quid istud est? nihil ita quotidie homines ut mortem*

Eucher. in epist. par. stud est? nihil ita quotidie homines ut mortem

vident, nihil ita obliviscuntur ut mortem. Casus sanè, quia periculosus, deplorabilis. Ubinamque valida à quopiam abjiciuntur virtutis arma, nonne is facile succumbet viribus erroris? ô Christiane respisce, mente revolve exitum vitæ tuæ, & attende ad hodiernum, quod mater tua Ecclesia tibi hodierno die proponit, documentum: *memento homo quia pulvis es.*

Nunc satis fusè de primario Hydræ capite, nimirum superbia actum est. Tempus est, ut ad secundum, scilicet avaritiam transeamus, vitiorum sentinam, legum subverticem, omnis mali fontem, justitiæ pessumdatricem, cujus insigne elogium Sapiens exprimit his verbis: *avarus autem nihil est scelestius.* Nonne & de hac indubitata mors reportat victoriam? ad hoc mecum ô auditores! curiosè annotate, quod narratur Exodi cap. 12. *Ægyptii nimio, ob universalem primogenitorum ab homine usque ad jumenta stragem, pavore perculsi, Israëlitas ad iter quantocius assumendum instigarunt. Urgebantque Ægyptii populum de terra exire velociter, dicentes: omnes moriemur.* Verùm quod hic nullatenus alio premedum est silentio, antequam ex Ægypto discederent: *Petierunt ab Ægyptiis vasa argentea, & aurea, vestemque plurimam:* quæ sine ulla profus contradictioe iis commodarunt. De hoc facto summopere obstupefactus doctissimus Abulensis, inquit rationem, cur Ægyptii, jam Israëlitas recedere cernentes, mutuata vasa aurea & argentea non reperierint, quos tamen execrando habebant odio. Sed è contra divitiarum suarum immemores, illos ad celeriter pergendum impulerint? advertit hic Deum per Angelum præcedenti nocte cuncta per totam Ægyptum primogenita occidisse: *Nec erat domus, in qua non jaceret mortuus.* Nil itaque mirum, si horrendo mortis spectro deterriti thesauros suos floccipenderint. Audite Abulensem: *filiorum dolore, & propria mortis timore Ægyptii tenebantur, ut videntes Hebræos cum vasibus aureis & argenteis, & vestibus recedentes, eos tenere non curarint, sed potius ipsi eos ad velociter fugiendum incitarent, dicentes: omnes moriemur.* Unde bene S. Eugenius aureæ inscribens Damiani sententiæ dicenti: *non est vitio (& sic nec avaritiæ) diversorium, in quo versatur mens sepulchrum, ait, facile contemnit omnia, qui semper cogitat se esse moriturum.*

Pulchram hujus habemus confirmationem ex cap. 13 & 23. Gen. in primo loco Deus Abrahæ infinitas quasi promittit divitias, amplatque

en. c. 3. v. 4. & 5.

ab. c. 3. 4. & 5.

Eccl. 10. 9.

Exod. 12.

vers. 35.

vers. 36.

Abulensis quest. 21. Exod.

vers. 30.

Eug. hom. in Evang.

que agrorum possessionem: *Leva oculos tuos, & vide à loco, in quo nunc es, ad Aquilonem & meridiem, ad orientem & occidentem, omnem terram, quam conspicias tibi dabo, & semini tuo usque in sempiternum.* In secundo vero, immemor omnium bonorum ac possessionum, ait Abraham: *Advena sum & peregrinus.* Vatabl^o loco *advena*, legit: *pauper sum, & peregrinus.* Imò cap. 22. facta est repromissio tam promptæ Abrahamæ obedientiæ in unigenito Deo offerendo, *benedicentur in semine tuo omnes gentes terra.* Sed quid dicis ò Abraham? ecce tot bonis temporalibus, tamque amplo, à Domino dotaris dominio, & tu te advenam, pauperem, & egenum deprædicas? hujus mysterii enodatio clarissimè ex ipso eruitur textu Gen. cap. 23. *Venitque Abraham, ut plangeret, & fletet eam* (scilicet Saram) *cumque surrexisset de officio funeris, locutus est ad filios Hebræ, dicens: advena sum & peregrinus.* Ecce Abraham maturè in dilecta sua uxore Sara formidabilem mortis contemplatus fuerat effigiem, cuius intuitu commotus, detestans cunctas mundi divitias, cunctas agrorum perituras possessiones vilipendere ingenuè edoctus, signanter exclamavit, *advena sum & peregrinus.*

O infames usurarii! ò iniusti alienorum bonorum possesores! si vos injustum nimium lucrum, & iniquum in prata & villas dominium, juxta mortis constitueretis imaginem, quid in ea intruerimini, nisi peregrini & advenæ vitam? quid ibi addiscenteretis, nisi filios vestros exaltando, atque per fas & nefas ditando, advenas relinquere in periculo, vos autem ipsos incolas æterno dedicare barathro? de quo divinissimè Salvianus, ò infelix! *quid curas de filio superstitite, & teipsum in æternitate negligis? Cur tibi potius, quàm filius, non succuris? Cur animam tuam perdis, ut terram & lutum lucreris? cogitas quàm bene alii post te vivant; non cogitas, quàm male ipse moriaris.* Immoderata relictæ filijs facultas, parentum est perpetua mendicitas. *Ac per hoc nulli parentibus magis noxii, quàm filij nimis amati.* Dum illi patris bonis affluunt, parentes sempiternè cruciantur. *Propinqua vestra pignora esse vobis, & conjunctissima certum est, Sed mihi credite, nemo vobis propinquior, nemo conjunctior, quàm vos ipsi. Amate itaque, non obsequimini, amate filios vestros, sed tantum secundo gradu à vobis. Ita illos diligite, ut vos ipsos odisse vereamini.* Hanc hanc ò Christiani, non imitatores pauperis Christi, sed divitis epulonis sequaces avari, intimis vestris penetratib⁹ imprimitte sententiam, & indubiè clamabit^{is} cum patriarcha Abraham *advena sum, &*

non nisi, in hoc mundo *peregrinus*, sequantini itaque numquam satis laudatum Publii Fabii factum, de quo narrat famosissimus Historiographus Plut. Illum, devicto hoste, urbem Romanam ingressurum, commandasse, ut undequaque curru suo triumphali candelas imponerentur candelæ, rogatumque, cur insolita præ aliis triumphatoribus uteretur ceremonia, respondisse: *ut morte (nimis mirum candelarum conspiciendo extinctionem) mortem in memoriam revocem.* Et hic quidem erat idololatra. Quid ergo agemus Christiani, de quorum vita, ad Fabii actum alludens, pulchrè differit Alexandrinus: *Quemadmodum statua cera ad ignem paulatim defluunt, & deficiunt: sic & consumitur vita nostra.*

Nunc urget nos ad tertium Lernæi serpentis caput præsens transgredi institutum, scilicet iram; contra quam profectò nec difficilimum victam mortis memoriæ ostendere possumus victoriam. Cujus evidentem Patriarcha Joseph subministrat probam. De quo sacra commemorat Historia, quod fratres suos, qui in Ægyptum frumentum empturi venerant, barbaræ reminiscens venditionis, & tam exiguæ fraternæ charitatis, durius tractarit Gen. cap. 42. *Quasi ad alienos durius loquebatur, interrogans eos: unde venistis? cumque responderent, sese ex annonæ penuria alimentum querere, rursus torvis oculis, & mordaci lingua replicuit: Exploratores estis: ut videatis infirmiora terra, venistis.* Verumtamen attendite, & audite, quomodo tantillus illius in fumum abierit furor. Ah! intellecto, quamvis, non tantum incerto, sed etiam falso de propria morte rumore, *in inimis cum patre est, alius non est super, qui in senectute illius natus est, cuius uterinus frater mortuus est.* Et verbis Ruben auditis: *Numquid non dixi verbis: nolite peccare in puerum: & non audivistis me? ex sanguis ejus exquisitur.* Dicit sacer textus, *avertitque se parumper, & flevit.* Imò tandem apertè se declarans exclamavit: *Ego sum frater vester, quem vendidistis in Ægyptum.* Nolite pavere. Ac si diceret: *cedat ira, abigatur furor, & pavor mortis pariter vestrum adimat pavorem.* Sic succinctè hoc explicat Philo Judæus: *Audiens Iudam Fratrem suum de se loquentem, tamquam de mortuo, statim adinum contra fratres suos deposuit.* Ecce mors arma virtutum. Memento itaque, quia pulvis es, & in pulverem reverteris.

Nec ad præactum institutum confirmandum ullatenus deficiunt, tam scripturalia, tum christiana,

Plut. in Fabia.

Gen. c. 42. vers. 7.

vers. 9.

vers. 13.

vers. 22.

vers. 24.

Gen. c. 45. vers. 4.

1. Reg. 2. v. 8 & 9.

tom. 2. l.

Job. c. 38. vers. 11.

Gen. c. 4.

Miana, & politica etiam Ethnicorum testimonia. Prima in medium adducit regius Psalmista David 1. Reg. cap. 26. qui, dum infestissimum suum hostem dormientē in suis reperisset manibus Saullem, etiam consulenti & persuadenti Abisai vindictam: *Conclusit Deus hodie inimicum tuum in manus tuas, nunc ergo perfodiam lanceā in terra semel, & secundo opus nō erit.* Mansuetē respondit: *ne interficias eum.* O clementissime David! quid te à sanguine hostis tui, & quidem potentissimi manus tuas edocuit reservare innoxias? Ecce te in colle Hachila cum tribus virorum electorum de Israël millibus ad mortem querit, & tu propria vitæ prodigiosa, alienæ tam benignè parcis: die obsecro, quodnam tantum tuæ benevolentia motivum? Hoc nobis innotescit ex aurei om̄is sententia: *Intuitus dormientis inimici faciem, hinc maxime sumpsit animum fortem, & Philosophicum, cum enim videret illum dormientem, nec quidquam posse facere, sic locutus est cum animo suo; ubi nunc furor ille? Vbi tot insidia? ubi illa malitia? omnia illa abierunt, perieruntque, & adspiciebat illum dormientem, ac de morte communi philosophabatur.* Quod & constanter confitetur opusculo decimo sexto cap. 35. *Si fortassis offeras animum, dirige potius oculos ad sepulchrum, mox enim omnis amaritudo deponitur, dum, quò furor hominum vergat, mens provida contempletur.* David itaque studens in schola mortis, ab effusione etiam rei abstinuit sanguinis.

Rursus hujus evidentem adducit confirmationem Theatrum vitæ humanæ tom. 2. lib. 3. Ubi refertur Dominum quemdam ad eō in servum delinquentem excanduisse, ut eum trucidaturus gladio in pago, non longè ab urbe distante, sit insecutus; cumque ipse currendo vix aliquid viæ lucraretur, in templum quoddam confugit, id securum opinans vitæ suæ asyllum. Verum enim verò, dum illum furibundum insequentem conspexit, ad sepulchralem (in quo ossa defunctorum Domini Patris, avi, abavi, tritavi, &c. requiescebant) tetendit locum: ibique impavidè subsistens, torvo vultu ei hæc dixit verba: *Siste hic furibunde, depone hic impie furorem tuum.* Et ecce, tanquam mansuetissimus agnus, obmutuit, famuloque ex animo, offusum & mortis memor, pepercit, juxta Jobi Prophetiam: *Et dixi huc usque venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos.* Quia non potest iræ esse diversorium, in quo mente versatur sepulchrum.

1. Reg. 26.
v. 8 & 9.

Plut. in
Fabia.

Gen. c. 42.
vers. 7.

vers. 9.

vers. 13.

vers. 12.

vers. 24.

Gen. c. 45.
vers. 4.

Job. c. 38.
vers. 11.

Gen. c. 4.

Hoc ipsum egregiè corroborat cap. 4. Gen. in

persona impij Cain & Fratricidæ. Is, crudeliter occiso Fratre Abele, in tam abominandi sceleris pœnam à divino iudice maledictione percussus, ac exilio à Patria multatus: *Nunc igitur maledictus eris super terram, qua aperuit os suum, & suscepit sanguinem Fratris tui de manu tua, cum operatus fueris eam, non dabit tibi fructus suos, vagus & profugus eris super terram.* Ex hoc miram elicit consequentiam: *omnis igitur, qui invenerit me, occidet me.* Ad quod pius Dominus, qui cum iratus fuerit, etiam misericordie recordatur: *nequaquam ita fiet.* Sed ego in brachio forti, & in manu potenti tantum avertam nefas. Verum quomodo? Scriptura ait, *Posuitque Dominus Cain signum, ut non interficeret eum omnis, qui invenisset eum.*

v. 11, 14.

vers. 15.

Hic curiosè indagant sacre Scripturæ interpretes, quale fuerit illud signum tam efficax, tam potens, ut iratum hominem in Fratricidam ab homicidio deterreret. Omisissis variis opinionibus, quas in hunc locum recenset Doctissimus à Lapide, S. Ambrosius adhæreo Doctrinæ, constanter asserentis, Deum fronti Caini impressisse litteram quamdam hebraici alphabeti nominatam *Thau*, quæ contra homicidium infallibile est antidotum. Asserti sui fundamentum eruit ex cap. 9. Ezech. Ubi Deus in vindictam idololatriæ filiorum Israël severam mandat Angelis punitionem: *Percutite, non parcat oculus vester, neq. miseramini. Senem, adolescentulum, & virginem: parvulum, & mulieres interficite usque ad interuiccionem: omnem autem, super quem videritis Thau, ne occidatis.* Ecce, inquit Ambrosius. *Thau* efficacissimum contra mortem est præservativum. Verum dic obsecro, ô magne Doctor! unde litteræ istæ tanta indita virtus & potentia! audite quid respondeat! *Thau* viva est mortis imago; quia, sicut illa est ultima alphabeti hebraici littera: sic mors finis humanæ vitæ, & ultima rerum linea: *Thau* sanè ultima littera hebraici alphabeti, sicque verissima mortis imago & figura, quia sicut hæc est finis alphabeti, sic mors est finis vitæ humanæ. Unde finaliter concludit, Deum potentiora, contra iram, quam mortis non adinvenisse arma. Quoniam, ut rectè ait Aug. *Mors arma virtutum, & Damianus: non est vitio diversorium, in quo versatur monte sepulchrum.* Hæc igitur avidè arripite ô vindicativi! hoc salutare signum *Thau* sitibundi & sanguini proximi inhianti cordi tuo, ô sitibunde! imprime. Disce, disce in mortis conspectu tumentes iræ tuæ componere fluctus. Sequere Damiani

Ezech. c. 9.
vers. 9.

Ambr. l. 2
de Cain &
Abel.

consilium: *sifortassis esseras animum, dirige protinus oculos ad sepulchrum,*

Sed videor audire quempiam replicantem. Cainum, non obstante signo *Thau*, à Lamech fuisse occisum: itaque hoc non est contra mortem scutum tam efficaciter defensivum. Imbecillitatem hujus replicæ paucis declarat doctissimus Abulensis: *Lamech non cognoscebat, quem occidebas, cum cacutiens esset, imò nò videbat, quia Cain stabat inter frut. et a.* Quo Ambrosius suâ firmiter corroboret opinionem; si enim Cain hoc signo insignitum vidisset Lamech, ne utiquam eum occidisset. Non poterat Cain, inquit, nisi à caco vel cacutiente interfici, ubi enim apparet imago mortis, non potest peccati esse commercium. Quo considerato, S. P. N. Aug. ad vos exclamat, ò Christiani! divinis hinc verbis: *ea ergo fideles Christi, considerate quid fuimus, animadvertite cum quo venimus, prospicite quid jam sumus. Attendite quid post erimus. Quia terra es & in terram ibis.* Cui succinctè concinit S. Hier. *Homo terra in partu, terra ante partum, terra post interitum.* Nec hanc salutarem Doctrinam SS. PP. tantummodò & Christiani lumine fidei illustrati, verum etiam cæci & politici hominibus inculcant pagani, ut apertè testatur Plur. qui de Chilonè Lacedæmoniculi narrat, quod inter cæteras ad probitatem & morum civilitatem retinendam necessarias sententias, æri hanc jussit insculpi, *quisque cognoscat se ipsum.* Cicero lib. 1. de tusculis commemorat, illud ipsum præceptum, tanquam cuilibet quàm maximè congruum, à Deo sapientiæ Apollinæ emanasse. Unde ait Juvenalis: *E celo descendit nosce te ipsum.* Macrobius super somnium Scipionis differens, asserit cuidã ab oraculo Delphico sciscitanti, quã methodo ad æternam pervenire securè possit felicitatem, responsum fuisse, *cognosce te ipsum esse mortale.* Quod luculenter confirmat Philosophus Zenophon, Cræsi referens verba in hunc modum: *Petit per legatũ ab oraculo Apollinis, quid me oporteat facere ad feliciter moriendũ. Responsum accepit, si te ipsum cognoscas, ò Cræse mortalem, felix ex hoc mundo discedes.* Hinc Seneca omnem explodebat scientiam sui ipsius ignorantie conjunctam libro de libertis studiis: *Fatum est studere divisionibus terrarum, & se nescire metiri.* Et Epist. 88. *metiri geometra docet, latifundia potius doceat, quomolo metiar, quantum homini sit satis. Quid mihi prodest, a sellum scire in partes dividere, si nescio me ipsum cognoscere:* Et concludit: *Si artifex es, metire hominis animum, dic quàm magnus sit, dic quàm pusillus sit, Scis quã recta sit linea, quid tibi prodest, si*

quod in vita rectum, ignoras. Manet itaque juxta communem omnium hominum consensum inconcussa asseri divi Aug. veritas: mortem potentissima fore virtutum arma.

Progrediamur nunc ad quartum Lernæi colubris caput: nimirum libidinem, de qua etiamnum gloriosam mors reportat victoriam, atq; salutare contra pestiferum hoc venenum subministrat antidotum. Pro quo annotandum est cap. 34. Deut. Ubi narratur Deum ipsum mortuum Moysis corpus inhumasse. Verum quæ terra digna reperiri potest tam sanctum & pretiosum tanti Domini Prophætæ thesaurum in suo gremio recipiendi? Ah? terra idololatria infecta: *Mortuusque est ibi Moyses servus Domini, sepeliturque eum in valle terra Moab, in qua ab incolis idololatriæ solemniter, summoque cultu adorabatur impudicum idolam Dagon, quod Moabitum pro cuiuscunq; libidine omnem lasciviam indiscriminatim permittebat, ut notat S. Hieronymus: Sepulchrum ejus positum est in valli Moab contra domum idoli, quod propria libidini consecratur.* Sed quid hic latet mysteriũ? Cur, ò bone Deus! corpus tam castum, tam mundum, pollute & immundæ tradis humo? respondet Damianus, Deum id fecisse, ut Moabitæ infamem libidinis Deum veneraturi, transeuntes Moysis sepulchrum, ejus intuitu mortis memores, ab omni luxuria deterrerentur. *Sepelivit eum Dominus contra Dagon, id est, contra carnalem concupiscentiam, non est enim libidini diversorium, in quo versatur mente sepulchrum.* Cui divinè adspulatur Bern. *Si te luxuria tentat, si te livido ad peccatum incitat, obijce tibi memoriam mortis.* Et indubiè his armis munitus victor evades.

Id ipsum pulcherrimè confirmat mirabilis Patriarchæ Noë actus, quem commemorat Moyses Bæcephas. Is instantis jam diluvii non ignarus, divino afflatus spiritu, antequam Arcam cum universâ familia ingrederetur, ad sepulchrum Adami perrexit, assumpsitque secum ossa illius, quatenus horum consideratione filiorum suorum libido (quod vitium universalem mundi causarat ruinam) coerceretur, teste Scriptura: *videntes filii Dei filias hominum, quod essent pulchre, acceperunt sibi uxores ex omnibus, quas elegerant.* Dixitque Deus, *nò permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est, diluvio vetò transacto, cuilibet simul cum terræ hereditate ossium partem tradidit: Post secatum autem à diluvio terrarum orbem, illa inter suos liberos simul cum orbe distribuit,* inquit Bæcephas, ut continuã mortis reminiscentiã à luxuria,

Plur. l. 7.
cap. 32.

Cic. l. 1. de
Tusculis.

Juvenalis
satyr. 11.

Maer. l. 1.
c. 11.

Lib. de lib.
studis.
Epist. 88.

Damian.
epist. 117.

Bern. serm.
de tentatione.

Tom. 1.
Bibl. PP.

Gen. c. 6.
v. 2, & 3.

Gen. 3. 4.
I. od. l. 17.
de eth.
1. Paral.
c. 11. v. 19

Matth. 26.
v. 10. 11.

luxuria, atque carnali concupiscentia, quæ in tantum divinam provocat iustitiam, ut universali diluvio universum mundum castigaret, abstinerent. Etenim non est vitio diversorium, in quo versatur mente sepulchrum.

Nec horum armorum potentiam in alta tria infernalis hydræ capita, gulam nimirum, invidiam, & acediam comprobare, ullatenus erit difficile. Dum enim diabolus Evam ad gulam, & ad vetiti ligni fructum deglutendum pelliceret, mox ab ea mortis memoriam removit: *Nequaquam morte moriemini. Quia, ut ait Isidorus: Numquam de vetito pomo comedisent, si de morte sua cogitassent.* Proinde hujus reminiscens Psalmista regius, aquam sibi à militibus è cisterna Bethleë allatam, quamvis ardenti sibi oppressus, attingere recusavit: *Ab sit, ut in conspectu Dei mei hoc faciam, & sanguinem virorum istorum bibam, qui in periculo vite maximo tulerunt eam mihi.* Ad quod ait S. Ambr. *Sua vitam bibendi aquam David habere non poterat, que de proposito mortis horrere constabat.* Hinc Ægyptii in sumptuosis suis conviviis cranij mortui scutellæ impositum, cui hæc insculpta legebantur verba: *In hoc intuens bile, manduca, & oblectare, convivarum oculis exponebant, ut scilicet eos temperantiæ admonerent.*

Invidia quoque acutos mortis experitur aculeos. Pro quo subtiliter annotat Chrysost. Cur Christus Dominus in monte Thabor tempore gloriæ suæ transfigurationis de accessu acerbæ suæ mortis, & passionis loquebatur discipulis? & respondet, ut eos, qui forsitan ob nimium Christi splendorem, & majestatem ad invidiam concitandi erant, ab hoc crimine mortis reminiscentiâ averteret. *Ne tanti, inquit, luminis claritate invidia discipulos in ipsum cœcitaret: idcirco de morte transfiguratus loquebatur.* Cui consonat S. P. N. Augustinus: *de morte & passione sua Dominus locutus est in monte, ne discipulorum animi invidia commoti, contra ipsum murmurarent.* Hinc quoque ipse cernens discipulorum invidiam ob unguenti pretiosi effusionem (ut patet cap. 26. Matt.) dicentium, *ut quid perditio hæc? potuit enim istud venudari multis & dari pauperibus.* Hoc saluferum eis præbuit antidotum, mortis scilicet memoriam: *Mittens enim hæc unguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit, ut inquit Chrysostomus, eos vel saltem mortis recollectione à malo detereret.*

Nec de iis armis ultimum Lernæ hydræ triumphat caput, neq; unquam repõrat victoriæ: verum devictum succumbit. Narratur Cant. cap. 1. sponsum dilectam suam accessisse sponfam, eique dixisse: *Aperi mibi soror mea sponja.* Et ipsam pigram respondisse, *expoliavi me, quemodo induar illa? lavi pedes meos, quemodo inquinabo illos? nihilominus, non obstante hæc repulsâ, subjungit: Surrexi, ut aperirem dilecto meo.* Verumtamen quodnam tam efficax fuit Sponfæ immutandæ voluntatis motivum? Audite quid dicat: *Manus meæ stillaverunt myrrham, & digiti mei pleni myrrhâ probatissimâ, sed quid myrrhâ valet? Ah, inquit Nyfscenus, sponus est Christus, sponja Christiani anima. Ipse amore sponfæ inescatus, ad interius cordis pulsat ostium per internas ac prævenientes auxiliatrices gratias; at obturatas inveniens aures, ad ultimum tendit remedium: scilicet ad mortis memoriam. Myrrhâ symbolum esse mortis, nullus est qui ambigat. Praclare ergo ait sponja, quia manus meæ distillarunt myrrham, scilicet mortem, surrexi: anima enim à morte per mortem resurgit. Nam si non moriatur, semper manet in morte, & moriendo vitam consequitur, omni mortalitate depositâ ait Niss.*

Quod cum ita sit, ô auditores! quis adhuc vestrum est, qui conditionem propriam non intuetur, mortisque arma contra omne proflus peccatum victoriosa non assumat, atque recogitet, in quacumque constitutus sublimitate, responsum celeberrimi Philosophi Zenophon, rogati à quodam, lignum manu continente, quantum fumi, si igne consumeretur, ex eo exiret. *Pondera inquit, cimeres, postea quod deest, fumus est.* Vis scire, ô homo! quanti ponderis quanti valeas, intuerè cimeres, & videbis quid sis. Cætera non nisi fumus, divitiæ, honor, pulchritudo, nobilitas, potentia ac mundi deliciæ. Finio quemlibet exhortando ad mortis crebram memoriam verbis Augustini: *Ergo utatur homo penâ suâ, & bene utatur malo suo, ut proficiat bono suo, ut eo in æternum in cælis triumphare queat, quod cunctis, & mihi concedat Pater, & Filius, & Spiritus S.*

Amen.

***

Gen. 3. 4.
Isid. l. 17.
de eth.
1. Paral.
c. 11. v. 19

Damian.
pist. 117.

Bern. serm.
de tentatione.

Tom. 1.
Bibl. PP.

Matth. 26.
v. 10, 11.

Gen. c. 6.
v. 2, & 3.

Cant. 2. 3.

Verf. 53
& 6.

FERIA QUINTA,

Post diem Cinerum.

Accersit ad eum Centurio, rogans eum, & dicens: Domine, puer meus jacet in domo paralyticus, & malè torquetur.

Matth. cap. 8.

DUM fixè mentis in præsens Evangelium conjicio oculos, tot profundis in eo contentis obæcor mysteris, ut quodnam hodierni discursus arripiam objectum, vix ipse videam. Ac proinde cogor cum sancto Chrysoſtomo exclamare, hoc ipsum ruminante: *Quid primum miremur in Centurione, humilitatem, aut fidem, aut sapientiam, aut bonitatem? Humilitatem, quia in domo Christum suscipere dignum se esse non aestimavit, fidem autem, quia credit eum posse, quod petiit. Sapientiam, quia divinum thesaurum absconditum in agro terreno, non acumine oculorum, sed mentis puritate, nullo demonstrante prospexit: bonitatem autem, quia pro salute servi sic sollicitè festinabat.*

Verùm ex hoc labyrintho, sicut Theseus Ariadnæ industriâ, ita magni illius Africani Luminis S. P. N. Augustini educar operâ, qui me divinis suis verbis ad admirabilem Centurionis erga paralyticum servum exaggerandam instigat charitatem: *Omnia bona nostra, unum opus est charitatis. Et apertius alibi eam omnium virtutum fateatur fore compendium. Hac est charitas sine qua nihil tibi prodest, quidcumque habueris, quam si solam habeas, tibi sufficit. Habere autem omnia Sacramenta, & malus esse potes, habere autem charitatem, & malus esse non potes. Hinc idem constanter asserit, in una charitatis amplitudine contineri quamdam Logicam, Physicam, ac Metaphysicam. Et optime, inquit doctissimus Westonius: Quia Logica est, quatenus omnia credit, ut ait Apostolus, quatenus oculo quodam sua objecta amanda discernit, ac interea quemdam ordinem rectè constituit. Physica existit, dum omnia refert in Deum, tanquam ultimum finem, dum in ipsius natura operibus Deum amat, & exosculatur. Metaphysica reperitur, quando à sensibus & rebus presentibus tota avulsa, aeterna, Deum nempe, Angelos, atque Beatos, veluti brachiis suis*

stringit arctissimè. Patiens hæc est, benigna est, omnis denique ex sententia Apostoli virtus est. Quocirca quamplurimi ingeniosi Politici charitatem proximi supremo totius cælestis firmamenti Planetæ Soli compararunt; quia, sicut ille suos indifferenter ad omnes totius mundi angulos diffundit radios, sic ipsa æquali intuitu cunctos aspicit homines ex propria naturæ suæ exigentia. Exigit enim, inquit Cassiodorus, amor proximi, idem velle, idem nolle, idem diligere, idem appetere, & omnibus secundum Deum in mutuis utilitatibus cõsentire. Insuper divina hæc virtus quamplurimis Solis gaudet proprietatibus. Quia sicut Sol in nobilitate cunctis astris præminet, sic & charitas omni virtuti, ut satis evidenter insinuat Chrysoſtom. Nihil a quale est charitati: maxima omnium est charitas. Præterea, quemadmodum Sol mirabiliter cuncta astra in causalitate antecellit (quidquid enim in mundo producit, mediante Solis influxu & virtute causatur), pariter & cuncta opera bona à charitate promanant, ut confitetur Chrysoſt. Quippe qui certè sciat charitatem ipsam caput esse bonorum omnium & radicem, & fontem, & parentem. Quoniam, illa in Apostolis excitavit sanctimoniam, Martyribus invictam impressit constantiam atque fortitudinem, Monachis vivificum virtutis spiritum, Virginitibus puritatem, ita, ut cuncti possint meritò exclamare: Charitas urget nos. Deinde, sicut Sol cuncta sublimaria vivificat, sic etiamnum charitas spiritualem cunctis operibus subministrat vitam: nimirum esse meritòrium: & quemadmodum, si Sol evanesceret, aut destitueretur, similiter, deficiente charitate, majores obscurantur virtutum stellæ: nempe spes & fides. Unde ait Apostolus: Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum sicut æsonans, & cymbalum tinniens. Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habuero, nihil sum. Et tandem, sicut universæ mundi machinæ Sol est perutilis,

sic

Chryſ. t. 1.
hom. 11. in
c. 8. Matth.

Aug. t. 1.
in epist.
Ioan.
August. de
laud. chari-
tatis.

1. Cor. 13.
Westonius
l. 9. de mo-
ri. Christi.
c. 4. n. 18.

Chryſ. t. 3.
hom. 4. in
Act. Apost.
cap. 19.

Chryſ. t. 5.
hom. 1.
contra A-
monios.

1. Cor. 13.
v. 1. & 2.

Gen. c.
v. 1. & 2.

Gen. 1.

Verſ. 7.

1. Ioan.
v. 8.

De charitas animæ nostræ spirituales confert fructus, juxta infallibile Petri testimonium: *Charitas cooperis multitudinem peccatorum.* Quod cum ita sit, operæ primum est, in præsentia de mutua dilectionis præstantia & efficacia verba facere. Verum, antequam id aggrediamur, suppetias exposulemus à Spiritu sancto, per sanctissimæ Dei Genitricis intercessionem, salutantes eam Angelicis verbis, *Ave gratiâ plena.*

Accessit ad eum Centurio, rogans eum, & dicens, Domine, puer meus jacet in domo paralyticus, & male torquetur.

Quantæ virtutis, dignitatis, eminentiæ, atque efficaciæ sit charitas, omnium virtutum regina, evidenter ex diversis colligi potest capitibus. Ex ejus nimirum origine, essentia, proprietatibus, atque effectibus; imò quàm maximè ex divina in eam Dei nostri, (qui nil nisi bonum amat,) complacentiâ. Primaria illius origo, & mirificus fons est ipsissima Veritas Deus, uti juxta mentem divi Ambrosii, non obscurè cunctis intelligentibus, in prima mundi creatione innotescere potest. Vix enim potentiam suam cæli & terræ productioni applicuerat, & ecce mox pro solido tantæ machinæ fulcimento constituit charitatem. *In principio creavit Deus calum & terram: terra autem erat inanis & vacua, & tenebræ erant super faciem abyssi, & spiritus Dei ferebatur super aquas. Qui* Doctor per spiritum interpretatur charitatem, utpote judicans illa etiamnum inanimata Creatoris authoris naturæ opera ad sui conservationem apprimè indigere. Verumtamen id ipsum magis inquit, elucescit in rationalis creaturæ, hominis scilicet creatione; etenim ait Scriptura: *Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo.* Ast cum sciret eum sine igne charitatis, sine fomento amoris remansurum truncum, & insensibile quasi cadaver, (non tam de vita corporali, quàm de spiritali tracto) confestim ei inspiravit spiraculum vitæ, nempe charitatis. *Et inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viventem.* Sed quod spiraculum, rogat Ambrosius? & respondet: *Non tantum spiraculum vitæ, quæ est anima, sed & spiraculum vitæ, quæ est charitas.* Immediatè itaque & particulariter à divina promanat manu. Hinc nos ab Apostolo Joanne sedulo & prægnanter admonemur: *Charissimi, diligamus nos invicem, quia charitas ex Deo est.*

Quadragesimale P. H.

Si autem illius anatomizare desideremus essentiam, nec subtilis ingenii cultro, nec maturi incisionis judicio opus est, quandoquidem infallibilis Veritas dicat: *Deus charitas est.* Quapropter non dubitat, non veretur audacter allere Augustinus: *Si Deus benefacere desineret, Deus esse desineret;* ac proinde mallet omnia divinæ essentiæ perdere attributa, aut, ut melius dicam, (quoniam hoc impossibile est) illorum occultare efficaciam, atque suspendere effectus, quàm suam non exercere benevolentiam & mansuetudinem: quia charitas & ex ipso, & ipse est. Hujus asserti non adeò procul quasitas reperio probas. Illud enim quàm clarissimè comprobatur ipsemet Spiritus S. Gen. cap. 3. Ubi refertur, Deum post primam Protoplasti Adami culpam (neglectâ quasi suâ immanitate,) mirabiliter ob infinitam suam bonitatem justam compescuisse iram. Vindictam namque delicti differens, ille, qui neutiquam de loco ad locum transire nequit, sed omnia ambit, deambulare denuntiatur, & qui cuncta intimè perscrutatur, ignorantia quasi taxatur: *Et cum audissent vocem Domini Dei deambulantis in Paradiso ad auram post meridiem, abscondit se Adam & uxor ejus à facie Domini Dei in medio ligni Paradisi: vocavitque Dominus Deus Adam, & dixit ei, ubi es?* idque dumtaxat, ut prolixius reo poenitentia impertiretur tempus, teste Augustino: *Adam ubi es? non est vox ignorantis, sed ad misericordiam provocantis.* Rursus Gen. cap. 18. Deus abominandis Sodomæ & Gomorrhæ iniquitatibus ad justam provocatus indignationem & furorem, *Clamor Sodomorum & Gomorrhæ multiplicatus est, & peccatum eorum aggravatum est nimis, vindictam cohibens, gravitatem, qualitatem atque circumstantias delicti (quod directè infinitæ illius repugnat sapientiæ) quasi examinaturus exclamat: Descendam & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, an non est ita, ut sciam.* Denudè Exod. cap. 32. detestanda populi Israelitici idololatriâ, & stultâ vituli aurei adoratione ad iracundiam concitatus, ille, cujus potestati nemo potest resistere, cogitur benignitatis memor, omnipotentia quodammodo suæ immemor, ad famulum suum Moysem vociferari: *Dimitte me, ut irascatur furor meus contra eos, & deleam eos.* Ecce, cuncta divinæ essentiæ attributa misericors celat Dominus, ut superabundans tantummodo elucescat misericordia.

Quod egregiè comprobatur mysteriosa, quæ Pro-

1. Joan. c. 4. v. 16.

Gen. c. 3. v. 8. & 9.

August. in hujc loc.

Gen. c. 18. v. 20. & 21.

Exod. c. 32. v. 10.

Chryf. t. 3. hom. 4. in Act. Apost. cap. 19.

Chryf. t. 5. hom. 1. contra Amonaos.

1. Cor. 13. v. 1. & 2.

Gen. c. 1. v. 1. & 2.

Gen. 2. 4.

Verf. 7.

1. Joan. 4. v. 8.

Propheta Isaias habuit, visio registrata, cap. 6. *Vidi, inquit, Dominum sedentem super solum excelsum & elevatum: & ea, quae sub ipso erant, replebant templum. Seraphim stabant super illud, sex ala uni, & sex ala alteri. Duabus velabant pedes eius, & duabus volabant.*

De hac alarum dispositione, quam suo nullatenus aurum carere mysterio S. Bernardus obstupescit, quid hic per caput & pedes intelligatur, curiosè interrogat? & respondet, caput Dei nostri representare infinitam eius sapientiam, quia illud proprium illius est receptaculum. Per pedes autem iustitiam, quia isti instrumenti sunt currendi ad vindictam. Vult itaque benignus Dominus, ut à Seraphim obtegatur sapientia, ne hominum peccata quasi agnoscat: ut obevetur iustitia, ne ad vindictam prodeat, solumque mandat peccatis patere, sedem nimirum amoris, & tabernaculum charitatis, ut cuilibet intuenti Deus misericordiae appareat. *Latet iustitia, inquit, latet sapientia, sola patent viscera misericordiae.* Unde cum Augustino postulum exclamaret: *Amor Majestati oculos clausit.* Aut cum Lycurgo: *O amor, quam potens es, qui omnem offuscas Majestatem!*

Verum modò stupendam charitatis demonstramus excellentiam ex rarissimis effectibus. Primum & maximum ex illis verbis Apostoli: *Ambulate in charitate, elicit Chrysostomus, nimirum Deo assimilationem (participativè, non essentialiter intelligo) dicens: Ideoque, cum dixisset, imitatores mei estote: continuo de charitate disseruit, quia hac praecipua virtus homines Deo proximos facit.* Et in fine prosequitur: *Non adulterabis, non occides. Et si quod aliud mandatum in hoc verbo instauratur: diliges proximum tuum sicut te ipsum: quia & initium & finis ex bono animo dilectio est univversa.* Et tandem concludit: *Posside charitatem, & perfectam adipisceris coronam.* Christus Apostolos suos injuriam ei à Samaritanis illatam vindicare volentes, acriter reprehendit, ut testatur Evangelista Lucas: *Domine, vis dicimus, ignis descendat de caelo & consumat illas: & conversus increpavit eos, dicens: Nescitis, cuius spiritus estis; ac si diceret, ò dilecti discipuli! non reminiscimini, quomodo Deus creaverit hominem de limo terrae, illumque vivificaverit. Ecce, inspiravit ei spiraculum vitae, spiraculum charitatis, sine quo mortuus est. Qui enim non diligit, ait Joannes, manet in morte: ipse ad Creatoris sui productus est similitudinem, & per consequens ejusdem cum eo*

spiritus: sed qualis Dei est spiritus? profectò, non nisi charitatis & dilectionis, *Deus charitas est.* Itaque vos, ò discipuli, pròni ad vindictam, spiritum non possidetis clementiae & charitatis. *Estote ergo misericordes, sicut & Pater vester misericors est.* Hinc dum Christus, veros & fideles (qui & interna, quod solius Dei est, cognoscit.) requerens discipulos, dumtaxat signum atque indicium solidae erga proximum expositulavit charitatis: *In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis.* Quae Scripturae verba masticans aureum Os Chrysostomus, auream hanc instituit interrogationem: *In quo? non in eo, ut mortuos resuscitent, ut leproso purgent, aut demonia expellant.* Et correspondentem subiungens responsum: *Minimè, inquit, sed illa missa faciens, omnia in hoc uno dicit, omnes cognoscent, quia discipuli mei estis, sic charitatem ad invicem habueritis.* Et paulò infra: *Quapropter non signis, sed à charitate suos cognoscit discipulos: hac enim, si adest, nulla pars doest divina Philosophia, sed integerrima, perfectissimaque virtutis ratio habetur.* Cui accinit mellifluus Doctor, dicens: *Charitas est lex vitae, disciplina morum, pax conviventium, gloria concordium, criminum abolitio, legis plenitudo, praceptorum consummatio, virtutum virtus.* Cum itaque auctor virtutis ipsa quae sit perfectio essentialis, concludo, illum non adinvenisse efficacius participativae divinae essentiae assimilationis instrumentum, quam sinceræ proximi charitatis indicium.

Hinc, dum Christus Apostolos derelicturus, & ex hoc mundo ascensurus ad Patrem, de suo condendo deliberaret testamento, quid iis in tantum dilectis legaret, charitatem reliquit, nil eà pretiosius in toto suo reperiens thesauro: *Mandatum do vobis, ut diligatis invicem.* Ad quod Oleaster: *Quod cum relinqueret, melius non haberet, reliquit mutuam dilectionem.* Quod testamentum rursus lynceis inspicens oculis Chrysostomus, in hac cogitur erumpere verba: *Qua major hereditas, quam vinculum charitatis? ideoque bene do, ait Christus, vobis ut diligatis invicem: ille ditat filios, qui relinquit filiis pl. nissimam charitatem.*

Sed heu! quanto cum planctu, quanta cum dejectione S. Doctor Chrysostomus deplorat luctuosam charitatis proximi ruinam, (quam adhuc aperiit in depravato hoc experimur aeo) dicens: *Nunc autem periclitatur charitas, nomen enim ejus reliquum est, optus minimè: sed diversus sumus.* Et sane bene ait, periclitatur; autem fermè & ego dicere,

Luc. c. 8.
v. 56.

Ioan. c. 13.
v. 35.

Chryf. t. 3.
hom. 40.
in Acta
Apost. c. 19

Bern. 6.
pisc. de
charit. c. 12

Ioan. c. 13.
vers. 34.
Oleas. in
c. 27. Gen.
Chryf. ost.
serm. 162.

Chryf. ost.
hom. 4. in
Act. Apost.
cap. 19.

1. Pet. c.
vers. 8.

Hilar. in
hunc loc.
Psal. 86
vers. 4.

Iosue c. 2
v. 1.

Vers. 4.
Vers. 5.

Luc. c. 9.
v. 54, 55.

1. IOAN. c.
3, 9, 14.

cere, perit & evanuit. Ubi enim, ô vindicative! charitas tua, qui tam pertinaciter proximi tui inhias sanguini? Ubi tua, ô avarè! qui nudos vides, nec cooperis? situbundos cernis, nec potum præbes? famelicos intueris, nec micam panis, adinstar impij divitis epulonis, iis erogas! Ubi tua, ô ini- que Judex! qui falsam usurpans stateram, innocentes condemnas, viduas & pupillos, dõnis & muneribus corruptus, injustè opprimis? Ah, ah, peritit. evanuit Charitas! Sed unde, ô homo, tanta tua oritur dementia? sanè, non nisi ex crassa hujus virtutis efficaciz ignorantia. Nonne, si in mem- bro aliquo corporis sentis vulnus, illi omni cum diligentia salutare quæris emplastrum? Omnino. Anima tua gravi peccati vulnere sauciata est, & nescis, charitatem erga proximum unicum illi fore antidotum? Non audis clamantem Apostolum Petrum: *Charitas operit multitudinem peccatorum.* Bernardus legit, *annihilat, id est, totaliter destruit multitudinem peccatorum.* Quem locum considerans S. Hilarius, non veretur dicere, eam apud supremum Judicem fidelissimam esse advocatam: *Charitas plurimorum peccatorum tegit malitiam, & errorum nostrorum ambitiosa ad Deum est patrona.*

Hujus evidentem probam haud difficilè est eruere ex Psalmo Davidis, cap. 86. *Memor ero, inquit, Rahab & Babylonis scientium me.* Alii legunt, *cognoscentium me.* Quod hìc difficultatem parit, est, quomodo Rahab omnino infidelis, & idolorum cultrix, veri Dei aliquam potuerit habere notitiam? Pro hoc oportet annotare id, quod narratur Josue c. 2. Hic Israëlitarum agens ducem, duos exploratores misit ad terrã & urbem Jericho, *Qui pergentes, inquit textus, ingressi sunt domum mulieris & quieverunt apud eam.* De quo admonitus Rex Jericho: *Misit ad Rahab, dicens: Educ viros, qui venerunt ad te, & ingressi sunt domum tuam, exploratores quippe sunt, & omnem terram considerare venerunt.* Sed ecce Rahab misericordiã & compassione mota, auxiis insigne charitatis exhibuit obsequium: *Tollens mulier viros abscondit, & ait: Fateor, venerunt ad me, sed nesciebam, unde essent: cumque porta clauderetur in tenebris, & illi pariter exierunt, nescio quò abierunt: persequimini cito, & comprehendetis eos.* Ob hunc charitatis actum Deus memor fuit Rahab, quoniam, quantumvis idololatriæ cultu obcæcata, Deum, qui charitas est, Israëlitas occultans, aliquantulum cognoverat, illique veri Dei cultus ignorantia di-

missã, quàm plurima impertitus est beneficia, quia *charitas annihilat multitudinem peccatorum.*

Verum inquiramus modò quæ? Josue cap. 6. Josue c. 6. refertur, quomodo ipse de mandato Dei fortissimam sub Israëliti populi potestate redegerit civitatem Jericho, eamque succenderit, ac cunctos illius ad internecionem deleverit incolas. *Cœperunt civitatem, & interfecerunt omnia, quæ erant in ea, à viro usque ad mulierem, ab infante usque ad senem.* Attamen stricissimè Rahab meretrici illius familiæ parci mandavit. *Sic, inquit, civitas hæc anathema, & omnia, quæ in ea sunt Domino. Sola Rahab meretrix vivat cum universis, quæ cum ea in domo sunt.* Sed cur obsecro tot hominum millia, totque parvuli innocentes, qui contra Dominum numquam personaliter deliquerant: igne & gladio perire jubet Josue, & solam eripit meretricem Rahab? An forsitan Deus, qui ipsa est puritas per essentiam, impudicarum mulierum est amans, ut Rahab soli parcendum judicet! Quid hìc quæso latet mysterii, & quæ tam particularis beneficii causa? Ecce, id ex ipsomet innotescit textu; dum enim dixisset Josue, *sola Rahab meretrix vivat, quos direximus.* Ac si diceret: Fateor Rahab ob suam infidelitatem, impudicitiam, aliaque quàm plurima delicta, divinam promeruit ultionem: sed ecce, opera fecit charitatis: exploratores in pace recipiens, eosque ab ira Jerichuntinorum conser- vans. Vivat itaque Rahab: *Quia charitas annihilat multitudinem peccatorum:* Et hanc rationem comprobatur Apostolus Gentium epistola ad Hebræos: *Fide, inquit, Rahab meretrix non perit cum incredulis, excipiens exploratores in pace.* Deinde in remunerationem hujus præclari actus, divinã gratiã ad veram conversa est fidem, sicque & æternam evasit ruinam, quòd apertè ex jam citatis Apostoli constat verbis, & ex eo quoque, quod ipsa inter populum Israëliticum (qui idololatrias à sua repellèbat societate,) fuerit cõmorata. *Rahab verò meretricem, & domum patris ejus, & omnia, quæ habebant, fecit Josue vivere, & habitaverunt in medio Israël usque in presentem diem, eò quòd absconderit nuntios quos miserat, ut explorarent Jericho.* Imò in tantum Omnipotens sibi in hoc charitatis complacuit actu, ut propter illum Rahab Christi elegerit pro-genitricem, quæ prærogativa tanta est, ut Hebrææ mulieres steriles acer- bè suum desiderant statum, eò quòd partem in Mes- sã partu, ne meditatè quidem, essent recepturæ.

Luc. c. 6. v. 36.

Joan. c. 13. v. 35.

Chrysf. t. 3. tom. 40. in Acta Apost. c. 19.

1. Pet. c. 4. vers. 8.

Hilar. in hunc locū. Psal. 86. vers. 4.

Bern. o. usc. de charit. c. 12.

Josue c. 2. v. 1.

Joan. c. 13. vers. 34. Olear. in. 2.7. Gen. Chrysof. term. 162.

vers. 4. vers. 5.

vers. 17.

Hebr. c. 11. v. 31.

vers. 25.

Chrysof. tom. 4. in Act. Apost. cap. 19.

CONCIO SECUNDA

Matth. c. 1.
V. 5.
V. 16.

Paret hoc ex Christi genealogia, quam nobis exhibet Evangelista Matth. cap. 1. *Salomon autem genuit Booz de Rahab, & descendendo tandem pervenit ad Christum; Iacob autem genuit Ioseph, virum Mariae, de qua natus est Iesus.* Concludo itaque ex jam dictis, charitatem erga proximum efficacissimum, non tantum contra temporalem mortem, verumtamen & spiritualem fore antidotum: è contra illius defectus certissimum perditionis praesagium.

Inc. Epist.
cap. 2. v. 13
14, & 15.

Quod satis apertè comprobatur ex divi Apostoli Jacobi dicto: *Judicium enim sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam.* Cujus rationem annectens, prosequitur: *Quid proderit fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? numquid poterit fides salvare eum? si autem frater & soror nudi sunt, & indigeant victu quotidiano, dicat autem aliquis ex vobis illis: ite in pace, calefaciamini & saturamini, non dederitis autem eis quae necessaria sunt corpori, quid proderit?* Supra quem locum mature se reflectens Chrysostomus, auream ore aureo profert sententiã, eã (scilicet charitate) unã abiente, cetera vobis nullum fructum asserre, nullam prestare possunt utilitatem. Cui apprimè adtipulatur antiquissimus Pater Origenes, considerans miraculosam atque particularem Loth è flammis Sodomæ ereptioe, communisque stragis evasione: dum curiosè indagat, quid, & quæ opera illi tantum præstitere beneficium, & eum singulari gratiã reddiderint dignum? Hujus profectò ipsam tantummodò charitatem confiteatur fore astricticem, cunctos salutaris condens sale admonitionis: *Audite hoc, qui peregrinis clauditis domum, audite hoc, qui hospitem velut hostem vitatis: Loth in Sodomis erat, alia ejus benè gesta non legimus, hospitalitas sola memoratur. Veneruntque duo Angeli Sodomam vesperè, sedente Loth in foribus civitatis. Qui cum vidisset eos, surrexit, & iit obviam eis, adoravitq; pronus in terram, & dixit: Obsecro Domini, declinate in domum pueri vestri, & manete ibi: qui dixerunt, minime, sed in platea manebimus. Compulit illos oppidò, ut diverterent ad eum. Optimè sanè cum Origine ad depravati hujus sæculi avaros & immisericosdes exclamare possum, audite hoc: Loth evadit ignes, evadit incendia ob hoc solum, quod domum suam patefecit hospitibus. Audite hoc, qui pauperum obliti, eos nõ ad fores vestras invitatis, multò minus illos intrare compellit, verum etiam ejulatu & tristi voce charitatem vestram ob Dei a-*

Orig. hom.
de filiabus
Loth.

morem exostulantes, crudeliter repellitis. Attendite, attendite, qui scrinia conservatis pecuniis plena, ad mundi voluptates assequendas, obulum verò negatis egentis. Loth ob unicum actum dumtaxat charitatis à flammis Sodomæ reservatur, & vos à pœnis æternis præsumitis absq; actu liberari charitatis? Erratis igitur, ô insani, *Judicium enim sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam.*

Uterius, dum charitatis potentiam attentè intueor, ad ejus depraedicanda elogia ausum dicere, Deum adeo in ea delectari, ut etiam in loco, ubi illa exercetur, iudicium quantumvis justam, suspendat, & suam pietatis impetratus gratiam. Ah! quàm insigniter hoc nobis insinuat Evangelista Joannes, dum narrat adulteræ culpam, & non subtrahit Christi Domini indulgentiam. Accusatur à Scribis & Phariseis delicti adulteri: *Magister, hæc mulier modò deprehensa est in adulterio.* Et confessim debicam tanto peccato adjungunt pœnam: *In lege autem Moysi mandavit nobis Deus hujusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Iesus autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terra.* Quid autem scripserit, non indicat sacra Scriptura. Unde ex illis verbis variæ SS. PP. eruuntur opiniones. Aliqui enim autamant, Christũ iniquum Phariseorum arguisse iudiciũ, dum forsitan coniventes, muneribus (ut modò plerumque contingit) placati, relicto reo adultero, pauperem ad justitiæ tribunal trahunt mulierem: *Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidam mittat.* Alii arbitrantur, Christum, scribendo in terra, cuncta Phariseorum designasse peccata, & quidem in terra, ut tam eos, quàm cunctos admoneret evitandæ detractionis Christianos, ac peccata proximi non ari (quod permanens est) sed pulveri, ostenderet esse imprimenda, ut minimo vento evanescere queant. Rationes has non reprobo, verum intactas relinquo, de iis fortè infra tractaturus, & aliam cogor adducere ex his Scripturæ verbis: *Et iterum se inclinans scribebat in terra.* Sed quid rursus scribebat Christus? Profectò juxta S. Ambrosium, non nisi veram ostentabat charitatis imaginem, quia in templo existerat, & rectè juxta gazophylacium, ubi demonstrabatur, ex elemosynarum distributione charitatis fervor erga pauperes: *Nec iudicium, inquit, in templo Dei positus exercet, sicut scriptum est infra, hæc verba locutus est Iesus in gazophylacio.* Et pergit, *quid est gazophylacium? collatio pauperũ, fidelium sumptus, requies egenorum.* Ecce, in quo loco regnat charitas, divina cohi-

Chryf. in
Matt. ser.
9.
Bern. de S.
M. Magd.

Ioan. 8. 4.

Gen. 49.
v. 3, & 4.

Deut. 33.
v. 6.

Ambros.
epist. 76.
Ioan. 8. 70.

Chryf. in
Matt. ser.

9.
Bern. de S.
M. Magd.

cohibetur severitas. Felix ergo familia, in qua sincera proximi reperitur amicitia! Hinc divine ait Chrysoftomus: *Charitas pro quibuscumque voluerit, facile munus gratia impetrabit, vincula peccatorum ipsa dissolvit.* O charitas! non immerito tibi illud, quod S. Bernardus orationi attribuit, appropriare possum elogium: *Tua est potentia, tuum est regnum, vincis invincibilem, ligas omnipotentem.* Nimirum, quia annihilat multitudinem peccatorum.

Gen. 49.
v. 3, & 4.

Antequam presentis discursui coronidem imponam, ad firmiter stabilendam virtutis hujus efficaciam, absontum non erit luccinētē duo sacra Scripturæ loca apparenter repugnantia enucleare: Patriarcha Jacob jam morti proximus, filios suos convocavit, ut quibusdam paternam impetiretur benedictionem, & quosdam defectuum atque errorū admoneret. Cum autem à primogenito ordiretur, in hæc verba prorupit: *Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea, & principium doloris mei. Effusus es sicut aqua, non crescas, quia ascendisti cubile patris tui.* Ecce Ruben, quia commaculaverat stratum patris sui, maledictione percutitur. Deut. cap. 33. Israhelitarum dux Moyses, vestigia Jacob secutus, immēdiatē ante mortē duodecim tribubus Israhel benedixit: & incipiens quoque à primogenito Ruben, ait: *Vivat Ruben, & non moriatur.* Hic obstupesco cum Theodoro: Jacob ob infame incestus crimen Rubē maledicit: Moyses ei benedicit: Clamat Jacob: *Ruben non crescas.* intonat Moyses: *Vivat Ruben, & non moriatur.*

Deut. 33.
v. 6.

Quis hic obsecro manifestam nō videt repugnantiam? Potestne Propheta Propheta contradicere hoc asserere, impium est ac blasphemum. Altm ergo sub his locis latet mysterium. Pro quo discoperiendo operæ pretium est, sepidam in mentem revocare fabulam, simul & veram historiam: Plebeus quidam, nōmine Leander, matrimonio junctus nobilissimæ matronæ Faustine, quodam tempore quorundam nobilium se ingressit consortio, qui indignati ob vilem ipsius ortum & ignobilitatem, eum à suo repulere conventu. Hic tantā effectus injuriā, memor de arboribus fabulæ, illam ingenioso emblemate vindicare studuit. Fabula hæc est, quam narrat Isidorus. Arbores certo tempore inter sese convenerunt, ut de nobilitate, & præeinentia decertarent: quam ob rem quælibet suo ornata fructu prodit. Oliva sese ob dulcissimum suum, quem producit fructum, super cæteras extollebat. Malus punica pulcherrimum simul ac saluberrimum fructum, scilicet malogra-

nata ad suam elevandam nobilitatem ostentabat. Perficus, pyrus, palma, morus, cinnamomum, the-rebintus, nux, prunus, juniperus: in summa, quælibet de suo sese jactitabat fructu. Verum primatum præ cæteris ficus ob suam prætendebat fertilitatem, eod quodd arbor bifera esset, & bis in anno furavissimos produceret fructus. Vitis sese de nobilissimo suo jactitabat liquore, qui lætificat hominum corda. Tandem in medium profiuit ulmus, quam cum cæteræ arbores infructiferas eentnerent, confestim tanquam indignam suo consortio ejecerunt, ignique condemnarunt. Hæc injuriā offensa ulmus, sese nitidē depingi curavit, sustentantem vitem, ad junctā ingeniosā hæc epigraphæ: *Abundantissima omnium.* Atque suam causam his verbis peregit: *o arbores, ecce, nisi ego vitem ramis meis sustinerem, ipsa supra terram inclinata serperet, nec pulcherrimos hos, quibus eam onustam intuemini, produceret botros: ego itaque abundantissima omnium, quia ipsa meam supplet sterilitatem.* Hæc usus est Leander fabulā, ex ea ingeniosum hoc conficiens emblemata, artificiosè sese delineari curavit. ab una parte amplectentem uxorem Faustinam: ab altera, ulmum conjunctam viti: & infra hæc addidit Epigraphen: *Supplet amica.* Sicque confusi recesserunt nobiles. Jus enim vigebar, quodd magnæ familiæ matronæ viris plebeis splendorem nobilitatis conferrent.

Et hoc modò præacta facilē enodabitur difficultas. Jacob, dum maledixit primogenitum Ruben, illum ut incestuosum considerabat, ideoque clamat: *Non crescas, &c.* Verum, dum Moyses ait, *Vivat Ruben, & non moriatur,* eum charitate munitum, & misericordiæ splendore contemplatur coruscantem, atque excellentis charitatis ipsius erga Joseph actus memor, suam elargitur benedictionem. Etenim quando alii fratres in innocentem Joseph itā stimulari, dicebant: *Oculamus eū,* ait Scriptura: *Audiens hoc Ruben, nitēbatur eum liberare de manibus eorum.* Audite Didonū in cætena græca. *Non poterat Jacob non maledicere intemperanti filio, ad posteros deterrēdos, debuit autem Moyses illū criminis culpa liberare, quia Joseph pepercerat.* Merito itaq; poterat Moyses ad Jacob exclamare: *O sanctissime Patriarcha! Fateor maledictionis tuæ fulmine, ob tam enorme crimē dignus est Ruben, sed ecce, onustus est charitate itaq; vivat Ruben, quia defectum hunc ipsa supplet, annihilat enim multitudinem peccatorum.* Totum hoc clarē videtur attingere S. Gregorius: *Dicens*

Greg. hom. 10. in Matsh. proprium fructum ulmus non habet, tamen portare fructum cum vite solet, & abundantius alius. Sic & seculares viri, quamvis spiritualium virtutum dona non habeant, supplet amica: dum enim pauperes, donis spiritualibus plenos, sua largitate sustentant, quid aliud faciunt, nisi tanquam vitem cum fructibus amicam charitatem portare. Cum itaque nos, ô Christiani, cum Jeremia exclamare cogamur: *Vide Domine, & considera, quoniam factus sum vilis*, id est, facti spiritualibus operibus vacui, contemplemur sedulo pulcherrimam hanc amicam charitatem, non tantum omnes defectus supplementem, verum etiam annihilantem. Cui proinde appositè potest appropriari illud Psalmitæ, *Qua habitare facit sterilem in domo*, nimirum æternæ beatitudinis. Hinc Gregorius stupendos rarosque charitatis perpendens effectus: cunctos, ut eam arcè amplectamur, divinis his admonet verbis: *Charitatis & pietatis miracula amate: qua tantò securiora sunt, quanto & occultiora, de quibus apud Deum èd major fit retributio, quòd apud homines major est gloria.* Verumtamen, quæ sunt, ô Gregori, charitatis miracula? Audite, quid respondeat: *Charitas ad cuncta virtutum facta dilatatatur, quæ à duobus preceptis incipit, sed se ad innumera extendit: quia juxta dictum Sapientis Prov. cap. 10. universa delicta operit charitas.* Sed charitatis miracula, opera, & effectus luculentius honorifico hoc Augustinus exponit encomio: *In charitate pauper est dives: sine charitate omnis dives est pauper.* Hæc in adversitatibus tolerat, in prosperitatibus temperat. In duris passionibus fortis est; in bonis operibus hilaris est, in temporalibus ditissima. inter falsos sapientissima: in Abel per sacrificium lata: in Noë per diluvium secura: in Abraha peregrinatione fidelissima: in Moysè inter injurias levissima: in David tribulationibus mitissima: libera in Paulo ad arguendum: humilis in Petro ad obediendum. Humana in Christianis ad confitendum: divina in Christo ad ignoscendum. Quid dicam de charitate? Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, nihil sum. Ipsa enim est anima literarum, Prophetia

virtus, Sacramentorum salus, sapientia stabilimentum, fidei fructus, divitiæ pauperum, & quod cuncta superat, subnectit, vita morientium. Unde, si ego interrogater, quid dicis de charitate? Responderem, eam fore Arcam Domini. Arcam fœderis, Arcam ab æterna morte præservatricem. Quapropter benignus Dominus hanc portantem eo modo tractat, sicut sapientissimus Rex Salomon sacerdotem Abiathar. Ille in Adoniam, Joab, & Abiathar acriter, sed justè stomachatus, Adoniam fratrem, Joab belli ducem, tor victoriis præclarum, ad mortem condemnat, verumtamen Abiathar ejusdem criminis reo, misericorditer parcit: Sic namque ad eum ait: *Equidem vir mortis es, sed hodie non te interficiam.* Sed liceat mihi huic replicare sententiæ, & à te petere, ô Rex! Cur fratri tam lævus, & Abiathar adeo existis benignus? Audite, quid respondeat: *Quia tulisti Arcam Domini.* Sic inquam cum homine, quantumcumque peccatore, si hanc Arcam portet charitatis, sese gerit Deus, clamatque ad te, ô sacrilege! ô vindicative! ô luxuriose! ô invide! ô superbe! ô peccator! vir mortis es, & ditro meo fulmine percuti promeruisti: *Sed quia tulisti Arcam Domini, non te interficiam:* quia exercuisti opera charitatis, manum cohibeo, quia illa operis multitudinem peccatorum. Hinc ait S. Hieronymus: *Non memini me legisse aliquem mala morte mortuum, qui libenter opera charitatis exercuit: habet enim multos intercessores, & impossibile est, multorum preces non exaudiri.* Eja itaque Christiane, ad hanc Arcam confuge, hanc amplectere amicam, quæ tua supplet peccata. Quilibet rogat, *Moriatur anima mea morte justorum;* ecce hæc vita morientium, peccatorum asylum, ac unicum reorum refugium. Ad hanc ergo (rursus repeto) recurre, ut per hanc in æternum, cum eo, qui *Charitas est*, regnate valeas, quod mihi & tibi concedat Dominus

Pater, Filius, & Spiritus S.

Amen.

***

3. Reg. c. 2.
v. 26.

Joan. c. 6.
v. 16.

FERIA

FERIA SEXTA,

Quadragesimæ.

Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros. Matth. cap. 5.

Quando laudabilem, quam hodiernum nobis pandit Evangelium, contempnor legem, mihi videtur Christum ad instar cælestis medici, ad medenda animæ vulnera, Hypocratis corporalis medici usum fuisse regulam: *Contrariis contraria curantur.* Ecce, mundus & perniciofa diaboli schola rigorosâ docet in inimicos vindictam. Paradisus verò & salutaris Christi gymnasium benignam iis exhibendam mandat veniam, mundus inimici extollit odium: Christus pius & clemens exultat charitatem: iste clamat cum Stoicis & Epicuræis, ut inquam hominum cordi firmiter imprimat vindictæ politicam, *amare amicum, & inimicum exhorrescere natura est conveniens,* è contra hic, ut illam radicis evellat, clamat: *ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.*

Verumtamen quæ amplurimi contra hoc præceptum Christo refractarii replicant, dicentes: *Durus est hic sermo, & quis potest audire illum?* Ergo inquirunt: teneorne eum amore prosequi, qui me insatiabili odio infestatur? eum beneficiis prævenire, qui sitibundus meo inhiat sanguini? debeone amicabiliter illum amplecti, qui me torvo vultu adversatur? sic Christiana lex mandat ô Christiani! *Ego autem dico vobis &c.* O lex dura reclamat homo, iniqua, ipsique repugnans naturæ! ratio vindictam exigit, experientia comprobatur, ipsaque meretur natura. Docent plurimi, & sanè nō infimi Philosophi, occisum cadaver in violenti aggressoris atq; inimici præsentia è vulnere sanguinem emittere, quasi hic homicidii perpetrati foret testis, simul & vindictæ advocatus. Quis, si veteres perlustraverit historias, ignorat, sanguinem Julii Cæsaris contra perfidos homicidas Brutum & Cassium, eorumque asseclas justam indies articulatâ voce, demandasse ultionem? quis Thebanorum annalium gnarus denegabit radicatum duorum Fratrum Etheoclis & Poliniciis odium, dum cineres amborum corporum, eidem imposito tum busto,

sefe invicem non supportarunt, ejectis unius ad Orientem, alterius ad Occidentem, cunctis stupentibus Thebarum incolis, & clamante præ admiratione eorum sorore Antigonâ: *Vivunt odia improba vivunt.* Quod idem ex græco refert Ausonius: *Nec stygiis lucis incunt sua sætura Fratres.* Quis non admiratur stupendum naturæ prodigium, quod post luctuosam populi Agathonis & Agathæi stragem contigit, nimirum, quod sanguis caesorum in terram effusus antiqui tenax odii inimicorum sanguini de dignatus fuerit commisceri? si itaque natura ipsa tantopere contra severum hoc reluctetur præceptum: quomodo cor humanum sese illi tam facile subjiciet? profectò *durus est hic sermo, & quis potest audire illum?* ego autem dico vobis &c. Huic querelæ S. P. N. Augustinus videtur adhibere favorem, exclamans: *In omnibus mandatis nihil mirabilius & difficilius est, quam, ut suos quisque inimicos diligit.* Verum sese divinè explicat. Fateor, inquit magnus hic Doctor ingenue, primo intuitu simile præceptum legi naturali apparet repugnare, addeque nodum hunc arbitror attingisse Psalmistam Psalmo 16. *Propter verba labiorum tuorum ego custodi vias duras.* Verumtamen, quandoquidem omnis Dei lex, teste Matt. observatu sit facilis, *jugum meum suave est, & onus meum leve.* Quomodo dura & amara judicatur, præcipue ubi Joannes quoque dicit: *& mandata ejus gravia non sunt.* Audite quid respondeat: *utrumque verum est, gravia sunt timori, & levia amori,* amanti namque Deum Creatorem, simul ac redemptorem nihil est difficile. Patri suo pius concinit Filius, S. Thomas à Villa Nova: *Homini carnali, mundano, vitioso, ac prave ea fragili, debili, & infirmo gravissima apparent; non quia in se gravia sunt, sed quia ipse non habet vires, ad portantium ea.* Et alibi prolixius teste eodem Thomâ Augustinus: *Multa præcepta Domini suâ imbecillitate, & non sanctorum viribus aestimantes putant esse impossibilia, quæ præcepta sunt, & dicunt sufficere, non odisse inimicum.* Cate-

Auson. E. pigr. 136.

Joan. c. 6. v. 16.

Psal. 16. v. 4.

Matt. 11. v. 30.

Joan. c. 5. v. 3.

Aug. l. de nat. & grat. c. 9.

Thomas à Villa Nova feria 6. ante 1. Domin. Quadragesimæ.

rum

rum diligere præcipi, quam humana natura patiatur. Dicunt enim: quomodo possum diligere illum, qui ex animo me odit: qui famam meam demigrat? qui sanguinem meum sinit & mortem? meorum operum criminatorem, reprehensorem, convitiatorem, meorum virtutum detractorem? sed audite quid subnectat: quàm bene congruit illis illud Poëticum, noctua phabaum visu non sustinet orbem, hoc Iovis armigero quoque computat esse negatum; sic quod ipsi non valent, omnibus reputant impossibilia.

Verum, ut detestanda hæc ab excæcata Christianorum mente removeatur dementia, sicque & lex levit fiat; tria vel quatuor pro hujus actus declaranda eminentia efficacissima producam argumenta. Primum, quod condonare receptas ab inimico injurias actus sit gloriosissimus, non humanas dumtaxat, sed & divinas includens perfectiones. Secundum, spectandam esse supremam legislatoris, qui Christus est, auctoritatem, ego autem dico vobis, &c. Tertium, quod ipsemet Christus ad amissum, & strictissime, cunctis præbens exemplum, propriam legem adimplerit. Quartum, quod condonare inimico, misericordiam divinam, & peccatorum nostrorum remissionis sit origo: è contra vindicta ejusdem obturatio. Quod priusquam ostendere aggrediar, unanimiter divinam per sanctissimam Virginem Mariam imploremus gratiam, dicentes: *Ave gratia plena.*

Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.
Matth. cap. 5.

Quandoquidem iniqua illa diaboli schola, vindictæ congruæ plausibiliter subministrans rationem, tot malè edocuerit discipulos, quorum cordibus ac animis sub falsa virtutis larva iniquam ultionis inimicorum impressit politicam, sustinens actum charitatis, & condonationis non esse, nisi hominis foecidis, hebetis ingeni, inanimositatis, ridiculæ constantiæ, & nobili gravique viro indignum, hunc ego nobilem, probum, Christianæ mentis iudicium, atque immotæ patientiæ testimonium, tum ex profanis Echaicorum Historiis, tum ex sacra dilucidè demonstrare exordior Scriptura.

Pericles Atheniensium dux potentissimus, à plebæ & vili cive variis laceratus injuriis, vindicativâ quantumvis polleret potentiâ, eas flocci pendens, solo naturæ lumine ductus, suis famulis dixit, teste Plur. *Ita, & hunc familiarissimum meum in domum suam reducite.* Ob quem emi-

nentem actum à tota Republica hoc honorifice insignitus est encomio, *Princeps bonus.* Nec immetud, inquit Themistocles, quia apud virum bonum citò moritur iracundia: si magnanimus fueris, nunquam judicabis, tibi injuriam fieri. Hinc Seneca hanc præter cunctas Principum dominantium necessarias extollens virtutes, constanter ait: *Nihil ex omnibus magis decet Principem, quàm clementia, magni enim animi proprium est, placidum esse, tranquillumque, offensas & injurias remittere, muliebrem enim est litigare, & moram sua ira gerere.* Quapropter ipse volens ostendere, quantas coruscanti Alexandri gloriæ ac Majestati vindicativum in Calisthenem scelus obrufisset nebulas: in mordacia hæc prorupit verba: *Hoc est Alexandri crimen æternum, quod nulla bellorum felicitas redimet. Nam quoties quis dixerit, occidit Persarum millia multa, opponetur & Calisthenem. Quoties dixeris, quia omnia Oceano tenus vicie, dicatur, sed & Calisthenem occidit.* Omnia licet antiqua ducum, Principumque exempla transferit, ex his, quæ fecit, nihil tam magnum erit, quàm scelus Calisthenis. Proinde Adrianus Imperator in quemdam justissimè stomachatus, regiæ suæ admonitus dignitatis, quam dedecet vindicta, & cui omnino quadrat clementia, ei osculum pacis per famulos misit, veniamque ultra concessit, secutus Theododadi vestigia, dicens, ut ait Cassiodorus: *Mutavimus cum dignitate propositum, & quod antè justè, & strictè defendimus, nunc clementer omnia mitigamus;* ne scilicet gloriam suam imperialem ultionis facie ac forde commacularet.

Hinc Philippus Macedo, teste Plutarcho, consulentes, ut acerbè rebelles Athenienses, jam debellatos tractaret, *absurdè sentire dixit, quia tot tantæque gloria causâ agentem ac tolerantem, juberent gloria theatrum convertere.* Et ideo quoque cantat Ovidius: *Quod quisque est major, magis est placabilis ira, & faciles minus generosa capit.*

Quintus Curtius narrat, Julium Cæsarem post insignem de inimicis reportatam victoriam, cunctis captivis desideratam misericorditer imperiis libertatem. Quo intellecto, quidam illius familiaris aulicus dixit: *Abque comparatione hesternæ gloriæ hodiernæ effeceris victoria.* Phocionis militarium Republicæ Atheniensis copiarum supremus dux, jam innocenter, ut celeberrimus commemorat Historiographus Elianus & Plut. ad mortem condemnatus, dum ei fatalis intoxicatus scyphus exhauriendus præberetur, num aliquid dictu filio vellet, interrogatus, adinstar Christiani (simo quod

Senec. l. de clementin.

Senec. l. de ira, cap. ultimo.

Aug. l. 1. de civitate Dei, c. 23.

Cassiodor. l. 10. var. rerum.

Senec. loco citato.

Ovidius.

Curtius l. 4. Histor.

Regum cap. 24.

Elianus l. 12 de var. histor.

Plut. invitam Phocionis.

quod

quod pudet fateri, plusquam christiane) respon-
dit: Mando hoc tibi, ut obliviscatur potus hujus,
quem nunc ab Atheniensibus mihi propinatim in-
nocens bibi. Cum interea temporis filius ultimum
dilecto patri amplexum daturus, festinanter ac-
curteret, divina eum hac eruditio doctrina: Ego,
mi fili, te obnixè rogo, ne quid, ob injuriam mihi
nunc factam, Atheniensibus male velis, qui in-
fontem condemnarunt. Imò eò usque in victa ani-
mi ipsius progressa est constantia, adeo stupenda
exstitit mentis & vultus serenitas, ut conquerenti
illi, qui exitiale potum præpararat, sibi nondum
satisfactum esse: subridens ejus pretium perolve-
rit. Ob quem præclarum actum summopere ob-
stupefactus præfatus Auctor exclamat: Si cui non
videbitur Phocionis animus extollendus, eum ego
à magnarum, & præclararum rerum meditatione
alienum puto.

Rursus, & quidem ab interfragabili Ecclesiæ Do-
ctore Augustino admiranda Julii Cæsaris exalta-
tur clementia; qui, dum captivo Catonis filio
benignus exstitit, intellecto, illius patrem, infe-
stissimum quantumvis inimicum, propriâ manu
sibi mortem intulisse, vehementer indoluit, & ge-
mebundus exclamavit: Quid ergo est, nisi quòd fi-
lium, quem tantum amavit, huic parci à Casare
& speravit, & voluit, tantum gloria Cæsaris ipsius,
ne ab illo sibi etiam parceretur, in vidis, hanc vide-
tur, ut nos aliquid mitius dicamus, erubuit. Ecce
omnem gloriam in condonationis actu pius Cæ-
sar collocabat. Nec mirum, quia, ut rectè de hujus
excellentiæ ratiocinationem concludit encomia-
sticam Seneca: hæc hominem sublimat? Sola sub-
limis & excelsa virtus est, nec quidquam mag-
num est, nisi quod simul est placidum. Ubi estis
nunc veneno vindictæ intoxicati depravati hujus
 sæculi sequaces, atque diabolici magistri incauti
scholares: ecce vos confundunt, docent, admo-
nent, exhortantur fide christianâ imbutos, cæci
Gentiles ratione dumtaxat naturali illuminati.
Vos acriter arguunt supremam actui benignitatis
attribuantes nobilitatem, cui vos pertinaciter per-
fidam ignominie inuritis notam.

Verum, ut vestra hac in re manifestius innotes-
cat dementia, prolixius supereminentem illius
diluicidemus gloriam atque nobilitatem. 1. Reg. c.
24. mirabilem sacra Scriptura commemorat even-
tum: David à facie irati, furentis & obstinati in-
sequentis Regis Saulis fugiens, cognito, illius festi-
nantem militem celeriter appropinquare, in spe-
lunca Engaddi se abdidit, quam ingressus est
Quadragesimale P. H.

Saul, ut purgaret ventrem. Quâ nocti occasione
servi David, illum ad vindictam instigarunt, ac ju-
stam iram: Et dixerunt servi David ad eum: Ecce
dies, de qua locutus est Dominus ad te: ego tradam
tibi inimicum tuum, etiam cum libera vindicandi
potestate, ut facias ei, sicut placuerit in oculis tuis.
Verumtamen magnificam præclaræ mansuetudi-
nis virtutis, vili & ignominioso vindictæ actui
postponens gloriam, animum suum ab ira cohi-
buit. Surrexit ergo David, & præscidit oram chla-
mydis Saul silenter. Dixitque ad viros suos: propi-
tius sit mihi Dominus, ne faciam hanc rem Domi-
no meo. Cumque jam, exonerato ventre, Saul cap-
to itinere pergeret, David illico surrexit, Egressus
de spelunca, clamavit post tergum Saul, dicens: Ec-
ce hodie viderunt oculi tui, quòd tradiderit te Do-
minus in manu mea, in spelunca: & cogitavi, ut
occiderem te, sed pepercit tibi oculus meus. Et in sig-
num, ac evidens veritatis testimonium subjunxit:
Quin potius Pater mi vide, & cognosce oram chla-
mydis tua in manu mea: quoniam, cum præscide-
rem summitatem chlamydis tua, nolui extendere
manum meam in te. Quo audito, Saul summopere
obstupefactus, levavit vocem suam, & flevit, di-
xitque ad David: justior tu es, quàm ego: tu enim
erubisti mihi bona: ego autem reddidi tibi mala.
Et tu indicasti hodie, qua feceris mihi bona: quo-
modo tradiderit me Dominus in manum tuam, &
non occideris me. Et paulo post regnum David
prognosticat: Et nunc scio, quòd certissimè regna-
turus sis super Israël, & habiturus in manu tua
regnum Israël. Hic hæret os aureum S. Chryso-
st. nec scintillam fundati expiscari valens prælagii,
exclamat ad Saul: Dic mihi obsecro, unde hac lo-
queris? qua signa, qua regalis Majestatis in Davi-
de indicia? ipse se canem mortuum consistetur, &
pulicem, quem persequeris Rex Israël? quem per-
sequeris? canem mortuum persequeris, & pulicem u-
num, & tu ei regiam prædicis dignitatem? Nunc
scio &c. Unde quaeso ista loqueris? deinde penes te
sunt exercitus tui, penes te sunt pecunia tua, arma
& civitates, equi & milites, uniuersa vis, appa-
ratus regius. Hic contra desertus & nudus, nec civi-
tatem, nec domum habens. Unde ergo ista loqueris?

Pro enodatione hujus difficultatis, operæ-pre-
tium est admirabilem boni latronis, in cruce pen-
dentis, petitionem in mentem revocare. Hic fixo
intuitu infami trabi affixum benedictum con-
templans Christum, toto corpore sauciaturum, illi
hunc offert libellum supplicem: Domine mimen-
to mei, cum veneris in regnum tuum. De quo quo-
que

Verf. 4.

Verf. 5.

Verf. 9.

Verf. 11.

Verf. 12.

Verf. 18.

Verf. 21.

Chryso-
st. hom. de
Davide
& Saule.

Luc. c. 23.
v. 42.

D

que

Senec. l. de
clementin.

Senec. l. de
ira, cap.
ultimo.

Aug. l. 1.
de civitate
Dei, c. 23.

Cassiodor.
l. 10. var.
rerum.

Senec. loco
citato.

Ovidius.

Curcius l.
4. Hist.

Elian. l. 12
de var. hi-
stor.
Plus invi-
tam Pho-
cionis.

1 Regum
cap. 24.

que obstupefactus Rupertus latronem interrogat his verbis: *Dic mihi regnum petens, quid vidisti, unde istud petas, quod enim conspicuum est, clavos & crucem cernis.* Ac si diceret, ô felix latro! quid quæso regalis in misero hoc crucifixo intueris Majestatis? Ubi ejus thronus? an forsitan dura crux, cui crudeliter est inclavatus? ubi sceptrum? ubi purpura? ubi regia corona? Ah! pro sceptro cernuntur clavi, pro purpura, non nisi undique dilaceratura apparet corpus, in quo à planta pedis usque ad verticem non est sanitas. Ecce loco aureæ, benedicto ejus capiti pungentissima è spinis composita est corona, non quæ illud honorat, sed severè terebrat, *quid ergo vidisti, unde istud petas?* audite quid ad hoc respondeat præfatus author: *Christus intonaverat, Pater ignosce illis, non enim sciunt quid faciunt,* pro inimicis suis veniam petierat, ac propriis crucifixoribus indulgentiam expostularat, è quo actu illud latro erucebat argumentum: condonare inimicis regium est, hic crucifixus, non tantum inimicis condonat, sed etiam gratiam à Patre rogat: Ergo est Rex. Ideoque ait: *Domine memento mei, &c.* Et bene, rectè enim, inquit, *eum, qui pro crucifixoribus rogat, Deum facetur & Regem.*

Nunc elucelcit ratio, quàm solido cum fundamento Saul Davidem Regem futurum prælagierit. *Nunc scio, quod à certissimè regnaturus sis super Israël.* Ecce enim ipse sine ulla prorsus divinæ Majestatis offensione, mortem Saul inferte poterat, rectè Scriptura: *Ecce dies, de qua locutus est Dominus ad te: ego tradam tibi inimicum tuum, ut facias ei, quod placuerit in oculis tuis.* Idque factu erat facillimum, ut per se patet. Et tamen inimico etiam capitali, & in flagranti persecutoris delicto comperto benignè parcat. Ah! quam plurimi in inimicum excandescentes, ei externe apparent condonare, quia vel opportuna deest occasio, vel valida potentia: verum in Davide nihil omnino remanet obstaculi, & tamen suam à vindicta retrahit manum. Quem actum condonandi maturè ponderans Iliodorus exclamat: *Magna est virtus, si non ladas, à quo laesus es, magna fortitudo, si laesus remittas, magna est gloria, si cui potuisti nocere, parcas.* Cernens itaque Saul hoc magnificum & regium opus, rectè Davidi prognosticat regnum, *nunc scio, &c.* Regium est enim condonare injurias: imò hoc opus omnem planè apporiat gloriam.

Attendite, Auditores, de admiranda Davidis contra Goliath Chrysostomum differendum vi-

ctoria, quam huic illius longè postponit actui: *Hac est gloriosa victoria; egressus est enim exultans magis, quàm cum Goliath deiecisset, & barbari caput amputasset; siquidè hac illà magnificentior erat victoria, hac gloriosius trophaum.* Et cur? tandem aureis aureum os concludit verbis: *Qui enim laesus inimicis parcat, jam gloria coronam habet in capite:* ob quam causam Evangelista Matthæus Christi describens genealogiam, binam regiæ Majestatis (cæteris prætermittis) Davidi imponit coronam, eumque bis regio honorat titulo: *Iesse genuit David Regem, David autem Rex genuit Salomonem;* quia nimirum Sauli persecutori, & filio pepercit rebellis, clamans: *Servate mihi patrum Absolon.* Unde ipsemet à Domino misericordiam expostulaturus ait: *Memento Domine David, & omnis mansuetudinis ejus.* Et meritis: ipse enim stirpis inimici sui Saulis superstitis (rarum sanè mansuetudinis exemplum) accessit mandavit, non ad vindictam, sed ad impertiendam misericordiam, ut patet ex 2. Reg. c. 18. *Numquid superest aliquis de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam Dei?* Et invento Miphibosech ait: *Ne timeas: quia faciam in te misericordiam.* & restituit tibi omnes agros Saul patris tui, & tu comedes panes in mensa mea semper: de quo admiratus Chrysostr. exclamat: *Quid illius mensa sanctius, quam cingebant filii hostis inquam occidere conati, in qua tam multa abundant benedictione.* Cui consonat Damianus: *Magnum quidem & ultra hominem est asperitatem verborum; & verberum non pati tantum, sed & non reddere. Illud verò majus est, & divinum quoddam sapit, bene facere eis, qui oderunt vos.*

Verum cum modò mentio Christi incidit genealogiæ, recorder curiosæ, quam super illam habet Rupertus, animadversionis. Matthæus exactè, tam regiam, quàm sacerdotalem enarrare incipiens progeniem, exorditur his verbis: *Liber generationis Iesu Christi, filii David, filii Abraham.* In quo turpiter primo intuitu divinum errasse apparet genealogistam; cum Abraham, qui tam multis centenis annis David antecessit, postponat. Quod directè iustæ & bonæ repugnat genealogiæ (ut cuique est notum, unde debuillet eam incepisse ab Abraham: *Liber generationis Iesu Christi, filii Abraham.* Evangelistæ verò errorem imponere, blasphemum est, quandoquidem id ipsum confirmet Apost. *Qui factus est ei ex semine David.* Sed quid quæso hic latet mysterii? illud detegemus ex Abraham & Davidis vitæ discussione. Abraham vir fuit hospitalitate landandus, &

Matth. c. 1.
v. 3.

2. Regum
c. 18. v. 15
Psal. 131.
v. 1.

Luc. c. 6.
v. 36.

Psal. 109.
v. 1.

Matth. c. 1
v. 1.

Rom. c. 1.
v. 3.

obc-

obedientiâ præclarus. Utpote, qui in tantum divino sine cunctatione obtinere præcepto, ut etiam unigenitum suum Filium, quem diligebat Isaac, Domino immolare fuerit paratus. David verò totus charitate fervidus, amore plenus, mansuetudine excellens, inimicisque injurias remittens, qui actus ad eò divinæ complacere Majestati, ut immediatâ (saltem juxta ritulum) ante Abraham justum & obedientem, donari promeruerit paternitate. Sic appositè censet Rupertus, inquit: *Ratio docet, majoris meriti fuisse pepercisse inimico propter Deum, quàm non pepercisse unigenito propter Deum, hoc fecit David inimico infestissimo regi, quarenti animam suam. Ob hanc causam maxime juratum illi arbitratur, quod semen vel caro ejus assumenda esset in Filium Dei, quia maxime c. usa ista facit esse Filios Dei, juxta irrefragabilem ipsiusmet Christi doctrinam: Estote misericordes, sicut Pater vester misericors est, ut Filii Patris vestri sitis.* Id ipsum rursus egregiè comprobatur alius ejusdem Psalmistæ locus. Pl. enim 109. ait: *Dixit Dominus Domino meo: sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.* Qui sanè non minorem præactâ, videtur parere difficultatem; id enim donec juxta etymologiam Christum, extremo finito judicio, sessione à dextris Patris privandum indicat, quod falsum est. Illud exemplo dilucido: si Petrus Joanni, inito contractu, spondeat victum & amictum, vel certam pecuniarum annuatim persolvere summam, sub hac clausula: donec ad annum trigessimum pervenerit, eo tempore expirato, Petri erga Joannem cessat obligatio. Pariformiter, si Christus tantum se deat, donec universaliter de cunctis ejus inimicis rigorosa sit vindicta, sequitur, &c. *Quid itaque hæc loquendi methodo innuit Spiritus S.?* hunc nodum dissolvit Doctissimus Rupertus dicens: eum hic intendere significare, tum finiendam esse illam gloriam accidentalem, quâ inimicis peccatoribus condonando, ac pro iis adinstar advocati juxta Apostolum interpellando fruebatur. *Benè, inquit, donec addit David, quia Christus post inimicorum vindictam, gloriam perdet, quæ in inimicorum dilectione consistit.* Concludo itaque honorificum & gloriosum fore suo ignoscere hosti, cui conclusioni non tantum subscribit Statius hisce verbis: *Nil gloriosius atque nobilius, quàm offensam in dilectionem commutare.* Verum etiam ipsius vindicativi suo damno, & æterno illuminati supplicio ad invicem, sed serius, & frustra clamantes: *Nos im-*

senjati vitam illorum astimabamus insaniam, & finem eorum sine honore: ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos fors illorum.

Sap. c. 5. 4.
C. 5.

Audistis credo, ô Christiani! actum condonationis & charitatis erga inimicum existere gloriofum, imò & certum futurum Domini regni que præfagium. Vultis nunc dignoscere, an in æternum in beatitudinis monarchia cum Deo (ad quod omnes anhelamus, suspiramus, collimamus) sitis regnaturi? intrate intima cordis vestri penetralia, pullate ad ostium conscientiæ vestræ, examinate, si animum rancores, odia, inimicitia & iniqua vindictæ non possideant desideria; quòd si non, securè dicite: nunc scimus, quia regnaturi sumus, nam ut rectè ait S. Bonaventura: *Nulla virtus certior est divina dilectionis, & prædestinationis indicium, sicut in injuriis patientiam habere.* Si secus, manifestum reprobationis, æternæque damnationis præfagium. Utrique dicti mei membro clarissimè ad stipulatur clarissimum illud ecclesiæ sydus Augustinus dicens: *Qui enim talem charitatem habet, ut amicos & inimicos diligat, illius caelestis Jerusalem portas aperias merebitur intrare, qui autem non vult habere hanc charitatem, ex omni parte clausas portas inveniet.* Junet enim homo usque ad maceriem, largiatur eleemosinam ad paupertatem, patiatur succensam Laurentii craticulam, acutum Pauli gladium, duram Petri & Andreæ Apostolorum crucem, & reservet dirum in corde contra proximum odium & vindictam, *Clausas cali portas inveniet.*

Elianus lib. 2. de animalibus commemorat, aquilam ex naturæ instinctu miro uti modo, ut inter pullos legitimos & illegitimos discernat. Eos adhuc implumes radiis Solis exponit, quod si fixis oculis eum intueantur, tanquam legitimos fovet, & diligit. Quod si illos claudant, tanquam spurios è nido in terram dejicit. Idem attestantur Plinius & Augustinus. O Christiane! vis dignoscere an sis ex Dei electis & prædestinatis? Soli justitiæ Christo te oppone, perferutare cor tuum, & vide, an ab ejus mandatis non deviet, ac declinet. Utere infallibili primæ veritatis trutinâ: *In hoc cognosce omnes, quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.*

Elianus. l. 2.
de animal.
cap. 26.

Plin. l. 10.
cap. 3.
Aug. 10. 9.
tract. 36. in
Joan.

Hoc horribilis quædam (quam narrat S. Gregorius) stabilis historia, & hanc sui tempore Pontificatus contigisse affirmat: *Quidam Nobilis (nomen tacet, ne forte aliqua familiaris ignominia*

Greg. lib.
moral.

Matth. c. 1.
v. 3.

2. Regum
c. 18. v. 15
Psal. 131.
v. 1.

Luc. c. 6.
v. 36.

Psal. 109.
v. 1.

Matth. c. 1.
v. 1.

Rom. c. 1.
v. 3.

minia inueneretur nota) evidentissima in cunctis demonstrat humilitatis, hospitalitatis, atque omnium (ut paucis dicam) virtutum specimina dederat. At sub fallaci amicitia larva contra quemdam inimicum, exterritam desiderabat vindictam, & impos capescenda occasione, radicatum usque ad mortem persecutus est odium, sicque obiit; funerals facta, & exequie celebratae solennes. Pontifex Gregorius in sacello, quod modò in Vaticano Romae videtur, ab ipso fundato, & extracto, gratitudini satisfactorius, atque pro anima defuncti deprecaturus, pontificali ritu altare adiit, in eo in cruceatum sanguinis & corporis Domini sacrificium oblaturus. Incepit iuxta laudabiles Romanae Ecclesiae ceremonias missam; ubi autem ad memento pervenit dicens: *Parce Domine anime huic*, repente reclamantem audiit vocem, non *parcam*. Hæsit non tantum & oblitupuit, sed sudore plenus, nimioque timore percussus, quid hac in re agendum foret penes se tacite deliberauit. Constantia vicit pavorem, & ingemiscens lachrymis commixtam edidit, & reiteravit submissè vocem: *Parce Domine anime huic*: cui denuò fatalis correpondit echo, non *parcam*. Tandem, quamvis plusquam antè attonitus, audacior factus, à Domino severa exegit rationem sententia: & ecce vox de caelo dilapsa: *Non parcam, quia non pepercit*. Ne itaque o Christiani! simili subiciamini iudicio, parcite inimico, obedite Christi præcepto, *ego autem dico vobis diligite inimicos vestros. Quia iudicium ei sine misericordia, qui non fecerit misericordiam*. Nec mirum, quia tu ipse vindicative tuam in te ipsum fers sententiam, ut rectè notat Leo super hæc Lucae verba: *dimitte, & dimitte*. *Quid hac iustitia benignius? quid hac retributione clementius? ubi sententia iudicatur, in potestate est iudicandi. Ne, dum negas Fratri misericordiam, claudas Patri indulgentiam*. Sed de hoc latius infra, ubi, quantum inimici dilectionis dilectiorem motivum.

Modò ad secundum primi accedamus membrum, & ostendamus actum illum etiam divinas comprehendere prærogativas. Pro fundamento mirificam arripio Cypriani sententiam, *divina*, inquit, *est generositas inimicis condonare injurias*. Unde Christum nunquam manifestiora Deitatis ostendisse iudicat testimonia, quam, dum in cruce pendens, pro suis ad Patrem exoravit crucifixoribus. Etenim (ut narrat Matthæus) perpetratis insignibus miraculis: odiofis & scommaticis à Judæis honorabatur titulis, *seductor ille adhuc vi-*

vens dixit, post tres dies resurgam. Et cap. 11. *Ecce homo vorax, & potator vini, publicanorum & peccatorum amicus*. Rursus Lucae cap. 11. *In Betsanb principe demoniorum eiecit demonia*. At ubi inimicus misericors condonavit Dominus: *Pater ignosce illis*, eum filium Dei esse, quam plurimum Centurione confessi sunt. *Verè filius Dei erat iste*. Et sanè ex aliis signis (quamvis præstantiora & evidentiora antea demonstrasset) dignoscere poterant Christum verum Dei fore Filium, ut ex terræ motu, ex solaris luminis obfuscatione, petrarum scissione, &c. Verumtamen, dum eum ad eò afflictum audiere vociferantem, *ignosce*: divinæ ejus subscripserunt filiationi. Et rectè, quia, ut inquit Chrysothomus. *Nihil facit hominem ita Deo similem, sicut inimicis esse placabilem*.

Non absona præsentis instituto de bino Christi adventu, utriusque diversitate institui posset questio: nimirum, cur Christus, dum in primo mundum ingreditur, Filius aeterni Patris agnoscitur, ut fateatur Evangelista Joannes: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret*. E contra in secundo adventu, dum in Majestate, & splendore universum iudicaturus apparet mundum, non honorifico Filii Dei, verum vili, & abjecto filii hominis insignitur titulo, teste Matthæo: *Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nubibus caeli cum virtute multa & majestate*. Quod videtur rectè rationi repugnans; Tum enim maximè, quando in gloria, & qualitate iusti iudicis prodit, filiationis divinæ elogio condecorari debebat. Ratio huic difficultati reddenda, non ad eò apparet facilis, quia nimium mysteriosa. Pro nunc, quam plurimis relictis, supra duo hæc loca interpretationibus, ad hæreo divo Cypriano, qui ingeniosè annotans in secundo adventu Christum venturum vindicativum, & omnia delicta discussurum, ei titulum Filii Dei non audeat adscribere; verum ubi eò caelo descendit peccatorum culpam persoluturus, charitatisque memor, inimicis insignita postat pacis, illic o Dei Filius nuncupatur. *Si enim*, inquit Apostolus, *cum inimici essemus, reconciliati sumus per mortem filii ejus*.

Huic veritati & alia ad stipulantur Scripturae loca. Matth. cap. 3. Manifestè declaratur æternum Patrem Christum unigenitum suum in baptisma te, simul & dilectum pronuntiasse Filium: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*. Verum, dum ipse in cruce mediis inter

Matth. 27. v. 46.

Chrysoth. hom. de Davide & Saulo. p. 21. v. 7.

Tertull. 1. de patient. cap. 3.

Matth. c. 24. v. 30.

Matth. c. 3. v. 17.

Cyprian. lib. 3. de zelo.

Matth. 27. v. 63.
Matth. c. 11. v. 19.
Luc. 11. v. 15.
Matth. c. 27. v. 54.

Matth. 27. v. 46.

Chrysof. hom. de Davide & Saule.

Pf. 21. v. 7

Tom. c. 3. v. 16.

Tertull. 1. de patient. cap. 3.

Matth. c. 24. v. 50.

datos latrones pendet, dum rapidis intolerabilium tormentorum obruitur fluctibus, dum à cunctis derelictus, in furentium Judæorum versatur manibus, atque omni humano destituitur subsidio, æternum pro juvenamine interpellat Patrem, exclamans: *Deus Deus meus, ut quid dereliquisti me: non exauditur, quantumvis his verbis videatur dicere: O Pater cælestis, tu me tuum bis pronuntiasti dilectum fore Filium: Ubi nunc quæso amoris tui indicium? Ubi paterni affectus signum? Ubi dilectionis testimonium? Ah! me inelavat, diris flagellis flagellatum, pungentibus spinis coronatum, crucisque trahi affixum cernis, nec me Filium suum proclamas? O dura fors! ecce densissimis Divinitas mea obfuscatur tribulationum nebulis. Et non Deus, verum etiam nec homo appareo: Ego sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectionis plebis. Nunc, nunc divinâ tuâ opus est declaratione: nunc de cælo vox intonans me tuum manifestet Filium. Sed heu! Frustra conqueror: Deus Deus meus, ut quid dereliquisti me. Altum hoc æterni Patris silentium profundum indubie continet mysterium. Verum quod? illud detegit doctissimus Tertullianus, dicens: Tum satis omnibus cruce adstantibus divinam Christi innotuisse filiationem, quando in crucifixores benignus, ipse pro iis veniam ad Patrem, clamans, ignosce illis, &c. Quia virtus condonandi inimici prolixus est divina, ac proinde vox cælestis Christum Deum fore denuntians planè, frustranea censebatur. Hinc maxime Deum & Dominum, inquit, agnoscere debuisti, quia ad hanc patientiam hucusque nullas hominum penetravit.*

Nec huic præclaro actui SS. PP. tantum divinam adscribere perfectionem, sed etiam gentiles solâ ratione ducti. Testantur enim veteres delirantium idololatrarum annales, Lycurgum Lacedæmoniorum legislatorem Apollinis templum ingressum, his verbis ab oraculo fuisse honoratum:

*Tu mea nunc in optima gradum fors templa
Lycurge,
Chara Iovis soboles, calique tenentibus axem:
Tene Deum dubio, an mortalem dicere fas
sit?
Sed divum magis dicendum te credo Lycurge.*

Quod mirificum Themistius admiratur elogium, indagat, quid tantæ excellentiæ & virtutis oracu-

lum in Lycurgo intuitum fuerit, ut ei illud adscripserit: *Cur Deum, inquit, eum potius ô Apollo appellas? an quod celeberrimas victorias princeps ille reportavit?* Et respondet: *Miri ac pacato adè ingenio fuit, ut eum, qui ipsi in concione oculum eripuerat, cum lapidibus obruere vellent Lacedæmonis, servavit à supplicio vindicavit.* Ecce diabolus ipse, qui per oraculum loquebatur, etiam clementiæ & injuriarum condonationi ipsam attribuit divinitatem.

Haud dissimilem reverentiam quodam tempore Ephestioni intimo Alexandri Magni amico Jovem exhibuisse refert Herodorus: huic enim eo, quo euidam hosti insignem remiserat offensam die, templum Jovis visitans, ipsemet alluxerit, eique proprium suum thronum obtulit, dicens: *Nunc Ephestio equalis, & similis Deo factus es, idèoque thronus Iovis tibi convenit.* Nec idipsum distinetur Seneca, sed apertissime ad stipulatur in epistola ad Marcellum Imperatorem: *Domu ista, inquit, gentes immanitate barbaras, multitudine innumerabiles: sed tamen ea vicisti, qua naturam & conditionem, ut vinci possent, habeant. Verum animam vincere, & iracundiam cohibere, hoc qui fecerit, non solum cum summis viris comparabo, sed & simillimum Deo existimo.*

Adeste, adeste hic ô mundani! ô animi vindicativi! accurrite ad Ethnicorum seholam, & velia ea Christianam discite clementiam. Penetrate ô zelosi mundani honoris amatores! nobilem injuriarum remissionem, & in ea, tanquam in crystallino speculo, mitificam contemplantini honestatem. Attendite, quàm fallaci in diaboli Academia imbuti sitis politicâ, plus Epicurâ, quàm Christianâ, dum inconsiderate imaginamini condonare inimico, certum ignavia & seocordia esse signum, ac manifestum pusillanimitatis indicium, & actum honori omnimodè noevum, & vituperandum. Erratis, erratis, ô fatui! potestne ille, qui verax est & justus, cunctis mandatum injungere famæ suæ contrarium? Neutiquam sanè: clamat enim per Sapientem: *Curam habe de bono nomine, hoc enim magis permanebit tibi, quàm mille thesauri & magni.* Et Proverb. cap. 5. *Ne des alienis honorem tuum.* Deus autem non nisi honorificum mandat. Unde ait Salomon: *Memoria justi cum laudibus, nomen autem impiorum peribit.* Sed heu! quàm paucis, qui etiam tenacis honoris audiri ambiant zelatores, bonæ famæ student, & nomini! dic mihi proterve adolescens, esse honorificum virgines stuprare &

Eccl. 47. v. 15.
Prov. 5. 9.
Prov. 10. v. 7.

Matth. c. 23. v. 17.

corrumpere? aliorum conjuges non tantum appetere, sed blandius & subdolis incitamentis sollicitare! viduas pervertere? gloriosumne est, & concubinarie! domi concubinam alere, ut cum ea pro tuo beneplacito, & carnali desiderio luxurietis cum familia opprobrio, amicorum cordolio, ac non parvo Reipublice scandalo? Estne magnificum, & iniue Judex, pro donis & muneribus justitiam vendere, pupillos, & viduas opprimere, proximi sanguinem ad ebrietatem exfugere? Estne laude dignum, & Advocati, iniqua patrocinari cause? Et tandem estne honorificum, & Procurator, lites in longum protrahere, proximum bonis denudare, teque iis impavidè vestire? Ah! si quid honoris ac laudis hujuscemodi actus fecum conferrent, eos tanto studio, tantaque curâ perpetrans non conaretur celare. Hi ergo Christiane sunt, qui tuæ maximè officiant famæ & gloriæ, in illos ulciscendum, illis bellum intentandum; ipsi enim capitales tui sunt inimici, teste S. Thoma à Villa Nova, dicente: *Ego tibi ostendam veros inimicos, quos oderis, quos destruas, quibus omnia, quæ in Psalmis legeris, impreceris, demones, peccata tua, & vitia; hæc sunt, quæ te perdunt, quæ te destruant, quæ tibi gehennam parant. Contra hos inimicos ora, ut perdat & destruat eos Dominus, & tu, quantum vales, destruas illos. Sed & caro est, quam tu tantum diligis, maximus inimicus tuus est, hanc castiga, hanc subijce, hanc doma, & malè tracta donec eam in servitutem redigas. Quid fratrem & proximum tuum odis, atque persequeris? ô stulte, non est ille inimicus tuus, sed proximus. Eja itaque, in veros inimicos classicum sona, ô Christiane! arripe luxuriosè telum continentia, sædam tuam transfige libidinem. Assume arma honoris concubinarie, & prosterne, aut, ut melius dicam, dilue infamem scandali & ignominia notam. Vos judices, & justitiae ministri, bilancem arripite æquitatis, & juxta justam unumquemque absque ulla personarum exceptione, judicate rationem: ultores estote inimicorum animæ vestra, peccatorum inquam, & cum proximo, quamvis inimico, pangite non tantum inducias, sed etiam stabilia sinceræ amicitia fœdera, atque obedire solidæ Christi doctrinae, *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.**

Progrediamur nunc ad secundum condonationis motivum, & legislatoris auctoritatem, quam apud cunctas gentes & politicos tantæ æstimatum volebat consuetudo, ut ejus mandato ne-

fas fuerit contravenire, eratq; legis solitum editæ fulcrum, & magnum ad illius observantiam incitamentum. Hinc Lycurgus, ut leges Lacedæmonii persuaderet suaves, & observatu necessarias, illas sese ab Apolline Delphico accepisse asserbat. Numa Pompilius legum suarum (ut observarentur) Romanis auctricem proclamari jussit deam Ageriam. Zelanus, devictis Barbaris leges condens, sibi illas à dea sapientia Minervâ dictatas dicebat. Et Minos suas à Jove Cretenfibus traditas. Unde cuncti exactam legum satisfactionem ex auctoritate legislatorum metiebantur. Nec fanè id ratum habuere Ethnici soli, sed & ipse Prophetæ Isaias; hic enim populum Israëliticum Domini promissis cernens incredulum, atque divino mandato quantocius rebellem, ut eum ad legitimos obedientia adduceret limites, hoc unicum inculcavit in Dei persona: *Attendite ad me popule meus, & tribus mea me audite, quia à me exiit lex: nimirum, qui sum omnium dominator Dominus, & omnium legum director, attenti itaque estote, quia à me exiit lex.* Dictum fanè, quod in hominibus, & præcipuè Christianis locum habet. Quoniam, si tanti valuerit apud discipulos magistri sui Pythagoræ auctoritas, ut hi de illius doctrinae fundamentis interrogati, nihil aliud responderint, nisi *Pythagoras dixit*: ad quod Cicero ait: *Tantum opinio præjudicat a poterat, ut sine etiam ratione valeret auctoritas: quanti deberet à Christianis æstimari Christi auctoritas? Ah utinam Pythagorica, simul & Christiana imbuti homines doctrinâ, ab aliis ad vindictam incitati, & tantæ clementia rationem reddendam interrogati, ad instar illius discipulorum omnem in contrarium dissolverent replicam, dicentes: *Christus dixit, ego autem dico vobis.**

Contra præfatam doctrinam non levem audire videor instantiam: scilicet, quomodo possibile sit hanc legem Christi observare, *Ego autem dico vobis.* Et illam, quam Deus per Moysen populo tradidit Israëliticum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex omnibus viribus tuis.* Hanc difficultatem ingeniosè, ut solet, tangit Africanum illud Ecclesie Sydus Augustinus, considerans Christi ad Jurisperiti interrogatione responsum: *Quod est mandatum magnum in lege? Diliges, &c. Si lex, inquit, dicit, diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua: quid remanet de corde tuo, unde diligas te ipsum & proximum? quid de anima tua? quid*

Isa. 51. 14.

Cicero de nat. deorū.

I. Joan. 4. v. 21.

Deut. 6.

Aug. t. 10. serm. 2. de diversis, c. 4. & 5.

Conc. fer-
ria 6. ante
Dom. 1.
Quadr.

de

de mente tua? qui enim totum petit, nihil tibi relinquit. Totum sibi exigit. Si nihil mihi remansit, unde diligam me, qui ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente jubeor diligere eum, qui fecit me, quomodo secundo præcepto jubeor diligere proximum, tanquam meipsum? hunc nodum apposite quadam similitudine dissolvemus.

In confesso est, tum apud mercatores, tum peregrinantes litterarum cambialium usus, & resignationis debitorum, quibus legitime subsignatis, debetur fides & satisfactio ab eo, cui traduntur; v. g. receptor generalis vectigalium, ac regionum tributorum, Regi suo ex iis debet centum millia aureorum; accedit ad Regem creditor, cui parem ipse tenetur pecuniarum persolvere summam, petique debiti extinctionem. Rex obligationi suæ volens satisfacere, chartam manu arripit, & scriptâ consignatione & subsignatâ, illum ad suum receptorem, ab eo summam debitam accepturum remittit. Hoc posito, rogo, an receptor jure & veridicè huic creditori possit dicere, amice, nulla mihi tecum commercia, imo nec notitia, ego tibi nihil debeo. Insulse sanè, quia is attendere non debet ad personam rogantis, verum Regis demandantis, cujus apprimè novit sigillum & chirographum. Hic est calus noster: Deus supremus omnium Rex, cui ob innumera, tum creationis, tum redemptionis beneficia, totum nostrum debemus amorem, & cor, ex illo debito partem consignat iis, qui te oderunt, partem te persequentibus & inimicis, partem tibi ipsi, & proximo. Consignationis scedulam ipse distribuit: *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.* Et tu, ô Christiane! ed ausus es progredi temeritatis, ut debitum recuses, rogantemque inimicum charitatis sibi partem assignatam, auctacter repellas? ô insane! aspice Regis tui, & creditoris tui chirographum; noli attendere ad qualitatem petentis, sed regium intuerè mandatum, *Ego autem dico vobis.* Et audi, quid dicat Johannes, hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligat & fratrem suum. Ex hoc nunc dilucidè patet, quomodo Deum ex toto corde diligentes, etiam proximum amare valeamus; tum enim etiam ipsum ex tota mente amamus, cum partem amoris proximo & inimico ab ipso assignatam, ob ejus mandatum alacriter persolvimus: *Attendite itaque ad me popule meus, & tribus mea me audite, quia à me erit lex: Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.*

Plinius sedulus rerum naturalium indagator,

mirabilem corvi enarrat astutiam. Hic totaliter famelicus, visò cervo in pascuis, aut campestribus pascentem, tam suavi inhians prædâ, grataque illius vesci desiderans carne, in arenosa via sæpe sæpius sese volutat, sicque alas suas arena onerat. Quo factò, ad cervum se pascentem, & doli ignarum volitat, capitique illius insidens, cervicem rostro fortiter pungit; cervus inopinatis puncturis perterritus, caput elevat, oculos vertit ad pungentem: tum callidus corvus alas expandit, arenam excutit, sicque miserum cervum excæcat. Interea morsus continuat, quibus plurimum divexatus cervus, velocem cursum instituit. tandem huc & illuc se convertens, in præcipitium cadit, manetque corvo grata prædâ. O infelix animal! unde tantum tibi advenit damnum? Unde tua ruina & clades? Ah! non nisi, quia pungentem corvum respexisti. Id ipsum tibi non raro contigit, ô vindicative! pungeris injuriis, læcesseris contumeliis, & illicò oculos ad pungentem reflectis, cernis hominem esse, ideoque te ad vindictam paras; ecce pulvis iracundiæ & furoris mentis oculus excæcat, & sic in horrendum inferni delaberis præcipitium, & prædâ manes astuto corvo diabolo. O miser homo! unde tantum infortunium? unde tam infelix casus? Ah! ad hominem attendisti, & Deum neglexisti. Ad eum respicere debebas, qui tibi sanum donat per Sapientem consilium: *Deprime cor tuum, & sustine.* Si itaque prudenter, ô homo! lubricas hujus mundi perambulare semitas expetas, non pungeerem considerare hominem, sed præcipientem aspice DEUM: *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.* Numquam annotastis dictum Salomonis: *Sapientis oculi in capite.* Sed quid hoc? an fortè stulti oculi in dorso, aut brachio sunt? Vult dicere, quòd Sapiens in omni adversitate, & statu sese reflectat ad caput, id est, ad Deum: dum ergo injuriis impeteris, adinstar Sapientis oculos ad caput attolle, & venerare legem imponentis Christi: *Ego autem dico vobis, &c.*

Stupeo, dum audio Philosophum Xenophon laudantem Regem Darium, eò quòd magnis muneribus singularem militis sui Crisantis recompensavit obedientiam. Is, ut refert Statius, ense stricto, jam jam feralem mortis ictum hosti illaturus, audiens Regem tympanorum sono omnem militem à pugna revocare, illicò manum cohibuit, exclamans: *Melius est Imperatori parere, quam hostem interficere.* Stupeo, inquam, imò, ut me-

lius

Eccl. 2. 2.

Idem 21. 4

1. Ioan. 4.
v. 21.

Deut. 6.

Aug. 1. 10.
erm. 2. de
diversis,
4. & 5.

Rom. 12.
v. 19.

lius dicam, dum Crisantis ethnici obedientiam, & Christiani hominis contemtorum pertinaciam, obmutesco. Ecce, summus Imperator Christus te revocat à pugna & vindicta: *Mibi vindicta, & ego retribuam, ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros*, & tu è contra ultionem in inimicum petis. Ipse clamat, ignosce, & tu dicis, vindica, ò cæce! aperi tandem mentis oculos, & rectam Christianæ vitæ ingredi semitam: imitare Crisantis miram in obsequendo Dario Regi promptitudinem; & dum appetitus irascibilis te in furorem exagitat, intona cum illo: *Melius est Imperatori Christo parere, quàm hostem interficere*; ipse enim ait: *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros*.

Gen. 31.
v. 33.

Nec proposito absonum iudico, idolorum Laban per Rachaëlem ablationis meminisci, ob quod factum adeo in Jacob exanduit, ut eum velociter, (ut ait Scriptura) sit insecutus: *Assumptus fratribus suis, persecutus est eum diebus septem*. Cùmque in eum, in monte Galaad comprehensum, rigorosam vindictam sumere medicaretur, divino monitu deterritus, ab omni ira abstinauit.

V. 24.

V. 25.

V. 29.

Viditque in somnis dicentem sibi, cave, ne quidquam asperè loquaris contra Jacob. Unde Laban illum aggressus, querelis suis depositis, clementiæ suæ adducit rationem, dicens: *Et nunc quidem valet manus mea reddere tibi malum, sed Deus Patris vestri heri dixit mihi, cave, ne loquaris contra Jacob quidquam durius*. O mira res! ò stupendum mysterium! Laban incogniti Dei reverentiam, aliorum Deorum cultor, & veri Dei Jacob ignarus, reveritus, mandatum veneratur, & à vindicta coërcetur: & tu, ò Christiane, qui de tali tibi gloriaris nomine, Christum verum Deum audis intonantem: *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros*, & protervè, divino spreto mandato, in inimicum ultionem capescere non erubescis? Audi, quid de te sentiat Cyprianus: *Christianus nemo rectè dicitur, nisi qui Christo moribus, prout valet, coequatur*. Audi, quid de te dicat August. *Deprehenderis & detegeris Christiane, quando aliud agis, & aliud profiteris, fidelis in nomine, aliud demonstras in opere*. Sanè, ò vindicative! servum Christi te protestaris, & irrisoris Christi juxta Augustinum nomen promeris: *Ille non est, inquit, Christi servus, sed subsannator & irrisor, qui ejus se servum dicit, & cui servire dissimulat*. Eja itaque Christiane, vindictam execrare, & status tui, nominisque christiani memor, clementiam venerare. Clama inftar Laban, dum liberâ in inimicum

ulciscendi potiris potentiâ: nunc quidem valet manus mea reddere tibi malum, sed Deus noster, dux noster Christus, sub cuius vexillo milito, omnem mihi inhihit vindictam. *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros*. Imò & hanc doctrinam cruci affixus, publicè mihi & eunctis inculcavit, ad Patrem clamans: *Ignosce illis, teste Augustino, pro te misit ipsam vocem, ut ab omnibus audiretur: nam potuit pro illis orare in silentio, sed tu non haberes exemplum*. Dic itaque, hunc honoro, hunc sequor, ideoque tibi injurias receptas remitto, & ex animo condono.

Ad hoc te instigat sancta Rachaëlis, patris idola auferentis, intentio. Cur enim, inquit Josephus, libro de Judæorum antiquitatibus, creditis illa ablata? an fortè, ut dis idololatricum exhiberet honorem? hoc minime suspicandum; Jacob enim ex veri Dei reverentia, tale exemplo suo à mente uxoris depulerat & abegerat deliramentum. Quid ergo sibi vult hæc idolorum Laban ablatio? Ah! non nisi, ut Rachaël patrem insequentem & vindicativum, deorum intuitu clandestinæ recessus indulgentiæ commoneret, etenim noverat Rachel, quanta apud eum illorum vigeret auctoritas & reverentia: sic Josephus: *Sigilla deorum suorum serebat Rachel, non quòd deos coleret, quorum contemptum didicerat à marito, sed ut si forsè pater fugientes assequeretur, quò sugeret, veniam impetraret*. Sed tu, ò Christiane, Christum indies crucifixum cernis, & per veraces verbi divini audis proclamari præcones ejus mandatum: *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros*, nec abhorres à vindicta? respondes, *durus est hic sermo*. Replico ego cum Booz dicente ad Ruth: *Intinge buccellam aceto*, & te ad montem invito Calvaria, in quo tuus Creator simul & Redemptor clamavit, *Pater ignosce illis*. Et cum Augustino te admoneo: *Quid vis vindicare? vide pendentem, & tibi de ligno, tanquam de tribunali præcipientem: vide pendentem, & tibi languenti de suo sanguine medicamentum facientem: vide pendentem, si vindicari vis: audi precantem, Pater ignosce illis*. Et ne quispiam injuriis provocatus, subdolan non demandat à reo venia adducat rationem Aug. pergit: *Hic jam attende magistrum tuum, & Dominum, non in cathedris sedentem, sed in ligno pendentem, circumspicis undique turbis inimicorum, & dicentem: Pater ignosce &c. Vide magistrum, audi in visatorem, numquid tunc Dominus Christus pro rogantibus rogavit, & non potius pro insultantibus & interficientibus? Quapropter tibi, ò Christiane, benè illa*

August. de
Symbolo, l.
4. cap. 1.

Plus in
vita Ar
fidis.

Val. Ma
l. 4. c. 1.

Cic. l. 4.
quæst. ac
demis.

Ruth 2. 14

Aug. ser. 2.
de diversis

Pro feria
6. ante
Dom. 1.
Quadrag.

Tom. 10.
42. 1071

Exodi

Exodi cap. 25. v. 40. Exodi proponere possem verba, inspicere, & fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Hanc rationem tangit S. Thomas à Villa Nova dicens: *Quanta quotidie facimus pro amicis, quot à nobis alienatos & invidios, orantibus amicis, in nostram gratiam recipimus, ut illis placeamus? o homo! facis hoc pro amato, & non facies pro Deo?* Verum, si vos SS. PP. & scripturæ non moveant testimonia, præclara vos trahant Ethnicorum exempla. Narrat Plutarchus Aristidem injustè ad exilium condemnatum, dum urbe excederet, manus ad cælum elevasse, atque Deos rogasse, ne iusta eorum vindicta supra Rempubl. inundaret, sicque ob illius miseriam revocari cogeretur. Socrates rogatus ab Alcibiade, cur Xantippam uxorem exosam, vastam atque molestam domo non eiceret, divinè respondit: *ut domi injuriis læcessitus, deforis illas discam perpeti.*

Plut. in vita Aristidis.

Val. Max. l. 4. c. 1.

Cic. l. 4. de quest. academicis.

Trasibulus Atheniensium dux, & triginta tyrannorum Spartæ devictor legem sancivit, ut quilibet injurias acceptas oblivisceretur, quæ ad amissim ob illius reverentiam (ut testatur Valerius Maximus) observata est. Et Deus noster mandat nobis inimici dilectionem, & nos non obsequemur? Cicero narrat de Themistocle, quod Simonides cum memoriam voluerit edocere artificialem, cui respondit: *se se malle discere artem obliviscendi, quàm reminiscendi. Quia injuriarum recorder invidios, quorum oblivisci vellem.* Et addidit, *se se malle memoriam perdere, quàm augere.* Darius, intellecto, civitatem Sardaniam (ut narrat Herodotus) ab Atheniensibus fuisse combustam, arcum arripuit, & ex eo sagittam in aërem ejaculatus est exclamans: *O Jupiter, fac, ne vindictam sumam in Atheniensibus.* Quam ob rem ter de die se clementiæ admoneri iussit: *Here memento Atheniensium.* O utinam tu Christiane eidem faceres, & dum tibi vindicandi suppeditatur occasio, clamares & intonares, memento Evangelii, Christianique dicti: *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.* Actus enim iste generosus est & magnatibus dignus, ut Plinius his verbis attestatur:

*Parcere subjectis scit nobilis ira Leonis
Tu quoque fac simile qui quis regnabis in orbe.*

Tom. 10. an. 1071. Baronius etiam refert de Diogene Imperatore Romano & Constantinopolitano, quod vivus captivus ab Assiæ Ægypti Sultano quodam tempore interrogatus, an ipse Assam, si infelix Quadragesimale P. H.

fortuna suæ victoriæ invida fuisset, & in Diogenis manus incidisset tam benevolè & amicè tractaret; totis oculis acerboque vultu responderet, se se ex totis ingenii sui viribus crudelissimum excogitaturum mortis genus, quo cum plecteret. Cui Assa: *At ego Sultanus tuam certè non imitabor crudelitatem, quandoquidem vestrum audio Christum præcipientem, ut parcatis inimicis vestris.* Implicite judicans, Christiani nominis indignum, qui Christi leges contemneret. Nam ut ait Damianus: *qui divi odii feritate percutitur, meritò inter infideles nominatur.*

Tetigi modò tertium quoque condonationis motivum, quod quamvis certum, veruntamen judico, præcipuè in negotio tam gravi parumper hic dilatandum. Christus Lucæ cap. 22. priusquam spinosum illud passionis suæ iter hilari animo ingrederetur, discipulos suos sibi de armis providendis admonuit: *qui non habet gladium, vendat tunicam suam & emat gladium.* Et tamen dum eo zelosus domini sui defensor utebatur, atque servo principis sacerdotis auriculam amputabat Petrus, dignà à Christo reprehensione est castigatus: *converte gladium tuum in locum suum, omnes enim, qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Ad quod S. Chrysost. ait: *O domine! cur jubes emere gladium, quem vetas promi?* & in persona Christi respondet: *ut sit parata defensio, non ultio necessaria, ut videar vindicare potuisse, sed noluisse: & si Christus (ut latius patebit ex infra dicendis) dux noster, suos ad veram deducens patriam, improbet vindictam, & delicti approbet veniam: quis illius obfister voluntati, nisi qui, ut notetua tenebras amat & lucem odit, nec clamantem audit Salvatorem: qui sequitur me, non ambulat in tenebris.* Sane indignum est christianum esse, imò & tali gaudere nomine, & Christum non sequi. Contra hoc acriter insurgit Aug. divinà hâc sententiâ: *Christiani nomen frustra sortitur, qui illum minimè imitatur, quid enim tibi prodest vocari, quod non es, & nomen usurpare alienum! sed si Christianum te esse delectat, qua christianitatis sunt, gere, & meritò tibi nomen Christiani assume.*

Luc. cap. 22. v. 36.

Chrysost. in hunc locum.

Sed quæ christianitatis opera? profectò, non nisi Christi nobis indigitata sequi vestigia ac exempla, qui totâ vitâ (& maxime in acerba sua passione) quàm plurima mansuetudinis & amoris, etiam ergà suos crucifixores demonstravit indicia. Ergo nos ea sequi oportet. Verum hujus syllogismi minorem latius probemus.

Pro quo curiosè advertit Chryf. mysteriosum
E
Christi

Augst. de Symbolo, l. 1. cap. 1.

Rush 2. 14

Aug. ser. 2. de diversis

Pro feria 5. ante Dom. 1. Quadrages.

CONCIO TERTIA

34

Luc. c. 22.

Christi Domini in horto Gethsemani sudorem: *Et factus est sudor ejus, sicut gutta sanguinis decurrentis in terram,* petitque, quare Salvator non tam in prima, ac in secunda, quam in tertia oratione pretiosum effuderit sanguinem, & non nisi, quam, dum dixerat ad Patrem caelestem, *fiat voluntas tua.* Et respondet, quia tunc infamis proditor Judas in procinctu erat sanguinem justi & innocentis magistri impio osculo tradendi, aeternus pater per Angelum ei exequendam ab ipso lata legem, *ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros,* repraesentavit, & ad perfidum discipulum amplectendum est adhortatus, ideoque clamat Christus: *fiat voluntas tua.* Et ut suum amorem erga sceleratum opere exhiberet, copiosum cruorem per pores emisit, eo tacite quasi Judam alloquens: O ingratus, tu magistri tui ardenti animo inhias sanguini, ecce nec flagra, flagella, lanceam, clavos, aut vulnera expecto, sed promptus ultro eum inusitato modo tibi offero, & adhuc te amici titulo honoro: *amice ad quid venisti?* amicitiaeque osculum trado. O mira Christi clementia! o Domini benignitas!

Matt. c. 26
vers. 50.

Ad idem propositum enucleatim totum S. Bern. considerat crucifixum Jesum, cunctaque corporis ejus attentè contemplatur membra, atque singulas perferuntur plagas: & ecce manus & pedes acutis clavis cernit perforatos, caput pungentibus spinis terebratum, lancea latus apertum, totumque corpus diris dilaceratum flagris, & undequaque fluciatum, juxta Isaia varicinium: *à planta pedis usque ad verticem, non est in eo sanitas.* Verum dum curiosè linguam intuetur, eam intactam comperit & ab omni damno immunem; ob quod obstupefactus ad perfidos Judaeos clamat: O crudeles tigrides! O voraces innocentis Christi leones! inaudita in totum benefactoris, universi creatoris & redemptoris corpus, impia vestra deservit crudelitas, & cur obsecro illa tam benignè linguæ parcat, quæ evangelicè disseminat doctrinam, vestram destruxit synagogam, mores inculcavit & vitam? Quæ (ut unico absolvam verbo) immortalis in illum odii manifestum fuit incitamentum? Sic attestatur Sapiens ex propriis vestris verbis: *circumveniamus ergo justum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris, & improprie nobis peccata legis, & distimat in nos peccata disciplina nostra.* Quare ergo, rursus rogitō, illam linguam venenosam, serpentina pejozem, vobis execra-

Sap. c. 2.
v. 12.

bilem atque exitialem ardenti fetro non perforastis? ah! an forsitan vestra hoc attribuendum clementiae? id sanè nullam minimæ veritatis continet scintillam; aperte enim repugnat obstinatum in crucifixum odium; cum etiam in linguam volueritis incedere, ut narrat Evang. Matth. cap. 27. *Et dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum.* Verius cum Bernardo arbitror divino id contigisse consilio, cui nec rabidi quidem ullatenus potuere resistere Hebraei, juxta illud Sap. *Non est consilium contra Dominum.* Sed o bone Jesu! tu, qui cuncta corporis tui membra iniquæ perfidorum Judaeorum sævitiæ ultro offers, cur solam linguam indemnem retinere desideras? de te enim ait Matth. *Et cum gustasset, noluit bibere.* O mysterium! O prodigium! dorum flagris donas, manus & pedes clavis, totum cruci corpus, pectus Longini lanceæ concedis, & cur solam linguam reservas, rursus repeto, O absconditum mysterium? illud nobis pandit paucis verbis mellitius Doctor: *In eo non remansit, nisi lingua, ut peccatoribus exoraret, & magister disciplinam populo commendaret, clamans pater ignosce illis, non enim sciunt quid faciunt.* Et tu o homo & linguam acutis mordacem, manusque armas in vindictam? absit, absit.

Matt. c. 27
vers. 34.

Prov. c. 21
vers. 30.

Loc. cit.

S. Bern. o Christe? è vulneribus tuis misericum fateor pietatis & benignitatis exsuxit liquorem, & tamen nec tuâ contentor condonatione, quando veraciter clamasti, *Pater ignosce, &c.* etenim mora condonandi & veniæ dumtaxat oblatio, mercedis videtur aliqualis diminutio. Dic mihi Christe, quare ab execrabili discipulo fraudulenter proditus, non clamas, *Pater ignosce ei, qui non scit quid facit?* an tibi sufficiebat externo osculo verum tui amoris erga inimicum præbere indicium, eique dicere, *amice ad quid venisti?* ad Annam per torrente Cedron violenter es pertrahatus, de domo Annæ ad Caipham deductus, post ad iniquum judicem Pilatum, & te clamantem non audio, *Pater ignosce.* Flagellaris, colaphisaris, purpurâ indueris, & ipinea ad instar regis insignis coronâ, imperterriti Romani milites pedes transigunt & manus, & necdum audio, *Pater ignosce.* Quare tam diu Domine siles, & trabi crucis affixus, confestim clamas: *Pater ignosce?*

Ex hoc quaesito, illiusque dissolutione Christianum, omnibusque imitandum facile deducere spero documentum. Matth. cap. 5. mandatum dedit Christus: *Si autem offers munus tuum ad altare & ibi recordatus fueris, quis frater tuus habet aliquid*

Matt. c.
vers. 9.
Psalm 8
vers. 3.

Matt. c. 5.
v. 23, 24.

aliquid aduersum te: relinque ibi munus tuum ante altare, & vide recõciliari primò fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. Ah! benignus Dominus legis suæ continuè memor, in Altari crucis cruentum illud pro uniuersì mandì redemptione cælesti Patris oblaturus holocaustum, (ubi Judam ofculatus fuisset, cæterasque, quas Scriptura refert injurias, tacitus & patiens pertulisset,) nefandam cruci inclavatus blasphemantium audiens nequitiam, & Filius Dei es, descende nunc de cruce, cum eos amplexu amicitia non posset præuenire, voce delictorum ipsorum indulgentiam à Patre expostulavit. Et hoc, ut tibi, ô homo, singulare ostenderet condonandi & patiendi exemplum. Nec illud te commouet, ô Christiane? sanè vel unica, sed aurea S. Thomæ à Villa Nova maximè te confandit sententia. Sic enim ad te ait: Numquid Christianus es? nonne hanc scholam sequeris? respice magistrum tuum, & ducem tuum, & vide, quanta bona fecit inimicis suis! Pendebat in cruce cruentus, plagatus & laceratus ab eis, quibus tanta præstiterat beneficia, audit patienter insultatores suos, & Patrem orat, dimitte; & tu coram eo petis vindictam? quâ fronte? quo vultu? & quid obsecro simile tu passus es ab inimicis tuis? Christiane, respice in faciem Christi tui. Et infra: Si ergo es de schola Christi, cur non sequeris professorem? cur discipulos non imitaris? non legis, quia omnes, qui piè volunt vivere in Christo, persecutionem patiuntur. Non legisti in Apostolo, quia in hoc positi sumus?

Cum modò de his Christi verbis, Pater ignosce, &c. inciderit mentio, recordor non contemnendæ S. Anselmi speculationis; is namque sese reflectens supra id illis, rogat, qui sunt hi, Domine, quibus ignoscendum est, & cur tam obscure loqueris? cur nomen eorum, pro quibus rogas, alto premis silentio? ad hoc acutè S. Irenæus stupendum illud annotat, quòd in triumphali Christi in Jerusalem ingressu contigit prodigium nimirum, quòd pueri lactantes, loquelæ incapaces, veri Messia magnificentiæ articulatìs vocibus clamant: Benedictus, qui venit in nomine Domini, Hosanna in altissimis, quod fuerat vaticinatus Psalmista, Ex ore infantium & lactantium perfecisti laudem, ut destruas inimicum & ultorem. Sed hic indagat Irenæus, cur Christus Pharisæis hoc factum admirantibus, prædictum Scripturæ truncârît locum? Numquam, inquit, legistis, ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem? & cur non profequitur, ut destruas inimicum? & respondet, quia non inueniebatur vocabulum istud ini-

mici in sacro sapientia illo thesauro, ideo finem facit ante finem. Et hæc genuina est ratio, cur tantum dicat illis, quia si eos nominasset, coactus fuisset inimici uti vocabulo, inquit Anselmus: Si nominare eos debebat, ignosce illis meis inimicis, meis crucifixoribus dicere debebat, sed hoc non patitur amor.

Sed dicit aliquis, cur ergo Christus non addidit id amicus? tunc enim longè manifestius clementiæ atq; benignitatis demonstrasset indicium. Nodum hunc facillimè è quodam Softratis tragicæ Poëtæ dissolvemus responso. Is in actu primo in theatrum deducit personam regiam mirabiliter sauciatam, petiturque ab ea, quis tantam ausus fuerit exercere crudelitatem? sed audi, quid respondeat: Nescio. Illa ipsa in tertio redit actu, iterumque de eadem interrogata injuria, ait: Nunc rectè recordor, nunc libere dicam, amans amantem libere percussit. Id ipsum contigit Christo Domino; ipse enim amorè quasi inebriatus & lætus, quia redemptio humana jam jam instabat, & brevi sua morte erat adimplenda, amici nominis non reminiscitur! verùm post victor & gloriolus, cælos ascendens, interrogatus à cælestibus incolis: Quid sunt plaga ista in medio manuum tuarum? nunc ejus memor vocabuli, responderet: His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me.

Sed quandoquidem in monte Calvariæ versetur, & Christum crucifixum contempleremur, operæ pretium est, mysteriosam pectoris dominici post mortem considerare apertionem, cujus rationem indagat Bern. hisce verbis: Cur vulnera cor jam diu ante vulneratum? & responderet: ut per vulnus visibile, vulnus inuisibile videretur. Ecce, Christus agit ad instar zelosi cujusdam amatæ suæ proci, qui in tutando ejus honore, graviter sauciat, effugiem suam cruentatam depictam illi transmiserit, cum epigraphe ingeniosa: de foris, sicut & intus, hæc indicans, internum animi sui affectum operibus correspondere. Sic inquam Christus, quoniam clamaret, ignosce &c. ut toti mundo ostenderet, quòd esset intus sicut & de foris, & quòd ex animo crucifixoribus condonalle, pectus aperiri mandat, & cor omni rancore vacuum exhibet, sic divinè censet Bonaventura: Pro nimio sui amoris fervore voluit lanceâ lateri aperiri, ut demonstraret, quòd totum sanguinem tradiderit, ne ultra cholera materia super esset.

Hoc attentè mentis suæ oculis S. Cyprianus inspiciens mysterium, curiosè inquit, cur

Matt. c. 27
vers. 34.

Prov. c. 21
vers. 30.

Loc. citato.

Zach. c. 19
vers. 9.

Matt. c. 21
vers. 9.
Psalm 8.
vers. 3.

Matt. c. 5.
v. 23, 24

ex eo vulnere effluerit sanguis & aqua? & omnis variis rationibus ad nostrum institutum dicit, tam Pilatum, quam crucifixores Christi Domini necis fuisse auctores? illum aqua manus lavando, eum innocentem declarando, & tamen cruci tradendo: hos vero ejus sanguinem effundendo. Ut itaque pius Dominus ostenderet se utrique condonare, in fidei animi testimonium aquam & sanguinem è latere profuere fecit: *sanguinem & aquam emisit*, inquit, *duas cades, alteram judicantis, alteram vero clamantium, sanguis ejus super nos & super filios nostros, ut ostenderet se utrique condonare.*

Et hæc, O vindicative! dum mente contemplaris & auribus percipis, inimico veniam negas, & vindictam tibi reservas? accede, accede proterve ad montem Calvaria, veram amoris & charitatis fornacem: veni, veni, ne moram protrahas ad luctuosum hoc theatrum! *& vide nunc*, inquit Bern. *opera Domini, qui posuit prodigia super terram, flagellis casus est, spinis coronatus, clavus confossus, patibulo affixus, opprobrio saturatus, omnium dolorum immemor, ignosce, ait illis, non enim sciunt quid faciunt.* Et hoc unicum exemplar præ oculis habere necesse est, illudque imitari, inquit Augustin. *non dedignetur, quod fecit Christus, facere Christianus.*

Nunc ultimum condonandi motivum aggrediamur, pro quo manifestius dignoscendo, diametraliter semel spirituale vindictæ damnum, clementiæ opponamus emolumento. Quod non arduum erit luci exhibere. Patet illud luculenter ex 1. Reg. cap. 25. v. 18. ubi sacra enarrat Historia, quod Abigail, intellecta à quodam familiæ suæ puero justa Davidis Regis in deserto comorantis, & præ fame pereuntis iracundiâ, ob insulsum Nabal mariti sui exortâ responsum; furorem aggredientis extimescens, illum delinitura de monte anonam secum vehens, descenderit: *Festinarit ergo Abigail, & tulit durantos panes, & duos uteres vini, & quinque arietes coctos, & quinque sata pollente, & centum ligaturas uræ passæ, & ducentas massas caricarum, & posuit super asinos.* Cùmque illa Davidi copias armis instructas, atque furens eminus intuebatur, confestim ex asino desiliit, sicque Regem allocuta est: *Ne ponat, oro, Dominus meus Rex cor suum super virum istum iniquum Nabal: quoniam secundum nomen suum stultus est, & stultitia est cum eo.* Et ut fortius excandescentem Davidis animum refocillaret, actum mansuetudinis divini dignum fore asserit benedictione: *qua-*

propter suscipe benedictionem hanc, quam attulit axilla tua tibi Domino meo. E contra vero illi vindictæ proponit malitiam: *Malitia ergo non invenitur in te omnibus diebus vitæ tuæ.* Rursusque post exaratum ultionis detrimentum, mox benignitatis subnectit premium: *Si enim surrexit aliquando homo persequens te, & quærens animam tuam, erit anima Domini mei custodita quasi in fasciculo virventium apud Dominum Deum tuum.* Qua salutari rarus Rex mansuetus redditus admonitione, Deo de tanto immensas gratias agit beneficio: *Benedictus Dominus Deus Israël, qui misit te hodie in occursum meum, benedictum eloquium tuum, & benedicta tu, qua prohibuisti me hodie, ne irem in sanguinem, & ulciscerer de manu tua.* Imò, intellectâ decem post dies Nabal morte, exultavit & gavisus est. se Domino judici, & justè injurias suorum vindicanti, reliquisse ultionem, dicens: *Benedictus Dominus, qui judicavit causam opprobrii mei de manu Nabal, & servum suum custodivit à malo.* Sed à quo malo, ô Rex Propheta? illud abundè satis exaggerat in regno successor, & legitimus hæres illius filius Salomon: *Qui vindicari vult, à Domino inveniet vindictam, & peccata illius servans servabit.* Relinque proximo tuo nocentite, & tunc deprecanti tibi peccata solventur. Homo homini reservat iram, & à Deo quarit medellam? in hominem similem sibi non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur? ipse, cùm caro sit, reservat iram, & propitiationem petit à Deo, quis exorabit pro delictis eorum?

Ad exitiale hoc animæ detrimentum sese reflectens S. Augustinus, Christianum quotidie dominicam recitantem orationem, apertè confudit divinis hæc verbis: *Ideo ergo, quia oraturus es, acturus es causam tuam, paucis verbis venturus ad illa verba, dimitte debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Sed heu, inquit, quam calent suo pater noster, audi me, & discute te, quia vel de paucis produs, qui sciunt veraciter orare, orationem dominicam veraciter dicere, Domine, dimitte mihi, sicut & ego, non fallaciter, non fictè, (annotate hoc ficti condonatores, externè inimico ostendentes amicitiam, & in corde hostilem foventes vindictam) ex corde verò fac, ut *& in te verum fiat.* Si enim, qui te læsit, qui in te peccavit, petit à te veniam, & ignoscis, jam potes securus dicere, dimitte &c. nam, si resistis roganti, contemneris, clausisti contra pulsantè portam, clausam invenies, cū impulsaveris. Huic considerationi Africani syderis Augustini aureum os auream annectit sententiam, dicens:

Terri-

Bern. serm. de Pass.

Aug. serm. 223. de Pass.

Chrysa. de euck. serm. 5. dimitte

Matt. c. v. 14. I.

Eccl. c. 28. vers. 1, 2, 3, 4, 5.

Aug. serm. 7. de temp.

Chrysaſt. Terribile eſt myſterium hoc, & ſic ſermò ad Deum de euchar. clamat, qui hoc dicit: dimiſi, Domine dimiſſe: ſolvi, ſerm. ſuper dimiſſe.

Matth. c. 6.
v. 14, 15.

Solvi: ignovi, ignoſce: ſi non ſolvi proximo, neque tu mea ſolvas: ſi non dimiſi, neque tu dimiſſe: ſi invaſi, invade: ſi durus fui, durus eſto: in qua menſura meior proximo, eadem metiaris mihi. Quali ergo, tu vindicanti, mala opera tua & delicta opinariſ expendenda trutinat: an fortè fallaci, an miſi & miſericordiſ erras. Et ſi SS. PP. jam citatorum non admittis ſententiam, & tuam pertinaciter ſuſtines acrimoniam: nos non omitemus ulteriorem tibi rectam inculcare viam, & ſolidam tibi Spiritus ſancti demonſtrare ſemitam. Attende, attende, audi auribus non ſurdis, concipe ingenio non obcœcato, memoria capeſce tenaci. & obſerva evangelica iſta Matthæi verba: Si dimiſerit is hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater veſter cœleſtis delicta veſtra: ſi autem non dimiſerit is hominibus, nec Pater veſter dimittet peccata veſtra. Nunc elige, aut uti, aut dimittere.

Coronidem huic diſcuſſui libenter imponerem, niſi reclamantes dictis meis audire videret, & rursus condonationis actui affectam infamiæ obrudi notam. Quam, quantumvis ſatis diluerim, perplacet tamen illos Politicos aliquâ hiſtoriâ apertè confundere, quam Sicilia referunt annales. Regno iſti præerat tempore perſecutionis Decii Imperatoris impius Quintilianus, qui formoſiſſimæ cuſjuldam virginis nomine Agathæ, (cujus martyrium & feſtum quintâ Februarii univerſa celebrat Ecclēſia) amore ardentè incenſus, eam nunc blanditiis, nunc lenociniis, nunc minis ad connubium conatus fuit allicere. Verùm omni deperditâ opera, tandem Agatham fœminâ vaſtræ Aphrodiſiæ depravandam tradidit. Intellectâque pauld pòſt immobili illius ab Aphrodiſia conſtantia, Chriſtianismi accoſatur, & vi falſis Decii diis à Prætorè thura offerre compellitur. Sed incaſtum, quo viſo, Quintilianus eam (ſeveritate depoſita) donis, munibus atque delitiis tentavit pervertere, hortatusque eſt, ut Cæſari & regni legibus obtemperaret, niſi crudeliſſimam veller ſubire mortem, adjecta quoque Chriſtianismi ſequelâ his verbis ignominia: *Nonne te pudet nobili genere natam, humilem & ſervilem Chriſtianorum vitam agere?* contumelia ſanè, quam ævi noſtri in condonandis inimicis Chriſti ſequacibus inſani depingunt Politici) cui animoſè reſpondit Agatha: *Mul- to præſtantior eſt Chriſtiana humilitas & ſervitius, Regum opibus & ſuperbiâ.* Sed hoc dicto, fingens ſeſe torvo Prætoris vultu conturbatam, minisq; &

ſuppliciiſ deterritam, ei planè arridens, dixit: *ô Quintiliane! dic obſecro, quæ Numina venerat Cæſar, quibus me immolare deſideras? cùmque quamplurima numeraret, inter cætera Jovem, Mercurium, & Venerem conſtituit. Ad quod illa: ecce contentor, his tribus thura dabo in magnifico tuo palatio. Quintilianus replicavit: nugariſ ô Agatha! dii noſtri hic non, ſed in templis degunt. Inſtabat ipſa; quid ni tu hic Jovem repræſentent, & te adorabo. Quintilianus ſtatim Jovis thronum, dignitatem, & majeltatem recuſavit pro ratione allegans, Jovem adulterum & inceſtuofum fuiſſe. ipſique à cunctis veteribus ſupra, adulteria, raptus & latrocinia adſcripta fore: & tu Agatha me Jovi ſimilem æſtimas?*

Dic ergo Quintiliane, inquit Agatha, formoſum habes filium, bonæque indolis juvenem, quid ni & ipſum pro Mercurio poſſim venerati? at replicat, nec tali munere filius fungetur; latronum enim, furum, uſurariorum, atque alienorum bonorum uſurpatorum cenſetur Deus & protector; Quintilianus meus juſtitia & æquiritas eſt amans: alium tibi Mercurium quære, ô Agatha! eja itaque, ait ipſa, negotium paucis expediamus: ego uxorem tuam tanquam Venerem colam. Ad quod ſtomachatus in virginem Prætor, an forſitan uxorem meam fœminæ laſcivæ, luxurioſæ, & deæ voluptatum atque deliciarum Veneti comparandam arbitariſ: mea caſta eſt, pudica & munda: ac proinde nullatenus illi infamis Numiniſ thronus convenit. Tum exandefeſcens Agatha, auream, imo & divinam in Quintiliani conſuſionem protulit ſententiam, dicens: *Pudeat te, ô Prætor, me cogere eos deos adorare, de quorum actibus tu ipſe verecundariſ.*

Quid vobis videtur, ô Auditores, de tam prægnanti juvenulæ puellæ argumento? poteſtne veſtrum aliquis illi obluſtari? nonne omnium calculo inſallibile judicatur indubiè profeſto. Illud ipſum ô vindicativi! in vos formo, qui præclarum condonationis & manſuetudinis actum ignominia atque infamiæ notis denigratiſ: omnis qui condonat inimicis, eſt infamis: atqui Chriſtus condonavit inimicis, ergo eſt infamis. Major veſtra eſt, eamque confirmatiſ (ut vidimus ſupra) minor ex ore ipſuſmet Veritatis progreditur: *Pater, ignoſce illis*, ergo Chriſtus eſt infamis. Moedò ſubſumo: Vos Chriſtiani Chriſtum colitiſ & veneramini: ergo infamem, talemque, de cuius actibus verecundamini. Juſtè itaque ad vos, adinſtæ Agathæ ad Quintilianum, poſſum exclamare; pu-

deat, pudeat vos, illum Deum, illum Christum adorare, cuius actiones, ut infames, detestamini. Aut Christiani nomen & religionem abdicare, aut illius imitemini mores. Nunquid enim optimè ait Petrus Blefensis: *Quod decuit Deum, dedecet Dei servum?* Et ingeniosus Aug. in persona Christi divina hæc profert verba: *Si ego prior dimisi, dimitte vel postea, invenis patrem, imitare patrem. Si enim imitari non vis, ex hereditari disponis.* Et in Psalmum 68. *Dicitus est peccator, dicitus est iniquus, dicitus est Beelzebub, dicitus est insanus, tu dedignaris serve audire pro meritis tuis, quod Dominus audivit nullus meritis? ubi tamen & Deum audis impetantem, Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.*

Alexander morti vicinus, fatumque se cogi subire prospiciens, convocatos aulicos, prævia brevi, sed nervosa, de unione & concordia habitâ orationiculâ, instanter est exhortatus, ne regnum & monarchiam dividerent. Verùm, eo mortuo, Regis spreto mandato, subitò exorta sunt dissidia, & decreta est imperii Alexandri partitio. Quod intelligens quidam zelosus aulicus, ad cubiculum, in quo illius cadaver jacebat, velociter cucurrit, illudque humeris imponens, in medio rixantium projecit, dicens: *Alexander regni integritatem, & pacem commendavit, hunc gladio primò dividite, & tunc regnum dividere licebit.* O Christiane! divisionem amas? vindicare desideras? ecce, Crueifixum hunc divide. Ipse enim pacem & concordiam commendavit, ego autem dico vobis, &c. In hunc pugionem strin-

ge, in hunc ensen evagina, in hunc furorem exerce: ipse, ipse est, qui tibi dilectionem commendat, prius ergo in eum vindicandum, & tunc in hostes. Hoc est ipsius testamentum, quod continuo præ oculis statuere debes.

Fratres Joseph, mortuo patre, veriti, nemo dō ipse iniquam venditionem ulcisceretur, nullum efficacius, cum ab ira avertendi, adinvenire remedium, quàm ei ultimam patris de condonando exponere voluntatem. Sic namque ait Scriptura: *Quo mortuo, timentes fratres ejus, & mutuo colloquantes, ne memor foret sit injuria, quam passus est. & redulit nobis omne malum, quod fecimus, mandaverunt ei dicentes: Pater tuus præcipit nobis, antequam moreretur, ut hæc tibi verbis illius diceremus: Obsecro, ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum. Quod audiens Joseph, consolatus est eos, & blandè & leniter allocutus, omnemque ex animo offensam remisit. O Christiane, ego hodie ad te, injuriis à proximo laesurum, opprobriis gravatum, &c. legatione fungor, pater noster moriens in duro crucis lecto, præcepit mihi, ut hæc tibi verbis illius dicerem: Mando tibi, ô homo! ut obliviscaris sceleris, offensæ, & injuriarum fratris tui. Eja itaque, ad instar mitis Joseph, ultimæ tui Patris Christi obtempera voluntati, condona, remitte, ut tuis remissis delictis, in æternum cum tuo legislatore & Patre æterna frui merearis beatitudine, quam mihi & omnibus vobis concedat Pater, &c.*

Amen.

Gen. c. 50.
vers. 15.
16, 17, 21.

DOMINICA PRIMA

Quadragesimæ.

Ductus est Jesus à spiritu in desertum, ut tentaretur à diabolo.
Matth. cap. 4.

Mirabile præmium, stupendum certamen inter Christum & diabolum nobis in hodierno Evangelio enarrat Evang. Matth. inceptum in deserto, continuatum supra pinnaculum templi, finitum in vertice montis excelsum. Quod adeo minutè, & ad

amissum describit, ut non tantum insidiosos infernalis hostis in Christum insultus, verum etiam ipsamet arma & tela, quibus ipse victum, & divinum illum athletam prosternere conatus est, exactè tetigerit. Quod absque dubio suo non caruisse autumandum est mysterio; etenim, si juxta SS. PP. omnis Christi actio, Christianæ militiæ extiterit in-

Matth. c. 4
vers. 3.

rit instructioni, ac conservationi: me minorem crudeli huic duello fas est attribuere energiam. Primus assultus; primaque diaboli arma Epulonis fuit, & ad gulam incitamenta: *si filius Dei es, dic, ut lapides isti panes fiant.* Hanc diaboli versutiam illudit S. Chrysol. utpote, qui divinitatis ejus atque potentia ignarus, tale requirebat miraculum. Ut enim suaviter ad jejunii interruptionem alliceret, astutiori uti oportebat methodo. Unde ad eum clamat: *miser, malus esse vis, sed non potes, tentare cupis, sed nescis, esurienti tenera offerre debebas, non dura.* Secundus, quem rursus iridet Chrysol. & merito, in prima stupide communis Philosophia impingit principia, Aristor. enim docet levia sursum tendere, gravia vero deorsum; unde ignis inter elementa supremum, ut omnium levissimum, terra autem omnium gravissimum, obtinet locum. Quo itaque fundamento ignarus dæmon potest dicere: *si filius Dei es, misere te deorsum, qui ignis constitutus es.* O dementia, inquit, erras o diabole! nec tentare nosti, cadere non potest Deus: convenientius diceres, *ascende ad cælum, cum sis hominis utique ad ima cadere.*

Vers. 4.

Vers. 7.

Vers. 8.

Ad primum insultum respondet Christus: *non in sole pane vivis homo, sed de omni verbo, quod procedit de ore Dei.* Ad secundum, scriptum est, *non tentabis Dominum Deum tuum;* binâ jam percussus repulsâ diabolus, totum inferi arinale perulstrat, seduloque pereseratur, quodnam validissimum foret tekum, quænam potentissima arma humanum cor transfigendi, hominem devincendi, & ad casum deducendi. Et ecce ubi arma conspicit divitiarum, bonorumque temporalium, avidæ cupiditatis, ea lætabundus arripit, & resumpto animo, ad ductus (ut credebatur) visibus, rursus in certamen prodit, de gloriosâ in Christum victoriâ securus, eumque in summi montis vertice collocatum, novis arreptis aggreditur armis: *Ostendit illi omnia regna mundi, & gloriam eorum, & dixit ei: hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.* O fortissimus insultus! & feralis ictus! hæc omnia tibi dabo, quis tam acuto jaculo non succumbet? quis illud retundet? hoc invictus athleta fecit Christus: *vade, inquit, scilicet, scriptum est enim, Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* Quo fulmine ictum in inferni barathrum dejecit. O mirabilis victoria! si enim, quod vis armorum hostilium sit fortior, ed ipsa sit gloriosior, hæc sanè ex illâ ratione non exi-

gum gloria fortitur augmentum. De hoc enim diaboli insultu sic loquitur S. Chrysolomus: *sceleratus iste pecuniarum cupiditatem postremo loco ponit, extremum hoc reservans, quasi, quod omnium validissimum esse judicavit.* Hæc itaque occasione hodierno die exitialis hujus teli mactam vobis præ oculis ponam, ut temporalium divitiarum fallaci cupiditate inescati, aurique splendore obcæcati, illius perfidia percepta, illuminentur & contra illud vitium acriter se armandum ammentur. Verum cum de fortissimo animæ nostræ hoste fermocinationem nostram instituat, necesse est, etiam animi fortitudinem, linguæ robur & Spiritus sancti gratiam per Mariæ Virginis implorare intercessionem, dicentes, Ave gratia plena &c.

Ductus est Iesus à spiritu in desertum, ut tentaretur à diabolo. Matth. 4.

Sanctus Chrysol. sanguineis lachrymis perfidos depravati ævi sui mores amare deplorens, & impium vivendi modum contemplans, vfoque, perniciosum, atque exitiale malitia venenum, univesum mundum infecit, ac semens nequitia undequeque esse dispersum: imò, & in florido Christianæ Ecclesiæ hortu, radices jecisse: cogitur fateri nunc maximè verificari Davidicam sententiam: *omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est, qui faciat bonum, non est usque ad unum.* Sancta itaque curiositate hic S. Doctor perniciosam tanti mali inquiri sententiam petitque, quodnam tam exitiale venenum sit, quod cunctos odoriferos diversarum virtutum flores exsiccat? quænam tam potentia infernalis hostis arma, quorum vi & efficacia prostrata est æquitas, & erecta iniquitas? ab inquit, petitioni meæ apprimè satisfacit Propheta Haia: *repleta est terra auro & argento. Sed quid inde mali & Propheta? & repleta est terra idolis. Id est peccatis,* inquit Gregor. quod audiens Chrysol. totus in damnosum hoc virus itomachatus, infami illud infectatur sarcasmo: *Omnium malorum radix auri cupiditas, mater transgressionis, materia nocendi, seditionis origo, foras scandalorum.* Verum & adhuc infamioris notæ eam incusat Valerius Max. dicens: *Nihil est malorum, quod cupiditas auri non concipiat, aut parturiat, aut pascat, aut nutriet.* Ex hæc fonte enim videmus pullulare odorum causas, hinc evenire crimi-

Chrysol.
cap. 13.
Matth.

Psalm. 13.
vers. 3.

Haia 2.
vers. 7.

Val. Max.

num pœnas, hinc fraternas acies instrui, hinc amicitiarum fœdera dissipari. Et quo tritum illud invaluit adagium, pecunia obediunt omnia. Sit fas nefasve, justum aut iniustum, æquum vel iniquum, pecunie omnia obediunt, & obtemperant tribunaalia, omnisque prorsus suum illi servitium addicit hominum status. Unde, si modernum sæculum intueretur Urbanus VIII. indubiè numismatis excusi anno 25. Jubilæi tempore, deleri juberet Epigraphen. Is namque summam Romæ Christiani populi undique magno cum concursu eò confluentis, devotionem, ardorem, & extremum fidei zelum annotans, numismati insculpi curavit in circumferentia hæc verba (ab una enim parte Christus triumphans, ab altera Petrus cum clavibus regnans cernebatur) *Christus vincit, Christus regnat, Christus triumphat*; cogeretur enim secundum veritatem ad oculum patentem, ei mandare imprimi (mutatâ etiam numismatis figurâ) *aurum vincit, aurum regnat, aurum triumphat*. Quia pecunie obediunt omnia.

Verum antequam ulterius de auri potentia pergam disserere: instituto nostro non absolum judico aliquid lepidi vobis enarrare, quod in antiquis me recordor legisse historiis, auctore Doct. Aliano, qui asserit apud Ægyptios in publica Academia, quodam tempore acriter decertatum fuisse, quid in mundo (sicut & tempore Darii) foret omnium potentissimum. Cumque variis propositis rebus, adductisque à quolibet, pro sua opinione rationibus, aurum iudicium calculo potentie palmam reportasset, duo ingeniosi, & celebres Philosophi assurrexerunt, petieruntque, ut sibi licitum esset decertare, quis eorum melius ac acutius hieroglyphicè vim auri exprimeret, & sese ambo presentium iudicio acquieturos sponderrunt. Dato utriusque consensu, quilibet omnes ingenii sui exeruit vires, ut sibi victorie palma posset obtingere. Primus artificiosè depingi curaverat emblemam, in quo erat horologiû, infra quod burfam apertam, auro plenam delineari fecerat, supra quam diametraliter oppositus horologii index vissebatur, illam quasi indigitans cum dicto, *hic siste*, Emblemam suum ingeniosâ nobilitarat epigrapherecum *quiesco*. Alter verò emblemam non minus ingeniosum protulit, in quo depictum erat Heliotrophium, hos, qui continuè ex naturali instinctu cursum solatis syderis sequitur. Superius verò splendidissimum illud apparebat astrum, cuius radii circum circa nummis aureis erant cooperti; appositio supra acuto dicto, *secum morveor*. Quo vi-

so, iudices, quandoquidem quies & motus diametraliter sibi invicem opponantur, quid de certantium acumine sentirent, nesciebant. Sed amobus bene consideratis, quidam amborum demiratus ingenium, licentiam ab iis exposulavit, ut unius & alterius laudem, utriusque emblemati Epigraphem addere posset. Quo concessio, scripsit in moto & quiete vis auri. Et sanè satis ingeniosè; quia per aurum omnia moventur, & per aurum cuncta quiescunt. Quod non difficile erit rum ex S. Scriptura, SS. PP. historiis, tum ex moderno reipublicæ Regimine manifestè ostendere.

Genes. cap. 37. nota unicuique de Joseph narratur historia de inextinguibili filiorum Jacob in proprium fratrem odio, quod ad eò accevisse asserit Scriptura, ut ad insanam iracundiam, & impiam instigati vindictam, innocenti mortem inferre cogitarent. *Qui cum vidissent eum procul, antequam accederet ad eos, cogitaverunt eum occidere. & loquebantur mutuo: ecce somniator venit, venite occidamus eum, & mittimus in cisternam veterem, dicemusque fera pessima devoravit eum*. Abominando tamen obstante Ruben fratricidio, de ipsius consilio tunicâ polymitâ spoliatus, in cisternam, non habentem aquam, vitus injectus est. *Confestim igitur ut pervenit ad fratres suos, nudaverunt eum tunicâ calari & polymitâ: miseruntque eum in cisternam veterem, qua non continebat aquam. Cuius subito obliti, sese luxui & voluptatibus dederunt. Ut non obscurè indicat Propheta Amos: *Bibentes vinum in phialis; & optimo unguento delibuti, & nihil patiebantur super contritione Joseph*. O sæva crudelitas? ubi o immanes fratres, tigride peiores, fraternus amor? ubi proximi dilectio? ubi Dei offensa, & patris dolor? famelici & infallibiliter fame morituri obliviscimini, & bibentes in phialis insaniter vos ingurgitatis. O iniquitas! verum, dum viderunt Ismaëlitas viatores venire de Galaad, & camelos eorum, portantes aromata, & resinam & stactem in Ægyptum. Et Judam audierunt dicentem: *Quid nobis prodest, si occiderimus fratrem nostrum, & celaverimus sanguinem ipsius? melius est, ut venundetur Ismaëlitis, & manus nostra non polluatur: frater enim & caro nostra est*. Ecce ubi ante ad implacabilem vindictam commoti, lucrum ex fratris venditione proventurum prospiciunt, ubi gratus auri & emolumenti insonuit sermo, furor cessit, & quasi in fenum evanuit, *acquirunt*, inquit Scriptura, *fratres sermone illius*. Et pratercunctibus Madianitis negotiatoribus,*

vers. 18,
19, & 20.

vers. 23.

Amos c. 6.
vers. 6.

Gen. c. 37.
v. 25.

vers. 26.

vers. 28.

S. Chr.

Ab. c.
v. 15.

Ab.

vers.

vers.

vers.

vidus, extrahentes eum de cisterna, vendiderunt eum Ismaëlitibus viginti aureis. Ecce quam bene vim auri primus declaravit Philosophus, *tecum quiesco*. Sed cur ô leone ferocior, omnem in fratrem & sanguinem vestrum iram totaliter non deponitis? cur eum ad mortuum patrem, canum & senem non deducitis? sed heu, heu (quod promiscue pii in hoc depravato ævo deplorant viri) splendor auri mentis eorum oculos obfuscat. In hujus dicti testem invoco S. Chrysol. dicentem: *Proprii lucri cupiditas cacavit mentes, ut non offensam Dei, non patris sancti dolorem, non proprii sanguinis sensus meminisse permiserit*. Bene itaque Chrysol. *Cupiditas omnium malorum radix*.

S. Chrysol.

Act. c. 16.
v. 15.

Mirum narratur factum Act. cap. 16. Paulus hospes iavitatur cum Sylla à quadam muliere nobili civitatis Theatynorum, non tantum instantibus precibus, verum etiam civili quasi coactione: *Si judicasti me fidelem Deo esse, intro ite domum meam, & maneto*. Interea temporis, quo Paulus cum collega apud eam morabatur, inquit Scri-

vers. 16.

ptura, *factum est, euntibus nobis ad orationem, puellam quamdam habentem spiritum pythoneum, obviare nobis, qua questum magnum præstabat Dominis suis. Quæ intrinsecus divino tacta instinctu, secuta Paulum, suæ miseriæ aliquod experebat subsidium, cui miserus Apost. Conversus spiritui dixit, præcipio tibi in nomine Jesu Christi, exire ab ea, & exiit eadem hora*. Magnum sane, ô Paule, præstitisti beneficiû, sed ubi gratitudo parentum, ubi remuneratio? sanè, non nisi iniqua accusatio, & quidem sub subdoli iniquitatis pallio, præ-

vers. 18.

xata Romanæ curiæ in Judæos autoritate: *Hi homines conturbant civitatem nostram, cum sint Iudæi, & annuntiant, quem non licet nobis suscipere, neque facere, cum simus Romani*. Sed adhuc tolerabile est, iniquè accusari, (multa enim dicuntur de subjecto, quæ non sunt, & sæpe sæpius quidam factum quoddam sinistro interpretatur sensu) sed tantus in eos concitatus est furor, ut Scriptura dicat: *Et cucurrit plebs adversus eos, & magistratus, cisis tunicis eorum, jussit eos virgis cadi, &*

vers. 21.

cum multas plagas imposuissent, miserunt eos in carcerem. Verum curiosus sum, quinam iis tam crudelem intentant litem? Respondeat Scriptura, cujus testimonium infallibile est, quæ aperte asseverat, fuisse aurum, & mundanum interesse. *Videntes enim Domini ejus, quia exivit spes questus eorum, apprehendentes Paulum & Syllam, perduxerunt in forum ad Principes*. Dum quiescebant

vers. 22.

Quadragesimale P. H.

vers. 23.

Quadragesimale P. H.

cum auro, puelle exoptabant integram sanitatem, quam, cum non sine proprio detrimento, atque lucri deperditione (ipsa enim ut pituita plurima occulta manifestans, magno Dominis suis erat emolumento,) à Paulo impeditam eenebant, indignâ in eum rabie exarsere, & vi auri commoti, totam plebem commovere; ideoque poterant subscribere emblematico Secundi dicto, *tecum moveor*. Sed nec ego miror, Philippenses isto coinquinatos fuisse vitio, (quoniam bene dixit Seneca: *Mala exempla pravos mores inducunt*) quandoquidem ipsi quamplurima in sacra Scriptura repererint. Prodeat primogenitus Adæ filius Cain sæculi testis Gen. cap. 4. hic ob enorme fratricidium à paterna domo à Deo exilio mulctatur: *Vagus & profugus eris super terram*. Ob quam pœnam graviter indoluit. Sed quæ obsecro doloris ejus causa? quodnam mœstitiæ motivum: an forsitan summi boni offensa? an justus parentum, ob deperditum filium, luctus? an æternæ gehennæ horror? minimè, inquit Rupertus, sed maledictum dumtaxat interesse, & bonorum temporalium jactura. Ecce, quid ad sententiam latam replicet: *Ecce ejicis me hodie à facie terræ*. Ac si diceret, ô Domine, fateor, execrandum commisi scelus, verum, illudne tam rigorosam promeruit punitionem, ut rectè hodie exulare cogar? summo cum labore terram colui, agros fructificavi, quamplurimos campos aravi, eosque spe abundantis messis semine ditavi, & hodie me ejicis à facie terræ: mature scit frumentum, virefcunt prata, pomaria florent, vireta amplum ex nunc promittunt lucrum, & hodie me ejicis? hoc unicum me torquet. Permitte itaque, ut messem expectem, quia cum ea quiesco. Quæ factâ, discessum & exilium flocci pendo, quia & cum eadem moveor. Unde de eo ait Rupertus: *Hodie ejicis me à facie terræ, non enim reputat Deum iratum: sed timet, ne sibi ulterius agriculturali liceat*. Cui apprimè concinit Philo Judæus: *Quasi diceret, inquit, si non præbes mihi bona terrena, si non datur frui voluptatibus, nec virtutem quidem desidero, si non impertiris humana bona, divina quoque tibi habeto*. Mira sanè Caini cæcitas, execrabilis dementia. Non ambigo, quin eam quilibet condemnet, atque abominetur, & meritò. Sed heu! quot moderno tempore proprio sese confundunt judicio? quot sunt Caini, qui deperditam per iniquitates suas divinam, & per consequens acquisitam animæ mortem, ne vel unicâ quidem deplorant lachrymulâ? inò, quot sunt,

Gen. cap.
4. v. 14.Rupertus
l. 2. in Ge-
nesim.vers. 18,
19, & 20.

vers. 23.

Amos c. 6.
vers. 6.Gen. c. 37.
v. 25.

vers. 26.

vers. 28.

qui vix spiritualem ad instar Caini considerans ruinam, modò temporale obtineant benedictionem. Quam, si perdant, si bona eorum diripiantur, ecce cum auro moventur ad planctum & ejulatum: ecce subitò ex oculis copiosi scaturiunt lachrymarum fontes, caput in parietem impingunt, capillos evellunt, manibus & pedibus internum animi ostentant cruciatum, & nolunt cõsolari, quia non sunt. O cæci & miseri Caini! quid corporis negotiorũ diligenter satagitis, & animarum curam turpiter negligitis? audite quantum in vestram S. Thomas à Villa Nova stomachetur ac debacchetur dementia aureis hiscẽ verbis: *Ecce curam habes de domo, de hereditate, de negotio, de familia de equo in stabulo, & te ipsum solum negligis? te ipsum tam vilem æstimas, ut non digneris de te curam habere? ò anima misera! quid extra te vagaris effusa & divisa per mundum, à te alienata & exul? Recollige te, redi ad te, habita tecum, non sis sicut oculus, qui, cum omnia videt, se ipsum non videt.* De iis quoque ait Chrysol. *Corpora amant, animam contemnunt, valere se desiderant in hoc sæculo, & non curant, quid passuri sint in alio.*

Thomas à Villa Nova.

Chrysol.

Gen. c. 25. v. 29, 30, 31, 32, 33, 34.

Esau, ut narratur Genesis cap. 25. à venatione lassus, & famelicus domum rediens, Jacob fratrem suum coquentem pulmentum reperiens, ad eum ait: *Da mihi de coctione hac rusa, quia oppidò lassus sum, cui Jacob, vende mihi primogenita tua.* Ille respondit: *en morior, quid mihi proderunt primogenita mea?* ait Jacob, *iura ergo mihi.* Iuravit ei Esau, & vendidit primogenita, & sic accepto pane & lentis edulio, comedit, & bibit, & abiit parvi-pendens, quòd primogenita sua vendidisset. O stulte & insane! tam vili pretio primogenita tua æstimas, ut pro pulmento vendas? illa inæstimabilis sunt valoris, illud nullius. Quid igitur agis, imprudens? Sed eheu! quot sunt Christiani in hoc ævo, qui primogenita sua, id est, cælestem paradysum, & pretiosam suam animam, sanguine Christi redemptam, vili vendunt pretio, & cardò æternum emunt supplicium. Hi pro brevi & momentanea quadam voluptate, illi pro honorifico statu, isti pro tantillo auri & argenti, parvi pendentes, quòd æternam perdant beatitudinem, & æternam lucentur mortem. O insane! cape stateram, pone in balance voluptatem, honorem, divitias, omniaque mundi bona, & respice, obsecro, quid sint! Attende, quid dicat Sapiens: *Superinduxi anima cogitationem, super hac omnia illa, & inveni in eis tria hac, vanitatem, afflictionem, consummationem.* Pone modò

cælestem gloriam in altera balance, & quid in eã reperies? profectò soliditatem, consolationem, æternitatem. O miser! quid ergo pro tantilla re jam jam peritura, inæstimabilia vendis primogenita in æternum duratura? Audi, quomodo ii, qui simili cæcitate percussu fuere, & in vita fallaci mundanorum bonorum & divitiarum amore inescati, hanc deplorent, (sed eheu frustra) demeritiam. *Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improperũ, nos in sensati sitam illorum æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore: ecce, quomodo comparati sunt inter filios Dei, & inter Sanctos fors illorum est. Ergo erravimus à via veritatis, lassati sumus in via iniquitatis & perditionis, & ambulavimus vias difficiles, viam enim Domini ignoravimus. Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum jactantia, quid contulit nobis? transferunt omnia illa velut umbra: talia dixerunt in inferno hi, qui peccaverunt.* Hunc miserorum planctum, hoc inane damnatorum lamentum intimis cordis tui, ò Christiane! imprime penetralibus, & dum carnali concupiscentiã ad fœdos & voluptuosos concitaris luxuriarum actus, dum ad summos inani gloria & ambitione instigaris gradus, dum splendore auri ad injustitiam & jus pervertendum alliceris, dic quid proderunt mihi hæc ecce, sicut umbra transibunt; dic cum Christo, vade Sarana; vade munde, tibi meum abdicò servitium; scriptum est enim: *Domini Deum tuum adorabis, & illi soli servies,* sicque cunctas indubitanter diaboli evades technas.

Sap. cap. 5. v. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 14.

Verum redeamus ad auri potentiam, illiusque cupiditatis malitiam parumper prolixius demonstramus. Ausim asserere, eam tantam esse, ut etiam in Christum ipsum attentavit insurgere, & Judam Apostolum ad proprium perfidis Judæis tradendum magistrum impulerit. Etenim hic potentibus auri armis devictus, ejusque amore excœcatus, minoris Domini sui sanguinem, quàm unguentum à Magdalena effusum æstimans, furibunda totaliter accensus ira, abiit ad principes sacerdotum, & ait illis: *Quid vultis mihi dare, & ego vobis illum tradam. At illi constituerunt ei triginta argenteos.* Quo lucro inescatus perfidus Judas, Deum suum tradere absolute statuit. Et exinde quarebat opportunitatem, ut eum traderet. O fallax judicium! ò impie mercator! unguentum Magdalene trecentis argenteis æstimas, & Deum ac hominem Christum, mundi Creatorem, & Conservatorem non plus, quàm triginta aureo-

Matth. 26 v. 15, 16.

D.P.

Hebr. v. 6.

Aug. temp. 196.

rum facis? pro nummo tam vili eum, cuius pretium, ut infinitum, à nullo comprehendi potest, juratis illius hostibus tradis? verè sordidà mentis turæ oculi obcæcati sunt avaritia, ut aperte testatur D. Paulinus dicens: *Suo ipsius damnando iudicio, quo triginta argenteis vendidit eum, quem mulier (ut ipse taxaverat) unxit trecentis. Sed in hoc per versus, quod ipsum vili æstimans Dominum, unguentum istud carè æstimavit.* Sed eheu? quot sunt Christiani Judææ similes. Imò peiores, qui indies Christum pro abjecto bonorum temporalium lucro vendunt, & crucifigunt, juxta illud Apostoli: *Rursus crucifigentes sibi met ipsos filium Dei.* Quot sunt inquam, qui Christi legem, & mandatum viltendunt, dum de divitiis accumulandis agitur, & interesse mundanum colludit? quot sunt, qui ob periuratas opes quodlibet passim scelus committere non verentur? audi quod dñam de auro inhiantibus Euseb. reddat testimonium: *Pro divitiis, inquit, diu noctuq; vigilant, angustiantur, laborant, & per fraudes, rapinas, furta, prodiciones, perjuriam, homicidia, & his similia, divitiis coaccervare non cessant.* Ecce ad omnem cum auro indiscriminatum homo movetur iniquitatem. Ideoque, quilibet talis dicere potest, *tecum moveor.* Quam perfidiam exaggerans S. Thomas à Villa Nova ingemiscens exclamat: *Quàm parvi te facimus, qui pro nummo te tradimus, Iudam accusamus, & idem quotidie facimus.*

O ineffabilem vim auri! quàm ingeniosum sanè dictum, *in motu & quiete vis auri?* Ah! quàm disertè August. illam demonstrat divinis hisce verbis: *exclamas in mari exagitat us tempestate, ô mercator! Deus libera me, non audis respondere Deum quare? nisi te? ac si diceret, ô homo! si tam ardua adire juberem pericula, si tam difficilia aggredi cogere itinera: eheu divino meo, tamquam equus & mulus repugnans præcepto, mox similibus operum impossibilitatem obruderet; cur itaque tibi modò in vitæ discrimine constituto optularer, quando quidem non miserim te? & pergit Aug. Avaritia te ad Indos misit ad reportandum aurum. Laboras in missione avaritia, cui obedisti, ipsa liberet te. Ipsa est, qua te ad motum instigat, pigrizia dicit dormi, avaritia dicit surge. Pigrizia dicit noli pati frigus, avaritia dicit tolera in mari etiam tempestates: illa dicit quiesce, illa non sinit quiescere. Et sic ejus vi tractus succumbis, exclamaq; *tecum moveor.* O prompta hominis erga aurum obedientia! hoc clamat ô Judex quiesce, noli pro æquitate & publico bono in magnates insurgere, sile, ne*

arguas: & mox ais *tecum quiesco*, veritus, ne officio deturbens, aurique lucrum deperdas. Clamat aurum, curre homo ad Indias Orientales & Occidentales, noli tumentis furibundas extimescere undas maris, ne pavorem tibi incutiant venti, ne te deterreat frigus & æstus. Hæc nulla sunt, curre, modò diteris, sufficit. Et ecce respondes *tecum moveor.* At ubi tua, mihi ait Christus, tot titulis debita, ô Christiane obedientia? ego clamo, ut quiescas à vindicta, *ego autem dico vobis diligite inimicos vestros:* è contra animus tuus insatiabiliter ad ultionem movetur. Ego clamo, move te ad opera pietatis, tam corporalia, quam spiritualia, occurre indigenti, esto misericors, quia Pater vester misericors est. Et tu indies pauperibus portam ocludis charitatis. Ego clamo ad instar Davidis, *serva mihi puerum meum Absolon,* serva mihi animam tuam pretioso meo sanguine redemptam. Verùm, ô refractarie! loco, quod cum Davide vias mandatorum meorum curteres, vias peccatorum atque iniquitatis eligis, animamque tuam, quam ego in acerba mea passione & morte tam justo emi pretio, imò infinito, tu injustè vili vendis, *Vnusquisque, inquit August. peccando in animam suam diabolo vendit, accepto tanquam pretio, dulcedine temporalis voluptatis.* O cæca Christiani dementia! ô fallax splendentis auri fascinatio! cum eo totus mundus movetur, pariter & quiescit.

Ad hujus veneni efficaciam articulatim anathemizandam, à proposito devium non erit, curiosè annotare, quid sibi velit trina civitatis Luzæ nominis immutatio. Quod non casu factum fuisse indubiè credendum. Etenim, ut August. asserit, nominum propriorum in Scriptura immutatio (suum conferebat mysterium. Gen. cap. 28. Jacob acceptà amplà in somnis à Deo benedictione: *terra tibi dabo, in qua dormis, & semini tuo.* Et eris semen tuum quasi pulvis terræ, & ero custos tuus &c. Et mox subjungit scriptura: *cumq; evigilasset Jacob de somno ait: verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam.* Et post inquit: *locus iste, non est aliud, nisi domus Dei & porta cæli* ecce, peractis mysteriosis quibusdam caremoniis; nomen loci in aliud commutat: *Appellavitque nomen urbis Bethel, quæ prius Luzæ appellabatur.* Tertio Regum perfida impii Regis Jeroboam exactè narratur vita; is juvenum quorundam aulicorum adulatorum insanum securus consiliū, permissa cum Rege Roboã regni Israëliti divisione, postea veritus, ne totus Israël ei adhereret, horrenda meditatus est consilia, atq;

D. Paulin.

Hebr. 5.
v. 6.Augustin.
epist. ad
Rom.Gen. c. 28.
vers. 13.
14. 15.
vers. 16.
17.
vers. 19.August. de
temp. ferm.
196.Matth. 26
v. 15, 16.

abominanda in Deum suum perpetravit scelera.
 3. Reg. 12. Audite, quid dicat Scriptura: *Dixitque Ieroboam*
vers. 26. in corde suo: numquid revertitur regnū ad domum
 27, 28. *David? si ascenderit populus iste, ut faciat sacrificia,*
in domum Domini in Ierusalem, & convertetur cor
populi ejus ad Dominum suum Roboam regem Iuda
interficiens que me, & revertentur ad eum. Et cogi-
tato consilio (ut tanto scilicet detrimento obviam-
ret) fecit duos vitulos aureos, & dixit eis: nolite ul-
trā ascendere Ierusalem: ecce dii tui Israël, qui te
eduxerunt de terra Ægypti. Sed quem quæso tam

vers. 29.

infami idololatriæ assignavit locum? heu! heu!
 ipsammet domum Dei posuitque unum in Bethel.
 O perverse! ô impie, ô sacrilege! in eo ausus es
 loco sana, altaria, idola extruere, sacrificia offerre
 &c. qui nuncupatur Domus Dei, & benedictio-
 nis gazophylacium? ô nefande rex! quodnam te
 ad tam enotmia motivum instigavit crimina? ah!
 responsum tuum nullo verisimilis justitiæ ratio-
 nis palliare poteris tegmine. Illud enim clarè de-
 tegit scriptura: *convertetur cor populi ejus ad Do-*
minum suum Roboam regem. Ecce te ad nefandam
 scelus insana regni impulit cupiditas, & fallacis
 auri aviditas. At non impune hoc perpetraveris
 nefas. Ecce filius nascitur domui David Iosias no-
 mine, & immolabit super te sacerdotes excelsorum,
 qui nunc in te thura succedunt. Verum, quod
 ad nostrum institutum attinet, operæ pretium
 est annotare, quod Propheta Osæas de hac hor-
 ribili mentionem faciens idololatria, nomen lo-
 ei immuter cap. 4. in Bethaven: *Numquid non*
dixi vobis: nolite ascendere in Bethaven. Sed quid
hic ô Propheta later mysteriū? cur & nunc rur-
sus Bethel in Bethaven muras? videor me cum
 audire respondentem: hic locus Bethel meritò
 nuncupatur domus Dei, & porta cæli; vetum
 tunc, ubi exitiali Domini, pecuniæ, aurique
 cupiditatis veneno est infectus, non amplius
 Bethel, sed Bethaven, id est domus iniquita-
 tis, non amplius porta cæli, sed inferni appel-
 leretur.

3. Reg. c. 3.
 vers. 2.

Osæa c. 4.
 v. 15.

Hoc idem contigit mundo; dum interesse exu-
 labat, dum invisa cunctis reipublicæ rectoribus
 erat auri cupiditas, ingrata munerum oblatio,
 mundus Dei domus erat, in eo vigebar justitia
 ram commutativa, quam distributiva, mutua
 in republica resplendebat charitas, cuique, pau-
 peri & diviti, nobili & ignobili, externo & con-
 sanguineo absque personarum exemptione suam
 administrabatur jus: sed ubi reipublicæ præfectis,
 iudicibus, & ministris splendor auri gratus afful-

sit, ubi donorum munerumque blanda visa est sar-
 gitio, non amplius Bethel, domus Dei, sed Betha-
 ven, domus iniquitatis ad oculum apparet; quo-
 niam non amplius justitiæ habetur ratio, omnia
 enim cum auro moventur.

Et, ut hanc veritatem aliquatenus dilucidem,
 interrogo quidnam maximè exulem faciat justiti-
 am distributivam. Nonne aurum? ubi nunc of-
 ficiorum justæ distributiones? ubi irreprehensibi-
 les selectorum virorum ad publica munia electio-
 nes? proh dolor! evanescere, aut in abstruso ali-
 bi per potentiam reginæ pecuniæ mundi angu-
 lo miseræ relegatæ latent. Dolendum sanè
 depravatum interesse vitium à tanto tempore
 jam nominati Ieroboam ad nostrum itrepisse,
 de quo, auro obæcato, ait Scriptura: *post hac*
non est reversus id est post tot admonitiones,
 tot minas, atque diversas per Prophetam incre-
 pationes Ieroboam à sua via pessima, sed contra-
 rio, fecit de novissimis populi sacerdotes excelsorum.
 Sed quid, rursus repeto, ad tantam impium re-
 gem deduxit impietatem? ah, denuo respondeo:
 regina mundi, auri cupiditas. *Quicumque vo-*
lebat, implebat manum suam, & fiebat sacerdos
excelsorum.

vers. 32.

Dixi damnosum hoc venentum in Christianis ir-
 repisse republicis: & nonne cum veritate? nonne
 de novissimis assumi præ oculis videmus ecclesiæ
 Principes, purpuratos Cardinales, Antistes, Præ-
 positos, necanos, Canonicos, quid ni dicam ad hu-
 jusmodi munus sæpe sæpius ineptos, quàm plu-
 rimis capacissimis & dignissimis relictis? nonne &
 id ipsum in conciliis, tum privatis, tum publicis, in
 magistratibus, tribunalibus, promiscuè fieri cer-
 nimus? juris gnarus modò vilipenditur, ignarus
 admittitur, in juris peritia expertus vituperatur, in-
 expertus laudatur, sicque indices officiorum colla-
 torum iudicio rana minerva putatur. Sed undè il-
 lorum tam cæcus amor, & tam iniquus contra ju-
 stitiam distributivam affectus? ah, qui impleat ma-
 nus eorum, sunt de novissimis primi. Ambis itaq;
 ô nobilis, summum alicujus territorii vel civitatis
 prætoriatum? imple manum, & fies prætor. De-
 siderat ne quispiam primarium aliquem consu-
 latum, scabinatum, & quodcumque in urbe offi-
 cium? crumenam hauriat, & ad optatum finem
 perveniet. Cuncta enim nunc reginæ obediunt
 pecuniæ, & homo ad morū auri, sive recta, sive ob-
 liqua sese cæcè movetur via. Hoc optimè noverat
 satyricus Horatius, dum ait: *omnis enim res, vir-*
tus, sanæ decus, divitiarum humanaq; pulchris divitiis
parent:

Exod. c. 1.
 vers. 21.

3. Reg. c. 1.
 vers. 34.

Satyr. 13.

parent: quas qui construxerit, ille clarus erit, fortis, iustus, sapiens, etiam & rex & quidquid volet.

Sed, ut iniquus in prætracto negotio, clarior ævi moderni, atque depravata politia innotescat agendi modus; eum pulchra ejuſdem fabulæ luce dilucidemus. Ovid. fingit Alclantem regis Jasi filiam à diis tantâ in curriendo dotatam fuisse celebritate, ut cunctis præcurreret. Hujus tam præclari doni Alclans aliquot nobilibus celerius currendi, periculum facere obtulit, eâ conditione, ut victus mortis pœnam lucret, victor vero conjugii sui præmium obtineret. Initus rursus designatusque curriculi terminus, sed multis ab ea devictis, Hippomenes tandè animosus produit. Qui experientiâ edoctus, sese in curriendo Alclanti imparem fore, ingenioso hoc usus est in cursu stratagemate. Extra curriculi stadium poma aurea hinc inde in terram dejecit. Illa auri cupiditate allecta, ea colligendo, cursum interrupit, & sic Hippomenes præcurrit & vicit. Haud dissimiliter modò agit: omnes præcidentes avidè currunt ad bravium officii & dignitatis, cunctique poma aurea ferunt; sed qui plura, sit asinus, vel equus, tardus ingenii vel velox, accipit bravium.

Quod, quàm damnosum sit reipublicæ, specialiter Jethro indicat Moysi, mandatum donans: *Provide autè de omni plebe viros potentes & timentes Deum, in quibus sit veritas, & oderint avaritiam, qui judicant populum omnitempore.* Hoc ipsum fabula Phaëtonis apprimè confirmat; de quo commentatur Ovid. quod, dum à patre instantibus precibus agrè facultatem impetasset, una die Solis cursum dirigendi, ipse auri gratiæ imperitus, deflecentibus equis, cum curru ignito in terram decidisset, sicque totum orbem igne accenderit; ita & ignari rectores reipublicam ad ima præcipitant, communia bona dissipant, civitatis æraria consumunt, & illam in ruinam agitant. Quod si vos electores reipublicæ, ad justitiam distributam conservandam, evidens non incitet periculum; deterreat saltem in vos lata rigorosa Dei sententia: *Et propter hanc causam peccavit dominus Ieroboam, eversa est & delata est de superficie terra.* Cogita, quid de tuo iudicio, de tua ad publica munia electione supremus quandoque iudicaturus sit iudex.

Verùm, si nec Dei mandatum, nec reipublicæ damnum, nec tui quidquam in te, obdurate Christiane sivealeat perditio: moveat te gentilium Romanorum exemplum. Trebellius narrat in gestis Romanorum, dum ageretur de eligendo primario

consule, omnium consensu, totiusque reipublicæ applausu in consulem assumptum fuisse Valerianum. Cujus unanimes futidamentalem electionis subnectit rationem: *Quia Valerianus omnibus melior, Valerianus modestus, prudens, gravis, tyrannorum hostis, & vitiorum multo magis.* Hinc apud Romanos duo ædificata erant templa; unum honoris, alterum virtutis, & nisi per hoc quispiam honoris templum ingredi poterat, quo ipsi innuere contendebant, honoris atque dignitatis gradum solam fore virtutem. Unde & Arist. indubitanter asserbat: *Pravos facere Dominos non est securum, quia ipsi magis indigent custodia aliorum, quàm possent alios custodire.* Ecce Ethnici ipsi solo naturæ lumine ducti, ad amulum justitiæ distributivæ, tanquàm reipublicæ cardini & columnæ studuerunt; & vos Christiani eam flocci penditis? hoc malum perniciosum amare deplorabat Sapiens: *Est malum, quod vidi sub sole quasi per errorem egrediens à facie principis positum: stultum in dignitate sublimi, & divites* (scilicet virtute eminentes & capacitate) *sedere deorsum. Vidi servos in equis, & principes ambulantes super terram quasi servos.* Et hoc idem, ô sapiens! in præsentis nostri sæpe sapius contingit ævo. Videmus nartique ignaros in altum sublinitos, capaces nartefos in innum, virtute pauperes honoratos, divites capacitate contemptos; cernimus asinos sedere in magistratu, in conciliis, in tribunalibus, & præfectos politico regimini ineptos; principes autem in scientia & politia quàm optimè instructos, super terram ambulare neglectos. Sed qui hæc in pulpito intonat, nonne idipsum timere deberet, quod sibi contigisse attestatur Apostolus: *Inimicus factus sum vobis, verum dicens?* indubiè: quoniam omnes contra fas & nefas cum auro inveniuntur.

Videamus tamèn semel, an pestiferum hoc venenium non suavius tractet justitiam commutativam: perferutemur accuratè, an infernalis hæc bestia aurum virtutis suis dentibus hanc, sicut & distributivam, tam crudeliter ausa fuit corrodere? examinemus, an quoque cum eo, contra illam mundus quiescat & moveatur? pro quo non absolum erit in mentem revocare ingeniosum hieroglyphicum, quo Ægyptii cunctas, iudici, superiori, advocato, procuratori, & cuiuscumque tribunalis Rectori, necessarias apprimè exprimebant qualitates. Narrat Diodorus Siculus, eos artificiosè depinxisse hominem, unde quaque multis circumdatum libris, pectus ex pretioso lapide Zaphyro

Arist. lib. polit. c. 6.

Eccles. c. 10. v. 5, 6, 7.

Exod. c. 18 vers. 21.

3 Reg. 5. 13 vers. 34.

confectum erat. In collo portabat infigne numisma, cui insculpta cernebatur pulchra virginis imago: hæc habebat oculos clausos, cum dicto, *veritas*. Per libros indicabant iudicem debere esse maximè literatum. Ignarus namque iudicat sicut cæcus de coloribus. Ex Zaphyri proprietatibus, qui, utpotè coloris cœlestis, cuius subiectum est firmamentum (quod nullas juxtà Philosophos peregrinas panitur impressiones) numquam, nec in lumine, nec in tenebris, in relucendo mutatur, deducebant iudicem non posse commoveri, nec parentelæ, nec amicitia, nec nobilitatis, nec auri & argenti lumine. Veritatem in collo gestabat, quia ipsius est nudam & exactam facti veritatem sedulò indagare, juxta legem: *Judex debet omninò inquirere veritatem*. Tandem oculos clausos tenebat, ut ostendatur, iudicem non ad personam, sed ad delictum vel causam debere attendere. O divinum æqui iudicis Prototypum! ô pulchra effigies & imago iudiciariæ potestatis perfecta! adhuc cunctos moderni ævi spectandam convoco iudices, ut in eas, tanquam in crystallino speculo conscientia propriæ conspiciant faciem, & videant, si simile adhuc reperiatur prototypum. Sed heu heu! periit, *non est, qui faciat bonum* (nimirum iudicium) *quia omnes ait Apost. qua sua sunt, quarunt, non qua Iesu Christi*. Sordidum aurum totam hanc formosam defœdavit effigiem. Etenim inprimis illud libros corrodit, dum ignaros ad tribunalia admitti, capaces ab iis arceri curavit. Iudicis pectus alio sanè nonili, quam Zaphyro, sed purissimo auro, adamante, aliisque lapidibus, qui, ut luceat, lumen exigit, & pyropo, qui absolute tenebras desiderat, nunc adornatur: ut diversum iustitiæ recipere queat colorem. Sic est, sic est, ô Judices iniqui! patet ad oculum. Si rumor de nefando à quopiam perpetrato spargatur scelere, iudex subito terram rigorosæ iustitiæ assumit faciem, protestaturque in sana republica, facta tam nociva, scandala publica parturientia, neutiquam fore toleranda. Quocirca ad iustitiæ partes movetur. Verum vultis scire quo medio velox tam zelosi iudicis sistatur motus? auro, donis & muneribus. Quoniam si ejus manus splendenti hæc pinguedine optimè unguantur, si ejus oculis aurum affulgeat, mox gratiori colore factum obvelare quasi, vel obtegere studet. Dicitque iudicium temerarium iudici infamiae notam inurere, ac proinde facti circumstantias minutim adverti, debere; sicque qui primò zelosus iudex reum per plateas currendo ad suppli-

*Ad Philip.
c. 2. v. 13.*

cium summo cum rumore quærebat, dissimulat, tacet, causamque, quam possit egregie palliat, diversisque vivis iustitiæ coloribus (sed utinam non umbraticis!) depingit, sicque misera veritas, imaginis Ægyptiacæ certa & solida basis, vertitur, & dictum *veritas*, misere expungitur. Hinc apposite Propheta David tales iudices rotæ comparat, Psalm. 76. *Vox tonitruus tui in rota*, id est, quod Dei mandatum à quolibet observandum iudicibus, tanquam tonitru in populo, commanetur. Nonne enim unquam annotastis curtiuum & thedarum rotas, si non bene sint impinguatæ & inunctæ, magnum per plateas excitare strepitum? Si secus: ecce dulcius currus protrahitur, & vix rumor audietur; sic etiam Iudices depravati hujus sæculi adinstar rotæ sunt: si sicæ sunt manus, nec oleo auri inunctæ, sub larva iustitiæ in delicta præparat vindictæ apparatus; verum, si hoc pretioso unguento impinguantur, suavius proceditur, hocque negotium dulcoratur. Et ita ii conciteri tenentur supra allegatam de auri potentia epigraphen: *Tecum quiesco*.

Aliam sane doctrinam tibi, ô injuste iudex! proponit Propheta David. Ipse enim de Messia Christo mentionem faciens ait: *Reges eos in virga ferrea*, quod tamen, attentè inauditâ Christi Domini mansuetudine, vix in eo locum habere potest. Quare Doctiss. Cajetanus per virgam ferream iudicium intelligit. Idque idèd, quia in eo non tanta est, sicut in alia materia flexibilitas. Huic rectè concinit S. Remigius, *tu reges eos in virga ferrea, id est, inflexibili iustitia, non in hac iustitia, qua facile mutatur* (nimirum auro & argento) *quia quod semel est iustum apud Deum, numquam erit iniustum, vel quod iniustum, numquam erit iustum*. Cui quoque magnum illud Ecclesiæ lumen adstipulatur August. *In virga ferrea, id est inflexibili iustitia*. Et ideo subjungit Propheta: *Erudimini, qui iudicatis terram*. Quæ verba bene perponderans famosiss. scriptor Bellarm. ait: *Horretur iudices, ut corrigant iudicium, intelligant veritatem, eruditionem suscipiant, deinde l. ortatur, ut pravum reprehendant affectum*. Et Philo Judæus idem docet, *bonum iudicem personas, que iudicantur, non animadvertere, sed solum negotiorum sinceram nudamque notitiam considerare*.

Verum curiosum est hic per transennam annotare, cur iudicium virgæ assimilatur? numquam advertistis, ô Auditores! quomodò piscatores fragili arundine piscantes, dum parvum piscem

*Psalm. 76.
v. 19.*

*Psalm. 2.
v. 9.*

piscem hamo affixum detinent, facili cum negotio eum ad terram, etiam sine aliqua quasi virgæ flexibilitate trahant? Si verò magnus adhæreat, non tantum virga piscatoria incurvatur, verum etiam sæpe sapius rumpitur, piscisque liber evadit. Ita modò fit in iudiciis & tribunalibus; etenim, si iudex pauperem, debilem, imbellem, vel abjectum, hamo teneat justitiæ, ah miser iste quàm facile trahitur ad pœnam, & ad decretum deducitur supplicium! quòd si verò magnus quidam Princeps, dives & potens hamo æquitatis implicetur, (mediante maledicti auri pondere, confestim confringitur,) & ingens iniquitatis, omnisque sceleris balæna supplicium evadit.

Unde verè possumus dicere, nunc leges politicas nil esse, nisi araneorum telas. Sicut enim illæ dumtaxat muscas, & minuta animalcula apprehendere possunt, & per aves, aliæque grandiora animalia penitus destruuntur, ita lex justitiæ, non nisi parvos capit, magnis immunibus omnium impunitatem, fraudum atque scelerum reis pœnæ, relictis. Quod optimè testantur Solon & Anaxerces: *Leges araneorum telis, inquit, similes sunt, in quibus non nisi infirmiora animalia hærent, validiora prorumpunt: ita leges humiles ac tenues confringunt, à potentioribus autem impunè violantur.* Hi namque aves sunt magnarum alarum, auro onustarum, illi non nisi leves & steriles alas portant. Hinc quoque fit, (& non rarò, utinam numquam!) quòd potentibus suis alis justitiæ quasi contegant, simulque levia animalcula in aërem, imò & in patibulum propellant.

Numquam considerastis, quæ modò in curiis judicialibus vigeat politia? Justitia (volebam dicere,) optima sanè, quia Iudices accommodatè judicando, quietem & motum observant. Quæ duo ad rectè administrandam justitiæ, doctissimus Aristides omnino, judicabat esse necessaria. Quietem, ut maturæ ponderatis ponderandis, quæstio non temerariè determinetur. Motum, ut re examinata, ad sententiam procedatur. Etenim, si misella quædam & pauperula vidua diviti & potenti bonorum alienorum injusto usurpatori litem annis & annis intentarit, iudicemque sæpe sapius, etiam cum lachrymis & ejulatu pro sententia, juxta omnem æquitatem ferendam, interpellarit: quid quæso responsi? ecce, inquit, muliercula, negotium adhuc nimis præmaturum est, & quiete opus, multa restant confi-

deranda, & ita de die in diem, de anno in annum defertur determinatio, & labore labori superaddito, sumptui sumptus accumulatur. Unde rectè sibi misera potest appropriare illud Psalmistæ: *Et labores mei locusta.* Quia scilicet omnem meam substantiam devorant. Sed quæ obsecro tantæ quietis origo? Heu, heu! vix ediffere audeo, aurum, aurum. Hoc unguento cum unctæ sint Iudicis manus, lis splendido hoc minerali oblecta, unco appenditur, cum dicto, *tecum quiesco.* Quòd si quis finem litis prætendat, eadem utatur materia, & indubiè ad motum iudicem (qui etiamnum & in eo sibi pro tempore complacet) concitabit, atque ipse confestim clamabit, *tecum moveor.* Quia in quiete & motu vis auri.

O impudentes iudices! ò iniqua pupillorum & viduarum substantiæ sanguisugæ! Attendite, attendite obsecro, in visceribus Christi ad illum locum Davidicum: *Deus stetit in synagoga Deorum, in medio autem Deos dijudicat.* In quo doctissimus Cajetanus summam reperit difficultatem. Quomodo enim Deus, qui solus & unus est, alios Deos dijudicare potest? Aliqui hic per Deos, iustos intelligunt, juxta illud: *Dii estis, & filii excelsum omnes.* Alii Angelos interpretantur, qui in sacra Scriptura sapissimè dñi nuncupantur. Verum, quidquid de his sit sententiis, mihi magis arridet Cajet. explicatio, quam eruit ex textu Hebraico, qui per Deos *Iudices* intelligit. Habetur enim *Heloim*, quod nomen *Iudicem* significat. Et huic opinioni asseveranter adhæret Bellar. *Stetit in synagoga Deorum: Synagoga Deorum nil aliud est, quàm conventus iudicum à Deo constitutorum, quibus etiam deorum nomen impertivit, quia communicavit illis auctoritatè judicandi.* Sed hic signanter advertendum, ad tò mediò stetit Deus in medio. Cur enim potius medium, quàm angularem, vel lateralem sibi elegit locum? *In medio autè Deos dijudicat.* Sanè magnum satis hoc vocabulæ continere videtur mysterium, quod ex mathefi facile colligemus. Juxta Mathematicos infallibilis est regula, punctum aut centrū circuli æqualiter distare à qualibet parte circumferentiæ: ita ut à medio circuli omnes lineæ ad quodlibet circumferentiæ punctum futuræ sint æquales. Deus, dum Iudices dijudicaturus venit, sese silit in medio, nec ad dexteram, nec ad sinistram deflectens, cunctis pariter, & ad æqualem distantiam est vicinus. *In medio qui est,* inquit Remigius, *æqualiter à se circumstantibus videtur, & quia Deus communis est omnibus, nullius persona exceptor, rectè in medio posuitur*

Psal. 77.
v. 46.

Psal. 81.

Ibid. v. 6.

posuitur

Psal. 76.
v. 19.Psal. 2.
v. 9.

positus dicitur, quia ab eo unicuique quod suum est tribuitur. Vult itaque Deus per hunc iudicalem locum cunctis efficaciter inculcare iudicibus, ut in iudicialis tribunalibus sese in medio constituent, neque declinent potius ad partem divitis, quam pauperis, nobilis, quam ignobilis, sublimati, quam non sublimati, &c. sed sese contineant quasi in æquilibrio, & indifferentes sententiam pronuncianturos. Quod egregiè monet S. Basil. dicens: *Ad sunt tibi ob oculos fratrum differentia, hic pauper, ille dives, hic hospes, alius domesticus, si iudicaveris ad inæqualia videns, divitem, sublimem, pauperem & humilem: abominabilis es Deo, juxta illud Proverbum: Qui iustificat impium, & condemnat iustum, abominabilis est uterque apud Deum.* O impie, ô perverse iudex! ecce, Deus tibi mandat, ut in medio te colloques, ut pariformiter unicuique debitam administres iustitiam. & tu proterve ad iustam inclinaris partem? Sed heu! quid miserum iudicem tantopere incurvat? En rectus & immobilis consistebat, sed ab altera parte grave ejus humeris auri pondus imponitur, & sic ad morum, juxta emblematicum dictum, *secum morveor*, iustum pertrahitur. Aurum namque vi coactivâ gaudet, ut diserte & succinctè testatur Fabricius, qui Cincæ Æpirotarum Regis legato magnam auri abundantiam dono offerenti, abnuens respondit: *Se malle aurum habentibus imperare, quam aurum habere.*

Antequam huic discursui coronidem imponam, obsecro vos quotquot estis (omnes enim non taxo) iniqui iudices adeste, adeste, contemplemini Echnicorum vitam, & inspicite antiquorum Philosophorum invincibilem constantiam, quâ incorruptam ex solo rationis naturalis dictamine tutati sunt iustitiam; ut saltem vel ex eorum exemplis & pudore ad iustitiam dijudicandam accendamus. Rex Alcemenes, ut narrat Plutarchus, dum ei Myfenorum Legati quamplurima pretiosa dona offerrent, ea summa cum indignatione respuit, & animosè reculavit. Rogatus verò, cur tam rara monilia adeo flocci penderet, viriliter respondit: *Si recepissem, pacem cum legibus non haberem.* Ac si diceret: O Miseni! scitote, quod auri & donorum receptio, legum & iustitiæ sit subversio. Quem actum extollens hic celeberrimus Scriptor exclamat: *O mentem Rege dignam! qua magno & obvio lucro legum auctoritatem anteposuit.*

Beantes iudex, dum in reum quemdam mortis ferte cogeretur sententiam, amare flevit, cum-

que ei replicaretur, quid stulte fies? Quid tuum ad lachrymas commover animum? ecce, absolute in tua potestate est, condemnatum absolvere reum. Dimitte itaque eum, & lachrymari desiste. Respondit, teste Strobio: *Necessarium quidem est naturâ condolere, à lege autem & iustitia regulis decedere, perniciosum est.* De Aristide Atheniensi refert Plutarchus, nominato per antonomasiam Justo, quod ipse ad iudicis munus evectus, ab omni iniustitia mirabiliter fuerit deterritus. Audite ejus verba: *Abhorruit ab omni factione & amicitia, ne adigeretur ad aliquid faciendum, quod iustum non esset, aut cogeretur abstinere ab eo, quod iudicasset Reipublica convenire.* Rutilius Romæ interpellatus ab intrinseco, & maxime familiaris amico, ut in gratiam sui iustum immutaret iudicium, animosè respondit: *Hoc iustum iudicem dedecet.* Ad quod alter, ad infamem repullam excandescens: *Quid ergo mihi cum tua amicitia? Cui rursus Rutilius: Quid mihi opus est tuâ amicitia, si me urgere cupis, ut in leges iustitiæ tuæ causâ peccem?* Ecce, quanto zelo, quantâ constantiâ Gentiles ab omni corruptione immunes, politicas conservarint leges, rectè iudicantes, jus ipsum naturale inviolabilem pro communi Reipublicæ bono exigere æquitatem. Et vos, ô Christiani Iudices, dum Deum vestrum auditis clamantem: *Quod iustum est, iudicatis;* adhuc auri estis promiscuè, ob miserum auri nummum iustitiam pervertere? Desistite, desistite, tempus est, inquit David, *Vsquequò iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum sumitis?* Ad quod Bellarm. Porro sumere faciem peccatorum in iudicio, nil aliud est, nisi talem sententiam ferre, non qualem iustitia exigit, sed qualem amicus, vel benefactor requirit, &c. & hoc idem est respicere in faciem hominis, & non in iustitia. Verùm elegantius & nervosius illa verba exponit S. Hieronym. *Quando venerit, inquit, ad vos iudicium, non consideratis iudicium, sed personas eorum, qui causas habent, ac si dicat, si venerit pauper habens negotium iustum, & venerit dives habens negotium nequam, vos personam accipitis, non negotium. Quod quam iniquum sit, in præsentî discursu me abundè demonstrasse auctumo.*

Finio cum pulchri cujusdam actus famosissimi pictoris Parrhasii commemoratione. Refertur inter cætera insignia hujus artificis opera, in Civitate Rhodana artificiosissimum depictum fuisse Satyrum columnæ altæ impositum, in cuius capite adeo rectè delineatam posuerat perdicem, ut ar-

Basilius
hom. 21.

Prov. c.
17. v. 15.

Plutarch.

Strobio
serm. 44.

Psal. 4
vers. 3.

Job cap. 6.
vers. 29.

Psal. 81.

Hieron. in
hunc loc.

Bern. Ser.
serm. de
pauperib.
Chrysost.
serm. 41.

ut artificiosa illius vivacitate ceteræ aves deceptæ, circumvolitando eam suo cantu honorarent. Cùmque Parthasius animadverteret populum magis ad aviculas, earumque concentum, quàm ad artificium attendere, à senatu licentiam petiit illam demoliendi. Sicque tam ratâ respública privata est imagine. Hoc idem contingit indies auri-cupidis, mundanis divitiibus &c. ipsi enim magis ad vanitates, peritura hujus sæculi bona auri-que accumulationem intendentes, quàm ad æterna & cælestia, sese beatos & felices deprædicant. Et proh dolor! cæci non vident, sese æternam, & veram perdituros beatitudinem. Audite itaque Davidem clamantem: *Filiis hominum usquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem & queritis*

*Psalm. 4.
vers. 3.*

*mendacium! Quid auro fallaci & mendaci inbias homo! Quid tanto cum labore terrenas quæris congregare divitiis: Divitiæ nil, nisi mendacium, quæ suum decipiunt possessorem! Ve divitiis, ait Godefridus, quæ non solum perirent sed suum perire faciunt amatorem. Sequere itaque, ô Christiane, verum aurum, scilicet Christum, de quo Sponsa, Caput ejus aurum optimum. Cum hoc quiesce, cum hoc te move. Quiesce in iis, quæ tibi inhihet, move te in iis, quæ tibi facienda commodat, ut saluari hac quiete & motu ad cælestem movere possis beatitudinem, in eaque in æternum quiescere, quam vobis & mihi concedat benignus DEUS.
Amen.*

FERIA SECUNDA,

Post Dominicam primam Quadragesimæ.

Venite Benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum.
Matth. cap. 25.

Presenti maturè inspecto evangelio, mirâque super affluente consideratâ illius differendi materia, in labyrintho me comperi difficultatum, sanè non exiguarum. Dubius enim dudum hæsi, à quo hodiernû discursum exordirer. Etenim, si ab una parte oculos mentis ad inæstimabilem illam, quam benignus Dominus electis suis & amicis pollicetur, reflectam mercedem, cogor cum Doctorem Doctore S.P.N. Aug. exclamare: *Quod præparavit Deus diligentibus se, fide non capitur, spe non attingitur, charitate non comprehenditur. Acquiri potest, æstimari non potest.* Sicque illius amplitudinem, magnitudinem, quid ni & dicam immensitatem, mens erat parumper explicare. Ast, dum etiam ab altera vile, abjectum, atque inane tantæ gloriæ impar apprehendo pretium, ob mirificæ diviniæ benignitatis excessum sanè admirabilem, quodammodo in extasim raptus, cum Bernardino & Chrysol. confiteor: *Pro nihilo gloriâ sempiternam adepti sunt. Quid dicis, ô Chrysol? Pro nihilo ergo tantus, tamque pretiosus acquiritur thesaurus? quanti obsecro emitur? Responder: Da panem, & suscipe paradisum: parva da, & maxima suscipe. Quadragesimale P. H.*

*Bern. Sen.
serm. de
pauperib.
Chrysol.
serm. 41.*

Hoc ipsum clarissimè docet in hodierno Evangelio Matthæus. Ecce Christum mortuorum & vivorum supremum judicem ad universale inducit judicium, justum præmium bonis, condignum supplicium malis operibus distributurum, cumque tam magnificum cælestis gloriæ mercedem charitati erga proximum, atque elemosynæ adscribere declarat. *Venite Benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum; esuri vi enim, & dedistis mihi manducare: siti vi, & dedistis mihi bibere: hospes eram, & collegistis me: nudus, & cooperuistis me: infirmus, & visitastis me &c. reputat enim, inquit Chrysol. Benignus Deus sibi id donari, quod pauperis Deus regnum suum vendit, ut emere illud omnis homo possit, fragmentum panis ponit in pretium.*

*Matth. cap.
25. v. 34.
35, 36.*

*Chrysol.
serm. 122.*

Imò Africanum illud sydus Augustinus, sedulo perpenfis præfatis Evangelistæ verbis, apertè sustinet, Deum ex rigorosâ justitia, & vi contractus iniqui, operi charitativo gloriam suâ debere, *Domine, inquit, redde quod promissisti, quia fecim, quod iussisti.* Unde optimè potest vobis improperari, ô locordes Christiani, regnum cælorum intra vos est, & illud arripere reculatis? S. Patri Aug. divinè

*Serobius
serm. 44.*

*Iob cap. 6.
vers. 29.*

Psalm. 81.

*Hieron. in
hunc loc.*

conciuit Chrysol. dicens: *Da pauperi terram, ut accipias caelum, da nummum, ut accipias regnum, da micam, ut accipias totum.* Eturgens immisericordes, exclamat: *quis excusare poterit non ementem?*

Qui itaque desiderat horrendum Dei impune evadere iudicium, largam ad severum iustitiae tribunal pro patrona secum deferat elemosynam. Huic enim magnificum hoc S. Eucumenius adscribit elogium: *Gloriatur enim misericordia adversus iudicium: siquidem misericordes misericordiam consequuntur.* Quod eum ex 4. Tobia hausisse autumo: *Elemosyna ab omni peccato & morte liberat, & non patitur animus ire in tenebras.* Hinc & Propheta David hominem beatum depraedicat, qui hoc opere gloria aeterna potius satagit: *Beatus qui intelligit super egenam & pauperem; in die mala, id est, in tremendo stricti iudicii die, liberabit eum Dominus.* Seposita ergo beatitudinis essentialis excellentia & praestantia (de qua fortasse infra) modò animus est illius pretium indagare, simul & ostendere stupendam elemosynae efficaciam, ut quilibet ejus amore inelctatus, inestimabilem hanc margaritam sibi in aeternum comparare queat. Pro quo ad effectum deducendo, unanimiter rogemus Spiritus sancti gratiam, per Genitricis Dei assistentiam, cantantes ei angelicum canticum, Ave gratia plena.

S. Thomas à Villa-Nova assumptum pro thémate praesentis discursus locum studens articulatum ànatomizare, nimia obrutus difficultate, dumtaxat in admirationem rapitur, cur Christus in majestuosio suprema jurisdictionis tribunali nullius mentionem faciet operis boni, nisi elemosynae & charitatis? *Cur obsecro Domine, inquit, non orationes, non jejunia, lachrymas, disciplinas, & opera misericordiae spiritualia commemoras, sed solas elemosynas, & pauperum suffragia? Ad quod divine respondit Chrysol. De crimine non postulabit causas, nec de bono opere, cui de misericordia causa constabit; quia misericordiam solam coram se vult fieri, qui solus est misericordia remunerator & restis.* Et rursus alibi: *Quòd Abel passus sit: quòd servavit mandatum Noè: quòd Abraham fidem suscepit: quòd Moyses legem tulit: quòd Petrus crucem resupinus ascendit: Deus tacet, & hoc solum elamat, quòd comedit pauper.* In caelo prima est esurientium annona, primò stipendia pauperis tractantur in caelo. Hujus rationem aureo ore, profecto subtilè, subnectit Chrysol. *Quia misericordiam nescit divinus ignis exurere, faciat ergo mi-*

sericordiam, qui vult gehenna incendia superare. Etenim, nisi haec pro teo & peccatore patrocinatoria, in severo iustitiae tribunali compareat, infalibilis à Judice aeternae damnationis expectanda est sententia: *Peribunt, peribunt, qui Christum non aluerunt.* Ite itaque in ignem aeternum. Et hinc Propheta Ezechiel, ommissis quamplurimis Sodomitarum enormibus sceleribus, quibus divinam iustitiam incessanter ad justam provocarant vindictam, tamquam maximè dumtaxat recenser immisericordiam, & saevam in miseros pauperes duritiam. *Ecce haec fuit iniquitas Sodoma, saturitas, & abundantia, & manum egeno, & pauperi non porrigebant.* Omirifica elemosynae prerogativa!

Hujus virtutis excellentiam atque potentiam sedulo inspiciens Pater pauperum Augustin. suos de recta instituenda vitae norma adhortatur, hanc unicam, tamquam securam caelestis Paradisi clavam iis donat, divinis hisce verbis: *Rogo vos, ut cogitetis, quòd ait ipse Dominus noster Iesus Christus, in fine saeculi, cum venerit ad iudicium, congregaturus se omnes gentes in conspectu suo, & divisurum homines in duas partes &c. qui erunt à dextris audient: Venite benedicti Patris mei, à sinistris, ite in ignem aeternum, qui paratus est diabolo & angelis ejus.* Nunc urget: *quare causas, vel tanti mercedis, vel tanti supplicii, percipite regnum, & ite in ignem aeternum.* Quare istis non dicit, castè enim vixistis, nulli fraudem fecistis, non dicit haec, sed tantum, percipite regnum, quia esurivi, & dedistis mihi manducare. Pergitque ulterius S. Doctor: *Quantum hoc excellit, quando cetera tacuit, & hoc solum Dominus nominavit? posset dicere ob luxuriam, superbiam, invidia, iram, &c. ite in ignem aeternum; sed nihil horum, sed quia esurivi, & non dedistis mihi manducare.* O res mira & stupenda! imò in tantum, ut S. Augustin. cogatur exclamare: *Video vos moveri, sicut moveor, quàm grande hoc peccatum est? quando cetera tacuit, & hoc solum Dominus nominavit.* Unde, si ipsimet damnati interrogentur, cur ad aeternos condemnati sint cruciatus, fatebuntur quidem sese talem ob luxuriam, superbiam, justè recepisse sententiam; verumtamen ego iis ausim replicare: *Non inde, unde putatis.* Non dicit vobis, ite in ignem aeternum, quia carnalibus animum vestrum dedicastis desiderii, quia vindictam in hostem exerceistis, quia aliena rapuistis, &c. sed quia esurivi, & non dedistis mihi manducare. Quoniam si misericordia & charitas in die illa mala affligeret, à summa peccatorem liberaret angustia, & munda-

Tobia c. 4.
v. 11.

Psal. 40.
vers. 2.

Thom. à
Villa Nova
de S. Mart.
serm. 2.

Chrysol.
serm. 42.

Serm. 14.

Ezech. c.
16. v. 49.

Thom.
Villa
conc.
Matt.

Ecl.

1. Pet.

Luca

Matt.

Ad H.
cap. 1.

Augustin.
serm. 50.
de temp.

mundatum ab omni peccati mortalis noxa, in æterna sua reciperet tabernacula, quia (ut vidimus supra concione 2.) *charitas annihilat multitudinem peccatorum.*

Ex his miris effectibus, irrefragabilem S. Thomas à Villa-nova non veretur educere consequentiam: nimirum eleemosynam efficacissimum fore contra cuiuscumque peccati venenum antidotum. Audite ejus verba: *Quàm validum adversus peccata remedium, quàm efficax, & salubris peccatorum nostrorum medicina pietas in proximos eleemosyna sit: non unico, sed pluribus scriptura testimonio corroborabimus. In Ecclesiastico, sicut ignem ardentem extinguit aqua: & eleemosyna resistit peccatis. In Apostolorum principe: charitas operit multitudinem peccatorum. Sed quod supra omnia me movet, cum Dominus adversus Pharisæos gentem pestiferam & subdolum durius irvehens, proclamasset: va vobis, Scriba & Pharisæi hypocrita, qui clauditis regnum cælorum, va vobis hypocrita, qui comeditis domos viduarum, orationes longas orantes: va vobis, qui decimatis mentum & anatum &c. va vobis, qui similes estis sepulchris dealbatis &c. post tam acerbam reprehensionem & terribilem invecivam, quis hujusmodi hominibus damnatissimum ullum salutis locum relictum putaret? His tamen hominibus perditissimis post omnia consilium præbet. Verumtamen inquit, quod superest, quod vobis reliquum est unicum, & salubre remedium, date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis. Ob quod in excessu obtusefactus, in summam tantæ virtutis exurgens laudem exclamat: Quid huic testimonio amplius in eleemosynarum commendationem addi potest? si hos emundare potest eleemosyna, quos non potest? si istis in pietate remedium, quibus non? Ecce eleemosyna annihilat multitudinem peccatorum. O excellens effectus! ô mirifica operatio! sanè tam mirabilis, ut citatus Doctor ulterius de eâ rarum deprædicet encomium succinctis, sed nervosis verbis: *Quantus in eleemosyna fructus, & quàm ampla est repromissio pietatis? quanta bona? quot lucra? in die mala liberabit eum à damnatione, in vita præsentis custodiet à peccato, vivificabit nunc gratiâ, & postmodum beatificabit, & infra: Quid super pecunias tuas doles? tùm ex omnibus, quæ habes, illud solummodo secure possideas quod dedisti, nam extrâ fortunam est, quidquid pauperibus erogatur. Hinc S. Ludov. Rex Franciæ, aulicis nimiam ejus in pauperes liberalitatem reprobandis, blandè arridens respondit: Multò satius hac in pauperes se insumere, quàm in**

*luxum. Hæc enim ratione opes, regnumque stabiliri. Et Amadæus Subandix dux cuidam sefe de pulchris, quos ad venandum alebat canibus, glorianti dixit, magnam pauperum ostentans multitudinem. *Hi canes mei sunt, quos quotidie alo, quibus me cælestem gloriam venari spero.**

Sed potestnè fieri, ut dum similes pietatis Christianus perpendit effectus, adhuc misericordiæ oblitus, pecuniis inescatus, egeno durus exiltar, illumque à portâ suâ summâ cum acrimoniâ abigat, vacuumque à se dimittat contra absolutum Deimandatum, quod promulgat Sapiens: *Propter mandatum assume pauperem, & propter inopiam, ne dimittas eum vacuum?* Sed utinam, tot, & tam multi non invenirentur, qui peregrinis elaudunt domum, hospitem, ut hostem vitant; pauperique famelico panis denegant fragmentum! sanè pro iis querendis nobis opus non est Diogenis lucernâ; promiscuè enim similes miseri obvios habent egeni, qui indies vacuo ventre cum sanguineis lachrymis totalem pietatis deplorant labefactionem, imò & extinctionem. Sed O homo in proximum indigum crudelis! cur non induis viscera pietatis? cur in teipsum incessanter sævire pergis? Dic quæso, quis unquam carnem suam odio habuit? Nonne tu, ô dives, ô potens, ô opulente? tunc ex animo exoptas tibi à Deo condonari delicta, & æterna anhelas potiri gloriâ: indubiè. Verùm à recto tramite deflectis: *Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas eleemosynis pauperum.* Imprime, ô Christiane! nisi tibi crudelis perstas, in timis cordis tui penetralibus auream magni eleemosynarii Sancti Thomæ à Villa Nova doctrinam, qui divinis hisce verbis contra te arguit: *Dic obsecro mihi, ô peccator! quod prædium utilius mercari pecuniâ tuâ, aut quam aliam supellectilem divitiis tuis salubrius & commodius emere tibi poteris, quàm tua delicta, pro quibus utique, si ea in hac vita non redemeris, ardoribus sempiternis post modicum tradendus es sine dubio: redime ergo auro & argento tuo peccata tua; imò potius redime teipsum à dira & perpetua servitute, Scilicet æterno supplicio. Et adductâ similitudine, instantius te improbum urget. Cogita ergò, inquit, nunc si quempiam ex hujus sæculi divitiis captivum crudelis Turca in platea civitatis exiguo venderet, & uxor ejus & filii, quibus amplissimas divitias reliquisset, redimere contemnerent amore pecunia, quàm justè indignaretur, quàm detestaretur eos, qui suis eum pecuniis, à tam acerba servitute*

Eccl. c. 19.
vers. 12.

Dan. c. 4.
vers. 24.

Augustin.
serm. 30.
de temp.

redimere noluisse. O homo! *Et nunc tu verè crudelior es in teipsum, quem non à Turca, sed à diabolo, non à carcere, sed à gehennâ, non à momentaneo supplicio, sed ab aeterno incendio, non quidem toto auro & argento tuo, sed domus tua fursuribus redimere negligis.* Et pergit ulterius: *eleemosynam istam non tam pauperi, quàm anima tua confers, teipsum induis, teipsum pascis.*

Certè explodendam cunctis hanc insaniam manifeste satis demonstrat infamis quinque virginum fatuarum à nuptiis repulsa. Curiosum est enim parumper perferutari, cur illæ virgines, quæ cum prudentibus ad nuptiale convivium admittendæ advenerant, non fuerint intromissæ? cum enim pudicitia candore fuerint renitentes, injustum videtur sponsi responsum, *amen amen dico vobis, nescio vos.* Pro hac difficultate enodanda, operæ pretium est curiosè cum S. P. nostro August. annotare illum locum Canticorum cap. 4.

Cant. c. 4. vers. 9.

Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum. Ecce sponsus id est Christus inquit August. omninò sibi complacet in oculis sponsæ, id est animæ, eorumque pulchritudine sese amoris laqueis irretiri apertè confitetur. Sed undè quæso tanta oculorum efficacia? Respondet sponsus: *oculi tui columbarum.* Verumne in oculo columbæ tanta enitet gratia, tanta vivacitas, ut Christi tantam in eo percipiat complacentiam? Quare sponsæ oculos falconis, aquilæ, aut alterius cujusdam præstantioris alitis oculis non assimilat? Profectò hoc suo nequaquam caret mysterio. Quod nobis innotescat ex cap. 8. Gen. tibi refertur, Patriarcham Noë, peractò diluvio, ut sciret, an aquæ usque ad siccum diminutæ forent super terram, emisit columbam, *Qua venit ad eum ad vesperam, portans ramum olivæ virentibus foliis in ore suo.* Ecce columba ad arcem reversura in cunctarum arborum ramos suos conjicit oculos, quasi indagans, & quinam convenientius in placati divini furoris testimonium deservire posset, præ cæteris ramum olivæ, qui est verissimum charitatis symbolum secum portavit; quo factò inquit August. mysticè docetur, nullum prorsus hominem divinæ iræ diluvium evasurum, atque beatam illam arcem cœlestem paradisum intraturum, nisi secum deferat ramum olivæ, id est opera charitatis, sine quibus cuncti labores nullius æstimantur, juxta solidum Augustini judicium dicentis:

Gen. c. 8. vers. 11.

August. de haud. Euchar.

Habere omnia Sacramenta, & malus esse quis potest: habere autem charitatem, & malus esse non

potest. Complacet enim sibi Christus, in oculo columbæ, oculo pietatis, qui intelligit super egenum & pauperem, in oculo, qui sibi in vasto hujus mundi horto decerpit olivæ ramum, hoc est, colligit opera charitatis. Defectu hujus rami quinque Virgines à nuptiis exclusæ sunt. At enim scriptura, *non sumpserunt oleum secum,* id est non attulerunt opera charitatis, sine quibus alia virtutes in oculis Dei vilescunt. Aded itaque necessaria est pietas, ut Chrysof. audeat protestari: *Impossibile enim, impossibile, inquam est, etsi innumera facias bona, sine eleemosyna cœlestis regni vel vestibulum quidem attingere.* Quia nimirum misericordiam solum cor à se vult fieri, qui solius misericordia est remunerator.

Hoc ipsum perquam egregiè videtur confirmare mysteriosum Salomonis templi Domini ædificium, ejusque apparatus. De quo signanter notat scriptura, quod tam oraculi, quàm templi portæ confectæ fuerint ex ligno olivæ: *Et in ingressu oraculi fecit ostiola de lignis olivarum, & c. 33. Fecitque in introitu templi postes de lignis olivarum.* Sed cur rectè sapientissimus rex illo, & non cedrinò ligno in portis conficiendis usus est? Olivæ lignum pietatis & misericordiæ Hieroglyphicum habetur, portas itaque oraculi & templi Domini ex illius ligno extruendò, innuere vult Spiritus Sanctus, neminem sibi aditum cœlestis templi Jerusalem comparaturum, nisi per portas transeat olivæ, id est mediantibus operibus pietatis: *Quia hac porta Domini, iusti intrabunt in eam.* Et ided rectè ait Chrysof. *Impossibile est & c.* Nec mirum, quia teneris & dives! non tantum ex charitate, verum etiam ex justitia pauperibus subvenire, teste Thoma à Villa-Nova: *Data tibi sunt eâ conditione, ut qui abundaverit, indigentium suppleat necessitatem, & si non suppleat, raptor est & homicida. Si non parvisi, occidisti: Si non dedisti, rapuisti.* Cui rapinæ nunquam Dominus veniam impertitur. Credoque illorum esse peccatum, de quo Joannes ait: *Est peccatum ad mortem, non pro illo dico, ut oret quis.* Quem scripturæ locum, quantum vis plurimè aliter sciam explicari, in pauperum favorem jam jam assèveranter dico, impietatem & immiseriordiam quasi esse irremissibilem, non tantum D. Chrysof. innixus sententiæ. *impossibile est & c.* (non quod dicam absolutè esse impossibile, sed ad extremum difficile) verum & irrefragabili Spiritu S. suffultus testimonio, Amos cap. 1. quod satis apertè declarat benignum Dominum cunctis

Amos c. 1. vers. 8.

3. Reg. c. 6. v. 31.

Deut. c. 23. v. 18.

Psul. 117. vers. 20.

Thom. à Villa nova loco citat.

1. Epist. Ioan. c. 5. vers. 16.

2. Reg. c. 2. vers. 8.

enunctis peccatis, quantumque enormibus; facile misericordiam largiri, excepto impietatis scelere, quod infallibiliter punit. Ecce, cum miseri Hebræi in Babyloniam captivi deducebantur, ex iis quamplurimi, ut sese à tyrannica eximerent servitute, ad sylvas vicinas civitati Gazæ confugerunt, cujus habitatores, loco quod omni annonâ destitutos, famelicosque fratres benignè in suam tutelam atque protectionem reciperent, & pane saturarent, eos, omnis charitatis atque pietatis immemores, Idumæis, Babylonis immanioribus in mancipia vendiderunt; ob quam abominandam impietatem adeo excanduit Deus, & in tantum ejus furor exarsit, ut protestatus sit, per Prophetam sese ad miserandam fore inflexibilem. *Hæc dicit Dominus: super tribus sceleribus Gaza, & super quatuor non convertam eum: eò quod transferunt captivitatem perfectam, & concluserint in Idumæa. Et mittam ignem in murum Gaza & devorabit ades ejus. Quia judicium ei sine misericordia, qui non fecerit misericordiam.*

*Amos c. 1.
vers. 8.*

*Deut. c.
23. v. 3.*

Id rursus firmius stabiliunt duo alia Scripturæ loca. Primus registratur Deut. cap. 23. Deus summo perè in Ammonites, & Moabites iratus, gravissimam iis infligit pœnam, ingressum in templum inhens. *Ammonites & Moabites etiam post decimam generationem, non intrabunt Ecclesiam Domini in æternum.* O severa sententia! O durum judicium! sed unde quæso, ò benigne Deus, tantus in Ammonites & Moabites furor? Quod scelus tam enorme, quod adeo tuam provocavit justitiam, ut omnem exueris misericordiam? audite, quid subjungat Scriptura v. 4. *Quia noluerunt vobis occurrere cum pane & aqua in via.* Ecce intoleranda impietatis atque inmisericordiæ perfidia suavem divinæ misericordiæ obstruit frontem, & divinam excitat iracundiam. Quia ergo illi benignitatis fraternæ oblit, famelicos Israëlitas saturare neglexerunt, à Domini Ecclesia arceantur, atque æterna maledictione percutiuntur. Sed sic ò divites, scitote pro certo, si pauperes & fame enecatos pane vestro sublevare contempseritis, non intrabitis caelestem Jerusalem in æternum, quia impossibile est, &c.

Secundus locus habetur 2. Reg. cap. 5. *Cæcus & claudus non intrabunt in templum,* qui nec sua videtur carere difficultate; justè namque peti posset, ò piissime Domine, quid miseri cæci & claudi mali commisere, quod à templo tuo arceantur? nonne naturæ defectus tanto homini esse valet

*2. Reg. c. 5.
vers. 8.*

patiuntur calamitatem, unde & tuam promereri deberent benevolentiam, & tu inique, ut apparet, illos à sanctuario tuo repellis? O misera cæci & claudi fortuna! O iniqua fors, ah Christiani, terribiles hæminæ in claudum & cæcum a justissimo judice exaggeratæ, *cæcus & claudus non intrabunt in templum Domini,* non literaliter, sed mysticè explicandæ sunt. Etenim sub rudi litteræ cortice interna later mystici sensus medulla. Templum Domini caelestis regni est symbolum, è quo comminatur Dominus sese claudum & cæcum excludendum. Sed heu, rursus repeto, ò detestanda cæcorum & claudorum conditio! nullus ergo contra æternâ potietur beatitudine? Nonne Isaac, cujus caligaverunt oculi, nonne Jacob, qui post luctum cum angelo initam, claudicavit, nonne Nicolaus Tolent. diabolicâ arte claudus effectus, æternum adepti sunt regnum? Non est, qui inficias ear. Quomodo itaque dicitur, *cæcus, &c.* Imò, imò, ò Christiani, cæci & claudi non intrabunt in Dei gloriam. Non hi, qui corpore, sed qui corde cæcutiunt, & claudicant, id est, in misericordies erga pauperes existunt, qui verè cæci sunt & claudi; si namque egenum esurientem ad ostium frustum panis exoptulaturum, accurrentem aspiciunt, illud ei obturant: si indigent obviâ veniunt, illum aspernantur, & in miseriis suis atque necessitate sublevamen exigenti, tergum obvertunt, oculosque declinant. In quam cordis duritiem, ne homo incidat, sedulò admonet Dominus Deut. cap. 15. *Cave, ne forte subrepat tibi impio cogitatio, & avertas oculos tuos à paupere fratre tuo.* Hi animo cæcutiunt; qui delictis affluentes, luxui, & crapulæ servientes non cogitant super contritionem Joseph, id est famelici pauperis, nec illius commiseretur contra absolutum Dei mandatum Tob. cap. 4. *Ex substantia tua fac cleemosynam, & noli avertere faciem tuam ab ullo paupere.* Hi animo claudicant, qui norunt in vicinia sua plurimos infirmitate, & miseriis oppressos, fame & penuriâ quasi enecatos lecto decumbere, nec accurrunt, ut tantæ fratris sui opulentur necessitati, qui egenos pro bolo panis ad ostium lachrymosâ voce audiunt clamantes, nec assurgunt, ut micam largiantur; imò per famulos à porta depelli mandant. Certè hi non intrabunt in regnum caelorum. Quia ut ait Chrylost. *impossibile est &c.*

Pro præsentî instituto operæ pretium est duas mysteriosas Dominicæ in caelum ascensionis curiosè annotare circumstantias. Prima est, cur Christus è monte Oliveti ad caelestem ascenderit Pa-

*3. Reg. c. 6.
v. 31.*

*Psal. 117.
vers. 20.*

*Thom. à
Villa nova
loco citat.*

*1. Epist.
Joan. c. 5.
vers. 16.*

*Deut. c. 15
vers. 9.*

*Tob. cap. 4.
vers. 7.*

Act. cap. 1.
- vers. 12.

trēm, ut patet ex cap. 1. Act. nam, cum angeli dixissent stupentibus discipulis: *Hic Iesus, qui assumptus est, sequitur, tunc reversi sunt Ierosolimam à monte, qui vocatur Oliveti.* Quod mirum sanè videtur. Etenim, cur hoc mysterium potiùs non peregit in monte Sinai, in quo summa cum maiestate condidit præcepta decalogi, cunctasque antiqui testamenti Hebræis præscripsit leges, sacrificia, oblationes & caeremonias? Aut in monte Thabor, in quo transfiguratus, Apostolis Petro & Joanni coram Moyse & Elia suam ostendit gloriam, atque magnificentiam? Sed rectè in monte Oliveti? Secunda est, quòd Christus immediatè ante suam Ascensionem elevarit manus suas, & extendit palmas divini sui amoris, dilectis suis benedicens Apostolis, ut ait Evang. Lucas cap. 24. *Et elevatis manibus suis benedixit eis: & factum est, dum benediceret illis recessit ab eis, & ferebatur in caelum.* Ad primam facilis est responsio ex supra dictis; mons enim Oliveti amoris featuriginem adumbrat, estque vivum charitatis Symbolum: hinc est, quòd per eum piissimus ad patrem atque caeleste regnum ascendat. Dominus, ut cunctis fidelibus rectam demonstret gloriae adipiscendae semitam, nimirum opera charitatis, sine quibus nulli planè ad aeternam requiem patet aditus, quia *impossibile est &c.*

vers. 50.

Secundae verò rationem nec difficilior erit adducere è curiosa quadam, quae in annalibus Cathaloniae reperitur, historica. Bohemi quondam legitimo deficiente regni haerede, & successore, ingruenteque hanc ob rem bello intestino, patriae bono & paci studentes, de communi primatum Bohemiae consensu legatum miserunt ad Guilielmum Gastonem Cathaloniae regem, cui duo erant filii, unus nomine Guilielmus, alter Gaspar, ex postulaturo ab eo, ut alterutrum regimini & scepro præficeret. Cujus petitioni confestim annuit Gaston; cù tamen conditione, ut ipsemet legatus è duobus unum eligeret. Quà accepta, ille cum suis summo manè ad eorum perrexit cubiculum, quos adhuc dormientes fixè intuens, viso, quòd Guilielmus manibus apertis, Gaspar verò clausis decumberet, Guilielmum in Bohemiae regem adscivit: rogatusque à Gastone, cur potiùs illum, quàm alium elegisset, respondit: neminem regni fore capaceum, nisi liberalitatis gratià dotatus sit, habeatque ad subveniendum subditis manus apertas. Hoc ipsum approbans Christus ascendens ad Patrem, regni caelestis possessionem accepturus, divinam suam impertitur benedictionem,

manusque ostendit, indicans neminem posse aeternae patriae gaudio frui, nisi manus suas extendat ad pauperem, ejusque necessitatibus subveniat. Quia *impossibile est &c.*

Rigorosa sanè sententia! quae quamvis eradicabiliter hominum & præcipue Christianorum cordibus digna sit imprimi; tamen promiscuè à quamplurimis stultè negligitur, & summo cum damno vili penditur. O insensati & obcaecati auditis clamantem Chrysostr. *impossibile est &c.* Item & supremum judicem aeternam vobis comminantem perditione. *Peribunt, peribunt, qui Christum non aluerunt: & tamen impiè regno caelesti sine ullis pietatis & charitatis operibus potiri præsumitis.* Non sic impii, non sic, sed manus extendendae sunt ad pauperes, Christusque in iis alendus. Ipse enim ait, *quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* Sed quae quæso ordinariè à tenacibus, & avaris prætexatur excusatio? Utuntur sancti Philippi responsione, qui interrogatus à Christo, unde ememus panes, ut manducent hi? Annotatà annona: *Ducentorum denariorum, inquit, panes non sufficiunt eis, ut unusquisque modicum quid accipiat.* Respondentque, ut Apost. Andreas frater Simonis Petri: *Est puer unus hic, qui habet panes quinque hordeaceos, & duos pisces: sed hac quid sunt inter tantos? Magna nobis est familia, uxor, plurimi filii, & filiae, omnes reditus mei vix iis alendis sufficiunt.* Sicque nil superest quod pauperi porrigamus, imò nobis deest, quod ipsi consumamus. Sed audi Christiane, quid hoc modo ratiocinanti respondeat Thomas à Villa Nova: *Dices, si omnia computo, multa desunt; verè ita est, cupiditati tuae desciunt multa, & deessent, etiamsi totum orbem solus sine socio possideres. Nolo ergo ad ratiocinium te adducere, fac sicut filio suo Tobias consuluit, quomodo poteris, ita & esto misericors: si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude.* Unde S. Ambros. frivolum hanc divitum prævidens excusationem, salutarem iis donat admonitionem, in hac verba: *Frangere esurienti panem tuum. Non dixit, inquit, ut integrum daret, cum pauper ille alium fortè non haberet, sed frange, inquit, hoc est dicere, etiamsi tibi tanta paupertas sit, ut non habeas, nisi unum panem, ex ipso tamen, & pauperi tribue.*

Sed heu, proh dolor! proh nefas! quot sunt, qui sanam Ambrosii respuunt doctrinam, quot sunt, qui continuo clamant, ecce tanta mihi sunt divitiarum, tot agri, tot reditus, sed hac quid inter tantos?

Matt. c. 12
vers. 50.

Ioan. c. 6.
vers. 5, 6.

Thomas à
Villa nova
conc. de S.
Mart.

Bern. cit
à Thom.
Volla nov
abidem.

tantos? Quot suat, qui in luxu, deliciis, mundanis voluptatibus, alendis meretricibus, equis, canibus, superbis vestibus, chorcis instituendis, lautis conviviis, & inanibus sumptibus, nummos suos infumunt, miserosque pauperes micam panis rogantes, ab ostio suo repellunt! quam durtiam atque tenacitatem considerans S. Basil. in hac verba: Sed hæc quid inter tantos? exclamat, si sumptus non necessarios persit amicus, quod argentei tui, mensæ item argenteæ, lecti eburnei, ita ut nequeant ullo modo ad pauperes penetrare divitiæ, & quæquam ad tuas veniant fores, miseram rogando vocem emittentes: in tamen negas, affirmans rogantibus cunctis non posse sufficere. O quanta hæc impietas! ô quanta injustitia! an nescis forsitan ô Christiane, reddituum tuorum superfluum, justum pauperum fore patrimonium? An nescis, quod id, quod luxuriosè inanibus sumptibus infumis, indigentibus justè subtrahas? Audi, audi, si hoc ignoras, S. Bernard. ad te vociferantem: Clamant nudi, clamant famelici, conqueruntur, & dicunt, dicite Pontifices, in frano quid facit aurum, nobis frigore & fame laborantibus? Quid conferunt tot micatoria, vel extensis in pericis, vel plicata in manticis? nostrum est, quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditur, nam & nos Dei plasmam sumus, & nos sanguine Christi redempti sumus. Unde dicentibus, Numquid de meo possum facere, quod volo? Quod crimen, si mea non do, non sum latro, non sum abactor, non sum raptor, propter quid ergo damnandus? Divinè respondet, & unde obsecro illa tua sunt? fecistine tu ista? ideozua, quia usurpasti ea tibi nam omnia communia creavit Altissimus. An tibi solia terra germinat herbas, arbores ferunt fructus: bruta generant factus? Propter pacem, meum & tuum lege permittuntur, hæc conditione, ut qui abundaverit, indigentium penuriam suppleat, si non supplet raptor & homicida est: quia, quem non parvisti, occidisti: qua non ædificasti, rapuisti. Quam rapinam sanguineis S. Ambr. deplorans lachrymis, in hæc verba prorumpit: Pecuniam pauper querit, & non habet panem, postulat homo, & equus sub dentibus manducat.

Verum id, quod jam in genere dixi de superfluis egenis subministrandis, multò arctius stringit Ecclesiasticos beneficiatos, qui illa non ex charitate duntaxat, verum etiam ex justitia indigentibus dare obligantur. Immo adeo strictè, ut etiam secundum gravissimos Authores ad restitutionem teneantur. De cujus sententia quantumvis quis dubitare possit, id tamen extra omnem est con-

troversiam, si certæ cleemosynæ pauperibus, hospitalibus, &c. destinata, suppellectilis & utensilium luctui, opiparæ mensæ splendori, equeorum educationi, vanoque cuicumque usui applicentur, tales restitutioni sunt obnoxii.

Primam autem quoad charitatem certum videtur. Etenim Trid. expressè & rigorosè defendit cuicumque beneficiato suos ex redditibus & proventibus ecclesiasticis ditare. Omnino eis interdicit (scilicet Episcopis & clericis) ne ex redditibus Ecclesia consanguineos, familiaresque suos augere studeant, cum & Apostolorum Canones prohibent, ne res ecclesiasticas, qua Dei sunt, consanguineis donent, sed qui pauperes sunt, iis, ut pauperibus distribuant. Pulchra sanè instructio, non tantum pro iis, qui pauperibus sua retinent, sibi que reservant, sed etiam pro illis, qui illa inaniter expendant. Ex quo sequitur, quod ecclesiasticorum inordinatus sumptus, pompa, & mundanus saltus impediatur (ut jam dixi ex Bas.) Ut nequeant ullo modo ad pauperes penetrare divitiæ.

Sed quid hic ô crudeles, perfidi fures! an non audivistis, an non intellexistis, quam justè in vos insurgere possint & tomachari pauperes: *Nostrium est, quod effunditis, nobis crudeliter &c.* Ah! pudet fateri. Aures vestræ clavo mundanæ vanitatis obturatae sunt, & non attenditis ad clamorem pauperum, hoc enorme & maxime fundatum indigentium inproperium verus pater pauperum, non injustè per antonomasiam cleemosynarius appellatus divus Thom. à Villa Nova ut evaderet, audite quid fecerit, illumque vobis mirificæ charitatis erga proximum proponite exemplar. *Expensas prohibebat fieri, idque, ne quod minus pauperes haberent. Ob quam etiam causam nullam pompam, aut splendore domi sua uti voluit. Parietes omnes nudæ erant, nullis aulais tecti. Sibi itaque detrahebat, ut abundantius membra Christi reciperent.*

Didicerat sanam hanc doctrinam non degener filius in erudita & Christiana S. P. sui Augustini schola, de quo ait Possidorus cap. 23. *Pauperum semper memor erat, usque inde erogabat: unde & sibi suisque omnibus secum habitantibus erogabatur. Hoc est vel ex redditibus possessionum Ecclesiæ, vel ex oblationibus fidelium.* Imò cunctos opportunè, importunè urgebat, ut cleemosynam indigentibus elargirentur: *Date pauperibus aliquid, rogo, moneo, precipio. Nô enim occultabo charitati vestra, quare hinc sermonem necessariû habeo vobis promere. Ex quo hic sumus euntes ad Ecclesiã, & redeuntes, pauperes interpellant nos, & dicunt, ut dicam⁹ vobis,*

Sess. 25. c. 8
de reform.

Aug. serm.
5. de verbis
Domini

Matt. c. 25
vers. 50.

Bern. cit.
à Thom.
Villa nova
ibidem.

Ioan. c. 6.
vers. 5, 6.

Thomas à
Villa nova
conc. de S.
Mart.

ut aliquid accipiant à vobis, nos monuerunt loqui vobis, & cum se vident non accipere à vobis, maniter arbitrantur nos laborare in vobis. Et I. Soli de seipso ait: Nec aliud quidpiam in divitiis, si quo casu offerrentur, præter necessariam victum, liberalemque usum quasi vi. Cætera verò egenis erogabat. Eodem teste: Exspectant aliquid & à nobis, damus quantum habemus: damus sicut possumus. Sed quia ad eorum necessitatem implendâ idonei non sumus, vel ad vos legati ipsorum sumus.

Ibidem.

Salutarem hanc D. Aug. admonitionem intimis cordis sui penetralibus altè impresserat S. Carolus Borromæus, de quo testatur Ecclesia: *Domefticam suppellectilem, ne derelicta sibi lectulo in eisdem (nimirum pauperes) alendos conuulit: super nudam in posterum tabulam incumbens.* Unde sibi ipsi congruè a describere posset illud S. Paulini Epist. 2. qui dum à quodam summopere laudaretur, eo quod omnem possessionem bonorū indigentibus fuisset imperiticus, respondit: *Qua nobiscum nō intuleramus, nec poteramus auferre nobiscum, quasi matuat a reddidimus: faciliè hæc tamquam pallium remittentibus exciderunt. Nec us cutem à carne detraximus, sed, ut vestem à corpore deposuimus, nunc opus est, ut, qua verè nostra sunt dispensamus, hoc est cor & animam & corpora nostra exhibeamus in hostiam vivam, qua enim gratia, si in alieno tantum fræles fuerimus, nisi de proprio seruiamus.* Ah utinam huius ævi Prælati sanctissimos hos imitarentur præfules! utinam inuites evitarent expensas, pretiosas, superflua ac superba subellectile omittant, utinam instructâ frugalit, non epulonicâ contenti forent mensâ, ut sic vel micæ panis ad famelicum penetrare valerent Lazarum. Attendite obligationem vestram ô Episcopi & Prælati! cavete ne patrimonium convertatur in equorum sustentaculum. Date, date pauperibus, qui indes interpellant vos, quoniam iudicium vobis fiet sine misericordia, si non feceritis misericordiam. Et multo magis, si non in distribuendo administraveritis iustitiam.

Exod. c. 6. vers. 6.

Exod. cap. 17. refertur, pium Dominum murmurantibus Hebræis in deserto Sinai manna pluuisse, omne ciborum habens in se delectamentum, idque in eorum sustentaculum: è quo cuilibet licitum erat tantum, quantum necessarium foret, colligere, amplior tamen expresso Dei mandato utebatur collectio: *Colligat unusquisque ex eo quantum sufficit ad vescendū; Et nullus relinquat ex eo usque mane.* Hic obstupescit doctissimus Oleaster; & cupiosè indagat, cur Israëlitis aliquid

superflui ex manna arripere strictissimè fuerit inhibitum? Et respondet: *Dixit ad eos Moyses, nullus relinquat ex eo usque mane: non, quod parcus est Dominus, sed quia novit, qua mala abundantia parcat, voluit nos ad mensurâ uti bonis suis, neque ad mensuram panem de caelo descendere fecit, ut discamus in abundantia servare parcitatem, & modestiam pro pauperibus.*

Oleaster in hunc locū.

Sic tu ô dives prodige, & præsumptuose! divitias tuas non posses consumere, nisi luxui & inutilibus sumptibus eas consecrasses, tu illis modestè & frugaliter, & temperanter corporali tuæ necessitati obvenire teneris; sume inde quantum sufficit, non quantum superabundat, ut eæ quandoque ad egenorum manus pervenire queant. Attende ad solidam Oleastri doctrinam, *disce in abundantia servare modestiam pro pauperibus.* Detrahe tibi superfluum, quod cognoscis fratri tuo necessarium: imitemini Rhegiensium Ethnicorum laudabilem erga Tarentinos charitatem. Hi quodam tempore, ut commemorat *Ælianus*, à potenti Romanorum exercitu strictissimè circumincti fuerunt, & ad extremam, ob annonæ defectum, necessitatem redacti. Quod annotantes Rhegienses, jejunium & abstinentiam per totam patriam indixerunt, sicque subtractâ nimîâ & superflua victus abundantia, confæderatos suos jam Romanorum imperio subjugandos, annonâ sublevarunt, atque ab obsidione liberarunt. Hos inquam, imitemini ô divites duri & immisericordes? *Qui, ut ait Propheta Amos, dormitis in lectis eburneis & lascivitis in stratis vestris. Qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armenti, qui canitis ad vocem Psalterii, bibentes vinum in phialis, & optimo unguento delibuti.* Et nihil cogitatis super miseria & necessitate pauperum. Detrahit luxuriam & animam abundantia, ut divitiæ vestra egenorum egetatem queant sublevare. Discite in abundantia penuriam vel saltem parcitatem pro indigentibus. Considerate vos Christianos esse, ac proinde Christianorum debere exercere opera, juxta Christi doctrinam, qui Hebræis de nobili ex Abraham stemmate sese jactantibus dixit: *Si filii Abraham estis, opera Abraham facite.* Estote in pauperes misericordes.

Ælianus l. 5. hist. c. 2.

Amos c. 6. v. 4, 5, 6.

Chrysof. hom. 2. Psal. 50

Psal. 50

Ioan. c. 8. vers. 39.

Osee c. 12. vers. 40

Alex. Magnus, reperto quodam juvene ignavo, imbelli & fegni, nomine Alexandro, illum admonuit dicens: *O adolescens! aut nomen mutato, aut mores.* Sic ad Christianum clamat August. tu Christiani nomine gloriaris, & Christiani facta & opera exhorrescis? mutato nomen, aut mores.

Quia

Quia Christiani nomen, inquit hic S. Doctor, frustra sortitur, quo Christiani minime imitatur. Quid enim prodest vocari, quod non es, & nomen usurpare alienum? sed si Christianum te esse delectat, qua Christianitatis sumis, gere, & merito tibi nomen Christiani assume. Estote itaque misericordes, sicut & Pater vester misericors est.

Salvianus aliam tenacitatis, & in largiendis elemosynis incuria adducit excusationem satis vulgarem, scilicet, cœcum nimium parentum in prolem amorem, quo efficaciter instigantur, ut posteros divites & potentes relinquunt post se in hoc mundo. Dicit pater, inquit, intolerandum sibi videri, quod filii superstitēs in paupertate ac miseria vivunt in gloria. Quare omni ope curandum, ut abundantē in hoc seculo gloriosi relinquuntur. Quā radicatam dementia & intolerabilem cecitatem egregie explodit Salvianus divinis hisce verbis: O infelix! quid curas de filio superstitē, & te ipsum in æternum negligis? cur tibi potius, quā filius non succurris? cur animā tuam perdis, ut terram & lutum lucreris? Et paulō infra: Cogitas, quā bene alii post te vivant, non cogitas, quā male ipse moriaris. Immoderata relicta filiis facultas, parentum est sempiterna mendicitas. Ac per hoc nulli parenti-

buz magis obnoxii, quā filii nimis amati. Dum illi patriis bonis affluunt, parentes sempiternē cruciantur. Et concludit: Propinqua vestra pignora esse, & vobis conjunctissima certum est. Sed mihi credite, nemo vobis propinquior, nemo conjunctior, quā vos ipsi. Amate itaque, non obstitimus, amate filios vestros, sed tantūmodo secundo à vobis gradu, ita illos diligite, ut non vos ipsos odisse videamini. Et rationem subnectit, stultus est enim, qui, ut alium divitem faciat, animam suam condemnat.

Expergiscere ergo à nocivo hoc somno ò Christiane! evigila, & propriæ animæ tuæ satage salutis, exerce opera Christiani, nimirum charitatis erga proximum, perpende sedulo raros pietatis effectus, & emolumentum: Date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Ad quod Chrysost. Ipsa pro nobis in regno calorū advocati loco optime fungitur? Et ex adverso irreparabile impietatis inspicere damnum, impossibile enim est, &c. inquit idem, & judicium ei sine misericordia, qui non fecit misericordiam. Ut itaque cunctis judicium detur cum misericordia, facite misericordiam, ut sic in æternum filii Dei, & hæredes effecti, cœlesti frui mereamini beatitudine, quam vobis & mihi concedat Pater, &c. Amen.

Luc. c. 10.
vers. 41.

FERIA TERTIA,

Dominicæ primæ Quadragesimæ.

Domus mea, domus orationis vocabitur. Matth. cap. 21.

Chrysost.
hom. 1. in
Psal. 50.

Psal. 50. 3.

Osee c. 12.
vers. 40.

Sanctus Chrysost. plurimis efficacibus argumentis comprobata inexplicabili divinæ misericordiæ magnitudine & multitudine juxta davidem clamantem: *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam: secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam;* se reflectens super rigorosum, quam conatū loque Deus in homines exercet vindictam, conatur omnibus ingenii sui viribus genuinam hujus explicari rationem. Et inspecto illo Prophetæ Osee loco: *Ad iracundiam me provocavit Ephraim in amaritudinibus suis,* sustinet Deum, cui proprium est semper misereri & parcere, hominum iniquitatibus, & que peccatis ad iram & vindictam invitum quasi concitati: *sceleribus Quadragesimale P. H.*

suis amarum me fecit, qui dulcis eram, inquit Chrysostom.

Pro folido doctrinæ suæ fulcro adducit illud Micheæ de Deo justo, & vindicante mentionem facientis: *Ecce Dominus egreditur de loco suo, & descendet, & conculcabit excelsa terræ. O mysteriosa Prophetæ locuti egreditur de loco & descendit, potestne ille de loco ad locum transire, qui divinā suā immensitate omnem ambit locum? Dic mihi obsecro Philosophæ, si ignis, qui ex propria sua essentia & indito instinctu factum tendit, supremamque super omnia elementa appetit regionem, deorsum descenderet, nonne id mirum foret, ejusque naturæ repugnans? Quomodo itaque iratus Dominus, qui ignis consumens*

Micheæ c.
1. v. 3.

H est,

est, in peccatores ulturus descendit e caelo? Ah respondet Hieronymus. o homo! hanc quasi violentiam Deo ipsi inferunt peccata tua. Dominus enim de loco suo egreditur, quando quietem, & mansuetudinem, & clementiam pro emendatione peccantium interrumpere cogitur. Proprium enim Dei centrum est, ab eo tantopere adamatum, homini misericordiae signa, & charitatis demonstrare testimonia.

Hoc satis evidenter innuit Propheta Isaias dicens: *Trascetur, ut faciat opus suum, alienum opus ejus, ut operetur opus suum, peregrinum est opus ejus ab eo.* Sed nec hic locus sua caret difficultate.

Quomodo enim haec duo simul consistere queunt; *opus suum, & opus alienum*? Sanè hoc manifestam involvere videtur implicantiã. Nondum hunc rursus dissolvit S. Hieronymus: *non est enim opus ejus punire* (quia quasi divinae repugnat misericordiae & benignitati) *peccatores: sed peregrinum, & alienum ab eo, qui Salvator est.*

Rationem fundamentalem rectè attingit S. Bern. *Quia miserendi causam & originem sumit ex proprio: iudicandi, aut ulciscendi ex alieno.* Itaque, ut faciat opus suum debitum justitiae, alienum opus hoc esse divinae proclamat misericordiae juxta scripturam: *Misericordia ejus super omnia opera ejus.*

Verùm hoc notatu dignum: quod misericordia superexaltans peccata hominum saepe saepius dissimulet. Ecce impius Rex Herodes eum adhuc tenellum, & in cunabulis jacentem ad necem querit: & ait Scriptura: *Secessit in Ægyptum.* Obstinati Judæi impropertis & contumeliis in eum insultant, ut refert Evangelista Joannes: *Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & demonium habes?* Et suaviter respondit Dominus: *Ego demonium non habeo.* Ab iisdem flagellatur, alapis imperitur, corona spinea benedictum ejus caput terebratur: ab iniquo iudice Pilato ad mortem condemnatur, & tanquam agnus coram tundente se obmutuit. O mira Christi Domini clementia!

deinde, dum ulcisci absolute voluit, creatoris ad hoc usus est munus, nunc angelis, nunc hominibus, nunc igne, terra, &c. sed Jerosolymitanum, ut hodiernum declarat Evangelium, templum ingressus, omni deposita mansuetudine, ibidem repertis vendentes oves & boves, aded iniquos negotiatores illos stomachatur, ut propriis contra consuetudinem suam manibus tantam vindicet impietatem, teste Joanne: *Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes ejecit de templo, oves*

quoque & boves, & numulariorum effudit as, & mensas subvertit. Sed unde tam insolitus mansueti Domini furor? Unde tam subitanea cholera? hujus fundamentum tangit Joannes. *vers. 17. Zelus domus tua comedit me.* Ecce domus Domini, domus orationis vocabitur. Tantum nefas rigorosâ expiandum est vindictâ. Verùm, liceat mihi replicare; o pie Domine! cur tu ipse in perfidos sævis? cur Apostolis eos expellendi curam non demandas? videtur id indignum esse tuâ clementia & majestate.

Moris erat apud antiquos, ut, si inter quosdam rixa & jurgium excitaretur, nullus posset ad verba procedere, sed causa prudentum hominum judicio determinanda tradebatur, nisi in casu, quo sponsa, aut uxor alterius contumeliis foret affecta. Hic est Christi casus. Ecce ejus sponsa Ecclesia, de qua ipse dicit: *Sponsabo te mihi, inhonoratur, maximaque ei inuritur injuriæ nota.* Ideo ipse clamat: *Mihi vindicta & ego retribuam:* Quia de sponsæ mex agitur honore. Sic appositè totum hoc exponit Ferrerius: *Non legimus, quod Christus unquam propriis manibus peccata correxerit, nisi hic, quia fecit flagellum de funiculis.* Et rationem subnectit: *Hinc apparet quantum displicet is, qui tangit Ecclesiam sponsam suam.* Ratione itaque justæ Christi vindictæ in præsententi discursu gravitatem, enormitatem, irreverentiam templi, summumque, quod ex ea oritur damnum, conabor demonstrare: præmissa tamen angelica divæ Virginis salutatione: pro impetrandâ Spiritus S. gratia.

Seneca narrat de Platone, quod ipse quodam tempore in servum ob grave aliquod, quod commiserat delictum, exandescens, Eufippo famulo suo, illius justam demandavit vindictam, veritus, ne nimia ira forsitan in castigando excederet: dicens: *Hæus tu ipse Eufippe hunc punias, ego enim nimium irascor.* Sed cum, paucis elapsis diebus, in gravius crimen incidisset, Plato Eufippum accurrentem cernens, ut eum rursus puniret, revocavit, illique vindictam inhibuit, dicens: *Siste tu, dignus est iste nunc irâ meâ.* Haud dissimiliter benignus Christus alia delicta dissimulat, & condonat: vel si punit, per alios hoc facit, ut mitior sit pœna: verùm ubi à quopiam Ecclesia sponsa sua inhonoratur, ad instar Platonis ad omnem exclamat creaturam: *Siste tu, dignus est hic scelestus, templi profanator nunc irâ meâ,* ego tantam impietatem per memetipsum ulcisci cogor. De similibus enim ait Sapiens: *Impius & peccatori-*

quoque & boves, & numulariorum effudit as, & mensas subvertit. Sed unde tam insolitus mansueti Domini furor? Unde tam subitanea cholera? hujus fundamentum tangit Joannes. *vers. 17. Zelus domus tua comedit me.* Ecce domus Domini, domus orationis vocabitur. Tantum nefas rigorosâ expiandum est vindictâ. Verùm, liceat mihi replicare; o pie Domine! cur tu ipse in perfidos sævis? cur Apostolis eos expellendi curam non demandas? videtur id indignum esse tuâ clementia & majestate.

Moris erat apud antiquos, ut, si inter quosdam rixa & jurgium excitaretur, nullus posset ad verba procedere, sed causa prudentum hominum judicio determinanda tradebatur, nisi in casu, quo sponsa, aut uxor alterius contumeliis foret affecta. Hic est Christi casus. Ecce ejus sponsa Ecclesia, de qua ipse dicit: *Sponsabo te mihi, inhonoratur, maximaque ei inuritur injuriæ nota.* Ideo ipse clamat: *Mihi vindicta & ego retribuam:* Quia de sponsæ mex agitur honore. Sic appositè totum hoc exponit Ferrerius: *Non legimus, quod Christus unquam propriis manibus peccata correxerit, nisi hic, quia fecit flagellum de funiculis.* Et rationem subnectit: *Hinc apparet quantum displicet is, qui tangit Ecclesiam sponsam suam.* Ratione itaque justæ Christi vindictæ in præsententi discursu gravitatem, enormitatem, irreverentiam templi, summumque, quod ex ea oritur damnum, conabor demonstrare: præmissa tamen angelica divæ Virginis salutatione: pro impetrandâ Spiritus S. gratia.

Seneca narrat de Platone, quod ipse quodam tempore in servum ob grave aliquod, quod commiserat delictum, exandescens, Eufippo famulo suo, illius justam demandavit vindictam, veritus, ne nimia ira forsitan in castigando excederet: dicens: *Hæus tu ipse Eufippe hunc punias, ego enim nimium irascor.* Sed cum, paucis elapsis diebus, in gravius crimen incidisset, Plato Eufippum accurrentem cernens, ut eum rursus puniret, revocavit, illique vindictam inhibuit, dicens: *Siste tu, dignus est iste nunc irâ meâ.* Haud dissimiliter benignus Christus alia delicta dissimulat, & condonat: vel si punit, per alios hoc facit, ut mitior sit pœna: verùm ubi à quopiam Ecclesia sponsa sua inhonoratur, ad instar Platonis ad omnem exclamat creaturam: *Siste tu, dignus est hic scelestus, templi profanator nunc irâ meâ,* ego tantam impietatem per memetipsum ulcisci cogor. De similibus enim ait Sapiens: *Impius & peccatori-*

Verf. 17.

Osea c. 2.
vers. 20.

Matt.
Verf.
Verf.

Hier.
contra
binian

Chry.
homi
Gen.

Eccli. 12.
vers. 4.

catonibus reddet vindictam. custodiens eos in diem vindicta. Id est, reservans rigorosam usque diem extremi iudicii punitionem.

Matt. c. 24
Vers. 2.
Vers. 15.
Gravitatem huius delicti Christus ipse clare satis exaggerat per Evangelistam Mattheum cap. 24. dum enim de terribilitate sui ultimi adventus Apostolis suis mentionem faceret, dicens:

Non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non destruetur. Interrogaverunt eum: *Dic nobis quando haec erunt? & quod signum adventus tui? & consummationis saeculi?* Quibus respondit: *Cum videritis abominationem desolationis, qua dicta est à Daniele Propheta, stantem in loco sancto.* Tunc, tunc, quando enormia in templis & locis Deo consecratis committentur peccata, summa cum maiestate veniam, ultionem sine misericordia de iis sumpturus. Nihil enim in tantum meam provocat iustitiam, quam domus meae irreverentia. Cujus iniquitatem anatomizare desiderans S. Hieronymus cum Diogene, qui pleno die accensa lucerna Athenis hominem quaerebat, qui impietatem, injustitiam, depravatosque Atheniensium mores sufficeret explicare; hominem tam disertum quaerit, qui templi Dei profanationis nefas queat enucleare. Audite quid clamer: *Proh nefas! non possum ultra progredi, at indignatione pariter, & dolore in ipso meatu faucium spiritus coarctatur.* Sed quid obsecro te tantopere angit, ô Hieronyme? Ah respondet cum Diogene: *Hominem quaro. Vbi est illud mare eloquentia Tulliana? ubi torrens fluvius Demosthenis, sed nunc profectò muti essetis ambo, & vestra lingua torpesceret.* Sed cur? *inventae est res, quam nulla eloquentia explicare queat, repertum est facinus, quod nullus possit effari, facta est enim domus Domini prostibulum diaboli.*

Hier. orat. contra Sabianorum.

Chrysof. homil. 1. in Gen.

Nec mirum sanè, tantum hoc esse facinus! etenim, si Ecclesiae & sacri loci dignitas iusta perpendatur trutina, illius gravitas facillimè aestimabitur. Ecclesia, inquit Chrysofostomus, *locus quidam est medicina spiritualis, & eos, qui huc veniunt, decet ne domum redeant, nisi congrua remedia recipiant, illaque suis vulneribus adhibeant.* Ecclesia infervit, ut Christiani in ea dignè & devotè salutaria accipiant Sacramenta, ut Dominum pro suis deprecentur delictis: *Domus mea domus orationis vocabitur.* Imò, audeat ulterius progredi hic sanctus Doctor, dicens: *Ecclesia locus est Angelorum, locus Archangelorum, regia domus Dei, & calum ipsum.* Sed heu! ô tempora, ô mores! nonne nunc majori cum fundamento possum ingomiscere, & exclamare cum Mathathia Machabæo, juvenum

indies in templo excedendam cernens insolentiam, puellarum immodestiam, & compositum Christianorum agendi modum, *Templum ejus sicut homo ignobilis?* Imò, imò, optima enim Spiritus sancti hæc est similitudo; sicut enim ignobilis & plebeus à transeuntibus non honoratur, sic modò templum Dei à Christianis vituperatur. Nonne ergo scelerato huic ævo appropriare legitime queo illud Machabæorum lib. 1. cap. 1. *Dies festi ejus conversi sunt in luctum, sabbatha ejus in opprobrium, honores ejus in nihilum?* Nunc enim Ecclesiae visitantur, ut ibidem mercator cum mercatore sua stabiliat commercia, ut procius suam repetiat amasiam, ut curiosus sedulo contempletur intrantium & exeuntium iacellum & mores, ut filiarum grato, utinam non impudico, delectetur aspectu: ut quilibet suum inveniat consortium, &c. & quid quæso hoc est aliud, quam sabbatha Domini in opprobrium convertere? & Domini habitaculum, diaboli facere prostibulum? hoc malum acerbè deplorat S. Thomas à Villa Nova dicens: *In templis nostris, cum venerandum illud, & angelicis spiritibus tremendum sacrificium offertur, quantus puerorum strepitus? quantus loquentium & daambulantium sonitus? quantum inter divinas laudes ridentium & negotiantium murmur? nulla devotio, nullus ordo, nulla discretio, nullus divina majestatis respectus, sed neglecta omnia, confusa omnia, dejecta omnia.* Quam iniquitatem in tantum exalcat S. Chrysof. ut lachrymarum affluentia oris aurei de ea dignè differendi impediatur potentiam: *Domum suam, inquit, in diaboli vestibulum vertitis, propter quod acerbè fleo, & numquam flendo finem faciam.*

1. Mach. c. 2. vers. 8.

Vers. 41.

Tho. à Villa-Nova ser. de ded. templi.

Sed unde præcipuè tantam dignoscere hujus sceleris poterimus malitiam? sanè non melius, quam è magno & exitiali, quod ex eo homini refultat, detrimento. Sed quodnam? respondet Bern. *Obstruit fontem misericordiae, quod infallibilis animæ nostræ causa est ruina.* Nisi enim, inquit Chrysof. *misericordia ejus in immensum extendetur, pauci admodum salvarentur.* Pro sententiæ suæ fulcimento irrefragabile Propheta Isaia arripit testimonium: *In terra Sanctorum iniquè gessit: sed quid inde promanat damni? Non videbit gloriam Domini.* Pœna sanè horribilis, terribilisque sententia, eunctorum Christianorum cordi firmiter imprimenda, qui in loco sancto iniquè sese gerit, Ecclesiamque Dei profanat, non videbit gloriam Domini. Huic quoque subscribit Aposto-

Isai. c. 26. vers. 10.

vers. 17.

De c. 2. vers. 10.

Eccli. 12. vers. 4.

1. Cor. c. 3.
vers. 17.
Antonin.
serm. 33.
p. 13.
Osea c. 5.
vers. 1.

lus sententia: *Si quis autem violaverit templum Domini, disperdet illum Dominus.* Ad quod S. Antonin. ait: *reradet animam ejus ad inferos judicando.*

Hujus severi iudicii solidam egregie confirmat, atque corroborat veritatem Propheta: Osea dicitur & monitum: *Audite hoc sacerdotes, & attendite domus Israël, & domus Regis auscultate: quia vobis iudicium est.* Ecce, ô Israëlita, Deus vobis stricti iudicii horrendas intentat minas, certam & prædicit ruinam. Sed quod obsecro, pie Domine tanti furoris in populum electum motivum? *Quonia laqueus facti estis speculationi, & ecce expansum super Thabor.* Legunt hic Interpretes è textu Hebraico, loco speculationi, quoniam laqueus facti estis in Masphat. Verum hocne tantum scelus? Nanè execrandum; etenim hi duo montes Deo quasi consecrati erant, & Masphat propter Silo adjacentiam, ubi tabernaculum, arca, & Propheta Samuel requieverant. Thabor autem, quia Deus in eo transfiguratus est, & multa alia ibidem peracta sunt mysteria. Vult itaque dicere Spiritus S. ô nequissimi mortalium! vobis non sufficiunt montes profani, loca forensia, in quibus retia vestra & laqueos extenditis, id est technas, dolos, & insidias collocatis ad innocentes opprimendos, ad vos ipsos viduarum, & pupillarum bonis ditandos, atque abominanda omnis generis peccata perpetranda: sed eò progressi estis protrevia, ut etiam in montibus sanctis, locis Deo dedicatis similia committatis. Horum vobis restat iudicium. Hoc crimen vindictam non evadet: divina enim mea clamat

Jerem. 46.
vers. 18.

justitia: *Leva manus tuas in superbia eorum in finem.* O horribile mandatum. *Leva*, id est, in altum extende, ut scelesti hi vehementiori ictu percutiantur. *Manus tuas*, adhibe non manum unam, sed ambas, ut duplicatâ penâ detestanda eorum castigentur crimina. *In finem*, ne cesses à vindicta, sed in æternum invigila in superbias eorum. Fiat iudicium iis sine ulla misericordia, qui superbientes & gloriantes templum tuum profanant, solemnitatem domus tuæ explodunt: respice, quanta malignatus est inimicus in sancto. Et gloriati sunt, qui oderunt te in medio solemnitatis tuæ. Firma persistat condemnationis sententia. Non exhorrescitis, ô insulsi juvenes, severum hoc Domini iudicium? qui cachinnis, risibus, & impiis confabulationibus divina interurbatis sacrificia, & templa, & sacra infami strepitu impletis loca? Non contremiscitis, ô immorigeræ puellæ! audientes, vobis iudicium est, quæ in divino officio non attenditis orationi, sed oculos continuò huc & il-

Psal. 73
vers. 3-4.

luc volutatis, ut intrantium juvenum gressum, habitum, mores, atque faciei decorem contemmini? quæ in templo vestris ardentibus precibus, signis, nutibus, oculorumque gesticulatione procemini? Imò, quod omnium abominabilis, sæpè sæpius cum illis de illicitis congressibus tractatis, obsecrumque stabilitis amorem? Non formidatis divinæ justitiæ fulmen, ô mercatores, qui in Dei Ecclesia de novis nuntiis, de commerciis, de granorum pretio, de messe, & fructuum abundantia agitis: aestimantes eam esse forum, & non sacratum Deo locum? attendite, attendite, iudicium vobis est, quia hæc iniquitas est irremissibilis, misericordiarumque divinæ fontem obturat. Quod ipsamet Scriptura, quæ falli nec fallere potest, aperte attestatur.

Nunquam annotastis duo diversa sacræ paginæ loca, quæ primo intuitu directè apparent repugnantia. Primus registratur Exod. cap. 32. *Qui peccaverit mihi, delebo eum de libro meo.* Et rursus 1. Regum c. 2. *Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus: si autem peccaverit in Deum, quis orabit pro eo?* Et alter 2. Reg. 12. Ubi narratur, pium & benignum Dominum Davidi homicidium & adulterii, ob unum dumtaxat peccavi, misericorditer condonasse. Quomodo enim hæc duo consistere possunt, quòd Dominus suam in eum delinquenti denegat veniam, & Davidi infami adultero, atque fraudulento homicidæ, ob unum peccavi verbulum, confestim impartiat indulgentiam? Ubi tamen ipsemet sese in Deum suum peccasse ingenuè confitetur, dicens: *Tibi soli peccavi.* Hanc difficultatem egregie enodat antiquissimus Doctor Origenes, duoque hæc loca appositè ad nostrum reconciliat institutum. Peccatum in hominem, inquit, vocat illud hic Dominus, quod extra sanctum committitur, peccatum verò in Deum, quod in sacris sive in Ecclesiis perpetratur, & pro his quis orabit, si Dominus exaudire nequit? Ecce quàm exitiale Christianæ Reipublicæ venenum templi sic profanatio! quàm execrandum virus!

Hujus probam habemus evidentissimam in sacra Scriptura, Ezech. cap. 8. Deus ob Israëlitarum detestanda ad iracundiâ excitatus, Propheta suo quasi volens exactam tam severæ justitiæ reddere rationem, eum ad templi Salomonis sibi dedicati advocat parietem, petitque: *Fili hominis, putasne vides tu, quid isti faciunt, abominationes magnas, quas domus Israël facit hic, ut procul recedam à sanctuario meo?* Quas, ut tanquam testis ocularis detestaretur, ei mandat: *Fili hominis sodi parietem.*

Et

Exod. c. 32
vers. 33.

1. Reg. c. 2.
vers. 32.

2. Reg. c. 12
vers. 12.

Psal. 50.
vers. 6.

Origen. in
hunc loc.

Ezech. c. 8
v. 6, 8, 9.

Verf. 1.

V. 15, 16.

V. 17, 18.

C. 9. v. 7.

Verf. 8.

Exod. c.
22. v. 2.

Jerem. c.
29. v. 1.

Et cum fodissem parietem, apparuit ostium unum. Et dixit ad me: ingredi, & vide abominaciones pessimas, quas isti faciunt hic. Et ad oculū demonstratis execrandis sceleribus (ut constabit lectori ex textu) eos atheismi, pessimi sanē criminis incusat reos: Certē vides fili hominis, quæ seniores domus Israël faciunt in tenebris, unusquisque in abscondito cubiculi sui: dicunt enim: dereliquit Dominus terram. Sed nec hic substitit Dominus, verum pergit dicens: Certē vidisti fili hominis: adhuc conversus videbis abominaciones majores his: & introduxit me in atrium domus Domini interius: & ecce in ostio templi Domini inter vestibulum & altare, quasi viginti quinque viri dorsa habentes contra templum Domini. Ex ex tanta Israëlitarum iniquitate, necessarium & legitimum vindicandi atque acriter, & sine misericordia eos puniendi deducit argumentum. Certē vidisti fili hominis: nunquid leve est hoc domui Iuda: ut facerent abominaciones istas, quas faciunt hic? Ergo & ego faciam in furore: non parcat oculus meus, nec miserebor: & cum clama-verint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos. Et sine mora rigorosam ultionis executioni mandat sententiam suis imperans angelis: Contaminate domum & implete atria interfectis: egredimini. Et egressi sunt, & percutiebant eos, qui erant in civitate. Quam miserandam cladem & sanguinolentam eadem cernens Ezechiel, comminatione atque pietate commotus, ad Dominum clamavit: Heu, heu, heu, Domine Deus: ergone disperdes reliquias Israël, effundens furorem tuum supra Ierusalem? Ubi sunt misericordiae tuae antiquae: ubi Spiritus sancti per Moysen dicti veritas cap. 22. Si clama-verit ad me exaudiam eum, quia misericors sum. Et Jer. c. 29. Orabitur me: & ego exaudiam vos. Sed heu audite Christiani! quid iratus respondeat Dominus: Iniquitas domus Israël & Iuda magna est nimis: Et ideo, meus non parcat oculus, neque miserebor: viam eorum super caput eorum reddam. Verum, quæ tanta iniquitas? Quia malignatus est inimicus in sancto, & fecit in domo mea multa. Hæc impietas tam execranda & detestanda est, ut nulla ei misericordia, nulla indulgentia, sed infallibilis referretur vindicta.

Non exhorrescis O impie profanator templi Christiani? attende, attende ad solidum, quod tibi opponit à minori ad majus S. Thomas à Villa-nova argumentum: Quanto sanctiora sunt templa nostra, quam illud magnificum Salomonis: in illo animalia comburuntur, in hoc corpus Christi immaculatum & pretiosus sanguis offertur. Et sum-

mam, quæ indies à depravata ævi sui fiebat juventute, insolentiam considerans exclamat: Heu pudet illorum temporum recordari, quoties illorum venerationem & cultum, & nostram irreverentiam ac tepiditatem intueor. Merito in te, O scelerate! insurgit Divus Chrysof. aureis hæc verbis: Stat sacerdos Dei orationem offerens cunctorum; tu autem rides nihil timens. Non contremiscis: non colligis te ipsum? & in aulam quidem regiā intraturus, & habitu, & oculis & incessu, & in cunctis aliis componis & ornas te ipsum. Huc autem ingressus, ubi est aula regis, & talis, qualis est cælestis, rides. O insane! si Deus sine ulla misericordia tantā in Judæos, quia terga vertebant ad templum Salomonis, sumplerit vindictam: quid de te non faciet, qui sancto altari, in quo immaculatum Christi corpus, & pretiosus sanguis immolatur, non tantum tergum vertis, ut liberius puellas intrantes detur intueri, verum etiam cachinnis, risu atque impudicis colloquiis sacerdotū sacrificia inturbas, aliorumque devotionem impedis, & proximum scandalizas? audi, quid dicat de hoc Propheta Jeremias: Verterunt ad me tergum & non faciem: Sed quid inde eventit? ecce confestim mandat Deus: Surge metire templum Dei & altare, & adorantes in eo. Id est perferutare an cuncti, qui huc advenerunt, debita cum reverentia, devotione & attentione sese gesserint, prout sanctitas loci exigit. Quod si non, tanta est hæc iniquitas, ut confestim divinam justitiam evocet ad vindictam, & omnem abigat misericordiam. Unde a sum assere hoc esse peccatum ad mortem, de quo Evangelista Joannes ait: Non pro illo dico, ut roget quis. Quia est quasi, ut ita dicam, irremissibile.

Inconculsæ hujus veritatis confirmatio aper-tissime eruitur è subtili quadam, quæ à SS PP. & sacrae scripturae Interpretibus ventilatur, quæstione. Inquirunt hi, ob quam causam Deus, qui non est personarum acceptor, in Adamum divini mandati transgressorem adeo benignus, & in angelos adeo extiterit severus? ut his nequitiam pepercerit, sed teste Petro Apostolo: Rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, in judicium reservari. Secus autem homini reo veniam, & temporis pœnitendi elargitus sit moram. Et ne quispiam fortasse id in majorem delicti recunderet iniquitatem, luber utriusque peccati gravitatem anatomizare. Cujus speciei angelicum fuerit crimē, aperte patet ex illo Ezechielis, scilicet superbia: Elevatum est cor tuum. Et Isai. Conscendam in calum, supra astra Dei exalta-

Verf. 12.

V. 15, 16.

V. 17, 18.

C. 9. v. 7, 8

Verf. 8.

Exod. cap. 22. v. 29.

Jerem. c. 29. v. 12.

Chrysof. hom. 35. in epist. ad Hebr.

Jerem. c. 2. verf. 27. Apoc. c. 11. verf. 1.

1. Ioan. 5. v. 17.

2. Petri 2. verf. 4.

Ezech. 6. 28. v. 2. Isa. c. 14. v. 13.

Exod. c. 32. verf. 33.

1. Reg. c. 2. verf. 32.

2. Reg. c. 12. verf. 12.

Psal. 50. verf. 6.

Origen. in hunc loc.

Ezech. c. 8. v. 6, 8, 9.

bo solium meum, similis ero Altissimo. Huic opinionioni communiter adtipulantur SS. PP. inter quos S. Augustinus: *Suo recusans esse subditus Creatori, & suam quasi per superbiam veluti potestate elatus, & qui propriam subiectionem noluit tenere, quod verò est, affectat per superbiam elationem simulare, quod non est.* Appetebat itaque Angelus divinæ naturæ similitudinem: *Hoc Diabolus fecit,* inquit Augustinus, *imitari Deum voluit per versè, non esse sub illius potestate, sed habere contra illum potestatem.*

Ejuldem speciei & objecti primum protoplastis Adæ extitit peccatum. Etenim, tum fallacibus uxoris suæ allectus verbis: *Quia audisti vocem uxoris tuæ:* Tum callido fidem tribuens serpenti: *Eritis sicut Dii.* Ambitione elatus, ac amore Deitatis inefcatus, divinum temerariè transgressus est mandatum: *De ligno scientiæ boni & mali ne comedas.* Sicque Adæ delictam superbiam atque inobedienciæ iniquitatem formaliter in se includit. Imò quod amplius est, annexam quoque in se comprehendit gulæ disordinationem, ut docet S. Thomas. Nec in super furti formali caret malitia. Cum enim ipse in illud lignum nullo potiretur dominio, de eo capiens, alienum, invito Domino eripuit. Et quod maximè Adæ delictum aggravat, est irreparabile toti posteritati illatum damnum: nimirum peccatum originale, concupiscentiæ & ignorantia fons, quod in omnes è semine illius descendentes (saltem de lege communi) transfunditur. Item & mors corporalis, quam ab hoc delicto caulatam esse, expressè fatetur Aug. dicens:

Fatendū est, primos quidem homines ita fuisse institutos, ut si non peccassent, nullū mortis experirentur genus: sed eos itē primos peccatores morte fuisse multatos, ut etiam quidquid eorum stirpe esset exortum, eadem poenā teneretur obnoxium. Ex quibus irrefragabilis infertur consequentia, ergo Adam gravius Angelo deliquit. Remanet itaque in pristino vigore proposita quaestio, quanam tam promptæ in Adam clementiæ, & tam rigorosæ in Angelum justitiæ assignabilis sit ratio.

Quidam illam explicari conantur ex Angelorum & hominis status diversitate. Quia nempe isti merè spirituales: ille verò carne & ossibus confans: sicque magis ad malum sectandum pronus. Insuper asserunt quidam, efficacius Angelo, ut in gratia persisteret, a deo donatum fuisse adiutorium, debilius verò Adæ, & ideo hunc potius, quàm illum divinam impetrasse misericordiam. Verum utrumque responsum nullum est, & dire-

Gen. c. 3.
vers. 5.

S. Thomas
2. 2. q. 163
a. 1. ad 2.

Aug. l. 6.
de Gen. ad
litt. c. 22.

ctè repugnat sanæ fundamentalis Doctoris Augustini doctrinæ, mordaciter sustinentis, in felici innocentia statu eum nullam prorsus inter partes inferiores & superiores passum fuisse rebellionem, nullamque inter carnem & spiritum sensisse reluctantiam, nullam, nullam concupiscentiam, aut ad malum inclinationem. Hinc de lapsu & Adami transgressionem admirat⁹ exclamat: *Hoc tam leve præceptum ad observandum, tam breve ad memoriâ retinendum: ubi præsertim nondum cupiditas resistebat, quod de poena transgressionis postea subsecutum est,* & de corrept. & gratia cap. 11. expressè docet, adiutorium Angelorum naturæ integræ fuisse omnino æquale. Sed de hoc Theologi.

Omnia itaque hujuscemodi responsionibus ad propositum nostrum lubet Chrysologi judicio adherere, qui ex diversitate locorum, in quibus utriusque peccatum commissum est, solidam hujus eruit rationem. Ecce, inquit, homo in terrestri paradiso peccavit, Angelus verò in cælo, & in speciali Dei præsentia deliquit, ideoque illi conceditur pietas, & huic administratur severitas: *Desperatus,* inquit Chrysol. *diabolus poenam incurrit, quia in ipsius oculus divinitatis offendit, & palatium Domini profanavit.* Fuit itaque diaboli delictum ad mortem, quod nullam meretur gratiam, & indulgentiam. Si ergo in tantum in sua præsentia perpetratum peccatum benignus excusetur Dominus, ô Christiani! non veremini tot insolentias, & enormia scelera in Ecclesiis committere, in quibus specialiter residet & inhabitat Deus, multò sanè magnificentius, quàm olim in templo Salomonis, de quo ipse ait: *Elegi enim, & sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum, & permaneant oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus.* O stulti & impii Christiani! vos vos exacta, quam Ethnici idolorum suorum templis adhibuerunt, (ut ex variis constat historiis) confundere deberet reverentia. Hanc inter Romanos plurimum viguisse refert Tibullus, dicens:

*Non, ego si merui, dubitem procumbere templis,
Et dare sacratis oscula liminibus.
Non ego tellurem dubitem procumbere supplex,
Et miserum comâ tondere posse caput.*

Sacra quoque loca & templa adeo veneratus est Sultanus Solimannus, ut capta civitate Rhodana, omnia illa intacta relinqui jussisset, quæ in Ecclesia deposita erant, Numa Pompilius, eò quòd totam Romam falsis diis consecrasset, palatium suum

Aug. l. 12.
de civit.
Dei, cap.
19.

Chrysol.
serm. 26.

2. Paral. c.
7. v. 16.

Plutar. i
vica Nu
ma.

suam regium foris extrui voluit, indignum iudicans hominem mortalem immortalibus cohabitare Numinibus. De mandato ejusdem, ut narrat Plut. *Cum sacrorum pompa ducerentur, pracones per urbem praecedebant, vacare, & ab opere desistere jubentes. Nam quemadmodum ferunt Pythagoricos noluisse, ut obiter quis in transitu diis supplicaret, sed, ut domi prius mente ad hoc preparatus adoratum veniret, ita Numa censuit, debere cives nihil rerum sacrarum, vel videre, vel audire obiter & neglectum, sed vacantes ab omnibus aliis rebus, cultui Deum, tanquam maximum negotio animum intendere, tempore sacrificii vias sonituum, strepituum, gemituum vacuas exhibere.* Et rursus idem author in vita Coriolani de Numâ ait, eum legem statuisse: *Ut cum magistratus & Pontifices rem divinam facerent; praeo praecedens magnâ voce clamaret: hoc age, qua voce animum adverti sacris iuberet, neq; quidquam operis interjici illis, aut aliud quodcumque negotium.* Salvianus narrat ex Cicerone, Romanos tantam reverentiam templorum cunctis commendasse curam, ut etiam de insolentiâ suspectos à templo arceri iusserint. Quod si modò fieret, heu! heu! nonne Christianorum templa forent vacua. Cicero consul factus: *Legem edidit, sacra adeuntes castè pietatem tenete, amovete opera prava. Si quis secus fecerit, Deus ipse iudex erit. Ubi notandû id Deus: ipse scilicet, ut faciat opus suum, & tu Christiane non solummodò in templo peccata non diluis, verum etiam majora accumulasti.*

Quandoque admiratus fui mirificam gentium erga idolorum suorum templa reverentiam; verum, dum parumper veteres perlegi historias, solidas secundum eorum opinionem repeti rationes. Etenim autumabant hi praecipua regni & Republicae damna ex hujus peccati fonte scaturire. Testantur hoc veraces historiae; non fictae fabulae, quare potentissimus Rex Persiae Cyri successor vidit in Lido Africano submergi ingentem selecti militis exercitum, nisi, quia, ut narrat Justinus, milites fanum Jovis profanarant, & in Aegypto in templo ei consecrato, abominanda commiserant scelera? Quare Xerxes, ab hoste suo ad deletionem prostratus fuit, nisi, quia suis direptionem & ruinam permisit templi Apollinis? Cur quæso in militaribus Alexandri copiis tanta exorta fuit discordia, ut commilitones in sese invicem insurrexerint, & impiè trucidarint? nisi, ut refert idem author; quia violarunt templum Bacchi. Pompejus magnus captâ urbe Jerosolimitanâ, templum Dei equorum suorum destinavit stabu-

lum, quæ irreverentia in tantum Deo displicuit, ut, qui antea viginti duos reges armis debellarat, postea in omni praelio fuerit devictus. Marcus Marcellus, quia combussit templum Dei Februae, miserè in primo, quod cum hoste commisit, certamine occubuit. Suetonius non infimus sanè historiographus commemorat. Julium Caesarem de nocte læpè sapi? comminantes conspexisse Deos, eò quod in Francia aliquot templa spoliaret. Brenus Gothorum generalis devictâ Græciâ, templa jam funditus diruere decreverat, verum cum ad primum accessisset, tot vindicativa iratum cœlum dimisit fulmina, ut ne quidem unus è tam copioso exercitu necem evaserit miles. Sextus Pompejus in militum stipendium amplum dederat sumptuosi Dianæ templi, simul & Junonis thesaurum. Sed heu miser in inimici manus incidit, luctuosamque hanc à Tito Generali coactus est audire, & persolvere sententiam: *Non te condemno Sexte Pompee, quia in Caesarem Marcum Aurelium Dominum meum rebellis fuisti: sed quia templum Junonis violasti.*

Salmanasar Syriae rex mirabilem suo tempore ob hoc peccatum expert? est tragediam. Is, armis & vi, totâ debellatâ Samariâ, incolas omnes captivos in Syriam deduxit, suumque in regionem istam transtulit populum. Qui mox ibidem cœpit juxtâ propriæ patriæ consuetudinem, & religionis suæ ritum thura & sacrificia idolis suis offerre. Ob quod ideò excanduit Dominus, ut crudeles per totam ditionem immiserit leones, qui cunctos obvios in pœnam execrandæ idololatriæ voracitate devorabant. Obstupuit, contremuit suorum miseram indies conspiciens cladem, Samariæ Gubernator. Cui, ut medela conferretur, litteras ad Dominum suum conscripsit, judicans pœnam hanc & ruinam ex eo provenire, quod ritus Dei istius patris negligenter, cultusque impediretur: *Gentes, quas transtulisti, & habitare fecisti in civitatibus Samaria, ignorant legitima Dei terra, & Dominus immisit leones, & ecce immisit leones, & ecce interficiunt eos, quia ignorant ritum Dei terra.* Hoc intellecto, Salmanasar, ut imminenti populi sui ruinæ obviiaret, aliquot sacerdotum ex captivis filii Israël in Samariam remisit, populum illum cultum patriæ edocturos. Quo facto, confestim cessavit punitio. Ex hoc non levis sanè oritur quæstio: cur Assyrii, qui in propriâ patriâ eandem quotidie committebant idololatriam, severam veri & vivi Dei non senserint vindictam? ratio est in promptu; nimirum, quia Samaria regio

Plutar. in
vita Numâ.

Aug. l. 12.
de civit.
Dei, cap.
19.

Chrysol.
serm. 26.

2. Paral. c.
7. v. 16.

regio erat sancta, & electa in qua religio, & veri Dei cultus solebat exerceri. Cum itaq; Deus hanc cerneret profanari, & in ea abominandam idololatricam perpetrari impietatem, totaliter excandescens, iustitiae flagellum arripuit. Quia malignari sunt in sancto. Ecce benignus Dominus falsorum Deorum cultum in loco profano misericorditer dissimulat, & in loco sacro severè castigat.

O Ganda! O Belgium! uadè tuæ miseræ, undè angustia, bella atque devastationes? Ecce undique ab hostibus cingeris. Ab hac parte fortissima ab hoste eripitur civitas, ab illâ potentissimus profligatur exercitus, undequaque ingruunt mala & infortunia; sed quæ oblecto eorum est origo & fons? Audi respondentem Africanum Doctorem Augustinum: *Si gentiles illi putabant ipsis tot mala pessima evenisse, eo quod irreverenter Deorum suorum profana templa tractassent: quid nos promeremur, si veri Dei nostri Ecclesiam profanaverimus?* Cui apprimè concinit Apostolus: *Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi, qui Ecclesiam Dei contemnunt.* O Christiane! quando itaque flagellaris, intra intima cordis tui penetralia, & perscrutare, an non fueris malignatus in sancto. Inspice, an cum omni debita reverentia in Ecclesia Dei te gresseris. Quod si non, clama: iuste hæc patior, quia malignatus sum in sancto: Hinc enim omnia mala, omnis vindicta. Frustrâ ergo rogamus, ut Deus suam à patria nostra avertat iram, & suam ostendat clementiam, ut concedat pacem, & quietem, si hanc continuemus impietatem. Nam, ut inquit Gregorius: *Et in flagellis positos, flagellis digna committere, contra ferientem specialiter est super bire: Et savientis acrius iracundiam incitare, atque est primum genus dementia, nolle quempiam à malis suis iuste quiescere, & Deum iniuste velle à sua ultione cessare.*

Greg. l. 8.
in dicit. 3.

S. Chrysoctomus ut insolentem depravati moderati sæculi juventutem à tanta avertat impietate, egregium conficit argumentum à minori ad majus: *An non videbis, inquit, eos, qui corruptibili, temporali, ac terreno regi assistunt, quàm sint immobiles, non loquentes, non oculos hinc & illuc mittentes, sed territi? Ex ipsis documentum accipite homines, & vel si gressisse Deo, quasi terrenum regem accessuri. Et pergit: Ecclesiam, ut cælum adi, & nihil in ea aut loquere, aut age, quod terram sapit. Non cogitas ipsum hic adesse invisibiliter Dominum, qui uniuscuique motum metitur, & conscientia rationem habet?*

Gregorius Nazianzen. narrat, quandam mere-

tricem certo tempore cum quodam juvene secretum ingressam fuisse cubiculum, ut cum eo carnaliter peccaret. Sed casu sapientissimi Philosophi Polemonis imaginem in tabula depictam, muroque affixam conspiciens, ad eò commota fuit illius reverentiâ, ut non tantum ullâ ratione à proco lascivo alliceri ad actum inhonestum potuerit: verum lasciviam detestata sit, & mutatâ vita, deinceps castimoniam observavit. Et tu O Christiane! quomodo non pungeris, quomodo tuam non corrigis conscientiam, pravos non mutas mores, non tantum ad conspectum crucifixi imaginis sculptæ aut depictæ: sed vivi & veri Dei in Venerabili Eucharistiæ Sacramento sub speciebus panis realiter latitantis intuitum? Hunc presentem cogita & recogita. Cumque ad malum instigaris, clama cum casto Josepho: *quomodo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum: 70. legunt, coram Deo meo.*

Impius Cain fratricidium in domo paterna minime ausus est perpetrare, sed dixit ad Abel: *Egrediamur foras.* Verum quodnam eum ab hoc deterruit motivum? *Non in domo, inquit Chrysoct. sed in agro mysterium latet.* Quod nobis manifestat hic S. Doctor, pro indubitato sustinens, Adamum ardes suas in formam templi edificasse, & in iis sæpè sapius Deo suo hostiam immolasse, sicque eas illi fuisse sacras. Revertens itaque Cain loci hujus sanctitatem, Abelem foras vocavit, eumque occidit, ne utiquam ausus tantum scelus in loco sacro committere. *Extra limites sua domus fraticida Cain fratrem occidit, sic Deo permittente, quia domus illa templi Domini Sababot formam habebat.* Et tu impie Christiane, Cain iniquior, in Ecclesia Dei fratrem tuum infamibus, & sæpè sapius falsis atque confictis detractionibus quoad famam & honorem non vereris occidere? Et tu O vindicative! inimicum in templo cernens, illius mortem internè non horrescis jurare? Perfidus Judas veritus est magistrum suum in cubiculo ultimæ Coenæ impiis tradere Judæis, eò quod in eo Sacro-sanctum Venerabilis Eucharistiæ Sacramentum Christus instituisset. Rabi-di Hebræi sitibundi Christi inhiantes sanguini, ausi non fuisse in templo manus in eum injicere: *Quotidiè, inquit Salvator, eram apud vos docens in templo, & me non tenuistis.* Et tu ingrati Christiane, Juda perfidior, Hebræis crudelior, Deum tuum tradis, & iterum peccatis tuis in ejus Ecclesia crucifigis, teste Apostolo, *Rursus crucifigentes filium Dei?* Audi, audi execrande, quomodo Deus

Psal. 111
vers. 2.
Mat. c. 1
vers. 39.

Psal. 7.
vers. 11.

Hebr. c. 6.

Deus ipse de tanta per Prophetam Jerem. lamentetur iniquitate: *Quid est, quod dilectus meus fecit in domo mea scelera multa?*

Audistis, o Auditores, quanta irreverentia templi iuducat mala! Etenim, ut probatum est, ad scveram pium Dominum provocat vindictam, divinæ obstruit fontem misericordiæ, belli & patriæ devastationis est origo, cælestis regni claudit

portam, teste Isaiâ: *In terra Sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam Domini.* Hæc obsecro radicitus cordi vestro imprimite. hæc dum templum ingredimini, attendite, & indubiè mores vestros, tot malis deterriti, componetis, & summa cum reverentia vos geretis, tandemq; iustū devotionis & divini cultus debiti in superna patria recipietis præmium, quod vobis concedat &c. Amè.

FERIA QUARTA,

Dominicæ primæ Quadragesimæ.

Magister, volumus à te signum videre. Matth. cap. 12.

Fulgentissimum illud Rom. Ecclesiæ sydus August. acutissimis ingenii sui radiis penetrās densissimas tam duri præter Christi morem Hebræis dati responsi rationis tenebras, subtiliter animadvertit, duas in hodierno Evangelio à Spiritu S. signanter demonstrari generationes. Primam rectam, de qua Propheta David: *Generatio rectorum benedicetur.* Aliam pravam & iniquam, de qua Christus: *Generatio prava & adultera.* Utriusque generationis vel malitia, vel rectitudo, è duplici oriri hic apertè satis annotamus voluntate. Primam declarat evangelii principium, quæ est propria homini: *Magister, volumus à te signum videre.* Secundam Christi Domini indicat responsum: *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in calis est, ipse meus frater, & soror, & mater est.* Recta est eorum voluntas, de quibus Psalmista ait: *Qui salvos facit rectos corde.* Ad quod August. rogat, quinam sunt recti corde? Et divinè, ut solet, respondet: *Qui voluntatem suam ad Dei dirigunt voluntatem, non voluntatem Dei ad suam curvare dignantur.*

Politici ad rectum & iustum regimen duo necessaria requirunt horologia: unum naturale, à divina potentia specialiter productum, nimirum Solem, quod nulli planè errori est obnoxium, ut attestatur Jerem. *Si irritum potest fieri pactum meum cum die, & pactum meum cum nocte.* Artificiale alterum, rotis ordinatè confectum; ad hoc ab authore naturæ destinatum munus, ut Solis obnubilitati, in designandis horis, ad humanum servitiū gerat vices. Verum, ut secundum optimè

ordinatum sit, debet ad amissum Solis motui conformari, qui est infallibilis & irreprehensibilis horarum regula. Hinc, si illud in minimo aberret, à prudente directore ad ejus motum emendatur.

Haud dissimiliter ad sanctum & benè ordinatum animæ nostræ regimen duo exiguntur horologia: naturale scilicet, ipsa increata & immobilis planè Dei nostri voluntas, ut divinæ suæ essentiæ bona, recta, & irreprehensibilis. Et artificiale, humana nimirum voluntas, ex depravata natura, malitiæ, disordinationis, & errori quamplurimum subjecta. Hoc autem, ut rectum sit, omnino necesse est, ut quàm perfectissimè divini Solis intueatur motus, ejusque subjiciatur arbitrio; ac proinde cum Davide exclamare debet: *Domine, ante te omne desiderium meum: id est. Christe, ecce præstito sum ad omnem divinæ voluntatis nuntium, flagella lubens accepto, unge, nec abnuo, punge, admitto, da prospera, non recuso, cède adversa, nec reclamo, flecte & inflecte voluntatem meam, eam o pie Domine, ad tuam dirige voluntatem, quia tua infallibilis est, & mea quamplurimis obnoxia est erroribus.* Huic voluntatis nostræ resignationi inharere, quàm necessarium sit ad animæ nostræ salutem, nec in extremo dura Christi audiamus verba: *Generatio prava, quæ dicit, volumus, & quanta sit virtus, quantumque excellens sese omni tempore, tam in prosperis, quàm adversis divinæ accommodare providentiæ, in præsentibus discursu demonstrare conabor.* Pro quo, quandoquidem mihi necessaria sit Spiritus S. assistentia, eam per opem Deiparæ imploremus, illam saluantes Angelicis verbis. Ave gratiâ plena &c.

Bern. ser.
2. in c. re-
junii.

Quadragesimale P. H.

I

Plinius

Plinius sedulus rerum creatarum naturæ, ejusque affectuum, atque proprietatum indagator, stupendum heliotropio ab auctore naturæ inditum adscribit instinctum; nimirum, quod hic flos tantoperè ex proprio ingenito impulsu primarii syderis amans sit, ut quocumque tempore, etiam cœlo nubilo, ad ejus motum moveatur. Quod instar naturæ miraculi æstimat præfatus auctor dicens: *Heliotropii miraculum sapiens diximus, cum sole se circumagentis, etiam nubilo die tamus syderis amor est.* Unde à quibusdam naturalistis soli sequa, ab aliis solis umbra nuncupatur. Hunc, quem Deus, ut auctor naturæ, creaturæ irrationali indidit; ut auctor gratiæ, rationali in primæva ejus productione communicavit instinctum; ideoque ab eâ exigit, ut quocumque tempore, etiam nubilo, id est in maximâ quoque ad veritatem cor ejus ad instar Heliotropii ad increatum illud sydus Deum moveatur, & ut homo suam omnimodè divinæ providentiæ conformet voluntatem.

Hoc evidenter probatur ex cap. 1. Gen. ubi narratur exactè totius mundi machinæ educationis methodus: nec tantum illius, verum etiam rationalis creaturæ creatio: *Faciamus hominè ad imaginem nostram.* Hebraicus text⁹ legit loco *to imago, umbram*, quæ versio quamplurimis scripturæ interpretibus exiguum sanè non parit difficultatem. Quomodo enim in rectam & sanam mentem incidere potest tam impia opinio, actui purissimo (sicut Deus est) directè repugnans, hominem Dei forè umbram. Quandoquidem illa juxta omnium planè Philosophorum mentem essentialiter includat materialitatem?

Profectò pro eruendo difficilis hujus interpretationis solido fundamento, operæ pretium est nos ad Prophetam Davidem refugium capere, fortasse ab illo in tanto labyrintho, ut alter Thefeus ab Ariadna securitatis filum accepturos. Etenim hic stupendâ & mysteriosâ, in summâ constitutus necessitate Dominum pro divino deprecando adjutorio, utitur methodo: *Perfice, inquit, gressus meos in semitis tuis, ne moveantur vestigia mea.* Verùm dum hunc Psalmistæ locum imbecillis ingenii mei oculis penetrare præsumo, me non Ariadnæ filum, sed densiores tenebras compertisse experior. Porro in recta Philosophia duo contradictoria (etiam secundum omnem Dei potentiam) simul vera esse non possunt. Moveri autem & non moveri, quod *to quiescere* essentialiter includit, sunt contradictoria; ergò quomodo

David Spiritu S. tamen illuminatus, à Deo expostulat, quod ipsemet elargiri non poterat; scilicet motum simul, eodemque tempore quietem: *Perfice gressus meos, ecce motus, ne moveantur vestigia mea, ecce quies.*

Subtiliter densissimas has solito suo lumine depellit tenebras magnus ille Doctor August. annotans mysteriosam in fidelis & strenui (saltem hinc usque justam Apostoli defensionem, Christi Domini investivam: *Converte gladium tuum in locum suum: omnes enim, qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Exclamat etiam cum D. Ambrosio: *Si prohibes ferire gladio, cur emere præcepisti? Qui non habet vendat tunicam & emat gladium.* Et divinè, ut solet, respondet: *Dominus jussit, ut ferrum discipuli ejus ferrent: sed non jussit, ut ferrent. Exemis gladium aut horitate propria extendens manum, non voluntate divinâ.* Propheta igitur juxta S. P. N. August. mentem repugnancia aut opposita, divinam implorans gratiam, neutiquam expetit; ad disparata namque alludens, perfectam proprii arbitrii expostulavit quietem, seseque totaliter divinæ in cunctis subjiciens voluntati, dumtaxat ab illa rogitabat dirigi, quæ fallere, nec falli potest; sicque motum divinæ, & propriæ voluntatis justissimè à Domino exegit quietem: *Dirige gressus meos in semitis voluntatis tuæ, ut non moveantur vestigia secundum voluntatem meam.*

Vultis itaque cognoscere ò Christiani! ob quod motivum omnipotens artifex hominem sui producere voluerit umbrâ? Secundum Aristotelem, & Philosophos umbra cæga gaudet prosperitate, ut ad amissam quietem, motum, omnemque corporis sequatur gyrum. Etenim, ut ait ipse: *Movetur ad omnia & per omnia.* Deus itaque, qui hominem, tamquam sui perfectissimam creavit umbram, hoc justissimè & æquissimè exigit: ipse omnes inclinationis suæ affectus & gressus, omnem motum pravæ voluntatis, divinæ refractariæ compefcatur, omnem concupiscentiam comprimat, suamque in obsequium fidei absolute captivet intellectum. Et ut paucis totum dicatur: dumtaxat benignus id desiderat Dominus (tamquam unicum & salutare à devia via nos ad rectam reducendi remedium) ut nostram ad divinam omni tempore, tum in adversis, tum in prosperis dirigamus voluntatem. Ad quod nos omnes exhortatur divinis hæc verbis S. Greg. *In cunctis, quæ agimus vim superæ voluntatis inquiramus, cui scilicet cognita debet nostra actio devotè famulari,*

Plin. l. 22.
cap. 21.

Gen. cap. 1.
vers. 26.

Psal. 26.
vers. 15.

Psal. 3

Matt. c. 29
vers. 52.

Bern. se
2. in ca
sejuni.

Aug. 1. 22.
cont. Fau-
stum.

Job. c. 1.
9, & 10

lavi, & qui se ducem sui itineris sequi, ne ei etiam nolens serviat, si ad hanc superbiam declinet.

Verum, quam paucæ, proh dolor! in hoc mundo inveniuntur veræ Dei nostri umbræ? Umbra in prosperitate viget, & in adversitate definit. Sed quid agis ô homo? non audis clamantem Prophetam Davidem: *Benedicam Dominum in omni tempore.* Idem, *paratum cor meum Deo, paratum cor meum.* Ad quod Bernard. supra tò fiat Mariæ scribens, cur bis Spiritus S. reiteret *paratum* subtiliter interrogat, & mellituè responderet: *Paratum quantum ad dura, paratum quantum ad prospera, paratum ad humilia, paratum ad sublimia, paratum ad universa, quacumque praeceperit, fiat fiat, quidquid divina tua placuerit majestati.* In præcitatam locum Davidicum in divinæ reluctantes Aug. insurgit voluntati, quæ in prosperis quiescunt, & in adversis divinam quasi accusant providentiam divinis hinc verbis: *Dicis quando benedicam Dominum? ait tibi aliquis, quando tibi benefacit, quando abundant secularia, quando multitudo frumenti, olei, vini, auri, argenti, mancipiorum, pecorum, salusque ista mortalis incorrupta persistit, quando ea, qua nascuntur, crescunt omnia, nihil immaturâ morte subtrahitur, felicitas tota abundat in domo, circumfluunt omnia, tunc benedices Dominum. Non: sed omni tempore. Nimirum, juxta Psalmistam, benedicam Dominum in omni tempore. Unde concludit: Ergo & tunc, quando & ista secundum tempus, & secundum flagella Domini Dei nostri turbantur, auferuntur, & qua nascuntur, jam nata dilabuntur, & inde sequitur penuria, egestas, labor, & tentatio. Sed tu, qui cantas tibi, benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo, & quando ista dat, & quando ista tollit, benedic. Quando ille dat, ille tollit, sed ipsum à benedicente se non tollit.*

Profanam hanc in secundis tantum & prosperis humanæ voluntatis divinæ conformandæ constantiam ipsemet explodit diabolus; plurimis namque à prima veritate Prophetæ Job intellectis sanctitatis & simplicitatis encomiis, audacter respondit: *Nonne Job frustra timet Deum? Nonne tu vallaisti eum, & domum ejus, universamque substantiam per circuitum? Operibus manuum ejus benedixisti, & possessio ejus crevit in terra. Sed extende paululim manum tuam, & tange omnia, qua possidet, nisi in faciem benedixerit tibi. Volens innuere hominis in virtute perseverantiam, in ardenti erga Deum amore notitiam, ac*

arbitrii ejus divinæ perfectam subjectionem, non posse explicari, nisi arduo tribulationis atque adversitatis vento invicta patientia concuteretur; & eo vilis in omni temporis constitutione animus, tanquam purum aurum lapide lydio comprobaretur. Fateor quidem, hoc stratagema neutriquam in Jobum diabolo attulisse victoriam, (utpote qui etiam armentis, cunctisque terrenis bonis privatus, omnique humano destitutus auxilio, sterquilinio insidens exclamavit: *Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est. Sit nomen Domini benedictum.*) Attamen uxoris illius dejecit constantiam. Quoniâ ipsa, cum omnia à Deo ad nutum & beneplacitum promarent, applaudens sæpè sæpius dicebat: *Dominus dedit, sit nomen Domini benedictum.* Verum tamen totaliter depauperata, intellecto ex ore viri, eundem dominum bonorum fore largitorem, & post eorumdem ablatorem, in blasphematoria hæc impatiens erupit verba, virum alioquens: *Adhuc tu permanes in innocentia tua: maledic Deo, & morere.* Heu, heu, quam pauci Jobi, & quam plurimi blasphemæ ejus uxoris impii reperiuntur imitatores! dum prospera undequaque affulgent, dum applaudit & aridet fortuna, resonat in ore, *Benedictus Deus;* ast, si ingruat minima adversitatis tempestas, si turbo tribulationis tranquillitatis terrenæ invertat cardinem, si bona, si filii, si uxor, si maritus auferantur, confestim in lamenta, suspiria, gemitus, & quod pejus est, in manifestas contra divinam providentiam dissolvuntur quærelas: nec amplius auditur, *Benedictus Deus.* Non sic impii, non sic, inquit Augustinus: *Et quando ista dat, & quando ista tollit, benedic.* Futile enim ac ridiculum est, in beneficiis Deo largitori tantum gratias rependere; sed virile, in adversis omnimodè divinæ obtemperare voluntati, ut egregiè advertit S. Hieronymus, pusillanimes, atque imbecilles Christianos ad tam excellentem adhortans virtutem: *Christianorum propria virtus est, etiam in his, qua adversa putantur, reserve gratias Creatori; nam in beneficiis Dei, qua nobis accidunt, gratulari, hoc & Gentilis facit, & Iudæus: sed juxta Apostolum, hæc virtus est maxima, ut in ipsis periculis, atque injuriis Deo gratia referantur, & semper dicamus, Benedictus Deus.*

Dum auream hanc Hieronymi sententiam attentè perpenni, magnam sub his verbis, etiam in his, qua adversa putantur, latitare comperi energiam. Obcæcata enim insanientium hominum mens, delitiis mundi, atque inani felicitatis fucos

Psal. 33.

Bern. ser. 2. in cap. jejuni.

Matt. c. 29 vers. 52.

Aug. 7. 22. cont. Faustum.

Job. c. 1. v. 9, & 10.

Verf. 217

Job. c. 2. v. 10.

Hier. in c. 5. ad Eph.

obfuscata, tribulationes arduas & nocivas effe-
stultè judicat. Apertissimè namque eas, in intri-
cato hujus vitæ itinere rectam ad Deum semitam
indigare, comprobari potest. Quid enim Pro-
phetam Davidem, qui de seipso attestatur: Quo-
niam tacui, inveteraverunt ossa mea, ad Deum
invocandum efficaciter attraxit? Audite, ò impa-
tientes! ejusdem responsum: *Tribulationem & do-
lorem inveni, & nomen Domini invocavi. Et Pf.
24. idipsum reiterat: Tribulationes cordis mei
multiplicatae sunt.* Hieronymus ex Hebraico le-
git: *Tribulationes cor meum sursum ferre fecerunt.* Item Pf. 17. *In tribulatione mea invocavi
Dominum.* Hinc ingeniosè quidam de incudis
clangore aiebat: *Non percussa silet. Quid quæso
ad patrem profugum & prodigum revocavit fi-
lium? Ah, non nisi afflicto, responder Chrysol-
ogus: Fames revocat, quem saturitas exulare fecerat,
fames illi patrem dedit sapere. Quid Manasse
in regno securum enormibus inservientem
vitiis, de iis triumphare fecit, nisi terribimus car-
cer, inquit Ambrosius? Ecce divinæ præcellerant
admonitiones, verum fuere explosæ: Locutus est
Dominus ad eum, & ad populum illius, & atten-
dere noluerunt, qui postquam captus, angustiatius
est, oravit Dominum Deum suum, & egit pœni-
tentiam valdè coram Deo. Manasses, ait Ambro-
sius, Deum in pœna constitutus agnovit, quem in
regno positus antea non quæsit. E contra quid
excidii & horrendæ ruinæ Sodomitaram exstitit
origo, & tot scelerum semina, nisi prosperitas, te-
ste Ezechiele: *Hæc fuit iniquitas Sodoma, superbia,
saturitas panis, & abundantia, & otium. Quod
annotans doctiss. Salvanus, divinè ait: Tantâ re-
rum secundarum prosperitate corrupimur, ut &
Dei penitus obliviscamur, & nostri. Dum itaque
quispiam à Domino tribulationis jaculo impeti-
tur, intelligat, clamat Augustinus. Medicum esse
Deum, & tribulationem medicamentum ad salu-
tem, non pœnam ad damnationem. Mundana nam-
que, quam Dominus in hoc sæculo concedit fe-
licitas, manifestum divini signum est rigoris; è
contra tribulatio amoris. Quod ipsemet attesta-
tur per Prophetam suum Ezechielem, Deum in-
troducensem iratum contra Jerusalem: *Aufere-
tur zelus meus à te, & quiescam, & non irascar
amplius. Ecce cessatio & quies à flagellis, & tribu-
latione maximum divinæ iracundiæ, atque vindi-
cæ constituitur indicium, ut rectè advertit Hie-
ron. in ron. Inter supplicia, qua Deus Ierosolymis com-
mune loc. tinatur, unum est illud præcipuum, quod urbem***

statuat non punire, ex quo perspicimus, grandem
offensam esse, nec quicquam curæ haberi à Deo, sed
permitti hominem sceleribus suis, atque peccatis.
*Auferetur, inquit, zelus meus à te, quiescam, &
non irascar amplius: quasi aliena, & qua à me re-
cesserit, & quam æterna tradiderim nuditati.*
Hinc splendidum illud sapientiæ speculum Pro-
pheta Job, omnem salutis suæ in adversitate repo-
nebat fiduciam: *Hæc mihi sit consolatio, ut affli-
gens me dolore, non parcus. Quæ verba exactè ru-
minans S. Bern. auream, & præfens propositum
corroborantem, hanc intonat sententiam: Tunc
magis irascitur Deus, cum non irascitur. Miseri-
cordiam hæc ego nolo, super omnem iram misera-
tio ista est. Quapropter ad Deum exclamans, sub-
jungit: Volo irascaris mihi, pater misericordiarum,
sed illa irâ, quâ corrigis devium; non enim cum
nescio, sed cum sentio te iratum, tunc maximè con-
sidero propitium. Cui concinit rursus Hieronima.
Magna ira Dei est, quando peccantibus non irasci-
tur Deus.*

Tribulationem verò evidentissimum divinæ
benignitatis, & misericordiæ fore testimonium,
apertè constat ex Psalmo 89. ubi David rigo-
rosam in hac vita peccatorum correptionem, ejus
existimat propitiationem: *Domine Deus noster,
inquit, tu exaudiebas eos, Deus, tu propitius fuisti
eis, & ulciscens in omnes adinventiones eorum.*
Ad quod S. Augustin. divinè ait: *Vindicans pro-
pitius fuisti, non solum condonans peccata, sed et-
iam vindicans propitius fuisti. Videte fratres mei,
quid hæc commendavit, advertite: illi Deus iras-
citur, quem peccantem non flagellat; nam cui
propitius est, verè non solum condonat peccata, ne
noceant ad futurum sæculum, sed etiam castigat,
ne semper peccare delectet. Et rursus alibi: Mag-
na misericordia est nequitia impunitatem non re-
linquere, & ne cogatur in extremo gehenna dam-
nare, modò flagello dignatur castigare. Et paulò
infra luculentius: *Vis noscere, nulla pœna, quanta
sit pœna? interroga Prophetam: exacerbavit Do-
minum peccator, secundum multitudinem ira sua
non quæret. Multum irascitur Dominus, dum non
requirit, dum quasi obliviscitur, & non attendit
ad peccata. Nemo gratuletur homini, cuius pec-
catis deest ultor, adest laudator, major hæc ira Do-
mini est.**

Idipsum dilucidè confirmat æterna Veritas per
Isaiam: *Non enim cogitationes meæ, cogitationes
vestra, & cogitationes vestra via mea, dicit Do-
minus. Quia sicut exaltantur cali à terra, sic ex-
altata*

Psal. 31. 3.

Psal. 114. 4.

V. 17.

V. 7.

1. Paral.
c. 33.

Ezech. 16.
v. 49.

August. in
Psal. 21.

Ezech. 16.
v. 42.

Hieron. in
ron. 10.

Iob. 6. 10.

Psal. 89. 8.

Aug. serm.
39. de ver-
bis Domini.

1. Reg.
v. 17.
4. Reg.
v. 19.

alsata sunt à viis vestris cogitationes mea à cogitationibus vestris. Ac si diceret, ô stulte & cæce hominibus! flagella, quæ tibi immitto, intolerabilem arbitraris pœnam, ego salutarem animæ tuæ vulneribus assero fore medelam, tu, dum cruciari, iræ meæ esse insinuas prælagium: at ego magnum dico amoris mei esse testimonium. Audi quid dicat S. Basil. *Qua juxta nos à se omnipotente manu Dei interdum jaculantur, non ad interitum sunt, sed ad salutem, quoniam signa sunt amoris divini, non furoris.* Et rationem hujus veritatis adjungit irrefragabilem: *Quia omnia permittit vel ad pœnam, aut ad disciplinam.* Tu te felicem, & beatum prædicas, dum cuncta ad nutum succedunt, & omnia abundantè affluunt. Verùm ego te miserum, & infelicem denuntio. Tu autumas in deliciis & prosperis æternam adipisci gloriam, ego autem te aberrate à recta via proteflore. Etenim certa est, & infallibilis Ecclesiæ Romanæ luminis Augustini sententia: *Nemo potest in utroque saculo consolari, nec quis potest hic, & in futuro gaudere; sed unum necesse est, quod perdat, qui alterum vult possidere.* Tu in numero filiorum Dei constitui summoperè desideras, & flagellari detrectas. Audi Augustinum supra hunc epistolæ ad Hebræos cap. 12. glosstantem locum: *Flagellat omnem spiritum, quem recipit. Itane omnem? Ubi tu volebas abscondi, cum nullus exceptus, & nullus sine flagello erit? Vis audire quem omnem? Etiam unicum sine peccato, non tamen sine flagello.* Et instantius afflictos, & miseros ad constantiam, & propriæ suæ voluntatis divinæ adhorrens subjectionem, petit: *Nonne melius est, ut Deus flagellet te, & recipiat te, quàm parcat tibi, & deserat te?* Prægnans sanè, & ponderosa interrogatio; ad quam respondere deberemus ad instar Gertrudis Virginis. Quæ, dum Christus ei infirmæ apparens, sanitatem offerret, ut narrat Blofius, aut morbum, neutrius electionem accepit, verùm in genua procumbens, dixit. *O Domine mi, volo, ut non meam, sed tuam attendas voluntatem. Ego ad utrumque parata, neutrum eligo: tum est dignoscere, utrum hoc, vel illud mihi relinquant.* Aut ad instar Heli, qui, severâ à Samuele Domini intellectâ contra progeniem suam sententiâ, verbum Sacerdotè dignum protulit: *dominus est, quod bonum est in oculis suis, faciat.* Aut sicut Ezechias Rex de futura per Regem Babylonis familiæ suæ strage admonitus ab Isaia: *Eccè dies venient, & auferentur omnia, quæ sunt in domo tua: Viriliter respondit: Bonus sermo domini, quem locutus es.*

1. Reg. 3.
v. 17, 18.
4. Reg. 20.
v. 19.

Refert Doctiss. Laërtius, Diogenem Cynicum præfectum Athenas ad Antisthenem evocatum fuisse, ut ab eo in omni re politica, & morali doctrina edoceret. Diogenes, nescio quam ob rem, adeo invisus existit Antistheni, ut non tantum acris verbis, verùm etiam duris fustibus eum à communi schola expellere sit comminatus; quibus minis non obstantibus, immotus remansit, Antisthenique suum baculo offerens caput, dixit: *Cæde, si vis, & nullum invenies baculum tam durum, quo me abs te abigas, dum aliquid docueris.* Ah, si cuncti Christiani raris hisce in patiendo Diogenis insisterent vestigiis! Utinam, utinam inquam, omnes, dum flagellantur, tribulantur, angustiantur, duroque tribulationis percussantur baculo, exclamarent, cæde, si vis, ô Deus! torque, ure, concute, utere quocumque adversitatis malico, nil vereor: à te non recedam, dum modò tuam per Apostolum apprehendam doctrinam: *In hoc vocati estis.* Nimirum, inquit August. ad patientiam, & tu fortè (ad individuum loquitur) *exceptus eris? Si exceptus es à passione flagellorum, exceptus es à numero filiorum.* Quapropter subtiliter concludit August. *Noli depellere flagellum, si non vis repelli ab hereditate, nec attendas, quam pœnam subeas in flagello, sed quem locum teneas in testamento.* Clama itaque, cedo divinæ voluntati, & tum scies, te Christi Domini fore sequacem, & nomina, & re Christianum. August. namque ait: *Si putas, te nondum habere tribulationes, nondum cœpisti esse Christianus. Et ubi est vox Apostoli, omnes, qui volunt in Christo pie vivere, persecutionem patiuntur. Si ergò non pateris cum Christo ullam tribulationem, vide, si nondum cœperis in Christo rectè vivere.*

Quòd si hæc super-numerata prosperitatis damna, nec adversitatis emolumenta ad tuam, ô homo! divinæ perfectè conformandam commoveant voluntatem, illustria te quàm plurimorum Gentilium, solo dumtaxat lumine naturalium illustratorum, excitent exemplis; qui omnia aspera supervenientia summa cum mentis quiete divinæ attribuerent providentiæ. Audi, si lubet, invictam Anaxagoræ animi constantiam, qui tum sui infamiam, ac injustâ ad mortem intellecta sententia, tum unigeniti filii percepto interitu, immoto vultu, imperterrito animo ad primum nuntium in hæc verba prorupit: *Tam pridem tam adversus illos, qui me morti adjudicaverunt, quàm adversum me, ex quo dii tulerunt sententiam.* Secundam verò, tanquam futile & puerile vilipendens, vix tē-

Hebr. 11.

August. in
Psal. 31.

August. in
Psal. 120.

git, tantummodò dicens: *Sciebam me genuisse mortalem.*

Inauditam quoque, atque mirificam in adversis gentilis Philosopheri Biaz Priennensis Principis fortitudinem extollit celeberrimus Historiographus Val. Max. Is, redactâ jam sub inimicorum potestate civitate Prienæ, occisâ uxore, cunctis filiis prostratis, Athenas profugus, ne minimum quidem interni doloris, atque intolerabilis afflictionis demonstravit indicium. Verùm è contra civitatis plateas obambulans, manifesta sereni animi edidit signa; pacatâ namque facie, composito vultu, ac sonorâ voce cantans, suum & audientium spiritum suaviter exhilarabat. Ob quem stupendum agendi modum, Atheniensibus summo perè admirantibus, atque interrogantibus, quid rei id foret, quòd cunctis deperditis, regnoque privatus, tanta lætitiæ daret testimonia? respondit: *Nesciunt quid sit fortuna.* Illi nimirum, qui calamitatem & ruinam deplorandam esse autumant, rationemque subjungens, ait: *Si hostis mulierem meam occiderit, certus sum, id evenisse divinâ providentiâ, cur itaque plangam ejus mortem, cur dii non dederunt longiorem terminum vitæ?* Meminerat arbitror afflicti Bias proprii in jocis montis Olympiæ Græcis traditi documenti.

Ipse namque, ut refert Laërtius, cum interrogaretur (plurimâ enim ei ex curiositate objiciebantur quæstiones,) quisnam omnium censendus foret miserimus? Respondit: *Ille infelicissimus est, qui impotens est tolerare adversam fortunam; adversitates enim non occidunt homines; non nocent, sed bene in iis tolerandis impatientia.*

Ad inviêtam hanc, tum Anaxagoræ, tum Biaz animi constantiam proximè accedit, imò ausim dicere, longo intervallo illam antecelluit inexplicabilis inconcussæ mentis unius Senecæ Philosophi fortitudo, ultrò cuncta, quæ possidebat, Deorum suorum humiliter subjicientis voluntari & nutui. Audite, audite, ô Christiani, ejus verba, & hoc insipientes exemplar, impatientes erubescite. *Quid vis à me, Deus immortalis? Vis aliquam corporis mei partem? sume, non magnam rem promitto: citò relinquo totum. Vis spiritum? quid mihi nullam moram facio, quòd minus recipias, quòd dedisti. A volente feres, quidquid petieris: maluisse offerre, quàm tradere. Quid opus fuit auferre: accipere potuisti. Sed nec nunc quidem auferes, quia nihil eripitur, nisi renitenti. Nihil cogor, nil poterit in vitis, non servio, sed assensio Deo.*

Intellexistis, Ethnicum non tantum Senecam

credo, sed Anaxagoram & Biam viva fuisse in adversis constantiæ exemplaria, nos Christianos divinæ reluctantis voluntati evidentissimè confundentia. O pudor! proh nefas! pater, mater, unigenito deperdito filio, in lamenta, gemitus, & plangtus dissolvitur, & non vult consolari, quia non est; non obstante quotidiana (quam indies verbaliter magis, quàm mentaliter recitat) in contrarium dominica oratio ne: *Fiat voluntas tua.* Nec cum Anaxagora exclamat, iniquam profus ex plodente fortunam; *nesciunt quid sit fortuna.* Deperduntur fluxa, & terrena hujus mundi bona, & vix aliquem cum Jobo intonantem audio: *Domini dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum.* Maritus charâ immaturâ morte privatur uxore, nec in se Ethnici Biaz, etiam veri Dei cognitione illuminatus, sequitur exemplum, patienter divinæ obtemperans providentiæ, nec aurea ex ore ejus profluunt hæc verba: si conjux mea inopinato, & inexpectato decesserit fatis: *Certus sum, id evenisse divina providentia. Cur itaque plangam ejus mortem, cur Deus non dedit longiorem terminum vitæ.* Verùm è contra divinæ obmurmurat dispositioni, neumque hujus mundi machinæ gubernatorem inordinato planctu injustitiæ quasi inculcare videtur, Ah homo! auream illam Senecæ jam allatam, intus cordis tui imprime penetrabilibus sententiam: *Quid vis à me Deus immortalis, &c. Nihil cogor, nil patior invivus, sed assensio Deo.* Et clama cum Davide: *Domine, ante te omnem desiderium meum:* id est, omnem meam voluntatem, desideria, & appetitum ex animo, tuo omnino subjicio arbitrio. Si divitias exigas, ecce ego illas offero: *Fiat voluntas tua.* Si filios, uxorem, & me ipsum desideras, ecce præstò sum, divinæ tuæ obedire voluntari. Si sanitatem adimas, gravemque morbum immitas, cum Davide intono: *Quoniam ego in flagella paratus sum. Quidquid de me tua statuerit providentia, fiat.* Etenim certus sum, dum propriæ voluntatis meæ horologium ad infallibile tuum dirigo & regulo beneplacitum, à rectitudine minimè me aberrare posse, ut clarè attestatur D. Augustinus: *Dua voluntates sunt, tua, & Dei, sed tua corrigitur ad voluntatem Dei, non voluntas Dei detorqueatur ad tuam. Prava est enim tua regula ista.* Secundum quam omnes nostræ actiones debent regulari. Unde cor humanum lubens sese convertere tenetur ad Solem supernaturalem Justitiæ, sicut Aps nomine heliotropium ad naturalem gyrat, ut supra diximus.

Hoc ad amussim observavit nobilissima matrona

Sen. lib. de Providentia.

Iob. 1. 21.

Psal. 37. vers. 10.

Ibid. v. 18.

Hieron. Epist. 2.

Hieronym.
Epist. 25.

na Romana, nominata Melania, cuj⁹ vindicta constantia, muliebrisque animi infirmitas, in summa etiam afflictione S. Hieron. in extremam rapit admirationem. Audite, quid de ea Pauline scribat: *Rem sum didurus incredibilem, sed teste Christo, non falsam. Quis illam tunc non putaret more lymphatico, sparsis criminibus, veste conscissa, lacerum pedus invadere? Lachryma gutta non fluxit, stetit immobilis, & tunc, cum in conspectu adhuc calidi mariti sui corporis, & duorum filiorum, ad pedes Christi devoluta, quasi ipsum teneret, arrisit, divinis hisce adjectis verbis, expeditior tibi servitura sum, quia tanto onere me liberasti. Ac si diceret, ecce pie Domine, cor meum quasi divisum erat, illud parum maritalis preoccupabat affectus, & maternus quoq; distrahebat in gnatos amor. Modò verò integrum manet, nec terrena ulla illud violat inclinatio; ideoque expeditior, id est, majori velocitate, constantiori mente, tibi servitura sum, quia tanto onere me liberasti. Quia nunc totum meum tibi vendicas amorem. Ad hoc stupendum, ò Christiane! contemplandum accurre spectaculum, & à Melania tuam edisce divino nutui absolute conformare voluntatem. Ubi nunc estis parentes, qui defunctos filios irregularo dolore lugeris, nec attenditis vos indies ad Dominum clamare, Fiat voluntas tua. Ecce, lachrymæ gutta non fluxit, sed è contrà Deo gratias egit pro tanto accepto beneficio. Vos ejus in simili constitutione insilite vestigiis: & cogitate, Deum stratagemate venatorum uti, quo elephantes capiunt, ut vos sub suo captivet imperio. Hi sedulo annotant arborem, cui elephas somnolentus nocte innititur, illamq; de die profundè ferrant; cumque ponderosum animal, solitam capturam quietem, rursus ei incumbere putat, ferrata arbor tanto oneri impar, decidit, sicque elephas cadit, & ex natura assurgendi impotens, venatoribus præda remanet.*

Haud dissimiliter callidus ille venator Deus nostras deprædatur animas. Advertit hominem inniti terrenæ arbori, annotat eum omnem affectum divitiis hujus mundi consecrare, videt patrem & matrem nimio, imò planè inordinato filium & filiam prosequi amore: unde evidens animæ ejus imminet ruina. Quid ager prudens venator? arborem divitiarum resecat, filium & filiam falce mortis demetit, sic omnibus, quæ humanum dividebant cor, & amorem, rescissis, totum sibi vendicat, gratamq; sibi accipit prædam. Hoc pauper aureum os S. Chrysof. videtur attingere,

Quam ob rem luges maritum? Quid sperabas fortè se securiorem in vita futuram? at hoc ipsum quanta est incredulitatis te de illo id sperare, & non de Deo? quomodo non putas Deum irritari? nam plerumque ob id ipsum eos aufert, ne spem in his colles. Emulator enim est Deus, & vult à nobis omnium potissimum adamari, idque ea ratione, quòd nos vehementer amat: propterea & Deus tibi maritum abstulit.

Ex quo quid aliud sequitur, nisi Christiano tunc temporis cum Melania Deo pro tanta sua cautela referendas fore gratias, & clamandum? *Expeditior tibi, ò Deus! in servitutum sum, quia tanto onere me liberasti. Et certè, quidni facile virilem hanc arripere potes resignationem. Etenim attende maturè divitias, prolem, uxorem, & omnia, quæ perdidisti, nonne uberissimis lachrymis, continuis singultibus, interno dolore, & externo planctu quippiam deperditorum recuperasti? Ah! vanæ lachrymæ, vani dolores! Quid igitur animum torques, mentem inferenam reddis, quando quidem nulla malo tuo medelæ spes eluceat. Sanè hanc dementia egregiè irridet Ethnicus Seneca aureis hisce verbis: Optimum est pati, quod emendare non possis, & Deum, quo auctore cuncta proveniunt, sine murmuratione comitari. Malus miles est, qui Imperatorem gemens sequitur. Hic est magnus animus, qui se Deo tradidit. At contrarium ille pusillus, & degener, qui & obluclatur, & de ordine mundi, male existimat, & emendare mavult Deum, quàm se. Et tandem concludit: Saviant quantum voluerint, & quantum permisi fuerint peccatores: quidquid acciderit justo, voluntati Dei deputet, non potestati inimici. Savire ille potest, sed si ille noluerit, ferire non potest. Et si ille voluerit, ut feriat, novit quemadmodum excipiat. Nec attendere debemus, quantum permittat injustis, sed quantum reservet justis.*

Hæc & similia, dum in Seneca lego constantiæ argumenta, dum tam exactam illius divinæ voluntati attendo conformitatem, vehementissimè Senecæ, quàm Melaniæ insuperabilem animi admiror fortitudinem. Etenim hæc lumine supernaturali illustrata, spe æternæ beatitudinis, in præmium tribulationis constituta, allesta, in adversitate divinæ se subdidit providentiæ; verum ille solo lumine naturali illuminatus, rectè dum taxat insitens naturæ rationi, & quidem summæ illius ignarus felicitatis, perfectissimè, non tantum in præsentī afflictione ad instar Melaniæ, suam

Chrysof.
hom. 6. in
Epist. 1. ad
Tibess. c. 4.

Seneca Ep.
118.

divina

Iob. 1. 21.

Psal. 37.
vers. 10.

Ibid. v. 18.

adoratura simplex columba, nuditatem ostentans alarum. Vulpes quoque non defuit, asturē suam denuntians excellētiā. Succēdere anser, cingus, perdix, gallus gallinaceus &c. quolibet melioribus ornata comparebat plumis. Contigit tandem, ut è longinquo miser ad tam solemne coram rege consortium convolavit corvus; verum auditis avium cachinnis atrum plumarum ejus explodentium colorem, stratagemate usus est. Ut namque innatam nigredinem, & miserum naturæ atq; propriæ conditionis tegetet statum, maxima cum industria pulcherrimam cuiuscumque avis voraci rostro dulciter extraxit plumam; eaque variè intermixtā ita sese ornavit corvus, ut præ omnibus videretur formosissimus; deq; ejus vepustate plumarum, rectā dispositione cunctæ admiratæ aves, honorificum ad regem benevolē indigitarunt accessum. Qui totus superbiā tumidus debitam regi exhibuit reverentiam. Leo, cognitā fraude, utpote qui leonina & regia scientia omnia penetrabat, secretō ad aves dixit: quolibet sua pluma priver superbam alitem, & spoliata irideatur. Quo grus audito regis mandato, renitentibus aliis avibus, mox sibi videbatur deberi culpæ punitio. Quapropter summa cum velocitate ad collum corvi convolavit, pertinaciter illi insidens, è quo omnes alienas plumas evulsit, cuilibetque avi suam restituit, sicque miser corvus hisce privatus, rursus niger & miser apparuit, & explosus discessit.

Hanc fabulam pro præsentī instituto ad moralem liceat, o auditores deducere doctrinam. Heu! quot corvi in mundo inveniuntur rapaces, qui per plateas, ut pavones superbi & elati, procedunt alienis ditati divitiis, quas subdole & fraudulenta praxi viduis & pupillis eripuerē, sibi que appropriarunt? Fateor sunt ad instar alterius corvi, qui aliarum avium plumis apparebat formosus. Sed, si quoque alienæ ipsis detraherentur plumæ, ut corvo, si cuilibet viduæ, pupillo & defraudato suum restitueretur bonum: ah divites pauperes & inopes reperirentur; & quos modò, tanquā potentes intraetur mundus, ut abjecti illuderentur & contemnerentur. Sed proh dolor! quia grus deest, corvus alienas retinet plumas. Torum meum asertum egregiè stabilis. Hieronymus dicens: *Omnes divitiæ de iniquitate descendunt, & nisi alter perdidit, alter non potest invenire. Unde & illa vulgaris sententia mihi videtur verissima: divites aut iniquus, aut iniqui hæres.* Hinc in justā pœnam assererebat Lucianus Sophista (sustinens animarum transmigrationem) animam divitis corpus intrare

Hieron. in
regul. Mo-
nach.

pauperis: *Vi à pauperibus exagitarer, sicut ipse pauperes exagitarit.*

Ob idem motivum Socrates apud Aristophanem amarè deplorabat mundum Nasturtio referentem esse, per hanc herbam symbolicè divites avaros intelligens. Eò quod juxta Pliniū illa hanc innatā habeat proprietatem, quod tam vehementer omnem terræ ad se attrahat humorem, ut vicinæ plantæ necessario destituantur alimento, sicq; illæ pereant, dum hæc crescit. Unde verum Nasturtius herba viridis depicta, sicca & mortuæ alteri plantæ proxima, olim avari habebatur Hieroglyphicū. Ille namque non crescit in divitiis, nisi cum proximi damno. Patet ad oculos. Etenim dum consiliariū, advocati, procuratores, secretarii &c. ex litibus impinguescunt, necesse est, ut hiantes perdant. Hinc Jeremias descripta divitum opulentia, similitudinem vegetæ usurpat plantæ his verbis: *Quare via impiorum prosperatur? Plantæ aspi eos, & radicē miserunt, proficiunt & faciunt fructum.*

Et confestim eadem meraphora vicini subjungit miseriam: *Vj quequid lugebit terra, & herba omnis regionis siccabitur? Proh dolor! omnis planta arefcit, quia una floret. Quamplurimi homines egent, quia unus abundat: qui ex officina sua nutrimentum & amictum honestè lucrari opinabantur, fame pereunt, quia dives eis mercium pretium persolvere differt: pauper languescit, quia dives ei injustam intentat litem. In summa dives est Nasturtium, & de eo lamentatur Deus per Propheciā Davidem: *Nonne cognoscunt omnes, qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam, sicut escam panis.* Verum cur uritur *id panis* & non carnis aut piscis nomine? Apposita sane comparatio, quæ duplex in se comprehendit mysterium. Scit quilibet, comedentem carnem vel pisces, propter ossa aut spinas eū pavore & cura deglutire, ne gutturi noccant, dum panem verò masticat, nil timet offendiculi; ideoque leviter absorber. Haud dissimiliter dives agit, qui absque timore aut conscientia remota pauperem deglutit, ejusque bonorum reliquias absorbit. Deinde quocumque cibi genere insituantur convivium, opus est pane, sicque semper communis; ita vulgaris est pauperum, & communis à divite suppressio. Optimè itaq; ait Propheeta: *Qui devorant plebem meam sicut escam panis.**

Propheeta Zacharias divitem avarum assimilat querui, cum ad horrendum citans judicium: *Vlulato quercus Basan.* Chaldaus legit, *ululare satrapa provinciarum.* Verum quare quercus? Respondeo primò, quia illa quoque ad instar alterius Nastur-

Ier. c. 12.
v. 2.
vers. 4.

Pf. 57. v.

Psal. 13.
vers. 4.

Prov. c. 29
vers. 26.
Matt. c. 6
vers. 21.

Zach. c. 11
vers. 2.

Nasertii, nimum terræ ad se atrahendo succum proximis plantas emorificat. Ita dives, ut jam vidimus. Secundo, quia, sicut ait Pine da: *Quercus, non aliis fructum ferunt quam porcis.* Sic dives pauperes & inopes ab ostio arcer, bonaque sua luxui, & voluptatibus consecrat, & in sustinenda concubina aut meretrice, dissipat & turpiter consumit. Tertio, quia quercus est inimica olivæ: *Quercus & olea, inquit Pierius, tam pertinaci odio dissident, ut altera in alterius scrobe depacta moriatur.* Olea verissimum juxta Augustinum, misericordiæ est Symbolum: è contra quercus duritiei Hieroglyphicum. Bene itaque avari dicitur quercus, quia durus ut rupes, atque immisericois erga pauperes existit. Patet in divite epulone, qui famelico Lazaro etiam micæ de mensa cadentes denegabat. Sed quis finis? Finis illius sine honore. Etenim *Mortuus est dives, & sepultus est in inferno.* Ex his itaque legitime concluditur, oculos avari aliarum opum esse rapaces.

Manus quoque proximi sanguine & sudore divitis avari infectæ sunt, quia incessanter substantiam illius iniquè rapit. Unde ait Propheta David: *In terra injustitias manus vestra concinnant.* Pedes etiam iniquos habet, quia ad devorandum pauperem in abscondito, velociter curnit. Os quoque male olet, quoniam auro corruptus sæpe sæpius injustam pronuntiat sententiam, perjuria eloquitur, atque falsa dat testimonia. Cor iniquum possidet, & invito Domino legitimo id aufert. Id namque Deo debetur dicenti: *Præbe fili mihi cor tuum,* & tamen illud divitiis donat juxta id: *Vbi est thesaurus tuus, ibi & cor tuum erit.* Dives itaque omni iniquitate est plenus.

Citius deficeret tempus & avarus, ò auditores, quam exitiale avaritiæ venenum ad amissam possem deferbere. Quare desisto, arbitrorq; me sufficenter in perniciosum hoc vitium insurrexisse. Audivisti enim mundi divitias esse vanas, perituras, non satiare hominum corda, fore nocivas, periculosas, & ad æternum divitem deducere supplicium. Quæ mala si te, ò avarè, ad inordinato erga eas affectu non avellant, nescio, quæ medela tantæ sufficere possit insanix. Stultus est, qui vana & peritura hic quærat bona, & æterna negligit. Dementis est illa appetere, quæ in æternum cruciant, & hæc vispendere, quæ in æternum beant. Insanus est, qui securitatem spernit, & periculum non odit. Quia *qui amat periculum, peribit in illo.* Stultus est, qui nociva amplectitur, & salutaria aspernit. Et ut uno finiam verbo, stultus est, qui mun-

dum sectatur deficientem; & Deum deserit deficientem. Testem adhibeo S Hieronymum: *Melius est, inquit, rem familiarem minui, quam salutem animam perire. Melius est amittere quod velim, nolim, quod aliquando periturum est, quam id amittere, quod æternum est, pro quo omnia dimittenda sunt.* Et Augustinum quoq; produco ajentem: *Quid ergo stultus est, quam propter hominis vitium & vestitum totam celestis regni perdere jucunditatē, & æternos cruciatus inferni, absque consolationis pro solatione subire?* Et lib. de contemptu mundi c. 5. arduum atque perdifficile contra rerum terrenarū soliditatem, earumq; amatores proponit argumentum: *Si mundi gloria vana non esset, si divitiæ terrena vera bona essent, non earū possessoribus impropere et Dominus, vā vobis divitiibus.* Et alibi: *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitē intrare in regnum calorum.* Audiamus quoque, quid suis dicat imitatoribus: *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus.* Et fundamentalis rationem Christi Augustin. subjungit doctrina: *Vidit perit magister, suos discipulos luctuosos cum mundo, qui si haberent, unde tenerentur, levius deicerentur.* In quo videtur Christū imitatum fuisse Alexandri Magni stratagemā. De hoc enim commemorat Plutarchus, ipsi sunt publicum edidisse decretū, ut cuncti milites barbā & capillos radi facerent, ne forsitan iis apprehensi ad servitutē ignominiosam deducerentur deus quoque nos jubet crines, id est superflua divitiarum refecare, quia per eas nos inimicus noster capitalis diabolus non tantum a stripe conatur, verum etiam (quod maxime dolendum) sæpe sæpius arripit. Idem antiqua apud Ethnicos vigeat consuetudo, quod dum quispiam sese militiæ dabat, Delphis crines diis consecraret. *Tenebat adhuc, inquit Plutarchus, istis temporibus consuetudo, ut qui avaritiā exirent, Delphos profecti, crinem Deo consecrarent.* Quod & Theseus fecit & Arabantes. Unde pergit Augustinus: *Tulit ergo arma suis & nostris hostibus, dum nos priva vit terrenis possessionibus. Nudus namque latrones non solet timere; qui verò mundanus se implicat, tela parat, quibus confodiatur.* Fateor, pulchræ & dulces tibi apparēt divitiæ, & amara atq; abominabilis paupertas; sed pone simul & illas, & hanc in justa bilance, & interroga te: quid sunt divitiæ? Indubiè, si sapias, respondebis ad instar alterius gentilis Philosophi Socratis, qui à quibusdam de Atheniensis civitatis pulchritudine, quid sentiret, interrogatus, incolarū eorum inspicieus mores & genū, acutè respondit: *Pulchram quidem*

Aug. l. de 11. abus. grad.

Luc. c. 6. v. 44.

Matth. c. 19. vers. 24. vers. 21.

Plutarch. in Theseo.

1er. c. 12. v. 2. vers. 4.

Psal. 13. vers. 4.

Zach. c. 11. vers. 2.

Pf. 17. v. 3

Prov. c. 13. vers. 26. Matt. c. 6. vers. 21.

trario. Imò, si obstaculum suæ obviet violentiæ, fortiori vi enitur deicere & evertere, sibi que latiore dominandi campū patefacere. Unde, ut experientia constat, aggeres, domos, & urbes integras vehementibus suis fluctibus obruit; ea tamen Moysis cessit orationi, coactaque fuit contra naturam & petra potum subministrare, Exod. cap. 17. Quoniam, non obstante populi Israelitici execranda contra Prophetam obmurn uratione: *Cur fecisti nos exire de Ægypto, ut occideres nos, & liberos nostros, ac jumenta siti? Ex exigua de Deo confidentia: Quid iurgamini contra me? Quid tentatis Dominum? Sitiundis & ingratis benignus Dominus scaturire fecit è petra durissima aquam.* Omnitificæ Dei clementiæ en ad iram concitatur, & misericordiam impertitur, fulmina ignivoma divina urget in sacrilegos, dimittente iustitia, at furentem cohibet impetum benignitas. Verum quo medio, quibus armis, qua potentia divina devicta est ultio, & illius erga impios prævaluit mansuetudo? Ah! hoc totum potuit Moisaica oratio. *Clamavit autem Moyses ad Dominum, cui mox correspondit elementariæ verba: Virgam, quâ percussisti fluvium, tolle manu tua, percutiesque petram, & exibit ex eâ aqua, ut bibat populus.* Nec mirum: etenim oratio arctissimum est vinculum, fortissima est catena, quâ ille, cui nemo potest resistere, vincitur & ligatur, ne severæ punitioni peccatorum incumbat, ut ipsemet evidentissimè attestatur Exod. cap. 32. Is namque summoperè exandescens ob infamem conflatis vituli aurei idololatriam, populum abominandum jam jam exterminaturus, ad Moysen clamat: *Cerno, quòd populus iste dura cervicis sit: dimitte me, ut irascatur furor meus contra eos, & deleam eos.* Sed quid hoc omnipotens Deus? quis tuæ quasso resistere potest voluntati? quis tuæ obviare poterit? De quo obtupectus ait Bern. *Ferendi licentiam querit à Moysè, qui Moysen fecit? Ah! imbellis est Deus, nec ullatenus iustitiæ suæ æquas exerere potest vires, aureo enim orationis constringitur nexu.* Proinde Prophetæ hujus efficacie minime ignarus, preces suas continuat, teste Scripturâ: *Moyses autem orabat ad Dominum Deum suum: Et ecce victor evasit, iramque Domini delinivit melle orationis: Placatusque est Dominus, ne faceret malum, quod locutus fuerat ad verbum populum suum.* Quod maturè intuens mellissimus Doct. non sine ingenti stupore intonat in mitificum hujus virtutis elogium: *O humilis oratio! tua est potentia, tuum est regnum, tu vincis invincibi-*

Exod. 17.
v. 2, 3.

Exod. 32.
v. 10.

lem, tu ligas omnipotentem. Mira sanè illius vis, quæ non tantum quatuor mundi comminatur elementis, imò & summo firmamento syderi. *Ios. c. 10.* quod tempore Josue ejus obediens voci, immobile, suum stitit cursum; & Ezechia orante, fuit retrogressum, verum etiam quasi Deo ipsi. *Isa. c. 38.*

Alit, quid prolixius hujus inquirimus veritatem? Nonne eam hodiernum manifestè indicat Evangelium? Ecce paupercula mulier Chananæa pro salute filia deprecaturâ Christum accedit, dicens: *Miserere mei Domine, &c.* Sed, eo tacente, altius vocem extollit, & bis terve repulsam passâ, orare non desistit, tandemque se canem non indignat appellari, humili oratione: *Etiâ Domine, nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum, Jesum devicit, meruitque audire: Fiat tibi, sicut vis, & sanata est filia ejus ex illa hora.* Occasione itaque propositi ab Ecclesiâ hodie Evangelii, parumper de admirabili orationis discurrere conabor potentia, rogatâ prius per Virginem Spiritus gratiâ, ob quam eam unanimiter salutemus, dicentes: Ave, &c.

Et ecce mulier Chananæa à sinibus illis egressa, clamabat, dicens: Miserere mei fili David.

DUO præcipuè, tum Philosophi, tum Theologi, cujuslibet rei extollendæ assumenda constanter asserunt argumenta. Primum est natura, atque essentia ejus eminentia: secundum effectuum utilium productio. Primum tangit S. Augustinus, dum humilis orationis Encomiastes, eximium hoc ei descriptivè adscribit elogium: *Oratio est animæ sanctæ presidium, Angelo bono solatium, diabolo supplicium, gratum Deo obsequium, & poenitentia laus tota, religionis perfecta gloria, spes certa, sanitas incorrupta.* Secundum S. Chrysost. dicens: *Vis orationis vim ignis extinxit, impetum leonum cohibuit, bella composuit, prælia removit, tempestates sustulit, daemonia expulit, calidiores aperuit, vincula mortis dirupit, languores ejecit, offensas repressit, urbes terra motu nutantes firmavit, plagas calidius irruentes, insidias hominum, mala denique omnia delevit oratio.* Cum ego itaque brevem hac de materia exordii conabar sermocinationem, orationis ex effectibus, sive physicis, sive moralibus ab ea causatis, facile judicans excellentiam, & ex Chrysostomi sententia rectè deveniri posse in plenam Augustini descriptionis notitiam: ab illo inceptum sumo, præcipuè dum ipsum post immediatè jam dictam sententiam orationi applicandam lego illud Sponsæ dictum:

Chrysost.
tom. 5. he.
1. de incomprehensibili natura Dei.

Cant.

Chryf.
12. in
Matth.

Cant.

Thom.
Villan
Domi
Quad

Cant. 4. 4. *Atum: Sicut turris David collum tuum, quæ adificata est cum propugnaculis. Mille clypei pendent ex ea, omnis fortitudo fortium. Magna, inquit, arma sunt preces. Dumque Sponsus terribilem turris hujus armaturam, atque fortitudinẽ contemplatur, obstupescens exclamat: Quid videtur in Sulamite, nisi choros castrorum? Quod Sponsi rogatum admiratus doctissimus Theodoretus, petit: Quid chori cum castris? Neque enim castris conveniunt chori. Pax enim bello est contraria. Ibi enim resonant tympana, & tormenta bellica, hic preces Religiosorum. Nimirum natura orantis anima per hoc nobis exprimitur. Etenim, dum apud Altissimum preces fundit, & musici officium facit & militis. Sed quomodo? Optimè sanè; quoniam musica dulci suã harmoniã & concentu audientium aures oblectat & demulcet, miles autem hostem debellat; hoc utrumque humilis præstat oratio; audite, quid subjungat: Musici quidem, quia placat iram, militis verò, quia vincit invincibilem. Huic conceptui egregiè ad stipulatur S. Thomas à Villa Nova: In tribulatione mea invocavi Dominum, & exaudivit de templo sancto suo vocem meam. Hoc enim unicum refugium habemus: in hoc tota salus nostra consistit. Sperent alii in curribus & equis, & exercitu forti, nos autem in nomine Domini nostri, invocemus illum, imploramus, ad eum accurramus: arma enim nostra militiã spiritualia sunt, orationes scilicet. His armis prioribus temporibus Ecclesia omnes diaboli confictus devicit: omnes mundi procellas superavit: his olim Moyses de monte non pugnando, sed orando, non præliando, sed clamando Amalechitas devicit. Quoties ad hoc recurritur, certa est victoria: quoties negligitur, indubitata est miseria.*

Thom. à Villa Nova
Domin. 2.
Quadrages.

Rursum orationem potentissima fore arma, quibus irati Dei facile exandescens devincitur animus, ipsiusque impetrati clementia atque præsidium, apprimè demonstrari porest ex lib. 2. Reg. cap. 18 ubi narratur. Davidem tripartito suo exercitu, quem contra perduellem fratricidam, & foedifragum filium Absolon destinarat, sese quoque itineris & prælii comitem adungere voluisse: Egrediar & ego vobiscum. Verum tenuit populus dicens: Non exibis. Sed quid hic latet mysterii? Cur comitatus Regis, qui ordinariè suis militibus præliandi contra hostem adauget audaciam, ac vehementer ad certamen accendit animum, non admittitur? Non exibis. Novum non erat Israëlitis Davidem in campum descendentem, & strenuè in adversarios dimicantem cernere. Cur itaque il-

lum in Hierusalem permanere quasi compellunt: Non exibis. Quas quæso allegat rationes? Sive enim suggerimus, non magnopere ad eos de nobis pertinebit: si ve media pars ceciderit de nobis, non satis curabunt: quia ut unus pro decem millibus computaris. Hæc ratio satis legitima atque prægnans mihi videretur, nisi magis intricatam sequentia verba suppeditarent difficultatem: Melius igitur, ut sis nobis in urbe præsidio. Neutiquam enim capere queo, quomodo David suis in saleu Ephraim cum exercitu Absolon prælium committentibus, in Jerusalem, quæ tanto à certaminis loco distabat spatio, posset esse præsidio. Longè namque potiori ratione præliantibus, tum in directione pugnæ, tum ad strenuè belligerandum, adhortatione turmis suis præsens potuisset esse juvamine. Cur itaque hoc modo ratiocinantur: Melius est, ut sis nobis, &c. Intricatum hunc nodum ad nostrum institutum dissolvit subtilissimus Abulensis, dubio proposito respondens: Quia ipse manens in urbe, tantum ageret orando, quàm decem millia de euntibus ad bellum pugnando. Ecce omnem suam confidentiam, omnem spem in oratione collocabant, & plus sibi in Davide orante, quàm præliante confidebant, quia ipsa vincit invincibilem.

Abulensis,
hic. qu. 12

Orationem dulcisonam fore harmoniam, quæ exacerbata per scelera nostra Dei iustitiam dulcorat & mitigat, apertissimè ex ipsamet sacra constat historia. 2. enim Reg. cap. 24. refertur, Davidem (electa, ex tribus à Domino oblatis, pestilentie pœnia dicentem ad Gad: Coardior nimis, sed melius est, ut incidam in manus Domini, multa enim misericordia ejus sunt) quàm in manus hominum. Sua minimè defraudatum fuisse in Dei benignitate confidentiã. Dum enim prosequens Angelus manum in Jerusalem extendere, placatus Deus eam cohiberi iussit: Cumque extendisset manum suam Angelus Domini super Jerusalem, ut disperderet eam, misertus est Dominus super afflictione, & ait Angelo percutienti populum: Sufficit: nunc contine manum tuam. Quam tamen non statim à vindicta sumenda cohibuisse, constat ex versu seq. Ubi Propheta David Dei contra furentem Angelum benignum implorat auxilium. Dixitque David ad Dominum, cum vidisset Angelum cadentem populum: ego sum, qui peccavi, ego iniquè egi: isti, qui oves sunt, quid fecerunt? Vertatur obsecro, manus tua contra me, & contra domum patris mei. Sed quid hoc, ô piissime Domine! quid quæso mysterii hic latitat?

2. Reg. 24.
v. 16.

Chrysof.
tom. 5. ho.
1. de incomprehensibili natura Dei.

Si vindicantem Angeli contineri jubeas manum, cur ei adhuc misero & afflicto Davidi minari permittis? Ah, inquit Ambrosius; *Si mandaverat Dominus Angelo, ut parceret, quomodo feriebat adhuc Angelus?* Et responderet: *Nisi quia, etsi Dominus vult ignoscere, vult rogari, & ut rogetur, hortatur.* Etenim Dominus tantopere sibi in humili, sancta, ac simplici complacebat oratione, ut perseverantem in ea continere desideraret. Proinde, quamvis misereri decrevisset, adhuc minas continuat. Et hæc est sapissimè unica oratio, cur Deus precanti rem expostulatam impertiri differat, nimirum, ut ipsum in precibus, (quibus summo perè delectatur) constantem reddat. Hoc divine ad omnium afflictorum ad Deum clamantium, nec confestim ejus opem scientium, in signe solatium, explicat S. Hieronymus: *Abseondit thesaurum tuum, ut invites cupidum, recondit margaritam, ut augeas quærentis amorem. Diffors dare, ut doceas petere. Dissimulas audire petentem, ut facias perseverantem.* Sic sese gessit cum electo suo Patriarcha Isaac, quoniam ipse, teste Scripturâ, visâ Rebecca sterilitate, sæctum à Domino vehementer efflagitabat: *Deprecatusque est Isaac Dominum, pro uxore sua, eò quòd esset sterilis, qui exaudivit eum; & dedit conceptum Rebecca.* Verùm quando! Sanè ejus precibus annuere ad viginti distulit annos, ut clarè ex Scriptura eruitur: *Sexagenarius erat Isaac, quândo nati sunt ei parvuli, Abraham genuit Isaac, qui cum quadraginta esset annorum, duxit uxorem Rebecca.* Idque dumtaxat, quia quàm plurimum in justorum oratione recipit delectamenti.

Pulcherrimè totum hoc confirmat difficilis satis sacræ Scripturæ locus, Propheta David Ps. 2. juxta August. æternum Patrem ad dilectum loquentem introducit filium in hunc modum: *Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terra.* Hic obstupescunt hujus loci interpretes, petuntque, quid opus fuerit Christo, à cælesti Patre expostulare hæreditatem, & quidem cælestem, de qua hic agitur, juxta illud Psal. 109. *Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.* Nonne enim ipso jure paternæ hæreditatis vi filiationis constituitur hæres? Potestne filius se eundem leges sine causa exhæritari? Hic est filius, in quo Pater sibi complacevit, hic est filius Patri obediens usque ad mortem, mortem autem crucis: quare itaque illam exigere jubetur: *Postula à me, &c.* Ad hanc difficultatem enodandam

operæ pretium est ad Joannem Evangelistam pro lumine recurrere. Ille, postquam dixisset, sese magnam ex omnibus tribubus & populis vidisse in cælo multitudinè jubilantium & benedicientium Domino: *Exclamabant voce magna dicentes: salus Deo nostro, qui sedet super thronum.* & agno: Cap. sequenti omnem cælestem musicam cessasse asserit: *Factum est silentium in cælo quasi horâ unâ.* Sed quid hic rursus latet mysterium? Ubi lumen sperabam, densioribus involvor tenebris. Liceat itaque vos interrogare, ô Cælestes! ô supremi regni cives! ô seraphici spiritus! tam alto silentio ejus, cujus nunquam abundè satis decantantur encomia, laudes premitis? Ex hoc labyrintho nos ipsamet feliciter edueit Scriptura, dicens: *Angelus venit, & stetit ante altare, habens thuribulum aureum, & data sunt illi incensa multa, ut daret de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo.* Ecce, sicut lumen majus obfuscet minus, sic major glòria minorem. Hic itaque indicatur, plus Deum ipsum piis justorum viatorum orationibus, quàm beatorum triumphantium glorificari ac oblectari canticis. Quapropter his accedentibus, illa silere necesse est. Ideò ergo Pater cælestis, quia tantum sibi arridet pia oratio, à filio rogitat peti, desideratque, ut duplici titulo Unigenitus paternam æternæ beatitudinis accipiat hæreditatem. Titulo nimirum filiationis & orationis. O mirifica, ô suavis musica oratio! ergò simul est musica & arma.

Etenim sub his inquietus, afflictus Elisæi secure requievit animus; qui, non obstante, quòd ei à puero, ut refertur 4. Reg. c. 6. denunciaretur, ingentem insensissimi hostis Regis Syriæ, in totalem Israëlitiçi populi ruinam conspirantis, imminere exercitum, arma capescere vilipendit, vigilias agere negligit, nec militum aciem instruit, sed unico & solido devotæ orationis suffultus præsidio, omnem audet his verbis abigere timorem: *Noli timere, plures enim nobiscum sunt, quàm cum illis.* Verùm in quo dimicantium major contera hostem consistebat numerus? denuò repeto, non nisi in oratione. *Cumque orasset Elisæus, ait: Domine, aperi oculos hujus, ut videat: & aperuit Dominus oculos pueri, & vidit: & ecce mons plenus equorum, & currum igneorum in circuitu Elisæi. Hostes verò descenderunt ad eum: Porro Elisæus oravit ad Dominum, dicens: Percute obsecro gentem hanc cæcitate. Percussitque eos Dominus, ne viderent juxta verbum Elisæi. Quam orationis virtutem ad summum eminentiam*

Apo. 8. 11

Cap. 9. v. 1

V. 3.

Ambr
serm.
Elisæo4. Reg
19. v.Gen. 25.
v. 21.

V. 26.

V. 20.

Psal. 2. 8.

Psal. 109.
v. 1.4. Reg. 6.
v. 17. 18.

tiæ acque potentia extollens apicem, in mordacem prorumpit, contra preces spernentes, inveniam S. Ambrosius dicens: *Vbi sunt, qui dicunt, plus quam preces Sanctorum arma posse? Ecce una oratio Elia totum exercitum vulneravit. Quæ caterva Regum, qua turba militum talem victoriam impetrarunt, ita ut hostes prosternerent, & de illis nullis succumberet.*

Et nonne id ipsum cunctis etiam cæcutientibus, aut tantum parumper sacra Scriptura gnaris evidentissimè apparet ex lib. 4. Reg. cap. 19. Ezechias enim jam ad ultimam simul cum Jetosolymitanis redactus miseriam, annonæ penuriâ pressus, milite vegeto destitutus, blasphemis Berfacis Regis Assyriorum ducis litteris lacefitus, omni planè humano diffidens subsidio, ad orationem, tanquam ad unicum asylum, sese convertit. *Itaque, cum accepisset Ezechias litteras, & legisset eas, ascendit in domum Domini, & expandit eas coram Domino. & oravit in conspectu ejus, dicens: Domine, Deus Israël, qui sedes super Cherubim, inclina aurem tuam, & audi: aperi oculos tuos, & vide. Quæ Ezechia ad Deum deprecatio tantæ extitit efficaciam, ut ad pietatem & clementiam benignus commotus Dominus, felix per Prophetam Isaiam ei denuntiari jussit nuntium: Quia deprecatus es supra Zennacherib Rege Assyriorum, audivi. Narratisque quamplurimis ac recensitis in Deum Israël imperiis, tandem concludit: Non ingredietur urbem hanc, nec mittet in eam sagittam, &c. Quem singularem orationis contemplans triumphum S. Maximus, ait: Omnipotens oratio! cum una sis, omnia potes.*

Mihi nunc intricata instare videtur contra prædictum meum assertum replica. Quid ais, quid extollis in tantum, o imperite verbi divini præco! orationis potentiam? contrarium omnino nobis demonstrante experientia omnium rerum magistra. Ecce enim vidimus, & adhuc indolemus miserimè florentissimam totius mundi Provinciam afflictam Flandriam. Hinc potentibus Gallorum impetitam armis, illinc à perfidis Ecclesiæ hostibus oppressam Anglis. Imò & partim sub jugo tyrannico subactam cernimus & gemimus Transilvaniam, Ungariam, Canaam, Candiam ab infestissimo Christianitatis inimico hostiliter, attamen victoriosè invadi (ob quod quamplurimum lamentabatur suo ævo Thomas à Villa Nova dicens: O miserandam deploran-

damque Ecclesia calamitatem! o extremam sortem sanguineis lachrymis dignam! o antiquam illam majestatem & gloriam, ad ultimam confusionem, & ignominiam devolutam! cui comparabo te, & assimilabo te filia Sion? Magna est velut mare contritio tua. Quis medebitur tibi? ubi est illa potentia & magnitudo tua? ubi est illa gloria, quando ab Oriente in Occidentem imperium extendebas? Quando toto terrarum orbe diffusa, tot regna & Provincias præsidebas? Quando omnes gentes & nationes tuo protegebas imperio? Heu facta est quasi vidua domina gentium, princeps provinciarum facta est sub tributo.) Quod malum, ut avertatur, ecce quotidie in Christianitatis propagationem, Ecclesiæ conservationem, patriæ sustentaculum, fideique Cathelicæ augmentum, solemnes instituntur supplicationes, adduntur preces precibus, indicuntur jejunia, eommendantur elemosina, omnesque in hostem orationis irrunt affectus; verum in vanum. Una namque insuperabili quasi arce devicta, altera mox impetitur & debellatur, proftratoque uno exercitu Christiano, alteri nova imminet ruina, sicque de die in diem in pejus Christianitatis vergit negotium. Ubi ergo orationis potentia, ubi virtus, ubi efficacia? Huic specioso & primâ fronte solido fundamento, vix respondere ausus fuissim, nisi S. Bernardus appositam non minùs quàm congruam subministrasset responsionem, considerans tum Davidis, tum Ezechia aliorumque perfectam orationem, nosque ad laudabilem eorum adhortans imitationem. *O si sic nunc facerimus fratres, & hic Deum placaverimus, ut Deus avertat iram suam, & tolleret à nobis hostes. Quid prodest colligere exercitus, & colligere peccatis? An nescitis, quod Turca iste, & bella, flagella Dei sunt? Si emendavimus vitam, & præterita peccata deploravimus coram Domino, ipse averteret à nobis flagellum suum, & daret de inimicis victoriam, cui rectissimè concinit S. Hieronymus: Peccatis nostris barbari sortes sunt, nostris vitis Romanus superatur exercitus: Et exitalem Christianitatis interitus hunc derelictans fontem exclamat: O infelices nos, qui tantum displicemus Deo, ut per rabiem Barbarorum illius in nos ira deficiat. O homo! acriter flagellaris, nec corrigis, percuteris, nec emendas, ad poenitentiam vocaris, nec compungeris. Sed audi, quomodo tantam tuam S. Thomas à Villa-Nova detestetur pertinaciam? Nulla malorum reformatio, nullus, qui peccata de-*

Ambros.
serm. 1. de
Eliaeo.

Apoc. 8. 11

Cap. 9. v. 1

V. 3.

4. Reg. cap.
19. v. 14.

4. Reg. 6.
v. 17, 18.

Ier. m. c. 5.
vers. 3.

Osee c. 13.
v. 9.

Isaia c. 1.
v. 16, 17,
18.

Aug. serm.
28. de ver-
bis Dom.

debeat. Percussi inquit eos, & non doluerunt, disci-
plinam accipere renuerunt, dissipati sunt, neque
compuncti. Et alibi: Perdidisti populum meum, & non
est reversus ad me. O stupendum stuporem! O sopo-
rem mentium miserandum! quasi exigua mala
sunt hac, cum multo maiora sint, quam belli mis-
eria, quam fames, quam pestis. In his enim iactura
corporis, in illo est etiam periculum animarum: hac
timemus, illud contemnimus. Quid ergo mirum,
inquit Chylostromus, si flagellum perseverat, dum
homo iniquitatem suam non emendat. Proh ne-
fas! ait, nulla ex poena correctio, quasi aduersus ho-
minum malitia provocatur, & sic crescit quotidie,
quod puniatur. Concludamus itaque audacter,
quod a tuis o Belgium! o Christi anitas! non libe-
retis hostibus, non obstante, quod a fidelibus in-
dies in Ecclesia Dei intoneretur, Da pacem Domine
in diebus nostris, non imputandum est potenti ad
omnia impetranda orationi, verum prava tua o
homo! voluntati. Unde de te iure merito possem
dicere illud Osee: Perditio tua ex te Israel, tantum
in me auxilium tuum. Et hoc ipsum comminatus
fuerat populo suo per Prophetam Isa. Aversam
oculos meos a vobis, cum multiplicaveritis oratio-
nem, non exaudiam, manus enim vestra sanguine
plena sunt. Cujus divinæ averfionis fundata S. Ber-
nardus suppeditat rationem: Non potest esse loque-
la orationis dulcis, nisi facies conscientia sit decora.
Hinc rectè dicebat Propheta David: Iniquitatem
si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus.
Ad quod S. Augustinus: Propterea exaudivit me
Deus, quia iniquitatem non conspexit in corde meo.
Quid igitur o Christiani facti opus est, ut vestra
a Deo infallibiliter exaudiat oratio? Attendite
& cordi imprimite id, quod subiungit Isaia: Le-
vami, mundi estote, auferte malum cogitatio-
num vestrarum ab oculis meis, quiescite egere per-
verse, discite benefacere: querite iudicium, sub-
venite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam.
Et quid tunc? Venite & arguite me dicit Dominus.
Ac si diceret, dum hac feceritis, reprehendite me,
si vos non exaudiam.

Verum replicantem audire videtur, lavi me la-
vacro Sacramenti poenitentiae, mundae sunt a san-
guine manus meae, abstuli malum cogitationum
mearum &c. attamen deprecans non exaudior. Ah
falleris, dum hac praefumis homo, exaudiris. Sed
vis scire, cur petitioni tuae annuere procastinet
Deus? Audi Augustinum: Pulsa orando, pete ius-
ta, & quod dare vult, differt, ut amplius deside-

res dilatatum, ne vilescat citò datum. Diu desiderata
dulcius obtinentur, citò data vilescunt. Imò &
tum quoque exaudiris, dum id, quod postulas ne-
gat. Audi in tuum solatium intelligitum Docto-
rem: Nemo vestrum fratres vilipendat orationem
suam. Statim at ex ore orta est, unum ex duobus erit,
aut dabis quod petimus, aut quod novit esse utilis
negat. Et concludit: Multos scire non exaudiat Deus
ad voluntatem, ut exaudiat ad salutem. Petis
enim o homo sanitatem, & ipse tanquam pius me-
dicus novit infirmitatem salutare animae tuae fore
medicamentum ad salutem, non poenam ad dam-
nationem. Rogas temporalia, praevidet te eam lu-
xum mundique illecebras, non in elemosynas,
aut in pauperum sustentaculum insumpturum,
hinc iuste & pie negat. Deus enim, inquit S. Leo,
iustus & bonus, quando ea, quae nocitura sunt, pe-
tuntur, negando miseretur. Quia ut rectè etiam
ait Chylostrom. Quid profit, vel obisti novit medi-
cus, non aegrotus. Et hoc te docet togare in tua ora-
tione Propheta David, qui desiderata non expe-
tebat, nisi animae suae forent maxime salutaria:
Deus meus clamabo per diem, & non exaudies, &
nocte & non ad insipientiam mihi, 70. legunt: Ad
mei amorem non exaudies. Ad quod divinè Augu-
stinus: Si Deus suos oratores non exaudit, hoc non
facit ad eorum insipientiam, vel odium: imò ad a-
morem: quia secum eos vult associatos. Dicit enim
Propheta, non ad insipientiam non audis, sed amo-
rem. Semper ergo pia a Domino exauditur oratio,
quod & Bernardus testatur dicens: Quando fidelis
& humilis oratio fuerit, caelum sine dubio penetra-
bit, unde certum est, quoddam vacua redire non possit.
Ex quo legitime inferitur, invicta etiam Deum
ipsum expugnandi orationis esse arma.

Quod idem ipsamet prima & essentialis apper-
tissime corroborat veritas Christus Dominus my-
steriosam immediatè ante acerbam suam passio-
nem cum discipulis sese gerendi methodo. Is enim
praevidens suam sapientià validissimas in eo insur-
recturas tentationum tempestates, ipsis victorio-
sa arripere suadet orationis arma: Vigilate & ora-
te, ne intretis in tentationem. Qua salutari admo-
nitione data, rursus ipse ad orationem rediit, pau-
lòque post illos visitans, inveniens dormientes,
denudò ad orationem exhortatur, ut ait Lucas:
Quid dormitis? surgite, orate ne intretis in tenta-
tionem. Et relictis illis iterum abiit & oravit, ait
Matthaeus. Sed hic notatu digna sunt subse-
quentia Evangelistae verba: Tunc venit ad disci-
pulos

Mat. c. 26
v. 41.

Luc. c. 22.
v. 47.
Mat. c. 26
v. 43.

Mat. c.
v. 5.

Ge. c.
v. 23, 2

pulos & dicit illis: dormite jam & requiescite. Ah bone Jezu! antea eos vigilare jubes, & nunc dormire permittis, antea illos ad orationem, nunc autem excitas ad quietem. Quid hic obsecro mysterii? Illud nobis pandit Evangelista Lucas dicens: *Prolixius orabat.* Sed quid prolixiori ad patrem in hortu oratione benignus praevidebat Dominus? Plurima sane respondet Euthymius; etenim hisce armis, hoc clypeo dirum exandescens patris a negaturo discipulo Petro avertere satagebat vindicta: telum. Deinde pro ignominiosa suorum fuga: *Tunc discipuli omnes, relicto eo fugerunt,* divinam implorabat clementiam & veniam. Tandem suorum in apostolorum stabiliamentum, & ad strenuè in militante Ecclesia contra cunctos, tam visibiles, quam invisibiles hostes divinam iis exposulabat auxilium. Cui orationi annuente caelesti Patre, latrabundus surrexit Christus, discipulisque latam quiescendi adesse annunciat tempus, *quiescite jam.* Ac si diceret, O chari Apostoli! vobis certandum est contra principatus & tenebrarum potestates, imminet strenua tentationum acies, appropinquant crudelis hostium persecutiones: verum ne formidetis, quiescite; Ecce ego vos mea apud patrem praemunivi oratione, hac validissima protecli galea, Judaeorum execrandam explodetis savitiam, hoc scuto muniti, cuncta demonum retundetis tela, hæc circumdari, inanes inimicorum experimini insultus: omnipotens enim est oratio. Et quamvis tantum una sit, at tamen omnia potest. Appositè itaque concludit Euthymius: *Bene quiescere jubet Dominus, quos dominica praemunierat oratio.*

Rursus hujus efficacem habemus probam Gen. c. 18. ubi narratur, quod Deus abominandis Sodomitarum sceleribus ad extremam concitatus iracundiam, funditus igne & sulphure eorum civitates exurere statuerit, quod divinum suum decretum, cum fideli suo servo Abraham apertuisset, ut ait Scriptura, ipse stans coram Domino & appropinquans, ad validissima recurrit orationis arma, ut ab iis divinam repellat justitiam, ut vincat invincibilem, ut liget omnipotentem, & impetret misericordiam: *Numquid perdes justum cum impio? si fuerint quinquaginta justi in civitate, peribunt simul? Et non parces loco illi propter quinquaginta justos, si fuerint in eo, abste à te, ut rem hanc facias, & occidas justum cum impio, fiatque justus sicut impius, non est hoc tuum; qui judi-*

cas omnem terram. Nequaquam facies, iudicium est. Et ecce confestim tam pia ac humiliter servi sui orationi iratus succumbit Dominus, teste Scriptura: *Dixitque Dominus ad eum, si invenero Sodomis quinquaginta justos in medio civitatis, dimittam omni loco propter eos.* Abraham veritus, ne praedictus justorum deesset numerus, eum deminuit, & denuò ad Dominum clamat: *Quia semel ceppi, loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis & cinis. Quod si minus quinquaginta justis quinque fuerint? delebis propter quadraginta quinque universam urbem?* Et ecce rursus annuit Deus: *Non delebo, si invenero ibi quadraginta quinque.* Verum iterum ad minorem Abraham descendens numerum instat: *Si autem quadraginta ibi inventi fuerint, quid facies?* ait: *Non percutiam propter quadraginta.* Ad hoc iterum Abraham humiliter sua excusata impotuitate: *Ne quaeso, inquit, indigneris Domine, si loquar: quod si ibi inventi fuerint triginta?* Respondit: *Non faciam, si invenero ibi triginta.* Non acquievit Abraham, sed suæ instantiter influit orationi: *Quod si ibi inventi fuerint viginti?* ait: *Non interficiam propter viginti.* Instat rursus Abraham: *Obsecro inquit, ne irascaris Domine, si loquar adhuc semel: quod si ibi inventi fuerint decem?* Et dixit non delebo propter decem. Quo dicto, ait Scriptura: *Abiit Dominus.* Sed cur quasi fugit Dominus? Cur quaeso rogantem subrefugit Abraham? Ah violentas divina justitia orationis verebatur vires, timebatque ne Abraham ad numerum quatuor justorum descendens, divinam impetraret clementiam, sicque de justitia triumpharet misericordia. Ita oppositè cenlet Doctissimus Cajetanus: *Cur abiit Dominus postquam cessavit loqui?* Et respondet: *Recessit non ulteriores expectans preces, quia si expectaret, misericordia amoveret supplicium, & superexaltaret iudicium. Quia, quandoquidem omnipotens sit, omnia potest, vincens invincibilem, ligans omnipotentem.*

Abundè satis, ut credo, ostensa est admiranda orationis potestas. Verum antequam huic finem imponam discursui, perplacet efficacissimum illius in lucem profectè effectum, imò & miraculum, quod in obstinatorum peccatorum ad Deum conversione ingenue agnoscit S. Thomas à Villa-Nova: *Peccatores obstinati & obdurati in peccatis quasi miraculose salvantur.* Cui concinens S. Bernardus, illud opus solè Dei asserit esse

Matt. c. 26
v. 56.

Verf. 25.

V. 26, 27.

Verf. 28.

Verf. 29.

Verf. 30.

Verf. 31.

Verf. 32.

Matt. c. 26
v. 41.

Gen. c. 18.
v. 23, 24.

Luc. c. 22.
v. 47.
Matt. c. 26
v. 43.

Thom. à
Villa Nova
Dom. 8to.

esse potestatis: Sicut enim, inquit, fermentatam massam in azymam redire difficilissimum est, ita carnem & mentem fermento peccatorum, & a murcâ vitiorum infectam, in pristinam restitui munditiam, solius Dei opus est. Unde Job egregiè ad Deum exclamat: *Quis potest facere mundum de immundo, nonne tu, qui solus es?* Et Jerem. *Si potest Æthiops mutare pellem suam, & Pardus varietates suas, ita & vos poteritis benè facere, cum didiceritis malum. Genuinam tantæ difficultatis ad induratum peccatorem convertendum assignat S. Bernardus rationem: Cor durum ipsum est, quod nec compunctione scinditur, nec pietate mollietur, nec movetur precibus, exemplis non inducitur, minis non terretur, beneficiis obduratur, flagellis non eruditur, & ut breviter cuncta horribilis mali mala complectar, ipsum est, quod nec Deum timet, nec hominem reveretur. Quod idem evidenter ipsamet infallibilis attestatur Veritas per Ezechielem: Multo labore sudatum est, & non exiit de ea nimia rubigo ejus, nec per ignem. Ac si diceret, omnibus medius usus sum, ut devium peccatorem ad rectam æternæ vitæ semitam reducerem, nunc tribulationem immittens, nunc morbo & infirmitate tentans, gratiâ præveniente ad internum mentis illius sæpè sæpius pulsavi ostium, sed heu! omnia in vanum. Multo labore &c. Non exiit rubigo. Hæbraicus textus legit: Non exiit rubigo abominationis & obstinationis. Unde de tanta cordis humani conquerens duritie per eundem clamat: Mundare te volui, & non es mundata à sordibus. Imò quasi id exequendi medium indagans, ait: In quo mundabo cor tuum? Quia, ut rectè dicit Sapiens: Impius cum in profundum venerit peccatorum contemnit. Nimirum Deum ipsum, ejus leges, minas atque afflictiones vilipendit, ut clarè attestatur doctissimus Lyranus hisce verbis: Contemnit supplicia, contemnit correptionem, pœnitentiam, omnemque medicinam. Cujus genuinam reddit rationem Cæsarius: De multitudine peccatorum desperatio nascitur, & ex desperatione, absque ulla reverentia peccatorum fræna laxantur. Quod adamussum confirmat S. Gregorius: Vitiata culpa obligat mentem, ut nequaquam surgere possit ad rectitudinem: conatur & labitur: nam ubi diu sponte persistit, ibi cum noverit, cadit. Et hoc exitiale damnum in peccato perseverantibus minatur Deus per Prophetam Amos: Super tribus sceleribus Damasci, & super quatuor non convertam eum, Super tribus sceleribus*

Iob. c. 14. vers. 4.
Jer. c. 13. v. 23.
Bern. lib. 1 de consid.
Ezech. c. 24. v. 12.
Ezech. c. 6 v. 3.
Prov. c. 18 vers. 3.
Amos. c. 1.

ribus Gaza, & super quatuor non convertam eum. Super tribus sceleribus Edom, Tyri, Moab, Iuda, & super quatuor non convertam eum. Quasi dicat, inquit S. Thomas à Villa-Nova: Tribus sceleribus aliquando parcam, quarto vix parcam, quia qui Deum contemnit, meretur & ipse contemni. Et ideo dicit, super quatuor non convertam eum: quia rarissimè, qui tales sunt, convertuntur. Et pavorem iis inculcare tentans, exclamat: Audiant concubinarij, raptores, lusores, usurarii, &c. Qui in iis & aliis peccatis diu malè securè dormiunt, & parveant, & contremiscant. Et totum hoc insigni dilucidat similitudine: Sicut, inquit, qui in aegritudinibus secularibus, corporalibus, distemperatis humoribus aegrotat, facillè sanatur: qui autem corruptus omnino, putridus, diuturnâ febre laborat, longo tempore & forti medicaminè vix curatur. Nec mirum, quia ex infallibili Philosophiæ regula: Ex frequentatis actibus fit habitus. Ex qua legitima deducitur consequentia: ergo qui continuo actum peccaminosum reiterat, acquirit habitum peccandi. Cumque doceat Philosophus, quòd *Habitus sit qualitas difficulter à subjecto mobilis*: Rursus rectè sequitur: ergo habitus peccaminosus ab homine obdurato & obstinato est difficulter mobilis. Imò, ex repetitis sæpè sæpius actibus inducitur prava peccandi consuetudo, quæ ab Aristotele nuncupatur altera natura, à S. P. Augustino fabricata natura, quibus adscriptulatur Theodoretus, dicens: *Vetus profectò sermo, consuetudo est altera natura: omnia enim, quæ longâ consuetudine animus comparavit, paria censentur cum naturalibus*. Hujusmodi tamen peccatores ad rectam piæ vitæ semitam revocare omnipotens potest oratio.

Ad quod probandum, mysteriosam atque stupendam perferutari lubet quadriduani Lazari resuscitationem, in qua ingeniosè & subtiliter varias Christi Domini annotat Augustinus ceremonias, scilicet quòd infremuerit spiritu, turbavit semetipsum; deinde internam animi inueniens amaritudinem, uberrimè fleverit. Et *lachrymatus est Jesus*. Et necdum resuscitatus est Lazarus, nedum audeat clamare Christum, *Lazare, veni foras*. Verùm, accedente humili Christi Domini ad Patrem oratione, Jesus elevatis fursum oculis, dixit: *Pater, gratias tibi ago, quoniam audisti me*. Et tunc clamavit voce magna, *Lazare veni foras, & statim prodiit, qui fuerat mortuus*. Sed quare tot stupendæ ostentationes?

S. Thom. à Villa Nova
Tribus sceleribus aliquando parcam, quarto vix parcam, quia qui Deum contemnit, meretur & ipse contemni. Et ideo dicit, super quatuor non convertam eum: quia rarissimè, qui tales sunt, convertuntur.

S. Thom. à Villa Nova
feria 4.
Domin. 1
Quadragesima

Matth. 1
vers. 16.

Ioan. c. 11
vers. 33.

tationes? Cur speciales hujus mortui revocandi ceremoniæ? Cur divinâ opus oratione? Ah! non nisi ut admirabilis illius innotesceret virtus & efficacia. Etenim juxta S. Thomam, quatuordecim Lazarus peccatoris obstinati & obocæati verissimum est symbolum, qui ad spiritualem animæ vitam non nisi difficillimè & miraculosè potest revocari. Latet in hac Lazari suscitacione, spiritualis suscitatio peccatoris. Lazarus namq; quatuordecimus, sœtulus, & sepultus, peccatoris typum gerit, non cum vivo, sed obstinati, indurati, corrupti, in quo ratio, mens, sensus, synderesis, vitio sepulta sunt. Quatuordecimus est, quoniam quatuor dies in peccato habet, scilicet consensum, opus, consuetudinem, contemptum. Ad hunc resuscitandum nil valet vox Concionatoris, nil manus efficit tribulationis, frustra aëa mentis turbatio, vanæ omnino lachrymæ, sed planè omnipotenti opus est oratione,

quæ cum una sit, omnia potest. Verùm de hujusmodi peccatorum conversione forsitan latius deo dante infra.

Si itaque o Auditores tam potentia, tam efficacia sint (ut videmus) orationis arma, iis in quacumque necessitate, afflictione ac discrimine utantur. Si diabolicæ crudeliter in te sæviant tentationes, si te carnalis acriter torqueat & stimulet concupiscentia, fortissimum precum arripe scutum. Si pravæ consuetudinis mole gravaris, unicum assidue tantæ infirmitatis antidotum, nimirum orationem: hæc namque dæmones terret, fores inferni obferat, cælestem aperit januam, sœtendum, id est induratum ad vitam spirituales revocat peccatorem, & ad æternam, impetratâ ingenti suâ virtute divinâ gratiâ & misericordiâ, deducit beatitudinem, quam nobis omnibus concedat Pater, Filius, & Spiritus sanctus, Amen.

FERIA SEXTA,

Dominicæ primæ Quadragesimæ.

Surge, tolle grabatum tuum, & ambula. Joan. cap. 5.

Celeberrimi non tantum sacræ Scripturæ Interpretes, verum etiam fundatissimi Ecclesiæ Doctores acriter inter sese decertant, quidnam Christus Dominus suâ admonitione, atque consilio Apostolis & nobis indicare prætenderit mysterium, dicens: *Estote prudentes sicut serpentes.* Quam plurimæ enim non infimæ sanè notæ, constanter adstruunt, eum suos strenuè in hac militante vita edocuisse certamen. Etenim, ut rectè cognoscunt Naturalistæ, eam serpens sibi ingenitam habet proprietatem, ut in quacumque contra inimicum collisione, cuncta corporis sui membra pro capitis conservacione, discrimini, gladioque exponat. Quam prudentiam nobis, & discipulis inculcans Jesus, iugiter, ut omnis Christianus cuncta peritura, vitam, divitias, mundi que delectamenta flocci faciat, tormentaque irideat, modò Christum Ecclesiæ supremum caput defendat, animamque corporis caput, immuncem ab omni peccati vulnere reserret.

Alii hîc Christum aliam tangere arbitrantur
Quadragesimale P. H.

serpentis proprietatem; dicunt enim, eam tantæ esse astutiæ, ut, incantaciones venatorum suavisonâ vocis excitatione commotas, unam aurem, veritus, ne ad egressum è spelunca sua alliciatur, super terram reclinet, alteram verò caudâ suâ obturet. Hunc nos imitari adhortatur magnus ille veræ Christianæ doctrinæ magister, Christus nimirum, ut aures nostras obstruamus, ut eas infamibus malignarum linguarum detractionibus, insolentibus contumeliis, inhonestis colloquiis, impudicis cantilenis, perversis ac impiis mundi, dæmonis & carnis persuasionibus occudamus. Et vult, ut prudentes simus sicut serpentes, ne in callidi venatoris diaboli retia incauti incidamus.

Rursus alii aliam non absque exiguo profectò fundamento ingrediuntur viam, asserentes, serpentem tantâ pollere prudentiâ, ut ipsi à Hieroglyphicis honorificum immortalitatis, atque terrenæ fœlicitatis contemptus adscribatur symbolum. Quod ex lepida quadam Poëtarum eruunt fabula. Poëtæ enim fingunt, mortales o-

L lim

S. Thom. 2
Villa nova
serm. 6.
Dom. 4.
Quadrages.

S. Thom. 2
Villa nova
serm. 6.
Dom. 4.
Quadrages.

S. Thom. 2
Villa nova
serm. 6.
Dom. 4.
Quadrages.

Matth. 10
vers. 16.

Joan. c. 11.
vers. 33.

Pierius
lib. 14.

lim à diis instantibus precibus sollicitasse, ut im-
marcescibilis juventutis dono gauderent, quo Jo-
vis ceterorumque Deorum benignitate atque li-
beralitate concessio, eò processere dementia, ut
tantum thesaurum asino vehendum commiserint,
teste Pierio : *Adeo imperiti fuerunt, ut eam asino
veclandam cõmendarint, hinc verò sti confectum
ad fontem quendam pervenisse, in quo serpens loci cus-
tos, stativam habebat custodia, cumque inde bibere
centasset, à serpente prohibiti, neque alià conditione
bibendi facultatē illi factam, quàm ut id omne, quod
vehebat onus, anguis mercedis nomine concessisset.
Ex eo inde tempore omnes angues, senectute singulis
annis abjecti, juvenescere, homines verò senio con-
fectos marcescere. Ad quod infortunium alludens
Tibullus canit :*

*Anguibus exiit tenni cum pelle vetustas,
Cur nos angustâ conditione sumus ?*

Ex hoc inquam plerique inferunt figmento, Chri-
stum Dominum salutare suo documentum Aposto-
lis indicasse, eos non stultum asinum, verum
prudentem & astutum serpentem sequi oportē-
re. Quandoquidem ille inestimabilem, nullique
pretio adæquandam immortalitatem pro objecto
frigida aqua haustu vendiderit, hic autem u-
nionem illum cunctis terminis rectè præposuerit.
Vult itaque docere, quàm insanum sit cum asi-
no pro mundana & fluxa re æternam vilipendere
beatitudinem, & quàm securum sit, cum serpen-
te sempiternæ diligenter satagere immortalitatis.
Estote ergo prudentes, &c.

Omnes hæc fateor præacti loci ingeniose sunt
dilucidationes. Verum ad præsens, quod mente
pro hodierno discursu concepi, institutum, aliana
sonabor, ex altera, quam ex Naturalistis profert
antiquissimus Tertullianus, colubris proprietate
clare deducere interpretationem; nimirum eam,
quod ipse ex naturali instinctu per foramen ar-
ctum transeundo, ut rejuvenescat, antiquam
exuat pellem, eamque in veteri caverna sua re-
linquat, ad quam, veritus, ne illam fortasse ejus
visu & oblectamento allectus, reassumeret, nun-
quam revertitur. *Quando serpens senescit, quarit
mutare pellem. Relicto itaque inter petras suo exu-
vio, locum mutat, & fugit in altum, inquit Tertul-
lianus, ne cutem videat.* Hoc nos Christianos se-
culò imitari debere divinus assentit Doctor Paulus
ex divina & infinita Christi doctrina dicentis :
*Estote &c. Quasi diceret, o peccatores! Expoliate
vos veterem hominem cum actibus suis, id est, abji-*

Tertull. 1.
de cultu
feminar.
c. 2.

Col. 3. v. 9

cite sordidam, atque squalidam perverſa consue-
tudinis cutem, deserite inordinatam vestram
concupiscentiam, irregulatos compescite appe-
titus, illicitaque exuite desideria : *Et induite no-
vum hominem, qui secundum Deum creatus est
in justitia & sanctitate veritatis.* Et in hoc vobis
planè necessaria est astuti serpentis prudentia. Ut
scilicet omnem locum, omnem peccandi anſam,
occasionem, ut exitialem animæ pestem evade-
tis : ne modò induto novo homine iusto, de-
nuò arreptâ delinquendi occasione, veterem
hominem cum actibus suis, id est peccatorum
cum iniquitatibus suis reassumatis. Hoc idem
dogma inculcat in hodierno Evangelio agrotò
sanato Dominus dicens : *Tolle grabatum tuum,
tolle peccati occasionem : Ne deseris tibi contingat.* Perniciosum enim est, & animæ maximè
lethale, in peccandi occasione versari, quia maxi-
mum relapsus subest periculum. Hic scopus erit
moderni discursus, quem, ut attingamus, rogitē-
mus pro divino Spiritus S. adjuvamine piam An-
gelorum Regiam, salutantes eam Angelico elo-
gio Ave &c.

*Surge, tolle grabatum tuum, & am-
bula.*

DOctissimus & antiquissimus Doctor Tertul-
lianus loco citato puschram pro incepti in-
troductione mihi suppeditat semitam; D. Tho-
mas à Villa Nova verò solidas Tertulliani dictum
confirmantes subministrat rationes. Ille namque
acriter exaggerat de sua præsumptis constantia
periculum : hic obvium animæ extollit exitium,
& cunctis omnis peccandi occasionis vitanda sa-
luberrimum prolixè persuadet consilium. Tertul-
lianus ait : *Qui præsumit, minus veretur, mi-
nus præcavei, magis periclitatur. Timor fundamen-
tum salutis est. Præsumptio impedimentum timoris.*
Et solidè pergens subjungit : *Vtilius ergo, si cogi-
tentus, non posse delinquere. Sic enim timebimus, ti-
mendo cavebimus, cavendo salvi erimus.* Tho-
mas autem peccatorem simul adhortans ad pœ-
nitentiam, constituensq; Christianis idololatriæ,
de qua heri egimus, vivum virtutis Chananzam
exemplar, divinè dicit : *Factus, o peccator, pro a-
nimâ tua, quod fecit illa pro filia sua, consimili enim
morbo laborat, pari agitudine gravatur, sic à de-
monio malè vexatur. Curre ad medicum, inquire
medelam, clama, obsecra, instas, fac quod ista fecit, li-
ber eris, sicut & filia eius liberata est.* Et ad rectam
id

Ad Philip.
c. 4. v. 24.

Prov. 6. 6
vers. 28.

Psal. 2.
vers. 3.

Augustin.
lib. Confe-
c. 8.

Thomas à
Villa nova
Domin. 2.
Quadrages.

id exequendi illum comunens methodum, ad-
dit: *Primo itaque egredere de finibus tuis, sicut il-
la de suis egressa est: relinque non solum peccata,
sed etiam occasiones peccatorum, & elongare ab
eis quantum potes, & sic obvialis Salvatori, sicut
scriptum est, surge, qui dormis, exurge à mortuis, &
illuminabit te Christus. Nam inter peccatorum
fines Christum invenire non poteris. Pelle à domo
tua concubinam, dimitte fraudes, avaritias cau-
siones disrumpe, & omnem peccandi occasionem
effuge, & statim aderit tibi Christus. Quid
enim tibi proderit in mediis fructibus clamare? Et
inter medias inferni leges, anima tua salutem opta-
re? Si verò liber esse cupis, longè fac à te vitiorum
servitutem.*

Duobus his innixis sententiis, aggredior tum
ex S. S. P. P. tum Sacra Scriptura dilucidè de-
monstrare, quàm necessarium sit Christiano lub-
ricam peccandi occasionis devitare viam. Pro
quo operæ pretium est ingens illius periculum,
imminentem versanti in delinquendi opportuni-
tate ruinam, imò quasi impossibilitatem inter
varias relabendi occasiones rectè subsistendi, se-
dulo exaggerare. Hanc profectò paucis, sed ner-
vosis verbis attingit Sapiens: *Nam quid potest ho-
mo abscondere ignem in sinu, ut vestimenta illius
non ardeant? Aut ambulare super prunas, ut non
comburantur plantæ ejus? Ideoque Propheta Da-
vid proprio edoctus dâmo, stupendæ vinculo-
rum peccati constrictionis non ignarus, cunctis
peccatoribus, non tantum ea esse disrumpenda,
verum etiam procul à se abjicienda inculcat: Di-
rumpamus vincula eorum, & projiciamus à nobis
jugum ipsorum. Id est omnes à nobis rursus in idem
peccatum reincidendi occasiones femoveamus,
quæ perniciosi existunt laquei, quibus misera ho-
minis anima ab astutis inferni venatoribus illa-
queatur. Hoc apprimè agnovit, & deduxit Augu-
stinus ex deplorando intrinseci amici sui Alipii
casu, quem ex illo prolixè perplacet enarrare.
Cum aversaretur & detestaretur talia (nimirum
ludos gladiatorios) quidam ejus amici & condi-
scipuli, cū forte de prandio redeuntibus obvius esset,
recusantem vehementer, & resistentem, familiari
violentiâ duxerunt in amphitheatrum crudelium
& funestorum ludorum diebus, hac dicentem: si
corpus meum in illum locum trahitis, numquid &
animum, & oculos meos in illa spectacula potestis in-
ducere? Adoro itaque absens, & sic & vos supera-
bo. Ecce Alipius suæ planè confidens constantiæ,
& animositati, indubitaram in hoc certamine si-*

bi adscribebat victoriâ. Sed heu! victus oc-
cubuit, inquit Augustinus: *Gladiatorii spectaculè
hiatu incredibili & incredibiliter abreptus est. Audi-
te prosequentem Augustinum ac Alipii extremam
ad resistendum diligentiam extollentem: Ille et-
iam clausis foribus oculorum interdidit animo, ne in
tanta mala procederet, atq; utinam, clamat Augu-
stinus, & aures obturasset. Ecce oculos, quos pia
mens occluserat, auditus referavit, miserum-
que dejecit. Nam quodam pugna casu, cum clamor
ingens totius populi eum pulsasset, curiositate victus,
& quasi paratus, quidquid illud esset, etiâ visu con-
temnere & vincere, aperuit oculos, & percussus
est graviore vulnere in anima, quàm ille in corpore,
Cecidit que miserabilis, quàm ille, quo cadente fa-
ctus est clamor. Et paulò infra: *Vi enim vidit illum
sanguinem, immanitatem simul ebibit, & non se
avertit, sed fixit aspectum, & hauriebat furias, &
nesciebat, & delectabatur scelere certaminis, & cru-
enta voluptate inebriabatur. Et nõ erat jam ille, qui
venerat, sed unus de turba ad quam venerat. Quid
plura? Spectavit, clamavit, exarsit, abstulit inde se-
cum in janitiam, qua stimularerur redire; non tantum
cum illis, à quibus prius abstractus est: sed etiam pra-
illis alios trahens. Ecce quàm magna ex minima la-
bendi occasio scintilla sæpè sapius exoritur
iniquitatis flamma. Non se avertit Alipius à spe-
taculo, sed fixit intuitum, & summam secum in-
dè abstulit infamiam.**

Potentissimum hujus virus summoperè exhor-
rescens & extimescens patientissimus Propheta
Job, salutari contra illud sese communit antido-
to. *Pepigi, inquit, fœdus cum oculis meis, ut nõ cogi-
tarem de virgine: 70. Interpretes legunt: Fœdus posui
oculis meis, ut non intelligam super virginem. Ubi
urumque, tam internum mentis, quàm externum
visus scriptura tangit oculum. Verum quare tam
exactum cum utroque pangit fœdus Propheta?
Divinè respondet Glossa: *Visum sequitur cogitatio,
cogitationem delectatio, delectatione consensus, con-
sensum opus, opus consuetudo, consuetudinem neces-
sitas, necessitatem damnatio. Et nonne hanc veri-
tatem summo nostro dâmo in primæ matris no-
stræ Evæ, reperimus nocivo lapsu? Ecce in veti-
tum arboris fructum curiosus conjicit oculum:
& mox illius contemplatur bonitatem, atque pul-
chritudinem: Vidit igitur mulier, quod bonum
esset lignum ad vescendum & pulchrum oculis. Et
confestim tacitè, & furtivè subintrat dele-
ctatio, Aspectusque delectabile. Hæc consen-
sum extorquet, ille opus suadet: Et tulit de**

Ad Philip.
c. 4. v. 24.

Prov. 6. 6.
vers. 28.

Psal. 2.
vers. 3.

Augustin.
lib. Confess.
c. 8.

Thomas à
Villa nova
Domin. 2.
Quadrages.

Iob. c. 31.
vers. 1.

Gen. c. 3.
vers. 6.

fructu illius, sicutque viro & comedit. Et hinc tota humana miserè interit postteritas.

Et quid quæso invictum vitum Davidem, in quo sibi complacere Dominus, prostravit? Quid eum in abominandum adulterium, & fraudulentum incidere fecit homicidium? Ah! non nisi unicus pulchræ Bethsabee intuirus, *Accidit autem, ut surgeret David de fratre suo post meridiem: & ambularet in solarario regio, viditque mulierem se lavantem: Et ecce visum sublecuta delectatio: Erat autem mulier pulchra valde. Delectationi peccandi accessit consensus, & de consensu processum ad opus. Missis itaque David nuntiis, tulit eam. Quia cum ingressa esset ad illum, dormivit cum eâ. Sic quoque attestatur Augustinus: David ille sanctissimus vir vidit mulierem nudam, & admiravit eam, & statim homicidiû simul fecit & adulterium. Quod si unus pulchritudinis muliebris aspectus tantas in pio Davidis animo accendere potuerit flammam, si unius pomi intuitus miserè deperit Evam, si tanta fuerit oculorum suorum Jobo custodia cura, quanta vobis, ô insulsi juvenes! habenda est in vestrorum oculorum gestulationibus moderandis diligentia. An forsitan vos arbitramini, qui curiosos in plateis, in templis, & familiari conversatione in puellas convertitis oculos, earumque pulchritudinem contemplantini, immunes persistere postea carnali commotione, atque interna delectatione; nec veremini colludentem concupiscentiam? Errat, errat qui eumque hoc præfuit, & ferius vereor eum Jeremia Propheta clamabit: *Oculus meus depraedatus est animam meam.* (Visum enim sequitur delectatio) quia Jobi non institi vestigiis, quia cum oculis meis salutare non pepigi fœdus, ecce depraedatus est animam meam. Noli itaque tantum tuæ confidere fortitudini, sed Apostolum imitans: *Ab omni specie mala abstinere*: id est, non tantum à peccato, sed etiam ab umbra fuge peccati, devita etiam minimam reincidendi occasionem. Sed heu! promiscuè oscula admittuntur, nec manuum pruniens consideratur actus, & impudica sæpè sapius à filiabus procis permittitur libertas. Et nonne ex hac nimia familiaritate resultat maxima in peccatum proclivitas? Unici tantummodo, sed omnium Doctorum cõphtæi adfero testimonium, quod non tantum laicos & sæculares, verum etiam apprimè tangit religiosos, & maxime presbyteros, qui duplicant ob evidens secutum delictum, scandalum: *Qui cum mulieribus habitantes putant se castitatis obtinere virtutem, igno-**

2. Reg. c.
11. v. 2, 4.

Thren. c.
3. v. 51.

Thess. c. 5.
vers. 22.

Aug. serm.
de temp.
243.

rant se apud Deum dupliciter reos existere, dum ipsos in periculum mittunt, & alius exemplum perversæ familiaritatis ostendunt. Si rei duplicis (de occasione peccandi loquitur Augult.) qui sub eodem demorantur tecto, quid de concubinis dicet? Unicum tantum: *Coram Deo, inquit, & Angelis confessor atque denuntio præcipue, temporibus Christianis concubinas numquam habere licuit, numquam licebit.*

Noverat Augustinus, libidini & concubinae suæ totaliter addictus animæ suæ calamitatem, & nimiam sensualitatis toties repetitum peccatum refundere propensionem; quæ eum tam arctis voluptatum stringebat vinculis, ut ipsemet ingenuè confiteatur, non conjugalem separationem, sed concubinalem, simulque suam deplorare dementiam. *Interea peccata mea multiplicabantur. & avulsa à latere meo, tamquam impedimento conjugii, cum quacubare solitus eram, cor ubi adharebat, concisum & vulneratum mihi eras, & trahebat sanguinem. Et illa in Africam redierat vovens tibi alium viram nescituram, ac ego infelix nec femina imitator, dilationis impatiens, tamquam post biennium accepturus eam, quam petebam: quia non amator conjugii, sed libidinis servus eram.* Verum audite, quid ille magnus Doctor de tanto cœlestis gratiæ lumine sibi præstito dicat capite sequenti: *Tibi laus, tibi gloria fons misericordiarum. Ego fiebam miserior, & tu propinquior aderas, iam dextera tua ereptura me de cœno & ablutura, & ignorabam. Sed annotate concubinari, quam viriliter Augult. non tantum fortissima consuetæ incontinentiæ diruperit vincula!*

*Nihil mihi, inquit, iam fugiendum, quam concubinum esse decrevi. Prorsus nihil hujusmodi quero, nihil desidero. Cum horrore atque aspersione recordor. Verum grave illius jugum à sese abjecerit, omnem fœminatū tam strictè evitans conversationem, ut etiam propriam sororem in ædibus suis commorari noluerit, te iste Possidoro: *Par virginibus in continentia observatione, fœminatū intra domum suam nullā cor verari sueris passus, nequidem germanam sororem. Et efficacem subnectit rationem: Nam amor spiritus ualis generat affectuosum, affectuosus obsequiosum, obsequiosus familiarem, familiaris sæpè generat carnalem. Et fit id, quod reprehenditur à Paulo, ut, clem spiritu quis cepit, carne consumat. Audite hoc, inquam, luxuriose, qui ante pedes confessarii lachrimamini, gemitis, & virtute sacramentalis confessionis libidinis vincula, ut apparet, disrumpitis, verum, in domo vestra concubina**

Aug. l. 6. Conf. c. 19.
Cap. 16.
Aug. l. 1. Soli. c. 10.
Possid. c. 26.

Thomas a
Villa nova
feria 6.
Domin. 4
Quadrages.

1. Reg. c. 7
vers. 3.

Gen. c. 3
vers. 2.

bitam retinentes, jugum ipsius minimè abjicitis: sed è contra in proxima relabendi in idem crimen occasione versamini. Ah! quàm periculosa! quàm vana similis confessio, quàm inutiles gemitus, quàm inanes lachrymæ! Audite, quid de hujusce mundi pœnitentibus dicat S. Thomas à Villa nova: *Sunt etiam qui reverentia quâdam animi: pro commissis gemitus imo pectore mittunt, & oculos in fonte lachrymas affluenter effundunt, sed nullo animi vigore peccati jugum à se abjiciunt: statim enim post lachrymas (non derelicta nimirum peccandi occasione) redeunt adplorata. His à Christo dicitur, tolle lapidem. Quasi dicat, placet, quod commissis ploratis, sed deplorata non repetatis. Qui enim lavatur à mortuo, & iterum tangit mortuum, quid illi profuit ablutio? peccator rediens ad peccatum, sicut qui abluit laterem, ablucendo enim amplius sordidatur. Unde contingit eis illud verè proverbii: canis reversus ad suum vomitum, & jus lota in volutabro luti.*

Si ergo velis dignoscere homo, utrum veras effundas lachrymas, Deo quæ gratas, utrum debita ad Sacramentum Pœnitentiæ accedas contritione, an efficax emendandæ vitæ habeas propositum? Conscientiam, animamque tuam sedulo examina cum Samuele interrogante populum Israëliticum: *Si in toto corde vestro convertimini ad Dominum, auferite Deos alienos de medio vestri.* Inspice inquam, an Deos alienos, id est, omnia peccata tua è corde & affectu tuo ejeceris: perscrutare, an Deam alienam, scilicet concubinam tuam è domo expuleris, vel ad minimum mox expellere sis paratus. Indaga, si omnem peccandi proflus ex animo detesteris occasionem. Quod si non, certus esto te inane, in posterum non reiterandi peccatum habere propositum, & nullam à commissis culpis recipere absolutionem. Etenim jugum peccatorum procul à nobis abjiciendum est. Sequere itaque ô Christiane pœnitens! salutarem Innocentii Papæ doctrinam: *Fuge personam suspectam, locum idoneum, tempus aptum, & quidquid est opportunum ad faciendum peccatum: quia sicut est difficile, in igne esse, & non ardere: ita difficile habere opportunitatem peccandi, & non peccare.*

Verum modò, omni Christiano necessarium fore, minimam peccandi devitare occasionem, evidenter è Scriptura deducamus. Jacob Genes. c. 35. specialiter admonitus à Deo, ut derelicta sua habitatione, in Bethel ascenderet, ibique altare Domino factum edificaret, ante quam tam pium aggrediretur opus, totam suam familiam ad exa-

Etam adhortatus est conscientia munditiam: *Jacob autem convocatus à omni domo, ait: Abjicite Deos alienos, qui in medio vestri sunt, & mundamini, ac mutate vestimenta vestra.* Cujus monito adeo præcisè cuncti obtemperarunt, ut ultra Jacobi mandatum plura præfiterentur. Dicit enim Scriptura: *Dederunt ei omnes Deos alienos, quos habebant, & in aures, quæ erant in auribus eorum.* Sed quid de his ô sanctissime Patriarcha, facere prætendis? Ubi tam idola, quàm pretiosa confides monilia? Ah! ah! non nisi terræ. *At ille infodit ea subter terebinthum, quæ est post urbem Sichem.* Interrogem modò te, quo id faciendi instigaris motivo? Quare ea non reletvas? Mehercule apprimè edoctus erat Jacob in sana Dei sui schola, noverat ipse quanto cuicumque homini minima peccandi occasio foret detrimento, & discrimini; cui malo obvians omnem amovit lapidem offensionis, eaque in terra abscondit, ne scilicet eorum in posterum ex visu revivisceret reminiscencia, & ad idolorum rursus cultum daretur reditus.

Et sanè prudenter: quid enim prodest peccata detestari, & peccandi arctè occasionem amplecti? ô peccator! tibi indubitanter id accidet, quod olim Phylistæis. Hi, ut vires Sampsonis enervarent, crines capitis illius radabant, sed radices non evellebant. Quo factum est, ut paulatim crescentibus capillis, pristina ejus redierit fortitudo, quæ cunctorum Phylistinorum Principum totalis existit ruina. Cum enim ipsi cum mulieribus splendide coram ludente Sampsonè epulabantur, ipsumque ludibrio exponerent, is, ut narratur Jud. cap. 16. *Apprehendens ambas columnas, quibus innitebatur domus, alteramque earum dextera, & alteram laeva tenens ait: moriatur anima mea cum Philistiim, concussis quoque fortiter columnis, cecidit domus super omnes principes, & ceteram multitudinem, quæ ibi erat: multoque plures interfecit moriens, quàm ante vitam occiderat.* Tu ô peccator! dum salutare pœnitentiæ accedis Sacramentum, sumis tibi gladium, inquit Ezechiel, radentem pilos, auferis verà confessione (ut apparet) omnis mortalis noxæ capillos: verum radicem non extirpas, nec diligenter peccandi evitas occasionem, sicque præsto est in eadem crimina reincidiva, & æterna animæ ruina. Quæ quanta hominis sit demencia, egregiè demonstrat Innocentius in hunc Davidici Psalmi locum, *Puiruerunt cicatrices meæ à facie insipientia mea. Quid insipientius, inquit, peccatore, qui & cognovit facinus, & committit, præcipitans se scienter in mortem? Certè brutum animal,*

Thomas à Villa nova feria 6. Domin. 4. Quadrage.

Aug. l. 6. Conf. c. 15.

1. Reg. c. 7. vers. 3.

Cap. 16.

Aug. l. 1. Solil. c. 10.

Possid. c. 26.

Gen. c. 35. vers. 2.

Vers. 4.

Vers. 5.

Jud. c. 16. v. 29, 30.

Psal. 37. vers. 6.

mal, si vider foream, declinat ab ea, non labatur in illam: & si forsitan alicubi difficultatem incurrit, non potest illuc sine difficultate reduci. Homo verò ab illicito semper allicitur, & in deliciis jugiter delatatur. Et hanc animæ tuæ incuriam vivum tibi ô peccator, ad oculum exponet exemplum. Dic mihi obsecro, si videres Dominum cujusdam domus, cujus tectum pluribus in locis apertum est, ingruente pluviâ, diversa vasa supponentem, ut aquam dilabentem excipiant, & post è fenestra eam ejicientem, nonne, ut inanem hanc illius exploderes diligentiam? Indubiè. Etenim hæc minime impedit, quò minus novâ accedente pluviâ, rursus aqua in domum incidat. Necessarium itaque & prudentis viri esse judicas tecti foramina occludere, ut aqua pro semper à domo arceatur. O stulte & insane pœnitens! quid tibi prodest toties Sacramentali confessione peccata tua expiare? Quid jurat aquam iniquitatis è corde tuo ejicere, si non obtures foramina & introitus portas, si non devites omnes peccandi occasiones, que te infallibiliter ad relapsum pertrahunt; sicque gravius vetere, animæ tuæ vulnus infligitur. Non sic, ô peccator! expurgare de gravi hujus negligentie somno, sume confessionis ac pœnitentiæ gladium, & rade non tantum peccatorum tuorum capillos, id est, non tantum tolle noxam, verum etiam radicem extrahe, omnemque prorsus effuge relabendi ansam.

Hoc, hoc luculenter te docuit Propheta David, ut registratum reperim^{us} in sacra Scriptura 1. Reg. cap. 26. Ipse à perfidis proditus Zephaïs, cognito per speculatores regis Saulis, exercitus adventu: *Ait ad Achimelech Hathaum & Abisai filium Seruja, fratrem Ioab dicens: quis descendet mecum ad Saul in castra? dixitque Abisai, ego descendam tecum. Venerunt ergò David & Abisai ad populum nocte, & invenerunt Saul jacentem & dormientem in tentorio. Cunctis quidem, ut Scriptura testatur, obdormientibus. Quâ Abisai visâ opportunitate Davidem acriter ad vindictâ stimulavit, & ut sese de manu sua in persecutorem ulcisceretur, est adhortatus. Verum ipse ab ea piè abstinuit diceas: Propitius sit Dominus, ne extendam manum meam in Christum Domini. Attamen Propheta mysterioso usus est stratagemate, auferens hastam Saulis capite proximam, scyphumque aquæ: *Tulit itaque David hastam, & scyphum aquæ, qui erat ad caput Saul & abiernunt. Verum in quo hic latet mysterium? Profectò non in hasta & scyphi ablatione, sed in illius ad Saulera remissione, & hu-**

1. Reg. c.
26. v. 6, 7.

vers. 11.

jus retentione. Accusata namque Abner Ducis militiæ invigilantia, hastam restituit, scyphum verò retinuit: *Ecce hasta regis: transeant unus de pueris regis. Hunc locum, hanc restitutionem mature perpendens Chrylost. curiosè indagat, cur hasta, & non scyphus remittatur. Utrumque enim ablatum æqualiter subiectum videtur restitutioni. An forsitan quispiam Davidi infamem inire re auderet vilis avaritiæ notam? Hoc neutiquam credo. Quid ergò sub rudi literalis hujus scripturæ sensu & corrice later mysterii? Quodnam obsecro pius David habuisse potuit motivum arma regia remittendi, hastam verò penes se conservandi? Ah quis nobis semitas ostender hunc labyrinthum evadendi? Sanè ipsemet scripturæ textus, qui securum inquit S. Chryostomus, ad instar Ariadnæ Theseo errabundo offert filum. Hunc locum non litteraliter, sed quàm maxime moraliter ipse intelligens, curiosè annotat execrabilem Saulis in benefactorem David ingratitudeinem registratam libro 1. Reg. capite 18. *Post diem autem alteram invasis spiritus Dei manus Saul. David autem psallebat manu sua, sicut per singulos dies, tenebatque Saul lanceam. Et misit eam, putans quòd posset configere David cum pariete. Et declinavit David. Ex quo factum est, ut ferrum lanceæ in parietem impingentis incurvatum fuerit. Advertens itaque prudens David illam ipsam lanceam, quâ eum perfodere tentavit, veritus, ne quandoque ejus intuitu efficax foret vindictæ irritamentum, illam ab oculis removit, & ad Saulem remisit; scyphum, antiquitus amicitie & pacis habitum symbolum (eò quòd inimici, dum invicem reconciliabantur amico, haustu alter alterum salutare) penes se retinuit, ut vindictæ immemor, infestissimo hosti suo condonare ostenderet. Hunc conceptum non ex meo effingo cerebro, sed ex solida Divi Chryostomi haurio doctrina, dicentis: *David sapientissimus hastam non scyphum aureum regi restituit, ne dum illam præ oculis & manibus haberet, injuria, quam adversus ipsum Saul fecerat, recordaretur. Apprimè enim noverat, quàm periculosa sit peccandi occasio.***

Ex hoc Davidis exemplo & accurata cautela, pro iis pulchra deducitur admonitio, qui in sciniis & cistis vestimenta occisi patris, fratris, vel propinqui adhuc sanguine tincta conservant, docenturque etiam cum Davide perniciosam hanc devitare temeritatem. Quoniam ex eorum intuitu natum est resuscitari pravam in homicidâ ulciscendi cupi-

vers. 23.

1. Reg. c. 18
v. 10, 11.

Bern. ser.
65. in Cæ.

Augustin.
serm. 250.
de tempore

Aug. lib. 2
Conf. c. 3.

Matt. c. 8.
v. 21.
V. 22.

3. Reg. c.
19. v. 20.

Bern. ser.
65. in Cae.

Augustin.
serm. 250.
de tempore

Aug. lib. 2
Conf. c. 3.

di cupiditatem, & per consequens certam imminere animae ruinam. *Majus enim, inquit Bernardus, miraculum est inter vehementes peccandi occasiones non cadere, quam mortuos resuscitare.* Hinc divinè cunctos Augustinus adhortatur Christianos aureis hisce verbis: *In occasione peccandi apprehende fugam, si vis invenire victoriam, nec tibi verendum sit fugere, si palmam desideres obtinere.* Et optime sanè nos admonet Augustinus proprio damno exitiale oportunitatis delinquendi expertus venenum; de se enim ait: *Nesciebam, & praeceps ibam tantà cœcitate, ut inter castaneos meos punderet me minoris decoreis, quàm audiebam eos jactantes flagitia sua, & tantò gloriantes magia, quàm magis turpes essent: & libebat facere non solum libidine facti, verumtamen laudis. Quod dignum est vituperatione, nisi vitium? Ego, ne vituperarer, vitiosior fiebam: & ubi non suberat, quo admissio avarer perditus, fingebam me fecisse, quod non feceram: ne viderer abjectior, quòd eram innocentior: & ne vilior haberer, quòd eram castior.* Ecce in qua mala unum Augustinum perniciosà traxerit peccandi occasio, nimirum pravum dissolutorum juvenum exemplum & consortium.

Ad præsentem discursum parumper prolixius prosequendum, instituto nostro non absonum fore arbitror, tria sacrae Scripturae loca, quae aliquam inter se primâ fronte involvere videntur repugnantiam, exactè & minutim enucleare. Primus registratus est apud Evangelistam matthæum cap. 8. ubi narratur, quòd quidam adolescens, (divinâ indubiè inflammatus Christi evangelizatione atque doctrinâ) salvatari ejus seic decreverit adjungere consortio. Quod tamen, antequam exequeretur, memor paterni cadaveris recenter mortui, & nondum inhumati, filialem in patrem volens demonstrare affectum, Christo domino hunc obtulit libellum supplicem: *Domine, permittit me primùm ire, & sepelire patrem meum.* Sed audite, quid replicet Jesus: *Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Omnem planè sequendi moram præcindens. Quod suo nequaquam carere autum mysterio. Dum secundum locum inspicio 3. Reg. cap. 9. ubi refertur, Eliam Eliseum in campo reperit in sui itineris locum, simulque Dei Prophetam sibi adfuisse: *Cumque venisset Elias ad eum, misit pallium suum super illum. Qui statim relictis bobus cucurrit post Eliam.* Magnam atque illum sequendi voluntatis ostendens promptitudinem. Verum, quod hic maximè notandum, adinstar istius adolescentis, reditum ad

patrem exoptulavit, petiitque aliqualem temporis moram, ut patri ac matri valedicere posset. *Osculor patrem meum, & matrem meam, & sic sequar te.* Sed attendite, quid ad hoc respondeat Elias: *Vade, & revertere.* Hic obstupesco & hæreo, & quomodo ex hoc intricato evadam labyrintho vix video. Ecce, quod magister negat, servus annuit, ille ait: *Sequere me; hic, vade, & revertere,* adolescens pium sepeliendi mortuum & quidem patrem opus patrare desiderat, & justam pro defuncto perolvere pensionem, Elifaeus oseulis ac ultimâ valedictione patrem & matrem honorare præcendit, opus longè sanè in ratione meriti alterò inferius, attamen hoc ab Elia permittitur, & alterum à Christo rejicitur.

Antequam hunc implicarum nodum dissolvamus, aggrediamur tertium locum Matth. cap. 5. ubi Evangelista mirum quid & stupendum de quodam obfesso, à Christo liberato, commemorat. Is namque pristinâ omnino receptâ salute, ne forsitan quandoque tanti beneficii immemor, Domino foret ingratus, illius comitari instantissimè exoptulavit annumerari: *Cumque ascendisset vocem, cepit illum deprecari, qui à damonio vexatus fuerat, ut esset cum illo.* Quod absolute renuit Christus: *& non admisit eum, sed ait illi, vade in domum tuam ad tuos.* Hic totaliter attonitus Ambrosius exclamat: *Cur non recipitur liberatus, sed domum abire jubetur?* Ecce, ubi lumen sperabam, densioribus involvor tenebris, difficilior namque hic cæteris apparet locus. Etenim nonne Christus potenti divinâ suâ voce, defessos piscandi labore, quiescentes Apostolos ad suam invitavit & attraxit sequelam? *Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum.* Nonne Matthæum sub gravi avaritiæ jugo, in telonio succumbentem divino suo intuitu ad Apostolatam allexit? quomodo ergo modò obfessum illum sequi desiderantem, & rogantem repellit, domumque remittit, *Vade in domum tuam.* Ah, inquit Ambrosius, in mysteriosa hac repulsa pulcherrima pro cunctis Christianis latet doctrina. Docet namque hic magno zelo, diligenti curâ, non tantum vanam gloriam fore detestandâ, verum omnes proorsus illius peccati præcindendas esse occasiones: ad cætera sapienti relinquens argumentandi modum. Hinc, ne ex liberati à damonio consortio parati miraculi reminiscencia renovaretur, illud occultare & totaliter sepelire volens, illum domum remittit. Et hunc Ambrosio conceptum apprimè confirmat Chrysof.

Matth. c. 5.
v. 18, 19.

1. Reg. c. 18
v. 10, 11.

Matth. c. 8.
v. 21.

v. 22.

3. Reg. c.
19. v. 20.

Chrysoſt. ſeſe reflectens ſuper ſtupendam fœrīdi
 quatrīduani Lazari reſuſcitationem, annotansque
 hæc Chriſti verba: *Solvite eum, & ſinite abire. In-*
tuere, inquit, quod nullam gloriam expeſtat, non au-
dit ſecum mortuum, id eſt, Lazarum, non jubet ſe-
cum eſſe, ut rem oſtendet factō miraculo. Etenim, ſi
 reſuſcitatus, Chriſtum verbum Dei deprædican-
 tem per totam Judæam fuiſſet comitatus, indubiè
 populus ſumma cum affluentia ad eum videndum
 accuſſet, Chriſtumque tanſi prodigii Auctorem
 indigitatſet, quod ut impediretur, Lazarum abire
 juſſit, nobis ſerīd hoc factō inculcans, magna cau-
 tela opus eſſe in devitandis peccandi occaſionibus,
 quæ fragili hominem, ad malitiam pronum, po-
 tenter ad lapſum trahunt. *Majus enim eſt miracu-*
lum, inter vehementes peccandi occaſiones non ca-
dere, quàm mortuos reſuſcitare. Et ob idem moti-
 vum prudentiſſima illa matrona Judith cuncta
 Holofernis ſpolia à populo oblata recipere noluit,
 ſed, ut ait Scriptura: *Porro Judith univerſa hæc ob-*
tulit in anathema oblivionis, verita, ne ex eorum
intuitu victoriæ contra Holofernem memor, in a-
nimo ſuo extolleretur, & ſuperbiret. Sic Rupert⁹:
Omnia qua fuerunt Holofernis, in anathema obli-
visionis obtulit Judith, ne ex ipſis ſpoliis occaſionem
haberet de Holofernis victoria ſuperbiendi.

Judith. 16.

Ex hoc genuina prima ſupra tactæ difficultatis
 innotuit ſolutio. Quod enim Dominus om-
 nem juveni ſequendi diſſuaſit moram: *Sequere me,*
& dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos, minimè
 admirandum eſt, quoniam meritō Chriſtus re-
 greſſum ad domum mortuariam, ut periculofum
 deteſtabatur: verebatur enim, ne adoleſcens, viſa
 ampla patris defuncti hereditate, favorabili inſpe-
 cto teſtamento, prædiis que quamplurimis abun-
 dantibus fructibus repletis ditatus, tenaci inſatia-
 bilis avaritiæ viſco caperetur, & potenti concupi-
 ſcentiæ divitiarum catenâ conſtrictus, à pio Do-
 minum ſequendi propoſito amoveretur. Quæ
 occaſio, ut evitaretur, reditum ei denegavit, &
 promptam imperavit ſequelam, docens cunctis,
 nocivas omnis peccati effugiendas eſſe occaſio-
 nes.

Et ſimile in Eliſæo non ſubſiſſe periculum, i-
 mō ſalutarem ipſi ad domum paternam extiſſe
 reſgreſſum, ideoque optimè dixiſſe Eliam: *Vade &*
revertere, conſtat ex ipſo textu, ut curioſè anno-

tat doctiſſimus Abulenſis. Refert Scriptura, Eli-
 ſæum, derelicto Elia, amicis ſuis pro valedictione
 forſitan myſterioſum extruxiſſe convivium: *Tulit*
par boum, & in aratro boum coxit carnes, & dedit
populo, & comederunt: quo per aſto, conſurgens abiit,
& ſecutus eſt Elham. Hic obſtupeſco cum Abu-
 lenſi, & peto, cur ô Eliſæe, amicis tuis tam duram
 coquis carnem? Cur teneram aviculam, virulum
 ſaginatam, aut alios delicatos cibos iis non appo-
 nis? Deinde, quare aratrum tuum igni devoveſt
 An forſitan aliâ tibi deſunt ligna? id minimè cre-
 dendum. Cur igitur illud tam inutiliter, quod
 terræ arandæ deſervire poterat, comburis? Audi-
 te, quid reſpondeat Abulenſis: *Maſtavit par boi,*
faciens ſolemnitatem omnibus amicis & cognatis
ſuis, quia nunc recedere volebat, numquam reditu-
rus ad ſtatum eorum, & in aratro boum coxit car-
nes. Hoc fecit non tanquam alia ligna non haberet,
ſed quia tranſire volebat ad Dominum, omnino vo-
lebat renunciare ſæculo, ita ut nihil relinqueretur
in illo, quod ad ſe pertineret. Ecce prudens Eliſæus,
 ne fortè ex boum aratrique reminiſcentia ab Eliæ
 ſequela, ad præſtitum alliceretur ſtatum, omnes
 præſcindendas judicans occaſiones, illos comen-
 dendos exhibuit, illud verò combuſit. Bene ergo
 Propheta ait: *Vade, & revertere.*

Ecce, ô Chriſtiani, audiviſtis ut credo ſufficien-
 ter, quàm periculofum animæ ſit, peccandi occa-
 ſionibus inhzere, imō miraculum, in iis non la-
 bi. Eja ergo cum veſtras ab omni peccati macu-
 la, ſacramentali mundaveritis confeſſione, dum
 exuiſtis veterem hominem, & induiſtis novum:
Eſtote prudentes ſicut ſerpentes. Evitate in idem
 peccatum relabendi occaſiones, fugite locum, in
 quo peccare conſueveritis, evitate perſonam, cum
 qua quandoque congredebamini in honeſtè, ab-
 horreſcite tanquam à peſte, à depravato confor-
 tio, quod vos quantories ad peccandum incitavit,
 & ad lapſum pettravit: ut ſic ad gratiam ſanctifi-
 cantem divino eſteti adjutorio in ea perfeveran-
 tes & morientes, mereamini æternæ beatitudinis
 optatum præmium, quod mihi & cunctis con-
 cedat Pater, & Filius, & Spiritus
 ſanctus. Amen.

DOMI

Verſ. 21.

Matth. 17. v. 5.

DOMINICA II,

QUADRAGESIMÆ.

Discipuli ceciderunt in faciem suam, & timuerunt valde.
Matth. cap. 17.

Matth. c.
17. v. 5.

Quamplurimi sacre Scripturæ Interpreter asumptum pro præsentis discursus themate perferuntantes locum, genuinam ingentis timoris Apostolorum indagant rationem, atque in ea reddenda multum diversificanti; dum hi divinâ Patris celestis voce, *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui*, illos consternatos autumant. Illi verò eos inexplicabili faciei, ac oculorum Christi splendore fuisse perterritos judicant. Ego modò sententiæ D. Augustini & Gregorii adhæreo, qui asserunt, Christum D. in monte Thabor apparuisse in ea potestate & majestate, quâ venturus est judicare vivos & mortuos: non in qualitate pii Redemptoris, sed rigorosi Judicis. Quod iis tantum incussit pavorem, ut in terram ceciderint. Et meritò, etenim, si Romani olim viso clementissimi Cæsaris Vespasiani, veri omnis mansuetudinis exemplaris, pietatem ob aliqua execranda crimina præter consuetudinem in magnam conversam esse indignationem, totaliter perterriti exclamârunt: *Va nobis, quia in indignationem conversa est pietas.* Nonne formidabili & horrendo spectaculo extremi iudicii Apostolis exhibito, atque annotato, mansuetum in severum, pium in crudelem, misericordem in justum fore commutatum, ipsi summo cum fundamento in terram prolabentes (cunctis Christianis hujus tragediæ incutientes timorem: *Transfiguratus est*, exiit misericordiæ & pietatis habitum, & induit strictæ severitatis iudicium) tacitè dicunt: *Va nobis, quia in indignationem conversa est pietas!* Ad justâ trutinâ hujus pavoris ponderandam rationem cum Augustino (cujus inrefragabili innititur auctoritati) binos Christi Domini oportet oculatim inspicere adventus.

Christus, inquit Augustinus, è cælo descendens, induit misericordiam, divinæ ex toto rigore satisfactorum justitiæ; ac proinde venit in mundum ad instar regis pacifici & clementis, teste Ec-
Quadragesimale P. H.

clesiâ canente: *Rex pacificus magnificatus est, cujus vultum desiderat universa terra.* Et Apostolo ad Titum: *Apparuit benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei, quasi sequens ait Augustin. Aristippi vestigia. Qui* (ut veteres referunt historiæ, à propria singulari in Socratem amicum amore, ad alienam attractus patriam, Dionysio Siciliae Tyranno suam obtulit mortem, simulque tanti itineris adjunxit rationem: *Veni, ut quod habeam, amico impertiar.* Nimirum vitam. Et recipiam, quod ipse non habet. *Et ut, qua non habet, accipiam, scilicet necem.* Haud dissimiliter, propriâ celesti derelictâ regione, pius in mundum descendit Dominus, ut homini divina sua, quæ habebat, amico elargiretur dona, gratiam ac spiritualem vitam, simulque id, quo ipse carebat, reciperet. Videlicet mortem, atque acerbissimam passionem. *In isto maligno sæculo*, inquit Augustinus, *quid aliud abundabat, nisi nasci, laborare, & mori: Et dedit, qua hic non erant, renasci, resurgere, & in æternum regnare; adeo, ut venerit ad nos celestis negotiator accipere contumeliam, & dare honorem: haurire ignominiam, & dare gloriam. O amor ineffabilis! ô pietas incomprehensibilis!*

Sed heu in secundo adventu, in tremendo illo extremi iudicii die transfiguratus erit, placabili extatâ misericordiæ formâ, & in dutâ rigorosa justitiæ imagine, reddens unicuique secundum opera ejus, atque comparens non in qualitate benigni Salvatoris, sed æqui Judicis. Audite horrenda de hoc Chrysostomi verba: *Sicut tempus misericordiæ iudiciû non suscipit, sic & tempus iudicii misericordiam non recipit.* Et subiungit: *In primo adventu, cum tempus esset misericordiæ, ait, nō veni iudicare, sed salvare, ostendens, quod cum venerit in secundo adventu, iudicii tempus, similiter misericordiâ locum non habebit.* Otremor! ô horror! ah formidabilis transmutatio, & horribilis transfiguratio! heu exaltemus vocem, & clamemus cum Romanis: *Va nobis, quia in indignationem conversa*

M

est pie-

Conc. 1.
adventus.

est pietas! De hoc tremendo die in presenti mens est discurre, aliquaque solida justitioris rationis in medium producere, invocata tamen Spiritus S. assistentia per Mariam Virginis intercessionem, divinis pro illa D. Thomae à Villa Nova de eadem tractatum materia verbis eam deprecantis: *Judicii finalis seriem, modumque dicturus, te deprecor alme spiritus, nostris ex alto illabere mentibus, ut tanto mysterio digna censeamus, pleno eloquio pervadamus. Da sermonem rectum & bene sonantem in os meum: persenetque ab ure meo, velut à tuba, populo Dei eloquium tuum: ut timeant mala aures audientium idem, & convertantur ad te Domine. Ne sicut viventes in die illa absorbeat eos furor tuus. Hoc summe Deus sancta Virginis precibus exoratus, cuius pium suffragium de vobis mente, flexis genibus imploremus dicentes, Ave gratia plena &c.*

Discipuli ceciderunt in faciem suam, & timuerunt valde.

Luc. c. 21.
v. 25, 45.
Matt. c. 24
Ioël. c. 2.
v. 31.
Malach.
c. 3. v. 2.

Matth. c.
24. v. 22.
Thomas à
Villa nova
conc. 1.
Advent.
Psal. 74.
v. 5, 6, 7.

Sane superfluum videtur (ut fateor) homini judicando in extremo iudicio æquum incutere terrorem, quandoquidem inanimata & insensibilia neutiquam condemnanda, ab ipso die plurimum abhorrescant. *Erunt*, inquit Lucas, *signa in Sole, luna & stellis.* Et cap. 23. *Obscuratus est Sol, quod confirmat Matth. Sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum.* Idem dicit Joël: *Luna convertetur in sanguinem.* Additq; rursus Matthæus, *Stella de celo cadent.* Univerfa quoque contrèmisset humana natura, tam stricti iudicii concessa timore, teste Scriptura: *Arescent præ timore homines.* Luc. cap. 21. v. 16. prælagôq; Propheta Malachiâ, dicit Dominus exercituum: *Ecce venit, & quis poterit cogitare diem adventus ejus? consternabuntur in gratia confirmati Angeli: Virtutes eorum commovebuntur.* Tam horrendam S. Thom. à Villa Nova contemplan totius universi commotionem, utilissimam pro cunctis Christianis ex Davidico Psalmo 74. eruit admonitionem, *Dixi iniquis, nolite iniquè agere: & delinquentibus, nolite exultare cornu vestrum, nolite loqui adversus Deum iniquitatem.* Monitumque petens motivum; addit: *propter quid? ô Propheeta! qua de ratione? & respondet è facto textu: Quia neque ab Oriente, neque à desertis montibus (scilicet fuga vobis patet) quoniam Deus Iudex est.* Et in omnes peccatores investivam ex hac præmissa elicit consequentiam Thomas: *Sub tanto ergo Iudice quis audeat peccare, qui omnium iudicandorum & Iudex &*

testis est: & quem nulla scelera nostra latent. Columna cali contremiscunt ad nutum ejus, respicit terram, & facit eam tremere: montes & rupes, sicut cera liquefcunt à facie ejus. Et infra: Quis igitur coram illo juri suo innitetur? Quis se justum audebit asserere? Et paulò post: Propter hoc Propheeta regius nomine & voce filiorum Adam ad patrem supplicat, dicens: Deus, iudicium tuum regi da, & justitiam tuam filio regis, iudicare populum tuum in justitia, & pauperes tuos in iudicio.

Psal. 103.

Sed quid inde, ô Propheeta, peccatori elucet emolumentum, quid indemnitate fundatæ spei? An Christus homo, hominis Redemptor & Salvator, ei aliquam adferet fiduciam? Sic, sic videtur insinuare S. Thom. à Villa Nova hisce verbis: *Quis est, qui condemnet, Christus Iesus, qui mortuus est, imò, qui & resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Quomodo condemnabit interpellator, qui, ne damnet, ipse mortis subit damnationem? Quando Salvator damnabit, quos morte redemit? Aut quando advocatus in clientem suum poterit esse damnator? Sed heu, quantum inde terrore iudicii emergit augmentum! quia in indignationem conversa est pietas. Ille qui abjectus & humilis cruci affixus fuit, hominem redempturus, eum glorificatus cum majestate magna, juxta delicta est iudicaturus; ille, qui pius extitit Salvator, criminum strictus constituitur castigatorem. & rigo-rosam sine ulla misericordia cogitur in reos promulgare sententiam.*

Numquam, ô curiosi sacre Scripturæ lectores! annotastis, Spiritum S. tractantem de Christo Domino, in qualitate supremi Iudicis, illi semper (& sanè non sine mysterio) nomen hominis attribueret? Matth. cap. 25. *Cùm autem venerit filius hominis in majestate sua, & omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem majestatis sue.* Et Apocal. cap. 1. *Et conversus vidi septem candelabra aurea: & in medio similem filio hominis.* Imò, S. Scriptura clarissimè attestatur, Christum supremum vivorum & mortuorum constitutum esse iudicem, eò quòd filius hominis sit. Joan. cap. 5. *Potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est, & Joan. 16. Filius enim hominis venturus est.* Quod sanè non absque magno sacramento continuo Spiritum S. addidisse autumo. Quod, ut nobis innotescat, oportet notabilem, quam Juristæ inter iudicem delegatum, & absolutum agnoscunt, differentiam ruminare. Asserunt hi, delegatum in dijudicandis reis nullatenus pollere potestate, & autoritate pœnam relaxandi, aut dandi locum misericordiæ; sed

Apoc. c. 1.
vers. 14.

Abac. c. 3.
v. 16, 17.

Aug. lib. 1.
3. de symb.

Matth. 25
vers. 31.
Apoc. c. 1.
vers. 13.

Joan. c. 5.
vers. 27.

sed

sed debere secundum allegata & probata judicare. Unde August. rectè ait: *non potest de legibus, sed secundum leges judicare.* Econtra verò absolutus Judex & Dominus plenipotentiarius: *Potest de legibus judicare,* id est, *in legibus dispensare.* Deus itaque ad iracundiam tot enormibus, execrandis, ac abominandis depravati mundi sceleribus provocatus, scaturienti obrurato pietatis & misericordiae fonte, tandem ea exactè, atque rigorosè castigare decernens, Judicem delegatum constituit Jesum Christum, hominis filium, ut secundum allegata & probata, sententiam in impios ferat: *Delegatum,* inquit Scotus, *potestatem sibi à tota Trinitate accepit.* Cujus rationem adducit Basilius, *revertitur siquidem Deus ardorem pietatis suae.*

Ex quo genuinam & fundamentalem ingentis Joannis & Abacuc terroris, atque pavoris penetratio nem; ille in mysteriosa quam narrat Apocal. c. 1. visione. Hic sese ex solo hominis intuitu adeò fateatur fuisse perterritum, ut dicat: *Et cum vidissem eum, cecidi ad pedes ejus, tanquam mortuus.* Haud dissimili timore percussus fuit in certa quadam visione Propheta Abacuc c. 3. *Audivi & conturbatus est venter meus: à voce contremuerunt labia mea.* Verum quæ vox tam terribilis, ut tantum incutiat horrorem? Ah profectò non nisi hæc! *Surgite mortui, venite ad judicium.* Properate impii, nunc tempus est vindictæ, præterit tempus misericordiae. Ut & egregiè inculcat August. divinam hanc proferens sententiam: *Ille iudex nec gratiâ prævenitur, nec misericordiâ inflectitur, nec pecunia corrumpitur, nec satisfactione, vel poenitentia mitigatur.* Hic dū tempus habet, agat anima pro se poenitentia, quam diu locus est misericordiae, quia erit locus justitiæ. Et cunctis dicetur, reddite rationem villicationis vestræ. Sed heu! quid villicus respondebit, dum desinet pietas: *Tunc mentietur opus olivæ,* ad quod August. ait: *ramus olivæ Symbolum est pietatis & misericordiae.* Sed heu! rursus repeto, evanescet tunc oliva, scilicet in tremendo illo judicio, divina misericordia salutarem gratiæ desistet diffundere succum: tunc, ut absoluta Domina, rigorosa triumphabit Justitia. Meritò itaque conturbatur & contremiscit Abacuc. Et eadem Joannis timoris est ratio. Audite quid dicat: *Vidi similem filio hominis præcinctum ad mammillas zonâ auræ.* Cingulum five zona certissimum est justitiæ, secundum Hieroglyphicos Symbolum, mamilla verò misericordiae. Sed ô terror! ecce justitia in horrenda hac tragœdia misericor-

diam cooperiet, eique plange prædominabitur. *Justitia cingulum lumborum ejus.* Non absque magna itaque ratione ait Evangelista: *Cecidi tanquam mortuus.* Sed quid hoc ô Joannes, ô Abacuc, timeant scelerati, paveant rei, contremiscant impii. Quid vos sancti & justi trepidatis? attendite, quid dicat Chrysostomus: *Tantus tunc timor erit omnium etiam sanctorum, ut nemo speret se justum invenendum, sed adhuc quasi timet, ne rei existant, juxta id quod cantat Ecclesia: Dum vix justus sit securus.* Et rationem subjungit: *quia tempus judicii misericordiam non recipit.* O timor! O horror!

Hic quispiam curiosè posset inquirere, cur Deus illam mundi dijudicandi Angelis (qui sæpissimè divinè vindictæ existere instrumenta, ut patuit in destructione Sodomæ, & deletione exercitus Zennacherib) non demandari potestatem? Etenim & ipsi tū tamquam delegati judices debuissent secundum allegata & probata judicare. Ad hoc quaesitum rectum eremus responsum ex pulchra quadam, quam Seneca de Platone narrat, historiola. Is ob enorme quoddam crimen in servum suum summoperè stomachatus, veritus, ne præ nimia ira punitionis modum excederet, ut mitius tractaretur, per alterum famulum eum castigari jussit dicens: *Heus tu ipse Eusippe hunc punias, ego etenim irascor.* Contigit verò paulò post illum in idem delictum incidisse, quo viso, Eusippus accurrit rursus eum condigna pœna puniturus; verum Plato id ei inhibuit his verbis: *Siste tu, dignus est iste nunc non ira tua, sed irâ tota mea.* Idem continget in horrendo illo judicio: Benignus Deus, qui depravatos hominum mores olim tum per creaturas irracionales, tum racionales, aliæque diversa media justè, sed & misericorditer correxit: tunc severe & absque misericordia punire statuit. Fateor cunctæ creaturæ ad injurias creatori suo illatas vindicandas armantur atque exurgunt: *Pugnabit,* inquit Sapiens, *orbis terrarum contra insensatos.* Sed eos cohibet divina justitia teste eodem: *Impiis & peccatoribus Dominus reddet vindictam, custodiens eos in diem vindictæ.* Ad quod divinè ait Hieronymus: *Custodient eos in diem vindictæ à punitione creaturarum, & hoc, non propter parvitatem pœnæ, sed ut magis ipsemet in eos animas verteret & ulcisceretur.* Clamat itaq; Deus ad omnem creaturam ad instar alterius Platonis ad Eusippum *siste tu: dignus es peccator nunc non ira tua, sed ira tota mea.* O terribile judicium! ô formidabilis

Psal. 103.

Apoc. c. 1.
vers. 14.

Abac. c. 3.
v. 16, 17.

Aug. lib. 1.
3. de symb.

Matth. 25
vers. 31.
Apoc. c. 1.
vers. 13.

Joan. c. 5.
vers. 27.

Sap. cap. 5.
vers. 12.

Apoc. c. 1.
1. vers. 14.
Ezech. c.
21. v. 67.

sententia! an quam recte dixit Sophonias? *Vox dei* (nimium ultimi iudicii) *Vox Domini amara*. Et sane tam amara, ut profundos ex intimis Prophetæ Ezechielis cordis penetrabilibus de divino mandato eliciat gemitus: *Et tu fili hominis ingemisce in contritione lumborum, & in amaritudine ingemisce coram eis. Cumque dixerint ad te: quare tu gemis? Dices pro auditu.* Verùm quis tam horrendus auditus? Subjungitur: *Quia venit & ta bescet omne cor, & dissolventur uniuersa manus, & infirmabitur omnis spiritus.*

Apoc. c. 6.
v. 16, 17.

Imo in tantum miserorum peccatorum pavor incrudescet, terror augmentabitur, ut præ angustia dicturi sint montibus & petris teste Joanne: *Cadite super nos, & abscondite nos à facie sedentis super thronum, & ab ira agni: quoniam venit dies magnus ira ipsorum: & quis poterit stare?* Sed quid? Ab ira Agni veri mansuetudinis hieroglyphici tantus terror, tanta consternatio? Hoc neutiquam capio. Pro quo enodando operæ pretium est, imò necessarium aliam visionem, quam habet Joannes Apocalypsis cap. 5. enucleatum examinare. Ubi narratur eum quodam tempore vidisse librum sigillatum figillis septem, quem nemo poterat, neque in cælo, neque in terra, neque subius terram, aperire librum, neque respicere illum. Et ego flebam multum, quoniam nemo dignus inuentus est aperire librum, nec videre eum. Et unus de senioribus dixit mihi: ne fletueris: ecce vicit leo de tribu Iuda, radix David, aperire librum, & solvere septem signacula ejus. Sed hac in visione notandum, quod hic Christus, qui librum reseravit, ut dicitur vers. 9. *Dignus es accipere librum, & solvere septem signacula ejus, quia occisus es, & redemisti nos Deo in sanguine tuo.* Leo appellatur: & infra vers. 11. *agnus nuncupetur: Dignus est agnus, qui occisus est, accipere virtutem & divinitatem.* Quod mirum est, ideoque mysteriosum arbitror, cum leo utpote crudelis sanguinique inhians, agnus verò totaliter benignus & mansuetus inter sese in essentia & proprietatibus è diametro differant. Utrumque tamen egregiè combinat S. Gregorius. Christus dicit, cum tanquam agnus ad occisionem & crucem ductus obmutuit, veri agni mansuetudinis symboli naturam induerat; verum dum, reserato libro, tanquam iudex tot enormia mundi intuitus est sceleta, tot iniquitates & abominationes transfiguratus est, & ex agnomiti leo factus crudelis, & in indignationem (væ nobis) conversa est pietas. Audi præfati Doctoris verba: *Agnus erat & mansuetus, sed ubi aperto libro, vidit tot mundi scelera,*

Apoc. c. 5.
v. 5, 4.

leo factus est, immemor solita magnitudinis, unde clamant seniores, vicit leo de tribu Iuda, non agnus. Cui conceptui divinè concinit S. Thomas à Villa nova super hoc Davidicum: *Deus noster, Deus salvos faciendi. Ita est profectò, inquit, Deus salvos faciendi, non damnandi. Ab ipso enim mors, & exitus mortis. Verumtamen, etsi ita sit, Deus confringet capita inimicorum suorum, verticem capilli perambulantium in deliciis suis. Nolite dicere: Deus salvos faciendi, neminem damnabit: agnus mitissimus est, nescit irasci. Agnus quidem electis, reprobis autem fortissimus leo tunc apparebit: unde Propheta, sicut leo rugiet: quia ipse rugiet & formidabunt filii matris. O pavor! ò horror! ecce in indignationem conversa est pietas.*

Obstupesco, dum admirabilem S. Paulini mature considero sententiam, dicentis: *Impietate duri & lascivia molles gloriam habebunt in inferno.* Sed quomodo id est possibile? Potestne enim in sævis tormentis aliqua reperiri gloria? Hoc in sano sensu, & optimè ad nostrum institutum explicat iste Doctor, sustinens, quod pœnæ æternæ damnatis leviores apparebunt, quam horribilis pavor, quem à radiantis irati Christi iudicis vultus acerbitate patientur: *Reprobi tanta suffundentur ignominia in iudicii loco, tam acerbis tormentis à iudicis vultu punientur, ut inferni supplicii, quasi gloriam reputantes, acerbitate divini vultus declinent.* Et innititur irrefragabili S. Augustini doctrinæ dicentis: *Majus tormentum malis erit furorem vultus divini tolerare, quam cruciatus infernales perpeti.* Ad hujus iudicii horrorem manifestius declarandum sufficerent hæc Propheta Isaiæ verba: *Ecce dies Domini venit, & crudelis, & indignatione plenus, & ira & furoris ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores conterendos de ea.* In illo die clamantibus & interrogantibus peccatoribus, *O benigne Christe? tu qui totus mansuetus & benignus in mundum descendisti, ut miseris delinquentes salvares, cur nunc tam acriter nos punis? Ubi tua latet misericordia? ubi antiqua benignitas? Respondebit cū Osea: Ad iracundiã provocavit me Ephraim amaritudinibus suis. Job ait: mutatus est mihi in crudelē. Ad quod S. Hieronymus: Sceleribus suis amarum me fecit, qui dulcis eram.* Ac si diceret: *O homo! perditio tua ex te. Ego te creavi, de terra plasnavi, pro te humanam assumpsi naturam, & in tui redemptionem sanguinem fudi, infamemque crucis moitem subii, & tu his beneficiis ingratus, me derelicto, fallaci mundo, luxuriant carnalique infernali spiritui ad hæsisisti,*

August.
serm. 120.
de temp.

August.
serm. 67
de temp.

Osea c. 12.

esto itaq; in æternū ejus affecla. Hanc dementiam egregie exaggerat S. Thomas à Villa nova, dum Christum in hunc mundum ferè adversus reprobos asserit invecturum: *Audite me filii Adam quique terrigena filii hominū audite, quid invenistis in me iniquitatis, quia recessistis à me? Quid causa est, quod inimico meo, vestroque servire magis libuit, quàm mihi? Neque enim ille creavit vos, sed neque parvit quidē, aut tempora vestra disposuit. Et si parva hac videntur ingratis, nō ille, sed ego redemi vos, Sed quo pretio? Non utique corruptibilibus auro & argento, non Sole, non Luna, non saltē aliquo Angelorum, sed proprio vos cruore redemi. Testes sunt plaga ista, quas in meo corpore cernitis, testis est crux, qua superius rutilat in excelsis: Testes sunt hi, qui mortienti adfuerunt, & adhæserunt. O generatio stulta & prava! quare cum labore huic deterrimo hosti obedire maluistis, quàm mihi cum gaudio Deo tuo, Redemptori tuo, vocavi, & remisistis, pulsavi & neglexistis: extendi manum meam, & contempsistis, despexistis omne consiliū meum: præcepta quoque & leges pro nihilo habuistis, estote itaque ducis vestri loci. Ite, ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & Angelis ejus. Hoc ex S. August. sicut Thomas dicens in persona Christi: [Ego te inter Paradisi delicias collocavi, tu vitalia mandata contemnens, deceptorē sequi quàm dominū maluisti. Sed antiqua motus postea misericordia, cū expulsus de Paradiso jure peccati mortis vinculis teneretis, virginalē uterū sine dispendio virginitalis in pariendo introivi: in præsepio positus, & pannis involutus jacui: in facie cōtumelias, humanosq; dolores, quibus tibi similis fierem, ad hoc scilicet, ut te mihi similem facerem, pertuli. Aridentium palmas & sputa suscepi, acetum cum felle bibi, spinis coronatus, affixus cruci, perfossus vulnere, ut tu eripereris, animam in tormentis dimisi. En clavorū vestigia, quibus affixus pepeadi, & perfossū vulnere latus. Suscepi dolores tuos, ut tibi meam gloriam darem. Suscepi mortē tuā, ut tu æternū viveres. Cōditus jacui in sepulchro, ut tu regnares in cælo. Et cur, quod pro te pertuli, perdidisti? Non te demortē meo quarto, redde mihi vitam tuam, quam vanis fallaciis perdidisti, pro vulneribus peccatorum tuorū, meam occidi. Cur habitaculum, quod in te elegeram, luxuriæ foribus polluisti? Cur corpus meum illecebrarum turpitudine maculasti? Cur me graviori criminum tuorum cruce, quàm illa, in qua quondam pepeaderā, affixisti, gravior enim apud me peccatorum tuorum crux est, in qua invitus pendeo, quàm illa,*

in qua tui miseris mortem tuam occisurus ascendi. Cū essem impassibilis, pro te factus sum homo. & pro te pati dignatus sum. Sed tu despexisti in homine Deum, in firmo salutem, in via reditum, in iudice veniam, in cruce vitam, in supplicii medicinam. Et quia post omnia mala tua ad medicamenta penitentiaē confugere noluisti, ab auditu malo non poteris liberari, sed auditurus es cum tuis similibus, discedite à me in ignem æternum.]

De generoso duce Manilio Romani referunt añales, eum jam ad mortem condemnatum, & ad supplicii locum deductū, extensā manu, Senatū, Populoq; indigitasse Capitolium, è quo eum evidenti vitæ discrimine viriliter Gallos depulerat; volens hōc indicare magnam ipsorum ingratitude, qui eum neci addixerant, qui intrepidè pro patriæ salute vitā perdere non timerat. Quo viso, pudibundi abiēre iudices, illiq; vitam donarunt. Sed heu! quæ confusio, quis pudor eos ingratos non invadet, cū Christus ad instar alterius manilii, non Capitolium, sed montē Calvariaē & cruce: *Apparebit*, inquit *Matt. signum filii hominis in cælo.* Atque vulnērū, manuum, pedum & lateris signa (cum quibus ad cōfundendos impios ad cælestem expresse ascendit Patrem) indigitabit. *Quæ tunc non fulgebit hominum ingratitude, audi, quàm divinè August. juxta morem, hac de re disserat: Inimicus tuus vulnera demonstraturus est sua: ut convincens eos, Veritas dicat, ecce hominē, quem crucifixistis, videtis vulnera, qua infixistis: agnosceitis latus, quod pupugistis quoniā per vos. & propter vos apertum est, nec tamen intrare voluistis. Itaque perditio tua, & peccator, ex te. Et quid miserum respondebit? Ah, inquit Ephraim, Tunc condemnabunt seipos. & opera, quæ fecerunt mala, dicentes: audiebamus hæc, & à pravīs actionib; noluimus recedere. Clamabuntq; cum Davide: Iustus es Domine, & rectū iudiciū tuū: perditio enim ex nobis.*

Unde Propheta Isaias hunc tremendum prælagiēns diē; denique in summa æquitate sine misericordia considerans rigorem, ait: *Ira scetur, ut faciat opus suum, alienū opus ejus: ut oporetur opus suum, peregrinum est opus ejus ab eo.* Sed quomodo illa duo contraria in veritate consistere possunt: *Opus suum, & alienum opus ejus, opus suum, & peregrinum opus ab eo.* Optimè sanè opus suum est in horrendo hoc iudicio, tanquam delegatus iudex, reddere unicuique secundum opera ejus, & justam secundum allegata & probata contra eos pronunciare sententiam. Opus autem alienum ab eo, quia in illo misericordiae locus non datur,

August.
serm. 120.
de temp.

August.
serm. 67.
de temp.

Aug. l. 2.
de sign. c. 3.

Ephraim.
de per. im.
tia. & con.
summat.

Isaias c. 12.
vers. 21.

quæ tamen in primo adventu (in quo tota Christi gloria continetur) super exaltabat iudicium. Sic disertè explicat hunc Scripturæ locum S. Hieronymus: *Non est opus eius punire peccatores, sed peregrinum & alienum ab eo, qui Salvator est.* Irrefragabilem dicit Hieronymi S. Bernardus allegat rationem: *Quia miserendi causam & originem sumit ex proprio: iudicandi vel ulciscendi ex alieno.* De quo latius deo daante, cum de divinæ misericordiæ immensitate tractabo.

Sed heu! quid ager delegatus Iudex, quid faciet pius & misericors Christus? Testis contra te, ô peccator, tua est conscientia, cõtra te enormia tua, inquit Hieronymus, allegant scelera: *Arguet te malitia tua in illo iudicio.* Bernardus ait: *Strabunt omnia peccata cõtra infelices, dicentia tu nos egisti, opera tua sumus, iam non te deseremus, sed tecum ad iudicium.* Quandoquidem itaque secundum probata & allegata sic iudicandum, nil miserum reum juvabit fastus, nil sublimis status, nil regia dignitas, nil pontificalis thiara, sed tunc egregie vulgari effulgebit adagii veritas: *Rex Iupiter omnibus idè.* Audite, ô superbi & elati animi, divinam Thomæ

Thomas à
Villa nova
conc. 1. de
Advent.

à Villa nova sententiam: [Quot reges & potentes bubulcis, & agricolis sociati silebunt. Quid illis tunc proderit gloria mundi? quid fastus & pompa regalibus? Quid apparatus familiarum? Quid pretiositas vestibus? Quid delicata & numerosa ciborum multitudo? Nemo ibi in alterum mutire audebit neque gannire. Testatur hoc Job dicens: Parvus & magnus ibi erunt, & servus liber à Domino suo. Qui ergo in hac vita dexteram tenuerunt, (ô infelix fortuna temporalis pro æterna!) ibi lævam tenebunt: & e contrario. Cancellatis enim manibus veluti Patriarchæ Jacob populi sui Dominus iudicabit.] Ah! quàm stupenda potentibus huius mundi hæc, sicut & Christi Iudicis metamorphosis, & transfigurationis apparebit facies? Intelligite, & considerate Christiani illa, quæ præfatus S. Doctor adjungit verba: [Quantus tunc tremor, quantus terror ubique: stritus & ululatus, horribilis gemitus: plangent enim super se omnes tribus terræ, ut ait Propheta, videntes scilicet, quia non eis profuit tanta dignatio, tam mira benignitas: quod homo factus est, quod natus & passus est, & eos inastimabilis sanguinis sui pretio redemit.] Hoc, hoc infanti tam moderni sæculi, quàm antea cuncti detestabuntur atque deplorabunt damnati, teste Sapiente: *Quid profuit nobis superbia? aut divitiarum jactantia quid contulit nobis? transferunt omnia illa tanquam umbra.* Et quid post vobis restat, ô di-

Sap. cap. 5.
vers. 8.

vites. Principes & Monarchæ? Oprimè respondet S. Chrysostronus: *Omnia te deser. nt, sed peccata tua tecum portabis.* Quorum exactam cogetur unusquisque reddere rationem, juxta illud Luca: *Redde rationem villicationis tuæ.* Verum, quam homo à Deo accepit villicationem?

Laudabile & politicum à Rege Ægyptiorum nomine Amasi, ut refert doctissimus Herodotus, per univèrsam regnum promulgatum fuit decretum, ut cuncti subditi scilicet quotannis censibus delegatis exactam normam vivendi redderent rationem, quâ methodo familiarum instituerent, filios educarent, quam religionem domesticis inculcarent, quâ arte aut scientiâ pollerent. Et si quempiam parum lautius viventem animadvertent, sedulo inquirebant, unde ei tanta id efficiendi provenissent media, quod si proventus ad hoc necessarii justam adducere non possent possessionem, iniquitatis & furti arguebatur, & pledebatur ut fures. Quæ lex a deo justis politicis artibus, ut Solon eam Atheniensibus, tanquam Republicæ fundamentum, & sustentaculum tradiderit. Talem legem Christianis quoque tulit Christus, ut manifestè ostenditur ex Matth. cap. 18. sub mysteriosa parabola: *Assimilatum est regnum homini Regi, qui voluit ponere rationem cum servis suis: ut nimium quilibet rationem talentorum, & beneficiorum acceptorum, atque villicationis, & negotiationis suæ exhibeat. Cui enim, inquit Gregorius, multum datum, exigetur ab eo.* Et primario, & ante omnia pretiosum illud à te, ô homo! multum repetet, & quod tibi commisit depositum, rationalem scilicet animam, pro qua diram passus est mortem, pretiosumque suum affluenter effudit sanguinem, dicetque: *Reddite Casari, quæ sunt Cesaris, Deo, quæ sunt Dei.* Ac si diceret, inquit Augustinus: *Quemadmodum Casar à vobis exigit impressionem imaginis suæ, sic & Deus, & velut illi redditur nummus, sic Deo reddenda est anima, lumine vultus ejus illustrata atque signata.* Unde hominem admonet Apostolus: *Depositum custodi.*

Deinde redde rationem intellectus tui & ingenii: videamus an illo, non in adjuvandis viduis, in tutandis pupillis, in defendenda iustitia & æquitate, sed in illis suppressendis, istorum bonis exfugendis, & in hac refutanda, usus non fueris: *Quem errore modo comminuem, in propria persona eternè plorat Aug. hæc te vobis: Scis tu domine deus meus, quia & celeritas intelligendi, & disputandi acumen, donum tuum est, sed non inde sacrificabam tibi*

Luc. c. 26.
vers. 2.

Iob. c. 31.
vers. 11.

Matt. c. 18
vers. 28.

Iob. cap. 1
vers. 22.
Iob. c. 31.
vers. 30.
vers. 6.
vers. 7.
vers. 8.

vers. 16.

vers. 17.
vers. 18.
vers. 19.
vers. 20.
vers. 31.

Aug. lib. 4.
Conf. c. ult.

tibi. Itaq; mihi non ad usum, sed ad perniciem magis valebat; quia tam bonam partem substantia mea fategi habere in potestate, & fortitudinem meâ ad te nō custodiebāt; sed profectus sum abs te in regione longinquâ, ut eâ dissipare in meretricas cupiditates. Nam quid mihi proderat bona res non utenti bene?

Et rursus ô homo! redde ratione tuorum quinque fenestras, qui totidem animæ sunt fenestras, per quas subdolos indies subintrat diabolus, ut divinè annotat S. Ambrosius: *Respexit oculus, & sensum mentis convertit. Audivit auris, & intentionem inflexit. Inhalavit odor, & cogitationem impedit. Os libavit, & crimē reddidit. Tactus contigit, & ignem accendit.* In quibus itaque adamussum, in quo erraverit visus, in quo deliquerit auditus, & sic de cæteris. Hoc examen exactè secum instituit illud patientia exemplar adhuc vivens Job, ut habemus cap. 31. quoniam ipse veritus formidabilem quoad delicta, & bona hominis opera anatomiam, cuncta sedulo percutatur membra. Et à primo maximèque periculoso sensu suum incipit scrutinium. *Pepigi fœd^o cum oculis meis, ut ne cogitarem de virgine.* Generosum sanè fœdus, quod cum ambob⁹ iniit oculis matotialibus, & non excludit internum oculum mentis: *Ne cogitarem quidem de virgine.* Deinde linguam perlustrat, quæ ab omni prorsus iniquitate immunis declaratur à Spiritu S. *In omnibus his non peccavit Job labiis suis; neque stultum quid contra Deum locutus est.* Nec in ea reperiuntur detractiones, nec murmurationes, nec contumeliæ, nec scommata. *Non dedi ad peccandū guttur meum.* Et post ad pedes, manus, atque cor descendens, ait: *Si amulari in vanitate, & festinavit in dolopes meus: Appendat me in statera justa, & sciat Deus simplicitatem meam: Et si manibus adhaesit macula: seram, & alius commedat: & progenies mea eradicetur. Si deceptum est cor meum super muliere, & si ad ostium amici mei insidiatus sum: scortum alterius sit uxor mea. Nec tantum Propheta peccata & vitia perpendit, sed etiam virtutes morales, bonaque opera ad Christianam vitam spectantia enumerat, & in primis suam in famelicos, nudos, peregrinos misericordiam, & pietatem: *Si negavi, quod volebant, pauperibus, & oculos vidua exspicere feci: si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea, quia ab infantia mea crevit mecum miseratio: & de utero matris mea egressa est mecum: si despexi pereuntem, & quod non habuerit in dumentum, & absq; operimento pauperem. Si non benedixerint mihi latera ejus, & de velleribus ovium earum calefactus est: fo-**

ris non mansit peregrinus, ostium meum viatori paravit, auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimonium reddebat mihi, eò quòd liberafsem pauperē vociferantē, & pupillum, cui non erat adiutor. Benedictio perituri super me veniebat, & cor vidua consolatus sum. Et versu 13. suam in iudicando indifferenter absq; perfonarum exceptione indicat justitiam. *Iustitia indutus sum: & vestivi me sicut vestimento, & diademate iudicio meo.* Tandem mansuetudinis suæ evidens reddit testimonium cap. 30. vers. 28. *Mœrens incedebam sine furore.* Unde & ipse ab omni rancore, omnique in inimicos vindictæ desiderio liber, audeat exclamare: *Si gavisus sum ad ruinam ejus, qui me oderat, & exultavi, quòd invenisset eum malum. Non enim dedi ad peccandū guttur meum, ut expetere maledici animam ejus.* Et ut uno verbo totum absolvam, Job in omnibus sanctus, justus, & perfectus reperitur, hinc ipse ait cap. 13. *Audite sermonem meum, & aignat a percipite auribus vestris: si fuero iudicatus, scio quòd justus inveniar.*

Non obstantibus tamen tot Propheta Jobi virtutibus, sanctitate, iustitiâ, totque piis operibus, lyncis mentis oculis rigorosum extremi iudicii diem perpendens, tanto pavore concutitur, tantâ formidine cõsternitur, ut tremebundus exclamet: *Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, donec pertranseat furor tuus.* Sed quid hoc, ô Job, ecce tua manifesta est simplicitas, & innocentia, quid formidas, quid trepidas? Audite, quid dicat Chrylost. (ut supra dixit): *Tantus tunc timor erit omnium etiam Sanctorum, ut nemo speret se iustum invenendum, sed adhuc timeat, ne reus existat. Quia tempus iudicii misericordiam non recipit.*

Ex hoc pulchram, fundatam, & rectam contra te ô peccator, exaggero moralitatē. Job in cunctis justus, diè hunc extremam indignationis, terribiliter veretur, & tu eū non solum non times, verum nec semel cõsideras! Nō clamas, quis hoc tribuat, ut in inferno protegat me, donec pertranseat furor tuus? Veni, veni, appropinqua, appropinqua peccator, anathomizemus paulisper tuâ vitâ inquam, accedamus ad oculos tuos; potesne dicere cū Job: *Pepigi fœd^o cum oculis meis, ut non cogitarem de virgine.* Heu, heu! inspice bene, rumina diligenter; quot lascivos reperies intuitus, quot oculorum etiam in templo circūvagationes, quot curiosos aspectus! unde, ut ait Ambr. *Respexit oculus, & sensum mentis avertit.* Inde deflectamus ad aures; ecce cõfessum comparent vana in obscœnis cantilenis audiendis oblectamenta, iniquæ detractionū, murmuratio-

Iob. c. 29.
v. 11, 12.

Iob. c. 31.
v. 29, 30.

Iob. c. 13.
v. 12, 13.
Iob. c. 13.
v. 17, 18.

Iob. c. 14.
vers. 13.

Iob. c. 31.
vers. 11.

Iob. cap. 1.
vers. 21.
Iob. c. 31.
vers. 30.
vers. 6.
vers. 7.
vers. 8.

vers. 16.

vers. 17.
vers. 18.
vers. 19.
vers. 20.
vers. 31.

uc. c. 26.
vers. 2.

att. c. 18.
vers. 28.

g. lib. 4.
ns. c. ult.

num atque proximi diffamationum cum applausu auscultationes. Hinc idem ait: *Andravit auris & intentionem inflexit*, dum nimirum venenosa & exitiāli attentā detrahentium lingua, cum, quem antē probum, nunc improbum, & scelestum judicas, & sic de cæteris.

Progrediamur ulterius. O dives avare, & tu præcipuè Prælate & Ecclesiastice, divitiarum & potentium Ecclesiæ redde rationem. Dic in quos usus eos insumpsisti? Ausufne esses dicere cum Job, quòd non negaveris, quod volebant pauperes; oculos viduæ exspectare non feceris? Quod non comederis buccellā tuam solus? sed ex eā manducavit pupillus; quod peregrino ostium patuerit? Minimè sanè. Verum illos luxui, mundani delictis, carnalib⁹ voluptatibus, equis, canibus, summoque familiæ apparatusi, utensilium splendori iniuste & iniq³ consecrasti, & pauperes Christi neglexisti; peregrinos, ab ostio, ut hostes depulisti, atque Eleemosynas iis debitas negasti, hæc fecisti; nec te ingens iusti iudicis invadit timor? Non contremiscis? Non clamitas cum Job: *Quis in inferno protegat me?* Accede inique iudex, redde rationem talentorum tuorum, & iudiciorum. Forsitan ad instar Job pauperem vociferantem, & pupillum pro iustitia & æquitate exoptulantem, cui non erat adiutor, ab injusta liberasti sententia? Fustine ei adminiculo, ut jus absque ulla personarum exceptione administraretur? Proh nefas! perfide è contra donis & muneribus depravatus magnatum instantia, proprioque interesse à recta iustitiæ semita avulsus, ad intestabilem iniquitatis deflexisti tramitem & injustum ferens iudicium, pupillorum & viduarū sanguinem crudeliter effuxisti. Et non contremiscis? non expavescis, dum supremi & iusti iudicis Christi severum tibi intonari audis adventum? Non clamas cum Job: *Quis mihi det, ut protegat me.* &c. Ubi quoque tu es luxuriose: accurrere, examinemus semel manus tot libidinosis tactibus commaculatas, ita ut dicere nequeas cum Job: *Non adhaesit macula manibus meis.* Persecutemur medullitus cor; quid illud aliud est, quam verum illicitorum desideriorum, carnalium cogitationum, odiorum, inimicitiarum, dissimulationum, invidia, temeratorum iudiciorum, & omnis iniquitatis serinium, atque infamis ombis abominationis sentina? Et ultimam diem irā, & indignatione plenum, qui misericordiam non recipit, non pertimescis? Non vociferaris cum iusto Job: *Quis mihi tribuat, &c.* Curè apponit hic contra te, ô obstinate, &

insanè peccator! certi cuiusdam regis usurpare possum dictum. Etenim is devictis Achivis? praelioque commisso, atque suis fugientem generosè insequentibus hostem: annotavit rursus hostiles phalanges, legionelque militum in militarem redigi ordinem, atque novum præmeditati contra suos certamen. Ad quod cum eos trepidantes, & formidantes fuisset adhortatus, dixit: *Cum enim nos, qui vicimus trepidamus, quid facere censeris eos, qui à nobis victi sunt?* Quod si ergò pii & sancti viri victores contremiscant, noñe ratio dicat, ut devicti impii expavescant. Sic indubitanter iudicat S. Gregorius dicens: *Quid ergò facient tabule, si tremant columna, aut quomodo virgulta immobilia stabunt, si huius pavoris turbine etiā Cedri quaeruntur.* Et tamen tu peccator nil times. Ah quam divinè & exactè anatomizationem Jobi jam jam allegatam, in piam admonitionem, in severæ divinae sententiæ præventionem, in aeternæ mortis evasionem urget præfatus Doctor: *Perpendamus fratres quanta formidine futurum iudicium pertimescere debeamus, quando ille, qui laudatus à Deo, adhuc de ratione iudicii non est securus.* Intelligentibus rursus opus non est solidum, & omninò in Logicali schola receptum à minori ad majus formare argumentum.

Ezechias per Prophetam Isaiam mortis recepta sententia, dicentem: *Præcipe domui tuae: morieris enim tu, & non vives. Qui convertit faciem suam ad parietem. Et oravit ad Dominum dicens: obsecro Domine, memento quæso quomodo ambula verim coram te in veritate, & corde perfecto, & quod placitum est coram te fecerim.* Flevit itaque Ezechias fletu magno. De hoc planctu quamplurimi, cum SS. PP. tum sacra Scripturæ Interpretes obstupfacti, illius fundamentale indagant rationem, maximè mori; cur vir, & Rex tam pius, tam exactè divinis obtemperans mandatis, ut de eo artissetur Spiritus S. *Post eum non fuit ei similis de cunctis regibus Iuda, sed neque in his, qui ante eum fuerunt,* tantopere timuerit mortem, commune cuncto homini debitum? Quandoquidem non pauci iusti ad corporis huius dissolutionem enixè anhelarint. David lamentabatur vitam suam esse prolongatam. *Heu mihi! quia incolatus meus prolongatus est.* S. Paulus clamabat: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Et alibi ait: *Coartor autem è duobus: desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo.* Nihil planè formidantes crudele mortis jaculum. Et iustus Rex flevit fletu magno. Quid quæso sub hinc lachrymis delitescit mylterium? Ah

Greg. l. 24.
moral.

4. Reg. c.
20. v. 12.

S. Thom.
Conc. 1.
de Adv.

Nahum c.
3. v. 5.

vers. 4.

Psal. 119.
vers. 5.

Ad Rom.
c. 7. v. 24.
Ad Philip.
c. 1. v. 23.

ni? Ah pius Ezechias decessum ex hac vita non pertimescebat, sed hoc unicum deplorabat, quod dumtaxat ei unicus sese ad rigorosum preparandum iudicium dies superesset. Quod exiguum sane domui suae, id est conscientiae disponendi pro aeterno, tempus iudicabat.

Verum cur Ezechias se ad parietem, & non ad lucem convertit? Nec haec sane (quam scriptura specialiter annotat) circumstantia suo caret sacramento. Etenim illa cunctis Christianis salutare incalcat monitum. Vertens sese ad parietem, mundo tergum ostentans, docet infirmum & morti vicinum, temporalibus negotiis relictis, debere primariam animae suae curam gerere, ei advigilare, quae caeteris pereuntibus in aeternum est permanens. Sed heu! tu o homo, in verso omnino agis modo. Primum cogitas de temporalibus disponendis, de computu mercaturae recte faciendo, de condendo testamento, &c. O stultitia? o infania! verte te ad parietem, mundo mundana relinque, & animae tuae satage. Hunc custodi thesaurum pretiosi Christi sanguine comparatum: effunde cum rege Ezechia uberrimas lachrymas, quoniam tempus est lugendi; in hoc enim terribili iudicio inquit S. Thom. à Villa Nova: *Non erit opus testibus, non locus excusationi, & fraudi: quia luce clarior omnium vita, actus, cogitationes, & affectus coram omnibus apparebunt, juxta illud Prophetæ Nahum vaticinium: Revelabo pudenda tua in facie tua, & ostendam gentibus nuditatem tuam, & regni ignorantiam tuam. Ultionem capiam, & non resistet homo. O confusionem nimiam! o maximum pudorem, quis illum verbis explicare valebit? Imò vel corde cogitare? quam poenam peccatorum in tantum exagerat infra, ut asseveranter dicat: Tolerabilior namque illi omnis cruciatus, & quantumvis amara mors videretur, quam coram Deo, & Angelis ejus, & tã gravi, multoque sensu, in tanta difformitate nudatus criminibus apparere. Quod considerans mellifluus Doct. ingemiscens exclamat: O lachryma, ubi vos subtraxistis? O lachryma! ubi estis? Vbi estis fontes lachrymarum? Elucite super faciem meam, rigate maxillas meas. Deus meus, quid faciam, cum venerit iudicium tuum? Quid respondebo, cum examen erit iudicii tui? Quid dicam ego miser, & peccator, cum praesentatus fuero ante tribunal Christi? Va tibi illi in quo peccasti.*

Plura fateor facile adduci possunt terroris extremi iudicii notatu digna argumenta, quibus mihi pro nunc superfedere lubet. Autumo enim me oriam ad obduratum peccatoris cor emolliendum

Quadragesimale P. H.

& convertendum (si dumtaxat sedulo perpendat) sufficientia in medium protulisse. Quapropter hoc unicum tantum addo, quomodo homo severum hoc iudicium evadere queat?

Celeberrimus Philosophus Plato ad depravatos Atheniensium mores corrigendos, vitam regularem atque ordinatam instituendam, & impiam juventutem inter limites iustitiae & aequitatis continentam, in urbe, in platearum angulis undequaque altis erigi curavit columnas, quibus inscripta erant aurea haec verba: *Viator aspice ad id, quod iustum est.* Ac si diceret, adverte o homo! hic tantum peregrinus es, & transiens velut umbra, quapropter ad tuos attende actus, tuis invigila operibus, & satage animae tuae. Similem columnam quilibet Christianus in intus cordis sui penetralibus erigat, cum dicto, *Viator aspice ad id, quod iustum est.* quia ut ait Paul. *Statusum est omnibus semel mori, post haec autem iudicium, illud mente retine, inquit Greg. illum ergo diem fratres charissimi tota intentione cogitate, vitam corrigite, mores mutate, mala tentantia, resistendo vincite, perpetrata etiam sceleribus punice.* Et si haec Gregorii, o obduratum cor, non moveant verba, Basilium audi dicentem: *Quibus verbis te curabo? quomodo loquar? Regnum Dei non curas, gehennam non times, quam anima tua medicinam idoneam inveniam! Si enim horribilia non metuis, & contra insuper cuncta pulchra despicias: disputamus cum corde lapideo. De tanta quoque hominum obstupefactas dementia S. Ambrosius ad peccatores clamat: Annuntiamus vobis regni caelestis gaudia, & minime corda vestra motu quodam alacritatis exultant: praedicamus triste iudicium, & sensus vestri ad poenitentiam, in lachrymas non prorumpunt. Infidelitatis genus est, in divinis rebus nec gaudere pro peris, nec flere contrariis.*

Quod si salutaria S. S. P. P. nil profint consilia, tuam, o Christiane, ex Ethnico Pythagora agnosce dementia, & utilem illius accipe admonitionem: *Duorum temporum, inquit, est tibi habenda ratio, mane & vespere, in altero agenda prospice, in altero respice quod gessisti.* Vide quid mane rerum agendarum urgeat necessitas, vespere autem examina, an rectam iustitiae & aequitatis secutus fueris semitam. Insignia sane moralia Gentilium documenta. Ego vero nunc finiens pro solido fundamento ad terrorem tremendi iudicii effugiendum, divinis tutor S. Thom. à Villa Nova verbis ex Apost. excerptis ad Rom. cap. 13. [Fratres, hora est jam nos de somno surgere: excuete somnum, pellite

N soporem,

Greg. l. 24.
moral.

4. Reg. c.
10. v. 12.

S. Thom.
Conc. 1.
de Adv.

Nahum c.
3. v. 5.

vers. 4.

Psal. 119.
vers. 5.
Ad Rom.
c. 7. v. 24.
Ad Philip.
c. 1. v. 23.

Basil. ho. 7.

Pythagor.
l. 3. de ira,
c. 36.

Soporem; hæc auditis in Evangelio, & dormitis? Hora est corrigendi vitam, emendandi mores, expellendi vitia, ne nos incautos reperiat tantum malum. Abjiciamus ergo opera tenebrarum & induamur arma lucis. Non indultam nobis hanc à Deo salutis opportunitatem negligamus, ne nos transeat hora, quia postea non erit hora. Veniet ecce tempus, quando presentis horæ recordabimur, ejulabimus, & flebimus, frustra clamabimus contra nos dicentes: heu! quia nolui, heu mihi! quia tantam miseriam evitare non curavi, cum in manu mea, & tam facile fuisset. O quomodo lætabuntur tunc, qui hæc non surdis auribus audierunt, quomodo utile salubreque consilium poenitendi laudabunt, cum videbunt stultos præeuntes, & peccatores cum diabolo inferni hiatus deglutiri. Confige timore tuo carnes meas Domine, confige cor meum sagittis tuis, ut timeam te, & te timendo poeniteam, poenitendo præveniam. Et tandem concludit: Præ-

veniamus ergo fratres tantum judicem, & præoccupemus faciem ejus in delictorum nostrorum confessione. Gemamus modicum, ne semper gemamus, ploremus modicum, ne in æternum ploremus, non parcamus nobis, ut parcat ipse, quo enim quisque districtior fuerit in seipsum peccatorum vindex, eo ille mitior tunc apparebit iudex. Felix qui dicere poterit in illa die: feci iudicium, & justitiam Domine, non tradas me calumniantibus me. Iudicium facit contra se, qui se reum agnoscit, & confitetur, & iudicat: justitiam facit, peccata, quæ sententia damnat, poenitentia punit. Præveniamus itaque poenitendo Dominum, ut in tremendo illo iudicii die audire mereamur dulcisonam vocem: *Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis preparatum est ante mundi constitutionem,* quod mihi & omnibus vobis concedat,

Pater & Filius, & Spiritus S.

Amen.

FERIA SECUNDA,

Dominicæ secundæ Quadragesimæ.

Ego vado, & quæretis me, & in peccato vestro moriemini.

Joan. cap. 8.

CEleberrimus Historiographus Plutarchus refert, nobilissimam matronam Panthæam, intellectu infami mariti sui Abredatis per sententiam Romanorum lato à patria exilio, memoratu digna mæstitiæ, simul & conjugalis amoris publicè edidisse indicia. Etenim ipsa in terra recubens, convolutis manibus, extensisque brachiis, imò è capite furiosè avulsis capillis, uberimis præmissis lachrymis, tristisonâ voce exclamavit: *Heu me! quanta me expectant mala, ô Abredates! ex absentiâ tua.* Ac si voluisset dicere ô chare sponsa! ô dilecte marite! si tu me deseris, quis mihi potest esse solamini? si abeas, derelicta, quavis innocens, ad instar turturis, perperitâ compartè, ingemiscens & languens commune brevi subibo fatum. *O Abredates! quanta me expectant mala ex absentiâ tua.*

O Christiani mihi videtur præsens S. Joannis Evangelium, non tantum sufficientia, verum & efficacia suppeditare motiva, ad miserissimum nostrum statum sanguineis lachrymis cum Panthæa deplorandum: dum Evangelista in persona Christi clamat: *Ego vado, & quæretis me, & in peccato*

vestro moriemini. Anima tua, ô homo! dilecta est Christi sponsa, teste Oseâ cap. 2. *Sponsabo te mihi in fide.* Illi inhabitat, non tantum per intemam præsentiam, & omnipotentiam, sed etiam per sanctificantem Spiritus S. gratiam. Sed modo enormibus tuis sceleribus ad iracundiam provocatus, animadvertens obcæcatum tuum cor in malitia, & iniquitate induruisse, teque protervè divinam contemere gratiam & clementiam te deserit, retrahitque manum misericordie. *Ego vado, &c.* volens dicere, ô Christiane! omnibus mediis conatus tui obstinatior cor tuum confringere, nunc illud contudi ponderoso longæ, gravifque infirmitatis malleo, nunc ferro percussu tribulationis, famis, belli, temporalium bonorum ereptionis, &c. sed inventum est cor tuum ad instar durissimi adamantis, cujus duities malleorum ictibus neutiquam cedit. Expandi manus meas & brachia, ut te in sinum misericordie reciperem, *expectat Dominus ut misereatur nostri.* Internam meam gratiam te ad respicientiam excitavi & à prava vita deterrens, te ad meliorem vivendi methodum provocavi: *Vocavi & renuisti.* Pulsavi ad ostium cordis

Oseâ c. 9.
v. 12.

Deut. ca.
31. v. 17.

Psal. 6.
v. 21.

Oseâ c. 2.
v. 10.

Prov. c.
v. 27.

Jerem. c.
31. v. 1.

Prov. c.
v. 16.

Isai. c. 30.
vers. 20.
Prov. c. 1.
vers. 24.

cordis tui, & illud ingrate sponse tuo occlusisti, & stulte mundo carni & diabolo aperuisti. In peccatam tantæ obstinationis, hanc tibi intimo sententiam: *Ego vado, & quares me*, homo in ultimis vitæ tuæ diebus in decrepita senectute, imò & mortis articulo: sed non invenies, & in peccato tuo morieris.

O horrenda sententia! ô terribilis condemnatio! ô homo, estne possibile, quod oculus cordis & aures mentis non pandas, dum abeuntem, teque deserentem intreris Christum, & elamantem audis per Osæam Prophetam: *Va eis cum recessero ab eis?* Ad hæc nõ intonas ad instar alterius Panchæ: *Heu meli quanta me expectant mala ex absentia tua ô Christe.* Non audis minantem Spiritum S. *Irascetur furor meus in die illo, abscondam faciem meam ab eo.* Sed quid inde damni aut detrimenti? subjungit: *Et invenient eum omnia mala, & afflictiones.* Ita, ut dicat in die illo: *verè, quia non est Deus mecum: me invenerunt omnia hæc mala.* Imò & æterna animæ mors, Domini exitus mortis. Etenim, cum cum tam diu vocant & despereris, te elamentem non exaudiet, & interitu tuo ridebit dicens: *Perditio tua exte.* O homo! ex hoc conclusionem deduco, de qua in hodierno discursu tractaturus sum, maxime periculosum fore, atque temerarium emendationem vitæ suæ differte, & penitentiam de die in diem, de anno in annum, imò usque ad ultimum vitæ terminum procrastinare. Sed imploremus prius per interventionem piissimæ matris Mariæ Spiritus S. gratiam, salutantes eam Gabrielis verbis, Ave Maria.

Ego vado & quares me, & in peccato vestro moriemini.

Lucidissimum illud Ecclesiæ Africanum sydus, minutim indagata ratione, ob quam benignus & pius Dominus: *Cujus proprium est miseri semper & parcere:* Quandoque ita vehementer ad vindictam in impios peccatores concitetur: ut ipse met clarè attestetur, sese omnè planè clementiam exuisse: *Clamabunt ad me, & non exaudiam eos.* Imò quod amplius urget, subnectit Sapiens: *Ego in interitu vestro ridebo?* Fundatum divinæ excandescentiæ eruit motivum ex cap. 1. Prov. *Ed quidd exosam habuerint disciplinam, & timorem Domini non susceperint, nec acquirere verint consilio meo, & detraherint omni correptioni meæ.* Id est, quia mihi ô peccator! te millenis & millenis modis ad penitentiam vocanti, & ad depravatæ tuæ vitæ detestationem adhortanti obstisti, quia gratiã meam

repulisti, Spiritui S. contumax exististi, *ego in interitu tuo ridebo.* Dicit enim, inquit Augustinus, insullus homo: *Semper parcat Deus, ecce feci heri, & pepercit, faciam & cras & parcat Deus, O insanial ô dementia! attendis ad misericordiam, & non times judicium? Si vis cantare misericordiam, & judicium intellige. Idèd parcat, ut corrigaris, non ut in malignitate permanens.* Ah hæc, ô miser peccator! præsumptuosa tua divinæ misericordiæ confidentia Domini extinguit misericordiam: ejus contra te accendit justiciam, audi Apostolum clamantem: *An divitias bonitatis ejus, & patientiæ & longanimitatis contemnis? Secundum autem duritiam tuam, & impatientiam cor, thesaurizas tibi iram in die ira.* Quæ locum curiosè annotans Doctiss. Salvanus, divinè ait: *Verè ita agimus, ut dicit Apost. Deus enim nos vocat ad penitentiam, sed nos thesaurisamus iram, Deus nos invitât ad veniam, sed nos ad justiciam, & sic cogimus ad ulciscendum criminum nostrarum immanitatem invitum.* Sed heu! non audis quoque intonantem Psalmistam: *Si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra.* Ad quod inquit Bern. *Frates, quã salubriter admonet nos Propheta, ut si vocem ejus audierimus, non obduremus corda nostra. Vitius namque, & multò salubrius est, hodie eum audire consulentem, docentem, quàm in illa die tam amara, illum judicantem, savientem, condemnantem.*

Ad præfens institutum curiosè, & appositè à quopiam posset inquiri, quare misericors Deus olim plebem suam electam, gentem Hebraicam in tam duram incidere permiserit Assyriorum captivitate & servitute? Ad quæsitum in promptu est responsio! *Mittebat Dominus Prophetas patrum suorum ad illos per manum nuntiorum suorum, de nocte conjurgens, & continuò commonens, eò quod parceret populo, & habitaculo suo, at illi subsannaverunt nuntios Dei, & parvipendebant sermones ejus, illudebantq. Prophetis: donec ascenderet furor Dei in populum ejus, & esset nulla curatio.* Ah ô Christiane! quotidie benignus Dominus ad te nuntios mittit, ut à pravo desistas vivendi modo, nunc per tribulationes, nunc per divini verbi præcones te strenuè adhortatur, ut ad rectam à quâ deflexisti, redeas semitam; sed tu in peccato tuo obduratus divinæ mex audacter repugnas gratiã, & sic subinducitur cordis durities, quæ juxta Thom. à Villa Nova & S. Augustinum, non nisi difficillimè aufertur, ut ipsemet, propriã edoctus experienciã, deplorat libris conf. *Rapiebar ad te de*

August. in Ps. 110. vers. 2.

Ad Rom. c. 2. v. 4.

Psal. 94. vers. 8.

Bern. ser. de verb. Abacuc.

2. Paral. c. 36. v. 16.

Lib. 8.
Conf. c. 5.

corde tuo, moxque diripiebar abste pondere meo, & ruebam ad ista cum gemitu. & pondus hoc consuetudo carnalis. Et lib. 8. Conf. cap. 5. Ego suspirabam ligatus, non ferro alieno, sed ferrea mea voluntate: velle meum tenebat inimicus. & inde mihi catenam fecerat & cæstrinxerat me. Quippe ex voluntate per nulla: obduru jam, dolorem perdidit, quod valde putridum est, nec dolet, nec pro sano habendum, sed pro mortuo computandum est. Quod rursus confirmat lib. q. vet. test. Per consuetudinem incipit videri quod turpe est, non turpe, nam cum dehonestantur aliqui, primo erubescunt, postea blandiente consuetudine, necedit pudor, mutatâ frôte, præcipue si multos videant tales. Et quo & gravius a hunc, etiam in proximum emergit damnû: scilicet scelorum palliata defensio, ut ipsemet testatur: Qui faciendo, quod malum est, etiam malâ consuetudine se implicat, ut ipsa consuetudo mali, non eos sinat videre, quia malum est, sicut defensores malorum factorum suorum. Irascuntur, cum reprehenduntur in tantum, ut inter Sodomanitas iniquitas sit iustitia, & exhibitor potius reprehendatur, quam factor. Tales consuetudine maligna pressi, tanquam sepulti sunt, & moles illa imposita sepulchro. Ipsa est vis dura consuetudinis, quâ promittitur anima, nec resurgere, nec respirare permittitur. Rõvera ad istam consuetudinẽ (de qua loquor,) quarto quodam progressu pervenit anima. Prima est enim quasi titillatio delectationis in corde, secunda consensus, tertia factum, quarta consuetudo.

Hom. 28.

Quest. 14.

Serm. 44.
de verb.
Dom.

Pro verificanda S. Augustini doctrina, nunquam annotastis id, quod refert Evang. Marcus cap. 9. totaliter mæstus quidam pater ob miserimum filium sui oblesit statum, pro eo deprecaturus, sese ad apostoli pedes abjecit, obnixè rogans, quatenus dæmonem hunc à filio abigere dignaretur: verum hi, omni adhibita diligentia, omnique, quâ pollebant apud deum virtute, illum expellere non potuerunt, ut patet ex patris verbis: Dixi discipulis tuis (loquentis Christo) ut eicerent illum, & non potuerunt. Quo viso, ad supremum accessit Medicum Christum, illumque humiliter filii luctuosam declarans constitutionem, affatur: Magister, attuli filium meum ad te, habentem spiritum mutum, qui ubi eumque cum apprehenderit, & illudit illum, & stridet dentibus, & arefcit. Sed hic unum miror, ut quod modò annotatu planè est necessarium,

Matth. c. 9.
v. 16.

Apostoli non potuerint hunc diabolum depellere, cum ipsi, ut affirmat Evang. Lucas cap. 10. vers. 17. de sua in infernales spiritus glorientur potestate, etiam dæmonia subjiciuntur nobis. Ad hunc difficultatis nodum dissolvendum Glossa Interlinearis subtiliter advertit ad sublequentia quædam Evangelistæ verba, & rogatur Christus Dominus, cujus est noscere tempora & momenta, à Patre exquisierit, à quo tempore fuisset obfessus? Et rogavit patrem ejus, quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit? Respondet Glossa: Non quasi ignorans interrogavit, sed ut diuturnitas infirmitatis ostensa cautionem faciat. Verum quam obsecro?

August. sæpè sæpius sustinet, cunctos infirmos à Christo curatos, omnesque mortuos resuscitados, evidentissimum peccatoris fore symbolum; & quia inter peccatorem, & peccatorem, iniquitatem, & iniquitatem maxima reperitur disparitas, ita ad illum ad rectam melioris vitæ semitam atrahendum, efficacior, & efficacior exigitur potentia & virtus. Dominus ergo, intellecto, Apostolis iustas defecisse vires dæmonem expellendi, appositè, & sapienter rogat: Quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit? Ut ex patris responso, ab infantia iniquitatis, mali radicatio innotesceret. Cum ergo is jam ab incunabulis obfessus peccatorem in malitia sua obduratum, & obcæcatum repræsentet, potentia Christi, & divina opus est. Quia, ut rectè ait Bern. Talem convertere, non est humana infirmitatis, sed divina potestatis.

Pulchram dicti huius è dispari in tribus mortuis resuscitandis Christi Domini agendi modo eruemus corroborationem. Lucæ cap. 7. afflicta matris unicum pius Dominus à morte ad vitam revocat filium, solâ dumtaxat adhibita voce: Adolecens, tibi dico, surge. Rursus marci cap. 5. in domo Archisynagogi mortuam illius resuscitat filiam; verum, quod maxime ad nostrum advertendum est propositum, divinæ vocis suæ omnipotentem quoque adjunxit manum: Et tenens manum puella, ait illi, puella, tibi dico, surge, & confestim surrexit puella. Denique Joannis cap. 11. scerido atque quadrupano vitam restituit Lazaro; verum priusquam arduum & mysteriosum hoc Christus adoriretur miraculum, quamplurima, ut sacra sigillatim annotat Scriptura, prodigiola demonstravit signa. In primis namque inferni per spiritu, & turbavit semetipsum: deinde intrinsecus summam animi patefaciens amaritudinem, uberrimas effudit lacrymas: Et lacrymatus est Iesus.

verf.
verf.
verf.
verf. 20.
Exod. v. 9, 10.
Exod. v. 10.
Isaem. v. 6, 7, 10, 11.
Luc. c. 7. v. 14.
Marc. c. 5. v. 41.
Joan. c. 11. v. 33.
Sed.

vers. 33. Sed nec his contentus, elevatis in cœlum oculis, orationem suam ad æternum patrem direxit: *Te sus elevatis sursum oculis dixit: pater gratias ago tibi, quoniam audisti me.* Et tandem elevatâ voce exclamavit: *Lazare veni foras. Et statim prodiit, qui fuerat mortuus.* Ad has absconditas & mysteriosas in resuscitando Lazaro circumstantias & ceremonias, subtilissimum illud obstupescit ingenium Augustinus: nec sanè absque exiguo fundamento. Ille enim, qui cœlum & terram, omniaque quæ in ea sunt, verbo creavit, mortuum Lazarum, ut viduæ Naim filium, ad vitam solâ voce nunc potuit reducere? Indubiè. Ad quid ergo tot opus ceremoniis?

Ut huic quæsitio exactè satisfiat, animadvertendus est trium balbutientium Prophetarum curationis modus, scilicet Moysis, Jeremiæ & Isaia. Hi namque tres ad divina à Deo appellati munia (ut scripturæ gnaro facillè constat) sese ob loquelæ atque eloquentiæ imperitiam, de imposto onere excusârunt. Moyses ait: *Quis sum ego, ut vadam ad Pharaonem, & educam filios Israël de Ægypto?*

Exod. c. 3. v. 9, 10. Rationem subnectens: *Quia non sum eloquens ab heri, & nudius tertius: ex quo locutus es ad servum tuum, impeditioris & tardioris lingua sum.* Ad quod Deus, ô Moyses quid tæpidas? Quid contremiscis? Quid moram injicis? Dic mihi: *Quis fecit os hominis? Aut quis fabricatus est matrum & surdam, videntem & cœcum? Nonne ego? Perge igitur, ne expavescas à facie Pharaonis: Ego ero in ore tuo, doceboque te quid loquar.* Ecce balbutientis linguæ defectus, solo divino tollitur verbo. Jerem. quoque, ut ingrato populo Israëlitico infamia & abominanda intrepidè improperaret peccata, appellatus: *Tu ergo accinge lumbos tuos, & sarge & loquere ad eos omnia, quæ præcipio tibi, ne formides à facie eorum.* Verum & hic quoque Prophetam suam divina mandata promulgandi, Domino vocanti & præcipienti exponit incapacitatem, dicens: *A, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum.* Et dixit Dominus ad me: *ecce dedi verba mea in ore tuo: ecce constitui te hodie super gentes, & super reges, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & edifices, & plantes.* Sed quodnam Dominus emendanda Mosaicæ linguæ obsecro adhibuit remedium, ut potè omnium medicorum peritissimus? Audite quid dicat Scriptura: *Et misit Dominus manum suam, & tetigit os meum, & dixit Dominus ad me: ecce dedi verba mea in ore tuo.* Advertite modò (quod præcisè nostro quadrat instituto) verbo manum adhibet. Isaïas pa-

Jerem. c. 1. v. 6, 7, 8, 10, 11.

Luc. c. 7. v. 14.

Marc. c. 9. v. 41.

Mat. c. 13. v. 33.

riter ad hujuscemodi functionem divinò requisitus mandato, similis excusationis justam volens prætexere rationem ait: *Vir pollutus labiis ego sum.* Verum quomodo ablata fuit à Domino hujus Prophetæ labiorum coinquinatio? *Et volavit unctus ad me de Seraphim, & in manu ejus calcavi, quem forcipe tulerat de altari. Et tetigit os meum, & dixit: ecce tetigit hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur.* O absconditum mysterium trium Prophetarum curatur linguæ impericia; verum diversâ methodo: Moysis solo verbo, Jerem. divinâ manu, Isaïa verò ignito carbone. Quid sub hac curatione sublitescat absconditi pœnitens ignoro; hoc unicum tantum allego (judicio salvo meliori) ut plausibile, Deum in sanandis Prophetis, Hypocritis & Galeni usum fuisse regulis. Etenim hi leviter infirmo levia, graviter agrotanti fortiora, extremè verò laboranti, & jam quasi agonizanti extrema adhibenda esse docent medicamenta, juxta vulgare illud apud medicos axioma, *extrema extremis remediis adhibenda sunt.* Aut juxta alios, *extrema extremis vincuntur.*

Haud dissimiliter supremus & cœlestis medicus Deus pro mystico Prophetis adhibendo se gerit medicamento: malum Moysis leve erat, & necdum radieatum, quoniam parumper tantum duraverat, ut patet ex textu: *Non sum eloquens ab heri & nudius tertius.* Quapropter facili negotio omnis illius aufertur defectus, unico nimirum verbo: *Ego ero in ore tuo.* Jeremiæ autem malum utcumque inveteratum erat, & ad putritiam usque deductum: ad hoc itaque tollendum specialis requiritur altissimi Dei manus: *Tetigit os meum.* Quoniam verò Isaïæ malum longo duraverat tempore, ad illud curandum maximè opus erat extremo & efficacissimo remedio, ideoque ignitus carbo adhibetur, *Vir, inquit, pollutus labiis ego sum.* Tres hi Prophetæ juxta mentem S. Hieronymi tres diversos peccatoris præfigurant status. Moyses recentè lapsus, Jeremias peccatorem aliquatenus glutinoso iniquitatis suæ visco adhærentem, & Isaïas obduratum & obstinatum significat, qui non nisi suprema brachii divini efficacità, à prava peccandi consuetudine liberatur. Illiusque infirmus animus, vix ullo tentandus videtur remedio? verba ad pietatem adhortantia, ut venti, crebræ ad meliorem vitam admonitiones, ut eachinnæ, preces, ut ridiculæ minæ, ut nullæ promiscuè æstimantur. Et ut unico absolvam verbo, inveteratus peccator peccaminosæ pertinacit

Isaia c. 6. v. 6, 7.

Pro v. c. 18
verf. 3.

Jerem. 17.
verf. 1.

Hieron. in
c. 3. Jerem.

citer infilstens vitæ, cuncta pia & salutaria contemnit monita, ut apertè testatur Sapiens, *Impius cum in profundum venerit peccatorum contemnet.* Nimirum Deum ipsum ejusque mandata. Cujus gentinam Cæsarius præbet rationem: *De multitudine peccatorum desperatio nascitur. Et ex desperatione absque ulla reverentia peccatorum frana laxantur.* Et adimpletur illud Jeremix: *Peccatum Iuda scriptum est stylo ferreo in ungue adamantino.* Ideoque ferro & igne est diluendum. Non ego hunc conceptum in monte Parnassi somniavi, sed è scriptis sancti Hieronymi hausi: *Quia Isaias perfecta & solida ætatis erat, mittitur Seraphim, qui non Dei manu, sed forcipe & carbone tangat os ejus, ut inquireres auferat.* Dû autè de Jeremia loquitur, *mittitur Dei manus ut peccata auferat, qua per pueritiam multa non fecerat.* Concludamus itaque Deum mysterioso hoc agendi modo omni innuere voluisse Christiano, quàm difficile sit peccatore, peccatis assuetum, ad rectum bene vivendi tramitem reducere. *Vsitata enim,* ait d. Gregorius, *culpa obligat mentem, ut nequaquam surgere possit ad rectitudinem: conatur & labitur, nam ubi diu sua sponte persistit: ibi cum noluerit, cadit.*

Ex hoc facilissimo negotio modò suprà memorata dissolvetur difficultas. Hi namque etiam tres secundum animam defunctos præfigurant peccatores, inveteratum verò & longè peccandi consuetudini involutum foetens designat Lazarus, qui difficultè ab horrenda hac animæ morte eripitur, & ad vitam gratiæ revocatur. Hoc clarissimè attestatur Sanctus Augustinus dicens: *Tertius mortuus genus mortis horrenda, & magna consuetudo appellatur. Aliud est enim peccare, aliud peccandi consuetudinem facere. Qui peccat & continuo corrigitur, citò reviviscit, quia nondum est implicatus consuetudini; qui autem peccare consueverit, jam sepultus est, & bene de illo dicitur, factet.* Et pergit præfatus Doctor: *Tales sunt omnes assueti sceleribus & per litis moribus.* Et tandem concludit, annotans stupendas Christi in hac resurrectione ceremonias: *Turbavit semetipsum, fremuit Dominus & lachrymans est, & voce magna clamavit: ah! quàm difficile surgit, quem moles prava consuetudinis premit, quid ergo quod turbet semetipsum Christus? Nisi, ut significet tibi, quomodo turbari tu debeas, cum mole peccati gravaris.* Inconculsa ergò remanet veritas, peccatis indurati maximè difficilem fore conversionem.

Sed quid ego eam è sacra Scriptura & SS. PP.

conatus fui eruere? Cùm naturalis illa doceat Philosophia, quæ pro infalibili regula statuit, quod ex frequentatis actibus fiat habitus, qui à subiecto difficultè est mobilis. Ideoque sæpe repetitis actibus inducitur peccandi consuetudo, quæ natura quasi induit rationem. O exitiale venenum! quod pedentim ad intima serpit animæ penetralia! ô maledicta pœnitentiæ dilatio? quæ nõ tantum indices delinquendi confert consuetudinem, verum etiam necessitatem. Ah! attende ô homo in malitia obdurate! quantum Thomas à Villa Nova infelicem tuum deplorat statum. [Væ miseris, qui suorum vulnerum medicinam habentes ad manus, neglexerunt curare se, & damnantur. O quomodo dolent in inferno de hoc, & fremunt dentibus suis. Quàm justè ardent in inferno, qui contempserunt tam levem adhibere medicinam. Infelix anima, quæ tam longo tempore vivit sine Deo, facta habitaculum demoniorum, à quibus captiva tenetur ad suam voluntatem. O cor, quod talia sustinet! O quanta audacia ardet infernus sub pedibus, & expectat ore aperto, & solo capillo vitæ anima ne cadat in illud, & ridet, & dormit. Plus est per diem in peccato manere, quàm aggredi viginti homines: quia non vita, sed anima in periculo est, hujusmodi peccatores tardè sanantur, rarissimè enim convertuntur & pœnitent: Illa enim obduratio æternæ damnationis indicium est.] O horribilis sententia! audi, audi peccator, qui modò pœnitentiam contemnis, & cor tuum indurari permittis, *obduratio æterna damnationis indicium est.* Non contremiscis? Non commoveris? Cur clamas continuo inquit Augustinus, *Cras, cras? Dic obsecro, quare non modo, quare non in hac hora finis turpitudinis tua?* O abominanda hominis cœcitas! quæ dum obfuscati fuere mentis mæ oculi: etenim interna Dei mei ad meliorem vitæ frugem intrinsicè excitatus gratiâ, penes me clamabam: *Modò sine paululum, sed modò & modò non habeant modum, & sine paululum: a longum ibat.* Sed arden quid urgeat. *Quanto miser in periculo veraris! quot quantique inopinati casus te abripiunt?*

S. Thomas à Villa Nova tepidâ Christianorum in animæ salute procurandâ, sedulo perscrutans solertiam, & infatigabilem in corpore infirmo & debili providendo exactâ diligentiam, ingemiscens exclamat, rogarque, ut ad minimum tanta animæ morbo, quanta corporis adhibeatur cura. [O si sanandis animæ passionibus eâ adhiberemus curam, quam curandis corporum ægritudinibus adhibemus? quid non sustinet, quid non patitur ægrotus

pro

Thom. à
Villa nova
serm. 6.
Domin. 1.
Quadrage.

Psal. 66.
v. 17.

Psal. 26.
verf. 9.
Psal. 70.
v. 12.
Psal. 29.
v. 8.

Thom. à
Villa nova
serm. 6.
Domin. 4.
Quadrage.

pro recuperanda salute: Atroces uisiones, horribiles incisiones, amaras portiones, diuturnas in edias faciles reputat, dum modo concupitum recuperet sanitatem. Sed si animæ languor curandus est, quidquid injungitur, durissimum est, modico vino abstinere, non sustinet lubricus: exiguo lucro privari, non patitur avarus: ad modicum humiliari, non tolerat ambitiosus: floccipenditur animæ perpetua vita, & mortalis corporis amittenda salus supra modum diligitur.] Si infirmus ab amicis & domesticis admoneatur, ut principis obster, quod sæpe sapius serò medicina paretur, non clamat: *Cras, cras, sine modo, &c.* sed ad medicum prompti destinantur famuli, quodcunque ordinarit & præscripserit, sine mora præparatur & applicatur: animæ verò languoti nemo medelam adferre satagit.

Secundum non minus præcedenti perniciosum è diuturna sacramentalis pœnitentiæ dilatione pululans & dimanans animæ damnum manifestè demonstratur ex horrendis benigni Domini nostri Jesu Christi minis, sub hisce verbis delitescit: *Ego vado & quaeritis me, & nō invenietis, & in peccatis vestris moriemini.* Formidabilior namq; peccatori à Deo nequit inligi pœna, quam, quod ab eo faciem suā avertat, illumque deferat. Hinc summa cum anxietate & instantia pro hac avertenda, ad Deum vociferabatur regius Psalmista: *Secundum multitudinem miserationū tuarum respice in me;* quem divinum tam constanter David desiderat intuitum, ut rursus Ps. 26. dicat: *Ne avertas faciem tuam à me.* Et Psal. 70. *Deus ne elongeris à me, ne derelinquas me.* Et sane meritò: quia ut rectè ait Propheta Oseas in persona Christi: *Va eis cum recessero ab eis.* Et Christi recessus Propheta expertus damnū, in hac prorumpit verba: *Avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus.*

Hic obstupescunt sacræ Scripturæ interpretes, Davidem nimirum, non gratiam, non cælestia dona, non animæ quoddam à Deo expostulare contra omnia peccata antidotum: verum dumtaxat: *Ne avertas faciem tuam à me.* S. August. ex hisce Isaïæ verbis (*ex radice colubri egredietur regulus, & semen ejus absorbens volucrem*) discursui nostro non incongruum elicit conceptum. Per Basiliscum, sive regulum intelligit Deum incarnatum, colligens hoc ex textu Chaldaico, qui legit: *Ex filiis filiorum Iesse egredietur regulus.* Hanc scripturalem naturalistæ minimè capientes interpretationem, Basilisci studiosè inspectis naturæ proprietatibus, assimulationem inter Christum & Basili-

scum, ut frivolam explodunt: hocque arripiunt intrepidi fundamentum. Basiliscus venenoso suo intuitu hominem corporaliter necat: Christus verò animam, spiritualiter mortuam, suo aspectu vivificat juxta illud Psalmistæ: *Oculi Domini super justos, ut eruat à morte animas eorum.* Imò quod amplius est, inter nocivas, quas Doctiss. Pierius Basilisco innatas asserit esse proprietates, hanc enumerat: *Tanta huic avi vis est, ut animalia reliqua suo fibulo fuget, quo audito, ferunt omnium avium cantus coerceri, fruticesq; & herbas aspectu solo enecari.* Econvertero Dominus noster blandisonâ suâ voce peccatores ad se trahit, ut appetè paret in Petro & Andrea Apostolis: *Venite post me, faciam vos fieri pisces hominum, & relictiis retibus secuti sunt eum.* Grato quoque suo aspectu homini secundum animam mortuo, spirituales impertitur vitam, effectum probat Matthæus, *Vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine, & ait illi, sequere me: & surgens secutus est eum.* Idipsum secundum August. mentem clarissimè confirmat Propheta Abacuc: *Aspexit, & dissolvit gentes, & contriti sunt montes sæculi.* Audite illius verba: *Respexit, & contabuerunt gentes, hoc est, selectorum contrita est superbia.* Ob hæc & hujusmodi argumenta Christus Dominus inversus rectè reputari posset Basiliscus. Subjungo tamen, si cunctos Dominici intuitus effectus Basilisci comparemus attributis, ipsum quoque non incongruè Basiliscum nuncupari. Quoniam Moyses de divinis Exod. cap. 33. differens oculis, ait: *Non enim videbit me homo & vivet.* Quo dicto abundè insinuat intuitum suum certum quoddam mortis inducere genus. Sed quoddam? Certè inquit Augustinus, non animæ nostræ exitiale, sed utile, non corporale, sed spirituale: *Quia nullus Deum spiritualiter videt, qui carnaliter vivat, & quem videt eo ipso moritur ab hujus vita delectationibus totà mente separatus.*

Præterea unicus Christi aspectus altas quoque peccatorum evellit radices, teste S. Chrysolomo. *Quando respicit Deus, fugiunt peccata, extinguuntur delectationes, liquefiunt omnia mala, tantum ut respiciat claritas, & statim fugit peccatorū obscuritas.* Quam optimè itaq; concludi potest, Psalmistam divinam implorantem gratiam prudentissimè, nil nisi unicum respice expostulasse. Innotuerat namq; illi stupenda hujus divini Basilisci intuitus virtus & efficacia: cuius respicere est misereri, inquit Ven. Beda: *Quia respicere, Dei est misereri, aspectus di-*

Psal. 32. v. 19.

Matth. c. 4. v. 19.

Matth. c. 7. vers. 9. Abac. c. 3. vers. 6. Aug. l. 1. c. 8. de Civit. Dei, c. 32.

Vers. 20.

Chryf. super Ps. 68.

vina

*Thom. à
illa nova
rm. 6.
Domin. 1.
Quadrage.*

Psal. 66. v. 17.

Psal. 26. vers. 9.

Psal. 70. v. 12.

Psal. 29. v. 8.

*Thom. à
illa nova
rm. 6.
omin. 4.
Quadrage.*

Reda in e.
2. Matt.
Psal. 24.
vers. 16.
Thren. c. 3.
v. 49, 50.

vina misericordia nobis est necessarius, cui apprimè concinit David, *respice in me & miserere mei*. Rursus idem egregiè corroborat Propheta Jeremias, miseram Israëlitiçi populi sub Assyriis uberrimis lachrymis deplorans servitatem: *Oculus meus afflictus est, nec tacuit, eò quòd non esset requies*. Neque unquam à ploratu & planctu desistit: *Donec respiceret & videret Dominus de caelis*. Ecce non ait, sese lachrymis suis divinam implorasse misericordiam & pietatem; verum tantummodò divini Basilisci exegisse intuitum: *Donec videret & respiceret Dominus*. Et rectè; quoniam unum idemque aspiciere Dei & misereri est, ut luculenter testatur Rupertus: *Cujus aspectus & visus est & antiqua captivitatis solutio, & presentium captivorum, qui in Babylonem ducti sunt, consolatio*. Et hoc enucleatè perpendens Propheta David, libertatisque Israëlitis restitutæ ponderans rationem, in perpetuam rei memoriam eam registrari mandat: *Scribantur hæc in generatione altera, & populus, qui creabitur, laudabit Dominum*. Rationemque tam sedulæ addit curæ & gratitudinis: *Quia respexit de caelo Dominus, de caelo in terram respexit*.

Rep. lib. 1.
in Jer.

Psal. 101.
vers. 19.

Ex hoc non curiosa tantum, verum etiam mysteriosa enodabitur quæstio, quare tempore Dominicæ passionis commemorationes, sancta mater nostra Ecclesia, vi præciosi sanguinis Christi in trabe crucis aliisque locis super affluenter effususque infinitorum meritorum, nullam aliam gratiam, nullum beneficium petat, nisi hoc unicum; *Respice qua sumus Domine super hanc familiam tuam*. Tempus enim modò pro Christianitatis incolumitate urgeat ampliores expostulare prærogativas, atque majora privilegia. Hic hæterem obstupescactus, nec quid responsi suppeditarem, scirem, nisi in: *O respice*, omne bonum comprehendere, & desiderare; rursus clarè indicaret Propheta David: *Respice*, inquit: & ecce mox quasi mandat, *& exaudi me Domine Deus meus*. Et Psalm. 6. *convertere Domine, & quid tum? Et eripe animam meam*. Divinus itaque intuitus omnis gratiæ scaturiens est fons, quem si abstrahat, ob continuata peccatoris delicta Deus, clametque ego *vado* &c. subito marcescet & contabescet homo, ut ingenioso quidam modernus demonstrare conatus est emblemate. Is in tabula rasa artificiosè depinxit horologium solare, aditâ subtili epigraphic: *In umbra desino & tecum luco*. Quia exorto & splendente sole horas diei exactè denoto, per quod neutiquam prætendebat inuere, quod

Psal. 12.
vers. 4.
Psal. 6. v. 5.

illud, quoad substantiam sole nubilo desineret, sed quod deficiente illius luce, ad institutum finem nil omnino deerviret. Pariformiter anima nostra, si divinum lumen ei non elucescat, Deusque ob peccata indignat, radios oculorum suorum avertat, poterit appositè & rectè usurpare emblematicum dictum *in umbra desino*, id est, ad nil utilis sum, & subito omnia ossa, scilicet virtutes, conturbata, O stupenda Dei nostri intuitus efficacia! ô perniciofa solis justitiæ Christi à misero peccatore avertio! ah quàm benè illam expertus est Apostolus Petrus, inquit Hieronymus. *Post negationem & galli cantum, respexit Salvator Petrum, & intuitu suo eum ad amaras lachrymas provocavit; nec fieri poterat, ut in negotiationis tenebris permaneret, quem lux respexerat mundi*. Antequàm itaque intima aspectus sui radiis cordis Petri penetrata percussisset, in umbra desinebat; post verò rursus Deo lucebat. Solido itaque fundamento pro omnium beneficiorum & gratiarum epilogo Ecclesia Dei tantummodò expostulat aspectum Dei: *Respice qua sumus Domine &c.* quoniam, ut rectè ait S. Clemens Alexandrinus: *Vbi facies Domini respicit, ibi est pax, & salus, & exultatio: ubi autem faciem suam avertit (attendite ad hoc ô peccatores! quibus hodie minatur Christus ego vado) Ingressitur vitium; quia cum ipse oculos avertit suâ sponte, propter humanam fragilitatem ortum habet flagitium*.

Admirabilem illam divini intuitus virtutem apprimè comprobatur Evangelista Lucas, qui cap. 9. *Luc. e. 9. vers. 38.* narrat patrem quemdam miserimi filii sui status misertum, viso, Apostolos dæmonem expellere non potuisse, Christum Dominum pro solatio accessisse, ab eoque pristinâ illius expertisse sanitatem. Verum miro & mysterioso modo. *Magister objecit, respice in filium meum*. Ecce non petit, ut diabolum ejiciat, ut divinâ suâ utatur voce, ut potentem tanto operi adhibeat manum, sed tantum, *Respice in filium meum*. Ah prudenter, inquit Petrus Bostrensis apud S. Thomam: *Sapienter videtur hic esse, non enim dixit Salvatori fac hoc, vel illud, sed in catena respice, hoc enim sufficit ad salutem*. Cui concianè adtipulatur S. Ambrosius uberrimas S. Petri considerans lachrymas. *Negavit primò Petrus, & non stetit, quia adhuc non respexerat Dominus: negavit secundo, & non stetit, quia adhuc non respexerat Dominus, negavit tertio, & respexit Iesus & ille amarissimè stetit; si ergò ita sunt necessari oculi tui Deus, respice in me & miserere mei*. Concludo itaque dum audis minitantè, ô peccator! Christum suum decess-

D. Thom.

in catena.

Amb. 110

supr. c. 13.

Luca.

Yoc. c.

v. 12

Isa. c.

v. 6.

decessum, oculatorum faciei à te averfionem, perpende quanta te circumstent damna; imò, ut ipsa veritas testatur, univèrsa quasi: *Abscondam faciem meam ab eo & inveniet eum omnia mala.* Et ad hæc non deterrèris? Non exhorreicis? Ah! vociferare ex contrito corde cum nobili Panthæa: *Ab quanta me expectant mala ex absentia tua ô Christe!* respisce tandem, exurge, qui dormis peccati profundo oppressus letargho, & meliorem arripe vitam: antequam veniat dies terribilis, & amara (de qua heri egimus) & non sit, qui adjuvet, sicque contingat ut in peccato tuo moriaris. Tractabit enim te, hoc certò scias, ut Alexander offensus obsessum in civitate hostem. Is ut terrorem, & horrorem obsessis incurreret, citiusque eos sub suo dominio subjugarer, necessario militari, ad urbem vi expugnandam, instructo apparatu, diversis in locis facem accendi curavit, clangentibus per totum exercitum tubis; tam diu vobis offertur venia, & misericordia, donec fax extinguatur accensa. Cui album antè apponebatur vexillum, mansuetudinis, & pietatis indicium. Deinde nigrum, manifesti regii irati animi symbolum. Cum verò ad consummationem ignita vergebat teda, nigro sublato, substituèbatur rubrum, apertissimum vindictæ, & rigoris Hieroglyphicum. Quo facto, civitas direptioni, incolæ, & cives gladio & flammæ dabantur. Et quando ejulantes undequaque ingravescebat, planctus, & lachrymæ afflictorum aërem adimplebant, exclamabantque: *Vbi pietas? Vbi regia benignitas?* Alexandri responsum illius in promptu habeant milites: *Casar voluit, & vos nolulistis.*

Haud dissimiliter inquam, cum obstinato peccatore benignus ager Dominus; ecce expandit ei diebus & annis, & in primis in illecebrosa & voluptuosa ejus vita misericordiæ & benignitatis vexillum; clamatque ad protervum, & moribus impiis depravatam juvenem per Prophetam Joëlem: *Convertimini ad me in toto corde vestro &c. quia benignus est, & patiens, & multa misericordia, & prestabilis super malitiam.* Et per Isaiam: *Quarite Dominum dum inveniri potest.* Sed frustra. Quoniam ex adverso adblandiens mundus, juveniles annos delictis, luxui, & vanitati impendendos persuadet, vitiles verò mercaturæ, negotiis, divitiisque quàm amplis accumulandis consecrandos docet; abjectam autem, & fenilem ætatem mundano servitio modò inoptam, *Quadragesimale P. H.*

quantisper Deo offerri permittit. Et impetrat & auditur. Dumque jam jam candela vitæ nostræ extinguitur, fraudulenter sufficiens & abundans pœnitentiæ verè repræsèntat superesse tempus, & misericordiæ securum affulgète asserit locum. Verùm heu! miser & stultus homo deceptus, & delusus, inopiaato correptus fato, dum rigorosum sustinere cogitur judicium, tum tum clamabit: ubi pietas? Ubi regia, ô Christe benignitas? Et quid responfi quæso expectandim? Certè æquivalens Alexandri: *Christus voluit, & tu nolulistis, vocavi te & renuisti, perditio tua exte, ô peccator!*

Et, ut hoc manifestius appareat, divinaque cunctis peccatoribus superabundans innotescat misericordia & pietas; attendite, & intelligite, quâ methodo usus fuerit Dominus! Sanè efficacissimum obstinatissimi convertendi antidotum univèrsale totius mundi adinvenit judicium. Hoc absolute attestatur Propheta Isaias, qui sese dumtaxat à Domino ad populum Israëliticum profertur missum, ut extremum hunc diem ei inculcetet; quantumvis tamen, ad verbum Dei dissimulandum, octuaginta quatuor annos insumpserit: *Ad annuntian dum mansuetus misit me ut predicarem annum placabilem Domino, & diem ultionis Deo nostro.* Sed quid? Vocavi, vos autem renuistis. Rursus David, cunctos exactæ admonet attentionis, negotium magni declaraturus mysterii. *Audite hac omnes gentes, auribus percipite omnes, qui habitatis orbem, quique terrigena & filii hominum simul in unum, divites & pauper, ast quid quæso promulgare tantâ cum diligentia prætendit Propheta? Os meum, inquit, loquetur sapientiam, & meditatio cordis mei prudentiam.* Verùm quam indago rursus? *Cur timebo, respondet, in die mala, ac si diceret, nescio ob quid verebor, unicum, hoc est, iniquitas calcanei mei circumdabit me; & opporrebis, ut horrendam cunctis percipiam intimatam vocem, redde rationem gratiæ, specialis meæ vocationis, atque internæ electionis ad meum servitium: ecce vocavi te ad meam sequelam, & nolulistis, & idèò: Vado & in peccato tuo morieris.*

Ast modò demonstremus semel fundamentaliter, quam temerarium sit, stultum, atque periculosum peccaminosa vitæ, non tantum ad fenium, sed quod maximè horrendum, ad extremum vitæ halitum emendationem prorahere, & suam animam evidenti (ausim ferre dicere) in-

Isa. c. 61.
v. 1.

Psal. c. 48.
v. 2, 3.

Luc. c. 9.
vers. 38.

D. Thom.
in catena.

Amb. l. 10
supr. c. 13.
Luca.

Joël. c. 2.
v. 12.

Isa. c. 55.
v. 6.

evitabili damnationis exponere discrimini. Antiqui referunt Thebanæ Reip. annales, miserum quemdam, sed crudelem, & tyrannum regem plebi omnino inivsum, maximeque odiosum ob suam incuniam, & feriorum negotiorum procrastinationem miserè perisse. Intellexerat fidelissimus ejus amicus Achias Jerophantes occultam populi in severum Dominum conspirationem eoque invaluisse, ut decreto consilio, & maturè præhabita deliberatione, in mortem ejus fuerit juratum, statutumque; cum sequenti nocte violenter è vita tolleretur. Quare ipse amicitia atque gratitudine instigatus, per litteras cum imminentis certiorum reddidit discriminis; admonens ipsum per nuntium, ut eas quam citissimè perlegeret cum dicto: *Quia seria continent.* Hic autem iudo taxillorum intentus, illas supra mensam posuit dicens: *Seria in crastinum*, sicque illa nocte à furibunda plebe in lecto tueidatus est.

Vereor, vereor, o peccator! ne id ipsum tibi contingat; nuntios ad te mittit misericors Deus, nimirum concionatores, confessarios &c. ut te instantis animæ periculi admonerent, & ad meliorem vitam fugam adducere conentur: Verum tu voluptatibus mundanis, inanibus deliciis, carnalis concupiscentiæ visco, atque illicitis ad omne nefas & scelus implicatus desideris, improbisque irretitus appetitibus: Dei optimi maximi adinstar Thebanorum tyranni Achias Jerophantis salutare aspernaris monitum: & molli id supponens pulvinari, securè dormis, clamasque: *Seria in crastinum.* O fatue! o temerarie! quis obsecro te. crastinæ diei securum reddit? Credo diabolus id tibi persuadere. nunc tui, sicut & mundi initio, Evæ delusor: *Nequaquam moriemini.* Hanc dæmonis a-notans August. astutiam ait: *Promittit vitæ securitatem, ut rapiat hereditatem.* Et mellitius Doct. in tuam, o obstinate Christiane, temeritatem & dementiam insignem adducit investivam, utinam efficacem, & ad meliorem vitam cunctos reducentem: *Quid de futuro miser, tam temerarie disponere præsumis? tamquam pater tempora; & momenta in tua, & non in sua potestate posuerit?* Et iterum repetit: *Indulgentiam tibi promissit Deus (nimirum, si in toto corde ad Dominum conversus fueris) crastinum diem nemo tibi promissit, si male vixeris bene vive jam hodie.* Ignoramus enim, inquit Jacob, quid erit in crastino. Et hinc infert August. pœnitentiam summam cum festinatione arripiendam fore; audi autem illi⁹ verba, de peccatoris de misericordia di-

vina præsumptione differentis: *Verumtamen nullus debet sub spe misericordiæ Dei diutius in suis remanere peccatis, cum enim nemo in ipso corpore velit sub spe salutis futura diutius agrotare; tales etiã, qui ab iniquitatibus suis redire negligunt, & sibi à Deo indulgentiã repromittunt, nonnumquam ita præveniuntur repentino Dei furore, ut nec conversionis tempus, nec beneficium remissionis inveniant.*

Quapropter Chrysof. similibus in impietate radicatis peccatoribus, salutifera preposita admonitione, ait: *Ne differas de die in diem converti ad Dominum, & ne differas de die in diem pœnitentiam, nescis enim quid pariturus sis superventura dies.* Et post illos ad justam & rationalem convocat rationationem: *Ecce nunc, qui dicitis hodie, aut crastino ibimus: qui ignoratis quid erit in crastinum, quæ est enim vita vestra?* Respondete quæso cui in nitimini fundamento? Unus respondet, ego robustus polleo viribus, quantumvis ætate parumper grandævus? idedque benignæ Parcæ longum vitam filium sunt pollicitæ. Alter; ego totus juvenis, nulli subiectus infirmitati, nulli miseriæ, quid timebo? Quodam namque mortis telum tam generosum transigere attentaret animum? Nihil verendum. Juventus deliciis fruatur, senectus amara satis adducet fastidia. Vivamus hilariter, dum tempus datur. Sanè denuò divina Augustini in mentem revocanda est sententia: *Quanto miser in periculo versaris? Quot; quantique inopinati rerum casus te abripient?* Aperi oculos o ob-cæcate! quot indices non intueris improvisa ex hac vita evocari morte? Quot, heu luxui intentos, rixisque implicatos, crapula obrutos, miserè trucidari, sicque in æternum perire cernimus? Attendè, attende, quam solidò suo, te o temerarie peccator? ad tremorem Chrysof. urgeat argumento: *Periculum, & metus est in differendo salus autem certa & secura, si nulla est dilatio.* Non dicas, erit aliquando tempus, quando converti licebit: *verba enim hæc valdè exasperant Deum: Siste jam, & confitere Deo gratiam, quod in mediis peccatis te non abstulerit.* Qui concinnè quadrat pulchra hæc Augustini sententia: *Paralytica est cogitatio de crastino cogitare conversione, & hodiernam negligere.* Quid tu peccator converti simulas? Nonne metuis, ne diem conversionis subripias diles perditionis? Nonne homines citò moriuntur? *Solum est relinquerè peccata, & ad Deum converti, citò stat.* Et genuinam ferm. 12. de temp. subministrat rationem: *Præveniendus est dies, qui præ-*

Aug. l. de
sede Petr.
cap. 3.

Aug. lib.
sol. o. 16.

Bern. ser.
36.

Jacob. c. 4.
2. 14.

Chrysof.
hom. 22.
in 2. epist.
ad Corin.

L. quod
licet, d
reg. ju
in 6.
L. quod
C. de E
& cler

venire consuevit, ipse se illudat, qui cogitat, quod po-
test extremi temporis indigentia subueniri. Insan-
num est hoc primum, quia periculosissimum in ulti-
mum diem promissa securitas. Deinde stultissimum
est, quod una causa de necessitatibus agat aternis,
inutilitatis vicia deficientis committatur extre-
mis, odibile est apud Deum; quando homo sub fidu-
cia penitentia in senectutem eam reservans, libe-
rius peccat.

Non ignoro, Chrysoft. argumentum ab invec-
teratis peccatoribus unica retorqueri replica. Cui
autem ea innitatur veritati, nunc pateat: in te-
stem falsa impressiois cæcutiens assumit juven-
tus singulari boni latronis exemplum, inquiring,
cur ego juvenili non indulgebo animo, cur meas
in hoc mundo non sectabor voluptates? Nonne
præclarum infamis latro in eruce pendens præ-
sentia divinae misericordiae adduxit testimonium,
unico salvatus dicto: *Memento mei Domine, cum
veneris in regnum tuum*: Post hæc enim meruit à
Salvatore mundi suavisonam audire sententiam:
Hodie mecum eris in Paradiso. Sanè mundana
palliatæ iniquitatis larvâ veritatem vix obnubila-
re potest juvenus, dum ab uno latrone, & à sin-
gulari perversè legitimam & universalem elicere
conatur consequentiam. Dic quæso, Philoso-
phus es? Certè ineptè in primas Logicæ impingis
regulas, dum è particulari, deducere vis conclusio-
nem universalem. Bonus latro in fine vitæ divi-
nam est affecturus misericordiam, ergo & tu dice-
re potes, & ego eam obtinebo? Ah, quàm frivo-
lum argumentum! (utinam bonum) & relicta
Augustini de bono latrone opinione, dicentis: *Er-
go ex hoc in extremo placuit deo, quia ad consequen-
dam fidem non fuit extrema illa hora, sed prima:*
non possum non te interrogare, an Juxta peritus sis,
cum tuum non audiam responsum: ignorantiam
nimis classam ex ipsis detegere conabor legibus:
Lex c. *Quod alicui: Privilegia paucorum non fa-
ciunt legem communem*. Et rursus, nonne leges
habent (lege scilicet quoniam) quod alicui gratio-
sè concediunt, non debet trahi ad exemplum. Et cap.
I. quoniâ, & clero: *Ignoras, quod qua à jure
communis exorbitant, & discordant, nequaquam ad
consequentiam sunt trahenda*. Quàm stulta ergo
ab uno tua ad cunctos argumentatio; Eam satis
disertè redarguit Rudolphus, dicens: *Exemplo i-
stius latronis, nullus debet suam penitentiam differ-
re usque ad mortem, quia privilegium paucorum non
facit legem communem, & pauci sunt, qui in morte
peniteant verè: nam scis monstruosum, quod lupus*

caudam orvis haberet, ita monstruosum, quod vicia
mala, sine bono claudatur.

Et hoc tuum ô insane argumentum, ut frivo-
lum, nulliusque momenti faciliè, & fundamentali-
ter potest denderi. Dic mihi, nonne Scriptura
duos latrones cum Christo crucifixos fuisse fate-
tur? Non est quis sanæ mentis, qui hoc neget,
nec tu ipse negabis. Verùm responde, quare tu à
salvato potius, quàm à damnato arguis? Uterque,
ut ita dicam, in balance positus erat iniquitatis:
uterque luctuosa tragædiæ Creatoris intentus, tu-
nus tamen obduruit: alter emollitus est. Unus
perit, alter æternam adeptus est salutem; in illo
resplendente divinâ justitiâ, in hoc triumphante
misericordiâ. Deinde, nonne advertis Deum
nonnisi in uno tantum manifestasse misericor-
diam? Et quare obsecro? Optimè respondet Cy-
prianus: *Vnus salvatus est, ne homo desperet, non
nisi unus, ne de misericordia Dei presumat*. Qua-
propter insolitum ratiocinationis tuæ, ô munda-
ne! vilipendens fundamentum Chrysostomus,
prosequitur: *Quid igitur?* (de latrone converso
loquitur) *numquid & tibi dabitur?* Fortasse dabi-
tur, inquis. *Cur dicis fortasse?* Attende homo, quid
subjungat: *Cogita de contrario, & dic, quid si non
detur*. Proh dolor! quid de misera tua tam de-
cernetur anima? Ah, cum suis affectis formidabi-
lem audiet sententiam: *Ite in ignem æternum*.
Verùm, ut hanc evadas, quid facti opus? Audi, te
magnus ille Doctor egregiè docet August. *Tolle
te à dorso tuo, ubi te videre non vis, dissimulans à
factis tuis, & constitue te ante te*. Ascende tribunal
mentis tuæ, esto ibi iudex, torqueat te timor, erumpat
confessio, dic Deo tuo, quoniam iniquitatem
meam ego cognosco, & delictum contra me est sem-
per. *Quod erat post te, fiat ante te: & cum factum
fuerit ante te, puniatur à te, ne tu ipse postea à Deo
iudice fias ante te, & non sit, quod fugias à te*. Quod
adeo pro animæ nostræ salute necessarium fore,
judicat August. ut illud documentum suis inces-
santè in concionibus inculcat, quod ipsemet te-
stat: *Frequenter vos, fratres charissimi, admo-
nui, iterum atque iterum admonendo contessor, ne
si quis cognoscit de litore continentia à tempestate
libidinis se in pelago luxuria fuisse jactatum, & ca-
stissimè incurrisse naufragium, peccatorum confes-
sionem velut tabulam confractæ navis, velociter
apprehendat: ut per ipsam de hac abyssu & de pro-
fundo luxuria possit evadere, & ad portum perveni-
re, ubi jam tutiore loco spei anchoram figere, & sa-
lutem perditam valeat reparare*.

Aug. l. 50.
hom. ho. 2.

August. in
com. serm.
24.

Aug. l. de
de Petr.
ap. 3.

Chrysoft.
hom. 22.
in 2. epist.
ad Corinth.

L. quod a-
licui, de
reg. jur.
in 6.
I. quoniâ,
C. de Episc.
& clero.

Quint. de
clarat. 1.

Verum nec Aug. tantum ad salutem hanc & salubrem contra stultam peccatorum temeritatem impigre seminatur doctrinam: sed hoc in omni alicuius momenti negotio, secundum omnes politicae regulas exacte observandum esse, cuncti docuere Politici. Unde Quintilianus ait: *Plerumque seras pro nullis sunt, & facit commune, & vulgare proverbium: Periculum est in mora.* Huic Quintilianus dicto quoque subscribit celeberrimus auctor Cicero: *In rebus gerendis tarditas, & procrastinatio odiosa est.* Et quantumvis quidam dixerit: *Res serias in crastinum differre debemus;* dico tamen, aut eum imprudenter, aut ridicule fuisse locutum. Unde Suetonius salutare hoc praescribit mandatum, ut omnes caveant, ne inter dicere & facere ulla interjiciatur temporis mora: *Simul dictum & factum.* Hinc & Demosthenes dicebat: *Quod rerum occasiones tarditatem non exspectent.* Cujus doctrinam solerter secuta est prudentissima Persarum Regina Rodogina. Ipsa namque criminibus lavandis intenta, intellecto, civitatem quamdam sibi subiectam rebel- lare, illos non composuit, verum, omni disrupta mora, in equum insiluit, recens makum, antequam radicaretur, sublarura. Memor enim erat laudabilis Ciceronis dicti quoque: *Omne malum nascens facile opprimitur, inveteratum sit plerumque robustius.* Et Taciti: *Festinandum est, antequam crescat invalida conjuratio paucorum.*

Pro hac politica regula confirmanda, doctiss. Cajetanus infallibile sacrae Scripturae adjungit robur. Annotat hic subtiliter, in veteri testamento Sacerdotem, dum Sancta Sanctorum intrare debebat, indutum fuisse, de expresso Dei mandato, pretiosissimis vestibus, cum campanulis aureis in pectore. Duodecim summi valoris gestabat lapides, in quibus duodecim tribuum Israel insculpta erant nomina. In capite vero aurea resplendebat lamina, in qua nomen *Iehova*, quod est Deus, impressum tenebatur. Verum de cal- ceis nulla fit mentio. Unde ipse Doctor ait, eum nudis incedere debuisse pedibus. Sed ob quam quaso rationem? Quandoquidem omnis pompa, omnis ornatus, atque dignitatis, & nobilitatis ostentatio apud Romanos in calceamen- tis consisteret. Forsitan quis dicet, quia ad sacri- ficandum summo Deo accedebat, alludens ad illud Pythagorae, *nudus sacrifica.* Aut, quia ipse in templo immensas agere gratias tenebatur pro di- versis a Domino acceptis beneficiis, juxta vete- ram Romanorum consuetudinem, qui in solema-

ni, & publico triumpho, primo templum Jovis, cooperto capite, & nudis pedibus ingrediebantur, pro adepta victoria gratias persoluturi: sic caeci Ethnici idola sua colebant. Unde monet Je- *Ierem. c. 2.*
rem. Prohibe pedem meum a nuditate, id est, ab *vers. 29.*
idololatria.

Ad hoc quaesitum dissolvendum in mentem revocanda est sacra quaedam Historia, registrata Lucae cap. 10. ubi refertur, Christum Dominum, dato discipulis, Evangelium, legemque gratiae per universum orbem promulgandi praecocepto, iis calceos inhibuisse: *Nolite portare, neque calceos, neque peram, neque calcamentum.* Imo, quod amplius est, & notatu dignum, expressit iis in- hibetur: *Et neminem in via salutareritis.* Simile quid reperitur 4. Reg. Elisaeus, intellecta Sana- mitidis pueri morte, ait Giezi: *Accinge lumbos tuos, & tolle baculum meum in manu tua & vade.* *Si occurrerit tibi homo, non salutes eum: & si salu- tarerit te quispiam, ne respondeas illi.* Hoc sane maxime apparet extravagans, & omni sane aper- te repugnans politicae, quae salutanti alterum, quamvis non in qualitate correspondentem, ci- vilem attribuit honestatem: honor non est in honorato, sed in honorante. Unica utraque dif- ficultas denodatur ratione. Calceamentum tardi- tatis, & remora est hieroglyphicum, quapropter Sacerdos, divina peracturus, nudis pedibus esse jubetur, illudque discipulis, animarum homi- num piscatoribus assumere inhibetur. Giezi quo- que, quia de resuscitando puero tractabatur, pec- catoris spiritualiter mortui symbolo, omni festi- natione opus cum esset, omne colloquium, om- nis civilitas vetatur, ut promptitudo salvandae animae sedulo commendetur: *Quia nescis tarda molimina Spiritus sancti gratia.* Audi, o socors, quid dicat Ambrosius: *Non satis est recte facere, nisi* *Ambr. l. 5.*
etiam mature facis, majorem enim fructus habet ac- *de Abel,*
celerata devotio. Ideoque Julius Caesar asseve- *cap. 12*
rante sustinebat, negotia magni momenti me- delae procrastinationem respuere: *En facinora,* *inquit, qua periculo obnoxia sunt, & magna, ge-*
renda sunt: at de his non consultandum, quod ad
hac percipienda plurimum habeat emolumentum
celeritas. Quid autem majoris momenti, excel- lentioris aestimationis, quam animae salus pretio- so Christi sanguine redempta? Hoc extra omne dubium est, ait Bern. *Magna res est anima, quae*
Christi sanguine redempta est, magnae animae casus,
qui Christi cruce debuit reparari. Attamen, prohi- dolor! vilius curatur, & nobilius vilipenditur, *inquit*

Luc. c. 10.

Cap. 4.

vers. 29.

4. Reg. c. 4.

vers. 29.

Ier. c.
v. 26.

Thoma
Villa n.
serm. 6.
Domin
Quadr

Ambr. l. 5.

de Abel.

cap. 12

Ab. ca.
vers. 6.

inquit Thom. à Villa-Nova. Homo corporis, salutis, aliorumque sagax negotiorum, animam autem negligit. Ecce curam habes de domo, de hereditate, de negotio, de familia, de equo in stabulo, & teipsum solum negligis? Teipsum tam vilem aſimas, ut non digneris de te curam habere? O anima miſera! quid extra te vagaris effuſa, & diſciſa per mundum, à te alienata & exul; recollige te & redi ad te, habita tecum. Imò pudeat te tantæ argui ab Ethnico Seneca dementiae, & temeritatis. Cogita in te, inquit, nihil præter animam eſſe miſerabile. Et hanc iridens S. Chryſoſt. ait: Si aurum tibi offeram, non dicis cras veniam, ſed jam exiſtis, aurum recipere non differs, nullus recuſat; redemptio anima promittitur & nemo feſtinat.

Et verè ſolidum ex experientia habet fundamentum, ſi enim quidquam terrenum deperdatur, ſi unicui moriatur filius, ſi fortuna inverſa ſit, lachrymis madent oculi, ſi anima pereat, nullus luctus, nullus planctus apparet, ejuſque ruina etiam fumma cum læticia inconfideratè præteritur. Verùm audio ò ſtulte denuò tuam hac in re infaniam à D. Thom. à Villa Nova acriter inculſari, ponderante hunc Scripturæ locum: *Luctum unigeniti fac tibi plantum amarum.* A quo ita argumentatur: Si enim mater pro unigenito filio, quem à morte temporalilachrymis revocare non poteſt, tam implacabiliter ploret, quibus tu ſetibus anime tue æternæ mortem deplorare debebis, cum eam poſſis (nota hoc peccator) lachrymis ſuſcitare! ò imprudens iudicium! ò deteſtanda hominis infania; In morte corporis, inquit, temperare à lachrymis Philoſophicum eſt, in morte anime non plorare pernicioſum eſt. O fontem aquæ vivæ, & aquarum viventium fontem, patem, fontem lachrymarum, quo crimè abluitur, macula peccati tollitur, concupiſcentia ignis extinguitur, facies anime lavatur, ſitis cordis ſedatur, & mentis ſterilitas fecundatur. Beatus, qui te poſſidet, non confundetur in tempore malo. Doleat itaque peccator, & lachrymetur, & fremat ſpiritu cum Jeſu, ut ſuſcitetur. Non ſolum gemat, ſed ægemitus magnitudi ne fremat. Qui enim barathro peccatorum concludus eſt, & abyſſo iniquitatum elyſii, ſi leviter clamat, quomodo in celo vox ejus audietur ad veniam? Præcipuè cum in tantum tempus ſuam differt pœnitentiam.

Nonne annotatis quodam fuerit primum in primitiva Eccleſia ab Apoſtolis perpetratum miraculum? Scriptura luculenter illud nobis manifeſtat Act. cap. 3. è quo conſtat elaudi fuiſſe ſanationem. Etenim ſic ait Textus: *Et quidam vir*

claudus ex utero matris ſue bajulabatur: qui à Petro, intrante in templum, humiliter Eleemofynam petiit pro neceſſario corporis ſui ſuſtentaculo: Cui ipſe ait: Argentum & aurum non eſt mihi, quod autem habeo, hoc tibi do, in nomine Jeſu Chriſti Nazareni ſurge & ambula. Curioſum modò eſt inquirere, cur primum miraculum claudi fuerit reparatio? Philoſophi norunt Ariſtotelem in famoſiſſima Athenienſium republica celebratam extruxiſſe academiam, quæ vocabatur peripatetica, & diſcipuli Peripatetici, quod ſignificat ambulantes. Ipſi enim Ariſtotelem in ſchola ambulando percipiebant doctrinam, idè que ad ea claudi arcebantur. Princeps Apoſtolorum Petrus, in Chriſti ſchola jam recentè erecta, magiſter conſtitutus erat, cumque cerò ſciret ab hac ſchola claudos, utpote Chriſtiana diſciplinæ addiſcendæ incapaces, repelli, claudicantis baſes conſolidat: hoc miraculo oſtendens, Chriſtium in via Dei feſtinanter debere progredi, juxta dictum Apoſtoli & Prophætæ Davidis: *Currite ut comprehendatis. Viam mandatorum tuorum cucurri.* Et hoc quoque non obſcurè confirmat Spiritus S. 2. Reg. cap. 5. *Cacus & claudus non intrabunt in templum Domini.* Quia ſclicet utrique neceſſaria deeſt, ad currendum viam divinarum legum, celeritas. Deus namque promptum hominis reſpicit & acceptat animum, pigrum verò à ſe rejicit & reſutat.

Primum manifeſtè patet in quàm plurimum celebrato in ſcriptura Abrahæ ſacrificio, quamvis non ad effectum deducto. Gen. cap. 22. Deus fidelis ſervi ſui volens expetiri obedientiam, & in obſequendo velocitatem, in ſomno ad Patriarcham clamat: *Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis Isaac, & vade in terram diſoris, & ibi offeres eum in holocauſtum ſuper unam montium, quem monſtravero tibi.* Quod præceptum divinum maturè perponderans S. Cyprianus, cogitur exclamare: *O crudele præceptum, & iſiſis naturæ legibus quaſi repugnans.* Et ſanè hujus mandati difficultas ex quolibet evidenter erui poteſt verbo: *Tolle filium, non bovem, non agnum, non captam, non aliud quodcumque animal irrationale ad hoc exigo ſacrificium: ſed filium, & quidem tuum, non alienum, ſed proprium, non adoptivum, ſed naturalem, in ò & unigenitum.* O dura lex! tolerabile foret, ſi plures haberet filios; verùm unigenitum rogat, quem diligas, non filium tibi exolum, aut rebellem, ſed obſequioſum, & tenerimè à te dilectum. Non

Levem. c. 2.
verſ. 29.

Luc. c. 10.

Cap. 4.
verſ. 29.
4. Reg. c. 4.
verſ. 29.

Ier. c. 6.
v. 26.

Thomas à
Villa nova
ſerm. 6.
Dominica
Quadrageſ.
im.

Ambr. l. 3.
de Abel.
cap. 3.

Act. cap. 3.
verſ. 6.

1. Cor. c. 9.
verſ. 24.

Pſal. 118.
v. 31.

2. Reg. c. 5.
verſ. 8.

Gen. c. 22.
v. 2.

obstante tamen tantâ præcepti duritie, naturæque paternæ repugnantia, intueamur semel, quanta cum promptitudine, animique alacritate Abraham divinæ obediens voci? *Igitur Abraham de nocte conurgens, stravit asinum suum. Et confestim sese itineri pater & filius cum parvo cœnicatu accinxerunt. Die autem tertio elevatis oculis, vidit locum procul.* Hanc Patriarchæ in obsequendo velocitatem admiratus Chrysoſt. ingenioſè annotat illum tanti morrenti negotium dilectam suam uxorem celasse, nullam enim illius Scriptura sacra facit mentionem. *Sara hic non fit mentio: unde videtur, illâ insciâ, ea omnia fecisse Abraham.* O Abraham! quid agis? Cur divisa Sara non indicas voluntatem? Ah! quid misera cogitabit mater, & conjux, dum chari mariti se orbata videt amplexu, & dilecti unigeniti intuitu. Ecce iter sex, aut septem (ut è Scripturâ patet.) aggredieris dierum: si illius gnarum non reddis Saram, præ tristitia & animi angustia illa ultimum sentiet fatum. O dure conjux! tam altum Patriarchæ silentium hic S. Doctor in promptum Deo obsequendi refuadit animum: *Abraham verebatur, ne votum mora offenderet, aut jussionem tarditas impediret, ne aliqua mora in communicando deduceretur, festinavit.* Timebat enim, ne Sara lachrymis, & planctu, & valedicendo, tanto sacrificio moram aliquam injecisset, sicut facile accidere poterat. Et hæc celeritas in tantum arrisit & placuit Domino, ut ipsemet dicat: *Per me ipsum juravi, dicit Dominus, quia fecisti hanc rem, & non peperisti filio tuo propter me: benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cali, & velut arenam, qua est in litore maris.* Quia fecisti hanc rem, non quia tuum mihi obrulisti filium (ego enim claves mortis habeo,) verum, quia tanta cum promptitudine divino obtemperasti mandato, *Benedicam tibi, &c. quia non satis est, recta facere, nisi etiam maturare, quod facis, majores enim fructus habet accelerata devotio, ait Ambrosius.*

Secundum non minus evidenter demonstrari potest ex sacra Scriptura. Numquam annotasti cum Lyrano, ô curiosi! Deum à suo sacrificio repulisse cygnum, & pisces, victimamque talem nullatenus voluisse acceptare. Verum cur? De cygno in promptu est ratio, quia ipse tota vita taciturnus est, & dumtaxat jamjam moribundus, dulciter cantat. Cave itaque obdurate peccator, ejus verum cygnus est symbolum, ne &

Vers. 3.

Vers. 4.

Chrysoſt.
hom. 3. in
Genesim.Gen. c. 22.
v. 16.Ambrosius
de Abel,
cap. 5.

tu, qui jam per totum vitæ deorsum obrulisti, peccata tua usque ad ultimum halitum retervastis, tamquam indigna, & abominanda victima rejiciaris, & ab æterna excludaris patria. Canticum namque tuum: *Peccasse pœnitet, maximum, ut exaudiatur, incurret periculum, cum lecto affixus, senectute deceptus, mortique vicinus, illud intonas.* De piscibus verò exactam & genuinam doctiss. Lyranus subministrat rationem, inquit: *Viva & immaculata animalia quæ obibat Dominus ad sacrificium: quid ergo mirum, si munera piscium respuit, & negligit? Pisces namque vix expiati moriuntur.* Sic & Deus moribundum pœnitentem abominatur, & talem animam non acceptat. Audi insane, quid adjungat Chrysoſt. hæc Sapientis sedulo considerans verba: *Confiteberis vivens, vivus & sanus laudabis Deum. Recessisti à Deo tuo, in ostio juventutis, non considerasti misericordiam Dei in janua adolescentiæ, æternas flammæ non evades in porta senectutis.* Hinc te salubriter, & instantè adhortatur magnus ille Doctor Augustinus: *Age pœnitentiam, tum sanus es quando peccare potuisti, si enim vis agere pœnitentiam tum, quando peccare non potes, peccata te dimiserunt, non tu illa. Vocat enim te ad pœnitentiam Dominus, tu vocantem respuit, & in protervæ voluntatis tuæ pœnam, cum clamaveris ad eum, non exaudieris.* Hoc clamat David: *Audite hoc, qui obliviscimini Deum: cum clamaveris ad me, non te exaudiam.* Et S. Greg. cunctum rectè admonens peccatorem, succinctè, sed divinè ait: *Ejus clamorem Deus tempore angustia non audit, qui tranquillitatis tempore clamantem non audit.*

Unde simili pœnitenti peccatori continget, ut verendum est, sicut olim Antiocho Regi Asiæ, de quo veteres commemorant Historiæ, quod ipse certo tempore ab invito militiæ Romanæ Duce Scipione Africano, benignitate & clementiâ celeberrimo, antequam bellum ferventius exarderet, admonitus, ut cum Romanis fœdus & pacem iniret, omnia sana illius contempserit consilia, & spretâ Romanorum amicitia, copiosum coaceravisset militem. Quo viso, Scipio summa in Antiochum accessus iracundia, potentissimum contra eum movit exercitum: occupatisque quamplurimis regni illius propugnaculis, ac fortalitiis, nondum tamen immemor solidæ suæ pietatis, denuò ei pacem obrulit, atque, ut eum Romanis veram pangeret concordiam, ex animo consuluit. Verum is obstinatus, propositique sui

Eccle. c. 17.
vers. 17.Prov. c. 1
Vers. 24,
25; 26, 27Psal. 49.
v. 22.2. Mach.
c. 9. v. 13August. in
ser. comm.
serm. 4.

fui tenax, sese id numquam facturum respondit; quo intellecto. Scipio militares suas copias civitati metropolitanae admovit (in qua degebat Antiochus) eamque artiffime strinxit. Cum vero ipse annonae & militum penuria se ad summam redactum iniretur necessitatem, mentem omni vana evasione spe abjecta immutavit, pacemque cum Scipione inite exposulavit. Sed & Scipio nimia illius pertinacia ad justam provocatus iracundiam respondit: *Id prius factum fuisse oporteret, non modo, cum frantum assessorem haberes.* His verbis quasi dicens, o Antioche! te ad ultimam deductum cornis angustiam, ideoque tuum infestis animum; & confederationem cum Romanis rogitas; ah! tempus pietatis praeteriit, & severitatis advenit. Nunc vindicta, non misericordiae opus. Sic inquam cum peccatoribus obduratis benignus ager Dominus, ut ipsemet testatur horrendum ferens in huiusmodi iudicium: *Vocavi & veniistis, extendi manum meam, & non fuit, qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum & increpationes meas neglexistis: Ego quodque in interitum vestro ridebo, &c. cum irruerit repentina calamitas. Quando venerit super vos tribulatio & angustia: tunc invocabunt me, & non exaudiam. Mane consurgent & non invenient me. Quod clarissime in Antiocho patuit. Qui, quamvis divina tactus iustitia, infirmitate ingruente, eam aequam iudicavit, & Dominum pro venia delictorum exoravit: *Iustum est iudicium esse Deo mortalem.* Attamen ait Scriptura: *Orabat selestus hic ad Dominum, à quo non esset misericordiam consecuturus.* Rationem subjungit August. *Poenitentia enim sera rardè vera.* Et luculentius alibi hanc refutat, atque explodit poenitentiam, dicens: *Ille, qui sua scelera cogitat, & statim confessus fuerit, veniam se accepturum credat: Si enim vis, quando peccare non potes, peccata te dimiserunt non tu illa. Non temporis longitudinem quarrit Deus, sed affectus intuetur sinceritatem. Nec pro delictis satis facimus, si ab iniquitate non cessamus. Satis à fide alienus est, qui ad agendam poenitentiam tempus senectutis expectat.* Et de simili August. ut obstinata in peccatis emolliat corda, disserens conversione, divinè ait: *illam fore quam maxime suspectam: Si quis positus in ultima necessitate & gritudinis sua voluerit accipere poenitentiam, & accipit, & mox reconciliabitur, & hinc vadit, fateor vobis, nò illi negamus, quod petit, sed non praesumimus affirmare, quod hinc bene exit. Non vos fallò. Fidelis bene reviens securus hinc exit. Agens**

*poenitentiam ad ultimum reconciliatus, si securus hinc exit, ego non sum securus. Unde securus sum, de securitate, unde non sum securus, non de securitate. Poenitentiam dare possum, securus autem dare non possum. Quod dico attendite. Debeo illud planius exponere, ne me aliquis male intelligat. Numquid dico damnabitur? Non dico. Sed dico, etiam liberabitur? Non. Et quid dicis mihi? Nescio, non praesumo, non promitto. Summo enim cum fundamento formidat August. id obventurum peccatori obstinato infortunium, quod celeberrimus militiae dux expertus est Annibal. Is enim Capuanis insecutus delictis, post Canense praelium, Romanam invadendi civitatem occasione petranfrens, nimiam injecit moram, ideoque paulò post à Romanorum exercitu ad interfectionem prostratus, cum rubore & infamia, suam detestans dementia, coactus fuit ingenuè confiteri: *Cum potui capere Romam, non habui voluntatem: & quando volui, non habui potestatem.* Et hoc praedixit Propheta Zophonias: *Ambulabunt ut caeci, quia lumen perdidere virtutum.* Et locum poenitentiae non habebunt, & haec patiuntur, quia Domino peccaverunt. Sed quid hoc? Nonne David clamans peccavi, nimirum Domino, blandisonum Prophetae audit responsum: *Dominus quoque transulit peccatum tuum?* Hoc fateor, sed temporificet, & non tardius: Vix enim à Nathan admonitus, ingemuit & indoluit, & poenitentiam non distulit. Quid autem tu, o indurare peccator, qui eam de die in diem differis, sis expectaturus, tibi divinis August. insinuat verbis: *Erit tempus in quo peccator velit poenitere, & non poterit, quia quando potuit noluit, & propter malum velle, perdidit bonum posse.* Et divinum hoc S. Fulgentius iustificat iudicium, dum ait: *Iuste deseritur à Deo, qui deserit Deum, & quia homo deserens Deum peccat, deserens peccatorem Deus iustitiam servat.* Cui rursus accinit S. August. dicens: *Numquam prius Deum deserit hominem, nisi prius ab homine deseratur.* Et id iustissime inquit: *Hac animadversione punitur impius, ut moriens obliviscatur sui, qui vivens oblitus est Dei.**

Et sanè o obstinate peccator! tam rigorosam divinam iustitiam in proterviam animi tui pertinaciam pronunciari audis sententiam, & necdum moveris? ubi sacra toties tantum delicti te accusant scriptura, adhuc peccare non cessas? Ad meliora te adhortatur Sapiens dicens: *Mane semen tuum, & vespere, ne cesset manus tua: quia nescis quid magis oriatur, hoc aut illud; & si*

cel. c. 17.
vers. 17.

Prov. c. 1.
Vers. 24.
25. 26. 27.

Gal. 49.
22.

2. Macch.
c. 9. v. 13.

August. in
ser. comm.
serm. 4.

Zopho. c. 2.
vers. 7.

2. Reg. c.
12. v. 18.

Aug. ser.
58. de civ.

Fulgens 2.
de Dispens.
c. 13.

utrumque simul, melius erit. Dulce lumen, & delectabile est (nimirum deliciarum & voluptatum splendor) oculis videre solem. Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus latatus fuerit, meminisse debet tenebræ si temporis, & dierum multorum: qui cum venerint, vanitatis arguentur præterita. Latare ergo juvenis in adolescentia tua, & in bono sit cor tuum, in diebus juventutis tuae, & ambula in viis cordis tui, & in intuitu oculorum tuorum: & scito, quod pro omnibus his adducet te Deus in iudicium. Aufer iram à corde tuo, & amove malum à carne tua, adolescentia enim & voluptas vana sunt. Et capite 12. Rursus salutarem hanc omni Christiano inculcat doctrinam: Memento creatoris tui in diebus juventutis tuae, antequam veniat tempus afflictionis & appropinquent anni, de quibus dicas, non mihi placent.

Eccl. c. 11.
v. 6, 7, 8.
9, 10.
Eccl. c. 12.
v. 1.

Seneca de
brevitate
vitæ, c. 4.

Eusebius
hom. de
bono latrone.

Basil. orat.
de pœnit.

Et nisi cæcitas, tuæ ipsemet, ô peccator! scriberes sententiæ. Dic mihi quæso, decetne juveniles annos consecrare mundo, & seniles Deo? Confundat te, vel unica, sed aurea Ethnici Philosophi Senecæ sententiæ: Non pudet te, inquit, reliquias servare tibi vitæ, & id solum tempus bonæ mentis destinare, quod in nullam rem conferri possit? Quam seruum est vivere incipere, cum desinendum est: quæ tam stulta mortalitatis oblivio in quinquagesimum, & sexagesimum annum differre sana consilia, & inde vel vitam inchoare, quod pauci perduxerunt. Si autem huic non credas ad SS. PP. attende sententiæ, & ad iustum Dei irati clamantis iudicium: Ego vado, &c. Et in peccatis vestris mori mini. Eusebius ait: Si quis à malis suis, fracta iam ætate, vel cogente infirmitate, vel imminente morte, desiterit, oblectamenta delicti perdidit, non reliquit. Neque ille voluptatem deseruit, sed illum voluptas, illum inquam voluptas, necessitate, non virtute fugat à desinit. Ac per hoc necdum desit, qui adhuc vellet peccare, si posset. Cui divinè concinit Basil. Quid facis ô homo! cum valeas in agendo, juventutem tuam in peccatis traducis. Vbi verò in labore fracta fuerint instrumenta, tunc ipsa ad Deum adducis, cum eorum nullus sit usus, sed necessario labant, torpent ob longi temporis tæbem. O insane! ecce mundo, voluptati, luxuriæ, carnalibusque tuis concupiscentiis, & inordinatis appetitibus præ senio servire non vales: mundus & caro tibi sunt fastidio, & decrepitam hanc ætatem tuo offerre præsumis creatori, & destinare virtuti illud tempus, quod vitio dedicare non potes: Audi quid dicat S. Ambros. Quid potest habere laudis, si corpus effortum voluptatibus, & jam senectutis gelu

frigidum, ad sera devotionis officia, deposito jam seniori vigore, convertat. Unde rursus de tali pœnitentiâ ait Augustin. Pœnitentiâ, quæ ab infirmo (id est à senè ac decrepito) petitur, infirma est, quæ à moriente timeo, ne & ipsa moriatur.

Eja itaque, ô Christiane! cum timore & tremore salutem tuam operare. Noli stulte fragili tanto cum animæ tuæ discrimine, confidere vitæ; dic mihi obsecro, si tibi quispiam tres panes proponeret, atque diceret unum eorum veneno esse infectum, adderetque tamen, ex iis quemdam esse ex iudicis sententiâ eligendum; ah! quam sedulo eos intueres! quoties eos non verteres & inverteres, atque exclamares: ô dolor! quis ille quæso, qui mihi fatalem valet inferre mortem? An tu, an ille aut alter? O misera dubia electionis fors! verum liceat mihi modò intetrogare? Quid te premit? Quid te angit? Cujus cura tanti est momenti, ut hominem constantem (in quem juxta Juristas cadere non potest virilis timor) perterreat? Responsum audire video. Quid? De morte hic agitur, an nullatenus ergo similis formidanda est electio? O homo! ingenuè confiteor tuam pro corpore perituro solertiam, & quam plurimum execrandam pro anima tua incuriam. De vitæ temporalis perditione quantopere conquereris, & spiritualis vitæ damnium non deploras. Stateram & bilancem adhibe corpori & animæ justam, & cerne, in quantum æternum momentaneo prævaleat. Et si difficultus ab æterno ad momentaneum tibi non ardeat, te à momento ad æternitatem reduce, tuncque confiteberis cum cæteris impiis juxta irrefragabile Spiritus S. testimonium: Tunc stabunt iusti in magna constantia, ad versus eos, qui se angustia verunt, & qui abstulerunt labores eorum. Sed quid inde? Videntes, inquit Scriptura, turbantur timore horribili, & mirabuntur in subitane in sperata salutis, dicentes intra se pœnitentiâ agentes & præ angustia spiritus gementes: hi sunt quos habuimus aliquando in derisum, & similitudinem improperii, nos insensati vitam illorum æstimabamus in saniam, & finem illorum sine honore: ecce quomodo computati sunt, & inter sanctos fors illorum est. Ergo erravimus à via veritatis & transierunt omnia illa, tamquam umbra, &c.

Urgeo te itaque, ô Christiane! moneo & exhortor, non meis, sed Augustini verbis ad sanam pœnitentiâ, antequam summæ calamitatis & consternationis formidabilis adveniat dies, dicentis: Cum venerit iudicium tempus, correctionis locus

Sap. cap. 5.
v. 12, 4.
5, 7.

non erit, sed tantum damnatio. Erit ibi pœnitentia, sed infructuosa, quia sera. Vis ut sit fructuosa? Non sit sera. Hodie te corrige: reus es, ille iudex est: corrige reatum, & gaudebis ad iudicem. Hodie enim hortatur te, ne iudicet. Et qui iudex tuus futurus est, ipse est hodie advocatus tuus. Ah! utinam salutarem Augustini omnes cordi suo imprimerent doctrinam, maxime deterriti terribili-

bus Christi minis: Ego vado, & quaerite me. & in peccatis vestris moriemini. Ut, expiata sacramentaliter conscientia, debitoque de offensa summa bonitate concepto dolore, delictorum suorum mereantur acquirere remissionem, æternamque adipisci beatitudinem, quam mihi & vobis omnibus tribuat Pater & Filius, & Spir. S. Amen.

FERIA TERTIA,

Dominicæ secundæ Quadragesimæ.

Super cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisei, omnia ergo quaecumque dixerint vobis, servate & facite.

Matth. cap. 23.

Sæpè sapius cunctis imbecillis & tardi ingenii mei viribus conatus sum assequi, quomodo possibile sit, hominem Christianum, evangelicâ imbutum doctrinâ, eò demerita procedere, ut inani, nescio qua attractus curiositate, lynceis oculis in alienos mores, peccata, vitam, & opera tantopere invigilet, & ea promulget: præsertim sacerdotum & Ecclesiasticorum. Etenim nonne à rationali mente profusus videtur alienum, gratitudini repugnans, legi humanæ, atque divinæ contrarium, quod quis venenosæ suæ linguæ ictu eum civiliter, nimirum secundum famam & honorem enecet, à quo per salutare Baptismi lavacrum spirituales animæ recepit vitam? Quod illius plenâ buccâ propaget defectus, à quo indies per Sacramentum Pœnitentiæ plenatiam delictorum suorum recipit abolitionem? Verùm densâ tantæ insaniz nebulâ ebberatus, numquam ad rectam huius pervenire potuisses notitiam, nisi S. Gregor. Nazianz. suo lumine tenebras à mentis oculis depulisset. Hic namque annotans, & subtiliter inspiciens subdolum dæmonis astutiam, inquit, in quem finem ipse inter Ethnicos & cæcos Gentiles, tot diversa suo instinctu erigi fecerit idola, iisque tot dissimilium deorum persuaserit cultum? Et responderet, ut sic perniciosum omnis generis malitiæ & iniquitatis venenum in mundo disseminaret, atque fertilem supremi Domini agrum, urticis, verpibus, & spinis impleteret, *Deos vitiorum patro-*
Quadragesimale P. H.

nos effinxerunt, inquit hic S. Doct. ut peccatum non modo crimine careat, sed præclarum etiam & divinum censeatur, ad ea scilicet, quæ pro diis adorantur, defensionis causâ confugientes. Suam adulteri Jovis exemplo offuscant iniquitatem: fures & latrones furtum suum Mercurii: vindictivi vindictam Martis: carnales & luxuriosi luxuriam Veneris: epulones & ebrii Bacchi ebrietatem, & sic de cæteris securè quasi palliant, & tegunt, quod rectè attestatur August. loquens de quodam insulso juvene, quem ait Terentius sese maximè gloriatum fuisse de infami sua luxuria, quia domi suæ lasciviam Jovis depictam viderat, in qua se imitari supremum jactitabat Deum. Et quem Deum, inquit? Qui templi cali summi concutit, ego homuncio id non facerem? Ego verò illud feci, & lubens. Ad quod S. P. N. August. Atque ab hac tanta autoritate adhibet patrocinium turpitudinis suæ. Quod subtiliter inspiciens Seneca, divinam profert sententiâ: Quid est aliud vitia intendere, quàm auctores illos inserere Deos, & dare morbo, divinitatis exemplo, excusatam licentiam?

Et ob id ipsum, ut rectè advertit Theodoretus, quidam libidinosi pro fordida tuenda incontinentia, per filios Dei filiarum hominum pulchritudine allectos, Angelos intelligi, stultè asserere: *Quidam nimis solidi, inquit, & stupidi estimarunt eos Angelos esse: putantes forsitan suâ intemperantia patrocinium habituros, si Angelos ejusdem criminis consortes tenerent.*

Hoc prætendit impius mundus, ideoque in Sacerdo-

Aug. l. 7. de civit. Dei, cap. 17 Seneca de brev. vit. l. 6.

Sap. cap. 5.
v. 1. 2. 4.
5. 7.

Psal. 81. 6.

cerdotes, non tantum à S. Spiritu nuncupatos Angelos, verum & Deos, juxta illud: *Ego dixi, Dii estis, & filii excelsi omnes*, lynceos continuo conjiciunt oculos, eorum vitam anathomizant, delicta percutantur, & propalant: *Atque ab hac tanta auctoritate adhibent patrocinium turpitudinis suae*. Et sibi quod Ecclesiastici inique committunt, ut licitum licentiosè assument. O intolerabilis impietas! detestanda hominis dementia! sed major tua est, ô impie Sacerdos, qui improba sceleratorum Pharisæorum & Scribarum secutus vestigia, pessimo exemplo populum scandalizas, & eum è cathedra pestilentiae, inordinatè vitæ tuæ omnem doces iniquitatem: *Vah vobis, inquit Hieronymus, miseris! ad quos Pharisæorum vitia transferunt*. Attendite, attendite Sacerdotes, & cogitate, cujus ministerio fungimini; ponderate quantum peccato vestro proximo tuo inferatis detrimentum. Audite clamantem Gregor. *Nultum majus præjudicium, quam à sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad correptionem aliorum posuit, dare de se exempla videt prævitatis*. Quia, ut rectè deus ait Judith: *Vos presbyteri estis in populo, & ex vobis pendet anima illorum*. Hæc itaque occasione in præfenti discursu evidenter ostendam, quàm grave sit, & nocivum Ecclesiasticorum peccatum, ut ex hoc Angelicam in terris discant degere vitam, salutatam tamen prius Deiparâ pro obtinenda Spiritus S. gratia. Ave, &c.

Judith. 8.
vers. 21.

Super Cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisæi, omnia ergo quaecumque dixerint vobis, servate & facite.

Lucianus Sophista narrat, solitum fuisse, & lege sancitum, ut, dum antiquitus comœdiæ populo exhiberentur, directionis earum iudex constitueretur totus Magistratus; cumque comici quandoque profanas representabant historias, profanas introducentes personas, sive actores, & quandoque divinas, Deos etiam ipsos in aliorum persona exhibentes, si hos incongruè & stolidè representassent, à Magistratu ad flagella actores condemnabantur. Si verò quis vilis servi personam ineptè egisset, impunis dimittebatur. Solidâ justar sententiæ ratione additâ: *Servum spectatoribus ostendere eum, vel unicum minis aptè representare parvus error, at Iovem ipsum, vel Herculem haud pro dignitate, turpe videtur*. Ecce tandem profus ô Sacerdos! intimis cordis tui penetralibus imprimere debes politicam. Etenim

tu divina tractas, tu Deum representas, & digniori sanè, atque eminentiori fungeris ministerio. Quod si à recta despectas semita, gravius tibi restat culpa, & per consequens poenâ, teste solemniori Romæ tempore S. Hilarii celebrato Concilio definiente: *Reatu majori delinquit, qui potiore honore perficitur, & graviora facit vitia, peccatum sublimitas dignitatum auget*. Iudicium gravissimum iis fiet, qui præsumunt, exiguo autem conceditur misericordia, potentes potenter tormenta patientur. Quod quoque solo lumine naturæ cognovit Plutarchus, dum juxta morales leges pravum, à parentibus filiis exhibitum exemplum, ad suum exaltat quasi malitiæ gradum. Ante omnia, inquit, debent parentes nihil peccando evidens sese liberis exemplum præbere, ut in istorum vitæ, tanquam in speculo intuentes, à turpibus dictis, factisque advertantur. Etenim, qui peccata filiorum increpantes, ipsi in eadem prolabantur vitia, si se non sentiunt sub illorum nomine seipsos accusare. Quo accedit, quod tales patres scelerum consultores, ac doctores suis sint filii.

Et me herclè, si vera sit & indubitata hæc etiam Ethnici Senecæ politica regula: *Omne animi vitium tantò conspicit in se crimen habet, quanto qui peccat, major habetur*. Clamate & ululate: *Vah nobis, ad quos Pharisæorum vitia transferunt*. Quam doctrinam apprimè confirmat Augustinus: *Deus personam hominis accipit: quanto enim quis sublimior est, tantò magis, licet leve peccatum ejus, grave est crimen*. Sicut enim humilitas in potente sublimis & magnifica est: ita & culpa ejus pro crimine habenda est. Exceptis enim peccatis, quæ constat omnibus esse illicita, non omnia licent potentibus, quæ sunt concessa humilibus. Dignitatem enim hominis denigrare deforme est, & popinam ingredi notabile. Senatoribus quoque focinas exercere, infamia est. Si ergo in his levibus inventi notandi sunt, tantò magis rei constituendi sunt, si peccaverint.

Verum, si forsitan nescitis vestram, ô Sacerdotes dignitatem, vultis illam dignoscere? auscultate Doctorum Doctorem Augustinum, eam exaggerantem divinis hisce verbis: *O veneranda Sacerdotum dignitas, in quorum manibus, velut in utero Virginis filius Dei incarnatur! ô sacrum & celestemysterium, quod per vos Pater, Filius, & Spiritus S. operatur! uno eodemque temporis momento idem Deus, qui præsedet in calis, in manibus vestris est, & in Altari*. O verè nobilis sanctitudo manuum!

Aug. lib. 3.
quest. vet.
& novi
test. 102.Exod. 30
v. 25.Idem in
Psal. 36.

manuum! ô felix exercitium! mirapotesias, ubi tractat Sacerdos Dei Filium. Si tu itaque manibus impudicis, fordidâ linguâ, coinquinatâ conscientiâ, ac lascivo corde tuum attraches Redemptorem, heu, heu! quod scelus, quod crimen non committis? S. Hieronymus huic maturè intendens discrimini, ingenutè ait: *Grandis dignitas Sacerdotum, sed grandis ruina eorum, si peccant. Latemur ad ascensum, sed timeamus lapsum, non est tanti gaudii excelsa tenuisse, quanti mœroris de sublimioribus corruisse.* Unde S. Augustinus succinctè debitam Sacerdotibus inculcat vitam, dicens: *Talem esse oportet Domini Sacerdotem, ut quod populus pro se apud Deum non valet, ipse pro populo mereatur, quod poposcerit impetrare: quia scriptum est: si peccaverit populus, orabit pro eo Sacerdos; si autem Sacerdos peccaverit, quis pro eo orabit? O dura sententia! quam sanè non mitigat, sed multum exaggerat August. ajens: Si pro se unusquisque vix poterit in die iudicii reddere rationem, quid de Sacerdotibus futurum est, à quibus sunt omnium anima requirenda? Et ideo considerantes periculum nostrum, orate pro nobis, ut commissis nobis gregibus, ita spiritualibus pascuis studeamus jugiter providere, ut pro eis bonam rationem reddere mereamur.* Et alibi: *Si Sacerdotibus grande periculum est, aliena peccata non arguere, quando periculosius erit, propria noluisse corrigere: atque ea non solum non emendasse, verum etiam defendisse, & defendendo accumulasse, (scilicet pravo exemplo) & ideo expiatura erit illic inextinguibilis concrementio, quidquid hic medicabilis satisfactio, quidquid hic salutifera dissimularerat sanare converso.*

Verum, desideratne quispiam scire evidentius, & cuius eminentiæ atque excellentiæ sit Dei Sacerdos, annotet dumtaxat caput 30. Exodi, ubi Deus mandat has pro solius Sacerdotis unctione ceremonias: *Facies unguentum compositum opere unguentarii, Aaron, & filios ejus unges, sacrificabique eos, ut sacerdotio fungantur mihi.* Sed quod maximè notatu dignum est, nec suo sanè carens mysterio, adjungitur: *Caro hominis non ungetur ex eo.* Cui quilibet justè replicare potest: nonne caro Aaron est caro hominis? Indubité. Ergo quomodo ungitur unguento composito opere unguentarii?

Ad hoc dissolvendum quæsitum, curiosè animadvertit S. Cyrill. speciale Dei præceptum regi-

stratum Levit. cap. 6. *Nullus hominum sit in tabernaculo, quando Pontifex Sanctuarium ingreditur.* Et instat, quid, ergo caro Pontificis non est caro hominis? Nec Pontifex, dum sanctuarium ingreditur, est homo? Cui instantiè divinè respondet: *Non erit homo, sed tamquam Angelus Dei, cum ingreditur Pontifex velamen: sive unus cum Domino spiritus fiat, sive per resurrectionis gloriam in Angelorum gloriam transeat, non erit homo.*

S. Ambros. subtiliter annotans ex multis sacræ Scripturæ locis in veteri testamento de mandato Dei sacerdotalem eorum à communi populo fuisse separatam: in sacerdotalis dignitatis elogium audacter ait: *Vides divisiones? vides in Sacerdotibus nihil plebeum requiri, nihil populare, nihil commune cum studio, atque usu, & moribus inconditis. Quomodo enim observari potest à populo, qui nihil discretum habet à populo, quod in te miratur, si sua in te recognoscat.* Sed heu! an in obsecrato moderno sæculo nil Prælati, Episcopis, Sacerdotibus, & Religiosis cum plebe commune? Utinam, utinam, non enim cogèret exclamare: *Proh tempora! proh mores! nonne cum summo præ oculis intuemur cordolio, purpurâ & bysso indutos Ecclesiæ Romanæ ministros, plus propriæ studere utilitati, quàm gregis sibi commissi perfectioni! Qui non viderit, subiteat. Quamplurimi id sese vidisse (Deus eorum emendet errorem,) sincera & candida fide attestantur. Hanc deridendam, execrandam, Atheisticam, atque ad summum odibilem iniquitatem, & impietatem S. Thomas noster Valentia Archiepiscopus, cunctis statûs sui successoribus ingenium præbens exemplum, profusus amarissimè deplorat lachrymis: [Proh dolor! in quem statum hodie Ecclesia redacta est! Quantum à prima illa venustate degenerant? Verè juxta Prophetæ vaticinium, Threnorum cap. 1. Egressus est à filia Sion omnis decor, & omnis ejus pulchritudo penitus immutata est. Quomodo obscuratum aurum, mutatus est color optimus! Viri Religiosi, quos tunc devotionis cortina celabat, negotiis sæcularibus implicati, dispersi sunt in capite omnium platearum! Et qui cælesti curiæ assidui erant, Principum hodie curias implent, Prælati Ecclesiarum modò ad terrena lucra, & temporales divitias oculos suos deflexerunt. Quid enim aliud quæritur ab Episcopis, nisi argentum & aurum? De animarum verò salute ultima cura est.] Estne hoc, ô Prælare! ô Superior! ô Eccle-*

Cap. 16.
v. 17.

Ambros.
epist. 6.

S. Thom. à
Villa nova
serm. 2. in
Pent.

Aug. lib. 3.
quæst. vet.
& novi
test. 102.

Exod. 30.
v. 25.

Idem in
Psal. 36.

Ioan. 21.
v. 17.

fastice! Christi summo Ecclesie Pastori inju-
stum observare mandatum: *Pasce oves meae*? Fa-
teor de spirituali ovium salute, non de corporali
hic tractat Dominus utpote de principali. Sed
cheu! nec huic impius incumbit custos: verum
(quod Satyrico stylo describendum foret, si tem-
pus & occasio sese offerret) nec corporali aliqua-
tenus pauperum studet sustentaculo, atque neces-
sitati, navultque ad instar divitis epulonis, micas
canibus dare, quam eas indigis erogare pauperi-
bus. Unde similibus Ecclesiasticis recte quis
posset appropriare, simul & comminari illud A-
mos: *Vae vobis, qui opulenti estis in Sion, & confiditis
in monte Samaria, optimates capita populorum
ingredientes pompaticè domum Israël. Transite
in Chalante, & videte, & ite inde in Eshmarth
magnam, & descendite in Geth Palastrorum,
& ad omnia quoque regna horum: si latior ter-
minus eorum termino vestro est. Qui separati
estis in diem malum: & appropinquatis solio ini-
quitatis. qui dormitis in lectis eburneis, & lasce-
vitis in stratis vestris, bibentes vinum in phialis,
& nihil patientes super contritionem Ioseph, id est,
pauperis. Ah! proponant sibi hi impij Ecclesia-
stici, & imitentur panem pauperum, maximum-
que Elcemofynarium S. Thom. nostrum à Villa
Nova, in cujus vita hæc inveniemus exarata ver-
ba: *Expensas prohibebat fieri, idque ne minùs
pauperes haberent, ob quam etiam causam pompâ,
aut splendore domi sua uti voluit. Parietes om-
nes nudi erant, nullis auleis recti. In palatio ejus
non visebantur artificiosa pictura, non pretiosa
scrinia, non sumptuosa statua, non superba supellex,
sed inanibus hisce, & variis sumptibus supersede-
bat, ut Ecclesia reditus ad egenorum possent per-
venire manus. Cordi suo firmiter imprimens S.
Hieronymi doctrinam: *Pasce pauperes, & calori-
rum Regem.***

Philo Judæus fidelissimus rerum ab Hebræis
gestarum enarrator, curiosè annotat, Deum olim
in antiquo Testamento inhibuisse Sacerdoti, ne
proprii quidem patris mortem plangeret. Quod
mandatum primâ fronte absolum, & quasi
filiali pietati & naturæ videtur directè repu-
gnans. Quid itaque, inquit Philo, Dominus in-
dicare vult hujusmodi inhibitione? Nil sanè re-
sponder, nisi Ecclesiasticis, Deoque consecratis fan-
nam inculcare doctrinam, ut sæcularibus se inter-
miscere caveant negotiis, & carnalibus connivere
affectibus, quia illos decet, se totos Deo vovere, &
ad Ecclesiastica dumtaxat attendentes exercitia,

mundana & terrena execrari. Audite citratu-
thoris verba: *Cum enim Sacerdos sit Deo dicatus,
oportet eum ab omnibus cogitationis suæ affectibus
abdicari. Postulat enim in eo viro lex perfectionem
hominis majorem, quippe qui Deo sit familiaris præ
ceteris, situs in quodam divina, humanaque natu-
ra, si verum fieri licet, confinio.* Sed cheu! quis
nunc Ecclesie status, denuò interrogat S. Tho-
mas? Et lamentans responder: [O quantum dege-
neram? ab illo, nimirum primitivo Ecclesie statu!
ubi nunc in religione illa puritas, illa innocentia,
illa sanctitas? Ubi ille devotionis fervor? Ubi soli-
tudo illa? Ubi abstinentia illa? Modestia illa? Ubi
vestis neglectus? Mundi contemptus? Justitiæ ze-
lus? Væ nobis, quia solura nomen vacuum religio-
nis, tonfuram, & habitum gestamus, delicti, deli-
cati, superbi, voluptuosi, inquieti, vagi, tepidi sine
spiritu, sine devotione, negotiatores, detractores,
deambulatorios facti sumus sicut populus.] Proh
dolor! optimè dicit hic S. Doctor: *Prælati Eccle-
siarum quomodo ad terrena lucra, & temporales di-
vitiis suos oculos deflexerunt.* Etenim, si pinguis
vacet beneficium, aut ditior prælatura, cuncti avi-
dè ad eam aspirant, sordidâ hæc avaritiâ ostenden-
tes, sese ardentius sectari divitiis, segniùs verò fi-
delium venari animas. Quam iniquitatem vaticin-
atus est Propheta Isaïas: *Omnes in viam suam
declinaverunt, unusquisque ad avaritiam suam, à
summo usque ad novissimum.* Nec tantum ad sæ-
culares impius illè erga terrena & temporalia bo-
na pervenit affectus: verum ulterius serpsit pesti-
ferum hoc venenum: *A Propheta usque ad Sacer-
dotem, cuncti faciunt dolium.* Ac proinde iis potest
& illud Psalmi 16. appositè impropèri: *Statue-
runt oculos suos declinare in terram.* Quærentes
quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi.

Sapientissimus Rex Salomon considerans di-
versorum hominum mores, difficilè, fatiq; in-
tricatam profert sententiam: *Oculi sapientis in ca-
pite ejus, inquit. Justè enim & fundamentaliter
posset in contrarium urgeri; ergone oculi stulti
non sunt in capite; Suntne in dorso, pede, aut ma-
nu? Quid itaque Sapiens inmuete præterdit, dum
dicit, *Oculi sapientis in capite?* Vatablus loco
*Oculi sapientis, legit, oculi Sacerdotis, quia sum-
ma eum decet sapientia, quæ residet in capite.*
Vult itaque indicare Spiritus S. cunctum homi-
nem sapientem, & maximè Sacerdotes, atque Ec-
clesiasticos debere omnem suam intentionem;
omnes actus, totamque vitam ad caput Christum,
& Deum dirigere, necessariumq; esse oculos suos
ad*

Thomas à
Villa nova
conc. 3. de
Ioan. Bapt.

Conc. 2.
S. Augu.

Isa. 56. 11.

Psal. 16. 31.

Eccle. 2. 14.

ad cœlestia elevare, & à terrenis declinare, quærentes, quæ Jesu Christi sunt, non quæ sua sunt. Quia, ut inquit S. Greg. qui imis intendunt, indigni sunt sacerdotio, Deique ministerio. *Quisquis necumque terrenus est, sibi testis est, quod membrum sacerdotis non est.*

Hinc notat diversitatem inter sacrificium, quod sacerdos pro se, & illud, quod pro plebe offert doctissim^o Theodoretus. In primo inquit, tota comburebatur victima, in secundo verò una pars consecratur Deo, altera tradebatur sacerdoti, tertia offerenti. De qua obstupefactus Ceremonia, quærit quid sub hac latet mysterii? Et respondet: *Ut integritatem sacerdotis demonstraret, qui non aliquatenus, sed totum planè se dedicavit Deo universorum.* Per hæc innuens Spiritus S. se se totum specialissimo quodammodo (quoniam etiam à secularibus cor exigit dicens, *filii prave mibi cor tuum*) requirere sacerdotem, & Ecclesiasticum. Unde tales à proprio suo statu descedentes, & ad secularia respicientes, divinis, argutè, & mordaciter redarguit S. Thom. noster à Villa Nova: [Caveant sibi igitur, & pertimescant, quibus datum est ad mensam Domini sedere, dapes cœlestes animo degustare, sita vitæ spiritus, Deo largiente, sentire, ne post gustatas Paradisi delicias, retrò ad contemptibiles Ægyptii cœpas & futilium carnalium voluptatù pepones respiciant, ne vindicante Deo, aut venatorum morsibus lanciantur, aut sicut uxor Lot in salis statuam convertatur, & bestia lambant eos. Audiant Christum in Evangelio id ipsum misericorditer præmonentem, & terribiliter intonantem his, qui in agro Domini versantur, ne redeant retrò Lucæ cap. 17. memores inquit estote uxoris Lot.] Cui non sine mysterio infictam esse autumat hic S. Doctor hujuscemodi pœnam; imò obstupefactus, quasi congruum & justum judicat, quod illa communem Sodomæ ex commiseratione respexerit ruinâ, hinc verbis: [Imò potius contrarium rationabile videbatur, ut mandaretur eis sistere in regione: nec à prospectu civitatù discedere, donec completam vindictam inspicerent, quam de sceleratis hominibus divina sumeret justitia; ut qui testes fuerunt criminis, testes etiâ essent ultionis. Et infra nos ergò fratres, quos ab hujus sæculi nequam flagranti incendio, & libidine mæstuantium igne sulphureo divina bonitas misericorditer liberavit: statuens in loco specioso pedes nostros, ut admontis fastigia condescendamus. Et profectò parumper artius stringit verbis utcumque Satyræ: Si enim talis est pœna retrò respi-

cientium, qualis ultio retrò redeuntium. Sæculi hujus flagrantem libidinibus, & curls æstuantem Sodomam divino beneficio evasim^o, ut quid eam ultra, vel à remotis aspiciamus? Si quis autem propriè salutis immemor, & divina in se pietatis contemprior, retrorsum ad viles, & vanas sæculi voluptates, & curas, quas reliquerat, respicere non erubuerit, hanc sibi à Domino reatus pœnam non veritè destinatam, ut amisso devotionis, ac pietatis spiritu, & emortuo corde in salis statuam permutetur, & abylli bestia lambent eum, utraque enim ultione dignissimus exitit. & ut spiritualis dulcedinis, quam contempsit, expers fiat, & ut bestiaram infernaliù linguis lambendus nunc exponatur, quarum dentibus postmodum erit lamandus. Et tandem concludit: *Caveamus inquam non modò redeire, sed & respicere sæculù: quod evasimus, scientes, quia nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei.* Magis enim, quæ retrò sunt, obliti, ad anteriora sollicitè nò attendentes propositum nobis supernæ vocationis bravium diligenter ardentèque prosequamur.]

Hanc Ecclesiasticos & sacerdotes apprimè suo exemplo edocuit summus Pontifex Moyses, qui spreto aureis & argenteis Ægyptiorum vasis, ollâ dumtaxat Joseph asportavit: *Tulit Moyses olla Joseph secum.* Quem terrenarum, & fluxarum rerum contemptum contemplans Philo Judæus ait: *Moyse solus sine auro, argentoque, ac reliquis opibus regum discessit, habens pro consu, quidquid Deus possidet.* Innuens sacerdotes non debere divitiis accumulandis studere, verùm statim omnium æternæ salutis satagere, & ad ea, quæ superna sunt attendere. Quam Mosaicam admonitionem acè animo suo impresserat prælarù illud Episcoporum, Prælatorum & Sacerdotum exemplar (quod cunctis ad imitationem propono) S. Augustinus divinis hinc ad Deum clamans verbis: *Quid dicis? O Domine Deus meus! ô Domine Deus noster! ut veniamus ad te, fac nos beatos de te. Nolumus de auro, neque de argento, nec de fundis, nolumus de terrenis istis, & vanissimis, & caduca vite transitoriis. Fac nos beatos de te: quia beatus populus, cuius est Dominus Deus ipsius.*

Et sanè ô sacerdotes! quid proderit populo in cathedra veritatis dissuadere vilè ergà terrena affectum, quid emolumenti auditoribus vestris docta adferet concio in cuncta vita inveciva, si vos eos per publica, & prava vestra omnem impietatem doceatis exempla. Plebs enim vestram curiosè inspicit vitam, suamque ei conformat, sibi que

Exod. c. 13.
vers. 19.

Thomas à
Villa nova
conc. 3. de
Ioan. Bapt.

Conc. 2. de
S. August.

Isa. 56. 11.

Psal. 16. 11.

Ecl. 2. 14.

id, quod in Sacerdotibus comperit, maximè licere arbitrat. Et per consequens, si illorum vita à recto tramite deflectat, ista pariformiter declinat, quia *tuus estis Presbyteri in populo, & ex vobis pendet illorum salus.* Quoniam Ecclesiasticus est quasi primum mobile, ad quod cuncti subditi moventur; si motus illius erret, errabit & inferior. Unde Claudianus ait: *Nec sic inflectere sensus humanos possunt edicta, quàm vita regentis.* Et Plato: *Quales in Republica Principes, tales reliqui solent esse cives.* Hinc David dicit: *Adorabunt eum omnes Reges terra.* Sed advertite, quantum ex Regum probò exemplo pullulet utilitatis: *Omnes gentes servient ei.* Ideoque & illos rectè admonet vitæ: *Reges terra intelligite, erudimini, qui iudicatis terram.* Et optimè ait Cyrillus: *Quia dum sapiunt hi, qui regnant, illico sapiunt, qui reguntur.* Hinc Ægypti Rectorem rectè manum ori suo apponentem depingebant, hieroglyphicè innuentes, eum verbis opera debere conjungere. Hoc quomodo sæpè sapius lucidum illud omnium virtutum jubar inculcat S. Thomas à Villa Nova, dicens: [O magnus prædicator Rex! plus proficit exemplo, quàm omnes mundi prædicatores. Omnes student placere Regi. Si amicus est bonorum, omnes student boni esse, aut saltem apparere, & quod non faciunt timore Dei, faciunt timore Regis.] Quod aperte patuit in Reguli ad veri Dei fidem conversione, de quo ait Evang. Joannes: *Credidit ipse, & domus ejus tota.* Hinc concludit Seneca: *Plus homines oculis, quàm verbis credunt.* Ideoque Chrysostomus Ecclesiasticos dicentes, & non facientes, fallaci comparat Nabuchodonosoris statuar. *Sacerdotes, inquit, qui dicunt, & non faciunt, similes sunt statua Nabuchodonosor, caput habent aureum, & pedes luteos, linguam sanctam, & opera iniqua. Vox est Jacob, at manus sunt Esau. Vox sancti, & opera impii. Monstra sunt, quia linguam habent brachio longiorem.* Sed heu! sic ut illa contrita est, ut dicitur Danielis cap. 2. sic & impii Sacerdotes, qui plebi sunt offendiculum, comminuentur, & contereptur. Quod egregiè verbis comminatur S. Thomas à Villa Nova: [Væ Prælati, quorum vita subditi exemplum peccandi est, quibus deberent esse forma virtutis. De quibus B. Gregorius ait, scire Prælati debent, quòd si perversa perpetrant, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. Væ discipulis, quorum exemplo vivificandi erant simplices, & perduntur. Unde hodie in Ecclesia tanta tepiditas & iniquitas? Unde tan-

Psal. 71. 11
Psal. 2. 10.

Joan. 4. 53

Hom. 1. in
ep. ad Tim.

Dan. c. 2.
v. 39.

Thomas à
Villa Nova
conc. de S.
Michaële.

ta in omnibus avaritia & cupiditas? nisi quia in majoribus, & proceribus illi? unde fulgere debuit sanctitas, viget iniquitas: minores verò majorum vestigia sequuntur.] Quapropter curiosè annotat Origenes, quòd Isaia: labia conquerentis: *Vir pollutis labiis ego sum, & in medio pollutæ labia habentium, ego habito,* per Angelum curentur: *Et volavit ad me,* inquit Propheta, *unus de Seraphim, & tetigit os meum, & dixit: ecce, tetigit hoc labia tua. & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur.* Verum de labiorum populi curatione & iniquitatis, atque peccati emundatione, nullam admittatur fieri mentionem: *Seraphim mundavit labia Propheta, & non mundavit labia populi.* Cujus genuinam indagans rationem, respondet: abundè sufficere ad scabiosas oves sanandas, providum, justum, & mundum pastorem, superiorem ac rectorem: *Quia minores, inquit Gregorius, majorum vestigia sequuntur. Quod & testatur Sapiens: Qualis est rector civitatis, tales & habitantes in ea.*

Sicut itaque bona vita ordinatum & regulare exemplum maximo communi plebi est emolumento, ita & perversa illi summo est nocumento: ut patet ex illo, quo Nabuchodonosor usus est stratagemate, ut populum Israëliticum ad auream statuam à se erectam, adorandam faciliè pertraheret. Ait enim Scriptura: *Misit Nabuchodonosor Rex ad congregandos omnes satellites regni.* Verum ad idololatricum infamis statuar cultum nonne totam flectere prætendebat plebem? nullus Interpretum & S. S. Patrum dubitat. Cur itaque, inquit S. Hieronymus, solos ad novum & insolitum cultum Israëlitarum convocat sartapas, rectores, Sacerdotes, & non universum populum? Astute Nabuchodonosor ad statuar adorationem illos accersiri mandat, quia, ubi magnates, proceres, & Ecclesiastici idololatrate incipiunt, imbecillis & debilis in paria facillimè, exemplo superiorum allesti, scelerà incidunt. Audite Hieronymi verba: *Facit Manasses, ut congregentur ad adorandam statuam principes, ut per principes seducantur & gentes. Seductis enim magistratibus, subditi populi malorum exemplo pereunt.* Ipsi enim sunt sal terræ, qui sale bonorum morum, sapientiæ, justitiæ, modestiæ, castimonix, atque charitatis pravam plebis vitam condire tenentur, sibi que quàm maximè favent, ne sal infatuetur, id est, ne scandalosam vitam degant; tunc namque gregem à scabie peccatorum conservare non valent, teste Scripturâ: *Ad*

nihilum

Matt. 23.
v. 13.

Isaia c. 6.
v. 6. 7.

2. Paral.
83. v. 9.

Eccli. c. 10
v. 2.

Dan. c. 3.

Ad Gal. 2.
v. 14.

Homil. 10
super epist.
ad Timor.

Matt. c. 5. v. 13. nihilum valet ultra, sed bene eam pervertere & inficere.

Audite, & percipite superiores, rectores &c. irrefragabilem hanc veritatem manifestius 2. Paralipom. pessimæ vitæ à Spiritu S. arguitur Rex Manasses; *Fecit Manasses malum coram Domino.* Et quo tanquam legitimam ipse hanc elicit consequentiam: *Igitur Manasses seduxit populum, & habitatores Ierusalem, ut facerent malum super omnes gentes.* Verum, dum eam attentè considero, obstupesco, & nisi ab ipsa veritate infallibili justificaretur, asseveranter sustinerem meo iudicio (salvo meliori) illam solido carere fundamento. Quid enim commune habet Manassis regis malitia: cum populi Israëliti iniquitate? Ut, dicitur, *fecit Manasses malum*: quasi ex antecedente iustum inferatur consequens: *Igitur Manasses seduxit populum &c.* præcipue ubi in tota scriptura non constat, eum nunquam populum ad malum excitasse. Hanc tamen defendit, non tantum Quintilianus dicens: *Quidquid principes faciunt, præcipere videntur*: sed S. Paulus, qui præsumens Petrum contra legem Christi peccare, eò quod in lege Moisaica prohibitos Judæis cibos, ipse etiam in eorum præsentia comederet & eis permitteret: hoc illum fortissimo aggressu seff Achilles: *Si tu, cum Iudæis sis, gentiliter vivis, & non judaicè: quomodo gentes cogis iudaizare?* Ac si diceret, sicut opere, fundamentalis existens inchoantis Ecclesiæ lapis, fragilis es, & publicè in varia laberis vitia, quid de tam insigni tandem expectandum est fabrica, nisi certa ruina? Si tu superior actu tuo (ad vos modò etiam loquor sacerdotes) passim iniqua perpetratis scelera, quomodo penitentes vestros, subditos & plebæos iustam degere vitam, non dico cogetis, sed adhortabimini? Appositè ad hoc rursus dicit Thomas noster: *Cogat non imperio, sed exemplo, quia Principes & Prælati validiora sunt exempla, quam verba.* Unde egregiè ait S. Bernardus: *Sit charitas de corde puro, & conscientia bona, & sic non ficta, puritatem quidem cordis in eo Prælatas habeat, ut prodesse desideret, non præesse: ut proprium communi preponat, honorem sæculi, & aliud quidpiam in sua prælatura non quarat, præter solum beneplacitum Dei, & animarum salutem.*

Scandalum Rectoris, Prælati, Sacerdotis &c. (quod faciliè impiis patribus & matribus inordinatâ sua vita prolem suam omnem edocentibus iniquitatem applicari potest) ad eò divinis omni

tempore displicuit oculis, ut ausum dicere, illud rigorosâ sine ulla planè misericordia obnoxium fuisse divinæ justitiæ. Memores estis, credo auditores, regis Davidis execrandi adulteri, & fraudulentî homicidii, cuius acriter à Propheta Nathan 2. Regum redarguitur. David sese & in conscientia noscens reum, & iusto accusatum testimonio, summam delicti sui excitans contritionem, unicum edidit peccavi: *Et dixit David ad Nathan, peccavi Domino.* Sed quid quæso ob tantum Davidis dolorem, ob perpetratum in benigno Dominum crimen responsi? En confestim divina bonitas veniam & indulgentiam impertitur: *Dixitque Nathan ad David, Dominus quoque transulit peccatum tuum, non morieris.* Magna fateor Dei nostri clementia fuit, quòd pro uno verbulo è contrito deprompto animo (de quo fortè prolixius infra) tam suavis detur sententia: *Transulit quoque peccatum tuum.* Nescio tamen, quandoquidem secundum Theologos perfectissimus ob Deum summum bonum offensum dolor, non tantum reatum culpæ, verum etiam & pœnæ diluat, ac peccatorem planè iustificet: cur equidem puer, ex adultera Bethsabee natus, mortis subiciatur sententiæ? Etenim reus benignè absolvitur, nocens dimittitur pater, & severè, ut videtur, innocens condemnatur filius. Cum itaque in fide certum sit, Deum universam mundi machinam iusto regimine gubernare, bonos præmiando, impios puniendo, opere pretium est genuinam divini iudicii investigare rationem, quam Doctiss. Theodoretus subtiliter eruit è subsequentibus Propheta verbis: *Verum anen quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini propter verbum hoc, filius, qui natus est tibi, morte morietur.* Sed ô Theodore! putas te solidum attingisse fundamentum? indubiè. *Quoniam, blasphemare &c.* Verum dic obsecro, quomodo blasphemare fecit David inimicos Domini? Ah! non nisi exemplo suo iniquam ad adulterium, & homicidium demonstrando semitam. Quod enim, ut dictum est, Rex, & superior facis, quamvis injustè, id sibi licère autumat populus. Ideòque Deus hoc detestans, absinthium mellis commiscet, animæ providens Davidis saluti suam elargiendo misericordiam: *Transulit quoque Dominus peccatum tuum*: simul & populi præcavens offendiculo, æquissimum reddidit iudicium: *Quoniam blasphemare &c. filius, qui natus est tibi, morte morietur.* Scandalum auferatur, puer è vitâ tollatur. Audite præfati

Doctores

2. Reg. 12 v. 13, 14.

Verf. 14.

saia c. 6. v. 6, 7.

Ecclesi. c. 10 v. 2.

Dan. c. 3.

Ad Gal. c. 2. v. 14.

Homil. 10. super epist. ad Timot.

Doctores verba, ideo Deus occidit filium David, ut extingueretur malum exemplum, quod per adulterium exhibuerat David: sæpe enim videntes homines filium illum, recordarentur criminis David, & adulteri dicerent: quid mirum, si nos adulteri iuramus, cum & Rex noster adulter sit? summeos à tanta auctoritate, ut ait August. patrociniū.

Hinc S. Hieronymus maturè sese reflectens supra diaboli stratagemam, simul & sedulam ad animas hominum ad inferos deducendas curam, de qua Propheta David: *Catuli leonis rugientes, ut rapiant, & quarant à Deo escam sibi.* Quærit, quænam sit esca Dei? Diversa ad hoc quæsitum reperiuntur responsa; quidam enim arbitrantur fore peccatores: & optimè, quoniam illa opinio fundatur in his Christi verbis, Apostolis dicentibus, cum Samaritanæ loqueretur: *Rabbi, manduca, Respondentis: Ego alium cibum habeo manducare, quem vos nescitis.* Et in illo Abacue loco: *Quia in ipsis incrassata est pars ejus, & cibus ejus electus.* Verum mihi Hieronymi non lubet adherere sententiæ, salvæ ejus reverentiæ magis fundatam, magisque ad propositum congruam eorum sustineo sententiam, qua asserunt, escam Dei, fore superiores, rectores, justos, sacerdotes, &c. quibus captis, pravo eorum exemplo imbecilles, debiles, & ignorantem inescare satagit plebem: *Electi & justi, primates regni, & Ecclesia Sacerdotes, electus sunt cibus Christi,* inquit Hilarius, *& hanc escam à Deo diaboli quarunt, eos scilicet pervertere, qui labore & dolore assumpti sunt à Christo, non iniustos, sed justos ad aliorum perditionem, & subversionem festinant eripere.* Id ipsum egregiè attestatur S. Chrylóstomus aureis hisce verbis: *Diabolus contra eos fortius armatur, majorique fertur insania, quippe cum ex eorum cade gregis quoque sequatur ruina.* Et sese vulgari explicat similitudine: *Nam qui ovem jugulat, gregem quidem minuit, qui pastorem ipsum de medio tollit, totum sibi gregem dissipat.*

De Datio potentissimo Persarum Rege veteres commemorant historia, quod ipse in sanguineo-lento quodam certamine certâ vice existens, florentissimum superstitè exercitum, paucisque è suis dederatis, nisi Duce Clodio, altâ exclamârit voce: *Nunc inimicus vicit, nunc perit exercitus Darii.* Quo intellecto, quidam strenuus commilito indignabundus respondit: *Nunquid de jure viri deficiunt milites? Ad quod ingemiscens totaliter afflictus Rex ait: Adjunt utique, sed deficiente ca-*

pite, atque exemplari consumpto, cætera languent membra, & ministri deficiunt ad opus. Pariformi planè modo militans exclamare potest Ecclesia, dum suos Rectores, Prælatos & Ministros ferali capitalis hostis diaboli telo miserè dejectos intuetur, & ad depravatos deflexisse mores: *Nunc inimicus vicit, nunc perit exercitus Christi.* Quod non obliquè attigisse videtur Propheta Jeremias, dum considerans luctuosum Jerusalem statum, lamentando ait: *Quomodo sedes sola civitas plena populo? Facta est quasi vidua princeps provinciarum.* Ac si diceret: *Ubi vires vestræ, ô filii Sion? Ubi ô Jerusalem tua constantia? Civitas plena est populo, & cur ille contra infestissimos suos hostes non armatur? Cur numerosus non conglomeratur exercitus? Unde tanta segnities? Unde tanta incuria? Ah! totum hoc à capite & à sacerdotibus provenit malum: Via Sion lugent, eò quod non sint, qui veniant ad solemnitatem: sed quare? Subjungit: quia Sacerdotes ejus gementes.* Et pro hujus periculi, & imminentis ruinæ averfione divinum instanter Propheta David implorabat auxilium: *Domine salvum me fac: quasi sese ia summo protestans versari discrimine, verum quo? Respondet: Quoniam defecit sanctus.* Sed nonne nos modò jure merito eisdem uti possumus verbis: *Domine salvos nos fac: quoniam plebis rector, qui justum in regimine administrare tenetur judicium, modico quodam dono corruptus, ad injustitiam defecit, magistratus civitatum corrumpuntur, Ecclesiastici plus sæculares, quam statui suo congruo imbibunt mores, Prælati magis propriis carnalibus indulgent desideris, quam gregis advigilant animabus. Sed quid detrimenti, ô David subsecutum est ex eo, quod defecerit sanctus? Diminuta sunt, inquit, veritates à filiis hominum.* Quia, ut rectè ait Chrylóstomus: *Porro, qui Præsulem de medio tulerit, totum simul exercitum dissipabit.* Et Eusebius, *sunt peccatorum, & visiorum suorum veluti cacos ad foream simplices deducunt, & usque ad anima viscera crudeles efficiuntur.*

Undè quàm rectissime similes assimilari possunt ingrato illi cani, quem Romæ tempore Marci Aurelii Imperatoris fuisse veteres asserunt historia. Hic diuturno tempore à Domino cæco nutritus, & in ducem viarum adscitus, tanti beneficii immemor, eum ad foream duxit, atque in eam præcipitari fecit. Nec hic canis illius substitit rabies, confectum enim sese quoque super cadaver dejiciens, ejus intestina voracibus denti-

Psal. 123.
v. 3. 1.

Abac. c. 1.
vers. 16.

Chry. 3. 1. in ep.
ad Timot.

Thren. c. 1.
vers. 1.

vers. 4.

Psal. 117.
vers. 1.

Matt. c.
21. 14.

Thomas
Villa no.
conc. de
Mich.

bus corrofit, & dilaniavit. Unde juxta Senecam de infideli amico, aut seruo invaluit adagium: *Canem nutris in pradam.* Hoc inaudito, Aurelius Cæsar, intellectu spectaculo, gemens exclamavit: *O canina crudelitas! ô crudelis remuneratio! Iupiter, heu festina, & salva nos.* Ah! perpendant obsecro statum suum Ecclesiastici, Religiosi, Sacerdotes, Prælati, &c. perferentur quid sint; sanè non nisi canes, inquit Gregorius, à Deo constituti, ut lumine suo cæcos aujus mundi homines ad rectam æternæ vitæ deducant semitam, juxta illud: *Vos estis lux mundi, sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona.* Quòd si è contra vos debiles, imbecilles, indoctos, & cæcos pravâ vestrà vitâ, maloque exemplo ad profundam æternæ ruinæ abyssum deducatis, quid estis, nisi canes crudeles, qui vestro ductu miserum hominem in præcipitium agitis? Heu! heu! quæ vobis in extremo judicio imminet calamitas, quàm exacta vobis pro tam pretioso deposito, à Christo commisso curæ vestræ, anima scilicet sanguine ejus redempta, reddenda est ratio? Audite, & cordi vestro firmiter imprimite terribilem S. Thomæ à Villa-Nova sententiam: *Cùm Pastor venerit (Pastorum scilicet Pastor Christus) ovium suarum sanguinem de manibus eorum se verissimè requireret. Va demum vobis omnibus istis, & similibus, qui infernum animabus simplicibus repleverunt, & porta inferi sunt, per quas multi in perditionem eunt.* Et amplius urgens subjungit: *Nunquid non melius illis fuisset, mille mortes subisse, quàm tanti reos criminis esse? O quàm horrendum tibi esse deberet, ut propter te aliquis perpetuò ardeat in inferno.* Mallem, fratres, centum homines corporaliter peremisse, quàm unam animam perpetuo incendio tradidisse. *Si ex solo damno culpa pensanda esset, & non ex arbitrio.* Et genuinam tanti horrois assignat rationem, argumentando à majori ad majus: *Si enim sanguis Abel sic clamat ad Dominum in fratrem occisorem, quanto fortius clamabit sanguis anima perpetuò damnata in suum interfectorem? O quomodo conqueruntur! quomodo vociferantur! ô quomodo maledicunt, & imprecantur omne malum apud Dei justitiam, in eos qui eis tanti mali & miseria causa fuerunt, & offendiculum posuerunt, ut in tale præcipitium ruerent!* Et ne fortasse vanum illorum contra vos æltimaretis clamorem, addit: *Audi Ierem. imò Dominum per Ierem. terribiliter intonantem, quid ni-*

teris bonam ostendere viam tuam ad quarendam dilectionem, quæ insuper & malitias tuas docuisti vias tuas, & in alius tuis inventus est sanguis animarum pauperum & innocentum? O sanguis plena sanguinibus anima, & tot mortibus rea, non erubescis, ita impudenter te mihi post tantum sanguinem exhibere familiarem, & meam quærere dilectionem, Cui non satis fuit, te ipsum peccatis tuis scdare, sed, insuper alios docuisti vias tuas. Et in alius tuis, id est pessimis operibus, & exemplis, quibus veluti alis fama volat, receptus est sanguis, non corporum mortalium, sed animarum immortalium pauperum, & innocentum, quos tuo exemplo, veluti gladio jugulasti, & perpetuis ignibus tradidisti. O horrendum! ô formidabile!

Ad hanc sententiam contremiscamus Ecclesiastici: abstineamus nos à scandalo & offendiculo, qui plebi debemus esse probo exemplo. Ne ex imprudenti ore nostro incondita emanent verba, *Fiant scandala, non curo scandala,* dicere contra Christianam, quam nos sequimur, militat doctrinam, ni fallor. Imò nec fallor, etenim ait ipsamet Veritas Christus: *Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris.* Verum humiles, modesti, pacifici, totaliter à sæculo abstracti, divi Chrysostr. insectentur vestigia, adhortantis Ecclesiasticum ad sublimis status sui considerationem: *Quod sumus professione, actione potius, quàm nomine monstremus, ut nomen congruat actioni, actio respondeat nomini.* Nec sit nomen inane, nec crimen inane. *Nec sit honor sublimis, & vita deformis, non sit Deifica professio, & illicita actio.* Ne conqueramini quæso Ecclesiastici, me in publicum & ad eo perniciosum nimis mordaciter insurrexisse peccatum, vulnusque vestrum detegisse; feci, quod muneris mei est. Et ut videant cuncti, me pari graditii pede: vos cras invito, ô Ecclesiastici? ad inspiciendum enorme sæcularium contra vos obmurmurantium scelus, & utriusque plagæ salutare apponam emplastrum, ut uterque mecum æternam adipisci valeat beatitudinem, per Patrem, &c.

Q

FERIA

Quadragesimale P. H.

Thren. c. 1.
vers. 1.Matt. c. 5.
v. 14.

Vers. 4.

Psal. 11.
vers. 1.Thomas à
Villa nova
conc. de S.
Mich.Matt. c. 18
vers. 6.

FERIA QUARTA,

Dominicæ secundæ Quadragesimæ.

Ascendens IESVS Ierosolymam, assumpsit discipulos suos secreto. Matth. cap. 20.

P Responderatis quamplurimis in moderno Evangelio contentis. discurrendi motibus, quorum ex uno salubrem animæ nostræ eruere possem doctrinam, obmutuit lingua, nesciã à quo capite ordiretur, hebescebat quoque mens, quid arripiendū foret, ignara. Huic sese obvium præsentabat non nudus Christi Domini in Ierusalem ascensus, *Ascendens Iesus*, &c. sed valde mysteriosum. in quo admirabile totius Passionis opus, & per consequens redemptionis nostræ continetur, prodigium; verum impotens tam luctuosæ tragædiæ ad vivum exhibere catastrophien, tantaq; difficultatis mole oppressa, ne utiquam attingere præsumebat. Quapropter, eo mysterio ad commodiorem opportunitatem remisso, ad intricatam quamdam subtilitatem, & latitantem sub *secretò* se convertit. Et forsitan solido cum fundamento. Etenim nonne iuste inquit potest: cur Christus suos à turba avocet, & semoveat discipulos? Egregiam namque fundatam, ac salutarem tum Christum suos edocuisse doctrinam; attestatur sacra Scriptura, nimirum firmam mortis & Passionis suæ fidem, quam jamjam subite paratus erat: *Filius hominis tradetur*. Cur itaque, denuo repeto, illa plebi retinetur occulta? Si elephas, viso sanguine, furiosè contra hostem instigetur ad certamen, cur sanguinem populo abscondit Christus, & palam non repræsentat; ad litrenum excitandum ejus animum, ut acius pro domino suo redemptore & creatore cõtra perfidos homicidas, & quã Deicidas Judæos decertaret?

Thebani summa in anxietate constituti, statuerunt oraculum Delphicum consilere de methodo, quã Spartanos infestissimos hostes valerent debellare, Receproque responso, in altum erigendum fore scutum Archimedis, illud sine mora executioni mandarunt, sicque Spartanorum gloriosi evasere victores. Quid ni ergo & Christus, videns miseram homanã naturam sub durissima

*Matth. c.
20. v. 18.*

diaboli ingemiscere servitute, potentissimam passionis suæ; simul & fidei scutum in sublime non extollit, turbaque acerbam suam ob oculos non proponit mortem: *Condemnabunt eum morte*. Cujus contemplatio contra omnis peccati, & iniquitatis venenum salutare est antidotum, teste magno illo Ecclesiæ lumine Augustino dicente, *Vt à peccatis sanemur, Christum crucifixum intueamur, quomodo enim qui intuebantur serpentem anem, non peribant morsibus serpentum; sic, qui intuetur fide Christi mortem, curantur morsibus peccatorum*.

Doctissimus Plinius refert, olim quodam tempore Africanos ad eò afflictos fuisse ex nimia leonum abundantia, ut passim in escam caderent. Cui pernicioso malo, ut medela ferretur, consultū invenere, vivum leonem in crucem ageros, ut is horribili suo rugitu ceteros deterret. Quod stratagemã ipsi ad votum successit. Ait namque hic Author: *Cujus aspectu alii ita perterriti fuerunt, ut illum pertransire omnino peritimescerent*. O benigne Jesu! non ignoras, diabolum esse rugientem leonem, formidabilem & horribilem; qui quaerit à Deo escam sibi, tu verò suavis & mitis es: *Leo de tribu Iuda*: cur itaque te ipsum in altum trahi crucis affixum plebi contemplandum non attollis & exhibes, ut tam horribili aspectu infernalis ille leo deterreatur, & universa turba possit exclamare: *Vicis leo de tribu Iuda. Ecce, per quem liberati & salvati sumus*. Cur tantum dumtaxat discipulis manifestas Sacramentū? *Secretò* dicens: *condemnabunt eum morte*. Ah! ut video Christe, tu es magni consilii Angelus, tam profundum tantum silentium suo nequaquam caret mysterio. Quod nobis ipsamet pandet Scriptura. Ecce Christus non tantum durissimam suam discipulis indicare volebat passionē, verum etiam personas, per quas lugubris hæc peragenda foret tragædiã: *Et tradetur principibus sacerdotum*. Annotans itaque Christus hæc de sacerdotum scelere & impietatis

22. 2. 9. 73
ART. 4.

17 Vers. 11.

10 Vers. 10.
30 Vers. 30.

Eccle. c. 2
v. 24.

Apo. c. 5
v. 5.

Psal. 139
Vers. 4.

pietatis propalatione agi, suos à turba semovit, insigni & mysterioso hoc actu univetsum docens mundum, Religiosorum, Ecclesiasticorum & sacerdotum vitia in plebe disseminare, iniquitatem esse divinis oculis summopere execradam. Quod in hodierno discursu manifestè ostendere conabor. Verum pro necessario ad hoc exequendum lumine, Spiritus S. imploremus gratiam per Mariam, eam salutantes Angelicis verbis, Ave gratia plena.

Ascendens Iesus Ierololymam, assumptis discipulos suos secreto.

A necquam propositam materiam in speciali aggrediamur, pro solido, generali, & tanquam primo vero fundamento, indubitata statuenda est doctrina: nimirum omnem detractionem notabilem mortale fore peccatum, ut ex hac rectissime à minori ad majus liceat argumentari.

2. 2. q. 73. Hoc discretè attestatur Angelicus Doctor D. Thomas dicens: Detrahitio, quæ est occulta maledictio ad denigrationem famæ per impositionem falsi, per adductionem mali, per revelationem mali occulti, & per depravationem, est peccatum mortale.

quo, tanquam exitiali veneno, ut homo sedulo fugiat, cautè admonet Spiritus S. per Apostolum Jacobum cap. 4. *Nolite detrahete alterutrum fratres mei. Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum, detrahit legi, & iudicat legem.* Rationem verò tam iustæ cautelæ assignat Paulus 1. ad Corinth. cap. 6. *Noc maledici regnum Dei possidebunt.* Et ad Romanos cap. 1. *Detractores Deo odibiles.* Hinc à tam sordida ac infami lingua alienum, felicem & beatum deprædicat Sapiens

1. Vers. 11. Beatus, qui tectus est à lingua nequam, & qui in iracundia illius jam transiit, & qui non attraxit jugum ejus, & in vinculis illius non est ligatus: jugum enim illius ferreum est, & vinculum illius, ut vinculum areum est.

*1. Vers. 10. Obtupesco & cæcutio, dum singulas hujus sententiæ particulas conor exenterare: Lingua nequam, jugum ejus, vincula illius, & jugum quidem ferreum, vinculumque areum, & cogor exclamare: ò ingratum jugum! ò strictum vinculum, quod non dumtaxat unum, sed plures ligat! sed heu! quis nos tanti vinculi edocebit naturam? Ecce mox occurrit, & in promptu est S. Bernardus, qui curiosè & subtiliter annotat, cur Prophetam David detractores & maledicos assimilet aspidi, dicens: *Acherus linguus suus sicut serpen-**

2. Vers. 30. res, venenum aspidum sub labiis eorum. Id enim prima fronte valde ipsi videtur absonum, & meritò. Quoniam, si virulentæ linguæ nequitiam, excidium, damnum, atque pestiferum illius contendebat Psalmista extollere venenum, cur Basiliscum non nominat, cujus virus, ad eò efficax est juxta naturalistas, ut vel solo intuitu hominem enecet, aut quodcumque aliud multò venenosius animal, sed rectè aspidem? Hanc sanè similitudinem suo caruisse mysterio, neutriquam arbitror.

*2. Vers. 10. Pro quo discoopariendo operæ pretium est, ad sedulos naturæ, & propriarum omnium animalium indagatores recipere recursum. Qui appositè ad præsens institutum animadvertunt, aspidem à natura sua linguam participare trifurcam. Ac proinde necesse est, ut, dum illa quempiam morderit, unica unico ictu ei impingat vulnera, quod nulli profus competit animali, & sic nec basilisco. Optimè itaque & mysteriosè Prophetam regius linguam detractoris aspidis comparat linguæ, quia & ipsa mordaciter corrodo proxiimum, tres exitiales instigit plagas, tresque sumul personas spiritaliter occidit. Nimirum detractorem, ut jam diximus, mortaliter peccantem: Anima que peccaverit, morte morietur. Fratrem cui detrahit, quia illum in fama & honore interimit. Atque audientem cum applausu & adulatione detractoriam linguam. Audite Auditores divina melliflui Doctoris verba: *Lingua maledica, quod in se est, & illius percutiens conscientiam, & istius vulnerans charitatem, secum pariter perimit. Numquid non vipera est lingua ista? Ferocissima planè. Nimirum, quæ tam lethaliter tres inficiat statu uno. Numquid non lancea est lingua ista? Profecto & acutissima, quæ tres penetrat uno ictu. Lingua, inquit Psalmista, eorum, gladius acutus. Gladius equidem anceps, imo triceps est lingua detractoris.**

*2. Vers. 14. Et ideo nec tantum ipsemet detractor, sed & audiens non à SS. PP. solummodo, verum etiam à sacra Scriptura sedulo admonetur, ut sibi à tam nocivo præcaveat veneno. Chryostomus ait: *Die proximo detractenti, habes quem laudes Aures aperio, ut unguenta suscipiam, si verò mala velis dicere, obturo aures. Non enim stercus, & cæcum accipere sustineo.* S. Bonaventura de summa à detractoribus Patriarchæ Francisci aversione loquens, dicit: *Detractionis etiam vitium inimicum S. Bonav. fonti pietatis & gratia, tamquam serpentinum e. 8. §. 1. in abhorrebat morsum, atrocissimam pestem, & vitia ejus.**

2. Vers. 4. piissimo

Q 2

Psal. 139. 1. Vers. 4.

Chrysof. hom. 3. ad popul.

S. Bonav. e. 8. §. 1. in vita ejus.

piissimo

Chrysof. hom. 3. ad popul.

S. Bonav. e. 8. §. 1. in vita ejus.

piissimo

Chrysof. hom. 3. ad popul.

S. Bonav. e. 8. §. 1. in vita ejus.

piissimo

Apo. c. 5. v. 5.

Execch. o. 18. v. 4.

Bern. ser. de triplici custodia.

Chrysof. hom. 3. ad popul.

S. Bonav. e. 8. §. 1. in vita ejus.

S. Paulin.
epist. 14.

piissimo Deo abominabilem esse affirmabat, pra eo, quod detractor animarum sanguine pascitur, quam gladio lingua necat. Et ad nobilissimam atque devotissimam scribens matronam Celanciam S. Paulinus, illi detestandi hujus vitii, vel auditus solius consulit fugam: *Nec detractoribus de consensu auctoritatem tribuas, nec eorum vitium nutrias annuendo. Noli inquit Scriptura consentaneus esse cum derogantibus adversus proximum tuum, & non accipies super illum peccatum.*

Ecclesi. c. 19
v. 19.

Audite quoque quanto cum zelo Scriptura ad detractiones attendere cuilibet dissuadeat Christiano: *Remove à te os pravum, & detrahentia labia sint procul à te.* Proverb. cap. 4. *Cum detractoribus, ne commiscearis, quoniam repente consurget perditio eorum, & ruinam utriusque quis novit? Sepi aures tuas spinis, & linguam nequam noli audire, & ori tuo facito ostia & seras auribus tuis.* Eccles. cap. 26. Imò si & invitus quis detractionem audierit, nec impedire potuerit (ut sæpè sapius evenire potest) illi taciturnitas, delictique proximi commendatur à Sapiente suppressio: *Audisti verbum adversus proximum tuum? Commoriatur in te fidens, quoniam non te dirumpet.* Ubi iuvare videtur contra impios, & perverfos detractionum auctores, qui minimum fratris audientes defectum, ut maximum propagant, crimenque falsè exaggerant. Hujusmodi similes sunt mustelæ: de qua ajunt naturalista eam aure concipere, & quamvis illa sit parva, ejus tamen fetus admodum magnus est, ut in medio partu crepat. Similiter & illi levia, nulliusque momenti delicta aure percipiunt, & monstra portentosa contra proximum frequenter parvuriunt, & bonas culpæ deminuentes circumstantias, pravasque adjunctentes, eam notabiliter aggravant, sicque in tali partu spiritualiter crepant, & dirumpuntur.

Verum inquiramus semel breviter (ulterius namque progredi, & præcipuum meum intentum attingere festinat animus) unde pessimæ intollerabile linguæ jugum ferreum sit, illiusque vinculum æneum, ut ait Sapiens. Et profectò non sine solido fundamento: sicut enim æs & ferrum difficilè dissolvuntur, sic miseræ hominum animæ catenâ detractionum alligatæ, à culpa haud facile liberantur. Idque, quia quandoque vel famam proximi ablatam restituere erubescunt, ne si forte falsa contra eum effugerint, verbum suum retractantes, falsitatis & perniciosi mendacii ab omnibus redarguantur: vel si vera,

sed occulta revelarint, congruus vix super sit modus, dânum à venenosa lingua illarum refarciendi. Unde multò facilius est pecunias ablatas in integro proprio Domino restituere, quam nomen, & famam fratris læsam reparare. De quo tamen ait Sapiens: *Melius est nomen bonum, quam divitia multa.* Etenim talis detractor coram iisdem asserere non potest, sese falsa dixisse, quoniam, cum mendacium sit intrinsecè malum, nullatenus committi potest. Hinc per ambages, scilicet laudes de illa persona disseminando, modestiam & honestam ejus vitam indicando, illius virtutes & mores extollendo, &c. immedicabile quasi vulnus deliniri debet, sed vix sanari. Ecce quo ferreo, æneoque vinculo coarctantur impii detractores. Unde Apostolus Jacobus, sese supra malitiam linguæ hominis reflectens, asseveranter ait: *Lingua ignis est universis iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris, qua maculat totum corpus, & inflamat rotam natiuitatis nostræ, inflammata à gehenna. Omnis enim natura bestiarum, & volucrum, & serpentum, & caterorum domantur, & domita sunt à natura humana: linguam autem nullus hominum domare potest: inquietum malum, plena veneno mortifero.* Ad hoc lethale virus evitandum, divinum instanter expostulabat auxilium Propheta David clamans: *Fone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantia labiis meis.*

Hujus veneni nociva virtus neutiquam latuit astutum animarum nostrarum venatorem diabolus: eo namque sanctissimos quoque sedulo conatus est intoxicare. Quod nobis ad oculum palam facit pulchra patientissimi Job historia. Diabolus, occisis omnibus Prophetæ armentis, dirutis domibus, horreis, enecatis cunctis filiis, ob invictam insuperabilis animi, constantiam summopere stomachatus, à Deo permissionem expostulat, eum in propria carne crudeliter affligendi, tunc quasi securus de gloriosa in strenuum Achletam victoria: *Mitte manum tuam, & tange os ejus, & carnem, & tunc videbis, quod in faciem benedicat tibi.* Quæ accepta (ait enim Scriptura: *Dixitque ergo Dominus ad satan: ecce in manu tua est, verumtamen animam illius serva*) mox furibundam suam in patientem Job exercuit rabiem. Egredis itaque satan à facie Domini, percussit Job ulcere pessimo à planta pedis usque ad verticem ejus.

Prov. cap.
22. v. 1.

Jacob. ep.
c. 3. v. 6, 7.

Psal. 140.
vers. 3.

Job. c. 2.
v. 5.

Vers. 6.

Vers. 7.

Hanc

Job. 19

Chryso.
to. 5. ho.
ad Bap.

Chryso.
hom. 15.
popul. 2.

Psal. 3.
vers. 13.

Hanc luctuosam, quam dæmon cum Job peregit, tragediam, dum attenta mente perpendo, cunctaque hujus Scripturæ fixè inspicio verba, cogor curiose indagare, an satan suam in illius linguam quoque ostenderit crudelitatem? Etenim, cum in illam absolutè polleret potestate, quandoquidem Deus nihil sibi reservaret, nisi solam vitam: *Verumtamen animam illius serva*: illum in eam etiam hostiliter sævisse nullatenus ambigerem, nisi contrarium ipsamet Scriptura per eum manifestè attestaretur, cap. 19. *P. Illi mea consumpsit carnibus, adhæsit os meum, derelicta sunt tantummodò labia circa dentes meos.* De quo obstupefactus S. Chrysostomus, non ignarus diabolicæ in Jobum exandescentiæ, exclamat: *Quid hic mysterii, quòd crudelis hic draco à venenoso suo morsu, & exitiali halitu Prophetæ linguam reliquerit intactam? Ah! respondet, ingeniosum & subtile infernalis insidiatoris hoc est stratagemam; per hoc enim membrum ad malum quàm maxime pronum, securum Job meditabatur lapsum.*

Chrysost.
10. s. ho. 14
ad Bapt.

Audite aurea illius verba: Undique nobis insidias præparare consuevit, sed facilius linguam, & ore peccatur. Nullum enim æquale congruum organum in ministerium interitus & peccati. Nam inde nobis mors, inde lapsus, inde perditio, inde naufragium præparatur. Et ad illum locum Davidicum jam citatum: *Pone Domine custodiam, &c. ait: Ideò Deus eum voluit velut muro duplici circumdari: nam dentium tegmine & labiorum custodia continetur, ne verba improvidæ garrulitate proferantur. Refrænabitur linguam, & si non patitur reticere, dentium morsu quiescat, & tanquam carnis frici tradatur dentibus.* Quod idem quoque urget hom. 15 ad populum Antiochenum: *Magnum laqueus est lingua petulantia. Suprà cetera igitur cuncta membra hanc moderemur, hanc refrænemus, & convitia, contumeliasque, ac turpiloquia, & accusationes ex ore pellamus, & malam juramentorum consuetudinem.* Quod adeo animæ nostræ saluti fore sustinet necessarium, ut super illud Psalms: *Quis est homo, qui vult vitam, diligit dies videre bonos, asseveranter non vereatur dicere: Si vis videre vitam, si vis invenire dies bonos, cohibe linguam. Eja fratres mei, hinc modo respondere volo. Quot modò dicunt nolo, qui dicebant volo? Qui in vetera verunt in detractionibus, qui mordent, & comedunt humanas carnes detrahendo, non timentes, ne ab invicem consumantur, qui adulationibus linguam suam impendunt, qui bifacem habent mentem, præ-*

Chrysost.
hom. 15 ad
popul. Ant.

sentibus bene loqui student, absentibus verò detrahunt.

sentibus bene loqui student, absentibus verò detrahunt.

Modò pro solida præsentis discursus base, hæc infallibili constitutâ veritate, detractionem in genere execrandâ infectam esse nequitia & impietate, deoque maximè odibilem hoc formo argumentum: Si magnum crimen sit, proximo suo, etiam sæcularibus, plebeis, abjectis, & pauperibus detrahere, eorumq; occulta peccata in publicam lucem producere, infero: ergo gravius peccat vulgus, si venenosa sua lingua in Ecclesiasticorum & Sacerdotum recondita vitia impingat. Legitima hujus consequentiæ deductio, (quæ mihi nunc probanda restat,) irrefragabili Philosophorum Principis Aristotelis innitur doctrinâ. Hic namque indubitanter docet in Ethicis, formalem peccati malitiam in ratione offensæ crescere ex vilitate personæ offendentis, & dignitate personæ offensæ. Unde dicit, alapam a quodam plebeo Regi inflictam, gravioris esse malitiæ, quàm si ea à pari impingeretur. Ex qua doctrina quam plurimi deducunt Scholastici, culpam pomi parentis Adam, non tantum extrinsecè, & objectivè, verum etiam intrinsecè, & formaliter infinitæ fuisse offensæ, quia vilis creatura & abjecta, in infinitæ dignitatis peccavit personam, nimirum Deum. Ac proinde omnino necessarium fuisse, ut ea de toto rigore justitiæ dilueretur, ut Verbum incarnaretur, & sic persona æquivalens pro illa plenariè satisfaceret. Sed hoc Theologis disputandum relinquo. Si itaque nos, quantum sit hominum in Sacerdotem detractionis peccatū, demonstrare cupiamus, & ejus gravitatem exaggerare, totum id ab objecti offensæ eminentia operæ pretium est mēsurari. Et, ut clarè procedamus, incipiemus demonstrare, quanta fuerit, & æstimata sit antiquæ legis Sacerdotis dignitas, idque ab ipsifmet Ethicis, ut ab hoc argumento à minori ad majus de novi testamenti Sacerdotum eminentia arguamus.

Antiquitatum Hebraicarum sedulus indagator Philo Judæus narrat, Alexandrum Magnum, artissime ingenti militum copia circumdata civitate Gaza, immediè post sanguinolentum initium contra Regem Darum juxta Ciliciam certamen, in quo ipse summâ adeptus fuerat victoriam, legatum ad summum Sacerdotem gentis Israëliticæ Jaddum Jerusalem misisse, ut eum Regis nomine deprecaretur, quatenus indigenti exercitui de annona, cunctisq; necessariis durante obsidione providere dignaretur. Quo nuncio intellecto,

Prov. cap.
22. v. 1.

Jacob. ep.
c. 3. v. 6, 7.

Psal. 140.
vers. 3.

Iob. c. 2.
v. 5.

Vers. 6.

Vers. 7.

Psal. 33.
vers. 13.

Philo Jud.
lib. II.

Jaddus respondit: *Se Sacramenta Dario dedisse, ut nequaquam eum arma portaret.* Proinde, ut eum obsecrasset cum ipso initum, vellet habere excusatum, quandoquidem illic contravenire omnino foret sceleratissimum factum. Quo responso ad summam Alexander concitatus iracundiam, jurejurando Jaddo comminatus est, sese ostensurum, cui obtemperare renuisset. Quapropter præter spem pauco tempore superatâ Gazâ, totaque potentissimâ debellatâ Asia, contra Jerusalem arma movit, injuriam illatam severe ulturus. Jaddus tam inopinatâ strage percussus, & tam tristi nuncio totaliter consternatus, *moliebatur*, inquit Philo, *quomodo Macedonibus occurreret.* Vetus cernens Judaicam plebem tantis viribus imparem esse, & victorioso & triumphanti nullatenus posse resistere exercitui: cunctis præcepit Sacerdotibus, ut habitum sacerdotalem induerent, affirmans sese illius esse consilii, & mentis, ut Alexandro, iis comitantibus, obviam procederet, furorem ejus deliniret. Ad quem pervenit in loco nominato Saphin. Quilibet autem eorum Alexandri summam prælagiebat calamitatem, ignes & abundantem sanguinis imaginabatur effusionem. Nullus dubitabat de imminente civitatis Jerusalem subversione: omnis enim apparatus militaris apparebat erueptus & luctuosus: Verum præter aulam mentem evenit: quoniam Alexander Jaddum videns, pontificali indutum habitu, cunctosque Sacerdotes suis condecoratos ornamentis, ex equo exiit, *Et adit eum solus, & numen adoravit, & principem Sacerdotum primus veneratus est.* Quem actum summopere demirans Parmenio, interrogavit: *Cui ipse adorasset principem Sacerdotum gentis Judaicae?* Cui respondit: *Non hunc adoravi, sed Deum, cuius principatu sacerdotum sanctus est.* O pulchrum & nervosum responsum, Christianis, mirificum imitationis præbens exemplum, etenim, si ethnicus Rex iratus omnem suum furorem, in manifestum erga summum Sacerdotem reverentiae testimonium, deposuerit, eumque adoraverit, qui Deo suo, non nisi vilia animalia, oves, hoves, arietes, &c. immolabat, quem respectum, quem honorem, quam reverentiam nos Christiani non tenemur legis gratia Sacerdotibus exhibere, qui immaculatum illum Agnum, Corpus & Sanguinem Christi in sacrosancto Misse Sacrificio indes offerunt? Quandoquidem Seneca conformiter ad Aristotelicum dogma dicit: *Vniquisque alteri secundum statum, & conditionem persona honorem exhibere debet.* Ve-

rum quis est Sacerdotum status, & quæ conditio?

Philo Judæus sustinet, sacerdotalem excellentiam (loquens etiam de Sacerdotibus antiqui testamenti) æquiparandam fore Regiæ Majestati: quod ipse eruit cap. 18. Num. Ubi narratur, Prophetam Moysen terram promissionis in duodecim partes pro duodecim tribubus Israël fuisse disparium. Sed quandoquidem tredecim forent tribus, sequitur per necessariam consequentiam, tribum quamdam legitimâ terræ illius privatam fuisse hereditare. Sed quæquæso? illam indicat ipse et textus, cap. citato, qui de Levi mentionem faciens, ait: *In terra eorum non habebitis partem inter eos. Filiis autem Levi dedi omnes decimas Israël in possessionem.* Cum itaque regium sit, tributa recipere, concludit Philo: *His omnibus manifestatur, juxta judicium legis Sacerdotes æquari honore, & dignitate Regibus, & ideo illis veluti Principibus tributa deferre constituit.*

Verum meo judicio (salvo meliori) si Philo parumper attentius perscrutatus fuisset cap. 27. Num. ex eo longè eminentiorem sacerdotalis status eliciuisset qualitatem. Etenim Deus, ut ibidem refertur, in Principem, & ducem populi decernens, constituere Josue, ait ad Moysen: *Tolle Josue filium Nun virum, in quo est spiritus, qui stabit coram Eleasaro Sacerdote.* Ubi doctissimus Oleaster subtiliter annotat *stabit coram Eleasaro*, & inde eruit, cum stare subdici sit, & inferioris, majoris principis & rectoris populi dignitate presbyteralem gradum fore eminentiæ. *Non dixit, sedebit, sed stabit, ut discant Reges & Principes, standum sibi esse coram Sacerdotibus Dei.*

Cujus evidentem probam & confirmationem comperimus registratam Luca: cap. 2. in quo legimus, Christum Dominum adhuc tenellum expresse voluisse maternis brachiis, ut sisteretur per Simeonem Domino, ad templum Jerosolymitanum deportari. Quod rursus ingeniose advertens Oleaster, indagat, cur Magos & Reges, mediante prodigiosa stellâ, à patria sua ad te evocavit, & non similiter Simeonem ad præsepium properare curavit? Et apposite respondet, Christum nos hoc mysterioso actu docuisse, quantum regiam dignitatem sacerdotalem antecederet: *Discant, inquit, ex hoc facto Reges & Principes, superiores se habere Sacerdotes.* Imò & eadem agendi methodo videtur innuisse Scriptura, eum majorem, ac nobiliorem

Euc. 22

August.
Psal. 77Num. 27.
vers. 19.

Luc. 23. 34.

liorem esse Josepho, imò & Mariâ (in sacerdotali nimirum eminentia) ait enim: *Et benedixit illis Simeon.* Etenim cum alteri benedicere, digniori, ut cui libet patet, competat personæ, sequitur, illum in qualitate, ut dixi, sacerdotali, ipsis præcellere nobilitate. Nec dictum hoc quispiam paradoxum æstimet; Mariâ enim unicâ dumtaxat vice Verbum Incarnatum pro hominis produxit salute, Sacerdos verò pro suo libitu milies in salutem animæ nostræ nutrimentum, & cælestem escam in incremento sistit sacrificio, vique verborum consecrationis potens est, ut omni momento caro & sanguis Christi sub speciebus sacramentalibus ponatur. Imò, si verum reale corpus Christi in cælo realiter desineret, tantæ est virtutis, ut idem ipsum vi consecrationis, *Hoc est corpus meum*, substantialiter possit reproducere. Quâ potentia non pollet Deipara. Quantum itaque ad sacerdoti attinet statum, ipsa minor est Sacerdote. De hac tam eminenti prærogativa obstupescit Augustinus, exclamat: *Super hoc tam insigni privilegio stupet cælum, miratur terra, veretur homo, terretur infernus, contremiscit diabolus, & venerantur Angelorum chori. Vno eodemque modo idem Deus, qui præsidet in cælo, in manibus vestris est in Sacramento Altaris.*

August. in Psal. 7.

Hinc, si aulici Darii Regis, postquam dudum inter sese contendiissent, & decerassent, quisnam Regis omnium foret charissimus, & maximus amicus, visò quodam tempore, quod Darius familiariter Clodii manus contrectavit, exclamavit: *Omnium maximus est Clodius, quia Regem tangit: jure merito, si à me peteretur, quis in universo mundo in dignitate, & eminentia esset maximus, assèveranter audem respondere: Omnium maximus est Sacerdos; quia Regem Regum, & Dominam dominantium tangit, & manibus comprehendit. Et majorem Sacerdotibus, quam Regibus adscribens dignitatem & majestatem S. Chrysoströmus; sæcularem neutiquam formidans potentiam, auream & veram non veretur hanc pronuntiare sententiam: *Siquidem sacerdotium principatus est ipso etiam regno venerabilius, ac majus.* Et subjungit: *Ne mihi narres purpuram, neque diadema, neque vestes auras, umbra sunt isthac omnia.* Et paulò infra: *Vis videre discrimen, quantum absit Rex à Sacerdote? expendite modum potestatis utriusque tradita. Videbis Sacerdotem multò sublimius Rege sedentem. Quamquam nobis admirandus videatur thronus regius; ob gemmas affixas; & aurum, quo circumcinctus est, tamen**

rerum terrenarum administrationem sortitus est, nec ultra potestatem hanc præterea quidquam habet auctoritatis. Verùm Sacerdotis thronus in cælis collocatus est, & de negotiis cælestibus pronuntiandi habet auctoritatem. Et ulterius addit: *Tu dædes sedes in terra, Dominus sequitur servum; & quidquid hic in inferioribus judicat, & hoc ille in superioribus comprobat.* Quinimò nunquam satur Os aureum de prædicandâ Sacerdotum eminentiâ exclamat in Psalm. 37. *O venerabilis sanctitudo manuum! ô felix exercitium! qui creavit me, (si fas est dicere,) dedit mihi creare se, & qui creavit me sine me, ipse creatur mediante me.*

Imò non tantum Regibus assimilare, iisque majores declarare, sed etiam Deo quasi participativè æquiparare audeat Sacerdotus Oldaster. Pro quo ipse inquit: cur Christus tum ex stirpe regia, tum sacerdotali nasci voluerit, quod sicut non arbitratur præfatus author carere mysterio. Etenim abundè unica sufficere videtur. Et respondet, quia in Christo unico supposito dux, unâ dumtaxat terminatæ substantentiâ continebantur naturæ; humanæ nimirum, & divinæ, conveniens erat, ut utriusque sua corresponderet dignitas; humanæ regis, divinæ sacerdotalis. Quoniam Sacerdos adiutar alterius Dei est, juxta illud: *Ego dixi, Dii estis.* Quod & concione præcedenti parumper probatum est ex illo Exodi c. 30. *Caro hominis non ungetur ex eo.*

Quod si itaque juxta Senecam, *Vnusquisque alteri secundum statum & conditionem persona honorem exhibere debeat*, quanto honore digni non sunt illi, qui super sæculares erecti, nobilitatem attigerunt statum? Fateor ingenue, læscutare in Ecclesiasticos mordax esse judicium; ubique namque spernuntur, contemnuntur, vituperantur, sed quoque addo, illud esse summopere temerarium, & in Deum ipsum contumeliosum. Hoc evidenter dicit S. Chrysoströmus super hæc verba: *Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit.* Audite illius verba, & attendite malevoli Ecclesiasticorum detractores: *Qui persequuntur Sacerdotes Dei, aut injuriant eos, vel ledunt: plerumque, aut insensati, vel heretici; aut, si Christiani, sordidi sunt, & insensati; quia non considerant, nec intelligunt Sacerdotes Christi vicarios esse Christi, & Christum.* Et qui honorat Sacerdotem Christi, honorat Christum, & qui injuriam Sacerdotem Christi, injuriam Christum. Et fundamentalem, Christianam, & solidam sub-

Chrysostr. tom. 3. in Ioan. 20. hom. 85.

Chrysostr. in c. 20. Ioan. hom. 17.

Num. 27. vers. 19.

nebit rationem: *An nescitis, quod honor Sacerdoti collatus, ad Deum ipsum pertinet? Nè ergo illum despicias, cui honor confertur. Non enim debet prepter illum, quod suum est, facere, sed propter eum, cuius est Sacerdos.* Quia, ut jam supra dixi, non persona, sed Domini ministerium maxime est ponderandum. Unde, si venosa lingua, sive cum veritate, sive cum falsitate (quod abominabilis est) magni & principes in Ecclesiasticos, & Sacerdotes insultent, plebique ansam illos contemnendi præbeant, vos divinæ admonitionis memores, ad instar Alexandri Magni aulicis suis, iis respondete: *Non hunc adoravi, sed Deum, cuius principatu sacerdotis functus est.* Ex hoc legitimam licet, secundum logicas regulas deducere consequentiam; si ad Deum Sacerdotum pertinet honor, ergo & ad eum detractio. Quam dilucide comprobatur magnus ille Doctor S. Gregorius, dicens: *Ne manum detractiois, aut vituperationis, aut dishonorationis quidam mittant in unctum Domini, quia eorum vexatio, sive detractio ad Christum pertinet.* Hinc Chrysostomus irreverentiam erga Sacerdotes peccato Dathan & Abiron asserit esse graviorem. *Iudicio quidem meo, inquit, qui istos despiciunt, contemnuntque, sceleratiores, & majori supplicio digni sunt, quam fuerit Dathan unà cum omnibus suis.*

Greg. l. ep.
epist. 31.

Aug. l. i. de
mirab.
Ioan. c. 8.
p. 6, 7, 8.

Quapropter Christus Christianam hanc doctrinam Christianos, non tantum in moderno Evangelio, verum etiam in quamplurimis vitæ suæ edocuit actibus. Hoc in primis ex fundatissimo probo Doctore Augustino, qui subtiliter inquit, cur lepra Aaron Sacerdos murmurans contra Deum, non sit publicè percussus, sic verò soror ejus Maria? Ah! manifesta facile elucet ratio. Aaron enim ministerio fungebatur sacerdotii, ideoque coram plebe ejus peccatum castigari non poterat, sed occultari, & clanculo reprehendi debebat; id namque exigit sacerdotalis dignitas: sic Augustinus: *Aaron castigatus Dei sermone, oleo unctiois à vindicta defenditur.* Quod idem ostendit Joannis cap. 8. Ecce ei adducitur mulier adultera, & mortis rea à Scribis & Phariseis, quorum contra illam Jesus audità accusatione. *Inclinans se deorsum, digito scribebat in terra.* Ipsi autem à mystica Christi scriptura oculos avertentes, magis in nocentem stomachabantur: *Cum ergo perseverarent interrogantes eum: erexit se, & dixit ei: qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat.* Et iterum se inclinans scribebat in terra. O actus mysteriosus! ò Scriptura plena ab-

scondito mysterio! quod, ut assequantur sacra pagina Interpretres, & SS. PP. quam plurimum infudant. S. Hieronymus censet Christum primà vice in terra exatasse fragilis mulierculæ peccatum, quocum & ipsos Scribas, & Phariseos accusatores maxime intueretur coinquinatos (desiderans superiorem docere, correctorem, & reprehensorem similis maculæ debere esse immunem) iis ad propriam confusionem jus addidit illam castigandi: *Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat.* Secunda verò sustinet opinio, Christum in pulvere longè enormiora ipsorum Phariseorum, & Sacerdotum scripsisse delicta, quorum horrendo spectaculo deterriti, ut ait Scriptura: *Vnus post unum exibant, incipientes à senioribus:* ausi minimè sunt in eam ferre iudicium.

Verum, quod proposito nostro quadrat, cur obsecro Dominus non in ære materia duratura, & permanens, aut plumbo litteraturam hanc in perpetuam futuræ posteritatis memoriam non exarat, sed in terra & pulvere? Ah! in nostrum hoc fecit Jesus documentum, indicans & erudiens, omnia peccata, defectus proximi, & crimina, & præcipuè Sacerdotum, non æri inscribenda, sed cinerum esse committenda, ut è memoria hominum evanescant, & quasi pulvis à facie terræ dispareant. Quinimò, ut attestatur Angelicus Doctor, dum in judicanda in veteri Testamento lepra erraret Sacerdos, ut illius integra remaneret autoritas, & apud populum reverentia, defectum divina supplebat bonitas, leprosos miraculose mundabat. *Contingebat quandoque, inquit, ut divino miraculo per ritum legis lepra corporalis mundaretur, quando Sacerdos in iudicio decipiebatur.* Et idcirco agnus ille mansuetus Christus, qui coram tondeute se non aperuit os suum, ingrati servi Sacerdotis accusationem audiens: *Sic respondes Pontifici silentio seposito, justæ responsioni dedit locum: Si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo; si autem bene, cur me cadis? Ne scilicet culpam ansam præberet, Sacerdotem despiciendū.* Sic egregie explicat S. Cyprianus: *Dominus in Evangelio, cum ei dictum esset, sic respondes Pontifici: Custodiens, & docens, sacerdotalem honorem servari, contra Pontificem nihil dixit, sed innocentiam suam tantummodo purgans respondit: si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo; si autem bene, quid me cadis?*

Sed heu! nec Christi exempla, nec Dei quidquam valere videntur monita: *In tota anima*

Verf. 9.

D. Th. l. i.
q. 101. dist.
2. ad 3.

Chryso-
stom. l. i.
epist. l. a.
Timoth.

Ps. l. 3. v.

enatime Deum, & sacerdotes illius sanctifica. Exod. cap. 22. v. 28. etenim, si minimum Ecclesiastici & sacerdotis insulsa plebs subolfaciatur delictum, dentes acuantur, lingua exasperatur, ut mordacius in eum impingat, arbitranturque sibi summam verti gloriæ, si quid occulti in medium noverint adducere, non attendentes ad sanam Chryostomi doctrinam, qui hujuscemodi malevolos aureis

Chrysof. hinc pungit verbis: *An ignoras, quid sit Sacerdos? Angelus itaque Domini est: si despicias, non illum despicias, sed Deum, qui illum ordinavit: dicente Domino, qui vos spernit me spernit* Ah quam iuste in maligno hoc arvo Deus de similibus Ecclesiasticorum famæ & honoris devoratoribus per Prophetam

Davidem posset conqueri: *Nonne cognoscent omnes, qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam sicut escam panis.* Sed quænam plebs Christi? Ah! non nisi sacerdos: plebs sancta, de-

Ps. 13. v. 4. siderata & maximè æstimabilis. Sed cur Spiritus S. Ecclesiastici detractio panis comparat devoratio-

ni? etenim poterit esse carnis, piscis, aut alterius cibi assimulatione uti, cur itaque rectè panis usurpabit vocabulum? S. Augustinus ex duabus cuilibet satis cognitis proprietatibus panis, solidum hujus elicit fundamentum. In primis inquit, si caro aut piscis comedatur, spinæ & ossa, ne gutturi inhæreant, timentur: verum dum panis sumitur, absque ulla prorsus formidine deglutitur. Sic mundus agit de Ecclesiasticis: de secularibus gladium

portantibus, potentibus & magnatibus, etiam si vitia eorum viderint, linguam movere verentur, imò & quidem mussitare timent, ne eorum indignationem simul & vindictam incurrant. Sacerdotem verò arma tantummodò devotionis & pietatis, brevium & rosarium tractantem, sine pavore suâ detractio absorbet, nullâ expectantes ultionem. Præterea panis omni convivio maximè est necessarius; quoniam mensa instrui potest ex piscibus, & quidem ex his, & ex illis: item è carnibus, his quoque & illis. Verum, quod dignum notatu, quicumque apparetur cibus, opus est pane; dum itaque ait Spiritus S. plebem suam sacerdotes, infami devorari ab impiis linguâ, S. Augustinus lamentatur atque attestatur, eum tò panem assumpsisse, ut innueret juxta depravatam hujus sæculi consuetudinem in quocumque convivio & consortio promiscuè illos diffamari: *Sicut enim panis, inquit August. comeditur & semper sapit, ita impiis semper, cum delectatione, & sine timore detrahunt Ecclesiasticis, & nunquam satiantur.* Quod dum attentè perpendo, abstinere nequeo

Quadragesimale P. H.

in vos sæculares ingratos, formalem formate investivam. Dicite obscuro filii, quid vos premit contra malevolas linguas honorem defendere parentum? Si auditis in eos minimum jactari improperium, in defensionem lingua parata est, & manus prompta ad vindicandum; nec unquam permittitis in Genitore conjici scommata. Idque ideo, quia vobis corporalem dedit vitam, & vos enutrit. Audebisne itaque, è iniquum os, occulta illius propalare delicta, illius, & bene attende, qui virtute Sacramenti Baptismi tibi vitam largitus est spiritualem? Quo neglecto, de te juste poterat dici, è homo: *Melius erat ei, si natus non fuisset homo ille.* Quid? excandesco, dum tuam in tuor insolentiam? Tunc detractori in eum exurges linguâ, qui indes te cibatur pane Angelorum, & pascitur Carne & Sanguine Christi, necessario sanè animæ nutrimento, juxta dictum Evangelistæ: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Ah temerarie! præsumesne peccata illius manifestare, qui tua occulta dimittit: *Quorum remisit peccata, remittatur eis, &c.* Istumne audes diffamare, qui salutari & incruento Misæ sacrificio animam tuam veris purgatorii flammis potens est eripere? Ah, inquit Chrysof. præ-

Matt. c. 16. *præponuntur Sacerdotes parentibus. Sacerdotes moritò majori honore, quàm parentes proprios honestare justum est, hi enim ex sanguinibus, & voluntate carnis nos genuerunt, illi autem aut hores nobis sunt nati vitæ ejus, quam à Deo habemus.* O execranda ingratitude! è detestanda hominum cæcitas! tanta sanè, ut S. Gregor. audeat afferere, in fine & agone vitæ eos, qui Sacerdotes contempserunt, illos querere, ut peccata sua sacramentali expient confessione, nec invenire iusto Dei judicio morte præventos.

De statuæ Nabuchodonosoris materia, specialiter sacra tractat Scriptura Danielis cap. 2. hujus Caput ex auro erat optimo, pectus autem & brachia de argento, porro venter & femora ex ære, tibia autem ferrea, pedum quadam pars erat ferrea, quadam autem scilicet & erecta, & immobilis consistebat superba hæc statuæ. Verum, donec abscissus est lapis de monte sine manibus: & percussit statuam in pedibus ejus scilicet, & comminuit eos. Et quid quæso inde evenit statuæ? Ecce, tunc contrita sunt pariter ferrum, testæ, æs, argentum & aurum, & reducta quasi in favillam. Ah! si lapillus ille in caput aureum, aut in pectus argenteum, aut in femora ærea impigisset, integra permãssisset statuæ. sed inferiorem

Joan. c. 6. *vers. 24.*

Joan. c. 10. *vers. 23.*

Chrysof. lib. 3. de sacerdotio.

Daniel. c. 2. *vers. 32.*

vers. 33.

vers. 34.

vers. 35.

R

riorem

vers. 9.

D. Th. 1. 2. q. 101. dist. 2. ad 3.

riorem ac debiliorem partem tangens, eam de-
 cit, sicque miserè evanuit. Sublimis & excelsa quo-
 que in Ecclesia Dei erecta est statua, Ecclesiasticus
 nimirum & sacerdos, Caput habet aureum, & dia-
 demate est insignitus ardentis erga proximum
 charitatis, cui (ut experientia docet) ex charitate,
 quamvis quandoque colludat iustitia, in omni ne-
 cessitate summo cum zelo, indefatigatâ diligen-
 tiâ assistit. Eum imbuendo doctrinâ Christianâ,
 admonendo & corrigendo &c. sicque evidentissi-
 ma fraterni amoris exhibet indicia. Etenim infir-
 mos visitat, eosque spiritualiter pascit Sanguine &
 Carne Christi, omniaque administrat homini Sa-
 cramenta. Moribundis in agone contra diabolum
 acriter decertaturis, diu noctuq; est adminiculo.
 Sed heu! abjectus venenosæ hominum linguæ la-
 pillus, aurum non concutit, & inconsideratè nota-
 bilis tantæ virtutis & sanctitatis silentio premitur
 eminentia, illiusque tacitè negligitur splendor.
 Pectus habet argenteum & brachia: pectus, vobis
 peccatoribus indies è cathedra Dei verbum semi-
 nando: brachia argentea, egenis & pauperibus
 largam distribuendo elemosinam. Nec hæc per-
 pinduntur opera; potè scemora ex ære, & tibiæ
 ex ferro sunt, quia incessanter, tamquam bonus
 Pastor ovium invigilat salutem: debilem sanâ do-
 ctrina confortando, devium ad rectam Christianæ
 vitæ deducendo semitam, ignarum docendo &c.
 sed hæc quid sunt? Sanè non nisi ventus, umbra
 & purum nihil in cæcotentium hominum oculis.
 Verum in tam honorificam & pretiosam vir-
 tutis statuam, annotato dumtaxat minimo luti,
 id est parvo peccato & crimine; ecce confestim
 acuitur exitialis execrandæ linguæ lapillus, qui ca-
 teris statuæ partibus solidis, hoc est, laudabilibus
 operibus relictis & neglectis, lutum impetit. &
 malevola lingua, sonora quasi tuba sacerdotis de-
 fectum propalat. Et quid inde profectò idem con-
 tingit honestæ isti personæ, (quamvis fortè ex fra-
 gilitate in aliquod delictum lapsæ) quod Nabu-
 ehodonosori statuæ: conteruntur pariter aurum,
 argentum, ferrum, & æs, & cuncta rediguntur quasi
 in favillam: id est ille vir, qui à cunctis summæ æ-
 stimabatur sanctitatis, exemplaris vitæ, nunc, de-
 tecto à virulento ore unico crimine, fabula fit vul-
 gi, eoq; magis illius extollitur casus, quando ante
 rectæ vitæ illius laudabatur norma: sicque omnis
 omnium virtutum candor, bonæ famæ & repu-
 tationis decor evanescit. O maledica lingua! ô
 abominandum instrumentum! audite quomodo
 in vos perfidos, qui Christi Domini detrahitis, in-

surgat S. Basilius: *Vita splendore, recteque factorum
 magnitudinem nec aspiciunt quidè, ad marcida ve-
 rò, mirum in modum seruntur.* Unde hujuscemodi
 maledicis quàm optimè possemus appropriare il-
 lud Genesis cap. 42. *Exploratores estis, ut videatis
 infirmiora terra, venistis.* Hos interrogat Plutar-
 chus, & simul acutè redarguit, dicens: *Nonne me-
 lius esset, ut consumeretis tempus inquirendi secreta
 natura, quàm vitam proximi? Scilicet, quomodo
 magnes ferrum, ambrapaleâ ad se attrahat. Quo-
 modo calx viva aquâ accendatur, & oleo extingua-
 tur.* Et respondet: *Fortassis ea de causa non estis ha-
 rum rerum curiosi, quod in his rebus nil sit mali.*

Doctissimus Alciatus in ingenioso quodam
 emblemate hieroglyphicè & subtiliter desiderans
 detestandam iniquæ linguæ exprimerè impicta-
 tem: artificiosè hominem à se muscam averten-
 tē depingi curavit, cum hac epigraphe, *contra de-
 tractoros.* Verum obsecrum nimis Alciati mihi vi-
 detur emblemata, & non adeo quoque clara ejus
 apparet epigraphe: Etenim, quæ ratio muscam
 detractoris assimilandæ linguæ? Plinius, rerum
 naturalium essentia & proprietatum accuratus in-
 dagator, sustinet muscam morsu suo omne un-
 guentum inficere & corrumpere, quod non tan-
 tum ex ipsa didicit experientia, verum etiam id
 haurit ex ipsius Sapientis verbis Eccles. cap. 11.
Musca perdit suavitatem unguenti. Sic & detrac-
 tor, præcipuè vero contra Ecclesiasticos ad instar
 mordacis muscæ subdolè eorum virtutum perdit
 suavitatem, eas sub fuce falsitatis, vel ad minus
 sub larva iniquitatis, insimulans palliari criminis,
 obnubilat, & quandoque utinam non sæpe! serenam
 mentem delicti umbra obscurat.

Sed adhuc manifestius suum in comparatione
 detractoris muscæ emblemata ex evidenti illius na-
 tura egregiè comprobatur Plinius. Etenim, dum
 hæc mordax & avida nutrimenti, pomum quod-
 dam lædere appetit, sese circa illud continud gy-
 rat, an minima in eo admovenatur macula prospici-
 ens. Quod si non, illa sum relinquit; verum,
 si partem macidam & corruptam videat, celeriter
 advolat, & in eam tenaciter impingit. Nonne
 insignis musca est sacerdotum diffamator? To-
 tam illius maturè considerat vitam, gyrat & te-
 gyrat inspiciendo illius mores & normam vivendi,
 sed, si nil inveniat coinquinamenti & erroris, ta-
 cet, silet, & ne quidem muscitat. Sed dic mihi in-
 famis lingua morale pomum, sacerdotem nimi-
 rum lineis persulstrasti oculis, gyrum morum &
 virtutum considerasti, illum mundum & immacu-
 latum

Basil. hom.
 de invid.
 Gen. 2. 42.
 vers. 9.

Aug. l.
 natura
 gratis.

Matt. c.
 vers. 1.

entatum reperisti, cur hoc non propalas & denuncias, ut opera ejus secundum Evangelicam doctrinam ponantur supra candelabrum, & luceant omnibus, qui in mundo sunt? O musca, musca! bene de te ait S. Basilius: *Musca sanis neglectis, ad ulcera contendunt.* Et adhuc vehementius in tuam stomachatur proter viam S. Augustinus divinis & aureis hinc verbis: *Ante te est aequitas, unam linguam habes, ad quod vis eam vertes. Quare ergo potius ad iniquitatem, quam ad aequitatem? Cibos amaritudinis non das ventri, & cibos iniquitatis das lingua. Si eligis, quo vescaris: elige, quod loquaris.*

Aug. l. de
natura &
gratia.

Pterius lib. 3. Hieroglyphicorum calamitosum cum energia studens Sacerdotis describere statum, eum secundum antiquum morem depinxit in manu dextra tenentem horologium, & sinistra Solem eclipsatum, adjuncta curiosa & subtili Epigrapha: *Non nisi cum deficit, spectatorem habet.* Quod, quam acutè dictum sit, quotidiana nobis demonstrat experientia. Etenim, si civitatis cuiusdam horologium justè & exactè diei & noctis designet horas, & id quidem per notabile tempus, non est, qui illius perfectionem laudet; contra, si semel quiescat, aut parumper abierit, cuncta in horologium aperiuntur ora, & tanquam inutile reprobatur. Idem est de Sole. Lucet is, in omnia sublunaria quotidianum & necessarium præbet influxum, consuetum & naturalem in hominum servitium continuat cursum, nec aliquis de tam stabili motu admiratur; verum, si eum eclipsari contingat, mox totus in illum insurgit mundus, & imprudenter ab ignavis ejus accusatur defectus. Haud aliter sanè agitur cum Sacerdote. Horologium est, quod annis & annis felicitis mortis homini Christiano indigat horam, rectamque vitam demonstrat viam; sed, ut jam dixi, hoc non consideratur. Sed, si in minimum labatur peccatum, *Cum deficit, spectatorem habet.* Sol est juxta illud: *Vos estis lux mundi: Vivat multo tempore summa cum populi ædificatione, si semel cadat, ejusque lumen eclipsetur, actum est de ejus fama, reputatione atque honore; quia non nisi cum deficit, spectatorem habet.*

Matt. c. 5.
vers. 14.

Finio, & vos interrogo sæculares, cur tam temerariè contra omnem gratitudinem, bonos mores, probatam Christi & Evangelii doctrinam, mordacem vestram acutis in sacerdotes linguam? Vobisne quidem mica datur rationabilitatis, ubi è contra eis maxima denegari non potest conquerendi causa aequitatis. Ah, malevola lingua! tuam moderare loquelam, & si ad hoc medium quæras,

statue te in speculum, tuamque inspicere vitam, ut te egregiè docet Augustinus divinis hinc verbis: *Considerate fratres, quam facilè, quam quotidie homines erubescerent, accusent, male fecit, perdidit fecit, sceleratus homo est, hoc fortè propter homines dicit. Vide, si in corde tuo non conficis iniquitatem, ne fortè, quod reprehenderis in altero, cogites facere, & ideo in illum clames, non quia fecit, sed quia inventus est. Redi ad te, intus esto tibi iudex. Ecce in subiculo tuo abscondito, in ipsa vena intima cordis tui, ubi tu solus es, & ille, qui videt, illic displicet iniquitas, ut placeat Deo noli illam (scilicet alterius) respicere, id est, noli illam diligerè, sed potius despicere, id est, contemno & avertere ab ea.*

August. in
Psal. 65.

Sed ut acrius & fortius urgeat Augustinus, geminam tuam stoliditatis, atque temeritatis adducit rationem, ad te clamitans: *adulter non fuisti in vita tua præterita, igitur nondum illuminatus, nondum bonum, malumque discernens, nondum credens in illum, qui te nescientem rogabat, hoc tibi dicit Deus tuus. Regeram te mihi, servabam te mihi, ut adulterium non committeres, masor defuit, ut masor deesset, ego feci. Non desini masor, non desinit locus, ut non consentiret, ego deterrui. Et concludit: Agnosce igitur gratiam eius, cui debes quod non admisisti. Nullum enim est peccatum quod fecit homo, quod non possit facere alter homo, nisi ad sit rector, à quo factus est homo. Hoc pia perpendat mens, ne impia in proximi, & maxime Sacerdotis crimen influat lingua. Sed cum Augustino clamat: *O veritas cordis mei erravi, & recordatus sum tui. Audivi vocem tuam post me, & vix audivi propter tumultus peccatorum, & nunc, ecce redeo æstuans & anhelans ad fontem tuum, nemo me prohibeat, ut hunc bibam, & tunc vivam, nam non ego vita mea. Si male vixi, ex me mors mihi sui, & in te revivisco. Quilibet itaque, quod non labatur, non suæ attribuat fortitudini, sed divinæ benignitati, & fratris delictum humanæ adscribat fragilitati, & omnis anima laudet Dominum. Ad quod divine ad nostrum propositum ait Chrysost. *Laudet eum oculus, qui non intuetur impudicè, & lingua, quia psallit, & auris quando improbat cantilenas, & accusationem proximi, & mens, quando dolos non struit, sed fecerit charitate, & pedes, quando non currunt in vitium, sed ob res bonas gerendas, & manus, quando non ad furtiva & rapinas, & verberandum, sed ad eleemosynas & eos defendendos, quibus sit injuria, extenduntur. Etenim hæc omnia committere omisit scelerata homo, quia ab eo potèti manu specialiter adiutus fuit, qui propter illum factus est homo. Condo-***

Aug. Ep.
106. ad
Paulinum

Aug. l. 12.
conf. c. 10.

leat ergo frater fratris infirmitati, venenosamque
saeculares contra Sacerdotes & Ecclesiasticos com-
peleant linguam, & pacem in eant stabilem, quam
paucis articulis ambobus proponit S. Cyprianus,

dicens: *Vobis, o Sacerdotes, melior vita, vobis, o
saeculares, melior lingua: ut ambo ab omni noxa li-
berii, aeterna potiri queant gloria, quam mihi &
cunctis concedat Pater, Filius & Spiritus S. Amen.*

FERIA QUINTA,

Dominicæ secundæ Quadragesimæ.

Mortuus est dives, & sepultus est in inferno. Luc. cap. 16.

DUM luctuosum divitis epulonis
finem, & tragædicum exitum, è
contra pauperis mendici Lazari
recumbentis in sinu Abrahæ felici-
cissimum dudum considerabam
statum, dolosam, & fraudulen-
tam fallaci mundo tandè detrudere statui larvam.
omneque illius donum, delicias, divitias, voluptas
res nil esse, demonstrare, pro hodierni discursus
materia assumpsi, nisi fumum, ventum & umbram,
& bonum tantummodò imaginarium. Fateor, ho-
minum quidem hic fascinat oculos & mentè: sed
heu! nos cum epulone ad aeternum deducit bara-
thoræ. Mundanum enim est, terrena aeternis præ-
ponere: mundanum est, falsâ bilance opulentiam
& paupertatem, abundantiam & penuriam pòde-
rare. Ideo ait Psalmista R. *Mendaces filii hominum
in stateris.* Et Augustinus ait rectè, eum malignan-
tium attigisse mores, & exorbitantem animadver-
tisse mundi pravitatem. Nonne iudicium homi-
num paupertatem postponit divitiis, prosperita-
tem adversitati, delicias penurix? nonne ille in-
considerato ore illum beatum & felicem clamitat,
cujus vitam pertransiens, tot cernis prædia & vil-
las. Ridet hanc hominum insaniam Augustinus,
dicens: *Aliquando transimus viam, & videmus a-
maenissimos & uberes fundos, & dicimus, beatus ho-
mo, cujus hæc sunt.* Sed quàm mendaces sumus in
stateris? Audi quid subjungat: *Cum similia pens-
tamus & loquimur, vanitatem loquimur.* Et ra-
tionem subnectit, *quia solus beatus est, cujus est
Dominus Deus ipsius.* Deus autem divitis est au-
rum, quod neminem beatum reddere potest.

Dic mihi obsecro, o obcæcate & cæcitiens
mundanesi tu miserum & afflictum Lazarum, ul-

ceribus mordentibus plenum, ex evacuatione ma-
cidum, totaliter famelicum, & omni profus in-
tuitus fuisse destitutum hominum auxilio: ab al-
tera verò parte opulentum epulonem, lautissimè
enutritum, splendidissimè vestitum, delicatissimè
decumbentem, quodnam de utroque tulisse ju-
dicium? Ah! quàm felix, dixisses, epulo, quàm mi-
ser Lazarus! Verum æquânè est sententiæ tuæ sta-
tera? Sanè erras, erras, Lazari enim paupertas lon-
gè præponenda est divitis opulentix: Et cum S.
Augustino cogitis confiteri: *Vanitatem loquor.*
Etenim, si respicias finem, qui secundum Christia-
nismum includit aeternitatem, ecce mortuus est di-
ves: sed quid ei profuere divitiæ, non profuere
profectò, sed obsuere. Horribile, *sepultus est in
inferno.* Lazarus verò miser & pauper aeternam in
sinu Abrahæ adinvenit requiem. Calamitosum
hoc catastrophe annotans Augustinus, cunctosq;
admonens Christianos, divinè, & valde breviter
ait: *Citò perit quod delectat, & manet sine fine quod
cruciat.* Concludo itaque, diabolicam hanc esse
persuasionem in divitiis felicitatem, & in deliciis
humanam consistere fortunam, (si de mundana
loquimur, concedendum est, si de aeterna, negan-
dum,) ego itaque secundæ adhærens sorti, in præ-
senti discursu conabor demonstrare, divitias ho-
mini, non tantum in altero mundo, verum & in
præsenti esse damnosas & nocivas, vanas & nullas,
quod antequam ostendamus, operæ pretium est,
Spiritus S. expostulare lumen, ut ex hisce eruat
tenebris, quibus totus involvitur mundus, idque
per piissimæ Dei Genitricis patrocinium, pro
quo salutemus eam Gabrielis verbis,
Ave Maria. &c.

Mortuus

*Psal. 61.
vers. 10.*

*Aug. ser-
mon. 35.
de verb.
Dom. c. 5.*

*Aug. tom.
10. ser. 10
de Saniti.*

*Aug. hom.
1. hom. 3.*

Mortuus est dives, & sepultus est in inferno.

UT hominum nimia & insupportabilis toti mundo appareat dementia, lubet modò primum in proemio meo tactum aggredi punctum: nimirum miserum divitem in hac quoque vitâ torqueri. Medici maximè, ut exiatalem, Hydropicis extollunt morbum juxtâ Galenum & Hypocratem; at cui inquit Venerabilis Beda, melius & congruentius spiritualis divitum assimilari potest infirmitas, quam hydropicis? Hæc enim tantam caulat sitim, ut hydrops, quò magis bibat, eò vehementius sitiat, tales sunt divitiæ: quò ipse in majori possidentur affluentia, eò majori desiderantur affectu, juxtâ illud cuiusdam dictum: *Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.* Audite modò Bedæ verba: *Proprium est hydropico, quantum magis abundat humore inordinato, tanto amplius sitit, & rectè comparatur diviti avaro, qui quantum est copiosior dives, tanto ardentius alia concupiscit.* Et hanc assimilationem apprimè comprobatur summus Doctor August. dicens: *Habes aurum, habes argentum, & concupiscis aurum, & concupiscis argentum, & habes, & concupiscis, plenus es, & sitis. Morbus est, non opulencia. Sunt homines in morbo, non pleni sunt humore, & sitiunt humore?* Ideoque ad fallacium divitiarum contemptum, & ad verarum amplectum, idem rursus affirmans, instanter adhortatur: *Studemus amare divitias, id est, castitatem, justitiã, pacem, & misericordiam. Illa enim iusta dicuntur divitiæ, quia quisquis eas habuerit, non egebit. Istas verò divitias injustum est putare divitias, quæ non auferunt egestatem. Tanto magis unusquisque ardebit egestate avaritiæ, quanto magis eas diligens, majores habuerit. Quomodo ergo sunt divitiæ, quibus crescentibus, crescit inopia, quæ amatoribus suis, quantum fuerint ampliores, non auferunt satietatè, sed inflàmant cupiditate divitem. Et experienciã id edocèti sustinet August. Videmus quosdam, cum haberent pecuniam parvam, parvis lucris fuisse latatos: sed postea, cù cœperint abundare, veris quidem copiis auri & argenti, sed tamen falsis divitiis, cum parva obtuleris, jam recusant. Nè credas eos esse satiatos, quia falsum est. Quia major pecunia sauces avaritiæ non claudit, sed extendit, non irrigat, sed accendit. Et enucleatim hic magnus doctor volens divitiarum mundi facatam detegere fallaciam, à magna ejus possidentium egregie argumentatur inquietudine. *Non sunt vera divitiæ saculi, quia plus augent cupiditatè ei, qui eas possidet. Non est vera sanitas corporis, quia portatur**

infirmitas ubique defectiva. Quocumque se vertent, deficit. In ipso adiutorio non invenies firmamentum. Lassatus stans, sedere vult, nunquid vel sedendo durabit? Quod sibi elegit, ut non fatigetur, sibi habet deficere. Lassatus est vigilando, dormiturus est. Nunquid cum dormis, non desicis? Lassatus est jejuniando, refectus est. Si plus refeceris, inde desicis. In nulla re potest perseverare ista infirmitas. Nec hoc tantum soli sentiunt SS. PP. verum & ipsemet & æterna stabili per Psalmistam Veritas: *Divites eguerunt & esuriunt.* Sed quomodo? Egeant pauperes, nudi, esuriant famelici: sed divites granaria frumento, culnam omnis cibi genere plenam, cellaria & caveas vino impletas habentes, ac opulencia gaudentes? Hoc non capisco. Attamen ita est, inquit S. Remigius: *Divites huius saculi abundantes divitiis, & sibi sufficere credentes, tamen eguerunt bono illo, foris divites, intus sunt pauperes.* Unde ait Jeremias: *Servietis diis alienis die ac nocte, qui non dabunt vobis requiem.*

Unde rectè ait Philosophus Seneca: *Cupiditati nihil, natura etiam parum satis est.* Hinc qui planè præter naturalem rationem divitias, non ut instrumentum rei familiaris, sed ut finem appetunt (quos avaros nimia aviditate dicunt) numquam actionum suarum finem invenire possunt. Et pergit: *Hoc agunt, ut semper addant opum acervo: numquam tamen perventuri eò quò tendunt, non, sed vitiosa cupidine impulsu, in gyrum circumaguntur.* Et dum laborat, ne sit ditior alter, festinantib' locupletior obstat. Et ulterius progrediens, avarorum culpam depravatam naturam, & blandientem eorum irridet miseriam. Imò, quando majores nacti fuerint opes, tanto planè sibi deesse credent. Cœcitat enim avaritia in magnarum opum congestu, & irritatur implendo, dum, quicquid ei cõtingit, penitus hauritur & conditit, cum non interstet, quantum in id, quod inexplabile est, congeras. Et ex hoc insatiabili divitiarum appetitu hanc sequelam eruit: *Hinc autem fieri solet, ut, dum avarus summam possessionum comparat ei cui inhiat, pauper in auro sit.* Et cap. 10. ait: *Sive enim acer vis auri, argenti que incubet, & provinciarum nominibus agros colat, aut etiam sub singulis villicis latiores habeat fines, quàm olim Consules Romani sorteabantur.* Et lib. de ira: *Semper tamen magnas inter opes inops erit,* inquit Horatius. *Etenim multi petentibus sunt plura.* Et tandem concludit: *Animus cupiditatum igne accensus, non lignis opum obruendus, sed sepulchri terrâ suffocandus est.*

Doctrinam eandem subtili subtili similitudine

Aug. s. in Psal. 112.

Psal. 33. ver. 17.

Ier. c. 16.

Sen. l. 2. de benef. c. 27. L. 7. benef. c. 3.

Cap. 20. L. 3. Od. 16

Aug. rom. 10. ser. 10. de Sanctis.

Aug. hom. 1. hom. 3.

Hor. princ.
l. 1. c. 34.

dine corroborat Guevara lingua Italica, quæ sic Latine sonat, canis frustellam panis à domino datam, inhianti absorbet ore, & semper ad spem futuri adhuc eujusdam boli attendit. Idipsum avaris accidit: quidquid fortuna projecit, id sine ulla profus voluptate dimittunt, statim ad alterius rapinam & furtum erecti & attenti. Et rursus quasi ad hydropisiam, (de qua supra) alludens, asseveranter sua manu tenet dicta: *Sed morbum hunc animi esse omnibus constat: indeque est, quod non dissimiles aliis agrotus se gerant eo laborantes. Nec illam sitim, (aut potius morbum) ex astu ardentium viscerum ortum, ullus humor restringere potest: quid mirandum, quod nec desiderium inexplebilis animi non ex inopia, aut reclusa ratione, sed vitio ortum, ullâ ratione expleatur.*

Tacitus
14. ann. p.
in 334.

Apprimè Senecæ celeberrimus concinit Historiographus Tacitus, dicens: *Hæc libidine habendi pecuniâ impulsus, dum toti in eo sunt, ut divites fiant, jam palam beati, nisi unum deesset, animus, qui modestè isthac ferret. Dumque incertū voto petunt finem, miseris interim affliguntur modis, & vitâ planè arummosam agunt. Suas, alienasque fortunas spectuque versant. Et rursus idem: Non jurant eos divitiis, sed onerant; & tantum curis immensis fatigatos, & metu inopia fameferè contabescentes, inter necem tradunt. Ut verissimè Poeta:*

*Ergo solliciti tu causa pecunia vitæ es,
Per te immaturum mortis adimus iter:
Tu vitii hominum crudelia pabula præbes:
Semina curarum de capite orto suo.*

l. 3. eleg.

Proin de optimè ait Propertius: *Dicuntur hinc solliciti the, auri, quod possessorem mille sollicitudinibus, imò infernalibus curis torqueat. Et idcirco antiquitus fabulantur Poetæ, divitiarum cervici atram imminere silicem semper lapsuram, & cadenti similem, inuuentes earum possessores numquam securè quiescere, sed in continua vivere anxietate. Hinc dicit Horatius: Nec avium cypharæ que cantus somnum reducent, quem timor aut cupido sordidus auferit.*

l. 3. Od. 3.

Eja igitur Christiani, ex alto vigilate dementiar somno, contemnite vanas mundi divitias, quæ corporis peritura sunt dumtaxat bona, & veras inquirite, mirarum nobiles animi dotes, virtutes, justitiam, pacem &c. quæ (ut ex August. supra dixi,) vera dicenda sunt bona. Quod & ipsi etiam Echnici confessi sunt. Unde Tacitus interrogatus: *Verumne divitiis homines, an sine virtute bea-*

L. 6. ann.

ti? Respondit: *Rectius sapientes animi bona præstantissima judicant, & vitâ hominis maximè us pernicii dicuntur dependentes, quod vera bona dici nequeant, quæ fortuna iustibus subjacent, & corruptioni & interitui noxia sunt, qualia esse divitias, potentia, aliæque fortuna inferiora, formam corporis &c. nemo negare ausus fuerit. Nunquam enim non pendens à nutu sua causa mutabili. Et ad prægnantè proferentem instantiam, subjungit: *Virtuti vero tantavis boni inest, ut omnib' externis adminiculis destituta subsistet tamè, & splendore suo astimari possit.**

Quapropter piissimus Episcopus Paulinus divitiarum terrenarum vanitate maturè percensâ, à barbaris captivus, cunctis orbatus, in omniura Christianorum exemplum, hæc ad dominum fudit orationem: *Oro te Domine, ut quemadmodum ad hoc usque tempus, ita deinceps me indemne præstare velis: ne si enim, quod nihil, quæ ad me propriè spectant, hostes mihi eripuerunt. Qui divitias animosè aspernantium numerosum Gentilium desiderat catalogum, legat Arnifæii relect. polit. l. 1. c. 5.*

Adcoque Christiane quasi de hac re disserit Seneca, ut dicat: *Sed nec animus multum à fortuna juratur. Non enim inter duos bonos melior locupletior: sed quid frustra surdo canimus mundo? Et enim in divitiis luxuriosè abutendis in tantum insolescit & exorbitat, ut appositè hisce Senecæ utiqueam verbis: *Quando Aristophanis Plutus cæcus, quod sæpè fieri solet, apud improbos divertit, & fortuna, quæ rarè judicare solet, bona sua in immeritos effundit. Non ideo illi animum mutant, aut à vitiiis abstinent, sed improbo usu conspurcant opes, quæ in eos incidunt, quemadmodum denarius in cloacam cadit. Quoniam non indigentium superflua destinantur adminiculo, sed equorum, & canum vano sustinetæculo, non esurientium pabulo, vetium luxuriantium desiderio.**

Ex quo rectè solvi potest contra jam allegatam Aug. doctrinam replica: quomodo ipse divitias condemnet: quandoquidem eas citato supra sermone à bonitate commendat. *Bona sunt divitiæ, bonum est aurum, bonum argentum, bona familia, bona possessiones. Omnia ista bona sunt. Etenim si bonæ, cur nocivæ, & animarum salutis perniciosæ? nonne Loth, Abraham, Isaac, & Jacob divites fuerunt, & tamen amici Dei extiterè? Et ipsemet ait Deus per Prophetam Aggæum: *Meum est aurum, meum est argentum.* Ergo bonum, quia à Deo nisi bonum promanat. Ah! Augustinus divitias in se non condemnat, sed pravum earum usum vituperat: quod vitium promiscuè, quid ni dicam ordina-*

Aug. l.
hom. bo.
20. in fr.

Epist. 73.
Ibidem.

Epist. 87.

Idem ibi

Verf. 24.

Agg. c. 2.
verf. 8.

Aug. l. 50.
hom. hom.
20. in fine.

ordinariè ex affluentia pullulat. Audite refellentem hoc argumentum Augustinum: *Lam videtis, quàm magno errore, magnaue dementia in res ipsas, quib⁹ malè homines utuntur, crimè malè utentiù transferatur. Nam, si propterea vituperatur aurum & argentù, quia homines av avaritia depravati, neglectis præceptis omnipotentissimi Creatoris in ea, qua condidit detestabili cupiditate rapiuntur. Vult dicere Augustinus, divitiæ, & aurum non te damnant ô homo, sed insatiabilis erga eas affectus, qui illas te subdolè, quasi ut idolum tuum adorare cogit, quod ob quam nescio fucatam reverentiam pro indigorum sublevanda necessitate vix ausus es attingere, sed ad luxum, voluptates, & mundanas delicias prodige expendere non vereris, sicque per consequens non tuo abuteris. Audite Augustinum mentem meam ex ipsamet scriptura jam citata stabilientem: *Meum est aurum, inquit hic magnus Doctor, ut ille, qui non vult cum indigentibus communicare, quod habet, cum audit præcepta faciendæ misericordiam, intelligat Deum non de re illius, aut cuiuslibet, sed de re sua jubere donare, & ille, qui porrigit aliquid pauperi, non se arbitretur de suo facere, ne forte, non tam confirmetur misericordia nomine, quàm iussur superbia vanitate. Non est vestrum ô divites terra! quid ergo dubitatis pauperi dare de meo? Aut quid extollimini, cum datis de meo? Unde Augustinus querit, cui diviti rectum auxi competat dominium: & divinè respondet: *Illius est aurum & argentum, qui novit uti auro & argento. Nam etiam inter ipsos homines, tunc quisque aliquid habere dicendus est, qui benè utitur. Nam quod iustè non tractatur, jure non tenet. Et si suum esse dixerit, non erit vox iusti possessoris, sed impudentis incubatoris improbitas.***

Idem ibid.

Verf. 24.

Hinc Propheta Job quamplurimum laudatur, quod mirificus terrenarum divitiarum exiterit contemptor, rectamque cunctos subsecquentes succinè edocuerit disciplinam cap. 31. *Si putavi aurum robur meum, 70. legunt: Si posui aurum in conjugium meum. Quæ comparatio multa in comprehendit documenta. Etenim matrimonium inter virum & fœminam facile aliquam producit zelotypiam; sic & dives suorum maxime zelopyus est nummorum. Præterea matrimonium legitimam consummatum est prorsus indissolubile; ita quoque avarus nequam à suis divelli potest divitiis: dum continuò sese ipsum pauperem fingit & dicit, quando pauperem cernit & audit. Tandem optimè dicitur con-*

jugium: quoniam, ut dixit Christus: *Relinquit homo patrem & matrem suam, & adhaerebit uxori suæ.* Sic ob terrena bona avarus filium suum deserit patrem, matrè, propinquos, imò quidni & Deum ipsum, (cum, ut supra ostendi, de auri tractans potentia, pecunia experientiâ demonstrat, sese omnium rerum Dominum, & moderatricem fore) asseverem? Ipsamet namque Veritas infamen avaritiæ & divitiarum cupiditati indidit titulum idololatriæ per Oseam prophetam: *Dives effectus sum, inveni idolum mihi. Quam scripturam mature perponderans Augustinus divine ait: Potuitne gravius divinis eloquiis accusari avaritia, quàm, ut idololatria monstraretur aqualis, & ejus nomine appellaretur? Potuitne majori dignâ pœnâ judicari, quàm ut inter illa crimina poneretur, quibus obesse regnum Dei non obtinobunt. Ideoque nimiam hanc Christiani reprehendens dementia, saniorum illis inculcat doctrinam dicens: *Avarus amat aurum, plusquam animam suam, tu Christiane, ama Christum, plusquam omnia tua. Ille servet in amore auri, tu Christiane serve in amore Christi, & eris beatus in regno Christi.**

Marc. c. 10
vers. 7.

Osea c. 8.
12. v. 5.

Quapropter stultos hujus mundi fluxis divitiis inhiantes explodit & irridet Augustinus, verum ironicè, hâc methodo nobis meliorem indigitans semitam super hoc: *Chanaan in manu ejus scatera dolosa. Nolite amare mundum, nec ea, quæ in mundo sunt. Vitam beatam queritis in regione mortis. Sed mulem deciperis: non est requies, ubi queritis eam, beatam vitam queritis in regione mortis, non est illa, quomodo enim beata vita, ubi nec vita? Quia (ut ante dixi) mordicus suam Augustinus sustinet doctrinam, nimirum hominem terrenis nequam posse satiari: *Certi estote, non satiabit vos, nisi solus Deus. Teste Propheta: Satiabor, cum apparuerit gloria tua. Cui ad stipulantur S. Basilius & Ambrosius: ille ait: Non solum crescendo non expulsetur, sed ardentior redditur divitiarum appetitus. Et qui repente ditatus est, plura possidens, plura concupiscit. Hic verò: O dives nescis: quàm pauper sis, quanto plus habueris, plus requiris. Inflammatur latro avaritiâ, nõ restringitur. Quasi quosdam gradus cupiditas habet, quò plures ascenderit, eò ad altiora festinat. Quod, dum attentè perpendit Venerab. Beda, in terrenis acquirendis, cœlestibus neglectis, hominum obstupescens solertiam, ingemiscens exclamat: *Hec nos ferventissimi sumus in terrenis, & frigidissimi in cœlestibus, & summam in rebus parvis exhibemus alacritatem, ad majora tabescimus, terrena sine***

Aug. lib. 4.
Conf. c. 12.
Psal. 16.
Vers. 16.
Basil. hom.
mil. 7. de
avar.

Epist. 73.
Ibidem.

Epist. 87.

Agg. c. 2.
vers. 8.

Verf. 8.

sine fine queruntur; caelestes divitias, & immortales honores pigra quadam dissimulatione negligimus. Cui concinve correspondet Euseb. supra hoc Lucae cap. 16. *Filius huius saeculi prudentiores sunt filiis lucis. Prudentiores sunt illi in malo, quam est in bono. vir enim invenitur aliqui, qui tantam prudentiam & curam habeant querendus bonis aeternis, quam aviditatem, & calliditatem ista habent in acquirendis bonis temporalibus, & fugitivis; Pro his diu, nocturneque vigilant, angustiantur, laborant, & per fraudes, rapinas, furtiva, produtiones, perjuriam, homicidia, & his similia, tales divitias acquirunt, quas conservare non possunt. Quod quoque sanguineis lachrymis deplorans magnus ille Eleemofynarius S. Thom. à Villa Nova ait: Pudeat in hoc à saecularibus vinci. Utinam utinam! eo fervore, ac sollicitudine spiritua lia, & aeterna, quae ista temporalia quaeremus! fatidum lutu sedulo aggregamus, & aurum obryzū stultè negligimus. Et alibi: floccipenditur annua perpetua vita, & mortalis amatur supra modum & diligitur. Dispar tamen maximè est, secundum August. divitis & pauperis ex hoc mundo discessus, ut paruit in Lazaro, qui positus est in sinu Abrahae, & divite epulone, qui sepultus est in inferno. Vides divitem, inquit, viventem, cogit a morientem. Quid hic habeat attendis, quid secum tollat attende. Quid secum tollat? Multum auri habet, multum praediorum, mancipiorum; moritur, remanent illa, nescis quibus. Etsi enim dimittit, quibus vult, non servat, quibus vult, remanent enim illa omnia, & tulit secum quid? Fortè dicit aliquis: illud secum tulit, unde involvitur, & quod illi irrogatur ad pretiosum & marmoratum sepulchrum, ad instruendam memoriam, hoc secum tollit. Et alibi suos ad divitiarum adhortans contemptum ait: Fratres citò praeiterit, quod delectat, & manet sine fine quod cruciat.*

August. in Psal. 8.

Plutarch. in Mario.

Et hunc divitiarum, terrenarumque rerum defectum, quamplurimi confessi sunt Ethnici, solà ratione naturali. Plur. de Mario Romanorum septies consule, ait: *Primus omnium hominum, qui septies consul factus fuerat, multisq; successibus a regibus opes paraverat, is fortunam suam (morti scilicet viciniam) lamentabatur, quod ante sibi morientem esset, quam qua cupisset, assecutus fuisset, Seneca de quodam Rege narrat, quod ipse aulicum, quem ad summam dignitatem, sublimitatem, & divitias evexerat, rogavit, an modò totaliter animus eius foret satiatus, & quietus? Qui ingemiscens respondit: Non ex omni parte, quia unum est, quod deest. Regique in-*

stanti, quidnam illud foret; fortunam globo volubili insistentem, depictam ostendit, cum Epigraphæ: *Clavus deest.* Cuique rursus Rex urget, quid: *Tormentum & tanta felicitas, & tanta divitiarum à clavo dependet: Obsecro dic, quid clavo ageres? Hoc, inquit, fortuna rotam stabilem reddam, & tunc felix ero.* Hinc notandum apud Plutarchum, cunctis amissis, (quae in summa possederat abundantia) bonis, in haec verba prorupit: *Scribam me opes, nec trabali, ut ajunt, clavo possidere.*

Ob eandem rationem Aufonius Hieroglyphicè volens mundi instabilitatè exprimere, rotam, quae continuoolvebatur, depinxit, cum dicto, *Sease nequeo, ad quod egregie alludit Ambros. Bona huius saeculi instabilia sunt, & rotarum more cum ipso saeculo volvuntur.* Hoc ipsū aperte innuit Job cap. 5. *Ego vidi stultum firmam radicem, & maledixi pulchritudini eius statim. Ad quod egregie S. Greg. Quasi firmam radicem stultus attollitur, quod hic temporalis felicitate sulcitur; pulchritudini enim stulti maledicere, est ejus gloriam considerata damnatione judicare, quò altius in peccatis elevatur. Quia cum transit, quod tollit, permanet, quod punitur. Qui honoratur in via, in pervertente damnabitur. Cui accinit S. Aug. dicens: *Ubi est in via prosperitas, in pervertente infelicitas, ut manifeste constat in epulone & Lazaro. Ille sepultus est in inferno, alter requievit in sinu Abrahae.**

Fundamentalem Augustinus hujus ex cordis humani figura, quam quasi triangularem (ut constat) esse asserit, eruit rationem. Pro quo notat: juxta infallibiles Math. & is regulas triangularem figuram nec circulo, nec semi circulo perfectè posse comprehendi; restant enim semper tres cuspides, sed ad id omnimode necessarium esse triangulum. Cum itaque cor hominis triangulare sit, mundusque sphaericus, & circularis, ipso sane satiari nequit. Verùm ad illud quietandum, & beatificandum triangulus SS. Trinitatis, & Deitas in personis una, & infinite bona, absolute requiritur, unde ipse semper clamabat ad Deum: *Inquietum est cor meum, donec requiescat in te.* Concludendum itaque est, fallaces mundi divitias cor hominis minime satiare. Quod rursus luculenter asserit, & confirmat idem Doctor August. ad Deum clamans: *Hoc scio Domine Deus meus, quoniam ulicum que sum, sine te mihi malo est, prater te, non solum extra te, sed etiam in me: quia omnis copia, qua non est Deus meus, egestas est. Satiabor tantum, cum apparuerit gloria tua.* Et hominis deplorans demeritiam infra pergit:

Seneca ep. 15.

Plutar. de tranquill. animi.

Iob. cap. 5. vers. 3. D. Greg. 1. 6. moral.

D. Tho. 2. 2. Gen.

Aug. ser. 49. de div. vers.

Poss. c. 2.

Aug. 1. Solil. cap. 13.

Aug. 1. 2. Q. Evan. 29.

git. *Heu miseria super miseriam, cum misera anima mea à te refugit, cum quo semper abundat & gaudet, sequitur mundum, cum quo semper dolet & eget. Clamat desicio: tu clamans rescio, & miseria mea prava sequitur magis deficientem, quàm rescientem.* Patri suo quàm optime consonat filius S. Thom. à Villa-Nova, [An non stultus, qui pro modico temporali lucro, æternum commutat regnum? Et pro momentanea voluptate atrocissimis perpetuisque seipsum supplicii mancipat, & vendit? Qui, cum facile posset moderari passionem suam, ut illis satisfaciat, Deum, animam, famam, gloriam sempiternam amittit, & in abyssum sulphuris, & ignis sciens, vidensque seipsum præcipitat. Estne aliquis adeo stultus, qui hujusmodi contra seipsum faciat? Ah utinam nullus!

Verùm, quandoquidem ex Augustini mente adeo contemptibiles hucusque ostenderim hujus mundi divitias, ne forsitan mihi ejus vita improperetur, placet per parvulam præter solitum meam digressionem, demonstrare illum ad instar veri & beati Doctoris fecisse, & docuisse, Ipse namque rogatus, ut Ecclesiæ suæ destinatum legatum à quodam patre-familias admitteret; cum audit hoc ex hæreditato filio fieri, in hac divina (sed modò exultantia) prorupit verba: *Quicumque vult ex hæreditato filio, heredem facere Ecclesiam, quarat alterum, qui suscipiat, non Augustinum, imò Deo propitio neminem inveniat.* Idque tam constanter sustinebat, ut de illo ipse discipulus attestetur Possidius: *Frequentius verò dicebat, magis securè, & tutò Ecclesiam à defunctis dimissa debere suscipere, quàm hereditates fortè sollicitas & damnosus: ipsa legata magis offerenda, quàm leganda.* Et mox subjungit, cunctis salutarem donans instructionem: *Ad hoc propositum quantum possum, viribus alios exhortor.*

Discant itaque Ecclesiastici exemplo tanti magistri Augustini, hereditates inanium devitare bonorum: multò magis caveant, eas importunè sollicitare. Studeant pietati & virtuti, non Mammonæ iniquitatis. Melior est enim Ecclesiæ paupertas, quàm vanæ hujus mundi divitiæ. Hæ namque tanquam nocivæ tineæ rodunt humilitatis virtutem, & causant animi elationem, teste Augustino, dicente: *Primò divitias ad necessitatem implendam homo quarit: cum autem ha abundaverint, incipit super bire de talibus. Tale est hoc, ac si se vulneratus quis jactet, qui habet multa emplastra in domo, cum hoc illi bonum esset, ut vulnera non haberet, & ne uno quidem indigeret emplastro.*

Quadragesimale P. H.

Insuper divitiæ fertilem Christianæ Ecclesiæ agrum inficiunt, atque spirituales diminuant fructus. Unde rectè ait Hieronymus: *Ecclesia ipsa, quæ persecutionibus crevit, martyris coronata est. Ipsa postquam ad Christianos Principes venit, potentia quidem, & divitiis major, sed virtutibus minor facta est.* Et hæc veritas vivâ oraculi voce comprobatur, quam olim de cælo auditam fuisse asserit nosster Henricus de Gandavo in quodam quodlibeto apud Liranum in cap. 32. Deur. tempore, quo Constantinus Imperator Ecclesiam amplissimis opibus, atque divitiis ditavit. *Hodie cecidit venientem in Ecclesia Dei.*

Quod idem non obscure insinuare videtur Angelicus doctor, ingeniosus horum verborum Gen. cap. 6. interpres: *Videntes filii Dei filias hominum, quæ essent pulchra, acceperunt sibi uxores ex omnibus, quas elegerant.* Et sequentium: *Gigantes autem erant super terram in diebus illis.* Postquam autem ingressi filii Dei ad filias hominum, illaque genuerunt, isti sunt potentes à saculo, viri famosi. Quæ sic interpretatur: *A tempore, quo filii Dei, clerici scilicet, & religiosi, videntes filias hominum, id est villas, & civitates, & temporales divitias earum, quæ essent pulchra, & quædã facile generent multam & magnam prolem, acceperunt sibi pro libitu suo undequaque. Et infra pergit: Ex nunc orti sunt in terra gigantes in magnis & mirabilibus super se ambulantes, qui potius videntur Reges, vel Marchiones, quàm Episcopi, vel Abbates. Et hi sunt fortes, & potentes à saculo, viri famosi. Et ideo non mirum, si per eos erigatur imago bestia, & statua Babylonis, & terrena civitas dilatetur.* Imò paulò post subjungit: *Et præcipuè hoc timendum est, si filii Evangelica paupertate prædictas filias hominum amplectantur & ambiant, ne ex eis generent pseudo-Christos, & prodigia magna.* Ecce quàm nocivæ, quàm damnosæ sentiantur hujus sæculi divitiæ, & tamen tam avidè etiam usque ad Indias quaruntur, & filia istæ passionatè adamantur.

Verùm, si à te pertinaci avaro solida SS. PP. doctrina suâ luce tam densam dementiæ non depellat nebulam: nonne te non pudeat Christianum, & Catholicum ab Ethnico lumen quoddam mutare? Audi, audi insane detestandam unius Philosophi Senecæ auri cupiditatem, & omnes perituri desiderium explodentis sententiam, qui tamen non nisi rationi innitebatur naturali, cujus solius virtute didicerat omnia hujus mundi, quæ æstimantur bona, nulla esse, quia adventitia.

S

Verba

D. Tho. in
6. Gen.

D. Thom.
in c. 6. Gen.

Aug. ser.
49. de di-
vers.

Poss. c. 24.

Aug. l. 2.
Q. Evang.
29.

Aug. l. 50.
lib. cap. 13.

Seneca
p. 15.

Plutar. de
tranquill.
animi.

Job. cap. 5.
vers. 3.
D. Greg. l.
6. moral.

Verba illius sunt. Quidquid est hoc, quod circa nos adventitii fulget, liberi, honores, opes, refert a vestibula, caeteraq; ex incerta, & mobili sorte pendentia, alienique incommodatiq; apparatus sunt. Nihil horum dono datur. Alia ex his primo die, alia secundo auferentur, pauca usque ad finem perseverant, Nimirum vita. Et tum, te invito, illa remanent, nilque, nisi virtus & vitia sequuntur. Opera enim eorum, inquit Joannes, sequuntur illos. Et adhuc luculentius idem alibi: Quidquid vides currite cum tempore. Nihil est ex his, quae videmus, quod manet, & idem admiror dementiam, quod tantoperè amamus rem fugacissimam; corpus, villas, terrena bona &c. igitur ista imaginaria sunt, & ad tempus aeternam faciem ferunt. Nihil horum stabile & solidum est, & nos tamen ea tamquam semper futura, aut semper habituri quarimus. Mittamus animum ad illa, quae aeterna sunt, miremur in sublime volitantes rerum formas; Deum que inter illas versantem. Et hanc sane mundi instabilitatem juxta dictum Socratis optime expertus est Perisarius, ad eò charus Caesari Justiniano, ut ipse in suo numismate sculpi iusserit: Perisarius primum Romae locum tenet. Pòst verò, inquit Socrates, deperdit Caesarea gratis, ad tantam redactus fuit necessitatem, ut mendicis in plateis decumbens, à praetereunibus pro necessitate corporis sustentaculo parvulam exegerit eleemosynam clamans: Date obulum Perisario Imperatori.

Et ob hanc rationem concludit August. summæ esse dementiæ (quod Arist. quoque asserit his verbis: Qui omnia melioribus, deteriora sectatur, stultus est) æterna floccipendere, & peritura, atque vana arctissimè amplecti. Idemque ad similes exclamavit: Ut quid diligitis vanitatem, & quaritis mendacium? Omnia enim mundana fucus, ventus, & merum sunt nihil. Quaris aurum, quare quaris mendacium? Vis esse sublimatus in saculo, quare quaris mendacium? Et quidquid aliud quaris amando terram. Quare non cessas quarendo mendacium? Fallit vos; quod quaritis, mendacium est, quod quaritis. O stulti & obcecati, ait Dionysius Carthusianus: Quomodo habebitis cor deorsum? Sursum corda: quomodo in rebus transitoriiis affectum demergitis, non quærentes, quae sursum sunt? Et tandem totum hoc apprimè rursus comprobat Augustinus hisce verbis: Nulla major insania est, quam pro delectatione momentanea perdere æterna gaudia, obligare se ad æterna supplicia.

Hanc dementiam amarè sed ferius)ur & mundani faciat, dicentes, inquit, Sapiens: Divitiarum

jalectantia, quid intulit nobis] deploravit Rex Lyfimachus, ut narrat Plutarchus, qui certo tempore ab hostili circumcinctus exercitu, sitibundus pro vili aquæ haustu, se liberos, uxorem, regnum, propriamque obtulit libertatem. Verum enim verò iniqua ab inimico accepta conditione, mox factus captivus, irreparabili recognito errore, maxime indoluit, atque in hæc verba prorupit: Heu, quam brevis voluptas me ex Domino fecit servum, & ex rege captivum. Nonne ò Auditores vestro judicio quilibet dives, qui terrenis inhiat, perpetua contemnit, parvi facit animam, & plurimi æstimat opulentiam, mundana quaerit, & divina relinquit, jure merito cum divite epulone condemnatus, calamitosum suum deplorabit statum, & exclamabit ad instar alterius Regis Lyfimachi: Heu! quam brevis voluptas me ex Domino servum fecit, & ex amico inimicum. Imò, imò sane. Quia pro nihilo tam pretiosum animæ, Christi cruore redemptæ, vendidit thesaurum; & se, qui ante liber, & filius existerat, & æterni regni hæres, regni vendidit hæreditatem, & se servum effecit diaboli, & peccati. Qui facit peccatum, inquit Joannes, servus est peccati, de quo loquens August. acute & nervose ait: O miserabilis servitus! aliquando sui Domini imperio fatigatus fugiendo quiescit, servus peccati quò fugit, secum trahit, quocumque fuerit seipsam mala conscientia non est, quò ear: sequitur se, imò non recedit à se, peccatum enim, quod fecit intus est. Idemque optime ait Sapiens: Iniquitates sua capiunt in piium, & similibus peccatorum suorum constringetur.

Et solidam hanc doctrinam, etiam ipsi Ethnici vi luminis naturæ cognoverunt. Etenim Diogenes Alexandro magno de divitiis, victoriis, captisque mancipiis gloriantem intrepidè, & ingeniosè respondit: Nequaquam est Dominus, sed servorum eorum servus: vitia enim sunt Domini tui, & servi mei in te dominantur. Quod quoque constanter approbat divinus Plato: Quid tibi prodesse, inquit, Dominum universi fieri, si tam infirma & abjecta res (qualia sunt peccata) servus es. Et magus quidem servus est avarus suatum divitiarum, quæ ipsam quantum maxime angunt, & ad varios labores pertrahunt. Ut ingenue protestatur divinis & exquiritis verbis August. serm. 50. de Sanctis, cap. 2. Quantas angustias patiuntur, qui volunt rapere res alienas: Multi enim famem patiuntur, dum acquirunt, & faciunt lucra, quibus precipimus jejunare, & excusant se stomacho. Vacat toto die solidos numerare, & jejuni dormiunt. Quo-

Ioan. c. 3.

Seneca ep. 59. ad Lucil.

Sap. c. 8. vers. 8.

Ioan. c. 8.

Aug. trakt. 41. in Ioannem.

Prov. c. 5. vers. 22.

Aug. serm. 141. de temp.

S. Chryf. hom. de Cruce.

In cap. 1. Eccl.

sidie negotiatores de naufragio nudi evadunt, & iterum navigant ad periculum. Vnde quotidie periclitantur homines, nisi propter divitias acquirendas? Avarus dicit in corde suo, qui forte non audet lingua sua: Quis nos separabit à cupiditate auri? Possunt & avari dicere auro, propter te occidimur toto die. Et audite quid immediatè post subjungat: Optimè ergò dicunt Sancti Martyres in Psalmo: iudica me Deus, & discerne causam meam de gente non sancta. Discerne, inquit, tribulationem meam, tribulantur & avari. Discerne angustias meas, patiuntur angustias & avari. Discerne persecutiones meas, patiuntur & avari. Discerne famem meam, pro auro acquirendo esuriunt & avari. Discerne nuditatem meam, pro auro despoliantur & avari. Discerne mortem meam, pro auro moriuntur & avari. Quid est discernere causam meam? Propter te mori: amur tota die. Illi propter aurum, nos propter te, si ailes poenã, sed discretiã causã.

Sed vultisne ulterius scire, quàm arctè ferrea peccati & præcipuè avaritiæ, atque terrenarum rerum concupiscentiæ, hominem lstringat catena? Pro primo accipe Thomæ à Villa-nova doctrinalem sententiam: Heu miseram peccati servitutem, quã, qui semel incurrit, catenis dirissimis, & infragibilibus irretitur, & deprimentem peccatorum molem nulla potest virtus humana repellere. Pro 2. annotandum est egregius & subtilis Doctõris Chrysol. conceptus. Hic namque sermonem instituens de triumphali Christi Domini cum S. S. P. P. & Prophetis è limbo in cælum ascensu, miram & stupendam profert sententiam: Secundum latronem duxit, non confundens, calcantibus latronis pedibus Paradisum, sed honorem præstans Paradiso. Etenim quod concipienti stuporem ingerit, est, quoddolum bonum latronem sui triumphii primariam extitisse æstimer gloriam, & nullius alterius Sancti, longè eo eminentioris faciat mentionem. Alii namque Sancti Patriarchæ & Prophetæ, innocens Abel, justus Noë, patiens Job, mansuetus David, prudens Moyses, zelosus Elias & glorioso Christi Domini in cæleste regnum ingressui plus pompæ viderentur atteribuisse. Cur atque 6 Chryf. soli latroni adscribis præ cæteris præminentiam?

Rationem secundum Ang. adducit Doctissimus Pineda: experientia inquit comprobatur & cuilibet pater ad oculos, divitem avarum ad cõtenaciter, & radicaliter divitiis in hæterere, ut solius sit divinæ virtutis, & specialis gratiæ cum ab illis

avellere: non sic autem ab aliis peccatis: quia itaque latronem divitiis deditum converterat, in tam heroico actû suam constituit gloriam. Audite Pinedam Chrysol. rumiantem verba: Quem quæso honorem Christus Dominus exhibuit Paradiso, dum latronem Paradiso donavit? Sanè maximum: quia docuit hoc factò, tanti faciendum esse Paradisum, ut propter eum avari divitias contemnant. Quod quidem multum decorem adfert Paradiso. Quia ita firmiter adhæreat avari divitiis suis, ut eximium sit facinus, si eas contemnant, etiam propter ingressum in Paradisum. Ac proinde justa tota & æqua statera diametraliter vertitur in oppositum, & homo cum Lisy-macho pro re terrena, abjecta, & vili (quam Apost. ut stercus reputat) Deum abjurat, pro temporalibus acquirendis totam mundo dedicat vitam, eumq; ad instar miseri mancipii, & servi sequitur decipientem (ut inquit Augustinus) & Christum refugit divinis suis rescipientem donis. Verè mendaces filii hominum in stateris.

Ah infelix homo! impius mundus subdole te decipit ad instar alterius Jabel uxoris Cinæ Sifaram Jabini Cananæorum Regis ducem. Etenim, hæc Sifaram cernens à regio defatigatum, illius quasi misera, ad domum suam convocavit. Verum dissimulans amicitiam, ut parumper sese refocillaret. Ait namque Scriptura: Quæ aperuit uterem lacris, & dedit ei bibere, & operum eum. Verum, eo paulisper quiescente, ad fraudem & dolum se convertit: Tulit itaq; Jabel clavum tabernaculi, assumens pariter & malleum, & ingressa absconditè, & cum silentio, posuit supra tempus capitis ejus clavum, percussitque malleo defixit in cerebrum usque in terram. Haud dissimiliter fraudulenter obcæatum hominem tractat mundus; plena divitiarum, commoditatum, atque voluptatum appetit ubera, & ad suavem, sed intoxicatum blandè allicit potum, non sanè, ut sitim illius extinguat, sed ut subdole perdat, illum attrahit odore boni fucati, & ut ait D. Thom. ad instar balenæ technas præparat. Etenim hæc famelica ex innato instinctu, ut pisces ad se invitet, monstrosum suum aperit os, & ex eo dulcissimum emittit odorem, quo lecti, appropinquant ventrem balenæ, & intrantes miserè diglutiantur, eique secura remanet præda. Ita, inquam, perfidus mundus promittit divitias, illecebras, lauta convivia, omnemque voluptatem: sed non ut resciat, sed ut devoret. Hinc ait Abbas Godfredus: Væ divitiis, quæ non solum pereunt, sed solum etiam perire faciunt amatorem.

Judicium
c. 4 v. 21.

S. Chrysol.
hom. de S.
Cruce.

In cap. 14.
Eccl.

Similes obœcati Christiani rectè assimilari queunt tribui Ruben & mediæ tribui Manassî; cum enim Israëlita pervenerant ad terrâ Galaad, ut inde ad terrâ progredierentur promissionis, ipsi (visâ admirabili hujus terræ Jordani adjacentis fertilitate) *Quia habebant pecora multa, & in iumentis infinitam substantiam.* Spreta terrâ, lacte & melle fluente, præsentibus allecti bonis, supplices Moysen accessere, ac hisce verbis allocuti sunt, ut narratur Numerorum cap. 32. *Precaur, si invenimus gratiam coram te, ut des nobis famulus tuis hanc in possessione, ne facias nos transire Jordanum, De qua stulticia ait Psalmista: Pro nihilo habuerunt terrâ desiderabilem, id est, nullius illam æstimarunt, oculi enim eorum obfuscati erant patriæ hujus fructuum affluentia. Sic iniqui cæcipientes agunt mundani, Deum, non nisi pro divitiarum deprecatur abundantia, terrena sola apud illos sunt in pretio, quæ, si affluent, pro nihilo habent terram desiderabilem, id est, cæleste regnum: nec fructuum & affectum eò dirigunt: Audite Procopium: His similes nonnulli sunt, qui curus hujus vite studio erga Deum elanguescunt. Etsi enim vocati ad fidem fuerint, tamen propter voluntatem in numeraproborum manere volunt. O stulti, ô tardi corde! attendite, quam diligenter vos admoneat August. Va tibi, si amaveris creaturam, & deserueris Creatorem. Quid enim omnia sunt, quæ in mundo videntur, in comparatione Dei, qui illa produxit? Sanè fumus & nihil.*

Numquam annotastis, curiosi Sacræ Scripturæ Interpretes, Deum, jam creato cælo, nomen indidisse? *Voca vit Deus firmamentum cæli.* Verùm cur non cæteris creaturis, volatilibus, & terrestribus animalibus, arboribus & virgultis? Eo enim munere functum fuisse primum parentè, expressè constat ex cap. 2. Genes. *Omne, quod vocavit Adam, ipsum est nomen ejus.* Nodum hunc enodat doctiss. Rupertus, in hunc locum dicens: *Temporalia apud Deum nomine carent, licet apud homines magnum nomen habere videantur.* Etenim juxta rectam stateram, & justum omnium judicium, nil est, nisi somnium, & merum nihil, quidquid sapit mundum. Hinc S. Ambrosius curiosè ponderans diligenter Pincernæ pristino restituti statui fortunam, eam ipsum in somnio vidisse annotat; & rationem subnectit: *Per somnium reddi sibi principatum videt, sed hoc somnium est, omnis potentia somnium, non veritas est.* Quod quoque Ethnicus Philosophus Seneca ad magnam satis Christianorum confusionem aperte conficitur,

dicens: *Quid exultas homo? ista quibus veheris in somnium, nescis ubi te relicta sunt? Habent finem suum, non tuum.* Nimirum finis est de-
cipere, deserere, dum minime cogitas, & tibi quam plurima, quæ ex inordinato divitiarum commisit peccata, ad aternitatem tecum defers. afficere. Fundamentali Senecæ sententiæ pulcherrimum quadrat Solonis dictum, de quo Plutarch. narrat in vita Solonis; Cræsum, demonstratis omnibus suis thesauris, ab eo petisse: *Ecquid, an ullum umquam se beatorem vidisset hominem?* Respondit Solon: *Visum à se Tellum suum civem, qui propatria occubuerat.* Indignatus Cræsus subolens illius dicti energiam, denudò rogavit: *An vidisset alium præter Tellum Cræso feliciorum?* Tum Cleobunt, & Bitonem nominavit, qui summopere indigi atque pauperissimi fuerant. Et post dixit ad eum Cræsus: *Nos ergo in numero beatorum non habet?* Respondit: *Cui res secundas ad finem usque Deus prorogavit, hunc felicem esse statuimus. At viventi adhuc, & in discrimine versanti felicitas, quæ tribuitur, non magis certa, atque rata est, quam si victoriam, coronamque adhuc decertanti ascribamus.* Sed audite subsecutam hætuosam Cræsi fortunam. Is victus à Cyro, ignique adjudicatus, recordatus Solonis dicti, præsentè Cyro ter ingemiscens exclamavit ô Solon! ô Solon! rogatusque à rege quis ille homo Solon, aut quis Deus esset, quem interpellabat: rem totam ei enarravit. Quæ auditâ, Cynis fortunæ volubilitatis memor, ipsi vitam concessit: dictumque est de Solone: *Eum uno verbo dicto è duobus regibus unum servasse, alterum erudisse.*

Ideoque Lucæ cap. x. diabolus Christo Domino omnia mundi regna, omnem ejus gloriam, omnesque divitias & opes in momento temporis ostendit: idque sic indubiè decernente Deo, ut indicaretur cuncta esse vanitatem, & ad modicum potentia. *Benè, inquit Ambros. in momento temporis temporalia, & terrena demonstrantur, non enim tam conspectus celeritas indicatur, quam caduca fragilitas potestatis exprimitur. In momento enim cuncta illa prætereunt, & sæpe honor (Et idem est de divitiis) sæculi abiit, antequam venerit. Unde appositè Apostolus de mundi loquens vanitate utitur vocabulo figura. Præterit figura hujus mundi, quia sicut omnes docent Philosophi, & ipsamet ad oculum patefacit experientia, figura est modus quantitatis, quæ facile variatur; Cape namque cæram, eamque flecte, & in flecte manibus,*

Seneca l. 9.
moral. in-
quisitionis.

Senec. de
tranqui-
litate.

Prov. c.
30. v. 8.

I. Cor. e. 7.
vers. 31.

Psal. 53.

aut

aut instrumento, eadem planè in essentia manente substantia, nunc figuram habebis planam, nunc sphericam, nunc avem, nunc panem &c. Ita mundanae divitiæ sunt figura, quia quandoque deperduntur, antequam possidentur. Pulchræ nunc tibi apparent, & delectant, ablatae amaræ sunt, & cruciant. Nunc tuæ sunt, nunc alterius, quia *Præterit figura hujus mundi.* Audite Theophylactum: *Mundi verò idè dixit figuram, quia ejus bona solo terminantur aspectu, & tantùm apparentia sunt, & nullo modo subsistunt.*

Senec. de tranquill. vite.

Quod rursus egregiè comprobatur Seneca: *Omnia extrinsecus diverjas facies habentia, intus autem pariter vana.* Quod & Rex Herodes proportionatum saltatrici filiae elargiens præmium apprimè affirmavit, nimirum saltui dimidiū regni deputans. Sicut enim saltus essentia in elevatione à terra, & in eadem casus consistit, ita quoque mundi felicitas nil est, quàm quædam apprensus præ cæteris elevatio, præsupponens tamen futurum subitaneum casum. Omnes enim post momentum, dissoluta à carne anima, pares futuri sumus, & omnino æquales secundum mundi substantiam, sed juxta æternæ gloriæ mercedem. Patet in Epulone & Lazaro; ille elatus assidens lautissimæ mensæ, vestitus purpura & bysso, à cunctis indubiè judicabatur beatus & felix, & famelicus Lazarus miser & infortunatus. Sed ecce vix saltus mundi desuit, vix fallax sæculi peracta est tragœdia, dives jacet in inferni barathro, & pauper in Abraham in cælis requiescit gremio: & qui ei micam panis de mensa cadentem negaverat, ab illo pro sitibunda sua lingua aquæ poposcit guttam. O lugubrem catastrophem! ô luctuosum spectaculum! heu, heu! ecce quò miserum hominem deducant divitiæ. Non mirum inquit Anastasius: *Quia av avaritia sufficit super omnia vitia ad reddendos homines obnoxios æterno supplicio.*

Prov. c. 30. v. 8.

Ex quo (quamvis tum in hoc discursu, tum in alio dictis, in quo egimus de auri potentia idem pateat) manifestè deducitur divitiis maximè esse periculosas, ideoque contemnendas exemplo Salomonis ad Dominum orantis: *Divitias ne dederis mihi: tribue tantùm victui meo necessaria, ne forte satiatus illiciar ad negandum, & dicam: quis est Dominus? Ecce timet Salomon exitialem animam ex hac peste ruinam.* Quia divitiæ avaros promiscuè, imò ut plurimum ad quæcumque enormia attrahunt scelera; Etenim iis obcæcari ad Deum non respiciunt, nec attendunt juxta Psalmistam: *Non posuerunt Deum ante conspectum*

Psal. 53.

sum. De quo neutiquam miratus Augustinus ait: *Quomodo proponere ante conspectum suum Deum, ante quorum conspectum non est, nisi jaculum.* Aug. hic.

Verùm anatomizemus pauperem divitem avarum, illiusque perversam enucleemus vitam. Ipse in primis improbos in capite portat oculos; cum enim quo plus possideat, nunquam satur, eò plus accumulare desiderat (ut paulò supra vidimus) alios autè adhuc aliquantulum habentes cernens, omni modo devorare & deglutire satagit. imò & pauperum, pupillorum & viduarum tenuem, per fas & nefas, invadere studet hæreditatem. Testatur id regius Propheta David; *Oculi ejus in pauperem respiciunt, insidiatur in abscondito, quasi leo in spelunca sua.* Et hoc, non ut pauperem adjuvet, sed devoret. Sicut leo animalibus insidiatur transeuntibus, ut rectè confitetur Doctissimus Cajetanus: *Oculi ejus ad pauperem devorandum spectabunt, & ad hoc insidiatur vi & dolo, quasi leo in cubili suo: leo enim in spelunca sua insidians agit dolo, pro hoc latet, vi enim insurgendo ad vorandum eum, qui putat transire securus, sic rapit pauperem trahendo ipsum in rete.*

Ps. 9. v. 9.

Ob quod infame scelus, Timandrida ab aliena patria in propriam reverfus, admiratus philacteriorum filii sui (ut narrat Elianus) dilatorionem, id est, nimiam ejus subitanam divitiarum accumulationem, ei iratus improperavit: *Multos familiares atque hospites injuriâ affecisti.* Quasi vellet dicere: vereor, ne aliorum pinguedine sis impinguatus, id est, aliena locupletatus hæreditate. Vix enim, inquebat, possibile est, ut tam brevi temporis spatio, tantas tibi comparatis divitias absque notabili alterius damno. Ah! si hoc depravato sæculo compareret Timandrida! quot impinguatos alienis bonis non intueretur divites. Sed quid miseris ipsius tam detestandis & communis criminis intuitus depauperatis conferret emolumentum? Ah sane! sicuti proprii filii bonus pater deplorabat incaffationem, sic & luctuosè tot hominum detestaretur injustitiam. Melius itaque (meo judicio, salvo meliori) est, ut corvum & gruem ad lugubre hoc citem spectaculum, ut saltem, si miseris sua non restituantur, ad minus iniquè ditati confundantur.

Elian. l. 14.

Fabula habet, summum animalium regem Leonem, universum jussisse convocari (si ita dicere liceat) avium cœtum. Pavo oculatis suis comparebat plumis, non dubius, quin de tam præclaro vestitu gloriâ & præminentiam præ cæteris adipisceretur. Accessit maximum quoque regem

adoratura simplex columba, niditatem ostentans alarum. Vulpes quoque non defuit, astutē suam denuntiando excellentiam. Succelsere anser, cingus, perdix, gallus gallinaceus &c. quolibet melioribus ornata comparebat plumis. Contigit tandem, ut è longinquo miser ad tam solemne coram rege consortium convolavit corvus; verum auditis avium cachinnis atrum plumarum ejus explorentium colorem, stratagemate usus est. Ut namque innatam nigredinem, & miserum naturæ atq; propriæ conditionis tegetet statum, maxima cum industria pulcherrimam cujuscumque avis voraci rostro dulciter extraxit plumam; eâque variè intermixtâ ita sese ornavit corvus, ut præ omnibus videretur formosissimus; deq; ejus vepustate plumarum, rectâ dispositione cunctæ admiratæ aves, honorificum ad regem benevolè indigitarunt accessum. Qui totus superbiâ tumidus debitam regi exhibuit reverentiam. Leo, cognitâ fraude, utpote qui teonina & regia scientia omnia penetrabat, secretò ad aves dixit: quolibet sua pluma privet superbam alitem, & spoliata irideatur. Quo grus audito regis mandato, renitentibus aliis avibus, mox sibi videbatur deberi culpæ punitio. Quapropter summa cum velocitate ad collum corvi convolavit, pertinaciter illi insidens, è quo omnes alienas plumas evulsit, cuilibetque avi suam restituit, sicque miser corvus hisce privatus, rursus niger & miser apparuit, & explosus discessit.

Hanc fabulam pro præsentī instituto ad moralem liceat, ô auditores deducere doctrinam. Heu! quot corvi in mundo inveniuntur rapaces, qui per plateas, ut pavones superbi & elati, procedunt alienis ditati divitiis, & quas subdolè & fraudulenta praxi viduis & pupillis eripuerē, sibi que appropriarunt? Fateor sunt ad instar alterius corvi, qui aliarum avium plumis apparebat formosus. Sed, si quoque alienæ ipsis detraherentur plumæ, ut corvo, si cuilibet viduæ, pupillo & defraudato suum restitueretur bonum: ah divites pauperes & inopes reperirentur; & quos modò, tanquàm potentes inrueretur mundus, ut abjecti illuderentur & contemnerentur. Sed proh dolor! quia grus deest, corvus alienas retinet plumas. Totum meum asserunt egregiè stabilis d. Hieronymus dicens: *Omnes divites de iniquitate descendunt, & nisi alter perdidit, alter non potest invenire. Unde & illa vulgaris sententia mihi videtur verissima: divites aut iniquus, aut iniqui heres.* Hinc in justâ pœnam assererat Lucianus Sophista (sustinens animarum transmigrationem) animam divitis corpus intrare

pauperis: *Ut à pauperibus exagretur, sicut ipse pauperes exagitavit.*

Ob idem motivum Socrates apud Aristophanem amarè deplorabat mundum Nasturtio referentem esse, per hanc herbam symbolicè divites avaros intelligens. Eò quod juxta Pliniū illa hanc innatâ habeat proprietatem, quod tam vehementer omnem terræ ad se attrahat humorem, ut vicinæ plantæ necessario destituantur alimento, sicq; illæ pereant, dum hæc crescit. Unde verum Nasturtius herba viridis depicta, sicca & mortuæ alteri plantæ proxima, olim avari habebatur Hieroglyphicū. Ille namque non crescit in divitiis, nisi cum proximi damno. Pater ad oculum. Etenim dum consiliarii, advocati, procuratores, secretarii &c. ex litibus impinguescunt, necesse est, ut hugantes deperdant. Hinc Jeremias descripta divitum opulentia, similitudinem vegetæ usurpat plantæ his verbis: *Quare via impiorum prosperatur? Plantasti eos, & radice miserunt, proficiunt & faciunt fructum.* Et confestim eadem metaphorâ vicini subiungit miseriam: *Videte quid lugebit terra, & herba omnis regionis siccabitur?* Proh dolor! omnis planta arefcit, quia una floret. Quamplurimi homines egent, quia unus abundat: qui ex officina sua nutrimentum & amicum honestè lucrari opinabantur, fame pereunt, quia dives eis mercium pretium persolvere differt: pauper languescit, quia dives ei injustam intentat litem. In summa dives est Nasturtium, & de eo lamentatur Deus per Prophetâ Davidem: *Nonne cognoscunt omnes, qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam, sicut escam panis.* Verum cur utitur *id panis* & non carnis aut piscis nomine? Apposita sane comparatio, quæ duplex in se comprehendit mysterium. Scit quilibet, comedentem carnem vel pisces, propter ossa aut spinas cū pavore & cura deglutire, ne gutturi noccant, dum panem verò masticat, nil timet offendenti, ideoque leviter absorbet. Haud dissimiliter dives agit, qui absque timore aut conscientia remortu pauperem deglutit, ejusque bonorum reliquias absorbit. Deinde quocumque cibi genere inhiatur convivium, opus est pane, sicque semper communis; ita vulgaris est pauperum, & communis à divite suppressio. Optimè itaq; ait Propheta: *Qui devorant plebem meam sicut escam panis.*

Propheta Zacharias divitem avarum assimilat quereui, eum ad horrendum citans judicium: *Vultate quereus Basan.* Chaldaeus legit, *ululate supra provinciarum.* Verum quare quereus? Respondeo primò, quia illa quoque ad instar alterius Nastur-

Ier. c. 12.

v. 2.

vers. 4.

Psal. 13.

vers. 4.

Psal. 137.

Prov.

vers. 1.

Matt.

vers. 1.

Hieron. in
regul. Mo-
nach.

Zach. c. 11

vers. 2.

Nascentium, nimum terræ ad se attrahendo succum proximas plantas emori facit. Ita dives, ut jam vidimus. Secundò, quia, sicut ait Pineda: *Quercus, non aliis fructum ferunt quam porcis.* Sic dives pauperes & inopes ab ostio arceat, & in sustinenda concubina aut meretrice, dissipat & turpiter consumit. Tertio, quia quercus est inimica oliuæ: *Quercus & olea,* inquit Pierius, *tam pertinaci odio dissident, ut altera in alterius scrobe depacta moriatur.* Olea verissimum juxta Augustinum, misericordiæ est Symbolum: è contra quercus duritiei Hieroglyphicum. Bene itaque avarus dicitur quercus, quia durus ut rupes, atque immisericois erga pauperes existit. Patet in divite epulone, qui famelicò Lazaro etiam micas de mensa cadentes denegabat. Sed quis finis? Finis illius sine honore. Etenim *Mortuus est dives, & sepultus est in inferno.* Ex his itaque legitime concluditur, oculos avari aliarum opum esse rapaces.

Manus quoque proximi sanguine & sudore divitis avari infectæ sunt, quia incessanter substantiam illius iniquè rapit. Unde ait Propheta David: *In terra injustitias manus vestra concinnant.* Pedes etiam iniquos habet, quia ad devorandum pauperem in abscondito, velociter currit. Os quoque malè olet, quoniam auro corruptus sæpe sapius injustam pronuntiat sententiam, perjuriam eloquitur, atque falsa dat testificonia. Cor iniquum possidet, & invito Domino legitimo id auferit. Id namque Deo debetur dicenti: *Præbe fili mihi cor tuum,* & tamen illud divitiis donat juxta id: *Vbi est thesaurus tuus, ibi & cor tuum erit.* Dives itaque omni iniquitate est plenus.

Citius deficeret tempus & animus, o auditores, quam exitiale avaritiæ venenum ad amissum possem deferbere. Quare desisto, arbitrorque me sufficienter in perniciosum hoc vitium insurrexisse. Audivisti enim mundi divitiis esse vanas, perituras, non satiare hominum corda, fore nocivas, periculosas, & ad æternum divitem deducere supplicium. Quæ mala si te, o avarè ad inordinatum erga eas affectu non avellant, nescio, quæ medela tantæ sufficere possit insanix. Stultus est, qui vana & peritura hic quaerit bona, & æterna negligit. Dementis est illa appetere, quæ in æternum cruciant, & hæc vispendere, quæ in æternum beant. Insanus est, qui securitatem spernit, & periculum non odit. Quia *qui amat periculum, peribit in illo.* Stultus est, qui nociva amplectitur, & salutaria aspernit. Et ut uno finiam verbo, stultus est, qui mun-

dum sectatur deficientem, & Deum deserit deficientem. Testem adhibeo S Hieronymum: *Melius est, inquit, rem familiarem minui, quam salutem animæ perire. Melius est amittere quod velim, nolim, quod aliquando periturum est, quam id amittere, quod æternum est, pro quo omnia dimittenda sunt.* Et Augustinum quoque pro ducò ajentem: *Quid ergo stultius est, quam propter hominis vitium & vestitum totam cælestis regni perdere jucunditatem, & æternos cruciatūs inferni, absque consolationis præsolatione subire?* Et lib. de contemptu mundi c. 5. arduum atque perdifficile contra rerum terrenarum soliditatem, earumque amatores proponit argumentum: *Sic mundi gloria vana non esset, si divitiæ terrena vera bona essent, non earum possessoribus impropere dōminus, vā vobis divitiibus.* Et alibi: *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitē intrare in regnum calorū.* Audiamus quoque, quid suis dicat imitatoribus: *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus.* Et fundamentalis rationem Christi Augustin. subiungit doctrina: *Vidit perit magister, suos discipulos in laturos cum mundo, qui si haberent, unde tenerentur, levius deicerentur.* In quo videtur Christū imitarum fuisse Alexandri Magni stratagemā. De hoc enim commemorat Plutarchus, ipsi publicum edidisse decretū, ut cuncti milites barbā & capillos radi facerent, ne forsitan iis apprehensi ad servitutē ignominiosam deducerentur deus quoque nos jubet crines, id est superflua divitiarum resecare, quia per eas nos inimicus noster capitalis diabolus non tantum arripere conatur, verum etiam (quod maxime dolendum) sæpe sapius arripit. Id eò antiqua apud Ethnicos vigeat consuetudo, quod, dum quispiam sese militiæ dabat, Delphis crines diis consecraret. Tenebat adhuc, inquit Plutarchus, *his temporibus consuetudo, ut, qui pueritiā exirent, Delphos profecti, crimem Deo consecrarent.* Quod & Theseus fecit & Arabantes. Unde pergit Augustinus: *Tulit ergo arma suis & nostris hostibus, dum nos privavit terrenis possessionibus. Nudus namque latronas non solet timere; qui verò mundanus se implicat, tela parat, quibus consoliatur.* Fateor, pulchræ & dulces tibi apparet divitiæ, & amara atque abominabilis paupertas; sed pone simul & illas, & hanc in iusta bilance, & interroga te: quid sunt divitiæ? Indubiè, si lapis, respondebis ad instar alterius gentilis Philolophi Socratis, qui à quibusdam de Atheniensis civitatis pulchritudine, quid sentiret, interrogatus, incolarum circumspiciens mores & geniū, acutè respondit: *Pulchram quidem*

Aug. l. de
12. abus.
grad.

Luc. c. 6.
v. 44.

Matt. c. 19
vers. 24.
vers. 21.

Plutarch.
in Theseo.

Pf. 57. v. 5

Prov. c. 13
vers. 26.
Matt. c. 6.
vers. 21.

quidam esse & amonam ad ambulandum, ad habitandum. verò perdifficilem, ac periculis expositam. Respondebis, inquam, si æquam bilancem attendas, divitiæ pulchræ sunt ad possidendum, sed periculosa ad ius utendum. Ob quod periculum, si ipsi Stoici solâ ratione naturali inducti, cælestibus inhiantes, nihili illas fecerint: non confundentur tu Christiane, quando ob eas cælum deseris, & Deum tuum abjuras? Audi divitiarum rursus, & cælestis libertati altè imprimendam Socratis sententiam: *In calum mente conscendi, solum hoc, Solemque hunc despicio.* Cui non dissonat magnus ille Philosophus Anaxagoras, qui elevatis in cælum oculis, in hæc verba erupit: *Illam patriam meam est, illam ego curo, non ea, quæ sunt super terram.* Nec pigeat in medium producere divina Senecæ verba: *Bona mihi fortuna concedit, & illa aut mihi dari; at ego dico, me mutuum accipere.* Illa suadet, ut in corde illa reponam, ego verò extra illa colloco, ut, cum illa à me fuerint ablata, cor non doleat. Obstupescio, dum hæc audio. Potuissent enè accuratius dicere, cum ipsi ipsismet Evangelistæ Joannis attigerint dictum: *Nolite amare mundum, nec ea, quæ in mundo sunt.*

Et tu, ô Christiane obsecrate! periculum hoc non times, cælum perdere ob terrena non curas? Expergisce tandem, & à tam alto exurge lethargo: aperi oculos mentis & intellectus tui, atque momentaneum cum æterno compara: Attende, attende obsecro pulcherrimam D. Augustini (cum quo finio) ad te exhortationem, luctuosam oculis tuis epulonis exponentis historiam, & magnam Lazari felicitatem: *Sicut est, inquit, regnum calorum pauperum, refert, ut infernus sit divitum.* Hoc quoque nobis declarat Evangelium, dicens: *Homo*

Aug. l. de
conempl.
mundi, c. 7

quidam erat dives, & sepultus est in inferno. Et paulò post: *Erat autem & quidam mendicus, nomine Lazarus, &c.* Factum est autem, ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ. Et ut magis urgeat, subjungit: *Non putet quisquam, hæc verba esse Augustini.* Non sunt hominis, sed Veritatis, quia nec fallere potest, nec falli. Et concludit: *Quisquis ergo vis regnare cum Christo, elige pauper esse cum Christo, ut requiescas cum Lazaro mendico.* Nemo enim potest gaudere in hoc saculo, & regnare cum Christo, &c. *Qui autem vult epulari cum divite, præparet se epulas veribus gehennæ, in qua pro gaudio momentaneo, ardebit perpetuo cum capite suo diabolo.* Infelix commercium, pro tam brevi gaudio, cælesti privari regno. *Felix paupertas, per quam cælestis acquiritur hereditas. Felix commercium, pro parvis magna & æterna recipere: & quod ineffabile bonum est, cum Christo sine fine regnare.* Et ne affectum tuum, si fortè divitiæ affluant, iis & cor apponas, sed illud ad incommutabile bonum inflexibiliter convertas, instanter admonet, dicens: *Ama unum bonum, in quo sunt omnia bona: desidera simplex bonum, quod est omne bonum, & satis est. Quid enim amas caro mea? Quid desideras anima mea? Ibi est (nimirum in calo) quidquid amas: ibi est, quidquid desideras.* Deus enim solus perfectè mentem satiare potest. Unde addit: *Certi estote fratres, quia non satiabit vos nisi solus Deus.* Illam itaque, ô homo, solum quære, solum dilige, ut horrenda & æviterna possis evadere divitis epulonis supplicia, & mendici Lazari æterna adipisci in cælis gaudia. Quod mihi & vobis concedat Pater, Filius, & Spiritus S. Amen.

August. in
manuali
tom. 9.

FERIA SEXTA,

Dominicæ secundæ Quadragesimæ.

Malos malè perdet. Matth. cap. 21.

Potentissimus Imperator Maximilianus II. volens subditis suis hieroglyphicè paucis sui regiminis exprimere methodum, subtile & ingeniosum adinvenit emblemata, quod, ut luculenter cunctis appareret, illud artificiosâ quâdam dilucidavit picturâ, in qua summa

cum industria delineata cernebatur aquila, quæ in ungue dextra auream tenebat coronam, cum dicitur: *Virtuti.* Ac si diceret, non coronabitur, nisi qui legitime certaverit. Tacitè ad suos clamans: *O princeps, ô judex, ô nobilis, ignobilis, pauper & dives, sublimis & plebæ, si virtutem colas, hanc pretiosam adipisceris coronam.* In sinistra verò habebat

bar fulmen, adjuncta Epigraphe: *Expecto tamen.* Supra scriptum erat: *Secundum opera tua te tracto.* Hoc rursus innuens, quod, quamvis lenta foret vindicta, & superabundans misericordia, tamen Domini spreta benignitate, paratum secundum delicta neutiquam desse fulmen.

Haud dissimiliter supremus ille Imperator nobiscum agit benignus & misericors Deus; in dextera enim, quae misericordiae est, effulget regalis corona, foris in militante Ecclesia athletae strenue dimicanti destinata, cum dicto: *Virtuti.* In sinistra autem, quae rigorosa est iustitiae, ignivorum apparet fulmen, cum dicto: *Vitio.* Ut eo illud congrue ab omni impunitate purgaretur: Expectat tamen, ut misereatur. Tandem nihilominus redditurus *Vnicuique secundum opera sua.* Tuncque ait cum Maximiliano: *Secundum opera tua te tracto.*

Evidentissime id deducitur ex moderno Evangelio. Tu namque o homo ille villicus es, iniquitate plenus & rebellione insignis, cui Deus pretiosam illam vineam, nimirum animam tuam locavit, quam durae crucis aratro aravit & coluit, sanguineque suo aspersit, ut copiosum omnium virtutum produceret fructum. Sed heu! piger agricola vineam negligens, & ad mundana te convertens, profers labruscas; mittit servos, scilicet concionatores, confessarios, &c. pro suavis colligendis bonorum operum botris, qui incessanter clamant: *O homo, declina a malo, & fac bonum.* Sed eos cachinnis illudis, & explodis, immobilis factus inhaerens iniquitatis. Alios post mittit, nempe tribulationes, infirmitates &c. ut iis, tanquam torculari, ex anima tua exprimat succum poenitentiae & pietatis. Verum in vanum, tandem tuam confundens pertinaciam, suum Unigenitum tibi ob oculos ponit pro anima tua crucifixum. Sed quid? Loco quod tam luctuoso spectaculo ad rectam viam converti deberes: e contra quotidianis tuis sceleribus, o obdurate, illum rursus crucifigis, ut ait Apostolus. Sed quid faciet agricolis istis? *Malos male perdet.* Teque tractabit ad instar alterius Maximiliani, & fulmen, quo te quatiet, ostentans, dicit, *Vitio.* Hoc ostendere, hodierni discursus erit scopus, in quem, ut recte collimemus, directionem deprecemur S. Spiritus, per Mariae Virginis intercessionem, illam salutaris Angelico illigio, Ave gratia plena.

Malos male perdet.

SECUNDUM jam in proemio tactam Maximiliani regendi methodum & politiam, quam ipse indubie in Christi didicit schola, pium Dominum

Quadragesimale P. H.

suos tractare, extra controversiam est. Primum namque misericors strenue certanti in Christiana militia, virtutemque sectandi, offerens coronam, & vitio adherenti, pravisque suis concupiscentiis servienti, rigorosae iustitiae dirum comminans fulmen, quantumvis ferire saepe saepius tarder, expectans, ut impius tandem ab iniqua vita resipiscat, & ad virtutem accedat. Hoc manifestissime patet ex Apocalypsi cap. 18. ubi narratur, Deum peccatis & sceleribus incolarum Babylonis iram accensum, rigorem divinae iustitiae apprimere demonstrasse. Ait enim Scriptura: *Quoniam* Apoc. c. 18
pervenerunt peccata eius usque ad caelum, & recordatus est Dominus iniquitatum eius: reddite illi, sicut illa reddidit vobis: & duplicata duplici verf. 5. 6.
secundum opera eius: in poculo, quo miscuit, miscete illi duplum. Quantum glorificavit se, tantam date illi tormentum & luctum. Ex quo castigandi modo recte deducitur, hominem a Deo iusto secundum opera & sua tractari. Et quanto ferventius mundanas amplexus est delicias & voluptates, eò actionibus in diem vindictae torquendum reservari tormentis. Quia, ut bene ait S. Augustinus: *Qua sunt oblectamenta hominis peccantis, sunt instrumenta Domini punientis.* Cujus irrefragabilis sententiae veritas non longè quari debet. Nonne enim tragica, de qua heri egimus, Lazari abunde satis demonstrat historia? Ecce, qui induebatur purpura & bysso, ac summam per civitatem gradiebatur pompa, modo nudus, ac mollibus vestibus spoliatus, in inferno jacet captivus; & qui luxui deditus, vanitati atque illecebris, caelestium fuerat contemptor, terrenorum amator, istorum depreditionem ad summum detestatur, & in aeternum nocivam horum uberrime, sed frustra, deplorat pro modico fructum. Illa lingua, quae indies delicato, & oris palato grato magna in abundantia vescebat cibo, & amabili omnis generis reficiebatur mero, modo vehementi igne tosta in sui solatium & refrigerium, vilem frigidae aquae exposcit potum. Nec adhuc obtrinet. O tremenda metamorphosis! O casus lamentabilis! O inconstans fortunae rota! o volubilis mundi status! dic quaeso, o pie Domine! cur misero astuanti, & afflicto epuloni tantillum denegas sublevaminis?

Videor iusti iudicis aequum audire responsum: Ego, ut me subsecutus est Maximilianus II. aquilam represento, quae ex parte divinae misericordiae impio huic diviti coronam obtulit, modo virtuti, id est charitati, commiserationi cum proximo,

T

ahis-

Luc. c. 16.
vers. 25.

aliisque bonis operibus studeret. At crapulæ im-
plicatus, gulæ addictus, indigorum immemor, ju-
stâ (& præcipuè linguæ) hac affligitur pœna. Viti-
o enim optimè apponitur divini fulminis Epigra-
phe: *Secundùm opera tua te tracto*. Ideoque pater
Abraham de epulonis oblitus factus temeritate,
cum flegmate respondet: *Recordare fili, quia rece-
pisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala:*
nunc autem hic consolatur, tu verò cruciarius. Es in
*his omnibus, inter nos & vos chaos magnum firma-
tum est: ut hi, qui volunt hinc transire ad vos, non*
possint, neque inde ad nos transmeare. Ac si diceret:
O stulte! O demens! quid tibi præsumis? putasne
post terrenas delicias, fluxas mundi voluptates, &
post omnia præterita in peritura vita sensuum,
corporisque oblectamenta, æterna cælestis patriæ
possidere gaudia? Ah erras, ô perfide epulo! etenim
Oblectamenta mundanarum illecebrarum,
hominis peccantis, sunt instrumenta Domini puni-
entis. Et, qui volunt hinc transire ad vos, non possint
neque inde ad nos transmeare. Alia semita arcta,
quæ ducit ad cælum, alia lata, quæ deducit homi-
nem ad infernum. Hinc, qui hanc arripit, ab illa
deviet, necesse est. Ut egregie docet magnus Do-
ctor Gregorius: *Difficile, imò impossibile est, ut præ-*
sentibus quas, & futuris fruatur bonis, ut hic ven-
tretem, & ibi mentem expleat, ut de deliciis transeat
ad delicias, ut in utroque seculo primus sit, & in
cælo, & in terra appareat gloriosus.

In antiquis Romanorum Annalibus, teste D.
Augustino, commemoratur, eos duo sumptuosissi-
ma, ac superbissima in Urbe Romana erexisse
ædificia, in formam templorum redacta, quorum
primum Templum intulabatur *Virtutis*, alterum
Templum Honoris. Quæ duo, tum in vicina situa-
tione, tum in coadunatione, tali modo erant dis-
posita, ut nulli aditus præberetur ad Templum
Honoris, nisi ingrederetur, & pertransiret Tem-
plum *Virtutis*. Ha ades, inquit S. Augustinus,
saliter erant disposita & contigua, ut solum per
adem Virtutis pateret ingressus ad adem Honoris.
Quo innuere intendebant Romani, nullum per-
venire posse ad honorem coronæ, nisi mediante
virtute.

Videtur mihi simile quid antiquæ legis præ-
ceptis insinuari. Quoniam Deus per Prophetam
Ezechielem Israëlitis modum templi sui ingressus
& exitus mandans, ait: *Qui ingreditur per portam*
aquilonis, ut adoret, egredietur per viam portæ me-
ridiana: porro qui ingreditur per viam portæ aequi-
lonis, non revertetur per viam portæ, per quam in-

Aug. l. 9.
de civit.
Dei, s. 12.

Ezech. c.
46. v. 9.

gressus est. Hoc sanè mandatum quamplurimi ad-
mittantur factæ Scripturæ Interpretes. Etenim quid
importat, si quis in templum Domini Deum
suum adoraturus, hanc vel illam ingrediatur por-
tam. Profectò vix rationem hujus humanum in-
genium expiscari potest. Unde magnum indubiè
sub cortice hujus Scripturæ latitat mysterium. Ad
cujus notitiam nos cæcutientes homunciones lu-
mine suo iste, qui per antonomasiam Lumen Ec-
clesiæ nuncupatur, deducet. Hic namque magnus
Doctor Templum allerit verissimum esse hujus
mundi symbolum, in quo duplex est porta: *Vna*
felicitatis, altera miseræ. In hunc per nativitateis
intrat homo, & per obitum egreditur. Sciat autem
unusquisque si intraverit per portam viæ meridia-
næ, id est felicitatis, sese exire nequitiam posse per
eamdem portam, sed per aquilonarem & miseræ.
Ut patuit in divite epulone & Lazaro. Ille enim
ingressus per portam felicitatis, cogitur exire per
portam miseræ. *Mortuus est dives & sepultus est in*
inferno; Hic verò è contra ingressus per portam
miseræ, egreditur per portam felicitatis: quia in
sinu reponitur Abraham. Peccator enim secundum
opera sua tractatur, & *Oblectamenta peccantis,*
sunt ei flagella punientis: & quidem in eadem
quasi forma, & methodo.

Hoc fundamentaliter ab ipso mundi exordio
demonstrari potest. Cunctis nota est astutia &
calliditas serpentis, quæ miseram Evam decepit, &
per eam Adamum protoplastem ad vetiti ligni e-
sum fructus allexit, & totam illius propaginem in-
fecit. Ob quam serpentis malitiam stomachatus
Deus, illi maledictionem impertitus est, gravem-
que infixit pœnam: ut registratur Gen. cap. 3.
Quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animan-
tia, & bestias terra: supra pectus gradieris, & ter-
ram comedes cunctis diebus vitæ tuæ. Verum cur
hanc Deus ipsi infligit pœnam? Cur pro ejus nu-
trimento non vehemens alicujus venenosi anima-
lis venenum destinat, sed terram & pulverem? Ah
respondet Bareaftas, justus vult Dominus, ut pœna
ad amissum correspondeat delicto, & ut *Oblecta-*
mentum peccantis, Dei sit instrumentum punientis.
Ecce perfidus serpens fraudulenter primum pa-
rentem mediante morte, quæ per peccatum in
mundum intravit, in cinerem & pulverem redege-
rat. Hinc in sceleris sui pœnam cuivè velci cogi-
tur. *In pulverem redegeisti primos parentes, igitur*
pulvere vesceris totâ vitâ.

Rursus id ipsum apprimè comprobatur, tum E-
væ, tum Adæ delicto inflicta pœnentia: mulieri
Vors. 16.

quo-

Gen
ver
Gen
ver

Ver

Ru
3. i
e. 2

Gen. c. 3
vers. 14

Av
Psa

Th
9. 9
6. 3

Gen
ver

quoque dixit, multiplicabo arummas tuas, & conceptus tuos, in dolore paries filios, sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui. O severa sententia! o rigorosum iudicium! ecce misera Eva omnium viventium mater, triplici, & quidem gravi petruitur flagello. *Multiplicabo arummas, in dolore paries, sub viri potestate eris. Dura profecto pœna. Quod si tam severam Divina Iustitia excandescens exegerit sententiam: cur O pie Deus eam misericordia & benignitate tua parumper non mitigaſti? Cur unicum obsecro non sufficit flagellum? ad hoc curiosè annotandum est, quot peccata commiserit Eva. Primum fuit perfidæ incredulitatis: plus namque fidei adhibuit fallaci serpenti, quàm veraci Deo. Hic ait: In quosumque die comedetis ex eo, morte morietur. Ille econtrà: Nequaquam moriemini. Cui confidens: tulit de fructu illius, & comedit. Sicque etiam peccatum gula perperavit. Tertium & omnium gravissimum fuit (quod totam Adæ progeniem peccato commaculavit originali) quod blanditiâ, & suavibus verbis marium suum ad tam exitialem lapsum, & tam virulentum crimen induxerit, Deditque viro suo, qui comedit. Et heu! dentes filiorum obſtupuerunt. Quapropter quàm iustissimè triplex Evæ insigitur pœna, inquit Doctissimus Rupertus: *Mulier triplicem pœnam habet, quia peccati quantitas triplo major quàm in viro est. Undè triplici peccato triplex quoque vindicta, præter communem sibi cum viro mortem, redditæ est. Quia oblectamenta hominis peccantis, sunt instrumenta Dei punientis.**

Deinde Adæ præcipuo transgressori condignum tantæ culpæ decernens supplicium ait: *In sudore vultus tui vesceris pane tuo.* Verùm à quamplurimis Sacræ Scripturæ interpretibus curiosè investigatur genuina huius, & non cuiusdam alteri^o pœnæ ratio, quia eam absque mysterio ab infinita Sapientia reo inſiſtât esse, asserere, directè repugnat Divi Augustini doctrinæ dicentis: *Neque enim nos frustra in peccato nostro pœnâ accipimus, ut in sudore vultus nostri panem manducemus.* Sed quis illud nobis pandet? Fidelissimus sanè ejus discipulus Angelicus Doctor Thomas Aquinas: *Ista pœna cibi optimè competit, quia de ligno vetito gustavit delicosè, ideo debet vivere laboriosè. Quia, cum pœna sit medicina quadam contrà culpam, & remedium, si in culpa fuit libidinosâ delectatio, in pœna debet esse laboriosa afflictio. Quia oblectamenta &c. quod rursus secunda in delictum Adæ lata comprobât sententia. In quocumque die comede-*

deris ex eo, morte morieris. Justè enim & merito indagari posset, an omnipotenti Deo alia magis congrua castigandi non suppeditaret methodus; Cur rectè mors in hujus peccati vindictam constituitur? Denuð ex hoc labyrintho nos sua luce deducit idem S. Doctor, perpensâ transgressionis essentiâ: *Sicut peccatum, inquit, consistit in aversione à Deo, qui est bonum incommutabile, & in conversione ad creaturam, quæ est bonum commutabile. Ita mors etiam non consistit, nisi in aversione animæ à corpore, & corruptione corporis in cinerem.* Rectè itaque hæc in peccati vindictam statuitur pœna. Quia oblectamenta &c.

Hic, ut mihi apparet, linceos oculos Sodomitas punientis Dei conjiciens modum S. Chrysostomus, summopere miratur: cur ipse de cælo ignem descendere jussit (quod secundum omnes Philosophos illius elementi naturæ planè est contrarium) considerato autè, diversa divinam manum percutiendi in promptu habere media: & non inventâ Dei providentiæ meliori ratione, respondet: *Erat iusta retributio his, qui leges everterant, seminas in viris inquirentes, ut inverteretur eis ordo naturæ, & fiat nasfragium ex igne, sicut ex aqua.* Etenim, quia illi impii turpissimè naturalem ordinem, scèdâ instigati libidine, subverterant, ignem super eos pluit contrà ipsius proprietates & naturam, quæ sursum tendere innato appetitu expostulat, ut delicto perfecte corresponderet pœna & punitio. Quia Oblectamenta peccantis, sunt instrumenta Dei punientis.

Idipsum ex quibusdam pœnis, quibus iratus Dominus olim Pharaonem & Ægyptum severè, sed iuste castigavit, luculenter confirmat Doctissimus Litanus. Exodi inquit cap. 9. narratur eum, ut turgentia ulcera super homines & jumenta super induceret, mira usum fuisse methodo. *Dixit Dominus ad Moysen & Aaron: tollite plenas manus ciperis de camino, & spargat illum Moyses in cælum coram Pharaone. Sitque pulvis super omnem terram Ægypti.* Sed cur rogat Litanus infolium vindictæ Deus arripit flagellum? Cur Ægypties cinere de camino sumpto acriter punit? Iustissimè responderet præfatus auctor. Nonne inquit unquam annotastis illos in quotidiana laterum in camino decoctione Israëlitas graviter oppressisse, & crudeliter tyrannizasse. Æquus itaque Deus iisdem cineribus eos torquere decernit, ut crimi & culpæ æqualis statuat punitio: *Cineres illi accepti de camino ardenti ostendunt, Deum velle, ut correspondens plaga ista culpa Ægyptio-*

Exod. c. 9. vers. 8.

Gen. c. 2. vers. 17. Gen. c. 3. vers. 4.

vers. 6.

Rupert. l. 3. in Gen. c. 21.

c. 3. 14

August. in Psal. 138.

Thom. 1. 2. q. 9. & in 6. 3. Gen.

Gen. c. 2. vers. 17.

f. 16.

rum, qui afflixerant Hebræos in decollatione laterum ignis ardentis. Quia oblectamenta &c.

Exod. c. 7. vers. 19. Et rursus alia intentum hoc comprobatur plaga registrata Exod. cap. 7. Dixit Dominus ad Moysen, dic ad Aarōn, tolle virgam tuā, & extende manum tuam super aquas Ægypti: & super fluvios eorum: & rivōs, ac paludes, & omnes lacus aquarum, ut vertantur in sanguinem, & sit cruor in omni terra Ægypti. Verum denuo hic instari potest, & inquit, quare Dominus flumina Ægypti in sanguinem commutari mandet? Quare iustitia divina, non tantum in Ægyptios, sed etiam inficiendo flumine in pisces delæviat? Ut testatur Scriptura: *Et pisces, qui erant in flumine mortui sunt.* Qui tamen communem in universali aquarum inundatione evasere ruinam (cujus rationem dedi in tractatu meo Mariali) appositè ad quæ situm respondet celebrissimus scriptor Oleaster, subtiliter animadversâ execranda Ægyptiorū crudelitate, & detestandâ tyrannide, quam in innocentes & parvulos Israëlitarum fœminarum impij exercuerant masculos, eos nimirum in Nilo famosissimo Ægypti flumine submergendo, ne gens Hebraica amplius multiplicaretur: *Adverte*, inquit Oleaster, *etiam quomodo, per quæ quis peccat, torqueatur: peccaverunt Ægyptii aquas fluminis suffocando, & submergendo filios piorum, & ideo voluit Deus, quod ab aquis punirentur bibendo sanguinem pro aqua.*

vers. 21.

Nimirum, ut video, institutum præfens probarem, nisi parumper ad salutarem adducendam Christianis accederem doctrinam atque moralisationem. Idq; quàm maxime, quia quàm plurimi multum afflicti, infortunii, contradictionis, adversitatis &c. solidam non penetrant originem, & verum fontem. Si vir dives suas deperdat divitias, nudum & merum reputat fatum: si formosa puella variolis, aut alterâ infirmitate vultus sui privetur pulchritudine, & venustate: si pater & mater rebelles habeant filios & filias, obstupescunt Judex à iudice superiori citatus, & in vincula conjectus, iniquam suam detestatur fortunam. Pater & mater amare unice prolis deplorant mortem &c. & nemo reperitur, qui veram divinæ iræ in hominem concitata, persecratur scaturiginem. O miser homo! ð insane peccator! cæce tuum in inconstantem fortunam refundis infortunium. Verum quàm plurimum à veritate aberras: Dic mihi obsecro opulente, obedistine divinæ legi præcipienti: *Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est.* Esne elargitus elemosynam pauperi indigenti ex superfluis, quæ tibi in proximi sublevanda

Lnc. c. 6. vers. 36.

necessitate divina commisit providentia? O impiè tu è contra dur^o persistens ad instar rupis, ad commiserationem immobilis, huda & frigore fracta per plateas gementia currere cernis Christi membra, famelicos lachrymabili voce fructu panis expostulantes audis, nec ullum præfatis sublevamen. Verum, unde tanta animi Christiani durities? Ah! inquit Augustinus, quia bona hujus mundi non recto, sed perverso destinantur fini. Epulo crapule, concubinariis concubina sustentanda, aulic^o canibus & equis alendis, & pretiosis suppellectili suos reditus impendit. Audi citati Doctoris verba: *Ut ipsi habeant currentes canes, volantes aves, equos spumantes, denudantur Domine Iesu in pauperibus viscera tua.* Et tu, ð dives! dum divina iustitia nec sine magna misericordia in hac vita te tuis spoliat bonis, quæ luxui dedicasti, admiraris, & deploras tantum infortunium? Sanè perditio hæc ex te, O homo! dignum enim, & iustum est, ut divitiæ illæ, quas impiè, & inutiliter consumis, tibi detrahantur. Quia per quæ quis peccat, per hæc & torqueatur. Et idem est de cæteris. Quod hæc namq; puella suam deperdat pulchritudinem, unde? Nisi, quia in illa summo per se sæpe sæpius sibi complacuit, aut quia hæc juvenes ad illicitos amplexus, inhonestos concubitus pollicere studuit. Quod potentes quandoque de sede potentia, & majestatis depouantur, unde? Non nisi, quia superbie in sua dignitate, innocentes injustè condemnant: pauperes, & pupillos supprimunt, omnesque subditos tanquam canes contemnunt. Quod pater unica orbetur prole, unde? Non nisi, quia irregulari, & obsecato amore erga eam captus, Deo mavult displicere, & eum derelinquere, quàm illam affligere, aut corrigere. Quod si parentes filios habeant grandævos, omni eorum reluctantes voluntati, & mandato, unde? Ah! non nisi, quia ipsi similem suis parentibus ostenderunt contumaciam. Et merito, quia oblectamenta peccantis &c. & per quæ quis peccat, per hæc & torqueatur. Et ut lex habet: *Prout quis delinquit, debet puniri.*

Unde narrat Valerius Maximus, Cambisem potentissimum Persarum Regem iussisse Sisendam iniquum iudicem vivum excoriari: quia nempe quam plurimos pauperes, pupillos, & viduas decorticarat, iis tenuem minuscule hereditatis, aut parvuli nummi detrahendo corticem, prudenter, lumine dumtaxat naturali edoctus, æquum iudicans, oblectamenta peccantis, vera & iusta fore instrumenta punientis. O utinam injusto iudici tam congrua in jure politico intimaretur sententia!

quot

quot pingui pelle, pauperum sanguine inflatâ, spoliarentur. Sed attende, O inique iudex! hoc tibi prædico, & veritatem fore potestor, si hic non luas, sublequens Dei perentis iudicium, idque horrendum; quia: *Malos malè perdet*, & iudicium etiam ei fiet siue misericordia, qui in iudicando sinceram non exereuit iustitiam.

Parem vindictæ modum peritissimus sui avi artifex, summo suo damno expertus est Pericles. Is namque à crudeli quodam tyranno summo opere instigatus, atque sollicitatus, ut in visum barbarici, & sævitæ ad totius reipublicæ terrorem erigeret instrumentum, maxima cum industria æneum conflatum taurû, ferme ad instar fornacis, in quem jam accensum, si quispiam mittebatur, gemitus, ejulatus, atque humana vox taurinam representabat. Idque sese summâ arte effecisse asserbat, ne adstantes ad condemnati clamores quâdam commiseratione commoverentur. Hoc facto, Rex Periclem suæ arti decrevit facere periculum, & ut voce propria cunctos inventam experientia edoceret artem, coactus est, & in ardentem taurum primus injectus. Ecce quomodo Deus etiam per infideles, Ethnicos, & tyrannos justam delinquenti infligi permisit pœnam.

Sed quid antiquis ulterius historiis hanc sagimus ad lucem deducere veritatem. Redeamus ad sacram & infallibilem scripturæ historiam, quæ evidentes dicti nostri manifestabit probationes. In campum prodeat Sampson. Hic insatiabili ergâ quamdam formosam Philistinorum filiam, nomine Dalilam, amore obsecratus, & insecratus, instantibus precibus, etiam contra Dei mandatum, à parentibus exposulavit, ut eam sibi in conjugem adsciscere liceret. *Accipe mihi hanc, quia placuit oculis meis*. Et ecce inter totius corporis illi membra incitativi ad divinæ legis transgressionem puniti sunt oculi. *Eruerunt oculos ejus*. O tu lascive te cuiusdam pulcherrimæ puellæ impudica oculorum deprædatur gesticulatio, & quid pœnæ superest, nisi visionis beatificæ carentia? Tu detractor non cantabis canticum Domini in regno cœlesti, qui execrandâ tuâ lingua irreparabiliter famam leghisti proximi. Et discurrere consequenter ad alia. Quæ omnia confirmat D. Gregorius: *Quia sunt instrumenta pœnarû, quæ erant delectamenta culparum*.

Illud ipsum expertus est rebellis Davidi patri filius Absalon, dum capillis quercui appensus, tribus à Joab lanceis transfossus est. Etenim cur formosiores illi, serviunt in laqueum? Ah! quia supra eos paternam decreverat ponere coronam, illius le-

thale exitere exitium. Sic apprimè hunc stabilis conceptû S. Chrysostomus: *Coma tenebat tyrannum, ibi eum contundens, ubi diademâ paternâ gestare contendebat*. Sic erit & finis vester. O superbae mulieres! quæ in crinium ornamento maximam constituitis venustatem, & vanitatem. Constantius Imperator Augustæ Filius summo operè in alienis erucendis delectabatur oculis; verum correspondente pœst delicto pœnâ, idè ex propria matris mandato subivit supplicium. Saltatrix Herodica justam hanc Dei nequaquam poterit negare sententiam, quæ super glaciem pro S. Joannis Baptistæ capite caput rependit, ut uatrat Nicephorus: *In glacie ipsâ saltationem lethalem exhibet, eoque spectaculo omnibus exhibito, in memoriam ea qua fecerat spectantibus revocavit*.

Niceph. l.
2. cap. 10.

Constat è Sacra Scriptura perfidos Jacob filios impiè in innocentem Joseph sævientes semè & afflictio patri illius persuasisse mortem, ostendendo vestem sanguine hædi tinctam Gen. cap. 37. *Tulerunt autem tunicam ejus, & in sanguine hædi, quem occiderant tinxerunt: mitecentes, qui serrent ad patrè. & dicerent, hanc invenimus: vide utrum tunica filii tui sit an non*. Et sic à filiis delusus & deceptus est pater. Quod non absque mysterio peractum fuisse autumat Doctissimus Theodoretus. Pro cuius notitia ait in memoriam revocandum esse id, quod contigit Gen. cap. 27. scilicet quod ipse Jacob patrem suum Isaac vestibus fratris, instigante Rebecca, deceperit: & ita paternam primogenito debitam fratri suo Esau fraudulenter eripuerit benedictionem. Et hinc Deus quoque permisit, inquit hic Doctor, ut simili pœna plecteretur, atque deciperetur à filiis, qui patrem veste deceperat. Audite ejus verba: *Divino consilio id factum esse puto, quia ipse eodem modo patrem & fratrem deceperat*.

Gen. c. 37.
v. 31, 32.

Imò annotant quamplurimi SS PP. & sacre Scripturæ Interpretes, Deum in peccatorum punitione, non tantum pondus & mensuram observare, verum etiam quandoque circumstantiam temporis. Pro quo advertunt, quod florentissimum illud Græcorum Imperium à Barbaris Turcis armorum vi sit subactum & debellatum 28. maji, in quem diem rectè cadebat solemnitas Pentecostes; quia ipsi Spiritui S. injuriosi, illius divinam à Filio seu Verbo denegabant processionem. Sic contra Græcos scribit Gemiadides: *Hinc in die Pentecostes, scilicet in festivitate Spiritus S. de venerunt in potestatem Turcarum, quia illum à Verbo non procedere, mordacius justinebant*. Item ob ean-

Jud. c. 14.
vers. 3.

Judic. c. 16
vers. 21.

dem rationem perfidi etiam Judæi in die Paschatis Romanorum facti sunt, inquit Tertullianus, mancipia, quia ipsi Christum tempore Paschatis crudeliter crucifixerant. Verba ejus sunt: *Quia Judæi sacra Paschatis diem Christi Domini sanguini crudeliter effuso, profanarunt, hinc paucis annis recurrentibus, eam pœnam subierunt, ut eandem Pascha celebrationem proprio sanguine cruentarent capti à Romanis. Quinimò curiosè ad præfens institutum observat Philo Judæus, quod tum temporis, eò quòd ipsi Judæi Salvatorem mundi, infiniti & inæstimabilis pretii Theaurum, infami traditori Judæ 30. argenteis vendiderant, 30. Judæos pro unico fuisse dividendos: 30. Judæi, inquit, pro uno numismate dabantur, ut pœna corresponderet delicto. Quam miseriam prophetico spiritu præfigens Psalmista David, eam acerrimè deplorat Psal. 43. Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros: & qui oderunt nos, diripiebant sibi. Dedisti nos tanquam oves escarum, & in gentibus dispersisti nos. Vendidisti populum tuum sine pretio, & non fuit multitudo in commutationibus eorum. Posuisti nos opprobrium vicinis nostris, subsannationem, & derisum hu, qui sunt in circuitu nostro.*

*Psal. 43.
v. 11, 12,
13, 14.*

*Soph. c. 1.
vers. 12.*

Doctissimus Rupertus ingeniosè satis indagat, an illud Sophoniæ Prophetæ vaticinium: *Et erit in tempore illo: scrutabor Jerusalem in lucernis, & visitabo super viros defixos in facib^{us} suis, qui dicunt in cordibus suis: non faciet bene Dominus, & non faciet male, ex nunc sit adimpletum; an verò tempore futuro adimplendum?* Hæc quæstio duas habet opiniones, & multum probabiles: quibusdam asserentibus, illud dumtaxat in horrendo extremi diei judicio verificandum, in quo æquus Judex Christus minutim, & exactè omnes omnium hominum peccatorum, & scelorum fæces, iniquas cogitationes, dolosa & vana verba, impios actus &c. perscrutabitur, & malos malè perdet, & bonis bene remunerabitur: quibusdam verò sustinentibus, ex nunc illud fore adimpletum. Quibus, quia proposito meo quadrat, pro nunc adhæreo. Ast contra, urgetur, quando S. Hieronymus hujus sententiæ præcipuus fautor respondet, id factum esse tempore Romanorum Imperatorum Titi & Vespasiani; quando, dirutâ Jerosolymâ, eorum milites, ut rapidi canes, Judæos quærebant in cloacis, speluncis, sepulchris, lucernis & facibus: *Legimus, inquit Rupertus, S. Hieronymum, qui ait: Attendamus Josephi historias, & tibi reperiemus scriptum de cloacis, & speluncis extrahos principes, & sacerdotes, qui se in ois metu mortis absconderant.*

Joseph. de bello Iudaico. c. 17.

Idque in delicti eorum justam pœnam, quia ad mortem Christum Dominum lucernis & facibus quæsierant, teste Evangelistâ Joanne: *Judas ergo, cum accepisset cohortem, & à Pontificibus, & Pharisæis ministros, venit illuc cum laternis, & facibus. Audite modò Ruperti verba: Meritò retributum illis, ut gladius eorum intraret in corda ipsorum, ita ut pro una cohorte Romana, qua lucernis adversus Deum, & Regem suum armata adducta erat, universa Romana fortitudinis impetum adversus rebelles commoveret.*

*Joan. c. 18.
vers. 3.*

Nunquam annotâstis, ô auditores! mysteriosam illam, quæ narratur à Matthæo cap. 8. querelam? Christus, cum veridicam & cælestem æterni Patris totum mundum edocere conaretur doctrinam, à diabolis interruptus fuit, ut dicit Scriptura: *Et ecce clamaverunt, dicentes: quid nobis, & tibi Iesu, fili Dei: venisti huc ante tempus torquere nos?* Verum repulsam passi ab obsessis exire coacti, in porcos advolârunt, quia injustè de nimia Christi Domini præmatura cõquerebantur castigatione, inquit Chrysológus: etenim ipsi etiam homines, adhuc vivos, ante tempus torquebant, illos sepulchris imponentes, teste Scripturâ: *Occurrerunt ei duo habentes demonia, de monumentis exeuntes. Unde & sequitur, quòd eadem mensura eis congruebat, quia Oblectamenta hominis peccantis, sunt instrumenta Dei punientis. Audite Chrysológum: Sic de tempore conqueruntur, quasi ipsi cum tempore fecerint, ut vivos condiderint in sepulchris. Asseveranter itaque concludendum est, quòd, si punimur à Deo, culpa nostra sit, quia nos ipsi Domino contra nos ipsos flagella suppeditamus: Unde ipse ait per Prophetam Isaiam: *Non indignatio est mihi: quis dabit me spinam & veprem in pralio: gradiar super eam, & succendâ eam pariter. Id est, ego nulla bellandi arma habeo; verum, si quispiam mihi illa subministrat, isdem contra eum praelabor. Et id ipsum attestatur Sapiens: Iniquitates sua capiunt impium, & suorum funibus peccatorum constringitur. Quod denuò confirmat Propheta Jeremias loquens in persona Christi: Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis. At tu homo econtra cogitationes malitiæ & iniquitatis. Tuum animum, & cor impendis avare, ut per fas & nefas pro ditanda tua prole, mundanas acumules divitias, & tum miraris, dum eæ, divinâ providentiâ permittente, etiam violenter tibi eripiuntur? Tu obcæcate pater (ut antè dixi) filiorum unigenitum plusquam unicum adoras & veneraris Deum, & dum tenerrima illa præmaturè demetitur herba,**

*Matth. c. 8.
vers. 29.*

vers. 28.

*Chrysol.
serm. 16.*

*Prov. c. 5.
vers. 22.
Cap. 29.
vers. 11.*

ba. obstupescis? Tu vindicative, inimici avidè in-
hians sanguini, in divinam (quasi ut ita dicam) bla-
sphemas providentiam, cum tertius proprio tuo
sanguine quodentque satiatur? O Belgium! O
Christianitas! quòd undequaque à potentibus
impetatur hostibus, debellemur, prosternamur,
unde provenit? ah! nemo id considerat, & tamen
sacra Scriptura tam luculenter hoc indicat: *Reg-
num, inquit Sapiens, de gente in gentem transfertur
propter injustitias, & injurias, & còtumelias, & di-
versos dolos. Si nullæ fraudes hic committerentur,
si perjury, iniqui contractus, si exularent dolis, &
subdola conventiones, nil contra miserum Bel-
gium, & contra Christianitatem severa Salomonis
militaret sententia. Ac proinde divinam mundus
asiquahter incusare præsumeret providentiam,
(quam quantumvis, utpote infallibilem, excusare
non debeam) pro ea tamen judicem statuo homi-
nem, delicta, & propriam uniuscujusque conscien-
tiam. Clamamus namque filii Ecclesiæ cum Ec-
clesia: Sic nos tu visita, sicut te colimus.*

Unde S. Gregorius Episcopus Africanis, latitare
contra malignam, totam Africanam inficientem pes-
stem, exposulantibus remedium, litteras respon-
sorias dedit ad Episcopum Carthaginensem, qua-
rum titulus erat: *Pro peste Africa.* Contentum ve-
rò hoc: Unicum superesse auxilium, ut subditos
suos à peccatis desistere adhortaretur, atque hanc
subjungens sententiam: *In flagellis positos, flagellis
digna committere, contra serientem est specialiter
superbire, & savientis acrius iracundiam provocare:
atque est primum genus dementia, nolle quem-
piam à malis suis justè quiescere, & Deum injustè à
sua velle ultione cessare.*

Hinc Salvianus justam afflictorum hominum
(secundùm mundum loquitur) certens punicio-
nem, eorumque profunde penetrans impietatem,
simulque querimoniam, optimè omne malum
supervenientis, rectorum delicti constituit vindictam,
& è peccato necessariam deducit pœnam: *Nilil,
inquit, mirum est, si deteriora quotidie patimur, qui
quotidie deteriores sumus: & nova equidem mala
faciunt, & vetera non relinquunt. Surgunt recon-
stita crimina, nec repudiantur antiqua. Quis ergo
causationis locum? quantumlibet aspera & ad versa
patiamur, minora patimur, quàm meremur. Quid
querimur, quòd durè agat nobiscum Deus? Multò
nos cum Deo durius agimus. Excacerbamus quippe
Deum impunitatibus nostris, & ad has puniendurum*

*trahimus invicem. Cumque ejus natura sit mens
Dei, atque majestas, ut nullà iracundia passione mo-
veatur: tanta tamen in nobis peccatorum excacer-
batio est, ut per nos cogatur irasci. Et vim (ut ita di-
xerim) quodammodo facimus pietati ejus, aut ma-
nus offerimus misericordie ejus. Cumq; ejus benig-
nitatis sit, nobis jugiter parcere, cogitur mala nostra,
qua admittimus, vindicare.*

Ex omnibus dictis (nemine dissentiente) subti-
le & ingeniosum approbari debet Juliani emble-
ma, quod tale erat. In nitido linteo artificiosè de-
lineata cernebatur avium regina aquila, sagitta
propriis plumis alata transfixa, cum nervosa epi-
graphie: *Ab ipsa contra ipsam.* Etenim peccatum ab
homine, & contra hominem; & peccatum, quod
ab homine fit, contra hominem retorquetur. Quia
Deus *Malos malè perdit, & oblectamenta hominis
peccantis, sunt instrumenta Dei punientis.* Si itaque
à prava nostra non desistamus vita, necesse est, ut
etiam puniti cum Davide clamemus: *Ego in fla-
gella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo
semper: quoniam iniquitatem meam annuntiabo, &
cogitabo pro peccato meo.* Id est, O Domine Deus,
benigne, & misericors! quidquid mihi in hoc
mundo contigerit, divinà tuà providentià per-
mittente, & ordinante, infelicitatis, iniquitati meæ
adscribam. Et in doloris sublevamen peccatum
meum in conspectu meo statuam, dicamque cum
fratribus Joseph in summa constitutis anxietate:
*Meritò hac patimur, quia peccavimus in fratrem
nostrum.* Meritò tot regni patimur invasiones,
meritò sustinemus infirmitates, meritò hostilibus
patria nostra obruitur, & devastatur armis, meritò
cuncta ingruunt mala, quia peccavimus, non tan-
tùm in fratrem nostrum Jesum Christum, sed in
Deum patrem, & creatorem nostrum. Concludo
itaque, O auditores! desistat homo à delicto, &
Deus desistet à flagello. Quia indignatio non est
ipsi. Illa itaque ne exciteetur, oblectamenta peccan-
tium ne subministrent Deo puniendi instrumenta;
sed hic ab omni peccato immunes vivamus,
Deum & proximum diligamus, ut cum Patre &
Filio & Spiritu S. in aeterna beatitudine letari me-
reamur incolumes. Quod mihi & vobis con-
cedat Pater & Filius & Spiritus San-
ctus, Amen.

Ecl. 1. 10.
vers. 8.

Psal. 37.
vers. 18.
vers. 19.

Gen. c. 42.
vers. 2.

Salv. l. 4.
de gubern.
Dei.

DOMINICA TERTIA QUADRAGESIMÆ.

Erat Jesus ejiciens demonium, & illud erat mutum.
Luc. cap. 11.

Cum præsens imbecillibus & clippientibus oculis attentè considerabam Evangelium, ignorabam, unde discursum meum exordior. Verùm incidens casualiter in illū Isaiæ locum cap. 27. *In die illa visitabit Dominus in gladio suo duro & grandi, & forti super Leviathan serpentem veterem, & super Leviathan serpentem tortuosum &c. occidit casum, qui in mari est.* Arbitror tunc illud Isaiæ vaticinium fuisse adimpletum. Etenim, si unquam in dæmoniâ curatione (qui dumtaxat à Luca mutus, sed & à Matthæo dicitur cæcus, *Tunc oblatu est dæmonium habens, cæcus & mutus*) enituerit Christi Domini potentia, sapientia, & potestas, in hoc profectò apparet obfesso. Quoniam loquelam muto dare, cæco visum restituere, & surdo quoque (ut tenet S. Chrysostomus in cap. 20. Matthæi) auditum præbere, mysteriosum erat. Sed in quo obsecro hoc latet mysterium?

Venerat Christus humanam reparare naturam, & nociva animæ nostræ, per protoplastis Adæ peccatum inflata curare vulnera, ideoque in dæmoniaco hoc, vera sanè Adami figura, luculenter suam demonstravit medicinam, ut rectè ei posset appropriari illud Epist. 1. Joan. cap. 3. *In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvant opera diaboli.* Etenim Adam, commisso peccato cæcus effectus est, quia mentem illius, ut ait Augustinus, obnubilârat ignorantia rerum agendarum. Surdus effectus est, ut patuit, quia vocante Domino, *Adam ubi es?* Non comparuit. Fuit redditus & nitus, quia gravissimum suum delictum, quod toram hominam infecit progeniem, debilibus uxoris imposuit humeris: *Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi.* Cernens itaque Deus diabolum astutia sua suæ servituti incautum subjugasse Adamum, delicti immemor, clementiæ memor, tantæ potestati obviam statuit gratiæ phalangem. In statu legis naturæ Deus ejecit dæ-

monium, castigans universali aquarum diluvia carnalem & sensualem hominis concupiscentiam, eribuitque genti isti, & Noë successoribus, Abraham nimirum Isaac & Jacob sermone, & loquelam, & fidem Messiæ futuri, quam plurimis diverforum sacrificiorum figuris, atque infallibilibus promissis stabilitam; Gen. cap. 22. *In semine tuo benedicentur omnes gentes.* Tempore Moysis rursum dominium suum recuperârat infernalis potentia, divieto infamis idololatriæ telo populo Dei electo, in ejus magnificæ victoriæ trophæum aureum erexit vitulum. Indignatus tanto scelere Deus, ejecit dæmonium, mandans Moysi, ut elingue idolū in pulverè redigi curaret: reddensq; populo, qui mutus & surdus effectus erat, auditum. *Audi Israël, Dominus Deus noster, Deus unus est.* Et Tobiar. cap. 11. *Adora Dominum Deum tuum.* Tèpore legis scriptæ, cum videret Deus, diabolum inter populum Israëliticum puram & meram induxisse legis naturalis obliuionem, sicq; mutum reddidisse, sine lege, sine confessione, sine luce dei, dæmonium ejecit Dominus, decem Moysi decalogi exhibenda populo donans præcepta. Eodem stratagemate, melius dixero, eadem versutia, à tempore Moysis usq; ad Christum inclusivè, usus est diabolus, persuadens Herodi, ut Christum interficeret, ejecit Deus dæmonium, fugit namq; in Ægyptum, Matth. cap. 2. & solvit linguam Magorum: *Vbi est, qui natus est Rex Judæorum?* Pastorumque dicentium: *Transjeamus usque in Bethlehem.* Luc. cap. 2. Tandem Verbum Incarnatum Christus, juxta Isaiam, venit visitatum plebem suam; verum aliis contra Leviathan resplendens armis, in gladio duro, grandi, & forti. Sed quisnam quæso ille tam acutus gladius? Ille sanè talis est, ut omnes resecet criminum capillos, ut omnes planè expellat errores, & culpæ reatus, teste ipso Christo, dante Apostolis suis mirabilem, & absolutam in peccata auctoritatem: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, &c. Confitemini itaque, juxta Jacobi*

Vers. 1.

Matth. c. 12. vers. 22.

Gen. c. 3. vers. 9.

Ibid. v. 12.

Vers. 18.

Deut. c. 6. vers. 4. vers. 7.

Vers. 2. Vers. 15.

Inc. c. 10. vers. 23.

Iac. 5. 16. Jacobi admonitionem, ergo alterutrum peccata vestra; etenim sacramentalis confessio acutus iste gladius, quo formidabilis fugatur, & prosternitur Leviathan, quapropter omne ejus studium est, omnis industria, & omnis zelus hominem tutum, & peccata sua tacentem efficere. Hæc itaque occasione hodierno die ostendam, quam necessario crimina legitimo aperienda sint Confessario; quoniam absque confessione, vel actu, vel voto (est enim secunda post naufragium tabula) nullus in peccatum mortale lapsus, salvari potest. Ad damque quomodo illa, ut salutarem animæ conferat salutem, debeat fieri. Ad quod exequendum pariter invocemus Spiritus S. gratiam per Deiparæ Mariæ Virginis intercessionem, dicentes, Ave gratiâ plena &c.

Erat Iesus ejiciens demonium, & illud erat mutum.

Velocissima illa aquila, & Doctorum Romanæ Ecclesiæ columnæ & fulcrum Augustinus volens solidam homini post baptismum in peccatum mortale lapso, & relapso inculcare doctrinam, sublimibus ingenii sui pennis ad altissimam convolat cædram, inde medullam haustus, è qua verum pro peccato confici posset antidotum, sive pharmacum: nimirum sacramentalis pœnitentia: Accipe, inquit, sacrificium confessionis iniquitatum mearum de manu lingue mee, quam formasti, & excitasti, ut confiteatur nomini tuo, & sana omnia ossa mea, & dicant: Domine quis similis tibi? Neque enim docet te, quid agatur in se, qui confiteatur tibi, quia non excludit oculum tuum cor clausum, nec manum meam repellit duritia hominum, sed solvis quando voles, aut miserans, aut vindicans. Quod pharmacum adeo necessarium est, ut sine eo nequiquam sanari queant lethalia animæ vulnera, per peccatum mortale infecta, teste Dionysio Carthusiano: *Impossibile est, ut anima post peccatum ad thronum gloriæ perveniat, nisi mare pœnitentiæ pervaserit.* Etenim illa mature considerans B. Egidius noster, ait: *Peccatum debilitat, quia facit nos languidos, leprosos inficiendo, ac mortuos, gratiam & charitatem, per quam vivimus, tollendo. Quæ damnâ per debitam reparari manifestè & asseveranter asserit confessionem, S. Augustinus: Pœnitentiâ languores sanat, leprosos curat, mortuos suscitât, vitia fugat, virtutes exornat, mentem munit & roborat, omnia sanat, omnia curat, omnia redintegrat, omnia vivificat,*

Quadragesimale P. H.

salutem auget, claudit gressum, (nimirum clamantibus eum Propheta David: Infixus sum in limo profundi, & non est substantia, &c.) cæcis restituit visum. Unde concludit Chryostomus: Peccatum vulnus est, pœnitentiâ impacti vulneris medela.

Quod exitiale animæ detrimentum quandoquidem è peccato resulet, & tanta illius medicina ex confessione promanet, nequiquam mirum est, duos animæ nostræ competitores diversimodè eam venari, scilicet Redemptorem Christum, & infernaliam nostrum inimicam diabolum. Hic hominem mutum reddere omni studet industriâ, ille linguam facit esse disertam, ut habet Evangelium: *Erat Iesus ejiciens demonium, & illud erat mutum, & cum eiecisset, locutus est mutus.* Venerat enim, ut visiteret super Leviathan, & dissolveret opera ejus. Audite, ô Auditores, quam divinè id explicet Augustinus: [Quomodo nobis peccatorum vulnera nunquam deesse possunt, sic & confessionis medicamenta deesse non debent. Non enim ideo vult Deus, ut confiteamur peccata nostra, quòd ea ipse scire non possit, sed quia diabolus hoc desiderat, ut inveniat, quod nobis ante tribunal Judicis æterni objiciat. Ideo vult, ut magis defendere, quàm accusare peccata nostra velimus. E contrario autem Deus noster, quia pius & misericors est, vult ea confiteamur in hoc sæculo, ne pro illis confundamur postmodum in futuro. Si enim confitemur nos, ille parcit. Si nos agnoscimus, ille ignoscit. Sed serpens ille, quomodo institit, ut homo caderet, qui stabat, sic agit, ut qui cecidit, non resurgat. Ideo adversus incantationes, & insidias, quibus nunc impire nobis vult confessionem peccati, quia scit nos non posse redire, nisi per humilitatem, qui per superbiam lapsi sumus.] Et infra concludit: [Sanat te Deus, confitere tantum vulnus tuum. Jaces sub manibus medici, patienter implora auxilium. Fover, urit, fecat, æquanimitè tolerat, tantum noli attendere, nisi ut saneris. Sanaberis enim, si ostendas te medico, non quia ille non videt, fitu ei abscondas, sed ipsa confessio initium sanitatis est.]

E contra verò muti certa dæmoni remanebunt præda. Paruit in fraticida Cain, qui Deo benigne ad confessionem provocanti, *Vbi est Abel frater tuus?* obcæcatus respondit: *Nunquid custos fratris mei sum ego?* O obcæcate Cain! an infinitam providentiam, & incomprehensibilem Creatoris tui ignoras scientiam? forsitan, qui finxit

oculum,

Gen. c. 4. v. 9. 10.

August. l. hom. ho. 12

Aug. l. 5. Conf. c. 1.

Aug. tam. 4. c. 1. solil.

Pfal. 138.
v. 11.
 oculum non considerat? Erras, erras sanguifuga. Tenebra non obscurabuntur ab eo, & nox sicut dies illuminabitur, sicut tenebra ejus, ita & lumen ejus. Cur itaque ingenuè innocuum te fratris tui confiteris impiè effudisse sanguinem, & non clamas, peccavi? Non prævides quanto pertinax in peccato subitendo tibi futurus detrimento sit animus? Heu! heu! crudelem mox accipies sententiam: *Maledictus eris super terram, qua aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. Cum operatus fueris eam, non dabit tibi fructus suos. Vagus & profugus eris super terram.*

Ibid.

Thom. à Villa nova
serm. Do-
minica 3.
Quadr.

Quam maledictionem indubiè juxta S. Thomam à Villa-Nova sincera evasisset confessione: Propter hanc, inquit, obstinatam imprudentiam à facie Dei projectus, & damnatus est, qui, si peccatum suum confessus fuisset, & pœnitens misericordiam postulasset, procul dubio mitiorem sententiam accepisset. Nec mirum, quia tanta est vis Sacramentalis confessionis, tantaque efficacia, ut S. Iliodorus in hac non vereatur prorumpere verba: *Procul dubio confessio sanat, confessio justificat, confessio peccati veniam donat, omnis spes in confessione consistit, in confessione est, locus misericordie, nulla tam gravis est culpa, qua per confessionem non habeat veniam.*

Pfal. 93.
vers. 19.

Hanc è diversis Scripturæ locis vim evidenter eruit, & deducit Augustinus. Et in primis ex illis Davidis verbis: *Dixi confitebor ad versum me in justitiam meam Domino: & tu remisisti impietatem peccati mei.* Etenim de hoc summopere obstupescit hic S. Doctor, Prophetam dumtaxat salutare delicta sua confitendi habuisse propositum, & tamen Deum illius dimisisse iniquitatem. *Confitebor, in futuro, & remisisti, in præterito: Magna Dei pietas, inquit, nondum pronunciat, sed promittit se pronunciatum, & Deus peccatum dimittit.* Tantæ scilicet virtutis est perfecta de perpetrata impietate contritio, implicitè, & virtualiter ineludens confessionem, ut etiam ipsa absolutè peccatorem justificet (sed de hoc forsitan infra) hinc Deus in peccata populi sui vehementer stomachatus, attamen antiquæ suæ recordatus misericordie, ad illam tanquam ad securum asylum, eum invitat per Prophetam Osæam: *Convertere Israël ad Dominum Deum tuum, quoniam corruisti in iniquitate tua. Verum quo medio? Subjungitur: Tollite vobiscum verba. Chaldaicè habetur: Asserte vobiscum verba confessionis.* Sed in quem finem? *Confitemini Domino, quoniam bonus.* Et quid in dè emolumenti misero adveniet

Aug. in hunc psal-
num.

Osee e. 14.
v. 2, 3.

peccatori? *Et dicite Deo: omnem aufer iniquitatem.* Quod rursus nobis inculcat, inquit Augustinus, David dicens: *Veritas de terra orta est, & justitia, id est gratia, de celo prospexit.* Vis homo terra tuorum impetrare veniam delictorum? Desidera sine animæ adipisci justificationem? Oriatur à te veritas nuda confessionis. *O terra, qua quando peccasti, audisti terra es, & in terram ibis, oriatur de te veritas, ut respiciat de celo justitia, confitens peccata tuas juxta illud Davidicum, præcinito Domino in confessione.* Et eandem incellanter urget doctrinam Augustinus: *Sic peccatum tuum coram te semper sit ante te, quod non vis esse ante Deum. Si enim post te esse feceris peccatum tuum, retorquet illud Deus ante oculos tuos: & tunc retorquet, quando jam pœnitentia fructus nullus erit. Cui aperte consonat S. Chrysost. Peccatorem, inquit, bonus absolvit, justus condemnat, qui confitendo bonum sentire contempserit, justum sentiet reticendo.*

Pfal. 84.
v. 12.

August. in
Pfal. 84.

Aug. tr. 12
in Ioan.

Chrysost.
serm. de
Confess.

Patriarcha Jacob decreto è patria sua in Ægyptum descensu, ut filiorum, proregis Joseph (qui eam impiè vendiderant) procuraret reconciliationem, fraternamque amicitiam, Judam præmisit teste Scripturâ: *Misit autem ante se ad Joseph &c. Ubi occultum aurum sublatere mysterium.* Etenim, cur non primogenitum suum Ruben, Simeon, aut Levi, sed quartum in occursum Joseph dimisit filium Judam? Imò vel Benjamin uterinum fratrem, & præ cæteris ei chariorem? Quæ situm hoc rursus justè excusatur ex alia, quam Jacob Judæ adscribit, prærogativa, in universali filiorum ante mortem benedictione: *Ludam, te laudabunt fratres tui: manus tua in cervicibus inimicorum tuorum, adorabunt te filii patris tui. Catulus leonis Iuda: ad prædam fili mi ascendisti, requiescens acquisisti ut leo, & quasi leona, quis suscitabit eum? Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium.* E quibus verbis non minor præacta pullulat difficultas; nimirum cur Verbum Divinum potius è tribu Juda, quam ex alia humanam elegerit assumere naturam?

Gen. e. 46.
vers. 28.

Gen. e. 49.
v. 8, 9.

Ad hunc intricatum nodum dissolvendum operæ pretium est consulere cap. 38. Gen. ubi registratum reperio, quòd Judas, cognito proscorto Thamar, pronunciataq; in eam mortis sententia: *Producite eam, ut comburatur, agnita sua culpa, ex illius verbis: De viro, cujus hæc sunt, concepi (nimirum annulus, armilla & baculus) ingenuè suum confessus est delictum dicens: Justior es*

Gen. e. 38.
vers. 25,
& 26.

me,

ma. E quo loco, & etiam ex Hebraica ethymologia *Iudas*, erunt SS. PP. factæque Scripturæ Interpretes Judam confessionem prætere. Quod itaque Jacob ante impios innocentes Joseph venditores Judam ad novam ineundam præmiserit amicitiam, factum est, ut innueret nobis post personalem in peccatum mortale lapsum, si denud Deo nostro desideremus reconciliari, nos debere divinæ justitiæ obviam mittere Sacramentalem confessionem, juxta illud: *Praoccupemus faciem ejus in confessione*. Quia, ut rectè ait Augustinus: *Si transgredimur in aliquo peccato post baptismum, pius Deus dedit secundum baptismum, & l. de salut. ordinavit nobis pœnitentiam propter fragilitatem nostram*. Tunc laudabunt te ô peccator! fratres tui S.S. scilicet Angeli, qui plus in uno gaudent pœnitente, quàm in nonaginta novem justis. Manus quoque in cervicibus inimicorum cernentur, id est peccatorum, quæ acuto hoc gladio prosternuntur. Ac proinde huic Sacramento optimè appropriari potest: *Ad prædam filii mi ascendisti*. Quia illud animam pretioso Domini Jesu Christi cruore redemptam, per peccatum diaboli factam prædam, infallibiliter illi eripit.

Hinc & Christus de hæc tribu nasci voluit, quia ipse salutare hoc post naufragium institutus erat medicamentum: *Quorum remisistis peccata, remittuntur, &c.* Et quidem ad eò singulare, ut absque eo nulla remissionis delicti superest fiducia, ut attestatur luculenter Augustinus ruminans illa prophetica verba: *Confitemini Domino, quoniam bonus. Fratres charissimi, inquit, remedia purgandi facinoris Spiritu S. instruente didicimus, non aliter veniam posse mereri, nisi nostra facinora, Deo jubente, fuerimus confessi. Quid enim celat peccator, quod Deo teste commisit? Quid erubescit fatère, qui peccatis non erubuit inquinari? Diluit ergo confitendo, quod peccando infecerat, satisfactione abluit, quod delictorum maculis sordidaverat. Sic cautior post delictum, qui antè fuit segnior. Sequatur bonis actibus Christum, qui in malis diabolum sequebatur. Confitemini, inquit, Domino, quoniam bonus; non vult ulcisci malitiam, qui confiteri peccata persuadet. Operat absolvere consentiens; nè contumaces punire cogatur. Quare admonitio te faciat sollicitum, ne severitas faciat punitum.*

Silentium suum, & ex eo ortum animæ detrimentum, amarè deshebat David: *Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea, dum clamarem tota die*. Verùm, ô Propheta! clamare, & tacere inter

se quàm maximè repugnant; quomodo itaque potest fieri, ut aliquis taceat, simul & clamet? Optimè, inquit S. Gregorius, fundatur enim hisce primæ veritatis verbis: *Clamor Sodomorum & Gomorraha multiplicatus est: Quid est clamor Sodomorum? Peccatum cum voce, culpa est cum actione. Peccatum cum clamore, culpa est cum libertate*. Tacebat itaque David, nec clamabat ad Dominum, peccavi. Et idcirco inveteraverunt omnia ossa ejus, id est, virtutes, modestia, zelus, probitas, &c. ast infame ejus adulterium, atque homicidium, ad instar alterius Caini fratricidii clamabat in cælo vindictam.

Deut. c. 22. divina hæc constituitur lex: *Si autem vir invenerit puellam, qua desponsata est, & apprehendens concubuerit cum ea, ipse morietur solus*. Sed cur hæc libera dimittitur, & innocens approbatur? Quia, ut ait textus, *clamavit*. Haud dissimiliter omnis peccator, qui clamat, id est, suam legitime, & legitimo Confessario aperit iniquitatem, non morietur. E contra, qui tacet, damnabitur, teste Sapiente Prov. c. 28. *Qui abscondit scelera sua, non dirigitur; qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequitur*. Hinc ad omnem peccatorem in Lazaro præfiguratum, clamat Deus: *Lazare, veni foras*. Id est, pande delictum tuum, ut justificeris in sermonibus tuis, & vincas cum judicaris.

De confessionis absoluta necessitate, non tantum paulisper, verum etiam satis abundè actum arbitror, quandoquidem ab Ecclesia, & Christo illius fundatore secunda constituta sit post personalem lapsum tabula. Progrediamur modò illius demonstrare efficaciam, quam in tantum S. Cyprianus extollit, ut Pœnitentiæ Sacramentum univèrsale contra omne iniquitatis genus audacter asserat fore antidotum: *Pœnitentia, inquit, respuit avaritiam, horret luxuriam, fugat furorem, format amorem, calcet superbiam, continet linguam, componit mores, edie malitiam, excludit invidiam*. Hæc, ut evidentiùs manifestentur, operè pretium est, admirabile divinæ providentiæ, & judicii curiose annotare mysterium, latitans sub hisce Christi Domini verbis, Matth. cap. 12. *Viri Niniuite surgent in judicio, & condemnabunt eam: nimirum generationem pravam, & adulteram*. Quis enim non obstupescet, & in excessu demirabitur populum illum, qui ob enormia, & detestanda crimina justo supremi judicis Dei judicio totali destinatus erat ruinæ: *Adhuc quadraginta dies, & Nive subvertetur?* modò ab ipsamet veritate decla-

Gen. c. 19.
v. 20.

Deut. c. 22
vers. 20.

vers. 13.

Iona c. 3.
vers. 3.

declaretur electum esse, ad peccatorum iniquitatem dijudicandam, *surgens & condemnabunt?* Quoniam hanc irrefragibilem, & ubicumque testatam receptam in cunctis politicis reperio regulam: non potest esse reus, qui reos vult condemnare. Quare itaque iniquus & omni iustitiâ plenus constituitur populus, legitimus peccatorum iudex? Licurgus (ut narrat historia) Lacedemoniorum legislator & iudex ab Apolline Delphico assumptus, publicè testabatur sibi tale ob innocentiam vitæ demandatum esse ministerium. Numa Pompilius afferebat sibi leges Romanis promulgandas, ob animi candorem atque æquitatem traditas esse à dea Ageria. Quapropter Plato solitè erat asserere, delinquentes non nisi ab innocentibus congruè argui posse. *Si quis, inquit, ob aliquod delictum in carcerem injectus fuerit, ad illum vadant optimi quique cives inculpata vitæ, qui ante oculos delinquentis ponant sceleris enormitatem. Quomodo itaque Deus sceleratos constituit iudices etiam contra Scripturam dicentem:*

Ps. 140. 5. Corripies me iustus in misericordia, & increpabis me. Et Apostolum Paulum: *Vos qui spirituales estis, instruite in spiritu lenitatis.* Genuinam iusti Dei decreti Scriptura subnectit rationem: *Quia ipsi pœnitentiam egerunt in prædicatione Ione.* O stupenda pœnitentiæ virtus, quæ reum in reorum commutat iudicem. Hinc S. Hieronymus attentè ruminans hæc Evangelistæ Matthæi verba cap. 6. *Thesaurizate vobis thesaurum in calo,* dicit hominem hic admoneri, ut sibi thesaurum procureret pœnitentiæ: *Thesaurizate vobis thesaurum caelestem pœnitentiæ per quam caelestis gratia conquiritur.* Quo vocabulo appositè & nervosè stupenda Sacramentalis pœnitentiæ indicatur potentia. De thesauri namque efficacia mentionem faciens celeberrimus scriptor Alianus ait: *Si ante ignotum fuerit, quantum thesauri pecunia valet, in hoc nunc apprehendet: quod etiam sibi victrix de natura triumphet, imperfectum in perfectum mutet.* Cui apprimè concinit S. Chrysof. loquens de pecunia: *Ius delet, fas nefasque confundit, solvit defectum, & in perfectum mutat.* Et hoc ipsum præstat pœnitentiæ, defectum corrigit, & in perfectum transformat, justitiam divinam coërcet, & misericordiam impetrat, è filio diaboli efficiens filium Dei. Unde ait Matthæus: *à diebus autem Ioannis Baptista usque nunc regnum calorum vim patitur, & violentè rapiunt illud.* Et ratio huius violentiæ clarè indicatur à Marco: *Fuit Ioannes prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem*

Ps. 140. 5.
Gal. 6. v. 1.

Cap. 6. 20.

Matth. 11.
v. 12.

Marc. 1. 5.

peccatorum. Cujus eminentem virtutem animadvertens S. Antonius de Padua in ejus encomium exclamat: *Pœnitentiæ est divina quasi punitio, eò quòd ipse homo jam punit pœnitendo, quòd malè peccando admisit, & dum per ipsam, quasi per potentissimum tribunal, anima cruciatur, & mortificatur caro, Deus coactè peccatoribus parcit.* Huic quoque ad stipulatur magnus ille Doctor Augustinus: *Si semel aliquis, vel secundo peccaverit, & sine dissimulatione aliqua ad pœnitentiæ medicamentum confugerit, pristinam incolumitatem sine aliqua mora, & forsit an sine aliqua sceleritate recipiet.* Juxta illud Jeremiæ c. 3. *Tu fornicata es cum amatoribus multis: tamen revertere ad me, dicit Dominus, & ego te suscipiam.* Meritò itaque ei honorificum (quod modernus quidam orationi adscribit) elogiù attribueret licet: *O pœnitentiæ, tuum est regnum, tua est potentia, tu vincis in vincibilem, tu ligas omnipotentem.* Patuit hæc in admirabili boni latronis justificatione. Ecce, ex intimis cordis sui penetrabilibus perfectam elicit contritionem, summq; confitetur iniquitatem, increpans blasphemantem socium: *Neque tu times Deum quòd in eadem damnatione es.* Et nos quidem justè, nam digna factis recipimus. Et promeruit audire suavissonam Christi sententiam: *Hodie mecum eris in paradiso.* Quam stupendam Dei nostri clementiam, & immensam confessionis potentiam considerans Augustinus, ait: *Vide, quanta res sit confessio. Confessus est latro, & paradysum aperuit, confessus est, & tanta fiducia robur accepit, ut de latrocinio regnum deposceret.* Et Chrysofomus: *Ecce, quantum præstitit confessio.*

Ad hanc cunctos Propheta David paucis egregiè adhortatur peccatores: *Revela Domino viam tuam, & ipse faciet:* id est, indica legitimo Confessario anime tuæ delicta, nec perfectissimè cognita, & ipse faciet. Verum, quid interrogat Origenes? *Et sine dubio sanum faciet.* Idcirco ait Augustinus: *Damna quòd es, ut merearis esse, quòd non es. Ejus pulchritudinem amas? Vis esse pulcher? Confitere. Fædus eras? Conficere, ut fias pulcher. Si amamus pulchritudinem, eligamus confessionem, ut sequatur pulchritudo.* Cui consonat Bernardus, dicens: *Amam confessionem, si affectus decorem. Confessione jugiter decor jungitur & pulchritudo.* Juxta illud Davidicum: *Confessio & pulchritudo in conspectu ejus.*

Ex eo deduco, nullum planè fore tantæ enormitatis & gravitatis delictum, quòd adeo divinam provocet justitiam, quin verà confessione possit, imò

Jerem. 3. 2.

Luc. 23. v.
40. 41.

Aug. serm.
13 de temp.

Ps. 36. v. 5.

August. de spiritu & littera, c. 9.

Bern. E. pist. 113.

Ps. 35. v. 6.

Malach. 4.
vers. 2.

imò debeat deleri; etenim ipsa ex gratuitis Domini promissis: *Revertere ad me, & ego te suscipiam*, nimirum in gratiam, imperium habet in misericordiam. Quod optimè confirmat Prophetam Malachias, differens de Christi in hunc mundum, ad humanam restaurandam naturam, advenit: *Orietur vobis timentibus nomen meum, Sol iustitiæ Christus Deus noster*. Sed quid adferet emolumentum? *Sanctas in pennis ejus*. Quod Christus aptissime secundum sensum mysticum assimilari possit Soli, non est, qui ambigat. Ipse namque spiritualiter illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Sed quod mysticum hoc jubar pennis adornetur nobis salubribus, apparet difficile. Aristoteles & Plinius docent, plumas talis esse naturæ & proprietatis, ut nequaquam in stomacho aliquo digeri queant, ne quidem struthionem. Vult itaque indicare Spiritus S. Christum sanctitatem peccatorum, & misericordiam in pennis apportare: quia nulla iniquitas eam digerere, & consumere potest. Sic sentit antiquissimus Doctor

Orig. hom.
16.

Sicut nullum animal potest digerere plumas, ita nullus peccator potest viscera pietatis annihilare Christi, modò humilis adsit sacramentalis Pœnitentia, quæ cuncta penitus tollit delicta, & divinæ absolute imperat misericordiam, ut aperte satis insinuat Prophetam Oseas, peccatoribus efficacem contra omne peccatum demonstrans antidotum: *Tollite vobiscum verba, & convertimini ad Dominum*. Sed quid inde sequitur? *Et dicetis ei, omnem aufer iniquitatem. Accipe bonum, & reddamus vitulos labiorum nostrorum*. Ad quod divinè & succinctè ait S. Hieronymus: *Tollite verba, tollite delictorum confessionem*. Idè nec Job

Osee 14.3.

vetetur asseveranter Deo judici dicere, imò & mandare: *Noli me condemnare*, quia in illius clementiam absolutam pro se habet imperatricem confessionem: *Dimittam, inquit, ad versus me eloquium meum, loquar in amaritudinibus animæ meæ*. Id est, impietatem, & delicta mea contrito corde coram Deo detestabor, meque reum atque peccatorem agnoscam, & tunc dicam: *Noli me condemnare*. Et solido loquitur Job cum fundamento, quia ait Apostolus: *Si nos ipsos dijudicavimus, non utique judicemur*.

Job. 10.1.

Lepidam ad præfens institutum Gellius narrat historiam de quodam rustico, à Gallieno Imperatore ob homicidium ad mortem condemnato. Hic omni industriâ & stratagemate tentans necis evadere sententiam, astu peffracto cateere, è civitate fugit. Cumque celeritimo gradu tremens

1. Cor. 11.
vers. 31.

& timens aliquot leucas itineris confecisset, defatigatus ad parumper respirandum & quiescendum sese sub quadam arbore prostravit, & casu fortuito baculo terram percitens, clangorem quemdam percepit, quam suffodiens, ut videret, unde ille oriretur, magnum adinvenit thesaurum. Quo reperto, exultans & gaudens ad urbem regressus est. & Imperatorem adivit, eique hæc dixit verba: *O Caesar! nondum tempus est miseriam meam benigno oculo aspiciendi, & errorem meum condonandi? Ego in persona adjum, & misericordiam efflagito. Quam audaciam admirante Imperatore, is, ut stuporem auget, subjunxit: Crastino die agnosces, & scavebis: cogitans summo mane comparere cum thesauro, delictum suum illo redempturus*.

Similem planè eventum comperio in persona David. Hic ob fraudulentam Uriæ cadem, & infame commissum cum Berthabæe adulterium, severè à Domino castigatus: *Non recedet gladius de domo tua in æternum*. Unde erat fugitivus: *Erravi sicut ovis, quæ perit*, donec tandem veræ contritionis baculo suam prudenter percussit conscientiam, & pretiosum comperit pœnitentiæ thesaurum, dicendo Nathan, *Peccavi Domino*. Hoc enim ditatus, ecce confestim sumptum aggreditur Imperatorem, & audacter ait: *Verba mea auribus percipe Domine, intellige clamorem meum: seseque ut reum ante divinum sedit tribunal: Mane astabo tibi, & videbo, mane exaudies vocem meam*. Volebat dicere David, inveni divinam tuam elucente gratiâ inestimabilem pœnitentiæ thesaurum, & cras mane, transactâ densissimâ peccatorum nocte, in conspectu tuo conferam illum, cujus splendore obæcatus, nullum in me intueberis delictum, sicque misericordiam impetieris, & me in gratiam recipies. Sic explicat Augustinus, dicens: *Quid sibi vult David, quod superius in hoc Psalmo de presenti dixit: verba mea percipe Domine, &c. & statim postea de futuro subdit: mane astabo? Et respondet: Iure hoc fecit, quasi diceret, peccatâ erroris mei nocte, & discedentibus peccatorum meorum tenebris, nunc per pœnitentiam exaudies vocem meam. Mane pœnitentiâ peccatâ, intelligam me esse exauditum. Concludamus itaque, & audacter clamemus: O pœnitentiâ! tua est potentia, tuum est regnum, tu vincis invincibilem, tu vigas omnipotentem: imò & divinæ imperas voluntati.*

Libro 1. Reg. c. 15. Spiritus S. tam horribiliter

2. Reg. 1. 27
vers. 10.

Psal. 3. 22

Verf. 19.

Dei ad furorem peccatis nostris concitati exaggerat justitiam, ut illum quasi absoluto decreto in iniquitatem absque ulla clementia vindictam sumpturam alleveret: Porro triumphator in Israël non parcat, & pœnitentia non flectetur, neque enim homo est, ut agat pœnitentiam super malo, quod cogitaveram, ut facerem ei. Hanc tamen pia e contrito exorta corde confessio coërcet, ejusque vim perfringit, teste Jeremiâ: Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitaveram, ut facerem ei. Ad quod Oleaster: Mira Dei dignatio! quem quaso non pœniteat peccatorem, cum Deum videt pœnitere pœnarum. Quin etiam dicere audeo, eam divinæ dominari sapientiæ & memoriæ. Propheta Jerem. c. 1. ait: Peccatum Iuda scriptum est in stylo ferreo, in ungue adamantino. Hoc innuens, Deum aded tenaciter memoriâ suâ peccatoris retinere delicta, ut eorum non facile obliviscatur, attamen ea tam radicaliter tollit, & tam nitidè delet confessio, ut S. Bernardus dicat: Quod ibi scribit transgressio, hic delet confessio. Quod plurimis corroborari potest S. Scripturæ locis.

Actorum cap. 3. narratur, Principem Apostolorum Petrum, ob perpetrata in claudi bases consolidando miraculum, & stupentibus Judæis, magnam impropèrallè incredulitatem. Viri Israëlita, quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini, quasi nostrâ virtute ac potestate fecerimus hunc ambulare? Deus Abraham, & Deus Isaac, Deus patrum nostrorum, glorificavit Filium suum Isjum, quem vos quidem tradidistis, & negastis ante faciem Pilati. Hic tuam ô Petre, in reprehendendo summopèrè demiror audaciam: quod dicas, Quem vos tradidistis, rectum & justum fore lubens concedo, verùm, quod etiam addas, Et negastis ante faciem Pilati, planè temerarium apparet. Etenim, nonne jure meritò replicare possent Judæi, & infamem tuam in te retorquere Domini abnegationem, qui tribus vicibus te eum non agnoscere affirmasti, & dicere: Medice, cura te ipsum, & ejice trabem de oculo tuo? Opimè tamen, inquit Ambrosius, Apostolus eos increpavit, quod impiè verum Messiam denegarint: nec solidè illi præactum obrudi poterat impropèrium.

Pro quo ostendendo planè necessarium est, ad quemdam Scripturæ locum registratum Eccles. cap. 49. recursum capere, ubi dicitur: Prater David & Ezechiam, omnes peccatum commiserunt. Qui directè videtur repugnare aliis Scripturæ lo-

eis. Etenim si David non peccaverit committendo adulterium & homicidium, quomodo Propheta Nathan illius culpam ex parte Dei denunciat esse dimissam, dicens: Deus quoque transtulit peccatum tuum. Tamen præter David omnes peccatum commiserunt. De Ezechia quid dicam? Loquatur Propheta Isaias, ejus increpans insolentiam, eò quod Assyriis jactans & superbiens, univèrsùm ostenderit thesaurum: Non fuit res, quam non ostenderim eis in thesauris meis. Et dixit Isaias ad Ezechiam: Audi verbum Domini: ecce, dies venient, & auferentur omnia, quæ sunt in domo tua: Idque adhuc in pœnam superbiæ, quâ incumescens, post miraculosam contra Zennacherib victoriam, sese quasi totius mundi præfumebat fore rectorem, sibi que illam, & non Domino adscribebat. Attamen ait Scriptura, quæ alteri loco neutiquam potest contrariari: Omnes peccatum commiserunt præter Ezechiam.

Hæc difficultas me movet, ut indagem genuinam rationem, cur Evangelista Matthæus cap. 1. describens Christi Domini genealogiam, suppresso SS. mulierum, à quibus descendebat Christus; nomine, dumtaxat de peccatricibus mentionem faciat: Iudas genuit Phares & Zaram de Thamar. David genuit Salomonem ex ea, quæ fuit Uria, scilicet Berthabee. Quod curiosè advertit S. Hieronymus: Notandum, inquit, in genealogia Salvatoris nullam sanctarum assumi mulierum, sed eas, quas Scriptura reprehendit. Quod videtur absolum Domini nobilitati, & gloriæ maximè injuriosum; etenim, si aliquis Nobilis in sua profapia impios, & à virtute degeneres habeat, eos magna cura, ne horum pravitate tenebris splendor progeniei obscuratur, è genealogica arbore expungi curat, nominaque subtrahit. Quorum itaque genealogista Matthæus stemmatis Christi peccatrices foeminas adducit, & sanctas prætermittit? Id namque vel casualiter, vel ignoranter, & absque mysterio factum fore, neutiquam credendum est.

Verùm, quandoquidem modò de genealogia Salvatoris incidit mentio, omittenda, ac silentio prætereunda non est alia, quæ in hac prima fronte apparet, difficultas. Liber generationis IESU Christi, filii David, filii Abraham. Ubi ordo præposterus evidenter cernitur. Quomodo enim David in capite genealogiæ ponitur, cum inter Abraham & Davidem tredecim intercesserint generationes? Deberet sanè Matthæus dicere: Liber generationis Iesu Christi, filii Abraham, & sic us-

Jer. 18. 8.

V. 1.

Act. c. 3.
v. 12, 13.

V. 5.

Cap. 39.
vers. 6.Matth. c. 1.
v. 3. 6.
Hieron. l. 1.
Comm. in
initio.

Rom.

Gen.

v. 18

Luc. 1.

Sess. 6.

Rom.

Iosue
vers. 1.Asse
Psal. 3.

que ad Davidem descendere, & deinde ad Christum. Nec id quoque casu, aut ignorantia evenisse, præsumendum est: quando quidem ipsemet Apostolus illum clarissimè comprober, dicens: *Filius est ei ex semine David secundum carnem.* Cur non dicitur ex semine Abraham? cum promissio Christi venturi immediatè ipsi sit facta: *In semine tuo benedicentur omnes gentes.* De quo quoque obstupescit B. Ægidius noster Romanus, & clamat: *Cum facta repromissio Abraham sit, cur dicit Apostolus, Christum factum potius ex semine David, quàm ex semine Abraham? Et quæstioni suæ respondet hisce verbis: Dicendum est, quòd volens Apostolus commendare gratiam* (sicut & Evangelista Matthæus) *maluit Christum dicere factum ex semine David, qui erat criminosus, quàm ex semine Abraham, qui erat justus.*

Sed, quid ais Ægydi? exorbitanter sanè loqui videris. Præponeturne criminosus justo, nocens innocenti, & adulter homini casto? Ubi æquitas divina, ac infallibilis supremi Rectoris justitia? Optimè tamen dixisti, fundamentalis Doctor, & nostrum profectò (si aliter sentiamus) hallucinatur & aberrat judicium: etenim impium Deus non præponit pio, sed impium pœnitentem innocenti, quia omnis Christi gloria in peccatoris confilit conversione & pœnitentia. Quod satis apertè declarat Evangelista Lucas: *Dico vobis, quòd ita gaudium erit in celo super uno peccatore pœnitentiam agente, quàm supra nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentiâ.* Cui egregie concinit Concilium Tridentinum, expresse dicens: *Iustificacionis causa finalis est gloria Dei & Christi.* Quod rursus confirmat Apostolus: *Omnes enim peccaverunt, & egent gloria Dei, id est, misericordiâ & gratiâ Dei, quæ peccatoris conversionis vera est causa, & per consequens gloria.* Sic appositè explicat Apostolum S. Anselmus, dicens: *Verè gloria Dei, id est gratia Dei gloriosa, quâ iustificantur impii.* Idcirco dicebat dux Israëlitarum Josue Achab: *Fili mi, da gloriam Domino Deo tuo Israël.* Sed quomodo? Subjungit, & confitère: nimirum delictum tuum, quia summa Dei gloria est, confitenti & pœnitenti elargiri veniam. *Manifestare, inquit doctissimus Cajetanus, & indicare, quid feceris, erit ponere honorem Deo, & dare confessionem laudis illi.* Et Hugo: *Confessio peccatoris pertinet ad gloriam, peccatum dimittentis.* Quibus ad stipulatur fundamentalis Ecclesiæ Doctor Augustinus: *Tuam iniquitatem confitère, gratiam Dei confitère, te accusa, illum glorifica, illum lauda,*

ut & ipse veniens inveniat te punitorem tuum; & exhibeat se tibi Salvatorem tuum. Quid times confiteri? Deo ne fortè confessum damnet? Si non confessus lateris, non confessus damnaberis. Times confiteri, qui confitendo esse non potes occultus. Damnaberis tacitus, qui jure meritò exclamas, eja potes liberari confessus. Etenim illud delictum, quod antea apud Deum mirabilem edebat fœtorem, vera expurgatum confessione, stupendam producit oris suavitatem.

Unde benignus Dominus cum peccatore pœnitente & converso agit, ad instar Vitellii Imperatoris, de quo Romani commemorant annales, eum, devicto holte, cum per campum purdus cadaveribus coopertum pertransire vellet, admonitum ab aulicis, ut aliam viam, insupportabilis fœtoris evitandi gratiâ, arripere, respondisse: *Numquam victi victoribus malè olent.* Haud dissimiliter, inquam, si à divina justitia petatur, abominabilem execrandorum hominis criminum non abhorreat odorem; verum eum, ut bene olentem, intimo amplectatur amplexu, respondebit Christus: *Numquam victi victoribus malè olent.* Peccator namque pœnitens, & legitime confessus, inimicus Dei existens, potenti gratiæ divinæ influxu devictus, non fœteret; & sicut prostratus miles non mediocriter victoris adauget gloriam: ita peccator conversus summo opere divinam augmentat, id est, manifestat magnificentiam. Cujus adeò zelosus, ut Propheta Jeremias cap. 13. clamet ad populum, divinum quoddam maximi momenti documentum declaraturus: *Audite, & auribus percipite, &c. quia Dominus locutus est.* Pro quo intelligendo sedulam exigit attentionem. Sed quæso, quodnam illud? Subjungit: *Date Deo vestro gloriam.* Quod explicans S. Hieronymus ait: *Eos, quibus dixerat sermo divinus: audite, & percipite auribus, nunc provocat ad pœnitentiam.* Audite, quàm apposite conceptui huic subscribat S. Chrysostomus: *Vide, quanta sit clementia Salvatoris, peccata nostra mali odores sunt: tamen si agamus pœnitentiam propter peccata nostra putrida, unguentum efficiuntur.*

Ex hoc coneludo, quòd si peccator pœnitens divinæ gloriæ sit augmentum: ergò tum Evangelista Matthæus, tum Apostolus non abs re Christi genealogiam à Davide adultero quidem & homicida, sed pœnitente, exorditur, & silentio justis suppressis fœminis, peccatrices recensentur convertitæ. Quoniam ex nobilitatem & magnificen-

Vers. 15.

Rom. 1. 3.

Gen. 22.
v. 18.

Luc. 15. 7.

Sess. 6. c. 7.

Rom. 3. 23

Josue c. 7.
vers. 19.August. in
Psal. 36.

ficientiam stigmatum Christi accumulanti. Item & oprime dixisse Spiritum S. per Sapientem: *Præter David & Ezechiam omnes peccatum commiserunt.* Quoniam peccata dolorosâ delecta pœnitentiâ, pro non factis apud Dominum æstimantur, quia hæc peccatorem in integrum restituit, ita ut non vereatur asserere Ambrosius: *Tanta est virtus Christi Domini, ut quantumvis peccator, qui undâ se la veris sancta Pœnitentiâ, non meminerit antè quod fecerit, & redi viva natiuitate infantia innocentiam præferat, & iuventutis scelera non agnoscat.*

Et idcirco confidenter, ut inculpatæ vitæ, nec minime magistri denegationis sceleris reus, negantes Christum increpat Judæos Petrus, quia illud veraci pœnitentiâ, contritione & lachrymarum affluuium diluerat, ut annotat S. Leo: *Felices lachrymæ, sanctæ Apostole, quæ ad diluendam culpam negationis, virtutem sacri habuere Baptismatis.* Et hoc clarissimè eruitur ex illis Isaïæ verbis, cap. 43. *Ego sum, qui deleo iniquitates, & memor non sum.* Optimè itaque huic adscribi potest prædictum clogium: *O pœnitentiâ! tuum est regnum, &c.*

Pro toto jam præsentis discursus progressu efficaciter comprobando, non abs re erit, mentis oculos in Apostoli Petri & Pauli, præ cæteris in Ecclesia præminentiam conjicere, eorumque peccati gravitatem iusta sanctorum Patrum trutinâ pericrurari. Petrus infame, Dominum suum negando, commisit scelus, testibus S. Bernardo & Chrysostomo: *Peccatum grande, & quo grandius nullum, inquit ille; hic verò: Post crudelem illum casum, nullum negationi nimirum Petri par malum.* Et epitheta nervosa, atque aggravantia subjungit: *Tetrum & insolitum malum.* Attamen supremam Ecclesiæ Dei promeruit accipere potestatem, & audire: *Quia tu es Petrus, super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Et quare? Respondet S. Ambrosius divine & succinctè: *Non nisi pœnitentiâ hoc fecit, major gradus est datus ploranti, quàm fuerat ablati neganti.* Cui accinit S. Basilii dicens: *Petrus tertio negavit, collocatus est in fundamento.* Et genuinam tantæ promotionis S. Hieronymus allegat rationem: *Vt intelligeremus, quanta sit virtus pœnitentiâ, per quam non solum veniam consequi, sed etiam majorem dignitatem recuperare ac obtinere possimus.*

Apostolus Paulus maxima cum acrimonia primitivæ Ecclesiæ fautores est insectatus, & ex Scriptura, & S. Stephani lapidatione apertissimè

constat, & ex Augustino asserente: *Acrior nemo inter persecutores, quàm Paulus.* Imò & idipsum proprio confirmat testimonio ipsemet Apostolus: *Christus Iesus venit in mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum.* Id est, maximè in ratione peccatoris. Verumtamen elevatus est & electus, ut gentibus veram denunciaret fidem: *Qui operatus est Petro in Apostolatam circumcissionis, operatus est mihi inter gentes.* Et sicut Petrus meruit audire: *Tu es Petrus, &c.* ita & Paulus, *Vas electionis est mihi.*

Obstupescere, & maxime admiror, dum Litanias majores, quas Ecclesia cantat, atreuta mente contemplet. Etenim, cui mirum non apparet, quòd in his impudica mulier & meretrix castis & veris, tanquam eminentior, præponatur virginibus Maria Magdalena, S. Maria Magdalena, S. Agatha, S. Agnes, &c. Hæc namque ante illam omnino nominari debebant. Ah, inquit Chrysostomus, prudenter & juste agit Ecclesia: *Quoniam illa in Evangelio meretrix virgines quoque ipsas superavit.* Quia quantumvis plurima enormia carnis & incontinentiæ commiserit delicta, attamen illa lachrymis & pœnitentiâ detestata est, cujus virtute ac efficacia tam exacte delentur, ut ipsa in oculis divinis præ cunctis virginibus in meritum æqualitate, ut loquitur Darnianus, eminentior & perfectior appareat. *Accessit, inquit, Magdalena immunda, ut rediret munda, accessit agra, ut rediret sana, accessit confessa, ut rediret perfecta.* Quia tantæ est potentæ pœnitentiâ, ut pristinam (si perfecta omnino sit) animæ sine mora, & sine ulla fœditate restituat incolumitatem. Quod sedulo perponderans Thomas à Villa Nova, obstupefactus in hæc prorumpit verba: *O levissimam satisfactionem! O facillimam recompensationem! & quid obsecro magnum est, ut cognoscat, & confiteatur peccator se esse, quòd est? Quid grande, ut ei displiceat peccatum tam sceleratum & malum? Et antithesim faciens inter humanam & divinam justitiam, pergit: *O! si nullam aliam satisfactionem exigeret justitia secularis à reis pro criminibus, nisi ut cognoscerent delicta, & secreto confiterentur iudici, se fecisse flagitium, & ab soluti abirent! quis veus ad horam maneret in carcere? Supposita igitur confessionis necessitate, utilitate, & invicta potentia, nonne jure merito possum exclamare.**

Eja itaque peccator, verum est fateor, in abyssu malitiæ sub dura diaboli ferreis criminum constructis carenis, jaces servitute, mox in æternum cruciandus: sed tantummodo age pœnitentiâ, accipe

Ambros.
serm. 30.

vers. 25.

Bern. serm
1. de Petro
& Paulo,

Chrysost.
hom. 1. de
Pœnit.

Hieron. ep.
149.

1. Tim. 1.
vers. 15.

Gal. 2. 8.
Matth. 16
vers. 18.

Act. 9. 15.

Luc.
21. 23.

Thomas à
Villa nova
Dom. 3.
Quadrage.

V. 29.
31.

arripe acutissimum confessionis gladium, confer tecum humilis agnitionis verba, hæc inferni carcerem disrumpet, catenas criminum dissecabit, pristinamque restituet libertatem. Noli, noli Deo tam levem pro peccatis reculare satisfactionem: hanc namque dementiam cum cæteris damnatis in æternum deplorares. Audi quid dicat S. Thomas noster: *Hoc est, fratres, quod nimis cruciat damnatos, & furere facit contra seipsum, & se suis moribus consumere, cum recordantur, quod uno suspirio, & unâ lachrymâ, & brevi confessione peccatorum suorum totam illam pœnam æternam evadere potuerunt, & neglexerunt.* Et subiungit instantius urgens: *Gravis fratres, & scienter perdimus nos, qui tam facile salvari poteramus. Pro nihilo, ait Psalmista, salvos faciet illos. Utique pro nihilo: nam agnoscere peccatum, & confiteri te esse, quod es, qualis est satisfactio pro delicto? Utique de se nulla: sed Dei misericordia dignatur salvos nos facere pro nihilo: quia pro peccatis nostris debitam satisfactionem suscepit in filio.*

Ex dictis deducit S. Bernardus, hominis linguam bonos & malos posse proferre fructus. *Ventus est sermo, inquit, sed non semper urens. Est quoque magna nibileminis sermōnis utilitas, frequenter in lingua fructus pretiosissimus reperitur. Nec solum mors est in manibus lingue (ut ait Apostolus Iacobus) sed & vita. Quam ut eripiat Dæmon utilitatem, hominem mutum reddit. Hunc confessionis effectum famelicus mirè expertus est filius prodigum, verum peccatoris hieroglyphicum, suam proteftans culpam: Pater, peccavi in calum & coram te, jam non sum dignus vocari filius tuus, &c. Sed quid inde subsecutum est emolumentum? Ah! attendite: Dixit autem pater ad servos suos: cito proferte stolam primam, & induite illum, & date annulum in manu ejus, & calceamenta in pedibus ejus: & adducite vitulum saginatum, &c. de quo summopere stomachatus primogenitus, cõ quod juniori prodigo, & patri refractario prima stola, primogenitura sibi debita: symbolum tribueretur: justas visus est deponere quærelas, dixitque: Ecce, tot annis servio vobis, & nunquam mandatum tuum præterivi, & nunquam dedisti mihi badum, ut cum amicis meis epularer: sed postquam filius tuus hic, qui devoravit substantiam suam cum meretricibus, venit, occidisti ei vitulum saginatum. Verum, quid ad filii querimoniam benignus respondit Pater? *Gaudere oportebat, quia frater tuus**

Quadragesimale P. H.

hic mortuus erat, & revixit; perierat, & inventus est.

Haud dissimiliter cum reo pœnitente sese pius gerit Pater æternus ille prodigus spiritualium donorum, gratiæ sanctificantis, virtutum moralium, &c. ut suis indulgeat illicitis desideriis, mundano appetitui, atque carnali concupiscentiæ, dum ex contrito corde clamitat: *Pater, peccavi in calum, & coram te.* Confestim omnium delictorum inmemor, mandat ei tribui stolam primam, nimirum gratiam, per peccatum deperditam justificantem: adduci vitulum saginatum, id est ei proprium corpus, quod omnem spiritualiter emittit & fovet animam, præbet ad sanctè epulandum. Reddis quoque annulum charitatis, quo homo oppignoratur Deo: addit & calceamenta adjuvantis, atque prævenientis auxiliæ, ut in via virtutis simpliciter & rectè queat ambulare. Sed ubi vindicativa in eum (ut ita dicam) quasi insurgit justitia, illius acclans nimiam, facilem, & promptam erga peccatorem clementiam: benigne respondet Dominus, ò justitia! nonne in misericordiæ favorem, in sanctissimæ Trinitatis tribunali laetum est decretum, & peccatori factum promissum: *Revertere ad me, scilicet à via tua prava, & ego suscipiam te? Nonne ego per Prophetam Isaiam jussi meo nomine promulgari: Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas, & peccatorum tuorum non recordabor?* Ecce, peccator revertitur ad me, & qui culpâ mortuus erat, pœnitentia revixit. Nunquid itaque justum est, ut ei, qui debitam delicti donat satisfactionem, omne dimittatur debitum! O mira unius peccavi vis! quæ pœnitentem peccatorem justo præfert. Audite quàm egregiè hunc conceptum confiteri S. Chrysologus, dicens: *Pater igitur pœnitenti filio, & ex naufragio venienti annulum porrigens, & stolam primam donans, ostendit hunc primogenitum esse dilectionis suæ, & præ cæteris charum.* Unde ubi textus Latinus habet: *Præmitte Domino in confessione, Græcus legit: Incantate Deum, &c.* quia ipsa iratam & offensum in clementem & placatum commutat.

Hujus efficaciam in excessu demirans S. Thomas à Villa-Nova, admirabile ipsi adscribere non veretur elogium, dicens: *[O]ximia pœnitentiæ virtus! ò forte lixivium! quod omnes peccatorum maculas tam facile diluit. O victoria salutaris, lepram animæ tam suaviter sanans! O tiriaca potentissima, quæ omne virus cordis extinguis! hoc est unguentum illud, nardi pitticæ pretiosæ, quo anima*

X ungi-

Jerem. 3. 2.
Isaia 43.
v. 25.

Ps. 146. 7.

S. Thom. à
Villa Nova
Dom. 4.
Quadrages.

»

»

»

Luc. c. 15.
v. 21, 22,
23.

V. 29, 30,
31.

ungitur & sanatur, & tota domus repletur ex odore unguenti. Hæc est illa aquæ vivæ piscina, quam movet Angelus per dolorem in corde: in quam qui intrat, per huiusmodi aquæ motum sanatur, & mundatur ab omnibus plagis, & infirmitatibus suis. Hæc est illa virgamoysis, quæ percussum mare concupiscientiarum exsternans, dividitur in divisiones, ut electi Dei sicco pede in Promissionis terram pertranscant. Hæc est illa farinula Prophetæ, dulces faciens colocyntidas pœnitentiarum amaras. Hæc sal eiusdem Prophetæ, aquas falsas lachrymarum potabiles faciens. Hæc sapiens illa mediatrix inter Regem & filium Absolon, id est, Deum & electum ejus, ipsum reconcilians, & reducens ad patrem. Hæc filium prodigum elongatum à patre, post consumptam cum meretricibus spiritualium donorum circumstantiam, post famem, & miseram servitum verecundum reducit ad patrem, & vestibus splendidis, & novis induit gratiarum, quibus peccando antè fuerat nudatus, & vituli saginati, splendidique convivii, in quo mira resonat symphonia, participem facit. Et paternæ hæreditatis, id est, cælestis regni honorem & dignitatem restituit: & supernorum civium in æterna illa beatitudine facit esse consortem.]

Sed heu! quot inveniuntur in mundo furdi, qui auribus quidem Concionatores, Confessarios, & probos exhortatores ad confitenda peccata instigantes percipiunt, mente tamen non concipiunt, nec persuasum actu consumunt. Ah heu! quot sunt, qui delictum suum confiteri Christi vicario erubescunt, quod committere non erubuerunt. O dementes! ô infani! qui celare vultis tunico, quod universo manifestari debet mundo? Audite, quàm egregiè tantam SS PP. irrideant atque explodant proterviam: horum coryphæus Augustinus, ait: *Heu! cur erubescis confiteri, quod facere non erubuisi?* Et prosequens arctius stringit, & urget: *Meliùs est coram uno aliquantulum ruboris tolerare, quàm in die iudicii coram tot millibus hominum gravi repulsâ devotatum tabescere.* S. Chrysostr. *Quid horrescateri, quod libenter, ac propeverè commissisti? Cur confunderis dicere, quod non confusus es perpetrare? Cur vereris Domino indicare, quod non veritus es ipso præsepe committere?* Et tandem S. Bernardus: *Cur te pudet peccatum tuum dicere, quod non puduit facere? Aut, cur erubescis Deo confiteri, cuius oculus non potest abscondi? Quid, si foris pudor est tibi uni homini, & peccatori peccatum tuum exponere, quid futurus es in die iudicii, ubi omnibus expo-*

sitata tua conscientia patebit. Confutere itaque audacter, da gloriam Deo, glorifica ipsum, & suavem mereberis audire sententiam: *Transiit quoque Dominus peccatum tuum.*

Verùm, prohi dolor! quot reperiuntur muti, qui quantumvis clament, & confiteantur, attramen tacent, & possunt sibi illud appropriare Davidicum: *Quoniam tacui, cum clamarem tota die.* Quot sunt, qui Judam non præmittunt, id est, veram confessionem, & ad benigni Domini deperditam recuperandam gratiam.

Judas, ut suprà dictum est, significat Confessionem, & verè omnes nominis ejus id ipsum indicant litteræ, docentque, quomodo Domino confitendum. J. Integritatem innuit confessionis; etenim, qui unum peccatum omittit & occultat, omnium apud Deum est reus. Et quia hoc est certum, & etiam minimè notum Theologo, imò & vulgo, non desidero illud prolixius examinare, ne tempus me illudat, solummodò insistendo sententiæ Augustini: *Erat tanquam in statione Medici curandus Pharisæus, sed sana membra ostendebat, vulnera tegebat. Deus teget vulnera, non tu: nam si tu tegere volueris, Medicus non curabit. Medicus tangit & curat: emplastro etiam tegit, sub tegmine Medici sanatur vulnus, sub regimine vulnerati colatur vulnus.* V. Veritas declaratur; verùm in quo illa consistat, operæ-premium est bene enucleare.

Inprimis nulla peccatorum rei sufficit palliata confessio, quæ tamen tam obvia est, ut Confessatorum pœnitentes disturbent aures, & lingua obmutescat, corde non dicens, quod ipsa propalat. Accedit reus vir, & delicta sua in uxoris, aut prolis suæ retorquet iniquitatem. Supervenit scœmina, & similiter marito & pueris suos imputat errores: uterque sua diluere alterius studeat delicta. Vitium sanè enorme, quod in primo parente fuit vituperatum, cum ipse culpam uxori adscripsit, imò, ut quamplurimi interpretantur, ipsi Deo: *Mulier, quam dedisti mihi, dedit mihi de ligno, & comedi.* Et vicissim mulier serpenti: *Serpens decepit me, & comedi.* Cujus facti detrimentum, toti Adæ illatum posteritati, egregiè annotans S. Thomas noster, ait: [Quantum verò profuerit ab initio coram Deo ad veniam impetrandâ confessio peccatorum, & quantum è contrario obfuerit nolle cõfiteri peccatum, ostendit satis luculenter B. Chrysostr. in serm. de Pœnitentia pluribus exemplis sacre Scripturæ. Peccavit Adam, venit ad eum Dominus deambulans.]

Aug. l. 2.
de visit. in-
firm. c. 5.

Chryf. ser.
de Confess.

Bernard.
in Cant.

Psal. 31. 5.

August. B.
narr. 2. in
Psal. 31.

Gen. 3. 12.

S. Thom. à
Villa nova
Dorn. 3.
Quadrage.

33 bulans in paradysum. Ubi es Adam? Numquid ne-
 33 scis Domine? Non ignorantis, inquit Glossa, sed ad
 33 confessionem adducentis verba sunt. Sed miser
 33 ille, qui prostratus in terram confiteri debuerat
 33 peccatum suum, & dicere, peccavi Domine, mise-
 33 rere mei: se potius cum muliere excusavit, & quo-
 33 dammodo in Deum culpam suam retorfit, dicens
 33 mulier, &c. mulier quoque interrogata, quare fe-
 33 cisti hoc? In serpentem culpam rejecit, dicens:
 33 serpens decepit me. O si humiliati fuissent, & con-
 33 fessi peccatum, procul dubio (ut ait Bern. lib. de
 33 præcepto & dispensatione) minori, & leniori pœ-
 33 nâ mulctati fuissent: sed propter impœnitentiam
 33 morte cū sua posteritate damnantur. Hinc quàm
 33 opimè concludit: Ecce, quantum obfuit, mundo
 non confiteri peccatum.] Et ut urgentius suam
 exaggeret intentum, aliud subiungit exemplum:
 Gen. 4. 9. *Simile, inquit, Cain contigit, nam post occisionem
 fratris sui Abel, venit ad illum Dominus, & inter-
 rogavit: Vbi est Abel frater tuus? Sed heu! ad tam
 piam interrogationem iniqua subsecuta est re-
 sponsio, & nulla delicti & fratricidii confessio! Ne-
 scio: Nunquid custos fratris mei sum ego? Quanta
 Y. 10. impudentia! ô perfide fratricida! sic respondes
 Altissimo? Non eras custos, numquid homici-
 da? Ast annotate & animadvertite peccatores,
 quid inde miser passus fuerit detrimenti. Prose-
 quitur Thomas: Propter hanc obstinatam impu-
 dentiam à facie Dei projectus, damnatus est. Atque
 perditionis justam indicans rationem, subnectit:
 Qui, si peccatum suum confessus fuisset, & pœnitens
 misericordiam exposulasset, procul dubio meliorem
 sententiam accepisset. Huiuscemodi imitatores
 non intelligunt Davidicam pœnitentiam: Con-
 fitebor adversum me iniustitiam meam. Verùm è
 contra tales absorbere student in tō Iudas litte-
 ram A, quæ nudam accusationem significat. O
 focors Christiane, attende quid ad te clamet S.
 33 Thomas: [Audi quid facias. Lazare veni foras,
 33 prodi, exi, veni in publicum, manifesta te ipsum.
 33 Cur latebras quaris? Cur sub doli pallio lates?
 33 Qualis intus es in conscientia, talis foras confes-
 33 sione prodito. Non vulnera tua pallies, non excu-
 33 ses, non defendas. Si enim operam medicantis ex-
 33 pectas, necesse est, ut vulnera tua de regas. Revela
 33 uni te, ne aliquando reveleris universo mundo,
 33 sustine nunc verecundiam unius Sacerdotis, ne
 33 postmodum sustineas vetercundiam orbis. Sicut
 33 enim ad Dei iustitiam pertinet, ut nullum malum
 33 maneat impunitum, ita ad Dei veritatem, ut nul-
 33 lum malum maneat occultum.] Et tandem con-*

cludit: [Miserum te ostende, si vis Dei misericor-
 33 diam obtinere: ille enim, qui non confitetur of-
 33 fensam, quis unquam præstabit veniam? Aut quis
 33 miseretur obstinati? pauperes in bivio, ut tran-
 33 seuntiam misericordiam obtineant, vulnera sua
 33 propalant: tu fac similiter coram Deo: confitere
 33 te peccatorem, & invenies Deum propitiatorem.]
 Et timidos confortans, indoctos docens, & erubescientes exhortans, ait: [Dic tu prior iniquita-
 33 res tuas, ut justificeris: dic quod es, & eris, quod
 33 non es. Quid magnum est, si latro confiteatur se
 33 esse latronem? Qui coram iudice confitetur, fur-
 33 ca suspenditur: qui coram Deo confitetur, inferni
 33 furca liberatur. Apud sæculi iudicem confessio iu-
 33 dicitur perficit, apud æternum iudicem confessio
 33 iudicium tollit.]

Verùm, quandoquidem modò in hac verber
 materia, non me piget D. Thomæ à Villa Nova
 contra hæreticos, in confessionem stomachatos,
 arguentis solidam adducere rationem. Audite:
 [Sed dicit aliquis, quòd iusta & necessaria sit con-
 33 fessio peccatorum ad veniã obtinendam, bene vi-
 33 deo, sed Deo, nō homini. Tibi soli peccavi, tibi soli
 33 confiteor: ad quid opus fuit peccatū contra Deum
 33 commissum homini revelare, maximè, cum hoc sit
 33 nimis onerosum & verecundum? Ad quid, inquam,
 33 voluit Christus legislator benignus, & suavis, fi-
 33 deles suos ad hoc on° tam molestū obligare? Dif-
 33 ficile enim est, ut homo omnia peccata sua, & de-
 33 sideria mala & pravas cogitationes homini mani-
 33 festet.] Ad hoc argumentum breviter respondet
 præfatus Doctor hisce verbis: [Quòd quamdiu
 33 Deus non fuit homo, non opus fuit peccatum ho-
 33 mini verbo confiteri: sed postquã filius Dei factus
 33 est homo, jam pater non iudicat quemquam, sed
 33 omne iudicium dedit filio, quia filius hominis est:
 33 ex tunc ergo peccator hominis Christi à Deo pa-
 33 tre foro commissus est, & in illo reddere rationem
 33 suam tenetur. Sed quia Christus ascendit in cæ-
 33 lum, & non est ubi præsentia corporali visibili,
 33 ut ei homo rationem possit reddere de peccatis,
 33 ideo, antequam ascenderet in cælum, commisit
 33 vices suas Sacerdotibus, & eos subdelegavit, ad
 33 audienda, & iudicanda peccata, dicens: Quorum
 33 remiseritis peccata, remittuntur eis. Ecce, propter
 33 quid ex tunc homo peccata sua Sacerdoti à Chri-
 33 sto subrogato confiteri tenetur.]

Et aliam objectionis refutans partem, divinè
 ait: *Quid dicis ergo de gravitate præcepti? Utinam,
 utinam intelligeres, quàm grande beneficium, &
 quàm grandis misericordia fuerit hac. Duas super*

hoc legimus commissiones in Evangelio : prima, quæ facta est filio à patre : secunda, quæ facta est Sacerdoti à Christo : utraque fuit in favorem magnam peccatoris. Et dicti sui fundatam subjungit rationem : *Quis enim tam mirandus favor, quæ major clementia, quàm ut causa nostra committeretur fratri nostro, qui est os de ossibus nostris, & caro de carne nostra ?* Et illam amplius exaggerans, addit : *Quis in calo vel in terra invenire potuit judicem favorabilem, quàm hominem Christum Jesum, qui propter hoc descendit de calis, propter hoc judicatus & crucifixus est, ne homines damnarentur ?* Quomodo me nimio rigore gravabis, quem suo sanguine pretioso redemit ? Quomodo me damnabis, qui propter hoc mortuus est, ne damnaret. Et paulò infra : *Si Salvator est & Redemptor, quomodo erit damnator ?* Propter hoc obnixè Psalmographus orabat, dicens : *Deus, judicium tuum Regi da, & justitiam tuam filio Regis. Ille me judicet, qui pro me mortuus est : ille sit iudex, qui stetit & Salvator.*

Nec minus secunda favorabilis fuit commissio : Nam quòd Pater, inquit, filio suo tam sublimè iudicium committeret, licet pio, & misericordis, recto tamen & iusto, & patris zelatori mirum non videtur, sed quòd filius sacerdoti peccatori tantum iudicium committat, hoc vehementer mirandum & suspendum. Quid namque faciet ille Sacerdos peccator cum peccatore alio, nisi quod vellet secum fieri de peccatis suis ? Omnibilem commissioem ! ò ineffabilem dignationem ! quòd veniat peccator peccatis onustus, ad alium peccatorem sibi similem, & ille iudicet eum, & absolvat, & deducat de inferno, & restituat Paradiso : & quòd iste fecit in terra, ratum & firmum habeatur in calo. Benedictus Dominus, qui talem potestatem hominibus dedit. Et in hujuscemodi confessionis detestatores, contemptores & irrisores acriter invehitur, oneris prætaxati fallax rejiciens argumentum : *Hoc est onus ? Ita est, onus est mirabile, & onus maximum, sed immensè beneficii inenarrabilis clementia, inefabilis obligatio. Vnde optimè David dixit, Christum in mundum divinam apportasse misericordiam. Verè ex quo filius Dei descendit ad homines, misericordià Domini repleta est terra.*

Et hanc solidam doctrinam genuinus è mellifluis Patris sui Augustini uberibus suxit filius : quia ait tractatu 2. de Visitatione infirmorum, capite 4. [Sunt, qui sufficere ad salutem autumant, à soli Deo, cui nihil est occultum, & quem nullius

conscientia lateat, sua cõfiteantur crimina. Nofunt enim, aut erubescunt, sive dedignantur ostendere suis Sacerdotibus, quos tamen inter lepram discernere per legislatorem constituit Dominus, sed nolo, ut ipsa decipiatis opinione, quatenus confundaris confiteri coram Dei vicario, tabescens præ rubore, vel cervicofus præ indignatione. Nam ipsius humiliter subeundum est iudicium, quem Deus suum non dedignatur esse vicarium. Ergo ad te venire roga Sacerdotem, & fac ipsum conscientiarum tuarum penitus participem. Non seducat te illa somniantium superstitio, quæ in visitando confirmat, quia salvat inconsulta ad Deum peccatorum confessio. Nos autem non abnegamus, quin sit ad Deum frequenter deferenda confessio. Beatus enim, qui tenebit, & allidet parvulos, vel maximos suos ad petram : Petra autem Christus est ; sed testamur, & testatur illud sacra doctrina. Unde, inquit, ostende te sacerdoti. Responsum est divinum. Et confitemini alterutrum peccata, ait Jacobus. Cicatricum ergo tuarum arbitri Dei vice adhibeatur presbyter, & revela ei viastuas, & ipse exhibebit tibi antidotum.]

Digressum feci, & forsitan Lectori ingratum. Atamen, nisi hanc controversiam magis ad Scholasticos, quàm ad Concionatores pertinere iudicarem, prolixius de ea tractarem. Idcirco pro nunc, illà relicta, festinus (ne cuiquam fastidio,) ad reliquis litteras tò Indas progredior. S nimirum & D, de S, quæ satisfactioem penitentis significat, viz est difficultas : quando quidem tantummodò Sacramenti Penitentia pars à Theologis censeatur integralis, quapropter & prætereunda. Verùm, cum de tò D, quæ dolorem peccatorum repræsentat, maxima outi posset controversia : perplacet paulisper prolixè & maturè examinare, quifinam ad sacramentalem confessionem dolor sit sufficiens, & necessarius.

Varia de hac materia Scholasticorum sunt sententia, ut ostendit doctissimus Suares 3. p. tom. 4. disp. 20. sect. 4. sed ego iis omissis, sententia adhæreo radiantis illius studiosissimæ Societatis Jesu luminis Suaresii, qui, rejectis aliorum opinionibus, pro solida tucnda doctrina, ait : *Dicendum nihilominus est, attritionem veram & supernaturalem de omnibus peccatis mortalibus in confessione declaratis, quorum penitens conscientiam habet, esse de essentia hujus Sacramenti.* Ex hoc fundamento præfatus Doctor duas irrefragabiles elicit conclusiones. Prima est, attritionem

ad valorem Sacramenti debere includere efficaciam voluntatem non peccandi de cetero. Rationes illius vide loco citato. Secunda verò hæc, non sufficere ad valorem hujus Sacramenti dolorem ex motivo merè humano conceptum. Quam sic probat: Si dolor procedat ex motivo naturali & humano, quantum est ex se, non avertit voluntatem ab effectu culpa, sed ad summum continet ab actu externo: unde non sufficit ad veram accusationem coram Deo, sed potius videbitur illa esse narratio quadam periculi proprii, aut incommodi. Et ulterius progreditur, magisque suam consolidat opinionem: Si verò actus ille est ex aliquo motivo honesto, & virtutis, tamen merè naturali, etiam merè est insufficientis ad veram attritionem, quam describit & requirit Concilium Tridentinum.

Ex hac solida Suarezii doctrina evidentissimè deducitur, illos quam ineptissimè in hac materia excurrere, qui sentiunt, dolorem peccatorum merè ex timore infamiae, dignitatis, aut boni nominis deperditione, aut ex mera & pura poenarum infernalium formidine excitatum, sufficere ad veram attritionem, requisitam ad hoc Sacramentum. Etenim hic actus nihil planè in se continet supernaturalitatis, nec voluntatem avertit ab effectu culpa: nec sic dolens efficaciter, (quod requirit Suarez, dicens: *De essentia hujus Sacramenti est, ut poenitens accedat detestando efficaciter omne peccatum mortale*), sua abominatur delicta, sed duritaxat sui detrimentum & poenam. Ac proinde virtualiter, qui similiter dolet, in corde sentit, nisi hoc & illud à peccato oriretur incommodum, liberimè illud committerem: neque actus injustitiam, neque Dei attenderem offensam. Tollatur itaque poena, & ego amplectar peccata. O insignis dolor! sanè talis, qui ex sui ipsius amore oritur, & salutis suae corporalis affectu; adeoque non majoris apud Deum est pretii, neque majorem ad justitiam adipiscendam habet proportionem, quam quò quis corporis sui amat integritatem. Unde quomodo talis amor sui, ad Sacramentum Poenitentiae proximè disponat, neutiquam capio. Quid enim homo effecerit ex aliquo motivo, non majoris meriti est, quam causa, quam intendit: nec sufficit diocese, talem aeternum aliquid induere supernaturalitatis, quatenus nobis per fidem, & revelationem manifestatur, Deum justum hujusmodi poenas impiis esse inflicturum. Etenim æstimandum non est, idcirco dolorem aliquem

supernaturalem esse, quia fides proponit objectum ejus. Quoniam, fide aliquid proponente, dolor aut amor naturalis exercere & producere potest suos actus. Etenim, si poenae infernales visibiliter homini apparent, pari profus modo amor sui, vehementi excitatus pavore, poenas istas exhortesceret. Et quid quaeso magnum est, corporis amare integritatem, & poenas ejus abominari? Ipsa peccata, & Dei offensae sunt detestandae, ut egregiè dicit Augustinus: *Hominem si propterea non occidit aliquis, ne & ipse occidatur, non implet praeceptum justitiae: scilicet, si deo non occidas, quia injustum est, etiamsi facere possit impune, non solum apud homines, sed etiam apud Deum.*

August. in
epist. ad
Galat.

Becanus, quantumvis servili huic dolori omnibus modis conetur suffragari, pressus tamen quodam argumento, quod sibi ipsi objicit tract. de Sacram. in specie, cap. 1 §. qu. 1. *Qui detestatur culpam propter poenam, plus odit poenam quam culpam*, respondendo sibi videtur contrariari, & ad nostram descendere sententiam: *Quamvis ille actu plus detestetur poenam, quam culpam: hoc tamen non obstat, quò minus possit alium actum elicere, quò magis detestetur culpam, quam poenam.* Ergo secundum ipsum ad rectam attritionem, & debitam ac sufficientem ad Sacramentum Poenitentiae dispositionem, dolorem, actus secundus superaddi debet primo, qui est supernaturalis, ortus ex detestatione culpa & offensae, quod necessarium fore, nos constanter asserimus.

Aegydius Coninck suam sententiam palliat irrefragabili Concilii Tridentini auctoritate, quod dicit Iess. 14. cap. 4. *Illam verò contritionem imperfectam, qua attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis consideratione, vel ex gehenna, & poenarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniae; declarat, non solam, non hominem facere hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, & Spiritus S. impulsum. Et quamvis sine Sacramento Poenitentiae per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento Poenitentiae impetrandam disponit.* Attende Aegydi, Concilium expressè definire, dolorem illum debere absolute excludere omnem peccandi voluntatem. Ergò definit, illum nudè & pure non posse persistere in solo gehennae metu, & peccati turpitudinis motivo, sed ulterius ut progrediatur, necesse est, & feratur in Deum offensum, & detestationem culpa.

Quod probatur evidentissimè à summo illo Doctore S. P. N. Augustino propter solidam suam doctrinam à pontificibus, & variis conciliis tot honorificis decorato clogiis. Audi, ipse expressè hujuscemodi dolorem non excludere peccandi voluntatem asserit: *Si adhuc propter pœnas timor, ne in ignem mittaris cum diabolo, non est castus, non enim venit ex amore Dei.* Et serm. 18. de verb. Apost. cap. 7. *Cùm ideo adulter esse non cœperis, quia times ardere in igne sempiterno, nondum laudandus es, non quidem ita dolendus, ut ante, sed tamen nondum laudandus. Quid enim magnum est timere pœnam? Dic mihi obsecro nonne vi naturæ, & proprio instinctu latro detestatur commissâ atrocitiam, fur furta, & homicida homicidia, quia sibi parata cernunt supplicia? Facta diligunt, sed pœnam averfantur. Similes nec voluntatem habent deserendi crimina, nisi in quantum perseverant tormenta. pariformiter hi pœnitentes, qui gehennam merè & simpliciter verentur, alieni non sunt à voluntate peccandi, teste rursus Augustino: *Profecò in ipsa in dūs voluntate peccat, qui non voluntate, sed timore peccat.* Et clarius alibi: *Qui timore supplicii quod lex minatur, non amore justitia se sentit abstinere ab opere peccati, nondum liber, nec alienus est à voluntate peccandi.* Et epist. 144. *Inimicus ergò justitia est, qui timore non peccat, amicus autem erit, si ejus amore non peccet. Tunc enim verè timebit peccare.* Et rationem subjungit alibi: *Nam qui gehennam metuit, non peccare metuit, sed ardere, ille autem peccare metuit, qui peccatum ipsum, sicut gehennam odit.**

Magnam inter timorem servilem, & timorem castum, sive filialem S. Aug. agnovit differentiam dum ait: *Est timor, ne patiamur pœnam: est alius, ne amittamus justitiam.* Timor illo, ne patiamur, pœnam, servilis est, ille timor nondum castus præsentiam Domini, & pœnas timet, timore facit quidquid boni facit, non timore admittendi bonum illud, sed timore patiendū illud malum. Et de servili tractans ait: *Servilis timor est, quo times cum diabolo ardere: timor castus est, quo times Deo displicere.* Et epist. 120. idem affirmat: *Timor servilis est, quo cùm se quisque ab opere malo alitinet, pœnâ terretur; non justitia delectatur.* Timor castus est, quo times anima, ne Deus eam dejerat, etiam si nullis cruciatibus punias. Et concione 25. Psal. 118. *Timor namque iste, inquit, quo non amatur justitia, sed timetur pœna: servilis est.*

Timor autem castus, qui hunc timorem foras mittit, peccare timet, etiam si sequatur impunitas. Et pulcherrimè id ipsum asserit in Psalmum 127. ad peccatorem clamans: *Si Deus veniens, voce propria loqueretur nobis: & diceret homini: peccare vis, pecca: fac quidquid te delectat, quidquid amaveris in terra, tuum fiat.* Abundant tibi omnia ista terrena, qua concupisti, & vive in illis, non usque ad tempus, sed semper, faciem tantum meam nunquam videbis: fletet & gement timor castus, & diceret: imò tollantur omnia, & faciem tuam videam. Timor castus exclamaret de Psalmo, & diceret: *Deus virtutum converte nos, & ostende faciem tuam, & salvus erimus.* Timor castus exclamaret de Psalmo, & diceret, *unam petii à Domino, hanc requiram. Quid? ut inhabitem in domo Domini per omnes dies vita mea. Quid si propter terrenam felicitatem? Audi, quod sequitur: ut contemplantur delectationem Domini.*

Verum, nè forsitan ex jam dictis quispiam eruat, me actum hunc, ut malum condemnare: perplacet ex S. Aug. aliquod testimonia adicere, quibus timorem servilem à quàm plurimis bonis effectibus multum commendat. In primis namque hominem à peccando deterrere, sicque bona scientia reservatur. Et quantumvis timor servus sit, & charitas libera: attamen servus præcedit in corde hominis, & retinet charitati Domini venturæ locum. Serm. 214. de tempore ait August. *Cùm timetur pœna, quam minatur Deus, discitur amore præmium, quod pollicetur, ac sic per timorem pœna bona vita retinetur.* Per bonam vitam bona conscientia comparatur, ut per bonam conscientiam nulla pœna timeatur. Quapropter discat timere, qui non vult timere. *Dicatur tempus esse, qui semper vult esse securus.* Vt enim dicit Ioannes: *timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem.* Et Psalm. 127. *Homines habent timorem, & per timorem, continent se à peccato, cùm autem per timorem continent se à peccato, sit consuetudo justitia, & incipit, quod durum est amari, & dulcescit Deus: & jam incipit homo justè vivere, propterea, non quia timet pœnas, sed quia amat aternitatem.* Et multo luculentius timorem servilem à vitio & culpa exculat serm. 8. de verbis Apostoli cap. 8. dicens: *Timor iste, quo gehennam times, & ideo mala non facis: continet te: & sic volentem peccare animum interiore non sinit: est enim quidam cumstos timor, quasi pedagogus legis, littera est minans,*

August. tra. 9. in epist. Ioan.

Aug. l. 1. ad Bonif. Aug. lib. de natura & grat. cap. 57.

Psal. 127.

Ser. 18. de verbis Apost. post. 4. 9.

Greg. 3. p. P. cura a. 14. Scotus 4. dist. 9. un. concl. In 4. d. 13. q.

nans, nondum gratia adiuvans. Custodiat tamen te timor iste, dum non facis timendo, & veniat charitas. Intret in cor tuum, & quantum illa intrat, tantum timor exit. Timor id agebat, ne faceres, charitas id agit, ne velis facere, etiamsi impune possis admittere. Et timendam esse poenam, expressè docet magnus hic Doctor sem. 13. de verbis Apostoli, cap. 13. *Qui adhuc ideo bene agit, quia poenam timet, Deum non amat, nondum est inter filios: utinam tamen, vel poenam timeat! timor servus est, charitas libera est: & ut sic dicamus, timor est servus charitatis. Ne possideat diabolus cor tuum, & pracedat servus in corde tuo, & servet Domine ventura locum. Fac, fac, vel timore poena, si nondum potes amore iustitia.*

Concludo itaque verum fore, quod jam jam dixi, nimirum actum illum aliquid sibi annexum habere bonitatis, quia est custos malorum, ut abstineant sese homines à peccatis, & abstinendo digni sint ad se accipere charitatem. Timor servus est, charitas libera est: pracedit servus in corde humano, praparat & servat Domine charitati locum. Non itaque timorem servilem, aut inutilem rejicimus (quandoquidem S. August. asserat Plalm. 127. *Timor servilis bonus est, & utilis est*), sed eum nudè secundum se ad debitum Pœnitentiæ Sacramenti dolorem esse sufficientem, alleveranter negamus. In supradicta de dolore irrefragabili doctrina patri tenaciter adhæret fidelissimus filius S. Thomas à Villa-Nova: *Dicitur dolor, inquit, de peccato, non de damno, vel de poena, vel de infamia, vel de turpitudine, & vilitate peccati. Sed dolendum est de peccato prout offensa Dei: sic, ut etiamsi nullum incommodum è peccato proveniret, neque aliquis esset infernus, aut iudicium, neque aliquis sciret, etiam displiceret peccatum, quia Deus fuit offensus.*

Augustino quoque suffragantur quamplurimi, cum Scholastici, tum S. S. P. P. Gregorius Magnus ait: *Neque in hoc suppliciorum timore permaneat, sed ad amoris gratiam nutrimèro charitatis excrevant. Ignorat itaque mens gratiam libertatis, quam ligat spiritus timoris. Cui ad stipulatur solemnis Scotistica scholæ author Scotus: Ad veram poenitentiam, sive in misericordiam, sive ad dignam susceptionem, non oportet solum timere iudicem, sed diligere. Et rationem subnectit: Arbitrii enim libertatem quarit, ut delere possit commissam: non necessitatem, sed charitatem: non timorem, sed amo-*

rem. Dionysius Cisterciensis succinctè similes condemnat poenitentes: Poenitudo interior est ex amore legis & iustitia, propria offensa voluntaria detestatio, in effectum vindictæ. Et paulò post: Nisi quis ex amore legis & iustitia poenit. at, & tantum timore poena, nihil sibi prodest. Nulla poenitudo de culpa praciè ex metu gehenna est sufficiens ad salutem. S. Bernardin' sic asserit: Ex his aperte elicitur, quòd, qui conteritur principaliter propter timorem inferni, & non propter amorem Dei, non est in statu salutis, quia non dolet amore Dei. Sacra facultas Lovaniensis damnosum hunc clarissimè condemnat dolorem: Poenitentia Sacramentum complectitur contritionem, confessionem, & satisfactionem. Contritio est dolor de peccatis propter Dei offensam susceptus: praparat tamen terror & gehenna metus ad veram animi contritionem: intelligitur autem nomine offensa, non ira Dei, vel voluntas vindicandi, sed indignatio amoris, quo nos quasi filios & amicos specialiter diligit ad paternam suam hereditatem. His omnibus ad stipulatur Soto, dicens: Qui peccati, quatenus offensa Dei est, non poenitet, certè non convertitur; nam ad amicitiam resarciendam requiritur poenitentia offensa amico illata, reverà enim, qui mihi diceret, non se poenitere propter Deum, absolvere non auderem.

Sed quid tanta testium nube. (& præsertim in materia hac, quæ magis Theologiam, quàm cathedram olet) tam fundatam, tam veram, tam solidam obnubilare pergo doctrinam? Finem & coronidem imponat doctissimus Martinus del Rio, Societatis Jesu singularis lumen: qui lectione 29. de laudibus Deiparæ ait: *Vel odit, vel amat anima Deum, nihil est tertium: quare dicere, quòd, qui Deum timet metu gehenna, is nullo modo amat Deum: est dicere Deum odisses hoc verò nihil aliud foret, quàm asserere, quòd timor servilis sit, non modò malum secundum, sed malorum maximum. Nonne hoc foret viam sternere, & substernere Lutheranorum delirio? Et lectione 30. inquit: Tota timoris substantia bona est, quia tota consistit in eo, quod est timere poenam, ut magnum malum, quod est recta rationi consentaneum. Attamen ab extrinseco quoddam maculosum & mendosum ei assuitur, vel potius decoris quiddam & ornamenti necessarii à pradone animarum detrahitur libera ingenuitas, non ex parte timoris, quæ timor est, sed ex parte hominis, qui timet: quia hic homo nondum planè convalescit, adhuc ager est. Non tam movetur, ut Deo soli placeat, quàm, ut ipse malum effugiat; quod servi-*

Bern. Sen.
tom. 1.

Art. 3. & 4

Soto q. 3. a.
2. in 4.

Greg. M.
3. p. Past.
cura adm.
14.
Scotus in
4. dist. 20.
qu. unica
concl. 2.
In 4. dist.
13. q. 1.

servilis est ingenii. Nonne satis clarè del Rio? Quid vobis viderur?

Plura vellem dicere, si non deficeret tempus, & aliter hujus discursus exigeret requisita brevitas: qui propter hoc unicum addo, concionatores in cathedra rudi & indocta plebi bivism, dubiam, & incertam pœnitentiæ persuadent semitam, admoniti sancti Antonii Ord. Prædicatorum adhortatione: *Pœnitentes præcipuè in infirmitatibus gravibus oportet admonere, nè ad pœnitendum, & confitendum propter pœnas inferni, & Deum iustum inferentem tales pœnas peccatoribus principaliter moveantur, nam inutilis esset iis talis pœnitentiæ. Quod probat ex dictis cujusdam scholaris Parrifii externâ summis cum lacrymnis pœnitentiâ ex hoc mundo egressi ei apparentis, & dicentis: Pœnitentiæ mea, & lachryma illa non fuerunt ex amore Dei, & principaliter propter timorem inferni, nè ad illum deputerer: & ideo mihi non valuerunt.*

Ex quo deducitur, quòd multi clament, & tamen muti sint ex eo, quòd Judas ratione D. Dolor non præcedat. Unde iis illud Davidicum appositè potest appropriari: *Quoniam sacui, in veteraverunt omnia ossa mea, dum clamarem totâ die.*

Verùm dic mihi obsecro, ô regie Prophetæ! quis clamor est necessarius, quæ taciturnitas nociva, quæ ossium spiritualium, id est virtutum, causat inveterationem! Pro hoc nodo dissolvendo duorum specialiter enucleare oportet regum clamorem Davidis scilicet, & Saulis. De hoc 1. Reg. c. 15. dicitur, quòd ipse ob præcepti Domini prævaricationem, intellectâ per prophetam Samuellem justâ sententiâ: *Pro eo ergò, quòd abiecasti sermonem Domini, abiecit te Dominus, nè sis rex. Confestim ingemiscens exclamarit: peccavi, quia prævaricatus sum sermonem Domini, & verba tua, timens populum, & obediens voci eorum. Sed nunc porta quæso peccatum meum, & revertere mecum, ut adorem Dominum: Nimirum pro tam abominandi delicti expiatione. Sed heu! quæ responsio?*

Auditores: *Ait Samuel ad Saul, non reverter te cum, quia projecit te Dominus, nè sis rex super Israël. Atque stupendam ac mysteriosam tam severâ & irrevocabilis sententiæ subiecit rationem: Porro triumphator in Israël non parces, & pœnitentiæ non flectetur, neque enim homo est, ut agat pœnitentiæ.*

Hæc sanè primo intuitu non exignam mihi parit sententiæ admirationem; quoniam contra omnia supra dicta directè militat, atque centenis,

apertè videtur sacra Scripturæ contradicere locis. Etenim ipsemet pius & benignus Dominus per Jeremiam ad homines peccatores clamavit: *Revertimini filii revertentes, dicit Dominus: quia ego vir vester: & assumam vos unum de civitate, & duos de cognatione, & introducam vos in Sion. Et v. 22. Convertimini filii revertentes, & ego curabo a versones vestras. Quomodò itaque audeat dicere Samuel: Non parces, & pœnitentiæ non flectetur? Attamen immutabilis manet sententiæ, & non obstante eo, quòd Saul rursus, ut misericordiam obtineret, peccatum fuerit confessus. 30. dicens: Peccavi, non est exauditus. Imò quavis Samuel amarè luxerit Saullem, ut testatur Scriptura vers. 35. Verumtamen lugebat Samuel Saullem, Nihilominus omnis conatus, omnes preces in vapum. Dixit namque Dominus ad Samuellem; *Vsquequo tu luges Saul, cum ego projecerim eum, ne regnet super Israël? Ubi tamen eadem veritas infallibilis per Jeremiam ait: Si flecteris Moses & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum. Id est furore delicta illius non puniam, sed misericorditer dimittam. O dura sententiæ! ô absconditum judicium! Non parces &c.**

Stuporem hujus non parùm adauget secunda, quam registratam comperimus de Davide, historia 2. Reg. cap. 12. is de mandato Dei per Prophetam Nathan admoneri & accusatur fraudulentum homicidii, & abominandi adulteri: *Quare contempsisti verbum Domini, ut faceres malum in conspectu Domini? Virum Hothaem percussisti gladio, & uxorem illius accepisti in uxorem tibi. Itaque hæc dicit Dominus: suscitabo super te malum de domo tua &c. Qui sua agnita feciditate, confestim deprompsit pœnitentiæ verba, humiliter Domini deprecans clementiam: Peccavi Domino. Sed attendite diligenter ad præfens instructum quid meruerit audire responsi. Ait Nathan: Dominus quoque transulit peccatum tuum: non morieris, ah, quæ differentia inter David & Saul! cum ille gratum accepit judicium, hic vero duram reprobationis sententiæ! uterque Israël rex, attamen rejicitur, ille accipitur: hic dumtaxat Achib regis Amalei miserus fuerat; ille duo detestanda commiserat scelera: hic bis ingemiscens clamat: Peccavi, ille tantummodo semel; nihilominus hic non exauditur, illi vero dicitur: *Transulit quoque Dominus peccatum tuum &c. O Domine! quam inscrutabilia sunt judicia tua, & investigabiles viæ tuæ! quis hominum modò**

NON

non diceret te verè fore personarum acceptorem? rectum tamen Domine iudicium tuum.

Vers. 7.

Nodum hunc dissolvere oportet ex aliis Scripturæ verbis regiltrais 1. Reg. cap. 16. *Dixitque Dominus ad Samuelem: ne respicias vultum ejus: neque altitudinem stature ejus: quoniã abjeci eum, nec juxta intuitum hominis ego iudico: homo enim videt ea, qua patent, Dominus autem intuetur cor.* Latebat itaque intrinsecè aliquis pœnitentiæ Saulis defectus; & quamvis forinsecus sincerus æstimaretur dolor, attamen vitiatuſ erat eo, quòd peccatum suum non desertaretur ob Dei offensam, verùm ob suam infamiam; unde dicebat: *Sed nunc honor me coram senioribus populi.* Et regni quoq; deperditionem; plus enim cor ejus percussierant hæc Samuelis verba: *Projecit te Dominus rex sis Rex,* quàm divini mandati transgressio. Unde quamvis clamaret Saul, *Peccavi,* attamen obmutuit, quia ei tertia *ludis*, id est confessionis necessaria defuit littera D, & debitus atque essentialis ad veniam impetrandam dolor, quoniam ut rectè ait Augustinus: *Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati, & amor Dei.* In peccatoris igitur conversione est Dei operatio, cor convertentis. Deinde actus fidei, & timor suppliciorum ex fide conceptus. Neque hic sistit Augustinus, (quod attente contrariæ parti est annotandum,) sed pergit: *Postea motus, spei de venia consequenda. Postremò ætus charitatis, quo peccatum displicet propter seipsum, & non propter timorem pœna.*

Vers. 19.

Davidicum *peccavi* permaximè dissimile erat, quoniam audè clamabat, *peccavi,* ut Saul, sed addebat, *Domino,* nullum habens planè ad temporale respectu, sed dumtaxat perponderans gravissimam Dei offensam, ideoque audire meruit summo cum gaudio, & solatio, *Transtulit quoque, &c.* quod non obscurè videtur ipsemet insinuate Psalm. 93. *Secundùm multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tua latificaverunt animam meam.* Ad quod ait Hieronym. *Hoc est quod dicit, quotidie egi pœnitentiam, toties me consolatus es. Vnam sudi lachrymam, unam merui consolationem, decem sudi lachrymas, decem me-*

rui consolationes, quantumcumque fuit pondus pœnitentiæ, tantus fuit & consolationum numerus.

Sed dicit aliquis, quo modo humanum cor peccatis induratum poterit emolliri, & ad tam perfectum dolorem excitari? Audi, ô Christiane! salutare à S. Thoma à Villa-Nova consilium: *Considera, Dei bonitatem, clementiam, & amorem erga te, & multiplicem ejus beneficentiam & dona, qua tibi dedit; quomodo te sustinuit, & expectavit in multa patientia, quomodo pro offensis multa dona dedit. Offensus rogat, ut redeas ad illum, & considera tuam duritiam, pertinaciam, ingratitude, & pravitate. Quàm male respondisti tam bono patri, quomodo contemnis momentem, despicias vocantem, sine timore & reverentia pro nihilo habes illum offendere, & mille injurias facere.* Et infra: *Hac & similia profundè considera, & si non lapis es, movebitur certè cor tuum, & mollescet in lachrymas tanta Dei bonitate, & tantà ingratitudine, & malitiã tuã considerata, & in meditatione tua exar descet ignis amoris, & doloris calore succenderis. Etenim sedula & pia consideratio, ut potè efficax ad Dei amorem motivum, ser vilem timorem contemnet, & filialem amorem cordibus nostris imprimet.*

Audistis, Auditores, & finio, valde prolixè, & forsitan usque ad tedium pœnitentiæ, & confessionis potentiam, atque necessitatem: percepistis, ut spero, & quomodo illa sit facienda: intellexistis inter Davidis & Saulis *peccavi*, maximum discrimen, rationemq; cur grata illius Deo extiterit pœnitentiã, alterius ingrata. Adhortor itaque vos in visceribus JESU Christi, ut imitemini Davidis vestigia, & rectè clametis ad exauditionem, & non cum Saule vociferante obmutescatis ad perditionem, quatenus debito dolore ex Dei offensa excitato, cuncta obliterentur, & deleantur vestra delicta, ut mereamini audire cum Davide, *Transtulit quoque Dominus tuam iniquitatem,* atque sic æternam adipisci beatitudinem, quam vobis omnibus & mihi impertiat misericors Dominus, Pater, & Filius, & Spiritus S.

Amen.

In Domin.
Compass.

FERIA SECUNDA,

Dominicæ tertiæ Quadragesimæ.

Quanta audi vimus facta in Capharnaum, fac & hic in patria tua. Lucæ cap. 4.

Fulgentissimum illud Ecclesiæ Romanæ jubar S. P. N. Augustinus lyceos subtilis ingenii sui oculos in varias abominandas, quæ in depravato suo ævo dominabantur, iniquitates conjiciens, ardentissimo ad proximum suum erudiendum instigatus zelo, omni studio, atque industriâ perniciosissimum omnium, quod in agro fallacis mundi disseminavit infernalis agricola, divino suo calamo exprimere conatur venenum; quod non tantum animæ est nocivum, verum etiam corpori pœnibile. Quod, ut assequeretur, pro infallibili, atque irrefragabili statuit fundamento, mensuram impietatis, ac peccati gravitatis debitam, & justam debere desumi ex perniciosis ejus effectibus; etenim sicut causa à bonis laudatur, ita à malis vituperatur. Hoc posito, clamar illud fore invidiam erga fratrem; & confestim à damnis, quæ infert, suam stabilit sententiam, dicens: *Quia omnes virtutes concremat, omnia mala generat.* Et exaggeratis quàm plurimis malis ab invidia promanantibus, concludit: *Quidquid boni operis virescit in homine, pestis invidia perdit.*

Hæc Augustini doctrina videtur inniti communi omnium Theologorum opinioni, unanimiter asserentium, charitatem inter omnes virtutes tam infusam, quàm acquisitam, tam theologicas, quàm morales, ad instar Solis inter alia firmamenti astra eminere. Et bene, quia, sicuti omnia astra suum lumen à Sole emendicant, ita omnia opera moralem suam bonitatem à charitate participant, & sicuti sine Sole ejusque influxu, cunctis viventibus necessario, inferiora suam deperdunt, ita quoque omnia hominum pia opera, nisi à calore charitatis foveantur, emoriuntur, atque languescunt, teste Apostolo: *Si habuero prophetiâ; & noverim mysteria omnia, & omnem scientiam; & si habuero omnem fidem, ita ut mentes transferam,*

charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Ex hoc fundamento legitimam Augustinus elicit consequentiam; ergo, quod vitium aliquod magis contrarium est charitati, eò majorem in se continet malitiam, & violentius evomit venenum. De invidia verò ait Augustinus: *Vbi est invidia, amor fraternus esse non potest: quia, qui invidiât, non amat. Et qui non diligit, inquit Joannes, manet in morte.*

Idcirco Angelicus Doctor S. Thomas Aquinas magistri sui Augustini insistentis doctrinæ, invidiam maximum asserit fore mortale peccatum, quia directè opponitur charitati. Est enim capitale, quia ex eo plurima alia pullulant vitia. Primò *surratio*, quâ quis studet clanculò alterius diminuerè, imò quandoque extinguere gloriam. Secundò *detractio*, invidus enim occulta proximi sui revelabit peccata, plenâque buccâ propalabit, imò quod detestandum est, etiam falsâ ei affingerit, ut illius impediât promotionem, & ex eminentiori deturbet statu. Tertio, *gaudium in adversis proximi.* Quarto, *afflictio in prosperis proximi*; invidus namque in confratris exultat damno, & in illius torquetur emolumento, teste S. Cypriano dicente: *Quos sunt prosperitates hominum, tot sunt tormenta invidorum.* Quod clarissimè quoque attestatur S. Augustinus: *Et reverà fratres, quod infelici viro præstas invidia, quem in secreto conscientia quibusdam unguis livor ipse discerpit, & alienam felicitatem tormentum illius facit, quam inquam, mercedè ex odio suo recipiet, nisi horribiles anima tenebras, & confusam mentis horrorem, qui vulsu semper animoque moerentium voto, quo vult alteri nocere, se cruciat, quem savissima exagitationum stimulis, ab omni consilio & mentis sobrietate deturbat?* Et infirè ait: *Sicut enim arugo ferrum, ita invidia ipsam animam,*

Aug. to. 9.
er. 5. in ep.
Ioan.

D. Th. 2. 2.
q. 36. art. 3

Cyprian.
ser. de zelo
& livore.
Aug. serm.
83 de tempore.

Aug. serm.
18. ad Fr.
in Erem.

1. Corinth.
5. 33. v. 2.

animam, in qua est, interimit & consumit. Et sicut ajunt viperas, dilacerato & disrupto illo ipso materno utero, in quo concepta sunt, nasci, ita & invidia natura illam ipsam animam, à qua concepta est, & consumit & perdit.

Patet hoc luculenter in perfidis Iudæis, qui Christi Domini veri Messia gloriofa cernens opera, manifesta miracula, præ rabie insaniunt, illaque irrident & malevola linguâ student extinguere. Etenim, si demonium ejiciat, id virtuti adscribunt diaboli: *In Beelzebub principe demoniorum ejicit demonia.* Si aquam in vinum convertat, ei potatoris attribuit nomen: Si populum rectam & veram doceat doctrinam, seductor nuncupatur. Si Capharnaum signa & portenta demonstraturus ingrediatur, incolæ invidi infami blasphemiâ, etiam ea cum proprio damno impediunt, potius volentes cæcos suos, claudos, mutos &c. retinere, quam stupenda ipsius aspiciere miracula, *Medice cura te ipsum.* Undè ait S. Ambrosius: *Dominus aspernator invidorum est, & ab iis, qui divina beneficia in aliis persequuntur, miracula sua majestatis avertit.*

Verùm, quia hoc pestiferum vitium à Phariseis, & antiqui testamenti plebe promiscuè ad depravatam hoc descendit sæculum, idque inter Christianos passim regnat, & dominatur, in præsentis discursu conabor illius gravitatem, damnum, proventum, & invidorum tormentum paulisper per vitibus exaggerare: Pro quibus augendis unanimiter imploremus Spiritus S. gratiam per dilectam ejus sponsam Mariam, salutantes illam Angelicâ salutatione, Ave gratiâ plena &c.

Quanta vidimus facta in Capharnaum, facta hic in patria tua.

S. P. N. Augustinus mentis suæ oculos in abominandum hoc conjiciens monstrum, considerans ipsorummet invidentium remorsum, atque internam inquietudinem, aliorum peccatorum excusat gravitatem, nimirum luxuriam ob delectationem, ac voluptatem, avaritiam ob aurum & argentum, ebrietatem & crapulam ob sensualitatem, ambitionem ob honores, atque dignitates diminuit. Verùm, nec micam, nec umbram delectationis, sed è contra, quàm plurimum tormenti & vexæ in invidia comperiens, exclamat: *O invidet qui nunquam quiescere potes. An ignoras, quòd omnis malitia habet aliquam felicitatis umbram? Sed tu ipsa invidia, nequissima pestis, tormen-*

tum sine refrigerio, morbum sine remedio, laborem sine respiratione, poenam sine intermissione, famam sine saturitate habere videris. Et concordat cum Augustino S. Cyprianus: *Mala cetera habent terminum; invidia autem jugiter permanens, & sine fine peccatum.*

Horum S. S. P. P. conceptum egregiè attingit princeps Philosophorum Aristoteles dicens: *Cum multa in se mala habeat invidia, hoc solum bonum habet, quòd maximum sit malum invidentibus.* Hesiodus Aristotelicè subscribit opinioni, dum ait: *Invidia est pessimum quid, sed habet quoddam pulchrum in se, consumit enim invidentium oculos, cor, manus &c.* S. Gregorius pulcherrimum (non per ironiam loquor) eminenti huic vitio ateribuit eneomiũ. *Invidia aequissima & iniquissima.* Et rectè ac ingeniosè. *Iniquissima juxta insignè* (modò ironicè) ob præclaros effectus illiº elogium, quod ei adscribit S. Gregorius: *Invidia postiferum malum hominè in diaboli conditionem, ac in demonem immitissimum convertit.* Per eam mors venit in mundũ, propter ipsam Abel est interemptus. David cadis periculum subiit, in quòd summa rei est, maximeq; detestabile, & Iudæi Christum interfecerunt:

Juxta illud Marci: Sciebat enim, quòd per invidiam tradissent eũ summi sacerdotes. Et pergit, laudii invidiæ quidpiam detrahare veteris S. Doctor: *Invidi adversũ aliorũ fortunã, ut Scarabai alieno stercore nutriuntur. Aequissimaverò; quia propriæ iniquitatis est ultrix. Nullus invidus, inquit Augustinus, ut alterem ladat, non sibi antè tormento est, poenam peccati sui patitur, dum nocet.* Unde Augustinus quemlibet hominem conans à tanta avertere pernicie, vehementius in illam invehitur loco jam citato: *Reverà fratres, quid infelici viro præstat invidia, &c.* Idcirco ridens & explodens abjectam invidorum naturam, & stupendam dementia, ait in ipsorum solatium: *Vellè invidos habere oculos, & aures per omnes civitates, ut de omnibus profectibus torquerentur.* Rectè itaque concludo, quam optimam fore S. Gregorii de hac peste sententiam: *aquissima, & iniquissima.*

Verùm ea, quæ de invidiæ malitia succinctè dicta sunt, ejusque effectibus, ut luculentius cõsili- bet innotescant, operè pretium est parumper prolixius de ea differere. Exordior à scriptura Gen. cap. 4. Cain ob execrandum fratricidium à Deo misericorditer dumtaxat multatus è propria terra exiliũ, vehementer contra latam conqueri videtur sententiam dicens: *Omnis, qui invenerit me, occidet me.* De quo non tantum ego,

Gregorius
Naz. ord.
de seipso.

Marc. c. 15
vers. 10.

Aug. l. con-
tra secun-
dum c. 4.

Aug. serm.
83. de tẽp.

sed quàm plurimi exactissimi S. Scripturæ obstupescunt interpretes. Etenim, qui possibile est, ut ille, qui unicâ solummodò fruatur vitâ, eam sibi à quolibet obvio vereatur ademptum iri?

Ad hunc nodum dissolvendum, aut labyrinthum evadendum, non absolum fore judico prius alium scripturæ locum pro Ariadnæ filo tantisper enucleare, qui registratur lib. 1. Reg. cap. 22. Saul, nescio quo instinctu in aulicos suos stomachatus, in asperissima hæc prorupit verba: *Quoniam conjurasti omnes ad verum me, & non est, qui renunciet mihi, maxime cum filius meus sædus inierit cum filio Isai Non est, qui vicem meam doleat ex vobis.* Quoniam nemo è tota scriptura tanti doloris & mœstitiæ potest gentinam expiscari rationem, nisi ex exitiali peste invidia, quæ adedò jact Saulis possidebat animum, ut Textus dicat: *Porro cum reverteretur percussio Philistæo, David, egressa sunt mulieres de universis urbibus Israël; & præcinebant: percussit Saul mille, & David decem millia. Iratus est autem Saul nimis, & displicuit in oculis ejus sermo iste: dixitque, dederunt David decem millia, & mihi mille dederunt: quid ei superest, nisi solum regnum?* Et pauldò post subjungit scriptura: *Non reclus ergo oculis Saul aspicebat David.* Et quid obsecro inde? Infatiabile profectò in innocentem odium, & insanæ subsecutæ sunt persecutiones, ut tantisper scripturistæ evidenter constat. De hac tortura, de crudeli hoc tortore invidia lamentabatur Saul, & neminem sibi esse solamini conquerebatur: *Es non est, qui condoleat mihi.*

Hoc ipsum malum intima cordis Cain torquebat viscera; etenim, si contigisset eum in obvium quemdam incidere hominem felicem, invidiâ crepâisset: si verò in miserum, gaudium & latitiâ exultâisset: sicque in bonis proximi tristitia, & in illius miserii complacentia peccando, mortuus fuisset. *Anima enim, qua peccaverit, ipsa morietur.* Ita divinè hoc explicat S. Bonaventura in opusculo intitulato salutis: *Comparatus invidus Cain de quo dicitur: omnis qui invenerit me, occidit me: invidum namque interficit omnis homo, quia, aut videt bonum in homine, & tunc dolet, aut malum, & sic gaudet. Et sic in omni homine peccat, & morietur per peccatum.*

Hinc Augustinus sustinet Doctissimum Plutarchum optimè invidum comparare tigridi; quoniam tigris ex innata sua natura nulla dulcedine demulceretur, ut docent naturalistæ. Imò, cum

omnia animalia quantumvis sæva uterique firmosonò musices conceatu parum per mansuecant juxta Plinium, & Clementem Alexandrinum, asserentes cervum, serpentes &c. solo fistularum sono à venatoribus capi, solè tigris musicalis instrumenti suavitate amplius incenduntur, suntque crudeliores, imò in tantam aguntur rabiem, ut in se quoque vindicativæ, seipsas discerpant & dilanent.

Haud dissimiliter invidus, dum felicità & prospera de proximo audit, fortunamque ei intelligit ad nutum deservire, tristatur, & quod reclus corde placet, ipsum crudeliter torquet. Unde divinè ait Augustinus: *Invidus agit cunctis diebus vita sua, intus & extrâ. Seipsum primò vulnerans, seipsum primò infestans, seipsum primò lacerans.* Invidus quoque optimè assimilari potest cuidam avi nominatæ Nibo in India valdè communi: quæ, ut ipsi rursus docent, sole splendente, serenaque existente aura, in nido suo tristis remanet, nubilo verò tempore, & tempestus evolat, suavique suo cantu audientium aures demulcet. Etenim in proximi felicitate invidus gemit, & tacet, si verò tempestas ingruat infortunii, atque adversæ fortunæ contrâ eum, exhilarescit, & summo cum applausu cunctis luctuosam ejus enarrat ruinam.

Potest quoque quàm optimè comparari invidus, ut sentit S. Bonaventura, nocturæ. Audite illius verba: *Similis est invidus nocturæ, quæ de nocte videt, de die excacatur: sic invidus luce excacatur, unde debet illuminari, de nocte videt, quia ocularissimus est in videndis defectibus. Imò quod magis est, in cunctis aliorum invidus pessimè interpretandis actionibus sudat. Invidus, si Basilio credaratus, Fortitudinem vocat audaciam: modestiam verò sine sensu hominem: justum immitem: liberale, ut prodigum taxat. Domesticè frugalem, avaram dicit. Etenim omnis virtutis speciè in vicina vitiis nomine convertit, nusquâ calumniâ rebus laudatis deficiente.*

Unde de Attico narrat Pontanus, ipsum interrogatum, quodnam collyrium aptius, efficaciusque esset oculorum perspicacitati à Friderico Imperatore, ingeniosè respondisse: *Nihil invidia huic malo præstantius asstimaverim.* Divinè id totum comprobatur Augustinus in hunc Matthæi locum: *Nonne hic est filius fabri? Non sic nubes calum, nox diem, solem caligo, quomodo mentem caecat & tenebras invidia.* Livor Judaicus hoc probat, qui Christi sapientiam miratur, virtutes stupet, attollit opera dictis suspicis, & nè in ipso divinitas videret.

Verf. 8.

1. Reg. cap.
28. v. 6.

Aug. serm.
48. de tēp.

videatur. Deitas sentiatur, carnalium parentum naturam commemorat ac divulgat. Et infra: hic est fabri filius, sed fabri non dicebant cœli & terra, ut arte vili lateret Authoris & Deitatis nomen, & sub fabrilis nomine absconderent. His rursus adimplatur Basilus, invidum vulturi & muscæ comparans: Sicut vultures, inquit, ad malè olentia corpora, prateritis amenis & odoriferis locis, feruntur, & musca sana prater volantes, ad ulcera festinant: sic invidi splendida, & magna, & præclare facta ne intuentur quidem, sed putrida invadunt. & ut arugo ferrum, sic invidia, quem infecti animum, consumit. Hoc ipsum quoque Ethnici ingenue fuere confessi. Ut Themistocles, de quo narratur, eum adhuc adolecentem, dum nondum aliquid præclari facinoris ostentarat, dixisse: Nondum invideri sibi. Nam sicut cantharides vegeto maxime tritico innaescuntur, & ros pulcherrimè florentibus: sic invidia maxime invadit viros bonos.

Dixi antea invidiam intimè invidum cruciate. Sed vultisne scire quantum? Ausim dicere plus quam intolerabilia inferni tormenta. Luc. cap. 16. mentionem faciens pœnæ damnatis infligendæ ait: *Ibi erit fletus & stridor dentium.* In quo summopere demitor; etenim cur ibi voraces non afferit fore ignis flammæ, fœtores, tenebras, vermem conscientiæ &c. sed dumtaxat fletum & dentium stridorem?

Ad hanc difficultatem enodandam, operæ pretium erit divitis epulonis libellum supplicem in memoriam revocare. Hic præ ardenti nimium æstuans igne, totaliter sitibundus pro linguæ suæ refrigerio ad patrem Abraham sic exclamavit: *Miserere mei, & mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.* Quam petitionem maturè perponderans S. Chrysológus subtiliter notat tó intingat, & ait: *Mitte Lazarum, ut intingat, non, ut deserat aquam: ex quo argumentatur, ergò juxta est aqua. Sed si juxta te aqua, quare de proximo non sumis? Sed passus infamem repulsam, aliam offert supplicem, inquit Chrysológus: Rogo ergò te pater, ut mittas eum ad fratres meos. Antè dixit mitte ad me, modò dicit mitte ad fratres meos.* Sed cur tam instanter Epulo Lazari è cœlo expostulat dimissionem? Ah invidia eum terribiliter torquet, pati namque non potest tantam pauperis & abjecti in sinu Abraham decumbentis felicitatem, & summam suam in æternis tormentis miseriam. Sic divinè explicat præfatus

Doctor: *Dolet, ait infelix, ne videat felicem, quem aliquando viderat infelicem. Et sub specie pietatis ad pristina vulnera, ad prateritos gemitus Lazarum vult redire, quem primâ petitione ad suos devocare non potuit cruciatus. Et post pergit: Vi video non est novelli doioris, sed li voris antiqui, & cœlo magis incenditur, quàm gehennâ.* Et hinc ait Evangelista, relictis aliis pœnis inferni, *ibi erit stridor dentium*, id est, summa invidia, quæ plus damnatos, quàm ipsemet ignis cruciabit, juxta illud Psalmistæ: *Peccator videbit & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet.*

Et illud ipsum ipsemet ingenue confitentur damnati; de iis enim ait Sapiens: *Videntes (nimirum aliorum felicitatem) turbabantur timore horribili, & mirabuntur in subitatione insperata salutis. Dicentes intra se, pœnitentiâ agentes, & præ angustia spiritus gementes: hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improperii. Nos insensati vitam illorum putabamus insaniam, & finem illorum sine honore: ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos fors illorum est. Hæc dixerunt in inferno, qui peccaverunt.* Verum quare de horrendis gehennæ flammis, aliisque ineffabilibus pœnis non conqueruntur miserii? quia vehementius torquentur alienæ felicitatis aspectu & invidiâ, quàm crudeli & formidabili ignis ardore. Hinc Deus ad tormentorum complementum damnatis ob oculos ponit prædestinatorum quietem ac securitatem. *Cum videritis,* inquit Lucas, *Abraham, & Isaac, & Jacob in regno Dei, vos autem expelli foras. Ut testatur Cajet. dicens: Ad cumulum damnatorum pœna adjicitur salus futura nationum mundi. Nihil enim sic invidum torquet & discrediat, quàm si felicitatem aliorum videat.*

Quapropter invidus tantâ exagitur rabie, ut etiam cum proprio suo detrimento damnatum proximo studeat inferre. Ad quod evidenter demonstrandû optimè quadrat facta quædam è scriptura eruta historia, registrata lib. 1. Reg. cap. 5. ubi narratur, quomodo Philisthæi à populo Israëlítico arcâ captâ usi fuerint, quidve de ea fecerint. Collocârunt illam primò in templo Dagon idoli sui, quod bis concidit & comminutum est, attamen, nec idè eâ conservare destitêrunt. Verum, videntes Azothii continuò magis & magis manum Domini aggravari, ut ait Scriptura: *Et facta est confusio mortis magna in civitate, Plagâ & stragem communem veriti, exclamârunt: Non maneat arcâ Dei Israël apud nos: quoniâ dura est ma-*

Chrysológ.
serm. 123.

Psal. 111.
vers. 10.

Sap. c. 5. v.
2, 3, 4, 5.

Luc. c. 3.
v. 28.

Vers. 7.

Vers. 25.

Vers. 26.

nus eius super nos, & super Dagon Deum nostrum. Sed obsecro ò curiosi auditores annotate! quò arcam remiserint? Inquit textus ipsos hoc super negotio maturum inisse consilium: Et mittentes, congregaverunt omnes Satrapas Philistinorum ad se: & dixerunt: quid faciemus de arca Dei Israël? Responderunt Gethai, circumducatur arca Dei Israël.

Vers. 8.

O infantum consilium! ò perniciofa suggestio! ò Gethai, necdum ruina, strage, atque Azothiorum abundè satis edocti estis damno? parum est; videntur respondere, circumducatur. Sed quid inde evenit? Audite scripturam: Illis autem circumducentibus eam fiebat manus Domini per singulas civitates interfectionis magna nimis. At quò notatu dignum, adhuc in sua persistentes pertinacia, arcam in Accaron miserunt, & tandem continuè cernentes plagam, ad Israëlitas.

Vers. 9.

Nunc quare, cur obsecrati Philisthai tot jam experti damna, citius ad Israël Dei arcam non destinarint, sed ijs non obstantibus, eam penes sese septem mensium spatio retinuerint? Ad hoc quaesitum dissolvendum, placet lepidam simulque stupendam commemorare historiam. Versabantur in aula potentissimi Darii Regis duo fideles ipsius aulici, quibus gratus princeps in prompti servitij mercedem desiderans gratificari, quodam tempore ambos ad se accersit mandavit. Petiitque ab utroque, quòd quilibet sibi impertiri cuperet beneficium. Hac tamen adjuncta conditione, quòd primo eligenti unum duntaxat, secundo verò duplum tribueret. V. g. si primus mille demandasset aureos, alter duo millia recepisset. Cumque hi, intellecta Regis mente, inter sese diu fuissent altercati (erat enim uterque alteri invidus) quoniam primò suum aperire desiderium, tandem unus in hæc prorupit verba: Ego ò Rex exposcilo, ut mihi mox dexter eruatür oculus: de quo summo perè obstupescit Rex, rogavit, quæ cum invaderet dementia? Cui ipse: Hoc summo mihi est sobatio, ac gaudium, me coelitem tantum futurum, & adhuc potentem intueri inimicum meum utroq; orbum oculo. O pestiferum malum! ò exitiale venenum! ecce, quid crudelis hæc efficere possit bestia invidia. Etenim invidus proprium vilipendit, & quoque animo patitur damnum, dummodò majorem in inimico intueatur afflictionem. Unde Thales magni & rari ingenii vir, scitatus à quodam, quo pacto adverse fortuna ictus quispiam ferat facillimè? Acute respondit: Si inimicos videat detereius affectos. Tanta enim est invidia vis, ut omne nobis malum extinguat, si inimicum pejore habere intelligimus.

Nunc capietis pertinacium & obsecratorum Philistinorum intentam. Experiencia didicerant hanc mirificam Dei arcam stupenda sæpe sæpius in Israël favorem ostentasse portenta atque prodigia; veriti itaque, ne forsitan jurato hosti par, & simile rursus beneficium ex illius præsentia adveniret, maluerunt propriam stragem pati, quam inimici prosperam fortunam intueri: Circumdatur, inquirunt. Hoc appositè sic explicat Iosephus: Qui hostibus invidebant, eosque tanto presidio desistens optabant, retinendam esse suadebant, tolerandaque propria damna, ne ex reditu arca hostibus immensa lucra provenirent. Hac est enim invidentium natura, ut malint propria mala pati, quam aliena bona intueri.

L. de antiq. Iud.

Hoc apprinè corroborari potest ex quibusdam sacrae Scripturae locis. Quorum unus regitratür Matth. cap. 8. ubi legimus, quòd Christo Domino intranti regionem Gerasenorum, occurrerint Duo, habentes demonia de monumentis exeuntes sævi nimis, ita ut nemoposset pertransire per viam illam: Alter verò Marei cap. 5. ait enim Evangelista: Occurrit, scilicet Christo, de monumentis homo in spiritu immundo, qui domicilium habebat in monumentis: & semper die ac nocte in monumentis erat. Ad quòd obstupescit Chrysologus curiosè indagat, cur infernalis hostis miseris homines in sepulchris, in quibus nil nisi scætores, corrosa ossa & putrida caro reperitur, vivos quasi recouderet, & cur illos ad campos amœnos & spatiosos non deduxerit, sicque & ipse loci gratiã gavisus fuisset amœnitate. Ah respondet hic S. Doctor, hunc scærum rursus enixa est fatalis mater invidia. Ecce, ne homo bono aliquo fruatur, sed, ut malo torqueatur, mavult etiam ipse scætores & malevolentiam sustinere. Die ac nocte in monumentis erat, nam ut invidus, potius vult cum homine putrescere & scætoribus affici, quam cum eo inter delicias verjari.

Vers. 28.

Vers. 5.

Gen. 12

Vers.

Vers.

Quapropter Chrysologus attentè perpendens inextinguibile diaboli in hominem odium, & execrandam invidiam, asserit indefatigatum ejus laborem, omnem industriam, qua miseris animas voracibus suis unguibus depradati, & ad æternum deducere satagit præcipitium, ex ea, tanquam ex vero & unico fonte scaturire. Unde, annotatis his Patrisfamilias responsi verbis rogantibus: Domine, numquid bonum semen seminasti in agro tuo? unde ergò habet zizania? Matth. cap. 13. Inimicus homo hoc fecit. Divinè responderet: Vt periret divina messis (scilicet ex superfeminatione zizanio-

Vers. 27.

Vers. 28.

vaniorum) sed hoc ad lucrum quid pertinabat inimicis nisi quoddam invidia spiritus hominum damnatum, suum compute lucrum, & quod perierit hominibus, hoc astringet acquisivisse. Sed quantum diabolo invidia intulerit damnatum, mox infra ostendam.

Verum, quid ulterius tempus tero enarrando horrenda enormis invidiæ peccati damna? Etenim vel unica, pro notabili invidia videtur sufficiens doctissimi Demosthenis sententia, dicens: *Invidia prorsus indicium est malitiæ & vitii natura, nec excusationem habet, propter quam consequatur veniam hoc malo affectus.* Attamen quandoquidem à mundanis detestabilis hujus sceleris scabies speciosa quandoque cooperiatur elyptothecâ; non displicet (modò auditorio non solum fastidio) plura ejus depromere nocumenta.

In primis invidia sanguinem fitit etiam con sanguineorum, quia illâ in tantum invidi obcoatur mens, ut omne damnatum proximi sibi æstifitit lucrum. Nonne annotatis, in quantum fabiam iniquissima hæc bestia egerit filios Jacob, in innocentem fratrem Joseph? Ecce, eminus eum aspicientes, statim illius sanguinâ, ut furiosi leones, inhiantes, ajunt: *Ecce, somniator venit, venite, occidamus eum.* Verum prunogeniti Ruben precibus liberatus, in cisternam veterem injicitur, tandemque Judæ consilio ex ea eripitur, & Ismaëlitis venditur. At, quod maximè notandum est, tanta adhuc ipsis restat sanguinis fitis, ut etiam eam umbrâ & specie illius conentur extinguere, tunicam ejus in sanguine tingendo: *Tulerunt autem tunicam ejus, & in sanguine hadi, quem occiderant, tinxerunt.* Idque ut ex ejus intuitu miser pater, quia præ cæteris diligebat Joseph, acrius affligeretur, *In speciem,* ait Basiliius, *vestem compositam patris offerunt manibus, quasi nequeant sine sanguine invidiam extinguere.* Hinc Jacob cernens cruentatam tunicam, exclamavit: *Tunica filii mei est, fera pessima comedit eum, bestia devoravit Joseph.* Et optimè sanè, quia invidia crudelissima est bestia, quæ nemini parcat.

Plutarchus famosus Historiographus de genoso quodam Republicæ Atheniensis duce commemorat, quod ipse post triumphalem in urbem ingressum, ob insignem reportatam de inimicis victoriam, atque debellatam civitatem *visito,* rogatus à senatu, ut coram populo tam difficilem expeditionem, præliique successum enucleatè enarraret, serie rerum recensitâ, gladio suo incubuit, seseque propriâ manu necavit, in hæc prorumpens verba: *Colligo me invidiam acquisivisse per hanc*

victoriam: *hæc non quiescet, nisi me mortuum videat.* Gloriosius autem judico propriâ manu mori, quàm invidiorum.

Idem ad hoc propositum insigne refert Phocionis dictum. Hic à suis (quantumvis optimè de republica foret meritis) ad mortem condemnatus, jus judicii indagans, hæc protulit verba: *Iuræne, an injuriâ occidero me vultis?* Ad hoc Senatus: *Respondemus, quibusdâ videretur jure.* Ad quod divinè replicavit Phocion: *Quando modò hoc scietis, non cognitâ causâ?* Verum, cum ipse obturatas judicum experiret aures, propius accessit, altiusque exclamavit: *Ego fateor me injustè (ironicè loquebatur) egisse, & morte dignam fore meam reipublicæ administrationem.* Sed affectas nullius criminis reos (sicut nec illi sunt) indigitans condemnatos, subjunxit: *Istos vero cur occidetis, qui nihil deliquerunt?* O iniqua, ô infamis, & toti posteritati non tantum ludibrio futura, sed maximo opprobrio sententia? vix certè eam ausus essem declarare, (nisi me innocentia Phocionis, & quàm plurimorum etiam in moderno ævo commune illud, tum in ecclesiasticis, tum in secularibus urgeret vitium,) attendite illam itaque Auditores: *Responderunt, quia amici tui sunt.*

Sed heu! quantum dolendum est & plangendum, quod tam nocivum in hoc sæculum serpsit venenum! Fateor, diabolus pater est invidiæ, & hujus mali origo; sed insignes ubique & sedulos filios habet sequaces. Pro proba mea, (ut brevior sim,) aperiam status cujuslibet conscientiam. Nonne videmus, & indies experimur, in omni statu à non interessato alterius arripi causam (quod tamen frequenter in extremum amati vergit detrimentum) ubi nulla contra tertium vindictæ aut inimicitia subest materia. Lex Christi habet: *Alter alterius opera portate, & sic adimplebitis legem Christi.* Et mundani è contra onus alterius humectis, alterius onere onultis superaddunt. Sed quæ æquitas? quæ justitia? Ah! huiuscemodi respondebunt interrogati, quæ æquitas, &c.? Quæ talem persequimini? adinstar Phocionis judicum: quia amicus talis est.

Nec certè hoc vitium à clauastro, clericatu & monachismo exulat, sed evidenter quàm maximè regnat. Unius enim causam, quamvis tamen non aded grati, ob alterius invidiam assumere, etsi non judicem obvium, attamen arbitrator non adeo rarum. Quod autem hæc bestia invidia (& quidem promiscuè) in aula regia dominetur, docebit nos miser & afflictus David, profugus à facie Saulis,

Ad Galat.
c. 6. v. 2.

Gen. c. 37.
v. 19.

Verf. 32.

Verf. 33.

Vers. 3.

Sauls, 1. Reg. cap. 29. ubi narratur, illum, quantumvis Regis Achis percharum, ex aulicorum invidia ex aula fuisse ejectum. *Ait Achis ad Principes Philistinum: nonne ignoratis David, qui fuit servus Saul Regis Israël, & est apud me multis diebus vel annis, & nunquam inveni in eo quidquam in die, quod transfugerit ad me, usque ad diem hanc? Quibus auditis Regis de Davide encomiis, in ac furore accensi sunt Satrapæ, & invidia contabescentes in innocentem vehementer insurrexerunt, Regisq; persuaserunt, ut eum dimitteret. Irati sunt autem ad versus eum Principes Philistinum, & dixerunt ei: revertatur vir iste. Achis intellecta hac invidia, veritus forsitan perniciosam eorum conjurationem, petitioni privatæ acquievit, etiam in vitus. Ait enim Scriptura ibid. vers. 6. Vocavit ergo Achis David, & ait ei: Vivit Dominus, quia relictus es tu, & bonus in conspectu meo: & non inveni in te quicquam mali: sed Satrapis non places. Revertere ergo, & vade in pace. O maledictum malum! quod etiam in depravato nostro ævo in Regum aulis quamplurimum grafiatur. Nonne enim præ oculis Indies videmus pios & rectos Reipublicæ moderatores, & justos communium bonorum administratores ex invidia ab aula arcessi, à statu atque dignitate deturbari, & fures, sanguisugos ac iniquos, qui publicum peculium in proprium vertunt commodum & lucrum, iis substitui, sicque Republicam corrumpi? Res hæc adeo obvia & clara est, ut vix etiam cœcutienti occultari queat. Quæ damna maturæ perponderans S. Thomas à Villa-Nova in tam execrandam satyrico invehitur sarcasmate, ei quam plurimas adscribens vnefficacitates. Placet ipsius verba ad amussim proponere: *Primo hoc peccatum, inquit, diabolicum est & purum malum: nam alia vitia (in quo fidelis cum Patre Augustino concordat filius) aliquod bonum pratendunt, licet inordinatè. Nam ambitiosus quarit honores; avarus divitias: lubricus voluptates: gulosus saporem; aculosus quietem: & hæc omnia bona sunt, si non nimis, & præter divinam legis & rationis ordinem quaerentur: sed invidia pura malitia est, nihil habens commodi, sed tormenti plena; nihil solatii, nihil voluptatis, nihil habet boni invidia, nisi quod torquet habentem. Secundo, invidia est vitium infame & vile, non cadit in animum generosum. Tertio, est vitium periculosum, nam unus invidus sufficit evertere unum populum: non enim caretur, quia non sentitur. Invidus nemini parcat. Sic detrahit amico, sicut inimico. Vnde bene comparatur basilisco,**

Fer. 6. Dominus, Pass.

qui solo visu occidit. *Habet enim visum fascinantem & oculum venenosum. Sicut si viserit latronem & proflerum, statim detractionis virus ostendit, etiam si eum genueris. Et infra concludit: Nisi miserum te viderit, non cessabit: sola enim miseria & paupertas caret invidiam. Quod quoque confirmat Laërtius: Felicitas semper est subjecta invidiæ: sola ergo miseria caret invidiâ.*

Hanc impietatem lynceis subtilis ingenii sui oculis perferutans Demosthenes, illam in tantum exaggerat, ut eam omni veniâ & clementiâ indignam fore judicet. Audite ejus verba: *Invidia prorsus indicium est malitiæ, & vitii natura, nec excusationem habet, propter quam consequatur veniam hoc malo affectus. Cujus doctrinæ ego quoque lubens adhæreo, & præcipue, cum eam solido opinionis S. Bernardi fundamento comperio fulcitam, audeoque audacter asserere, invidiam, divinam non mereri misericordiam ac benignitatem, illamque dico fore peccatum ad mortem, de quo ait Joannes: Non pro illo dico, ut roget quis, quia est quasi irremissibile. Pro quo evidenter demonstrando,*

1. Epist. c. 5
vers. 17.

Opetæ-premium est, curiosam parum per ventilare difficultatem, quam agitant SS. PP. ac sacræ Scripturæ Interpretes: nimirum, cur Dominus Deus erga peccantem protoplasten in tantum exiterit misericors, misericorditer illum recipiens in gratiam: è contra verò in Angelos rebelles adeo vindicativus, eos in æternas detrudens flammis. Quod aperte contrariari videtur veridico S. Pauli testimonio: *Deus non est acceptor personarum.* Intricatori sanè hæc est quæstio, quam quis primâ fronte autemet: pro qua enodanda quam plurimi plurimum desudant. Communiter eundem differentiam in minorem & majorem rejiciunt peccati gravitatem; verum quam multum laborant, ut pravius Angelorum, quam hominis peccatum fuisse ostendant. Quidam enim malitiam Adæ delicti diminunt propter humanâ fragilitatem. Alii ex diversitate adjutorii divini rationem expiscari conantur. Sed horum rationes prolixè proposui, & refelli Concione de Feria 3. Quadr. ubi ostendi, peccatum Adæ Angelorum delicto extitisse gravius. Vide locum citatum. Remanet ergo indissoluta quæstio.

Ad Rom. c.
2. v. 11.

Ibidem quæsitum dissolvi aliâ interpretatione. Modò ad præsens institutum alio utar fundamento, quod mihi suppeditat Bernardus. Sustinet hic S. Doctor, Deum omnipotenti suâ manu in eminenti excellentia creatis Angelicis spiritibus, iis statim

statim revelasse futurum mysteriū Incarnationis, illisque Verbum divinura unicum humanæ naturæ adorandum commendasse. Verum Lucifer cum suis affectis superbiâ inflatus, & invidiâ concussus, eò quòd humanam naturam, angelicâ in perfectione longè inferiorem, supra omnes Angelorum choros elevatam & sublimatam cerneret, contra divinum reluctatus est mandatum, & sese humiliare recusavit. Quæ iniquitas fatalis Angelicæ ruinæ exitit causa. Audite Bernardi verba: *Creatis Angelis, Deus Pater statim ostendit Filium suum incarnandum, & eis omnibus obrulit adorandum; unde Lucifer superbiâ tumescens, & invidiâ contabescens in hominem assumendum (loquitur tantum Bernardus de natura humana) à filio noluit subijci, sed seipsum aequalem facere appetebat Deo, & ideo meritò corrui, & sic in diabolum commutatus est. Quoniam invidia tantâ scætet maliçiâ, ut salutiferum divinæ misericordiæ obruret fontem. Et hinc est, quòd ad æternum absque ulla clementia detrusus sit barathrum. Imò in tantum, inquit Chrysologus, contra hominem accensa est invidia, ut maluerit in diabolum commutari, quàm cum homine, eo inferior, æternâ frui beatitudine & gloriâ: *Authorus lex refert, quòd Deus hominem propriam creavit ad vitam. Quòd homini terram iussit proferre fructus spontaneâ servitute: quòd bestias, pecudes, armenta humana iussit subijci potestati, ut homo laboris nescius, doloris ignarus, beatas delicias possideret, sed omnia hæc, ne haberet homo, Angelus, qui inter primos habebatur, invidiis & maluit in diabolum commutari, ne hominem plenum gloriâ (scilicet sic supra se elevatum) videret.**

Chrysolog.
serm. 148.

Audistis, benevoli Auditores, potentissimam exitialis veneni invidiæ efficaciam ac mordacitatem: intellexistis spero horrenda ex ea animæ nostræ promanantia damna; sed modò pro coronide attendite & ruminare, ut tantam commoveamini execrari malitiam, tremendam Augustini sententiam, qui invidium putridum Ecclesiæ & Christi veridicè constituit membrum, ac per consequens, cum capite Christo in gloria non unicum, sed in perpetuum abyssum cum diabolo comburendum. Verba Doctoris sunt: *Ecce patitur aliquis tribulationem, aut damnium, in corpore Ecclesiæ constitutus es. Si non doles, praefusus es. Si enim tibi esses, sine dubio doleres. Considerate, & diligenter perpendite, quia tam diu dolet membrum, quàm diu in corpore continetur; si autem abscissum fuerit, nec dolere poterit, nec sentire. Talis est Christianus, qui de alterius aut damnis, aut tribulationibus, aut morte, non solum non dolet, sed quòd peius est, sortè etiam gaudet. Et quia jam est alienus à corpore, ideo affectum charitatis non tenet in corde. Et adjungens infiguem ad te, ò homo, exhortationem, ut Christiani recorderis nominis & officii, exclamat: *Nos autem si veram & perfectam charitatem volumus custodire, omnes sicut nos ipsos studeamus diligere: ut, quia caput nostrum Christus est, & membra ejus esse meruimus, cum Christus apparuerit in gloria sua, etiam & nos per concordiam charitatis, quasi vera & perfecta membra illius, absque ullo dolo mali vel invidiæ, omnes homines, sicut nos ipsos amantes, cum ipso mereamur apparere in gloria. Quod cunctis concedat Pater, & Filius, & Spiritus S.*
Amen.*

FERIA TERTIA,

Dominicæ tertiæ Quadragesimæ.

Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te, & ipsum solum. Matth. cap. 18.

Celeberrimus ac famosissimus Orator Claudius, in quadam de Glibrio panegyrica oratione, posteritati laudabilem Romanorum reliquit consuetudinem. Hi, (ut ipse refert,) ad exercitandos ad virtutes, ad politiæ scientiam, *Quadragesimale P. H.*

aut ad militaris palæstræ peritiam juveniles Nobilium animos, pro more habebant, quemlibet condignâ pro meritis & strenuitate condecorare coronâ. Et ut ea varia erant, ita & illa. Prima nominabatur *triumphalis*, qua solus insigniebatur ipse.

ipsemet Imperator, aut belli dux, insigni & notabili cōtra hostiles phalanges parva victoria, triumphalē in urbem Romam celebrans ingressum. Secunda *obfidiōnalis*, quę attribuebatur iis militibus, qui proprio sanguine, generosa constantia, atque invicta patientia obsētam civitatē ē faucibus hostium eripuerant. Tertia *muralis*, quā donabatur illi, qui primi fortalitiū, aut propugnaculi cuiusdam perfitegerāt muros, ac supra eos militare Romanorum erexerant vexillum, aquilā insignitum. Quarta *castrēnsis*, quę dabatur illis, qui animosā audaciā imperterriti hostilem in cruento certamine dissipārant exercitum. quinta *navalis*, legitima destinata merces illis, qui adversarii naves audacter ascenderant, & summa inimicorum strage interceperant. Præter jam enumeratas, in super Roma coronā utebatur *civica*, de ferviente in honorificum elogium cuidam civi, qui concivem charitativē à morte, & à magno vitæ discrimine liberat.

Modò notatu dignum est, quòd quinque primæ coronæ, juxta præfati authoris receptū testimonium, confectæ essent ex purissimo auro, pretiosis gemis, atq; raris unionibus intertexto, quorum pretio & valore: tanquam justa mercede, heroica militum facta Romanum satagebant remunerari, eosq; ad validiora perpetranda excitare. Sola autem *civica* ē vili ligno excisa erat. Cujus differentię genuinum nunquam imbecilli meo ingenio assequi potuissē fundamentum, nisi illud suo lumina doctissimus illustrasset Plinius. Qui sustinet, Romanos hoc facto innuisse, cætera omnia strenua atque nobilia opera justè & æquivalenter coronæ aurea posse recompensari, verum in universi mundi visceribus impossibile fore adinvenire tam pretiosum munus, quod ei ex rigorosa justitia satisfacere, qui ex pura charitate confratrem suum, è corporalis mortis discrimine eruerat. Ideoque illud præmium prudenti Deorum suorum designandum relinquebant iudicio: in quorum thesauro credebant delitescere inæstimabilē margaritam, pretiosamque coronam, qua condecorari decebat hominem tantæ virtutis. *Cum reliquas inquit Plinius, coronas auro commendarent, salutem civium in pretio esse noluerunt.*

Ex hac magna Ethnicorum cæcitate irrefragabilem & Catholicam à minori ad majus eruo conclusionem, innixam divinæ & notatu dignæ S. Gregorii doctrinæ sic argumentantis: *Si magna mercedis est eripere carnem à morte, quanquam mortuam; quanti est meriti à morte animam liberare in cœlesti patria sine fine visuram?* Verum quodnam

congruum superest peccatoris animam lucrandā & ab æterna morte eripiendi medium? Audi ð Christiane, & attende Christi dictum: *Si peccaverit, &c. Vade & corripe, & lucratus eris fratrem tuum.* Et ecce tam pio & heroico actui non convenit pro justa mercede coronæ temporalis, sed necessaria S. Jacobo iudicatur æterna: *Qui converti fecerit peccatorem ab errore viae suæ, salvabit animam ejus à morte, & cooperiet multitudinem peccatorum.* Occasione hujus Evangelii hodierno die ostendam correctionem fraternam debitis conjunctam circumstantiis fore necessariam & meritariam æternæ gloriæ. Quod antequam exordiar, obnixè obsecro, ut mecum Spiritus S. imploretis gratiæ subsidium per potentem D. V. Mariæ intercessionem dicentes, *Ave gratia plena.*

Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum.

PRiUSquam de proposita in præmio nico incipiam dissertere materia, nō absolum, verum e contra necessariū judicavi (salvo meliori iudicio) tantisper hujus præcepti substantiam sedulo inspicere. Et præcipuè, dum diversas de hac reperio sententias, è quarum falsitate mihi appareret veritas. Primam in mundo stabilem satagunt mundani & libertini, in schola apprimè edocti diaboli: asserentes præceptum hoc, *si peccaveris &c. Vade & corripe* non esse absolutum, & correctionem fraternam non esse præcepti, sed duratæ consilii, quæ iniqua & fallax opinio veneni sui exitialis virtute tantam jecit radicem, ut ad alia quoque Dei præcepta ineptè serpat. Dicunt namque etiam Christi mandatum, inhibentis contra inimicum vindictam, non præcepti, sed consilii tantum fore: *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.* Verum quàm protervè diabolica vos Dominos scholares, confratres Cain & Pharisæorum decipiat & eludat impressio, vel ipsi iudicete.

Dicite mihi obsecro, ð periti mundi academici, suntne aliqua divinæ leges, sive monita de præcepto, aut tantummodò de consilio? De præcepto, respondebitis indubiè, quosdam esse. Modò sic arguo: unde colligis hoc mandatum: *Deum tuum adorabis, & illi soli servies: Honora patrem & matrem: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris,* fore præcepti, & illud *Corripe, &c. Et ego dico tibi, &c.* tantum consilii? Profectò, ne mica quidem solidi superest fundamenti. Quòd si forsitan dicatis, id ex eo patere, quia præallegata mandata sunt juris naturalis, attamen mox refellemini per rejectionem

Jacob. ep.
c. 5. v. 20.

Plinius l.
16. c. 5.

Gregor.
hom. 26.
in mor.

tionem istius sententiæ, quæ sustinet proximum proximum, fratrem fratrem, consolabilem consolabilem non teneri, nec obligari juxta regulas justæ correctionis corrigere vi legis naturæ, verum tantummodò vi legis charitatis. De lege charitatis non est, qui dubitet. De lege naturali probatur auctoritate D. Augustini, & fidelissimi ejus sequacis Doctoris Angelici: Licet autem præceptum sit naturale, quod semper omnes obligavit admodum,

Aug. serm.
6. de verb.
Domini.

D. Them.

1. 2. q. 35.

Ad Rom.

c. 12. v. 2.

1. Corinth.

c. 12. v. 16.

Hanc veritatem evidenter & fundamentaliter videtur eruere Apostolus ex analogia Ecclesiæ corporis mystici & naturalis (ut rectè tenet Doctissimus Lanuza fundatus in doctrina Pauli: *Multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra*) etenim quid naturalius, quam ut si pes spina offendatur, si caput baculo contundatur, oculi pulvere aut minusculis animalculis torqueantur, manus membris læsis illæsa succurrat, spinam pede erucendo, capiti salutare emplastrum apponendo, oculos fricando, & sic de cæteris. Quia ut ait Apostolus: *Si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra. Si ve gloriatur unum membrum, congaudent omnia membra.* Cur itaque o Christiane! contra naturam mysticum negligis, non corrigendo fratrem, corpus, cujus caput est Christus, & tu membrum? Hoc ne utiquam credo à sano Christiano posse approbari judicium (de quo parumper latius in hoc discursu) quare ergò rursus repeto, in procuranda confratris & proximi tui salute, ad eò o Christiane es incurtus? Mihi nihil rationis dari potest, nisi a cademre infernalis politia, & in ea approbata cuini respòsio Deo interroganti: *Numquid custos fratris mei sum ego?* Ego replico, nonne manus tua est custos pedis, cruris, cæterorumque membrorum corporis naturalis? Sic est inquis: quia unum membrum pro sui conservatione alterius indiget adjuvamine. Rectè dixisti: sed in cura mystici corporis mèbri infamiter errasti. Audite o Auditores! quid dicat summus ille Ecclesiæ Doctor Augustinus:

Augustin.

16. de ver.

Domini.

Aug. tom.

7. 1. 2. de

orig. anim.

c. 3.

Tu vulnus fratris tui contemnis, tu eum vides periisse & negligis, peior es tacendo, quam ipse convitiando: quod ergò aliquis in nos peccet, habeamus magnam curam, non pro nobis, sed obliviscere injuriam tuam, non vulnus fratris tui. Dissimulatio enim absque justa quandoque ad tempus ratione directè repugnat charitati, teste rursus Augustino: *Emendet me in misericordia justus, & arguat; oleum autem peccatoris, quo impinguatur caput ejus, absit à manibus atque oculis tuis, id est, vel assentatio indecens adu-*

lantis, & deceptoris lenitudo blandientis. Quod si emendare negligis, cum videas emendandum: adversus eam charitatem facis. Et tamen ut rectè ait Johannes: *Qui non diligit manet in morte.*

1. Jo. c. 3.
v. 14.

Verum heu! virtus hæc ad eò animæ saluti necessaria (ut severam in contravenientes Deus per Prophetam Ezechielem pronunciet sententiam: *Si non annuntiaveris ei, neque locutus fueris, ut advertatur à via sua impia: sanguinem ejus de manu tua requirā.* Tam alto sopita est silentio, tam atro occultitur cinere, ut vix illius elucet splendor, sicque univèrsus mundus densis involvitur tenebris, unoquoq; ad instar Pharisæorum Judæ peccatum contenti respondentium, dicente: *Quid ad nos? Tu videris.* Quam damnosam in Christiana republica incuriam accuratè perponderans Augustinus ait: *Dicit homo, quid est mihi curare peccata aliena? Sufficit mihi animam meam integram servare Deo.* Sed audi, quid subjungat: *Eja non tibi venit in mentem servus ille, qui abscondit talentum, & noluit erogare? Nunquid accusatus est, quia perdidit? Non, sed quia sine lucro servavit?* Itaque non fatis sūt, sed etiam proximi satagere opus est salutis. Sed utinam tantummodò diceret homo, *quid mihi est curare peccata aliena, &c.* Eorum enim notitiæ diligenter invigilat, & supinè dormit, ut corrigat.

Ezech. c.
3. v. 10.

Matth. c.
27. v. 4.

Augustin.
loc. cit.

Verf. 8.

Hæc verba Augustini jam præallegata me acriter instigant, ut mysticum cujusdam sacræ Scripturæ loci indagem sensum registrari 2. Reg. cap. 5. ubi dicitur: *Cæcus & claudus non intrabunt in templum.* Mirum enim mihi apparet miseris cæcos & claudos à templo, id est, ab æterna beatitudine & paradiso, ut interpretatur S. Cyprianus, arceri; defectus enim naturæ animæ culpam non induit. Et sane dicetne aliquis Isaac cæcum, Jacob claudum à regno cælesti esse exclusum. Hoc me herculè asserere foret temerarium & sanæ fidei repugnans. *Quid itaque sibi hæc volunt verba; Cæcus & claudus non intrabunt in templum?*

Pro discoperiendo abscondito, quod sub illis latitat mystico, operæ pretium est in alium scripturæ locum adhuc magis intricatum oculos conjicere, illumque justa trutinare bilance. Isaias Prophetæ c. 43. volens univèrso mundo evidenter declarare, quibusnam hominum indignus æternâ censetur felicitate, ait: *Educ foras populum cæcum & habentem oculos.* Sed heu! quid est hoc? Ergò ne omnis homo damnabitur cæcus & videns? Hujus difficultatis nodum facile dissolvemus, si relicto rudi litteralis interpretationis corice ad mysticū

Ibid.

sentum progrediamur. *Educ foras populum cæcū*, id est, eos, qui vident fratrem suum in æternam præcipitem cadere ruinam, & tamen cæcutiunt, dissimulando nimirum illius peccata, tacent, nec corrigunt. *Educ foras iniquos iudices*, qui Argi sunt in pauperum & plebæorum perlustrandis erroribus, & prompti in iis castigandis; cæci verò sunt in magnatum vitis discutiendis. *Educ superiores*, qui subditorum delicta ob respectum altæque humanum, aut vile interesse cæcè transeunt, & ea non puniunt. *Educ parentes*, qui infans filiorum obcæcati amore, aut eorum depravatos mores non cernunt, aut si cernant, illos, ne fortè affligerentur, non reprehendunt, qui tamen tantam eos piè educandi habent obligationem. *Educ habentes oculos*, id est, perverfos & impios, qui aliena peccata lyncæis inspicunt oculis, eaque sedulo indagant, non, ut fratrem corrigant, sed ut ei infamiter detrahant. Hi enim æterno digni sunt barathro, non cælesti excipiendi regno. Ex hoc jam patet solutio ad primum punctum primi loci: *Cæcus non intrabit in templum.*

Sed quid de claudo dicemus? Quid enim deest misero claudicanti? Nunquam annotastis curiosi, quodnam primum fuerit, quod Petrus perpetravit miraculum? Constat hoc ex cap. 3. Act. extitisse basium cuiusdam claudi ante portam templi speciosam jacentis consolidationem: *Petrus autem dixit: aurum & argentum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do; in nomine IESU Christi Nazareni surge & ambula. Et apprehensâ manu ejus dexterâ, allevarit eum, & protinus consolidata sunt bases ejus & planta.* Verum quare initium signorum Petrus à claudi curatione incepit, & cur securus magistrum suum Christum primò aquam in vinum non convertit? Hoc enim nec suo carere autumo mysterio.

Nòrunt Philosophi Aristotelem Athenis famosam illam erexisse scholam vocatam Peripateticam: unde & ejus discipuli appellabantur Peripatetici, id est, ambulantes. Quapropter ad eam non admittebatur claudus. Quo innuebat Aristoteles, studiosum celeriter studiis debere invigilare. Petrus erat constitutus magister christiana scholæ, & caput Romanæ Ecclesiæ; sanas itaque primò claudum, significans neminem huic esse aptum, qui segniter suæ & proximi satagit salutis. Claudus ergò non intrabit in æternam requiem, id est ille, qui evidens fratris sui animæ intuetur discrimen, & tamen ei scelera & peccata ob oculos ponere formidat, corrigere differt, sicque miser

sæpe sæpius frater subitanè correptus morte in æternum damnatur. Non sic impius, non sic. Audi Christum inculcautem, *Vade & corripe.* Ne suspendas gradum, ne moram injicias, festinatione est opus. *Vade, vade, imò curre, & divinâ assistente gratiâ, animam ejus lucraberis pretioso Christi sanguine redemptam.*

Christus, dum discipulos suos misit per universum mundum ad disseminandum Evangelicæ doctrinæ semen, & gentibus depradicandū verbum Dei, expressè inhiuit, ne calcæati incederent: *Nolite portare neque sacculum, neque peram, neq; calceamenta.* Imò quod magis est, mandat, ne aliquè obvium officiosè salurent: *Et neminem per viam salutaveritis.* Simile quid reperio 4. Reg. cap. 4. Eliseus mittit Giezi famulum suum ad resuscitandum viduæ Sunamitidis unigenitum: addit hæc admonitione: *Si occurreris tibi homo, non salutes eum, & si salutaverit te quispiam, non respondeas illi.* In quo profectò etiam latet mysterium. Sed quod? Ah tractatur utrobique de animæ salute, ibi totius mundi, hic peccati, hominè spiritaliter mortuum repræsentantis. Quia itaque calcæi impedimento sunt celeriter incedentibus, salutaciones expeditioni ac accelerationi injiciunt moram, vult Deus, ut omnis moræ ansa præcaveatur. Tanti enim momenti est unica animæ salus, ut omnis rei creatæ pretium antecellat. Audite Chrysostrum: *Nihil est, quod anima comparari possit, nec universus quidem mundus apud Deum, visibilibus nihil homini par: & cælum, & terram, & mare propter eum fecit, & in eo plus delectatur, quàm in cælo.* Eja igitur ô Christiane! dum ruinam confratris videris, noli desistere à correptione salutari, omnem moram rumpe, ecce mortuus est frater tuus, vade, corripe & resuscita eum, ne tibi tanquam claudò æterni regni inhibeat aditus. Juxta datam contra charitatem fraternam peccantem sententiam: *Si non annuncia veritis, &c.*

Pro intento meo comprobando, rectè in manum incidi S. Chrysostrami, qui duo irrefragabilia pro illo exaggerat argumenta, quæ solidæ nò tantum in Evangelicò ac libertatis, sed & Judaicò & servitutis statu, naturalis legis & charitatis innunturantur basi. Sic arguit ad te clamans: *O fidei adulator, aut timide dissimulato: dic obsecro, nonne cum vides fratrem per præcepti ferri, manum ei porrigis? Nonne reprehendis & arguis? Et in his majoribus credis non offendere, & nò haberi pro inimico, quàm salutis ejus curam habere? Et quam habiturus es apud Deum veniam, vel quam defensionem?* Hæc argu-

Verf. 6, 7.

Luc. c. 10
vers. 4.

4. Reg. c. 4
vers. 29.

Chrysostr.
hom. 3. in
Epist. I. ad
Corinth.

Chrysostr.
hom. 1. ad
popul. Antioch.

Exod. c. 23
vers. 4.

argumento pro fortiori robore adjungit aliud, extractum è sacra & infallibili scriptura: *Si occurreris bovi inimici tui, aut asino erranti, reduce ad eum, si videris asinum odientis te jacere sub onere, non pertransibis, sed subleuabis eum.* Hæc lex etiam tempore legis duræ statuitur, & legi gratiæ quis Christianorum obisset, præcipue cum audit clamantem Christum cunctis veras pro anima salvanda charitatis præscribentem regulas juxta illud: *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi, vade & corripere.* Non est hic de asino aut de bove salvando quæstio, negotium majoris urget momenti. In summo æternæ damnationis anima versatur peccator, accurre obsecro, manum suppone, exhortare lapsam ad erectionem: quod si renuas, ô Christiane! attende, & bene perpende aurea S. Chrysostomi simulatum, timidum & vecors tuum cor ad fraternam correctionem commoventis verba: *Nome audisti, quod Deus Iudeis præcepit, nempe ne errantia inimicorum jumenta despicias, & lapsa, ne pereant? quod cum Iudeis præceptum ne inimicorum bruta contemnant nosne fratrum animas, qui quotidie supplantantur, despiciamus? Et quomodo non est summa inhumanitas & ferina crudelitas, nos non tantum cura hominibus impendere, quantum alii jumentis? Et in Christianorum confusionem & vituperium merito subnectit: Hoc est, quod omnem ordinem evertit.*

Ad Gal. c.
6. v. 2.

Ternium argumentum, nec præactis minus efficacax, tangit Thomas bofter à Villa-nova attentè ruminans illa S. Joannis verba: *Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauerit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo? Ex his enim deducta eleemosynarum necessitate, & divitum in pauperibus sublevandis stricta obligatione: à minori ad majus sic arguit: Nolo tamen putes, eleemosynam solâ pecuniâ, & exterioribus munusculis aestimari: quid enim est eleemosyna, nisi subventio pauperis propter Deum? Anima plus est, quam corpus, & anima necessitas quam corporis major est: & ubi major indigentia, ibi potior eleemosyna. Si subvenire corpori perituro eleemosyna judicatur, quanto potius animo in æternum victuro, ne pereat? Et ad hanc cunctos strenuè adhortans virtutem subjungit: *Corripere fratrem, obsecro, increpa, argue, adjuva, cohibe à peccato quantum potes, consule, doce, carpe, ut à peccatis resurgas, & optimam coram Deo eleemosynam tribuisti.**

Joan. c. 8.
vers. 4.

Verum proh dolor! hominis in proximi animæ salute procuranda, in tam præstanti elargienda

Th. à Villa
nova conc.
de S. Mart.
tino.

eleemosyna segnitie & incuria à tempore D. Thomæ ad maledictum nostrum ævum insensibiliter serpsit, & visibiliter nocet. Audire quam ainare hic S. hanc Christiani deplorat negligentiam! *Sed heu! animarum nulla cura, nulla memoria est, si cacum viderimus in forream irruentem, perhiberemus eam, invitumque etiam & renitentem à præcipio removeremus. Quotidie animarum præcipitia videmus, & nemo est qui moneat, nemo est, qui teneat, sic fratres perturbare timemus, ut perire potius permittamus.*

Ab Christiane! attende ad animæ præstantiam & indubie tuam, in ea, mediante salutari correctione, à devia via peccatorum ad rectam reducenda, condemnabis socordiam, & summam ex hujus contemplatione hauries curam. Etenim, si tanta pietate corporis proximi necessitati succurreris, quid animæ, quæ nulli creaturæ comparanda est, non præstabis. Audi nobilitatis ejus elogja deprompta à summo illo Ecclesiæ lumine Augustino: *Nobilis creatura est anima. Civitas namque Dei est, de qua tam gloriosa dicta sunt, quæ ad imaginem & similitudinè Dei facta est. Civitas Hierusalem merito appellanda est; quia ad fruendum visione illius summa pacis, quæ fecit utraque unum, creata est. Mens ejus paradysus est, in qua cum caelestia meditatur, quasi in paradiso voluptatis delectatur. Domus etiam summi patris familias est, anima per unitatem morum; sponsa Christi per dilectionem; templum Spiritus S. per sanctificationem: civitas regis æterni per pacem & concordiam civium. Et ne quis id tantum de anima iusta intelligat, alibi ait: Semper corpus, quoniam corpus est, infra animam est, & quævis anima vilis excellentissimo corpore excellentior invenitur. Nec vobis hoc mirabile videatur, quia & vilis anima qualibet peccatrix, melior est quolibet magno & præstantissimo corpore, nõ est melior meritis, sed naturâ &c. Conclusio itaq; ô Christiane! potiori jure in anima confratris adjuvanda, quam corpore tibi incumbere curam. Id apprimè exemplo suo docuit Christus Marc. c. 9. ubi narratur eum paralyticum sanaturum, primò animæ illius intendisse salutem: *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.* Et quidem cum adstantium scandalo dicentium: *Hic blasphemas.* Post verò corporis egisse curam: *Surge tolle lectum tuum, & vade in domum tuam. Quo inquit facto Christus, nostrum fore diligentius animæ, quam corporis satagere salutis, inquit Dionysius Carthusianus: Majus est animam à languore peccati curare, quam corporalem infirmitatem sanare.**

Aug. lib.
de Spiritu
& animi
c. 37.

Aug. lib.
de Spiritu
& animi
c. 37.

Vers. 6.

Gen. c. 1.
verj. 1.

Idipsum nobis inculcavit in modo creandi mundum. Primum enim creavit cælum. In principio creavit Deus cælum. Deinde terram, quod est (ut per se patet) contra rectam architecturæ methodum, quæ docet primò de ædificii cogitandum esse fundamento, quàm de tecto. cur itaque hanc regulam non observavit peritissimus opitæx Deus: Respondeo cum S. chrylосто, quia cælum animæ destinabatur habitaculum & centrum, terra verò corpori determinabatur requies. Ideòque prius animæ, utpote infinite quasi perfectiori, quàm corpori prudens proviuit Deus. Deus, inquit, præter humanum morem suum prospiciens ædificium, prius cælum extendit, postea terram substernit, prius culmen, & postea fundamentum: quis tale quid vidit in hominum sanè operibus, nil tale unquam fuit. Et ratio est, quia anima longè præeminet corpori.

Eja itaque Christiani, si animam in summo æternæ damnationis versari intueamini discrimine, si eam in profundam peccatorum abyssum lapsam videatis, accurrite velociter, ad iudicem adhibete correctionis manum, atque erigite confratrem vestrum. Audite incuri, clamantem Apostolum: *Charitas Christi urget nos*, nimirum, ut animæ proximi pretio sanguinis ejus redemptæ succurramus. Charitas Patris nos urget, qui pro anima filium unigenitum dedit. Charitas Filii urget nos, qui pro eadē, è sinu Patris egressus, immemot divinæ majestatis, vili humanitatis sacco indutus, in terram descendit, de virgine nasci dignatus est, pannis involvi, circumcidi, flagellari, & tandem infami crucis trabe mori non recusavit. Spiritus Sanctus urget nos, cujus cooperatione stupendum hoc incarnationis mysterium adimpletum est. Quoniam si tanti æstimate tota Trinitas animam, nosne eam miserè nostrâ negligentia perire permittemus? Audite Bern. *Magna res est anima, magnus animæ casus, qui non potuit, nisi cruce Christi reparari.* Imò in tantum, Christus adamavit animam, ut etiã pro unica omnia, quæ passus est tormenta parat' fuisset subire. Hoc aperte attestatur Apostolus dicens: *Qui dilexit me, & tradidit seipsum pro me.* Sed quid ais Paulle? Nonne pro omnibus pius mortuus est Dominus? Attendite quid respondeat Salvianus: *Christus enim sicut pro omnibus mortuus est: & totum se dedit uni versis, & totum singulis, ac per hoc quid quid passione sua Salvator præstitit, sic totum ei debent universi, & totum singuli.* Unde ait Paschasius: *Tam copioso munere ipsa redem-*

2. ad Cor.
6. 5. v. 14.

Ad Gal. c.
2. v. 20.

ptio agitur, ut homo Deum valere videatur. Concludit Bernardus: *O anima, erige te, tanti valet.* Et tu, ô homo, jacentem proximum tuum in lutum vides: nec accurris, ut erigas: *Vnicuique, ait Sapiens, mandavit Deus de proximo suo.* Imò, quod intollerabilis est, dum confratis errores conspicias, sæpè sapius rides & exultas. Attende, ô Christiane, ad divinam illam Ezechielis sententiam, quæ juxta Augustinum omnes præcludit corrigendi fratrem excusationes: *Si non annuntiaveris ei, neque locutus fueris, ut avertatur à via sua impia, ipse impius in sua impietate morietur: sanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Si autem tu annuntiaveris impio, & ille non fuerit conversus, Ecce ipse quidem in iniquitate sua morietur, tu autem animam tuam liberasti. E contra verò, qui animam proximi negligit, sanguinem Christi pro ea in tanta effusum abundantia, conculcat, imò pro ea crucifixum rursus exciugit, juxta illud Paulle: *Sed quanto putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti pollutum fecerit.*

Verum per transennam & digressionem perscrutemur semel, quodnam vitium maximo tanto, tamque laudabili & meritorio (ut pôst videbimus) charitatis actui sit obstaculo. S. Augustinus non veretur asseveranter sustinere, fore adulationem, quæ ex proprio adulantis oritur interesse & emolumento; maluit enim hujusmodi homines errantium extollere delicta, eaque laudare, quàm propria perdere lucra. Audite magni illius Doctoris verba: *Vendunt adulatores oleum, qui, si ve falsa, si ve ignorata laudando, animas in errores mittunt, & eis vana gaudia quasi fatuis consiliando, aliquem de his mercedem, si ve ciborum, si ve pecunie, si ve honoris, si ve alicujus commodi temporalis accipiunt ab intelligentibus, quod dictum est, qui vos felices dicunt, in errorem vos mittunt. Melius est autè objurare à justo, quàm à peccatore laudari. Emendabit me, inquit, justus in misericordia, & arguet me, pleum autem peccatorum non impinguabit caput meum.* Et Epist. ad Demetriadem, quæ reperitur inter opera D. Hieronymi, ait: *Corrumpunt adulatores et filii laudibus lenes animas, & male credulis mentibus blandum vulnus infingunt. Crevit hoc in nostra aetate (sed heu nec à nostro moderno exulat arvo) vitium, & in ultimo sine stetit, nec augeri postest. In hanc enim scholam, studiumq; omnes nos dedimus, ut officium putemus eludere. Quodque ipsi ab aliis libenter accipimus, id*

Ecclesi. c. 17
vers. 12.

August. de
corrupt. &
gratia.
Ezech. c. 3.
vers. 18.

Ad Hebr.
c. 10. v. 2. 9

Aug. l. 83.
qu. qu. 59.

alii

aliis quasi quoddam munus offerimus, & spe recipienda laudis eos, à quibus laudari volumus, ante laudamus.

David non sine magno mysterio dixit: *Oleum autem peccatoris non impinguabis caput meum.* Ast de quo oleo hic loquitur Psalmista? An forsitan de oleo rosaceo, de oleo nardi pistici, &c. Certum quòd non, (ut indicat id *oleum peccatoris*) & cur quæso oleo caput suum renuit aspergi Propheta?

Galenus de essentia & proprietatibus olei docet illud nullas planè ex natura sua proprias habere qualitates; sed si materia, cui applicatur, sit calida, illud sit calidum: si frigida, frigidum. Quapropter oleum est adulationis habitum apud Ægyptios verissimum hieroglyphicum. Etenim adulatores sese promiscuè Regum, Principum, Superiorum, atque majorum conformant genio. Si luxuriosi sint, luxuriam frigido humanæ concupiscentiæ contegunt pallio, vitiumque naturæ conformite quasi deprædicant; si vindicativi, animositatem laudant; si prodigi, liberalitatem extollunt; si fraudulenti, politiam & astutiam appellat; denique omne vitium in virtutem commutant. Sicque loco, quòd peccantium crimina reprehendant, ea foveat. Unde Veteres quamplurimi adulatorem aëri assimilârunt.

Pro hujus comparationis fundamento notandum est, cur Prophetam Moyses in universa omnium creaturarum productione omnium faciat mentionem, exceptis Angelis, igne & aëre? Quòd suum indubiè continet mysterium. Genuinam de Angelis reddit Theodoretus rationem, dicens: id factum esse, ne posteri & Judæi, comprehensâ tantâ Angelicæ naturæ excellentiâ, tantis cognitio nobilibus proprietatibus, illos pro Diis adorassent: Si enim tam facild sibi Deos finxerant iumentorum simulachra, quid facturi essent invisibilis naturæ notitiam assecuti. De igne quoque, cur subtrahatur, responder doctissimus Rupertus, ignem fore verum ingratitude symbolum; ex se enim nullam subministrat materiam, sed eam consumit, aut, ut melius dicam, ad aliam recipendam formam suâ activitate cogit. *Ignis, inquit, sterilis est & infœcundus, nihil ex se, vel in se gignit, propterea de hoc elemento non importunè silet.*

Verùm enim verò, de aëre nec mica aut scintilla, cur tacitè præteratur, solidi apparet fundamenti. Nec ex hoc unquam egredi potuissèm labyrintho, nisi, ad instar alterius Thesei ab Ariadna, à S. Gregorio recepissèm filum: qui sustinet aërem non esse nominatum, dixit *Deus, fiat aër.* Quia aër

genuinum adulationis est hieroglyphicum. Quoniam aër quoque propriis quasi caret proprietatibus; etenim, si aura sit clara, & ipse est clarus; si obscurata & ipse nubila, &c. sic & ille. Ac proinde recipit omnes qualitates, nunc frigidus, &c.

Haud dissimiliter adulator sese Domini humori & gento planè conformat. Si adblandiens sit fortuna, latatur, simul & exultat; si adverteretur, ingruente infortunio, tristatur, sic & ipse melancholiam ex facie ostendit. Si Princeps aut Rex irascatur, simul quoque Aulici excandescunt: si in divino cultu sit repidus, si Veneri deditus aut gulæ &c. pariformiter sese gerunt. Unde, Agislaio Rege existente coclite, omnes aulici ejus sibi unum ertere oculum, ut ei in vultu quoque essent conformes. Audite modò verba Gregorii: *Aër non nominatur, nec de ipsius creatione mentio fit in scripturis, quia fortassis naturâ molli, & facile cadenti præditus, omnes res in se suscipit, eisdem præ se fert, cum nec colorem, nec figuram habeat ad omnium rerum motus, quas suscipit, sese accommodat: talis est adulatorum conditio.* Idcirco S. Athanasius nuncupat adulatorem Prothemum, & optimè quidem, quoniam sicut Protheus (ut fabulantur Poëtæ,) diversas assumit figuras, ita pariformiter adulator omni momento animum & linguam immutat, ut Principibus & Magnatibus complaceat. Verè, inquit hic S. Doctor, *adulator idem, ac Protheus esse videtur, fit enim non facie solum semper sibi dissimillima, verùm & sermones semper habet diversissimos.*

Suxon à Cassia curiosè indagat, quare Christus, qui juxta testimonium Apostoli non est acceptor personarum, utriusque latroni misericordiam non fuerit impertitus, & veniam: Et respondet, pestiferum adulationis venenum in causa fuisse, audite ejus verba: *Quia latro, qui à dextris erat, quando dixit: nos quidem digna factus recipimus, hic autem, quid mali fecit? Dixit confitendo: alter verò, qui à sinistris erat, quando dixit: si filius Dei es, descende de cruce &c. non dixit confitendo, sed adulando.* Ecce, quam odiosa divinis oculis sit adulatio. Ideo de adulatore ait Prophetæ Ezech. cap. 13. *Ve qui faciunt cervicicalia sub capite ad capiendas animas: id est, qui Principes & magnates molliter tractant, ut eos capiant & perdant, suumque interesse promoveant.* Quapropter agebat Simonides, teste Plut. *Hujusmodi homines sese semper magnatibus adjungere, non pauperibus.* Et hinc, ait Plut. *magnatū familiarum, amplarumque rerum ruinam, morbumque esse, qui sæpe etiam regna, impeviaque subvertit.* Comparat verò

verò eos pediculis: *Et exim pediculi morientes deserunt, abeuntque ab eorum corporibus, extincto, quo alebantur sanguine: sic numquam eò se conferre videbis adultores, ubi res occisa, & homines frigent, ubi gloria est, & potentia, eò advolant, & mutante fortunâ celeriter disfluunt.* Hoc pestiferum vitium volens culpâre in aulicis suis Amasis nuncupatus, Diametidis eò pelvi, in qua pedes lavabat, iussit confici Jovis statuam, & post erigi. Cùmque eam adorantes aulicos cernebat, factum improperans exclamavit: *Quid adoratis, quod hesterno die vas abluendis pedibus meis deser viebat? Cui omnes responderunt: Non affpicimus quid fuit, sed quod est.* Sic adulator, qui heri plebeum contemnebat, modo consulem veneratur.

Imò, quod ad summam ascendit iniquitatem, estque intolerabilis error, eò quo (ut testatur Philo Judæus) promanat animarum, tam adulantis, quàm delinquentis ruina. *Lingua adulatorum, inquit Augustinus, ligant homines in peccatis.* Si enormia ab aliis committi cernant crimina, non tantùm ea juxta divinum mandatum non corripiunt, *Vade & corripe* &c. verùm etiam illa in virtutes commutant, laudant & extollunt. O perfidi adultores! Audite, quid de vobis dicat rursus Augustinus, & exhorrescite super illa verba: *Os tuum abundavit malitia, & lingua tua concinnabat dolos. Malevolentiam & dolositatem quorumdam hominum dicit, qui per adulationem, quam vis sciant mala esse, que audiunt, ne offendant eos, à quibus audiunt, non solum non reprehendendo, sed tacendo consentiunt. Parum est, quia non dicunt, male fecisti, sed dicunt, & bene fecisti. Præcipitas incaute hominem vitia sua proferentem, & an sint vitia, nescientem: tu, qui scis vitium esse, non dicis corruisse illum. Si illum videres incautum ambulare in sepebris, ubi tu puteum esse scires, & taceres, qualis esses? Nonne inimicus deputareris anima ejus? Et tamen, si in puteum caderet, non anima, sed corpore moveretur. Præcipitas se in vitia sua, prædicat apud se malefacta sua, tu nosti mala esse, & laudas & irrides apud te. O si converteratur aliquando ad Deum ille, quem irrides, & quem corripere nolivisti, & dicat: confundantur, qui dicunt mihi, euge, euge. Et corrigere dissimulantium pœnam, adfert idem Doctor lib. 1. de Civ. Dei, c. 9. dicens: Plerumque à malis docendis, admonendis, etiam obiurgandis & corripiendis male dissimulatur, vel cùm laboris piget, vel cùm os eorum verecundatur offendere: vel cùm eorum inimicitias de vitamus, ne impediant & nocent in istis temporalibus vobis. Iure ideo i-*

stam vitam, quando divinitus affliguntur, cum malis amarum sentiunt, cujus amando dulcedinem, peccantibus eis, amari esse noluerunt.

Abundè satis credo ostensum fore, correctionem fraternam esse necessariam, & celebrem charitatis actum. Impedimenta, ob quæ ex hoc depravato sæculo exulet, quoque intellexistis. Quod si prædicta argumenta, & fortia S. S. P. P. documenta obduratum tuum cor, ò obcæcate Christiane, non emolliant, & ad hanc virtutem non pertrahant, saltem proprium te commoveat commo- dum, & ex ea proveniens emolumentum. Perpende attentè, quantum hoc opus charitatis spirituale sit meritum. Ecce in tantum, ut illud exercens, titulum ipsius Dei mereatur. Sicuti patet ex l. Exodi, ait namque Deus duci Israëlitarum Moysi: *Ego constituisti te Deum Pharaonis.* Idque dumtaxat id eò, quia obstinatum Regem Pharaonem de omni malitia, impietate, idololatria, atque dura in Hebræos tyrannide corrigendi, & admonendi in se susceperat mandatum, Et sanè meritò hoc elogio similis condecoratur.

Exod. c. 7.
vers. 1.

Pro quo annotandum est, quænam inter omnia Dei opera præcipuè faciant elucescere Divinitatem? Ad quod ordinariè responderetur, fore actionem creativam, & redemptivam. Etenim soli Deo (saltem ut causæ principali, sicut communiter docent Physici,) aliquid creare, & ex nihilo producere competit. Deinde hominem redimere solus Deus poterat, ut offensæ rigorosæ, & ad æqualitatem satisficeret. Hoc utrumque suo modo quadrat zeloso correctori. Quod probatur ex cap. 11. Gen. ubi refertur, quomodo certo tempore Dominus mandavit Abraham, ut relicta patria sua Haran, & omni cognatione, ad aliam terram, quam Dominus ei erat demonstraturus, migraret. Cui præcepto absque ulla interjecta mora, obtemperans Abraham, ab Haran discessit, teste Scriptura: *Egressus est itaque Abraham, sicut præceperat ei Dominus. Tulitque Sarai uxorem suam, & Loth filium fratris sui, universamque substantiam, quam possederant, & animas, quas fecerant in Haran: & egressi sunt, ut irent in terram Chanaan.*

vers. 5.

Hic locus difficilior est, quàm primo aspectu apparet; etenim, cùm anima rationalis secundum Catholicam fidem, à Deo solo creetur, & materiæ in utero materno ultimè debitis dispositionibus informata infundatur: qui consistere potest, Patriarcham Abraham secum assumpsisse animas, quas fecerat? Respondebis forsitan

pcr

August. in
Psal. 49.
vers. 19.

per animas hęc intelligi filios, quos ipse cum Sarai in terra Haran procreaverat. Sed hęc solutio nullatenus satisficit, estque expressē contra Sacram Scripturam, qua constat luce clariūs Abraham tunc temporis omni caruisse prole. Quoniam ei diu post in terra Chanaan natus est ex Agar Ismaël, ut dicitur cap. 16. *Igitur Sarai, uxor Abram non genuerat liberos: sed habens ancillam Ægyptiam nomine Agar: dixit marito suo: ingredere ad ancillam meam. Ex quo concubitu concēpit, & peperit Ismaëlem. Manet itaque indecisa præacta difficultas, quàm nobis enodat Periphraustes legens loco tō fecerat, quas converterat in Haran (nimirum ab idolatria ad veri Dei cultum pio suo exemplo) salutaribus admonitionibus, atque continuis instructionibus. Quod opus, quia excellentius, quàm creare cælum & terram, ut ait Augustinus, quod soli Deo competit, dicitur facere, seu producere animas, quoniam eas convertit, sicque spiritualem idololatriæ istis tribuit vitam. Quam ut foveret in recenter illuminatis pius Abram, prudenter illos è terra Haran secum eduxit, nè incolarum falsā & inani religione rursus in idololatriam relaberentur. Docens insuper cunctos peccatores conversos omnes peccandi debere rescindere occasiones, & incitamenta. Præterea etiam animas illas redemit, quia à prava vita eas ad rectam attraxit, & à morte animæ ad vitam reduxit juxta illud Jacobi: *Qui converti fecerit peccatorem ab errore via sua salvabit animam ejus à morte.**

Pro confirmanda hac veritate S. Gregorius efficax adducit argumentum erutum è cap. 12. Gen. ubi mira enarratur prompta Abraham obedientia, simulque dignum tantā virtute denunciatur præmium: *Faciā te in gentem magnam, & benedicā tibi, & magnificābo nomen tuum, erisque benedictus.* Rursus in meritum mirificæ & voluntariæ patris unigeniti filii immolationis, & odoriferi holocausti Dominus illi mercedem constituit seminis innumerabilem multiplicationem Gen. cap. 22. *Quia fecisti hanc rem; & non pepercisti filio tuo unigenito propter me: benedicā tibi, & multiplicābo semen tuum sicut stellas cæli.* Verum, quod videtur notatu dignum, est, quod Deus Abraham etiam seipsum tribuerit in mercedem, inquit Gregorius, ut habemus Gen. cap. 15. *Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.* Ecce pro obedientiæ

Quadragesimale P. H.

actu, pro humili filii sui oblatione in præmium fluxa & terrena destinata Deus bona; sed huic infinitum, æternum, incomprehensibile, nimirum seipsum constituit bonum, omne planè in se comprehendens bonum. Verum quem actum tam excellentis obsecro Abraham exercuit virtutis, ut tanti boni promissionem accipere promeruerit?

Pro hoc advertere operæ pretium est ea, quæ referuntur gesta cap. 14. Abraham, intellecto, per quemdam nuntium, Lot filium fratris sui ab Amraphel rege Sennaar, & quatuor aliis regibus captivum fore simul cum uxore, abspertatā quoque omni illius substantiā, vehementi amore & charitate instigatus, confestim de Lot adjuvando deliberavit: *Numeravit expeditos vernaculos suos trecentos decem & octo: & persecutus est usque Dan. Et divisit sociis, irruiit super eos nocte: percussitque eos &c. reduxitque omnem substantiam, & Lot fratrem suum cum substantia illius, mulieres quoque & populum.* Qui charitatis actus aded divinis complacuit oculis, ut modò non terrena nec transitoria, sed rem in sempiternum duraturam promittat semetipsum, & quidem signanter hanc annotans charitatem, *His itaque peccatis, factus est sermo Domini ad Abram per visionem dicens: noli timere Abram, ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.* Quod mature considerans Gregorius totaliter obstupefactus exclamat: *O rem mirabilem! propter obedientiam & holocaustum filii sui promittit Dominus terrena, sed propter amorem proximi, & anima fratris sui salutem, quasi aliam non haberet mercedem, semetipsum tribuit.*

Unde mihi videtur benignum nostrum Dominum egisse cum Abraham ad instar Epaminondæ cum strenuo suo commilitone nominato Cynthio. Etenim cum Epaminondas ob raras militares virtutes, heroicaque gesta, juxta meritum ei, ut militum dux, recompensasset, is non immemor beneficii, sed memor gratitudinis, intellecta in exercitu contra Epaminondam nefanda conspiratione, conjuratos accessit, tantique in tantum eos inculpavit criminis, ut ab incepto salutari Cynthii adhortatione destiterint scelere. Hoc à quodam reorum percepto, Epaminondas Cynthii ingressus est tabernaculum, collo catenā ferreā, ut mancipium accinctus, seseque in terram ante illius pedes prostravit, dicens: *Non mea nunc Cynthi, non mea, sed me*

Aa

quarit

Vers. 1. 2.

Vers. 14.
16. 16.

Gen. c. 15.
Vers. 1.

Gen. v. 20.

Vers. 2.

Vers. 16.

Vers. 17.

Vers. 1.

quarit actio fidelissima tua, me igitur, ut servum pro digna mercede recipias. Sic inquam cum Abraham egit Deus, qui iustum tantæ charitatis erga Loth non adiuveniens in toto terrenorum bonorum ætario præmium, præbuit seipsum: *Ero merces tua magna nimis.*

Ex hoc legitimam, ut puto (quamvis parumper præactam) elicio conclusionem: si Deus pro opere charitatis corporalis, sicut fuit Lot adjuvamen, tantum fecerit, ut seipsum talis actus constituerit præmium; quanto majori zelo, ferventiori cura charitative saluti animæ, utpotè corpore eminentiori, invigilanti illud ipsum (quo nihil pretiosius donari potest) promittere? Quid igitur tam segnis es in reprehendendo & corrigendo confratrem: & tantam (ut supra dixi) corpori adhibes solertiam? Profectò cæcus es, ô Christiane! & dux cæcorum. Cæcus, quoniam animam perdis, quam à te petit Deus, attestante Propheta Ezechiele: *Sanguinem ejus de manu tua requiram.* Dux cæcorum, quia quos salutari admonitione servare potuisti à fatali animæ damnatione, tacendo in horrendam infernalis abyssi incidere permisisti foveam. Euge, euge ergò ô homo! indue viscera charitatis, & præsertim, ubi de animæ in æternum duraturæ tractatur conservatiõe. Attende ad propriam animæ tuæ utilitatem, & clama in corde: si proximo in spiritali medicina fuerim adjumento, sustentaculo & medelæ? ô Domine Deus tu eris mihi merces magna nimis. Huic namque operi te ipsum, id est Paradisum, & visionem retribuis beatificam.

Quod facile potest probari ex boni latronis libello supplicæ: hic namque reus, pariter cum innocente Christo crucifixus, Domino supplicavit hisce verbis: *Domine memento mei cum veneris in regnum tuum.* Sane, dum petitionem hanc mature perpendo, cogor exclamare? ô audax & infamis latro! quò temeritatis processisti, ut cælestem exigas thronum? An forsitan abominanda tua latrocinia stultè arbitraris æternæ vitæ fore præambula? An insulse autumas tot, tantaque execrabilia homicidia supernæ hereditatis esse præmia? Errare profectò vidèris latro. Quippe, quis pro crimine expostulabit mercedem? pro scelere præmium? Nihilominus quàm plurimi. S. S. P. P. recte illius justificant petitionem.

Pro cujus intelligentia, operæ pretium est se-

duldè indagare, ob quod motivum Christus JESUS dignatus fuerit in limbo quadraginta diebus commorari, & non immediatè post resurrectionem ad cælestem suum ascenderit Patrem? Extraneum dubium est: quin benignus Dominus pro stabilienda primitiva Ecclesia solidè discipulos suos intenderit imbucere doctrina. Verum quanam? Varia fateor fuere Christi doctrinalia dogmata, attamen primarium videtur regiltrari Act. cap. 1. *Præbuit seipsum virum post passionem suam in multis argumentis, per dies quadraginta appa-rens eis, & loquens de regno Dei.* All quod maxime annotandum, quodnam quæso ultimum Christi Domini ante ascensum extitit opus? Me hercle, tale quod æternum merebatur regnum, opus nimirum charitatis, opus fraternæ correctionis, ut annotat Evangelista Marcus: *Novissimè recumbentibus illis undecim apparuit: & exprobravit incredulitatem eorum & duritiam cordis.* Et ecce tam excellentis operis, mox debitum Sacra Scriptura subjungit præmium vers. 19. *Et Dominus quidem IESVS postquam locutus est eis, assumptus est in calum, & sedet à dextris Dei.* Quo Dominus Apostolis suis à Patre æterno, non tantum cælestis regni expostulavit thesaurum, verum etiam rectam ad illum adipiscendum demonstravit scalam. Vade, corripe, increpa incredulitatem impiorum qui vitis involuti, per iniquitatem æternâ potui autumant beatitudinem. Ineulca his pio tuo exemplo opus charitatis, cui de repente correspondet meritum felicitis æternitatis: Ut patuit in bono latrone (& hæc est propositæ quæstionis solutio) etenim vix perfidi & obstinati confodalis charitativam præmisserat admonitionem: *Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es. Et nos quidem iuste, quia digna factis recipimus: hic vero nihil mali gessit.* Et dicebat ad Iesum, *Domine memento mei &c.* Ecce confestim in tanti actus mercedem cælestis regni promeruit audire promissum: *Hodie mecum eris in Paradiso.* O admirabile opus, quod tot atque tanta valuit diluere delicta, & tam optanda præstare præmia! quæ, ut secure assequi mereamur, peccantem corripimus proximum cum debita circumstantia, & circumspeditione.

Et primò quidem corripe eum, ô Christiane! inrer te & ipsum solum, ut consulit, & admonet Augustinus: *Si secretò peccavit in te, id est coram te, vel in te, secretò corripe: nam si solus nosti, &*

Vers. 3.

C. 16. v. 14

C. xv. 18.

Luc. c. 23.
vers. 42.

Luc. c. 23.

v. 40. 41.

*eum vis coram aliis arguere, non es corrector, sed proditor. Quibus aureis verbis egregie exhortatur S. Doctor: superiores tam seculares, quam Ecclesiasticos, ut abscondita subditorum delicta clanculo reprehendant; & ne tam leviter publice illorum detegant infirmitates. Hoc ipsum sæpe sapius inculcavit sequacibus suis benignus Christus, quando namque ei Joan. cap. 8. à Phariseis dijudicanda sistebatur adultera, volens ad accusantium confusionem propria eorum corrigere crimina: *Inclinans se deorsum, digito scribebat in terra.* Ubi duo necessariorum veniunt annotanda. Primum, quod ipse à voce & loquela abstinerit, ne nimirum turbæ sacerdotum peccata innotescerent. Secundum, quod ea in terra & pulvere, non vero in ære exaratit, indicans correctorem pravitate culpatae debere oblivisci: quia characteres pulvere impressi, minimo vento dissipantur. Rursus Samaritanam carnalis, & inordinata volens inculcare concupiscentiæ, attende quid agat. Ecce, discipulos suos ad civitatem pro emendis cibis mittit, ut solus solam ream reprehendat, & infirmam curet. Corripe itaque confratrem exemplo magistri tui secreta.*

Secundo respice, ne tu ejusdem, ô corrector, cujus proximum arguis, sis sceleris reus. Alioquin mox tibi objiciet correptus: *Medice, cura te ipsum.* Quod aperte satis insinuat Scriptura: *Corripiet me iustus, tandem fiat correctio suaviter, ut docet Apostolus, dicens: Fratres, si provocatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis.* Hic enim modus ad fratrem à morte animæ ad vitam spiritualem revocandam maxime est congruus. Rigor enim peccatorem potius in desperationem agat, quam à culpa deterrebit.

Nonne annotastis, ô curiosi! nihil valuisse rigidum Giezi baculum ad resuscitandum viduæ Sarepte filium: sed opus fuisse ipsiusmet. Elisei præsentiam, ut calido halitu, os super os ponens, frigidum cadaver calefaceret, atque mortuo vitam restitueret. Sic quoque ad emendandum peccatorem, non rigore opus est, sed lenitate & halitu charitatis. Et id sanè, ô homo observabis! si intimè propriam persequeris conscientiam, animæque tuæ sedulo recogites statum. Compatieris

indubiè lapsò & peccatori, nec eo pervenies temeritatis, ut ii, (de quibus Psalmographus ait: *Inimici mei, dum commoventur pedes mei, super me magna locuti sunt.*) id est, dum vacillabant ad rectè ambulandum pedes mei, & in peccatum labebat, internè de mea exultabant ruina, & inter sese de delicto meo murmurabant, quod detestandum sanè est scelus. Vis itaque, ô Christiane! proximi commiseres infirmitatis, mentis tuæ penetralibus divinam duorum magnorum Ecclesiæ Doctorum doctrinam Augustini & Chrysostomi inscribe. Quorum primus ait: *Agnosce igitur, cui debes, & quod non admisisti. Nullum est enim peccatum, quod fecit homo, quod non potuit facere alter homo, nisi adsit rector, à quo factus est homo.* Alter vero super hoc, *Omnis spiritus laudet Dominum, dicit: Laudet eum oculus, qui non intueretur impudicè, & lingua, quia psallit, & auris quando improbat cantilenas, & accusationem proximi, & mens, quando dolos non struit, sed sciet charitate: & pedes, quando non currunt in vitium, sed ad res bonas gerendas: & manus, quando non ad furtum & rapinam, nec ad verberandum, sed ad elemosinam, & eos defendendos, quibus fit injuria, extenduntur: omnia enim hac omisisti gratiâ Dei adjutus. Cui profecto omnino debes, quod proximo tuo & confratri peccatori non sis similis. Non ergo gaudeamus, exclamat Augustinus, quia scriptum est Mich. cap. 7. *Ne lateris inimica, quia cecidi, &c.* Nec immeritò, quoniam, qui lapsu alieno gaudet, diaboli gaudet victoriâ. Et ideo condoleamus magis, dum audimus periisse hominem, pro quo Christus mortuus est. Nec tantummodo doleamus, verum ad eum erigendum festinemus; ut satagentes saluti proximi & nostræ (quoniam ad illum corrigendum & adjuvandum sub gravi, ut vidimus, tenemur peccato.) tandem tantæ charitatis actus condignam mereamur adipisci mercedem, scilicet Deum ipsum, cujus æternam nobis concedat fruitionem, Pater, & Filius, & Spiritus S. Amen.*

Psal. 37.
v. 17.

Augustin.
hom. 23.

Vers. 8.

FERIA QUARTA,

Dominicæ tertiæ Quadragesimæ.

Honora patrem & matrem. Matth. cap. 15.

Vers. 2.

TRactaturus in præsentis discursu de debita filiorum erga parentes obedientia; reverentia & honore, attentè perpensa perfidorum Pharisæorum interrogatione: *Quare discipuli sui transgrediuntur traditionem seniorum?* Christi que responsione: *Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram?* Summopere obstupesco, cum pro capite opprobrii iis improperasse transgressionem præcepti de honorandis parentibus; subjungit enim: *Nam Deus dixit, honora patrē & matrē.*

Vers. 3.

Etenim, cur Dominus alia ipsi non objicit, quibus scæbant, delicta? Nimirum subdolum hypocrisim, sordidam avaritiam, maledicam detractationem, aut etiam infamem idololatriam, vitium sanè omnium maximum, quandoquidem scriptum quoque sit in lege: *Non adorabis Deos alienos.*

Ibid.

Cuiuslibet Christiano manifestum est, legem decalogi in duas distinctam esse tabulas. Cujus prima tria comprehendit mandata, immediate ad Deum spectantia, ut habetur Exod. cap. 2. *Non habebis Deos alienos, coram me: Memento, ut diem Sabbathi sanctifices, &c.* In secunda verd septem continentur directe ad proximum pertinentia præcepta, quorum primum ponitur, *honora patrem & matrem.* Verùm hîc notari dignum est, quòd Deus observantiæ præceptorum primæ tabulæ nullum attribuat præmium & mercedem, sicut nec transgressioni pœnam. Secus verd primo secundæ tabulæ præcepto decernit remunerationem, & vindictam. Et hoc sanè suo nequiquam carere arbitror mysterio: *Honora patrem tuum, & matrem tuam, ut sis longævus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.* Ideoque de eo ait Apostolus: *Hoc est mandatum primum in promissione, honora patrem tuum, & matrem tuam.* Verè primum, quia, ut ad Titum scribit: *Promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futura.* Cõtravenientibus autem huic mandato, gravissimè commina-

Ephes. 6. 6.

tur Deus, ut liquidò constat ex epistola hodie citandi. Hoc mysterium nobis pandit S. Cyprianus, docens, Deum hoc cunctis Christianis intendisse innuere delicti hujus gravitatem, & quantum eò illud displiceat, ut divinâ afflante gratiâ, in moderno discursu Vobis conabor patefacere. Pro quæ impetranda, imploremus Spiritum sanctum per intercessionē D. Mariæ, dicentes Ave gratia plena.

Honora patrem & matrem.

Honorare parentes filii competere, ex jure naturali nullus sanæ mentis est, qui ambigat. Etenim solius naturæ lumine Ethnici & infideles hanc agnovère obligationem. Unde divinus Plato ait: *Parentes negligere, nec Deus, nec hominis compos ulli consules.* Ipsi namque vi luminis naturalis dumtaxat cognoverunt, filios jure naturæ arctissimè fore adstrictos, parentum suorum sedulam curam gerere, eisquæ debere in omni necessitate esse sublevamini & adjutorio. Quod egregiè & piè re ipsa toti mundo Amphimonus & Anaxus fratres demonstrarunt. De quibus narratur, illos inventes (Catanâ Siciliae Urbe ignivomæ Aethnæ montis confligante flammis) patrem in summo versari vitæ discrimine, in illius velociter accurrisse subsidium, eumquæ è medio igne, quò miser undequaque erat circumdatus, adinstar piæ Aenæ Anchisen, eripuisse.

Pios hos fratres egregiè pius imitatus est Antigonus, cujus stupendam in patrem suum Demetrium pietatem veteres sic referunt anales. Contigit quodam tempore, post varia inter Seleucum Regem potentissimum, & Demetrium commissa prælia, in cruento certamine, fortunâ Seleuco arsidente, Demetrium vivum in ejus manus incidisse. Hic tantâ victoriâ tumidus, tamque optatâ prædâ ditatus, à Demetrio pro Syro omnium thesaurorum claves, urbium atquæ propugnaculorum totius regni deditioem, atque absolutam universi

versis dominii exegit abdicationem. Quid ad tam rigidam quæso petitionem Demetrius? Ecce confestim, arrepto calamo, privatas ad Antigonum filium exaravit litteras, per amicum fideliter tradendas, quibus ei insinuabat, sese à crudele Seleuco cogi, ipsi imperare, ut omnem thesaurum, regiumque depositum, civitatum & cunctorum regni fortaliorum claves pleno illius imperio subiceret. Quas quantumvis brevi esset transmissurus, admonebat tamen, ne utiquam suæ esse voluntatis, ut tali mandato obtemperaret, dicens: sese absolūtè malle inedia, carceris squafore, aut dura quavis morte enecari, quàm legitemur hærebuto regno isto privati. Subjungens: *Noli tu idcirco sollicitus esse, libenter seram hanc captivitatem meam, dummodo tu maneat Rex. Ac proinde è contra præcipiebat, ut cunctis regni propugnaculis, ac arcibus, de annona, & omnibus militiæ necessariis sedulo provideret, seseque ad strenuè Seleuco resistendum præpararet.*

Verùm, quid ad hæc Antigonus? tantum abfuit, ut ipse, ambitionis plenus, præsentis que regni avidus, duræ patris immemor servitutis, copias militares adscripserit, omnem apparatus ad bellum fecerit; verùm e contra, perlecta epistola, regni, & imperii contemptor, paternæque intentus libertati, hæc verba Seleuco scripsit: *Regnum tuum est: hoc tibi cedo, omne jus, omnem thesaurum gaudens abduco, quando placet. Tantum mihi redde patrem senem, pro quo vel ego libens captivus ero & pauper, dummodo ipse liberetur.*

O admitanda Antigoni Ethnici in patrem pietas! quid vobis videtur, ô Christiani? Ah! quàm pulchrum hoc est inter patrem & filium rari affectus certamen! pater filium amans in duris præponit permanere vinculis, ut paterno filius potitur throno, pius filius patrem redamans tenuit imperium, ut pater vitæ & libertatis fruatur gaudio. Ubi nunc obsecro simile inter Christianos, Christi fide imbutos, supernaturalique lumine illustratos comperies exemplum? forsitan parentes quosdam adinvenies, qui adeo tenerè filios diligunt, ut pro tutanda illorum vita, propriam proficiant; attamen filios, qui pari gradu parentes redament, perpaucos, imò & nullos. Potissima namque (proh dolor! proh nefas!) liberorum pars parentes suos senes, & gravi senectute decreptos abominantur, averfantur, contemnunt, proprio studentes emolumento. Idque quàm maxi-

mè, dum ad eminentem statum sublimati, divitis locupletati, eos pauperes & abjectæ fortunæ conspiciunt; imò eò usque procedunt impietatis, ut eos etiam pudeat parentes cognoscere & confiteri. De quibus ait Sapiens: *Generatio qua patri suo maledicit, & qua matri, non benedicit.* Hic 70. Interpreteres legunt: *Est generatio, qua dicit patri suo & matri suæ, non nori vos.* Hi profectò multi titulum apprimè & justè merentur, quippe is (ut habet fabula) quis pater ejus foret, interrogatus, cum a sinum patrem denunciare erubesceret, equum generosum patrum suum professus est.

Haud dissimile præfato celeberrimus historiographus Plutarchus narrat de Metello Quinto Juniore pietatis exemplum: Is, intestino ingravescente Romanorum bello ob discordiam & inimicitiam inter Octavianum Cæsarem, & Marcum Antonium exorto, patre ad partem Antonii deficiente, ipse Octaviani partes assumpsit, strenuèque pro ejus defendenda autoritate & dominio omnes exeruit vires, vitamque simul fidelissimè exposuit. Accidit, ut tandem, devicto in quodam prælio Marco Antonio, inter cæteros captivos proprius illius pater jam morte plecendus (eò quòd partes rebellium foverat, armisq; defenderat) Octaviano sisteretur. Quo viso, pius in patrem filius Metellus velociter accurrit illi suffragaturus. Cumque ad Cæsarem pervenisset, immoto vultu hisce verbis interpellavit: *Hic Imperator tuus hostis, quia in te dominum suum ense strinxit, mortem promeritus est; at ego sum premio dignus, qui tibi in servivi pro patria, tuique salute contra Marcum Antonium, & proprium patrem impavide dimicans. Igitur impero, ut pro illo munere, quod mihi debes, hunc mihi incolumem reddas; vel si renuis, pro illo me interficias.* Et Metellus, modo pater liber evadat, ne utiquam veretur neci tradi. Liqueat igitur, gentiles hanc pietatem erga parentes ex ipsius solo naturæ instinctu atque impulsu imbibisse. Unde Socrates, cum vidisset filium Lamprolem, ut narrat Xenophon lib. 2. memorabilem, matri suæ refractarium, ab eo petiit: *Dic mihi, nostine filii quosdam homines, qui vocantur ingrati omnino inquit. Tum pater, animadvertistine, quid illi faciat, quibus hoc nomen tribuunt? imò, inquit, nam illos ingratos vocant, qui affecti beneficiis, cum gratiam referre possint, non faciunt.* Ad hoc instat Socrates: *Et numquid videtur Lamprocles, quod ingrati sint injusti? ita, inquit, & quaniò majoribus beneficiis quis fuerit ingratus, tantò quoque fit injustior, ma-*

Proverb.
c. 30. v. 11

joremque injuriam infert benefactori. Et cum ita responderet, subjunxit Socrates: *Et quis potest reperire affectus majoribus beneficiis, quam filios à parentibus? Et inter utrumque parentem, quis pueropius praestat, quam mater? illa te novem mensibus gestavit in utero, &c.* Et tandem concludit, dignam fidei Christiano inculcans doctrinam: *Fili mi, si sapi, Deos deprecare, ut tibi ignoscant hanc tuam magnam erga matrem ingratitude nem.* Imo abundè satis constat, ipsosmet Ethnicos strictissimè reverentiam hanc filiis inculcasse, ut testatur Plutarchus in Lacon: *Percundanti, ait, quare mos esset apud Spartanos, ut juvenes assurgerent senioribus: ut, inquit, assueti honorem habere nulla propinquitate junctis, magis honorent parentes.* *Optima ratio consuefaciendi ad debitum officium, si ultra, quam debetur, doceantur praestandum.* Erubescite itaque, o tepidi Christiani! dum hæc auditis, debita erga parentes omittite officia; & discite vel ex ipsa Ethnicorum erga patres pietate, iis reverentiam, amorem, omneque solamen exhibere.

Quòd si induratum vestrum, o contumaces parentibus liberi! lex ipsa naturæ cor non commoveat, si obsecratorum Gentilium laudabilia vos non flectant gesta, factem mollescat obstinatum animum ducis vestri Christi vivum exemplum; qui cunctis Christianis, tum initio practicae vitæ suæ & prædicationis, tum in ultimo vitæ termino debitam parentibus à filiis exhibendam inculcavit reverentiam. De primo constat evidentissimè ex cap. 2. Joannis, ubi narratur, matrem Jesu, perceptâ vini in nuptiis Canæ Galilææ penuriâ misericordia motam, filium pro subsidio interpellasse: *Et deficiente vino, dicit mater Jesu ad eum: Vinum non habent.* Ad quod respondit Jesus: *Quid mihi & tibi mulier, nondum venit hora mea.* Nihilominus tamen, ne malum filiis videretur præbere exemplum, in matris gratiam, reverentiam, & respectum, miraculum suum anticipavit, aquamque in vinum convertit, ut restè annotat: *Nondum venerat hora ejus, sed tempus fuit, quia mater dixerat, fili vinum non habent.* E contra o filii! quomodo vos geritis? proh dolor! quandoque parentes vos malæ vitæ arguunt, increpant vestram luxuriam ac incontinentiam, proinde ad legitimum adhortantur in eundem matrimonium; verum quid responsi? Ah! *Nondum venit hora mea.* Oportet me prius mundanis parumper frui deliciis & voluptatibus. Si patres filios admoneant, ut enormia, quæ in-

dies committunt, relinquunt scelera, respondent: *Nondum venit hora nostra.* Juveniles enim annos similis decet vita. Senectus mores depravatos sat citò est correptura: sicque parentum (contra Christi Domini exemplum,) contemuentes admonitionem, in præceptis ruunt, & inextricabilibus tandem involvuntur mundi technis & dolis. Sed nonne talis paternas familias justè posset simili filio impropere hoc: *Si pater tuus sum, ubi est honor meus?*

Quòd autem id ipsum in extremo vitæ suæ seculò docuerit, patet ex cap. 19. ejusdem Evangelistæ. Etenim, postquam secundum alios Evangelistas, legem à se latam de inimicis diligendis & benefaciendis sanxerat, utpote magni momenti & necessitatis, clamans: *Pater ignosce illis, non enim sciunt, quid faciunt:* ad matrem juxta crucem mortuam & desolatam stantem conversus, solita memor pietatis, jam coactus in alterum migrare mundum, Joannem Evangelistam in alium mari destinavit filium: *Deinde dixit discipulo: ecce mater tua.* Quod totum factum esse in matris reverentiam, & filiorum eruditionem, audacter asserit magnum illud lumen Augustinus, dicens: *Exemplum suum in seipso praeceptor bonus, ut à filiis pietas impendatur cura parentibus. Tanquam lignum illud, ubi erant fixa membra morientis, etiam cathedra fuerit morientis. Ex hac doctrina sanè didicerat Paulus Apostolus: si quis autem suis, & maxime domesticis non providerit, fidem negavit, & est infideli deterior; quid autem tam cuique domesticum, quam filii parentibus.*

Ah Paule, quàm sovera tua est de execrando hoc crimine sententia! heu! si vera est, ut vera à quolibet sustineri debet Christiano, quot, quot indices fidem negant! quot filii decrepitos parentes aspernantur, & indignos sustinere renuunt! miserum sanè, & luctuosum filios superbos, omnibusque affluentes divitiis cernere, & eorū parentes, à quibus vitam & esse receperunt, inedia consumptos, paupertate squallentes aspicere. Ah quam benè vobis appropriari potest illud Amos: *Qui dormitis in lectis eburneis, & lascivitis in stratis vestris: qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armenti. Qui canitis ad vocem psalterii: sicut David se putaverunt habere vasa cantici, bibentes vinum in phialis, & optimo unguento delibuti: & nihil compatiebantur super contritionem Ioseph.* Quoniam vobis sufficit lautè vivere, & penuria parentum non recordamini. Imo ulterius progreditur Terentius, qui miseris senis etiam divitis, justam enar-

Luc. c. 19.
v. 27.

Augustin.
tra. 129.
in Ioan.

1 Tim. c. 5.

Amos c. 6.
v. 4, 5, 6.

Hiera
de ho
puren

Mar
14. v.

Lib. 1
c. 24.

Hom.
in M.

Verf. 3. 4.
c. 5.

fat in impios filios querelam, deplorantis tantam suam eos ditandi curam & solertiam, detestantisque accumulatas divitias, forsitan per fas & nefas, quæ non longævæ parentum in filius vitæ generant desiderium, verum celeritatis mortis provocant appetitum, ut desideratis fruantur deliciosè bonis. Verba lumentantis sunt patris: Porro autem, dum studeo illis, ut quàm plurimū facerem, contrivi in quarendo vitam, atque ætatem meam, nunc exaltā ætate, hos fructus pro labore ab his sero odium, Meam mortem avi dē expectant. Sed audite dō perfidi filii! quàm acriter. & merito in vos insurgat

Hieron. lib. de honore parentum.

Hieronymus: *Fauces tua necdum lacteum perdiderunt saporem, quem tibi pia mater infundens, linguam tuam parvit potu corporis sui, impendi patri matrisq; servitium, qui nunquam tuos vagitus horrentes totum in te lambebant osculis corpus. Attendite quoque ad salutiferum Sapientis monitum: Honora patrem tuum, & gemitus matris tua ne obliviscaris. Memento, quoniam nisi per illos natus non fuisses, & retribue illis quomodo & illi tibi. Ecce mater tua dō fili! proprio te enutrit lacte, lacte sua te ad vtilem ætatem deducit in dustriā, sustulit te summo cum labore, & tu jam decrepitem negligis, & impiè contemnis? si amor non urget te, verè te, non sine fundamento, comminantem Spiritum Sanctum: In qua mensura mensi fueritis, remittetur vobis, & adjicietur vobis.*

Marc. cap. 14. v. 24.

Juniores viperæ juxta Naturalistas, dum in lucem prodeunt, ventre maternum dissecant teste Galeno. Et ecce idem ipsis dum matres fetū producunt, evenit incommodum. Quapropter antiquitūs viperam in cultum parricidarum solebant includere, in symbolum, quod pariformiter à bestia parricidā omnes forent interficiendæ. Celsii, uti refert Cælius Rodoginus, parentes suos necant, & quidem fame; id ipsum à propriis post patiuntur filiis. Braaiani parentes decrepitos, senes, aut rabido oppressos morbo, viros famelicis projiciunt in escam canibus teste eodem, simili & ipsi modo finiant vitam. Diobices, instructo convivio, non abhorrent à tam infami crimine parentes in frustra concidendi, & edendos proponendi teste S. Chrysofomo; & illud ipsum exterminium tandem in ipsos recidit. Undè Petrarachus in dialogo 44. conquerenti patri & dicenti: *habeo filiū contumacem.* Respondit: *aquum est (noverat enim ipsum quoque patri parvum, aut nullū detulisse respectum) ut qui patrem ferre non poterat, filium ferat utiq; sarcinam graviozem. Magis animum premit, pungitq; acris superbi filii verbum unum irreveren-*

Lib. 10. c. 24.

Hom. 10. in Matth.

ter prolatum, quàm severa patris quacumq; durities; ille enim injuriam facit, his jure suo utitur. Undè dō patres, dō matres, si filios, si filias habeatis contumaces atque rebelles, intrate penetralia cordis vestri, & diligenter inquirete, an patri, an matri etiam non fueritis refractarii & inobedientes. Quod si sic, exclamate: justus es Domine & rectum iudicium tuum. Perditio mea ex me, quia per quæ quis peccat, per hæc & torquetur. Si itaque dō filii desideretis in senectute à filiis vestris honorari, & tu debitam parentibus tuis exhibe reverentiam.

Verum si adhuc nec Christi magistri vestri, dō insulsi juvenes obstinatum animum ad amorem parentum inflectat exemplum, ad amate saltem hanc virtutem, ob præclaram illi à Deo decretam mercedem: vel exhorrescite inobedientiam & irreverentiæ scelus ob horrendam ei destinatam poenam Merces filialis erga genitores pietatis multiplex est, ut apprimè liquet è sacra scriptura. Per Sapientem Deus iis pollicetur vitam longævum: *qui honorat patrem suum vivet vitā longiore.* Et hoc parvum arbitraris Christiane præmium? equis obsecro est, qui bonam nō desideret senectutem? nemo sanè. Omnis enim sedulo studet vitæ prolongationi. Secundo promittitur ipsis prosperitas & felicitas in suis posteris: *Qui honorat patrem jucundabitur in filiis.* Quod tantoperè exoptant parentes, ut omnem suam volupstatem, lætitiā, & animi quietem in filiorum promotione & gloria reponant. Cole itaque dō filii parentes tuos, & tu jucunditatem hauries in filiis tuis. Tertio, quia non nisi humiles & obedientes filii à patre benedicuntur, è quo plurimum emolumentum ipsis redudat, *Benedictio Patris firmat domos filiorum,* inquit Ecclesiasticus. Et hoc solidè confirmat inauditus Esau ejulatus & insolitus, intellectu, sibi à fratre Jacob ereptam esse paternam benedictionem, plaudens; cum enim expostulanti Esau benedictionem, *comede de venatione filii tui: ut benedicat tibi anima tua,* respondisset obstrupefactus Isaac: *Quis igitur ille est, qui dudum ceptā venationem attulit tibi, & comedi ex omnibus, antequam tu venires? benedixi ei, & erit benedictus: ipse vehementer expavit: Auditis ergo Esau sermonibus patris, irrumpit clamore magno* Hieronymus notat, aliter haberi in textu Hæbraico: *Esau clamavit voce magna & amarā.* Cajetanus dicit: *Et consternatus dicit: benedic etiam & tibi pater.* Tò inquit consternatio vehementem significat animi commotionem. Cumq; Isaac benedictionem i sibi à Jacob fraudulenter surreptam allegaret, miser replicavit:

Eccl. c. 3. vers. 7.

Eccl. c. 3. vers. 6.

Ibid.

Gen. c. 27. v. 31, 33.

34

Nu 29

Vers. 36.

Numquid & mihi reservasti benedictionem? cum-
que ejulatu magno fieret, mot^o Isaac dixit ad illum:
in pinguedine terra, & in rore caeli erit desuper
benedictio tua. Ecce Esau, quamvis impius & per-
versus, omnem à paterna benedictione depende-
re se esse judicabat felicitatem, omniaq; bona cura
comitari. Illà namque domus filiorum, tanquam
firma basi fulciuntur, absque ea necessariò labun-
tur. Si itaque ò filii! domus vestrà stabilitatem &
incolumitatem exoptetis, parentes honorate &
diligite, ut ab iis salutarem promeremini accipere
benedictionem. Quatò reverentiales filii, si quan-
doque in angustia & tribulatione positi ad Deum
pro adjuvamine & gratia impetranda preces fundant,
facillimè exaudiuntur, & petita feliciter ob-
tinent: Qui honorat patrem suum, in die orationis
sue exauditur. Quod sanè nec infimum filialis erga
parentes reverentia arbitrandu est præmium.

Eccle. 3.
vers. 11.

Vers. 13.

Vers. 17.

Quintò huic actui debetur honor & gloria: Glo-
ria hominis ex honore patris sui. Deinde pio filio,
qui patri suo necessitate laboranti est sublevami-
ni, Spiritus Sanctus pollicetur præmium majus
omni pretio, nimis veniam & remissionem
peccatorum; Eleemosynà patris sicut in sereno gla-
cies solvantur peccata tua. Et tandem, tum in præ-
senti, tum in futuro omnium bonorum additur
cumulus: Honora patrem tuum, ut super veniat ti-
bi benedictio ab eo, & benedictio illius in novissimo
maneat. Si itaque ò rebelles nati! rursus repeto,
vos ad filialem reverentiam erga parentes non
commoveat jus naturæ, strictum Dei mandatum,
& Christi Domini personale exemplum, urgeant
vos tot tantaque nobili huic actui à Deo compro-
missa dona & munera.

Nec profectò mirum est tantam mercedem
ipsi destinari. Etenim compati parentum miseriis
& egestati, eorumq; exactam gerere curam, opus
est, in quo aliquid relucet divinitatis. Quod, ut
clare probetur, operæ pretiù est maruè annotare
Matthæum, Lucam, & Marcum instinctu Spiritus
S. quamplurima calæxo exarasse, quæ tempore
passionis Christi in infanti crucis trabe pendentis
contingerunt portenta. Matthæus refert cuncta
mirabilia, quæ contra naturam, quæ suum variis
ostentis demonstrabat pati Creatorè, evenerunt.
Matth. c. 27. v. 45. A sexta hora tenebra facta sunt super universam
terram usq; ad horam nonam. Revertente naturali
sole, eclipsato mylthico sole Christo, ingrato mun-
do solitum suum lumen. Rursus ait monumenta
aperta esse, multosque mortuos reclusi exisse, quasi
Christo Domino sepultura locum exhibentes, &

velum templi scissum esse, indicans sanctissimæ a-
nimæ ipsius à corpore separationem. Ita ut, sicut
ait S. Athanasius: universa verum fabrica consite-
batur eum, qui in corpore apparebat & supplicium pa-
tiebatur, non hominem simpliciter, sed Dei filium, ac
salvátorem esse omnium. Similiter & eadem duo
alii narrant Evangelistæ in evidentissimum Chri-
sti divinitatis testimonium. His enim visis, quam-
plurimi eam agnovère, ut attestatur Lucas: Et
omnis turba eorum, qua simul aderat ad spectaculum
istud, & videbant, quæ fiebant, percutientes
pectora sua revertebantur. Centurio quoque cum
militibus suis eandem confessus est, ut ait Mar-
thæus: Centurio autem, & qui cum ipso erant,
custodientes Iesum, viso terre motu, & his quæ fie-
bant, simulerunt valdè, dicentes, verè filius Dei
erat iste.

Luc. c. 23.
v. 48.Matth. c.
27. v. 54.

Verum (quod non factum absque arcano auru-
mo) Evangelista Joannes hæc omnia alto invol-
vit silentio; nullum tangit portentum, solis præ-
terit tenebras, stupendum in resurrectione mor-
tuorum subtricit miraculum, nec concussam inso-
lito motu commemorat terram. Quod sanè mi-
rum. Quandoquidem enim præ cæteris Evange-
listis specialiter fateretur de divinitate tractare:
cur modò, cū hæc tantoperè obfufcata sit per op-
probrium crucis, eam non prohalat? Cur nulla il-
lius signa enarrat. Audia e, quid de zelo ejus divini-
tatem Christi describendi dicat Augustinus: Cate-
ri Evangelistæ tanquam cum homine Deo in terra
ambulabant, de divinitate ejus pauca dixerunt; istu
autè quasi piguerit in terra ambulare, exiit se, non
solum super terram, sed super omnem ambitu aëris,
& cali, & super omnes etiam exercitus Angelorum.
Scilicet dū intonare incēpit: In principio erat Ver-
bū, & Verbū erat apud Deum. Quare itaq; iterum
rogo, de divinitate nihil differit, sed taciturnus hæ-
ret? Equis quæso illud aicanum nobis pandet?
Benedictus sit S. Ambros. qui nos ex hoc labyrin-
tho educit, & in tam densis tenebris illustrat. Sub-
tiliter hic advertit, cæteris omissis, Joannè signan-
ter annotasse anxiam Christi Domini matris suæ
curā, quæ vel sola ipsius apprimè declarabat divi-
nitatem, ideoq; superfluum judicasse alia portenta
in divinitatis judiciu ab aliis Evangelistis enarrata
repetere. Audite Ambrosii verba: Dominus pendens
in Cruce, qui sua pericula contemnebat, pio matrem
commendabat affectu, dicens: ecce mater tua. Quod
non otio: Joannes pluribus profecutus est. Alii mun-
dum scripsere concussum, cælum tenebris obdu-
ctum, refugisse solem. Solus ergò mō docet, quod alii
non

Aug. serm.
34. in Ioan.Ioan. c. 1.
vers. 1.Ambros. id.
c. 23. Luc.

non devertunt. Concludo itaque, neatiquam esse admirandum, si divina bonitas & liberalitas huic operi tanta decernat præmia.

Attamen, si nec ætus eminentiæ, nec præfata ex eo promanantia alliceant vos luera, nequidquam valeant ad induratum vestram mentem emolliendam, instigent vos horrenda ex irreverentia, & parentum contemptu scaturientia damna: gravesque ad minus, quas Deus inobedientibus & rebellibus filiis constituit, pœnæ deterreant. Deut. c. 21. rigorose hoc scelus puniri mandat: *Si genuerit homo filium contumacem, & protervum, qui non audierit patris ac matris imperium, & coercitus obedire contempserit, apprehendent eum, & ducent ad seniores civitatis illius, & ad portam iudicii, dicentque ad eos: filius noster protervus & contumax est, monita nostra audire contemnit, commestationibus vacat, & luxuria, & conviviis: lapidibus eum obruet populus civitatis, morietur, ut auferatur malum de medio vestri, & universus populus audiens pertimescat.* O dura, sed iusta pœna! Ah, si in præsentem depravato ævo filii rebelles parentibus & contumaces lapidarentur, juro, lapides deficerent. Ubi enim nunc debita iis viget reverentia, quid dico reverentia. Immò è contra floret senum parentum contemptus & despectus. Si pater decrepitus, si mater vetula, si vidua filii inordinatam incuset vitam, si eum increpet, quòd omne tempus, omne studium luxui, ebrietati, & mundanis devoveat illecebris, admonentem explodit, & præ senectute incipere delirare, & repuerascere asserit, ipsique tantummodo mundi displicere voluptates, quia effæta, & ad eas inhabilia portat corpora. In summa, omnem contemnit correptionem, & relaxato fræno, ad omnia promptus advolat scelera, juvenilesque annos diabolo, mundo & carni consecrat. Quæ filiorum rebellio, & salutaris parentum, ad meliorem vitæ frugem adhortantium, admonitionis contemptus, quantum Deo displiceat, vel ex ipso patet, quòd tantum nefas condonare recuset. Ita, ut hoc videatur peccatum, de quo Joannes: *Peccatum est ad mortem, non pro illo dico, ut roget quis.* Testatur id S. Scriptura I. Reg. c. 3. *Iuravi domui Heli: non expietur iniquitas domus ejus victimis & muneribus in æternum.* O severa sententia! ô strictum iudicium! quid hoc, benigne Deus? Ubi sunt misericordiæ tuæ antiquæ, quas

Quadragesimale P. H.

promisisti offendentibus te? Nonne tu dixisti? quotiescumque ingemuerit super delictum suum peccator, quòd non recordaberis amplius iniquitatis illius? Quomodo itaque nunc clamas impietatem familiæ Heli summi Sacerdotis tui non expiandam, nec sacrificiis, nec oblationibus in æternum? Quodnam obsecro, ô pie Domine, scelus tam grande, quòd benignitatem tuam ad tantam concitavit iracundiam? Ah, attendite contumaces filii! hoc non fuit aliud, nisi paternæ admonitionis filiorum Heli despectus. Ipse enim, auditâ perversâ eorum vivendi notmâ, ipsos, ut ab incepta vita desisterent, & rectam vitam arripere, sedulo est adhortatus, ut constat ex cap. 2. *Heli autem erat senex valde, & audivit omnia, quæ faciebant filii sui universo Israël: & quomodo dormiebant cum mulieribus, quæ observabant ad ostium tabernaculi: & dixit eis: quare facitis res hujuscemodi, quas ego audio, res pessimas, ab omni populo? nolite filii mei: non enim est bona fama, quam ego audio, ut transgredi faciatis populum Domini. Verùm hi paternæ correctioni refractarii, & non acquiescentes ejus consilio, in incepta vita perrexerunt, & non audierunt vocem patris sui. Quod nefandum crimen paulò post iusto Dei iudicio in cruento contra Philisteim certamine morte luerunt: Duo quoque filii Heli mortui sunt, Ophni & Phinoes, sed non diluerunt, quia talis iniquitas non expiabitur in æternum, eò quòd quasi fontem divinæ obruret misericordiæ.*

Ad hoc attendentes filii, horrescite salutare parentum aspernari admonitiones, discite iis omnem exhibere reverentiam, præbere illis aures, ipsos honorate. Alioquin filii nomine estis indigni, meritòque à patre pro degeneribus repellendi. Unde Aristippus, incusante quodam, quòd filium sic abjeceret, negligeretque quasi ex ipso natus non esset: *An etiam, inquit, & pituitam, & pediculos è nobis natos, velut inutiles procul à nobis abjicimus: censet eos non habendos pro filiis, qui nihil haberent aliòqui, quo se parentum affectui commendent, nisi quòd ab ipsis progeniti sint.* Ita senex in comœdia: *Tantisper te volo meum, dum id, quod te dignum facit, præstas.* Imò etiam genitores patris nomine judicabimini indigni; etenim titulum patris non meretur, qui patri rebellis extitit filius. Patet hoc ex 2. lib. Reg. c. 18. ubi infallibile Spiritus sancti reperimus testimo-

B b

niun,

Verf. 18,
19, 20, 21

Verf. 22,
23, 24.

Verf. 18.

V. 18. *Abfolon erexerat sibi titulum, cum adhuc viveret, qui est in valle Regis. Et rogatus à quibusdam, cur similem curam suis superstitibus, & filiis legitimis heredibus non committeret: sese filiis orbatum fore respondit, ut videretur colligi ex textu ibidem: Dixerat enim: non habeo filium, & hoc erit monumentum nominis mei. Qui locus, quoniam, ut apparet, apertissime contrariatur alteri, è c. 14. deprompto, suâ indiget interpretatione, Versu enim 27. habetur: Nati sunt autem Abfolon filii tres, & filia una, nomine Thamar, elegantis forme. Quomodo itaque audet dicere ipsemet Abfolon, non habeo filium? nec est quòd quispiam dicat, omnem prolem ipsius tempore extructionis sepulchri sui fato cessisse; quippe de nullius morte ne minima quidem sacra pagina facit mentionem. Quæ ratio quantumvis in tantum non urgeat, attamen contraria me corroborat SS. PP. opinio, & præcipue S. Hieronymi, qui ad præsentem sic respondet difficultatem: Ob peccatum, quod in patrem commiserat, dixit, filium non habeo. Judicans eum filium parentis titulum minimè promereri, qui pertinaciter suo rebellis obstiterat patri.*

V. 25. *Est, cum nobis de Abfolone non abs re aliqualis inciderit mentio, & superius parumper attigerimus tum hujus pravitatis gravitatem, tum strictam illius vindictam: annotemus semel, in quantum infamis in benignum patrem Davidem Abfolonis rebellio divinam excitâit iracundiam. An forsitan putatis, condignâ regium filium plexum non fuisse pœna? Memores estis, ut credo, nos dixisse, hujuscemodi prolem lapidibus obrui debere, quam sententiam (quamvis post mortem) ex iusto Dei iudicio exactè perfolvit parricida. Etenim non obstante, quòd sibi monumentam ædificasset, adhuc eo habitus quasi indignus, à populo abjecto inhumatus est loco, teste Scriptura 2 Reg. c. 18. Et tulerunt Abfolon, & projecerunt eum in saltu, in foveam grandem, & comportaverunt super eum acervum lapidum magnum nimis. Ejusque sepulchrum, tamquam pestiferum locum, univèrsus fugit populus. Omnis autem Israël jugit in tabernacula sua.*

Quid ad hæc respondetis, insulsi filii? quid vobis felicitatis & prosperitatis spondetis, aut, ut melius dicam, quid accipere præsumitis emolumentum, ò rebelles nati? sanè multum aberratis, si quid prosperi, tum in hac vita, tum in futura expectetis: filiorum enim rebellio iniquitas est, quæ non expiatur, nisi miserrimo fine, & luctuosa clauditur catastrophe. Ut nobis vivum regii filii ostendit exemplum. Attendite itaque filii ad vestram obligationem, subvenite parentibus indigentibus, vestris etiam bonis proprio labore atque industriâ comparatis.

Patienter eorum in decrepita ætate tolerate molestias, debitam iis exhibete reverentiam, insistite vestigiis piorum filiorum Regis Aragoniæ, & Decii Imperatoris filii, qui solidam imperii & regni (ut ex ipsorum vita constat) erga parentes pietatem & reverentiam jecerunt basim. De primo enim narrant Aragoniæ annales, quòd tantum patri Ferdinando detulerit respectum, ut etiam jussus equum ascendere præsentem patre, renuerit, dicens: Pater, aliis sit liberum facere, quod voluerint, ego nunquam adducar, quin patrem Regem pedibus subsequar. De altero verò refertur à Petro Blofio, quòd vivo Imperatore Decio patre, etiam jubente, imperium animosè respuerit, blandè ei respondens: Vereor, ne, si Imperator sum, dediscam esse filius. Malo non esse Imperator, sed humilis filius, quam Imperator, & filius inde votus. Hos inquam imitami, & divinum servate mandatum, quòd intonat ad quemlibet, Honora patrem & matrem, ut gravissimam contravenientibus destinatam evitatis vindictam, & hanc legem observantibus decretam recipere mereamini mercedem, nimirum in hoc mundo vitam longævam, & in altero æviternam beatitudinem, quam mihi & vobis omnibus concedat Pater, & Filius, & Spiritus S. Amen.

Epist. 47.

FERIA

FERIA QUINTA,

Dominicæ tertiæ Quadragesimæ.

*Et surgens JESUS de synagoga, introiit in domum Simonis:
socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus.*

Lucæ cap. 4.

ANtiquæ fabulantur historiæ, atque Poëtarum referunt figmenta, olim celeberrimam Insulam Cretam (cujus quoque mentionem facit doctissimus Virgilius,) certo tempore pestulentiali, maximeque nociva ætæ infectione adeo fuisse oppressam, ut malum illud brevi temporis spatio centum potentissimas civitates miserè infecerit, populumque copiosum totius ferme Insulæ ad internecionem deleverit. Nec mirum, etenim, quia etiam peritissimis istius ditionis Medicis incognitum erat pessiferum hoc malum, nemo salutare ei noverat adhibere antidotum, sicque eò facilius grassabatur, & intimius sepebat.

Quapropter Incolæ ad Deos suos conversi, humanæ diffidentes industria, tandem à Jove, precibus ad pietatem commoto, Apollinem caelestem Medicum receperunt, tantæ ruinæ certam medelam apportaturû. Qui jam è cælo in terram dilapsus, ad Cretenses clamavit: *Surgite ergo miseri, & pristinam, quam perdidistis salutem, accipite.*

Hæc, fateor, Ethnicorum insana sunt deliramenta, sed quid ni mihi, illa ad veram christianam doctrinam, atque moralia dogmata deducere liceat: quæ ex præsentis facile est eruere Evangelio. Ecce, socius Simonis, id est, inquit S. Bernardus, natura humana, tenebatur magnis febribus, eratque mirabiliter fanciata per primam parentum nostrorum prævaricationem: ideoque pro tam incurabilibus resanandis vulneribus à summo Jove, æterno Patre, lachrymoso accentu caelestem expetebat Medicum. Nemo enim, nisi Deus-homo tanto medelam adferre sufficiebat malo. Ac misera natura humana ad cælum, ad instar alterius leprosi ante piscinam probaticam 38. annis morati, intonabat, *Hominem non habeo.* At enim Propheta David: *Frater non redemit, redimat homo.* Nimirum & simul Deus. Quibus gemitibus

& lachrymis ad clementiam provocata æterna Bonitas, Pater cælestis ait: *Quem mittam, & quis ibit nobis?* Et ecce pius Filius. Verbum immensum ardenti erga genus humanum æstans amore, suum ultro offert obsequium: *Ecce, ego mitto me.* Sicque ad instar unius Apollinis è cælesti throno, sinuque paterno in mundum descendit, intravitque domum socrus, id est, realiter incomprehensibili unione hypostaticâ divinitati suæ copulavit humanitatem, & homo factus est, habituque inventus ut homo. *Magnus,* ait Augustinus, *de cælo descendit Medicus, quia magnus in terra jacebat agrotus.* Ut eum sanitati pristinae restitueret, inquit Bernardus: *Mirabiliter natura laborabat humana, nam facilis erat ad seduci, debilis ad operandum: & fragilis ad resistendum, venit ergo Christus, ut in nobis habitans, nostram corroboraret debilitatem, in nobis maxens adjuvaret fragilitatem, & pro nobis stans nostram labendi facilitatem protegeret.*

O stupenda Dei benignitas! ô inscrutabilis divini nostri Prothei metamorphosis! ô infinitus amor! hunc demirans exclamant Zeno: *O charitas, quam potens es! tu Deum in hominem commutare potuisti: id est, hominem effecisti! tu virginali claustro novem mensibus relegasti: & cur? ut ibi sumeret membra, ut traderet cruci.* Hoc eminentissimum charitatis Christi testimonium erga vilem & abjectam creaturam nos urget & compellit amorem Dei nostri pro viribus exaggerare atque extollere, ut amoris ejus amore nostro correspondeamus: *nam cum amat Deus, nihil aliud vult, quam amari; qui se non aliud amat, nisi ut ametur,* inquit Bernardus. Simulque in hoc discursu ostendam, quàm indignum, quàm barbarum sit, tam fervidè amantem non redamare, ut increpat Augustinus acerbis hisce verbis: *Pudeat non redamasse, pro tanto amore tuo pudeat, & vehementer pudeat.* Verum priusquam difficile hoc

1. Jac. c. 6.
vers. 8.

Psal. 48.
vers. 8.

August. in
Solil. c. 11.

motivum exordiamur. recurramus ad amoroſam matrem noſtram Mariam, pro impetranda Spiritus S. aſſiſtencia, ſalutantes eam Angelicis verbis, Ave gratiâ plena.

Atrequam ad immenſum Chriſti Domini erga humanum genus deſcendam amorem, operæpretium eſt, pauliſper annotare, quid de amoris eſſentia, attributis, & effectibus antiqui olim ſenſerint ethnici Philoſophi, & quomodo amoris Deum depingi curârunt. In quo tam varia extiterê opinionones, & hieroglyphicorum mentes, ut tempus nullatenus permittat, cunctas recenſere. At tamen quædam ſubtilia emblemata, & hieroglyphicas epigraphas in medium producam. Quidam Cupidinem delineârunt dextera tenentem aliquas frummenti ſegetes in faſciculum congeſtas: ſiniſtra piſcem, volentes eruditus indicare, omnes terræ & maris fructus à Deo amoris promanare. Quapropter hoc emblemata ingenioſo adornarant dicto, *Huic omnia*. Alii ipſi ſalcem in manu una dedere, in altera pharetram & ſagittas, in humeris duas portabat alas, adjunxeruntque epigraphen, *Quis reſiſtet?* & quod magis mirum, cum obvelatis oculis conſtituerunt; etenim ſi juxta Plinii dictum, *Amor ſit anima mundi*: Aut ſecundum Baldum, *ſit vinculum perfectionis, & funiculus cæli & mundi*. Aut, ſi credamus Platoni, *quod amor ſit calorum motus*. Quodque perfectum, tum in cælum, tum in terram poſſideat dominium, ut Virgilius ſentit: *Calos ſubiſcit atque Deos*. Quo fundamento amor cæcus eſſingi poteſt? at tamen puto eos optimè poſſe excuſari, ſi bene intelligamus ſubtilem ipſorum ſcopum, ſimul & rectam attingamus intentionem. Quid enim aliud hi prætere de hoc emblemate intimare, quàm amorem quamplurimos excæcare: quod quàm verum ſit, vel ipſi nōdunt, qui id ipſum experientia proprio cum detrimento probarunt. Loquatur pro me infelix ille Nobilis, qui interrogatus, quomodo ipſe tantis ditatus à parentibus divitiis, ad ſummam redactus foret miſeriam? in ſui exultationem reſpondit: *Amor hoc fecit*. Cumque amici iſtarent, cur non exactiùs computum ſuum perpendiſſet, emblemata protulit, in quo depictus erat pellicanus, qui ſeſe aliſi quaſi videbatur elevare, ut pullis ſuis, in nido adhuc imbellibus jacentibus, igne à venatoribus accenſo, in tanto diſcrimine ſubveniret. Epigraphes adjuncta erat ſanè ingenioſa: *Non diſcurrit amor*. Ea enim hujus avis eſt natura, tantus illius erga pullos ſuos amor, ut pro eorum ſalute

flammas & mortem non pertimeſcat, ut teſtatur Petrus Valentinus: *Saluti filiorum potiùs inſentia, quàm ſua, mortis genere atrociffimo conſtituitur, tanta in ea charitas, tantus amor, tanta viſ pietatis elaceſcit*. Et ſi quis peteret, unde tantus ardor & fervor? ſi poſſet, reſponderet cum illo juvene: *Non diſcurrit amor*.

Ah! quàm egregiè hæc emblemata ipſi eſſentia- li quadrant amori Chriſto, *Deus charitas eſt*. Quis illi quaſo ſalcem denegabit, naturam nimirum humanam, quã infernales devicit poteſtates, mortem & diabolum proſtravit, & lolium tot jam millibus annorum ab impio agricola in fertili hoc mundi agro diſſeminatum demerſit? quis ipſum pharetram, id eſt, arcenale armorum omnium virtutem in peccatorum deſenſionem in hac vitæ militia conſtituiſſe inſiciabitur, ipſomet dicente: *Non veni vocare juſtos, ſed peccatores*. Quis ipſi detrahet ſuaſes amoris ſagittas, quibus indies induratum quandoque hominis cor amanter trajicit, atque inflammat igne divinae charitatis? an forſitan ei deſunt alæ, ut velociter in noſtrum ad volet ſubſidium? Ubi ait Malachias: *Orietur vobis timentibus Sol juſticiae, & ſanitas in pennis eius*. Nullus ſanè hoc affirmabit, promptus enim eſt ad inſtar Apollinis, qui Cretenſium abſtulit morbum, ut humanam reſanet naturam. Aut quis non videt Chriſtum ama- tiſſimum fore pellicanum? Non illum dico, qui ex naturali inſtinctu ſuis conatur in periculo, etiam cū propria vitæ deſpendio, ſecuro eſſe auxiliò, verùm de noſtro ago pellicano, qui ex puro amore, ex libera voluntate, non filiis amicis, ſed etiam inimicis totum ſe eſſudit. (Ut latiùs videbimus inſtrà Deo favente) an forſitan erro? minime, & piſſime Jeſu, amor noſter! nonne manus pro reo Adamo, tranſgreſſore mandati tui, & ſcediſt ago, qui furtivè fructum, cujus nullo poteratur dominio, abſtulerat, duris ligandas funibus, acutis que perforandas clavis tradidiſt? quare ſupremam in tantum exinaniviſti majeſtatem? Ah, quid reſponſi pius dabit Dominus? *Non diſcurrit amor*. Nonne pedes quoque pro illius diluendo delicto cruci obtuliſti, quia abſcurrendo, auditâ Domini voce: *Adam, ubi eſt?* à facie tua ſeſe abſconderat, quem nihil latere poterat? Ah! cur tam manſuetus in eum exiſtis, qui, ut Athæus, tuam denegare videtur providentiam? *Non diſcurrit amor*. Nonne caput ſpinis terebrandum ſpontaneè ſubjeciſti, ut ſuperbiam Adæ, qui tam infulſè appetebat Divinitatem, expiaret? quodnam tantæ

Math. 9.
v. 13.

Cap. 4.
verſ. 2.

obsecro humiliationis ô pie domine motivum? *Non discurrit amor.* Fatigor interrogando, quandoquidem tuum non penitrem responsum. Finio, sed dic quæso, nonne totum corpus flagris, dirisque fustibus obtulisti, ut protoplastis sensualitatem in vetri ligni esu perceptam persolveres, & pectus crudeli Longini lancea transfodi permisisti, ut illius pectoris noxam, quod plus mulieri, quam infinitæ turæ devoerat majestati, dilueres? nunc domine diffinitivam exhibe resolutionem, cur tot, & tanta justus injustè passus es tormento, rursus nil aliud, quàm *Amor hoc fecit, & non discurrit Amor.*

In his ambiguum Christi Domini continuatum responsum, quam plurimum me instigat, ut aliquot subtilia & curiosa hieroglyphica emblemata ex Ægyptiorum monumentis deprompta (quos S. Augustinus in hac arte omnibus nationibus asserit longè præeminissè) in medium adducam. Hi volentes doctè & dextrè naturam, vim, potentiam, atque proprietates exprimere amoris, ludum inter nobiles instituire digladiatorium; in quo quilibet, tum diversitate vestis, tum epigraphibus intentum demonstrare conaretur. Perventum est ad actum; & ecce primus candidissimâ comparuit vestitus togâ, in testimonium amantium sinceritatis cum dicto: *Ani mi candor.* Alter nigrâ indutus in arenam descendit, indicans amorem nulli debere patere, nisi ambobus amantibus, & sub terro colore sublitescere ignitas amoris sagittas secundum epigraphen additam: *Intus flamma ardet.* Post quatuor alii in medium exilière tunicâ rubro colore tinctâ circumcincti, per hanc adscribentes amori vindictam omnium injuriarum amatae illatarum. Primus eorum hieroglyphicum in manu tenebat, in quo artificiosè delineata erant duo amantium corda simul arte unita, cum epigraphè *Amoris nexus.* Secundus emblemata ostentabat, in quo depictum cernebatur cor flammeis transfixum jaculis cum epigraphè *sic mea me tractat.* Tertius in rasa tabula jusserrat depingi gementem turturem, rostro tenentem ramusculum exsecatum cum dicto, *tulit illa meos.* Quartus denique Cincophalum fixè aspicientem lunam cum epigraphè, *tecum vitam perdo & acquirō.*

Haud dissimiliter incomprehensibilem Christi ergâ humanum genus nobis ob oculos ponere conatur amorem sancta mater nostra ecclesia. Est enim ipsa toto unius anni spatio in diversis Evangelii illum diversimodè introducit indurum. In

celeberrimo Nativitatis festo veste carneâ circumdatam repræsentat: *Et Verbum caro factum est.* Cum dicto, *spes publica.* In circumfusione octavo ætatis suæ die rubrâ indutum, sanguinem innocuum fundentem exponit eum dicto infra rubram rosam, *festinas dare odorem suum.* In cruenta passione lividâ indutus exhibetur, quia à *planta pedis usque ad verticem non est in eo sanctas.* Cum epigraphè infra pellicanum (qui sanguinem suum fundit, ut pullis suis vitam suppeditet) apposita, *sic urget amor?* In resurrectione candidâ tectus comparat eum phænice, qui ex incinerito corpore jam redivivum avolat in altum cum dicto, *ut vivam.* In ascensione ceruleâ cum aquila ascendente nubes cum dicto, *athera scando.* In festo Pentecostes habitu linguis igneis insignito, cum dicto, *ardent & non consumunt.* Fatet ex his omnibus (nec ullus inficias ibi) aliquis nobis charitatis Dei nostri micat scintilla. Verum possum appositè hic uti illo Ecclesiastici cap. 43. *Multa abscondita sunt majora his, pauca enim vidimus operum ejus: nimirum charitatis Christi.* Quam in tantum extollit S. Bernardus, dum audit Apostolum eam *nimiam* intitulantem, ut audacter exclamet: *Verè nimiam, quia modum superat, planè supereminens univèrsis, majorem charitatem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis: tu majorem habuisti ponens eam etiam pro inimicis. Cum enim adhuc inimicis essemus, per mortem tuam & tibi reconciliati sumus, & patri.* Et id tam abjecto & indigno modo, quod clamat Propheta Job: *Quid enim est homo, quia magnificas eum.* Et quidem in tantum te humilias, ut divinam tuam naturam omni majestate corruscantem, mediante mysteriosa unione hypostatica, contemptibili carnis obveles sacco. Sed legitimum illius responsum in promptu est, *non discurrit amor.*

Narrant veteres historię lepidum quemdam, simul & ingeniosum eujusdam senis actum. Athenis pro juvenib⁹ academiâ instituta erat amoris, in eaque ars amandi, & cum juvenulis siliabas honestè discurrendi docebatur methodus. Ad quam, cum vir iste eavis crinibus, lippientibus, imò quodammodo cæcitantibus oculis, totus decrepitus comparuisset, talem risum petulantibus illis scholaribus commovit, similem amoris omnino incapacem judicantibus, ut planè confusus (præcipuè audito eorum scommatico dicto,) *turpis amor senum, confestum discessit, cogitans, sese de inflicta injuria opportuno tempore vindicare.*

Ioan. 6. 1.
vers. 14.

vers. 36.

Bernardus,
serm. 4. de
Pass.

Cap. 7.
vers. 17.

care. Interea subtile à magno artifice depingi curavit emblemata, in quo delineata erat virga piscatoria, quam immediate supra aquam tenebat cupidus, cujus hamo effixus extrahebatur supremus deorum Jupiter cum dicto, *ne Deus immunis*. Secundum Virgilii mentem amor calos subjicit atque Deos. Significans tantam fore amoris efficaciam; ut etiam Deum ipsum vincat. Ac proinde nequitiam mirum erat, quod illius sagittis, fenis & decrepiti peccus traheretur videtur. Idem contingit Deo nostro: mixamur & obstupescimus cuncti illum, qui aternus est, infinitus, incomprehensibilis, immensus, creator, finitum, comprehensibilem, comensuratum adamet creaturam. Sed amor, inquit Bernardus, id est attribuendum. Sic namque rogat: *Quis hoc fecit? Amor*, respondit, *dignitatis nescius, dignatione dives, affectu potens, sensu efficax. Quid violentius triumphat de Deo amor; ut etiam sciamus amoris fuisse, quod plenitudo effusa est, quod altitudo ad aqua est, quod singularitas associata est.*

Damiánus attentè contemplans, simul & admirans charitatis Dei erga nos magnitudinem, ingenue confitetur, eam non tantum humano intellectui, verum etiam angelico fore incomprehensibilem. Quod hoc argumento probat: Si inquit, vehemens Jovis erga Europam amor totam gentilitatem, cunctosque disertissimos Poetas reddiderit attonitos & muros, quæ à cælesti descendit throno, terramque incoluit pelle bovina cooperatus, teste Hieronymo dicente: *Jupiter Rex terrenus, qui & calorum Rex dictus est, post Europam mugire coactus est. Ecce, quem bonitas super celos extulit, fœmina bruto comparavit.* Idque dumtaxat, ut amata sua frueretur, quis non stupore complebitur, ait Damiánus, dum verum & supremum Deum patrum deseruisse sinum, humanam assumpsisse carnem, se tot subjecisse tormentis, ut tandem adoptata præda potiretur, lapsumque hominem, & in mundo imbellem jacentem corroboraret, atque ad celos usque elevarer? *Nisi*, inquit Hieronymus, *Deus humanam suscepisset naturam, numquam homo ad caelestem pertingeret gloriam. Nisi Deus humiliaretur infra se, nequaquam exaltaretur supra se. Nisi paulò minus ab Angelis minoratus esset Deus homo, numquam aequalis Angelis fieret purus homo.*

Sed cur quæso tanta cura Deo, tantaque sollicitudo hominem ad paradysum deducendi profectò Amor hoc fecit. Illud namque habet essentielle amor, ut nullatenus quiescat, nisi amans sua per-

fruat amata. Deus clamabat, *delicia mea esse cum fruiis hominum.* A quibus si avellatur, ille, qui in se perfectissime glorificatur, & beatificatur, quasi ut ita dicam, inquietus videtur. & omnia deperdidisse censet.

Quod aperte ipsemet indicat per Prophetam Isaiam: *Et numquid mihi est hic, dicit Dominus, quoniam ablatas est populus meus gratis.* Ac si diceret, inquit doctissimus Hugo, *Ex quo genus humanum exulat in mundo, & premitur à diabolo, quid mihi est hic, id est in calo? Quasi dicat, non reputo me aliquid habere in calo, habendo angelicos spiritus, qui sunt quasi nonaginta novem oves in deserto, nisi habeam ovem errabundam in exilio.* Unde ipsemet dicit: *Nisi granum frumenti mortuum fuerit, ipsum solum manet.* Quæ scriptura prima fronte apparet fallibilis. Quomodo enim Christus, qui secundum SS. PP. intelligitur per granum frumenti, nisi mortem subisset, ipse in calis restasset solus? quando quidem apertissime attestetur Daniel: *Millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei.* Ad hoc respondet apprime assentiens Hugonis doctrinæ S. Antonius de Padua: *Solum manet, quæ vis societas habet angelorum, quia delicia sue, & ut ita dicam ipsius gloria est, esse cum filiis hominum.*

Ad ipsum evidentè comprobatur, ex Evangelista Matth. c. 22: *Ubi narratur, quomodo Rex locum intrans nuptiarum, ut videret discumbentes, viso ibidem homine non habente vestem nuptialem, ira accensus eum jussit expelli.* Ait enim scriptura: *Tunc dixit Rex ministris: ligatis manibus & pedibus ejus mittite eum in tenebras exteriores.* Quod Rex ille Deum supremum omnium hominum judicem significet, constans & communis SS. PP. est opinio. Verum hic maxime notandum est eum subjungere datæ sententiæ, *multi enim sunt vocati, pauci verò electi.* Quæ verba difficultatem pariunt non exiguam. Quomodo enim hæc duo consistere queunt, ut unus tantum ejiciatur, & tamen benignus Deus conqueratur, *pauci verò electi.* Hanc enodat magnus ille Docteur Augustinus dicens, tam ardentem ipsius amorem fore erga quamlibet animam, ut dum unicam dumtaxat perire cernit, paucas salvari arbitretur. *Certe inus erat ille, qui non habebat vestem nuptialem, projecit eum, quare projecit? multi sunt vocati, pauci verò electi. Dimittit paucis, suscipit multos, & tamen unus erat.*

Sed ferventem hunc Dei nostri erga hominem

Prov. 8.
v. 31.

C. 52. v. 3.

C. 7. v. 10.

Serm. in
Domin. 3.
post Pent.

vers. 13.

vers.

Oliva
hunc

Ecc.
vers.

Chryso-
stomus. 24.
in Gen.

nem amorem clarius adhuc attestatur Apostolus
dicens: *Qui dilexit me, & tradidit seipsum pro*
me. Ob hoc obstupefactus exclamat S. Chryso-
stomus: *Quid facis o Paulus? dum communia pro-*
pria tibi vindicas, cum, qua pro toto terrarum orbo
facta sunt, tibi facis pecuniaria? cui interrogatio-
ni respondet, eum quam optime dixisse pro me:
quo, inquit, declaras hoc par esse, ut quisque no-
strum non minus agat gratias Christo, quam si ob
ipsum solum advenisset. Neque enim recusatu-
rus erat, vel ob unum tantam exhibere dispensa-
tionem, adeo singulum quemque hominem pari
hereditatis modo dilexit, quo diligit orbem uni-
versum. O immensa Dei nostri benignitas! o
piissime Domine! tantine valet anima mea, ut
pro ea sola tanta paratus fueris subire supplicia:
Non discurrit amor. Et ut recte ait Ambrosius,
vulnera doloris non timet, qui vulnera amoris
sentit.

Verf. 2.

Oleaster in
hunc locu.

Ah quam egregie ille efucetis sacra Scriptura
num. c. 1. Deus mandat Aarone & Moyse, ut exacte
plebis electæ examinetur numerus: *Tollite sum-*
nam universæ congregationis filiorum Israël per
cognationes & domos suas. Ad quod Oleaster ob-
stupefactus, curiose observat paucos ante tempore
multitudinem Israelitarum fuisse ad amissum
computatam, & petit: *Non est Domine completus*
annus, quo eos numerari præcepisti, & jam iterum
computare vis? quid est, quod tam ex brevo eos nume-
ras? ad exaltandum misericordiam Dei no-
stri erga hominem amorem, dilucidam ex similitu-
tudine adfert responsum. Nonne inquit quan-
doque animadvertitis sordidum avarum indies
nummos suos computare? sed quorsum quæso?
non nisi, quia iis summopere delectatur. Deus no-
ster, non avarus, ad liberalissimum gentem suam,
animas nostras recenserit, ex vehementi, quo in eas
ardet charitate, præcipit. Ita Oleaster: *Nam quem-*
admodum qui pecunias diligit, continuè eas suppu-
tat, ita Deus eos, quos diligit, supputare non desinit.
Unde sub avari nomine posset Christo nostro ac-
commodè appropriari illud Salomonis, *unus est,*
& secundum non habet, non filium, non fratrem,
& tamen laborare, non cessat, nec fatiantur oculi ejus
divitiis. Id est nobis juxta interpretationem Gre-
gorii Nazianzeni: *Quia Deus nos pro divitiis ha-*
bet. Et si quaeratur quare? *Non discurrit amor,* ait
divina bonitas.

Ecc. c. 4.
Verf. 8.

Sicut mox insinuavi, amatæ præsentiam amanti
fore animi satisfactione; ita è contra illius absentia
intolerabilem ipsi adfert afflictionem. Quod

in amante mundano locum possidet, in Christo
quam affluenter abundat. Ut ab illo incipiamus:
nonne luce clarius est, longaque experientia com-
probatum, quòd si amans longo itinere à sua di-
vellatur, imò & parvo, eum in tantum tempus
tædere, ut momentum integra appareat hora, &
hora annus. Ac proinde in illius discessu non
nisi summa intrinseci doloris ostentat indicia. Ut
ad Christum transeam, is tamquam spiritualis a-
mator, nondum passus, veruntamen passurus, at-
que cælum ascensurus, mirabili usus metapho-
rà, semetipsum peregrino comparavit: *Homo*
peregrè proficiscens, vocavit servos suos, & tradi-
dit illis bona sua. Qui locus à SS. PP. intelligitur
de Christo ascendente ad Patrem, qui servis suis,
id est, Christianis divitias suas, infinita scilicet
Passionis suæ merita, & septem Ecclesiæ Sacra-
menta reliquit, quibus unusquisque tenetur ani-
mæ suæ lucrari, atque mercari salutem. Verum
hic obstupescit Chrysostomus, vix valens com-
prehendere, quomodo Christus ex hoc mundo
transiens ad Patrem, & patriam suam, appelle-
tur peregrinus. Quandoquidem eò peregrinus à
patria ad alienam regionem, importet discessum.
Huic dubio respondet præallegatus Doctor,
Christum adeo strictis erga hominem amoris
constringi vinculis, atque in tantum illius gaude-
re consortio, juxta proprium ejus testimonium,
delicia mea esse cum filiis hominum, ut quantum-
vis ad patriam tendat, tamen ab homine separatus,
peregrinari autemet. *Peregrè se iturum dixit*
propter charitatem eorum, quos relinquebat in
terra.

Matt. c. 25
v. 14.

Ecc. c. 4.
Verf. 8.

Ex hoc & ante dictis percipiemus sensum,
tum mysticum, tum literalem difficultis cujus-
dam Scripturæ loci registrati 1. Cant. sponsa per-
tæsa tam longæ dilecti sponsi sui absentia inge-
mebunda clamitat: *Indica mihi, ubi pascas, ubi cu-*
bes in meridie? sed audite mirabile, quod neutri
quam correspondere videtur interrogatori, res-
ponsum: *Si ignoras te, o pulcherrima mulierum,*
egredere; & abi. Verum quare o Sponse tam du-
rum sponsæ reddis responsum? Egredere: ut me in-
veniat, transeat, sed me jam invento, *Abi,* snaves
amantium non sapit regulas. Hic profecto reor
quoddam sublitescere mysterium, quod nobis
manifestat Laurentius Justinianus, qui sentit hie
sponsam aberrare, dum foris, & non intus spon-
sum quærit; nullibi enim, quam in sua reperien-
dum amata: quia sic habet dictum: *Nexus amo-*
ris. Audite Justiniani verba: *Ne labores me alibi*

Verf. 6.

qua-

quarendo extra te ullo modo, in te enim, ubi hæc-
nus me non quarebas, tanquam in meridie quiesco.
Et sanè optime ait, quia juxta Aristotelem, *Anima
magis est, ubi amat, quam ubi animat.* Et Plato in-
quit: *Vivit amans in amato.*

Verùm quid his frivolis tempus terimus? pro-
grediamur obsecro ad amoris Christi aurifodi-
nam, quæ tam pretioso scater thesauro, ut quem-
libet ad eam perlustrandam facillime adducere
queat. Exordiamur ipsius primordia ab ipsa Chri-
sti in utero virginali conceptione, in qua nonne
stupendum ipsius confitebimur in nos amorem,
ubi tantam tantæ majestatis summopere admi-
ramur exinanitionem ac humiliationem? profecto
hoc factum totius salutis nostræ solida basis est,
ut non obscure videtur insinuare Guericus Ab-
bas dicens: *Omnium humanorum infirmitatum,
quas pro nobis pertulit divina dignatio, sicut tem-
pore primam, sic etiam humilitate ferè maximam
existimo, quod in utero majestas illa incircumscri-
pta passa est contineri. Tanto tempore nil loquitur
illa sapientia, nihil illa virtus manifestum operatur,
nullo signo visibili majestas, qua nostrum causâ la-
zet, proditur.*

Serm. 3. de
Annunc.

Sed absit majestas; nonne in hoc elucet Dei mi-
rificus amor, & admiranda benignitas? quoniam
quid in viscibus piissimæ matris Mariæ verbum
didicit incarnatum, nisi charitatem & pietatem?
hic profecto misericordia & veritas obviaverunt
sibi, strictamque inter sese inière concordiam. An-
te severa dominabatur justitia, at tunc regnans
apparuit misericordia. Tunc Deus vindicativus,
nunc Rex pacificus appellatur. Nec id mirum: e-
tenim Aristoteles lib. 2. *Æthicorum* textu 9. ait:
Dura terminantur termino proprio, liquida alieno.
V. G. gladius duræ naturæ, si vaginæ imponatur,
antiquam suam etiam extractus, ut patet, conser-
vat figuram: aqua verò, & omne liquidum conti-
nentis vasis induit figuram. Unde, si rotundo in-
fundatur, rotundam, si plano, planam retinet.
Nondum peracto incarnationis mysterio, Deus
terminabatur termino proprio, & suâ justitiâ,
adeoque durus, & ventilans cornu peccatores us-
que ad extremum terræ; verum terminatus alie-
no, nimirum virginis utero liquefactus est, & mi-
sericordiæ figuram assumpsit.

Nec desunt in illius nativitate, & tota vita stu-
penda amoris indicia. Quis enim in summam
non rapitur admirationem, si mente stabulum ac-
cedat, in coque contempletur dominum domi-
nantium, cæli & terræ creatorem, non habentem

locum in diversorio, jacentem in præsepio præ
frigore vagientem, à cuius calore omnis foveatur
creatura? quis non obupescet, si attentè intelle-
ctus oculis intueatur potentissimum monarcham
vilibus involutum pannis? quis non in extasim
raptus, hæc considerans mytheria, exclamabit, ô
tenelle puer, cur non nasceris in magnifico cujus-
dam regis palatio, sed humilis jaces in stabulo, cur
tenera membra ô Jesule! tam rigido exponis ge-
lu? sed ah? quid respondi: *Non discurret amor.*
Hic est, qui urget à passione vitam exordiri, con-
tinuare, & simul finire. Undè eadem tenerimus
infantulus exagitatus flammâ, cum vix octavum
attigisset vitæ diem, cruentum ardentis amoris
erigere statuit trophæum, Patrique aeterno pro
mundo primas immolare voluit in circumcissione
sanguinis guttas. Quod sanè tanta majestate om-
nino apparet indignum. Quoniam, cum circum-
cissio juxta D. Thomam præcipue in remedium
peccati originalis sit instituta; cur ille, qui est ipsa
per essentiam puritas, & sanctitas, reorum subja-
cet legi? De hoc admiratus ad Jesum clamat Ber-
nardus: *Quid est enim circumcissio, nisi superflui-
tatis, & peccati indicium? in te Domine Iesu quid
est superfluum, quod circumcidatur? nonne tu ve-
rus Deus es? de Deo Patre, homo verus sine omni
peccato de virgine matre? quid facitis circumci-
dentes eum? putatis, quod super eum possit cadere
illa sententia, masculus, cujus præputii caro cir-
cumcisa non fuerit, peribit anima ipsius de populo
suo. Verum in vanum obstupescis Bernarde, quo-
niam non discurret amor.* Ille urget, ille instigat,
ille cogit sanguinem effundere; sicut namque
ajunt Medici, *Cùm amor sit vivacissimus spiritus
intra præcordia genitus, in principio motus parum
diliget, si multum quiescit.* Cùm itaque Christus
intensissimè diligeret, impossibile erat, ut parum
quiesceret. *Circumcissionis,* ait Rudolphus Car-
thusianus, *accepit signaculum, ut pro te sanguinis
pretium non tardans effunderet, & se tum verissi-
mum Salvatorem ex nunc ostenderet.*

Unde hic amantem Jesulum sese gessisse vide-
tur ad instar alterius Sichem filii Hemor Hevæi,
principis terræ illius. Is, ut refert Scriptura, Gen.
cap. 34. visâ pulcherrimâ Dinâ, illius inescatus
amore, eam violenter rapuit, & oppressit. Quo
scelere commisso, Dinâ à Jacob, & fratribus ejus
in uxorem expositavit: *Qui in dolo pacti suat
hac conditione, ut omnis masculinus sexus cir-
cumcideretur; quâ acceptâ, nullam, amore Dinæ
astuans Sichem, iniecit conditionis adimplendæ
moram.*

3. P. Q. 70.
art. 2.

moram. Ut patet ex v. 19. *Nec distulit adolescens, quin statim, quod petebatur, expleret: amabat enim puellam valde.* Sed quid agis infelix juvenis? hæc, quam aded ardentem amplecteris, circumcisio certissimum ulterioris sanguinis effusionis, imò & mortis est præludium. Quid responderet inquit S. Ephaim, si eum rogitasset quispiam, quomodo te Sichein tam imprudenter in tot conicis perisula? hoc unicum profectò: *Vulnera doloris non timet, qui vulnera amoris sentit.* Sic inquam & Christus responderet, si ipsi proponeretur, ò pie Domine, sanguis ille, quem modò tenellus spargis, futuri sanguinis diluvii est prognosticum. Quid itaque tanto te exponis discrimini? sanè ad instar Sichein replicaret: *Vulnera doloris non timet, qui vulnera amoris sentit.*

Sed quid obsecro sua cruenta, & amorosa circumcisione à nobis in recompensationem exigit? sanè nil, nisi mutuam dilectionem, atque in cruentam nostrum ex ejus amore circumcisioem juxta illud Apostoli: *Et nos oportet circumcidi, non carne, sed spiritu, & præputium nostrum vitium est, quod à nobis debet abscindi.* Ad hanc circumcisioem nos adhortatur Propheta Jeremias: *Circumcidimini Domino, & auferite præputium cordium vestrorum.* Si enim reperias quoddam radicatum malū, velociter evelle radicem. Si urgeant sensualitates, eas abstinencia mortifica, si concupiscentia ingruat carnalis, refrena illam armis penitentia. Circumcidite, ò superbae foeminae infamem vestium luxum, & omnia superflua corporis ornamenta, quæ diabolo in escam deserviunt, & quibus miserè juvenum rapit corda. Circumcidite oculos ab inhonestis aspectibus, qui sunt mera ad lasciviam incitamenta. Circumcidite ò Christiani aures vestras ab audiendis de proximo tuo detractionibus, atque obsecris cantilenis, linguam murmuratione, detractione, blasphemia, juramento, mendacio, &c. os à gula & crapula. Manus à furtis, & homicidiis. Hoc effusus in Christi circumcisioem exigit sanguis. Ast heu quot sunt, qui crudeliores impia Tullia Tullii filia, quæ aurigæ, viso patris ejus in augusta platea jacentis cadavere, rhedam sistenti, hæc super illud veheretur, imperavit, ut intrepidè petransiret dicens: *An non ducis ignavissime per hominem mortuum?* sanguinem Christi tanta pietate, tanto amore pro iis effusum, crudeliter suis spurcitiis commaculant, & suis impiis atque detestandis secleribus conculcant. O ingrati! ò tigride sæviores! audite, audite Paulum argumentum à minori ad majus conficientem: *Quadragesimale P. H.*

si inquit irritam reddenti legem Moyfi certa decretata sit mors: infert, *quanta magis putatis deteriora mereri supplicia, qui filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti pollutum fecerit.* Ad hoc attendite ingrati, & vel ex hoc discite diviao correspondere amori.

Diximus suprâ amorosum Jesum avi Pellicano (quæ ab Epiphanio appellatur *prolis amans*, ideoque apud veteres pro vero habita est amoris hieroglyphico) rectissime appropriari. Quoniam quam plurimæ ipsi illius quadrant proprietates. De hac S. Hier. quod dum pullos suos venenoso serpentis afflatu cernit enecatos, pectus & latera aperiat, è quibus copiosum super eos effundit sanguinem, quo denuò vivificantur; Quod naturalistas communiter sentire affirmat Augustin. suprâ hunc Davidicum locum: *Similis factus sum Pellicano solitudinis, dicunt matrem seipsam graviter vulnerare, & sanguinem suum super filios fundere, quo illi superfusi reviviscunt. Quod si verum sit, inquit, quemadmodum ei congruat, qui nos vivificavit sanguine suo, videte.* Est itaque verè nostrum amans. Etenim, si hæc suorum vulnera, imò & necem sanguinis illitu medetur, noster Pellicanus Christus horrenda delictorum nostrorum vulnera pretioso caroris sui succo sanavit: & non latus tantum aperiri permisit: verum etiam ultrò omnes totius corporis venas clavis, flagellis, spinis, aliisque noxiis instrumentis secari voluit, ut totum sanguinem suprâ exanimis Christianorum animas in cruce, tamquam salutiferum balsamum pius effunderet. Idque non semel tantum, sed infinitis quasi in venerabili Synaxi effluenter distillat juxta illud Ambrosii. *Vulnus est, quod Christus excipit, sed unguentum est, quod effudit.*

Miro stratagemate utuntur medici ad tenellum puerum adhuc nutricis ubera sugentem à morbo curandum. Si ex pulsu illius judicant ei opus fore pharmacum, aut venæ apertionem, propter pueri exiguas vires, sanguinisque penuriam è brachio nutricis sanguis extrahitur, eique pharmaca præbentur, ut lac purificetur, sicque puer sugens ad pristinam sanitatem deducatur. Ah quantane nos oppressi eramus infirmitate! sanè tali, ut ipsi vix ulla propter nimiam nostram imbecillitatem superesset medela. Sed ecce piissimus Christus ad instar alterius nutricis purissimum suum sanguinem copiosè nobis effudit in vitam æternam. *Hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

Ce

Quod

Ad Hebr.
6.10. v. 28Psal. 101.
vers. 7.C. II. v. 3.
& 4.Q. 70.
2.

C. 4. v. 4.

Quod prædixerat Propheta Oseas: *Quasi nutritus Ephraim portabam eos in brachiis meis: & nescierunt, quod curarem eos. Sed quomodo? In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis. Et ero eis quasi exalians jugum supra maxillas eorum: & declinavi ad eum, ut vejeceretur.* Nimirum carne & sanguine meo, ut homo spiritualiter vivat. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Sed quis in tantum divinam exinanivit majestatem, ut seipsum in escam & potum abjectæ sub speciebus sacramentalibus præbeat creaturæ? audite quid respondeat Bernardus: *Amor dignitatis nescius, dignatione dives, affectu potens, sensu efficitax. Quid violentius? triumphat de Deo amor, ut scias amoris esse, quod plenitudo effusa est.* Unde ei quàm optimè appropriari potest amoris epigraphes, dat omnibus affluenter. Ut attestatur Bernardus: *Quasi non sufficeret amoroso Jesu ad inebriati sui Amoris ostentationem, quod semel sanguinem suum pro nobis realiter effudit in ligno, nisi in nobis quotidie effunderet in sacramento.*

O amor quàm potens es! o charitas quàm incomprehensibilis es! O ardor omninò inextinguibilis! desirans te o suavissime Christe, ut olim Crementes, apud quos consuetudo vivebat, quod in singulare sinceri amoris mnemofynon è venis amans cruorem elici curaret, & personæ amatae bibendum exhiberet? aut ad instar Medorum, qui è vena pectorali, cordique maxime vicina dilecto suo proprio sanguinem subministrabant? hæc antiquitus vana inter Gentiles, & supersticiosa mundani amoris exitère testimonia. Verùm nos-ter nequam delirat Christus, qui vehementi ergà humanum genus amoris accensus ardore, non tantum è pectore, sed ex toto corpore sanguinem abundanter effudit, & amorosè in eucharistico Sacramento in divinum animæ nostræ alimentum indes offert. *Deus, inquit Augustinus, amore venit ad homines, & in homines, (scilicet per Eucharistiam) & factus est homo amore invisibilis, servis suis factus est visibilis, amore vulneratus est propter delicta nostra.* Ut ex amoris vulneribus medela efflueret immortalitatis, imò, ut exanimis filios sacri hujus liquoris profluvio vivificaret. Unde ait Bernardus: *Filius Dei altissimi jubetur occidi, ut vulneribus meis pretioso sanguinis illius balsamo medeatur. Agnosce homo, quàm gravia sunt vulnera, pro quibus necesse est Dominum Christum vulnerari. Si non essent hæc ad mortem, & mortem sempiternam, numquam pro eorum re-*

medio Dei filius moretur. Quia itaque venenosus infernalis serpens animam nostram pestifero usque ad mortem infecerat halitu, amabilis usque ad mortem sauciatus est nos-ter Pellicanus Christus, ut vulnera nostra suis risanaret vulneribus. Quam inauditam pietatè perponderans Bernardus in hæc prorumpit verba: *O quàm indebita miseratio! quàm gratuita dilectio! quàm inopinata dignatio! quàm stupenda dulcedo! quàm invicta mansuetudo! regem gloria pro despicatissimo vernaculo, imò vermiculo crucifigit quis audivit unquam tale? aut quis vidit huc simile: vix enim pro justo quis moritur, ipse verò pro injustis & inimicis mortuus est. Sed quid? Non discurret amor.*

Eja igitur Christiani, intimè redamemus tam arctè nos amantem, diligamus eum, qui amore nostrum languens clamavit: *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore languo.* Suavifonas amanti que gratas cum melliflavo Doctore intonemus voces: *Pro his ita sum amans te, quantum possum, sed est, quod me plus movet, plus urget, plus accendit: supra omnia inquam, reddit amabilem te mihi Jesu bone, calix, quem bibisti, opus nostræ redemptionis. Hoc omninò amorem nostrum facile vendicat totum sibi, hoc est, quod nostram devotionem & blandius allicit, justius exigit, & arctius stringit, & afficit vehementius.* Quoniam hoc calice nostrum totaliter devincis amorem, animas nostras sitibundas adinstar amantis avis Pellicani refocillans. Sed de hoc mysterio & amore (Deo dante) latius infra.

Verùm hic nequam omittere possumus curiosam indagare quæstionem: nimirum ob quod motivum Christus hoc sacratissimum sacramentum instituerit sub binis speciebus panis & vini? quandoquidem secundum fidem catholicam dominicus sanguis per concomitantiam ponatur sub specie panis cum corpore. Quidam respondent, & non adeò absone: quod, quoniam eucharistia est spirituale convivium, necesse erat ut esca & potus adesset. At ad meum propositum nunc adhæreo sententiæ Theophilacti, qui apprime ardentem ergà hominem per hoc Christi comprobat amorem. Dicit ipse Christum id in gratiam & benevolentiam unius Judæ infamis proditoris fecisse; præviderat enim infinità suâ præscientiâ æterna bonitas, impium Apostolum eucharisticum & divinum donum quidem è manibus suis suscepturum, sed mox è fœtido ore erepturum ac occultaturum, ut illud Judæis ostenderet, & Christum insanæ atque dementiae incusa-

Serm. de
Quadrup.
debito.

Cant. 6. 2.
vers. 3.

Dan. c. 6.
v. 54.

Serm. 64.
in Cant.

Serm. 4.
de Nati. v.
Domini.

Cap

Am
7. J
hur
lib.

ret. Amor artamen, qui nullatenus discurrit, urfit benignum Jesum, ut illud ipsum ultrò ei sub speciebus vini præberet cum dicto amanti: *Nolentibus offero*: utpote non tegendum, quatenus tam salubri pharmaco deperditi Apostoli animam risanaret, & ad spirituales vitam revocaret. Audite præfati Doctoris verba: *Præviderat unigenitus, quòd Iudas corpus suum occultaret, poculum autem invitum biberet, quia non poterat occultare, idèd ei etiam sanguinem dedit, ut illum etiam invitum & recalcitrantem adhuc suo sanguine saginaret.* Alit pro dolor! omnia frustra, & invanum. Nec hâc quidem obduratum Judæ cor emollitur benignitate. O Christe equid agis? nonne dedecet tam pretioso potu fœdisfragum tui alere homicidam? nonne dedecet isti scelerato illud sanctissimum Corpus offerre, quod ipse per perfidos Pharisæos & Scribas infami traditurus erat cruci? dic obsecro, ô pie Domine! quis te ad tantam allexit clementiam? ah, amor id fecit: quia non discurrit amor.

Et sanè non discurrit Christi amor, quia ipse omnimodè majestatis suæ oblit. novo amoris utitur stratagemate, ut aberrantem Judæ animam ad rectam deducere queat semitam. Ecce vix in cæna infamem à Juda passus repulsam, ad hortum tendit Gethsemani, ibidem proditorem osculo pacis osculaturus, & de obstinata nimium mente illum tacitè reprehensus: *Accedens ad Jesum, inquit Matthæus, dixit avæ Rabbi, & osculatus est eum. Quam Domini mansuetudinè contemplans S. Anselmus, quasi in extasim raptus exclamat: Accedentem ad osculum oris tui cruentam bestiam non es aversatus, sed os, in quo dolus inventus non est, ori, quod abundavit malitia, dulciter opposuisti.* Et Gregorius Naz. summam Judæ attendens ingratitude, ait: *Sancto amoris pignore vulnus infligis, & charitatis officio sanguinem fundis, & pacis instrumento mortem irrogas.*

Alit, quare permisit piissimus Dominus sordidis traditoris labiis nitidissimum suum attingi os? cur in genis, aut in fronte subdolum illud & severum non excepit osculum? Antiquitus apud Ethnicos mos inoleverat, ut proximè moribundo consanguineus, aut affinis assisteret, dumq; jam animam exhalaret, os ori superponeret: idque quia falsè & superstitiosè credebant, ut narrat Karmanus de funeralibus Romanorum, animam exeuntem hoc modo excipere, & in se transfere. Haud dissimiliter sese gessit Christus. Prævidebat jam Judæam morti vicinum fore, ideoque discipulo osculum

oris præbuit, ac si diceret: Ah Juda, ultimum æternæ damnationis, aut salutis tuæ imminet punctum, vitæ tuæ jam jam appropinquat terminus. Eja igitur, os ori appone, ut impiam tuam animam diglutiam & salvè, non me ejus retardat spurcicies, non avertit sorditas, quia non discurrit apud me amor. Quem in tantù erga proditorem eluxisse sustinet Laur. Just. ut autem Christum ipsius pedes non aquâ, sed lacrymis lavisse. *Silentio, inquit, & lacrymis lavando amoris excessum insinuat.*

Sed ut hunc amoris Christi excessum parumper enucleatius perlustremus, persectemur semel rarum ipsius in horto exhibitum indicium. Vix Dominus illum intrârat, incepit statim ad æternum exclamare Patrem, ut refert Evangelista Matth. *Pater, si possibile est, transeat à me calix iste.* Ad quod summoperè obstupefactus S. Hilarius, ait: *Cur calicem à Patre propinatum bibere recusas? & meritò, cum enim ex amore hominis passurus è calo ad terram descendisset, quid modo pati formidat?* plurimæ hujus loci reperiuntur interpretationes. Beda dicit, Christum hic rursus intimam suam demonstrasse charitatem. Ipse namq; vehementes dum taxat in anima sentiens dolores, *Tristis est anima mea usque ad mortem: Ad alia & graviora anhelans tormenta exclamavit: Transeat à me calix iste. Id est, inquit hic Doctor, ab anima ad corpus.* Alii ajunt Christum summoperè fuisse turbatum, quia divina & infinita sua præscientia certò cognoscebat, acerbam suam passionem tot hominibus futuram infusciteram, imò nocivam: *Tristatur Dominus, inquit Bern. videns, tot privandos esse gloria paradisi, & ad pœnam inferni dammandos.*

Illud *Transeat* Laur. Just. explicat & dilucidat familiari quadam similitudine. Numquam vidistis, inquit agrotum ardenti laborantem febre, indubiè Numquam annotastis, quòd is summa oppressus siti, dum pro refocillando linguæ suæ ardore potum exigit, si ei paucillum præsentetur liquoris, bibere recuset, æstimans tantillum ad tam intentam extinguendam sitim minimè sufficere? sic Christus totus sitibundus expectans à patre abundantes dolorum fluxus, juxta illud Davidicum, *Improprium expectavit cor meum & miseriam, desideransq; illud adimpleri in eodem Psal. Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me, ad Patrem clamitat: Quid, ô pater, ecce, fictio, & isti quidem violentissima, maximeque intensa, & tu tantummodò mihi calicem offers? ah, piissime Genitor! ille nequaquam tanto tub-*

Lib. de Pass. Christi, C. 3.

Psal. 68. v. 21.

Verf. 13.

de rusp.

c. 2.

Cap. 26.

Ansel. ser. 7. super hunc locum lib. 5.

venire potest ardori: tolle, tolle & hunc: *Transseat à me calix iste, & aliud adferatur vas; quasi dices, ait Justinianus: Hac pro electorum salute patior, ista pro honore tuo sustinuo: verum quia parva videntur, adde flagella, appone vulnera vulneribus, lacera, ure, confige, percute, occide, univversa hac & majora tuo desiderio sitio.*

Curiosa à SS. PP. indagatur quaestio; nimirum, ob quam rationem Christus Dominus expressè tempus Passionis suae elegerit vernum, & non hyemale, quo nix, glacies, rigidi venti, atque intensum frigus non modicum certè ipsius augmentassent tormenta. Aut, ut alii inquirunt, cur non æstivum, quando quidem illo tritici colligatur messis: sicut Christus in Passione abundantem meriti accumulavit acervum. Et quemadmodum in æstate quidam ob ingentes calores veste sese spoliant, sic Christus intus amoris flammis ardens, nudus crucis trabem ascendit. Vel autumnale, quo vinum è botris torculari exprimitur. De eo enim ait Sponsa Cant. c. 1. *Botrus Cypri dilectus meus, qui in arido crucis torculari vehementer fuit pressus, ut ex eo ad animarum nostrarum salutem salubris pretiosi ejus sanguinis succus profunderet. Et rursus, sicut autumnus tempus est fructuum, sic & tempus Passionis Christi messis meritorum. Vix itaque ratio elucescit, cur rectè in Vere mori voluerit.*

Quod si dicas fortè, quia sicuti in Vere ex arboribus frondes pullulare, & flores abundantiam fructuum prænunciari apparet incipiunt, sic peccatores omni gratiâ denudati, vi & virtute Passionis Christi spiritualiter reviviscunt: aperte contradicis opinioni S. Bernardini, qui aliam ad nostrum propositum allegat rationem: cujus energiam, ut radicibus penetremus, advertere oportet id, quod communiter docent Medici, nimirum sanguinem humanum in corpore aliis anni temporibus fore quietum, at in Vere in venis ebullire & moveri. Noluit igitur pius Dominus in alio tempore mori, quo sanguinem quiescere cognoverat, veritus, ne tanta velocitate (ut desiderabat) è venis efflueret, vel aliquid illius in corpore remaneret. Et ideo elegit tempus vernum, ut ebulliens tunc sanguis è corpore flagris, uncis ac fustibus dilacerato, majori cum vehementia & motu saliret, & usque ad ultimam guttam profunderetur. Sed quid agis, piissime Jesu, nonne unica plenariæ hominis sufficiebat redemptioni? imò sanè. Cur itaque tam prodigius, cruoris tui totum exhibere anhelas? *Ab, sufficiebat, inquit Chrysost. redemptioni, sed non*

*satis erat amor. Quia non discurrit amor. Cui apprimè adtipulatur S. Bonaventura, dicens: Dic quasi, mi Domine, cum unica sanguinis gutta potuisset sufficere ad totius mundi redemptionem, cur tantum sanguinem de corpore tuo profundi permisisisti? Et respondet ad instar amantis: Sic urget amor. Subjungens, Scio Domine, & verè scio, quia non propter aliud fecisti, nisi, ut ostenderes, quanto affectu diligeres me. Audite modò supra prædictam difficultatem S. Bernardini verba: *Tempus Veris ad Passionem suam elegit Dominus meus Jesus Christus, ut cum in tali tempore sanguis ebulliat, ipse quoque facildè emittatur, totum sanguinem effunderet pro nobis, & nihil in eo maneret. O immensa Christi patientis charitas! ô inexplicabilis amoris ardor!**

At hic nondum extinctus inflammatae charitatis fornacis vigor; etenim ad passionem sese accingens, stupenda in ea demonstravit amoris indicia. Et in primis quoddam ipse, qui jure sese jactabat tanquam omnium Dominum: *Domini est terra, & plonitudo ejus, crucera ascenderit, totum suum in terram renuncians dominium: Nec spatium pedis in terra habere voluit, ait Bonaventura, quando in cruce moriens pro te pendere voluit.*

Præterea, quod manus suas perforari permiserit, seseque cruci affigi, idque in hunc finem, ut sicut fur desiderans alturè & sine discrimine furari, vellet domus dominum vel inhabitatorem fore ligatum: ita Christus in manibus suis omnium donorum caelestis thesauri continens copiam, juxta illud Joannis: *Pater diligit filium, & omnia dedit in manu ejus: voluit vinciri, ut nos pretiosa illa monilia eriperemus. Et ut suum evidentius manifestaret amorem & liberalitatem, etiam eas inclavari jussit. Seducit, ô pie Jesu? nonne sufficiebant chordæ? nonne magis conforme fuisset moribus Judæorum, qui ordinariè non nisi funibus reos crucifigebant, ut patuit in duobus latronibus. Vel, si quandoque ob nimium criminis excessum clavis configerentur, ii pulsam perforabant, tanquam partem plus nervosam, magisque capacem corporis pondus sustinendi. Cur itaque palmam manuum transfigi curavit? quod apertas exhibere voluerit, non est, quod mirer, enim hoc pietatis clarissimum extitit symbolum, sicuti ex pulcherrima quadam haereticis historiola, quam Cataloniae continent Annales.*

Contigit certo tempore, populum Bohemiae, destructâ certa legitimi regni haereditis linea, capite & rectore destitutum, misisse Legatos ad Guilielmum

Bohavent,
Opusc. de
perfectionis
vita, c. 8.

Psal. 27.
vers. 3.

Cap. 4. v. 3

lielmu Gastonem, Catalonia Principem, cui duo insignes erant filii, unus nomine Guiliehmus, alter nomine Gasto, eo fine, ut ex his nnum affluerent, ac feligerent pro Bohemia gubernamine. Petitioni eorum respondit pater, sese quidem contentum fore Bohemorum hac in parte satisfacere desiderio; verum, se nolle sibi electionem arrogare, sed ipsis illam relinquere. Hoc concluso, Legati summo mane cubicula Principum adhuc dormientium intrarunt, amborumq; physiognomiam, vultum, corporisque staturam attentè inspexere. At, cum Guiliehmum, manibus apertis decumbentem, alterum clausis annotarunt, illum in suum Principem elegere, iudicantes cum verè Regem fore, qui apertis manibus liberalitatem præfagiret. Et sic Christus jamjam in Regem eligendus, juxta Pilati inscriptum, J. N. R. J. apertas toti mundo exhibuit manus, in veram prodigalitatè bonorum suorum, & gratiarum teseram. Quod perpendens S. Cyprianus, exclamavit: *O vos omnes, qui transitis per viam, venite, & videte Regem vestrum Salomonem in cruce extensis pendente brachiis, ut nos Divinitatis reos, non solum benignissimè excipiat, sed etiam largissimè omnes thesauros, & Divinitatis sua dona distribuat.* Optimè itaque Populus Bohemia Guiliehmum, tanquam beneficium futurum Principem selegit: & tu Christiane, non obstante, quòd cernas Regem Regum, & Dominum dominantium, manibus apertis omnibus effundentem affluenter, eum contemnis, & impiè in Regem tuum & Dominum diabolum affumis? Ah, recordare, ò homo præclarè Polycarpi constantiæ, & fortitudinis, qui à perfido tyranno Herode proconsule instigatus, & compulsus, ut Christum denegaret, audacter atque animosè respondit, sicut attestatur Eusebius: *Octoginta sex annis servo ei, & nihil me læsit unquam; quæ igitur conscientia maledicerem, & blasphemarem Regem meum, qui salutem mihi dedit.* Et tu dic similiter.

Ad explicandam modò genuinam rationem, cur misericors Dominus palmam manuum perforari permiserit, operæ pretium est, ad Aristotalem Philosophorum principem confugere. Hic curiosè inquiri, quare natura homini manus concesserit semi-apertas, & semi-clausas? Et acutè respondet, nimirum, ne sit nimium prodigus, nec nimium avarus: quandoquidem in medio, videlicet in frugalitate, virtus consistat. Econtra tamen Christus, tanquam verus, & in excessu amans, desiderans sese erga hominem prodigum

demonstrare, expressè voluit, ut per medium manus clavus pertransiret, ut hoc modo id, quod natura clauserat, amor aperiret. De quo oblitus factus Damianus, ait: *O sancte prodige! quod in te natura integrum reservavit, clavus aperuit.* O amor! ò charitas!

Christi jam crucifixi summo perè admiror clamorem, & lachrymam, *Cum clamore valido*, inquit Apostolus, *& lachrymis, &c.* Etenim, quoniam hic quæso fuit clamor? Evangelista Matthæus illum exponit. *27. Deus Deus meus, ut quid dereliquisti me? quæ quærela in tantum intima piissimi Jesu concussit penetralia, ut etiam ex oculis abundantes elicerit lachrymas.* O animæ fontes istarum lachrymarum, considerate illarum effusionis mysterium! & nisi possideatis cor lapideum, non ambigo, quin quoque cum vestro Jesu in uberes eruptione sitis lachrymas. Te cerno plangentem Christe: sed quid? hoc minimè capio. *Quis enim unquam vidit strenum belli ducem, mox mox de debellatis hostibus triumphaturum ingementem, multò minùs plorantem? Quis mercatoris jam cum opulentis mercibus ad oporatum appellentis portum, stultam non demiratur mæstitiam? Quis Sponsi brevi dilectam amplexuri sponsam, vanam non obstupescit angustiam?*

Pro Christi lachrymarum atque doloris excusatione, aut, ut potius dicam, amoris illius exaggeratione, non absolum judico lachrymarum Patriarchæ Jacob reminisci, quas, conspectà pulcherrimâ Rachæle, effudit, sicut attestatur sacra Scriptura Gen. c. 29. *Et ecce Rachael veniebat cum ovibus patris sui: nam gregem ipsa pascebat. Quam, cum vidisset Jacob, & sciret consobrinam suam, ovesque Laban avunculi sui, amovit lapidem, quo puteus claudebatur: & ad aquam greges, osculatus est eam, & elevata voce flevit.* Sed quid? hic Jacob planctus in densiores me detruddit tenebras. Quæ namque lamenti ratio, ubi suam propheticis oculis futuram conspiciat sponsam? S. Hieronymus pro hac enodanda difficultate, nos remittit ad patris illius Isaac cum Rebecca sponsalia, annotatque curiosè, eum per servum Abrahami amatæ quamplurima in conjugalis amoris mnemofnon obtulisse munera, ut refertur Gen. 24. *Prolatisque vastis argenteis, & aureis, ac vestibus, dedit ea Rebecca pro munere.* Cujus memor Jacob, sese totaliter pauperem agnoscens, & ignarus, quid sponsæ traderet, amare flevit. Sed hunc locum explicat præfatus Doctor: *Flevit elevatâ*

Hebr. c. 5.

v. 7.

Vers. 46.

V. 9. 10. 11.

vatâ voce Jacob, qui dilectissima sponsa Rachæli quid donaret, non habebat: memor, quàm splendida dona, & munera pater Isaac matri Rebecæ per servum miserat.

Eodem planè modo properat Christus, sponsalia cum sponsa sua Ecclesia contracturus in duro crucis thalamo. Quoniam cernens sese ligatum, inelavatum, & quasi impotentem aliqua sponsa tanto zelo electæ præbere munera, ad cælestem exclamat Patrem, & lachrymatur, dicens: *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? O bone Jesu! anæ itaque totaliter deliras: an non sentis acutas caput tuum terebrantes spinas: an non æstimas pungentes clavos: an oblitus es verberum, flagellorum, & abundantis pretiosi sanguinis tui profusionis, quæ omnia pretiosissima sunt sponsæ tuæ monilia: imò illi in finem sæculorum tradidisti carnem tuam, & sanguinem Divinitati in Eucharistia conjunctum. Quid ultrâ: videor audire benignum Dominum respondentem: sed hæc quæ sunt, ut tam ardenti meo satisfaciant amori: nihil, nihil. Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem. Audite præfati Doctoris verba: Dominus meus Iesus Christus, quasi nil dedisset, nec haberet, quod daret Ecclesia sponsa sua, clamore valido flevis.*

Et ecce exauditus est pro sua reverentia. Quoniam Pater æternus æstuantis filii volens obviare calori, illiusque amoris succurrere pleuritidi, tremendum permittit terræ motum, ut montis, simul ac crucis concussione superstes è venis Christi pro artha sponsæ effluat cruor. Quod advertens Damascenus, ait: *Attendas hoc mysterium, attendas, precor, ipse, ut totum sanguinem effunderet, factus est terra motus magnus: quo terra motu concussus est mons Calvaria, concussumque Christi corpus, quâ concussione totus sanguis exhaustus est. Quo facto, exclamavit Iesus: Consummatum est, quasi, indicans, sese cuncta dedisse, sicque abundantissimè suum ostendisse amorem. Ita appositè explicat Hugo Cardinalis: Veri, & liberalis amoris simulachro absoluto, moriens exclamat, Consummatum est. Cui apprimè concinit S. Bernardus, dicens: Quàm magnificus factus es in nuptiis tuis Rex sponse, bone Jesu, quàm largè omnia, quæ habuisti, tradidisti: latroni paradysum, filio matrem, matri filium, mortuis vitam, manibus Domini animam, toti mundo signa potentia tua. Pro redimendo seruo, non ex parte, sed totum sanguinem sudasti.*

Ah! quis quæso imaginabilis est amor, qui huic

longo, imò infinito intervallo cedere non debet amor! Apud Gentiles magni habitus est Sthænis erga civitatem suam Himærorum in Sicilia sitam, charitas, quo intellecto, Pompezum potentæ Romanorum munitum exercitu, eam funditus everfuram properare, impetrata loquendi facultate, *Injustè facturum Pompezum dixit, si fonte amisso, in fontes perdat. Interrogatus inde, quemnam fontem diceret: ego, inquit is, sum, qui amicos persuadendo, adversarios vi ad id, quod factum est, à nobis faciendum adegi.* Verùm cædat hæc Christi amori, ipse enim sese, verè ob nimiam crudelitatem necis reum pro Himæronensibus obrulit: sed Christus innocens, & qui peccatum non fecit, pro inimicis etiam, crucis trabem ascendit. Apud illos quoque plurimi (ut antiqui referunt Historiographi, inter quos præcipuus Valerius Maximus) æstimatus fuit Codri ultimi Atheniensium Regis erga subditos amor. Is potenti hostium suorum in metropolitana regni sui civitate arctissimè cinctus exercitu, cernens hinc militum animum, viresque flaccescere, illinc annonam, atque militaria deficere necessaria, Delphos ad Apollinis oraculum quemdam ex aula sua misit scifeitaturum, an ex nulla parte tantilla cõmunis jamjam imminenti cladis, & ruina eluceret spei scintilla: Ad quod responso ab oraculo recepto, nullam superesse, nisi ipse proprio sanguine, & morte Deorum iram deliniret, tam inopiata attonitus sententia, vix sciens, quid attentaret, anxius persistit, simul & cogitabundus. Hiuc namque naturalis in propriam personam eum trahebat ad effugiendam necem inclinatio: illinc paterneus erga suos urgebat amor. At, quid prævaluit? cessit amor natura triumphavit de Codro amor, mortique sese voluntariè subjecit. Quod, ut ad effectum deduceret, extimescens, ne agnitus ab hoste, non ad necem, sed ignominiam, illiusque gloriosum reservaretur triumphum, hoc præclaro usus est stratagemate: Vulgari commilitonis sese induit habitu, sicque ad prælium progressus, tanquam gregarius miles occubuit, suoque ab internecione liberavit. Ob quod stupendum Regis beneficium, in solemnibus ipsius juxta mores suos funeralibus, in summum gratitudinis testimonium, lamentabili voce clamabant Athenienses: *Codro, tu vitam dedisti, ut nos viveremus. Heu! utinam morte nostra tibi vitam comparare possimus?*

Valeri obmutescere, desine obsecro decantare Codri amorem, & Christi Salvatoris obstupescere chari-

charitatem. Ille pro subditis fidelibus interit: hic pro contumacibus rebellibus occubuit. Ille commune omnium hominum fatum anticipavit, & citius libens naturale debitum persolvit: hic nulli ullatenus subjectus fato, ex propria essentia immortalis, morti sese subiecit. Ille, ut creatura, pro sibi simili mortuus est, hic creator pro vili interemptus est factura. Ille facilem, atque gloriosam passus est mortem, hic infame crucis sustulit opprobrium. Ille, ut ab hoste ignotus interimeretur, vilem militis induit habitum: hic, ne à diabolo Deus cognosceretur, abjectam hominis assumpsit naturam, & habitu inventus est homo, nimirum cum Verbum caro factum. Est in summa amor Codri, ne in mica quidem æquiparandus est amor Christi. Quod disertè attigit aureum os Chrysoströmus dicens: *Magna est inter hæc differentia minimè conferenda, qui enim immortalis est, & nullo sine comprehenditur, qui potentissimus est, ex terra & cinere factus, & innumeris peccatis obnoxiosus, & malè de se meritos, & ingratos dilexit.* Et concludit ad illius dilectionis compendium: *Ita dilexit mundum, ut unigenitum suum daret, non servum, non angelum, non archangelum, nemo unquam pro filio tantam tulit charitatem, quam pro servis, & ingratissimis servis Deus.*

Agnoscit & confitemini, non dubito stupendum Codri regis amorem erga Athenienses: at quoque neuriquam negabit, illum longo intervallo, imò inconceptibili cedere debere ferventi regis regum Christi Domini charitati. Verum diligenter, obsecro, attendite ipsorum in benefactorem mirandam gratitudinem, & impiam erga Christum vestram detestamini ingratitudinem. Illi omne, testificandi etiã propriã vitã, & sanguine gratitutum affectum, inquirebant remedium; & vos pudet fateri, & ingrati! Christi vili dependentis beneficia, & amorem. Etenim, quis est, qui clamat cum Atheniensibus: *O Christe! tu vitam dedisti ut nos viveremus, Heu! utinam morte nostra tibi vitam comparare possemus.* Proh dolor! similis vix in tonatur sonus, vix talis auribus excipitur clangor. Omnes ad fabulas, & inania convertuntur, maluntque mori mancipia mundi, diaboli servi decipientis, quàm Christi famuli redimentis. Ah! quid de te judicabo, ô homo ingratus? hoc unicum, te fore ipso Androino, ingrato Catonis servo, ingratiorẽ, sceleratiorẽ, atque detestabiliorẽ.

Refert celeberrimus historiographus Plutar-

chus nobilem matronam Romanam, Caronis matrem, unã cum proprio filio, alienum pauperculæ cujusdam, nomine Androinũ, propriis uberibus aluisse, & usque ad virilem ætatem summo cum amore educasse, dumque quandoque à quibusdam interrogaretur, quodnam eam motivum id faciendi urgeret, respondit: *Vt Catoni filio meo fidelem servum adipiscar.* Verum eventus luctuosus sinceram bonæ matronæ elusit intentionem. Hic namque Catonem fœdissime Cæsaris & Pompæi irã tradidit. Ah, quot sunt ingrati Christiani perfido Androino perfidiores! ecce benignus nutriti^o Pater cœlestis ex puro & puro amore dexteram sanctissimæ Trinitatis mammillam unigenitum suum filium Christum ad vos mitit, ecce hic præbet vobis suave pietatis lac, summi delicti vestri abolitionem affluenter pretiosum effundit sanguinem; sed quorsum? sanè non nisi, ut tu, ô homo! fidelis Christi efficiaris servus. Verum quo cum profectu? heu pudet dicere, vix illo. Accede libidinosè, esse tu fidelis Christi servus, qui carnalibus involutus voluptatibus, omne studium, omnes sensus, atque juveniles tuos annos fœdæ consecras luxuriæ? an tu avare, qui per fas & nefas pupillarum, atque viduarum bonis te ditare, & impinguescere conaris, ac eorum sanguine infatiabilem divitiarum extingueret studeas sitim! & sic moraliza de cæteris. Profectu^o servi diaboli estis, & Androino peiores, crudelius, quàm Judæi Christum Dominum indes vestris sceleribus crucifigetes, teste Augustino in persona Christi de tanto conquerente crimine: *Cur me graviore criminum tuorum cruce, quàm illa, in qua quondam pependi, affecisti? Gravior est apud me peccatorum tuorum crux, in qua invitatus pendo, quàm illa, in qua tui misertus, mortem occisurus ascendi.* Imò super Psalmum 46. aucter sustinet illos solos fore condemnandos, qui Christum cruci affixerunt: *Soli illi, inquit, damnabuntur, qui crucifixerunt Christum.* Audeo dicere soli: ergo nos, inquit, peccatores hujus temporis securi sumus. Si non animam interrogat Deus, securi estis. *Quid est quod dixi? intelligat charitas vestra, ne hoc dicant in judicio Dei, quia non intellexerunt: & Iudæi, qui viderunt Christum, crucifixerunt: Tu, quia non vides Christum, verbo ipsius resistis. Numquid ergo, qui verbo resistis, carnem non crucifigeres, si videres? contempsit Iudæus in ligno pendentem, contemnis tu in calo sedentem.*

Intolerabilem hanc tuam, ô homo! erga Christum ingratitudinem, ethnicus Cyrus Rex Persarum

tum

Chrysostr.
hom. 26.
in Ioan.

Plutarci.
in vita
Catonis.

August.
serm. 67.

Aug. in
Psal. 48.

rum potentissimus luculenter damnat. De quo istius regni referunt annales, quod ipse in imbelli sua ætate iussu patris, impiè monarchiam ambientis, cuidam familiari aulico traditus fuerit interficiendus: ut sic legitimo sublato regni hærede, sibi faciliorem ad thronum sterneret viam. Verum is humana commotus pietate, manus innocentis sanguinis innoxias conservare decrevit. Veritus tamen, ne hæc sua in puerum pietas ipsius patris in se accenderet impietatem, eum vivum elanculo in silva expositum reliquit. Accidit autem, quod illac mulier quædam gregem suum pascens, cognominata Sin, pertransierit, atque tenellum huic repererit filium; cuius gemituum, & lachrymarum ipsa miserta, eum in ulnis accepit, ac incognitum proprio lacte enutrit. Cyrus (nescio quo facto) à Principibus regni pro legitimo agnitus hærede, ad paternum evectus est thronum. Qui, cum post intellexisset tam immensum nutricis suæ Sinonis beneficium, undequaque eam queri curavit, volens illud mitificâ, & regiâ potentiâ dignâ gratitudine recompensare. Verum, cognitâ præmatura Sinonis morte, uberrimas lachrymas pius Monarcha effudit, & vehementissimè indoluit, atque tandem in hæc apertè prorupit verba: *O Sino! O Sino! quæ (ut de eo narratur) sæpe sæpius mulcans mœstus reiterabat. Quodam tempore certus ejus familiaris aulicus sciscitatus est, quare toties illud nomen proferret, cui alta respondit voce: O Sino Sino, utinam viveres. Ac si diceret, ô piissima mulier, ô dilecta nutrix, tu me in silva vagientem, siti & fame ferme enecatam, à morte eripuisti, & uberibus tuis summo cum amore educasti: ah, utinam viveres! ut totus mundus agnosceret, quantâ benevolentia, quam grato animo erga tuum paratus sum remuncerâi servitium & pietatem.*

Nullus inficias ibit, quin summo operè extolenda sit summa hæc Cyri erga nutricem suam Sinonem gratitudo. Sed etiam nullus negabit, quin multò potiori jure de testanda sit tua, ô peccator! erga Christum ingratitudo. Etenim ipsa ex fraternâ charitate, Regem Cyrum à corporali morte liberavit, suoque lacte enutrit; ac Christus te ab æterna eripuit, tibi que pretiosum sanguinis sui, etiam usque ad ultimam guttam, succum præbuit, eo que pavit, & indices pascit, & tamen non elamas, ô Christe, Christe! sed totaliter Salvatoris, & benefactoris immemor, eum deseris, abjuras, & mundum, ac carnalia tua sequeris desideria. Ô impie, atque ingrati! expergiscere tandem

ex lethali hoc lethargo: imitare Cyrum, & dum sævæ ingruunt tentationes, dum acriter te pungit carnis concupiscentia; dum suaviter alliciunt mundanæ voluptates, converte ad Christum, & clama, ô Christe, Christe! sequere caltum Josephum, qui coarctatus, & ad adulterium ab impudica femina quasi compulsus, dicebat: *Ecce, Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat, quid habeat in domo sua, nec quidquam est, quod non in mea sit potestate, &c. Quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum? Dic, inquam, id ipsum, dum ad peccata instigaris. Ecce, Christus pro me è cælo in terram descendit, sinumque paternum deseruit, ut in virginali utero humanam assumeret naturam. Pro me irabellis puer vagiens jacuit in præsepio: pro me obscurâ nocte, ob decretam ab impio Herode omnium infantium duorum annorum ætatis cædem, in Ægyptum fugere coactus est: pro me infantulus suum in circumcisione effudit cruorem: pro me tota vita desudavit, famem, sitim, aëris intemperiem, ac pondus diei & æstus sufferens: pro me divinum sese in ultima cœna effecit Protheum: materiam panis in proprium transsubstantians corpus: pro me agonem in horto passus est, & sanguinem è cunctis corporis poris emisit sudorem: pro me infamis traditoris Judæ osculo traditus est: pro me ad Annam ductus, ad Caipham missus, ibi derisus, hic colaphisatus: pro me ad supremum Pilati tractus tribunal, ibi examinatus, & innocens declaratus, & tandem ad rabidam Judæorum firim illius sanguine extinguendam, ab iniquo ad innumera flagella condemnatus iudice: pro me veste indutus delusoria; pro me morti adjudicatus est, crucemque ascendit, atque in ea spiritam exhalavit, seseque totum dedit: *Quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Deum Christum meum? Hæc, hæc, ô Christiane, oculis mentis proponere beneficia, & sanè non tam facile tui oblivisceris benefactoris.**

Hanc beneficentiæ suæ Deus memoriam, ad conservandam in divino cultu Israëliticum populum, acriter inculcat Exod. c. 19. *Vos ipsi vidistis, quæ fecerim Ægyptiis, quomodo portaverim vos, tanquam supra alas aquilarum, & assumpserim mihi.* Nimirum vos defendendo contra persecutores Ægyptios, eos in mari rubro submergendo. Id congrua magis ratione appropriari potest tibi, ô Christe! tu ipse vidisti, tu ipse credis, & fateris, quanta fecerim tibi in nativitate, passio-

nc.

Gen. 39.
v. 8.
v. 9.

Psal.
verf.

Ad C.
c. 1.7.

1 Pet.
verf.

Iob.
verf.

Exod. 19.
v. 4.

ne, &c. sed cur rectè, inquit Liranius in hunc locum, Deus sese aquilæ assimilat? & respondet: quia illa avis genuinum amoris & charitatis est symbolum. Unde ipse ex Naturalistis sentit, aquilam ex naturali instinctu pullos suos adhuc imbecilles & implumes, si nidum mutare necessum sit, supra dorsum transportare, ne sagittarius jaculis eos queat trajicere, suum ex amore telis malens obijcere peccatis, quàm eos minimo exponere vitæ discrimini. Hoc ipsum pro te fecit, ô Christiane, Christus, qui tradidit seipsum pro te. Tu morte dignus eras, nihilominus ex tui amore ipse necis sagittam ultrò acceptavit, & pro te mortuus est. Et tu hoc floccipendis? hoc novisti, & eum continuò irritas?

Psalmista innumera divinæ elementæ atque bonitatis maturè considerans testimonia, impotens ea solus ad amussim enarrare, atque umbraticè tantum laudare, totum citat ac convocat Israëliticum populum, immò & cunctas totius Universi gentes: *Benedicite gentes Deum nostrum, & audiam facite vocem laudis ejus, qui posuit animam meam ad vitam. Qui locus ne utiquam de vita potest intelligi corporali; quandoquidem anima ipsa secundum Philosophos vivendi sit principium, sed de spiritali. Tu Christiane, imitare Davidem, & immensas Deo age gratias, quia per salutem Baptismatis Sacramentum sanguine suo comparatum, animam tuam posuit ad vitam æternam. Ad tantum memoriæ tæxæ nec excidat beneficium, non vulgare sanè summi Christi amoris indicium, juxta rectum Apostoli monitum: *Gratias agentes Deo, & Patri, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transfudit in regnum filii dilectionis suæ. Et ut nos ad hanc gratitudinem efficaciter instiget Apostolus Petrus, cuncta honorifica nobis à Deo adscripta enumerat epitheta: *Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. Quod Inculceter ex sequentibus innotescit verbis: *Vt virtutes enarratis ejus, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum.****

Sed heu! sæpissimè contingit in depravato, obcecato & obstinato hoc ævo illud, quod deplorat Propheta Job: *Audacter provocant Deum, cum ipse dederit omnia in manibus eorum. Id est, speretis omnibus benignitatis illius donis, cum quasi contemnunt, immò iis contra largiorem perfidè abutuntur, ut attestatur S. Gregori⁹, dicens: *Qui provocari bonis ad meliora debuerant, peiores fiunt, ut suis contra Deum bonis pugnent. Hoc infandum æger timè ferens Deus scelus, totaliter in hujusce-**

Quadragesimale P. H.

modi contumaces stomachatus ad Prophetam air Ezechielem: *Notas fac Jerusalem abominationes suas. Et hoc quidem sub figura, aut parabola pauperulæ mulieris, ab opulento quodam & divite in uxorem assumptæ, multisque ab eo decorata gemis, atque quamplurimis pretiosis ornata unionibus, quibus ipsa iniquè abutitur ad aliis complacendum amatoribus: *Et tu tulisti vasa decoris tui, de auro meo, & argento meo, quæ dedi tibi, & fecisti tibi imagines masculinas, & fornicata es in eis. Ah, liceat mihi ad te clamare, ô Christiane, notas facio tibi abominationes tuas: Christus ex amore tibi se totum dedit, sanguinem fudit, & tu protervè te ipsum diabolo, mundo & carni devoves: Deus tibi subtile præbuit ingenium, ut in omni judicio æquus existeres judex, voluntatè addidit liberam, exhortans, ut mala evitans, bona amplectaris: & tu è contra omnem justitiam pervertis, pupillos & viduas injustè opprimis, voluntatè depravas, bona deseris, peccatissime sectaris. Scientiam tibi impertitus est, ut desolatis atque derelictis patrocinaretis, & innocentibus fores solamini & adjuvaminis, & tu ea in eorum ruinam abuteris. Audi, quid comminetur Deus Davidi, & ex hoc discere illius æstimare beneficia: *Ego unxi te in Regem super Israël, & ego erui te de manu Saul, & dedi tibi domum Domini, &c. Quare ergo contempsisti verbum Domini, ut faceres malum in conspectu meo? Vriam percussisti gladio, & uxorem illius accepisti. Et tantum pro his omnibus attentare ausus es nefas? ratiocinare pariformiter tecum Christiane; ecce, Christus tot tantaque (ut supra vidimus) mihi contulit beneficia, ergone ego iis ingratus, eò progrediar proterviæ ac dementiae, ut in tam beneficium peccem Deum? absit hoc enorme scelus.***

Nisi id feceris, ô homo, gratuitumque benefactori tuo ostenderis animum: vereor, ne tibi contingat, quod Edmogino reginæ Japoniæ. Scelæ filio, veteres contigisse referunt historiae. Hæc enixa unicum regni hæredem, nomine Edmoginum, eum uberibus admovit, ut ex iis infans utulus in necessarium corporis alimentum maternum lac exsugeret. Sed ecce imbellis puer furore incensus, ea crudeliter dilaceravit. Quod, cum summa patientiâ tolerasset Scelta, videns Edmoginum sibi interire, in publicum materni amoris testimonium exclamavit: *Totum dedi, & hoc sufficit. Ac si diceret, ô ingrate puer! ego tibi in sustentaculum mammillas meas amicaliter porrexi, & tu eas manibus decerpisti: ecce, modò tibi deest necessarium ad vitam conservandam, lac, ego ex mea parte totum*

Ezech. c. 16. v. 17.

2. Reg. 12. vers. 8.

D d tum

Psal. 65. vers. 8.

Ad Coloss. c. 1. v. 13.

1. Petri. c. 2. vers. 9.

Job. c. 12. vers. 6.

ad. 19. 4.

tum effeci, quod amanti matris erat, mors tua ex te Edmagine.

Haud dissimiliter tecum ò ingratus peccator! aget benignus Deus. Ecce tibi è cælo destinat Deum matrem, unigenitum filium suum, qui pro salutifero animæ tuæ nutrimento, ultimam sanctissimi cruoris sui crucis trabi affixus effudit guttam: & tu proterve tanto ingratus beneficio eum vilipendis? imò ut ait Paulus, illius sanguinem turpiter conculcas? quid quæso propter tantum nefas ad te clamabit Christus, nisi *totum dedi, & hoc sufficit?* mors tua & perditio ex te homo. Concludo itaque, omninò necessarium esse, tanto Dei Creatoris & Redemptoris amori grato correspondere animo.

Verum, quomodo possibile est, ut tam vehemens amor unius Dei à creatura aliqua recõpensetur? impossibile fateor; ac proinde jure merito uti possum illo Tobiz junioris dicto: *Quid illi ad hac poterimus dignum dare?* Sanè nil reperibile est in toto hoc universo, teste Ambrosio, dicente: *Nil est, quod dignè Deo referre possimus. Quid enim referemus pro suscepta carnis injuria? quid pro cruce? va mihi, si non dilexero. Reddamus ergo amorem pro debito, charitatem pro munere, gratiam pro sanguinis pretio.* Hoc unicum ab imbecilli homine pro tot beneficiis exigit Deus, inquit S. Bernardus, *Nam cum amat Deus, nil aliud vult, quàm amari, quippe non aliud amat, nisi ut ametur.*

Imitemus nos, ò Christiani, Ethnici Æschinis

pauperis Socratis scholaris gratitudinem. Is, ut commemorat Seneca, cum consolales pro sua facultate ac potestate in gratitudinis indicium, Socrati magistro pretiosa offerrent, suæ recordatus paupertatis & penuria, quid ipse imperitaretur, nescius, Socrati hæc dixit verba: *Nihil dignum te, quod dare possim, invenio; & hoc modo me pauperem esse, sentio. Ideoq; dono tibi unum, quod habeo, me ipsum, hoc munus rogo, qualecumq; & boni consulas, cogitesq; alios, cum multum tibi darent, plus sibi reliquisse.* Sic, sic quisque Christo dicat: *O pie Jesu, nil dignum est, quod tuis reperio beneficiis; ego totus pauper, nil possideo, ut amori tuo correspondã.* Quapropter præbeo tibi me ipsum, omnem voluntatem meam, cor meum, omne servitium meum dedico, hoc obsecro, ne spernas qualecumque sit munus. *Quod si feceris, ò homo, tibi juro, gratissima amanti Christo hæc tua erit oblatio, mereberisque responsum ab eo audire ad-instat Socratis ad Æschinam: Quidni tu magnum munus dederis; si fortè parvi te æstimas, hoc habeo itaque cura, ut te meliorem tibi reddam.* Sic inquam, tibi dicit Christus; quandoquidem tu modò meus sis, mihi jam cura erit, ut te divina mea poliam gratia, ut tibi ad majorem perfectionem æternam adjutorio meo viam: ut sic redamans cum amante æterna merearis perfrui beatitudine, quam ego, Auditores, vobis omnibus, & mihi exopto & apprecor, ut concedat Pater, Filius, & Spiritus sanctus, Amen.

Senec. lib.
2. de benef.

Mat
27.7

Esai
v. 1
Eib.
pani
cap.

Orat

FERIA SEXTA,

Dominicæ tertiæ Quadragesimæ.

Mulier, da mihi bibere. Joan. cap. 4.

DUM præsens attentè pervolvo Evangelium, quod hodie nobis proponit Ecclesia, cogor, benevoli Auditores, ingenuè fateri, me hæc æterno die balbutienti ac indiferta mea lingua, nedum minimam ferventissimæ amoris fornacis Xsti Domini erga hominem attigisse scintillam. Quoniam, si teste Aug. cuncta illius opera, atque actiones evidentissima vehementis sumæ ejus benignitatis ignis, quo in excessu estuabat, extiterint indicia, audèssè asseveranter dicere,

hodie divinum amorem de Deo summopere triumphasse, & in stupendas erupisse flammam. Ac proinde arbitror quàm optimè August. hoc ruminantem Evangelium clamasse: *Iam incipiunt mysteria: nimirum immensæ Christi Domini charitatis.*

Ecce fatigatur Jesus ab itinere, incommutabilis, infatigabilis Deus, qui disrumpens cælos, ex amore ad hunc mundum descendit, ut errabundus ovem, miserum peccatorem quæreret, ut ad rectum ovile deduceret. *Non veni, inquit, vocare justos, sed peccatores.* Hinc ad peccatores clamat August. *Tibi*

Tract. 19.
in Joan.

Mat. c. 9.
vers. 33.

Tibi

Tobia c. 12
vers. 3.

Ambros.
lib. 6. in
Luo. c. 7.

Tibi fatigatus est ab itinere Iesus, moris æstuanti accensus ardore, sitibundus animarum nostrarum, de patria in patriam itineratur, & corpore fatigatus, siti afflictus ad puteum sedet, expectans peccatricem Samaritanam. Quam visa ardorem suum indicat dicens: Mulier da mihi bibere.

O benigne Jesu! quo potu æstum tuum refocillari exoptulas? an frigidam putei Jacob desideras aquam? in cruce quoque siti oppressus, alta voce clamasti: *Sitio: Accurrunt velociter Judæi, ut eam expleant, & tamen bibere recusas, teste Evangelista: Et cum gustasset, noluit bibere. Quid ad hæc respondebit Iesus: ah in persona ejus ait August. Sitis mea, salus vestra, sitio salutem animarum vestrarum.* O impudica mulier *Sitio*, o perverse peccator, homicida, incestuose, vindicative, avaræ, &c. *Sitio: da mihi bibere.* Effunde dumtaxat unicum lachrymulam & contrito corde depromptam, & illa sitim meam extinguet, hæc enim tanta pollet virtute, ut ipsa cuncta deleat delicta: *Si fuerint peccata vestra ut coccinû, quasi nix dealbuntur: & si fuerint rubra, quasi vermiculus, velut lana alba erunt.* Quod egregie attestatur Petrus Cellensis: *Aus paradysum invenit, aut paradysum facit.*

O mirifica lachrymæ potentia! quo eam condecorabimus elogio? quo eam sublimabimus encomio? nimia ingenii mei imbecillitas fateor tanto succumbit oneri, nec lingua ipsi justum & adæquatum valere adscribere. Quapropter mihi inferviam de eo, quod illi gratanter offerunt SS. PP. Greg. Nazianz. eam intitulat *peccati diluivium & mundi expiamentum.* Theodor. de lachryma ait: *Apud Deum pro baptismo reputatur.* Aug. autè dicit amplius: *Lachryma est passionis Christi vicaria.* Quæ tanti Doctoris sententia stupendam in se comprehendit emphasim; etenim si passio Christi humanæ salutis existiterit causa, si illa homo irato reconciliatus sit Patri cœlesti, & deletum sit antiquum Adæ peccati chirographum, evidenter sequitur (saltem accommodè sumendo) lachrymæ, cum passionis Christi habeatur vicaria, omnes illius convenire prærogativas. Quod concedere non adeo verètur Greg. Nazianz. loco citato ajens: *Lachryma humilis tuum est regnum, tua est potentia, tribunal judicis non vereris, accusatoribus tuis silentium imponis: non est, qui te accedere vetet: si vacua intraveris, vacua non abibis. Quid plura vincis in vincibilis, ligas omnipotentem.*

Hanc tantummodò o impie ac perfide peccator! à te sitibundus exigit Christus: *Da mihi bibere.* Equis adeo obstinati reperietur animi, tam

perfrictæ frontis, ut ipsi unicum lachrymæ guttulam, contemptâ quasi tantâ sanguinis ipsius effusi abundantia, audeat denegare? quis tam locors & propriæ salutis immemor existeret, qui tantillo pretio negliget æternum comparare præmium? o homo! da ei bibere: sequere tutum & infallibile Jeremiæ consilium: *Negus taceat pupilla oculi sui.* Threnor. Cujus genuinam & ad lachrymas adhortativam Chrysol. reddit rationem: *Lachryma rigans cœlum, terram diluunt, extinguunt gehennam, delent in omni facinus datam divinâ promulgatione sententiam.* Occasionè itaque benigni Domini mystetiosæ fuit, & unius tantummodo lachrymæ desiderii, hodierno die breviter tractabo de admirabili illius potentia, utilitate, simulque per tranfennam ostendam, quid homo debeat deplorare. Quod priusquam attentem, obsecro vos Auditores, ut mecum divinum, per Mariæ Virginis intercessionem, imploretis subsidium, ei offerentes Angelicam orationem. Ave gratiâ plena.

Mulier da mihi bibere. Joan. c. 4.

Antiqui fabulantur Poëtæ, aquam fontis superni Dei Jovis tantæ fuisse virtutis atque efficacis, ut faces extinctas rursus suâ humiditate accenderet. Quod omnino ignis proprietatibus, scilicet siccitati & calori repugnat. Quidquid sit de hoc figmento: non verètor ego asserere. Verè aquam fontis lachrymarum & contrita scaturientem anima, tantâ coram divinis oculis pollere virtute, ut Dei benignitatem & misericordiam, ob enormia hominum peccata quasi extinctâ, aut saltem sopitam accendat atque inflammet. Hoc ipsemet Spiritus S. fatetur per Prophetam suum Isaiam: *Mundamini, mundi estote.* Id est, O obstinati peccatores! erumpant lachrymæ ex oculis vestris, ut explicat doctissimus Lyranus: Lavamini à peccatorum maculis lachrymis contritionis. Date mihi bibere aquam, gustui meo tantoperè gratam & dulcem, quoniam operum tuorum ariditate foatē divinæ meæ misericordiæ penè exticcastis. Et hoc facto: *Venite & arguite me, dicit Dominus: nimirum, si vobis meam illicid non impertiar clementiam, ac scelera vestra non condonem.* Sic Lyranus: *Et venite & accusate me, tanquam ineratam ante tribunal Iustitiæ meæ, si non respexero lachrymas vestras.* Harum enim virtute: *Si fuerint peccata vestra sicut coccinû, quasi nix dealbuntur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.*

ec. lib.
e benef.

Matth. c.
27. v. 34.

Isaia c. 1.
v. 18.
Eib. 2. de
panibus,
cap. 12.

Gen. 2.

9. 15.
an.

c. 9.
33.

Isaia c. 1.
v. 16, &
18.

Libro secundo Machabæorum cap. 2. refertur, *2 Machab. c. 1. v. 19.* Judæos, cum in Persidem ducerentur captivi, lacrum ignem occultasse. *Sacerdotes, qui tunc cultores Dei erant, acceptum ignem de altari occultè absconderunt in valle, ubi erat puteus altus & succus.* Transactis autem multis annis, cum jam à servitute liberati ignem inquirerent: *Non invenerunt ignem, sed aquam crassam.* Quà jussit Nehemias sacerdos aspergi sacrificia & ligna. Et ecce quid contigisse dicat scriptura: *Vtq; hoc factum est, & tempus adfuit, quo sol refluxit: accensus est ignis magnus, ita ut omnes mirarentur.*

Verf. 12.

Pariformiter contingit peccatori è gratia Dei lapsus; iniquam sub jugo & durâ peccati premeretur servitute, æstuanti in Deum ardebat amore; verum post miserum illum casum cor ejus quasi glaciatum est. Quid itaque opus, ut rursus accendatur? ah! faciat adinstar Nehemiæ, illud lachrymis abstergat atque aspergat. Et ecce statim affluget sol justitiæ Christus, & calidis gratiæ suæ radiis illud divinâ inflammabit charitate. Et sanè id clarè patuit in lachrymante Petro. Is totus in Christum dilectum magistrum amore ardens, suam ei offerebat animosè vitam, dicens: *Eriam si oportuerit memori tecum, non te negabo.* Sed post infrigidatus, vitæ suæ amans, tarpiter & perfidè salvatorem ter denegavit. Verum, adhibitâ salutari lachrymarum aquâ, quâ immundum & gelidum cor rigavit, egressus foras flevit amarè, rursus in eo accensus est magnus amoris ignis. Unde clamat S. Leo: felices lachrymæ tuæ S. Apostole, quæ ad diluendam cuspam negationis, virtutem habuere sacri baptismatis. Hinc de iis ait Psalmista Psal. 73. *Tu contribulasti capita draconum in aquis.* Quod annotans Petrus Casariensis dicit: *Acrius diabolus contriti cordis lachrymâ torquetur, quàm flammâ infernalis incendii.*

Leo serm. 9. de Pass. Domini. Ps. 73. v. 13.

Quidam ingeniosus Philosophus tentans hiroplyphicè internum, quo ejus animus opprimebatur, insinuate dolorem, artificiosè delineari demandavit certam herbam, cognominatam *Amaranthum*: quæ hanè inditam à natura habet proprietatem, quod è terra extracta, illic è exsicceetur, & omnem viriditatem deperdat. Verum, si in aquam injiciatur, atque in ea aliquamdiu permaneat, ad pristinum reducit statum & vigorem. Subtili huic emblemati subtilem adjecit epigraphen: *Lachrymis mea vita vires.* Ac si veller dicere: quemadmodum Amaranthus in aquis naturalem suam conservat & retinet viriditatem: sic cor meum immersum lachrymarum diluvio suam

manutenet internum vigorem. Petrus (quod cui libet modò peccatori convenit) extra lachrymarum aquas existens, penitus erat exsiccat. & vivificum animæ perperiderat vigorem, verum lachrymis perfusus, pristinam acquirit vitam, & spirituales recuperat viriditatem. Unde meritò (& cum eo omnis reus ad lachrymas conversus,) exclamare potest: *Lachrymis mea vita vires.*

Celeberrimus Historiographus Dioscorides commemorat, in Thracia portentosum quemdam reperiri lapidem, tam admirandæ virtutis, & stupendæ naturæ, ut, dum aquâ aspergitur, accendatur, atque inflammetur. Et Greg. Nazianz. quoque attestatur, sese piscem quemdam vidisse, nomine *Apirum*, qui adeo raras habet proprietates, ut à quolibet Philosopho naturæ communi censeantur quasi repugnantes. Etenim quantumvis aquaticus sit, & ex eo magis ipsi humiditas, quàm siccitas prædominetur: nihilominus tamen in ignem projectus, tam mirabiliter conservatur, & illæsus permanet, ut in eo contraria hæc humiditas & siccitas, frigus & calor, amicitia & sympathiæ fœdus iniisse videantur; quia flammæ adauget & augmentat. Pœnitens peccator è contrito corde super delicta sua lachrymas effundens, quàm rectissimè assimilari potest pisci *Apiro*; quoniam quò uberes è oculis profluant, eò vehementior & major excitatur in illius anima erga Deum charitatis flamma. Ad lachrymas, ad lachrymas itaque festinanter propera, ô peccator!

Ex dictis non absque solido fundamento, prumper possem legitimam quamdam disponere consequentiam: nimirum hanc: lachrymas contriti cordis pœnitenti salutiferum fore contra animæ mortem antidotum; & contra istius scaturiginis obrurationem, manifestum aternæ ruinæ præsagium. Mirum est, quod dicit Propheta Isaias, ut ipsemet fateretur: *Visio dura nuntiata est mihi. Isaias c. 21.* Scilicet Deum quodam tempore, summo ob de- *v. 2.* testanda delicta, in Babylonem incensum furore, vindictam instigare decrevisse. Quapropter medos & Persas ad bellum incitavit, ut impiam hanc civitatem expugnarent, funditusque everterent. *Ascende Ælam, obside Mede,* ipsisque securam pollicitus est victoriam, ut ex cap. 22. v. 9. colligit Lyranus: *Ecce iste venit assessor, vir biga equitum, & dixit, occidit, cecidit Babylon, & omnia sculptilia rectorum ejus contrita sunt in terra.* Et rationem subjungit: *Omnem gemitum, Vatablus legit: Omnem lachrymam ejus cessare feci.* Ac si diceret, ô Perse, ô Mede, ne extimescas populi hujus ingen- *tem*

Dioscorid. l. 3. c. 104.

Greg. Nazianz. in carminib. quorû tit. præcepta ad virgines.

tem multitudinem. ne vereatis copiosos curus, & equites, ne expavescas fortissima civitatis munimina. ego enim Babylon prædixi, & comminatus sum: *Et erunt electæ valles tuæ, plena quadrigarum & equites ponent sedes suas in porta.* Sed unde obæigne Domine tantus in populum tuum electum furor? ubi misericordiæ tuæ antiquæ: an itaque nulla veniæ aut indulgentiæ superest spes: non, non, inquit Deus. Sed quare? quia rebellem hanc gentem variis mediis ad pœnitentiam & lachrymas excitavi, veruntamen refractaria meæ gratiæ, sese luxui & crapulæ dedit. *Et vocabit Dominus Deus exercituum in die illa ad fletum, & ad planctum, & calvitium, & ad cingulum sacci: & ecce gaudium, & latitia: occidere vitulos, & jugulare arietes: comedere carnem, & bibere vinum.* Et idcirco irrevocabilis mea stat sententia, justitiâ vindictam exigente; misericordia pro nunc recedat, in tantum enim mea excrevit ira, ut non nisi planctu & lachrymis queat refrænari, & deliniri. *Ascende itaque Ælam, obside Mede.* Babylon tibi data est in prædam.

Et hoc est, de quo lamentatur idem Propheta cap. 64. considerans totalem populi Israëlitiçi ruinam: *Cecidimus quasi folium uni versi, & iniquitates nostræ quasi ventus destrulerunt nos.* Sed quæ illius fundamentalis ratio? audi quid subjungat textus: *Non est, qui invocet nomen meum, non est, qui teneat me.* Et meam provocet misericordiam, ne ira mea in effectum prodeat. Verum quid hoc rei? ecquies obsecro aded robustus & fortis, ut eum coeteat, cuius nemo resistere potest potestati? hoc lachryma potest, respondebit Gregorius, quia ipsa vincit invincibilem, ligat omnipotentem. Si ergo populus planxisset, neutiquam divinam iram tam severè sensisset.

Illud profectò maturè perponderandum arbitror, ob auditores! heu quæ causa totius sermè Flandriæ devastationis, continui belli, cruentorû præliorum fons? quæ causa tot Belgii afflictionum atque miseriarû? hinc partim sub alieni Domini duro gemimus iugo, illinc partim sub hæretica Angli premimur servitute. Et undè tanta mala? sanè ad instar Babyloniorum tractamur: excitat nos iratus ob peccata nostræ, misericors tamen Dominus in calamitoso hoc statu ad verâ pœnitentiam, & lachrymas? & nos è contrâ studemus luxui, sensualitati, voluptati, ambitioni, omnique corporis oblectamento, sicque divinam iracundiam magis magisque provocamus. O Belgium! ob Gandal ad lachrymas, ad lachrymas. Sed quas? ah non ad eas

te voco, quas ob bonorum, aut filiorum, aut cuiuscumq; amici perditionem effundis; etenim hæc vana sunt, ac prorsus inutilis, ut clarissimè attestatur Laurentio Justiniano: *Inanes sunt lachrymæ, quas damnium vel incommodum extorquet temporale.* Et concludit: *Flendum tantummodò est, aut pro amisso paradiso, aut commisso peccato.* Hoc namque sanguineis deplorandum est lachrymis, ut optinè te monet Chrysoft. dicens: *Luge peccata, ut ipsa deleas.* Illa enim belli, omnis ruinæ fatalis, sunt origo, & omnium malorum, & miseriarum fons.

Undè maxima olim (ut historiæ referunt) apud gentiles vigeat cæcitas, ut potè qui bellum, pestem, famem, omnemque tribulationem supplices adorabant, ut illam adversitatem suis precib; mitigarent, sed in vanum laborabant; etenim ad Deum clamandum est, illiusque furor delinendus dulci lachrymarum liquore, quo obliterantur peccata, quæ manifestum Deum in futurum commutant, & eum ad flagella arripienda instigant. De hoc lamentatur Deus per Prophetam suum Isaiam: *Populus non est conversus ad percipientem se.* Ac si diceret, quæ iniquitas, quæ impietas? ego ob scelera, & peccata populi mei severè percussi eum, ut à perverta vita, ad rectam deduceretur vivendi semitam. Verum è contrâ ad me illum affigentem non est conversus, sed obstinatè antiquæ inhærens iniquitati, tantum afflictiones, adversitates, atque temporale detrimentum deplorat. Sed *inanes sunt lachrymæ quas, &c.* inquit Chrysoft.

Misericors & clemens Deus ad iracundiam, & vindictam Tyri, Sydonis, Gazæ, & Alcalonis peccatis concitatus, ac variâ impietate laceffitus, eorum ultimam divinâ sententiâ decernit ruinam, totiusque regni miseram cladem, ac devastationem. *Dissipabitur Tyrus, & Sydon cum omnibus reliquis auxiliis suis, depopulatus est enim Dominus Palaestinos, reliquias insula Cappadociæ: Venit calvitium supra Gazam: conticuit Ascalon, & reliquias vallis earum: usquequo concideris.* Et ipse Prophetæ suo Jeremiæ horrendâ hanc ostendit stragem, & formidabilem ob oculos ponit mucronem sanguine tinctum, executorem rigorosæ Divinæ justitiæ. Cujus horrore percussus Jeremias, ingemiscens exclamat: *O mucro Domini usquequo non quiesces? an nondum satis est?* Ecce plateæ cruore madent, ubique terræ depopulatio, urbium subversio; non nisi luctuosa, quocumque oculi mei verrantur, apparet cladis facies. Satis est, divinæ, non dubito, abundè satisfactum est justitiæ: *Ingre*

De oratione, cap. 7.

Chrysost. ad popul. Antiochen hom. 7.

Isai. c. 9. v. 13.

Jerem. 47. v. 4.

Vers. 6.

Vers. 7.

ofcoria, c. 104.

eg. Na. in. in. minib. orû tis. accepta virgi.

c. 27.

Cap. 22. vers. 9.

Cap. 22. v. 12.

Vers. 13.

gredere in vaginā tuam, refrigerare & file. Sed audite, & exhorrescite Christiani, quid ad hæc Prophetę lameata exclamarit cælum: Quomodo quiescet, cum Dominus præceperit ei contra Ascalonem, & adversus maritimas ejus regiones, ubiq; condixerit illi? sed quæ ratio irrevocabilis vindictæ? ah inquit Hieronymus, quia peccata sua nõ plangebant, sed damna, & incommoda lugebant, hinc eis tanta supervenit ruina. Si enim quievisset iniquitas, quievisset quoque divinæ vindictæ severitas.

Hinc constat etiã impio & iniquo in suos Deura, tamquam instrumento, & gladio uti ad nostra rigorosè puniendā delicta. Contra quod malum exclamat David: *Eripe Domine animam meam ab impio, frameam meam, ab inimicis manus tuas.* Ad quod ait Hieronymus: *Salva animam meam ab impio, qui juxta vias tuas est.* Idque ipsemet declarat Spiritus Sanctus per Prophetam Isaiam: *Affur virga furoris mei, & baculus ipsa est, in manu eorum indignatio mea.* Quod tursus comprobat Paral. cap. 28. ubi perfidissima regis Achab abominanda narratur impietas, atque idololatria: *Non fecit rectum in conspectu Domini, sicut David Pater ejus, sed ambulavit in vis regum Israël, in super & statuas fudit Baalim. Ipse est, qui adolevit incensum in valle Bennemon, &c.* Ob quam enormem iniquitatem benignus Dominus ad justum provocatae furorē, gladio belli eum aggressus est, hostemque ipsi concitavit potentissimum, tradiditq; eum Dominus Deus ejus in manu regis Syria, qui percussit eum, magnamque prædam capis de ejus imperio, & adduxit eum in Damasum. Põst, cum adhuc, non obstante tantā plaga, in sua pertinaciter perfilteret perveritate, stragem multiplicavit Dominus, misitque contra eum regem Assyriorum Thalgathphalnazar. *Humiliaverat Deus Iudam propter Achaz, regem Iuda, eò, quòd nudasset eum auxilio. Quo, si non fuisset destitutus, indubiè gloriosam de hoste reportasset victoriam. Adduxit contra eum regem Assyriorum, qui & afflixit eum, & nullo resistente vastavit.*

Nihilominus Achaz non est reversus ad percutientem se, id est ad Dominum verum, stultè & cæcè sibi persuadens, regem Assyriorum imperii sui totalem fore ruinam, & non justæ Dei iræ exercendæ electum instrumentum. Idcirco ipse, muneribus & donis eum delinire tentavit teste scripturā: *Igitur Achaz, spoliata domo Domini, & domo regum, & principum, dedit regi Assyriorum munera.* Ast omnia in vanum. Et tamen nihil ei profuit. Sed cur? ah profectò non nisi, quia à recta

securi impetrandi subsidii procul aberrabat via. Etenim loco, quòd, derelictā sua impietas, ad verum Deum sese converteret: eò contra totaliter illius immemor falsorum deorum amplius & amplius se dedicavit cultui, autumans ab iis salutarem tanto malo, tantæque ruine impetrare medicinam: ut dicitur ibidem: *In super & tempore angustia auxit contemptū in Dominum, ipse per se Rex Achaz immolavit Diis Damasii victimas, & dixit: Diis regum Syria auxiliantur eis, quos ego placabo hostiis, & aderunt mihi. O demens, ò obcecate Rex! arbitraris Deos Assyriorum hostes tuos fore, qui tam horrendam regno tuo insigere conatur stragem? erras, erras insane; tua hoc totum malum effecere delicta, atque infamis idololatria, & quàm plurima alia enormia scelera, quib; ad iracundiam ipsa provocata divina benignitas, in vindictam potentissima in te insurgere fecit arma hæc. hæc neutiquam à tuo avertes regno: nisi tuam lugeas, & deferas iniquitatem. Omnis namque animæ tuæ amaritudo, à proprio provereit peccato, juxta illud Jerem. O quàm malum, & amarum est reliquisse Dominum! quod & apertius idem Propheta testatur cap. 46. *Ascende in Galaad, & tolle Resinam, virgo filia Egypti; frustra à medicamina multiplicas, sanitas non erit tibi.**

Ah idem modò quàm optimè toti acriter inculcari potest Christianitati: ò electa sponsa Ecclesia? cur tam sævè undique ab infidelibus concutris hostibus? unde ita augmentatum est Ottomannicum impetium, & pestumdata Catholica religio? unde perniciofa hærescos luc tota fermè infecta est Germania? unde misera Flandria, nuper per tot annos furentibus Batavorum, & Francorum conquisita armis, & sæpè diversis vicibus Catholicorum ac innocentium tinctā, ac inebriata cruore, infestis divexata est incurisibus? totius mali ò Christiani! radix peccatum germinans fel, & amaritudinem. Ecce culpa ex nobis est: iniquitas nostra, luxus in conviviis, immo deratus vestium apparatus, iniqua judicia, simonia, injuste officiorum distributiones, juris corruptiones Dei in nos concitant iram, & severā clamant vindictam; & quod pejus est, indies affligimur, nec adhuc peccata deserere pensitamus. Quid itaque mirum, si nostrum non cesserit peccatum, quod Domini non desinat flagellum. Hoc enim omninò justum est inquit Chrysost. *Perseverat in populum fames, malis perseverantibus, populi crescit malitia, crescit & inopia rerum, servit cunctarum impietas, servit & in cunctis necessitas. Universi deficiunt victu.*

Verf. 22,
& 23.

Jerem. c. 2.
Verf. 9.

Verf. 11.

Homil. 2.
de Iliā.

Et ab idolorum (id est vitiatorum) non deficiunt cultu: Et quasi diversitas ista invicem certaret, sic sese ista superare contendunt, ut putarent dementes sceleribus famem vincere, facinoribus necessitatem avertere, pietatis inopiam & necessitatem superare. Huic egregie ad stipulatur doctissimus Salvianus, dicens: Nihil ita quæ mirum est, si quotidie deteriora patimur, qui quotidie deteriores sumus. Heu! quot nova mala faciunt, & vetera non relinquunt; surgunt recentia crimina, nec repudiantur antiqua. Quid quarimus, quod durè agat nobiscum Deus? multum nos cum Deo agimus crudeliter; exacerbamus quippe cum impunitatibus nostris, & ad puniendum nos trahimus invicem: Cumque ejus naturam sit, nobis jugiter parcere, cogitur scelera, quæ admittimus, vindicare.

Quid igitur opus est facere, ut divina à nobis avertatur ira? Ah! Christiani, dum tribulamini, ac affligimini, fame, peste, aut bello: scrutamini vitam vestram, intrate penetralia cordis vestri, juxta famum Jeremiæ consilium: *Scrutemur vias nostras & quaramus*: nimirum peccata nostra, è quibus cuncta scaturiunt mala: & convertamur ad Dominum, inquit Propheta, id est, non deploramus emergentia ex divina justitia damna, verum ex amore suffi boni offensi, nostra lugeamus delicta. Inanes enim sunt, &c. Da itaque Christo bibere, funde unam dumtaxat lacrymulam, quia ipsa potens est vincere Invincibilem, & ligare Omnipotentem, teste Laurentio Justiniano, dicente: *O lacryma benedicta! qua vincis Invincibilem, ligas Omnipotentem.*

Sententiam Laurentii Justiniani quam plurima sacrae Scripturae stabiliant loca. Actorum cap. 1. de Ascensione Christi ait Spiritus S. *Videntibus illis* (nimirum Apostolis) *elevatus est*. Cujus discessum admirantes, jam in lachrymas erumpentes discipulos, mox advolantes Angeli consolati sunt, eis promittentes, secundum ipsius in extremo judicii die adventum. *Viri Galilæi, quid statis aspicientes in calum? sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in calum.* Quæ cælestium spirituum consolatio primâ fronte mihi maxime apparet extravagans; etenim, erantne malum Apostolos dilectum suum magistrum Christum abeuntem intueri? Discipuli S. Pauli (ut attestatur Scriptura,) eum deducebant ad navem, amare plorantes, qui faciem ejus non erant amplius visuri. Elifæus condignum ab Elia expectabat præmium, videlicet duplicis ipsius spiritus, dummodo cum in calum tendentem conspiceret.

Quare itaque ad Apostolos ascendentem Dominum intuentes ajunt: *Quid statis aspicientes in calum?*

Pro hac curiosa dissolvenda quaestione, advertendum est, Christum Dominum inmediate ante suum è mundo discessum, discipulis suis impropere se impietatem eorum, nimirum in fide vacillationem & inconstantiam. Ut patet ex cap. 16. Marci. *Exprobravit incredulitatem eorum, & duritiam cordis, quia eis, qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt.* Quo audito, hoc Apostoli conceperunt argumentum: ergo dignum & justum est, ut benignus nos deferat Dominus. Ob quod uberrimas juxta Ildephonsum, unanimitè fundere inceperunt lachrymas, quibus visis, confectim accurrerunt cælestes spiritus, mortis solatium præbituri. *Sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in calum,* idque, ut lachrymas cohiberent. Verebantur enim superni paradisi incolæ, ne Christus dulcedine illarum inescatiss, potusque tam grati sitibundus, & earum vinculis alligatus, in terra remaneret, & sic gloriosus ejus in calum retardaretur ascensus. Sic citatus auctor: *Christum denudè Apostolis Angeli promittunt, ne per eorum lachrymas ipso priventur.* Cui conciat mellifluis Doctor: *Magistrum in calum ascendentem videntes Apostolos consolantur Angeli, erant enim in eorum oculis lachryma, qua quasi impedimentum & catena, Unigeniti ascensum præpediant.* Et ob hanc rationem clamant: *Quid statis aspicientes in calum,* planctum & gemitus eorum interrompere intendentes.

Præcedenti difficultati jam delucidatæ, nova quædam, non minus ardua posset adjici; nimirum, cur Christus Matth. cap. 20. discipulos segregavit à communi turba: *Assumpsit duodecim discipulos secretò, & noluerit coram ea de amara sua quidquam enarrare Passione; quandoquidem istius memoria efficax peccati evitandi sit remedium.* Ecce ascendimus Ierosolymam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum, & scribis, & condemnabunt eum morte. Item & curiose indagari potest, quare ipse sese, quem in summè dilectum suum sponsum Maria Magdalena elegerat, ab ipsa, eum cum lachrymis quarente, noluerit tangi. *Mulier noli me tangere.* Quæ sanè ignominiosa repulsa summopere videtur admiranda. Ah bone Jesu! quid tuam movet benignitatem, quod modò pœnitenti, & mortem tuam acerbè deploranti accessum renuas, quam etiam cum Pharisæi scandalo ad osculum pedis admististi?

Hic

Thren. c. 3
vers. 40.

Act. 11.

Vers. 14.

Vers. 17.

Vers. 18.

Ioan. c. 20.
vers. 17.

Luc. cap.
7. v. 39.

Hæc si esset Prophetæ, sciret utique, quæ & qualis est mulier, quæ tangit eum, quia peccatrix est.

Motivum suum apertissimè indicat Christus: *Quia nondum ascendis ad Patrem meum.* Sed quæ quæso, Auditores, consequentia? à quo sanæ mentis Dialectico pro legitima hæc approbari potest ratiocinatio? *Noli me tangere, quia nondum ascendis ad patrem meum.*

Hoc quæsitum enodat Ecclesiæ lumen Augustinus. Pertimescebat enim, inquit ipse, ne lachrymæ Magdalensæ plorantis sitam super pedes decedentes, tamquam catenæ eum in terra ligarent, & ascensum ad Patrem impedirent. Audite ipsius verba: *Si Magdalena pedes attigisset lachrymis, sic eum ligasset, ut ad cælum ascendere non potuisset.* Ad primum autem respondet Chrysol. Christum timuisse devoratum mulierum lachrymas, quas ipsæ indubiè, percepta jam divina ejus eloquentia, & verbi divini vivacitate, effudissent, si ipsis cruenta illius Passio innotuisset. Et quandoquidem eæ tantæ sint efficaciam, ut (si possibile foret,) omne divinum decretum immutaretur, Christi que mortem retardarent, clanculò de Passione suos est allocutus: *Multa mulieres erant cum Jesu in confessu, quæ, si audissent, quoddam ideo Christus ascenderit Ierosolymam, ut ibi crucifigeretur, in tali negotio facild lachrymas excitassent, quarum efficaciam, vel si possibile foret, calicem passionis Dominus non bibisset.* Vincit namque Invincibilem lachryma, & ligat Omnipotentem.

Verf. 17.

Idipsum clarissimè comprobatur Genes. cap. 19. ubi narratur, quomodo Dominus ob inauditam Sodomæ & Gomorthæ impietatem; ac intolerabilem lasciviam, ad summam, & implacabilem exagitatam iracundiam, absolute decreverit, civitates has sulphure, & igne de cælo dilapsò, funditus subvertere. Verum non immemor hospitalitatis, & fervidæ erga proximum charitatis Loth, eum cum familia per Angelos educi curavit; hoc tamen addens præceptum: *Noli respicere post tergum.* Quod transgressa uxor ejus, in pœnam delicti, in statuum salis illic commutata est. *Respiciens, quæ uxor ejus post se, versa est in statuum salis.* Hoc factum summopere admirans S. Chrysol. subtiliter (ut solet) inquit, quare, vix commissa culpa, confestim rigorosa inflicta sit pœna, quandoquidem incomprehensibilis ejus clementia prompta sit ad veniam, & justitia tarda ad vindictam. In suum favorem clarum adducit exemplum è cap. 3. Numerorum, è quo li-

quidd colligitur, peccatum Aaron, quod indubiè gravius exstitit alterius particularis hominis peccato, tantummodò elapsis quadraginta annis, fuisse castigatum, morteque mulctatum. *Ascenditque Aaron in montem Hor, jubente Domino, & ibi mortuus est, anno quadagesimo egressionis filiorum Israël ex Ægypto.* Quare igitur hanc sine ulla prorsus mora severe puniit, & Aaron ad tantum tempus misericorditer parcit? ah, respondet Chrysol. Deus in uxoris Loth oculis respicientibus miseram florentissimæ regionis cladem profluentes lachrymas contemplans, mox eam in statuum salis immutari fecit, ne earum efficaciam vindicta jam decreta cohiberetur, aut saltem aliquantulum retardaretur. Ligat enim iratù Deum lachryma, ne in pœnam progrediatur. Quod annotans S. Ephraim, attonitus exclamat: *O lachrymarum virtutes! universæ virtutes caelestes tuam potestatem admirantur.*

Verf. 38.

S. Ephr.
serm. de E-
punctione.

Quant rursus luculenter stabiliunt duo Scripturæ loca, primo intuitu quasi sibi invicem repugnantia, Matth. cap. 11. Christus apertè turbas docet, valde difficile esse, caelestis regni intercipere propugnaculum, illudque non nisi à strenuis militibus, & viribus pollètibus posse superari. *Regnum calorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Matth. verò cap. 18. genuinam cælum expugnandi insinuans methodum, & validum stratagemam, ait: *Nisi efficiamini sicut parvuli, non intrabitis regnum calorum.* Sed nonne hic evidens videtur apparere contradictio? quoniam quænam parvulo adsunt vires, quæ ipsi quæso pollent fortitudine, quo gaudent corporis robore? si itaque vim patitur cælum, & summam oppugnanti exhibere valeat resistentiam; quomodo illud rapere queunt imbelles pueri? hæc duo loca S. Chrysol. egregia simul conciliat similitudine. Nunquam annotatis, inquit, pueros, dum ipsi quippiam à matre exigunt, quod ipsa ob justa motiva renuit, non enfem, aut aliud quoddam instrumentum arripere, ut rem desideratam ab ea extorqueant, verum ad lachrymas confugere, quibus violenter quasi omnia impetrat. Haud dissimiliter ait Christus, cuilibet agendum est homini. *Regnù calorum vim patitur,* quia peccatis arctissimè obferatur, & eapropter violentiam opus est. *violenti rapiunt illud.* Sed quæ? ah, ô Christiani, ad instar puerorum ad lachrymas vos convertite, ut optatum recipiatis paradisum, iisque vestra lugere delicta; etenim ait Chrysol. *Cogimus regnum calorum, & vim quodammodo facimus non compellendo, sed flendo,*

do, nec injuriis provocando, sed lachrimis exorando.

Hinc conceptui pulcherrima, quam doctissimus historiographus (teste Justino) lib. 3. Pausanias commemorat, quadrat historia de Phalanto. Respublica Lacedemoniensis bello nō minū arduo, quā sanguinolento laeessita, atque juventute prorsus jam destituta, pro patriæ adjuvamine ac tutela, mirabile, & publicum edi jussit diplomā: nimirum, quod cuiuslibet virgini absque ulla infamiae nota cum quolibet juvenulo liceret commisceri: ut simili congressu (quantumvis inordinato) vires bellantium per bellum debilitatae, securā abundantiori generatione restaurentur. Contingit post inter hostes & rempublicam sincerum pacis pactum fuisse foedus. Per quod, cessante bello, ingrata patria servitii hujuscemodi per fornicariam copulam generatorū praestiti immemor, eis spuriorum, nothorum, atq; infamium ignominiosum adscribere titulum. Ipsi itaque agnoscentes propriae republicae sese fore ludibrio, summā stimulati animi virtute & generositate, alienam armis rapere decreverunt. Cumq; mos apud eos vigeret neminem umquam difficilem (inconsulto Apollinis Delphici oraculo) aggredi expeditionem; Delphos missum & sciscitatum est, quo tempore patriam, sub duce Phalanto miseri exules forent adepturi. Responsū hoc recepere legati: *Ducem Phalantum tunc temporis regione, ac civitate potiturum, cum pluvias senserit ab aethra, quod vocabulum aethra juxta illius ethymologiam liquidum, & siccum significat. Phalantus indubiā spe nutritus, castra movit contra fortissimam Graeciae civitatem Tarentum, eamque diversis & arduis oppugnavit insultibus. Cumq; adversa totaliter ei reluctaretur fortuna, quasi desperans, nimio obsessionis pertaesus labore, & mora, moestus in sinum uxoris caput ad quietē reclinavit. Quod ipsa (nōmine Aethra) viri sui conspiciens afflictionem, uberrimis perfudit lachrymis, quibus irrigatus & expergefactus Phalantus (percepto tunc melius Delphico oraculo, quod repugnantiam videbatur inavuisse, quandoquidem stultum sit credere sicco tempore pluviam expectari posse) sequenti nocte Tarentum oppugnavit, & expugnavit.*

Ad instar Phalanti tecum agit O Christiane! Deus. Tu spurus es à vera per delicta devians filiatione, exul à patria caelesti, quae tibi ab omnipotente in propriam hereditatē deputata est, quis modus, ut eam adipiscaris? munita est civitas, fortis, ac quasi invincibilis regnum calorū, sicut olim Ta-

Quadragesimale P. H.

rentum, vim patitur. Illud tamen sola expugnare potest Aethra, id est lachrymarum pluvia, qua si irrigaveris cor tuum, violenter Tarentum, hoc est supernam intercipies patriam. Sicut enim peccata tua paradisum claudunt, & inexpugnabilem reddunt: ita lachrymae illum aperiunt, & expugnabilem efficiunt. *Cogimus regnum calorū, & vim quodammodo facimus, ut ait Chrysoft.*

Nec hoc duntaxat lachrymarum pro peccatis delendis antydorum S. attingit & cognovit Chrysoft. cum aliis SS. Patribus, verum etiam ethnicus Philosophus Seneca solo rationis ductus lumine. Qui summopere divinam extollit providentiam, eò quod oculos, quos maxima ex parte (ut verum patebit discurrenti) arbitratur, & judicat peccatorum esse originem & fontem, in illorū deputarit expiationem. Verba ejus sunt: *Ingenti providentiā Deus posuit oculis visum, & stetit, ut qui delictum committunt videndo, poenas exsolvant plorando.*

Lib. de providentiā.

Cui ad amissum consentit doctissimus Novarrinus: *Cecidisti per oculos? contaminaisti te aspectu tuo? absolvat te aqua tua: induxit te in laqueum, eruat te de laqueo, habet enim magnum lachryma auxilium. Dic illi: exue quod implicasti, tu me vulnerasti, tu me sana: tu me polluisti, tu me purifica; erige, quod eligisti, corrige, quod evertisti, quod per scandalum obligasti.*

Hom. 1. de poenitent.

Verum quid amplius tempus tero, & auditoribus fortē non leve fastidium pario in comprobanda lachrymarum, è contriti cordis pullulantium, efficacia? siquidem irrefragabile hujus Propheta Isaías praebet testimonium. Is praevidens extremam Moabitaram ruinam, illorum miseratus, fufus precibus, sed in vanum; pro avertendo Dei furore ad lachrymas, tanquam ad securum confugit asylum: *Super hoc plorabo in fletu Taxer vineam Sabam. Inebriabo te lachrymā meā Hosebon, & Eliale.* Ast ò Isaia, cur impium hunc populum lachryma tua, & quidem in singulari inebriare contendis? ad quid vis Deum tuum madefacere oculorum liquore?

Isaia c. 16. v. 9.

Ex Isigeniae actu utcumque mentem Prophetæ attingemus. Ipsa templo deorum praeposita, & imbuta antiquo ethnicorum cultu, advenis sacrificare idolis cupientibus ajebat: *Sandis lavacris primum vos lavari volo.* Sed iis interrogantibus: *An frontibus aquarum fluentium, aut marino rore?* Respondit: *Mare abluit omnium hominum peccata.* Idcirco ait Cicero pro Roscio, apud gentiles consuetudinem invaluisse, quod criminis, & mortis rei pelle bovina obvoluti, nunquam nudi in

Ec

in

in flumina conijcerentur; ne nimirum peccatis infecti, aquam maris, ad quod omnia flumina confluunt, coinquinarent. *Noluerunt, ait, nudos in flumen dejicere, nè cum delati essent in mare, ipsum polluerent, quo cætera, qua violata sunt, expiari putantur.*

Si quis curiosè indageret, cur potius aqua maris, quàm fontis expiandis hominum peccatis ab istis Ethnicis judicabatur idonea; respondent ipsi, quia falsa. Etenim sal, ut ex ipsius natura constat, mirabili pollet aliquid conservandi virtute, simul & vulnera quandoque curandi. Sic etiam lachryma, utpote falsa, in purificandis criminum nostrorum facibus maximè est conveniens. Ideoque dicebat Jeremias Thren. c. 2. *Magna est velut mare contritio tua.* Si itaque peccasti, ô homo! da Deo bibere, mædant oculi lachrymâ, & confestim tua delebuntur peccata. Vult namque Isaias indicare, falsedine unius lachrymulæ, in singulari, non lachrymarum in plurali, peccata in conspectu Dei penitus posse dilui. Stupendam S. Vincentius Ferrerius de quodam suo penitente commemorat historiam. Hic divinâ benignè & misericorditer internâ compunctus gratiâ, jugum peccatorum ante confessarii Christi in terra vicarii pedes deponere, ac abjicere decrevit. Cùmque ob longitudinem temporis, quo ad sacramentalem non accesserat confessionem, maturè examinatâ conscientiâ, tot horrenda & enormia comperiret scelerâ, obfuscatam tantâ multitudine memoriam adjuvare cogitavit. Quapropter ea ad amissum chartulæ demandavit, sicque Vincentium summam cum contritione, ac oculis lachrymis madidis, peccata sua confessurus accessit; sed eum unum atque alterum peccatum è chartula descripta ipsi indicasset, summo taestus dolore, lachrymis affluenter oculis erumpentibus illam madefecit: & contritè Vincenti apud Deum pro venia impetranda imploravit intercessionem; sed ecce reversus ad chartulam, ut cætera confessario aperiret, nullam reperit scripturam, imò nec ullam atramenti maculam. Quo eventu enarrato, Vincentius obstupefactus ob tantam Domini misericordiam, mirabilem hunc effectum magnificæ lachrymarum attribuit potentia, quæ cuncta obliterant, imò & annihilant peccata. Quia ut dicebat S. Catharina Senensis beato Raimundo Confessario suo: *Lachryma est bulla indulgentiarum.* Ah quam benè huic historiæ quadrat aurea Chrysof. sententia suprà hunc scripturæ locum discurrentis: *Peccatum Iuda scriptum est in stylo ferreo, ungue*

Verf. 13.

adamantino. Peccata tua, inquit, in libro scripta sunt, spongia autem instar unius lachryma, lachrymas mitte, & obliterantur, lachrymarum vis est. Imò hæc tanta, ut Augustinus in hæc audeat prorumpere verba: Omnes aqua non extinguere unam scintillam in inferno, sed una lachryma, si de puro & contrito corde processerit, totum ignem inferni extinguit.

Quis itaque est peccator, tam durus, obstinatus, & pertinax, qui animam suam ipsomet Christi Domini redemptam pretioso sanguine, jam venditam, & mortuum peccato, tantillo non redimat, & vivificet pretio? imitare Christiane pelicanum, de quo referunt naturalistæ, ei inter cæteras, hanc esse inditam proprietatem, quod pullos suos crudelis patens rostro acuto enecat: sed post matore & dolore confectus, eodè pectus aperiat, sanguinemque eliciat, & suprà mortuos distillet, cujus virtute rursus vivificantur, ut refert Augustinus suprà illud Psalmistæ: *factus sum sicut pellicano solitudinis.* Dicuntur, inquit, hæc aves tanquam colaphus rostrorum occidere parvulos filios, eosque in nido occisos lugere per triduum. Postremò dicunt matrem seipsam graviter vulnerare, & sanguinem suum super filios fundere, quo illi supersusi reviviscunt. Hunc ergo imitare peccator, tu animam tuam tuis deliciis, cupiditatibus, concupiscentiis, inordinatisque appetitibus spiritualiter occidisti. Ah quid opus, ut eam denudè vivifices? punge pectus tuum, concute cordis penetralia, animum tuum penetra, & ex eo elice gemitus, extrahe ex oculis sanguineas lachrymas, iis asperge, & irrora mortuam animam, & ecce confestim reviviscet, & resurget. Attende, quid dicat Augustinus: *Si ardeat conscientia delictis, lachrymis, extingue flammam peccati, plora antè Deum securè, plora antè eum, qui te fecit: non enim opus manuum suarum contemnit in te. Noli putare, quia potes à te refici, à te deficere potes, te ipsum reficere non potes, ille te reficit, qui te fecit.*

Si itaque tam utiles, tam necessariae, tam gratæ (ut audivistis) Deo sint lachrymæ ex puro ipsius amore depromptæ, rogemus cuncti, ac imploremus pro illis impetrandis largitorem omnium bonorum cum Augustino peccatore penitente hisce verbis: *Da mihi Domine amorem tuum sanctum, & castum, qui me repleat, teneat, totumque possideat. Et da mihi, evidens signum amoris tui irriguum lachrymarum fontem jugiter manantem,*

Jeremia c.
17. v. 10.
Chrysof.
hom. 2. in
Ps. 50.

Serm. 19.
ad fratres.

August. in
Psal. 94.

Sap.
v. 1

Osee
v. 8

Proc
v. 1

Aug. lib.
Meditat.
cap. 36.

nantem, ut ipsa quoque lachryma tuum in me te-
sentur amrem. Ipsa prodans, ipsa loquantur,
quantum te diligit anima mea, dum pra nimia
dul. edine tua nequit se à lachrymis continere. Ut

tandem eorum vi, & potentia perfingere possi-
mus caelestem paradisum, & aeterna frui merca-
mur cum Patre, & Filio, & Spiritu sancto beati-
tudine, Amen.

DOMINICA QUARTA QUADRAGESIMÆ.

*Cum sublevasset Jesus oculos, dixit ad Philippum: Misereor
supra turbam. Joan. cap. 6.*

Curiosum est, quod tempore mitissi-
mi illius Caesaris Vespasiani in Con-
sistorio Imperiali contigisse, veteres
Romanorum referunt Annales; nimi-
rum Imperatorem, cernentem à
fallaci mundo tam diversos, ac tam
multos Deos adorari, non tantum subtilissima, ac
celeberrima totius Romani Imperii ingenia, ver-
rum etiam cujuscumque status, ac conditionis ce-
lebres, ac famulos Viros quodam tempore in u-
num congregasse eorum, ut eorum calculo, & ju-
dicio, tandem decideretur, quæ Deitas adeo in e-
minentia & perfectione excelleret, ut Deificus
universi mundi cultus illi jure competeret.

È apto propter hanc ventilandam atque determi-
nandam his proposuit questionem: *Quis Deo um
esset major*, ac per consequens præ cæteris colen-
dus? at ecce, sicut Judæum genii, atque incli-
nationes differebant, ita diversa & differentia de
difficultate proposita lata sunt judicia, milites
Marti, belloque à juventute affuefacti, sanguinis
avidis, ad summum eminentæ gradum animi, &
corporis fortitudinem extolles Martem. Bello-
nam cæteris prætulere, juxta illud Sapienciæ: *Sit
f. ritudo nostra lex justitia*. Avari divitiarum cupidi,
auro & argento inhiantes, supremum Deorum
constituere Plurionem, juxta illud Osæ: *Dives
effectus sum, inveni idolum mihi Philosophi linte-
rarum, & sapientiæ amatores, rerum profunda-
rum cognitioni omnimodè dediti, Minervæ Deæ
sapientiæ in Deitate præminentiam attribuere,
secundum hoc Sapienciæ dictum: Melior est sapien-
tia cunctis pretiosissimis*. Nautæ sævis tempestatis
marisque expostu summo cum discrimine rigori-

bus, Neptuno, tamquam summo Deo sese devo-
verunt, falsè autumantes, illud, quod de Christo
rectè dicitur, verè appropriari posse dictum, quia
Mare & venti obediunt ei. In Medicina peritior
cæteris, Apollinem ad incognitam Cretenfium
infirmitatem medendam, è caelo in terram di-
lapsum, in summum Deum elegerunt, juxta
illud Ecclesiastici: *Honora medicum propter neces-
sitatam*. Tandem accessere Nobiles, Principes &
Magnates, Reges & Imperatores, qui unanimi
consensu calculum præminentie Jovi Deorum
summo dederunt, conformiter ad illud usitatum
& vulgare apud eos adagium: *Quis ut Jupiter?* Re-
censitis jam datis sententiis, cuncti itreanè pro suo
Deo decertabant, & palmam reportare prætende-
bant. Tandem in medium profiliit formosus Ju-
venis, pulchram in dextera portans tabulam: in
qua artificiosè delineatus erat unus Deus expansis
brachiis. In dextera illius exaratum erat dictum,
Promitto. In sinistra: *Exspecto*. In pectore: *Remitto*.
Et circumcirca eum legebatur hæc epigraphæ:
Deus clementia. Hoc emblemate volens innuere,
neminem ad summam posse attingere Deitatem,
nisi clementem. Quo inspecto, Judices omnes ei
justam dedere palmam.

Hæc eadem difficultas olim adhuc ventilata
fuit ab Ingeniosis, qui quoque sedulo inquisie-
runt, quis esset verus Deus, Judæi illum Martem
fore, mordicus sustinebant, juxta illud Exodi: *Do-
minus quasi vir pugnator*. Græci Minervam: *Græ-
ci sapientiam quarunt*. Gentiles, & Ethnici Pluto-
nem, secundum illud Psalmi: *simulachra Gen-
tium, argentum & aurum*. Romani Jovem
extulere, cui honorificum hoc adscribebatur
elogium:

Ec 2 elogium:

Matt. c. 8.
v. 27.

Ecc. 38.
v. 1.

Exod. c. 15
v. 3.
1 Cor. c. 1.
v. 23.
Psalm. 113.
v. 4.

Sap. cap. 2.
v. 11.

Osæ c. 12.
v. 8.

Prov. c. 8.
v. 11.

elogium: *Rex Regum, & Dominus Dominantium.*

Sed ecce, hodie pulcherrimus in medio prodit juvenis Joannes Evangelista, quis Spiritu S. illuminatus propositam enodat quaestionem. Ipse quippe nos dilucidè docet, Christum verum esse Deum; etenim, si ille brachia tenebat aperta, de hoc ait Isaias: *Expandi manus meas totà die.* Si in dextera ejus scriptum erat: *Promitto*, in dextera Christi legitur: *Vitam aeternam promitto.* Si in sinistra ejus videbatur expressum dictum *Remitto*: In hujus sinistra plena continetur omnium peccatorum remissio: *Remittuntur tibi peccata tua.* Si pectori ejus impressum erat vocabulum *Exspecto*, de hoc dicitur: *Exspectat Dominus, ut miseretur vestri.* Et si undequaque cernebatur epigraphæ: *Deus clementia.* De hoc millena, & millena epigraphica misericordiae, ac benignitatis erga hominem elogia sacra decantat Scriptura. *Misericors, & miserator Dominus, &c.* Et in moderno Evangelio Joannes: *Cum sublevasset Iesus oculos, dixit ad Philippum: Misereor supra turbam.* Ecce vix oculos elevavit, penuriamque famelicæ cognoscit turbæ, de medela benignus sollicitus est Dominus, inquirens: *Vnde ememus panes, ut manducent hi?* & jam spiritualiter divino pastos cibo, scilicet Verbo Veritatis, corporati adjuncto, debiles & imbecilles reficit cibo. Verè itaque *Deus clementia.* Ratione hujus Evangelii de Dei nostri immensa statui discutere misericordiam, ac demonstrare, quanta sit. Sed quid dico? erro, erro; illa enim est incomprehensibilis, multò minus explicabilis, teste Chrysof. *Misericordia Dei ineffabilis est, omnem excedens sermonem.* Estote itaque contenti, benevoli Auditores, si umbram tantum illius rudè delineaverim, & imbecillitatem meam vestrà benevolentiam excusare. Quà fretus, discursum aggredior. Quod antequam faciam, hortor vos, ut mecum necessariam Spiritus sancti efflagiteis assistentiam, per efficacem Mariæ Virginis intercessionem, & comasticà Gabrielis oratione: Ave gratià plena.

Cum sublevasset Iesus oculos, dixit ad Philippum: Misereor supra turbam. Joannis 6.

CUM dudum maturè perpendissem, unde exardere vobis, benevoli Auditores, divinæ misericordiae minimam depromere scintillam, nullum magis congruum adinveni medium, nisi au-

reis divi Chrysof. uti verbis. Is interpretari desiderans quinquagesimum Davidis Psalmum, ubi Propheta adeo salutarem exprobat misericordiam: *Misere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam.* Curiosè, & subtiliter pro more suo Psalmistam interrogat, ô Propheta! unum jam per verba tua mihi ignovit, nimirum magnitudo misericordiae: *Magnam dixisti.* Sed illius adhuc me omnino later quantitas; inter magnum namque maxima reperitur in quantitate differentia, dic mihi ergo quanta. Expone mihi quantitatem.

S. Bernardus oculos conjiciens in Psal. 32. v. 5. *Misericordiam Domini plena est terra:* asserit, Prophetam Dei benignitatem assimilare aquæ maris, v. 7. *Congregans sicut in utero aquas maris.* Sed quæ obsecro, ô David, inter aquam maris, & divinam misericordiam apparet similitudinis elucescit ratio? Ah! forsitan, quia sicut illa fluidam & facile de uno ad aliud transmeat flumen, ita & misericordia Dei facile ad cunctos defluit? forsitan, quia, sicut aqua humida & liquida dura emollit, ita quoque divina misericordia divino suo liquore, obdurata peccatorum aspersa corda, flexibilia reddit; an forte, quia sicut aqua omnes maculas emundat, ita & misericordia Dei cunctos errores obliterat? minime sanè. Sed alio solido Davidica comparatio nititur fundamento. Nonne quandoque abundantem tu ipsemet, in ripa existens maris, contemplatus es aquam? dic mihi, si circumcirca, & undequaque attentè conjicias oculos, quid vides? cernisne maris longitudinem, latitudinem, aut profunditatem? profectò ne utiquam hoc oculi tui attingere queunt. Quid igitur cernis? nil nisi aquæ superficiem, hanc unicam dumtaxat comprehendis quantitatis mensuram: hoc est, quod ingeniosè indicare vult similitudine David. Petis, ô homo, quanta sit Dei misericordia, rogas, quanta ejus benignitas? respondeo, *Sicut aqua maris.* Quia, sicut oculi tui, nec ejus longitudinem, nec latitudinem, nec profunditatem intuentur, haud dissimiliter mens humana divinam contemplans misericordiam, eam solum superficialiter, & extrinsecè ab effectuibus valet dignoscere. Hujus enim magnitudinis omne succumbit ingenium, coruscantibus hujus radiis humani obscurantur sensus. Quod confidens S. Chrysof. loco citato: nam ingenue cōfiteatur ignorantiam. *Quanta sit nescio, quod grandis sit novi. Quanta enim, nō valeo apprehendere, nescio magnitudinis qualitatē, non enim cōprehēditur verbo:*

vide

Isai. c. 65. v. 2.

Luc. cap. 7. v. 37. Isai. c. 30. v. 18. Psal. 110. vers. 4.

Chrysof. in Ps. 30. to. 1. ho. 2.

S. Bern. in Ps. 32. v. 7.

vide namq; fructum misericordie grandē, nisi enim in immensū extendretur, pauci admodum saluarentur. Et manifesta iustitię misericordie ipse declarat testimonia, mox subiungens: *Hanc misericordiam filius eius ostendit, veniens enim misericordiam suam saluavit cunctos. Misereve mei Deus: Et ad eam recurrenti applaudit exclamans: Oportus omni tempestate carens. Oportus omni tranquillitate plenus? grande barathrum peccatorum meorum, sed multa Domini mei humanitatis cautela; factus est homo: Ecce misericordia magna. In utero virginali conceptus est, quod eras tu, assumpsit, ut tu, quod non eras, esse posses. Hęc misericordie ineffabilis magnitudo. Dū esset parvulus, ab extremis finibus vocavit Magos, post illos publicanum, post hunc meretricem, post illam latronem, post illum vocavit blasphemum. Et tandem considerans hominis fragilitatem, ait: O grandis misericordia Domini! cum omnis mundus inclusus peccatis esset, venit Creator universitatis, & principia peccantium evacua vit, ut nullus postmodum desperaret de salute.*

S. Ambros. in celebri sua de morte Imperatoris Theodosii oratione funebri, lyncos ingeni sui oculos conciens in hunc locum Davidis: *Misericors Dominus, & iustus, & Deus noster miseretur.* Subtiliter annotat bis misericordie, at semel tantummodo iustitię fieri mentionem, idq; ad exaltandum præiustitia divinam misericordiam. Quod vulgari fati exponi potest similitudine. Nonne Auditores quandoque animadvertistis, quomodo fluminum impetus, ne terra inundetur, coërceatur? aggeres ab utroque eriguntur latere, sicque aqua, quantumvis inflata, in medio continetur. Haud dissimiliter Dei tractatur iustitia, quę undequaque circumcingitur a misericordia, & ad instar aggerum contra iustitiam circumducta, juxta illud Jacobi: *Misericordia superexaltat iudicium, continetur, ne parentes illius fluctus miserum supprimant peccatorem. Audite citati Doctoris verba: Bis misericordiam posuit, semel iustitiam in medio, gemino inclusit septo misericordia. Superabundant ergo peccata, superabundabit & misericordia.* Huic S. Patri egregie concinit S. Augustinus, dicens: *Magna est misericordia tua, Deus, & de magna misericordia tua, multa sunt miserationes tua: attendis contemptores, ut corrigas, attendis nescientes, ut doceas, attendis confidentes, ut agnoscas.*

Hanc misericordie stupendam virtutem, ex eo quod superexaltat iudicium, optimè comprehendit D. Thomas, dicens: *Dominus misericordiam a-*

*git quidem contra iustitię faciēdo, sed aliquid contra iustitiam erigēdo. Verum quomodo tanta misericordie attribuitur a Deo prærogativa? respondet magnus ille Doctor Augustinus, quia nunc dominatur, postea autem iustitię reservatur vindicta. Misericordia tempus modò est, inquit, iudicia tempus post erit. Vnde nunc misericordie tempus? vocat aversos, donec peccata avertant, patiens est supra peccator: s. non convertantur, quando cumq; conversi fuerint: præterita obliviscitur, futura promittit, hortatur pigros, consolatur afflictos, docet studiosos, adjuvat dimicantes, neminem deserit laborantem, & clamantem ad se, donec, unde sibi sacrificetur, ipso tribuit, unde placetur. Mensura tamen, quam sedulo inquirat Chrysostomus, ut magnitudo misericordie Dei exactè indagetur, non obscure nobis insinuat à S. Bernardo, quę eam à magnitudine miserię nostrę defumendam esse arbitratus, dicens: *Abyssus enim tenebrarum invocatur abyssum miserię, invocatur abyssum misericordie.* Ah! quàm bene dignoscere possumus benignitatis divinę quantitatem ex nostra abiectione & miserię, totus mundus omni malitię atque iniquitati deditus erat. *Dominabantur, inquit Chrysost. demones, malè Orbis gubernabantur negotia, prævaluerunt peccata, impietas omnes possidebat. Alii demonibus litabant, alii creaturas pro Deo venerabatur. Alii immunditia & omni spurcitię serviebant, & ipsi qui legem acceperant, per prævaricationem legis Deum contemnebant.* O grandis Dei misericordia, quę in tantum commovit divina viscera, ut ad cuncta scelera expianda, unigenitum è cælo mitteret filium!*

Et profectò grandis, & in tantum grandis, ut Augustinus quasi præ stupore in extasim raptus, in divina hæc prorumpat verba: *Qua major esse misericordie super miseros potuit, quàm illa, quę cali Creatorem de cælo deposuit, & terreno corpore terra induit Conditorem, & qui in æternitate patri manet æqualis, mortalibus coęquavit, & formam servi mundi Domino imposuit, ut ipse panis esset, saturitas sitiret, virtus infirmaretur, sanitas vulneraretur, vitamoreretur. Verum in quem finem? audite, quid subiungat: Hoc autem ideo, ut nostra pasceretur fames, rigaretur ariditas, cõsolaretur infirmitas, extingueretur iniquitas, ardesceret charitas. Et rursus repetit: *Qua major misericordia, quę creare creaturam, servare dominatorem, vendi redemptorem, humiliari exaltatorem, occidi suscitatorem.* Unde optimè ait Sapiens: *Speciosa misericordia Domini in tempore tribulationis, quasi nubes plu-**

via in tempore siccitatis. Ad quod Hugo: *Sicut grata & utilis est pluvia in tempore siccitatis; sic grata & utilis est Dei misericordia liberans, vel confortans in tempore tribulationis.*

Verum, ut parumper misericordiae divinae magnitudinem attingamus, operæ pretium est diversas quantitatis species in medium proferre, è quibus summam misericordiae supra justitiam eruemus præminentiam. *Opposita enim* (ut ajunt Philosophi) *juxta se posita magis elucescunt.* Numquam afortâstis Auditores, quàm differentei Propheta David de ambobus his loquatur attributis? Ecce Ps. 35 ait: *Domine in celo misericordia tua, & veritas tua usque ad nubes.* Id est, *justitia tua,* inquit D. Thom. ex quo modo hoc formo argumentum: quò res quanta continua, majorem occupat locum. Ad est major: atque longè majorem occupat locum misericordia, quàm justitia: ergo illa est ipsa magis major. Minor in omnium Philosophorum opinione clarè probatur, juxta Pliniũ, quia nubes sese elevat tantum supra terram quinque miliaribus; juxta Possidonium, centum & decem. cælum verò nubibus altius est quam plumbus miliaribus: ergo majorem locum occupat misericordia, utpote quæ usque ad cælum ipsum penetrat; justitia verò dumtaxat usque ad nubes. Unde ait David: *Misericordia tuâ Domine plena est terra.* Et bene ait Cassiodorus: *Quia benigni Principis est, ad clementiam commodum justitia terminos transire.*

Si verò quis curiosus sit disparitatem inter misericordiam & justitiã in quantitate discreta æquã trutinã ponderare; hanc conficiat rationatione: sicut numerus numerans in infinitum excedit numeratum, sic divina misericordia in infinitum superat justitiam. Pro quo advertendus denuò diversus de utraque Scripturæ loquendi modus. De illa dicitur Exod. c. 34. *Dominator Domine Deus, misericors, & clemens, & patiens, & multa miserationis, & verax, qui custodit misericordiã in millia.* De hac verò mox additur versu sequenti: *Qui auferit iniquitatem & scelera atque peccata, qui reddidit iniquitatem patrum filiis ac nepotibus in tertiam & quartam generationem.* Ecce, misericordia se ad millia extendit, vindicta verò & justitia ad quatuor tantummodò limitatur generationes. Imò ad infinitum quasi clementia ascendit numerum. Etenim juxta Lyranum id millia numerum indeterminatũ pro determinato significat, & majorem in infinitum comprehendit numerum, quoniam misericordiae ejus non est finis. Si autem consideres temporis quantitatem, reperies, quòd sicut in-

stantia in una hora in potentia sunt infinita, juxta probabilem Philosophorum sententiam: sic misericordiae immobilis semper persistit & perseverat; justitia verò leviter transiit. Imò illa unico dumtaxat durat in momento, teste Propheta Isaia, *In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te, & in misericordia sempiterna miserus sum tui.* Ab, inquit Oleaster, quàm magna in tempore momentaneum & aeternum disparitas! hoc illi peculiarare est, ut ad momentum affligat. & ad multos centenarios annos consoletur. Quod de eo pulchrè idem Propheta rursus asserit, *Misit me, ut mederer contritus corde, predicarem captivis indulgentiam, & clausis operationem: ut predicarem annum placabilem Domino, & diem ultionis Deo nostro.* Ubi vides, ultionem die concludi ac terminari, placationem verò ad annum durare.

Quòd si profundius hinc penetrare exoptes differentiam, tantummodò nota id, quod de justitia & misericordia mentionem faciens, dicit Spiritus sanctus 2. Paralippomenon cap. 34. v. 25. *Quia dereliquerunt me, & sacrificia verunt diis alienis.* (Ecce gravissimum in Deum peccatum) ast quam pœnam illi decernit? audi: *Idcirco stillabit furor meus super locum istum.* Ubi maximè notanda Dei mansuetudo, etenim stillare non est aliud, quàm guttatim effundere. E contra attende, quidnam de misericordia reletur per Sapientem: *Patiens est Deus, & effundit super eos misericordiam suam.* En illam copiosè effundit, & omnibus donat affluentem.

Rursus, si quis intimius perferutari conetur, binas has divinae essentiae proprietates, justã bilance illas trutinat quoad circumferentiam & centrum necesse est. Ex hac namque summam subidò cernet inæqualitatem. misericordia justitiae longo intervallo præponderante. Ecce de circumferentia illius Psalmista: *Sperantem in Domino misericordia circumdabit.* Mo. id attende diametrum ei oppositum, ex parte justitiae ex eodem Propheta: *Quantum distat ortus ab occidente: longè fecit à nobis iniquitates nostras.* Perge & considera semidiametrum vers. 12. *Secundum altitudinem cali à terra corroboravit misericordiam suam super timentes se.* Et de quantitate loquens quoque temporis, ait v. 17. *Misericordia Domini ab aeterno, & usque in aeternum super timentes se.* De vindicta verò audi Isaia cap. 26. dicentem in persona benigni Domini: *Abcondere modicum ad momentum, donec pertranseat indignatio.* Imò & misericordia circumcincta est ipsamet aeternitate. &

Cap. 54.
v. 8.

Cap. 8. in
Genesim.

Isaia c. 61.
v. 1, & 2.

Eccle. c. 18.
cap. 9.

Psal. 31.
v. 10.

Psal. 102.
v. 12.

Vers. 20.

Vers.

Vers.

Cap. 1
v. 14.

Cap. 1
v. 3.

vita aeterna in voluntate eius. Cujus genuinam loquendi methodi Oleaster allegat rationem. *Vt ostenderet Dominus quod propior sit ad miserendum, quàm ad flagellandum: & quod vix ferris possit continuare punitionem.*

Huic discursui non incongruè quadrat parvula historiola. Narratur de celeberrimo pictore Androcode; quod inter ceteras præclaras & artificiosas picturas ab ipso delineatas, certa quædam maximè excelluerit, in qua undequaque vivis coloribus varii stupendo penicillo efformati cernebantur pisces. Quod artificium inde exortum autumat Plinius, quia ipse piscium captura summo perè delectabatur, sicque eum, non tam penicillo & arte, quàm affectu hos depinxisse credit. *Credendumque est, inquit, eum, qui impensè piscibus delectabatur, magis hac animi affectione, quàm arte ibi fuisse usum.* Hoc ipsum contigisse videtur supremo illi pictori Deo; etenim ipse, quia misericordix apprime deditus, eam in omni opere facit elucescere, & penicillo benignitatis cooperit flammam severitatis. Ut quàm optimè ait Divus Thomas: *Magis proprium est Deo misereri & parcere, quàm punire.* Sed quare petit? & respondet: *Propter ejus infinitam bonitatem.* Si itaque aliquis justam adinvenire exoptet misericordix divinæ mensuram, eam ab ipsomet Deo, qui ipsa bonitas est per essentiam, desumat. Quoniam ait Sapiens Ecclesiastici cap. 2. *Secundum enim magnitudinem ipsius, sic & misericordia illius cum ipso est.* Cum itaque David dicit Psal. 144. *Magnitudinis ejus non est finis,* per legitimam sequitur consequentiam: ergo misericordix illius non est finis ipsa namque à Deo propter se reo peccatori communicatur, justitia verò ab ipso peccatis nostris quasi extorquetur.

Hoc egregiè comprobatur Propheta Osæas in persona Dei dicens: *Ad iracundiam provocavit me Ephraim amaritudinis suæ.* Id est, populus meus plurimis abominationibus meam quasi suffocavit misericordiam, & vehementer accendit justitiam, ut ait in hunc locum Hieronymus: *Sceleribus suis amarum me fecit, qui dulcis eram.* Cui expressè concinit Propheta Michæas, qui loquens de Deo justo & vindicante prava Israëlitarum opera ait: *Ecce Dominus egredietur de loco suo, & descendet & calcabit super excelsa terra, & consumentur montes subtus eum: & valles scindentur, sicut cera à facie ignis, & sicut aqua qua decurrunt in præceps. Verram, quæ tanti divini furoris causa? quæ tã acerbæ punitionis scaturigo? audite quid subjungat scrip-*

tura Ps. 5. *In scelere Jacob omne insud & in peccatis domus Israël.* En iniquitates hominum abundantem divinæ misericordix evacuant fontem, atque rigorosam ad vindicandum concitant justitiam. Ita ad hoc propositum rectè attestatur Salvianus: *Exacerbamus Deum impunitatibus nostris, & ad puniendum nos trahimus invitum.*

Sed quod hic maximè annotandum est, Prophetam dicere Deum, dum hominem peccatorem flagellat, è loco suo egredi, apparet mirum, quomodo enim ille locum quemdã deserere potest, cujus immensitas cuncta replet loca: sane hoc factis videtur difficile. S Hieronymus tamen hunc approbat multum loquendi modum. Nonne ait: si ignis descenderet deorsum ex natura levis, terra sursum ascenderet naturâ gravis, è naturali dicerentur hæc duo elementa moveri loco, & proprio centro! indubiè. Centrum Dei nostri est misericordia & benignitas: *Cui proprium est misereri & parcere.* Quando itaque, eâ relicta, ad castiganda nostra cogitur peccata, quasi invitus loco suo extrahitur. *Dominus, qui mitis est & benignus, & cujus natura clementia est, vestris peccatis cogitur personam, quam non habet, crudelitatis assumere.* Egreditur ergo Dominus de loco suo, quando quietem, & mansuetudinem, & clementiam, pro emendatione peccatum rumpere cogitur, inquit præfatus Doctor. Et hoc innuit aperte satis Isaias cap. 48. dum ait: *Irascetur, ut faciat opus suum, alienum opus ejus, ut operetur opus suum, peregrinum est opus ejus ab eo.* Sed quid? quomodo irasci Dei est opus suum, & tamen alienum & peregrinum. Optimè sanè. Quia tamquam justus iudex tandem suo fungi tenetur munere, id est, castigare delicta; alienum autem, hoc est, à misericordia & divina benignitate; quoniam Deus maximè ad clementiam inclinatur. *Non est,* inquit Hieronymus, *opus ejus, punire peccatores, sed peregrinum & alienum ab eo, ut puniat, qui Salvator est.*

Pro exaggeranda Dei nostri immensa atque incomprehensibili misericordia, subtiliter animadvertit S. Bernardus, Deum etiam fugientibus, misericordix renitentibus ac rebellibus, clementiam impertiri: juxta illud Davidicum Pl. 22. *Misericordia tua subsequetur me.* Hoc eruit ex cap. 20. Ezechielis: *Viro ego, dicit Dominus, quoniam in manu forti, (nimirum misericordix & gratia mea efficacità) & in brachio exteato, & in furore effuso regnabo super vos.* Ac si diceret: O obstinate peccatori! tu refractariam mandatis meis foves voluntatem, ego benignitatis liquore eam irrigabo &

RECUM.

54.
1. in
im.
61.
2.
18.
1.
Cap. 12.
v. 14.
Cap. 10.
v. 3.
02.
0.

Verf. 23.

Verf. 3.

Verf. 6.

Verf. 33.

flectam. Non permittam, ut pertinacia tua compleatur, sed in furore, id est leviter & misericorditer puniendo ad verum rectæ rationis lumen deducam. Si divitiis in luxu, crapula & mundanis illecebris abuteris: ego eas tollam. Si ô Mater, ô Pater! me derelicto, totum tuum proli devoteas affectum: ego eam ex hac vita eripiam. Si ô Filia! tua te perdat faciei venustas: ego eam sicut arenam à facie terræ evanescere faciam. Et sic, ô Homo! supra te etiam invirum regnabo. Ob quod inscrutabile beneficium obstupefactus hic Doctor exclamat: *Domine quis similis tui? quis non stupet charitatem Dei sprete & revocantis?* Hoc idem confiderans Hieronym. in divina hæc prorumpit verba: *Non vos relinquam, neque contemnam, ut fugaces servos Domini negligentes solent contemnere, sed ad meum retraham imperium. & brachio extento in pristinam redigam servitutem, & regnabo super vos. Ut velitis, nolitis, me habeatis regem.* Et postea subdit: *Vbi advertis mirabilem concertationem inter obstinatum populum, in sua volentem permanere impietate, & Dei amore nitentis illum suo subjugare imperio: non suam animadvertens injuriam, sed peccatoris grande bonum.*

Hieron. l. 8
in c. 20.
Ezechiel.

Vers. 21.

Id ipsum Deus ipse apertissime declarat Gen. c. 8. peracto universali diluvio dicens: *Nequaquam ultra maledicam terra propter homines.* O benignum promissum! ô suprema Dei mansuetudo! sed è quo, obsecro, hæc scaturiunt fonte? attendite quidnam subjungat: *Sensus enim & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua.* Ecce prava nostra inclinatio, & mala concupiscentia Deum ad nostrum commiserendum incitat. Ad quod auream Chrysost. hanc profert sententiam: *Vide misericordiam Dei, vide quomodo assignavit, quod propter hominum malitiam, maledictione terra invenit: deinde, ne putemus, quod ideo hanc promissionem fecerit, quia ipsi jam se in melius converterint: inquit, quia incumbit intendi mens hominis in mala opera. Rara species misericordie, nequaquam ultra maledicam terra, quia sensus & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua.*

Chrysost.
hom. 27.
in cap. 8.
Gen.

Psal. 58.

Hinc cum nomine Dei uti vellet Psalmista, ne scius quasi, quo eum condecoraret elogio, ipsum in abstracto quidem *Misericordiam* nuncupavit, non adinveniens magis congruum ejus magnitudinis enarrandæ titulum. *Deus meus, misericordia mea.* Ad stipulatur conceptui huic magnus ille Doctor August. in præfatus Psal. *Deus meus misericordia mea, non invenit impletus bonis Dei, quid appellaret Deum suum, nisi misericordiam suam. O*

nomen, sub quo nonini de sperandum, & sane stupendam Dei misericordiam in propria expertus persona ingentè professus est humilis Augustinus dicens: Ego (loquitur in persona Dei) cum esses longè, veni, ut reducerem te: inter montes quasvovisti, & inter sylvas, & lapides, & ligna invenisti. In lapidibus offendebas, & in lignis errabas, quia ligna & lapides adorabas. Laboravi, sudavi, caput meum spinis superposui, manus meas clavus subjeci, lancea latus meum aperuit, sanguinem meum fudi, animam meam posui, ut mihi te conjugerem, & tu recedis à me?

Propheta Malachias verba faciens de Christi Domini incarnatione, ejusque è cælo in terram descensum mentionem, mysteriosè ait: *Orietur vobis timentibus nomè meum sol justitiae: & sanitas in pennis ejus.* Quod sane primo intuitu difficile est intellectu. Etenim, Christum mundo advenisse resplendentem solem, qui illuminat omnem hominem, extrà omnem, fateor, est controverfiam. Verum soli isti alas plumasque adscribere, mihi appareret absonum. Præterea, nonne ab omni Christi corporis parte humana provenit & pullulavit falus? indubiè, cur itaque eam in pennis dumtaxat consiliter affirmat Malachias? pro hoc nodo dissolvendo consulere oportet naturalistas. Hi unanimiter docent avium plumas talis esse naturæ, ut nullo cujuscumque animalis, etiam callidissimo struthionis stomacho, possint digeri. E qua proprietate eruit doctissimus Origenes Hom. 16. Prophetam his verbis intendisse insinuare, quod tanta sit divina pietas, ut, dum Verbum ad delicta & peccata perfoluturum mundo illuxerit, nulla hominum scelera sufficientia sint, ut misericordie ejus fontem obturata, ejusque benignum fluxum cohibere queant. *Sicut nullum animal, inquit, potest digerere plumas, ita nullus peccator potest viscera pietatis annihilare Christi.* Cui concinunt Chrysost. & Hieron. *Quid enim est, (ait hic) peccatum ad misericordiam Domini? tela araneorum, qua, flante vento, nusquam comparet. Ille verò; Ne desperes veniam scelerum, qui magna peccata, magna delebit misericordia. Sed clarius atque latius illam exaltat hic præfatus Doctor Hom. citatà supra. Ut peccatorem in remissionis criminum adipiscendæ stabili constituat confidentia (non dico præsumptione) audite aurea ejus verba: Si impius es, cogita publicanum: si immundus es, attende meretricem: si homicida es, perspicelatronem: si iniquus es, cogita blasphemum, considera Paulum Apostolum, prius persecutorem, postea annuntiatorem: prius*

Cap. 4.
v. 12.

Vers.

Vers.

Vers.

Vers.

Hieron. l. 6
in cap. 20.
Ezechiel.
Chrysost.
de Chanaan.

Vers.

Præus zizania, post hoc frumentum: ante ea lutum, postea pastorem: ante ea plumbum, postmodum aurum: ante ea pyratam, postea gubernatorem: ante ea dispersorem ovium, postea dispersatorem Ecclesiam: primo evellentem vineam: postea plantantem: prius dissipantem, postea adificantem. Vidisti multimodam malitiam? sed perspice ineffabilem misericordiam. Vidisti superbiam servulit? considera benevolentiam Domini.

Pro majori hujus discursus materiae delucidatione, atque firmiori divinæ misericordiae eminentiæ confirmatione: curiosè annotare oportet duo, que contingere in mysteriosa Spiritus S. missione. Nimirum primo, quod animabus Apostolorum illapsus sit hora diei tertiæ, juxta illud Actorum cap. 2. *Non enim sicut vos aestimatis, hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertiæ.* quæ juxta computationem Hebraicam vix horam secundum Belgas excedit quintam. Secundo, quod Paraclitus mundo apparuerit in figura linguarum, ut deinde evidenter constat ex eod. cap. *Et apparuerunt illis dispartita lingua.* Utriusque igitur à SS. Patribus non absque fundamentali ratione sedulo indagatur ratio.

Vers. 15.

Pro primo quæsito advertendum est, quo tempore, & quâ hora eclipsatus sit sol, mortuaque sit in infami cruce ipsa vita Christus. Marcus non tantum sibi, sed & Evangelistæ Lucæ directè contradicere videtur. Quoniam cap. 15. dicit: *Erat autem hora tertiæ, & crucifixerunt eum.* Vers. autem 33. ait: *Et facta hora sextâ, tenebra factæ sunt per universam terram usque in horam nonam.* Est post

Vers. 3.

subjungit vers. 34. *Et hora nonâ exclamavit Iesus voce magnâ, &c. & v. 37. Iesus autem emisit voce magnâ, exspiravit.* E quo clarissime deducitur, Christum Dominum contra universalem Ecclesiam & SS. Patrum sensum, sex horis crucis trahi fuisse affixum, ut intelligenti per se patet. Et Matthæus, & Lucas censent, eum dumtaxat tribus in cruce horis pependisse, ideoque afferunt eum horâ sextâ crucifixum. Matthæus cap. 27. *A sextâ autem horâ tenebræ factæ sunt super universam terram.* Et post vers. 50. *Iesus autem iterum clamans voce magnâ, emisit Spiritum.* Et Lucas cap. 23. *Erat autem sero hora sextâ, & tenebræ factæ sunt in universam terram usque in horam nonam.* Sed quo

Vers. 25.

modo obfecit ista inter sese primo intuitu, (sicuti tamen debent) consistere queunt, veritas namque veritati neutiquam est contraria.

Vers. 45.

Has difficultatis nebulas à mente nostra depellit eminentissimum illud Ecclesie lumen Augustinus, qui eam egregiè tangit & subtiliter dissol-

Vers. 44.

vit. Si igitur horâ sextâ, inquit; Pilato sedente pro tribunali traditus est crucifigendus Iudæis (nimirum quando dixit) *Accipite eum vos, &c. quomodo horâ tertiâ crucifixus est?* & respondet lumina cum emphasi: *Ita itaque corruat impia pertinaciâ, & credat Dominum Iesum Christum, & hora tertiâ crucifixum lingua Iudæorum, & sexta manibus militum.* Et specialiter Marcus egit de illa, verissimè judicans magis fuisse necatricem linguâ, quàm militum manus. Hinc alibi Iudæis impropereans detestandam barbariem ait: *Et vos ô Iudæi occidistis. Unde occidistis gladio lingua, videlicet, dum clamastis, crucifige, crucifige: & si hunc dimittis, non es amicus Casaris.* E quo concluditur maximum, quod umquam in mundo perpetratum fuit scelus, commissum fore horâ tertiâ. Quapropter misericors Christus, ut manifestet nullum peccatum, quodcumque sit, quidquàm divinæ posse adimere misericordiae, expresse voluit homini horâ tertiâ maximum præstare beneficium, scilicet mittere paraclitum Spiritum, & quidem in figura linguarum, ut eodem instrumento, quo tantum facinus mundum commaculatum reddiderat, ablueretur. Sic egregiè exponit S. Ephraim dicens: *Hora diei tertiæ lingua figuram detulit, quia omnem plagam peccati magnus ille animarum nostrarum medicus curaturus erat.*

Huic conceptui quàm optime alia qua drat ingeniosa quæstio. Nimirum cur è benedicto Christi Domini latere permissum sit, ut effluerit, imò ordinatum ab infinita Sapientia, sanguis & aqua. Super hoc quæsitum variæ ventilati possunt rationes (de quibus spero latissimè tractare infra de passione Domini) verum pro nunc, iis omiſſis, placet illa, quâ magis proposito propria, quam adducit S. Cyprianus. Qui subtiliter annotat duas fuisse Christi cædes, unam commissam ab iniquo Iudice Pilato. Alteram, *Dum accepta aqua lavit manus coram populo dicens: innocens ego sum à sanguine iustus huius.* Et eum, non obstante tamen cognitâ innocentia severâ ad infamem mortem condemnavit sententiâ: *Iesum autem flagellatum tradidit eis, ut crucifigeretur à rabidis Iudæis.* qui eum ad montem Calvarie cruci affigendum deduxerunt. Peccatum itaque Pilati, inquit hic S. Doctor denotat aquam; sanguis verò Iudæorum nequitiam, clamantium: *Sanguis eius super nos, & super filios nostros.* Vult igitur Christus, ut è pectore effluat sanguis, & aqua, ut utrumque diluatur, & illud sese ultrò misericorditer condonare infinet. Propter duas cædes, judicantis unam, alteram

Aug. l. 63.
de consensu
Evang.
c. 13.

Aug. in
Psal. 63.

Marth. c.
27. v. 24.
& 26.

verò clamantium: Sanguis ejus super nos, & super filios nostros. Vt ostenderet, se utrique condonare. Optimè ergo ait Chrysof. Quid enim est peccatum ad misericordiam Domini? tela araneorum, quæ, flante vento, nusquam comparet. A qua opinione non multum abhorret Aug.

Dicit enim lib. de spiritu & littera: Nemo de Dei pietate diffidat, quoniam major est ejus misericordia, quàm nostra miseria. Et quisquis ad Deum toto corde clamaverit, exaudiet illum, quoniam misericors est, tardius siquidem ei videtur misericordiam dare, quàm ipsi peccatori accipere. Unde audacter præclarum hoc S. Chrysof. Deo adscribit elogium: [Cogita, si scintilla in mare deciderit, num possit stare, & apparere: quantum scintilla ad mare se habet, tantum hominis malitia ad Dei clementiam, bonitatemque. Imò verò non tantummodò, sed suprâ.]

Imò, misericordia Dei nostri tanta est, tamque stupenda, ut si videat peccatorem obstinatum illi refractariè resistere, nec tam salubri liquore emolli, in tantum, imò plus angustiat, ac si omnia Passionis suæ tormenta pateretur. Pro quo probando notat S. Leo, in fine vitæ duabus diversis mirabiliter eum concussum fuisse angustias.

Semel in horto Gethsemani, & semel in cœna, in qua discipulis suis, diligens eos in finem, pretiosum suum Sanguinem, & sanctissimum Corpus in vivificum animæ nostræ distribuit nutrimentum. Verùm diversimodè in horto, quàm in cœna. Et enim ibi turbatus secundum carnem: hinc verò secundum spiritum, Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Et Joannes ait: Et cum hoc dixisset, Iesus turbatus est spiritu. Ob quam differentiam stupefactus Leo (quam sibi carere non arbitratur mysterio) hujus indagat rationem; potiori namque jure quoad spiritum in horto à suis derelictus discipulis, apparente in manu angelica acerbissimo passionis calice, debuisset perturbari, quàm in cœna, quandoquidem caro nimio tormentorum excessu exterrita, iuste spiritui reluctaretur; de quo Laurentius Justinianus ait: [Qualis conflictus, qualis pugna impellebat spiritus, reclamabat natura humana passibilis, pœnarum immanitate perterrita. In horum medio constitutus, tanquam insuperabilis miles, carnis non ferens blandicias, spiritus jussa implere curavit.]

Pro dissolvenda præacta difficultate, mihi apprime deservit suavis S. Hieronymi conceptus. Hic attentè perponderans certum Scripturæ locum registratum Ps. 108. Oratio ejus fiat in peccatum.

Et casualiter incidens in proditoris Apostoli desperationem, difficilem, & intricatam pronunciat sententiam: Pœnitentia Iudæ pejus peccatum factum est. Nimirum tunc, dum sibi, de sua desperans salute, vitam eripuit, juxta illud Matthæi c. 27. Pœnitentiâ ductus retulit triginta argenteos principibus sacerdotum dicens: Peccavi, tradens sanguinem justum, & projectis argenteis in templum recessit, & laqueo se suspendit. Sed quid Hieronymus, audésne asserere, plus Deo Judæ desperationem displicuisse, quàm tanti magistri, & veri Dei infamem traditionem? te sic sentire, denegare non vales, quoniam tua propria te convincunt testimonia. Dum enim objectioni tuæ: Quomodo pejus peccatum factum est pœnitentiâ Iudæ! respondes: vivit, & suspendio perit, & qui proditor Domini factus est, hic & peremptor sui existit. Sed quid tum? quid quæso gravius, creaturam se suspendere, quàm creatorem cæli & terræ, hominisque redemptorem tradere? quod enormius scelus, vilem arque abjectum suspendere hominicionem, quàm infinitum ac immensum universæ mundi machinæ prodere auctorem? Attendite quàm egregiè suam hic S. Doctor explicet sententiam: Pro clementia Domini hoc dico, quod pejus peccatum factum sit pœnitentiâ Iudæ, magis enim ex hoc Dominum offendit, quia se suspendit, quàm, quod Dominum prodidit.

Maluisset namque Christus denuò Judæis tradi, prodi, flagellari, & crucifigi, quàm animam dilecti Apostoli Judæ perire, & misericordiam suo carere fructu. Unde divinè ait Ambrosius: O felix Iudæ, si expectasses consummationem criminis tui! Ac si diceret: Juda, tu Dominum iniquè ad tot condaxisti tormenta, tu reus es effusionis pretiosi illius cruoris, & mortis: sed quid jam attentare cogitas? ecce vix ullum sceleris tui intuitus es affectum. Expecta, expecta Juda flagella, spinas, opprobria, crucem, effundatur abundantissimè Christi sanguis, qui non in te, ut olim sanguis Abels in fratricidam, clamabit vindictam, sed misericordiam. Hæc Christus vulnera irato tibi, & perfide, Patri cælesti ostender, tanquam charitatis insignia, clamans: Pater, ignosce Judæ, quia non scit, quid facit, & indubiè exaudietur pro sua reverentia. Ne curras ad patibulum, sed festina ad securum pœnitentiæ portum, & æternum evades supplicium, quod piè credit Ambrosius, dicens: Tanta enim pietatis est Dominus Iesus, quod Iudæ dedisset veniam, si suam expectasset misericordiam.

Verf. 3.
& 4.

Chrysof.
hom. 3. de
pœnit.

Matth. 26.
v. 41.
Ioan. c. 13.
v. 21.

De tribul.
Christi.

Verf. 7.

Mat
26.

Cap
v. 21

Ex hoc jam tactæ de Christi turbatione quaestio-
nis elucescit claritas. Ecce in horto horrenda ipsius
divinis, & humanis oculis obijciuntur tormenta,
& commovetur infirma caro, sed spiritus perficit
imperterritus, nec pro hominis salute ab acerbissi-
ma abhorret passione. Verum in cœnaculo in con-
spectu benigni Domini perfidus & sacrilegus ad-
stabat discipulus jam jam infame ac execrandum
perpetraturus facinus, qui ad commiserationem
pia pectoris Christi turbabant penetralia. *Quid*
ageret misericors Pater cum obdurato peccatore?
en omnem mover lapidem, ut pertinacem illius
animum flectat, & devium ad rectum viam reducat
tramitem: ipse ipsemet Magister humilis sese ad
abominabilis servi projecit pedes; eosque non sine
lachrymis, & suspiriis lavit, & deterfit. Illi minas,
& æternum apertè satis imminens exposuit sup-
plicium his verbis: *Filius quidem hominis vadit,*
sicut scriptum est de illo: Vt autem illi per quem filius
hominis tradetur. Bonum erat ei, si natus non fuisset
homo ille. Et quod omne, quidem imaginabile, su-
perat beneficium, obduratum Iudam proprio san-
guine nutrit, & corpore pascit, ut hujus lapideum
emolliat, aut in frustra comminuat cor; sed heu!
ait Joannes: *Et post buccellam, tunc introivit in*
eum satanas. Id est malignus ille jam absolutum
proditoris potitus est dominio. Clemens itaque
Christus infinitam suam sapientiam prævidens inanem
pro Juda suam futuram passionem, frustraneam
sanguinis effusionem, *turbatus est spiritu,* vehe-
mentius deplorans ejus damnationem, quam ex-
timefcens imminentium penarum multitudinem,
& gravitatem. Sic exponit hanc Christi turbationem
S. Leo: *Pro proditore turbatus est Iesus, sed*
quare? & responderet: Quia expers fuerat divina
misericordia.

Et si quispiam apostrophe ad benignum face-
ret Dominum, & exclamaret: ô bone Jesu! qua-
rè in tam fœdistragi gratiam turbaris? cur tantum
adedò execrando pie condoles & commisereris?
ecce te rabidus leonibus & tygribus juratis tuis ho-
stibus tradit, ipse tot tormentorum est causa, & tu
adhuc tam scelerato parcere anhelas? ah! quid
clementissimus respondebit agnus? profectò non
nisi ad instar invictissimi Julii Cæsaris. De quo
Romani commemorant annales, quod ipse, in-
tellecto, Catonem maximum & infestissimum
suum inimicum sibi, eò quòd ipse ad Romanum
evectus esset imperium, violenter adscivisse mor-
tem, proprioque pectus confodisse pugione, la-
chrymatus est, ingemuit, & ingentia interni mœ-

roris edidit indicia. Cumque ab aulicis roicaretur
quæ tanta foret insoliti planctus, ob inimici mor-
tem ratio? exclamavit: *Invidit Cato gloria mea,*
quam mihi, ei condonando, acquisivissem. Haud
dissimiliter inquam, responderet: *invidit Iudas*
gloria mea, quam, ei condonando, si nimirum
meam expectasset, & implorasset misericor-
diam, mihi acquisivissem. Omnis namque mea
gloria in mea erga peccatores, & reos consistit
clementia. Imò ipsa clementia mea est gloria,
ut testatur vas electionis, & misericordiam mirifi-
cus filius Apostolus Paulus: *Omnes peccaverunt*
& egent gloria Dei: id est gratia, & benignitate
Dei, quæ necessaria est, ut e statu malo eruarur
peccator. Undè S. Mater nostra Ecclesia gloriam,
& Dei misericordiam pro synonymis interpreta-
tur, cantatque in Gloria in missa: *Gratias agimus*
tibi propter magnam gloriam tuam. Id est, miseri-
cordiam tuam.

Id ipsum non adedò obscure rursus alia myste-
riosa in Ecclesia Romana ulitata comprobatur cæ-
remonia. Numquam advertistis, ô curiosi! sacer-
dorem, dum in Credo ad hæc verba pervenit: *Et*
homo factus est, sese incurvare, atque summa cum
reverentia genua flectere? hoc ad oculum indies
intuenti manifestè constat. Verum difficultas sub
hac latitans cæremonia, non modica est. Quo-
niam, quandoquidem celebrans omnes tres, reci-
tans Credo, trinitatis nominet personas: cur, oble-
cro, nec ad facta hæc verba: *Credo in Deum Patrem*
omnipotentem, factorem cali & terra, nec ad pro-
nuntiationem verbi, ut verbū est: *Ex patre natum*
antè omnia secula, nec Spir. S. adducto nomine
genua curvantur, sed tum dumtaxat, cum de ver-
bo, non ut purè verbo, verum incarnatum tractatur:
Et homo factus est. Cæremoniam hanc autuma-
rem fore toti Trinitati ignominiosam, contume-
liosam: & blasphemam, nisi Evangelista Joan-
nes eam expressè approbare. Etenim dicto: *In*
principio erat verbum, & Deus erat verbum, &c.
Nulla ab Ecclesia mandatur genuflexio; ubi au-
tem perventum est ad hæc verba, *Et verbum ca-*
ro factum est: de mandato ea observatur. De hoc
ego non solus obstupesco, sed ipsemet Ecclesie lu-
men Augustinus, qui sic exclamat: *Multa fecisti*
Domine pro me, & Dominum totius mundi consti-
tuisisti me, & nò genuflectens adoravi te, Fecisti mun-
dum propter me, & non genuflectens adoravi te. At
postquam te vidi humiliatum propter me, & de calo
descendisse infantulum natum, lachrymas funden-
tem, in praesepio inclinatum, frigore titubantem,

Al Rom.
c. 3. v. 23.

Ioan. c. 1.
v. 1.

Matth. c.
26. v. 24.

Cap. 13.
v. 27.

non potui amplius subsistere, sed tanti amoris pondere prostratus adoravi te. Ex his Augustini verbis satis evidenter erui potest genuina hæc ceremoniarum ratio, quâ innuitur Deum noluisse in misera sacrificio hanc sibi, ut puro Deo exhiberi reverentiam, sic bene, ut Deo incarnato, quia in mirifica humanitatis nostræ cum natura divina unione, verbi personalitate subsistentis, maximè divinitatis illuxit misericordia, & per consequens gloria. Quia Dei est proprium misereri semper & parcere. Undè cantat Ecclesia: *Deus, qui potentiam tuam miserando maximè manifestas.*

Verum quid mirum, quod Spiritus Sanctus, sanctaque Romana Ecclesia honorificum Deitati benignitatis specialiter adscribat attributum: ubi ipsamet gentilitas terreno regi religiosam, ac regimini, regnique conservationi necessariam fore affirmabat clementiam. Seneca Neroni tyranno discipulo suo jam ad Romanum sublimaro imperium, confestim libellum scripsit de clementia. In quo divinè, & efficaciter docet principem oportere justam recti regiminis à clementia inchoare methodum.

Quod apposita probat similitudine apum, ex ipsa naturæ proprietate depromptâ. Omnes namque apes secundum naturalistas (quod constat ex ipsa experientia omnium rerum magistra) tanquam vindicativæ aculeum habent, rege solo excepto: *Iracundissima, & pro corporis captu pugnantissima sunt apes, & aculeos in vulnere relinquunt: Rex ipse sine aculeo est.* Et rationem addit: *Noluit illum natura servum esse, telumque detraxit, & iram ejus in membra reliquit.* Et concludit: *Exemplum hoc magnis regibus est.* Cumque imperator magistro suo Senecæ respondisset (ut ipse testatur in Octaviano) *Ferrum ruetur principem: rursus succincte, sed acutè rescripsit: Melius clementia.* Conformiter etiam inscius ad illud loquitur Sapiens Proverbiorum cap. 20. *Misericordia, & veritas custodiunt regem, & clementia corroboratur thronus ejus.* Ubi misericordia bis denuò nominatur. Hinc ait Plinius: *Clementia longè valentior est ad obtinendum, quod velit, quàm timor.* Hoc optime notat Imperator Severus Princeps clementissimus, cum namque à quibusdam vindicativis mulieribus, Mammea Matre, & Mammea uxore ad furorè concitaretur, addito quidem, eum ob ethymologiam *Severi* nomine esse indignum, regnumque nimia bonitate, & conniventia ejus penitus pessumdari, auctoritatemque imperatoriam summè discrimini exponi, cum phlegmate

respondit: *Imo diuturniorem, & securiorem reddo.* Hinc Cato Censorinus quodam tempore de necessitatibus cunctis principibus qualitatibus interrogatus, inter cetera movita hæc dedit: *Quidquid habet in ore, sit veritas, quidquid in manu merces, occludat adulantibus & mendacibus aures, & cor aperiat omnino clementis.* Ob hanc quoque rationem (ut refert Plutarchus) Artaxerxes potentissimus Persarum Rex cognominatus Longimanus: eò quod dextram sinistra haberet longiorem, ob hoc derisus, insigniter respondit: hoc sibi in honorificum à diis concessum esse beneficium, in eoque sese summopere gloriarè. Quia manus dextra principis, quæ benignitatem significat, præminere debet sinistra, quæ justitiam repræsentat. Undè cantat quidam Poëta: *Sit piger ad poenas princeps, ad premia velox.* Concludo itaque, quod si gloriosum fuerit Ethnicis regibus clementiam subditis demonstrare; quis inficias ibit, quin eo Dei ipsi Domino dominantium, regi regum, omnis regiminis directori, omnisque regni conservatori in summa comperat excellentia, nimirum per essentiam. Qui quoque ad instar alterius Longimanus dexteram suam, id est, misericordiam sinistra, id est, justitiæ prævalere gloriarè. Ideoque appellatur: *Longanimis, & misericors.*

Sed quid tempus nostrum Gentilium terimus historiis? progrediamur semel, aut equàm coronidem huic discursui imponamus, immensam Dei nostri gloriam in clementia consistere, sacra comprobare scriptura. Narrat Evangelista Marcus, quodam tempore Capharnaï ad Christum Dominum pro opitulatione expostulanda duos accessisse daemoniacos. Quorum unus maximè de ipsius in illam urbem adventu, conquerens, horrenda, ac formidabile clamabat voce: *Quid nobis, & tibi Iesu Nazarene, venisti perdere nos?* ad quæ verba exandescens ipsa benignitas Christus, ei comminatus est: & altissimum imposuit silentium, dicens: *Obmutesce, & exi ab homine.* Sed cur, rogat doctissimus Tertullianus, mitis Iesu? tanto cum furore diabolum tacere jubes? quandoquidem ipse insignis Divinitatis tuæ sit præco: *Scio, quis sis, filius Dei.* An forsitan id agrè fers, Christe? hoc sanè nequaquam respondere potes. Quoniam tu ipsemet, qui æterna, & infinita Patris cælestis es Sapientia, Joannem Evangelistam præ cæteris Apostolis unicè dilexisti, & supra pectus tuum in cæna ultima recubare permisisti (unde dilectus per antonomasiam nuncupatur) eò quod Divinitatis tuæ prinus fuerit Encomiastes: *In principio Joani. c. 1. vers. 1.*

Seneca l. 1.
de clementia, c. 19.

vers. 28.

Marc. c. 5.
v. 24.

vers. 28.

In principio Joani. c. 1.
vers. 1.

erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Tu quoque Joannem Baptistam honorifico condecorasti hoc encomio, Inter natos mulierum non surrexit major Ioanne Baptista, eò quòd ipse à sanctissima Trinitate, ad hanc universo mundo denunciandam, sedulus destinatus sit legatus. Erat homo missus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine. Quod effectivè executus est mandatum dicens: Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi. Hic est, de quo dixi, post me veniet vir, qui ante me factus est, Quin imò expressè, ut habetur Marci 1. Christ? Præcursori permittit, ut suam Divinitatem populo Judaico propalet hisce verbis: Veniet fortior post me, cuius non sum dignus procumbens solvere corrigiam calcamentorum eius. Et ad quid obscuro inserviere mirabilia Christi miracula, nisi, ut tanquam splendidissima faces ea operantis manifestare ut Divinitatem. Postea quispiam responsura ejus, obmutescit, in profundam Domini detorqueat humilitatem, nisi præallegata responsioni nimis manifestè repugnant argumenta. Aliam itaque operæ pretium est indagare tantæ iracundiæ mirissimi Agni rationem. Et quantumvis adhuc variæ supersint adducendæ, hanc dico, & assero genuinam fore. Dum Christus à diabolo intellexit sese titulo filiationis divinæ insigniri, ac per consequens Dei, ad summum stomachatus est, eò quòd vindictæ, quæ Divinitati quasi contrarietur, faciat mentionem, Venisti perdere nos. In quo diabolicam perfidi spiritus planè ostentant in Christum invidiam, (quod idem ipsi dæmoniaci impropèrârunt Garaseni apud Matth. cap. 8. Quid nobis, & tibi, Iesu fili Dei, venisti huc ante tempus torquere nos? utpote, qui pium & gloriosum Christi Domini, ad misericordiæ ramusculum adinstar alterius Arcæ Noë columbæ ad hunc mundum deferendum, & cælesti patria descendunt, ignominioso vindictæ, & rigoris sarcasmate conantur denigrare. Sic appositè explicat doctissimus Tertullianus, in hæc prorumpens verba: Increpavit sanè Satanam Dominus, ut invidiosum, & male adulantem. Dixerat enim, ad quid venisti perdere nos? quasi hac esset summa gloria Christi, quòd ad perditionem dæmonum venisset, & non, ut moreretur pro hominum salute, quòd nomen in excessu cupiebat.

Dum hunc Scripturæ locum attentius paulisper mentis oculis intueor, ingeniosum diabolorum hic competio stratagema. Etenim, duo

veniunt ponderanda. Nimirum, eum ipsi, qui populum Divinitatem & veri Messie in carnem adventum omni zelo, omni conatu studebant celare, cunctisque dissuadere hunc fore filium Dei, sed dumtaxat fabri filium: modò humiles illum Deum proficentur. Secundo, eum Christus (ut testatur Matth.) eorum subscripserit petitioni tam misericors: Dæmones autem rogabant eum dicens: si ejicias nos hinc, mitte nos in gregem porcorum, & ait illis, ite. Quis namque hic non maxime stupet ineratibilem Domini Iesu, etiam erga malignos spiritus benignitatem? ô pie Domine, quare eos ad obscurum rursum non relegas barathrum? quare ad destinatas non remittis pœnas? sed misericorditer iis annuis, ite?

Hoc nobis pulchra à Plutarcho enarrata de Alexandro pandet Historiola. Hic potentissimus Monarcha delictis subditorum exacerbatus, ad supremum excaudit, & in reos majestatis, nil nisi ignem, tonitru & fulmen iracundiæ evomere decrevit. Verum politicè, relictis pauperibus, à capitis sanatione (medicorum more) incipiens curam: dedit mandatum ut juxta juris leges principationes plecterentur condemnati. Regis mandati executor mox respondit: Curabo, quidquid jubes Alexander fili Jovis. Quo intellecto, Alexander sedato animo, modesto gestu, & quidem stupentibus aulicis, non suæ veritatis majestatis diminutionem præter solitum, severam, sed justam revocavit sententiam. Ah Alexander in cunctis tuis factis heroicis, nescius fuisti, ut vetus heroës, mulieris instabilitatis, & inconstantia: & nunc quare in momento quasi à tuo retilis judicio? cur, quasi severitatis pœnitens, exclamas: Nolo formidabilis esse, quemadmodum dixi. Cum fundamenti exelamat: nolo, &c. Ac si diceret: ô Aulice, tu me filium Jovis vocitas, & Dei attribuis elogium; sile, & formidabilem suspende sententiam. Quoniam divinum est condonare, etiam maxime reis. Undè illud Adriani Imperatoris ei quam optime posset appropriari, qui inimico jurato ob gravem injuriam offensus (præmeditata vindictæ ania) jam universi mundi potitus Imperio, vindictam seposuit, & exclamavit: Viciisti iram meam, mutavi cum dignitate propositum, & si ante sive te justa defendimus, nunc clementer omnia mitigamus.

Haud dissimiliter Christus in crudeles diabolos miseris insidiantes hominibus summo perè stomachatus, non nisi eos ad sempiternas dimittere prætendit flammam, & ad hoc Christi quasi

Vers. 6.

Vers. 29.
30.

Vers. 29.

Vers. 29.

Vers. 29.

Vers. 29.

Vers. 30.

statuta lex; verum ubi ipse sese filium Dei intelligit nuncupari, ad instar alterius Alexandri cum tanta eminenti consiliter ætenuam severam iudicat clementiam. Ac proinde quos igne torquere poterat (non quid ego sustineam dæmones si ve in aëre, si ve in corporibus existentes flammigeras non sustinere pœnas, quod huius fori non est) *Deus clementia* iis porcorum concessit habitaculum. Quia, sicuti pravus spiritus isti gloriam viâ ultionis tollere, dicendo: *Venisti perdere nos, autumabant nomine Filii Dei*: sic ipse iis demonstrando benignitatem, eam voluit exaltare. Quia misericordiæ suæ, id est gloriæ maximè est zelotypus. Imò, & illo quasi unico nomine gaudere desiderat.

Ad hoc demonstrandum mihi in mentem incidit primâ fronte paradoxus quidam scripturæ locus registratus 2. ad Cor. cap. I. *Benedictus Deus, & Pater Domini nostri Iesu Christi, Pater misericordiarum*. Ecce Apostolus (quod hic maximè notandum) Deo tantum titulum misericordiæ, & non justitiæ attribuit; utrumque tamen illi commune est. *Misericors, & miserator Dominus, & iustus*. Quod non sine abscondito mysterio eum dixisse certum est. Sed quodnam illud? id nobis patefacit mellissimus Doctor dicens: *Non pater iudiciorum, ne ultionum dicitur, sed Pater misericordiarum: non solummodo, quod potest misereri potius, quam indignari: quemadmodum Pater filiorum miseretur timentium se, sed eo magis, quod miserendi causam, & originem sumat ex proprio, iudicandi vel ulciscendi ex nostro.*

Sed nec illud hic prætereundum est, quod Apostolus utatur id *Pater Misericordiarum*; etenim quod Pater sit Iesu Christi, scilicet Verbi, ipsi est omnino essentialis, alioquin non esset Deus, nec comprehenderet se ipsum, & sic nec generaret Verbum (ut docent Scholastici) sicuti, si non haberet infinitum amorem, spiraret eum Filio Spiritum S. si itaque ei est essentialis, ita ut, non esset Deus, si non foret Pater Verbi, quomodo ergo simul & eodem planè modo dicitur ab Apostolo: *Pater Misericordiarum*? poterat enim nihil creare, & sic nullæ creaturæ ostendisset misericordiam, ex quo legitime sequitur misericordiam Deo fore non essentialem (quoad effectus loquor) sed accidentalem tantum. Quorsum igitur, rursus repeto *Pater Domini nostri Iesu Christi, & Pater Misericordiarum* appellatur? ad hoc quaesitum respondeo: fateor compati, & misereri Deo in tempore quoad effectum esse accidentale, sed quia videtur,

quod non esset Deus, nisi misereretur, idcirco hoc ei quasi censetur tam essentialis, quam generare Verbum. Sic appositè explicat præcitatæ auctor: *Propter hoc enim, non Pater verbi tantum, sed misericordiarum est appellatus, quia ei misereri semper, & parcere innatum. Sicut enim natura ipsa principium est filii, non aliter Deus quasi connaturalem habet misericordiam. Ideoque summopere gaudet eo nomine intitulari, quia Deus noster, Deus clementia.*

Verum ut exactius intueamur essentialiam misericordiæ Divinæ, in mente parumper recolligamus mirabiles illius effectus (ex effectibus enim ajunt Philosophi cognoscitur causa.) Rarus clementiæ est actus, quod ipsa Divinam semper præcedat justitiam, hominemque admoneat, ut fugiat à facie arcus, devitetque acutam vindictæ sagittam. Hoc in millenis & millenis luce clarius patet scripturæ locis; ex quibus aliqua tantum brevitate gratiâ in medium proferam. In Apocalypsi cap. I. mysteriosam S. Joannes enarrat visionem, in qua vidit filium hominis iratum, flammeos in capite portantem oculos. *E ejus oris gladius utraque parte acutus exibat.* Et signanter notat eum indutum esse sacerdotali antiquæ legis vestimento. *Et vidi similem filio hominis vestitum fodere.* Sed quid sibi vult hæc vestis? secundum Philonem Judæum vestis sacerdotalis in fimbria quam plurimas habebat campanellas, sicque sacerdos minimè se dimovere poterat, nisi à præsentibus earum sonus perciperetur.

Panformiter facit Christus, dum sese ad vindictam & justitiam accingit, induit habitum misericordiæ, id est primò nos admonet, ut ad poenitentiam confugientes, paratam iram evadamus. Eo planè modo, quo Romani olim præliantes campanellas argenteas, (ut refert Plinius) eussu alligatas portabant: ita ut numquam possent eum è vagina extrahere quin primò inimicus præmoneretur, ut ictum feralem à capite suo averteret. Vel eo modo Deus punit hominem, quòd, ut ait Majolus, serpens venenosus quidam, qui satis abundanter invenitur in Brasilia, mordet hominem, & statim eum occidit; verum provida natura ei in cauda campanellam dedit, quæ sonum edit valdè sensibilem, ut eo homo commoveretur, cæteraque animalia, ut exitialem mortem effugerent. Vel eo modo quo antiquitus Florentini utebantur. Hi, antequam ad prælium procederent, aut bellum aggredierentur, dudum ante campanam sonabant, nominatam *Marfonellam*, quâ

Vers. 3.

Bern. ser. 67. in Cât.

Bern. ser. 45. in Nat. Domini.

Vers. 16.

Vers. 13.

Basil. 1. 10.

Amb. de Nat. Arc.

Chry. hom. 57. C.

quâ inimico insinuabam jam tempus fore, ut sese ad præliandum, atque viriliter resistendum præpararent. Sic Deus sese vestit podere, ut ejus tonitu hominem pœnitentiæ admoſeat. Sic hoc egregiè explicat sanctus Basil. Jonæ prædicationis ad Ninivitas affluens exemplum: *Clementia Dei peculiare hoc est, non clam, aut silenter ingerit supplicia, sed per comminationes ea prædicit inferre, per hoc peccatores invitans ad pœnitentiam, sicut fecit Ninivitis Iona præcone.*

Hinc ait S. Bern. Deum nostrum ad instar culicis ferire! quia animalculum hoc à natura sortitur (ut attestatur Plinius) duo instrumenta, nimirum tympanum & lanceam, numquam tamen cœtitur ad pungendum, nisi primò tympanum præsonet. *Suſurrando, inquit, vulnerat, ut homini tempus detur sibi ab ictu præcavendi.* Sic quoque Deus numquam lanceam in reos exerit justitiæ, nisi tympano præludat misericordiæ. *Audite Bernardum: Indicare cogitur, qui antea, quomodo evadere possimus, demonstrat: non aule percutere, qui clamat observari.*

Mirabiliter divina in universali totius mundi diluvio eluxit misericordia. etenim ipse quantumvis hominem malitiæ ad vindicandum provocatus, centuas nihilominus annorum spatio, qui insumpti sunt in fabricanda arca, pepercit, expectans vitæ, morumque emendationem. Imò, quod amplius est, postquam in arcam omnis speciei animantia introduxisset, ab aquarum inundatione adhuc septem diebus abstinuit, ut peccatoribus ad respiscendū major daretur mora. Et quod etiam maximè notandum, ille, qui mundum diluvio unico opprimere poterat momento, quadraginta diebus usus est & noctibus, ut saltem aliqui communis ruinae pavore deterrerentur, & converterentur. Audite hoc appositè exponentem sanctum Ambrosium: *Expectavit ergo septimo die, quo ab operatione requievit, ut si venia posceretur, sequeretur correctio, & ab indignatione quiesceret.* De pluvie verò tempore sic ait sanctus Chrysoſt. *Quòd quadraginta diebus, & quadraginta noctibus indictum est diluvium, illud etiam bonitatis optimum specimen est. Nam, si voluisset, & imperasset, potuisset omnia in uno momento perdere diluvio, sed pro clementia tanta dierum productione usus est.* Idque in eum finem, ut in malitia obduratus homo, vel saltem continuo lachrymabili inundantium aquarum intuitu ad veram pœnitentiam emolliretur: & sic mediante illâ certam veniam & indulgentiam delictorum pro-

mereretur, juxta divinam per Ezechiè Prophe- tam ei factam promissionem: *Considerans enim, & se avertens ab omnibus iniquitatibus suis, quas operatus est, vita vivet, & non morietur.* Præfatis SS PP. accinit ille magnus Doctor August. dicens: *Si nos Deus noster punire vellet, nos antè tot sæcula non commoneret. In vitis quodammodo vindicat, qui quonam evadere possumus modo, antè demonstrat, non enim vult percutere, qui clamat, observa.* Unde & ipse divinam sumoperè exaltat misericordiam, eò quòd Deus tot ante sæcula sese ad rigorosè delicta hominum discutienda venturum prædixerit. *Propterea se judicem, inquit August. venturum minatur, ut non inveniat, quod puniat, cum venerit. Nemo volens ferire, dicit, observa.*

Verum, quandoquidem mentio incidit de universali diluvio in ordine ad sublimandam Dei nostri benignitatem, mentionem quoque faciamus in eundem finem subtilis S. Ambrosii speculationis. Annotatis Deum totaliter ob mundi iniquitatem irâ accensum, ipsi horribiliter fuisse comminatum: *Delebo hominem, quem creavi. Quæ tamen verba comminatoria misericordiæ intermixta asserit efficacia ex subsequentibus verbis, à facie terra.* Quam Ambrosii subtilitatem minimè capiemus, nisi recursum nostrum ad cap. 14 Apoc. arripiamus, ubi Joannes relegatus in Pathmos, sese fatetur quamdam mirabilem vidisse apparitionem, nimirum Dei Judicis: *Vidi, & ecce nubem candidam, & super nubem sedentem, similem filio hominis, habentem in capite suo coronam aureâ, & in manu sua falcem acutam.* Sed ecce, ubi lucem auspiciatus sum, tenebras adveni: ubi campum liberum quæsi, labyrinthum intravi. Quis namque non videt, falcem non regniæ majestati, sed rusticanae convenire conditioni? Cur itaque Deus magnificus, Dominus dominantium, Rex regum, Universi conditor, falce armatus prodit? Sanctus Bernardinus non debile hoc evadendi suppeditat filium. Sentit enim, Evangelistam tum temporis vidisse Dominum in qualitate Judicis, & punientis; ac proinde eum quàm optimè cum falce comparuisse. Quia, si eâ herbas prati cujusdam refecit, & demetas, radix vivifica relinquitur, & post recentes emittit fructus.

Similiter Deus noster falce utitur justitiæ, & superflua merit. Ast misericordiæ memor, radicem conservat. Audite, si lubet, Sancti verba: *Quid enim per falcem acutam, nisi judicium agendorum exprimitur, sicut falx præcindendo partem abscindit, & partem terra dimittit: sic Dominus Iesus*

Chri-

Augustin.
serm. 38.
de SS.

August.
serm. 209.

Gen. c. 6.
vers. 7.

Ambr. lib.
de Arca
Noë.

Bernardi-
nus de tor-
mentis.

ser.
Nat.
ni.

Basil. hom.
1. in Ionæ.

16.

13.

Amb. lib.
de Noë &
Arca. c. 23

Chrysoſt.
hom. 35. in
e. 7. Gen.

carnalibus
art. 1.
In Gen.
c. 13.

Christus, iustus, & pius numquam iustitiam absque misericordia facit. Sicut ipse per Prophetam ad Patrem ait: *Misericordiam, & iudicium cantabo tibi.* Huic loco egregie quadrat alter Isaia c. 7. *In illa die tradet Dominus in novacula conducta in his, qui trans flumen sunt in regno, & in Assyriorum caput, & pilos pedum, & barbam uniuersorum.* Ad quod doctissimus Oleaster ait: *Quanta est Dei in puniendo misericordia, qui pilos refecat, & relinquit radices eorum, quibus renascantur.* Et ex hoc elucescit, quam bene sanctus Ambrosius: *Ex tō à facie terra, elictiter mirificum Divinæ benignitatis actum; quoniam non dixit à facie terra, sed à facie terræ, quod alicujus conservationem sonat, inquit hic sanctus Doctor: Indignatur Deus peccatis nostris, sed non obliuiscitur pietatis. Deleturum se dicit omnem carnem, non è facie terra, sed, à facie terra, florem decutit, sed radicem seruat.* Nimirum Patriarcham Noë cum tota illius familia conservando.

At quid ad rem tam claram probandam tantum terquid temporis? *Misericordiā, inquit David, Plena est terra: id est pius, & impius atque maximè obstinatis illā impertitur peccatoribus.* Testatur hoc ipsamet Scriptura Exodi cap. 6. *Ece Deo rebellis perfitit perfidus Pharaon, & populum Israeliticum dimittere renuit.* Quapropter illum durioris alius præcedentibus flagello, percutere decernit, & obduratum ejus cor emollire tentat, verum antiquatum recordatus misericordiarum eum præmonet futuræ ruinæ per Prophetam Moysen vers. 13. *Dixitque Dominus ad Moysen: Manè conurge, & sta coram Pharaone, & aices ad eum: Hac dicit Dominus: En pluviam cras hac ipsa hora grandinem multam nimis, qualis non fuit in Ægypto à die, qua fundata est, usque in presens tempus. Mitte ergo jam nunc, & congrega iumenta tua, & omnia, que habes in agro. Homines enim, & iumenta, & uniuersa, qua in uocata fuerint foris, nec congregata è agris, cecideritque super ea grando, morientur.* De qua Domini comminatione cum summa mixta benignitate, obstupefactus August. exclamat: *Quid est quod mandavit Deus Pharaoni, cum se facturum magnam grandinem minaretur, ut festinet congregare pecora sua, & quæcumque essent in campo: ne nimirum in grandine intereant? Hoc enim non tam indignanter, quam misericorditer videtur admonere. Cui ad stipulatur Oleaster: O admiranda Dei pietas, antequam seruiat, monet inimicos flagella sua vitare, & in medio ira, misericordia memor est.*

August. in
Exod. q. 35

Prætereundus nullatenus est presenti instinctu quidam Scripturæ locus maximè congruus, regitatus Isaia cap. 59. ubi ipse, describens Deum nostrum peccatorum sceleribus vehementer offensum, & ea castigare uolentem, dicit: *Vidi Dominus, & malum apparuit in oculis ejus, quia non est iudicium: & vidit, quia non est, & aporiatus est, quia non est, qui occurrat.* Nimirum quasi angitur Deus, quia avertentem precibus suis iram non cernit, *Aporiare enim, inquit Hugo, laborare est, vel angustari, vel affligi, & pergit: Quasi enim labor, & afflictio grandis est Deo, quando nullus orando animaduersioni ejus obuiat.*

Quod dicursu huic nimis prolixè, & diutiùs, imò forsitan ad nauseam inhaeserim, benevole Lector, obsecro, excusas: tanta enim hujus materiæ est copia, ut vix differendi daretur finis, nisi penuria temporis ei illum præscriberet. Finem itaque, & coronidem impono: Subtili quadam sancti Bernardi speculatione, quam ipse haurit è mysterosa quadam Isaia visione, de qua ipsemet sic ait cap. 6. *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum, & elevatum, & ea, que sub ipso erant, replebant templum. Seraphim stabat supra illud: sex ale uni, & sex ale alteri. Duabus velabant pedes ejus, & duabus volabant, & clamabant alter ad alterum: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria ejus.* De hac namque in excessu obstupefactus mellifluus Doctor, curiosè inquirat, quid sibi velit, quod Deus sese videndum exhibeat vultu obvelato, pedibusque coopertis? & quare Angeli duabus alis continuo volitent, sicque pectus ipsius nudum intuentum præbeant? quod mysterium, ut pateat, relicto litterali sensu, ad mysticum sese convertit. Per caput sustinet intelligi debere infinitam Dei sapientiam, idque quia in eo omnes spirituales animæ resident potentia. Per pedes interpretatur rigorosam illius iustitiam, eò quod ii instrumenta sint, quibus itur ad vindictam. Pectus verò, inquit, est sedes amoris & pietatis. Innuat itaque pius Dominus mysteriosa hac apparitione, misericordiam suam tanta pollere virtute, ut oculos, id est divinam sapientiam quasi obnubilet, ne hominum delicta intueatur. Et pedes, iustitiam videlicet, obtegat, imò & constringat, ne ad puniendum Deus properet. Ast pectus nudum, apertumque cunctis demonstrat, quia ipse summopere pietatis, & mansuetudinis est amans: *Latet iustitia, ait Bern. latet sapien-*

Isaia c. 6.
v. 1, 2, 3.

Insipientia, solum patens viscera misericordia. Unde nec exiguo cum fundamento letabundi divinæ accendat cælestes spiritus Majestati: Plena est omnis terra gloria ejus, id est, misericordiâ ejus, quia in ea omnis (ut vidimus supra) gloria ejus consistit.

Audistis, abundè satis, ut aurum, Auditores, immensâ Dei benignitatis aliqualem dimensionem, quantumvis non justam, atque exactam. Eam namq; ad amissim enucleare nulla creatura potest. Sufficit dicere, & fateri cum Chrysof. *Nisi in immensum extenderetur, pauci admodum salvarentur.* Eja itaque peccatores, si gravi peccatorum mole gravemini, si criminum horrore conquatamini, de eorum remissione ne desperetis, quantumque enim gravia, enormia, abominanda, & magna vestra exstiterint delicta, ea omnia magna Domini delebit misericordia. Hæc est anchora spei, & confidentiæ, ad hanc fugite, & pravam detestando anteaactam vitam, veram attingite pœnitentiam.

Sed & de hoc vos admonitos volo, ne nimium confidentes divinæ misericordiæ, meliorem vivendi rationem instituire differatis. Viâ mediâ ambulate, ne desperetis, ne præsumatis, sed cum timore, & tremore salutem vestram operamini. Brevis perversam degere vitam ex nimia divinæ clementiæ confidentia, periculosum sanè est, ac maximè temerarium. Verendum namque est, ne similes ad-instar elephantis à venatoribus, à divina justitia capiantur. Hi annotant arborem, cui

de nocte innititur, ut quiescat, eamque serrant: sic is illi incumbens, jam gravi sui corporis mole contractæ, in fossam incidit, prædaque venatorum manet.

Haud dissimuliter tibi potest contingere, ô peccator! tu confidenter magnæ illæ arbori divinæ scilicet misericordiæ inniteris, & in prava tua perseveras vita. Sed heu! sæpe sapius Deus serrâ justitiæ eam refecat, sicque in profundum præcipitatis baratrum. *Potest, inquit Augustinus, in punito hoc intelligi, quod sæpe hi, qui in iniquitate diu tolerati sunt, subitâ morte rapiantur, ut neque flere ante mortem liceat, quæ peccaverunt.* Ideoque clamat ad hominem peccatorem Propheta David: *Audite hæc, qui obliviscimini Deum, ne quando rapiat, & non sit, qui eripiat.* Ab hoc itaque cave tibi, sicut à venenoso serpente, ô homo! inculpe intimis cordis tui penetrabilibus adhortativam S. Augustini sententiam, quam Confratribus suis sedulo inculcavit: *Ergo fratres, quoniam habemus tempus misericordiæ, non nobis blandiamur, non dicamus, semper parcat Deus. Ecce, feci heri, & pepercit Deus, faciam & cras, quia parcat Deus. Attendis ad misericordiam, & non times judicium: si vis cantare misericordiam, & judicium intellige. Quia ideo parcat, ut corrigaris, non ut in malignitate permanes.* Hoc attentè perpende, misericordiæ tempore proinde utere, ut æternam evadas justitiam, & in cælesti regno æternâ fruaris beatitudine, quam mihi, & omnibus concedat Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Amen.

Aug. in
Psal. 34.

FERIA SECUNDA,

Dominicæ quartæ Quadragesimæ.

Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes ejecit de templo.

Joan. cap. 2.

Hesterno die imensam Christi Domini vidimus misericordiam & benignitatē: hodierno verò summum ejusdem cernimus rigorem & severitatem. Ecce invenit Scribas, Phariseos & Sacerdotes vendentes boves, aliaque jumenta ad sacrificia, & oblationes, juxta Dei præceptum necessaria, irâ, ac furore exandescens, tantam in propria quidem persona non des-

Quadragesimale P. H.

sert punire impietatem. *Cum fecisset quasi flagellum, &c.* Quem actum dum attentè perpendo, avèo scire, quanam Christi cholera genuina extiterit ratio. Hanc dedi supra Conc. Ferie 3. Domin. 1. Quadrag. nimirum, quia templum orationi, ac cultui divino dedicatum & consecratum, juxta illud: *Domus mea, domus orationis vocabitur.* profanabant, & domum Patris sui efficiebant domum negotiationis. Vide locum citatum, si placet.

G g

Ast

Ast pro nunc, ea relicta, quia satis fuse ibidem de hac materia tractavi, aliam avidè arripiam, quam mihi suppeditat Sanctus Irenæus, qui asserit Sacerdotes, & Phariseos non iusto fine ad templum properasse, sed perverso. Quia quantumvis externis signis aliqualem ostentatè viderentur pietatem, attramen inquit Iren. ad divinum cultum, atque sacrificium non attendebant; verum proprio studebant lucro, quod iis ex venditione boum, & ovium proveniebat. Unde de iis ait lamentans. & conquerens Christus: *Populus hic labiis* (id est externè & secundum apparentiam *me honorat, cor autem eorum longè est à me.* Scilicet, quia illud avaritiæ, & divitiarum accumulandarum studio confecerant. Quod sustinere non valens Christus, (qui sinceri cordis, charitate inflammatus, pietate plenus, & indivisus, atque ab omni terrenarum desiderio abstracti zelosus est amator, ideoq; clamat, fili mi pro omnibus in te collatis beneficiis, pro creationis, redemptionis opere, pro sanguinis effusione & morte, *præbe mihi cor tuum*) è templo fictos corde eiecit, & meritò inquit hic S. Doctor: *Quia iis cura non erat de sacrificiis, sed de sordida avaritia, promeruerunt iusta à templo arceri vindicta. Divisum enim cor aversatur Deus.* Quod in præsentis discursu mens est demonstrare. Ostendam itaque Deum cordis humani, quàm maxime esse zelotypum, ideoque sincerum, purum, & amore fervens querere, & illud totum solum velle possidere. Quem præfixum, ut attingere queam scopum, obsecro, ut preces vestras meis adjungatis Auditores pro impetrando à Spiritu S. necessario subsidio per validam sponsæ ejus Mariæ interpellationem, eam invocantes Angelica oratione: Ave gratia plena.

Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes eiecit de templo.

Obstupesco, dum maturè annoro cunctas divinas actiones, atque omnium Dei attributorum operationes præcisè circa cor humanum versari. Etenim, si infinita ejus scientia, sapientia, atque providentia aliquod contemplatione divina dignum desiderer objectum, ecce ad cor sese convertit: *Scrutans corda, & renes Deus.* Si divina sua visione in desideratum tendat visibile, cor primum obtinet locum: *Deus autem intuetur cor.* Si inperferibili ac profunda motus misericordia obduratum atque inveteratum conetur ad rectam vitam semitam reducere peccato-

rem, certæ veniæ, & indubitatæ salutis cor humanum destinat instrumentum pius Dominus: *Convertimini ad me in toto corde vestro.* Si iustum omnium divinarum beneficiorum exoptulet remunerationem, dumtaxat cordis exoptat flammam, & amorem: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* Si familiarem cum homine instituat colloquutionem, ecce ait, *Ducam eam in similitudinem, loquar ad cor ejus.* Denique in pignus mutui amoris, ac benevolentia non aliud cogitat, nisi nudum cor, *Fili, præbe mihi cor tuum.* Sicque tota Dei complacentia in corde consistit.

Jonadab (ut narratur lib. 2. Regum cap. 13.) cernens pulcherrimum Juvenem Ammon patruo tempore quasi inediâ consumptum, facie macidantæ atque totaliter contabescens, incognitam tantæ immutationis exoptulavit scire rationem: *Quare sic attenuaris macie, fili Regis, per singulos dies? cur non indicas mihi?* qui tandem continuis Jonadab defatigatus precibus, ipsi cordis sui secretum aperuit: *Thamar sororem fratris mei Absalon amo.* Ah! si quispiam à Deo rogaret, ô pie Domine, quis te in tantum exinanivit, ut è caelesti throno descendens, splendorem divinæ majestatis sordidâ humanitatis veste offuscari permiseris? *Et Verbum caro factum est.* Quis te imbellem, & inermem infantulum reclinavit in præsepio? quis te adhuc tenellum duro cultello circumcidit? quis crucis infami trabi te affixit? responde, obsecro Domine. Sed heu! quid aliud responderet; nisi, *amor hoc fecit.* Amo sponsam meam animam, cor, hoc est quietis meæ sola sedes. Hoc unicum meum est desiderium, hoc est perfectum amoris mei centrum, & perfectus omnis motus finis. *Fili Christiane, præbe ergo mihi cor tuum.*

Sed ô homo! quale cor exigat Deus? nota bene, cor indivisum, cor totale, cor integrum, diliges in toto corde; non in parte, hoc totum consecra Domino. Pro hoc observatu dignum est, id quod ventilant Scripturæ sacrae Interpretes; rogant hi, quid absconditi sublevescat in mysteriosa Davidis unicornis cum Christo assimilatione, Plalmo 77. ubi loquens de Christo incarnando, ait: *Edificavit sicut unicornis sanctificium suum.* Etenim cur Aquilæ avium Regina; aut strenuo Leoni animalium capiti, sed rectè unicorni comparat?

Hanc curiosam quæstionem oportet dissolvere ex Naturalistarum de essentia unicornis doctrina; asserunt illi, ei hanc esse inditam à natura proprietatem, quòd ontæ aliud animal, cuius-

Ioël. c. 2.
v. 22.

Matth. c.
22. v. 33.

Verf. 38.

Ser. I.
Pent.

Prov. 23.
v. 26.

Roan. c.
v. 8.

Ps. 7. v. 10

1 Reg. c. 16
v. 7.

Verf. 39.

Epist. I.
Cor. c.

sumque speciei sit, à nido suo depellat, & ab ejus confortio mirabiliter abhorrescat. Nullum aliud animal ad nidum suum admittit, ait Plinius. Tali modo, quòd, si aliud fraudulenter illum occupàrit, subito eum deserat. Pariformiter Christus zelosus humani cordis amans, integrum, torumque exigit, nec ullatenus patitur illud dimidiari. Hinc ad te clamitat, ò homo! *Diligas Dominum Deum tuum in toto corde tuo.* Aberras, aberras à veritate, ò Christiane, si de corde tuo, & affectu mundum, carnem, diabolumque participes effici permittas, & in eo Christum recipere autumes. Erras, rursus repeto, si voluptatibus, & deliciis hujus sæculi partem devovere contendas, & partem Deo tuo consecrare præsumas. Attende, quàm divinè id te doceat sanctus Thomas à Villa-Nova: [Triplicem spiritum in Scripturis invenio, scilicet spiritum Dei, spiritum mundi, & spiritum carnis. Hos duos abjice, ut possideas primum. Valde enim contrarii sunt, neque eos unum capit habitaculum. Si quis negotiis sæcularibus implicatur, si quis illecebrosus turpitudinibus sordidatur, in hunc spiritum Dei non intrat, hunc spiritus S. non inhabitat, quoniam quietis, & puritatis amator est. Quietam & mundam mansionem offerat, qui est in cordis sui domicilio hospitari desiderat.]

Unde ad te clamat amore accensus Christus, ut quondam ad Judæos, eum in vincula conjicere intendentes: *Si me queritis, sinite hos abire*, scilicet Apostolos. Si Christiane me queris, si meum tibi vindicare exoptes amorem, sine abire mundana desideria, sine abire illecebras carnales, tuam insolentem superbiam, sordidam avaritiam, fœtidam luxuriam, rabidam vindictam, detestandam detractionem, & ut uno verbo cuncta complectar, sine abire peccatum. alioquin me in corde tuo hospitem non recipies; ego enim sum verus unicornis, qui neminem ad nidum suum admittit. Ideo ait Apostolus: *Qui adhæret Domino, unctus spiritu est.* Nec mirum, inquit Bernardus, *Quia durum est amanti cor divinare.*

Celeberrimus quidam Politicus, nomine Otto, omni conatu, & labore studens ingeniosè, & breviter præcipuas veri, atque sinceri amoris indicare proprietates, subtile hoc produxit emblemata. Artificiose depingi curavit Cupidinem, Deum amoris, dexterâ demonstrantem numerum *Vnum*, dextroque pede conculcantem numerum *Duo*, tria, &c. nervosâ hac epigraphæ adjunctâ:

Vnum amat, unum effert, unum numerum, ecce coronat,

Et reliquos numeros en pede calcatur.

Alludens indubiè ad illum dictum Aristotelicum, *Non est amor, nisi ad unum.* Quod Otto mundano adscribit amori, ego audacter attribuo cælesti. Christus namque hominis in tantum amator, ut elamet: *Delicia mee esse cum filiis hominum*, non nisi ad unum versatur, non nisi indivisum adamat cor.

Hoc ipsum ipsamet attestatur infallibilis Veritas Cant. cap. 8 ubi cælestis Sponsus Christus de sedula, atque exacta dilectæ sponsæ suæ, nimirum animæ differens cura, ad sanctissimam exclamitat Trinitatem, hisce verbis: *Quid faciemus sorori nostræ in die illo, quo alloquenda est?* Hebraicus textus hic legit: *In die, quo ducenda est.* Audite quid responsi donet ipsemet Spiritus sanctus: *Si murus est, ædificemus super eum propugnacula argentea, si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis.* Difficilis hæc sanè responsio tui neutiquam caret mysterio. Quod nullatenus capere possum, nisi ex proprietatibus muri, & ostii diversis. Novit quilibet murum, in quantum murus est, nulli permittere transitum, quapropter divinus judicat Judex similem sponsam (quæ neminem ad se recipit,) prometeri in defensionem contra quoscumque hostes propugnaculis præmuniti, ne quandoque alieno subjugetur dominio. Ostium verò aditum cuicumque accedenti præbet: adeoque ait zelosus sponsæ amans, compingamus illud tabulis cedrinis, id est, ostii transitum obturemus, atque obstruamus, hocque in illum finem, ne quispiam ad sponsi electum tabernaculum, & quietis locum securum adinveniat accessum. Ita ad amissum ad meum conceptum explicant Rabinæ juxta Genebrardum in hunc locū. Verba ejus sunt: [Si murus est, si fortis fide, & timore, nempe si affinitatem cum inimicis non inierit, ædificabim⁹ ei palatium argenteum, erimus ei in urbis munitæ locū. Quod si ostium sit, quod circa cardinem suum volvitur, quod pulsatum apertit, arcetabimus supra eam tabulam cedrinam. Prohibebimus, ne quis ad nos veniat.] Summus namque atque altissimus alterum animæ & cordis non admittit Dominum, quoniam *Amor non est nisi ad unum.*

Verum progrediamur parumper ulterius, & ostendamus admirabilem Dei nostri erga cor humanum zelotypiã. Pro quo non abs re erit mysteriosū quemdã Davidis attentè perferutari locum, registratum Psal. 32. ubi ait: *Qui sinit sigillatim*

Ser. 1. in Pent.

”
”
”
”
”

Joan. c. 18. v. 8.

Epist. 1. ad Cor. c. 6.

Psal. 81. v. 31.

Cant. c. 1. v. 9.

”
”
”
”

corda eorum. Etenim, si primam omnium creaturarum, tum animatarum, tum inanimatarum inspiciamus creationem, omnes uno vocabulo *Fiat*, ab Omnipotente productas fuisse, comperimus, excepto tamen homine, de quo ait Moyses in persona Spiritus sancti: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*. Ubi necessarium notandum tō *Faciamus* in plurali. Nonne namque solo verbo *Fiat* similiter infinita poterat hominem creare potentia? cur itaque plures ad hanc operationem viderur convocare personas? Scio doctissimum Tertullianum hunc locum explicare hoc modo: nimirum, quod tunc tota cooperata sit Trinitas (quamvis tamen omnia opera Trinitatis ad extra sint communia.) Pater adhibendo omnipotentiam, Verbum sapientiam, Spiritus sanctus amorem, quia in homine latebat venustissima, & purissima Virgo Maria, ex qua, & in qua incarnanda erat secunda Trinitatis persona, *Tractabatur*, inquit, *de homine, in quo latebat hac Virgo, cogitataque, totum Deum illi occupatum, ac deditum, manu, sensu, consilio, sapientia, & providentiā, habitaculo*. Juxta propheticum Psalmistæ vaticinium: *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus*.

Quamplurimum in Mariali meo hanc, & satis fundatam veneramus sum profundi hujus Doctoris sententiam, atque præfati loci interpretationem, ast pro moderno objecto non displiceat prudenti Lectori, quod aliam arripiam, & Rabbino- rum explicationem assulam, quorum coriphæus est Barcefás. Qui ex communi Judæorum, & Hebræorū opinione mordaciter sustinent, Deum angelicos spiritus, jam ante hominem creatos, advocasse (non in supplementum potentia, sed ad ostentaculum divinae providentiæ,) ut hujus universi capitis productioni inservirent; quapropter ait, *Faciamus*, in plurali, *hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*. Proinde iis dedit facultatem organizandi caput, efformandi pedes, manus, cæteraque humani corporis membra; nihilominus unum specialiter sibi reservavit plasmandum, videlicet cor, ut attestatur Propheta David, *qui finxit sigillatim*, id est, modo quodam particulari, & proprio, *corda eorum*. Verum cur? ajunt namque peritissimi Medici, aliorum membrorum longo intervallo antecellere oculi efformationem; quare itaque omnipotens Deus Angelis quoque cor humanum producendi noluit concedere potestatem? At ipse sigillatim illud voluit effingere, ut etiam cantat, & proficitur Ec-

clesia: *Imple superna gratiā, qua tu creasti pectora*. Hic locus difficilior est, quam primā fronte cui-
piam apparet.

Quapropter oportet indagare, an ex aliis sacrae Scripturae locis utcumque plausibilem non queamus eruere rationem. S. Evangelista Joannes ardentissimum erga Christum Dominum Mariæ Magdalenaæ amorem, sedulamque corporis ejus visitandi curam desiderans propalare, ait illam, eo non repetito, in amaras erupisse lachrymas. *Cum ergo fletet, inclinavit se, & prospexit in monumentum: & vidit duos Angelos in albis sedentes, unum ad caput, unum ad pedes, ubi fuerat positum corpus Domini*. Angeli in afflictæ solatium, & sublevamen dixerunt: *Mulier quid ploras? quibus ipsa respondit: Quia tulerunt Dominum meum, & nescio, ubi posuerunt eum*. Supra hunc locum S. Hilarius admirabilem, Mariam Magdalenam alloquens, profert sententiam: *Si Angeli sunt, non bene Dominum quæris*. Rectè dixi admirabilem. Etenim quæ hæc obsecro consequentia? Si Angeli Domini monumentum possideant, ergo frustra & invanum illum in eo quæris. Econtra enim deberet argumentari Hilarius: *Si Angeli sunt, benè Dominum quæris*. Ubi namque sunt Principum aulicæ, dominorum servi, ibi ordinariè sunt Principes, & Domini.

Ecce, ubi lucem sperabam, densas adinveni tenebras. Quæramus itaque lucidiorem lucernam, & videamus, an filo Evangelistæ Matthæi ex intricato hoc evadere non possimus labyrintho. Ait hic cap. 12. *Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus; sic erit filius hominis in corde terra tribus diebus, & tribus noctibus*. Non est, qui Theologiam à limine dumtaxat salutârît, quin optimè sciat, ad rectam & bonam e comparationem in ambobus membris pâriformem, atque eandem requiri metaphoram. Si itaque dicat Evangelista de Jona, quod commoratus sit jam dicto tempore in ventre ceti; quare non ait Christum quoque requierurum in ventre teræ, sed e contra, *In corde teræ*: ubi ad oculum claudicat metaphora. Ah profectò, sub mysteriosa hac assimilatione stupenda amantis Christi erga cor humanum sublitescit z. Iotypia: quæ in tantum crevit, ut etiam umbra cordis delecteretur, velitque cunctis creatis, quibus titulus cordis utcumque appropriatur, specialiter adesse. Quod discurrendo per singula faciliè probari potest.

Astrologi asserunt, solare sydus fore cor ceterorum astro- rum, & planetarum; quoniam, quem-
admo-

Gen. c. i.
v. 26.

Psal. 45.
v. 1.

Ioan. c. 20.
v. 11, 12.

Vers. 23.

Psal.

Deu.
v. 2

Psal.
v. 1

Vers. 40.

I. C.
v. 1

Psal.
v. 1

admodum cor consistit, & sedem suam figit in medio corporis, & aliis membris sanguinem communicat, ita etiam Sol medium inter planetas obtinet locum, suamque cæteris lucem affluenter distribuit. Et ob hanc rationem pro securo quietis loco Deus Solera eligit. Juxta illud

Psal. 18. 6.

In Sole posuit tabernaculum suum.
Philosophi sustinent, & bono cum fundamento, ignem posse appellari cor elementorum: Et enim, sicut cor est omnium totius corporis membrorum nobilissimum, sic & ignis est cæterorum elementorum eminentissimum: & sicut cor in humano corpore maxime est activum, ita & ignis cuncta elementa in activitate superat. Ideoque *Elementum summa activitatis* nuncupatur.

Deut. 4. v. 24.

Et ecce Deus rursus ignis titulo gaudet, teste Scripturâ: *Deus ignis consumens est.*

Geometrici constanter asserunt, Palæstinam merito appellari cor terræ; nam, quemadmodum (ut jam diximus) cor in medio corporis est situatum, ita & Palæstina medium terræ, & mundi, juxta eosdem occupat locum. Quapropter verbum in hac regione humanam assumpsit naturam, & crucem, delectus damnationis chirographum, ascendit, & in ea mortem passus est, teste Propheta regio: *Operatus est salutem in medio terra.*

Psal. 37. v. 12.

Theologi non ignorant, charitati rectissime hoc nobile attribui elogium: *Cor virtutum.* Quoniam, sicut mortuo & extincto corde, cætera corporis membra moriuntur, ac extinguuntur, & eo vivo, vivificantur, pari modo extinctâ, & deficiente charitate, cunctæ aliæ virtutes extinguuntur, & deficiunt, & cæ ardente, cætera virtutes accenduntur, & inflammantur. Hinc expressè proficitur Apostolus, omnia opera bona pro nihilo reputari, quæ charitatis igne non foveantur.

1. Cor. 13. v. 1.

Si habuero omnem scientiam, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Et, si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum, & si tradidero corpus meum, ita, ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Et ecce, Deus quoque titulum charitatis ambit: *Deus charitas est*, inquit idem, *& qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Id est, quiescit in corde charitate inflammato.

v. 3.

Tandem sanctissima Christi Domini Mater Maria est verissimum universi mystici, id est, Christianæ Ecclesiæ cor, juxta illud Psalmistæ: *Eruclavit cor meum verbum bonum: nimum*

Psal. 40. v. 2.

Christum, expressum Patris æterni Verbum incarnando. Quapropter advertet lector, quanto cum desiderio in eo commoretur. Sanè tanto, ut in virgineo Matris corpore præter consuetum parienti modum, quadraginta diebus divina illa Majestas delituerit (ut satis fuse ostendi in meo Mariali, Concione 13. idem modò hac de re subitico) sed quid dico? imò cogor deinde repetere, tam ardentè in sancto hoc habitaculo habitandi flagrabat affectu, ut ipsemet quasi violenter ab eo avulsus, querulus ad cælestem clamitet Patrem: *Tues, qui extraxisti me de ventre matris meæ.* Et quod magis est, ob eundem scopum asserunt SS. PP. sanguinem pro Christi Domini corporis formatione speciali Spir. S. providentia à corde fuisse desumptum.

Psal. 11. v. 10.

Sed modò ad quæsitòrum genuinâ transeamus responsonem. Et ut ab ultimo ad primum progrediamur, dico cum Theodoro, Evangelistam mysteriosè dixisse, non *In ventre*, verum *In corde terra.* Quoniam, quandoquidem Christus nūquam, nisi in corde quiescat, terraque trium dierum spatio ipsi quietis locus fuerit destinatus, terræ cordis titulus ei erat ascribendus.

Et hinc ad oculum patet, & elucescit subtilis S. Hilarii argumentandi methodus: *Si Angeli sunt, non bene Dominum quaris.* Cum enim sepulchrum Christo quiescendi extiterit quasi domicilium, & cor, cujus ipse in tantum est zelotypus, ut omnem ejuscumque ad illud respiciat accessum, consequenter optimè ait: *Si Angeli sunt, non bene Dominum quaris.* Et hæc est ratio, cur divinus amor obtulerit, ne etiam Angeli in humani cordis efformatione collaborarent, sed ipse solus illud producere voluerit: *Qui firmavit sigillatim corda eorum.* Verebatur namque Deus, ne imprudens homo partem cordis Deo Creator offerret, aliamque spiritui Angelico concreatori attribueret. Ut itaque illud totum possideret, zelus amans, cooperatorem amovit, ipseque specialiter cor effinxit. *Quia durum est amanti cor dividere.*

De hoc apprimè edoctum erat splendidum illud patientiæ exemplar Job, qui instinctu Spiritus S. de se ipso testatur, sese inviolabile cum oculis suis stabilisse pactum, ne quamcumque adamaret creaturam: *Pepigi fœdus cum oculis meis, ne cogitarem quidem de virgine.* Ubi notandum est, eum tam internum, quam externum comprehendere actum, visum nimirum, & cogitationem.

Iob. 31. 12.

Verum quodnam tam efficax motivum, quod Job simile cum oculis pangendi pactum instigavit? Audite quale conficiat argumentum: *Quam enim partem haberet in me Deus?* Ac si diceret, si mundanarum, atque periturarum rerum studerem amori, quem amorem sibi vindicaret Deus? si cor meum dimidiarem, quam partem haberet in me Deus? Ah! quid ais Propheta, quam partem? dimidiam dico, imò & tertiam, & ultrà. Non, non inquit Job: si ei totum non detur, partem quantumvis amplam recusabit, qui totum possidere desiderat, mandans vi legis naturalis: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c.* Etenim verus amans totum quærit amantem. *Quia amor non est, nisi ad unum.* Quod a-

Bern. ser. 18. in Cât. pertet satis confirmat S. Bernardus, dicens: *Divinus amor ubi venerit, ceteros in se omnes traducit & capit affectus.* Cui egregie ad stipulatur Anselmus:

Ansel. lib. de mensura amoris. *Sic totum cor nostrum tuo debemus amori, ut quid quid de eo alteri damus, illi subtrahamus.*

Rationem hujus doctrinæ ex summa Angelicus Doctor Dei eruit bonitate, tractans de ejus amore: *Deo proprium est, inquit, ut sis centrum totius amoris.* Est enim ille summum bonum, cui proinde debetur omnis amor. Et videtur, quod Divus Thomas innitatur solido Bernardi fundamento, quia asseveranter ait: *Modus diligendi Deum, est diligere sine modo.* Supra quæ verba differens Thomas à Villa N. quamvis dicat: *Dilige ergo sine modo, dilige omni modo, dilige sicut ipse diligibilis est.*

Attamen subtilem contra Divum Thomam, & S. Bernardum proponit objectionem, hisce verbis: *Nemo illum ita diligere potest, nisi se ipse solus: sed neque laudare: ipse se adequat diligendo, cujus amor infinitus est, sicut & magnitudo.* Attendite, quid respondeat: *Bene utique loqueris, neque tua mihi displicent verba, neque sensus.* Sed modum amandi Deum suggerens debitum, & sufficientem, pergit: *Si ergo non potes sufficere ad laudem, non cesses à laude: si non potes amare, ut debes, amia quantum potes.* Neque enim potest defectus in amore timeri, ubi vincitur à gloria, & excellentia dilecti facultas, & potentia dilectoris. Unde ipse tangens divinum de dilectione mandatum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ait, id est, ex tota potestate tua, & ex toto consuetu tuo.*

Aligera illa supra omnes Ecclesiæ Doctores aquila Augustinus volans, subtiliterque ruminans

irrefragabile dei nostri præceptum, non minus ingeniosum, contra illud objicit argumentum. An ergo non liceat Christiano amare mundum, patrem, matrem, filium, sororem, affines, & confanguineos? ubi & ipsemet proximum diligendum mandat? nec hoc verat pius, inquit Augustinus, Dominus. Sed tò *Ex toto corde genuinum, Dei que proprium diligendi edocet modum.* Percipito magni aurea ad propositam difficultatem Doctoris verba: *Non dico, ut non diligas patrem, & non diligas filium, sed plus dilige Christum.* *serm. 52. Audi illum dicentem, ne mea putesis ista esse verba, Qui amat patrem & matrem plusquam me, non est me dignus. Sed quando audis, non est me dignus, non times.* De quo dicit Christus, *non est me dignus, non est cum Christo, qui cum Christo non erit, ubi erit? cum diabolo erit, qui cum Christo non erit.* Vult dicere Augustinus, amorem rerum terrenarum, conjugum, filiorum, &c. fore actum licitum, imò & virtuosum, dummodo hac regulatur ordinatione, ut omnis cujuscumque hominis in Deum, tamquam in ultimatum scopum, & finem collimet affectus, ceteraque tantum ob eum participant dilectionem. Ita, ut homo, quæcumque possidet, & amat, paratus sit potius deperdere, quam in minimo ab amore Dei deviare, illiusque amicitiam parvipendere. Hoc clarissime insinuat S. Hieronymus, dicens: *Felix ille, in cuius corde præter amorem Christi, nullus alius versatur amor, nec ad recordationem hominis aliquando respicit, nec videre desiderat, quod eum viderit, noluit dimittere.* Concludendum itaque est, illum ex toto corde Deum non amare, qui alia amans, ea ob Deum non amat, juxta legitimum Augustini sensum. Econtra verò cor eos dimidiare, & partiri, qui adeo creaturarum adherent amori, ut creaturam Creatori præponant, ut sunt mundanarum divitiarum, parentum, conjugum, & filiorum immoderati, & insensati amores, qui Christum potius, quàm divitias, aut filium, aut conjugem deperdere mallent. Ubi tamen à tanta deterreri deberent iniquitate, audientes intonantem Augustinum: *Va tibi, si ama veris condita, & deserueris Conditorem.*

Nec aliter explicari potest divinum mandatum, *Diliges proximum tuum*, nec sanum Augustini documentum, qui alioquin aperte sibi ipsi contradiceret. Quoniam perfectum hunc à divina benignitate ardentissime esflagitans amorem, exclamat: *O ignis, qui semper ardes, & numquam*

extingueris! *o* amor, qui semper uris, & nunquam
*repefcis! accende me, & accende inquam, ut totus
 diligam te solum. Minus enim te amat, qui tecum
 aliquid amat. Amor namque rerum prætereun-
 tium, atque fluxarum magnam turpitudinis nota-
 tam incurrit, & quam maxime vitatur, juxta
 eundem dicentem: Amor turpis est, quo animus
 se ipso deseriore sectatur. Qui magis propriè cupi-
 ditas dicitur, omnium scilicet malorum radix. Et
 ideo non est amandum, quod amanti, & fruenti a-
 matori auferri potest. Cujus ergo rei amor amandus
 est, nisi, qui non potest deesse, dum amatur? Et taudem*

Lib. 83.
 quæst. 35.

Aug. epist.
 57. ad Ma-
 cedonium.

concludit Augustinus: *Diligamus id, quo nihil me-
 lius est, hoc Deus est, cui si aliquid diligendo, vel præ-
 ponimus, vel æquamus, nos ipsos diligere nescimus.
 Tanto enim nobis melius est, quanto magis in illum
 inuis quo nihil melius est. Imus autem non ambu-
 lando, sed amando: quem tanto habebimus perfe-
 ctiores, quanto eundem amore, quo in eum tendi-
 mus, poterimus habere puriores. Eja igitur Chri-
 stiane, dilige secundum divinū mandatum Deum
 tuum ex toto corde tuo: cor enim divisum respicit
 Dominus. Idcirco ait Propheta Osee: *Divisum
 est cor eorum, nunc interibunt.**

Cap. 10. 2.

Ex eo, quod diximus superius, Deum sigilla-
 tim cor hominis finxisse, nec Angelorum ministe-
 rium admisisse, in mentem meam subtilis incidit
 quæstio, quam proponit, ac objicit S. Athana-
 sius, nimirum quare Deus pro primi parentis
 Adami diluendo delicto adeo fuerit rigorosus, ut
 illud Unigeniti sui humeris imposuerit: & cur
 Angelum, aut Archangelum incarnari, ac pro il-
 lo in cruce mori non voluerit; non ignoro, quam-
 plurimos Theologos, nec infimæ sanè notæ do-
 cere, id in sanctissimo totius Trinitatis tribunali
 fuisse decretum, ut divinæ justitiæ ex toto rigore,
 & adæquatè pro commisso Adæ delicto satisfie-
 ret. Quandoquidem enim illud esset infi-
 nitæ (ut multi censent Scholastici, an bene, an
 non, hic non curo) intrinsecæ malitiæ, per infini-
 tum personæ merentis dilui necesse erat meritum.
 Contra hanc sententiam quoque graves insur-
 guat Theologi, asserentes, id minime exegisse di-
 vinam bonitatem atque clementiam, quæ pote-
 rat, ut condignam peccato Angelicam acceptaret
 satisfactionem.

Athan. o-
 rat. 3. con-
 tra Arian.

Utenus, subtilissimus Scorus, & celebris scho-
 lasticæ illius scholæ sequaces asseveranter susti-
 nent, ne quidem Christum ex toto pro Adæ cri-
 mine rigore justitiæ satisfecisse: idque quia actus

ejus meritorius non fuit ex propriis. Verum,
 quia hæc difficultas non ad moralem, sed ad scho-
 lasticam attinet doctrinam, illam Theologis di-
 scutiendam relinquo. Quapropter aliam summo-
 pere proposito meo concinnam ad quæsitum ad-
 duco responsionem: nimirum, id sic divinā statu-
 tum fuisse providentiā, ut is, qui sigillatim, & ut
 modo dixi, absque Angelorum adminiculo ho-
 minum formârat corda, eorumque supremus ex-
 titerat Creator, misericors quoque foret Redem-
 ptor. Ne videlicet cor humanum, quoad suum di-
 videretur amorem, parsque illius Deo, tamquam
 Creatori, alteraque Angelo, tamquam Redem-
 ptori attribueretur. Percipite obsecro memorati
 Patris verba: *Conveniebat, inquit, redemptionem
 fieri per eum, qui natura Dominus erat, ne alium
 Dominum agnosceremus. Cui apprimè, & val-
 de clare ad stipulatur S. Anselmus, dicens: Qui
 creavit te, ipse redemit te, ne amorem tuum divi-
 deres: partem tribuens Creatori, & partem Redem-
 ptori.*

Hæc Athanasii subtilitas non minoris, & præfer-
 ti quoque instituto optime deservientis me fecit
 meminisci curiositatis. Cuiuslibet in schola christia-
 na edocto constar, Deum duo in Decalogo pro-
 mulgasse præcepta: scilicet præ cunctis diligen-
 dum esse Deum: *Diliges Dominum Deum tuum.*
 Deinde proximum: *Et proximum tuum sicut te-
 ipsum,* quod dum maturè perpendo, directè vide-
 tur utcumque soluto quæsitio repugnare. Etenim,
 si & se, & proximum adamare imperet, nonne &
 cor ei, & amorem dividere permittit? & quantum
 vis superius hoc punctum paulisper attigerim,
 ostenderimque, quomodo ipse, & quomodo pro-
 ximus sit diligendus: attamen ad pleniorē satisfi-
 cationem, & ad prædictæ difficultatis enodatio-
 nem, mysteriosum zelosi amantis lubet adducere
 stratagemata. Noverat latam legem, quam perfecto
 amor judicabat fore perniciosam, immediatum
 dumtaxat ex parte Dei: *Diliges Dominum Deum
 tuum, & mediatum tantum ratione proximi, si-
 cut te ipsum,* sibi vendicans amorem. Idcirco pro-
 ximus noster effectus est, humanā assumpta natu-
 ra, ut etiam in illa qualitate amorem, & cor homi-
 nis possideret. Sic August hunc conceptum di-
 vine exponit, dicens: *Ut totum nostrum vendica-
 ret amorem, Deus homo factus est. Quoniam amor
 non est, nisi ad unum.*

Alit heu! quam amaris lachrymis deploranda
 non est detestabilis Christianorum dementia, qui,
 ut

Cap. 3.
vers. 19.

Hier. ep. ad
Paulinam

ut ait Joannes: *Diligunt magis tenebras, quam lucem, & diabolica seducti abluia, cor dividunt, & deliciis mundanis addicunt, decipiunturque à callido hoste, sicut olium in primitiva Ecclesia Christiani ab impio Imperatore Adriano. Qui, ut natiuitatis Christi Domini in Bethlehem penitus sanctam tolleret memoriam, ibidem infamem trigi iussit Adonidis statuam: Ut, inquit Hieronymus ad Paulinam, in stabulo, ubi Christus paru- lum vagisset, Veneris Amasius plangeretur. Sic, inquam, ipse lasciuo luxuriam, avaro pecuniam, vindicativo vindictam, mercatori usuram, &c. persuadet, ut Christum totaliter, quem novit totum planè appetere cor, à desiderato depellat habitaculo.*

Proinde, ô Christiani! desideratine scire, quàm pervicaciter callidus tartareus vos illudat spiritus: memoriâ recolligite vulgarem satis, de Ericio fabulam. Hoc animal, ut constat, tum ex Plinio, tum experientia maximè, natura sua spinosum exilit. Hac tamen poller proprietate, ut spinas illas pro libitu valeat dilatare, easque deindè ita contrahere, ut quasi parua pila appareat. Quadam vice ille, nescio quo fato, aut à recta via aberrans, vel forsitan ab ea, à venatoribus, atque insidiariis non impigrè ad prædam quæsitus, descedens, solito quietis suæ orbatus loco, ab astuta vulpe sibi obviam venienti supplex exposulavit (suis silentio neuiquam præteritis miseris) quatenus pro sua innata benevolentia in suo antro parvulum, ad exhaustas continuo cursu vites restaurandas, concederet angulum. Vulpes bestiam intuetur, tan- rasque in corpore ejus considerans spinas, quarum acutam puncturam formidabat, verita, ne angustia loci & se, & illum capere sufficeret, petitioni ipsius modestè reuirit. Instat Ericius blandis in quantum potest, verbis. Tandemque demonstrato, quomodo facillimè contrahere posset spinas, seseque in globum gyrate, desideratam impetrat mansionem. Hic, capto prius in vulpina caverna angustissimo loco, inceptit thilacteria sua dilatare, spinasque ita expandere, ut volpes spinis Ericii lædi metuens, retrogredi sit coacta, antrumque suum deserere.

Isa. 14. 23.

Fateor, fabula hæc est, & merum figmentum; verum sub illa ad Christianis moris Propheta Isaïas adducit veritatem, dicens: *Ponam eam in possessionem Ericii, id est, subjugabo illam animam diabolo, quæ ad instar miseræ vulpeculæ blanditiis, persuasionibus, pravisque mundi illecebris,*

anguit, & consentit. Etenim hic astutus Ericius primò venialia peccata proponit, deinde parumper graviora, tandemque ita detestanda iniquitatis suæ dilatat philacteria, ut totum cor, & animum hominis occupet, iustitiam, charitatem, & Christum expellat. Ob quam astutiam nos admonet Apostolus: *Nolite locum dare diabolo. Rationem* *Ephes. 4.*
dat S. Chryostomus in hunc locum: Hoc pacto, si v. 27.
introierit, cuncta dilatat, & amplificat.

Sponsa divino amoris igne accensa erga dilectum suum, de eo ait: *Ordinavit in me charitatem.* Septuaginta Interpretes sese reflectentes super hoc vocabulum *Ordinavit*, vertunt, *Erexit super me vexillum.* Alii legunt, inter quos Vatablas: *Posuit super me signaculum.* Rufus alii: *Singularizavit me.* Hic locus valde obscurus apparet, & aliqua indiget dilucidatione, quam facit ex antiquis hauriemus historiis.

Can. 24.

Vigebat apud Romanos laudabilis consuetudo, quòd cum furens miles vi & impetu civitatem hostilem interciperet, atque diriperet, si cuidam puellæ cujuscumque conditionis, galeam imposuisset, illa ipsi imponenti foret desponsata. Ideoque censebatur crimen illam attingere, aut minimam ei instigare injuriam: sicque indeminis à militum rabie reservabatur. Id ipsum in sensu spiritali indicat Sponsa, dicens: *Posuit super me signaculum; in signum, & testimonium videlicet, quòd me sibi in sponsam adsciverit, totumque meum exposcat amorem. Quòd & insinuat S. Agnes, clamans: Posuit dilectus meus signum, sed quare? responder, ut nullum præter eum amorem admittam.*

O homo Christiane attende, & adverte, Deus tuus mirabili cordi tuo infixit signaculum indelebilem nimirum Baptismi characterem per salutare lavacrum, te sibi in fidelem assumpsit Sponsam, juxta illud Osee: *Sponsabo te mihi in fide.* Verum inspicere quo fine: *Ut nullum præter eum amatorem admittas.* Quoniam Amor (ut dictum est) non est nisi ad unum. Et tamen, ô perfidè! tam inconsideratè fidem frangis, tumque cor tam nobili insignitum stigmatè, deliciis, mundi voluptatibus, concupiscentiæ carnali, omni iniquitati, & diabolo consecras? ô perfidè! ô infidelitas!

Osee 2. 19.

De Alexandro Magno refert celeberrimus Historiographus Plutarchus, quòd ille cervæ cujusdam quamplurimum à se dilectæ collo, ne in tela, aut manus venatorum incideret, imponi curavit auream torquem, in qua impressa legebantur hæc

In vita
Alexandri

Dion.
divin.
Nomi

verba: *Noli me tangere, quia Cæsaris sum.* Summus ille Alexander, omnipotens Deus, ò Christiane! pretiosæ animæ tuæ, tantopere ab eo dilectæ, & adamatæ, ne in hostiles communis hostis diaboli labaris manus, aut eam baptismalis signaculi impressit torquem, réque suam declaravit. Quid igitur factò opus? Ah homo, quando ingruunt vehementes tentationes, dum impellunt ad blandientia carnis incitamenta, dum arident yana, ac fluxa mundi fenocinra, dum diabolus sensuum sequi persuadet oblectamenta, clama ex toto corde, noli me tangere caro, noli me tangere munde, noli me tangere infernalis spiritus, quia Cæsaris sum, quia Christi. Huic totum meum dedicavi amorem, vobisque nihil cordis reservavi, quia *Amor non est, nisi ad unum.*

Narrat Philosophus Xenophon, quòd potentissimus Persarum Monarcha Cyrus, cum Regem Tygranem in sanguinolento devicisset prælio, cumque unâ cum uxore captivitate mulctasset, quodam die ab ipso petierit, quantum pro dilectâ sua redimenda sponsa vellet impendere? Ad quod confestim respondit Tygranes: *Integrum regnum, ò Rex, quod abstulisti: insuper vitam, & sanguinem.* Cyrus delectatus tanto conjugali amore, certâ lege regnum illi restituit, ac utrique pristinam reddidit libertatem. Tygranes post in patriam redux, uxorem suam interrogavit, quid de Cyri benignitate, ac humanitate sentiret? Ad quod ipsa: *Ignara sum eorum, quæ à me postulas: nam, quo tempore tecum vincula sustinui, numquam oculos, aut mentem in alium defixi, quàm in eum, qui me sanguine, & vita dispendio redimere decreverat.*

Ah! si mulier Tygranis pro tam æstuanti mariti amore, qui non actu, sed affectu dumtaxat pro ejus libertate suum effundere paratus erat sangui-

nem, vitamque deperdere, fidelem in contra signum offenderit amorem: quid nos Christiani præstabimus pro Christi nostri amore? quam ei obsecro faciemus satisfactionem? quomodo tantæ correspondebimus ipsius charitati, qui Deus existens, pro nobis, tum etiam, cum essemus inimici, seipsum tradidit, ultimam sanguinis guttam effudit, vitamque, ut è dura diaboli eriperemur servitute, prodigus in ara crucis obtulit. Ah! sequamur Tygranis uxorem. Nunquam oculos, aut mentem defigamus, nisi in eum, qui nos sanguine, & vitæ dispendio redemit. Non cogitemus de mundo, de carnalibus deliciis, sed totum Christo nostrum devoteamus amorem. Attendite, quàm nervosè id nobis inculcet S. Bernardus divinâ hac sententia: *In Christi dilectione modus amoris nullus esse debet, sine modo eum diligere debes, modum dilectionis expressit te diligendo, pro te moriendo, tu quantum eum diligere debes, non potes. Dilige ergo eum ex tota mente, & ex omni anima, ac ex omnibus viribus tuis, hoc tantùm quarit, ultrâ non quarit.*

Bern. de diligendo Deo.

Verùm, cum omne donum sursum sit à Patre luminum, pro præparando digno cordis nostri tantâ Majestate habitaculo, dignam humiliter imploremus gratiam divinis hisce Augustini verbis: *Dulcissime, & amantissime Jesu: insunde obsecro multitudinem charitatis tuæ pectori meo, ut te solum in corde habeam, scribe digito tuo in pectore meo dulcem tui memoriam, numquam ullâ oblivione delendam. Ut sic totum, & integrum tibi offerens cor, te fincerè amem, inviolabiliter diligam, frequenter colam, ut tandem in æternam tuo frui in cælis merear amore, quod mihi, & vobis omnibus concedat Pater, & Filius, & Spiritus S. Amen.*

FERIA TERTIA,

Dominicæ quartæ Quadragesimæ.

Quomodo hic litteras scit, cum non didicerit?

Joan. cap. 7.

Dion. de divinis Nominib.

Celeberrimus Author Dionysius Areopagita, acutos mentis oculos in ipsam Dei Divinitatem, totamque Sanctissimam Quadragesimale P. H.

Trinitatem conjiciens, pro indubitata sustinet veritate, & irrefragabili doctrina, nil inter cuncta totius Universi creata reperiri, quod mani-

H h festus,

festius, ac apertius Omnipotentis demonstrat naturam, ejusque attributa, atque effectus, quam elementum ignis. Suam opinionem haurit ex eo, quod sanctissima Trinitas toties, quoties sese manifestare voluerit, mysteriosaque producere effectus, sibi de igne quasi semper deservierit. Absque contradictione id evidentissimè cuilibet ex ipsa patet Scriptura, quæ attestatur, Dominum Deum, salutaria in monte Sinai pronunciatum mandata, in forma ignis apparuisse: *Totus mons Sinai fumabat, eò quod descendisset Dominus Deus super eum in igne.*

Exod. 19.
v. 18.

Eodem unigenitus cælestis Patris usus est filius, humanam coram selectis discipulis in monte Thabor ostensurus Majestatem. Quoniam ubi vulgaris lectio habet: *Resplenduit facies ejus sicut Sol*: Græcus textus legit: *Ardui facies ejus sicut Sol*. Quapropter ad universale, atque extremum progrediens judicium, antesignano utitur igne: *Ignis ante ipsum procedet*. Rursus Spiritus S. Christi Discipulis & Apostolis dona infusus spiritualia, hujus elementi adhibuit indicium, ut satis aperte indicat Scriptura: *Et apparuerunt illis disparita lingua, tanquam ignis.*

Matth. 17
v. 2.

Psal. 96.
v. 5.

Aclor. 2. 3.

Lib. 2. Gen-
mal. dierũ
cap. 38.

Romani quoque omnem gloriam, nobilitatem, stemmatisque eminentiam igne dimensi sunt, teste Alexandro ab Alexandro. Qui dicit, apud eos lege sancitum fuisse, ut ignis sacer ante Imperatorem deferretur. Demum, inquit, eò venis processum fuit, ut *Cæsares sacrum ignem (qui tantum Regibus Persarum mos erat) veluti imaginem Imperii sibi præferre siverent, eoque præcipuo insigni, & singulari ornatu uterentur*. Ideoque Senatus Romanus honoris causâ ante Juliani Imperatoris uxorem, & filiam, ignem portari mandavit: *Sic Juliani uxor, & filia Augusta appellata sunt, quibus hoc etiam honoris tributum est, ut sacer ignis præiret.*

Ratio genuina, cur tanti Deus elementum ignis præ cæteris æstimarit, à quamplurimis sacra Scripturæ exigitur Interpretibus: Quemadmodum à Gentilitate inquiritur, quare in tantum ignis nobilitatem extulerit. Antiqui Historiographi secuti Ægyptios, (qui in hieroglyphicis, juxta Augustinum, multum aliis Gentibus præcellere) censerunt ignem tribus elementis fuisse præpositum, quia verissimum charitatis est symbolum. Cujus mensurâ etiam secundum modum luminis naturalis dictamen, cuncta moralia considerari debent opera.

Ne miremur modò illos Theologos asseverare, Deum ipsum, tum ignis essentiam, tum illius proprietates particulares commendare; quandoquidem per essentiam charitas, & ut auctor naturæ, juris divini, postivi, &c. Legislator unicum hoc Ecclesiæ suæ reliquerit semen, idque sub ignis metaphora: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur?* nimirum flammâ amoris. Quod apprime comprobavit Christus ex hoc ad Patrem ascensus mundo, suis dilectis dicens Apostolis: *Mando vobis, ut diligatis invicem.*

Luca c. 12
v. 49.

Iusta sanè lex Christe: verum non obstupefcis, dum nec in tua observatur illa persona? Quid de te dicunt juxta Joannem in hodierno Evangelio Scribæ & Pharisei: *Quomodo hic litteras scit, cum non didicerit?* Nonne contra charitatem infame, & temerarium proferunt judicium, divinam tuam, infinitam, & immensam ignorantes scientiam, atque nudam subductam Divinitati, dumtaxat considerantes humanæ naturæ figuram. Ah Christe! opprobria nec timuisti, nec repulisti. Ast, numquid in summo tibi displicet gradu, pie Jesu, quod pharisaicum illud temerariè de proximo judicandum venenum ad perversum nostrum serpsit sæculum: imò erro, dum dico nostrum sæculum: potiùs debuissim dixisse de sæculo ad sæcula, cum audio clamantem antiquissimum Doctorem Origenem: *Hoc crimen nescio, si vel justos, vel electos relinquat immunes.* Cui evidenter adstipulatur sanctus Chrylóstomus: *Non facile invenies quemquam expertem hujus erroris.* Quod & comprobat Augustinus, dicens: *Magna pars generis humani indifferenteo judicio ad reprehendum prompta atque parata.*

Orig. in ca.
3. ad Rom.
Chrylóst.
ad popul.
Antioch.
Aug. serm.
102. de
temp.

Quandoquidem itaque hoc malum adeo (& quidem inter Christianos, qui veri esse debent dilectionis & charitatis filii, sit radicatum, ut illud (utinam cum effectu) evellam, conabor pro tantilla mea imbecillitate illius iniquitatem, atque perversitatem in præsentem discursu demonstrare. Quod objectum, ne temerariè aggrediar, supplicite mecum Auditores pro Spiritu S. assistentia, per Divæ Virginis MARIÆ intercessionem, dicentes, Ave gratiâ plena.

Quomodo hic litteras scit, cum non didicerit?

UT exordiar intentum in proëmio propofitum scopum, & ostendam periculofam exitialis hujus veneni judicii temerari malitiam, congruè mihi inferviet mysteriofus Christi agendi modus, regiftratus in facra pagina Lucæ cap. 17. ubi refert Evangelifta, Magdalenam, cognito, Christum domū Simonis Pharfæi cum ipfo prarfurum intraffe, omni morâ rējecta, summa cum feftinatione ad cælestem accuriffè Medicum, plurimæque amoris, & doloris oftentaffe figna, ut lethale, quod intrus in anima interabiliter fentiebat vulnus, fpiritualiter curaretur. Et fic à Christo rediret fana, quæ eum accefferat graviter fauciata. Quo viffo, Simon summoperè interius excandefcere, & in Magdalenam ftomachari cæpit: *Intrâ fe dicens, ait Lucas, hic fi effet Propheta, fciret utique, quæ, & qualis eft mulier, quæ tangit eum, quia peccatrix eft.* Christus, qui intima hominis perfcrutatur penetralia, cognofcens Simonem tam exitiali perverfi judicii intus infectum fore veneno, follicitus de congruo, ac falutifero illi adhibendo antidoto, ad illum converfus dixit: *Simon, habeo tibi aliquid dicere: Duo debitoribus erant cuidam fceneratori: unus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non habentibus illis, unde redderent, donavit utrifque: quis ergo eum plus diligit? respondens Simon, dixit: aftimo, quia is, cui plus donavit.* Christus illius comprobans folidum refponfum, mox ei ob oculos pofuit amaras Magdalenæ lachrymas, quibus Domini pedes lavabat, capillisque abftergebat, pretiofi olei ad eos unguendos profufionem, pia oscula, atque ferventem illius amorem: & tandem ad Pharfæi confufionem ait: *Propter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Ac fi diceret benignus Dominus, perfide, vides hanc mulierem? quæ quæfo, & qualis eft? tu eam peccatricem, id eft, meretricem nuncupas: ah! à veritate aberras Simon: ipfa neutiquam libidinofo, & carnali commaculata eft affectu, fed divina charitatis intus inextinguibili ardet flammâ, & à cunctis emundata eft peccatis, quoniam dilexit multum. Tibi Simon optimè quadrat Davidicum illud dictum: *Mendaces filii hominum in ftateris, id eft, in iudiciis, quia temerariè iudicasti.* Refpifce itaque Simon, & tuum agnofce delictum. Et hinc

eft, quod idem Evangelifta, qui eam peccatricem intitularat, erat in civitate peccatrix, cap. 24. proprium nomen ipfi attribuat: *Erat autem Maria Magdalena, &c.*

Verum hic curiofè ad propofitum noftrum eft annotandum, quare Christus primò ad Simonem, fele converterit, & non ad Magdalenam. Nôftis Galeni & Hypocratis non dubito regulam, & modernam Medicorum in curandis infirmis praxim. Certum eft, eos velocius ad illos, qui periculofius laborant, accurrere, & infirmitati interiori medelam præparare, deinde aliis fubvenire. Haud diffimiliter fe gefit prudentiffimus cæleſtis Medicus Chriftus. Duos ante fe intubatur fpiritualiter infirmos, Simonem, & Magdalenam. Hæc, juxta Gregorium, feptem peccatis onufta erat capitalibus, iſte autem temerario infectus iudicio, quod tam periculofum, tam nocivum, atque exitiale animæ hominis eft, ut in oculis Dei (quoniam ab eo, cui ſoli competit iudicium, arripit, & furatur quaſi iudicandi auctoritatem,) ſeptem Magdalenæ peccatis illud præponderet. Ideoque Chriftus gravius laboranti ſuccurrit. Ita appoſitè hunc conceptum ſtabilit Chryſologus: *Mulier, inquit, habebat vulnus, ſciebat illud, & talis vulneris medium requirebat Phariſæus perfidia morbo ſaucius, & flammâ fervens. Per phraſim creſcebat inſanam, hinc eſt, quod Chriftus ad illam ſerviam curandam venit, ubi major ei nota ſerviebat infirmitas.* Et idcirco S. Dorothe. deteſtandam temerarij iudicii audent exaggerare impietatem hiſce verbis: *Quid eſt gravius, quid hoc vitio moleſtius, atque inſamius. Quid magis averſatur Deus, & abominatur, quàm crimen hoc? uſque adeo grave eſt proximum iudicare, ut reverà omne peccatum excedat.*

Quæ veritas, quandoquidem tum apud SS. PP. tum apud ſacræ Scripturæ Interpretes ſit indubitata, non inconſultè genuina inquiritur à curioſis ratio, quare mens humana ad proximum dijudicandum adeo proclivis ſit, & prompta. Familiarij ſimilitudine quaſitum hoc poteſt dilucidari. Eſt Nobilis quidam v. g. habens hortum aliquem incompoſitum, villam malè cultam, domū peſſimè ordinatam, à ſimiliù, in quantum poteſt, abhorret aſpectu, raroq; imò vix unquam ad huiſcemodi properat loca: è contra, qui prædia poſſidet nitida, & bene diſpoſita, illa viſitat, & ſumma perluftrat cum voluptate. Ita agunt temerarij iudices proximi,

Cap. 24. 10
Luc. 7. 31.
Greg. hom.
35. moral.

Serm. 49.

Verf. 40,
41, 42, 43,
45, 46, 47.

Pſ. 61. 10.

mi, alienam percrutantes conscientiam, propriae obliviscuntur, quia in ea non nisi verpes, spinas, foetores sunt inventuri, sique non possunt dicere eum Apostolo: *Gloria nostra haec est, testimonium conscientiae nostra.* Aliter egit Propheta David, qui propriam, non alienam perlustrabat conscientiam: *Perambulabam, inquit, in innocentia cordis mei in medio domus meae.* Quem locum sic interpretatur S. Augustinus. *Medium domus sua dicitur cor. Domus enim noster interior cor nostrum.* Id ipsum optimè attigit aureum os Chrysostr. annotans Christi in adulterae defensionem dictum, & mordax accusantibus Phariseis opponens improperium: *Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat.* Ad quod confusi abiere. O homo, inquit, vitam tuam animadverte, in tuam ipsius conscientiam descende. Et alibi: *Severi iudices in aliorum delictis residemus, nostras autem turbes infixas propriis non videmus.* Cui concinne accinit ille magnus Doctor Augustinus, dicens: *Cum tamen non ita velit ab aliis judicari: quomodo est curiosum genus humanum ad dignoscendam vitam alienam, & desideriosum ad cognoscendam suam.*

2. Cor. c. 1.

2. Cor. c. 1.

Ps. 100. 2.

August. in Psal. 57.

In cap. 7. Matth.

Idem ibid.

Idem ser. 102. de tempore.

Idem ser. 236.

Contra hanc Christiani dementiam egregiè insurgit idem Doctor, hisce verbis hujuscemodi alloquens Argos: *Quid Dominus, petit, quarit à te, nisi te? quarit te, quia tu perdidideras te. Si autem facias, quod iussit, invenit in te iudicium, & iustitiam. Iudicium primum in te ipso, ut displiceat tibi quod eras, & possis esse, quod tu non eras. Iudicium, inquam, in te ipso, de te ipso, sine acceptatione persona tua, ut non pareas peccatis tuis: nepe idè tibi placeant, quia tu facis.* Et bene sanè ait Augustinus epistola 174. *Nonne iniquum est, ut quisque iudicare de alio velit, & iudicari de se nolit?*

Hunc hominis genium nec ignorabat prudens ille Philosophus Seneca, qui ad amicum suum Lucullum haec scribit verba: *Aliorum factis facile detrahimus, quia nostra à tergo tenemus.* Hoc nec latebat lepidum Aesopum, qui aiebat, hominem duplicem portare manticam, unam ante faciem, alteram post dorsum. In prima cuncta proximi accumulabat vitia, ut ea lynceis oculis valeret contemplari. In secunda sua, ut totali traderentur oblivioni. Et sic homo dominae curiositatis indurè figuram. De qua commemorat Plutarchus in Hieroglyphicis, peritos eam depinxisse sub specie vetulae, & rugosae mulierculae, cujus

nafo, dum foris prodiret, dilucida, & crystallina imponebantur supercilia, quae cuncta ultra proportionem iustam monstrabant majora; dum verò domum revertebatur, deponebantur supercilia, sicque de foris execrandos (ut apparebat) proximi conspiciebat errores, & domi feniculae caecutiendi omnia videbantur exigua, rectissime composita, optimèque ordinata. Sic curiosi alienae vitae agunt indagatores: curiositatis utuntur superciliis, suisque neglectis vitiis, confratris dijudicant crimina, contra expressum Dei mandatum: *Nolite iudicare, ut non iudicemini.*

At, quid de his, & similibus tandem futurum arbitramini? O impii temerarii iudices, ac perfidi proximi calumniatores? certo scitote, vos caelesti regno fore indignos, ac per consequens ab eo excludendos, ut declarat Spiritus S. per Prophetam Isaiam: *Educ foras caecum, & oculos habentem.* Sed quid hoc? clara sub hisce verbis contineri apparet repugnantia; etenim fieri neutiquam potest, ut unus & idem caecus, & oculatus nuncupetur. Insuper, si tum caecus, tum videns superno paradiso privetur, per rectam consequentiam sequitur, nemo ergo hominum est salvandus, cum inter caecum & videntem non reperitur medium. Hic locus relicto rudi literalis sensus cortice, mysticè est explicandus. *Educ foras, inquit, caecum, id est, qui faccum operum suorum, ac actionum à tergo portat, nec criminum suorum intuetur enormitatem.* Attamen oculos habentem lynceos, ut aliena facta sedulo perscrutetur, & ea temerariè dijudicet. Hujuscemodi homines ab aeterna rejiciendi sunt hereditate: *Quia maledici, neque raptores regnum Dei possidebunt.*

Horribilis sanè, atque formidabilis sententia! hanc non veremini temerarii iudices? an illam forsitan enervare, atque evadere poteritis? minimè me herculè. Etenim, cum confratrem tuum temerariè iudicas, tu te ipsum iuste condemnas. Quod egregiè annotat S. Ambrosius super Psalmum, *Beati immaculati, discurrens, & insurgens in perverfos hos iudices, qui in proprio oculo trabes non reperiunt, in alieno festucam inquirunt. Iudicet ille de alterius errore, qui non habet in se ipso, quod condemnet; iudicet ille, qui non agit eadem, qua in alio putaverit esse puniendam, ne cum de alio iudicet, in se ipsam sententiam ferat.* Si namque tu, ô homo, ebrietatem, luxuriam, vindictam, superbiam, &c. in proximo culpes, criminaque illa aeternà digna iudicas damnatione,

Matt. 7. 14

Isa. 43. 8.

Sap. 43. 8.

1. Cor. 6. v. 10.

ne, & iisdem, & forte gravioribus vitiis gravatam habeas conscientiam: nonne contra te ipsum justam pronuntias sententiam?

Ah quam miserè in judicando decipiebatur Propheta David? is sub parabola de divite, qui unicam ovem à paupere abstulerat (ut habetur libro 2. Regum) accusatus adulterii, & homicidii per Prophetam Nathan, suam non inspiciens conscientiam, æquum in se ipsum protulit iudicium dicens: *Virtus Dominus, quoniam filius mortis est vir, qui fecit hoc.* Ad quod Nathan: *Tu es ille vir.* Ac si diceret, David tuam descende in animam, inspicere quid in ea criminis latet, antequam proximum condemnes. An non recordaris, te, ô scelerate! unicam abstulisse ovem Uriæ Bethsabee, ut cum ea fœdam tuam adimpleres libidinem? an tibi è memoria excidit te, ut peccatum tuum celares, innocentem neci tradidisse Uriam? optimè concludi potest juxtà proprium tuum iudicium te mortis esse filium: Ah David foris vagabatur, non domi, ad suam non attendebat conscientiam. Absoloni quoque idem contigit teste Scripturâ, quæ refert Chusai amicum Davidis fœditragum & ingratum, ab ipsius parte ad militares rebellis filii turmas defecisse, eique suum in militando obtulisse obsequium. *Cum autem venisset Chusai Archites amicum David ad Absolon, locutus est ad eum, salve Rex, salve Rex.* De qua perfidia, atque in audita quasi ingratitudine obstupescit simul & stomachatus Absolon dixit: *Hæc est gratia tua ad amicum tuum? quare non ivisti cum amico?* O Absolon perfide paricida! quid? es ne tu ausus Chusai ergà Davidem condemnare ingratitudinem, & non vereris in proprium patrem armatas stringere manus? *Hæc est gratia tua ad amicum tuum?* ad illum, qui te genuit atque nutrit? estne juxtà tuum iudicium Chusai incusandus impietatis, & non cernis, quod gravius longè iniquitatis pondus tuam aggravet conscientiam? O Absolon! protestor, & juro perfidior es Chusai, qui ad necem tuam quæris, ac infectaris genitorem. Sed quid dicam? condolendum tibi est, quoniam foris vagaris, & non domi tuæ, & aliena attentè inspicias delicta, & propria turpiter negligis.

Haud dissimiliter in scelerato hoc sæculo cæca sese gerit gens humana facta sua non considerans, aliena vituperans: sua crimina, ut levia, & quasi nulla contemnens, aliena, ut enormia, & ponderosa carpens. Verùm tantâ efficacia insignia ipsius curiositatis pollent supercilia quæ non domi, sed foris dumtaxat inserviunt.

Pro irrefragabili jam allegatæ de Grinæ confirmatione pulcherrimam, & curiosissimam Augustinus instituit quæstionem. Nimirum, cur Deus tempore Moylis populo Israëlítico legem in monte Sinai tradiderit digitis externè exaratam, quandoquidem dicat Apostolus, eam scriptam fuisse in cordibus eorum, ad Romanos scribens: *Lex scripta in cordibus eorum.* Primum enim videtur superfluum. Ah respondet hic magnus Doctor non absque mysterio & solida ratione. Etenim, quia homo rarissimè intima cordis penetrat arcana, solùmque quæ foris sunt perferatur, operæ pretium, imò necessarium erat, ut etiam decalogi præcepta ipsi forinsecus apparerent. Audite & attendite illius verba: *Quia homines appetentes ea, quæ foris sunt, etiam à se ipsis exules facti sunt: idèò data est etiam inscripta lex, non, quia in cordibus scripta non erat, sed quia tu fugitivus eras cordis tui, ab illo, qui ubique est, comprehendere & revocare.*

Verùm parumper progrediamur, summam temerarii Judicis delicti proximi dementia atque temeritatem demonstrare. Accede insane Judex, & responde quæsitò? quis tibi proximior, tu, an proximus tuus? indubiè tu. Cujus delicta præcisius assequi potes, tua, an proximi? dices, nisi insanias, mea. Rursus peto, sufficiens es te ipsum perfectè judicare? Attende, & intellige, quid ad hoc respondeat S. Augustinus: *Difficile est, ut de se quisque perfectè judicet. Fratres mei, quantumlibet homo proficiat, quantumlibet se ad anteriora extendat, & præterita obliviscatur: iam dicit sibi bene est. Procedit regula de thesauris Dei. Et quæ gloriabitur mundum se esse à peccato. Ex quo legitimam eruit à majori ad minus consequentiam, Quantum minus debemus de quoquam præproperam ferre sententiam? quia si hodie malum novimus, cras qualis futurus sit ignoramus.*

Et quis me herclè est, qui tantisper in sacra versatus Scriptura non videat, quot falsa ab homine contra proximum lata sint iudicia. Interroga Rachuelem, cur Tobix juniori, ut refertur Tob. cap. 8. effodi demandarit sepulchrum, miseritque ancillam ad filix cubiculum ad inspiciendum, an etiam, ut alii, mortuus esset. *Accersiri jussit Rachuel servos suos, & abierunt cum eo pariter, ut fodere sepulchrum. Dicebat enim: nè forte simili modo evenerit ei, quo & ceteris illis septem viris, qui sunt ingressi ad eam. Imò & de successu connubii sollicitus, & cautela paternæ invigilans, rei peractæ per suos quæsit eventum.*

Hh 3 Cumque

Rom. 2.
v. 15.

Aug. in
Psal. 57.

August. in
Psal. 127.

In Prasat.
Psal. 139.

Tob. 6. 8.
v. 11, 12.

2. Reg. 12.
v. 3, 9, 7.

2. Reg. 16.
v. 16, 17.

Vers. 18.

V. 13. 15. *Cumque parassent fossam, reversus Rachuel ad uxorem suam, dixit ei: mitte unam ex ancillis tuis, & videat, si mortuus est, ut sepeliam eum, antequam illucescat dies. Inventus fuit Tobias vivus, & Rachuel iudicii temerarii conscius, non considerans inter castum, atque generationi deditum, & libidinosum solummodo inordinato insistentem appetitui differentiam. Sed heu! Rachuel è tuo ævo fallax ad nostrum translata est bilanx, juxta Davidicum dictum: Mendaces filii hominum in frateris.*

Si quis petat, quodnam de introitu castissimæ Judith regius cubicularius Vagao protulerit iudicium: mox ei ex scriptura respondebitur temerarium: *Tunc ingressus Vagao cubiculum ejus stetit ante cortinam, & plausum fecit manibus suis: suspicabatur enim illum cum Judith dormire. Sic & tu temerarie iudex sæpe sæpius, non tantum sæcularium conversationem, verum etiam Ecclesiasticorum absque ullo prorsus fundamento condemnas, & in eos ad munia sibi imposita adimplenda, sive ad honestam, sive ad inhonestam, domum properantes, non fundatam confers sententiam. Ast cui bono? dicat id Augustinus:*

Aug. de
serm. Do-
mini in
monte.

Temerarium iudicium plerumque nihil ei de quo temerè iudicatur nocet, ei autem, qui temerè iudicat, ipsa temeritas necesse est, noceat. Idem latis fusè declarat in Psalmum 33. Prorsus fratres mei ita credite, ita certi estote, ita si est in vobis excellentior prudentia ratio, videte, atque perspicite: nemo malus, qui sibi prius non nocet. Sic enim esse putate malitiam, quomodo ignem. Incendere vis aliquid aliud, illud, quod admoves prius ardet, nisi ardeat, non incendit. Facula est, hanc faculam opponis, ut aliquid incendat: numquid non ipsa facula, quam opponis, prior ardet, ut aliquid possit incendere? malitia autem procedit ex te, & quem prius vastat, nisi te? Et tandem concludit: Equidem dico, quod malitia tua, ut alicui non noceat, fieri potest, ut autem tibi non noceat, fieri non potest. Quid rectius potuisset dicere unus Augustinus de temerario iudice, qui sibi quàm maximè nocet, alteri verò (nisi verbo iudicium propalet) minime.

Progrediamur rursus ad scripturam, petamusque ab hujuscemodi iudiciis, quid sentiant de Thamar sorore principis Amnon ad eum ægrotum accedente. Fingebat hic corporalem morbum, & intus laborabat spirituali, nimirum quia ad illius anhelabat concubitum. Convenit

eum integerrimus ipsius amicus Abinadab, petitque: *Quare sic extenuaris macie fili regis per singulos dies? cur non indicas mihi? & explorato interno amoris vulnere, aulicum (ut modernum approbat sæculum) ab Abinadab accipit consilium juxta scripturam: Cuba super lectum, & languorem simula. Eò nimirum sine, ut à sorore posset deserviri. Cumque venisset rex ad visitandum eum, ait Amnon ad regem: Veniat quæso soror mea Thamar, ut faciat in oculis meis duas sorbitiunculas. David innocens, & ignarus perverfæ Amnonis intentionis, nefariæ acquiescens petitioni, misit ad eum Thamar: Misit ergò David ad Thamar domum dicens: veni in domum Amnon fratris tui. Eventus istius accessus fuit pessimus, ut constat ex textu. Verum quis hoc prælagisset? sane unusquisque cum Davide, & quidem Propheta iudicasset illum iustum & rectum. Et vos nec prophetæ mundani minimam habentes peronarum inter se conversantium morum, atque actionum certitudinem, adeò facilè temerarium in eas fertis iudicium? Ah attendite, quid dicat Scriptura: Nolite itaque iudicare, & non iudicamini: Et merito, quoniam, qui iudicat Dominus est. Et alibi, Hic est, qui constitutus est iudex virorum, & mortuorum. Quapropter in temerarium aureum os insurgens iudicem ait: Ne rapias dignitatem Vnigeniti, illi iudicii sedes servata est.*

Denuò peto temerarie Iudex, quid de S. Paulo censere Melitenses, non est, ut cuiuspiam ad hoc expectem responsum; ipsamet respondet Veritas per essentiam Spiritus S. Act. cap. 28. *Cum congregasset autem Paulus sarmentorum aliquantam multitudinem, & imposuisset super ignem, viperæ à calore cum processisset invasit manum ejus. Ut verò viderunt barbari pendente bestiam de manu ejus ad invicem dicebant: Homicida est homo hic, qui cum evaserit de mari, ultio non sinit eum vivere. Ah quàm inconsideratè Melitenses Apostolum, sibi incognitum dijudicant, & proclamant homicidii reum. Imò quod ultra advertendum, primo iudicio temerario, impiè addidè fecundum, ut patet ex textu. Ubi enim summi mundi Rectoris in bonum pro Paulo censurare deberent adjuvamen (ait enim Scriptura: Et ille quidem bestiam excutiens in ignem, nihil mali passus est, denuò contumeliosi miraculosum hoc factum ad reprobum retraxerant sensum: At illi assistabant eum in tumore convertendum, & sub-*

2. Reg. v.
4, 5, 6, 7.

Verf.

Ruth

Aug.
epist.

Act. c. 28.
v. 3, 4.

Verf. 5.

id ca.

to casurum, & mori. Defraudati autem & in hoc iudicio, iterum aliud arripuerunt: *Diu autem illis spectantibus, & videntibus, nihil mali in eo fieri, convertentes se, dicebant eum Deum esse.* Ecce, quàm facile quilibet homo in iudicium possit cadere temerarium!

Quid rursus iudicii de Ruth & Booz quæso temerari proferrent iudices? dicite mihi, nudam de iis proferte Scripturam, & post vestram exigam sententiam: *Cumque comedisset Booz, & bibisset, & factus esses hilarior, essetque dormiendum iuxta acervum manipulorum, venit absconditè, & discooperto pallio, à pedibus eius se projecit.* Quid de hoc iudices mundani? videor audire, quid? non nisi virginem Ruth Booz huiuscemodi actionibus ad carnale incitabile desiderium, certò discernendum est. Fateor, iudicio vestro pro impudica, & meretrice æstimaretur, attamen Spiritus S. illam justificat, & totaliter innocentem pronuntiat, (ut liquidò constat ex Scriptura præciato capite) & numquid illa veritas, quæ infallibilis est, tuæ in iudicando debet cedere temeritat? minime sanè. Ait enim Augustinus, tuum, ô homo! perversum iudicium ex pernicioso oriri fonte, super hunc Scripturæ locum Matth. cap. 7. *In quo iudicio iudicaveritis, iudicabimini. Tanquam si dixeretur, in qua voluntate bene feceritis, in ipsa liberabimini: vel in qua voluntate malè feceritis, in ipsa puniemini. Velut si quispiam ad turpem concupiscentiam oculus utens, excacari iuberetur: rectè utique audiret: in quibus oculis peccasti, in eis supplicium meruisti.* Noli itaque homo iudicare, & non iudicaberis. Sequere sanam fundamentalis Ecclesiæ Doctoris Augustini doctrinam, dicen-

tis: Vbi mihi animus hominis ignotus est, & incertus, melius arbitror meliora sentire, quàm explorata culpæ.

Verùm quid de oculis dicemus? nonne illi infallibilia quasi censentur, & reputantur testimonia? sic mundus iudicat. Vidi, inquit homo, & quis quæso hanc menti meæ eripiet certitudinem? Ah, ignare, volòne ostendere, in quantum fallaris, & in quantum erres: assume tibi, quos optimos habes oculos, & quos forsitan lynceos putas, ego eos talpæ similes efficiam. Dic mihi obsecro, oculare Iudex, quid de remo, dum in remigando inservit, iudicas? nonne tibi intuenti in parres apparet divisus? Experientia id ostendit, omnium rerum magistra. Ubi ergo oculi tui, & quidem tantum circa externum objectum, cui nil internum commisceri potest; ubi certa tua iudicandi

ex visu fiducia? In speculo rursus, numquid terro vitrum auricalco obductum, apparet intuentis figura, & quantò à speculo distantior, tantò à speculo remotior? nonne oculus dexter in eo repretentatur sinister, & sinister, dexter? qui pupillam oculi parumper invertit, nonne duo ejusdem figuræ subito habet visibilia objecta? qui in vase aquâ pleno alia visu contempletur ædificia, nonne omnia aspicienti apparent inversa? & quæsc quid de Sole iudicari potest? quid de macula lunæ? quid de ejus accrescentia, & decrescientia? quid de terræ motu? quid de fluxu, & refluxu maris? & millenis aliis naturæ mirabilibus ex visu fundamentaliter quis valet differere? Auditores, ne prolixior essem, validiorem pro temerario iudicio aggressus sum hostem, nimirum oculum, aliis prætermisissis fallacibus testibus: nihilominus, ut jam vidistis, hic tam turpiter fallitur. Noli itaque homo tuo confidere oculo, ne quandoque tuam temerariè lædas conscientiam. Dum oculus te instigat ad iudicium temerarium, in mentem revoca, & jugiter rumina mellifluam melliflui Doctoris Bernardi sententiam, dicentis: *Excusa intensionem, si opus non potes, putà ignorantiam, putà subreptionem, putà casum, quòd si omnem omnino dissimulationem rei certitudo recuset: suade nihilominus ipse tibi, & dicito apud te metipsum: vehemens fuit nimis tentatio. Quid de me illa fecisset, si in me similiter potestatem habuisset?*

Mellifluum hujus doctrinæ, Auditores, in præfenti discursu tactæ succum mellifluivius suxit ex S. Augustino Bern. qui volens nocivum, & charitati proximi perquam nocivum, imò, ut ita dicam, Christianæ & Catholice conversationis obstaculum, temerarium exterminare iudicium, omnem præclaris hæc verbis erudit hominem: *In conversatione hominum sunt aliqua, qua rationabiliter reprehenduntur: sunt quadam, qua non sine peccato iudicantur. Aperta enim sunt mala, & iudicari, & argui debent. Illa verò, qua ignoramus, & utrùm bono, & malo animo fiant, scire non possumus, iudicare penitus non debemus.* Et illicò subdit exemplum: *Vides hominem frequentius jejunare, congaude, & noli nimis laudare: quia potest hoc pro humana gloria fieri. Sed & noli vituperare: quia potest & pro Deo, & pro anima remedio jejunare. Vides alium, indicto jejuniopublico, velle prandere, cum dilectione admo-
ne. Si dixerit, se pro stomachi lassitudine jejunare non posse, crede, & noli iudicare: quia utrumque potest*

Bern. ser.
30 in Cât.

Serm. 202
de tempore

potest fieri, ut per gulam, vel per luxuriam prandere velit, & pro infirmitate non possit. Et ulterius progreditur August. Vidisti alterum subditis suis cum severitate disciplinam imponere, & indulgentiam tantis dare: noli judicare crudeliter, quia forsitan non hoc morbo iracundiâ, sed zelo disciplina, & amore justitiæ facit.

Eja igitur Christiane, noli judicare, ne judicaris: mundanâ Æsopi transmota manticam, supra pectus tua pone crimina, eaque maturè confidera; post tergum verò aliena, & eorum, (salvâ tamen correctione fraternâ) obliviscere. Imprime tibi auream hanc Augustini sententiam, dum labentem intueris confratrem: *Nullum peccatum fecit homo, quod non potest facere alter homo, nisi adjuvetur ab eo, à quo factus est homo*: ne in hujus veritatis probam, justam (quam juxta san-

ctum Bonaventuram quandoque similibus temeratis judicibus permittit Deus,) incurramus ejusdem delicti pœnam. *Sapè merentur temerarii judices aliorum, ut, aut in similibus, aut in gravioribus excessibus cadere permittantur, ut discant ex sua infirmitate compati aliena.* Quod si fecerimus, fiducialiter ad extremum universalis judicii properabimus tribunal. Quoniam ex illo Matthæi cap. 7. *Nolite judicare, ut non judicemini*, hoc possumus conficere argumentum: non judicavimus proximum, ergo non judicabimur, nisi in judicio nobis gratissimo, nimirum (ut speramus & credimus,) audiemus suam vœm judicis sententiam: *Venite Benedicti Patris mei, possidete regnum, &c.* Quam ut vos omnes mecum percipere mereamini, benignus concedat Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Amen.

Bonav. in
speculo
Virginis.

FERIA QUARTA,

Dominicæ quartæ Quadragesimæ.

Et procidens adoravit eum. Joan. cap. 9.

Acurati animantium, tum essentiarum, tum proprietatum, atque operationum Indagatores, ingeniosum venatorum aſſortant stratagemata, quo indomitum, ac robustum animal elephantem in vivam prædam agunt. Ajunt ipsi, hunc istius esse naturæ, ut poplitem, & genua inflectere ac incurvare nequeat, eò quod flexibilitate careant. Quapropter cogitur stans fomnum capere, quod, ut commodius fiat, arborem quandam eligit, cui innicitur quieturus. Hanc studiosè investigant venatores tantæ prædæ avidi, quam cognitam de die, quo in sylva elephas versatur, ferrâ resecat, non totaliter, at maxima ex parte. Is rursus ad solitum quietis locum regressus, doli ignarus, gravi corporis mole arbori incumbit, quæ utpote in tantum serrata, isti oneri impar, decidit, & cum ineumbente in fossam cadit. Quo facto, manè accurrunt venatores, atque elephantem, qui sese elevare non potest, illaqueant, & tanquam mansuetum animal pro libitu quoquod locorum deducunt.

Non dubium est, quin sedulus Christus Do-

minus, animarum nostrarum sit venator. Hanc autem prædam, ut irretiat, nec labori, nec stratagemati pareit. Pro hac deambulat juxta mare Tiberiadis: pro hac ad fontem sedet defatigatus ex itinere: pro hac sanguineum profundit sudorem: pro hac sitit infami crucis affixus trabi, & omnem prorsus vilipendit molestiam, dummodò opratâ dumtaxat præda potiatur. Verum cernens animas nostras totaliter sylvestres, indomitasque per densam hujus perversi mundi sylvam, vagantes & errantes: cernens inquam eas mundanis voluptatum illecebris omnino intricatas, atque divitiis, pulchritudini, firmæ corporis sanitati, & ut unico absolvam verbo, vanitati, & felicitati incumbentes, quid agit? ecce, elephantum venatorum arripit stratagemata. Arborem, cui inniuntur homines, resecat, divitias adimit, venustatem faciei & corporis sive variolis, sive ulceribus tollit: morbos acerbos, & longos mittit, felicitatemque in adversitatem commutat. Et sic ii, qui indomiti frænum in omnem lasciviam, atque iniquitatem laxabant, suaviter legum, & mandatorum Dei jugum subeunt

Pfal. 31. subeunt cum Davide dicente: *Quoniam tacui: in-*
u. 3. *vetera verunt omnia ossa mea: sed quousque ista o*
Pfal. 119. *Propheta perseveravit pertinacia? quam diu divi-*
v. 1. *nas distulisti decantare laudes? quam diu poenit-*
Verf. 7. *entiam tuam procrastinasti? Ah! donec serra Do-*
mini arborem attigerit: Ad Dominum cum tribu-
larer clamavi. Tribulationem & dolorem inveni.
Et quid inde quæso promanavit emolumenti? Et
nomen Domini invocavi, & Psal. 17. In tribulatio-
ne mea invocavi Dominum, & ad Deum meum
clamavi. Nec mirum, quia ipsa est animarum ve-
natric sagacissima, ipsa est, quæ devium & erran-
tem ad rectam Dei adducit cognitionem, ut divi-
ne attestatur sanctus Chrysologus, filii prodigi
Serm. de *ad patrem considerans regressum: Fames revoca-*
prodigo. *cat, quem saturitas exularat, fames illi patrem*
dedit.

Id ipsum quàm clarissimè patet ex scriptura. Nabuchodonosor nobis pro exemplari deservit; ecce enim hic undequaque suo dilatato regno, cunctisque ad nutum rebus affluentibus, insanâ intumescens superbîâ, humanæ suæ cæcè oblitus naturæ, divinam sibi arrogare est ausus perfectiorem. Imò eò temeritatis, & protervix processit, ut statuum suam à se erectam ab omni populo adorari regio diplomate mandavit, ut constat evidentissimè ex capite 3. Danielis: *Vobis dicitur populus, tribubus, & linguis: in hora, quâ audieritis sonum tubæ, &c. Cadentes adorare statuum auream, quam constituit Nabuchodonosor Rex.* Verùm ubi infra hominem abjectus, & similis bestix factus est, ex divino in justam vindictam judicio, ad sanam rediit mentem. Audite quid de eo attesteretur sacer textus cap. 4. *Tibi dicitur Nabuchodonosor, regnum tuum transibit à te, & ab hominibus ejicient te, & cum bestiis & feris erit habitatio tua: fœnum quasi bos comedes, & septem tempora mutabuntur super te, donec scias, quòd dominetur excelsus in regno hominum, & cuicumque volueris det illud. Tum oculos in cælum levavit, & summam confessus est majestatem dicens: Nunc igitur ego Nabuchodonosor (& noto hic eum etiam titulum Regis subdicere) laudo, & magnifico, & glorifico Regem cæli, quia omnia opera ejus vera, & via ejus judicia, & gradientes in superbia potest humiliare.*

Verùm quid admirabilem hunc tribulationis effectum è variis scripturæ locis eruere satagimus, & inaniter tempus terimus? sistamus, & in hodiernum ad hoc tantummodò oculos conjiciamus Evangelium: unde arbitramini cæcum à nativita-

Quadragesimale P. H.

te, de quo hic Joannes, ab infantia judaismi legibus imbutum, tam facile Christi fidem fuisse amplexum, eumque pronum in terra adorasse? Ah sanè, non nisi tribulatio id effecit. Etenim miser quam plurimis annis lumine cæli orbatu, & nunc à Domino illuminatus, ad eum, qui adversitatis & felicitatis est Author, recurrit, & in schola tribulationis enutritus, atque edoctus, verò Dei cultui se dicavit. Ratione itaque hujus Evangelii in præsentem mens est stupendam tribulationis utilitatem, & eximiam illius excellentiam vobis ob oculos ponere: è qua ratiocinatione pro Christiana, & salutari animarum nostrarum instructione colligemus, quomodò tribulatus & afflictu in angustiis suis debeat sese gerere. Quod antequam exordiar, ut scopum in quem collimo, feliciter queam attingere: intimè vos obrestor auditores, ut mecum pro impetranda Spiritus Sancti assistentia, Deiparæ imploretis auctoritatem, salutantes eam Angelicâ oratione. Ave gratiâ plena.

Et procidens adoravit eum.

Quandoquidè juxtà Principem Philosophorum Aristotelem *opposita juxta se posita magis elucescant.* Arbitrabar operæ pretium fore, imò planè necessarium, ut è copioso adversitatis emolumento, ejusque abundantibus fructibus, irrepabile, illius denegatione, sive subtractione demonstrarem & elicerem detrimentum. Verùm, cum hanc materiam superius concione 7. prolixè satis attigerim, lubet brevibus id ipsum hic in lucem deducere. Certò certius est, inquit magnus ille Doctor Augustinus, immissionem afflictionis summæ Dei misericordiæ, & amoris evidentissimum fore indicium. *Intelligat homo medicum esse Deum, & tribulationem esse medicamentum ad salutem, non poenam ad damnationem.* Hoc luculenter idem ostendit in Davidis persona, dicens: *Quando David sanctus Saulem fugiebat, inimicum patiebatur, quando illis persecutionibus agitabatur, quando per diversa fugiebat loca, ne in manus ejus incidere, non concupiscebat alienam, non adulterata uxore, occidebat virum. Erat in infirmitate tribulationis sua, tanto in Deum intentior, quanto inferior videbatur. Utile quiddam est tribulatio, utile medici ferramentum.* Tribulationes ergo sunt sagittæ, quæ facillè transeunt, nosque rerum nostrarum admonent. Sic adversitatis sagitta similis est sagittæ Cæsaris. Narrat historicus Poliodorus Ci-

August. in
Psal. 21.

Psal. 50.

ceronem quodā tempore in certa Gallia urbe at-
 ctē fuisse obfessum, atque tum præ militū, tum præ
 annonæ penuria, ad summam redactum necessita-
 tem. Quod cum per nuncios intellexisset Cæsar,
 eō ipsi optulaturus velociter accurret. Verum, ne
 ne antē ipsius eventum deditiōē urbis, omni sub-
 sidio spe frustratus, forsitan faceret; eum bono ani-
 mo esse iussit, hortans, ut auxilium vicinum tanti-
 sper expectaret. Quod ipsi indicavit miro strata-
 gemate. Misit quemdam strenuum militem, eique
 tradidit sagittam, cui annexa erat epistola cum
 mandato, ut jam urbi aliquantulum vicinus, illam
 in eā ejacularetur. E qua Cicerō certissimē poterat
 cognoscere Cæsarem brevi cum magna militum
 copia adfuturum, ad civitatem ab hoste liberan-
 dam. Tenor epistolæ hic erat: *Cæsar Ciceroni fidu-
 ciam optat, expecta auxilium.* Tales, inquam, sunt
 tribulationes à Deo nobis immittæ: solatia sunt, &
 exhortationes, ut constantes persistam⁹ in divino
 obsequio, & cultu. Unde ait Augustin. *Nullus ho-
 minum sic iustitia præditus est, cui non sit necessaria
 tentatio tribulationis, vel ad perficiendā virtutem,
 vel confirmandam.* Legitime itaque concludere
 possumus, ad veritatē homini deservire ad rectam
 salutis regulam, prosperitatem verò ad certam a-
 nimæ ruinam; ex hac enim cuncta scaturiunt sce-
 lera (ut jam ex Augustino de Davide loquente di-
 ximus) quod & apprimè confirmat S. Bernardus:
*Sapiens David, sapiens Salomon fuit, sed blandien-
 tibus nimirum secundis rebus, alter ex parte, alter
 ex toto desipuit.* Et subiungit, *Magnus, cui præsens
 felicitas, si arripit, non irrisit.*

Dicti mei veritas evidenter quoque patuit di-
 versis vicibus in Israëlitis, qui incaffati, & inpi-
 guati, hagna, & muta simulachra impiè adorabant,
 dicentes inquit Ieremias: *ligno pater meus est, &
 lapidi tu me genuisti.* Verum ad duram Babyloniz
 redacti servitutem, verum Dōminum agnovere
 dicentes: *Quomodo cantabimus canticum Domini
 in terra aliena? quem ingentem tribulationis, at-
 que angustiz fructum intimè ruminans Basiliius
 ait: Vides quomodo philosophantur, dum in aliena
 regione? vides quomodo mundi fabricatorem, Deiq;
 sapientiam, & providentiam prædicant? qui enim
 antea ligno dicebant, Deus meus es tu, tu me genu-
 isti, nunc universi opificem agnoscunt.* Et subdit:
*Vide captivitatis ubique relucentem utilitatem.
 Quia nimio nummo, & pecuniarum copia confiden-
 tes fuerant, ab omnibus illis avulsi, ad Deum resu-
 giunt.*

Ierem. c. 2.
v. 27.

Psal. 136.
v. 4.

Unde cum Babylonici legis Mosaicæ ignari,
 simul & ad agnoscendum Israëlitarum cultus, &
 religionis ceremonias, à captivis expoſtularent,
Cantate nobis de canticis Domini Sion, Ipsi horum
 petitioni nullatenus annere voluerunt, ne can-
 tica Domini apud infideles verterentur in oppro-
 bria. Ecce quem scrupulum iis in laudem Do-
 mini psallendi incusserit dura servitus, ubi ipsis
 infamem idololatriam ne utiquam aurea adimeret
 valuit libertas, & prosperitas. Audite aureum
 Os S. Chrysoſtomus, audite resonantem hanc
 buccinam: *Vide autem, quantum ex captivitate
 correptionem ceperunt, quia ii, qui in patria à Deī
 cultura recesserant, & legem Domini conculcave-
 rant, se in terra aliena optimè, & sanctè gesserunt.*
 Cui concinit Ambrosius: *Invenimus frequenter
 Iudæos post victoriam captos, post servitutem cor-
 reptos.*

Hinc Lycurgus, ut narrat Plutarchus in vita
 Luculli, miram ejus admiratus est animi vivacita-
 tem. Quoniam, eum à Cyrenæis instanter rogare-
 tur, ut leges iis conderet, gnarus prævæ consuetu-
 dinis, morumque exorbitantium istius populi, ex
 nimia felicitate, atque terrenorum bonorum af-
 fluentia promanantium, ingenuè respondit: *Diffi-
 cile esse Cyrenensibus rebus tum secundis ut iis,
 leges statuere, nullum difficilibus regi posse, quàm
 hominem prosperam utentem fortunam, nullumq;
 facilius admittere disciplinam, quàm eum, qui rebus
 adversis esset fruius.* Ideoque constanter asserit
 Augustinus, mundi hujus irritamenta animæ no-
 stræ salutaria fore medicamina. *Molestia, tempora-
 lesq; tribulationes plerumque prosunt, vel ad sa-
 nandam tumorem superbia, vel ad probandam,
 exercendamque patientiam. Cui probata, & exer-
 citata clarior merces, uberiusque servatur, vel ad
 quacumque flagellanda, & abolenda peccata; &
 lib. de vera innocentia, cap. 204. ait: Ad hoc exco-
 quantur homines tribulationibus, ut vasa electio-
 nis evacuentur nequitiâ, & impleantur gratiâ.*

Augustino hac in doctrina patri suo fidelissi-
 mus filius, & magistro obsequiosissimus discipulus
 S. Thomas à Villa-Nova adhæret: qui volens
 tribulationis miram extollere eminentiâ, succin-
 ctè, & breviter stupendos illius pro animæ nostræ
 salute recenset effectus. A primo sic exorditur:
*Quia tentatio humiliat nos, & in veram fragilitatis
 cognitionem adducit: sapè namq; cor nostrum deci-
 pit nos, ut Petrum: qui dicebat Christo, paratus sum
 tecum in carcerem, & in mortem ire, & ad unius
 puella*

August.
epist. 121.

Job.
v. 1

Ang.
Pja

Dom. 1.
Quadrage.

puella vocem ipsum negavit. Ad secundum progreditur, dicens: Quod tentatio unit nos Deo, & quasi avellendo nos, amplius ei conjungit. Ipsa enim necessitas urget nos, ut in unum efflagitare subsidium, & illius quarere, & investigare refugium. Pro tertio enumerat: Quod tentatio nos à mundi hujus gaudiis, & consolationibus separat, & ad calum desiderare compellit. Si enim tot tentationibus pressi, eot tribulationibus fatigati, miseram hanc vitam sic perdidit amamus, quid esset, si tranquillam, & securam, sine molestia possideremus? quis futuram optaret? quis ad aliam suspiraret? Pro quarto, & præcipuo, cæterisque excellentiore, tenet hunc: Quod tentatio ad exercitium virtutum, & augmentum meritorum plurimum valet, nam si afflictionem & anxietatem tentationum auferas, ubi erit patientia, mansuetudo, fiducia, humilitas, constantia, fortitudo, & alia virtutes, quarum proprium munus est, eas vincere, aut tolerare, meritorum quoque immensa seges, quas in eis proferendis aggregatur. O quomodo letantur Angeli in calo de tentationibus, quas vicerunt (videlicet homines eorum tutelæ commissi) quoties & ipsi repetunt: letati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti: annis, quibus vidimus mala. Quid quæso de tribulationis utilitate atque eminentia disertius differi possiet?

Ex modò dictis, & abundè probatis, nimium Dei flagellum salutiferam animæ nostræ fore medelam, legitimam denuò hanc licet deducere consequentiam: ergo imputanda non est tribulationis inundatio iis, quibus iratus, maximè tamen & in hac benignus, (ut demonstravi in Concione jam citata,) ad peccatorem flagellandum Dominus utitur instrumentis, verum divina providentiæ cuncta attribuenda sunt infortunia. Hoc clarè & egregiè docet rursus magnus Augustinus, ex hisce verbis Job: Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum. Rogat, cur Propheta non dicat, diabolus abstulit, quando quidem è sacro textu liquè constat, eum univèrsæ substantiæ Prophetæ extitisse devastatorem, & crudeliter ipsius prolem enecasse. Audi præfarum Doctorem: Non dixit, Dominus dedit, diabolus abstulit, sed Deus abstulit. Ac si diceret, & ingenuè profiteretur Job: ne dicatis, hac mihi diabolus fecit; ad Deum tuum refer flagellum tuum, quia nec diabolus tibi aliquid fecit, nisi ille, qui desuper habet potestatem, permittat, aut ad pœnam, aut ad disciplinam. Quod bene ruminans Propheta David, in summa constitutus anxietate & tribu-

lacione ad Deum clamat: Obmutui, & non aperui os meum, quoniam tu fecisti. Sed heu! insana hominum mens attendit ad flagellantem, & non ad Deum imperantem, aut saltem permitentem. Ah! ò homo, nil profectò tibi sinistri accidit, de quo divina non disposuerit providentia. Quare cunctos in miseris positos exhortatur Augustinus, ut divinis hisce verbis ad eum clamitent: Saviant quantum voluerint, & quantum permisi fuerint peccatores. Quidquid acciderit justo, voluntati Dei deputet, non potestati inimici. Savire ille potest, sed si ille noluerit, ferire non potest. Et si ille voluerit, ut feriat, novit quemadmodum excipiat. Nec attendere debemus, quantum permittat in justis, sed quantum servet justis.

Itaque Deus sese cum homine gerit ad instar peritissimi in campanis fundendis artificis. Is enim, antequam eam jam summo cum labore in altissimam turrim elevare curet, malleo sonum investigat, & an clangor justus, resonantia dulcis & symphoniacæ sit, percussione experitur: ita & Deus, priusquam hominem aeternæ frui permittat beatitudine, atque ad cælestem extollar regnum, eum malleo tribulationis concutit, ut suavissonum ex ipso eliceat concentum, gratamque symphoniam. Unde Propheta Jeremias tribulationem nuncupat Malleum universæ terræ. Quo sanè acriter satis attractus fuit præclarum & speciale patientiæ exemplar Job: Manus Domini tetigit me. Videtis tempestuosum in Prophetam insultum, attendite obsecro illius stupendum cum divina voluntate concentum. Sed quis musicus adeò perfectus, qui nobis eum dextrè manifestet? Sanè id egregiè conficiet sanctus Augustinus, dicens: Quomodo sonuit, quem suavem sonum dedit adhuc tenditur datus in potestatem diaboli, ut & caro ejus percuteretur: percussit eum à capite usque ad pedes gravi vulnere: & putrescens vermibus sedebat in stercore. Audivimus quemadmodum tensus est, audiamus quomodo sonet: Si bona veripimus de manu Domini, malum cur non sustinebimus? O sonum fortem! O sonum dulcem! O quem dormientem non excitet iste!

Hinc veteres Ægyptii innuere volentes proficuum tribulationis effectum, cytharam depingebant, cujus fides à nemine tangebantur, apposita epigraphæ: Non percussa silet. Sic patientissimus Job, dum cuncta affuebant prospera, utcumque siluit non percussus, percussus verò altè sonuit, & bona recepimus, &c. Sic David non percussus, & omni fræuens affluentia, tacuit, tactus tamen

Psal. 38.
v. 10.

August. in
Psal. 36.

Iere. c. 50.
v. 23.
Iob. c. 19.
v. 24.

Iob. c. 1.
v. 12.

August. in
Psal. 31.

adversitatis malleo clamavit. *Cum tribularer, clamavi.* Hunc edere sonum ambiebat strenuus ille Ethnicus contra adversum fortunam athleta Seneca, non ignarus, stimulum virtutis certissimè à tribulatione fomentari, ac accendi. Alioquin dicebat eam vili sopitam jacere cinere: *Avida est periculi virtus? & quò tendit, & quid passura sit, cogitat. Militares viri gloriantur vulneribus. Calamitas virtutis occasio est.* E contra verò felicitas bonos corrumpit mores, justas cõtemnit leges, & ad omnem injustitiam relaxat habenas, teste Scripturâ: *Ecce, hæc fuit iniquitas Sodoma, saturitas panis, & abundantia.* De quo si quis plura aliqua pulchra ex ethnicis Philosophis exempla requirat, consulat Concionem septimam Quadragesimæ supra.

Ezech. c.
16. v. 49.

Sed dic mihi quæso, Christiane, dum dno ad veritatis concuteris malleo, dum unicam tibi Dominus dominantium è vita eripit prolem, cum à dilecta uxore per dilectum Parcarum falce separat maritum, dum prædia à furente milite devastantur, atque villæ voraci igne absumuntur, messis pedibus conteritur, sanitas auferitur, gravisque morbus molestat. In summa, dum tantillo eomprobaris mallei tribulationis ictu, quem sonum edis? Ah! tinam sonum Prophetæ sono similem! *Dominus dedit, &c.* Audisti: *Hæc sit mihi cõsolatio, ut assilgens me dolore, non parcas.* Sed heu ex converso, dum hæc & similia infortunia te impetunt, contra salu- tiferos divini mallei tactus infargis, eos detestaris, abominaris, execraris, divinaque providentiæ, cujus cuncta hæc fiunt dispositione, obmurmuras, & fatali casu ea accidere cæcè autumas: & sic in in- conditam, atque exorbitantem dissolveris mæst- tiam. capillos vellens, caput in patietem furiosè impingens, nullamque prorsus adstantium reci- piens consolationem.

Iob. c. 6.
v. 10.

Sed hoc quàm stultum sit & inane, vel ipsimet Gentiles lumine dumtaxat naturali illustrati, ad tuam confusionem & opprobrium te docebunt. Audi, quid dicat Seneca Philosophus: *Quid jurvat præteritos dolores retrahere, & miserum esse, quia fueris? naturale est sui sine gaudere. Circumcidenda ergo duo sunt, & futuri timor, & veteris incommodi memoria.* Sic mihi obsecro profusus tot lachrymis, tam inordinato planctu, tantâ lamentatione, tam vituperanda impatentia, quid lucri obtinisti? an proles ad vitam rediit? an prædia in pristino statu restituta sunt? an omne damnum reparatum est? heu! omnia primæ perseveranter subjacent ruina! quid igitur stulte ploras? quid gemis invasum? attende, similis post illis efficiëris, de quibus ait

Senec. E-
pist. 79.
Chrysof.
hom. 188.
ad pop.
Antipch.

Chrylostomus: *Audivi multos ad seipfos dicentes: quæ utilitas, quòd dolui? nec pecunias recuperavi, & me ipsum læsi, &c.* Eja ergo Christiane, expergi- scere, & evigila de tam alto letlargo, & in tribula- tione constitutus, imitare rursus ethnicum, sed strenuè in arduo patientiæ stadio dimicantem So- cratem, qui injustè condemnatus ad mortem, in- superabilem invicti animi constantiam demon- strans, in hæc præclara erupit verba: *Anytus qui- dem, & Amyntus (qui ipsius erant perfidi calumniatores) occidere me possunt, sed incommodo, & detri- mento afficere non possunt.* Insulte vestigijs alterius, non minoris virtutis, strenui belli ducis Pompei, qui, perduto evento contra Cæsarem prælio, ig- naviam, & animi socordiam uxori suæ Corneliæ, cladem hanc implacabili luctu deploranti, asperè impropertavit hisce verbis: *Prosperam P. Cornelia! fortunam tantum noveras, quæ te, ut sentio, decepit, me diutius, quàm moris est, cõplexa. Sed tamen hæc ferenda nobis sunt, quippe hominibus.* Hos inquam imitare Christiane Gentiles, & clama cum Socra- te, sæva ingruente fortuna, ò instabilis mundi re- ctrix! tu quidem me undique tribulationum con- figere vales telis, tu me prole, bonis, sanitate, & vita, divina sic de me ordinante providentia, pri- vare potes, sed me incommodo & detrimento afficere non potes. Quidquid enim ex Dei mei mihi super- venerit beneplacito, æquo animo accepto; quo- niam omnia adversa, ut ait Pompeius, *Ferenda no- bis sunt, quippe hominibus.* Quod facillè exequeris, si auream Basilii sedulo ob oculos ponas sequenti- am, dicentis: *Qua juxta nos à potenti Dei ma- nu interdum jaculantur, non ad interitum sunt, sed ad salutem: quoniam signa sunt amoris divi- ni, non furoris.* Quia divinam redolent miseri- cordiam.

Veteres commemorant Historici, inter quos Cælius de ludo alearum, in Italia non procul à Ci- vitate Paduana, in Statu Veneto, stupendum extit- tisse fontem, in quo superstitiosè vanæ conjicie- bantur sortes, quibus anceps fortuna, & rerum successus explorabatur. In hunc Tiberius Cæsar auream alam projecit, indagaturus, num Impè- rii negotia opratum attingerent finem, omnia- que prospera evenirent. Hæc alea eo in fonte adhuc usque ad Suetonii Tranquilli tempora vi- sa fuit. Prælagii autem hæc habebatur ratio: Si plura alea præferebat puncta, & evidentissimum omnis felicitatis æstimabatur indicium. Si pau- ciora, fortuna prælagiebat adversa & noverca. Fonti huic, sive vero, sive fictivo (quod modò non indago)

Augu-
Psal.

indago) verè perfimilis est tribulatio. Ipsa namque est fons, è quo omne animi bonum profuit. Quocirca, si in eo quamplurima afflictionis appareant puncta, cuncta prospera adumbrantur, Deique certa prognosticatur amicitia: quòd si pauca, ab, clarum furoris divini est testimonium. Illum enim, quem diligit Deus, castigat. Vis itaque augurari, ò homo, an amicitia Dei fruaris, inquire, quotnam puncta a se a tribulationis præterdat. Ex his, ut dixi, colliges spiritualem animæ fortunam. Audi, quid dicat Augustinus: *Si putas te nondū habere tribulationes, nondū capisti esse Christianus. Es ubi est vox Apostoli: Omnes, qui volunt in Christo piè vivere, persecutiōnē patiuntur. Si ergo non pateris cum Christo ullam tribulationē, vide, ne nondū caperis in Christo rectè vivere.* Et hinc constanter urget tribulatos, ne stultè affligentem Dei avertentur manum, sed admonet, ut quamcunque tribulationem immittam avidè & constanter amplectantur. Verba ejus sunt: *Noli depellere flagellum, si non vis repelli ab hereditate, nec attendas, quas penas subeas in flagello, sed quem locum teneas in testamento.* Concludo itaque irrefragabiliter, ergo utilissima animæ saluti est tribulatio.

August. in
Psal. 120.

Progrediamur modò manifestè mirificam aduersitatis demonstrare excellentiam. Pro quo operæ-pretium est ad amissum difficilem antiquissimi Doctoris Tertulliani anatomizare sententiā. Hic tractans de fidelium in primitiva Ecclesia persecutione, quasi obstupescit, cur benignus Deus permiserit, ut ea jamjam tantum recenter enata, nondum radicata, nondum stabilita, adeo furiosè concuteretur, hanc profert propositionem: *Voluit, ut primitiva Ecclesia pateretur, ut totam sibi redimeret gratiam.* Hic hæreo, hic stupeo, nec capere queo latentem sub hisce verbis Tertulliani energiam. Quandoquidem enim omnis gratia (prout etiam ethymologia nominis indicat) gratis detur, & ex mera Dei benevolentia, non ex ullo humano merito: quomodo illa redimi potest? id namque, quod redimitur, justo pretio recompensatur, ac proinde nulli subiacet gratiæ.

Pro hoc dissolvendo hanc quæso arripe similitudinem; si aqua nimium abundans multarum terrarum damnosam continetur inundationem; agricolæ, agrorumque Domini omni industria furioso aquæ obviare & resistere conatur impetui. Pro quo, vel eam per aquæductus divertunt, vel altum aggerem erigunt, quo quasi illam captivam detinent. Id ipsum potest tribulatio; fateor, si homo excellentia charitatis, tum spiritualis, tum cor-

poralis exerceat opera, si indigentibus subveniat elemosynā, si indoctis doctrinā, si mortuis sepulturā succurrat, magnam apud justum bonorum actuum remuneratorem de condigno eum promereri gratiam; verum, si quis tribulationem arduam ex amore Dei promptè acceptet voluntate, is cunctas supergraditur virtutes; non tantum, quia illud opus iis præeminet, sed quia eam eadem in se virtualiter, ac implicite complectitur.

In primis enim, quicumque repugnantem propriæ voluntati, eam tamen divinæ accommodans, patitur tribulationem, supremum virtutis theologica, nimirum charitatis exerceat actum: *Diliges Dominum Deum tuum.* Ipse namque omne damnum & incommodum ex amore Dei acceptat. Secundò & spei elucet in hoc actu ornamentum: quoniam pro tam insigni virtute, justam à justo remuneratore sperat mercedem. Non deest sanè ipsa fides ad eximium hoc opus concurrere: quoniam illud firmiter credit Deo perquam esse gratum. Nec excludit obedientiæ & humilitatis eminentiam, quia ad amissum sese divinæ conformat voluntati. Optimè itaque ait Tertullianus: *Primitiva Ecclesia voluit pati, ut totam sibi redimeret gratiam;* quoniam magnam tolerantiam patienter ad instar aggeris divinæ gratiæ affluentiam comprehendit. Non ambigo, quin suam Tertullianus ex Apostolo eruerit sententiam, dicente: *Tribulatio patientiam operatur, patientiæ spes, spes autem non confundit, quia diffusa est charitas Dei in cordibus vestris.* Ecce quàm celebris ad cunctas virtutes scala sit tribulatio.

Rom. c. 3.
v. 3.

Ah! quàm firma, quàm irrefragabilis hujus veritatis reperitur in verissimo patientiæ exemplari Job confirmatio. Hic pertimescens, ne filii luxui dediti, abundantia temporalium bonorum impinguati, contra divinā legem recalcitrarent, Deumque offenderent, iram ipsius conatus est ab illis avertere sacrificiis. Sic textus habet: *Et ibant filii ejus, & faciebant convivium per domos, unusquisque in die suo. Et mittentes vocabant tres sorores suas, ut comederent & biberent cum eis. Cumque in orbem pertransisset dies convivii, mittebat ad eos Job, & sanctificabat illos. Surgensque diluculo offerebat holocausta pro singulis. Dicebat enim, ne forte peccaverint filii mei. At post divinā permissione, omni orbatus prole, tantaque obrutus (ut Scriptura refert) calamitate, scissis dumtaxat vestimentis, holocausta atque sacrificia Deo dedicare neglexit. Quod sanè mirum; nonne enim, inquit in hunc locum S. Gregorius, tum oblationibus ac victimis divi-*

Iob. cap. 1.
v. 4-5.

na expostulanda erat benignitas & misericordia? quare ergo pro defunctis filiis nullum Deo offert sacrificium? sanè minimè eo opus erat, quippe tribulationem suam ex intimo corde Domino consecrabat, quæ omnium oblationum excedit efficaciam, & omnium virtutum certum est compendium. *Superflua*, inquit Gregorius, *astimabat sacrificia, ubi resplicebat tantum patientia ornamentum.*

Apprimè ad præsens propositum mihi curiosa S. Chrysostomi inseruit speculatio. Hic maturè cunctas, quæ c. 31. recensentur, perponderans Prophetæ Job virtutes, omnibus exaratis, nimirum summa allegatâ ipsius castitate: *Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne quidem cogitarem de virgine.* Ad ducto animi candore ac simplicitate: *Si ambulavi in vanitate, & festinavi in dolo pes meus: apprehendat me in statera iusta, & sciat Deus simplicitatem meam.* Rara ipsius deprompta erga proximum charitate: *Si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea.* Annotata eximia ejus adventantium peregrinorum hospitalitate: *Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit*, inquit: *Quando clarior apparebat, cum illa operaretur, an, cum tristis pateretur: & assleveranter responderet: Plus ea (scilicet tribulationes) quam illa eum clariorum effecerunt.*

S. Augustinus in Catena Græca, non tam stupendam in Job furendi diabolo à Deo concessam admiratur licentiam, quam unius dumtaxat, nimirum illius animæ reservationem, *Eccè in manu tua est, verum tamen animam illius serva*, curiosè indagat, quid mysterii hic lateat, quòd animâ, id est vitam Job, ab omni diabolica plaga voluerit esse indemnem? Et rectè respondet: id eum sic decrevisse, quia sublatâ vitâ, dulci Deus Job caruisset symphoniâ, *Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum.* In qua tamen, inquit Augustinus, summoperè delectabatur. Audite ipsius verba: *Objerva, ne quid in vita ratione patiat: etenim, si de medio illum susuleris, theatrum nobis non plaudet amplius.* Quod ex Apostolo indubiè hausit Augustinus, agente 1. ad Corinth. cap. 4. v. 19. *Spectaculum facti sumus mundo, Angelis, & hominibus.* Textus Græcus habet, *Theatrum facti sumus.* In quo Deus nimirum miras exerceat suæ providentiæ operationes. Tale theatrum, inquit Tertullianus, erat Job diabolo, prærabie fiendenti molestum, Deo verò perquam jucundum: *Ridebat Deus, desecabatur malus, quoniam Job immundam ulceris sui redundantiam magnâ aequanimitate restringebat.*

Nec mirum sanè, quòd Deus ipse in hominis afflictione summa cum patientia tolerata, maximè exultet, in tantum enim sibi in ea complacet, ut ipsam ad patiendum, ac durissimam mortem ob-eundam assumpserit humanam naturam. Cernens namq; omnem tribulatione à loco perfectissimæ quietis & beatitudinis, cælo videlicet arceri, juxta illud Davidicum: *Et flagellum non appropinquet tabernaculo tuo*: E sinu paterno in terram dilapsus est, ut per crucem & passionem, summam gloriam adipisceretur. *Vnus ille*, inquit August. in hunc locum, *de Patris substantia natus, equalis Patri in forma Dei, Verbum, per quod omnia facta sunt, videns, quòd non haberet, unde flagellaretur, ad hoc carne indutus est, ut sine flagello non esset.*

Hinc S. Chrysostomus enucleatè cuncta mysteriosa Christi in Passione ponderans gesta, simul & admirabile de modo filii patendi Dei attentè inspiciens decretum, obstupfactus in hæc prorumpit verba: *Cur quaso Pater voluit & permisit filium mortem subire, cur Dominus tali & tam scandalosâ morte vitâ voluit reparare mortalium?* quamplurima enim divinæ justitiæ satisfaciendi Deo supererant media. Quoniam per naturam Angelicam, humanam restituere posset vitam. Quòd si dicas, tum satisfactionem (ut alibi diximus,) non futuram ad æqualitatem, & ex toto rigore justitiæ adhuc tamen maximè stringit Chrysostomi argumentum. Quæri enim fundamentaliter potest, quare, quandoquidem unica solummodò sanguinis gutta pro generali humani generis redemptione sufficeret, ad eò copiosè illi profuderit. Cur circumcisione non fuerit contentus, sed etiam flagra, clavos, coronam spineam, sputa, alapas, lanceam, crudelissimamq; oppeterit necè? præfatus Doctor, ut illud manifestet mysterium, hanc arripit ratiocinationem: *Quòd quispiam in oculis divinis est sanctior & perfectior, eò vehementius à Deo diligitur, & quò magis diligitur, eò magis angustiat: Nullus ex iis, ait, qui maximè Deo chari sunt acceptabiles, sine pressuris vixit.* Quandoquidem itaque Christus, in quantum homo, sit Sanctus Sanctorum, cunctorumque longè præmineat perfectioni: oportet, ut præ cæteris acerbius torqueretur. *Hoc Sanctorum, & præcipuè Verbi exempla confirmant, ut eò qui, que durius in presenti flagellatur, quòd ætèrnis amatur.*

Verùm utrius aliquis curiosè indagare posset, quare Pater æternus Ecclesiam morte unigeniti filii sui Christi decrevit stabilire. Et cur eâ incessanter utatur politia, ut in illa militantibus Christianis

Psal. 90.
v. 10.

Chryf. lib.
de provi-
dentia Dei

Psal.
v. 1.

Verf. 1.

Verf. 5.

Verf. 6.

Verf. 17.

Verf. 32.

Chryf. l. 5.
de patientia Job.

Job. cap. 2.
v. 6.

Job. c. 1.
v. 21.

Tertul. lib.
de patientia, cap. 14

hiis varias immittat tribulationes, arctisq; prefuris suos concutiat. Primum quæstum ex quadam historiola dissolvemus. Referunt veteres Hispaniæ annales, Civiliam opulentam civitatem ab Hercule fuisse extructâ, & diu post à Cæsare Romano Imperio subjugatam, & circumcinctâ vallibus & fossis optimè contra quoscumque hostiles insultus munitam. Contigit autem, diabolus Cæsari in somno falsè persuasisse, ut si cuperet hanc urbem invictam permansurâ, primogenitum suum subtritus murorû fundamentum sepeliret, cui spontaneè anuens Cæsar, primum lapidem fundamentalem super filii humeros poni mandavit. Verùm ab aulico quodam, juvenis principis commisso, deceptus est, qui alium filium in ejus locum substituit, ut dicit S. Clemens. Sicque & paulò post mania corrüere.

Fateor vana est hæc historia: nihilominus ad nostrum institutum summopere accommoda. Ecce pater æternus volens ædificare fortissimam illam civitatem Ecclesiam, contra quam non prævaleret potè inferi & tenebrarû potestates, unigenitum suum morti tradidit, atque super humeros ejus fundamentalem jecit lapidem, nimirum crucem, ut usque ad consummationem sæculi, quantumvis sæpius furiosis conquassata persecutionum fluctibus, immobilis persisteret.

Secundum nobis enodat Seneca, Deum scilicet tribulatione nō invadere, ut ex ea ingens hautiret gaudium & oblectamentum. *Nullum spectaculum love (dico ego Deo nostro) dignius, quam virum fortè intueri cum adversa fortuna luctantem.* Grata hæc voluptate Deos perfusos fuisse idem asserit, cum conspexissent Catonem in gravissimis tribulationibus immobilem & invictum permanentem: *Non video, inquit, quid habeat Jupiter in terris pulchrius, si convertere animum velit, quàm si spectet Catonem, partibus non semel fractis, tantam nihilominus inter ruinas publicas constantiam servantem.* Et paulo post subjicit: *Ego verò non miror, quod voluptatem capiant dii, cum spectant magnos viros luctantes cum aliqua calamitate.*

Quod quã aptè quadret Deo nostro, & Domino dominantium, si quis curiosus conetur indagare: advertat duo mysteriosa sacræ scripturæ loca, quæ primo intuitu sibi invicem apparent repugnantia. Primus registratus est Psalmo 109. ubi David introducit Patrem cœlestem, Filium alloquentem, eique ob insignem contrâ carnem, mundum & diabolum reportatam per crucem victoriam, justam donantem retributionem: *Dixit*

Domine Domine meo, sede à dextris meis. Joannes tamen asserit, eum in sinu patris recumbere cap. 1. *Unigenitus Dei filius qui est in sinu patris.* Quomodo ergo ego modò quæro, à dextris sessio consistere potest cum concubitu ejus in sinu patris: de cisionem objectæ difficultatis certa eruere possumus historiola. *Quæ hæc est.*

Narrant Atheniensium annales de regina Cænobia, eam unigenitum & legitimum habuisse filium, quem quamvis tenerimè adamaret, uberibus tamen admoventi voluit, manibus pedisque sustentatum, cumque ipsa lac puero necessarium præbuisset, eum ab iis avelli mandabat: & nunquam passa est, ut in sinu suo recumberet. Contigit quod ille pro republicæ defensione militiam secutus, in periculoso prælii discrimine læsus, gravissima domum reversus matri ostentârit vulnera. Quibus visis, Cænobia sinum suum in locum quietis consignavit, dicens: *Nunc quiescas ut filius, quia filius laboris fuisti.*

Haud dissimiliter se pater cœlestis cum filio sese gessit unigenito. Secundum Davidem ipsi, quamvis in omnibus æquali & consubstantiali, à dextris paternus locus, (qui magis imaginarius est, quàm verus; attamen imbecilli nostro concipiendi modo accommodus) assignatus est. Joannes autem tractans nudè non de Verbo, ut Verbo ab æterno à patre producto, sed de Verbo tribulato, & in mundo, tanta peracta ipsius per passionem humilitate, gremium patris ei adjudicat: ac si diceret æternus Pater ad instar Cænobiæ, visis vulneribus, *Quæ sunt plaga hæc in manibus tuis.* O fili antea dextrâ meâ fruebaris, imò & eadem essentiali beatitudine, nihilominus quia hominem Angelorum loca suppleturum, per tot tormenta anxius quæstisti. *Nunc quiescas ut filius, quia filius laboris fuisti.* S. Ambrosius rectè huic accinit conceptui, dicens: *Post injurias acceptas Deus Pater suscipit Filium, & occurrit pietatis insolito, gremio meliori complectitur; quasi nunc charior & suavior filius esset, quia labor præcessit & dolor.* Concludo itaque, Davidem & Joannem optimè inter sese convenire.

Imò de nova atque temporali magis sanè gloriari Verbunt afflictum, flagellatum, crucifixum, &c. filiatione, quàm de æterna sua generatione. Quod cœlestis Pater ingenuè per suum Prophetam Davidem confitetur Psal. 20. *Filius meus es tu: ego hodie genui te.* Hoc enim Pater neutiquàm poterat de æterna filii sui asseverare generatione. Tò namque hodie infinitum post eam indicat effluxisse tempus,

Psal. 20.

Psal. 109.
v. 1.lib.
vi-
Dei

tempus. Ergò de temporali agitur. Verùm, cur nunc pater eum nominet filiũ, non elucescit. Textus subsequens parũ luminis subministrabit ignaris: *Assisterunt reges terræ, & principes convenerunt in unum adversus Dominum, & adversus Christum ejus.* Quia hic satis evidenter innuit scriptura, specialem hanc filiationem, quam nos ambire debemus & ad summum extollere) nullatenus potuisse alio medio, quàm arduã tribulatione adipisci, adque in hunc finem, ut & nos tribulati cogitemus, quod tunc filii Dei efficiamur, cum angustis vexamur. Et hoc rursus S. Ambrosius confirmat: *Tunc, cum propter nos passus est, se filium Dei ostendit, nondum productus est aequali patri.*

Ex modò ante tacta questione nova (ut vereor) exoriri posset difficultas! quoniam non absque solido fundamento quis objiceret; quomodo Christus post passionem recubuerit in sinu Patris, ubi dicit protomartyr S. Stephanus: *Video calos apertos, & Iesum stantem.* Recumbere enim eodem tempore pro eadem persona, & stare simul nullatenus consistere possunt. Hoc aliqua parvula historiã fiet manifestum.

Narratur à veteribus Historiographis, Ephesionem quodam die, quo adversitates & persecutiones summã animi constantia pertulerat, Jovis templum, ibidem sacrificium oblaturum fuisse ingressum, quem videns Jupiter, ei assurrexit, seseque è divino elevans throno, Ephesionem alloquens dixit: *Nunc Ephesio similis diis factus es, ideoque thronus Iovis tibi convenit.* Nimirum ob præclaram (quam suprà concione 3. applicui condonanti receptas injurias) in tribulatione magnanimitatem & constantiam. Haud aliter sese cum Stephano gessit Christus; is enim in paterno requiescens sinu, resplendescente mira ipsius inter lapides & tormenta patientia, ei, tamquàm sibi æquali proprium obtulit locum & thronum. Audite quid in hunc locum sentiat antiquissimus doctor Origenes: *Obdormivit in Domino, id est in sinu patris, in cujus dextra Christus stabat, qui videns eum tribulatum & percussum, ut condignum ei concederet locum, surrexit de sinu, & ad dextram se locavit.* Judicans justam tribulationum mercedem sinum Abraham existere.

At hic rursus urgeri posset instantia nõ contemnenda. Quod, si sese ad dextram patris constituerit, & juxta eum sederit, quomodò id stare valet cum verbis præallegatis Stephani: *Video Iesum stantem.* exemplo vulgari quàm optimè hæc duo inter sese concordari posse, liquidò constabit.

Numquàm annotastis Auditores in comœdiis aut tragœdiis, quod si rara atq; pulchra valde in theatro exhibeatur scena, populum, ut distinctius & melius eam contempletur, confestim assurgere, ac se in pedibus erigere. Idipsum fecit & Christus. Ecce curiosam in terris protomartyr Stephanus representabat comœdiam, quã considerata, variisque insignibus inspectis scenis, in sua persistebat majestate, sedensque permanebat ad dextram patris; verùm ubi tandem exhibita fuit pulcherrima illa scena, in qua Stephanus tribulatus, lapidibus impetitus, mortique proximus, non tantum cuncta constanter perferebat tormenta, sed etiam pro ea incipientibus Deum pro venia & indulgentia exorabat. Mox assurrexit filius, ut divino intuitu tam gratam quasi melius intueretur representationem. Sicque martyr Iesum in hoc præclaro actu stantem vidit, quem sedere Propheta David ad dextram asserit.

Ex his itaque omnibus compertum est & clarum, tribulationes ad Christianum in recta mandato Dei observantia continendum fore omnino necessarias ac utiles, & devium ad bonam vitæ normam reducendum legitimam semitam, in iisque Deum summopere delectari, atque illis æternam constituere mercedem. Unde ait Augustinus: *Si es exceptus à passione flagellorum, exceptus es à numero filiorum.* Et infra: *Si putas te nondum habere tribulationem, nondum capisti esse Christianus, & ubi est vox Apostoli: Omnes, qui pie vivere volunt in Christo Iesu, persecutionem patientur? si ergo non pateris pro Christo ullam tribulationem, vide, necdum capisti in Christo pie vivere.* Ex hac certissima suppositione, quam fuisse satis, & forsitan ad lectoris tedium comprobavimus, infallibiliter est concludendum, hominem Christianum nullo modo posse immixtis tribulationibus obistere, eas aspernari, Deoque obmurmurare; verùm illi earum authori summas gratias esse exhibendas. Quod egregiè ostendit S. Laurentius, in ardenti quiescens craticula, dum clamavit: *Gratias tibi ago Domine Iesu, quia januas tuas ingredi merui.* Qua ratione verò ipse dicat, dum in craticula assatur, sese jam januam celorum esse ingressum, vix capio. Existere enim in terris & in cælis, duo evidenter apparent repugnantia. Quam difficultatem discutere modò differam, alia occasione (favente Deo) illam resumpturus.

Pro hujus doctrinæ (de qua in præsentia differuimus) veritate, cape Diogenis Cynici responsum, qui interrogatus, quod in celebri Atheniensium academi-

Augustin.
in psal. 35.

Academia notabile addidisset documentū, quam profundam edoceri audiisset doctrinam, quid de litteris, quid de politica, quid de status communis regimine perceperisset: Avidē respondit, (suam quoddammodō propalans ignaviam,) *Et si nihil aliud: vel hoc ipsum, quod ad omnem fortunam paratus sum.* O utinam Christiane illustria Ethnici sequereris vestigia! utinam sanam SS. Patrum arripere doctrinam, & intimis cordis tui penetrabilibus tenaciter imprimeres insignem hanc sancti Bernardi sententiam! *Velle, quod Deus vult, hoc est, iam similem esse Deo.* Utinam, inquam, dum affligeris in tui consolationem, divina sancti Augustini oculis mentis tuæ proponeres verba: *Non conqueratur homo, quando in his, quæ innocenter habet, patitur aliquas tribulationes. Quia docetur amare meliora per amaritudinem inferiorum, ne viator tendens ad patriam, stabulum amet pro patria sua.* Et prolixius pungens infirmam hominis in patiēdo stabilitatem, subiungit: *Qui putredinem non habebat, si medicina ipsa nostra ignem medicinalem non respuit, patienter ferre debemus urentem medicum & secantem, id est omnibus tribulationibus nos exercentem, & à peccato sanantem. Planè committamus nos medici manū, non enim errat, ut sanum pro putrescente curet. Novit, quod inspicit, novit vitium, quia ipse novit naturam. Quid*

August. in
Psal. 50.

Augustin.
Psal. 35.

ipse condidit, quid de nostra cupiditate accessit, discernit. Scit se sano homini præceptum dedisse, ne languorem incurreret, dixisse in paradiso, hoc manduca, & hoc non. Non audivit sanus medici præceptum, ut non caderet; audiat vel agrotus, ut surgat.

Eja agedum ergo Christiane, dum temporale quoddam tibi accidit incommodum aut detrimentum, tuæ animæ singulare prospice emolumentum: Si tribulatio inguat, cogita Solem, non ita splendidis suis radiis serenum posse reddere cælum, quin quandoque densis obnubiletur nubibus. Ast, quid verbis tempo sero? imprime tantummodō cordi meo irrefragabilem Psalmistæ eruditionem, qui totaliter affectus, non divinam culpabat pro videntiam, verum suis consideratis delictis, in divinas erumpens laudes dicebat: *Nunc autem repulisti nos, & confundisti nos.* Patientiam tamen in tribulatione adiungit, enumeratis quampluribus malis, ut colligi potest ex versu 11. usque ad 18. *Hæc omnia venerunt supra nos, nec oblitus sumus te: & iniquè non egimus in testamento tuo.* Hoc itaque, dum tribularis, clama, o homo! us cum tribulato antesignano Christo in æternum in Abrahamæ promerearis requiescere finit, quod mihi, & vobis omnibus concedat Pater, Filius, & Spiritus S. Amen.

Psal. 43.
v. 8.

FERIA QUARTA,

Dominicæ quartæ Quadragesimæ.

Mulier, noli flere. Lucæ cap. 7.

Postquam dudum congruam quandam pro hodierno discursu præmeditatus fuisset materiam, tandem in animum induxi, Vobis, o Auditores, clausissime demonstrare, quàm inutiles ac inanes sint plorantium lachrymæ, quibus amara deploratur fluxorum bonorū iactura, atque mundanæ rei deperditio; & præcipuè parentū, qui inordinate temporalem filiorum suorum desent mortē. Verum hoc exordiri incipiens, obmutui, ac obstupefactus hæsi, memor eorum, quæ Concione pro Feria 6. post dominicam tertiam Quadrages. de lachrymarum fructu eminenti, atque admirabili efficacia in medium produxi. Ibi enim ipsam veri-

Quadragesimalis P. H.

tatem in cruce lachrymas sitientem, *Sirio*, easque ab impudica muliere, ad puteum exostulante: *Mulier, da mihi bibere*, introduxi. Hic autem eum illas inhibentem audio: *Mulier, noli flere.* Sancte Ephraim, nonne tu dixisti sermone de Compunctione, *O lachrymarum virtutem! universa caelestes virtutes tuam potestatem admirantur!* At quæ fronte, quæ temeritate ausus es id asserere, ubi vociferantem percipis Christum, *Noli flere?* & quidem ad viduam unica orbatam prole? O crudelis Christe! an forsitan tanti non valet apud desolatam matrem è propriis visceribus progenitus filius, quanti tibi valuit amicus tuus Lazarus? at tamen mortem ejus amarè luxisti, teste dilecto

K k

110

Cap. 11.
v. 36.

tuo discipulo Joanne: *Et lachrymatuſ eſt Ieſus.* Vehemens amor tuus erga mortuum uberrimas extorſit lachrymas: *Ecce, quomodo amabat eum.* Quorſum itaque viduæ imperas, ut lachrymarum fontem obrueret, *Noli flere?* perverſo ſanè illi fuiſſe vidèris exemplo. Tu docuiſti: *Beati qui lugent,* quomodo itaque ruruſſus repeto, nunc ait: *Noli flere?* hæc duo quomodo ſimul in veritate conſiſtant, neutiquam capere potuiſſem, niſi à magno illo ſydere Auguſtino illuſtratuſ fuiſſem. Audite quàm divinè hic magnuſ Doctor illa conwordet, ſermone II. ad fratres: *Beati qui lugent,* ſed ob quem finem, Auguſtine? *De ſuis, aut alienis peccatis.* Quamplurimum ergo diverſæ ſunt Chriſti Domini, & mœſtæ viduæ lachrymæ; diverſæ, quas ipſe mandat & ſuadet, *Beati qui lugent,* ab illis, quæ à vidua effunduntur. Ille namque quadriduani Lazarum, genuinum indurati peccatoris ſymbolum (ut ſuprà vidimus) ſpiritualiter mortuum deſtebat: hæc verò corporalem nati mortem. Verè *Beati, qui lugent* æterna & permanſura deperdita bona: ſtulti, qui temporalia deplorant & peritura. *Inanes,* inquit Laurentiuſ Juſtinianuſ, *ſunt lachryma,* quas damnum vel incommodum extorquet temporale. Unde ſalutarem cunètiſ donans admonitionem, concludit: *Fledum tantummodo eſt, aut pro amiſſo paradiſo, aut pro commiſſo peccato.*

Ad te itaque munde clamat Chriſtuſ, *Noli flere,* dum notabile terrenarum rerum pateris detrimèrum. Ad te parens, noli acerbè deſlere temporalem & corporalem filiorum tuorum mortem, ſed luge æternum & ſpiritualement illorum animæ interitum. Hæc namque mors amariffimis deploranda eſt lachrymis: illa verò ſumma cum patientia, atque animi tranquillitate prætereunda. Illa eomuni cuilibet obtingit fato, hæc perverſa introducit voluntate. Hic erit ſcopuſ, in quem collimabo, conaborque præſenti ratiocinatione evidenter offendere, vanas eſſe ob quæcumque temporalia motiva fuſas lachrymas, ut addiſcant parentes filiorum potiùſ animæ, quàm corporis deplorare mortem, & accuratiùſ animæ, quàm corporis illorum fatagere. Quod antequam exordiar, Spirituſ ſancti adjutricem expoſtulemus oſtipulationem, per ſecuram divæ Mariæ interceſſionem, eam ſalutantes Angelico encomio. Ave gratiâ plena.

Mulier, noli flere.

Doctiſſimuſ Eupideſ olim academicis difficilem ſatis & arduam diſſolvendam propoſuit quaſtionem: videlicet quid pluſ delectamenti & complacentiæ conjugatiſ conferat, ſterilitaſ, vel fecunditaſ, gaudere prole, aut eâ carere. Quam ipſe cum ſeculo ruminaret, tandem ambigüè reſpondet hiſce verbis: *Dubiuſ equidem ſum, neque dijudicare poſſum: utrum meliuſ ſit progignere liberoſ mortalibuſ, aut ſterili vita frui, iſtoſ enim, quibuſ liberi non ſunt, miſeroſ eſſe video; è contra illoſ, qui prole genuerunt, nihilo felicioroſ cerno. Nam ſi mali fuerint, extrema calamitaſ eſt; rurſum, ſi probi evadant, magnum pariunt malum. Affligunt enim genitoreſ, dum, ne quidquam patiantur, moriuntur.* A parte contraria aliquiſ ſtabit, allegabitque maximam & intolerabilem fœminæ mœſtitiã, ignominioſam adferre infœcunditatem; ideoque impatiens ad virum ſuum Jacob prudens Rachael ajebat: *Da mihi liberoſ, alioquin moriar.* Et quiſ inficias ibit, qui proleſ ſæpe ſæpiùſ ſummo parentibuſ ſit ſolamini & adjuvamini, ut patet in Anchiſe, quem piuſ filiuſ Æneã è voracibuſ Trojæ flammis humeriſ ſuiſ eduxit. Sed ruruſſus contra inſurget aliuſ, dicetque, quiſ quoque non novit, quænam miſeriæ, doloreſ atque amaritudineſ animi parentibuſ non adinveniãt ratione filioruſ. Ut manifeſtuſ eſt in Agar, quæ tot ob unum Iſmaëlem perpèſſa eſt calamitateſ. Anatolia, ut commemorant profani Hiſtoriographi, ex falſo rumore intellectu, dilectum ſuum filium Ulyſſem in bello Trojano occubiſſe, ſubitaneo animi mœrore interiit: *Cum falſo nuntio intellexiſſet, Ulyſſem filium apud Trojam occubiſſe, impatientia mœroreſ vitam projecit.* Quapropter optimè inquit Tertullianuſ: *Amara eſt liberorum voluptaſ.* Imò idipſam iplamet eſſentialiſ comprobat Veritaſ: *Beataſ ſterileſ, quæ non genuerunt, & ubera, quæ non lactaverunt.*

Verum quomodo hoc veritati quadrat? quandoquidem Deus Abrahæ Patriarchæ in amplam præſentem in filio unigenito immolando obedientiæ mercedem; copioſam ſeminis & poſteriorum promiſerit multiplicationem, Gen. cap. 22. *Quia feciſti hæc rem, & non peperciſti filio tuo unigenito propter me, benedicam tibi, & multiplicabo ſemen tuum, ſicut ſtellaſ cali, & velut arenam, quæ eſt in littore maris.* Profeſto hæc omnia quàm rectiſſimè ſimul conſiſtunt; quoniam in depravato, ac ſelecto hoc ſæculo obſcæcati parenteſ, tam cæco

atque

Cap. 30.
Verſ. 1.

Verſ. 16.

Verſ. 17.

atq; incondito erga filios suos feruntur amore, ut eos tantummodo in luxu, deliciis, atq; mundanis voluptatibus educare studeant, corporisque curent coñoda, animæ verò vulnera & salutis æternæ negligant nocumenta: sicque & sese & suos æterno devoeant supplicio. De quibus merito possit dici: beati si fuissent steriles, & non genuissent. *Patres, inquit Chrylostomus, qui moderatorem & temperantiam negligunt, liberorum sunt interfectores, imò & illis crudeliores; eò quod ad interitum anima hæc restendat.* Ah parentes discite ex moderno Evangelio vitæ filiorum satagere spiritalis, hanc mortem lugere: discite non corporis, sed animæ foetida deplorare ulcera & periculosa vulnera: Discite vestros in via virtutis enutrire filios, juxta Apostoli monitum: *Educate illos in disciplina & correptione.* Alioquin vobis eveniet, quod comminatur Sapiens nimium conniventibus: *Lacta filium, id est, perмите ei in omnibus inordinatis suis frui delectamentis: Et parere te faciet, ludo cum eo, & contristabit te. Non corrideas illi, non des illi potestatem in juventute.*

Eph. e. 6.
v. 4.

Ecl. e. 30.
v. 9.

Hinc Plutarchus lib. de educandis liberis, maturè inspecta intolerabili parentū in aleadis filiis socordia & supina negligentia, & præcipuè in iis, quæ bonos mores, politica disciplinam & animam concernunt, ad summam eorum confusione & opprobrium, auream adducit sententiam, non ethnico, verum etiam Catholico vito dignam. *Parentes, qui filiis ditandis omnem curam impendunt, eorum autem mores negligunt, similes sunt iis, qui calceorum curam habent, interim pedem parvipendunt. Etenim prius de liberorum virtute, postea de hereditate: prius de animæ, postea de corpore cura habenda.* Hoc ipsum egregiè vobis inculcat potentissimus simul & prudentissimus Monarcha Philippus Macedo. Is namque, cum ipsi uxor Olympia filium peperisset Alexandrum, confestim sedulam curam arripuit, ut in tenella ætate proles probis moribus, ac egregiis animi virtutibus imbueretur. quapropter litteras ad modestissimum sui ævi magistrum Aristotелеm exaravit (filium suum illius tradens disciplinæ) in quibus sic scribit: *Spero, quod eum bonis moribus imbues, ut dignus fiat imperio.*

Quod nec ignoravit Ethnicus Philosophus Pitius, qui interrogatus ab Octavio, quodnam in prima ætate prudentes parentes dilectos edocere debent filios, ingenuè respondit: *Bonos mores & virtutes amare, & vitia fugere.* Sed heu! fateri pudet, quam impiè scelerati in hoc detestando ævo parentes in piam illam impingunt eruditio-

nem! ecce à juventute prolem saltare, choreas ducere, cantare, cytharam & instrumenta musica pulsare, omnemque mundi edoceri curant vanitatem, stultè autumantes, probas honestasque actiones ac virtutes, adventibus discretionis annis per sese proventuras. O imprudentes patres & matres! à tenera ætate solida virtute jacienda est basis. Audite, an id expressè non sultineat Chrylostomus, dum ait: *Malitia processu temporis tantum facit malum, ut postea nulla vinci queat admonitione.* Sed nec ipse solus hoc dicit, at quoque illud Ethnicus confitetur Philosophus Seneca, solius nature ductu infligatus: *Puerorum educationi maximam diligentiam, plurimumque maturam desiderat: facile est enim teneros adhuc animos componere: difficulter rescinduntur vitia, que nobiscum creverunt.* Hinc bene agebat Sadoletus: *Nullus insitui rectè poterit adolescens, qui nequiter fuit educatus puer.* Et ad id admonens patrem & matrem, sedulo adhortatur Ecclesiasticus: *Curva cervicem ejus in juventute, & tunde latera ejus, dum est infans: ne forte induret, & non credat tibi, & erit dolor anime tue.*

Cap. 30.
v. 12.

Plutarchus commemorat Antipatrem, subjugato & in stricto carcere detento Rege Age, in obfides quinquaginta exegisse pueros. Cui viriliter Ephebeorum director respondit: *Se pueros non daturum, rationem propositi subjiciens: Nesi licenter vixissent, fierent indociles paterna disciplina.* Et instanti, atque extremam comminanti ruinam Antipatri, deinde rescripsit: *Si imperas acerbiore morte, facilius moriemur.*

De Lycurgo refertur, quod ipse studens civis, & subditos suos honestis imbueret moribus, bimos enutrierit ejusdem canis catulos: quorum unum domi deliciosis, atque delicatis educabat cibis; alterum autem defatigationi, labori ac venationi assuesfaciebat. Utrumque quodam tempore, præsentè populo, in forum produxit. Hic grato pabulo apposito, ille spinis & vepribus disseminatis, tum leporem in prædam demisit, clangoreque tubæ venaticum canem excitavit. Qui, contemptis spinis, cum velocissimè est insecutus. Alter verò ad solitos cibos sese convertit. Post hoc factum prudenter ad populum disseruit Lycurgus dicens: *An non videtis cives, duos catulos genere similes, ob diversam educationem dissimiles evasisse: & plus momenti habere ad virtutis institutionem, quam naturæ, quæ ab illa corrigitur: quales nascantur filii, nulli in manu est: at ut recta institutione evadant meliores, nostra est potestas. quòd igitur filii*

K k 2 vestri

vestri o parentes! in senectute turpiter exorbent, quod deliciosam, voluptuosam & luxuriosam degant vitam, vobis ipsis imputate, qui eos in iuventute, in deliciis & voluptatibus enutristis. Nec admirari debetis; vos nulla correptione ad meliorem vitam frugem posse deflecti: quoniam difficillimè pessimi a tenera ætate imbuti mores dimittuntur.

Hanc doctrinam minimè ignorabat generosa mulier Blanca Franciæ Regina, quæ ut narrat Toluili in vita Ludovici cap. 3.) filio suo sæpe sapius dicebat: *Mallet O fili! te vitâ privatum, quàm virtute relicto unum peccatum lethale perpetrare.* Sed quàm pauci similes Blanca reperiantur patres & matres! seduli fateor corporis sanitatisque filiorum sunt curatores, animæ verò socordes neglectores. Dum minimum enim natum affligit malum, ad exquisita illicò recurrunt remedia: medicus sine dilatione accersitur; lachrymæ ob illius mortis futuram timorem uberrimè effunduntur, & inaniter dicente Christo, *noli flere.* Anima autem, si ægrotet, vilipenditur, & peccatum cæco amore obfuscatur, & à patre & matre non corripitur, sicque filio ad ulteriora atque majora relaxantur habena scelera.

Ast liceat mihi in hujuscemodi impios parentes insurgere divinis hisce Gregorii Nazianzeni verbis lib. de Virginitate: *Corpus natorum suorum amant, animâ autem contemnunt. Desiderant illos valere in saculo isto, & non curant quid passuri sint in alio. Alii de divitiis filius suis provident, alios honores procurant, nemo filiis suis procurat Deum. Perditionem eorû magno pretio comparant, & salutem eorum, ne dono quidem accipere volunt. Si viderint illos pauperes, tristantur & suspirant, si viderint autem illos peccantes, nemo tristatur. Qui tamè casus summo perè est deplorandus. Ut ingenue confiteatur Augustinus. Oblitus errorû meorum, plorabam Didonem mortuâ, qui se occidit ob amorem Æneæ, cum interea meisum, à te in his morientem Deus meus, vita mea, scicis oculus ferrè miserrimus. Quid enim miserum misero non miserente seipsû, & flente mortè Didonis, quæ flebat amando Æneam, non flendo autem mortem suam, quæ flebat non amando te.*

Vanæ itaque, infructiferae atque inutiles vestrae sunt, o parentes lachrymæ, dum ægritudine filiorum, aut mortè plangitis. *Nolite flere, nisi dum animæ eorum necem intueamini.* Audite, quid ad patrem & matrem clamitet sanctus Chrysostomus: *Cur sumis lachrymas in vanum? mortuus tuus est filius, plorasti? sic revixit: num infirmus fuisti, la-*

chrymatus es? sic sanasti? in Deum peccasti? equidem. Plora ergò & lachrymas funde. Et in hunc dumtaxat finè destinata esse lachrymas, ait paulò post: *Tristitia nobis data est, ut doleamus non de morte aut alia re, sed tantum de peccato. Ibi enim solum utilis est tristitia, cum alibi sit inutilis. Nec enim dolendo possum mortuum suscitare, aut rem amissam revocare, sed tantum gratiam peccato amissam dolendo ac pœnitendo possum recuperare. Hic ergò tantum utilis est dolor.*

Verum comprobamus doctrinam hanc, quantumvis certam & infallibilem è sacra Scriptura. Patriarcha Jacob Gen. c. 37. percepto tristi de charo filio Joseph nuntio, ab ejus fratribus dicentibus de tunica sanguine hædi tincta: *Vide, utrum tunica filii tui sit, an non? quam tuum agnovisset pater, ait: tunica filii mei est, fera pessima comedit eum, bestia devoravit Joseph.* Et illa tantum Jacob commovit planctum atque dolorem, ut eum non absque mysterio specialiter annotet Spiritus sanctus: *Scissique vestibus, indutus est silicio, lugens filium suum multo tempore.* Imò luctus ejus tantus extitit, ut neutiquam aliquam consolationemmitteret: *Congregatis autem cunctis liberis ejus ut lenirent dolorem patris, noluit consolationem accipere, sed ait: descendam ad filium meum lugens in infernum.* Qui mortis patris dolor adeò fuit intensus, ut faceret textus de ipso dicat, postquam intellexisset eum adhuc in vita fore superstitem: *Quasi de gravi somno evigilans, tamen non credebat eis. Illi è contra referebant omnem orationem rei. Cum quæ vidisset plaustra, & universa, quæ miserat, revixit spiritus ejus, & ait: sufficit mihi, si adhuc filius meus Joseph vivit.*

Hunc locum examinaus doctissimus Rupertus, & continuum Jacob perferutans luctum, asseveranter sustinet, eum nullatenus Joseph mortem deplorasse corporalem: sed impiorum & fratricidarum, ut ita dicam, filiorum suorum enorme & nefandum crimen. Etenim qui fieri poterat, ut integra tunica permanente & illæsa, Joseph bestia aliqua devorasset? id enim inconcepibile est, & naturaliter impossibile. Quod implicite & virtualiter satis indicavit Genesis cap. 44. his verbis: *Vos scitis, quòd duos genuerit mihi uxor mea, egressus est unus, & dixistis, bestia devoravit eum: & huc usque non comparet.* Dum itaq; dixit Jacob: *Fera pessima devoravit eum,* per tò feram, pessimè invidiæ intellexit peccatû. Audite præfatum Doctore: *Non ergò senem sefellerunt ejus filii, ostendentes tunicam sanguine hædi tinctam. Tantummodò enim inauditam & insolentem fratrum legebat invidiam.*

Tribus

Chrysof.
hom. 5. ad
populum
Antioch.

Verf. 33.

Verf. 34.

Verf. 35.

Gen. 46.
v. 27, 28.

Verf. 27.

Bib. 1. Cō-
fess. c. 13.

Tribus vicibus amaro Prophetam Davidem oppressum fuisse matore in sacra comperio scriptura 2. Regum cap. 12. ubi narratur quàm insolubiliter psaluerit infirmitatem filii ex Uriæ uxore procreati: *Jejunavit David jejuniis, & ingressus seorsum jacuit supra terram. Venerunt autem seniores domus ejus, cogentes eum, ut surgeret de terra, qui noluit nec comedit cum eis cibum.* Verum, quòd stupendum est, postquam intellexisset illum fato cessisse, omni luctus dissimulato indicio, ad Deo gratiam agendus perrexit: *Cumque mutasset vestem, ingressus est domum Domini, & adoravit.* Idem quoque, ut refertur 2. Regum cap. 13. amarissimè deflevit fraudulentum Absolonis fratricidium, & subitanam Ammonis mortem: *Luxit ergò David filium suum cunctis diebus.* Et tandem irremediabilibus lachrymis perduellis filii Absolonis deploravit interitum. 2. Regum cap. 18. Indefinenter clamitans: *Absolon fili mi, fili mi Absolon! Quis mihi det, ut moriar pro te;* verum in hoc tertio Davidis planctu annotandum occurrit, quòd ipse, mortuo primo, consolationem admiserit, secus in aliis ambobus.

Sed quænam hujus assignari justa potest ratio? Ah pius pater innocentis parvuli corporalem inspiciebat casum, at infestus Animonis, & perduellis Absolonis spiritualem lugebat interitum, quem tanti momenti fore æstimabat prudens David, ut eum perpetuis lachrymis dignum reputaret, lugebat. Ita appositè hunc conceptum stabilit sanctus Ambrosius: *David incestuosum filium suum Ammon fleovit occisum, parricidam Absolon doluit interemptum: innocentem verò filium non adeò putavit esse lugendum, quia illos sibi peruisse pro scelere, hunc pro innocentia credidit esse victurum.* Cui apertè suffragatur Hieronymus: *Iuste fleovit filium parricidam, quia alium parvulum, postquam, ut viveret, impetrare non potuit, quia sciebat eum non peccasse, non fleovit.*

Ex quo execranda cæcorum parentum clarissimè arguitur dementia, qui innocentium natorum felicem amarè deplorant obitum, & horrendam perversorum filiorum animæ vilipendunt mortem. O stulti! ò ignari! *Nolite flere* ob corporalem, cui cuncti obnoxii nascuntur homines, interitum, sed infiniti pretii, & valoris animæ tuorum luge deperditionem. Argue, increpa devios, & exemplo tuo ò pater! ò mater! & salutaribus admonitionibus ad rectam sanæ vitæ redue semitam. Ne permittatis parentes in tenero animorum agro lolium & zizaniam peccatorum radicem jacere.

Difficillime namque ea, quibus à juventute assuefacti sunt pueri, in virili ætate vitia derelinquunt, & abominantur, ut optime annotat Sapiens hisce verbis: *Impius, cum in profundum venerit, contemnit.* Nimirum inquit Lyranus: *Omnem correptionem, poenitentiam, & medicinam.* Quoniam nimirum inveteratus peccator, non tantum intensum peccandi induit habitum, verum etiam consuetudinem contrahit, quæ, ut supra alibi ostendi, quodammodò in naturam commutatur. Quod idem apertè declarat Historia Græca dicens: *Alexandrum potentissimum Regem, orbis que domitorem & in moribus, & in ingenio si non rectè excolantur, quòd sunt facilliora, sed pluribus vitiis obducuntur.* Sedulam itaque ò parentes à juventute probæ filiorum vestrorum educationi curam impendite, castigate eorum errores, corrigite defectus, amputate pullulantes luxuriæ, & libidinis ramulos, dum arbor tenera est, & flexibilis, ne forsitan; ubi in altum excreverit, reseccari possit nequeat. *Non des,* exclamat Sapiens, *illi potestatem, scilicet filio, in juventute.*

Sed heu proh dolor; pudet tantum nefas fateri. Quot, repertiuntur parentes infano erga natos obcæcati amore, qui cognita eorum enormia crimina dissimulant, eaque juvenilibus annis imputant. Quòd, si eos quispiam dementiae, & maxime nocivæ incuriæ arguat: in promptu frivolum habent responsum. Ecce ego unicam dumtaxat habeo prolem, illam mundo educare decrevi, oportet ergo, ut illius technas, dolos, versutias, & mundanorum conversationem experiat, ad choreas ei eundum, ad alacria juvenum properandum est consorti, ad popinas, lupanaria, &c. Ut tandem sciat reprobare malum, & eligere bonum, O stulta responsio! non veremini dementes parentes evidentissimum depravationis in simili libertina conversatione filiorum periculum? an ignoratis, quod, sicut qui tangit picem, inquinetur ab ea, ita, & qui prævum sequitur consortium, certò certius depravabitur.

Sed replicat cæcutiens pater, quòd si filium in austeritate, modestia, temperantia, & castimonia contineam, totaliter reddetur melancholicus, omnes vegetos deperdet spiritus, & ut emortua arbor exsiccabitur; sicque unigenito miser pater

Vers. 16.

2. Reg. c.
13. v. 37.Cap. 18.
v. 33.Ambr. in
obitu Va-
lentiniani.Hieronym.
epist. 25.Prov. verb.
c. 18. v. 3.Plutarch.
in mor.Ecc. c. 30.
v. 11.

orbabor, & unico senectutis meae solatio, atq; sustentaculo destituar. Ah liceat ipsi deliciis, & voluptatibus gaudere, modò ego charo illius perfruar aspectu. O impie pater! sic respondes: nonne melius est, ut temporalem mortis, quod neutiquam evitare potest fatum, subeat, quam aeternam animae damnationem incurrat? Audi, audi, & attente considera id, quod de simili fatuo patre nuncupato Cyrillo Hipponense cive commemorat Augustinus: *Filium unicum habebat, quem superflue diligebat, & supra Deum, idèo superfluo amore inebriatus, illum corrigere negligebat, datus ei potestas faciendi omnia, quae placita essent illi. Attendite quoque parentes, & intelligite, quam amarè damnosam illam deploret demerentiam aureis hisce verbis: O dolosa libertas! o grandis filiorum perditio! o paternus amor mortiferus! ecce filios se dicunt diligere, quos jugulare procurant. Sancto Patris nostri apprimè accinit sanctus Chrysostomus, dicens: Qui verò patres filiorum moderationem negligunt, liberorum sunt interfectores, imò & illis crudeliores, eò quòd ad interitum, & mortem animae hanc restendat, ut supra dixi.*

Boëtius doctissimus scriptor commemorat raturum cujusdam adolescentis nominati Lucretii in fine vitae actum. Is licentiosè, ac summa cum cura in cunctis mundi, juvenutis suae tempore ab imprudenti patre educatus deliciis, atque voluptatibus, & ob enormia contra justum politicum reipublicae regimen commissa scelera ad mortem condemnatus: antequam decreto afficeretur supplicio, à Judice hanc unicam exposulavit gratiam, quatenus ultimum vale patri dicere sibi liceret. Quà concessa, ecce stupendus eventus, ei ad os aulicum pacificum accedenti, torvo vultu demonstrato, rabidis atque furentibus denibus nasum abripuit. Inordinati sui furoris, spectante & audiente populo, allegans rationem, scilicet sese prava, ac libertinà patris educatione ad luctuosum imminenti contumeliosae mortis pervenisse catastrophe. Quod optimè à filiis socordibus, obsecatis, ac incuris parentibus, in animae natorum suorum vigilanti gerenda cura, posse improperari assentit Sapiens: *De patre impie quaruntur filii, quia propter ipsum sunt in opprobrio.*

Et id quoque patet in sancto Augustino, qui sibi de pia matris Monica sollicitudine gloriatur: & è contrà crudelis patris Patritii incuniam damnat, in libris confessionum: *Misisti manum tuam de alto, & eruisi animam meam, cum pro me ploraret*

ad te mater mea, fidelis tua, amplius, quam flene matres corporea funera. De Patre verò ait: Cum interea non satageret Pater meus, qualis crescerem tibi, aut quàm castus essem, dummodò essem discretus, aut discretus potius à cultura tua Deus. Cavete itaque vobis patres, & matres, ne vestris filiis, vel pravo exemplo, vel incuria aeternae fitis ruinae. Sed animosè arripite, non salutarem tantum, verum etiam planè necessariam Apostoli Pauli adhortationem: Educate illos in disciplina, & correptione Domini.

Verum, ut luculentius obsecatis patribus infanæ istius negligentiae appareat gravitas, & cuilibet innotescat, quantum illud peccatum oculis divinis displiceat, consulumus parum sacram Scripturam, solidam omnis Christianae doctrinae basim. Primo Regum cap. 3. nobis refertur, benignum Dominum peccatis summi sacerdotis Heli ad summam iracundiam provocatum, ad eò in eum, totamque ipsius familiam excanduisse, ut animum suum Prophetae Samueli, ad vindictam jam jam capescendam, paratum fore, revelaret: qui numquam misericordià, & lenitate esset mitigandus, aut flectendus. *In die illa suscitabo adversus Heli omnia, quae locutus sum super domum ejus, incipiam, & complebo. Sed quodnam quæso, ò pie, & misericors Deus tam acriter Heli comminaris supplicium: malum supra domum illius tua eloquia est benignitas? Audi, quid subjungat textus: Prædixi ei, quòd judicaturus essem domum ejus (& quòd auribus horrendum) in aeternum. O formidabile scelus! inauditum crimen, quòd ad summum divinam ad vindictam urget justitiam; infinitam compefcit & domat misericordiam! ò Deus: liceat mihi ad te clamare: ubi sunt misericordiæ tuæ antiquae? Ubi dicti tui per Prophetam Isaiam veritas? *In momento indignationis abscondi faciem meam à te, & in misericordia semperpiterna misertus sum tui.* Equid idem toties ingeminare audes, tuam exaltando supra justitiam misericordiam? *Montes commovebantur, & colles contremiscent: misericordia autem mea non recedet à te.* Ubi misericordiæ quasi oblitus, furiosè clamitas, quòd judicaturus sis Heli? Ah! cujus legis prævaricatio tantam commovet bilem? intelligite, & exhorrescite socordes, ac negligentes patres, & matres, Scriptura ait: *Propter iniquitatem,**

ed quòd non verat indignè agere filios suos, & non corripuit eos.

Sed hic locus apertè contradicere videtur alteri registrato ibidem cap. 2. ubi patet Heli, cognitis

August.
serm. 33.
ad fratres.

Eccle. 41.
v. 10.

Lib. 3.
Confess.
F. 11, 12.

Ephes. 6.
v. 4.

1. Reg. 3.
v. 12.

Isai. 54.
v. 8.

Verf. 10.

Verf. 13.
tis

eis enormibus filiorum abominationibus illos arguisse, & paternâ admonitione erudisse. Verba hæc sunt: *Heli autem erat senex valis, & audivit omnia, quæ faciebant filii sui universo Israël: & quomodo dormiebant cum mulieribus, quæ observabant ad ostium tabernaculi. Et dixit eis: quare facitis res huiusmodi, quas ego audio res pessimas ab omni populo. Nolite filii mei, non est enim bona fama, quam ego audio, ut transgredi faciatu populum Domini. Quomodo igitur inconcussa & inviolabilis Veritas dicit: Eo quod non verat indignè agere filios suos, & non corripuerit eos? Potestne Scriptura sacra Scripturæ contrariari? id sanè blasphemum est; quoniam illa ab ipsa Veritate per essentiam Spiritus sancti originem sumit. Facendum aliquid est absconditum sub hisce verbis subtiliter scire mysterium; quod quamplurimi Interpretes explicant, dicentes: Heli nimis tepidè & tardè suos filios, ne eos tristitia afficeret, admonuisse: atque sapitis, imò sapissimè de eorum crimine reddidit certiores, dissimulasse, & increpationem in longum protraxisse: sicque vanam, atque inanem extitisse; radicata namque vitia hominum cordibus difficulter evelluntur. Fundamentum suæ assertionis eruant ex ipsometextu: *Quare facitis res huiusmodi, quas ego audio pessimas ab omni populo. Quod fieri non potuit, nisi ex frequenti & sapitis eos acculationum reiterata admonitione. Et ob hanc summam injuriam, & animarum neglectioem iusta absque misericordia irati Dei iuxta comminationem subsecuta est vindicta, ut narratur cap. 4. duo namque filii Heli, Ophni & Phinees in prælio contra Philistæos miserè occubuerunt. Paterque jam decrepatus, tam lugubri intellectu eorum exitu, exanimis è sede sua in terram corruit. Uxor quoque Phinees in partu interiit. Considerate itaque, & parentes, nimio natorum vestrorum amore obcæcati, quâ ira dignum sit hoc peccatum, quod omnem profusus respuit & avertit medelam, estque alicujus experts expiationis, ut Dominus concludit ibid. cap. 3. Idcirco juravi domui Heli, quod non expietur iniquitas domus ejus vicinis; & muneribus usque in æternum.**

At non abs re erit, imò moderno proposito quam maximè accommodatum, nunc semel inquirere extiale fontem, è quo tam obcæcata hominis profluit infantia? Ah! proh dolor, non nisi ex detestando hoc errore, quod ipse bona caduca permansurus, sæcularia cælestibus, temporalia æternis, corpus animæ, vitam perituram æviter-

ternæ stultissimè præferat. Hinc est, inquit S. Thomas à Villa-Nova, quod misera anima sensualitibus, atque inordinatis appetitus inclinationibus connivens, ad terrena dilabatur, extra Deum vageretur, & omnes ad voluptatibus ac mundanis deliciis fruendum relaxet habenas, atque in iis suam constituat beatitudinem & felicitatem. Sed audite, quàm divinè, & cæci animarum ofores, & dementes corporum dilectores! propriam animam interroget: *Dic ergo mihi, anima mea, responde misera, & edisserere mihi, quidnam causa sit, quod tam libenter per creaturas vagaris, sicutunda guttulas quasdam ab eis, & turbidas emendicās, quæ sitim magis provocant, quàm sedant, & limpidissimum illum fontem perennem omnium bonorum relinquis, in quo solo omnem sitim tuam satiare posses ad plenum? Et ut instantius urgeat, ad particularia descendit bona: *Dic, inquam, O misera? quid desiderare potes, quod non plenè reperitur in Deo? si te delectet sapientia, sapientissimè est: si pulchritudo, speciosissimus est: si potentia, potentissimus est: si gloria, divitiis gloria & divitiis in domo ejus: si voluptas & delectatio, delectationes in dextra ejus usque in finem: si saturitas & abundantia, inebriantur ab ubertate domus ejus, qui possident eum. Et tum acutè suum stringit argumentum, legitimam ex veris & infallibilibus præmissis deducens consequentiam: *Omnium ergo bonorū perennem abyssum miserè scienter relinquis, & creaturarum rivulus anxie insectaris: sponte oblatum fontem contemnis, & cum ingenti labore turbidos tibi put eos fodis? O admirandam stulticiam, stupendamque nimum cœcitatem! quam Dominus detestans per Prophetam Jeremiam clamat: *Obstupescite cali supra hoc, & porta ejus desolamini vehementer: duo enim mala fecit populo meo, me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas. Et exaggerans id cisternas dissipatas, rursus ad pecculiare regreditur: *Verè cisterna dissipata, gloria mundi: cisterna dissipata, voluptas carnis: cisterna dissipata & perforata, est omnium divitiarum jucunda possessio, quia continere non valent aquas. Et si mihi fidem non habes, puta/ne me tibi illudere, experientiam consule. Ad ambitiosam loquitur, & sic ad cetera argumentatur fluxa & terrena hujus mundi bona: *Quanto ardore quassisti dignitatem aliquam: quos pertulisti labores pro illa obtinenda? obtinisti tandem, & obtentam post triduum fastidisti. Quia cisterna dissipata est, & continere non valit aquas. Et omnis vanitatis mundanæ fallaciam cunctorum oculis exhibere desiderans: & mendacem******

Conc. Domin. 19. post Pent.

Jerem. c. 2. v. 13.

studeas

studens iis detrahere felicitatis larvam, subvertit: *Ad modicum sitim tuam refrigerabis, cum optatè potitus fueris voluptate. Sed dissipata cisterna aquas illas voluptatis retinere non valuit. Fluxerunt illa, & juxta cisternam tu sitibundus manes.* Denique divinè concludit S. Doctor: *Et discurre per omnia, & ita verum esse in singulis reperies. Et magna est taliter agentium temeritas: quidni & dicam stultitia.*

Nec miror sanè hæc, quæ ex illa oritur: nimium, quòd Christiani animam suam tam pretioso emptam pignore, adeo leviter floccipendant; corpori verò, ulli dumtaxat vermium escæ, in defesso labore diu noctuque tam diligenter advigilent. Unde, si ipsa angustietur ad mortem usque, & quidem æternam: nulla spiritualis agonizanti adhibetur medela. Si illud autem in minimo affigatur, omne unde quaque quàm celerrimè exquiritur solamen, & remedium; neque infirmus (contempto levi, facili & salutifero animæ antidoto) porum, aut medicinam quantumcumque; amaram respuit, modo pristina; eà mediante perituri corporis, speret restitui sanitati. Quam insaniam denudè & admiratur, & detestatur S. Thomas à Villa Nova disertis hæc verbis: *O si sanandis anima passionibus eam curam adhiberemus, quam curandis corporum agritudinibus adhibemus: quid non sustinet, quid non patitur egrotus pro recuperanda corporis salute? atraces uestiones, horribiles incisiones, amaras potiones, diuturnas in medias facile putat, dum modo concupitam recuperet sanitatem. Sed si anima languor curandus est, quidquid injungitur, durissimum est. Modo vino abstinere non sustinet lubricus: exiguo lucro privari non patitur avarus: ad modicum humiliari non tolerat ambitiosus: floccipenditur anima perpetua vita, & mortalis corporis amittenda salus supra modum diligitur. Audi quoque, quid de hoc dicat te feridè de tanta admonens sæcitate doctissimus Ithodor⁹, ad quemdam suum familiarem scribens: *Valere te magis mente opto, quàm carne: adversa corporis remedia sunt anima. Egritudo carnem vulnerat, mentem sanat.**

Verum, quòdnam hujuscemodi obæcæti salutarem applicabimus collyrium? ego in præsentem transiuntis corporis humani, è cinere ac terra compacti, felicitati è diametro animæ nostræ, ad similitudinem & imaginem Dei creatæ, æternam ac nunquam perituram opponere decrevi beatitudinem: & contra corpus delicias affluens, delicatèque educatum eminentissimam animæ rationalis statuere nobilitatem, atque dignitatem. E quibus

duobus punctis vel tu mundane, si sana mentis sis, facile nobiscum condescendes, & liberè judicabis, & confiteberis infinito intervallo majorem animam in æternum victuram, quàm corpori ad modicum tantum apparenti, & adinstar fumi disparenti, exhibendam fore curam.

Pro æternitate mordicis strenuè, & valde insigniter famosissimus scriptor militat Plinius. Qui appositè ad hoc institutum in campum inducit annulum, quo quondam juxta Poëtarum figmenta usus fuit Promethæus. Hunc, cum summus Deorum Jupiter, cunctos suos per universum mundum revidens captivos, inter cæteros comperisset vento & variis aëris tempestatibus compositum, horribili Caucaaso alligatum, ferreâque; arenâ contractum, misericordiâ commotus, eum pristina libertati restituit. Eo attamen pacto & interventione, ut semper annulum è catena desumptum digito insertum, portaret: quatenus ejusdem intuitu captivitatis præterita, libertatis, tantique à Jove gratis accepti beneficii continuè recordaretur, sicque nullam ingratitude notam incurreret.

Illud fictitium, & fabulosum, quod fictus Deus Jupiter Promethæo exhibuisset obsequium, Poëtarum est figmentum. Sed quid ni illud ad verum Christianæ religionis mihi deducere liceat documentum? totum namque hoc summa cum veritate asserere possum humano generi pium, misericordiâ ac benignitate attractum præstitisse Christum Dominum. Etenim nos omnes è semine & carne protoplastis Adæ descendentes durissimâ miseræ servitutis tenebamur catena, eramusque infernali in æternum alligati Caucaaso, id est, sempiternæ subjecti damnationi. Ast Verbum æternum, secunda in SS. Trinitate persona, cælestis Patris infinita Sapiencia, miseros de cælo contèplans captivos, adinstar alterius Jovis commiseratione attingitur, cujus vi benignus artissimè contractus, vincula dirupit, & assumpta abjecta nostra humanitate, malleo omnipotentis Divinitatis inferni Caucaasum contrivit, cunctisque adoptatam emancipationem donavit, ut evidentissimè attestatur S. Thomas à Villa-Nova: *Ad quid, petit, Conc. de venit Filius Dei in mundum, nisi ut dissolveret a-fœdere pera diaboli? id est, ut omnia, que diabolus per peccatum primorum parentum dissociaverat, reduceret in concordiam; & sicut Apostolus ait pacificaret, sive qua in terra, sive qua in calis sunt, ut Deum, & hominem, Angelum, & hominem, carnem, & spiritum peccato divisos conciliaret.*

Verum

Per. 6.
Dom. 4.
Quadrages.

Pf.
v.

Verum (quod notatu dignum.) non tam facili humano generi, sicut Jupiter Promethæo, Christus subvenit modo; ille namque absque ullo suo damno & incommodo, cum libertate coonestavit: hic verò, quo hominem æternæ eripuerit servituti, illumque æternitatis adscripserit felicitati, modo ex præfato S. Patre percipite: *Optimus mediator* (videlicet Christus) *qui, ut reconciliaret inimicos, de proprio solvit injuriam, & satisfecit offenso, non auro, non argento, sed tormento: sanguine, cruce, morte.* Sed quid ab homine pro tam immenso præstito beneficio in grati animi memosynoa pius exigit Dominus? Ah, ut alter Jupiter, hoc unicum tantum, ut in perpetuam libertatis tuæ remissionem in corde tuo portes annulum, id est, in mente semper habeas æternitatem, ejus ipse verissimum apud omnes æstimatur solum. Sicut enim annulus initio & fine caret, ita similiter & æternitas, & hujus sola consideratione secuta, & infallibilis ad supremam illam beatitudinem, pro qua comparanda duræ unigeniti æterni Patris crucis trabi affixus est filius, tibi sterneretur semita. Quod experientia edoctus Propheta David aperte confitetur de seipso loquens: *Annos æternos in mente habui.* Sed quid ei inde provenit emolumentum? sane sedula suborta est conscientia inquisitio, atque illius perfecta à sordibus peccatorum emundatio: *Et meditatus sum nocte cum corde meo, inquit, & excitabar, scilicet ad veram delictorum meorum contritionem: Et scopebam spiritum meum, id est, ea mediante ablucebam ab omni coinquinamento animam meam.*

Expòstulatur itaque à summa bonitate, scilicet Redemptore & Salvatore nostro, ut cuncta actionum nostrarum tela in rectum, qui æternitatis est, dirigantur beatitudinis scopum. Et cui obsecro, id apparet mirum? quis namque in tantum obsecutus umquam reperietur, qui, maturè perpenſa animæ æternitate, vel ad præmium, vel ad perpetuum condemnandæ supplicium, & diligenter considerata cunctorum terrenorum, quæ, ut aquæ defluunt, & fumus evanescent, & ut liquoris bulla in momento temporis (quod nos quotidiana docet experientia) sæpe sæpius pereunt instabilitate & fallacia, adhuc eò progredietur dementiæ, ut hæc amplectatur, quæ, & invitus quidem derelicturus est: æterna verò gaudia, permanentia cæli bona contemnat, numquam iis privandus? justa bilance ò mundane, trivina hoc negotium, & tepidum judica, seque nequam.

Quare nobis prorsus necessaria est, (ut æterni-
Quadragesimalis P. H.

tatis annulum & beatitudinem adipiscamur) nobilium in stadio ad annulum pro bravio decurrentium, industria & solertia. Hi omnes oculorum intuitum in appensum annulum figunt, nec ad dextram, nec sinistram visum declinant, ne in nimia objectorum diversitate deludatur. Deinde lanceam suam ad illum directè dirigunt, & calcari equo admoto, velociter currunt, sicque rectè eum attingunt, atque victores evadunt, & destinatam palmam reportant. Nos ò Christiani! in hujus vitæ stadio currimus ad acquirendum cælestis beatitudinis bravium, & æternam supernæ gloriæ comparandam mercedem, quam non omnes impetrant; non, quod non currant agendo & operando, sed quia fixè ad propositum, & debitum annulum non colliment, neque operationes suas æternitati consecrent. Quod omninò necessarium fore aurtumat Bern. ut constat è Ser. 150. in quo, paternè clerum ad rectè actus suos dirigendos exhortatur: *Non transeunt opera nostra, ut videntur, sed temporalia quæque veluti æternitatis semina jaciuntur.*

Bern. ser.
150.

Famosissimus sui ævi pictor Xeuxis à quibusdam ejusdem artis peritis interrogatus, quare tanto tempore uni picturæ, atque imagini immoraretur, & tam ingentem curam adhiberet, ut ea juxta cunctas pictoriæ directionis regulas efformaretur? ingeniosè respondit: *Ego diu pingo, quia æternitati pingo.* Hoc laudabile Xeuxis factum nos Christianos apprimè imitari oportet. Operamur enim quàm plurimas actiones, in quibus attendendum est, an eas æternitati, & non tempori dedicemus, ut prudens faciebat Psalmista: *Dico ego, inquit, opera mea regi.* Nimirum æterno Deo, regi regum, & Domino dominantium. Quod si ad æternitatem oculos deflectas: magno studio, rarà industriâ, summa circumspectione, & per consequens in eximia perfectione ea produces. Quod si è contra tempori rapidè decurrenti operaris, illa quàm levissimè, & maximè inconsideratè pertransibis, & defectuosa reperientur. Ad hoc quoque te instigat celeberrimus Poëta Euripides. Hic quodam tempore à suis familiaribus in præsentia non inferioris Poëtæ Alcestis deplorabatur, quod ipse, summo labore per integrum triduum insumpro, tres dumtaxat versus componeret. Quod audiens Euripides, ad Alcestem (qui quoque tantæ ingenii ipsius tarditatis commiserabatur,) se convertit, & dixit: *Scias Alcestes, versus tuos in triduum tantum, meos in æternum duraturos.* Eja itaque socors homo, evigila, maturè age, quod

Psal. 44.
v. 2.

L I agis,

Psal. 76.
v. 6. 7.

me. de
edere
incipium

agis. Fac adinstar Xeuxis: seriam manum operibus tuis admoue, ne leviter ea pertranseas, sed intimè penetra omnes actuscircumstantias, circumspice temporis commoditatem, & contemplare finem, ad quem operaris. & ex ejus rectitudine respice exitum, qui vel ad salutem, vel ad damnationem æternus futurus est. & clama cum Xeuxe: *Ego diu ago, quia æternitati ago.* Clama cum Davide: *Dico ego, opera mea regi.* Dic cum Euripide, opera leviter & negligenter peracta ad momentaneum vix tempus attingent, & in fumum abibunt; ea verò, quæ summa cum attentione, labore, circumspeditione peraguntur, æternitate digna sunt. Ad illud egregiè te adhortatur S. Gregorius, dicens: *Vigilanti cura per cuncta opera intentio nostra ponenda est, ut nihil temporale, quæ agit, afficiat, sed totum se in æternitatis soliditatem figat.* Hoc ergo primum est, quod cæcutientibus Christianis (quod cunctos in genere tangit) tribuo collyrium. Sed præcipuè incuris parentibus. Nimirum, ut sagaciter animæ nostræ intueamur æternitatem, nullo sine claudendam, & corporis corruptibilitatem momento ultimum catastrophe clausurum. Hoc namque si feceritis, qui fieri poterit, ut ed usque insanietis, ut corpus periturum animæ perenniter permansuræ præferatis, & majorem isti, quàm huic curam impendatis. Qui fieri poterit, inquam, ut parentes citius & velocius advolent, atque accurrant ad temporalem, brevique transitoriam corporum filiorum salutem, quàm animæ æternam nullo tempore finendam.

Secundum huic vulneri saluterum antidotum est, animæ nobilitatem, dignitatem, atque eminentiam, corporis verò utilitatem, & abjectionem indefinenter ob oculos ponere. Cujus mirificam utilitatem, ac efficaciam me docuit peritus ille pharmacopola S. Thomas à Villa-Nova, dicens: *O anima! si cognosceres excellentiam & dignitatem tuam, & tam ineffabilem & perpetuam gloriam, & sublimitatem, quam expectas! Sed quid emolumentum obsecro, & Thoma! in eam ex hac redundaret notitia? audi quid subnectat: Quomodo de dignavis deicere te ad amorem, & cupiditatem horum terrenorum lucrorum? quomodo horrescere facere tuam pulchritudinem facio illo luto libidinum? quomodo sumum istum, & ventum inanem bonorum secularium parvipenderes? E quibus verbis clarissimè eruitur, universam omnium majorum, atque errorum fontem, animæ eminentiam, & præstantiæ fore ignorantiam.*

Quam, ut depellamus, hominique demonestremus animæ magnitudinem, operæ pretium est, illius perfectiones, & singulares prerogativas varia mensura metiri. Aquila illa magnarum alarum S. P. N. Aug. pro iusta dignitatis ejus ponderandæ trutina, arripit illum Genesios locum, tractantem de universæ totius mundi machinæ productione: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Ubi notatu dignum occurrit id *Faciamus* in numero plurali. Etenim quandoquidem infinità suâ omnipotentia unico verbo *Fiat* cæteras è nihilo creaverit creaturas: quare consilio quasi into, in solius hominis creatione unum id *Faciamus*, & non dicit *Fiat* homo? an forsitan in hac quidpiam illius potuisset obfistere potestati? minime sanè.

Memini, me hujus loci explicationem non contemnim in *Conc. pro Fer. 2. Dom. 4. Quadr.* attulisse. Verùm ea (qualiscumque sit) relicta, modò dico, universi conditorem sese gessisse adinstar eruditi cujusdam artis pictoriæ magistri, qui in ea tyronibus suis prima promittit jacere delineamenta cujusdam imaginis, rudesque ei subducere colores, verùm ipsius perfectionis complementum sibi reservat. Sic, inquam, permiserat divina prudentia, ut, juxta quorundam Rabinorum opinionem, angelici spiritus in creandis pulcherrimæ totius universi imaginis ac picturæ, in rudioribus delineamentis efformandis, id est, in creandis inferioribus creaturis cum Deo concurrerent. Attamen ubi perventum est ad hominem, parvum mundum, *Microcosmos*, magni mundi indubitatum ultimæ perfectionis complementum, sibi specialiter eum assumpsit producendum, vultque vivificos propriæ imagini ipsemet applicare colores. Quoniam, ut rectè ait S. Augustinus, *Licet humana mens non sit ejus natura, cujus est Deus, imago tamen illius quaronda, & adjuvanda est.* Et ideo ait, *Faciamus*, indicans, animæ creationi prudentissimè totam SSS. Trinitatem incumbere, omniaque quasi tanto operi collaborare divinæ essentiaè attributa, quia ipsa est, inquit Ambrosius, verissima Trinitatis imago.

Hoc subtiliter & ingeniosè probat præfatus S. Doctor. Ille namque ait, una in substantia tribus nobilibus gaudet potentis, videlicet intellectu, memoria, & voluntate. Intellectus denotat Patrem: quia, sicuti per intellectum humanum produci verbum mentis, ita à divino Verbum divinum. Memoria Filium præsentat; quia sicuti illa omnium rerum, quæ à mente concipiuntur,

Conc. D^s,
3. Adv.

Aug. l. 4.
de Trin.
Gen. c. 1.
v. 26.

Græg. l. 11.
in Job.

Iob.
v. 2

Fer.
Dom.
Qua.

Amb. de
dignitate
hominis.

untur, est receptaculum: pariformiter verbum patris omnium creaturarum comprehendit Idæas. *Bern. serm. de Trinit.* *Omnium, inquit, Idæarum divinarum thesaurus, & omnium, quæ creatæ sunt, imago.* Voluntas Spiritus S. significat; quia quemadmodum ab humana voluntate producitur amor: ita à divina patris & filii processit amore Spiritus S. hinc clamat S. Bernardus: *Consideremus fratres in nobis opera Trinitatis, quæ processit consideratio fructuosa est, quoniam quod Dei cognitionem præluet, via veritatis, & impedimentum, ac frantum est, quo ab offensione Dei coercemur.*

Hoc nec latuit Prophetam Job, qui asseverare *Job. cap. 5. v. 24.* non veretur: *Vistans speciem tuam non peccabis.* Id est, ô homo! considera, perpende animæ tuæ pulchritudinem, dignitatem, atq; perfectionem: cogita eam esse vivam sanctissimæ Trinitatis effigiem, *Non peccabis:* quia ab omni deterreberis scelere, ac crimine. Nec mirum: quia illud nobilem animæ imaginem deformem efficit, imò & in brutalem naturam commutat, ut inquit D. Thomas à Villa nova: *Humanitatem exuentes:* scilicet peccatores, *in brutales versi sunt; longa enim peccandi consuetudine ratio in eis depravata, & corrupta, lumine iudicii emisso, sævè totaliter obbruit, & in aliam naturam degeneravit.*

Fer. 6. Dom. 4. Quadrage.

Plinius admirabilem de rege Demetrio commemorat historiam: Is in Rhodanam civitatem mirabiliter stomachatus, eam, quantumvis fortem, & undequaque, ad omnibus quorumcumque hostium insultibus resistendum optime munitam, decrevit vi & armis expugnare. Ob quem finem potenti, & numerofo congregato exercitu, contra eam, quidquid artis militaris esset imaginabile, admovit, quatenus tam difficili expeditioni omnem moram præscinderet. Quapropter eam ærtissimè iussit circumcingi, ut illa methodo omnis annonæ aliunde asportandæ, & recentibus militibus introducendis via occluderetur. Sicque illam tum annona, tum militibus destitutam, ad tantam deduxit necessitatem, ut cives jam maturè de deditone deliberarent. Sed ecce, ubi vires deficientes Rhodanos ab imminente elade eripere non poterant, id stratagemata efficit.

Erat in ea urbe pulcherrima Bacchi imago à peritissimo pictore Protogene tantâ industriâ, ac artificio delineata, ut quemlibet in stuporem raperet. Unde summus ille pictor Apelles, cum eam à Romanis Romam transportatam, & in templo Deæ pacis collocatam, curiosè, & sagaciter

intueretur, in ejus honorificum hisce verbis erupit encomium: *O eximium opus tres mira: summus labor, artificium maximum; sed deest illi gratia.* Nimirum loquens, *Quam si habuisset, procul dubio fuisset immortalis.* Hanc certò certius noverant Rhodani tenerè à rege Demetrio adamari. Quo circa, consilio inito, eam statuerunt civitatis propugnaculis affigere dicentes: *Quis scit, an ob imaginem Demetrius non parcat urbi.* Nec in vanum. Etenim, dum Demetrius longâ pertæsus obsidioe, omne militiæ suæ robur, ad illam vi & impetu expugnandam admoveri mandasset; & jam jam totus ad mœnia conquatienda properaret exercitus: visa hac stupenda effigie, classico furentem militem à pugna revocavit, exclamans: *Siste miles: parcatur urbi, ne pereat imago.* Sicque, ab urbis excidio, ac deletione abstinuit.

Quòd si, ô Christiani, in tanto pretio, in tanta æstimatione, ac veneratione unus Demetrius humanum, mutum, & elingue habuerit simulachrum, quanti nos formosissimam SSS. Trinitatis non æstimabimus animæ nostræ insertam, ac impressam imaginem? & si Demetrius ob pulchritudinem, & artem Protogenis picturæ à civitate Rhodanæ devastatione iratum cohiberit animus: quis quæso adulator ab adulatione, quis fornicator à fornicatione, quis vindicta, quis fur à furto, quis adulter ab adulterio, quis perjurus à perjurio, & ut unico absolvam verbo, quis peccator ab omni non abstinebit peccato, ne pulcherrima hæc divinitatis pereat imago? & quis non imitabitur pulchram illam puellam, de qua referunt Aristoteles l. 1. Physicorum, & Gregorius Nazianzenus quòd ipsa tanta fistulæ sonitus dulcedine delectaretur, ut ab ea vix posset avelli. At casu, cum ludens sese in fonte inspexisset, & è fistulæ inflatione vultus tumorem, & faciei deformitatem proveniente fuisset intuita, illam confestim in frustra confregit, & ab ea per totam vitam abstinuit. Quis inquam hanc non sequetur, & omnem evitabit peccati maculam, ac quodcumque crimen maximo odio habebit: ubi cogitat pestilens hoc venenum totam animæ nostræ pulchritudinem, & candidissimæ Dei imaginis venustatem, omnemque ab ea vivificum colorem profusus auferte, & in alienam quasi naturam convertere. Unde peccator, qui antea homo erat, jam nullatenus homo censei debet.

S. Chryl. curiosè indagat ad hoc propositum, qui sæva animalia, sicuti leo, ursus, crocodilus, lupus, &c. dominio primi hominis à Deo sub-

jecta, illi ante commissum peccatum omnino extiterint mansueta ac obedientia: post verò crudelia & rebellia? & respondet hoc neutiquam mirum fore, tam diu enim ac protoplastes Adam intactam reservavit suam imaginem, bestiarum, & jumentorum, tamquam Dominum suum apprime agnoscebant; at ubi illam fœda detestandi peccati macula conspurcavit, atque obfuscavit, induitque fictitiam alieni larvam, in eum insurrexerunt ut incognitum. Audite præfati S.P. verba: *Adam quàm diu purum servavit vultum, factum ad imaginem Dei, bestia ei, tamquam serva parebant: quando autem vultum fœdavit inobedientia, non cognoscentes Dominum, tamquam alienum eum odio habebant.* Unde ipsi contigit, quod Actæoni contigisse fabulantur Poëtæ. Huic canes venatici ad nutum quemcumque deserviebant: ast ubi à Diana in cervum fuit transfinitatus, illi eum tamquam hostem, & feram naturali suo instinctu sunt insectari, misereque proprium Dominum voracibus dentibus discerperunt, nihil plane ad illotum sedandam rabiem ejus adjuvante clamore, ut attestatur Ovid. l. 3. Meth.

*Actæon ego sum, Dominum cognoscite vestrum,
Primus Helauthestes in tergo vulnera fecit.
Cætera turba coit, confertque in corpore dentes,*

Sic inquam animalia post peccatum Adæ exire nociva, quoniam faciei ejus venustate deperdita, eum minimè pro homine agnovere, sed quasi, ut bestiam reputavere.

Mirum, maximeq; obscurem in sacra Scriptura comperio locum l. 2. Reg. cap. 18. ubi commemoratur Absolonem in vivis adhuc existentem sibi locum eligisse atque extruxisse sepulchralem. Additurque pro hujus facti ratione: Porro Absolon exorerat sibi, cum adhuc viveret titulum, qui est in valle regis: Dixerat enim, non habeo filium, & hoc erit monumentum nominis mei. Vocavitque titulum nomine suo, & vocatur manus Absolon usque in hanc diem. Verùm hoc expressè repugnare videtur alteri scripturæ textui, qui eodem l. c. 17. testatur: *Nati sunt autem Absolon filii tres: & filia una nomine Thamar elegantis formæ.* Nec dici potest, inquit S. Hieronymus, eos ante patris hoc factum, fato cessisse: etenim constat illos post patrem Absolon in prælio à Joab lancea percussum vixisse. Qua itaque veritate audeat, & potest asserere, sese filio carere.

Numquam recolligentes surpem, & ignomi-

niosam Apostoli Petri Christi Domini, ac Salvatoris negationem, atque abjurationem, vos reflexit supra illa verba Petri respondentis pontificis servo interroganti: *Et tu de illis es? homo non sum.* Luc. c. 22. quod si non, modò cum servo mature ruminare & diligenter inquire, quomodo Petrus dicere queat: *Homo non sum?* quandoquidem ipse constaret anima & corpore, duabus hominis essentialibus adæquatis partibus. Hoc subtile questum subtiliter dissolvit S. Chrysologus, qui asseveranter sustinet, peccatorem hominem non esse, sed moraliter, non physice loquendo, eum in bestialem quasi commutatam fore naturam. Unde optime, inquit, Petrus, qui Dominum suum perveraciter denegaverat, ait: *Homo non sum.* Quoniam impii peccatores, juxta sensum jam præallegatum, veri homines nuncupari nequeunt. Bene se hominem negat: quia peccatores homines vocari non possunt. Hinc admonet Christus: *Esote similes hominibus expectantibus Dominum suum, quando revertatur à nuptiis.* Id est similes justis & innocentibus. Alii namque, nimirum peccatores hominis nomine plane sunt indigni: & ut tales satis evidenter excluduntur per *Tò expectantibus hominibus.* Cum bestia non censeatur Dominum à nuptiis revertentem expectare.

Ex hoc modo eclarescit proposita de Absolonis dicto difficultas, *Filium non habeo.* Quandoquidem enim non ignorat et in avum Davidem, patri injuste adherentes filios, regnumque quoque tamquam illius successores, ambientes, extitisse perduelles, & parricidii nefandi quàm maxime reos, eos ut mortuos reputabat, & quasi annihilatos credebatur, dicit Bernardinus: *Filium non habeo sapienter confitetur Absolon, quia, qui cum perduelli patre contumaciter in pium ac benignum avum conspirarant, pro mortuis habentur.* Adeste, adeste nunc, ô stulti & dementes parentes, nimum proli vestræ indulgentes. Mortuusne est tibi filius ô pater? Noli flere. Non mortuus est, sed vivit. Peccavitque in summam bonitatem Deum filius tuus: ita inquit. Jam plora, jam plange, jam lachrymas fundendi tempus advenit; quia morte occubuit miser acerbissimâ, crudelissimâ, maximeq; deploranda. Eja plora pater, & imprimè cordi tuo pro justè impendendis lachrymis auream magni doctoris Augustini sententiam: *Audite me fratres: Christiani sumus, & tamen plerumque si filius cuiuspiam moriatur, plangit illi: si peccet, non plangit. Tunc erat plangendus, tunc pejus mortuus erat, luxuriose vivens, quàm moriendo luxuriâ finiens.* Tunc quando

In Psal. 3.

Verf. 18.

Luc. c. 22.
v. 36.

Verf. 18.

Verf. 27.

Aug.
Qua
nim

Com
Ad

quando ista faciebat in domo tua, ad solum mortuus erat: sed & putebat. Hac dolenda sunt, illa sustinenda. Et denique concludit: *Morvent te viscera corporis Christiane, quando plorus corpus, à quo recessit anima: & non plangis animam, à qua recessit Deus?* Cum nihilominus hæc, non tantum corpore, verum etiam omni materiali recreata longo intervallo sit præstantior atque eminentior, utidem disertè affirmat hisce verbis: *Anima natura nec terra, nec maria, nec sidera, nec sol, nec quidquam aliud, quod tangi, aut his oculis videri potest: non denique, quod à nobis videri non potest, melius est. Imò hæc omnia deteriora esse, quàm est qualibet anima, ratio certè convincit.* Et patri suo rectè accinit fidelissimus filius Thomas à Villa-nova, qui similes patres familias, non tantum filiorum, sed etiam domesticorum suorum curam animæ negligentes, hæresis, & infidelitatis nota aspergit, inmixtis his Apostoli verbis: *Qui suorum maximè domestico- rum curam non habet, hic fidem negat, & infideli est deterior.* Ad quæ ait ipse: *Dices forsitan, quomodo fidem nego, quomodo infideli deterior sum? numquid si familiam negligo, Christianus non sum? aut hæresim profitor, & fidem nego? utique negas non dictus, sed factus. Sicut illi, de quibus idem Apostolus ait: fatentur se nosse Deum, factis autem negant. Nam qui futuram bonorum & malorum retributionem, id est, gloriam, & infernum diffidetur, quomodo Christianus est? numquid non est hic hæreticus, & infideli deterior? & paulò instantius contra hujuscemodi incurios urget: Et tu hæc agis: dum familia tua peccata negligis. Quomodo enim gloriam & infernum credis, si pereuntibus filiis, & famulis tuis non subvenis? si in tanto discrimine constitutis, cum possis, non succurris? utique si crederes, subvenires. Peccant in oculis tuis, & taces: offendunt, & rides: Adulterantur, & pro nihilo ducis. Quomodo igitur futuram poenam de peccatis credis? certè si credis hoc, operibus non credis.*

Quam autem rectè S. Augustinus dicat illam veritatem de animæ supra corpus, omnemque rem materiale excellentia, ratione convinci, luce clarius constat. Etenim quandoquidem in omni contractu emptionis & venditionis, rei venditæ & pretii persoluti requiratur iusta æqualitas: sic etiam in mysterioso illo contractu in sanctissimæ Trinitatis confistorio inito de anima hominis redimenda, iustum requisitum est pretium. Sed quodnam illud fuit? profectò unigeniti cælestis Patris filii sanguis, infanti ac incomprehensibilis

valoris gemma. E quo legitimatè infero consequentiam: Ergo infiniti & incomprehensibilis pretii est hominis anima. Quam evidenter probant SS. Bernardus & Augustinus. Ille enim ait animæ considerans lapsum: *Magna res est anima, qua Christi sanguine redèpta est: gravis anima casus, qui non nisi cruce Christi potuit reparari.* Hic verò: *Redempta est vita tua de corruptione. Iam securus esto: initus est bonæ fidei contractus, nemo salvis redemptorem, nemo circumvenit, nemo premit. Egit hic commercium, jam solvit pretium, sanguinem inquam fudit unicus filius Dei pro nobis. Et inde concludit: O anima erige te, tanti valoris. Ipsa itaque mortua maximè lugenda est, inquit Augustinus, non corpus periturum. Non est impossibile, vel incongruum, quod suggero, ut sic luceanus extintam animam nostram, quomodo alienam carnem mortuam plangimus. Si uxor, aut filius, aut maritus mortui fuerint, inter se collidunt homines, capillos detrahendo, tundunt pectora, & in luctu, & in poenitentia non parvo tempore perseverant. Ex quo nos ad deplorandam animam spirituali vita orbatam urget hisce verbis: *Rogo vos fratres charissimi, exhibeamus nos animam nostram, quod ipsi exhibent carni alienæ. Et hoc videte fratres, quàm malum sit, ut lugeamus, quod non possumus suscitare. Carnem, quam non possumus suscitare, plangimus, & animam nostram mortuam non plangimus, quam possumus per poenitentiam ad statum pristinum revocare. Et tantam admirans hominum dementiam, progreditur: Sed quod nobis peius est, corpus mortuum plangimus, quod amamus: animam verò mortuam, quam non amamus, nec plangimus, nec dolemus. A qua infania, ut cuncti abstineamus, efficaciter exhortatur: Et ideo mutatâ vice incipiamus plus dominum amare, quàm servum. Id est, plus factorem corporis, quàm corpus: plus Dominam, quàm ancillam, id est, plus animam ad imaginem Dei factam, quàm carnem de limo terra formatam. Ut cum in die ultimo caro nostra putrescere, & à vermibus devorari cæperit in sepulchro, anima nostra in Abrahæ gremio ab omnibus Angelis elevetur. Et in die iudicii recepto per resurrectionem corpore, audire mereatur: rege serve bone, & fidelis, intra in gaudium Domini tui.**

Ah! utinam divinus D. Augustini hanc doctrinam doctissimus audivisset, vel legisset Philosophus Seneca, aut fidei nostræ lumine illustratus profundum illud animæ nostræ immortalitatis, & simul infiniti præmi illi destinati agnovisset mysterium!

Bern. Epist. 54.

August. in Psal. 102.

August. serm. 41. de SS.

Aug. l. de Quant. anim. c. 34.

Cont. 5. de Adv.

sterium? ferventiori sanè, majorique animi zelo in execrabilem cecutientium hominum insurrexisset infamiam, & indignum rationali creaturâ delictum, quam quondam fecit Epist. 71. *Multis videmur quandoque majora promittere, quam recipit humana conditio. Non immeritò: ad corpus enim respiciunt. Revertantur ad animam, hominem Deo metiantur.* Pulchra sanè pro ethnico doctrina. Et nè quispiam eum parumper exorbitasse suspiceret, audite quam rectè ipsi concinat Eusebius dicens: *Tam copioso munere ipsa redemptio agit, ut homo Deum valere videatur.*

Sen. epist.
71.

Euseb.
hom. 6. de
Pascha.

Hac, hæc vel sola consideratione confundi deberes parens, dum, ut inquit Gregorius Nazianzenus, filio tuo summa cura de divitiis, & honoribus providere satagis, ejus tamen animæ prospicere, & ab ineunte arate illum rectam Christianæ vitæ normam edocere socorditer negligis, contumaciter contemnis, mordaciter aspernaris. Perlege precor attentè, & maturè pondera Senecæ verba, & tu ipsemet judicabis tunc maximè lugendum, plangendum, lachrymas fundendas, dum anima imago Dei, cujus dignitas infinita est, deperdita est. nondum corpus communem sortem passum est. Quoniam animæ salus illius prosperitati mille, imò infinitis parafangis præferenda est, ut satis fuscè in præsentî discursu demonstravimus, & Evangelista Matthæus comprobat: *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur: anima autem sua detrimentum patiatur?* imiteret itaque anima Christiana naturalem pravi animalculi nomine Mustelæ insinectum, & ab ea adiscat rectum rationis sequi ductum. De hac peritissimi referunt naturalistæ, eam talis esse naturæ, ut omnem sorditiem mirabiliter abominetur. Undè venatores hujus prædæ inhiantes, à tergo, & à facie eam insectantes in via sordes opponunt, quas cernens Mustela in fæga gradum silit, & quantumvis vitam celeris cursu posset confervare: artamen ab iis deterrita, neci potius se tradit, quam fœtori. Hinc ejus naturæ hoc adscribitur elogium, *Malo mori, quam fœdari.* Sic inquam homo pro anima, instinctu rationis inductus, sordes evitare debet peccati, & quantumvis appetitus inordinatus, sensualitas, & illicita contra exurgant desideria, clamare ad instar mustelæ: *Malo mori, quam fœdari.* Nè scilicet animæ suæ detrimentum pa-

Matth. c.
6. v. 26.

tiatur, & sordes sibi contrahat peccatorum.

Verum, priusquam finem huic discursui imponam: non me piget cum quam plurimis curiosis ingenis inquirere, cur Christus mortem filiorum corporalem potius cuidam matri, quam patri non esse deplorandam inculcarit? *Mulier noli flere.* Pro discutienda hujus quæstionis solidatione, in memoriam revocanda est politicorum quædam quæstio instituta Senecæ tempore. Nimirum, quis duorum parentum, pater, aut mater filium magis corrumpat, pravis moribus indulgeat, & quis licentius ipsius disordinatis appetitibus, atque desideris conniveat, quis rectæ educationi prolis pater, vel mater perniciosius officiat. Vultis intelligere veram sententiam parentes: eam à Seneca, tamquam à toto peritissimo cætu supremo instituto iudice, accipite. Is (quamvis fateretur in utroque præfatam repetiti dementiam) adductis quam plurimis filiorum, ob parentum stultam, & nimiam conniventiam ad perpetuam ruinam deductorum, exemplis, tandem in hæc verba prorupit: *Non vides, quam aliter patres, aliter matres filios indulgeant? illi excitari jubent liberos ad obeunda munia maturè; & matres fovere in sinu, continere in umbra volunt, numquam flere, numquam tristari, numquam laborare.* Eis namque abundè sufficit, ut stolido modo quieret & voluptuosè vitam suam transigant.

Sen. lib. de
Prov. c. 2.

At nè forsitan matres ab illa sententia resistent, & appellent, utpote à cæco Ethnico pronuntiatæ; deducamus eas ad infallibile Spiritus Sancti iudicium: quo iudice veraciorem, magisque ab exceptione personarum alienum compere impossibile est. Ipse volens infanientium parentum detestandam in prole rectè educanda incuriam corrigere, matrem cuidam avi nomine Struthioni comparat per Prophetam Jeremiam: *Filia populi mei quasi struthio in deserto.* Et quæ mysteriosa sane hæc est assimilatio? quænam quæso sympathia, quænam æqualitas inter hæc & mulierem? illam erunt subtiliter naturalistæ ex indita huic avi natura, variisque ipsius proprietatibus. Quarum prima est, quod ipsa (ut annotat S. Gregorius super hæc verba Job: *Penna struthionis similis est pennis herodii & accipitris.*) Alas suas ad volatum sese præparans expandat, & dilatoe, quamquam se numquam altè in aërem elevet. *Alas suas quasi ad volatum erigit, sed numquam se à terra volando in aërem*

Threnor.
c. 4. v. 3.

Job. c. 39.
v. 1.

serem suspendit, ita ut alas ipsi dumtaxat deser-
viant ad ornamentum, minimè verò ad volatum.
Similes planè sunt matres. Ipsæ namque, dum
vitia natorum intuentur, prima fronte amplè vi-
dentur plumas, & alas correptionis expandere, in
altum quasi jamjam eos severè castigaturas appa-
rent sese extollere: ast, si lugentem, tristem, &
desolatam filium comperiant, alas molestè di-
mittunt, & rursus contrahunt, & à volatu, à re-
prehensione, & punitione abstinere, atque minas
in dulcia, & placencia verba commutant, ut hila-
rem illius vultum aspiciant. Verè itaque dicitur:
Filia populi mei quasi struthio.

Hujus avis secunda proprietas est, quam tangit
Propheta Job cap 39. vers. 13. nempe quòd ipsa in
fovendis ovis sit negligentissima, in d ea crudeli-
ter deserat, nullius æstimans periculum, quòd for-
sitàn à quadam deserti bestia conculeabuntur. *De-
relinquit*, inquit, *ova sua in terra, obliviscitur,*
quòd pes conculet ea, aut bestia agri conterat. In-
super jam exclusos pullos ipsa considerare euhbet
sylvestri & voraci animali expositos in nido relin-
quit: *Duratur ad filios suos quasi non sint.* Haud
aliter stultæ, & obcæcata matres nimio amore
alligatæ, filios suos turpiter deserunt, quando iis
omnem luxum, omnem voluptatem permit-
tunt: nec curant, quòd indes cum pravo conver-
sentur consortio: nec verentur morum corrup-
tionem, nec imminentem quidquam æstimant
animæ ruinam; sed illis satis est, dummodo de-
licis & mundi illecebris perfruantur. Sicque stru-
thionis iis quàm optimè quadrat proprietas, &
verè appropriatur: *Duratur ad filios suos quasi
non sint.* Quia ipsæ crudelissimè, non se tantum,
sed & illos diabolo vendunt, æternæque morti
exponunt, ac flammigeris inferni devotent tor-
mentis.

Tandem hac quoque, juxta Plinium, gaudet
proprietas, quòd illius stomachus tam calidæ sit
naturæ, ut quamcumque substantiam etiam du-
rissimæ digestionis digerat. *Struthio ita calida
natura est, quòd ferrum consumat & digerat.* Ta-
les quoque sunt matres, quæ promiscuè coram pa-
tre filiorum regunt peccata, ne forsitan ab eo acri-
ter increpentur, & quæ in se gravia sunt, levia

æstimant, & speciosa juvenilis ætatis larva pal-
liant, & ea quasi virtutis & generosi animi habitu
induant. Etenim, si filius meretricis visitet, lu-
panaria frequenter, id tantum ea ratione fieri re-
spondent, ut ipsi jam nubilem ætatem ingressi,
sciant, quomodo puellæ ad honestum connubium
sint alliciendæ. Si popinas plusquam Ecclesiæ
ingrediantur, nec id quidquam est æstimandum.
Hoc namque omnino necessarium est, ut jam ad-
ulti, vino utcumque assueti, in communi confor-
tio strenuè in vinea Bacchi queant laborare. Si ho-
micidæ existant, generosi habeantur. Si prodigi,
liberales nuncupantur. Verum si vulnere aliquo
laborent, si parva febricula opprimantur, in altum
extollitur periculum, mors timetur, medicus ac-
cessitur, omnisque pro sanitate recuperanda ac-
curata adhibetur sine mōra medela. Sicque, in-
quam, matres *obdurantur ad filios, quasi non sine
sui.* Et hæc est ratio, quare Christus curam ani-
mæ filiorum ante omnia exhibendam potius in-
culcet matri, quàm patri, quia ipsa ordinariè ipsis
nimium iadulget.

Quod vitium quàm Deo displiceat, quàm cæ-
cum sit, quàm à recta ratione alienum, quàm Deo
injuriousum, ad cujus imaginem efformata hæc
nobilis, & cæteris præminens creatura anima,
quandoquidem abundè ex me audieritis, finio,
exhortans vos in visceribus Jesu Christi, ut curam
singularem natorum animæ habeatis sempiternæ
salutis. Rogo, ut lachrymis parcatur, dum divi-
na voluntas de ipsorum periculo disponit corpo-
re: & illas fundatis affluenter, dum eos perversa
sua voluntate sibi spiritualemente intulisse mortem a-
nimæ adverteritis. Vos obtestor, ut illos à tenetis
annis christianè educetis, christianisque & probis
motibus imbuatis, ut tandem in vestræ sollicitu-
dinis, & parentalis affectus præmium, æternâ
cum iis gaudere possitis beatitudine, quàm mihi,
& vobis omnibus largiatur benignus & pius
Dominus, Pater, Filius, & Spiritus
sanctus, Amen.

F E R I A S E X T A,

Dominicæ quartæ Quadragesimæ.

Miserunt ergo sorores ejus ad eum, dicentes: ecce, quem amas, infirmatur. Joan. cap. 11.

CUM attentâ mente, tum in diversorum regnorum annalibus, tum in fabulantibus, & varia ingeniosè cõfingentibus Poëtis, tum veridicis Historiographis, utcumque perlegi memorabilia amici erga amicum signa, atque indicia; fateor me attonitum stetitisse, dum reperi in Paulo Aregio vana, ac superstitiosa Romanorum amoris testimonia. Hi, ut ipse refert, amoris tenaces, charitati sedulò advigilantes, etiâ suo obsequio mortuos comitabantur. Quapropter (quanvis stultè) lex condita apud eos erat, ut funerale ejuscumq; bustum, corpusque eidem impositum proximior consanguine? aspergeret. Verùm quo liquore? an forsitan aquâ? an lachrymis? non, sed sanguinem illius desiderabat detestanda lex. Quocirca ipsi à sacerdote aperiiebatur vena, ut ex ea supra bustum, & corpus amici abundanter sanguis efflueret. Audite citati Authoris verba: *Veniebat sacerdos, & proximioris consanguinei venam aperiabat, cujus sanguine corpus aspergebatur.* Sed in quem quæso finem? jam dixi, ut adhuc vivus erga mortuos amicos suum testarentur amorem. Stulta namq; gentilitas, superstitiosa & insana hæc ceremoniâ firmissimè credebatur, sanguinem illum à sacerdote extractum defunctis opitulari, ejusq; virtute ac efficacia, illos ad campos Elysiõs deduci, perenni præmio fruituros. Ideoq; subnectit: *Arbitrantes hoc modo animas ad campos Elysiõs avolare.*

Fateor, nudum hoc est, & inane deliramentum: sed si illud ad sanam & catholicam reducere liceat veritatem, eunctis Christianis insignem donat instructionem, atq; desiderabilem admonitionem. Nimirum, ut sicuti ipsi mortuorum memores in præclarum amoris adhuc vivifici existentis testimonium, eorum corpus sanguine irrorabant, ac madefaciebant, ita & nos Christiani fidelium defunctorum nostrorum non obliti amoris, animas eorum in evidentissimum illius indicium, sanguine aspergamus. At cujus? sanè non hædi, bovis,

capræ, aut ejuscumque alterius animalis, sed illius, quem nobis sancta imperat adhibendum mater Ecclesia. Hæc prudens directrix desiderans, ut animæ fidelium, vera Christi nostri membra, ob restantem aliquam pœnæ reatus facem in purgatorio à divina justitia detentæ, ad campos evehantur Elysiõs, æternamque adipiscantur beatitudinem, sacerdoti mandat, ut in altari in incrementum Missæ sacrificio vena aperiatur proximioris fratris nostri, id est, ut offerat pretiosum ipsius infiniti sanè valoris sanguinem pro miseris animabus, voracibus ignis flammis miserimè eruciatis. Non stultè, ut gentilitas, sed veraciter, & catholicè credens, eas illius virtute, ac potentia à tantis miseris ereptas, ad cœlestem avolare gloriam.

Expressum talis animæ mortuus Lazarus, de quo hodiernum ratiocinatur Evangelium, est symbolum. Animæ namque post corporis separationem mundo sunt mortuæ, & nullam profus spiritualis vitæ exercere queunt actionem; pedes & manus illarum ad instar Lazari sunt alligati, quia ad nullum confugere vident asyllum, nullumque pœnis suis arripere solatium. Sicque anima purganda potest clamare cum Davide: *Infixa sum in limo profundi, & non est substantia.* Oculos hujusmodi homines obvelatos habent, quoniam lucem aspicere nequeunt æternam. Mitunt ad nos sorores, id est, lachrymas, singultus, preces, & lamentabiles voces, ut miseris omni planè auxilio destitutis opitemur, ac piè subveniam? Iterant, reiterant lachrymabiles clamores, & ad nos vociferantur cum Propheta Job: *Miseremini mei, miseremini mei, sustinem vos amici mei, quia manus domini tetigit me.* Et ad hæc lamenta, cujus animus non commovebitur? ad miseros hos clamores quod cor tam obduratum, quod non emollescet? ô pater, ecce filius tuus defunctus, quem tantum amas, infirmatur: ô mater, filia, quam tenerè diligis, infirmatur: ô filii, pater, quem tanto amore prosequeris, infirmatur: ô filia! mater infirmatur: ô fra-

Psal. 68.
v. 3.

Iob. c. 19.
v. 21.

Œ frater! Œ for infirmatur: fideles! frater noster infirmatur, fidelis anima, verum corporis nostri membrum. Non laborat cibi penuria, non ardet calidâ, & vehementi feбри, non opprimitur læthargo, non obruitur paralyſi, aut quacumque aliâ corporis infirmitate, Œ ardet in crudelibus flammis, comburitur, & non conſumitur, atque intolerabili ignis æſtu vehementiſſimè torquetur. Eja itaque accurrite cuncti, ad ſuffragandum miſeræ, ut demonſtreſtis adhuc ſuperſtitem in corde veſtro erga mortuos conſiſtere amorem. Currite velociter, accelerate, & aperite per ſacerdotem Chriſti Domini noſtri venam, ut in defunctorum ſolatum pretioſus ejus eſſuat ſanguis, id eſt, jubete pro iis incrementum miſſæ offerri holocauſtum. Hoc, hoc enim inter cætera remedia, illis opitulandi eſt efficaciſſimum, quod in hodierno diſcurſu breviter & manifeſtè conabimur oſtendere. Quod, ut rectè aſſequamur, imploremus unanimiter per Deiparæ Mariæ Virginis interceſſionem Spiritus ſancti gratiam dicentes, Ave gratia plena.

Miſerunt ergo ſorores ejus ad eum dicentes: Domine, ecce quem amas infirmatur.

Nolo præſenti diſcurſui longam de vera, & reali purgatorii exiſtentia immiſcere quæſtionem (cum illud magis controverſiſtam, quàm concionatorem ſapiat) quapropter illam controverſiam tacitè præteribo, ut tempori parcam. Et meritò ſanè: quoniam veritas hæc clariffimè tum ex ſſ. PP. tum è ſacta Scriptura conſtat, Auguſtinus ait: *Eſt quidam vivendi modus, nec tam bonus, ut non requiratur iſta poſt mortem, nec tam malus, ut eis non proſint iſta poſt mortem.* Ex quo ſancti Auguſtini dicto rectiſſimè inferitur: ergo aliqua animæ ita ex hac vita decedunt, ut contractam aliquam peccatorum venialium maculam, aut mortalium reatus pœnam & ſecum ad aliam conferant. Sicque ad illum perſolvendum ſubjectæ ſunt & in tertio quodam loco à cælo inferno diſtincto (quem nos purgatorium appellamus) purificandæ detinentur: hoc ipſum manifeſtè atreſtatur Spiritus ſanctus, qui lib. 2. Machabæorum loquens de mortuis adjuvandis, ut illæ quam ſcitiffimè æterna perſeui queant quiete, ait: *Sancta & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis ſolvantur.* Ergo quædam animæ, ut divina gaudeant viſione, nondum ſufficienter à ſæce criminum, & culparum repertiuntur

Quadrageſimale P. H.

mundatæ. Quod ſi quiſpiam cum hæreticis librum hunc à numero canonicorum expungat, accipiat efficacem prædictæ veritatis probam ex ſancto Matthæo Evangelifta cap. 12. ubi ait: *aliquid reperti peccatum, quod non remittit nec in hoc ſæculo, neque in futuro.* Ex quo non minùs evidentè deducitur hæc conſequentia: ergo in futuro ſæculo quædam remiſſibilia. Et per conſequens peccata ſunt animæ, à corpore jam diſſolutæ, quandoque ſuperest aliquod quoad reatum pœnæ remittendum & expiandum. Frivolè enim, & ridiculoſè aliàs adferretur tò *nequè in futuro.* Ergo quædam poſt mortem reſtaar, quæ nec æternis flammarum torquentur ſuppliciis, nullum namque damnatis dimittitur peccatum, nec iis, qui ſempiternâ gaudent gloriâ, quia in ea nullum ſuperest remittendum.

Idem erga defunctos officium approbavere ipſimet gentiles, ut commemorat Plutarchus. Præter namque Platenſium ſolemnia devovit vota Jovi, & Mercurio in ſolatum mortuorum pro Græcia, & patria occiſorum effundendi ſcyphum repletum vino. Ad cujus effuſionem hæc intonabantur verba: *Propinamus viris pro patria, & libertate Græcia paſſis.* Qua ceteronia ſibi firmiter cæca imprimebat gentilitas, mortuos illos ab exilio eximi, & ad campos Eliſios deduci. Ergo & Ethnici indubitatè tenebant, poſt mortem quandoque aliquod permanere demeritum, per meritorias viventium actiones diluendum. Nolo quoque hîc ad longum intolerabilem animarum, quæ in purgatorio purgantur, tormentorum exaggerare gravitatem, & acerbicatem. Hoc ſolum dixiſſe ſufficiat, quòd ignis purgans ad tempus, idem ſit, quòd ignis in æternum crucians. Ita ſentit ſanctus Auguſt. *Eodem igne purgatur electus, & cruciatur damnatus.* Ex quo elicit pœnarum iſtarum feritatem, & incomprehenſibilitatem: *Ignis illo durior eſt, quàm quidquid poteſt in hoc ſæculo videri, aut cogitari, aut ſentiri.* Et in Pſalmum 37. hæc tormenta ruruſ extollit, dicens: *Pœna Chriſti (de quibus ipſemet aſſerit per Prophetam Davidem: pœna inferni circumdederunt me) & omnium aliorum martyrum pœnarum, cæterarumq; perſonarum, & creaturarum nihil ſunt reſpectu pœnæ purgatorii.* Et ne forſitan quiſpiam harum immanitatem in temporis diuturnitatem, quo animæ quædam torquentur, conjiciat, ſuperaddit Cyrilus Alexandrinus: *Mallet quilibet viventium uſq; ad finem mundi omnibus ſimul excruciaci pœnis, quas omnes homines ab Adam huc uſq; tolerarunt,*

Ma

quàm

Verſ. 32.

Aug. ſerm. 41. de ſſ.

Verſ. 46.

al. 68.

3.

b. c. 19.

21.

quam uno die in purgatorio morari. Unde ad nos lachrymabili voce incessanter miseræ animæ exclamant: Videte, si est dolor, sicut dolor meus. Prætermisissimæ itaque hæcæ motivis, illud dumtaxat arripiam, quod in præmio discursus mei pollicitus sum, nimirum demonstrare efficacissimam incurrenti missæ Sacrificii pro iis subveniendis virtutem.

Quod, ut aggrediar, operæ pretium est in mentem revocare subtilissimam naturalistarum de quadam leonis proprietate animadversionem. Sult in epi hi, illum talis esse naturæ, ut famelicus tam tenaciter, ac obstinatè arreptam prædã unguibus detineat, ut nullo rumore, nullis minis, nullã prorsus vi ab ea queat avelli, aut diverti. Casu quo tamen contingeret quemdam ejus catulum repagulo inclusum asservari, unicum remedium ipsi prædã eripiendi est, illum virgunculã aliquã ferreã acriter percutere, ut aërem horribili ob similem percussione rugitu compleat, terramque quasi tremere faciat. Hoc namque audito, pater & mater in prædã famelicæ præparantes fauces ea derelictã, confestim accurrunt, catulo suo suppetias latari.

Ah! nonne jure meritò possimus asserere divinam vindicativam justitiam ferocissimum fore leonem, à cujus voracibus dentibus instanter rogitabatur liberari Propheta David: *Domine salvum me fac ex omnibus persequentibus me, & libera me, ne quando rapiat, ut leo animam meam, dum non est, qui redimat, neque, qui salvum faciat?* Ipsa enim, dum misericordiæ prædominatur, prædãque quandã arripuit, eam faciliè non dimittit. In hujus fauces misera incidit hominis anima, & in purgatorii igne tenaciter detinetur. Ast quid remedium, ut illa ex ejus unguibus eripiatur? ecce præsto est leonis catulus, unigenitus Patris cælestis. Filius Christus Jesus, de quo dicitur Apoc. cap. 5. *Vicis leo de tribu Juda.* His verè sub sacramentalibus panis, & vini speciebus asservatur quasi incarceratus. Hunc sacerdos monet, & concitat catulum, dum illius corpus pro miseris & afflictis purgatorii animabus æterno offert patri. Hicque horrendo rugitu totam replet supernam curiam, clamans non adinstar vindicativi sanguinis Abelis, justitiam, sed divinam provocans misericordiam. Ad quem efficacem clamorem velociter accurrunt pater, prædãque justitiæ adimit, & misericordiæ incolumem reddit, atque per sanctos Angelos animas è pœnis ad cælestem deduci imperat requiem. Justitia namque virtuti hujus sa-

crificii minimè obsistere potest. *Mysticis enim istis, inquit Gregorius, & sursum ferentibus sacris Deus colitur, quibus nec majus quidpiam, nec excellentius habetur, cum Sacramentum istud sursum ferens dicatur.*

Unde benignum Christum, dum pretiosus sanguis ejus in ara crucis effusus, in missæ sacrificio à sacerdote immolatur, sese gerere autumo cum divina justitia adinstar Quinti Metelli Junioris cum Imperatore Octaviano. Is jam devicto in sanguinolento certamine ab Octaviano Marco Antonio, inter cætera mancipia, atque captivos, proprium quoque patrem, catenis ferreæ graviter onustum cernens in triumphum deduci (post, tamquam Cæsari refractarium & rebellem infami morte afficiendum) copiosas plebis turmas vias undique implentes vi, & armis perumpens, ad Octavianum veloci gradu perrexit, & ad pedes ejus sese posternens illum hæc verbis (ut narrat Plutarchus) pro patris rei incolumitate, & libertate est allocutus: *Hic Imperator tuus hostis, quia in te Dominum suum ensẽ strinxit, mortem pro meritis est, at ego sum præmio dignus, qui tibi inser-vivi (ipse namque Cæsareæ parti adhæserat) pro patria, tuique salutem contra Marcum Antonium impavidè dimicans. Igitur impero, ut pro illo munere, quod mihi debes, hunc mihi incolumem reddas.* Quo deprecandi insolito modo Cæsar obstupescens, ejus petitioni annuit, reumque misericorditè absolvit.

Haud dissimiliter inquam, Christus in missa oblati, justitiam divinam accedit, eamque pro mancipiis fratribus suis animabus in crudelibus purgatorii flammis detentis, liberandis interpellat, imò & ipsi imperat. *O justitia! fateor clamat, hæc adhuc parumper reæ sunt, nec totale merentur misericordiam; verum ego modo in præmium sanguinis mei, quem quondam in infami crucis trabe effudi, & qui hic à sacerdote iis applicatur, tibi impero, ut has mihi incolumes reddas.* Et quid ad hæc justitia? ecce succumbit, & captivis æternam libertatem donat. *O dulcis sanguinis Christi clamor! ð pergratus animabus clamor! ð mystica sanctissimæ hujus victimæ efficacia! verè ei appropriari potest illud, emisisti vin-tos tuos de lacu.*

Annotant quàm curiosissimè SS. PP. mysterio plenam extitisse Christi Domini crucis trabi affixi binam ad cælestem patrem delegatam deprecationem. Prima fuit pro venia & remissione perfidissimi Judæorum cum crucifigentium sceleris:

Pater

*Psal. 1.
v. 2.*

Verf. 5.

*Zach. 1. 9.
v. 11.*

Pater ignesce illis, non enim sciunt quid faciunt. Secunda, dum completâ sua Passione, & dicto, Consummatum est, emisit spiritum: Iesus clamans voce magna, emisit spiritum. De qua oratione mentionem faciens Apostolus epist. ad Hebræos cap. 5. ait: *Exauditusest pro sua reverentia. Verum non constat expressè à sacra Scriptura, quidnam Christus valido hoc clamore à Patre suo expostularit. Ad quod expiscandum mysterium, oportet curiosè animadvertere abscondita Domini nostri, ad acerbissimam, sed maximè desideratam properantis passionem, in horto Gethsemani gesta. Vix cum ingressus, orationi sese dedit, & supernum Patrem usque ad ternas vices est deprecatus: Et progressus pusillum, procidit in faciem suam orans, & dicens: Pater mi, si possibile est, transiens à me calix iste. Quo dicto, adinstar zelosi pastoris, sedulam ovium suarum, id est discipulorum, curam gerens, eos ad vigilias est adhortatus: Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem. Post verd resumpta oratione, ut testatur sacer textus, rursus ait: Pater mi, si non potest hic calix transire, &c. Fiat voluntas tua. Non hic desistit Christi in orando zelus, sed relictis discipulis, iterum abiit, & oravit tertid eundem sermonem, dicens, &c. Et tum primò ait Evangelista Lucas, sudorem è totius corporis poris emisit sanguineum. Et factus est sudor ejus, sicut gutta sanguinis decurrentis in terram.*

Hic hæreo, & obstupesco, imò & confundor. Dum enim per hunc Scripturæ locum alium præactum prætenderem dilucidare, me magis intricatum, & in difficili labyrintho versantem comperio. Quoniam quid quoque hac petitione à Patre cælesti unigenitus exegerit filius, difficulter percipitur. Asserere namque eum Passioni suæ utcumque fuisse reluctatum, est contumeliosum, temerarium, blasphemum, & apertè sacre Scripturæ contrarium, quæ de ardenti ipsius testatur patendi desiderio, in persona ejus loquens: *Baptisma habeo baptizari, & quomodo coartor, usque dum perficiatur.* Et inluper dubio intricato, dubium accedit non magis facile; quare videlicet præcisè tertia dumtaxat vice suum effuderit sanguinem. De hac quæstione tum SS. PP. tum sacre Scripturæ Interpretum varîæ atque disparatæ sunt opiniones. Quibus omisissis, ut nimiam prolixitatem vitem, pro nunc ad meum institutum adhæreo sancti Hieronymi sententiæ. Qui asseveranter asserit, Christum Dominum, primâ vice à Patre æterno aniratus expostulasse, ut calix

pretiosi sanguinis sui ad cunctos justos transfret. (nimirum sub speciebus sacramentalibus panis & vini in sacra Synaxi) tamquam maximè necessarium animæ nostræ nutrimentum, ut ipsemet attestatur, dicens: *Nisi manducaveritis carnem meam, & biberitis meum sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

Ioan. c. 6.
v. 54.

Secunda autem vice, juxta præfati Doctoris opinionem, oravit Patrem, ut amarus ille acerbissimæ passionis calix transfret ad injustos, & perverfos peccatores, id est, ut efficaciter sanguinis jam jam effundendi infinitus valor illis applicaretur. Tandem prolixius orans, institit apud Patrem, precesque fudit pro defunctis, atque animabus in pœnoso purgatorio quandoq; detinendis, flammisque acerbis adjudicandis: rogatque instanter, ut sanguis iis super infundatur, qui potens est, cunctum ignis ardorem rescillare, imò & ignivomas flammæ facillimè extinguere; ideoque ab Angelo confortatus, ut à Patre cælesti exauditus pro sua reverentia, confestim ex omnibus corporis sui venis in gratiarum actionem abundanter pro cunctis fidelibus, & specialiter pro indigis, omnique planè subsidio destitutis animabus elicit, & offert sanguinem, tamquam omnium remedium illis efficacissimum, & maximè salutare antidotum.

Hinc modo paulatim dilucefcit, quid sibi vehemens ac validus ille in morte Christi Domini voluerit clamor, & quid de tanta anxierate, tanta solitudine decedens ex hoc mundo à Patre suo requisierit: nimirum, ut Longinus cruci adstans dira lancea benedictum latus suum, etiam post mortem aperiret, ut non tantum vivis, sed etiam mortuis, animabusque in purgatorio detentis ex eo ultimam sanguinis guttam exhauriret, & tam pretiosum thesaurum in flammæ ignis dissipationem ipsis depromeret. Audite Chrystomi verba: *Sanguis è latere effluxit in animarum præsidium purgantium. Hic enim iis applicatus in altari, & à pœna mundat.* Idcirco in mylteriosis in Insula Pathmos apparitionibus sanctus Joannes tantam ad cælestem regnum introeuntium cernens turbam, inquisivit à cæli incolis eorum qualitatem, conditionem, & regionem: *Qui sunt hi, & unde venerunt?* & mox angelicum subjungitur responsum: *Hi sunt, qui venerunt ex tribulatione magna, videlicet ex strenua mundi militia, multis angustiis, ac persecutionibus.* Sed nec hoc totaliter sufficiebat tam solemnæ, ac triumphali in cæleste regnum

Apo. c. 7.
v. 13.

ingressui. Quia adhuc pro dñuendis, minusculis etronibus, vel pœna peccatorum reatu persolvendo, lavacro salutari pretiosi opus erat sanguinis Christi: ideoque subnoctitur, & *laverunt stolas suas, & dealbaverunt eas in sanguine Agni.* Nimirum in sacrosancti missæ sacrificio pro ipsis à fidelibus in altari per sacerdotem oblato. Sic egregiè explicat doctissimus Pinæda: *De tribulatione venerunt purgatorii, & laverunt stolas suas in sanguine Agni, qui percipitur in Altari per Eucharistia sacrificium.*

Quandoquidem jam mentio incidit de Longini lancea, atque lateris pii Domini crudeli apercione, è quo fonte duo præcipua sanctæ Ecclesiæ scaturierunt beneficia: scilicet Sacramentum Baptismi, & Eucharistiæ; non abs re erit diligenter indagare, quâ ratione, quo fundamento ipsa lanceam infami, & vituperoso dehonestet cognomine, cantans de illa, *mucrone dño lancea?* ubi è contra Christi crux tam honorifico condecoretur e-logio, ut ipsa exultans, canter: *Arbor decora, & fulgida, ornata Regis purpura, &c.* Sanctus Gregorius ad præsens quaesitum ingeniosè respondet: *Quia in mortuum savius verè nostra salutis premium, lancea dira, & crudelis appellatur: post mortem namque in aliquem savius, maxime crudele reputatur.*

Ex quo responso ego hoc formo argumentum: quòd si hidercò lancea sævitia mereatur incurtere notam, quia in mortuum insurrexit; quis me mente sanus coërcebit, ne liberè dicam, depravatam hoc nostrum sæculum crudelibus scetere Christianis & Catholicis? Ah, quot sunt filii, consanguinei, pinguesque & divites mortuorum hæredes, qui in ipsos crudelissimè deserviunt! quot, quot, heu inveniuntur, qui testamenta pia occultant, & legata eorum, verè pauperum eleemosynam persolvere, suæque satisfacere impiè negligunt obligationi! pater & mater, frater & soror, & discurre sic de cæteris: quàm plurima in animarum suarum salutare refrigerium missæ sacrificia offerri mandant, quàm maxime anxii sunt, ut post suum ex hoc mundo discessum optimæ indigentibus pauperibus distribuantur eleemosynæ, curant diligenter exequias, & honesta celebrari funeralia, cuncta sese exactè hæredes observaturos spondent. At pro dolor! vix ex hac vita miseri decesserunt parentes, & ecce sacra magno numero diminuunt, eleemosynas per testamentum ordinatas omittunt, funeralia quasi cum cadavre sepeliunt.

Alii non minus ingrati pias donationes legum, consuetudinum, politicorum decretorum fucò obnubilant, illasque irritas reddere, omni studio conantur; & non obstante, quòd quàm optimè benignorum erga pauperes legatariorum intentionem cognoscant, eam nihilominus impiè defraudant, sicque miseræ animæ absque pleno solatio atque adutorio (quod iis saltem ex precibus recipientium proveniret) crudeliter deseruntur, sicque non obstante optima donatorum intentione, mordacibus purgatorii flammis acerbè cremandæ relinquuntur. Et tamen continuo clamant: *Miseremini mei, saltem vos amici mei.* Vociferantur parentes, miseremini mei ò filii, ò filia, aperite, non rogitamus misericordiæ, sed debitæ pietatis, & strictæ obligationis aures. Recolligite, quanto sudore, quanta vigilantia, in vita nostra non allaboraverimus, ut vobis terrena commoda, prædia ampla, & fertilia, summos honores, & plurimas divitias relinquereamus. Imò, proh dolor, eò dementiæ & cæco vestrum amore processimus, ut sollicitudinem tantam istis negotiis adhibuerimus, quòd inde Dominum nostrum sæpe sæpius offenderimus. Modò nos miseri ad restantes istarum culparum pœnas diluendas vehementi ignis dolore cruciamur, ardensque flamma nos undequaque adurit: nec guttam crudeles sanguinis Christi in sacro-sancto missæ holocausto pro nobis offerri curatis? ò ingrati, nonne meritò vobis possumus illud Jobi impropere: *Quare carnis mei saturamini?* & illud subtile doctissimi Alciati emblemata, qui depingit capram catulum lupi benevolè lactantem, qui postquam crevisset, ejusdem faucibus, quibus lac & vitæ exsuxerat sustentaculum, atque necessarium nutrimentum, totaliter ingratus nutritrici suæ vitam ademir, subtilis & notatu digna emblemata adhibebatur epigraphes: *En mea me post ubera pascet.*

Ò impij, de sudore vultus nostri lautè, & abundanter pascimini, bona nostra in summa affluentia pacificè possidetis, cuncta ad placitum, & optatum animi desiderium affluunt; & nobis in tanta miseria constitutis, & tantis tormentis cruciatis, minimum non affertis solatium? Ah! *Lapis de piete clamabit.* Sed quid clamabit? scdam meherclè vestram erga nos ingraticudinem. Attendite sedulo, attendite maturè filii: illa, illa domus: illud, illud sumptuosum, in quo deliciosè, & summo cum desectamento commoratis, palatium, tanto labore, tanta diligentia, tanta indu-

Iob. c. 19.
v. 22.

Abac. 192.
v. 11.

industria à nobis exstructum, filiale ex naturali erga parentes debito à vobis exposculant solatiū. Sed heu! similes profecto estis ingrato ac perfido Regis Pharaonis pincernæ, cui post prædictam fururam felicitatem, captivus Joseph sui animitus commendavit memoriam: *Memento mei, cum benè tibi fuerit, & facias mecum misericordiam, ut suggeras Pharaoni, ut deducat me de isto carcere.* Sed ecce ingratus penitus benefactoris sui oblitus est,

Vers. 14.

jam pristino potitus statu, ut testatur Scriptura, Gen. c. 40. *Et succedentibus prosperis propositus pincernarum oblitus est interpretis sui.* Imo, iudè sane,

Vers. 23.

quoniam sufficit vobis bene esse, opiparè, & lautè vivere, deliciis, & voluptatibus indulgere, & nulla vobis de parentib⁹ superest cura. Unde rectè possumus usurpare juxta acceptam sancti Hieronymi traditionem: *Chari mei, & amici mei quasi contra lepram meam steterunt.* Sicuti enim leprosos averfabantur filii Israël, ita & chari filii nostri tanquam foetis, & leprosos suos abominantur parentes. Quoniam cum abundantium pecuniarum sonitu nostrum penitus interit memoria. Ah, quam divinè iniquitatem & crudelitatem hanc fuit vaticinatus Psalmista, dicens Psal. 48. *Relinquent alienis divitias suas,* Glossa ordinaria hic legit: *Filii.* Vult dicere Propheta: Parentes in vita sua ad ditandos filios suos perquam seduli, tandem aliquando commune universæ carnis obibunt mortis fatum, divitias. & terrenarum rerum possessiones filiis hæreditibus relinquunt, juxta illud Davidis Psal. 62.

Vers. 11.

Introibunt in inferiora terra, tradentur in manus gladii, id est, in manus divinæ justitiæ, partes vulpium erunt. Hoc est, ipsi filii relictam amplam inter sese dividunt hæreditatem, & tanquam ingrati, perversi, & prædones, non filii erunt, sed alieni parentibus, non attendentes ad eorum miserum clamorem: *Miserimini me, saltem vos amici mei.*

Psal. 62.

v. 10.

O perversi filii, tygride crudeliores! discite, discite, debitam erga parentes vestros, & maxime mortuos pietatem & reverentiam, vel ex ipsis ethnicis & gentilibus, sola naturæ luce illustratis. Pius Æneas, ut commemorat Virgilius, celeberrima urbe Troja igne totaliter consumpta, tandem sese flammis, post varias strages, & pugnas, eripere tentavit; quas cum incolumis feliciter evasisset, memor senis patris sui Anchisis Trojæ derelicti, rursus urbem, non extimescens furentem undique Græcorum militem, nec spumantem circumcirca se formidans ignem, impavidus intravit, ut ipsi patris pius filius in tanta necessitate

periculosas ferret suppetias. Quod ei ad votum (faventibus ad tantæ pietatis opus indubiè Diis) successit, ut attestat præfatus Poëta libr. 6. *Æneidos:*

*Illum ego per flammam & mille cadentia tela,
Eripui his humeris, medioque ex hoste recepi.*

Inauditam duorum fratrum Amphinomi & Anaripii erga parentes suos pietatem summopere demiratur Valerius Maximus, qui de his refert, quod cum ex improvviso ignivomi montis Ethnæ incendio Catana Siciliae urbs miserè conflagraret, ipsi parentes suos humeris sublatos flammis eriperint. Et quod stupendum est, ecce natura ipsa, ut idem narrat, miraculo tantam filiorum pietatem egregiè comprobavit, *Quibus etiam,* inquit, *ignis cessit, pietatem filiorum veritus?* ad hoc factum obstupescite immanes, & crudeles nati, atque obduratum ex eo addiscite exuere animum, tuamque deponere detestandam impietatem; etenim, si hi tantam parentum suorum corporis perituri, etiam cum magno propriæ vitæ dispendio, ac discrimine susceperint curam: quantum diligentiam nos Christiani parentum animæ in æternum duraturæ, ut ex acerbis purgatorii flammis sine ullo nostro incommodo eripiantur, non adhibebimus, & si ipsi, etiam solo naturæ instinctu, & laudabilis gratitudinis stimulo, ob acceptam ab illis vitam, tam miram exercuerint pietatem: quid nos sollicitudinis, industriæ & laboris Christiani filii parentibus non ostendemus, à quibus non nudum tantum esse, sicut illi, verum etiam christianè vivere accepimus; hanc filiorum erga parentes benevolentiam instanter inculcat sanctus Hieronymus disertis hæc verbis: *Fauces tuæ necdum lacteum perdididerunt sorem, quem tibi pia mater infundens, linguam parvit potu corporis sui, impendit patri matrique (& præcipuè in purgatorio captivis detentis) servitium, qui nunquam tuos vagitus horrendos, totum in te lambebant oculis corpus.*

Hom. de honorandis parentibus.

Verum, si in tantum indurata est, ô ingrati filii, vestra mens, ut nec lamentabili parentum ad vos clamantium voce, *Miserimini mei,* &c. evigiletis; si prædicta Ethnicorum amoris, pietatis, atque benevolentiae exempla saxum vestrum cor non emolliant, non conterant, & pio erga genitores zelo conscindant, confundant vos, & expergefaciãt irrationalia animalia, quæ vel ex solo naturæ impulsu erga suos procreatores pietatem di-

dicere. Aves, ut in comperto est, dum cernunt quosdam socias miserè in venatorum retia incidisse, ex innata compassione confestim iis opitulaturæ advolant, omneque exhibent conatum, ut illas liberatas efficiant. Alis vehementer retia quatunt, & rostro ea disscipere conantur.

Mirabiliter Naturalistæ, seduli animalium essentia: atque proprietatum perscrutatores, Pellicani erga pullos suos stupendam ad summum extollunt pietatem & curam. Ideoque ista avis apud Ægyptios certissimum olim tenebatur amoris, & miserationis hieroglyphicum, ut testatur Pierius. Insuper illam tamquam sacram reputabant. *Sacerdotes*, inquit, *alitem hanc cum primis sacram venerabantur, & ob hoc neque carne illius vesci volebant: eique parcendum estimabant, & honoris causa nullo pacto, ut mensis inferreretur, æquum arbitrabantur.* Et ulteriorem hujus rationem adducit hic author, eò quòd videlicet pro pupillorū incomumitate non tantum alis, rostroque acriter dimicet, verum etiam, quod stupendum, & maximè mirum est, in ignem sese coniciat. Audite ejus verba: *Femora etiam, quod vultur facere perhibetur, vellicare, ut excusso sanguine filii pascantur, magni est cruciatus, sed etiam in adeo penetrabiles furentis ignis ardores se injicere, eaque perseverantia tam cruciabili tormento torrerī supra quam excogitari possit, admirandū.* Et in hoc amoris ardore cupentis illum animalibus longo intervallo præeminere constanter affecerat. *Quodnam enim animal, inquit, tam fatuum, tam stupefacto sensu inveniemus, quod ad unius pruna tactum non è vestigio resiliat? quod adeo robustum atque impavidum, ut accensam non expavescat flammam? animosi atque imperterriti ante omnia animalia leones, illi tamen statim ad præsentia sacula aspectum consternuntur, præque timore propemodum exanimantur. Videt Pellicanus ignem, cuius non ignorat vehementiam, audacter accedit, ardorem in membra singula intollerabili cruciatu penetrantem sentit, neque loco dimoveatur, excuritur penè totus, neque tantillum quidem consternatur, patientissimaque constantia vigens, saluti filiorum intentus potius, quam sua, mortis genere atrocissimo conficitur. Tanta in eo charitas, tantus amor, tanta voti pietatis elucescit.*

Experientia quoque docet, quòd ciconiæ tanto erga parentes suos ferantur affectu, ut senes, & ad volandum incapaces ac imbecilles, alis suis superponant, & sic ultra mare rubrum transportent. De porcis commemorat eruditissimus scriptor Plinius, illos talis esse naturæ, ut, si porcus

quidam angustietur, verberibusque concutitur, cæteri grunnitu suo concitati, & quasi commiserationis admoniti, illico horribiter grunnunt. Hujus porcorum proprietatis reminiscens olim Romani, formidabilem quemdam serpentem, quem nec astu, nec armis enecare, & superare poterat, hoc subtili stratagemate devicerunt: porcum in prædā ac escam huic serpenti obviam miserunt, qui ferali ab eo tactus ictu, tam tremendum edidit grunnitum, ut eo ingens porcorum grex ad rabiem & vindictam excitatus, in colubrum furiosè insilierit, & justam de socio usque ad necem ultionem sumplexit.

Vel ex hoc prædictorum animantium pietate ò Christiani! discite laudabilem erga vestros con sanguineos jam defunctos charitatem. Ecce, miseræ hæ animæ in rigorosa justitiæ retia inciderrunt, crudelibus ignis flammis acerbissimè torrentur. In puteum profundum horribilis istius carceris purgatorii dilapsæ sunt, & cunctis sese elevandi delicturæ sunt viribus, ac proinde possunt cum Psalmista dicere, *Infixa sumus limo, & non est substantia.* Extensis manibus manum vestram implorant adjutricem. Sed heu! mundus surdis plenus est, inquit S. Hieronymus: *Clamant quotidie, qui jacent in tormentis, clamant, & pauci sunt, qui respondent (sanè ipsismet irrationalibus animalibus immaniore) ululant, & non est, qui consolatur eos.* Ecce, uxor clamat ad maritum, maritus ad uxorem, ubi nunc ille amor, qui in vivis adeo vigeat, delitescit? heu! heu! ut video, penitus evanuit. Ecce, quem amas, graviter infirmatur, non levibus sanè opprimitur tormentis, sed mordacibus expetitur flammis. Ubi illa, quæ mihi tanto cum affecto in minimo morbo & afflictione exhibeas obsequia? Ah! modò corpus non patitur, sed anima intolerabili igne adurit: subveni precor miseræ. Et sic filius ad patrem, filia ad matrem, soror ad fratrem, frater ad sororem, consanguineus ad consanguineum vociferantur, dicentes: *Miseremini mei, saltem vos amici mei, &c.*

Eja itaque Christiane, succurre, succurre velociter. Non opus est, ut adinstar pellicani tuam demonstres pietatem, ut in eadem te conicias pœnas, & flammam, non necessarium est, ut adinstar pii Æneæ patrem aut consanguineum cum tanto vitæ tuæ discrimine ab igne liberet. Hoc unicum sufficit, ut salutarem, quam pater Tobias filio suo inculcavit, sequamini admonitionem: *Panem, & vinum tuum super sepulcrum*

Tob. cap. 4.
v. 18.

nam iusti constitue. Annotat curiosi: non loquuntur de pane materiali Tobias, quo sustentatur corpus, nec de potu, quo refocillatur lingua, sed de pretioso Christi Domini corpore sub specie panis contento, & infiniti pretii liquore, videlicet sanguine illius sub specie vini verè & realiter latitante, quo spiritualiter saginatur anima, & in ardentibus flammis refrigeratur; hunc homo cælestem panem piè & in Domino defunctis præbe, hunc potum iis subministra. Famelici sunt, quia anhelant in regno Dei pane vivo, & æterno facturari. Sitibundi sunt, quia sicut desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima eorum ad Deum vivum. Offer itaque pro mortuis fidelibus sacrosanctum illud Missæ sacrificium, cuius virtute, efficaciam animæ ista infallibiliter è purgatorio extrahuntur. Est namque (ut dixi) *Sacramentum sursum ferens.*

Verum paulisper prolixius tanti sacrificii stupendam manifestemus potentiam. Quod, ut aptè exequamur, non absolum erit, nec à præsentis propositis devium, curiosam sancti Chrysostomi animadvertere speculationem, is inter quàm plurimas, quæ in altissimo Missæ sacrificio sunt mysteriosas ceremonias, hanc, ut mirabilem annotat. Nimirum, quod sacerdos hostiam consecratam, quam immediate post consecrationis actum integram æterno patri offert, paulò post in tres partes dividat. Quarum tertiam in calicem cadere sinit. Cujus sanè mysterii sub hac mirabili ceremonia sublescentis, ne mica quidem rationis apparet.

Quam, ut expiscemur, in mente revocandum, est id, quod narrat Anastasius Nicenus quæst. 38. miram asserit hic lapidarios in Scythia adinvenisse, sese gemmis ditandi, industriam. In hac vasta regione, inquit, reperitur valde lata, ac profunda abyssus, illaque est altissimis undequaque montibus circumdata, & quidem usque ad summum apicem inaccessibilibus. Et sic in eam abyssum descensus quasi est impossibilis; hanc Scythiæ incolæ confiderantes difficultatem, modum descendendi dudum inquisiere, tentaruntque per anfracta, rupes, & earum vias sternere. Ast in vanum, ratio autem tantæ industriæ, laboris, & studii proprium erat emolumentum. Quoniam in ea pretiosi in magna copia generabatur uniones, excellentes margarite, lapidesque magni valoris. Quarum divitiarum Scythiæ avidi, tandem mirum adinvenerunt stratagemata. Excornantur tenellos agniculos, eosque tam leviter af-

farunt, ut adhuc viscosi permanerent; illos jecerunt in profundam abyssum, ut pretiosius lapidibus coagulentur, & quasi cum margaritis uniantur: non ignari, aquilas odore carniæ attractas ad illam escam descensuras. Quas, cum sciant, in nulla abyssu pasci, ac resciri, sed ex naturali instinctu, & motivo (ut attestatur doctissimus Plinius) in altum pascui gratiæ evolare: argumentantur, illas sursum agniculos deportaturas ad montes, in quibus Scythiæ, jam iis devoratis, adherentium teneræ illi carni unionum prædam recipiunt pretiosam. Audite præfati authoris verba: *Cùm agnum excoriarerunt, leviter affant, & desuper eum jaciunt ex rupibus in chaos fossa. In illis autem carnibus conglutinantur lapides: aquilæ autem descendunt ad odorem carniæ, & sursum ferunt agnos habentes lapides. Inter commedendum autem carnes, lapides manent in vertice montis.*

Non adeò, ut credo, quispiam de miro illo Scytharum stratagemate, & singulari eorum industria, quam forsitan de mea ad præsens institutum admirabitur applicatione, quæ est hæc. Profunda illa abyssus est purgatorium, montes illam circumeingentes divinam denotant justitiam, juxta illud Psalmistæ dictum, *Iustitia tua sicut montes Dei.* Pretiosi uniones optimè designant animas (quas Christus tanto sanguinis tui pretio in trabe crucis sibi comparavit) in profundam purgatorii abyssum miserè dilapsas. Ad hanc nemini concessum est descendere, ut afflicti porrigere quis queat sublevantem manum, & è tot tormentis eripere. Quo itaque utemur stratagemate, quod adinvenimus remedium, ut iis aliquod conferamus subsidium & solatium? ah Christiani, arripiamus immaculatum agnum Christum, id est, utamur virtute & efficacia hujus sanguinis & corporis, jubentes hoc, & illum sub speciebus sacramentalibus panis & vini in sacrosancto Missæ sacrificio animabus in crudeli hoc carcere detentis, per sacerdotem applicari. Et rum pretiosæ istæ margaritæ, animæ justæ huic immaculato agniculo tenaciter adhærebunt, venientque generosæ aquilæ, cælestes nimirum spiritus, odore tam suavis holocausti attracti, & eas ad apicem deducunt montis excelsi Jerusalem, prout cantat Ecclesia: *Sanctus Michael repræsentet eas in lucem sanctam.* Ut his itaque quasi dicitur Christus, carnem suam dedit, & sanguinem, instituitque mysteriosum, & absconditum à sæculo sacrificium, ut ejus virtute atque suavitate ad æternam purgandæ animæ eleventur gloriam.

*Psal. 35.
v. 7.*

Ex

Ex hoc nunc ratio elucescit, quare in tres partes sacerdos consecratam dividat hostiam. Quandoquidem enim victima hæc in honorem sanctissimæ Trinitatis, Sanctorum, & totius curiæ triumphantis gloriæ offeratur, & in vivorum salutem bina his duobus attribuitur portio. Tertia verò mortuis applicatur, ac in Calicem, & quasi in purgatorium dimittitur pro eorum restantium noxarum expiatione. Sic appositè sentit S. Chrysostomus sermone 27. in quadrag. *Tres partes hostia sunt à sacerdote in altari. Prima ad designandum, quod hoc sacrificium offeratur ad honorem Dei, & Sanctorum in Cælo. Secunda ad salutem viventium. Tertia, qua in calicem mergitur, ad liberationem purgantium in purgatorio.*

Et ex hoc denuò deducitur Missæ sacrificium, ad animas defunctorum flammis ignis cruciatas adjuvandas, fore medelam efficacissimam. Quoniam cum valor infinitus sit, & pretium inestimabile, neque à dignitate offerentis, & sacrificantis ullo modo dependeat, sed ex opere operato suum necessariò conferat affectum: consequens est, ut & solamen infinitæ existat virtutis. O mira sanè Christi dignatio! ò ineffabilis Charitas! ecce non sufficit amanti Domino carnem et cruci tradere, sanguinem effundere in humani generis redemptionem, & rigorosam divinæ justitiæ satisfactionem, sed etiam, ut nobiscum maneret in consummationem sæculi, se sumendum dedit sub sacramentalibus speciebus in animæ salutem, illumq; offerendum mandavit in securum animarum in tetro purgatorii antro commorantium solatium. Hoc dum perpendo, nonne Christe licet mihi exclamare: quam copiosa apud te redemptio! sane meritò. Et, quid ni & tu Ecclesiæ charæ sponsæ tuæ posses dicere illud, quod olim Isaac filio Esau: *Pane & vino stabilivi te, quid ultra vis, ut tibi faciam?* Sed heu! quantò major est tua, ò Christe pietas, tantò major hominum est crudelitas. Sanctissimum tuum vitaperant, contemnunt, conculcant remedium. Et proh dolor! iudicis hæc ingravescit. Moritur pater, moritur mater, moritur filius, moritur filia, funeralia negliguntur. Corpori providetur, terræ mandatur: cura verò animæ (ut quotidianâ experientia addiscimus) imprudenter prætermittitur. O crudelis! ò ingrati.

Audi quandoque ad hoc quemdam respondentem filium. Quod parentum exequias secundum eorum conditionem, & qualitatem celebrari non curem, mirum non est. Ipsi mihi ad hoc sufficientia non reliquere media, & vix ali-

quid superest, quo ipsis iusta persolvantur. At, ut videamus, si æquum & rationabile illud sit responsum, cum sincerè interrogo: O fili, supersuntne tibi in particulari quædam divitiæ, ut debitum parentibus funeralium exhibeas officium? imò inquis. Verum has non vi hæreditatis paternæ, aut maternæ recepi, sed sudore, labore, summaque industria mihi comparavi. Transseat, sit ita, ut dicis. Insto ego, & denuò peto. Si pater tuus ò fili modò adhuc viveret, & penuriam ac inedia pateretur, nonne non tantum ex filiali affectu & amore, sed etiam ex stricta justitia, corporali ejus necessitati subvenire teneris? indubiè assentiri debes, nisi Platonice contumaciter obultere velis doctrinæ. Sic enim ait Plato: *Parentes negligere, nec Deus, nec homo mentis compos ulli consulet.* Equo hoc legitimum conficio argumentum, filii strictiori jure, urgentiori, ac graviore parentum tenentur succurrere necessitati: atqui urgentior, ac gravior animæ, quam corporis est necessitas: ergo strictiori jure tenentur filii parentum animæ, quam corporis succurrere necessitati. Summæ itaque crudelitatis, quid ni dicam & injustitiæ, infamem incurritis filii notam, dum etiam ex propriis bonis genitoribus vestris debitum de negatis patrociniis. Ipsi namque vobis esse dederunt, sine quo similes divitias non possietis acquirere. Ipsi vos sua industria, & labore ad virilem deduxerunt ætatem, bona sua ad vos scientia & doctrina imbuendos insumpsere; & modò eos omni plane subsidio destitutos turpiter negligitis?

O sævi, ò ingrati filii! ecce, si occasio sese minima offerat, ut luxui, voluptatibus, & mundanis illecebris serviatursi convivia opipara præparanda, si lautæ mensæ sint instituendæ, scrinia aperiuntur, pecuniæ in promptu sunt, nummi non sunt quaerendi. Verum, si de sacris, aut funeralibus pro parentibus celebrandis agatur, summa penuria, egestas, ampla familia, plurimi necessarii sumptus ad prolem alendam prætexantur. Ah! quam congruè vobis potest sibi mortuus appropriate illud Propheta Amos dictum: *Qui dormitis in lectis eburneis, & lajervitis in stratis vestris. Qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armenti. Bibentes in phialis, & optimo unguento delibuti, & nihil compatiebantur super contritione Ioseph.* Vos in deliciis & inanibus jocis divitiis vestris luxuriosè abutimini: eas consumitis inutiliter in illecebris mundi, & voluptatibus carnalibus: & quod detestandum est, miseri Ioseph, patris, aut matris

Amos c. 6.
v. 46.

matris in purgatorii cisterna summa laborantis penuria, non reminiscimini. Nec attenditis ad luctuosum vociferantis clamorem: *Miseremini mei saltem vos amici mei, vos filii mei.* Nec cessant intonare: *Ecce quem amas infirmatur.* Ita, ut cum Propheta Davide rectè dicere possit miser parens: *Laboravi clamans, rauca facta sunt fauces meae: defecerunt oculi mei, dum spero in Deum meum.* O filii perpendite diligenter, eos sæpè sæpius propter vos (ut supra admonui) in his sævis tormentis detineri. Et non ambigo, quin tam execrandam exultantes crudelitatem, filialem induetis pietatem atque mansuetudinem.

Mitificam refert sacra scriptura regis Davidis erga Miphiboseth Saulis filium misericordiam, & pietatem. Is namque prostrato ad internecionem à Philistæis Saulis exercitu, eoque occiso à quodam Amalechita, ad se Sibam servum familiæ Saulis accersiti mandavit, ut ab eo inquireret, num quispiam è stirpe regia superstes remansisset filius, ut haberetur 2. Regum cap. 9. *Et dixit ei rex: numquid superest aliquis de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam Dei? dixitque Siba regi: Superest filius Ionatha debilis pedibus.* Quo intellecto, eum rex ad suum palatium deduci iussit. *Misit ergo rex David, & tulit eum de domo Machir.* Cumque ipse in conspectum regis venisset, blandè, & benevolè eum est allocutus, dicens: *Ne timeas, quia faciens faciam in te misericordiam, & tu comedes panem in mensa mea semper.* Verum quid mysterii continet, quod David Miphiboseth claudum mensæ suæ adhibuerit? solent enim reges monstruosos, & defectibus corporalibus laborantes à mensa sua arce. Perlegite obsecro auditores cap. 4. præcitati libri, & comperietis illum ratione Davidis claudum effectum fuisse, tum scilicet, cum patris illius Ionathæ, & avi Saulis mortis ad nuttibus Miphiboseth quinquennis aures devenisset rumor; ipsa namque totaliter tam inopinato nuntio consternata, illicò fugam arripuit, timens Davidis adventum. *Cumque festinaret, ut fugeret, cecidit, & claudus factus est.* Et idè cum eo misericordiam fecit David, mensamque suam obtulit. O filii! ô filia! parentes vestri ratione vestrum plerumque purgatorii æstu torrentur, & claudi, atque è lacu hoc surgendi impotentes effecti sunt. Facite absque mora iis misericordiam, & ad instar Davidis Miphiboseth, ipsis mensam exhibete Eucharisticam: offerite pro eis carnem, & sanguinem Domini: ponite panem, & vinum super sepulturam parentum, ut hujus vir-

Quadragesimale P. H.

tute, ac efficacia mundati, è tenebris ad lucem evehantur inaccessibilem. *Hoc namque est Sacramentum sursum ferens.*

Obstupefactus sæpissimè hæsi, dum, mente per-volvi mysteriosam sacerdotis pro fidelibus animabus defunctis sacrosanctum Missæ sacrificium Deo immolantis, in offertorio ad eum deprecationem. Ipse namque inter cætera verba etiam hæc profert, *Ne cadant in obscurum:* Rogitatque, ne animæ in purgatorio commorantes in tenebras & obscurum cadant, sed ut mereantur à sanctis Angelis suscipi, & ad patriam paradisi perducì. Quod mihi summum ingerit stuporem. Etenim peto: vel illæ animæ, quæ nondum, ut æterna perfruantur quiete, ac tranquillitate, plenè & sufficienter sunt purgatæ, in obscuro detinenter, vel non? dices in dubiè, quod sic. Urgeo ergò: si verè in obscuro sint, & realiter purgatorii pœnas patiantur: quomodo precatur sacerdos Deum, ne illæ in obscurum & pœnas cadant: quoniam casus in aliquem locum præsupponit cadentis ab eo absentiam, ut per se patet. Qui enim in fovea est, in illam incidere nequit.

Hanc difficultatem, quæ tamquam levis sanè minimè est contemnenda, dissolvemus ex gravissima Divi Hieronymi autoritate, citati à Paulo Quinto in concessione Missæ pro defunctis. *Qui piè & firmiter opinatur sacrificium Missæ tantum fore valoris, ac efficaciæ, ut anima, pro qua illud offertur, toto tempore, quo durat, nulla flammarum tormenta patiatur, & sentiat: sed hoc efficacissimo Sacramento sursum feratur, libera à pœnis suspendatur, & ex iis quasi eripiat. Verba ejus sunt: Anima, qua in purgatorio torquentur, pro quibus solet sacerdos in Missa orare: interim nullum tormentum sustinent, dum Missa celebratur.* Rogat itaque prædictis verbis sacerdos, *Ne cadant in obscurum,* ne animæ istæ, quæ jam vi, & virtute præsentis incruenti sacrificii quasi à voracibus ignibus libera detinentur, rursus in eos reincident. Et Dominum deprecatur, ut illud admirabile sacramentum iis ad plenariam omnium noxæ expiationem, & rigorosam pro delictis satisfactionem deferviat.

O incomprehensibilis Missæ efficacia! ô stupenda immaculati agni immolationis virtus! qua edacis ignis enervatur summa activitas & potentia. Eja itaque fideles vinum, & panem Eucharisticum, super sepulturam justorum ponite. O filii, si parentes gravi afflicti infirmitate videtis, nonne conaremini iis omni modo aliquod

N a cou-

Psal. 68.

v. 4.

Verf. 3, 5,
v. 6.

2. Reg. 6. 4.

v. 4.

os c. 6.

6.

conferre refrigerium? ecce ipsi miris exagitantur flammam supplicis, accurrere celeres, & estote ipsi solatio, offerre hoc sacrificium, cuius vi salutem illius tempore ab iis liberantur.

Celeberrimus author Hugo Victorinus sæpè sapius admiratus fuit stupendum à quibusdam ad inventum stratagema, ut gemmas, uniones, & margaritas in profundo maris delitescentes, commode possint expiscari. Hi non ignari pretiosæ petrae, nomine Agathæ, hanc à natura inditam esse proprietatem, & virtutem, ut solo attractu margaritas, & uniones ad se attrahat, eam funiculo alligatam in mare dimittunt, sique illæ adhærentes Agathæ extrahuntur, iisque ditantur. Verba Hugonis sunt: *Artifices alligant Agatham lapidem ad funiculum, & submitunt in mare. Agatha lapis ad margaritam statim unitur, assequentes funiculum extrahunt simul cum margaritis. Non enim amplius movetur Agatha, dum margarita unita est.*

Nec id, ut quispiam fortè opinari posset, fabulosum sonat. Experientia namque constat evidentissima, pari virtute Magnetem ferrum, & Ambram paleam ad se attrahere. Hoc mirabile naturæ miraculum nostro appropinquemus proposito, dicamusque Deum nostrum animarum hominum fore prudentem, & sagacem piscatorem: ac proinde suis sequacibus dixisse: *Faciam vos fieri piscatores hominum.* Agatham significare sacrosanctum Christi Domini corpus sub speciebus sacramentalibus constitutum, funiculum esse intentionem, & applicationem ministri Missæ sacrificii defunctis, qui pretiosam illam Agatham in profundum maris purgatorii dimittit, de quo Prophetam David: *Intraverunt aqua usque ad animam meam, infixus sum limo, & non est substantia.* Et hujus Agathæ virtute pretiosa anima, tanta sudore & labore à Christo comparata, è mari extrahitur tribulationis, ac tormentorum; ita ut modò neutiquam gloriari queat diabolus: *Quis extrahere poterit leviathan hamo.* Hamus quippe est divinitas, qua anima à pœnis purgatorii liberatur, extrahitur, & in altum extollitur. Et hinc rursus ceremoniæ supra tactæ genuina apparet ratio, cur tertia pars hostiæ consecratæ in calicem, id est in profundum purgatorii dimittatur. Videlicet, ut animæ illi unitæ ad cælestem perducantur patriam.

Mira admodum est proprietas, quam Plinius remora inditam esse asleverat. Hujus caro sale condita illius est virtutis, ut quodcumque aurum,

quod in puteum etiam maximè profundum cecidit, si illud attingat, in altum extrahat. Hanc dicunt esse vim ejus asseruat in sale, ut aurum, quod cecidit in altissimos puteos admosa, extrahat. Liceat mihi deudè à auditores naturæ hoc absconditum ad verum deducere sacramentum: dicaturque Christi Domini electos, quantumvis in purgatorio ipsi adhuc detineantur, purissimum esse aurum, juxta illud Sapientis, *Tamquam aurum in fornace probavit illos.* Hi in profundum locum dilapsi sunt, & in aquis submersi tribulationis. Remora est immentia & increata illa sapientia Verbum æterni Patris, quod incomprehensibiliter existens, seipsum exinanivit, & in parvo claudit corpore, mediante reali divinæ cum humana natura nexu. Hoc infinitæ Dei sapientiæ sal in Sacramento Eucharistiæ sub speciebus panis & vini asseruatum, si in lacum purgatorii dimittatur, defunctisque animabus applicetur, mirabili sua virtute, ad instar remora aurum, illas ad se attrahit, & sursum elevat. Ita appositè docet sanctus Thomas Aquinas divinis hæc verbis tractans hunc Davidis locum: *Quoniam non delinquis animam meam in inferno. Quod si aurum in puteum cadit, & caro Echini ori putei adhibeatur, aurum extrahit. Sic in proposito. Aurum sunt electi Dei, quod in puteum ceciderit, cum anima iustorum descenderunt in infernum, per Echinum potest accipi Christus, qui tamquam parvus pisciculus in hoc magno mari parvus conceptus est, os autem putei mors est, per quam in puteum patet descensus. Et ideo caro hujus pisciculi ori putei adhibita totum aurum, quod in puteum ceciderat, ad se attrahit, quia ipse dicit, si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum.*

Dimittite itaque Christiani carnem, & sanguinem Christi in lacum inferiorem, ut electi Dei, animæ Iustorum purgatæ hujus efficaciam ad cælestem extollantur gloriam. Estote memores laudabilis gentiū consuetudinis, de qua commemorat doctissimus Plutarchus. Quod apud antiquos mos irreperit, ut proximior amicus, aut consanguineus mortuo quodam è suis, teneretur cordis figuram defuncti sepulchro curare insculpi. Quo innuere prætendebat, cunctos sæpè sapius debere ad locum cordis, & defunctorum sepulchra properare, pro iis sacrificia offerre, & amorem, quem viventibus ostendebant, etiam mortuis exhibere. O Christiane! tunc post obitum patris, matris, &c. cor tuum in signum amoris eorum sepulchris apponis? Sacrificia

Lib. 9.
c. 25.

Sap. cap. 3.
v. 6.

Lib. 3. de
Vestis, c. 17

Matth. c.
4. v. 19.

Psal. 68.
v. 2.

causis Missæ effers? eleëmofynas in animarum indigentibus elargiris solatium? preces effundis? proh dolor! etiam transeuntes sepulturæ monumenta, vix illis æternam apprecaris requiem. De qua duritie lamentatur eum Propheta Davida defunctus: *Oblivioni datus sum sicut mortuus à corde* Et rursus: *Non dicebant, qui prateribant, benedictio Domini super vos.*

Sufficienter fateor stupendam sacrosancti missæ sacrificii demonstravi virtutem: quare finem præsentis discursui, ne prolixior forem, lubens imponerem, nisi alia quædam in Missa usurpata memoriæ occurreret ceremonia, quæ tamquam mysteriosa, & moderno instituto apprimè deserviens à S. Bonaventura curiosè observatur. Rogat hic, quare Sacerdos, consecratione peractâ, hostiam super caput suum elevert, & in altum extollat? Forstian quispiam respondebit, eum idcirco id facere, ut Christus, qui verè & realiter in hoc Sacramento continetur, populo ibidem præsentem adorandum exhibeat: verum hæc responsio, quamvis non adeo absona sit, nodum jam tactæ difficultatis totaliter non dissolvit. Etenim ad hoc præstandum melius, convenientius, atque commodius ipse celebrans tergum ad altare verteret, & faciem ad populum, ut ei consecratam hostiam cultu latræ honorandam manibus protenderet: sic namque cuilibet manifestius eum intueri daretur.

Genuinam hujus rationem expiscabimur ex parva, quam nobis Vorago refert, historiola, de certa aliqua vidua, cujus unicus filius ob quoddam delictum in carcerem dejectus erat. Illa, inquit ipse, ob filii sui captivitatem mœsta, & maximè anxia, quàm plurimis undequaque inquisitis eum redimendi mediis, sed invanum, tandem ultimum suum ad Divam Virginem arripuit refugium, confidens potentissimâ hujus Reginae intercessione eum à vinculis liberandum. Ad quem finem longo tempore sacras ædes adiit, seseque ad imaginem Deiparæ MARIÆ prosterrens, preces effudit, & lacrymas. Verum ob nimiam libertatis illi moram, tardio affecta mulier, & quasi impatiens, annotavit sculptam è ligno Virginis imaginem, in brachiis tenellum gestare infantulum, quo viso, statuit eum à matris amplexu, nullo conscio, avellere, ut fecit: rationem hujus facti allegans hisce verbis: *Ego tam diu apud me tenebo captivum filium tuum, quàm diu permittes, quòd meus moretur inter manus inimicorum suorum. Et ecce stupendum, quòd con-*

tigit, etenim diva Virgo eadem nocte in carcere juveni apparuit, & januam aperiens, inde, ut exiret, præcepit.

Verum, quænam quæso est hæc vidua, petit sanctus Bonaventura. Ah, inquit rectè, & piè asserere possumus, hanc non alium, quàm sacerdotem representare. Captivum verò significare copiosam istarum animarum in purgatorio commorantium turbam. Ille namque dum manibus in altari Christum in hostia consecrata in altum elevert, atque Patri æterno immolat, eum quasi captivum sub sacramentalibus speciebus detinet. Unde ei aptè appropriari potest illud Jeremiæ: *Ecce in manibus vestris sum, quod bonum, & rectum* *Jerem. c. vobis videtur in oculis vestris, facite mihi. Sacerdos* *26. v. 14.* itaq; hostiam consecratam ad cælum attollendo, cælesti Patri unigenitum ostendit filium, & eum tacitè sic interpellat: O pater cæli & terræ, certissimè scio, te per divinam tuam justitiam tot hominum animas in miserrimo illo purgatorii lacu à restantibus noxarum maculis diluendas, ac emundandas, captivas detinere? ecce ego quoque captivum in manibus meis habeo tuum filium, qui universo mundo, omnibusque infinito valore præminet creaturis. Testor, ego eum non dimittam, nisi pro hac captivas purgatorii mihi tradideris, & dimiseris animas. Hoc præterdit supradicta Ecclesiæ ceremonia. Audite denuò sancti Bonaventuræ verba: *Quæ major bonitas, quàm quòd Christi dignatur esse captivus: unde sacerdos elevans hostiã dicit: ecce quem totus mundus capere non potest, captivus noster est, ergo eum non dimittamus, nisi paradysum pro animabus purgatorii obtineamus.*

Jure merito igitur ex omnibus ante dictis concludere oportet, Missæ sacrificium pro animarum refrigerio efficacissimum existere remedium. Quod cum ita sit, aperite fideles Christiani oculos pietatis: & vos præcipuè filii, & filia, ac consanguinei ad lachrymabilem parentum clamorem, *Miseremini mei, &c.* Aures vestras erigite; certissimè scientes, quòd, per quæ quis peccat, per hæc & torqueatur. Quocirca, si animas defunctorum tuorum negligas, quòd & tua à tuis negligetur. Secus verò, si eorum exactam adhibueris curam, tuæ quoque satagent salutis successores.

Numquam annotastis sacræ Scripturæ lectores id, quod contigit Deuteronomii capite 34. Ecce ultimum subit fatum fidelissimus Domini servus Propheta Moyses, & illico Deus ipse corpus illius terræ mandandi specialem sibi ipsi curam assumpsit: *Mortuusq; est tibi Moyses servus Do-*

*mini, in terra Moab, iubente Domino: & sepeliuit eum in valle Moab iubente Domino: & sepeliuit eum in valle Moab contra Phogor. Quod maxime stupendum est. Quoniam quæ tantæ Moysen sepeliendi curæ legitima potest adduci ratio? alii Prophetæ Abraham, Isaac, Jacob, &c. moriuntur, nec Deus de eorum sepultura particulariter quidquam statuit; quare itaque de solo Moysis corpore divina Sapientia disponit? respondent quidam, Deum hoc opus specialiter perfecisse, ne sepultura ipsius locus Israëlitis innotesceret, & forsitan ab iis idololatriæ deditis, admirabilibus ejus in memoriam revocatis, ut Deus coleretur, ideoque signatè annotasset Scripturam: *Et non cognovit homo sepulchrum ejus usque in presentem diem.* Sed hanc rationem quamvis non rejiciam, aliam tamen magis moderno proposito congruam producam.*

Pro qua advertendum est in vita Moysis, ipsum singularem mortui Joseph ossium habuisse curam, teste Scriptura Exodi cap. 13. *Tulit quoque ossa Joseph secum: eò quòd adjurasset filio Israël, dicens, Visitabit vos Deus, efferte ossa mea hinc vobiscum.*

Ubi alii divitiis inhiantes, illa neglexere, ac argentea, ac aurea vasa arripuere transportanda, ut constat ex c. 12. Exodi: *Petierunt ab Ægyptiis vasa argentea & aurea, vestemque plurimam. Dominus autem dedit gratiam populo coram Ægyptiis, ut commodarent eis: & spoliaverunt Ægyptios.* In præmiū itaque tam sedulæ pro defuncto diligentia, Deus quoque mortui Moysis curam gessit. Ut cunctis fidelibus inculcaret, quantum eximius hic charitatis actus divinis oculis ardeat. Si itaque, ô Christiani desideretis, ut vestrum post mortem recordentur filii & consanguinei: vos quoque parentum, & consanguineorum defunctorum remissionem tenaciter tenete, & constituite supra eorum sepulturam panem & vinum, id est, offerre in sacrosancto missæ sacrificio pro iis immaculatum Christi corpus, atque pretiosum sanguinem, ut vobis & posteris vicissim faciant, parque obsequium præstent: ut tandem cuncti post fatum hoc saluiferò cibo pasti, & tam suavi potu refrigerati, è tormentis purgatorii ad æternam avolare queant beatitudinem, quam mihi & vobis omnibus concedat Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, Amen.

DOMINICA PASSIONIS.

Si veritatem dico, quare non creditis mihi? Joan. cap. 8.

IN confesso est apud omnes, experientia comprobatur, sacra Scriptura & SS. PP. attestantur, peccatorem insatiabili & irreparabili odio persequi virum justum, vitiumque, ut lux tenebras, fugare virtutem, eam que execranda pertinacia inferari. Patuit in perfido Caino fraticida, qui innocentem uterini fratris Abelis sanguinem terræ potandū præbuit, non cogitans, quòd ille ad justum Dei tribunal æquâ quandoque exigeret vindictam. Genes. c. 4. v. 8. *Consurrexerat Cain ad versum fratrem suum Abel, & interfecit eum.* Patuit in justo Joseph, quem mordaciter execrati sunt impii fratres. *Oderant eum, nec poterant ei quidquam pacificè loqui.* Imò eò devenere temeritatis, quid ni dicat, & crudelitatis, ac ad tantam deducti sunt ex mera malitia rabiem, ut eum in vile mancipium Ismaëlitis vendiderint. *Et prateruntibus Madianitis negotiatoribus, extrahentes eum de cisterna, vendiderunt eum Ismaëlitis viginti argenteis.* Non attendentes

ad ingentem absque dubio futurum patris luctū. Verum quodnā tantæ iniquitati execrandū exitiæ fomentum? heu, nuda veritas, uti Scriptura aperte satis indicat: *Accusavit quæ, fratres suos apud patrem de crimine pessimo.* Id ipsum nec diffiteretur Propheta David, sed asseveranter eandem cōprobat veritatem, dicens Psal. 30. *Considerat peccator justum, & querit mortificare eum.* Patri concinit sapiens filius: *Contra bonū malum est, & contra mortem vita, sic etiā contra virum justum peccator.* Imo adeo immanis ac barbara inter pium & impium intercedit antipathia, ut S. Chrysostomus audeat in hæc verba prorumpere: *Vt neque lupus agnum, aut heudum tygris, ita nec peccator justum.* Nec id minime mirandū est, inquit S. Leo: *Iniquitas cum justitia non habet pacē, & imperantiam odit ebrietates, falsitatis nulla cum veritate concordia.* Cui rursus assentitur Chrysostomus: *Semper enim contra virtutem insanit malitia.* Unde impius, si in pio ac morigero quodam intueatur radiantem virtutes, stellas

aut

Gen. c. 37.
v. 4.

Vers. 28.

Psal. 30.
v. 2.
Eccl. c. 33
v. 15.

Chryf. in
Gen. c. 23.

Olea
v. 4
Cap
v. 8

Joan
v. 2

aut fulgentes in anima iusti comperiat variarum perfectionum gemmas, illas velut cæcutiens bubo inspicit, vel si verè earum lumen oculi subterfugere nequeant: falsitatis larvâ obnubilare, imò & convitiis atque iniquis detractionibus quasi annihilare student.

Hæc irrefragabilis doctrina, quæ, ut talis à cunctis admittitur, etiam ab ethnico Platone dicente: *Virtus, & vitium eandem sedem occupare nequeunt*; acriter instigavit doctissimos celeberrimæ Atheniensis Academiæ moderatores, ad indagandum, quænam virtus ab hominum nequitia vehementiores pateretur insultus, & fortius conquateretur. Pro cuius resolutione congregatus fuit Academicorum cæcus, propositaque quæstio. Verùm, sicut diversi, & varii exsistere genii, sic in diversas & varias abièrunt sententias. Quidam eam autumabant fore virtutem paupertatis: neque absque solido fundamento: ipsa quippe à sua inimica avaritia, (quæ mundanorum bonorum tenaciter ambit affluentiam,) adeo diris agitur stimulis, ut cuncti hujus mundi homines illam tamquam pestiferum malum averterent, & infano impulsu, atque cæco auri amore attracti, divitias incessanter aucupentur; imò eas, ut Deum suum adorent, juxta veridicum illud Osæ Prophetæ testimonium: *Aurum suum fecerunt sibi idola*. Et rursus cap. 12. *Dives effectus sum, inveni idolum mihi*. Alii maximam persecutionem adscripsere humilitati, quæ à capitali suo hoste superbia, secum in campo trahente perniciosas asseclas, ambitionem, vanam gloriam, internum fastum, &c. acerrimè oppugnat. Alteri statuere præclaram virtutem mansuetudinis, quæ furiosis vindicativi animi insultibus, vix est resistendo. Imò sæpè sæpius acutus vindictæ telis miserè succumbit; fateor, cunctæ hæc opiniones non fragili innituntur basi. Attamen ultimus (iudicio meo, salvo meliori) palmam præ cæteris reportavit, qui mordicus sustinuit, eam fore veritatem. Nulla namque virtus tam nequiter, & astute impetitur, quàm illa. Est omnibus invisa, odiosa, abominabilis, eamque in tantum execrantur homines, ut tritum illud promiscuè invaluerit adagium: *Veritas odium parit*.

Istud ad oculum patet in hodierno Evangelio. Ecce, Christus Dominus Pharisæis & Scribis nudam deprædicat veritatem. Prognosticat ipsis luctuosum catastrophe: *Dixi ego vobis, quia moriemini in peccatis vestris*. Advenisse attestatur tempus illud desiderabile, ad quod tam anxie in

limbo detenti anhelarant sancti Prophetæ & Patriarchæ: *Abraham pater vester exultavit, ut videret diem meum, vidit, & gavisus est*. Ipsi verò nullam Christi dictis adhibuerunt fidem, ut iple testatur: *Si veritatem dico, quare non creditis mihi?* imò, quod pejus est, in eum adeo stomachati sunt, & execandere, ut ad blasphemiam conversi, clamariunt: *Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & demonium habes?* Et cum mansuetus Christus eorum falsitatem, & calumniam suaviter reprehenderet: *Ego demonium non habeo, veritatemque luculentius demonstrare vellet, in ipsum furibundi insurrexere, & non potentes veridicam sustinere linguam, ipsi necem intenterunt violentam: Tulerunt ergo lapides, ut jacerent in eum*. Sicque apprimè comprobantur vetus proverbium: *Veritas odium parit*. Patet ex vers. 40. *Nunc autem queritis me interficere: hominem, qui vobis veritatem locutus sum*. Quod pharisaicum vitium, quod juratum in veritatem odium, quandoquidem ad depravatum hoc usque serpsit ævum, proposui in hodierno discursu miseram veritatis sub falsitatis jugo jacens servitutem, ejusque infame ex hoc mundo deplorare exilium. Quod antequam aggrediar, necessarium per benignum Mariæ Virginis auxilium unanimiter imploremus Spiritus sancti gratiam, encomiantes eam Angelico elogio, Ave gratiâ plena.

Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?

Doctissimus quidam Atheniensis facultatis Academicus, solidum asserti sui de veritate, *Veritas exultat*, volens demonstrare fundamentum, emblemata quoddam, quo cujuscumque contrariæ opinionis ratio succumberet, emblemataque alterius celeberrimi Philosophi de veritatis triumpho penitus corruerent, ingeniosum effinxit emblemata. Quod antequam proponam, alterius emblemata opus est notum facere. Ille hieroglyphicè tentans mirificam exprimere veritatis potentiam, atque eminentiam, artificiosè in rasa tabula depingi curavit venustam quandam virginem, vivis adornatam coloribus, dextrâ manu gladium evaginatum tenentem, lævâ mundi globum sustentantem. Insidebat illa triumphans majesticose regali throno, eamque supplices venerabantur, ac adorabant, non tantum Reges, & mundi Principes, verum etiam cujuscumque sexus, & status homines. Emblemata ingeniosa apposita erat

Vers. 5, 6.

Vers. 48.

Vers. 59.

Oseæ c. 8.
v. 4.
Cap. 12.
v. 8.

Ioan. c. 8.
v. 24.

epigraphes ex capite quarto Efdra lib. 3. eruta:
Omnis terra veritatem odit.

Huic suum ipse opposuit emblema, in quo à perito artifice delineata visebatur misera puella, representans *Veritatem*, quæ totaliter deformis, squallida, exarsa, & è debito, ab infernalibus furiis odio, ac falsitate, folio deturbata, & expulsa, in terra procumbebat. Qua injuria necdum fatiatæ juratæ illius inimicæ, eam pedibus ignominiosè conculcabant, & de loco ad locum crudeliter deturbabant. Et tandem ferreis alligata catenis, ducebatur in triumphum. Quo peracto, falsitas tamquam mundi regina regalem thronum ascendit. Pro emblematico dicto tabulæ inscripta erant hæc verba: *Falsitas regnat, Veritas exulat.* Quam epigraphen apprimè comprobatur Augustinus, dicens: *Noli querere (secundum mundum loquitur) quid sit veritas, statim enim se opponunt caligines imaginum temporalium, & nubila phantasmatum, & perturbant serenitatem, quæ primo ictu dilucet tibi, cum dicretur veritas.*

Jam dicti emblematis soliditatem atque veritatem, heu quot experti sunt sanctissimi Viri! in veridicum testem prodeat ille, quo nemo sanctior Christi testimonio, Joannes Baptista, *Inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista.* Dicit ipse, cur innocens vinculis constrictus, in carcerem conjectus, ac diræ morti sit adjudicatus. Ah feralis ille ensis, qui sanctissimum Joannis demersit caput, odiosa fuit Herodiadi veritas. Ille Herodis regis infamem reprehendebat incestum, & scandalosum condemnabat adulterium; ipsa verò veritatem non sustinens, prima data opportunitate, per filiam injustum deposebat supplicium. *Pete in disco caput Joannis Baptiste.* Ipse clamabat: *Non licet tibi habere uxorem fratris tui, illa vociferabatur, Da mihi caput Joannis.* Cui petitioni annuente Herode, miserè in carcere interiit: *Ob nul-lam, inquit Euthymius, aliam causam missus est in carcerem, nisi quia veritatem predicabat: & qui veritatem jugulare non potuit, præconem jugulat veritatis.* Quia, ut rectè ait doctissimus Tertullianus, *Veritas oppugnari potest, vinci non potest.*

Præcursore suo adhuc pejus invisa veritatis promulgata sentit damnatum pius Dominus Jesus Christus. Ipsum namque pediti Judæi, Scribæ, & Pharisei, non obstantibus ejus miraculis, rotque portentis, ad mortem quæsiiverunt. & ad congruum adveniendum modum, cõsiliū iniverunt. Verum propter quod motivum? ecce, cæcos fecit videre, claudos ambulare, leprofos mūdavit, mor-

tuos resuscitavit, infirmis pristinam restituit sanitatem: quid ergo in iis tantam concitat rabiem, ut pertinaciter in necem illius conspirent? ah, jugulum Christi nuda fuit veritas, ipsa essentiali Veritate teste: *Non potest mundus odisse vos, me autem odit: quia ego testimonium perhibeo de illo, quod opera ejus mala sunt.* Id quod fuerat dudum antè vaticinatus Sapiens: *Circumveniam ergo justum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata disciplina nostra.*

Si itaque interrogaretur Christus: & pie Domine, quis crudelem armatæ manus tibi incussit alapam? quid respondere posset, nisi, *Veritas*, testis sit Evangelista Matthæus, qui ait, inquirenti veritatem Caiphæ: *Adjuro te per Deum vivum, ut dicas nobis, si tu es Christus filius Dei,* Christum respondisse: *Tu dixisti: Verum amen dico vobis, amodò videbitis filium hominis sedentem ad dextram virtutis Dei.* Et heu! intellecta veritate, iniquus furor accensus est Pontifex: *Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua, dicens: Blasphemia vis, &c.* Et illico adstantium ad veritatem persequendam exarmantur manus: *Tunc expuerunt in faciem ejus, & colaphis eum ceciderunt, alii autem palmam in faciem ejus dederunt, dicentes: Prophetiza nobis Christe, quis est, qui te percussit? Quibus detestandis peractis improperis, ulterius insanus rabidorum Judæorum progreditur furor, pravoque inito consilio, in innocentis mortem protervè conspirant. Quapropter, *Vinctum adduxerunt eum, & tradiderunt Pontio Pilato præfidi.* Sed quid in tantum, inquam, eum in mitem Jesum excitavit rabiem? quid ferocium istorum leonum, voraces dentes adeo exacuit, ut agnum sine macula deglutire non formidarent?*

Ah! non vereor dicere, sævus Jesu torror nuda extitit veritas. Meminerant Pharisei, & Scribæ, divinum hunc magistrum, ac veracem Doctorem eos acriter increpasse, admonuisse, atque sæpe sapius ipsis improperasse legum suarum transgressionem, atque varias iniquitates. Menti ipsorum adhuc vivaciter inhaerebat justa illius vindicta, dum zelosus paternæ domus, eiecit vendentes & ementes è templo, & mensas nummulariorum: & cathedras vendentium columbas evertit, in tantam invehens impietatem: *Scriptum est: domus mea domus orationis vocabitur, vos autem fecistis eam speluncam latronum.* Recordabantur apprimè mordacis Christi responsi, quod ipsis conquerentibus: *Quare discipuli tui*

Joan. c. 7.
v. 7.

Sap. cap. 2.
v. 12.

Verf. 6.

Matt. c.
v. 14.

Aug. lib. 8.
de Trinitate.
cap. 2.

Matth. c.
11. v. 11.

Matth. c.
26. v. 63,
64, 65, 67,
68.

Matth. c.
27. v. 2.

Matth.
27. v. 1

Verf. 13

Cap. 12
v. 13.

Matth. c.
21. v. 13.

Matt. c. 15.
v. 3, 4, 5.

trans-

*transgrediuntur traditionem seniorum? dederat, dicens: Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram? in quos, ut urgentius insurgeret: ad particularem descendit legem: Nam Deus dixit honora patrem, & matrem: & qui maledixerit patri, vel matri, morte moriatur. Vos autē, (huic Dei præcepto refractarii) dicitis: Quicumq; dixerit patri, vel matri munus quoddamque ex me est, tibi proderit. Et non honorificabit patrem suum: & irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram. Adhuc alta mente retinebant acerbam in scelera eorum, sed justam, & veridicam invecivam: *Ve vobis Scribae & Pharisaei hypocritae: quia circumitis mare & aridam, ut faciatis unum proselytum: & cum fueris factus, facitis eum filium gehenna duplo quam vos.* Ob hæc & similia in eos veritatis dicitaria furiosi in Iesum debacchantur, clamantque: *Circumveniamus justum, quia improprie at nobis peccata legis.* Morte turpissima condemnemus mordacem invidiam nobis veritatis præconem. Nunc, nunc opportunam nanciscimur occasionem. Videamus, si quis potens sit eum manibus nostris eripere.*

O pitissime Iesu! ecce Veritas te vinculis tradidit. Veritas te ad Pilatum iniquum iudicem adduxit: Ipsa, ipsa est, quæ tenerrimum tuum corpus columnæ alligavit, illud diris flagris decerpfit, & ferreis unguibus dilaceravit: ipsa benedictum caput tuum spinea corona insignivit, & crudeliter terebravit: ipsa immanes Judæos incitavit, ut infamis latro innocenti præponeretur Christo: ipsa furibundam plebem commovit, ut petente Pilato: *Quem vultis vobis de duobus dimitti?* exclamarit Barrabam. Cumque instaret Præses: *Quid igitur faciam de Iesu?* responderunt omnes: *Crucifigatur.* Rursus replicat, ac innocentiam Christi prætexat: *Quid enim mali fecit?* Ah! si ingenuè non eos puduisset ad quæsitum hoc respondere, sanè internum cordis sui pandere debuissent rancorem, & dicere: veritatem deprædicavit, disseminavit scelera nostra, & impropere nobis legis peccata, idcirco gravis est nobis ad videndum. Hujus tantummodò criminis reus est. *Tolle, crucifige eum.* Sicque Veritas creatorem ad infamem crucis mortem condemnavit. Unde illi appositè potest appropriari illud Jeremiæ: *Semina verunt triticum (verbum nimirum veritatis) & spinas messuerunt.* Ipse namque per omnem Judææ regionem veritatem disseminavit, & spinas, & clavos, & flagella, & crucem messuit.

O Christe! quamvis tu infinita sis æterni Pa-

tris sapientia, attamen politicam hujus mundi ignorare videtis regulam, quæ habet: *Si veritas nocet, tacenda, si prodest, promulganda est.* Profectò ille insanus habetur, qui cum vitæ propriæ discrimine, suoque veritatem manifestat incommodo. *Quare,* inquit doctissimus Tiletanus, *judico illum insanire, (secundum mundanam loquitur politicam) qui sese veritatis nomine, vel amore exponat periculis vitæ suæ.* Is potius sapere mihi videtur, qui vitam omnem, & actiones suas componit ad mores hujus sæculi, hominumque, quibuscum conversatur. *Et si quidem veritati usquam locus sit, scietur veritatem.* Sin minus, relicta veritate, mendacium honestatis saltem speciem obductum amplectatur. Et illam mundi doctrinam Christo proposuisse creditur Pilatus, dum ab eo (ubi immeditè ante, quodnam delegatum obeundum munus à Patre cælesti accepisset, rogaverat, responsumque audierat: *Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati.*) petiit, *quid est veritas?* quod ironice, & contemptibiliter dixisse, quidam autumant Pilatum, Christumque hac interrogatione cum sua veritate irritasse: *Ve sit questionis sententia,* inquit Tiletanus, *quid audiret: tunc ob hoc tantum in mundo venisti, ut prostearis, & doceas veritatem tu miserissimus mortalium omnium cum tua veritate. Prædica, lauda, promove, tuere veritatem, quantum voles.* Equidem ausim affirmare, ut plurimum tibi esuriendum, algendum, fugiendum fore de loco in locum, multumque miseria, & signominie ferendum. Denique per eundem etiam cum tua veritate. Quod rectè Christo evenit, qui propter eam cruci affixus est. Sicque in Pilato omnium hominum, inquit præfatus author, intuemur imaginem. *Qui est veritatem probent, non ulterius probant, nisi quatenus utilis est. & facit ad pacem, & felicitatem hujus sæculi.* Interim verò mores hominum, quibuscum vivitur, seclandos esse. *Cumque impostura, & mendacia ferè sint felicia, putant prudentia genus esse, ad veritatem, & substantiam dissimulare audacter, donec ditescas, vel vè facias, vel te extrahas è malo aliquo, in quod sortè cecidisti.* Fatuos enim mentisq; impotes censent, qui vel causâ veritatis (quam putant meras esse angus) periculis se obijciunt. Fugienda itaque apud mundanos est regina perfectionum Veritas, & in exilium mittenda, quia nimis magnum patit odium, & per consequens eam adamanti & dicenti, innumera præparat mala, teste Seneca Poëta, *Sapè cruentis veritas patuit malis.*

Sed heu! quas hi vel Epicuræi, vel Atheistæ, vel

Ioan. c. 18.
v. 37.

Lib. 1. de
veritate,
c. 32.

Ad Rom.
c. 10. v. 18
Vers. 25.

vel politici nomine digni, daturi sint pœnas: vel ex hoc unico Apostoli Pauli percipite testimonio: *Revelatur ira Dei de cælo super omnem impietatem, & iniustitiam hominum eorum, qui veritatem Dei in iniustitia detinent. Et pauld post: Qui commutaverunt veritatem Dei in mendacium. Et adhuc omnes vires contra veritatem in vanum exerunt mendaces. Quoniam tantæ est ipsa potentia, & efficaciam, ut etiam acriter oppugnata, victrix evadat, & in ipsam obfuscantis, aut falsificantis caput reincident. Primo loco, inquit Tiletanus, se offert vis veritatis, & fortitudo; qua fit, ut, tametsi laboret frequenter, vincitamen nunquam possit. Læditur, sed non extinguitur. Premitur, sed non opprimitur unquam. Quin potius tanta est ejus vis, ut non solum de cunctis hostibus suis, & persecutoribus ad extremum victoriam referat; sed omnes etiam illorum conatus sepe vertat in contrarium.*

Cujus veritatem, ut intimius penetremus, nobis consulenda est sacra Scriptura, Judith. cap. 5. refertur, fortissimum militiæ Regis Assyriorum ducem Holofernem, intellecto, Israëlitas se se omnibus mediis, labore, industria, sagacitate præparare ad eum viriliter ac fortiter resistendum, maturum de expugnanda civitate Bethulia cum optimatibus suis iniisse consilium, atque populi hujus belligerum animum, patriæque circumjacentis fortitudinem inquisisse. *Vocavit, ait sacer textus, omnes principes Moab, & duces Ammon, & dixit eis: dicite mihi, quis sit populus iste, qui montana obfiderit aut qua. & quales, & quanta sint civitates eorum? qua etiam virtus eorum: aut qua sit multitudo eorum: vel quis Rex militia eorum?* Ad quod quaesitum illico Achior veritatis memor, poliniam mundanam abjurans, aperto corde (ast cum summo suo detrimento) respondit: *Si digneris audire Domine mi, dicam veritatem in conspectu tuo de populo isto, qui in montanis habitat, & non egredietur verbum falsum ex ore meo. Quâ protestatione facta, serien rei enarrare exordiat: Populus iste ex progenie Chaldaeorum est. Hic primò in Mesopotamia habitavit, quia noluerunt sequi Deos patrum suorum, qui erant in terra Chaldaeorum. Cum quo operuisset omnem terram fames, descenderunt in Egyptum, illic quo per quadringentos annos sic multiplicati sunt, ut dinumerari nò posset exercitus. Et commemoratis admirabilibus, quæ supremum Deus in plebis istius gratiâ demonstrat, concludit: Non poterimus resistere illis: quoniam Deus eorum defendet illos, & erimus opprobrium univèrsa terra. Quo*

V. 23, 24.

Vers. 4, 5,
6, 7, 8, 9.

audito, insulli aulici, perfidi adulatores Holoferni ad blandiri conantes, in Achior stomachari, acriter insurrexerunt, dicentes: *Quis est iste, qui filios Israël posse dicat resistere Regi Nabuchodonosor, & exercitibus ejus, homines inermes, & sine virtute, & sine pericia artis pugnae? & mox certam Veritati dictæ decernunt vindictam: Ut ergo Achior cognoscat, quoniam fallit vos: ascendamus in montana, & cum capti fuerint potentes eorum: tunc cum iisdem gladiis transverberabitur: ut sciat omnis gens, quoniam Nabuchodonosor Deus terra est, & præter ipsi alius non est. Quorum adulatorum, iniquæ Holofernes subscribens opinioni, ad Achior conversus ait: Quoniam prophetaisti nobis dicens: quod gens Israël defendatur à Deo suo, ut ostendam, quoniam non est Deus, nisi Nabuchodonosor: cum percusserimus eos omnes, sicut hominem unum, tunc & ipse cum illis Assyriorum gladio interibit. Quam impietatem, & iniquitatem acerbè deplorans doctissimus Hugo Cardinalis ait: Achior comprehensus est veritatis amicus, factus est Holofernis inimicus.*

Vers. 27,
28.

Verum, quantum superbicenti Holoferni pertinax veritatis odium non attulit detrimentum? ecce, qui animo præsumptionis amore inflatus, Achior Bethuliam cum cæteris Israëlitis (turbe videlicet expugnata) interficiendum miserat; vino oppressus, fœmineâ manu summo cum opprobrio interit. Sicque Veritas, quam ipse opprimere, imo & extinguere præsumperat, justam de eo sumpsit vindictam. Ipsa enim oppugnari potest, vicini autem neutiquam potest.

Reg. 1. 3. c. 22. commemoratur, Regem Israël Achab, & Regem Judæ Josaphat in Galaad ruinam, & direptionem unanimiter conspirasse, seque, transacto inter Syriam & Israël trium annorum quietis, & pacis spatio, ad ejus expugnationem fortiter armasse. Sic enim sacer habet textus: *Et ait ad Josaphat, nimirum Achab, veniesse mecum ad præliandum in Ramoth Galaad? Dixit que Josaphat ad regem Israël: Sicut ego sum, ita & tu: populus meus & populus tuus unum sunt: & equites mei, equites tui: quo summo inter sese invito fœdere, antequam tamen arduam hanc expeditionem attentarent, consultum, atque necessarium judicavit Rex Judæ, super tam gravi negotio Dominum consulere, ejusque de eo inquirere voluntatem & arbitrium: Dixit que Josaphat ad Regem Israël: quare, oro te, hodie sermonem Domini. Cui anavens Achab, cunctos Prophetas ad se accessit iussit: Congregavit ergo Rex Israel Prophetas, quadraginta circiter viros, & ait ad eos, ire debeo in Ramoth Galaad ad bellam-*

Vers. 4, 5.

3. Reg. 12.
v. 4, 5.

Vers. 6, 7.

bellandum, an quiescere? Qui perversi Pseudo-prophetæ magis Regibus adulant, quàm veritati studentes, responderunt: Ascende, & dabit eam Dominus in manu Regis.

V. 8.

Verùm horum, non absque aliqua securitæ veritatis suspitione, confidens vaticinio, sed quasi diffidens Rex Israël, dixit: *Non est hic Propheta quispiam Domini, ut interrogemus per eum? Ad quod Rex Achab: Remansit vir unus, per quem possumus intelligere Dominum. Sed ego odi eum: Et illic odii sui absurdam subjungit rationem: Quia non prophetat mihi bonum, sed malum, Michæas filius Iemla. Quibus verbis aperte satis videbatur Achab Regi Judæ conari dissuaderi illius de prospero, aut sinistro successu expectare iudicium. At Josaphat suo tenaciter inhærens consilio, Michæam consulere statuit: Vocavit ergo Rex Israël eunuchum quemdam, & dixit ei: festina adducere Michæam filium Iemla. Qui Domini sui promptè obtemperans mandato, celeriter rectum ad eum iter arripuit.*

V. 9.

Sed quod hîc annotandum, nuntius aulæ moribus egregiè imbutus, adulationis perversitati obnoxius, ubi ad Prophetam venit, non eum ad veritatem Domino indicandam instigavit, verùm & contra eum, ut ad-instro reliquorum adulationum, placita & grata Regi denuntiaret, & quatenus aliis assentiretur, exhortatus est, sicut clarissimè attestatur Scriptura: *Nuntius verò, qui ierat, ut vocaret Michæam, locutus est ad eum, dicens: Ecce sermones Prophetarum uno ore Regi bona prædicant. Sit ergo sermo tuus similis eorum, & loquere bona. Cui Michæas ait: Vivit Dominus, quia quodcumque dixerit mihi Dominus, hoc loquar.*

V. 13, 14.

Strenuus profectò Michææ Prophetæ pro veritate maximè commendandus, atque extollendus est animus, & ardens zelus. Verùm prima fronte apparet, eum utcumque labefactum, languidumque redditum fuisse, dum in præsentiam Regum deductus est. Porro interrogatus ab uno eorum: *Michæa, ire debemus in Ramoth Galaad ad præliandum, an cessare? qui respondit, ascende, & vade prosperè, & tradet eam Dominus in manu Regis.* Ecquid ais Propheta, ô perfide pseudo-propheta! An temporè & loco inservis? hocine est verbum veritatis, quod locutus est Dominus, & quod propalandum iurejurando Regis eunuchò, tam firmiter tibi proposueras? quomodo dictum hoc tuum verificari potest, & cum suble-

Quadragesimale P. H.

quenti connecti: *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, &c.* Mysterosa satis apparet hæc Michææ dissimulatio, quæ, si secundum nudum litteræ textum, & sensum intelligeretur, stabilire apprimè appareret regulam politicam mundi: *Si veritas nocet, tacenda est, si prodest, promulganda.*

V. 16.

Glossa interlinearis præactum difficultatis nodum dissolvit, autumans Spiritum sanctum per Prophetam suum tantummodo prædixisse expiscari, an Achab, qui antea conquerendo protestatus erat, sese à Michæa nunquam secundum suum beneplacitum aliquid audivisse vaticinium, modò ei prælagienti gratum aures præberet, & falsitatem annuntianti applaudebat. Idcirco ait ipse, Deum permisisse, ut Michæas à Rege ad veritatem dicendam, verbumque Domini revelandum juramento compelleretur. *Iterum atque iterum adjuro te, ut non loquaris mihi, nisi, quod verum est, in nomine Domini.* Is tum demum Propheta palam veritatem manifestavit, dicens: *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves non habentes pastores. Et ait Dominus: non habent illi Dominum: revertatur unusquisque in domum suam in pace. Quod veritatis prælagium cum intellexisset Achab, nimio accensus furore, & in extremo contra veracem præconem stomachatus, ait ad Regem Josaphat: Nonne non dixi tibi, quia non prophetat mihi bonum, sed semper malum? Cùmque ulterius pergeret Michæas, & alios mendaces pseudo-prophetas proclamaret, ecce veritatis propalationis iniquam recepit vindictam: *Accessit autem Sedecias filius Chanaana, & percussit Michæam in maxillam. Et Rex Israël adblandiens percutienti, ejusque factum quasi comprobans, hanc in innocentem injustam (sed proprio suo damno, ut pòst patuit.) tulit sententiam: Tollite Michæam, & maneat apud Amon principem civitatis, & apud Ioas filium Amalech, & dicite eis: hæc dicit Rex, mirtite virum istum in carcerem, & sustentate eum pane tribulationis, & aquâ angustia, donec revertar in pace.* Eum quasi reservari mandans, post prosperum belli successum crudeliori tormento plectendum.*

V. 17.

V. 24.

V. 27.

Spretò itaque Michææ vaticinio, ambo Reges pseudo-prophetarum adulationum mendacitate decepti, armati descenderunt in Ramoth-Galaad, ad præliandum contra Regem Syriæ. Sed quid evenit? ecce Achab, qui mordicus veritatem in vita

O o

oderat,

Verf. 35.

oderat, cruenta nece eam comprobavit. Ingruente namque certamine, sagitta inter pulmonem, & stomachum percussus est: *Et mortuus est vespere*, inquit Scriptura. Verum itaque manet illud, quod supra ex Tiletano attulimus veritatis elogium: *Leditur, sed non extinguitur. Premitur, sed non opprimitur unquam. Quin potius tanta est ejus vis, ut non solum de cunctis hostibus suis ad extremum victoriam referat, sed etiam omnes illorum conatus saepenumero vertat in contrarium.*

Dan. 5. 2.

Mirum divinæ providentiæ est stratagemata, quod Deus quandoque utitur ad impiis & sceleratis varietatem denuntiandam. Danielis cap. 5. refertur, Balthasar Regem, Principibus & Optimatibus suis solemne atque magnificentum exstruxisse convivium, in quo tum vino obrutus, tum præ nimia superbia insolescens, sacra templi vasa, ut ex iis conviva biberent, à patre Nabuchodonosore ablata, ad ferri jussit: *Præcepit ergo jam temulentus, ut afferrentur vasa aurea & argentea, quæ absperta verat Nabuchodonosor pater ejus de templo, quod fuerat in Jerusalem, ut biberent in eis Rex & Optimates ejus.* Ob quam enormem iniquitatem excandescens Deus, justam impio Regi tributam sententiam. Verum quomodo? An forsitan ad eum Prophetam, ut olim ad Davidem Nathan, ad Saul Samuelem misit? Neutiquam sanè. At namque Scriptura, cum sacra vasa profanarentur: *In eadem hora apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aula regis.* Ob quod stupendum factum Rex hilaritati & deliciis intentus, illic dum moperè conturbatus est. *Et Rex aspicebat articulos manus scribentis. Tunc facies Regis commutata est, & cogitationes ejus conturbabant eum: & compages rerum ejus solvebantur, & genua ejus ad se invicem collidebantur.* Quapropter Scripturæ interpretationem ignorans, cunctos Magos, Chaldaeos, & auspices accessit mandavit, ut ab iis illius intentum sciscitaretur. Verum in vanum. Nemo namque repertus est, qui exaratorum verborum explicationem potuit attingere. *Tunc ingressi omnes sapientes Regis, non potuerunt nec Scripturam legere, nec interpretationem indicare Regi.*

Verf. 5.

Quid ageret in tanta anxietate miser Rex? ecce memor Danielis, ab eo, (quem ad explicandam incognitam hanc Scripturam, ad se advocari jussit) jam ad Regem ingresso, justam iniquæ vitæ audire coactus est corptionem: *Vasa Israël, in-*

quit Daniel, *allata sunt coram te: & tu, & optimates tui, & uxores tue, & concubina tue vinum bibistis in eis. Deos quoque argenteos, & aureos, & aereos, ferreos, ligneosque laudastis. Porro Deum non glorificastis. Idcirco ab eo missus est articulus manus, quæ scripsit hoc, quod exaratum est. Hoc est autem Scriptura, quæ digesta est, mane, thecel, phares, & hæc est interpretatio sermonis: Mane, numeravit Deus regnum tuum, & complevit illud. Thecel, appensus es in scatera, & inventus es minus habens. Phares: divisum est regnum tuum, & datum est Medis & Persis.*

Verf. 23.
24. 25. 26.
27. 28.

Verum, quod hic maxime notandum, quare Deus per Danielem non jussit Regi divinam denuntiari sententiam? nequaquam enim absque magna necessitate multiplicanda sunt miracula. Ah! quia in aulis Principum & Regum tam odiosa ac invisa est veritas, ut in authoris ruinam & interitum iniquè sæpe sapius detorqueatur. Deinde mirum est, cur ne quidem integro brachio, neque veris digitis, *Digitus quasi manus*, &c. usus est? sanè id factum, quia radicatum aulicorum in veritatem odium eos miserè confregisset. Nolens itaque Deus, Prophetam Danielem evidenti vitæ exponere periculo, Regi miro modo veritatem manifestavit. *Mirabile mysterium hoc fuit, inquit quidam modernus, quod Deus significare voluit, ut in Regum & Principum palatii parietes ipsi loquantur, & veritas in lapideibus manu à calo lapsa scribatur, cum in terra nemo audeat ore pronuntiare.* Veritas namque odium parit.

Difficilis satis explicatu est Scripturæ locus, quem refert Spiritus Sanctus in vita Regis Joram. Hic patre suo Josaphat defuncto, regni legitimam hæreditate potitus, detelicto veri Dei cultu, eò temeritatis processit, ut idololatriam pristino vigori restituerit. & cuncta idolorum sacrificia, quæ pater strictissimè inhibuerat, redintegraverit. Ob quæ intoleranda scelera, ac abominanda crimina illi imminencia quamplurima à Propheta Elia denuntiantur mala, atque supplicia. *Allata sunt autem ei littera ab Elia Propheta, in quibus scriptum erat: Hac dicit Dominus Deus David patris tui: quoniam non ambulasti in viis Josaphat patris tui, &c. Insuper, & fratres tuos meliores te occidisti: Ecce Dominus percussit te plagam magnam.* Verum quomodo hujus loci veritas consistere valet? quandoquidem Elia à plurimis jam annis igneo curru in paradysum raptus fuisset. Autumant quidam

2. Paral.
21, v. 1.

Ierem.

Nab.

quidam, litteras has non ab Elia, sed ab altero Propheta tum vivente Regi Joram esse transmissas, quæ opinio, iudicio meo, salvo meliori, fragili, & debili innititur fundamento. Nulla namque in tota sacra Scriptura, alterius Prophetæ, quam Eliæ firmentio. Alii censent, litteras illas ante ipsius in paradysum raptum fore conscriptas, & à Propheta tanta mala Regi Joram obvenitura præflagiente, cuidam suo tempore ipsi destinandas, in manus esse traditas. Sed nec hæc arridet explicatio. Scriptura enim harum latorem indubiè designasset.

Dico itaque, cum impius, ac perfidus Rex Joram jam detestandam ageret vitam, neminem repertum fuisse capacem, qui ei scelera, & abominaciones exprobraret. Quapropter divina Sapientia admodum necessarium iudicavit, ut Elias è paradiso ipsi litteras mitteret, veritatemque propalaret. Non dicit autem, quis eas destinavit Scriptura, sed verbo utitur ambiguo: *Allata sunt autem ei litteræ.* Quare arbitror illi eas invisibiliter fuisse traditas: ut ex Hebraico colligit Pagninus, qui habet: *Et venit ad eum scriptura ab Elia Propheta.* Idque, ne Regis furor in veritatis præconem severe animadverteret, Veritas namque odium parit. Unde Galenus ait: *Omnibus hominibus hic mos est, ut eos oderint, qui vera loquuntur.*

Verum nec pulcherrima virtus Veritas tantummodo è Regum, & Principum aulis exulat, sed etiam ex universo mundo misera videtur fugata, & relegata, & nusquam pedem secunda figere potest. Hinc & Gandæ, cæterisque Belgii civitatibus, (nec minus dico de aliis regionibus) aptè possem appropriare illud Jeremiæ, iniquitatem conspicientis Jerusalem: *Circuite vias Ierusalem, vias Gandæ circumite, & aspiciate, & considerate, quarite in plateis ejus, an invenies virum scientem iudicium, & quærentem fidem?* Pagninus ex Hebraico legit: *Quærentem veritatem.* Eique quoque rectè competit dictum Prophetæ Nahum: *Civitas plena mendacis.*

Quod, ut radicibus penetremus, oportet veritatem in verum, seu iustum mentis iudicium, in veram oris locutionem, & in sinceram operis executionem sive adimpletionem partiri. Quantum ad rectum atinet iudicium: nonne ille homo verax, qui petram æstimat panem, auricalchum aurum, nivem lanam, aut farinam? nemo est, quin eum erroris sit accusaturus. Similis falsitatis, inquit Tiletanus, quamplurimi rectè arguuntur Chri-

stiani: *Qui reputant mundanam voluptatem verè bonam, & appetendam esse, cum noxia sit & fugienda, qui censent bona qualibet temporalia, divitias, honores, vitam hanc ipsam bona esse maxima, & pretiosissima. Adeo, ut qui præ illis cælestia omnia, æternaque despiciat, in maximo iudicii errore versatur, proculque talis absit à recta via veritate. Nec illi competere potest Psalmi: Qui loquitur veritatem in corde suo, qui parva, seu verius nulla bona existimat comparatione cælestium, & æternorum. Veritas autem oris ea est, de qua Apostolus: Loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo, quoniam sumus invicem membra.*

Sed heu! quot inveniuntur Christiani, hujus veritatis capitales inimici! quot sunt, qui eam vario mendaciorum colore denigrant, atque tetro falsitatis pallio obfuscant! quot sunt perfidi adulatores, qui abominanda aliorum vitia, quibus adblandiuntur, virtutis splendore adornant, & in perfectiones comitant! quot sunt, qui vindictam animi generositatem, prodigalitatè liberalitatem, furtum dexteritatem, insolentiam hilaritatem, avaritiam frugalitatem, dissimulationem prudentiam, & ut uno verbo cuncta complectar, omne crimen virtutem fore demuntiant, sicque nec hanc aliam veritatis vitæ perfectionem assequuntur, quæ in recta operatione consistit, & de qua loquitur rursus Apostolus: *Veritatem facientes in charitate, crescimus in illo per omnia, qui est caput Christus.* Et hæc postulat, ut ea proximo in charitate præstemus, quod nobis fieri cupimus. A qua longè aberrant impii susurriones, detractores, adulatores, iniqui iudices, &c. Hi omnes namque turpiter veritatem pedibus conculcant & conterunt. Quos ad respicientiam adhortatur Propheta David, dicens: *Filii hominum usquequò gravi corde, ut quid diligitis vanitatem, & quaritis mendacium?*

Sed ut manifestius luctuosum miseræ veritatis exilium appareat, operæ pretium erit, aliquot diverforum hominum status lynceis mentis oculis perscrutari, in iisque sedulo veritatem inquirere. An forsitan hæc majestoso in Regum aulis insideat throno, & cum debita reverentia recipiatur? Profectò eam ex iis olim exulasse, jam statim patuit, & modò adhuc exulare ad oculum quoque constat, estque unicuique notissimum, nullibi minus, quàm in aulis illam regnare. Incipiat namque quispianam divino instigatus zelo, Principum & Magnatum insolentem vitam accusare, tyrannicum exponere eorum regimen, intolerabiles miseræ plebi

Lib. 1. de
Veris. c. 57

Psal. 14.

Ephes. c. 4.

Verf. 15.

Jerem. 5. 1

Nahum 1.

plebi impositas reprobare exactiones : arguere pergat ab iis iustitiam distributivam omnino pefsumdari, cuncta Reipublicæ munia inidoneis, impiis, & sceleratis promiscuè conferri : ah! cuncta in talem illicò furibundi insurgent aulici, & Principem in furem concitabunt, eique præsumptuosum præconem dira nece castigare persuadebunt : afferentes iniquam ipsius esse accusationem : cum politicæ regula habeat, Principi cuncta licere, ipsum pro libitu suo statum & regnum suum posse moderari. Quibus adulationibus acquiescens Princeps, nudæ veritatis assertorem injultè condemnat.

Sed an fortè id dumtaxat de tyrannorum, hæreticorum, atque infidelium aulis intelligendum est? O utinam! verum pudet fateri, odium veritatis, Principum quoque Christianorum & Catholicorum palatia occupat, & eam ab illis depellit. Hoc egregiè comprobat Turcieus quidam Sultanus, de quo refert Michaël de Palatio: Quòd certo tempore ipsum accesserit pius quidam Monachus, martyrii amore succensus, qui interrogatus ab illo, quorsum venisset, & quæ forent ejus prætensiones, constanter respondit: *Vt mortem inveniam veritatem tibi predicando.* Ad quod Sultanus: *Ito ad Principes tuos, & predica illis veritatem: & mortem, quam apud me quæris, apud illos invenies.* Ac si diceret: quid in infidelis, & pagani Regis aula necem, veritatem mihi propalando, & impiam vitam improperando anxie quæris? ah, prudentius tanti itineris labori pepercisses. Ea namque in Christianorum aulis ad eò exosa & ingrata est, ut, si illis illam nudam proposueris, defectus & vitam correxeris, indubiè dira morte multaberis.

Ah! si modò Principes agerent ad instar Antipopi, Asiae dominatoris, qui, ut veritatem de modo suo regendi intelligeret, regalem vestem exiit, & vilem, ac plebeam induit. Cùmque à quodam, qui Regem non cognoscebat, de nimis argueretur vestigalibus, & tributis, ad aulam reversus, noverit in posterum regium habitum resumere. Et à suis aulicis rogatus, cur contra regiam Majestatem tam abjecto uteretur vestimento? submissè respondit: *Hoc spoliatus veritatem audivi: hoc coepertus adulationem & falsitatem.* Sed heu, modò tempus Augusti rediit. Qui intellecta Varri morte, ingemiscens, & lachrymans dixit: *Nunc, qui mihi veritatem dicat, non habeo.* Jam enim Principes in aulis suis hominem non habeant, qui ipsis veritatem denuntiet: omnes vera-

ces mortui sunt, & omnes vixerunt adulators.

Fabulantur veteres Poëtæ de Argo Arcturis filio, eum centum habuisse oculos, at duobus tantum per vices quietem permittebat, cæterisque vigilabat, ut Ovid. l. i. Metamorph. cantat:

Centum luminibus cinctum caput Argus habebat:

Inque suis vicibus capiebant bina quietem.

Cætera servabant, atque in statione manebant.

Hunc fingunt à Dea Junone Jovis sorore, & conjugè constitutum fuisse Pædagogum, & custodem Juninachi filia, quam supremus Deus Jupiter in juvencam transformarat. Illum post afferunt de expresso Jovis mandato à Mercurio fuisse trucidatum. Imò Juno illius oculos avis sibi sacra, & dedicata, nimirum Pavonis caudæ inseruit. Quæ autem hujus nefariæ necis fundamentalis extiterit ratio, incertum est.

Arbitrantur quidam Jovem & Junonem Argum odio habuisse, eò quòd noctu diuque vigilias agens, incestum eorum interueter, ideoque eum vitâ privati jusserint, ne forsitan tantum scelus ab ipso iis improperaretur. Hoc fateor, merum fabularium Poëtarum figmentum est, & purum delirium; verum ad sanum deductum sensum, proposito nostro quàm optime quadrat. Argi sunt Præfules, Pastores ovium suarum saluti sedulo invigilantes, & subditorum depravatos mores, & corruptam vitam reprehendentes. Argi sunt Confessarii, qui veram pœnitentibus ostentant vivendi normam, & peccata sceleraque privatim acriter arguunt. Argi sunt zelosi Concionatores, qui intuentes tot execranda, atque horrenda scelerati hujus avi crimina, in ea publicè in cathedra debacchari non verentur. Sed heu! quot Joves inveniuntur, qui in miseros Argos impiè stomachantur. Quot sunt, qui radicato sinceræ veritatis odio præoccupati, in veracis ruinam, & necem conjurant? hoc præcipuè Principes & Magnates committunt, quorum aures proferentem veritatem sustinere non valent. Cave itaque *Veritas*, ne aulam ingrediaris. Fuge, fuge pestiferum domicilium: illud namque innumera tibi comminatur mala.

Alit quòd misera, profuga, & peregrina tandem fugiet? vive feliciter *Veritas*; video tibi securum quietis locum præparati, nimirum Judicum, Magi-

Magistratum & Consiliatorum tribunalia. In iis indubiè sinceros comperies amicos, qui te summo cum affectu amplectabuntur. Intra timida, oculosque circumcirca ad inlta Argi in sublimate viros, eorumque iudicia conjicit, & cheu; non inveniit, nisi injustas litium decisiones, pupillorum, & viduarum oppressiones, juris sursum, deorsum inversiones. Cernit iudices considerare personam, non justitiam, Pauperes in min mo reos severe plecti, & divites longè peiores, & nequiores impunè dimitti. Intuetur lachrymabundà morderos rei-publicæ rectores potentem furem, & imbecillum eo modo tractare, quo homo sanguifugam & pulicem tractat. Quod si contingat illam de consilio medici brachio, aut alteri cuiumque corporis membro applicari ad sanguinem exsurgendum, ubi jam infecto cruore tumida à vena avellit, dulciter in aqua tepida reponitur, ut deperditas recuperet vires. Si verò pulex unicum dumtaxat extrahat sanguinis guttulam, confestim inter duos ungues conteritur.

Haud dissimiliter agitur cum egeno & opulento potente & impotente, magnate & plebæo, nobili & ignobili. Si namque opulentus, potens, magnus, & nobilis, pauperum sanguinem, viduarum sudorem deglutierint, severam iudicium evadent sententiam: pauperibus autem, abjectis plebæis & ignobilibus parvi tantum criminis conficiis, mox patibulum erigitur, & justitiæ unguibus illud atteruntur, juxta vulgare illud axioma: *Dat ventiam corvis, vexat censura columbas.* Sed audite perverfi ac impij æquitatis administratores, quid Deus vobis prædicat per Prophetam Davidem: *Nonne cognoscunt, qui operantur iniquitatem?* id est, nonne legum mearum prævaricatores justam & rigorosam meam tandem experientur vindictam? & hi præsertim, *Qui devorant plebam meam, sicut escam panis?* O pulchra atque mysteriosa Psalmistæ inter plebem, & panem assimilatio! ecce, sicut panis, qui spinas, ut piscis, ossa, ut caro, non habet, absque ullo timore absorbetur, eò quod faucibus nullum inferre valeat detrimentum; ita quoque miseri plebæi à iudiciis sine cunctatione, & animadversione in jus abripiuntur & condemnantur. Nobilium & magnatum verò potentiam reverenti, eos quietos relinquunt, nec in jus convocare audent. Aut si quandoque à tertio quodam instanter justitia urgeatur, his clavo affigitur, & ipsa quiescit. Possuntque potentes jure merito sibi applicare illud

Isaiæ cap. 28. *Flagellum inundans, cum transferit, non veniet super nos, quia mendacio protecti sumus.* Qui plura de hac iudicium iniquitate desiderat, legat concionem quartam supra Dominicam primam quadragesimæ circa finem: ubi fusè de hujus corruptelæ origine tractavimus. Concludendum itaque est, veritatem tribunalibus profugam exulare, locumque inquirere, ubi pedem figat.

Verum, si ipsa semel à sexu masculino ad fœminum declinaret, nonnè ab eo honestius ac humanius tractaretur? nonne pulcherrima hæc virtus fœminis, blandi utpote humoris, aperti cordis, & nullis judiciariis negotiis intricatis maximè arderet? ah! plurimum vereor, ne deterius ab iis recipiatur. Quoniam *Veritas* perfidiorem holtem non habet, quam fœminam. Quod si paradoxum forsitan arbitris, reflecte te lector ad mundi primordia, atque diligenter perferutare, quoniam primò veritatem, à Deo in regali folio collocatam, ab eo depulerit. Quis primò falsitatem atque mendacium in mundum invexerit? autumant quam plurimi autorem ipsius fuisse diabolum, qui à SS. PP. pater mendacii nuncupatur; innuntur hi hæc Scripturæ verbis ab eo prolatis: *Cur præcepit vobis Deus, ut non comederetis de omni ligno paradisi?* At hoc fundamentum apparet mihi parum debile. Diabolica namque propositio nudè est interrogativa, & non absolutè assertiva. Unde ille in se, nec formalem veritatem, nec falsitatem continere videtur.

Dico itaque Evam primò mendacium formale protulisse. Etenim vix ipsa à dæmone de divino interrogata mandato, ecce falsitatis Magistra in unico responso tria enuntiat mendacia: *Cui respondit mulier: de fructu lignorum, quæ sunt in paradiso, vescimur: de fructu verò ligni quod est in medio paradisi, præcepit nobis Deus, ne comederemus, & ne tangeremus illud, ne forte moriamur.* O vafra mendacii inventrix! ait: *Præcepit nobis, ne comederemus.* Ecce primum. Testatur enim facer textus Capite 2. hoc præceptum directè tantum ad Adamum, tamquam humani generis Caput, ac primariam radicem pertinuisse, eique illud in singulari fuisse impositum: *Præcepit ei dicens: ex omni ligno paradisi comede, de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas.* Addit: *& ne tangeremus.* Ecce secundum, nullibi enim assertit Scriptura, imò nec leviter insinuat Adamo fructus illius ligni tactum fuisse inhibendum. Unde

Psal. 13.
v. 4.

Gen. c. 3.
v. 1.

Verf. 1.

Gen. c. 2.
v. 16.

gratis hoc ab ipsa assumitur. Deinde dicit: *Ne forte moriamur.* Quod tertium, & pessimum est, etiam incredulitatis vitium in se comprehendens. Absolutè namque Deus transgressori mortis sententiam statuerat, *In quocumque die comederis ex eo, morte morieris.* Et illa expressam Dei in veritè comminationem, & dubiam reddidit, dicens: *Ne forte:* Sicque diabolus ipsum (qui tamen, ut ait Scriptura Gen. cap. 3. v. 1. callidior erat cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus,) in mentiendò superavit. Qui duo tantummodò protulit, nimirum, *Nequaquam moriemini.* Et illud, *Eritis sicut dii.* Judicet itaque unusquisque, an misera veritas primum à fœmina non sustulerit insultum?

Nec in unica Eva hæc in veritatem hostilitas sopita est, sed eheu! usque ad modernum ævum, & in præsentem viventem irrepsit fœminas. Has enim bene intueri, anatomatiza à capite ad calcem, ipsas comperies viva esse falsitatis exemplaria. Si caput unius propriis spoliatur crinibus, illud alienis, ac fictitiis exornat. Squallidas genas, livida labia, vultumque pallidum falso colore obducit, ut suam deformitatem tegat, atque venustior appareat. Si gibbo gravetur, habitus proportionatos, & parum strictos confici curat, ut ipse utcumque comprimatur, & sic recta putetur. Si statura sit exigua, ipsa calceis altioribus utitur, ut procerior appareat. Si dentes præ senio, aut ægritudine ex ore dilabantur, fictitios ex ebore confectos imponi jubet. In summa, ut breviter finiam, omnes filiarum & fœminarum facie suæ decorem apparentem, rectam corporis compositionem, staturæ proceritatem, ceterasque pulchritudinis conditiones à falsitate emendicant. Insuper ad mendacia sunt proclives, adulationi deditæ & dissimulationi: in judicio maximè mutabiles, ad juramenta præstanda faciles. Unde notat Josephus libro 2. de antiquitatibus, in veteri testamento mulieres ad testimonium reddendum, non fuisse admittas, *Mulieris testimonium deponere non licet.* Quod in lege civili quoque fuit observatum. Lex enim, *Qui testamentum,* sic habet: *Mulier testis in testamento esse non potest.* Rationem genuinam hujus dat lex *Mulier. Quia testimonium mulieris est commutabile. Et ideo non testificatur.* Et adhuc modò in judiciis testimonia mulierum multum vilipendantur, quia duo eorum testimonia pro unico tantum reputantur.

Quò jam confugiet misera veritas, tam inimi-

cè & crudeliter à fœminis tractata? in quo asylo sese recipiet? mihi videtur, eam ad Causidicos, Jurisperitos, & Litteratos gressum institere, tamquam ad veritatis patronos atque protectores, apud quos ipsa indubiè falsitati, & mendacio fundatam licem intentabit. Sed eheu! ò *Veritas,* siste gradum, in perniciem tuam, & totalem ruinam curris. Retrogredere gressum suspende, ipsi namque, quos amicos æstimas, capitales tibi sunt hostes. Ab iis certissimè opprimèris, & quàm pessimè tractaberis, cœcilia enim modò perverfis Advocatis, impiis Procuratoribus non carent. Ah, ah! quot inveniuntur (utinam nullus) qui iniquis, & injustis causis patrocinantur, & pecuniarum lucro inescati, litis jus palliant, & rectam veritatem falsa larva obtegunt! quot sunt, qui utriusque partis litigantis causam sustinent! quot Procuratores, Notarii publici, qui auro corrupti chartas quasdam ad litis substantiam quàm maximè pertinentes, lacerant, testamta pia in heredum favorem in abscondito detinent! quot sunt, qui à pauperculis rusticis, derelictis pupillis, & viduis pro labore duplicatam extorquent mercedem; & ut uno verbo absolvarò, in hoc quoque hominum statu acriter vapulat *Veritas.* Quæ & his ipsa odium parit.

Videamus itaque quomodo à mercatoribus, & artificibus, atque aliis operariis recipiatur. Inquiramus, an ei ipsi blandum vultum demonstrant. Profecid, ut mihi apparet, *Veritas* etiam omnium horum calculo in exilium mandatur. mercatorum negotium, pravumque cum proximo agendi modum, si acutis mentis oculis inspicias, quid aliud comperies, nisi usuras, perjuriam, iniquos contractus. Artifices verò & mechanicos si adeas, eadem falsitatis fœce illos adinvenies coinquinos. Isti enim artem suam, ut merces multum augeatur, nimium extollunt. Illi laborem, & materiam præstitæ pretium ultra debitum fraudulenter æstimant. Pharmacopola pharmaca omni vigore destituta, & ad infirmos curandos planè inutilia vendit, & recentia ea fore jurejurando sæpe sæpius affirmat. Calcearius calceos ex optimo corio desumptos esse asserit, & ad tres menses duraturos pollicetur, & vilissimum arripit. Sicque nec ad tres quidem septimanas ementium usui inserviunt. Braxator in coquenda cerevisia asserit sese pro quolibet vase tantum grani insumpsisse, ideoque illam tanti constare, & splendidè mentitur. Sartor rogatus, ut vestem pro aliquo, sive ex serico, sive ex panno consuat, quartam partem materia

materia pro ea conficienda, plusquam necesse est, exigit, ut inde & sibi par manicarum possit appropriare. Molitor in molendino granum & frumentum mutat, vilisusque tradit, & furtive datum pondus diminuit. Rusticus, si minima belli oppressus fuerit tempestate, jurat sese omnia perdidisse, ne Domino quidquam donet: & interea suam prolem alit, & sese alieno ære divitem reddit. Quid dicam? mundus in maligno positus est, & in maligno posita est Veritas; Optimeque huic ævo illud potest accommodari, quod suo Isaias attribuebat: *Et conversum est retrorsum iudicium: & iustitia longè stetit: quia corrui in platea veritas, & æquitas non potuit ingredi, & facta est veritas in oblivionem.* Hebraicus textus legit: *Et facta est veritas in aversionem*, quam aversionem ad moralitatem satis ingeniose interpretatur Petrus Cluniacensis vulgari similitudine.

Si quis inquit in platea transeundo fœtidam, putridam, male olentem reperiat bestiam, nares obturat, ne fœtorem sentiat, caput & faciem ab ea avertit. Sic & cuncti mundani in hoc depravato sæculo miseram veritatem totvè avertantur. *Desumpta est parabola*, ait, *à cane mortuo in publica platea jacente, quem omnes, ut rem fœtidam avertantur.* Quam detestandam hominis exaggerans iniquitatem S. Thomas à Villa-Nova in hæc lachrymabunda voce prorumpit verba: *O sæculi nostri perditionem! ô mundi pessimam corruptelam! ô mundum mendacis, & adulationibus plenissimum! non est veritas in mundo, non est, qui loquatur verum cum proximo suo. Quidquid hodiè vulgus loquitur, fraus & adulatio est.* Edocti sunt enim linguas suas mendacis accommodare: *In mundana schola*, inquit Thomas, *quàm optimè exercitati didicerunt homines fallere, mentiri, adulari, exaltare parva, exigua attollere, ex tumulis montes facere, ex pulcibus elephantes, hæc civilitas, hæc effabilitas: & inurbanus est, quisque fallere, & mentiri non potest. Si quis verax, si quis fidelis & probus, rusticus est, & stupidus reputatur. Verè diminuta sunt hodiè veritates à filius hominum: vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum. Labia dolosa in corde, & corde locuti sunt. Et hi blandi adulatores, si veritas caput, sunt statim acerrimi detractores. Presentem laudant, & exaltant: absentem verò radunt & laterant.* Sicque desolata veritas à cunctis contemptibiliter exploditur.

Quid ergo? nusquam tuum firmæ quietis ve-

ritas adinveniet locum? ah indubiè in confessionali regio honoratur throno. Ibi namque omnia seridè sincere, & candide tractantur. Fateor veritas hic tot non comperit inimicos, tamen nec omnes effugit. Etenim sæpè læpius tum à pœnitente, tum ab ipsomet confessario acerrimè oppugnatur. Ab illo quidem, dum in confessione peccata sua palliat, & speciosa aliquà virtutis larva tegit, dum ea celat, dum rogatus an ex toto corde eum pœniteat, se summam illam bonitatem Deum offendisse, ore affirmat, intus verò negat. Dum concubinam domo ejicere, omnesque peccandi occasiones in posterum se evitaturum pollicetur, mente tamen aliud cogitat. Dum restitutum se aliena affirmat, ea tamen penes se inique conservat. Ab hoc verò, dum auctoritatem, & potentiam confidentis veritus, illius peccata secundum eorum gravitatem, & enormitatem arguere non audet. Dum eum sententias docet exoticas, minimeque probabiles (ut plerumque modò fit) & plenas ad omnem iniquitatem laxat habenas. Dum pœnitentium confessarius magis burfam quærit, quàm animam, tum maxime veritati infestatur. Ecce nec hic omninò tuta est veritas, adeoque quàm optime dixit Propheta Isaias: *Facta est veritas in oblivionem.* Memoria illius prorsus evanuit, nec usquam usitata est, quia ubique, & omnibus odium parit. Sed Cur, rogitat Augustinus, *Veritas odium parit, & inimicus factus est homo tibi verum predicans, cum ametur beata vita, que non est, nisi gaudium de veritate?* & respondit: *Nisi quia sic amatur veritas, ut quicumque aliud amant, hoc, quod amant, velint esse veritatem. Et quia falli nolent, nolunt convinci, quod falsi sint. Itaque propter eam rem oderunt veritatem, quam pro veritate amant. Amant enim luserem, oderunt eam redarguentem. Quia etiam falli nollunt, & fallere volunt, amant eam cum se ipsam indicat, & oderunt eam, cum ipsos iudicat.*

Exilium veritatis vobis utcumque pro ingenii mei imbecillitate descripsi, ô auditores! idque feci eam deprædicando, & in Cathedra concionatoria, tamquam in regali throno, & securo stabilitis quietis loco recipiendo. Quoniam, cum dixi, veritatem è mundo exulare, ab omni hominum statu repelli, contemni, pedibus conculcari, omnibus viribus collidi, veritatem denuntiavi. Hic quietam residere debet amica veritas, hanc è pulpito intonare tenentur Concionatores, & populo obtoculos ponere, ne & ipsi, ut inquit S.

Chry-

Isai. c. 59.
v. 14.

Isai. c. 59.
v. 15.

Aug. l. 10.
Conf. c. 23.

Chrysoftomus falsitatis rei reperiantur. Non solum ille proditor est veritatis, qui transgrediens veritatem, palam mendacium pro veritate loquitur; sed etiam ille, qui non liberè pronuntiat veritatem, quam liberè pronuntiare oportet: aut non liberè veritatem defendit, quam liberè defendere oportet. Nam sicut sacerdos debitor est, ut veritatem, quam audivit à Deo, liberè predicet, sic laicus debitor est, ut veritatem, quam à sacerdotibus predicatam è scripturis audivit, fiducialiter defendat, quod si non fecerit, proditor est veritatis. Imò Ecclesiasticum veritatem subtricentem. Christum ipsum prodere, & negare, audacter asserit S. Antonius de Padua, dicens: *Qui veritatem predicat, Christum confitetur, qui verò eam in predicatione tacet, Christum negat.*

Quam infamem ignominiam notam, ne incurram, liceat mihi, ô Auditores (quandoquidem à veritate discessum hunc exorsus sum) cum ea finire, vobisque veritatem dicere. Fateor S. Ambrosium taciturnitatem consulere, & affirmare loquacitatem maximo subjacere periculo, dum ait: *Quod præ ceteris debemus discere, est tacere, ut possimus loqui, ne prius vox condemnet propria, quam absolvat aliena. Scriptum est enim, verbis tuis condemnaberis. Quid opus est igitur, ut prope res periculum suscipere condemnationis loquendo, cum tacendo possis esse tutior? Me nihilominus ad veritatem propalendam cap. sequenti adhortatur hisce verbis: Quid ergo, mutos nos esse oportet? minime. Tempus est enim loquendi, & tempus tacendi. Deinde, si pro otioso verbo reddamus rationem, videamus, ne reddamus pro otioso silentio. Cum*

itaque modò tempus sit loquendi, ne similis reus fiam iudicii, veritatem dicere pergo: summo operè quoque instigatus divi Patris nostri Augustini doctrina, dicentis: *Qui veritatem occultat, & prodit mendacium, uterque reus est: ille, quia prodesse non vult, iste, quia nocere desiderat.* Veritas itaque est, ô homo carnalis, luxuriose, adulter, incestuose, concubinarie, nisi à tanta desistas impietate, ad optatam non attinges patriam. Veritas est, ô vindicative, nisi inimico condones, Deique præcipientis: *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, legem adimpleas, peccatorum tuorum similiter ab ipso non percipies remissionem.* Veritas est, ô perverse iudex, nisi pauperi & diviti, nobili & ignobili, æqualiter justitiam administres, justum vindicantis Dei iudicium minimè evades. Et, ut paucis absolvam, veritas est, ô peccator, quod qui iniquitatem colit, regnum cæleste non sit adepturus, juxta veridicum Apostoli testimonium: *An nescitis, quia iniqui regnum Dei non possidebunt? nolite errare: neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt.* Eja itaque, ô homo, hanc veritatem cordi tuo imprime, veritatem mente cole, & ore pronuntia, veritatem in omnibus actibus tuis exerce, veritatem errantibus ostende, ut in hujus mercedem recipere merearis æternam veritatis, quæ Deus est, fruitionem, quam nobis donet benignus Pater, Filius, & Spiritus sanctus, Amen.

FERIA SECUNDA,

Dominicæ Passionis.

Miserunt Principes & Pharisei ministros, ut apprehenderent Jesum. Joan. cap. 4.

DUO celebres & famosi Historiographi Lucianus & Pierius Valerianus nobis commemorant, *Ægyptios*, (qui secundum sancti Patris nostri Augustini iudicium in Hieroglyphicis cunctis nationibus longo intervallo præcellente, in propriè, curiosè, atque subtiliter essen-

riam, proprietates & perfectiones cuiusdam virtutis emblematis exprimendi) quàm plurimum laborasse, ut posteritati in æternam memoriam aliquod emblemata relinquerent, in quo quasi ad vivum quisque intueri posset essentiam, effectus & efficaciam eloquentiæ. In quem, ut acutè colli-

collinarent scopum, à peritissimo istius ævi pi-
ctore artificiosè delineari curarunt fortissimum
Herculem Leonina circumdatum pelle; manu
dexterâ terentem clavam, sinistra pharetram sagit-
tis refertam: quarum vi indomitas domabat feras.
Ex ore ipsius multæ effuebant catenæ; quibus
concatenatos constringebat, & artissimè astrin-
gebat per aures diverforum statuum homines.
Quo innuere intendebant (ut censer Alciatus in
suis emblematis) Herculem non brachiorum
virtute, non fortitudine, non armorum directio-
ne, sed summa sua eloquentia, & effrenis in mo-
viter attraxisse, & in virtutum via quasi alligatos
continuasse.

Miram eloquentiæ inditam esse efficaciam aper-
tè confitetur ille Philosophus, qui interrogatus ab
Imperatore Vespasiano altius excellentem Demo-
sthenis eloquentiam, quam invictam Alexandri
Magni animi fortitudinem: in quo vis, & virtus
vocis consisteret? respondit: *In loquela ritè pro-
nuntiata continetur divina & caelestis quaedam qua-
litas, qua veluti casenâ voluntas ligatur oculis.*
Ideoque à Cicerone Magno illo Oratore, *Ars di-
vina nuncupatur.* Et Augustinus in libris confes-
sionum apertè fatetur, sese per verba Ciceronis.
quæ in libris ejus legerat, ad meliorem mentem
commotum fuisset. Audite illius verba: *Liber iste
mutavit affectum meum & ad te ipsum Domine
mutavit preces meas, & vota ac desideria mea fecit
alia, viluit mihi repente omnis vana spes, & immor-
talitatem sapientia concupiscebam estu cordis in-
credibili, & surgere jam expebam, ut redirem ad te.*

Ah si tanta polleat potentia humana vox, si tan-
tum in Augustino potuerit conscriptus Cicero-
nis liber; si Herculis eloquentia tot homines ad
morigeram attraxerit vitam; quantâ nõ gaudebit
divina vox, & verbum Dei, ut hominum corda à
salutari via devia ad Deum alluceat, & pertrahat?
hoc eloquio attractus Propheta David per Pro-
phetam Nathan ad pœnitentiam admonitus, ut
infame adulterium, atque execrandum homici-
dium detestaretur, exclamat: *Quàm dulcia faucibus
meis eloquia tua.* Quare S. Bernardus in quo-
dam sermone de voluntate Dei, attentè ruminans
verbi divini efficaciam, ei quàm plurimos attri-
buit effectus: nimirum quod sit fax ardens & lu-
cens, qua in tenebris peccatorum sedentibus recta
virtutis demonstratur semita, teste Davide: *Lu-
cerna pedibus meis verbum tuum.* Verbum Dei
insuper transigit, & penetrat obdurata in malitia

Quadragesimale P. H.

hominum corda, juxta illud Apostoli ad Hebræos
cap. 4. *Vivus est sermo Dei, & efficax, & penetra-
biliter omni gladio ancipiti: & pertingens usque ad
divisionem animæ & spiritus, compagum quoque
& medullarum, & discretor cogitationum & in-
ventionum cordis.* Attamen à similis gladii for-
midine Christianos volens liberare Bernardus ait:
Dum ledit, tunc medetur. Verbum divinum in
cor humanum dilabitur ad instar rotis & imbris
suprà terram, ut fatetur Sapiens: *Et ipse tamquam
imbres mittet eloquia sapientia sua.* Et tandem
honorifico hoc verbum divinum condecorat en-
comio Bernardus: *Primum insonans in auribus
animæ, vox divina conturbat, terret, dividit.* Id
est animum peccatoris commovet, inquietum
reddit, & cor omnimodè terrenis affixum, ad spi-
ritualia attrahit. Et pergit paulò pôst: *Continuò li-
quescit, calefacit, purificat, & illuminat,* videli-
cet quoad animam induratos infrigidatos, mor-
tuos, & cæcos sua virtute adjuvat. Nec adhuc eo
hic S. Pater contentus elogio ait: *Denique est ci-
bus noster, & gladius, & medicina, & confirmatio,
& requies nostra.*

Hujus efficaciam millena comprobant factæ
Scripturæ loca. Et in primis Joan. cap. 6. *Verba,
qua locutus sum vobis, spiritus & vita sunt.* Rursus
testatur Spiritus S. Verbum Dei fore ad instar plu-
viæ, qua sordida emundantur, quia animas peccatis
& sceleribus coinquinatas mundas reddit, Eze-
chielis cap. 36. *Effundam super vos aquam mun-
dam, & mundamini ab omnibus inquinamentis
vestris.* Et Joan. cap. 15. *Et vos mundi estis propter
sermonem, quem locutus sum.* Id ipsum compro-
bant S. Evangelista Joannes & Propheta Jere-
mias. Ille ait, cap. 6. *Domine ad quem ibimus, ver-
ba vita æterna habes.* Hic verò cap. 23. *Nunquid
non verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus, &
quasi malleus conterens petram.*

Sed quid tam diu in congregandis hac de veri-
tate testimoniis immoramur? stupendam enim
verbi divini virtutem præfens ad oculum ostendit
Evangelium. Ecce ab iniquis Pharisæis rabidi des-
tinantur satellites, ut Jesum ad necem quærant.
Hi tùm mercèdis avidi, tùm iusti sanguini in-
hiantes, summa cum velocitate mandato obtem-
perant. Verùm in vanum laboravère; ait namque
sacer textus: *Sed nemo misit super eum manus.* Sed
quis quæso horum ministrorum insanam dilini-
vit rabiem? quis à perversa, & injusta Christi cap-
tura furibundas eorum cohibuit manus? clarè
Scriptura indicat id effecisse verbum divinum.

Psal. 118.
v. 103.

Psal. 118.
v. 105.

Vers. 21.

Eccle. 39.
v. 9.

Vers. 64.

Vers. 25.

Vers. 3.

Vers. 29.

Vers. 45.

Venerunt ergo ministri ad Pontifices & Phariseos: & dixerunt eis illi: quare non adduxistis eum? responderunt ministri: numquam sic locutus est homo, sicut hic homo. Ecce tanta erat Christi verbi dulcedo, tanta efficacia, ut illud totum satellitum furorem dimulserit, sicque à nefanda caede abstinerint. Occasione itaque hujus Evangelii conabor pro mea imbecillitate vobis in hodierno discursu ob oculos ponere admirabilem verbi divini potentiam, simulque undè tamen proveniat, quòd in depravato hoc sæculo sæpè sapius, imò promiscuè suo fructretur effectu. Quod antiquàm exordiar, unanimiter imploremus necessitatem Spiritus S. assistentiam per Deiparam Virginitatem, eam honorantes Gabrielis elogio, Ave gratià plena.

Miserunt principes & Pharisei ministros, ut apprehenderent Iesum.

PRO demonstrando eo, quòd in proëmio assumpsi; in mentem mihi incidit curiosa S. Chrysostomi speculatio. Is namque si non omnia, saltem aliqua vitæ Christi persecutus mysteria, summopere admiratur Christum, quantumvis nulli legi foret obstrictus, utpote, qui peccatum non fecit. & in cujus ore non est inventus dolus; legibus tamen judaicis cum cæteris paruisse: aut, ut melius dicam sese voluntariè subiecisse. Patuit, in tenera sua ætate die octavo circumcidi voluit, nec veritus est è tenello corpore pretiosum suum sanguinem effundere, qui planè innocens, & à peccato originali omninò immunis existebat, Rursus paucò post tempore in templo presentatus est, & juxtà mores Judæorum à Maria & Josepho oblatu. Et idipsum fecit in aliis quàm plurimis actionibus, quas modò brevitate gratia prætermitto. Hæc irrefragabili veritate supposita, inquit præfatus Doctor, quid mysterii lateat, cur quoque communem, & consuetam, quæ apud Judæos in usu erat, non elegerit mortem? ordinariè namque rei, & criminosis lapidibus obreuebantur. Quos ipse expressè tenuit, atque rejecit, ut aperte attestatur Evangelista Joannes cap. 8. dum venim Judæi eum vellent lapidare, ut hoc necis genus evaderet, invisibilis per medium illorum evasit. *Tulerunt ergo lapides, ut jacerent in eum: Iesus autem abscondit se, & exivit de templo.* Quæstio itaque est, quare præ communi necis genere ditam crucem amplexus sit? ubi tamen crux maledictionis infamiæ erat abno-

Vers. 59.

xia, juxtà illud Deuteronomii; *Maledictus, qui pendet in ligno.* Cap. 21. v. 23.

Ut hujus genuinam expiscemur rationem, annotandum occurrit id, quòd Christus sæpè sapius de propria sua persona prophetizarat: nimirum sese extollendum fore in crucis trabe, Joannis cap. 3. *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto: ita exaltari oportet filium hominis.* Sed quæ tanta necessitas, quæ exigentia, & quòd quæso in tantum urgebat motivum, ut Christus in infami crucis patibulo mortem obiret? rationem hujus ipsemer clarè manifestat per Evangelistam Joannem cap. 12. *Ego si exaltatus fuero, omniatraham ad me ipsum.* Sed quomodo? ab divina verbi mei, & prædicationis suavitate obdurata in peccatis horum perversorum hominum, impiorum Judæorum corda emolliam, obcæcatos verbi lucernâ, & admirabili hoc lumine eluminabo, & spiritualiter mortuos ad pristinam vitam revocabo, recedant itaque lapides, qui omnem quietem præ nimio strepitu inturbant, silentium interrumpunt, auditumque impediunt. Ego animosè commendandam venerandam Crucis Cathedralam, ut ex ea ad omnes cum silentio verba Spiritus, & vitæ habeam: Vox namque mea magnetis virtute respectu ferri, est potentior, magisque attractiva. De me prædictum est per Psalmistam: *Ego autem constitutus sum Rex super Sion montem sanctum ejus.* Verum quâ viâ, quo prætextu? responderet: *Prædicans præceptum ejus.* Et idè inquit Chrysostomus lapidari nequiquam voluit, *Tumultuarium namque genus necis est, & inter lapidum fragorem non poterant audiri Christi verba.* Idcirco ait Tertullianus, *docebat eos de Cathedrali crucis.* Ps. 2. v. 6.

At quomodo effectu? ubi eloquentiæ ejus efficacia? Ubi verbi divini virtus? attendite, & intelligite Christiani; ecce in horto Getsemani benignus Dominus, ad rabidam Judæorum suam extinguentiam, è cunctis corporis sui poris sanguinem emisit sudorem: per plateas & vicos copiosum flagellatus, & coronatus: crucemque bajulans, pretiosius cruoris sui superfluentem obrulit thesaurum: ostenditur furibundæ plebi: totus cruentatus, cernuntque cuncti in eo à planta pedis usque ad verticem non esse sanitatem, neque hominis speciem; tam luctuoso nihilominus spectaculo, cujuspiam animus mansuescit. Durities adamantis, qui ictibus malleorum resistit, hirci sanguine evanescit & devincitur: & obstinatum Judæorum agnelli hujus sanguini cor non cedit?

Luc. 10. 3.

Luc. 10. 3. Verj

Verj

Verj

Ma. 10. 3.

Verj

Luc. 10. 4.

gedit? Sic est, quid ergo Christus ingenti tam pretiosa est? amore inflammatus, adinveniet remedium? ecce ultimum suum ad verbum divinum recipit refugium, ascendensque sanguinolentum crucis pulpitem, jam ei clavus infixus, divinam mysteriosam, fructuosam sermocinationem instituit: *Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt.* O stupenda vox! ecce pro suis crucifixoribus crucifixus, pro tam nefandi criminis venia & remissione caelestem Patrem exorat Christus. Quis vidit unquam tale? Creator à sua creatura furiosè torquetur, & Creator creaturæ suæ benignè medetur. Creatura Creatorem favè excruciat, & Creator creaturam piè dimitti exoptulat.

Sed quid ad tam symphoniam emolumentum promanavit resonantiam? sanè non exiguum. Ecce alto peccatorum oppressus iethargo latro, hac voce expergestus, & quasi è gravi somno evigilans, socium secum crucifixum blasphemantem, & dicentem: *Situ es Christus; salva te me ipsum, quod in eadem condemnatione es. Et nos quidem iuste, nam digna factis recipimus, hic autem nihil mali fecit.* Et cuncta ex toto corde detestans latrocinia, execrans homicidia & furta, & ut uno verbo finiam, suasque abominans iniquitates, ad Jesum conversus dixit: *Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum.* De qua prima præda maximè gavisus Christus, mox illius annuit voto: *Amen dico tibi, hodie tecum eris in paradiso.* Deinde elamat, *Sitio.* Videlicet salutem animarum vestrarum, & corda disponit, ut homines sua conversione sicut Domini refocilent. Et tandem discessurus ex hoc mundo ad caelestem Patrem, divina sua utitur voce, tamquam extremo pro peccatoribus ad meliorem vitæ frugem revocandis remedio, *Iesus autem emissiva voce magna expiravit.* Cujus mirificam dulcedinis virtutem perlucidè attestatur Evangelista Lucas, loquens de conversione Centurionis, qui glorificavit Deum, dicens: *Verè hic homo iustus erat.* Nec ipse dumtaxat verum Deum confessus est hunc fore crucifixum, sed & quamplurimi alii, ut patet ex sacro textu: *Et omnis turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant, qui fiebant, percutientes pectora sua revertebantur.* De quo admiratus mellifluus Doctor exclamat: *Ergo ad vocem credidit, & ex voce cognovit filium Dei.* Nec hic destitit stupenda Christi Domini vocis efficacia. Ecce ad fidem illuminatur Longinus, mortui è tumulis exur-

gunt, vitamque recipiunt, & cuncta elementa, universaque mundi machina hac voce deterrita, & commota, suum agnovère Creatorem. *Dedit vocem suam, inquit Bernardus, in cruce Dominus, & universa elementa contremuerunt, & omnis terra mota est.* O mira verbi divini potentia! ô stupendi affectus!

Cum modò in hoc versetur puncto, abs re (ut autumo,) non erit Christi Domini toto ferme tempore Passionis taciturnitatem demirari. Etenim accusatus in palatio Caiphæ, à duobus falsis testibus obticit, etiam silentium ipsi improperante Principe Sacerdotum: *Nihil respondes ad ea, quæ ipsi adversum te testificantur? Iesus autem tacebat.* Rursus coram Pilato falsa audiens contra se proferti testimonia, obmutuit: *Et cum accusaretur à principibus sacerdotum, & senioribus, nihil respondit.* Ut adimpleretur illud Prophetæ Isaïæ vaticinium: *Oblatus est, quia ipse voluit, & non aperuit os suum. Sicut ovis ad occisionem ducetur: & quasi agnus coram tondente se obmutescit, & non aperiet os suum: & vix in cruce est elevatus, ecce totus garrulus os referat, atque mysteriosa intonare aggreditur verba: Pater, dimitte illis. Deus meus, ut quid dereliquisti me? Mulier, ecce filius tuus. Hodie tecum eris in paradiso. Sitio, Pater, in manus tuas commendo spiritum meum, Consummatum est, &c.* Quodnam igitur sub antecedenti crucem silentio, & subitanea post crucifixionem eloquentia sublitescit mysterium?

Ad hoc in lucem producendum, nobis apprimè quædam deserviet historiola, quam commemorat Plutarchus in vita Marii. At hic de Marco Antonio, celeberrimo Romanorum Oratore, quòd ipse à militibus belli ducis Annii, de mandato capitalissimi inimici sui Marii ad necem requisitus, non hasta, aut gladio, aut quibuscumque aliis armis imperum eorum compescuerit, sed sola sua eloquentia, & magna verborum suavitate. *Tanta verò, inquit, inerat Antonii sermonibus vis demulcendi, atque gratia, ut cum is orsus fuisset dicere, nemo militum tangere eum ausus fuerit, aut intueri, sed directis in terram oculis, universi feverint.* Ah! si tantum contra furentem Annii militem inanis Marci Antonii potuerit eloquentia, quid contra rabidos tygrides, & famelicos leones Judæos divina non effecisset Christi Domini facundia? benignus itaque Jesus, qui æstuebat humani generis redemptionem adimplere, & clamabat: *Baptismo habeo baptizari, & quomodò coarctor, usque dum illud perficiatur.* Prudent

Matth. c. 26. v. 62.

Matth. c. 27. v. 12.

Isai. c. 53. v. 7.

Luc. c. 23. v. 34.

Luc. c. 23. v. 39. Vers. 1.

Vers. 42.

Vers. 43.

Marc. c. 15. v. 37.

Vers. 40.

Luc. c. 23. v. 48.

denter fluit, quoniam divinæ ejus eloquentiæ suavitate perdidit Judæi: tam nefanda cæde destitissent: ut paruit in hodierno Evangelio. Mittuntur ministri à principibus sacerdotum, ut apprehendant Jesum, & nemo in eum, ut olim milites Annii in Marcum Antonium, ausus fuit immittere manus. Sed cuncti immensâ Christi vocis dulcedine allecti, re infectâ abidere, pro excusatione allegantes: *Nunquam sic locutus est homo, sicut homo iste.* Ne itaque mors sua retardaretur, aut impediretur, Christus subicitur.

Noverat quippe ipse mirificam verbi sui efficaciam, expertusque erat sapè sapius illius vires rabiem Judæorum, quantumvis inauditam, totaliter enervasse. Testatur id ipsemet per Evangelistam Matthæum: *Quotidie apud vos sedebam docens in templo, & non me tenuistis.* Idem confirmat Joannes: *Hæc verba locutus est Jesus in gazophylacio docens in templo, & nemo apprehendit eum.* Unde in hortu loquens, verbis suis milites & Phariseorum ministros adeo deterruit, dicens: *Ego sum, ut abierint retrorsum, & in terram ceciderint.* Tacens autem comprehensus est, ut subtiliter annotat antiquissimus Doctor Origenes: *Valentiora erant verba ejus his, qui eum apprehendere desiderabant. Ideo, si loquitur, non tenetur, si tacet, tunc tenetur.* Denique dum Pilatus eum interrogat, dum flagris cadit, tacet. Nisi enim taceret, in crucem ex infirmitate sublatus non esset. Quandoquidem infirmitas non sit in eis, quibus verbum loquitur. Hinc totum hunc conceptum concludit Chrysostronus hæc verbis: *Verba non fecit in Passione, & loquitur in cruce, ne per suam doctrinam redimeret mortem.* Tum namque, dum cruci affixus erat, absoluta & irrevocabilis prolata erat ab iniquo iudice Pilato in Jesum mortis sententia.

Ad hoc propositum curiosè advertit S. Anselmus de quatuor diversis materiis Pilatum Christum Dominum interrogasse. Primò, an ipse regni Judæici regimen, & dominium esset adeptus: *Tu es Rex Judæorum?* Secundò, è qua patria & regione erat oriundus: *Pilatus autem audiens Galilæam, interrogavit, si homo Galilæus esset.* Tertio, de ipsius actionibus, & vitæ conversatione. *Quid fecisti?* quartò ab eo expostulavit veritatis essentiam addiscere: *Quid est veritas?* sed hæc notatu dignum est, & sedula mente considerandum, Christum ad tria prima quesita respondisse. Ad primum, *Tu dicis.* Ad secundum eum quoque responsum dedisse, constat ex subsequentibus ver-

bis: *Et ut cognovit, quòd de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem.* Ad tertium ait: *Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri utique mei decertarent, ut non traderer Judæis: nunc ergo regnum meum non est hæc.* Ad quartum autem nihil respondit, quod suo neutiquam caret mysterio. Nec satisfaciet difficultati præsentis ille, qui Pilatum immedie post suam interrogationem: *Quid est veritas?* Cap. 17. *tas, è prætorio exiisse asserit: Et cum hoc dixisset, v. 38. iterum exivit ad Judæos.* Sic proinde mirum non fore, Christum non respondisse, quandoquidem præses responsum non expectavit. Contra hanc namque solutionem instatur, quare post illius reditum Christus veritatem ei non explicaverit, sed de illa omnino tacuerit? Anselmus hanc difficultatem enodat. Veritas, inquit, tanti est momenti, tantæ excellentiæ, atque eminentiæ, quòd Christus ad eam clarè dilucidandam, & disertè denuntiandam, coactus quasi fuisset divina sua viri eloquentia, cujus suavitate, vi, & efficacia veritus Christus, ne iniquum iudicem ad partes suas attraheret, sicq; mortem evaderet: Amore moriendi pro humani generis redemptione inflatus, ab illo quæsito enucleando abstinuit. Et hanc rationem fatetur Anselm. se ex divæ Virginis Mariæ revelatione hausisse, dicentis: *Hanc questionem quartam non resolvit ei filius meus, quia, si solvisset, eum liberasset à morte, & genus humanum redemptum non fuisset.*

Extollant itaque diserti, & eloquentes Philosophi stupendam magneti à natura inditam, & experientia comprobata potentiam, quàm ferrum contra ejus gravitatem sursum ad se attrahit, imò & quasi unit. Fingant Poëtæ, Heculem verbi sui suavitate, atque mira eloquentia, indurata hominum pectora emolluisse; Orphæum Calliopes & Apollinis filium lyræ suæ sibi à patre datæ dulcedine, sylvas, & saxa movisse, fluviorum cursum cohibuisse, ferasque furentes mitiores reddidisse, eumq; etiam cantus inaudita harmonia, infernalibus monstra delinuisse. Fabulentur insani, Amphionem à Mercurio testudinem dono recepisse, ejusque soni vi saxa ad civitatis Thebanæ constructionem necessaria attraxisse. Unde cantat Horatius:

*Dicitur & Amphion, Thebanæ conditor arcis,
Saxa movere sono testudinis, & prece blanda.*

In alium evectant iidem Mercurium, eò quòd virtute lyræ suæ Argum ad soporem compulerit: & hoc stratagemate eum devicerit, atque de mandato

Cap. 26.
v. 55.
Cap. 8.
v. 20.

Orig. hom.
81. in lo-
quorem.

Anselm. de
Passione
Domini.

Luc. c. 33.
v. 3.
Vers. 6.

Ioan. c. 18.
v. 36.

Ier.

Sap

In
Sap

mandato Jovis occiderit. Ah! cedant cuncta hæc, tum vera, tum deliramenta potentia divini verbi, & palmam atque victoriam ipsi offerant. Hoc namque suavi suo concentu ad instar magnetis ferrea, id est, peccatis assuefacta corda, non tantum commovet, sed & liquefacit. Illud sua virtute inferni monstra, diabolicos spiritus deterret, & concutit. Illud debiles, ut ambra paleam suaviter allicit, & corroborat. Istud cæcos illuminat, mortuos vivificat, & ut unico absolvam verbo, illud est, quod suprema in rotum univèrsum pollet potestate. Hoc apertè constat ex c. 1. Jeremias, ubi refertur, deum ipsum tamquam legatum misisse, ad annuntiandum Dei verbum populo Israëlitico, eique dixisse: *Ecce, constitui te hodie super gentes, & super regna, ut evellas, & destruas, & dissipes, & edifices, & plantes.* Omnia potestas! ecce datur Jeremias in gentes, & regna absolutum quasi dominium, eique conceditur plena evellendi, destruendi, dissipandi, ædificandi, plantandi vis & autoritas. At quæ virtus tanta, tamque efficax, ut tot opera unica perpetrare queat persona? Ah! hæc omnia potest solum verbum divinum: *Ecce, dedi verba mea in ore tuo.* Ac si diceret, ô Jeremia, à tanto onere humeros tuos jam verbis tuis declinasti, dicens, *A, A, A, Domine nescio loqui, quia puer sum:* Ne metuas, ne te puerum fore dicas. Esto bono animo, acuta verbi divini falce armatus, annuntia impio populo scelera & peccata ejus. Hac refecabis vepres & spinas iniquitatum: his armis debellabis rebelles divinae Majestati animos: hoc arcu proterva & elata contra justitiam transfiges capita. Perge, perge Jeremia, hoc unicum sufficit: *Dedi verba mea in ore tuo.* Hunc locum considerans Didaclus, ait: *Unico Dei verbo opus habet, qui univèrsum mundum evertere, & convertere cupit.* Cui assentitur Sapiens, dicens: *Omnipotens sermo tuus.*

Jer. 1. 10.

V. 9.

V. 6.

Sap. 18. 15

In Dom.
Sept.

Verum, ut intimius perferutemur admirabilem verbi divini virtutem, oculos paulisper reflectamus supra ferturam S. Thomæ à Villa Nova sententiam, explodentis, & deplorantis eorum hominum infantiam atque temeritatem, qui peccata sua radicem jacere, & inveterascere sinunt. *Peccatores obstinati, & obdurati, non nisi miraculose salvantur.* Quia peccatorum peccatis, & sceleribus immersum sublevare, & ad rectam vivendi semitam deducere, censet non esse virtutis humane, sed divinae. E quo ego eruo hanc legitimam consequentiam: ergo verbum Dei divina pollet po-

tentia, & miraculose operatur. Illud namque totum hoc potest. Ad probam. Augustinus sedulo ruminans mysteriosam quatruiduani Lazari refuscitationem, summopere admiratur raras Christi Domini operationes. Etenim, dum ad tumulum pervenisset, *Infremuit spiritu, & turbavit seipsum.* Deinde lachrymas adhibuit, *Lachrymatus est Jesus.* Nec his contentus, ad orationem sese convertit: *Et elevatis oculis dixit: Pater, gratias tibi ago, quoniam exaudivisti me.* Sub quibus signis indubiè non exiguum laurat mysterium. Quorsum namque tot ambages, & præambula? ecce, dum filiam Archi-Synagoge ad vitam revocat, manum illius tangit: dum filium viduae Naim refuscitat, blanda voce ait: *Adolescens, tibi dico, surge.* Et modò in Lazari refuscitatione tot absonis, (ut apparet) utitur ceremoniis.

Hanc difficultatem subtiliter tangit, & enodat S. Augustinus. Sustinet ipse foetidum, & putridum Lazarum, vivum non tantum nudi peccatoris, verum quàm maximè obdurati inveteratae iniquitatis luto infixi, fore exemplar, & prototypon. *Tertius mortuus genus mortis horrenda, & magna consuetudo appellatur. Aliud est enim peccare, aliud peccandi consuetudinem facere. Qui peccat, & continuò corrigitur, citò reviviscit, quia nondum est implicatus consuetudini; qui autem peccare consueverit, jam sepultus est, & bene de illo dicitur, setet. Tales sunt affueti sceleribus, & perditis moribus.* Iesus ergo ut ostenderet, quàm difficile foret talem peccatorum convertere, infremuit spiritu, turbavit seipsum, & lachrymatus est.

Sed hic ad propositum nostrum annotandum est, omnibus his peractis, necdum Lazarum fuisse refuscitatum, sed insuper opus fuisse divino verbo: *Et clamavit voce magna: Lazare veni foras,* & cum demum vitæ restitutus est mortuus: *Et statim prodit, qui fuerat mortuus, ligatus pedes, & manus insitis.* Ad quod S. Augustinus: *Ah, quàm difficile surgit, quem moles consuetudinis premit.* Ecce quod nec animi turbatio, nec fremitus spiritus, nec oratio, nec lachryma potuere, hoc sola divina potuit vox, & omnipotens Domini sermo. De quo obtupefactus doctiss. Rupertus, in hæc prorumpit verba: *Sic ligatus, nec pedibus ambulare, nec saltem manibus reptare, nec oculis, quod prodiret, potuit videre. Quid ergo nobis Evangelium innuit, & statim prodit? Et responder: Magnam fuisse fortitudinem vocis, vel clamoris, qui mortuum ligatum ad vivos excussit, & excutiendo vivum fecit.*

Ioan. 11.

v. 34.

v. 35.

v. 41.

v. 43, 44.

Sed modò rursus duo occurrunt consideranda, presenti instituto quàm optimè quadrantia. Primum, cur mors ex se tenacissima captivorum suorum, quàm secutissime hunc reddiderit captivum Lazarum? Secundum, quare Christus proprio nomine defunctum evocavit: *Lazare veni foras*, & non dixerit indeterminatè, *Veni foras*. S. Chrysológus ad primum respondit, illud fuisse subtile mortis stratagemata, quæ non ignara divinæ vocis efficaciam, citò dedit, quod receperat, verita, ne Christus aliâ voce cunctos mortuos ad vitam revocaret. *Tunc tartarus ligasum manibus & pedibus Lazarum retulit ad superna, timens ac tremens, ne dum solvere unum, ne dum moras facit, ne dum tardius referret unum, omnes cogatur afferre.* S. Augustinus ad secundum respondet: *Lazare veni foras: ideo proprio nomine vocat, quia tanta erat virtus ejus vocis, quòd pariter omnes mortui cogere ut exire, nisi per expressionem nominis virtutem suam determinasset.* Quod mors postea experta fuit in Christi morte; ait enim Evangelista Matthæus: *Jesus autem iterum clamans voce magna, emisit spiritum.* Et tum quid accidit? *Multa corpora Sanctorum, qui dormierant, surrexerunt, Vocis nimirum illius efficaciam.*

Ex hoc itaque liquidò deducitur, quòd quantumcumque quis peccatorum sordidò immerfus sit luto, ipsi magna superstit convalescentiæ spes, si aures retineat sanas. Etenim ait Hypocrates: *In precipitiis morbis, & turbulentis obveniens surditas perniciem minatur.* Ita & Scriptura: *Oves mee vocem meam audiunt.* Idque & in animalibus reperitur, ut experientia omnium rerum magistria, apertè constat. Numquid, si velis dignoscere, an piscis recens sit, squammas, quæ ei pro auribus inseriunt, inspicis? si sanæ, atque rubicundæ sint, piscem approbas; sin minus, reprobas. Parifortiter, si aures hominum bonæ sint, si libenter, & non ex curiositate, sed devotione verbum divinum percipiat, optimum salutis est indicium: quòd si non, evidens perditionis præsignium. Unde optimè de cura pastorali ovium loquens Propheta Amos cap. 3. & spiritali diabolicis tinguibus animarum illam applicans ereptioni, ait: *Quomodo, si eruas de ore leonis duo crura, & extremum auricule, sic eruntur filii Israël.* Id est, sicut pastor, si ovis, aut cujuscumque animalis crura & aures ore leonis apprehensi emineant, illud faucibus ejus valet eripere: ita & quantumcumque obstinatum peccatorem faucibus

diaboli arreptum, si pedibus ipse valeat, ut Ecclesiam a deat, & aurium sanitate fruatur, ut verbis Dei audiat, certum est, posse salvari. Nolite mihi credere, sed divo Ambrosio, dicenti: *Adhuc in his remedium salutis est, qui audiunt verbum Dei.* Verbo enim Dei mortua resurgent cadavera: *Vox redit, & redditur matri: revocatur à tumulo, eripitur à sepulchro. Quis iste est tumulus tuus, nisi mali mores? tumulus tuus perfidia est, sepulchrum tuum guttur est.* Ab hoc sepulchro te liberat Christus, ab hoc tumulo surges, si audias verbum Dei. Et idcirco vaferrimus animarum nostrarum hostis diabolus omnimodo conatur nos à verbo Dei audiendo avertere, pertimescens, ne vi illius retribus suis eripiamur.

Miram S. Cyprianus habet speculationem. Is annotans circumspicere cuncta ultimæ Christi Domini cœnæ mysteria, ceremonias, atque circumstantias, summopere admiratur subitaneum Judæ infamis traditoris, postquam intinctum panem à Jesu accepisset, à cœna recessum: *Cum ergo ille accepisset buccellam, exivit continud.* Quare enim rogat, ipse Judas cœnæ suam non expectavit, & cum cæteris Apostolis gratias peregit? Ad hoc respondet, illud fuisse artum demonis stratagemata. Verebatur namque, quòd Christus cœnâ peractâ, suos ad fidem & constantiam in eminente Domini Passione esset adhortaturus, & prolixam de summa traditionis perfidia sermone nationem habiturus: cujus efficaciam, ne à malevolo proposito Judas diverteret, ipsum fraudulenter instigavit, ut discederet, ac intentum opus perageret. *Timebat diabolus, inquit, ne morando locus poenitentia daretur, hæc de causâ festinat & impellit, timens, ne scintilla in ejus animum ascenderet, ac deinde illuminaret, & ad meliora pertraheret, præcipiem egit celeritate.*

Hoc apprimè confirmat S. Chrysostomus, advertens ad illum locum Matth. cap. 12. *Et dixit ei quidam (tempore nimirum, quo concionabatur Jesus) adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater tua, & fratres tui foris stant, quærentes te.* Inquit ipse, quisaam illum nuntium ad eum destinârunt, nullam enim Mariæ, aut cujuspiam alterius commissionis mentionem sacra facit Scriptura. Hoc rursus effecisse diabolum, arbitrat hic S. Doctor, ipsumque quemdam interna suggestionem instigasse, ut matris adventum filio annuntiaret, sicque exhortationem inturbaret. Cum enim ipse perciperet, Jesum solida sua doctrina

Serm. 65.

Cap. 17. 51

Ioan. 10. v. 27.

v. 12.

Ioan. 13. v. 30.

Matth. v. 52.

Aug. l. cont. I. sum.

Quinā, atque indicibili verbi sui eloquentia, & suavitate quamplurimorum audientium animos ad praves mores deferendos, & ad rectum veræ vitæ tramitem amplectendum commoveri, ac attrahi, veritus, ne tota turba converteretur, verbum divinum interrumpere est conatus. *Veni aliquis quasi diaboli advocatus, qui humano ore verba diaboli loqueretur.*

Hinc piissimus Dominus, qui summus diaboli est antagonista, & longè ferventiori zelo nostras venatur animas, omne quoque removere satagit obstaculum, quo minus à nobis verbum divinum perciperetur. Myrriaturus est, quod narratur in Scriptura Lucæ cap. 22. Christus jam iam acerbam suam Passionem aggressurus, antequam hortum fatalem Gethsemani accederet, pro sui quasi defensione à dilectis Apostolis petit, an nemo eorum gladium haberet? Ac si diceret, ecce crudelis & hostilis Judæorum phalangis imminet assultus, inimici in prociectu sunt, ut sævas manus in me conficiant, jam appropinquat perfidus traditor Judas, ut fraudulento osculo me impiè tradat, armis opus est, ad insectos aggressus repellendos: *Itaque qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium.* Cùmque respondissent, sese duos habere, dixit: *Satis est.* Horum uno ergo accinctus est princeps Apostolorum zelosus, & strenuus Domini sui defensor, juxta promissa, quod cum eo vellet in motem ire. Quod opere volens eomplere, cernens furibundos milites in mansuetum illum agnellum Christum insilire, gladium è vagina extraxit, & Malchi auriculam amputavit. Ob quod factum indignatus & stomachatus Dominus, severè eum redarguit, dicens: *Converte gladium in locum suum, omnes enim, qui acciperint gladium, gladio peribunt.* De hoc obstupefactus Augustinus, exclamat cum S. Ambrosio: *Si prohibes ferire gladio, cur emere præcepisti?* Scio Augustinum dicere, Christum illum actum ægerimè tulisse, eò quod proprio motu & non divino extraxisset gladium, & percussisset, ut suprà alibi dixi: *Dominus jusserrat, ut ferrum discipuli ejus ferrent, sed non jusserrat, ut ferirent, exemit gladium aut horreate propriè extendens manum, non voluntate divina.*

Sed salvà tanti Doctoris reverentia, aliam ad præsens institutum hujus Christi Domini cholerae rationem in medium producam. Nimirum: quia Petrus reatè Malcho auriculam ademerat, membrum, ad divinum verbum percipiendum

quàm maximè necessarium, sicque efficacissimum conversionis abstulerat remedium. Quapropter Christus etiam illi auriculam restituit, ut forsitan Christum cum aliis in cathedra crucis concionantem audiens, ad veram pœnitentiam attraheretur, & vi dulcedinis divinæ eloquentiæ ad rectam fidem converteretur. Sic appositè hoc explicat Divus Thomas: *Quod denuò auriculam restituit, significat ultimam reparationem intellectus, indicatque, auriculam conversioni omninò fore necessariam.* Juxta illud Davidicum: *Misit verbum suum, & sanavit eos de interitionibus eorum.*

Primo, adeò potens est, & prægnans divinum verbum, ut eo (si possibile foret), quoque diabolo ipse converteretur. Ut patet ex capite Joan. 7. disputabat Christus in Synagoga contra obstinatos in antiqua sua religione Judæos tam erudicè, tam efficaciter, atque disertè, ut sacer textus dicat, illum suâ eloquentiâ cunctos in stuporem percuisset. *Unum opus feci, & omnes miramini.* Notandum hic autem est, in populari ista turba adfuisse dæmoniactum, ut commemorat Evangelista Luc. c. 4. qui procidit in genua, & Christum supplex adoravit, à quo super montem adorari desiderabat, multa promittens: *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.* Nunc autem ait: *Sine, quid nobis & tibi Iesu Nazarene, venisti perdere nos? scio te, quis sis, sanctus Dei.* O stupide diabole, tu Christum Judæis legum pervertere, Pseudo-prophetam, peccatorem fore omni modo conaris persuadere: unde nunc in eorum præsentia Divinitatem ipsius confiteris. *Scio te, quis sis, sanctus Dei?* quodnam te commovit motivum? Doct. ill. Tertull. dicit, id rursus effecisse verbi divini efficaciam: *Quomodo eum agnovit demon, jam videro, quia tanta majestate ejus doctrina demulcebat aures, ut diabolus ejus dæmonitatem fateri, ac quodammodo admirari cogeretur.*

Mirum est, quòd I Deus populo Judaico permiserit, in laudem & præconium Christi, omnissis stupendis miraculis, aquæ verbi gratiâ in vinum conversione, stupenda filii Archisynagogi, viduæ Naim filii, & quatuorvanni Lazari resuscitatione, decantare sardonorum, obfessorum, & mutorum sanationem, Marci cap. 7. *Omnia bene fecit, & sordos fecit audire, & mutos loqui.* De mutis suprâ Concione Dominicæ terciæ attuli rationem. Modò de sordis illam nobis allegat S. Chrysologus, qui asserit, Christum, dum in mundo verbum Dei annuntiaturus, de loco ad locum

Psal. 106.
v. 20.

V. 21.

V. 34.
Ibid.

Math. 26
v. 52.

Aug. l. 22
cont. Faustum.

eum proficisceretur, quamplurimos adinvnisse
dæmoniacos surdos, idque astu & industria dia-
boli, qui apprimè Christi Verbi cognoscens dul-
cedinem, ut prædam obtentam conservet, & ne
è suis unguibus eruatur, aures obturat, auditum
impedit, & ideo tam periculose animæ infirmi-
tati eum specialiter voluisse succurrere. Quare
& illud miraculum à plebe instinctu Spiritus San-
cti inter magis specialia denuntiari iussit. *Anti-
quus hostis, inquit, ut cognovit, Dominum in ter-
ras advenisse, obstruxit aures hominum.* Quo-
niam, qui non audit verbum Dei, inter electos
non censetur, irrefragabili, & infallibili sacræ
Scripturæ condemnatus sententiæ: *Qui audit
nos, ex Deo est, qui non audit nos, ex Deo non
est: in hoc cognoscimus spiritum veritatis & er-
roris.*

Ioan. 4. 6.

Pythagoras celeberrimus ille Philosophus inter
cetera suis scholaribus inhibebat esum piscis.
Idque ideo, quia, ut ipse, & multi post ipsum sus-
tinere, auditu carere, neque ullatenus edoceri pot-
est. Sicuti quædam alia animalia, v. g. simia, psit-
tacus, corvus, &c. Deus quoque in veteri lege à
sacrificiis suis removit piscem, nec etiam in linteo
Apostolo Petro ostenso reperiebatur: quoniam
vivacissimum surdastris peccatoris est symbolum,
qui verbum divinum auscultare negligit, & con-
temnit. Et hæc contra huiuscemodi Christianos
severa à Deo per Prophetam Isaiam profertur
sententiæ: *Educ foras surdum, id est, expellantur
surdi è cælesti paradiso.* Verùm mirum est, quòd
additur; *Et aures ei sunt.* Ex hoc enim iustè quis
petere potest, ergò & auriti & surdi condemna-
buntur? Ita est Christiane. Sed cheu! qui sunt quæ-
so isti surdi? Hi in primis sunt, qui temporalibus
implicati & immersi negotiis, spiritualia, & ad æ-
ternam animæ salutem pertinentia audire vili-
pendunt; ad inania verò, ut obscena colloquia, in-
honestas cantilenas, infames detrectationes, &c.
aures erectas habent, juxta dictum Apostoli: *Et
veritate quidem auditum avertent, ad fabulas
autem convertentur.* Et sic dicitur. *Et aures ei sunt,*
nimirum ad vana & inutilia, imò & quandoque
nociva.

2. Tim. 4.
v. 4.

Lib. 6.

Quod quàm stultum, quàm temerariam sit, nos
egregiè, & quidem ad nostrâ confusionem, quam-
plurimi docent Ethnici Philosophi. Diogenes Cy-
næus, ut commemorat Laërtius, cum de re seria,
magni momenti, atque summa Reipublicæ sæpe
sæpius disliceret utilitate, animadvertens, sese viz

ullum attentum habere auditorem, ineptam &
ridiculam incepit cantare cantilenam. Dumque
ad eam audiendam accurrentem populum, be-
nigna que aures portigentem cerneret, cantu su-
spenso, inchoatam orationem resumpsit, & in sto-
lidam acerbè insurrexit plebem, arguens tantam
illius dementiam, quòd salutaribus monitis ne-
glectis, rebusque necessariis contemptis, ad frivo-
la attenderet.

Demosthenes quoque certo tempore Senatium
ingressus, salutaria de publico regimine monita
denuntiaturus, conspiciens sermones suos non
assidentium aures, sed ærem pulsare, immutatâ
differendi materiâ, lepidam litem inter duos ru-
sticos de umbra asini exortam enarrare cæpit, ut
author est Plutarchus. Emerat quidam ab alio
asinum, quo factò, emptor & venditor unâ itine-
rati sunt. Contigit autem, ut ob vehementem
Solis æstum ab incepro itinere patumper destite-
runt, & requieverint. Unusquisque verò umbra
asini contra nimium Solis ardorem prætendebat
dominium. Venditor ajebat, sese quidem asi-
num vendidisse, de umbra autem nullam factam
fuisse mentionem. Alter hanc rationem refelle-
bat, allegans umbram corporis fore sequacem.
Qua inutili materia cernens, auditorum attentio-
nem attrahi: confestim huc usque enarratam fa-
bulam seposuit, & ad seria denuò reversus est. Sed
quamplurimis Senatoribus assurgentibus, & ex-
postulantibus, ut finem præfatæ litis denuncia-
ret, respondit: *De umbra asini audire cupitis, de sa-
lute Gracia non vultis.*

Ah, proh dolor! quot sunt Christiani, qui sur-
di sunt, & aures iis sunt! quot sunt, qui lubentissi-
mè longas de temporalibus negotiis, de messis
abundantia, de novis, de mercatura, &c. audiunt
sermocinationes, quæ respectu æternorum &
cælestium bonorum non nisi vera sint umbra.
Si verò quispiam de animæ salute, de frequentis
confessione faciendâ, de frequentandis Ecclesiæ
Sacramentis, de audiendis sæpe sæpius concioni-
bus, &c. loquatur, ah aures illicò obturant, di-
centes: *Audiemus te de hoc iterum.* O miseri! ô
insani! de asini umbra audire cupitis, de animæ
salute non vultis. Audite, quid dicat S. Chrysosolo-
gus: *Quando proponitur lucrum temporale, omnia
alacriter sustinere volumus, etiam si sit quid labo-
riosum, & sordidum, & poenam in presenti, & in
futuro præbens. Propter autem nostram salutem re-
missi & supini, & dissoluti videmur.*

Alii

Senec.
pist. 10.Epist.
#holic
E. V.Matt.
10. v.
25.

Seneca E-
pist. 109.

Alii ferdi sunt, qui non ad animæ emolumentum hauriendum, ad templum & conciones accurrunt, verum vel ex curiositate, vel ad juvenum consortia reperienda, aut amantias intuendas, ad illas confluunt. Has optimè describit & explodit gentilis Seneca dilectis hinc verbis: *Magnam hanc auditorum partem videbis, cui Philosophi schola diversorium otii sit. Non id agunt, ut aliqua illic vitia deponant, ut aliquam vitam legem recipiant, ad quam mores suos componant, sed ut oblectamento aurium perfruatur. Aliqui tamen cum pugillaribus veniunt, non ut accipiant, sed verba, quæ tam sine profectu alieno discunt, quam sine suo discunt. Sed educentur hujuscemodi furdi & auiti foras, nec regnum Dei possidebunt.*

Epist. Ca-
tholica c.
1. v. 23.

Adhuc alii reperiuntur furdi; nimirum, qui attentè & summa cum modestia verbum Dei auribus percipiunt, sed cordi illud radicaliter non insunt: sicque radicem jacere non valens, facile evanescit. His jure merito illud Jacobi appropriari potest: *Si quis auditor est verbi & non factor; hic comparabitur viro consideranti vultum navitatis suæ in speculo.* Et notandum est hic, Spiritum sanctum talem surdum non comparare mulieri faciem suam in speculo contemplanti, sed viro; quia ipsa satis accuratè illud inspicit, attentèque considerat an in crinibus, aut capitis ornamento aliquid sit incompositum vel deforme. Quod si sit, id secundum speculi representationem corrigat & emendat: vir autem leviter illud intuetur, & quasi per transennam. Unde & subjungitur: *Consideravit eam se, & abiit, & statim oblitus qualis fuerit.* Et his severè comminatur Deus per Evangelistam Matthæum: *Quicumque non receperunt vos, neque audierunt sermones vestros: exeuntes foras de domo vel civitate, excutite pulverem de pedibus vestris. Amen dico vobis, tolerabilius erit terra Sodomorum & Gomorrhæorum in die judicii, quam illi civitati.*

Matth. c.
10. v. 14.
15.

S. Gregorius maximè admiratur de quodam mysterioso facto, quod evenit Apostolo Paulo & Timotheo in socium jam recenter assumpto. Actorum c. 16. Paulo & Syllæ obtigerat onus per universam Asiam verbum Dei disseminandi. Ad quod munus fideliter obeundum cum pergerent, transeuntes quamplurimas civitates summo cum fructu incolarum Evangelicam doctrinam denuntiabant, ut attestatur sacer textus. *Cum autem pertransissent civitates, tradebant eis custodire dogmata, qui erant decreta ab Apostolis & senioribus, qui erant Ierosolymis. Et Ecclesie quidem confirmabant.* Quæ adragelsmale P. H.

tur fide, & abundabant numero quotiens. Sed mirum valde est quod subnectitur: Transseuntes autem Phrygiam & Galatia regionem, vetiti sunt à Spiritu S. loqui verbum Dei in Asia. Cum venissent autem in Mysiam, tentabant ire in Bithyniam (nimirum ad promulgandum Christum, ejusque fidem) Et non permisit eos Spiritus Iesus.

Verf. 4. 5.
6, 7.

Verum proh dolor! cur in hisce regionibus inhibentur rudem in Christiana doctrina erudire plebem; cur iis verbi divini manifestatio denegatur? ô mysterium absconditum à sæculo! viderur, quod hic cum S. Paulo jure merito possum exclamare: *O altitudo divitiarum sapientia & scientia Dei: quam incomprehensibilia sunt judicia ejus & investigabiles via ejus.* Equis non dicet, Deum in hoc actu exceptorem fuisse personarum? aliis doctrina Christiana deprædicatur, & ecce ad rectam convertuntur fidem & salvantur. His autem vetitum est veritatem aperire, verbumque divinum denunciare. Et ecce illi in cœno erroris & tenebrarum jacent & remanent, quia non est, qui eos illuminet, juxta illud Apostoli: *Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo audient sine predicante? & sic miseri misere in æternum condemnantur.*

Ad Rom.
1. v. 10.

Ad Rom.
c. 10. v. 14

Varia assignantur pro hac difficultate dissolvenda interpretationes à SS. PP. Gregorius autumat enormia illorum populorum contra legem naturæ commissa scelera affluentem divinæ misericordiæ obturasse fontem: sicq; in pœnam eorum justè inhibuisse Spiritum Sanctum, ne iis verbum Dei publicaretur. S. Cyprianus sustinet etiam in Asia divulgatam fuisse novæ legis doctrinam, secundum illud: *In omnem terram exiit sonus eorum, & in omnes fines terra verba eorum.* Sed eos obstinatos & induratos in sua iniquitate, idololatria, & falso alienorum Deorum cultu mordicus perstrixisse, & verbum divinum irrisisse, ne dicam repulisse? ideoque ipsius utpote indignis rursus illud deprædicare vetuit Dominus. Fundamentum suum attingit ex 12. cap. Act. *Vobis oportebat primum loqui verbum Dei, sed quoniam repellitis illud, & indignos vos judicatis æterna vita, ecce convertimur ad gentes.* Alii inter quos S. Chrysostomus, arbitrantur hanc inhibitionem actum fuisse divinæ pietatis & misericordiæ. Noverat quippe Deus infinità suâ præsentia, qua scrutatur hominum renes & corda, obcæcatum hunc populum verbum Dei nullatenus recepturum; sed illud protervè & stultè repulsum. Quapropter illi commiseratus, ne in-

tolerabilius ipsi accederet, quam Sodomæ & Gomorrhæ. Apostolicos viros eam regionem tacite pertransire voluit.

Sed proh dolor! quot sunt in scelerato hoc sæculo, qui verbum Dei explodunt, cachinnis, confabulationibus, atq; variis insolentis interruptunt quot sunt, qui verbum divinum à corde arcent ac repellunt, amaritudinem illius ferre non valentes, & abeunt retrò, ut ait Joannes: *Dicentes, durum est verbum hoc, & quis potest capere illud?* In admirabili sua apparitione Joanni exhibita, Deus, ut habemus Apoc. c. 10. ait: *Accipe librum & devora illum, & faciet amaricari ventrem tuum, & in ore tuo erit dulce tanquam mel.* Sed quomodo liber iste amaritudinẽ ventri inferre potest, & ori dulcedinem? è contra namque primò ori amaritudinem, deinde ventri adducere deberet. S. Augustinus ingeniosè id explicat, intelligens per os morigeros & christianis documentis quàm optimè imbutos, qui verbum divinum summa cum delectatione recipiunt, & quasi cum aviditate deglutiunt: per ventrem verò totaliter carnales, & omni dedito luxui, & inordinatæ concupiscentiæ, *Quorum Deus venter est.* Per librum verbum Dei, quod bonis est mel, malis autem amaritudo & fel. *Mandata itaq; Dei, inquit, amara sunt timori, dulcia amoris.* Et hinc ait Eccl. c. 10. *Audit luxuriosus* (exaggera de cunctis vitiis, audit avarus, vindicativus, ambitiosus, gulosus, detractor, &c. mordacem in vitia sua investivam) *Verbum sapiens, & displicebit illi, & projiciet illud post tergum suum.* Idque, quia animum à prava nimium mundanarũ deliciarum liberum non possident inclinatione. Audite, quid de hoc sentiat antiquissimus Doctor Origenes:

Aug. lib. de
natura &
gratia c. 9.

Orig. hom.
13. c. 35.
in Exod.

Aug. de
benedictio-
ne Esau
& Jacob.

Sunt, qui omnino non concipiunt, quæ dicuntur, sed mens eorum & cor in negotiis, aut in actibus sæculi & lucri. Et subnectit: *Non concipit corde quis, nisi vacet corde, nisi mente liber, & totus intentus & corde vigilet.* Quod igitur verbum divinum in uno uberes proferat fructus, & in alio omni plane careat effectu, non ex illius provenit inefficacia, sed ex mala animi illud audientis dispositione, ut rectè annotat S. Augustinus: *Simul pluit Dominus super segetes & spinas, sed segeti pluit ad horreum, spinis ad ignem; & tamen non est pluvias sic verbum Dei super omnes pluit; videat quisq; qualem radicem habeat. Videat quisque quò trahat pluviam bonam: Si eam trahit, ut generet spinas, numquid pluvia Dei accusanda est, antequàm veniat ad radicem: dulcis est pluvia illa, dulce est verbũ Dei, donec veniat ad cor malum.* Etia Pl. 118. *Quomodo possunt verba Dei*

dulcia esse in faucibus eius, in quibus est amaritudo nequitiarum.

Verum, quod pessimum est, quot in corde surdi reperiantur spirituales, aurib; quidem percipientes admonitiones, eas tamen animo repellentes, nec ibi adhuc eorum sistit pernicacia, sed tanta veritatis auditæ torquentur rabie, ut in ejus præconẽ omni modo insultent. Quia ut heri dixi ex Salvia: *Veritatem improborum aures sustinere non valent.* Si in adulterium concionator insurgat, in homicidium, vindictam, avaritiam, gulam, in castum, luxuriam, detractionem, calumnias, mēdacia, falsa testimonia, &c. omnes eam veritatem detestantur, & contumeliis atque improprietis acriter persequuntur. Hinc S. Hieron. asserit, hujuscemodi personas quàm optimè per Proph. Isaiam accusari & reprehendi c. 59. dicentem: *Rugiemus quasi ursi omnes.* Pro cuius loci intelligentia atque energia maxime annotanda est ursi essentia. Ille ex natura sua (ut attestantur Naturalistæ) luctamine gaudet, eã attamen suppositione, ne nimium à comilitone comprimat. Quòd si colluctans, quasi suis viribus diffidens, in terram cadens urso cedat, ipse summoperè exultat, hominib; ad blanditur; si verò ursum omni conatu aggredi tentet, ab eo, ad summum concitato furorem opprimitur: ut contingit Totilæ Regis Austriæ filio. Hæc est ursi conditio & proprietates: & hæc quoque perversa peccatorum, præsertim magnatum consuetudo. Si concionator blandè & suaviter de vitiis, de usura, detractione, &c. tractet, libenter auditur. Verum, si nimium contra aliquod crimen de bacchetur, adinstar ursi, qui tactus est, eum quærît prostertere & diffamare, contempto severo Domini judicio per Paulum comminantis: *Revelatur ira Dei de celo super omnem impietatem & injustitiam hominum eorum, qui veritatem Dei in injustitia sustinent.*

Unde autem tanta perversitas promanet, satis dilucidũ est. Sicuti namq; contraria cõtrariis contrariantur, ita morigeris obsunt insolentes peccatores, & mendaces veritatem propalantes hostili odio persequuntur concionatores. Sicque confireri cogimur, in hoc perverso ævo quamplurimos competiti impio Imperatori Neroni similes, de quo commemorat Tacitus lib. 6. Annal. quòd ipse intueri non valens præclarum omnium moralium virtutum exemplar Thracium Romanæ Reipublicæ Senatorem, eum foedifragè è vita sustulerit. *Memoria proditum est, inquit Hector Pintus, Pictorem quendam, qui malè pinxerat gallos gallinacios, iussisse famulo, ut logè veros gallinacios propelleret à tabula, ne*

Ad Rom.
9. 1. v. 13.

Ezech. in
cap. 32.

Sep. 15

Sen. 4
deira

la: ne facta comparatione, ei⁹ deprehenderetur ignavia: sic qui specie honestatis flagitia cooperit, qui virtutis imaginē (secundum nimirum laeos mundanotū oculos) male depingit, viros virtutibus insignes procul abigere conatur, ne ex illarum collatione ei⁹ ficta virtutes aperte dignoscantur. Et apprimē in eo consentit Sapiens, loquens de impiis odio habentibus iustū. *Gravis est nobis ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius, & immutata sunt via eius. Tamquam nugaces estimati sumus ab illo.*

Quod si quispiam indagaret, quare in tantum misera arduam persecutionem patiatur veritas (de quo satis late tractavimus in præcedenti discursu) in promptu responsio est; concupiscentia præcipua originalis peccati pœna voluntatem allicit, voluntas intellectum pervertit, sicq; cunctis quasi consentaneū videtur, quod sensualitas suggerit. Quia autē veritas denuntiat id omne duntaxat bonum esse, quod honestum mandatisque divinis conformē, displicet. Seneca lib. 3. de ira, mirabilem de Cambyse Persarum Monarcha scribit historiam. Ipse admonitus, ne sese ita vino & ebrietati devoveret, à Praxaspe unico aulae suae fideli amico, allegante principis esse, semper compositē tenere mentem, turpeq; esse in Rege (in quem cuncti conspiciunt oculi) causas iustas præ nimia crapula & ebrietate non posse capere: ei in hunc modum respondit, *Ut scias quemadmodum nunquam excidam tibi, approbam jam, & oculos post vinum in officio esse & manus. Inurgitavit sese post hæc verba insolentius. Et jam vino madidus Praxaspis filium foras deduci mandavit, quem arreptā pharetrā, emissā sagittā crudeliter transfixit: pectoreq; aperto, spiculi cordi inhærens moesto patri ostendit, eum interrogans, an post tanti vini potationem, adhuc securam & stabilem non retineret manum. Et hoc infelici casu, ac execrandā dementia veritatem sibi inimicam visus est vindicare.*

Berchorius ad hoc institutum congruam quamdam refert fabulam, hisce verbis: *Perunt duo idola in eodem templo reposita fuisse, quae responsa dabant iis, qui in templo aliquid rerum perdidissent illic depositarum. Ergo juvenis quidam thesaurum ex illo templo furatus est. Quæritur reus ex idolo uno, & denunciatur. Verum ille ob veritatem in lucem jam deductam acriter stomachatus, idolo caput confregit. Contigit pauld post, ut alius, re quādam deperdita, alterum idolum instanter rogaret, quatenus furti consciū manifestare vellet; at id obmutescens, nullum ad quæsitum protulit responsū. Cūque variis oblationibus, & reite-*

ratis precibus ad veritatem dicendam urgentius instigaretur, tandem sui silentii rationem aperuit, dicens: *Tempora mala sunt, & homines deteriores fiunt. Sed & si quis loquatur verum, caput ei frangitur.* Fateor illud merum esse figmentum: attamen veritatem continet, nimirum eam odium parere. Sed proh dolor! quanto cum fundamento nunc nos non possem⁹ dicere, tempora mala sunt & homines deteriores fiunt? quā facile namque divini verbi & nudæ veritatis præcones, qui in enormia & intoleranda Christianorum debacchantur ac insurgunt crimina, eorum aures offendunt & indignationem incurtunt? non est, qui id diffiteatur. Unde optime ait S. Ambrosius: *Libere enim & sine adulatione veritatem predicantes, & gesta prava vita arguentes, gratiam non habent apud homines.* Et rationem allegat, *Hæc est conditio veritatis, ut eam semper inimicitia persequantur: sicut per adulationem perniciose amicitia comparantur. Libenter enim, quod delectat audimus, & offendit omne quod nolimus.*

Sed huiuscemodi verbi Auditores maxime similes sunt cuidam vetulæ. Hæc casu in sterquilino speculum ad eodē sordidum atque lutosum repererat, ut speculi munus obire non posset. Quare ipsa omni diligentia illud conata est emundare, aquā calidā lavans, linteis mundis fordes detergens, sicque vitrum omnino splendidum reddidit. Contigit verò, quod ipsa speculum parieti jam affixum transiens, faciem suam sit intuita. Sed videns tot frontis rugas, & annotans oculorum livorem, canos inspiciens capitis crines, & summam vultus deformitatem, tanto furore in speculum exarsit, ut illud in minusculas comminuerit partes, illudq; rursus supra sterquilinum projecerit, dicens: *Nunc sterquilino dignum es, quia tam candidè meam turpitudinem ostendis.*

O infana mulier! quid agis? in speculo nullus est defectus, sed in facie tua magna reperitur turpitudine. Ait namq; Philosophus, illius illud esse naturæ, ut deformatia, deformia, venusta, venusta repræsentet: Quid igitur in speculū excandescis? tales sunt, inquam, infames loquaces, concionatoribus oblatrantes. Accedunt ad Ecclesiā, ut verbum Dei percipiant, ac concionem audiant: verum ubi abiis veritatē proponi, morū argui deformitatem, vitiorum enormitatem, corruptæq; vitæ debitam audiunt correctionē, in eos furibundi insurgunt, & minutim quasi masticare desiderant; verisimiles sumis, de quibus referunt fabulæ, eas maxime veritati esse inimicas. Peragrāvunt quodam tempore

Ambr. in
Epist. 1. ad
Cor. c. 9.

Sap. c. 2.
v. 15.

Sen. lib. 3.
de ira, c. 14.

Rom.
v. 13.

ch. in
32.

pore duo socii, veridicus, & falsidicus, quamplurima mundi regna: tandemq; ad certam regionem pervenerunt, quæ à simiis gubernabatur. Quarum suprema regina à veridico petiit, quod ipse de dominio & regimine simiarum judicaret. Qui ingenue respondit: *Videmini mihi, quotquot estis, omnes esse simia.* Quo dicto, cunctæ quamplurimum exacerbata & stomachata, in miserum veridicum crudeliter insiliere, eumque dentibus & unguibus in partes discerpere. Post interrogatus est falsidicus, ut ipse suam de simiarum prudenti gubernamine ferret sententiam, qui luctuoso comitis sui veridici edoctus excidio, earum dominatû, atque imperium splendidum, regimen quàm maximè politicum fore asseruit, & ita ei summus à simiis demonstratus est honor. Hanc fabulam ortum accepisse arbitror è simiarû natura. Quæ ea est, juxta Naturalistas, quod ipsa ex naturali instinctu summopere inclinet, ut speculum inspiciat. Ubi tamen suam ex eo aperte cognoscit deformitatè, in furorè rapitur, illudq; absque mora confringit. Sic, sic, ô Auditores! in moderno sæculo tractantur miseri Concionatores, veritatem verbi divini propalantes. Adest adulter, concubinarius, & insignem in tantam iniquitatè audit inventivâ; adest avarus, & sordidam intelligit avaritiæ nequiritiam, & sic discurre de cæteris. Et ecce mox tacti, veritati obmurmurant, linguamque veridicam eruere exoptant.

Verùm quod de similibus & nos dare possumus iudicium? hoc unicum certum & verum, quod ipsi hæreditate regni cælestis, ad quâ omnes creati sumus, privabuntur. Ad probam. In Genealogia Christi quamplurimi Israëlitarum Reges omittuntur, è quorum sanguine ipse tamen progenitus est. Et quod quæstionem adauget, & difficiliorem reddit, est, quod nomina eorum multi peccatores & peccatrices, ut David, Salomon, Bethsabee, Ruth, &c. quod non absque mystica ratione Evangelistam Matthæum fecisse, judicans Rupertus, curiosè petit, quare è numero parentum Christi expungantur Ochozias & Joas, & Amasias? subtiliter respondet, prædictos Reges vehementer in Dei Prophetas, & ejus verbi denuntiatores insalsasse, ideoque à Genealogia Christi, tamquam indignos, fuisse amotos. *Isti soli, inquit, de memoria præsentis, de libro generationis Jesu Christi repulsi sunt, qui verbum audire, vel præcones verbi Dei vivere passi non sunt.* Ochozias namque, ut narratur 4. Reg. c. 1. ad Prophetâ etiam in vincula conjiciendum (cò quod ipsi mortem prædixerat: *De lectulo*

supra quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris, misit quinquaginta viros, quos ignis divinitus è cælo dimissus absumpsit. Joas Zachariam filium Joadæ, qui idololatram ipsius inculcabat, impiè interfecit, ut patet ex 2. Paral. c. 14. *Spiritus itaque Dei induit Zachariam filium Joadæ Sacerdotem, & stetit in conspectu populi, & dixit ei: hæc dicit Dominus Deus, quare transgredimini præceptum Domini, quod vobis non proderit, & dereliquistis Dominum, ut derelinqueret nos, qui congregati adversus eum, miserunt lapides juxta regis imperium, in atrio domus Domini. Et non est recordatus Joas Rex misericordia, quam fecerat Joadæ pater illius secum, sed interfecit filium ejus.* Amasias quoque à Propheta increpatus, quia diis filiorum Scir incensum offerebat, in eum quàm maximè debacchatus est, ut constat ex c. 25. Paral. lib. 2. *Cur adorasti Deos, qui non liberaverunt populum suum de manu tua? cumque hæc ei loqueretur, respondit ei: num consiliarius Regis es? quiesce, ne interficiam te.* Et vos insulsi Christiani, & obdurati peccatores, non veremini ab æterna repelli hæreditate, qui in divini verbi præcones, enormem vestram vitam, depravatos mores, & intoleranda accusantes flagitia, insurgitis, eorum vitam denigratis, & falsis contumelias atque detractionibus persequimini? non timeus à cælesti exulate patria, qui interius concionatorû dictis compuncti, exterius in illos vindictam sumere conamini? profectò à grege ovium segregabimini, & inter hædos collocabimini. Oves enim Dei vocem ejus audiunt.

Nunquam annotastis, ô perverû! quæ tantæ stragis, cladis & ruinæ civitatis Jerosolymitanæ exuterit origo? certè, non nisi verbi divini hæc fuit rejectio. Scriptura namque apertè id indicat: *Mittebat autem Dominus Deus patrum suorum ad illos per manum nuntiorum suorum, de nocte cõsurgens, & quotidie commoneus, eò quod parcere populo & habitaculo suo. At subsannabant nuntios Dei, & parvi pendebant sermones ejus, illudebantque Prophetis, donec ascenderet furor Domini in populum ejus, & esset nulla curatio.* O nos miseri homunciones! admiramur Deum Gandæ, Belgium, totumq; Christianissimum severo, nunc famis, nunc pestis, nunc sævi belli flagello percudere, Turcâ, infestissimosq; alios Ecclesiæ Romanæ hostes unde quaq; feliciter regiones aggredi Christianas. Et eheu! neutiquam tanti mali, quod ad nostram correctionem permittit Deus, fontè intuemur. Ah, ponderemus sentel intima cordis nostri penetrata, & sedulo inquitamus, an libenter verbû divinû, ejusq;

Verf. 20,
21, 22.

2. Paral. c.
36. v. 16.

scm o-

sermōnes audiamus? An Concionatores veritatem de prædicantes non contemnamus! quod si sic, rectè de ducamus, propter hoc omnia illi accidunt mala.

Alit, quia perversum hoc sæculum adeo à verbo divino nudè, & veraciter percipiendū abhorret, quia tot reperuntur simiæ, quæ deformitatem suam cernentes, rabidè in speculum insurgunt; idonei Concionatores, & ad verbum dei denuntiandum deputatos, vitia subtricare, aures tantummodò demulcere, & internū animæ ulcus negligere decet? minime sanè. Ut namque heri ex divo Chryso. audivimus, non tantum ille est veritatis proditor, qui falsà profert, sed etiam ille, qui eam liberè, nudè, atque apertè propalare non audeat. Imò & similem sanctus Antonius de Padua Christum negare asserit. Clament itaque Auditores, prædicatorem nimis acriter, & mordaciter iniquitatem culpāre, nimis arctam ad cælum ostendere viam: nullo modo à veritate abstinendum est. Peccatoris namque tacti clamor, internæ conscientie commaculatæ est testis, & ad emendationem dispositio.

Unde concinator optimè potest assimilari isti peregrino; de quo narrat quædam fabula. Morabantur in campo aliquot agricolæ, qui intuentes arborem unam in vertice exsiccatam, de remedio illi adhibendo inter sese consultarunt, & unanimiter eam irrigandam iudicârunt. At aliqui asserēbant, aquam super radicem debere effundi; alii in summitate, quia non inferius, sed superius arescebat. Quare conclusum est, aquam sursum deferre. Et cum scalam sufficientem, satisq; altam ad manum non haberent, pedibus intra sese complicatis

ascensum ad invenerunt, superiorique cacabam aquâ plenum præbuerunt, ad arborem aspergendam. Casu verò contingit, ut ipso aculeo apicis in manu tacto deorsum cadente, ceteri ceciderint. Cumque unusquisque sese in pedes erigere conaretur, pedes proprios competere non potuerunt, unus enim affirmabat, hunc suū fore, alter suum; sicque inter se rixantes, in terra remanserunt. Pertransiit fortuitò illac quidam peregrinus, manu baculum tenens, qui petiit ab iis diffidit causam, quam ipsi nudè enarrarunt. Ad quod ipse dixit: vultisne, ut ego cuiuslibet suum pedem restitueam? iis annuentibus, baculum elevavit, & in medio percussit. Et cum unus clamaret acriter tactus, proh dolor! ipse respondit, amice, ille pes tuus est, vade in pace; & rursus idem faciens, idem sentienti & clamanti dixit, & hic amice tuus, sicque omnium pedes reperit. Patiformiter vos peccatores tractat Concinator in communi vitia arguens. Si in adulterium exurgat, & tu adulter clamet & sentias, tuam conscientiam tetigit; si in avaritiam, & tu avare obmutures, fœditatem tuam manifestavit, & sic de cæteris. Redite itaque cuncti domum in pace, & conscientiam baculo Concinatoris tactam, maturè ruminare & politè emendate, ne verbum divinum sua frustretur efficacia, cadens supra petram, aut inter spinas, arripite illud auribus piis, tenero corde, ut sic incidens in terram bonam, fructum producat abundantem, vosque sua virtute ad caeleste & æternum evehat habitaculum, quod mihi

& vobis omnibus concedat Pater,
Filius, & Spiritus sanctus,
Amen.

FERIA TERTIA,

Dominicæ Passionis.

Ambulabat Jesus in Galilaam, volebat enim in Judæam ambulare. Joan. cap. 7.

Famosissimus Historiographus Plutarchus summopère demirans intolerandam Romanorum cæcitatem, qui, quemadmodum attestatur doctissimus Valerius Maximus, vano falso- rum Deorum suorum cultui adeo fuerunt dediti,

ut nullam Romæ gentium respiceret religionem: mentis suæ oculos conjicit in eorum mores atque vivendi normam, secundum quam antea sæculo gubernarant. Et comperit Romam sexaginta annis ab omni idololatria extitisse immunem.

Roma sexaginta annis sine cultu. Quapropter laudabili instigatus curiositate, inquit, unde tot diversi cultus & ritus tam celeriter irrepserint, & tanta pestis suam desumptam originem, & re mature considerata, tandem affirmat, se se comperisse totum malum e nimio familiaritate ipsorum cum obsecrata gentilitate provenisse commercio: vicinitate & commixtione, inquit, gentium subito talis cultus introductus est ita ut omnes Roma superaret.

Hoc confirmat, & dudum ante prædixerat Propheta David Psal. 103. *Et commixti sunt inter gentes, & servierunt sculptilibus eorum: & factum est illis in scandalum.* Nec id sane est mirum: quoniam, sicut torpido venenosa quâdam qualitate, piscatoriam dimissa venenosa quâdam qualitate, piscatoris manus inficit, & paralyticas reddit, ut sustinent Naturalistæ, & experientia convincit, sic inquit Plinius, impiorum consortium probos pervertit. *Sumuntur à conversatione mores, & ut quaedam in tactis corporibus vitia transiliunt, sic animus perversus proximo suo mala tradit.* Unde quàm plurimum laudatur subtile Aristippi responsum, qui interrogatus, quid omnium observatu foret difficillimum, dixit: *Virum probum inter improbos probitatem servare.* Quod optimè perponderans Philosophus Seneca, familiaribus suis sanum dabat consilium: *Quando invitatus es ad convivium, considera prius cum quibus comedas, quàm quid comedas.* Cujus irrefragabilem adfert rationem S. Hieronymus: *Proclivis est malorum imitatio, tu quorum virtutes assequi nequeas, citò imitaris vitia.*

Unde perspicuè liquet pravum consortium esse ad instar pestiferi mali, & perniciosi veneni omni studio ac conatu evitandum, tum juxta veteres Scriptores, imò & quidem gentiles Philosophos, tum juxta sanctos Patres & sacram Scripturam, quæ ait: *Qui amat periculum peribit in illo. Qui tangit picem, coinquabitur ab eo. Cum bono bonus eris, & cum perverse perverteris.* Imò id ipsum nobis aperte satis inculcat ipsemet Christus; ecce evitavit Judæam, nec in ea commemorari desiderat, quia perfidorum hominum, ac impiorum Judæorum abundantia scatebat, qui cum quærebant occidere, & quantum vis ipse, ut potè impeccabilis, nullo planè foret perversionis discrimini subjectus, at tamen hoc actu nos voluit docere sceleratorum societatem necessariò debere devitari, quia ut rectè ait Bernardus: *Non est humane infirmitatis, sed virtutis divina, bonum & impium simul commorari.* Quod in præsentî discursu pro imbecillis in-

geni mei viribus vobis conabor demonstrare, præviâ tamen pro impetrando Spiritus S. subsidio, Mariæ Virginis intercessionis imploratione, atque Angelicâ salutatione: Ave gratiâ plena.

Ambulabat IESU Sin Galilæam: nolebat enim in Iudæam ambulare.

Gravissima quandoq; à quibusdam subtilibus ingenii ventilata est quæstio, an salutem animæ hominis magis conducatur, cum ab omni tumultu, sæcularibus negotiis, & aliorum consortio semotum, vitam degere solitariam, an verò cum hominibus conversari. Et sicuti diversa sunt hominum judicia, atque animi inclinationes, quælibet opinio suam adinvenit patrocinium, & advocatum. Si Seneca in præjudicium solitudinis asserat: *Omnia nobis mala solitudo suadet*, attamen Aristippus audeat in illius favorem hanc ferre sententiam: *Solitudinem quarat, qui vult cum innocentibus vivere*, id est, qui desiderat vitam ducere innocentem & rectam. Quod si S. Chrysolost. in solitudinis vituperium dicat: *Solitaria difficilis est vita: pro hac viriliter militat doctissimus Petrarcha*, dicens: *Vita procul dubio singularis & non tantum tranquillior, sed & altior est & felicitior.* Si rursus solitudini adversetur Sapiens, dum ait: *Va soli, quia si ceciderit, non habet sublevantem se.* Et rectè v. 9. *Melius est duos esse simul quàm unum: habent enim emolumentum societatis, ut, si unus ceciderit, ab altero susciatur.* Modò in contrarium Seneca ad amicum suum Lucullum scribens, pro ea mordaciter pugnat. *Quoties inter homines fui, minus homo redii, & rationem subnectit: quia avasior redeo, ambitiosior, crudelior, & inhumanior, quia inter homines fui.*

Quibus omnibus visis, & auditis pro utraque parte fundamentis & ratiocinationibus, prudentiores, meo iudicio (salvo meliori) cum distinctione suam promunt sententiam: videlicet conversationem humanam bonam esse, sed cum piis & bonis; verum malam cum malis & impiis, est namque melius malorum habere odium, quàm consortium, quia ut rectè ait Isidorus: *Sicut bona multa habet communis vita sanctorum, sic plurima mala societas adfert malorum.* Hinc gentilis Philosophus Theophrastus hanc invictam veritatem non ignorans, cunctis salutatem inculcat admonitionem hoc uno disticho:

Te conjunge bonis, & ab his bona plurima disces: Cumque pravus vivens, tu quoq; pravus eris.

Verum

Eccl. c. 4.
v. 10.

Lib. 1. soliloq.

Jon.
v. 14

Yerf. 24.

Verum quamvis hæc satis superque eluceat, agrediamur tamen eam variis Scripturæ locis, experientis, ac SS. PP. testimoniis fortius comprobare. Antiquissimus Doctor Tertullianus acutè annotat id, quod Evangelista Marcus enarrat contigisse cap. 1. Erat quodam tempore inter Judæos & Phariseos in Synagoga quidam obsessus, qui cernens ibidem Christum adesse, velociter ad eum accurrit, & exclamavit, dicens, quid nobis & tibi, Iesu Nazarenè, venisti perdere nos? scio quis sis, Sanctus Dei. Hic totus obstupescit, interrogat præfatus Doctor, quodnam motivum habuerit diabolus, quodve fundamentum, quoddam Christi Divinitatem quasi agnoverit: Scio quis sis, sanctus Dei. An forsitan è continuus ipsius miraculis illam elicit? An forsitan, quia mortuos ad vitam revocabat, ei potentiam divinam adscribebat: hoc argumentum non erat omnino efficax. Elias namque filio Sareptæ defuncto vitam restituit, ut patet ex 3. Regum cap. 27. Idem effecit individuus Eliæ comes, qui filium mortuum vivum Sunamitidi restituit, 4. Reg. cap. 4. an quia lepram curavit? hæc ratio adhuc minor est; etenim rursus Elisæus in Naaman Cyro eandem exercuit virtutem. An quia aquam in vinum transubstantiavit? Moyses quoque aquam in sanguinem convertit; an stupenda illius doctrina, arcana sapientia eum in admirationem rapuit; juxta illud Marc. c. 1.

Marc. c. 1.

v. 22.

Stupebant super doctrina ejus. Pro dissolvendo hoc nodo, Tertullianus advertit ad locum, videlicet ad Synagogam, in qua tum temporis Christus morabatur, quæ erat intra cloaca nebulonum; perfidorum Scribarum, & Phariseorum, qui ibidem populum indies in innocentem Christum, tamquam seditiosum commovebant. Cumque itaque diabolus cerne- ret, eum ab omni peccati labe prorsus immunem, nec improborum consortium, conversationem, atque exempla illum posse labefactare, conclusit, ipsum Divinitatis esse participem: Scio quis sis, sanctus Dei. Quoniam non est humanæ infirmitatis, sed virtutis divinæ bonum & impium simul commorari. Et id ipsum videtur sanctus Joannes consummare, qui cap. 1. mentionem faciens de mysteriosa Verbi divini Incarnatione, ait: Et Verbum caro factum est, & vidimus gloriam ejus, quæ ultima verba non absque fundamento addita fuisse arbitror: quoniam, nonne abundè sufficiebat, in ejus encomium hoc unicùm dumtaxat dicere: Et verbum caro factum est, quandoquidem

Joan. c. 3.

v. 14.

ipsa gloria Verbo ex essentia competat, sitque sibi ipsi gloria? Sanè summo cum mysterio Evangelistarum loquitur Aquila; etenim quia immedia è antecedit, & habitavit in nobis, id est, inter peccatores, & omni scelerum generi obnoxius conversatur, & tamen peccati noxâ non commaculatur, stupenda ejus eminet gloria, & per hoc mirabiliter elucet Divinitas; humanum namque non est, sed quasi impossibile, ut quispiam pravo intersit consortio, quin iniquitatis pice attingatur, & coinquinetur.

Hoc quàm optimè noverat Patriarcha Jacob, ut colligere est ex cap. 33. Genesios, ubi narratur, Esau fratri suo è Mesopotamia ad patriam suam cum: tota sua familia redeunti, quamplurimis stipatum domesticis & servis obviam ivisse, eumque summo cum gaudio & applausu recepisse, atque illi pretiosa munera in sinceri amoris, & candidi animi mnemosynon obtulisse. Quo peracto, ait Scriptura, Esau instanter desiderasse dilectum suum fratrem Jacob comitati, & incolumem domum deducere, Vix fratre cõpellente suscipiens, ait: gradiamur simul, eroque socius itineris tui. Verum Jacob Esau comitatum comiter recusavit: Nõssi, Domine mi, quoddam parvulos habeam teneros, & oves & boves factas mecum, quas si ambulando plus fecero laborare, morientur una die cuncti greges; precedat Dominus meus ante servum suum, & ego sequar paulatim vestigia ejus, sicut videro parvulos meos posse, donec veniam ad Dominum meum in Scir. Cumque urgentius instaret, dicens: Oro te, ut de populo, qui mecum est, saltem socii remaneant via tua, humaniter respondit: Non est necesse.

V. 12, 13,

14.

Sed ob quam obsecro rationem, Jacob confortium fratris, quandoquidem illum tanto temporis spatio non vidisset, aut fervorum ejus non admisit? sanè mihi illud maximæ inurbanitatis apparet indicium. Prudentissimè tamen fecit Jacob, agnoverat quippe fratris Esau perversum genium, depravatos mores, inordinatam vivendi normam, & totius ejus comitatus insolentiam, ideo, ne teneri puerorum suorum animi hujuscemodi mores imbiberent, quos ipse summâ vigilantia in timore Dei, & modestia enutrierat; aut ne quispiam è familia sua pestifero pravæ societatis veneno inficeretur, iis suos neutiquàm voluit permittere commisceri. Et hoc verum fuisse Jacob motivum, satis apertè expiscari quis potest ex ipsamet Scriptura. Non obstante enim, quoddam pollicitus fuisset se secuturum vestigia fratris, donec veniret ad domum

c. 4.

D.

. soli.

V. 17. 18.

domum ejus in Seir, attamen ab ea via deflexit: *Reversus est autem illo die Esau itinere, quo venerat in Seir, & Jacob venit in Secoth, transiitq; in Salem, urbem Sichimorum, quae est in terra Chanaan. Nec unquam legitur in tota vita Jacob Esau invisisse, ignarus quippe non erat, quam fallax sit torpedo malum confortium, ac proinde illud judicabat quam diligenter effugiendum; Quia proclivis est malorum imitatio.* In hoc laudabili Prophetae Jacob actu pulcherrima profectio pro parentibus continetur eruditio, qui tam facile, tam inconsiderate filios & filias ad mundana conventicula, convivia, bachanalta, & periculosa confortia properare permittunt, & hyeme juvenculas cum juvenibus glaciem confondere, pōst eum iis in tabernis laute potitare sinuat. Ah! quot, quot sunt filiae, quae cum detrimento proprii honoris, & summo cum parentum luctu & lamento in simili consortio ad inhonestatem, & carnalem concubium alliciuntur, convincuntur juvenum blanditiis, sicque misere cadunt! recipite o Patres, o Matres admonitionem, quae vobis inculcavi supra tractans de cura parentum, & magis indubie circumspecte ageatis.

Verum in discursu nostro progrediamur, pro quo indagandum est, inter omnes poenas & afflictiones, quas ob peccata & scelera hominum benignus iis inflixit Deus: quanam omnium exitient gravissima? Non ambigo, quin quilibet sit respondurus, diluvium universale, cui Sodomae & Gomorrhae cedere debet ignis: Dathan & Abiron an terram absorptus: civitatis Jerosolymitanae per Titum & Vespasianum everio: imo nec haec punctiones universali mundi inundationi, ne umbratice quidem possunt adaequari. Hoc pro vero supposito, nunc operae pretium est inquirere, quodnam fuerit peccatum tam horrendum, ut Deum ad tantam concitatis vindictam, etenim, quandoquidem gravitas poenae praecise commensurari debeat gravitati delicti, nec ullatenus rigor possit secundum justitiam poenam excedere: & cum ad misericordiam promior numquam ad aequalitatem crimen castiget: mirum apparet tale, tamque grave potuisse ab homine committi, quod tantam stragem in mundum invexit: quodnam ergo est illud? Hoc sacra Scriptura clare indicat Genes. cap. 6. dicens: *Videntes filii Dei filias hominum, quod essent pulchrae, acceperunt sibi uxores.*

V. 17. 18.

Tertullianus hic per *Tō filios Dei*, omnes eos intelligi allegit, qui ex pio & obediente patre Seth erant progeniti, per *Tō verò filias hominum*, de-

scendentes ex impio genitore Cain, quae idcirco filiae hominum nuncupantur, quia enormia facta perpetrantes Caini vestigia inhererant. Sic quoque sentit Glossa ordinaria in hunc locum: *Videntes filii Seth religiosi, mulieres descendentes de Cain, quae erant curiosa, dissoluta, & lubrica, eas acceperunt sibi uxores.* Quae phraasis & loquendi methodus est maxime usitata. Ordinarie namque peccatores, & mundanis omnino voluptatibus dediti hoc decoro titulo insigniuntur, ut Psalmista satis aperte indicat, dicens: *Filii hominum usquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem & quaeritis mendacium.* Et rursus Psal. 61. *Vani filii hominum mendaces in stateris.* Et ecce ob hoc crimen in tantum excahdit divina justitia, ut universale diluvium immiserit, omnemque carnem (excepto Noë cum familia) deleverit. *Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est.* O stupeadum opus! o absconditum mysterium a saeculo! verè hic cum Apostolo exclamandum est: *Quis novit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit?* o bone Deus! hocne tam grande, tam enorme est scelus? ut tantae plebsi mereatur poena? ah! iusta est Dei vindicta. Filiae Cain idololatriae addictae, omni immersae iniquitati, pessimo suo consortio & moribus totam stirpem Seth infecerunt, & à veri Dei cultu diverterunt, ideoque ad summum incensus est iustitiae Dei furor, ut eum tot dierum & noctuum spatio aquae à caelo dilapsae extinguere non valuerint. Hoc itaque factum ostendit Deus, quantum sibi displiceat, quod homo pravo sese commisceat consortio, & animam tam nobilem à Deo creatam, tanto pretio redemptam, evidenti perversionis, atque aeternae ruinae committat periculo: *Quia nihil facilius, inquit Cypr. libr. de spectaculo, quam ut superbia superbia, iracundia iracundiam: omne denique vitium sui generis vitium in aliorum animis pariat.*

Ex hoc rursus suum Catholici parentes desumere possunt documentum, praecipue, qui primò de filii aut filiae divitiis indagant, antequam matrimoniali contractui consentiant; mores autem, devotionem, ac probam educationem negligunt; imò, & eò protervia procedunt, ut ipsam Religionem seponant, modò nummi sonent, & potentes in hoc saeculo efficiantur, sicque prolem suam haereticis tradunt. Ah! non veremini faui & insulsi filiam tuam à marito pervertendam, ejusque filios in haeresi fore alendos? Ah! parentes, animas eorum Dominus de manu vestra requirit: quam bene dicit de vobis Gregorius Nazianzenus: *Corpora va-*

Ps. 4. v. 2.

Vers. 10.

Gen. c. 16. v. 3.

borum suorum amant, animam autē contemunt, desiderant illos valere in saeculo isto, & non curant, quid passuri sunt in altero. Insuper ô miseri! non consideratis, quàm verum sit, & ab omnibus receptum axioma, cum quo conversaris, cum eo honoraris, id est, pro tali reputaris: Si itaque cum bono quis tractet, bonus habetur; sin verò cum malo, malus. Ecquid igitur ad eò fordida divinarum hujus mundi vos commovet cupiditas, ut proli vestro cum tanto honoris sui detrimento persuadeatis cum hæretico connubium inire? Ecce illa pro simili jure merito exploditur, & ut hæretica reputatur. Quod etiã optimè indicat Divus Thomas, dæmonem non ignorâsse. Hic curiosè indagat, quare ipse in Passione Christi Judæos instigârit, ut cum medium inter duos latrones crucifigerent: & respondet, quòd ipse invidiã crepans, eum justum & innocentem à quamplurimis reputari, omne remedium, omne stratagemã inquisierit, ut bonam hanc de illo opinionem è mente eorum eradicaret: sic itaque argumentabatur: non potest bonus cum malo commorari: atqui crucifixus inter duos nebulones, nefarios sicarios, infamesque latrones pender, ergo non est bonus, sed nebulosus, latro, &c. *Malam opinionem, inquit Angelicus Doctor, de Domino innuere volens, etiam latrones faciebat crucifigi cum eo, quia cum quo conversaris, talis reputaris.*

Imperatorii Augusto, ut Romanæ commemorant historiae, duæ geminæ erant filia, sibi invicem vultu, statura, & oculorum colore adeo similes, nomine Livia & Tullia, ita ut à nullo, eò quòd persimili quoque habitu induerentur, secerni possent. Romani itaque unicum eas inter se dignoscendi indagare coacti sunt signum, quod tandem adinvenirent, nimirum diversitatem consortii & comitatus. Livia namque filia morigera, modesta, & pietati omnino dedita, Deorum templa sæpe sæpius frequentabat, Diisque sacra faciebat, & sacrificia offerebat, honestarum puellarum, atque gravium & venerabilium senum consortio latus ejus stipabatur. Tullia verò tota voluptuosa, & deliciis assuefacta, ad lubrica properabat spectacula, in comœdiis summo opere delectabatur, tripudiis libenter animum relaxabat, per plateas promiscuè vagabatur, & magna semper dissolutorum, impudicorum, ac luxuriantium juvenum eam comitabatur caterva, unde Romani Liviam à Tullia discernerebant è consortio & comitatu.

Quòd si modo à me quis peteret, quomodo filias Gandenses, morigeras, honestas, bonisq; mo-

Quadragesimalis P. H.

ribus imbutas, ab imorigeris, lascivis & dissolutis possem distinguere, responderem adinstar Romanorum, me eas dignoscere, sicut ipsi Tulliam à Livia, videlicet è consortio; si enim insulforum juvenum admittant consortia, & impiorum delectentur alloquio, Ecclesias Dei contemnent, Deiq; verbum negligentes, ad tripudia, & comœdias properent, ego tales numero Tulliarum collocabo; secus verò, si pravam adolescentum & impiorum virorum respuant societatem ac conversationem, si templa sedulò frequentent, conciones avidà aure percipiant, cum honestis & morigeris conversentur filiabus & fœminis, illas ut Livias reputabo. Si itaque tu pater, tu mater, desideres scire, cujus vitæ sit filius tuus, vel filia tua, inspice, quibus cum ipse vel ipsa conversetur, & è consortio tuum profer judicium; impossibile namque quasi est, probum inter improbos sine corruptela vivere posse.

Ad præsens institutum notatu digna est curiosa sacrae Scripturae Interpretum aliquorum mysteriorum, quæ in prima hujus mundi creatione peracta sunt, animadvertio: ii in primis maxime obstupescunt, quòd benignus Deus (ut narratur Genes. cap. 1.) piscibus & volatilibus jam productis divinam suam imperitiam sit benedictionem, & non animantibus reptilibus, & bestiis terræ. *Creavitque Deus cete grandia, & omnem animam viroentem atque motabilem, quam produxerant aqua in species suas, & omne volatile secundum genus suum. Et vidit Deus quòd esset bonum, benedixitque, iis dicens: Crescite & multiplicamini, & replete aquas maris. De aliis autem subnectitur: Dixit quoque Deus: Producat terra animam viroentem in genere suo, jumenta, & reptilia, & bestias terræ secundum species suas. Factumque est ita, & nulla subsequitur benedictio. In quo facto magna primâ fronte apparet partialitas. Cujus vix micam rationis ipsi adinvenire queunt. Cur namque animalibus terræ, piscibus quamplurimum nobilioribus benedictio eripitur, illis autem ultro datur?*

Duas ad hanc difficultatem enucleandam reperio rationes. Una est S. Augustini, altera S. Chrysostomi. Pro primæ intelligentia mente revolvere oportet pulchram quæstionem, quam instituit Aug. lib. 1. de mirabilibus. Cur nimirum universali diluvio pisces, & aquatica animalia, sicut terrestria comuni stragi ac ruinæ non fuerint subiecta: *Sed universa, qua in aquis vivere possunt, plaga ista non tetigit, terrena tantum animalia mortificavit.* Et rationem occulti Dei judicii requirens,

pergit: Quamobrem terrena animalia sua vindic-

*Gen. cap. 1.
v. 21, 22,
24.*

Cap. 4.

Et plusquam aquatica succumbunt? quorum nec plura peccaminum gesta subveniunt.

Si dicas, id ideo factum esse, quia pisces in naturali suo commorabantur centro, nimirum aqua, à quo inundans diluviū eos dimovere non poterat, ac per consequens nec nocere; non vidēris satisfacere. Potuisset namque Deus saltem supernaturaliter animalia terræ, sicut illa in arca, & paradysum terrestrem à communi interitu conservare. Quare itaque Deus in hæc tam sævus, in illos extitit tam pius? S. Augustinus morale hujus nobis subministrat rationem, & dicit, terram, jam commisso Adæ peccato, à Deo fuisse maledictam, & quia animantia terrestria ab ea fulciuntur, sustentantur & nutriuntur, ex venenoso ejus contractu, juxta illud: *Qui tangit picem, coinquinabitur ab ea*, etiam hanc maledictionem participarunt. Audite magni illius Doctoris verba: *In peccato primi hominis, terra, de qua gustaverat, statim maledicitur. Per divinum namque edictum ita infertur, maledicta terra in opere tuo. Quæ in re notandum ipsa animalia, qua maledictam terram māducaverunt, expertia maledictionis esse non posse.* Et hæc eadem est ratio, inquit idem, cur Deus terram tantum maledixerit, & non aquas, quia ipsa Adamo de fructu suo probandum præbuerat. *Non aquam contra edictum Domini bibit, sed de terra fructum homo comedit.* Si quis autem curiosè modo inquirat, cur nihilominus terrestres paradysus universali diluvio servatus fuerit intactus, consulat Mariale, legatq; Concionem 2. de Immaculatæ Virginis Conceptione, & ibidem hujus rationem ad longum deductam comperiet.

Chrysologenus verò censet, terrestria animalia benedictionem Domini non percepisse, quia in eorum consortio venenosus serpens conversabatur. *Associatâ serpente, inquit, divinâ benedictione indigna erant.* Quod si ita est, hūc vos advocto, ô impij parentes! An non veremini filias, & filios vestros ex hæreticorum familiari consortio fore coinquinandos, & à Catholica Religione divertendos? Ecce animalia terræ aquarum diluvio suffocantur, quia cum terra maledicta communicant, & tu filia Catholica connubiali vinculo maledicto hæretico adstricta divini furoris non extimefcis fulmen? Animantia terræ indigna benedictione judicatur divinâ, quia serpenti associantur, juxta Chrysol. & tu associata perfido serpenti, jurato Ecclesiæ Romanæ hosti, cælestem & æternam adipiscij præsumis benedictionem? Ah, summum subest periculum, Rarum namque est, imò vix

possibile, probum cum improbo conversantem, in probitate perfliteri. Cavete vobis itaque, ô parentes, ô filia, & filii, ab hujusmodi conjugis, quæ cor in fide sanum & rectum pervertunt. Cogitate, quid dicat Alexander ab Alexandro: *Par est, ut nos, qui Christiani sumus, omnes, qui contra Christum loquuntur, animoque sunt ab eo alienato, tanquam Dei hostes, & corruptores de vitemus.*

Et ecce, quam egregiè totum meum dictum confirmat ipsamet veritas Deus. Hic quippe promissa ampla, & stupenda populo suo in Amorrhæum, Chananæum, Ethæum victoria, Exod. c. 34. ei mox notabile intimat præceptum: *Cave, ne unquam cum habitatorib⁹ terra illius jungas amicitias, & sint tibi in ruinam; ne in eas pactum cum hominib⁹ illorum nationū.* Sed attendite parentes, percipite filii, & filia, & ad vos salutare hoc deducite monitum: quod rationem allegat infinita Sapientia: *Nec cum fornicati fuerint cum diis suis, & adoraverint simulacra eorum, vocet te quisquam, ut comedas de immolatis, nec uxorem eorum accipies filiis tuis, ne, (quod maximè notandum,) postquam ipse fuerint fornicata, fornicari faciant & filios tuos in Deos suos.*

Sed hæc sint per transennam dicta. Resumamus rursus materiæ nostræ objectum, atque ostendamus ulterius, quantum animæ salutis prævum consortium adferat detrimentum. In sacra Scriptura quamplurimas Dei Abrahæ comperimus apparitiones, quæ Patriarchæ adeo gratæ extiterunt, ut post quamcunq; in divini cultus protestationem, & de tanto beneficio gratiarum actionem Domino solemne sacrificium obtulerit: excepta tamen una, quod ad propositum meum maximè est annotandum, Gen. c. 12. refertur: *Apparuit autem Dominus Abraham, & dixit ei, semini tuo dabo terram hanc.* Et mox subjungitur: *Qui edificavit ibi altare Domino, qui apparuit ei.* Et rursus c. 13. *Dixitq; Dominus ad Abram, postquam divisus est ab eo Loth: Levæ oculos tuos, & vide à loco, in quo nunc es, ad Aquilonem, Meridiem, Orientem, & Occidentem. Omnem terram, quam aspicias, tibi dabo, & semini tuo usque in sempiternum.* Et sequitur inferius v. 18. *Movens igitur tabernaculum suum Abram, venit, habitavit juxta vallem Mambre, qua est in Hebron: edificavitque ibi Altare Domino.*

Denud c. 22. Deus ei in figura Angeli apparuit, (ut sustinent quamplurimi SS. PP. inter quos Theophylactus, &c.) in monte, in quo unigenitum, & dilectum filium suum Isaac erat immolaturus: *Dixitque ei: non extendas manum tuam super*

Vers. 12.

Vers. 13.

Vers. 7.

Vers. 14.

Gen. verj

Gen. v. 4.

Vers. 1

per puerum, neque facias ei quidpiam: nunc cogno-
 vi, quod times Deum, & nō pepercisti unigenito tuo pro-
 pter me. Et ecce statim Abram intuitus est arietem
 vepribus inhaerentem, & cornibus implicatum,
 quem confestim divino cultui & sacrificio destina-
 vit: *Quem assumens, obtulit holocaustum pro filio.*

Gen. c. 12.
 vers. 13.

In apparitione autem secunda, quæ enarratur Gen.
 c. 12. Abram de nullo profusus offerendo inteatus
 fuit sacrificio. *Dixit autem Dominus ad Abram, exi
 de terra, & cognatione tuâ: & de domo patris tui, &
 veni in terram, quam ego demonstrabo tibi, faciam
 que te in gentem magnam &c.* Cui divino præcepto
 promptè & alacriter obtemperans Abrâ, omisso
 omni holocausto, *Egressus est sicut præceperat ei*

Gen. c. 12.
 v. 4, & 5.

*Dominus, & ivit cum eo Loth, tulitque Sarai uxorem
 suam &c.* Verum, quare in omnib⁹ aliis appa-
 ritionibus, & non in hac Abram sacrificium Deo
 obtulit. Hoc profectò satis mysteriosum est, quod
 nobis pendit doctissimus Oleaster, dicens: Deum
 Abram, ut infidelem, & veri Dei ignarum, ad rec-
 tum cultum, & infallibilem religionem radianti
 potentis gratiæ suæ lumine attraxisse, eique reve-
 lassè omnia sacrificia, atque oblationes, quæ fie-
 bant in domo Thare patris sui, & in terra Haran,
 non esse, nisi idololatricam, diabolica inventa, & in-
 tollerabiles abominationes. Quo cognito, perre-
 xit Abram secundum mandatum Domini, nec ul-
 lam itineri iniecit moram, veritus, ne ipse jam fi-
 delis redditus, ex ràm impii consortii exemplo,
 aut forsitan affectione, aut adhortatione similibus
 idololatricæ, & diabolici cultus iniquitatibus ex
 fragilitate involveretur; relinquens simul posteris
 doctrinale monitum, ut societatem perverfam
 quantocius effugiant, ne fallaci visco intricentur,
 & in æternum præda diaboli remaneant; quo-
 niam *præclivis est malorum imitatio.*

Quodam tempore Propheta regius totus mœ-
 stus & desolatus ob magnam perfidi regis Saulis
 persecutionem summoperè fuit lamentatus, &
 summas de aulicis, & Sauli assistentibus deposuit
 querelas, dicens ipsimet Regi, ut fateretur Scriptu-
 ra 1. Regum cap. 26. *Si filii hominum maledicti
 sunt in conspectu Domini: qui eiecerunt me hodie,
 ut non habitem in hereditate Domini, dicentes:
 vade, servi Diis alienis.* Hujus tamen imprope-
 rii aulicorum Saulis facti nullam sacer textus
 facit mentionem. Unde apparet illud Davidis la-
 mentum non aded fuisse justum, & bene fun-
 datum. Dicere autem Psalmographum absque
 fundamento fuisse conquestum, est temera-
 rium.

Vers. 19.

Pro hujus itaque dilucidatione appositè deser-
 vior intollerabile scomma, quod Propheta Job se-
 denti in sterquilino testudine scabiem radianti
 impropèravit Eliu. Hic erat unus è numero ami-
 corum ejus, qui quoque infortunia tanta deplora-
 turus, illumque consolaturus advenerat. Sed verè
 amici majori patienti Jobo fuere tormento & af-
 flictioni, quàm ad jumento, & consolationi, ut ipse
 met attestatur cap. 19. *Vsquequo affligitis animam
 meam, & attreritis me sermonibus? En decies confun-
 ditis me, & nō erubescitis opprimentes me.* Ipsi nam-
 que tantam afflicti viri miseriam, ne divinam ac-
 cularent providentiam, aut justitiam, tantæ affli-
 ctionis causam argumentabantur esse varia à Job
 commissa scelera. Unde Eliphaz Themanites eum
 immisericordiæ, & pauperum injustæ oppressio-
 nis redarguit. *Nunquid timens arguet te, & veniet
 tecum in iudicium. Et non propter malitiam tuam
 plurimam, & infinitas iniquitates tuas? Abstulisti
 enim pignus fratrum tuorum sine causa, & nudos
 spoliasti vestibus. Aquam lassum non dedisti, & esi-
 rienti subtraxisti panem. In fortitudine brachii tui
 possides terram, & potentissimus obtinebas eam. Vi-
 duas dimisisti vacuas, & lacertos pupillorū commi-
 nuisti. Propterea circumdatus es laqueis, & contur-
 bat te formido subitæ.* De quibus Eliphaz calum-
 niis, cum Job sese ad amissum purgasset, ut pater
 ex toto cap. 31. Eliu potentius ipsius impietatem
 convincendi adducit argumentum cap. 34. vers. 7.

Vers. 2,
 & 3.

*Quis est vir ut Job, qui bibit subsannationem quasi
 aquam. Et vers. 8. Qui graditur cum operantibus
 iniquitatem, & ambulat cum viris impiis. Ac si di-
 ceret: Quis illum justū, & innocentem judicabit,
 qui cum impiis & perfidis conversatur? Quis eum
 omni iniquitate conspersum non credet, qui con-
 tinuo pessimorum interest consortio? Non est enim
 humana infirmitatis, sed virtutis divina, bonum
 & impium simul commorari. Ecce è consortio E-
 liu justè pravam deducebat Job vitam.*

Iob. cap.
 22. vers.
 4, 5, 6, 7, 8,
 9, 10.

Nunc elucescit proposita de Davidè difficultas:
Vade, servi Diis alienis. Quantumvis enim neutri-
 quam quispiam aulicorum Saulis ad idololatricam
 eum instigasset, quia tamen eorum persuasū forsi-
 tan aulam deserere, & sic ad regem Achis Seth co-
 gebatur confugere, & in terra idololatriæ repleta,
 & omni iniquitati subjecta, commorari, judicabat
 sese quasi ad patriæ illius cultum observandum
 dimitti. Credebat namque firmissimè, impossibile
 fore impiorum consortio commisceri, & eorum
 iniquitate non coinquinari.

Hic denud parentes suam haurire possunt in-

structionem, qui filios in Angliam, Hollandiam, Sueciam, Daniam, & ad Indias orientales & occidentales pro addenda mercatura dimitunt. Quoniam de iis optimè potest dici, dum filiis valledicunt, ipsos hæc verba proferre: *Itote, seruite Diis alienis*, quia proclivis est malorum imitatio. Unde si quis desideret scire, quodnā inter omnia, quæ Spiritus S. Prophetæ Job adscribit, emineat encomiū: illud paucis hîc comprehenditur verbis: *Vir erat in terra Hus nomine Job simplex & rectus*. Quibus non absque summa ejus laude specialiter locus habitationis exprimitur, ut major ejus eluceat sanctitas. Terra etenim Hus iniquitate plena, dissoluta & omnino impia erat. In ea tamen commorans Job simplex & rectus reperitur, sicq; non humana ei, sed divina adscribenda est virtus. Dicatur, inquit Greg. itaq; ubi habitaveris, ut hoc ejus laudibus proficiat, quod bonus inter malos fuit. *Neque enim valde laudabile est, bonum esse cum bonis, sed bonum esse cum malis*. Hinc Themistocles strenuus Atheniensium Dux quodam tempore, dum prædium exponeret venale, publica præconis voce per totam civitatem Atheniensem denuntiari jussit, illud inter probos, & motigeros vicinos situm esse: ratus magnum hoc ad agri commendationem momentum adferre.

Narrat sacra Scriptura Patriarcham Abraham mortuā Sarā charissimā suā uxore, finitoque solito planctu, quia sepulchrum non habebat, in quo eam conderet, à filiis Heth emisse agrum, in quo erat spelunca duplex, ad ibidem corpora suorum humanda. *Cumque surrexisset ab officio funeris, loquutus est ad filios Heth: dicens: advena sum & peregrin⁹ apud vos, date mihi jus sepulchri vobiscum, ut sepeliā mortuum meum. Responderunt filii Heth dicentes: Audi nos Domine, princeps Dei es apud nos; in electis sepulchris nostris sepeli mortuum tuum: nullusq; te prohibere poterit, quin in monumento ejus sepelias mortuum tuum*. Verum ad præsens propositum annotandū est, Abraham iis de tanta benevolentia summas egisse gratias, & noluisse absolute Saram in eorum monumentis deponere, sed expressè desiderasse pro ea, & posteris illi⁹ proprium sepulchrum exstruere. Quapropter replicavit, dicens: *Si placet anima vestra, ut sepeliā mortuum meum, audite me, & intercedit pro me apud Ephron filium Seor: ut det mihi speluncam duplicem, quam habet in extrema parte agri sui: pecunia digna tradat eam mihi coram vobis in possessionem sepulchri*. Sed quare Abraham tam amplam à filiis Heth recusat oblationem: indubie ibi magnarum & prin-

cipum reperiebantur monumenta. Cur igitur suis unum ex nobilioribus non elegit? Nonne, si magnæ familiæ nobilis, aut princeps quidam alicui peregrino, & incognito magnificum, quod proprio itemmati erectum est, offerret sepulchrum, hoc ei summo verteretur honori? Indubiè sanè. Et tamen hoc non admisit Abraham.

Ad hoc mysterium discoperiendum plusquam necessarium est animadvertere sedulam curam, quā olim SS. Patriarchæ pro sepultura habuerunt. Jacob jam morti vicinus, singulis filiis propriis datis benedictionib; ut constat ex cap. 49. Gen. tandem locum suæ sepulture designat, & illos paterno mandato adstringit. *Et præcepit eis dicens, ego congregor ad populum meum: Sepelite me cum patribus meis in spelunca duplici, quæ est in agro Ephron Hethi contra Mambre in terra Chanaan, quam emit Abraham*. Joseph quoque ingredi viam universæ carnis præfentis, de sepultura fuit quā maxime sollicitus, quantumvis propheticè spiritu cognosceret regem Pharaonem non permitturum, ut corpus suum ex Ægypto transportaretur ad terram Chanaan. Præfagius tamen tandem transmigrationem populi Israëlitiçi è terra Ægypti futuram de ossibus curam gessit, in d̄ filios & posteros juramento devinxit. *Cumque adjurasset eos, atque dixisset: Deus visitabis vos: asportate ossa me vobiscum de loco isto, mortuus est* Sed quæ tantæ diligentia genuina assignari potest ratio? Sanè non alia, nisi, quia S. Patriarcha à pestifero consortio summo opere abhorrebat. Et quamvis vivi inter eos commorari suā ex necessitate, divinā sic disponente providentia, fuissent coacti, tamen mortuos apud eos quiescere noluerunt. Quia itaq; Hethæi, & Ægyptii erant scelerati & idololatræ, maximaque in his regionibus vigeat iniquitas & impietas, corpus Jacob, & ossa Joseph ad piorum sepulchrum transportare eurarunt. Quod annotans Oleaster ait: *Ecce quam mala sit conjunctio malorum, ut non solum vivi, sed etiam defuncti nolint cum iis commorari*. Quibus verbis hic Doctor pro evitando pravorum consortio, nervosum à minori ad majus conficit argumentum, ut intelligenti patet.

Nec quis mihi in sui defensionem suam obrudat constantiam, dicatque, in me lapsus periculum nullum subest. Multa videre possum, quæ oculos quidem attingunt, mentem tamen & animum minime penetrant. Sit arduū inter improbos probitatem servare, in arduis tentanda est virtus. Socors miles est, qui aspera non aggreditur, fortis verò athleta, qui nulla pericula formidat. Noli, noli homo

Job. cap. 1.
vers. 1.

Greg. lib.
1. mor. c. 1.

Gen. c. 23.
v. 3, 4, 5,
6, 7, 8, 9.

vers. 23.

Gen. cap.
50. v. 24

Oleaster
in hunc
locum.

vers.

homo sic temerariè ratiocinari. An forsitan tu, quisicumque fueris, te Petro Apostolo arbitraris fore constantiorem & fortiorem? Indubiè temerarium esset id asserere. Et ecce tamen in magistri sui conspectu, & discipulorum cœtu de sua quasi sese jactans constantia dicebat: *Etiamsi oportuerit memori tecum, non te negabo*, ubi tamen sese perfidorum Judæorum, & impiorum vigilum ac militum consortio intermiscuit: *circum sedentibus illis erat Petrus in medio eorum*, ait Lucas, turpiter cecidit, & illum, quem Deum in Apostolorum præsentia confessus fuerit: *Tu es Christus filius Dei vivi*, frivola mulierculæ cujusdam voce magnus hic Achilles dejectus hominem negavit: *Mulier non novi hominem*. Quid igitur non potest pestiferum hoc venenum, perverforum societas ac improborum commixtio? Hujus virtutem atque probos pervertendi efficaciam, egregiè exaggerat Glossa ordinaria hisce verbis: *Quàm noxia pravorum colloquia! inter infideles se negavit hominem posse, quem inter condiscipulos jam filium Dei confessus fuerat*. Cui quàm optime adstipulatur Paschasius: *Considerandum etiam est, ubi neget Petrus: non in monte, in quo fuit cum Domino, non in templo, non in dono sua, sed in pratorio Iudaorum*. Ibi ergò negat, ubi veritas non est, ubi Christus ligatus est. Nemo itaque sibi de fortitudine præsumat, nemo propriæ confidat constantiæ: *quia non est humana infirmitatis, sed divina virtutis probum cum improbo commorari*.

Christus Dominus, imminente jam acerbissimâ sua passione & morte, cum charis suis discipulis ultimam cœnam, sane mysteriosam sumpsit: Cuncta enim Christi verba & actiones verissima fuere mysteria. In ea instituit stupendum illud venerabilis Eucharistiæ mysterium, quod fuit perfectissimum sui amoris complementum. *Cum dilexisset suos, qui erant in hoc mundo, in finem dilexit eos*, ait Joannes. In ea non sine magno mysterio turbatus est. *Et cum hac dixisset Jesus, turbatus est spiritu*. Et hoc propter unum Judam, quem divina sua præsentia prævidebat in æternum periturum. Et, ut eum à maligno proposito avelleret, & obduratum ejus animum emolliret, internæ conturbationis propagavit causam: *Et protestatus est*, & dixit: *Amen, Amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me*. Verùm cum Jesus (qui feratur penetrabili suo intuitu renes & corda hominum)

animum impii proditoris cognosceret ipso adamante durior, ferro flexibiliorem, in hæc verba (quæ quoque suum specialiter in sese continent mysterium) prorupit: *Quod facis, fac citius*.

Hic hæreo, hic obstupesco. Quid hoc O bone Iesu! tu clarissimè intreris infamem hunc proditorem nefariam intentionem formasse, te perfidis Judæis tradendi, & tu ais, *quod facis, fac citius*. Tradere morti auctorem vitæ, creaturam prodere Creatorem & Redemptorem: inipium est ultra, quàm concipi posset, crimen; & tu ad illud properandum eum instigas & acceleras? Hoc, hoc à tua pietate apparet alienum. Debuisses profectò illum efficaciter fuisse exhortatum, ut tantum nefas, quod meditabatur, attentius præponderaret, ut intimius animæ suæ æternam inspiceret jacturam: ut tot divina beneficia, quæ à magistro suo acceperat, penes sese exactius recolligeret, sicque moram nefandæ impietati injiceret. Et tu dicis, *quod facis, fac citius*. Non capio mysterium. S. Euthymius autumat, hisce verbis Christum prætendisse vehementem cordis sui indicare ardorem, quo æstuebat, ut redemptionem generis humani compleret, juxta illud ipsius dictum: *Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor, dum illud perficiatur*. Verùm, (salvâ magni Doctoris Euthymii reverentiâ) aliud sublitescere mysterium, satis dilucidè innuat subsequentiâ textûs verba: *Cum ergò exiisset, dixit Jesus, nunc clarificatus est Filius Dei*. Videtur namque *Tò nunc*, aliquam cum *Tò quod facis, fac citius* habere connexionem. Sed quid, nunc clarificatus est? nimirum, cum exisset infamis proditor, an igitur ante illius egressum non fuit clarificatus Jesus?

Pro hoc advertendum id, quod dicit Evangelista Matthæus, loquens de tremendo Iudicii die: *Mittit filius hominis angelos suos*, & colligens *de regno ejus omnia scandala*, & eos, qui faciunt *iniquitatem*: & mittent eos in eam in ignem. Quo facto, ait textus: *Tunc fulgebunt justi sicut sol*. Sed quare tunc? ante forsitan non fulgebant? Respondet ad hoc Ioachim Abbas: *Separatis iniustus de medio justorum, fulgebunt justi sicut sol, quia nimirum nec potest dies esse in tenebris, crepusculum lucem aliquando obscuratam relinquunt: sed quomodo discedentibus tenebris dies clarior affulget, ita detrusis impiis in inferno, fulgebunt justi*.

Luc. c. 22.
v. 55.

Matth. c.
16. v. 17.

Luc. c. 22.
v. 57.

In Matth. 3.
cap. 26.

Luc. c. 12.
v. 50.

Cap. 13.
vers. 1.

Vers. 21.

Matth. 15.
v. 42.

Quia impius iniquitatis suae nebula Sancti gloriae & splendorem quasi denigrat.

Idem argumentum conficitur de Christo Domino in cœna, aderat perfidus proditor Judas, qui densis tanti sceleris nubibus, resplendentes Solis justitiæ Christi radios obtegebat. Huic Christus, ut debito gloriae splendore frueretur, ait: *Quod facis, fac citius.* Ad egressum è cœnaculo eum excitans. Quo absente, tota gloria Christi apparuit, idemque dicit: *nunc clarificatus est filius Dei.* Sic appositè hunc conceptum confirmat S. Augustinus dicens: *Exit Judas & clarificatus est Iesus, exit filius perditionis, & clarificatus est filius hominis. Excunte immundo, omnes mundi permanserunt. Cui accinere videtur mellissimus Doctor, inquirens: cur Deus, qui nil frustra operatur, expressè velit, ut Sancti & beati cernant damnatorum pœnas atque tormenta, juxtà illud Davidicum: *Verumtamen oculis tuis considerabis, & retributionem peccatorum videbis.* Nimirum, ut ipsi certi & securi reddantur, eos ita in inferno pro tota æternitate fore conclusos, ut nunquam ad superna sint ascensuri, & gloriam eorum interturbaturi. Sic ipse in hunc Psalmum, *Retributionem peccatorum videbis: securitas perfecta iustorum, erit iusta retributio peccatorum, qui videlicet nec humanam aliquando, nec diabolicam ultra vereri malitiam possent.* Ecce O Christiani, quanto no-cumento iustis pravum sit sceleratorum confortium!*

Mirum est, quod sacer textus commemorat de Loth, Gen. cap. 19. Divina bonitas enormibus sceleribus Sodomitarum ad iracundiam provocata, tandem in eos severam sumere statuit vindictam. Ad quam Angelos justitiæ suæ ministros destinavit, ut igne & sulphure Sodomam & Gomorrhiam funditus deleterent. Qui sub figura juvenum domi Loth hospitati, imminentem ipsi ruinam prædixerunt, ut si quempiam in his civitatibus è consanguineis aut affinibus haberet, eum ad discedendum admoneret. *Dixerunt autem ad Loth: habes hic quempiam tuorum generum, aut filios, aut filias, omnes, qui tui sunt, educ de urbe hac. Delebimus enim locum istum; èd quod increverit clamor eorum coram Domino, qui misit nos, ut perdamus illos.* Quod intelligens Loth, absque ulla mora, summa cum celeritate ad generos suos properavit, ut illis stragis futurae nuntium defertret, ne è illos furor divinus absor-

beret. *Egressus itaque Loth, locutus est ad generos suos, qui accepturi erant filias ejus, & dixit: surgite, egredimini de loco isto: quia delebit Dominus civitatem hanc, & visus est eis quasi ludens loqui. Ideoque nec dictis ipsius credidère. Sed ecce (quod hic maxime notandum) Loth, qui tanto zelo generos suos admonuerat, negligens sui, cladis futurae quasi immemor, moram traxit, & quidem in tantum, ut ab Angelis debuerit ad egressum compelli. *Cumque esset mane, coegebant eum Angeli, dicentes: Surge tolle uxorem tuam, & duas filias quas habes: ne & tu pariter pereas in scelere civitatis.* Quibus adhuc non acquiescentem vi civitate extraxerunt. *Dissimulante illo, apprehenderunt manum ejus. Educueruntque eum, & posuerunt extra civitatem.* Verum, qui fieri potest, Loth, qui antea tanta cum festinatione suos ad exitum sedulo fuerat adhortatus, nunc ad eò deses sit, & in fugiendo tardus? Angelicus Doctor in cap. 19. Gen. sustinet Loth à generis suis irrisum & explosum, èd quòd tam facile futilibus hominum suorum verbis crederet, etiam de eventu futuro dubitasse. *Ex derisione generum suorum aliquantulum obscurata fuerat, & turbata fides ejus.* Ecce quantum valeat impiorum persuasio & societas. Quæ, si Loth labefactavit & inconstantem reddidit, quam vim & imperum contra nos non exercebit!*

Audeo modò paradoxum proponere, atque asserere tantà pravum consortium pollère virtute, ut & Deum (si possibile foret) coinquinaret. Constat hoc aperte ex cap. 22. Ezech. *Sacerdotes mei contempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea, inter sanctum & profanum non habuerunt distantiam: inter pollutum & mundum non intellexerunt: & à Sabbatis meis averterunt oculos suos: & coinquinabar in medio eorum.* Quæ locutio neutiquam secundum sanum sensum (quandoquidem absolute repugnet, Deum ipsum posse coinquinari) nisi pro emphatica accipienda est; nimirum, ut signanter denotetur, quantum malum, malignum perverforum hominum inducat consortium.

S. Apostolus Paulus magnam inter sanguinem Abelis, ab impio fratricida Cain violentè effusum, & Christi Domini cruorem flagitis Judæorum impiè extractum, facit differentiam. *Accessistis ad Novi Testamenti Mediatorem Iesum Christum, & sanguinis asperionem melius clamantem, quàm Abel.* Hæc Apostoli verba dif-

Vers. 17.

Vers. 18.

Vers. 26.

Ad Hebr. c. 12. v. 24

Aug. in Psal. 9.

Psal. 60. v. 8.

Vers. 17, 18

Lib. Gen.

Exp. 12. Heri. bi, c.

Mat. 3. v. Pasch. in M.

Max. homi. Epiph.

Amb. de Ca. & Ab.

Lib. 4. in
Gen. c. 6.

ficilem satis inter doctissimos sacrae Scripturae Interpretes excitant quaestionem, & ab eis inquiritur, an omnis Christi Domini sanguis effusus, clamaverit pro venia: è contra verò sanguis Abel pro vindicta? Doctissimus Rupertus aliter de cruce Christi in cruce emanante, atque in horto Gethsemani è poris corporis effluente ratiocinatur. De illo ait: *Pro omni mundo interpellat, & universorum peccata excusat, ipsos quoque, qui fuderunt illum, ad poenitentiam invocat.* De hoc verò: *Verè tantum miraculum sudoris otiosum non fuit, quia contra infeciles & impios homicidas Iudaos in praesagium Iudicis terribilis, & vindicta horribilis in terram decurrit.* Ast unde tanta hic oritur disparitas, quòd sanguis in cruce clamat veniam, in horto vindictam?

Ad hoc enodandum nota, cur Christus, qui peccatum non fecit, nec inventus est in ore ejus dolus, ac per consequens nulli contra peccatum medelae fuit obnoxius, voluerit baptizari? De hoc quippe obstupefactus Joannes Baptista, dicebat Christo: *Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me!* De cuius stupore disertè ait S. Paschasius: *Expaverat eum ad se venisse, cui nulla inerat baptizandi necessitas, eò quòd ipse tolleret peccata mundi.* Responder ad hoc dubium sanctus Maximus, *Ut sanctificaret aquas.* Quam sententiam hausisse videtur ex S. Ambrosio dicente sermone 16. *Ideo baptizatur Christus, non ut sanctificaretur ab aquis, sed ut ipse aquas sanctificaret.* Verùm, quare sanctificari debebant aquae? Ratio est, quia à terra maledicta, cui aquae innuntur, coinquinantur. Hinc sanguis Abel, quia in terra effusus, erat à Deo maledicta, vindictam clamavit, ait Ambrosius. *Non dixit, clamat ad me de vulnere, sed clamat ad me de terra.* Et, *si frater parcat, terra non parcat. Si frater tacet, terra condemnat.* Et ideo quoque sanguis Christi Domini in horto decurrens, in terram clamabat vin-

dictam, non sic in cruce. Si itaque tantum rei pravae inanimatae & maledictioni subiectae commixtio adferat detrimentum, quodnam animabus nostris perverforum conversatio non conferet noxamentum?

Audistis fusè satis, ut credo, Auditores, pestiferi malae societatis veneni efficaciam, quamque periculosum sit, probos inter improbos commorari, quod profectò opus est, non humanae infirmitatis, sed divinae virtutis. Intellexistis quoque, quomodo prima Ecclesiae Christi columna Petrus, in pravo consortio contremuerit; percepistis, arbitror, suis neutiquam confidentum esse viribus. Eja igitur Christiani, omne evitate & effugite malignorum consortium, è quo notabile scaturit damnum, & honorum quaerite societatem, è qua maxima oritur aedificatio & utilitas. Cordis vestri penetralibus auream (cum qua finio.) Augustini imprimate admonitionem: *Perfectorum verorum consortio frue, & à verbis eorum non avertas aurem tuam, & in eorum consilio delectetur anima tua. Verba enim vita sunt verba timentium Deum, & incolumitas animae iis, qui ea libenter audiunt & attendunt.* Sicus Sol oriens fugat caliginem, ita Sanctorum doctrina à sensibus nostris expellit tenebras. *Devita, quae, si, veros superbos, invidos, detractores, mendaces, perjuros, & salutem suam negligentes, qui mortui sunt virtutibus, & latantur in propriis voluptatibus, ut gaudiis careant divinis. Dico, ut non vel unum in domo tua habeas, sed ubicumque tales esse audieris, hos devita.* Ne scilicet pravae societatis visco implicatus, ad aeternam nequeas avolare beatitudinem, quam ut cunctis donet, exopto, *Pater, Filius, & Spiritus sanctus.*

Amen.

Aug. lib.
de salutari-
bus do-
cumentis.

Matth. c.
3. v. 14.
Pasch. l. 2.
in Matth.

Maxim.
homil. 1.
Epiph.

Ambr. l.
de Cain
& Abel.

FERIA QUARTA,

Dominicæ Passionis.

Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus, dic nobis palam. Joan. cap. 10.

Curiosi rerum naturalium proprietatum & essentialium indagatores, inter cætera attributa, quæ per dici attribunt, notatu dignum hoc est, quod ipsa ex naturali instinctu, & proprio intrinseco motu maximè avida sic quam plurimas parvulas producere. Quapropter ad aliena ova furanda vehementer à natura instigatur. Sed postquam ea debito calore, & sedula diligentia fovit, pullosque jam exclusit, quando que iis subito privatur, & totaliter lugens atque mœsta sola relinquitur. Etenim per dix hac quoque gaudet proprietate, ut, si casu per aërem volitans matris propriæ percipiat vocem, ad eam velocissimè, ut legitimam productricis convoler, primamque; ut novercam deserit. Hunc naturæ illius instinctum cariosè annotat S. Hieron. sese maturè reflectens supra hoc Proph. Jeremiæ verba: *Perdix fovit, quæ non peperit, fecit divitias, & non in judicio, in dimidio dierum suorum derelinquet eas, & in novissimo erit inspiens.* Omni suo nimirum frustrata desiderio.

Prefatus S. Doctor volens ex hoc pulchram exuere moralitatem, Christum per dici comparat; ipse namque cupidissimus est plurimorum filiorum, tantoque erga animas nostras inescatus est amore, ut ad eas capescendas, fovendas & nutriendas è regio Majestatis suæ solio in terram descendit: *Dedit eis potestatem filios Dei fieri, & Verbum caro factum est.* Ex harum ferventi amore durissimam crucem subiit, infamemque mortem passus est, ut filios Dei, qui dispersi erant, congregaret in unum. Et omnia nobis quasi factus est, ut nos sub alis infernalis per dici diaboli latitantes, (qui è contra quoque nos fovere conatur,) ad se alliceret. Quam charitatem Dei nostri in tantum extollit S. August. ut non vereatur exclamare: *Quis excigaret tanta de Deo nostro, fratres, pro nostra salute & redemptione, nisi charitas, quæ nunquam cadit? ô charitas, quæ in magnas vires habes, de calo Deum deposuisti.* Et alibi totum hoc prolixius deducit:

Quomodo nos amasti Pater bone, qui filio tuo unico non pepercisti, sed pro nobis impius tradidisti eum? Quomodo nos amasti, pro quibus ille (qui non rapinam arbitratus est, esse æqualis tibi) factus est subditus usque ad mortem crucis. Vnus ille in mortuis liber, potestatem habens ponendi animam suam, & potestatem habens iterum sumendi eam, pro nobis tibi victor & victima, & ideo victor, quia victima, pro nobis tibi sacerdos & sacrificium, & ideo sacerdos, quia sacrificium, faciens tibi nos de servis filios, de te nascendo nobis serviendo. E quo magnam in animo suo de Deo excitat confidentiam, dicens: Meritò mihi spes valida in illo est, quod sanabis omnes languores meos per eum, qui sedet ad dexteram tuam, & te interpellat pro nobis, alioquin desperarem. Multi enim & magni sunt iidem languores mei, sed major & amplior medicina tua.

Ex hoc Augustini loco, (qui constanter asserit, efficaciorum fore domini nostri ad animarum curanda vulnera medicinam, quam peccati nequitiam,) clarissimè refellitur calumniosum, quod impii Judæi Christo objiciunt in hodierno Evangelio improprium: *Quousque animam nostram tollis? quasi ei imputantes animarum suarum ruinam, si tu es Christus, dic nobis palam.* Ac si dicerent, nisi hoc feceris, nos innocentes remanebimus, & omnia nostra in caput tuum redundabunt peccata. Hunc excusationis modum didicerant à primis nostris parentibus. Ecce protoplastes Adam vix divinum fuerat transgressus mandatum, quod adeo leve erat ad observandum (ubi presertim, inquit Aug. non voluntati cupiditas resistebat) illud ex humeris suis conat? est decutere, & uxori suæ imponere, *Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi.* Imò & ipsi, ut apparet Deo; quippe quasi diceret, si tu mihi eam in adiutorium non creasses, neutiquam in tantum delictum cecidissem. Tibi itaque Domine, tantam vitæ ipsius auctori, culpa attribuenda est. Quam lectionem subito sagax & bene docta percipit

Aug. lib.
10. Conf.
c. 43.

Gen. c. 3.
v. 12.

Ad
c. 5.

Isa. c.
Verf.
Mat.
23.
c. 3

Jer. c. 17.
v. 11.

Joan. c. 1.
v. 12.

Joan. c. 11.
vers. 52.

Aug. serm.
46. de
tempore.

cepit Eva, & totum factum in serpentem retorfit. *Serpens decepit me, & comedi.* Nec à moderno seculo exulat stolidà hæc hominum dementia, verum firmiter radicata est. Interroga namque infulsum juvenem, cur luxuriæ, carnalibus voluptatibus, illicitisque desideriis indulgeat? Respondet: *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.* Et crucea culpamque carni imponit, non attendens spiritum tenèri rationis fræno rebellem carnem refrænare. Alii culpam in varias peccandi occasione, quibus implicati sunt, rejiciunt. Sed multùm falluntur.

Alit vultisne scire ô Christiani! cur ita inconsiderate viam iniquitatis ingrediamini? hoc est, quia vocem Domini non auditis. In tonat divina hæc per dix per Apostolum: *Abstinete ab omni specie mala. Fugite à peccato, sicut à facie colubri.* Sed tanquam adulterini filii auditum avertitis, & ad fabulas convertimini, quas vobis cantat mundus, caro, diabolus? Et hæc tria sunt, quæ animam vestram tollunt. Clamat Christus: *Venite ad me omnes, & ego reficiam vos, Mundus in tonat ego deficiam, Caro ego inficiam, & Diabolus ego decipiam, & mavult insanus homo vocem sequi deficientis, inficientis, & decipientis, quam in æternum permanentis, sanantis, & reficientis. Perditio itaq; tua ex te, & tu ipse animam tuam tollis, & æterno consecras supplicio. Ideoque Christus calumoniâ Judæorum refellit, iis improperans, quod ad vocem ejus non attenderent: *Sed vos non creditis.* Occasione itaque hujus Judæorum improperii in præfenti discursu conabor dilucidè demonstrare, Christum animas nostras non tollere, sed è contrâ omni diligentia, omni methodo, omni stratagemate uti, ut illas sibi lucrifaciat, expostulato tamen prius per interventionè Deipatæ Mariæ Virginis. Spiritus S. gratiæ præfidio, pro quo eam salutem Angelicâ salutatione. Ave gratia plena.*

Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus, dic nobis palam.

Quamvis stupendam in expiscandis è turbida mundani matis aqua hominû animabus curam, & ad cælum eas perducendi solertiam ipsamet veritas Christus apertè satis & abundè demonstrat per Prophetâ Isaiâ dicens: *Quid est, quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci ei?* Et per Evangelistam Matthæum: *Ierusalem, Ierusalem, quæ occidis Prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt. Quoties volui congregare filios tuos, quæ ad modum gallinæ congregat pullos suos sub alis, & noluisti?* Et quid indè advenit rebelli divinx gratiæ, inter-

Quadragesimalis P. H.

neque inspirationi refractariæ animæ? Certè non nisi, quod Deus talem tandem deserat juxta subsequentia verba: *Ecce relinquetur domus vestra deserta, &c.* Quamvis rursus repeto, hæc duo loca, & centena sacræ Scripturæ alia, quæ iis possent adungi, sufficienter Christi zelû in procuranda omni modo hominis salute comprobent; nihilominus perplacet ulterius, & intimus illam anatomizare.

De Protheo, qui Ægypti rex, patriâ Mamphytes, Pharaoni in regnum successit, regnavitq; belli Trojani temporibus (ut recenset in suo dictionario historico geographico poetico Carolus Stephan.) fabulantur poetæ, eam diversas figuras tum viventium, tum inanimatarum rerum assumpisse. Nunc leonis, nunc tauri, nunc arboris, quandoque etiam ignis. E quo sibi stultè persuaserunt, Protheum divino specialiter dotato fuisse ardore, ut sese cuilibet hominum statui pro servitio præstando valeret accommodare. Fateor, ego hæc pura Poëtarum autumo figmenta, verum, id quod stulte stulta Protheo adscripsit gentilitas, verè & Catholicè divino nostro Protheo Christo possum appropriare. Ipse enim omnia nobis factus, non varias assumpsit figuras, sed varia sibi à Spiritu S. permisit attribui nomina, ut iis mysteriosè manifestaret, quanto amore ergà genus humanum arderet, & ut se parumper imbecillitati conformando hominis, saluti nostrum invigilaret.

S. Chrysol. de hoc quàm vehementer admiratur, annotatq; id non absque occulto factum mysterio. Nuncupatur *Rex*, de eo quippe cantat Ecclesia in celebri ipsius nativitatæ solemnitate: *Magnificus est rex pacificus super omnes reges univèrsæ terra.* Regiam ejus dignitatem perfidus confessus est Pilatus, dum ipso toto corpore sauciatus, & undique sanguine conspersus rabidis Judæis exposuit dicens: *Ecco rex vester.* Nec hanc subitue runt in triumphali ipsius Jerusalem ingressu, non tantùm adulti, verum etiam balbutientes, loquelæ incapaces, & adhuc maternis uberibus admoti infantes, qui divinitus adorti ore lacte madido unanimitè exclamarunt: *Hosanna, benedictus, qui venit in nomine Domini rex Israël.* Ideoque ait Prophetæ David: *Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem.* Sed quare ille, qui humilis & abjectus natus est in stabulo, regio gaudere voluit titulo ac dominio? An fortasse, ut morte terrenorum hujus mundi Principum gravia, & intollerabilia miseris subditis vestigalia atque tributa imponeret? An forsitan, ut autoritate regali suffultus, nos ad militandum contra hostes suos visibiles via digeret?

Ss

An,

Ioan. c. 19. vers. 14.

Ioan. c. 12. vers. 13.

Ad Thess. c. 5. v. 22.

g. lib. Conf. 13.

en. c. 3. 12.

Isa. cap. 5. vers. 4. Matth. c. 23. v. 37. & 38.

An, ut summa cum pompa, & fastu imperiali throno insideret? Minime, inquit Aug. sed, ut nobis regnum cœlestē donaret, ut nos protegeret, gratiæ suæ potentiâ fulceret, & ab æterna diaboli seivitate, atque peccati jugo emanciparet. Quod beneficium hic S. Doctor exaggerans clamitat: *Quæ corda, quot lingua ad agendas ei gratias satis esse contenderint?* Sed pro quo Augustine? Attendite quid respondeat; *Quod nos oneratos, obrutosq; peccatis, & à contemplatione suæ lucis aversos, ac tenebrarum, id est, iniquitatis dilectione cæcotos, non omnino deseruit, misitque nobis Verbum suum, qui est ejus unicus filius, qui pro nobis, assumptâ carne, nato, atque passio, quanti Deus homine pendere, nosceremus, atq; illo sacrificio singulari à peccatis omnibus mundaremur, ejusq; spiritu, in cordibus nostris dilectione diffusa, omnibus difficultatibus superatis, in æternam requiem, & contemplationis ejus ineffabilem dulcedinem veniremus.* Ecce, ut cœlestē regnum homini procuraret, Rex factus est.

Lib. de Civ. Dei, cap. 31.

Baruch. e. 3. v. 24.

Psal. 86. v. 3.

Propheta Baruch mentionem faciens de cœlesti Jerusalem, & superno paradiso, ei titulum, & nomen domus attribuit. *O Israël, quàm magna est domus Dei, & ingens locus possessionis ejus, magnus est, & non habet finem, excelsus & immensus.* Psalmista verò illum civitatem nuncupat: *Gloriosa dicta sunt de te Civitas Dei.* Verum, quomodo hæc duo nomina sibi invicem cohæreant, vix ipse video. Domus enim particulare cujusdam familiæ est habitaculum. Civitas verò publicæ & amplius locus, ad quem conflunt sub una communitate diversi hominum status. Qui itaque fieri potest, ut unus paradysum cœlestem domum, alter autem civitatem appellet? Difficultas hæc facillimè parvulâ dissolvitur historiola.

De Octaviano Augusto Romani commemorant annales, eum quondam tempore Romæ sumptuosam, ac superbam erigere voluisse fabricam, atque imperiali majestate dignum extruere palatium. Ad quod è diversis mundi angulis peritissimos, & artificiosissimos accessit iussit architectos, ut omnem suam industriam, artem, & peritiam magnifico huic ædificio adhiberent. Sed ante omnia iis insinuat, sese hujus esse intentionis, ut cuilibet per quinque distinctas portas in palatium pareret aditus. Camque unanimiter architecti contra normam ac regulam architecturæ fore tot portas in unico palatio conficere assererent, replicuit: *Ego quinque volo, quia domus Imperatoris, ut civitas patere debet.* Fiac itaque illud non ad instar domus, sed civitatis.

Cœlestē illud ædificium, ad quod possidendum, misericors & benignus Deus hominem creaverat, per deplorandam primi parentis Adæ divini mandati transgressionem obsecratum est. & quasi domus particularis effectum, cujus porta omni homini oclusa erat, nec ad eam cupiam concedebatur accessus & introitus: inhabitabatque illud sola sanctissima Trinitas, associata suo famulatu, videlicet novem Angelicis choris; juxta illud Davidicum, *Calum cœli Domino.* Et de cœlo, dum ei titulum domus adscribit. Propheta Baruch, pro tunc temporis loquitur. Verum post completum stupendum Incarnationis mysterium, illud appareret ut civitas: quia postquam Verbum sibi humanam copulavit naturam, & descendens Rex pacificus, qui antea iratus erat, & execrandam hominis culpam pretiosi sanguinis sui virtute diluit, cœlestis Jerusalem duodecim resecrata sunt portæ, per quas duodecim tribus Israël, id est, omni hominum statui publicus ingressus permissus est. Et de hoc cœlo tractat præcitato loco David, quando illud civitatem nuncupat. Optimè itaque consistunt hæc duo Domus & civitas, domus tempore justitiæ, civitas tempore misericordie.

Corroboratur id ipsum pulchrè in sacra Scriptura. Prudens latro trahi crucis à dextris Salvatoris affixus, ei summa cum fiducia pro regno cœlesti obtinendo offert libellum supplicem: *Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum.* Cui absque ulla interjecta mora pius annuit Dominus: *Amen dico tibi, hodiè tecum eris in paradiso.* Ast, hoc Christi responsum juxta certas Grammaticæ regulas mihi non apparet justum & adæquatam. Latro quippè pronomine utitur possessivo *tuum*, cui non correspondet Christus dicens: *Hodiè tecum eris in paradiso.* Relicto, & silentio suppresso possessivo *to meo.* Quare itaque illud subicet? Indubiè non sine legitima & mysteriosa causa.

Pro qua dignoscenda admodum necessarium est, ut in memoriam revocemus libellum supplicem, quem Christo Domino Mater filiorum Zebedæi præsentavit. De quo ait Evangelista Matth. cap. 20. *Tunc accessit ad eum Mater filiorum Zebedæi cum filiis suis adorans, & petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid vis ait illi: Dic, ut hi duo filii mei sedeant unus ad dexteram tuam, alius ad sinistram in regno tuo.* Ad quod respondet Dominus: *Nescitis quid petatis.* Sed quid Domine, nesciunt quidnam petant? Regnum rogant cœlestē, æternam exoptulant beatitudinem, quæ cunctis terrenis, tum existentibus, tum possibilibus, tum imaginabilibus

Psal. 113. vers. 16.

Psal. v. 11

Psal. v. 10

Matt. v. 12

Luc. cap. 23. vers. 42. & 43.

Luc. vers.

Matt. v. 19

Matt. cap. 20. v. 20. & 21.

bus infinitè præminet, & ignorant quid petant? Nonne tu iussisti orare: *Adveniat regnum tuum?* Non capio hoc mysterium. Sed ecce mox sese explicat Christus. *Non est, inquit, meum dare vobis.* Sed quid rursus hoc? Denuò hic tenebras comperio. Nonne de te attestatur Psalmista: *Tui sunt cæli, & tua est terra.* Quomodo ergo ait: *Non est meum dare vobis?*

Psal. 88.
v. 12.

Lumen & filium, ut ex hoc labyrintho egrediamur, nobis subministrat alius ejusdem Davidis locus. Is loquens de mirabili Christi Incarnatione, ejusque miraculo effectu, dicit: *Inclinavit cælos & descendit.* Verum, quid opus fuit, ut Verbum in terram dilaberetur, cælos ipsos inclinare, & quasi incurvare, quandoquidem Deus cuncta materialia penetrare possit? Aut certè, cur cælos non aperuit, & sic descendit? Ratio in promptu est: quia ipse in mundum descendens, cælum quasi secum detulit, ut quilibet homo illud facile arripere queat. Quapropter clamabat Ioannes Baptista: *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Et ob hanc rationem omittit Christus, dum latroni regnum supernum promittit, possessivum *nemo*, quia non audeat sibi totum dominium adscribere, eò quòd mediante Incarnatione, illud omnibus commune effectum sit. Et ideo etiam dicit, non est meum dare vobis, *quia regnum Dei intra vos est.*

Psal. 17.
v. 10.

Matt. c. 11.
v. 12.

Luc. c. 17.
vers. 21.

Et quidem effectivè Christus de cælo descendens, cælos inclinavit. Etenim, nonne annotastis, quòd secundum leges civiles, dum alicui, seu emptori, seu heredi cuiusdam domus dominium, & possessio transfertur, ipsi istius consignantur claves? Credo quòd sic. Nunc peto, cui tradita sint claves regni cælestis? Mundo profectò & homini, nimirum Apostolo Petro: *Tibi dabo claves regni cælorum.* Bene itaque rursus repeto, ait: *Non est meum dare vobis.* Quoniam absolutum istius dominium homini donârat, *Regnum Dei inter vos est.* Hoc ego Rex mansuetus attuli, ut cuilibet eo potiri liceret, quòd si illud socors homo non arripuit, *Perditio tua ex te.*

Matt. c. 16.
v. 19.

At, quia quidam non abjectum posset objicere contra meam ratiocinationem objectionem, nimirum, cur regnum Dei intra nos esse asseram, quandoquidem adeo pauci illud adipiscantur, ad illam cogor respondere. Dico itaque, hoc ex obfuscatò hominum intellectu, & depravata voluntate oriri. Intellectus namq; mundanarum rerum possessionem & spem cælestium bonorum, spei anteponendam illi proponit, & ipsa stultè consentit, & verè stultè. Quandoquidem vana, quoad su-

turam rem speratam, certa sit, secunda & in æternum permanens; altera autem vana, & sicut umbra peritura. Audire, obsecro, & bene attendite magni Doctoris Augustini verba: *Exultant superbi de presenti felicitate, tumeant honoribus, fulgeant auro, redundant familiis, obsequiis clientium stipentur. Prætereunt ista, & transeunt tamquàm umbra. Cum ille finis venerit, ubi omnes, qui modò in Domino sperant, gaudebunt: tunc illis veniet sine fine tristitia, tunc superborum plausus convertetur in luctum.* Et rationem adjungit: *Quia de corruptibilibus præsumperant, spes eorum corrumpetur.* Cui vanæ spei mox securam futurorum bonorum est diametro opponit: *Nostræ verò spes tunc erit res. Promissio enim Dei manet integra, & firma, & certa erga nos.* Et præmonens nos, ne illi fiduciæ excidamus, ait: *Noli ergo timere, ne promissionem Dei corrumpat aliquis potentum. Ipse verò non corrumpit, quia verax est. Potentior non habet, à quo ejus promissio corrumpatur. Certi ergo sumus de promissione Dei.* Canteamus jam unde incipit Psalmus, *Confitebimur tibi Deus, confitebimur tibi, & in vocabimus nomen tuum.* Et hæc, inquam, cæca hominum imaginatio, quæ in mundanorum, & præsentium bonorum spe consistit, eos ab æterni regni spe, & amore avertit. Nemo namq; potest bene duobus dominis servire. Et sic, quamvis regnum cælorum intra nos sit, ab illo vili terrenarum rerum cupiditate abstrahimur.

Aug. in Psal. 74.

Redeamus modò ad divinum nostrum Protheum Christum, qui quoq; sacerdotalem assumpsit dignitatem, ideoque ait Apostolus: *Appellatus à Deo Pontifex secundum ordinem Melchisedech.* Sed quorsum? An forsitan, ut victimas nostras acciperet, de oblationibus viveret, aut decimis sacerdoti debitis ditaretur? Ah nihil horum. Verum ad hoc, ut in durissimæ crucis ara seipsum hostiam sanctam & immaculatam æterno Patri pro humani generis redemptione offerret, & primi parentis Adæ noxam pretioso suo sanguine, non clamante ad-instar Abelis sanguinis vindictam, sed veniam, & misericordiam, penitus expiaret, atque diabolicas subjugaret potestates, ut testatur Paulus: *Delens quod adversus nos erat, chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci: & expolians principatus & potestates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso.*

Ad Hebr. c. 5. v. 10.

Ad Coloss. c. 2. v. 14, & 15.

Hic curiosè potest inquiri, quare divinus noster protheus humanam assumpsit naturam, non verò angelicam? Mirum namque videtur, quòd tres præteriens spirituum hierarchias, & prætermittam

tam nobili creaturâ, in tantum sese exinaniverit, ut divinitatem adeo vili facturâ communicâre. Et Verbum caro factum est. Verum id forsitan factum, ut terrenas hereditates, tamquam hominis filius à nobis adipisceretur? Hoc sanè minimè concedendum. Ipsius enim, inquit Scriptura, *Domini est terra & plenitudo ejus*; nec bonorum nostrorum indiget possessione. Cur itaque? Ecce rursus formam hanc arripuit cælestis Protheus, ut amorem suum erga homines misericordè ostenderet, ac ampliora beneficia elargiretur, & sic eum in strictioribus vinculis charitatis ad se alliceret, atque attraheret. At quæ beneficia? Profectò imperfectabilia. Quorum (ne prolixior sim,) pauca, sed præcipua pandam. In primis, quòd hoc medio animas nostras sacra Synaxi, cibo cælesti, scilicet pietioso sanguine, & corpore suo spiritualiter saginârit. Etenim, si angelicæ naturæ hypostaticè divina fuisset conjuncta, nullatenus tantum in struere valuisset Sacramentum, quandoquidem Angelus carne, & sanguine careat. Sicque non potuisset dixisse: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam; & qui manducat meam carnem, manet in me, & ego in eo.* Quod donum quàm inestimabile sit, qui thesaurus quàm immensus sit, vobis demonstrabo suo loco infra.

Secundum speciale beneficium, quòd ex hoc resultat, est, quòd ipse fragilitatem & imbecillitatem nostram, utcumque in propria persona fuerit expertus, exclamans in hortu Gethsemani: *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.* Et ita ad misericordiam, atque condonanda nobis peccata factus sit pronior & proclivior. Verbum itaque caro factum est, non spiritus, ut ex sua parte omne possibile medium adinveniret, ad hominem ad æternam beatitudinem deducendum.

Tertium est, quòd ipse mediante mysteriosâ hâc copulâ Angelo eripuerit Redemptoris honorificum titulum, & mirificam gloriam. Et ita, quia ipse idem, qui hominis extiterat Creator, factus quoque beneficus Redemptor, torum humani affectus vigorem sibi devincere conatus est, & indivisum ejus cor comparare. Cujus quàm zelotypus sit, fusè demonstravi supra Concione pro feria secunda Dominicæ 4. Quadragesimæ.

Dixi paulò superius, cælestem Protheum Christum carnem factum esse, & non Angelum, ut famelicus, & esurientes hominum animas cælesti hâc escâ reficeret. Ob eandem prorsus rationem panis assumpsit metaphoram, dicens: *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Imò ausim di-

cere, eum ob hanc, vitem sese appellasse: *Ego sum vitis vera*, Quia nimirum sitibundis & arescentibus animabus salutari pretioso sanguinis sui liquore venerat succurrere. Ut sic vel etiam invitòs, quantum ex se est, salvare conaretur.

Pro cuius proba, & intelligentia maximè necessarium est mysteriosam Christi Domini venerabilis Sacramenti in ultima cœna sub bina specie annotare institutionem, & ejusdem distributionem. Corpore sub speciebus panis constituto, ait: *Accipite & comedite, hoc est corpus meum*, nullo planè addito signo, nec universali, nec particulari. Pòst verò, dum vinum in sanguinem suum transubstantiavit, dixit: *Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis, dicens: Bibite ex eo omnes.* Subjungens signum universale omnes. Verum quare in una potius, quàm in alia distributione (quandoquidem corpus & sanguis sub utraque specie per concomitantiam ponantur) universali signo utitur. Id enim casu accidisse, minimè credendum est. Unde hujus absconditi manifestam operæ-pretium est in lucem producere rationem.

Pro qua in mentem revocanda sunt quædam in Christi Passione judicis Pilati ad populum Judaicum verba, & ejusdem responsum. Is cernens futibundam gentem in perverso contra Christum odio permanere obstinatam, nihil; aliud audiri, quàm rabidam vocem, *Crucifigatur.* Tandem inquit Evangelista Matthæus: *Videns autem Pilatus, quòd nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, acceptâ aquâ, lavit manus coram populo, dicens: Innocens ego sum à sanguine justis hujus, vos videritis.* Ad quod insana plebs, & innocentis sanguinis sitibunda, respondit: *Sanguis ejus super nos, & super filios nostros.* Sed ecce ascendens duram crucis trabem, primum, quod profert verbum, misericordiam & veniam resonat: *Pater dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt.*

At, ô benigne Iesu, ô prodige amator, ô divine Prothee! Quid adhuc tua mover viscera charitatis? Quid te urget, ut pro ingrato populo, & omni beneficio indigno, cælestem Patrem depreceris? En auribus propriis insanam Iudæorum vocem: *Sanguis ejus super nos*; percepisti, quâ omnem delictorum respuunt, atque asperrantur indulgentiam, & tu adhuc tam patienter pro iis iratum Patrem (quem ad vindictam instigant muta ipsa elementa, & totius universi machina) pro venia rogitas? Ah, quid ad hoc noster Protheus? Profectò videret eum audire respondentem: *Ego carnem assumpsi, ut ex illius venis in cunctorum remissionem,* & cu-

P. 25. v. 1.

Ioan. c. 6.
v. 55. &
66.Matth. c.
26. v. 41.Ioan. c. 6.
v. 59.Ioan. c. 15.
v. 1.Matt. cap.
26. v. 27.
& 28.Matt. cap.
27. v. 24.
25, 26.Luc. c. 23.
v. 34.Ioan.
vers.Isai.
vers.

& cuiuscumque quidem nefandi sceleris rei sanguis efflueret. Et quantumvis isti perdidit tantum ejus pretium contemnunt, & veniam avertentur; at tamen ego ex mea parte illum in tanti criminis abolitionem Patri offero, & etiam invitis dono: & sic clarissime ostendo, quàm ardens meum homines mihi luendi sit desiderium. Sic appositè explicat mellifluus Doctor: *Etiam in vitis suffragavit, ut misericordiam suam super impietatem eorum exaltaret.*

Modò facile erit, quæstionem de venerabilis Sacramenti institutione propositam dissolvere. Et quidem secundum mentem Theophylacti, qui constanter asserit, illud sub specie quoque vini institutum fuisse propter Iudam, ut qui corpus Dominicum sub panis speciebus latitans, infami ori extraxerat, illud vel invitus, mediante calicis potu accipere cogeretur. Audite ejus verba: *Præviderat Vnigenitus, quòd Iudas panem & corpus suum comedere non debebat, nisi esset accepturus, ut ostenderet Iudæis, & diceret, quòd panem corpus suum Christus assereret. Poculum autem in vitis biberet, quia non poterat occultare. Ideo ei etiam sanguinem dedit, ut in vitis & recalcitrans, adhuc Christi sanguine saginaretur.* Concludo itaque, ad unum proditorem attrahendum tantæ charitatis actu, venerabile Sacramentum sub una specie fuisse institutum. Sicque minimè Iudas Christo impropetare poterat: *Quousque animam meam tollis?* Sed sibi ipsi animæ ruinam imputare cogebatur, & exclamare: *Perditio tua ex te Iuda.*

Nec à quamplurimis aliis figuris cælestis noster Protheus abhorruit, sed varias adhuc in hominis emolumentum assumpsit. Leo namque ipse effectus est, non sanè, ut nos peccatores voracibus faucibus deglutiret: verùm enimvero, ut infestissimum illum inferni leonem diabolum victoriosus & triumphans prosterneret, ut nos è rapidis illius unguibus potenter eriperet. De qua victoria sibi applaudunt cælestes spiritus in mysteriosa illa divi Joannis visione Apoc. cap. 5. vociferantes: *Ecce vincit leo de tribu Iuda.* Agni quoque metaphoram non est averfatus. Tali namque nomine à suo præcurfatore Joanne Baptista voluit insigniri: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi.* Et finis illius fuit, ut tamquam mansuetus agnus iniquitates nostras sacrosancto suo sanguine dilueret, & deberet chirographum, quod contra nos positum erat, juxta illud Isaïæ Prophetæ vaticinium: *Sicut ovis ad occisionem ducetur, & tamquam agnus coram tondente se obmutescet; & non*

aperiet os suum. De angustia, & de judicio ablatum est. Insuper etiam pastor factus est, unde de se ait: Ego sum pastor bonus. Idque, ut ovem errabundam, humanam videlicet naturam in vasto hujus mundi deserto aberrantem, ad verum gregem, id est, ad beatorum consortium reduceret: sicque sese posset iactare de præda, & cunctos ad sibi congratulandum convocare. *Congratulamini mihi, quia invenio ovem, qua perierat.* Neque petra nomen recusavit, teste Scripturâ: *Petra autem erat Christus.* Non ut nos læsa Majestatis reos contereret, sed supra petram fundamentalem Ecclesiam suam erigeret, eamque firmiter & solidè fundaret, ut nullo hostium impetu posset dejici & devinci, ut ipsemet asserit: *Et porta inferi non prævalerunt adversus eam.* Tandem nec metaphoram vilis serpentis rejecit. Sanè, non ut venenoso morfu nos inficeret, sed è cõtra vulnera animæ nostræ, id est, peccata sanaret. Sicut namque filii Itææ in deserto commorantes, intuitu ænei serpentis in altum erecti, à serpentum moribus curabantur; ita & mysticum nostrum serpentem in alta crucis trabe clavibus confixum, mentis nostræ oculis contemplantes, à peccatorum nostrorum moribus liberaramur. Hinc ipsemet Christus ait: *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis.* Et rationem mox subnectit: *Ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam.*

Stupendam ad præsens propositum in veteribus Romanorum annalibus comperio historiam de Juliano apostata, post ad imperium evecto. Is hæc inexpectatâ intumescens dignitate, crudelissimè persecutus est Ecclesiam Dei, & ejus filios gravissimis affecit tormentis. Hunc variis modis, nunc infortunis, nunc infirmitate, &c. conatus est benignus Dominus ad gremium suum allicere. Verùm in vanum. Mansit namque tamquam durissima rupes immobilis, & ad omnes sensibiles divinæ manus ictus imperterritus, neque ad unquam à prava sua vita voluit deflectere. Quid ageret cum ad eò obdurato peccatore misericors Deus? Ecce ultimum tentat medium. Contigit quodam tempore eum (ut referunt historiz) ad Persas debellandos potenti cum exercitu Romæ discessisse, ipsumque in itinere obvias habuisse non modicas hostium copias, quæ illum ad sanguinolentum certamen compulset. In cujus initio Deus divinâ sua providentia permisit, ut ferali sagittæ ictu graviter fuerit lauciatus, cogitans ipsum instantis mortis metu emollire, quem aliis

Ioan. c. II.
vers. 14.

Luc. c. 15.
vers. 9.
I. Cor. c.
10. v. 4.

Marc. c.
16. v. 12.

Ioan. c. 3.
v. 14.
15.

modis ad te attinere nequiverat. Verum ille hoc vulnere magis inflammatus, vehementius induruit. Etenim sumpto è vulnere sanguine, eoque caelum versus projecto, horrenda voce exclamavit: *Vicisti, vicisti Galilae, sarta te sanguine meo Nazarene, quem sifisti.* Ac si diceret, ô Christe, multis uteris stratagematibus, ut me vincas, quam plurima expiscaris media, ut me sternas, varios injicis laqueos, ut me illaquees, unde quaque fallacia jacies, retia, ut me irretias: Fac quod vis, & quod potes, obduratam meam mentem non inflectes; animam meam, quam tantopere desideras, & tam ferventi ardore concupiscis, non tibi, sed diabolo confecro. Tolle vitam, & cuncta, quæ possideo, attamen tuo me non dedicabo servitio. Possitne, ô Christiani, infamis hic apostata Julianus de Deo conqueri, & dicere: *Tu animam meam tollis?* Minime sanè. Ah! quot sunt peccatores, quos Deus omni modo conatur ad se attrahere, nunc ad veritatem, nunc infirmitate, nunc bonorum temporalium, nunc filiorum, & parentum ereptione, nunc bellorum immisione, nunc patris devastatione, &c. *Sed nulla, inquit Salvianus, expena correctio.*

Attenti estote Auditores, & auribus non surdis admirabile misericordis Dei, animas nostras salvandi desiderium, & varia media, quibus id conatur exequi, ex S. Thoma à Villa Nova percipite. Tria sunt, quæ dicit ad nostram confusionem de mirifica ipsius pietate. *Multifariam, multuq; modis nos allicit Deus ad se, & salutem nostram procurat. Per varia media nos dirigit in finem: nonnumquam minis, & terroribus nos concutit, obijciens nobis pœnas damnatorum, infortunia & miseria peccatorum? assidua flagella, & frequentes molestias inimicorū, & insupportabile tormentum iniquorum. Quod si mina non sufficiunt, flagellis & infortuniis affligit nos, in campo & frane maxillas nostras confringens, ut revertamur ad ipsum. Quod si his mediis necdum induratum peccatoris animū emollicre queat, ad alia ipsa progreditur benignitas, ait S. Thom. *Et si hac via magis induratur cor nostrum, mille blanditiis (ecce rigorem in favorem cōmutat) nos mulcet, augens dona, multiplicans & cumulans beneficia: si foris vel sic ad amorem largitoris provocemur. Et si hæc quoque invanum fiant, neque terror, neq; beneficium quidpiam in saxum peccatoris animam valeat, ea propter tamen divina non sinit misericordia. Verum enimverdò ulterius progreditur, & proposito æterno præmio, devium & errantem ad rectum vitæ deducere conatur ter-**

minum, ut constanter asserit præcitus Doctor. Audite, quid subjungat: *Quod si hac parva videntur, multa majora promittit, ingerens nobis futuram gloriam, quam preparavit diligentibus se, innumeras gratias, quas hic confert custodientibus præcepta ejus. Istis itaq; & plurimus alius modis exhortando, monendo, corripiendo, terrendo, mulcendo, favendo, promittendo, largiendo, diligendo, ut Pater piissimus, ac munificentissimus, vitam, salutemq; nostram inquirat, nihil omnittens eorum (quod maxime notandum est) quæ nobis prodesse poterunt ad salutem. Unde per Prophetam Ozeam ait cap. 6. *Quid faciam tibi Ephraim? Quid faciam tibi Judas? Quid debui facere vinea mea, & non feci? Et paulò inferius obstupescens Thoma tantam Domini benevolentiam, concludit, & exclamat: Quanta misericordia, quanta magnificentia, quanta clementia! undique Domine nos cogis, undique stringis, & compellis ad te, va nobis, si recesserimus à te. Sed cheut quod sanguineis lachrymis est deplorandum, omnia in vanum agit benignitas. Hec autem omnia Dei incitamenta, inquit, & blandimenta, quasi nihil contemnimus, & floccipendimus: neque dignamur, vel à longè ea aspicerè & considerare, quasi ex debito redderentur, neque tortoribus fleamur, neque flagellis emollimur, neque beneficiis allicimur, neque promissionibus provocamur.**

At poteruntne hujuscemodi obdurati peccatores ad Deum clamare: *Quousque animas nostras tollis?* Hoc nullus sanæ mentis asseret. Ipsamet namq; Veritas ait: *Ierusalè, quoties volui congregare filios tuos, sicut gallina pullos suos, & noluisti. Perditio tua ex te Israël.* Vis itaque scire, ô homo, quis animam tuam tollat? Audi luxuriose, luxuria tua, libido tua, carnalitas tua, animam tuam tollit, non Deus. Vindicative, vindicta tua, odium tuum, rancor tuus, animam tuam tollit, non Deus. Avare, avaritia tua, fraudulentia, iniqua alienorum bonorum possessio animam tuam tollit, non Deus. Inique Judex, perversa tua judicia, injusta litium determinationes, munerū acceptiones, pupillorum & viduarum oppressiones animam tuam tollunt, non Deus. Et sic de cæteris. Denique ô Christiane certò scias, quod peccatum tuum, & perversa tua voluntas animam tuam tollat, & non Deus. Ipse enim tuam desiderat salutem.

Totum hoc apprime confirmat ipsemet Spiritus S. Apoc. cap. 21. ubi narratur, Evangelistam Joannem in mysteriosa quadam visione relegatum in Insulam Pathmos, vidisse mirabilem civitatem representantem sanctam Jerusalem, quam ipse

Vers. 4.

Matt. c. 13
v. 37.Conc. 2. de
S. Egidio.Apo
11. v.Vers. 5
7. &Lib. 1.
triplici
prædesti
nat.Joan. c.
14. v. 2Matt. b.
20. v. 1

Apoc. cap. 11. v. 12.

ipse describit hoc modo: *Habebat murum magnum & altum; habentem portas duodecim: & in portis Angelos duodecim: & nomina inscripta, quae sunt nomina duodecim tribuum filiorum Israël.*

Verum supra hanc scripturam duo annotanda occurrunt mysteria. Primum, quare duodecim Angeli duodecim portas praeficiantur, ut tribum quilibet suam per portam, cui proprium nomen inscriptum erat, intrantem acciperet. Secundum, cur Deus in hac civitate duodecim portas extrui voluerit pro duodecim tribubus Israël? Quandoquidem constat ex Scriptura, ex tribu Dan neminem intrasse. Dicit enim Ioan. Apoc. cap. 7. sese quamplurimos vidisse signatos ex tribubus Israël.

Verf. 5, 6, 7, & 8.

Ex tribu Iuda duodecim millia signati: ex tribu Ruben duodecim millia signati: ex tribu Gad duodecim millia signati: ex tribu Aser duodecim millia signati: ex tribu Nephthali duodecim millia signati: ex tribu Manasse duodecim millia signati: ex tribu Simeon duodecim millia signati: ex tribu Levi duodecim millia signati: de tribu Issachar duodecim millia signati: ex tribu Zabulo duodecim millia signati: ex tribu Ioseph duodecim millia signati: ex tribu Benjamin duodecim millia signati.

De tribu autem Dan nullam Ioannes facit mentionem. Cur itaque isti tribui porta construitur, eique illius nomen inferitur? Ah! attende Christiane. Per hoc misericors innuit Dominus, sese cunctis caelestem civitatem Ierusalem praeparasse, atque introitum permisisse, & omni hominum statui Angelum designasse ad illos recipiendos. Quod si quis neglexerit, culpam non ipsi Deo, sed hominis perverfitati ostendit esse attribuendam. Et sic, si nullus ex tribu Dan intravit, quia porta illius aperta erat, potest dicere: *Perditio tua ex te Dan. Quem admodum exponit S. Fulgentius supra haec verba: Vos me dereliquistis, & ego dereliqui vos. Iustè deseritur à Deo, qui deseruit Deum.*

Lib. 1. de triplici praedestinat.

Rursus idem corroboratur ipsiusmet Christi Domini verbis. Ipse namque jam ascensurus ad caelestem suum Patrem, volens suos, quos corporaliter deserebat, consolari, & firmiorem de obtinendo aeterno regno ipsis inculcare fiduciam, ait: *In domo Patris mei mansiones multae sunt.* Sed ad quid Deus multas in aula superna aedificavit mansiones, quandoquidem idem dicat, ut attestatur Evangelista Matthaeus: *Multi sunt vocati, pauci verò electi.* Paucitas enim multitudini correspondere non potest. Hoc ex parvula, & pulchra capiemus historiola. Narrat Doctissimus Maldonatus, quod Imperator Antoninus desiderans ex Italia in

Ioan. cap. 14. v. 2.

Matth. c. 20. v. 16.

Franciam tendere, ne apparatus Caesarea maiestate, & Nobilium suorum comitatu dignus decisset, scripsit Humelio in alpinis Romanae militiae praefecto, ut cubicula pro mille personis praeparari curaret. Hic, receptis magistri sui litteris, quam velocissimè ejus volens obtemperare mandato, summa celeritate, ingenti cura, & extraordinaria diligentia pro duobus millibus honesta quietis, & refectiois loca accommodari, ac de omnibus necessariis provideri iussit. Antoninus ad Humelium praeveniens, cernens mensam opiparam, cunctis ciborum speciebus ornatam atque onustam, & tot cubicula pro tanta multitudine praeparata, quasi iratus interrogavit: quorsum tot inanes & superfluos sumptus fecisset? quandoquidem ipsi scripsisset, sese tantum in comitatu suo mille personas habiturum? Ad quod Humelius modesto & composito vultu respondit: *Vt majus meum desiderium tibi inservienti, quam mihi imperandi à Caesar ostenderem.*

Haud dissimiliter Deus, ut nobis clarissimè demonstraret fervens homines salvandi desiderium, sese quamplurimas dicit praeparasse mansiones, (non quòd dicam eum superfluas construxisse, cum ipse divinà suà praescientià praevideret certam & determinatam Angelorum ruinam, certo & determinato hominum numero fore reparandam) ut saltem ex sua parte innueret, ut quicumque ad unam istarum mansionum non attingat, culpam Deo non imponat, sed pravae vitae, & impiae voluntati imputet. Sic hoc moraliter exponit S. Hilarius: *Licet pauci electi sint, mansiones tamen multae in divina domo sunt, ut in ea mansionum abundantia offendatur, Deum velle omnes homines salvos fieri.*

Ad hoc institutum duo indagare aliquis possit. Unum, quare pius Dominus claves regni caelestis potius tradiderit abjecto homini Petro: *Tibi dabo claves regni caelorum*, quam Angelo digniori ac nobiliori, quandoquidem ille ei custodiam terrestri paradisi commiserit? Secundum, cur Christus in tantum se humiliarit, ut ad pedes perfidi traditoris Iudae prostratus, eos proptis manibus laverit? Respondet Landolphus lib. de vita Christi, Id ex summo Christi salvandi proditoris amore factum esse. Non ignarus enim erat Iesus, Patrem caelestem totum divinæ gratiae thesaurum in manibus suis tradidisse, juxta illud Ioannis testimonium: *Sciens quia dedit ei omnia in manus.* Eas ergo sordidis Iudae pedibus supponens, con-

Matth. cap. 16. v. 18.

Ioan. cap. 13. v. 3.

mea-

mentem rediret tacite adhortari. Vide, inquit, quantopere anima tua salutem unigenitus Patris sitierit, qui ut depravatum cor Iuda ad Deum converteret, ad diabolici pedes sese inclinare non dubitavit. Ad aliud respondet Chrysostomus, benignum Deum id fecisse, ut altius in humano corde spem calestis beatitudinis adipiscendæ erigeret. Si namque claves illius Angelis, utpote, qui nunquam peccaverunt, nec rebellioni carnis extiterunt obnoxii, commisisset, forsitan imbecilles & pusillanimes sibi persuasissent timendum fore, ne ab iis procul ab aeterno regno arcerentur. Ideo non Angelis, inquit, hæc est commissæ potestas, quia nunquam peccaverunt, sed homo passibilis supra homines ordinatur, ut dum in aliis suas recolat passiones, miset ad eas se praebeat & benignum.

Antiquissimus Doctor Origines admirabilem & curiosam modernæ materiæ congruam habet speculationem, annotans iusti iudicis in extremo die iudicii iudicandi methodum. Ipse, de quo dicitur reddet unicuique secundum opera eius, æquam pro bonis actibus iustis daturus retributionem: vos vocat & clamat: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. Dum verò impiis debitam distribuit pœnam, & horrendam aeternæ damnationis profert sententiam, eos similiter citat, & ait: Discedite à me maledicti, & ite in ignem aeternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius. Inquit hic Doctor, cur dicat Iudex Christus iustis: Venite benedicti, cum addito Patris mei, Et reis atque sceleratis: Discedite à me maledicti, subitens vò Patris mei. Et ite in ignem aeternum. Et cur iudicium in præmiando ferens, annectat præmium à Patre ipsis fore destinatum: Possidete paratum vobis regnum. E contra verò in condemnando, pœnam non dicit hominibus à Deo esse statutam, sed duntaxat diabolo, & angelis ipsius. Ite in ignem, qui paratus est diabolo, & angelis eius. Huic quæsito suo divine respondet: Deum ex propria inclinatione maledictionis non existere auctorem, bene tamen benedictionis. Quoniam puniendi anam sumit ex alieno, præmiandi autem ex proprio (ut fusè diximus ex S. Bernardo concione Dominicæ 4. Quadragesimæ) & sic ipsum, ut ita dicam, nobis infernum in pœnam & vindictam non præparasse, sed nos nobismet ipsis. Audite illius verba: Considerandum est, quoniam Sanctis non solum dictum est benedicti, sed cum additamento Patris mei. E contra verò

reprobis, non dicitur maledicti Patris mei, nam benedictionis quidem ministrator est, maledictionis autem unusquisque sibi est auctor. Itaque perditio tua ex te ô homo, id est, ait Glossa, tu ipse es causa perditionis tuæ. Unde finaliter de hac materia loquens Origines alibi concludit: Major cura inest Deo, ut homines ad veram pertrahat salutem, quàm diabolo, ut nos ad aeternam damnationem impellat.

Verum hæc supposita veritate, anxius quispian possit indagare, an ex aliquo colligi queat felix aeternæ beatitudinis, aut infautus damnationis exitus? Ad quod breviter respondeo; utcunque, & morali probabilitate quempiam eum valere expiscari ex certis quibusdam particularibus regulis. Universalis namque prædestinationis & electionis regula est: Si vis ingredi vitam, serva mandata. Ingredere ergo Christiane cordis tui penetralia; lumina conscientiam, discute animum, examina actus tuos, si ii divinis præceptis conformes sint, fiducialiter spera in Domino, quòd mediante illius gratia perseverantiæ, ad supernum pertinges regnum; sin verò in corde & anima reperias adulteria, commensationes, fornicationes, rapinas, stupra, incestus, detractationes, contumelias, &c. de quibus ait Apostolus, quòd regnum Dei non possidebunt, time & contremisce, vitamque tuam pessimam in meliorem mutare satage.

Alit ad particularia signa parumper descendamus. Primum est, & infallibile certæ prædestinationis signum, quòd nobis ipsamet increata Veritas clarissimè indicat: Oves meæ vocem meam audiunt, & sequuntur me. Ad quòd signum omnia facillè sunt intelligenti reducibilia ad genus suum: Si vis ingredi vitam, serva mandata, tamquam species. Et sanè mihi videtur, infantam Sapientiam melius non potuisse electos suos exprimere, quàm sub metaphora ovium. Hæc namque hujus est naturæ, ut ipsa etiam millenis ovibus intermixta, propriam matrem ex balatu apprimè cognoscat. Quo percepto, totum ovium gregem perfringit, & ad eam velociter accurrit. Tunc itaque Christiane scire desideras, an in extremo tremendo iudicii die ad dexteras Christi inter oves collocandus sis? Attende, an ad vocem Patris tui, ad quem clamas: Pater noster, qui es in caelis, hilariter properes. Examina conscientiam tuam: ecce ipse clamat: Ego autem dico vobis, diligite

Orig. hom.
20. super
Num.

Matth. c.
19. v. 17.

Ioan. cap.
10. v. 17.

Matth. c. 5
v. 44.

Luc. c.
v. 36

Reg.
15. v.
c. 23

Verf.

Verf.

Verf.
Verf.

inimicos vestros. Quod si observes, omnia prospera sunt; si secus, ipsius voci & mandato recalcitres, verendum tibi est, quod à grege ovium sis segregandus, & inter hædos constituendus. Ipse clamat: *Estote misericordes, sicut Pater vester misericors est.* Et tu avaro, qui nudum & famelicum crudeliter ab ostio tuo repellis, inter oves annumerari autumas? Erras stulte, oves enim ejus vocem illius audiunt, id est, mandata ipsius observant. Non enim sufficit vocem Domini externam percipere, verum etiam omnino necessarium est, ei obtemperare, & assensum præbere. Unde cum Samuel diceret Sauli: *Quare non audivisti verbum Domini: & reversus es ad prædam, & fecisti malum in oculis Domini?* respondit ille, *imò audivi verbum Domini.* Contra hoc institit Propheeta, & eum vocis divinæ prævaricationis redarguit: *Pro eo ergo, quod abiecasti sermonem Domini, abiecit te Dominus, ne sis Rex.* Non obedite enim voci Dei, est eam contemnere, & flocci pendere. O perverse Saul, nonne de mandato Dei hæc Samuel tibi intimavit: *Interfice à viro usque ad mulierem, & parvulum atque lactantem, bovem & ovem, & camelum & asinum.* Et tamen præcepto isti non acquievisisti, & obtemperasti. Hoc de te testatur Scriptura: *Et pepercit Saul, & populus, Agag, & optimis gregibus ovium, & armentorum, & vestibus, & arietibus, & universis, que pulchra erant, nec voluerunt dispendere ea.* Hinc cum Deus de Israëlitis per Prophetam Davidem conqueritur: *Non audivit populus meus vocem meam, de vocis suæ obedientia loquitur.*

Famosissimus Scriptor Plinius de natura atque innatis ovis proprietatibus differens, dicit, quod si quis expiscari exoptet, an ovis facta factum album, aut nigrum sit productura, solummodò opus esse ejus linguam elevare, & si in ea venulam nigram reperiat, nigrum inquit; si albam, album pariet. Tu Christiane, desiderasne dignoscere, an in fine vitæ tuæ animam albam & candidam, an verò nigram & foetidam sis exhalaturus, linguam tuam linceis mentis oculis intueri, & respice, an nil nigri, nil foetidi in ea lateat; vide, an illa detractionibus, falsis juramentis, convitiis, calumniis, maledictionibus, &c. non sit coinquinata. Quod si non, exulta, optimum signum est; si sic, pessimum: quia voci Domini omnem hanc iniquitatem inhibentis es refractarius. *Susurro & bilinguis maledictus,* ait Ecclesiasticus cap. 28. *Non pejurabis in nomine meo, nec pullues nomen Dei tui;*

Quadragesimale P. H.

Ego Dominus. Levit. dicitur cap. 19. Contra conviciatores in Scriptura sacra apertè edoctus Augustinus ait: *Si non autem solam percussit iracundia criminantis, verum etiam conscientia mordet.* *Aug. contra Proc. lib. 3.* *veritas criminis: quid mihi prodest, si me continuis laudibus mundus extollat? Ita nec malam conscientiam sanat laudantis præconium, & convulnerat conviciantis opprobrium.* Qui itaque convitium, contumeliam, & his similia facile admittit, periculum istorum criminum vix intelligit. De quorum gravitate sic disserit S. Bernardus: *Levis quidem sermo exit: levis iter profertur, sed non leviter revocatur: facile volat, idèd facile charitatem violat: tenerum membrum lingua, attamen vix teneri potest, substantiâ quidem infirmum, atque exiguum, sed usu magnum & validum invenitur: tenuis & laeta, & idèd aptissimum evacuandis sordibus instrumentum.* Hinc ait Apostolus Jacobus: *In manibus lingua est vita & mors.* Quod si ergo illam ab omni macula, & nigredine immunem possideas, vita tibi restat, & ovis es denunciandus: sin autem maculatam, mors, & hædorum numero indubiè adjungendus: quia vocem Domini non audivisti, id est, eam non observasti.

Idem Scriptor Plinius docet, si pastor querat prævidere, an ovis vetula adhuc hæc hieme sit supervictura: attentè inspiciat, an nix in dorsum illius incidens, confestim liquefiat, & defluat. Quod si sic, certè credat, eam non morturam: signum namque est adhuc superstitis interni calor, qui sufficiens est ovi vitam conservare. Si verò non, imminentis mortis evidentissimum est prognosticum. O Christiane avesne scire, an in æternum in cœlesti & superna illa Jerusalem sis victurus: Perferutare, an, dum citò calidè peccati nix in animam tuam incidit, illam citò calore contritionis ex dolore Dei summi boni offensus, & sacramentalis pœnitentiæ ardore excutias: an autem grave iniquitatis tuæ onus annis & annis humens tuis incumbere permittas. Si primum, optimum signum est, quia timorem Dei, & animæ suram habes. Si secundum, pessimum, quia peccatum radicatum & inveteratum, (ut latè supra demonstra-vi concione pro feria 2. post Dominicam secundam Quadragesimæ) non nisi miraculosè depellitur. Nec hujuscemodi peccatores audiunt vocem Dei imperantis: *Non tardes converti ad Dominum.* Et per consequens nec inter oves computabuntur. Oves enim Domini, vocem ejus percipiunt. Hinc etiam magnum prædestinationis indicium

T r dicitum

Aug. contra Proc. lib. 3.

Eccles. cap. 5. vers. 8.

Luc. c. 6. v. 36.

1. Reg. cap. 15. v. 19. & 23.

Psalm. 3.

Psalm. 9.

Psalm. 15. & 12.

Fig. hom. super m.

Matth. c. 17.

1. Reg. cap. 17.

Matth. c. 5. 44.

dicium est libenter verbum Dei audire, & contra reprobationis, illud negligere. Ita censet lumen illud Ecclesie Augustinus: *Sicut nullum manus signum est: et erna prædicationis, quàm libenter audire verbum Dei; sic nullum signum manus æterna reprobationis est, quàm nolle audire verbum Dei.*

Dixi jam, si exoptemus ovis annumerari, nec cessarium esse vocem Domini percipere, eique obedire, qui ex pura & pura benevolentia, variâ voce nos ad bonam vitam vocat & allicit: *Quatuor voces sunt principales, inquit S. Thomas à Villa nova, quibus Dominus loquitur huic deserto (per desertum peccatorum intelligit) scilicet vox gratuita donationis, vox exterioris prædicationis, vox acerba correctionis, vox interioris inspirationis.* Primo enim Deus nos multifariis beneficiis etiâ temporalibus, ad sese conatur attrahere, ut vel iis devincti animum nostrum & affectum ad eum convertamus. [Deus tractat peccatorem primo benignè & benevolè, dat ei salutem, & bonos successus temporalium, honores, divitias, & facit, ut ei omnia ad libitum succedant, si fortè convertatur & dicat: Anima mea serviamus tã bono, & pio Domino, qui tam benignè nos tractat: qui pro tormentis tot largitur beneficia, & pro inferno, quem promeremur, dat nobis rerum temporalium abundantiam.]

Sed heu! quoties magnificus largitor, insignis benefactor sine suo frustratur! quot sunt, qui terrenis beneficiis abutuntur, & magis in iis inoleseunt. Audite præfatum Doctorem hoc amarè deplorantem: *Beneficiis & donis deteriores sumus, & amplius inoleseimus, sicut vitia mancipia, & succedentibus prosperis, obliviscimur donatoris, & superbimus.* Verùm attendere percipite Auditores, quantum paulò infra hic S. Doctor detestandam hanc nostram exaggeret ingratitudinem. Omnes bestia benefactorem agnoscunt, & beneficiorum gratiam reddunt, tu solus homo rationalis, ut fera truculenta, ut vipera venenata, & basiliscus pascens mordet: non recognoscis benefactorem tuum, blasphemias, offendis. *Offensitatem supplicio ultimo dignam! Hæc vocem, quocumq; te vertas, audis.* Et si quis hanc non audiat, & benefactori suo interfervendo, & mandata illius observando, non correspondeat, æternam gehennam pertimescat, quia ait idem: *Si non esset aliud peccatum, sola ingratiudo sufficit ad infernum.*

Hæc benigna beneficiorum voce non sufficiente ad obduratam hominis animum emolliendum secunda utitur Deus, videlicet doctrinæ, prædicationis, quâ ipsum hortatur, inquit Thomas, ut re-

deat ad se ipsum. *Vox enim prædicationis, non prædicatorum, sed Dei assumenda est. Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris mei, qui loquitur in vobis,* ait Lucas. Hæc voce non cessat peccatores vocare Deus. Unde ad Prophetam ait: *Clama, ne cesses, annuntia populo meo scelera eorum, & domus Iacob peccata eorum.* Sed heu! quot sunt peccatores, qui externam quidem vocem audiunt, sed eam mente non percipiunt. id est, ei non obediunt; ac proinde nec hi inter oves collocabuntur; audire quippe & non obedire, ut ipsemet attestatur Spiritus S. manifestissimum æternæ damnationis est præsignium. *Sed, inquit Deus Prophetæ Jeremia, in porta domus Domini, & prædica tibi verbum istud, quod, quia non observavunt, audite quid dicat: Locutus sum ad vos, manè consurgens, & loquens, & non audivistis: & vocavi vos, & non respondistis. Et dum pergit: Tu ergo noli orare pro populo hoc: nec assumes pro eis laudem & orationem, quia non exaudiam te.*

Misericors itaque Dominus cernens nec hanc ad convertendum peccatorem promiscuè aliquid posse, ad vocem progreditur, ait Thomas, acerrimæ correctionis: *Excitat igitur Dominus peccatorem voce castigationis: quia eum non exaudit vox beneficiorum, vox doctrinæ, ideo Dominus multiplicat plagas, & adversitates, dat agridudines, infortunia, afflictiones peccatoribus.* Sicut enim sopitos gravissimo somno, quando non audiunt voces, manu pulsantes excitare solemus. Sic facit Deus si fortè vexatio dabit intellectum. Sic olim fratres Ioseph in angustia positi, agnovverunt peccatum suum, dicentes: *Merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes angustias animæ illius, dum deprecaretur nos, & non audivimus, idcirco venit super nos tribulatio.* Et hæc voce quidam excitantur, & evigilant, juxta illud Psalmista: *Conversus sum in arumna mea, dum configitur spina; scilicet doloris & agridudinis.* Sed heu! alii sunt, inquit Thomas, qui nec acriter tacti, dolore & pœnitentia antea vitæ compunguntur. *Alii autem tam alto lethargico somno tenentur, ut nec sic excitentur: & etiam miserabile, videre manum Domini aggravatam super eos, percutientem terribiliter, & ipsos somno peccati deceptos non corrigi, sed effrenatius peccare.* De quo lamentatur Dominus per Prophetam suum Jeremiam: *Percussi eos, & non doluerunt. Et iterum: Frustrâ*

Quærit itaque hic Doctor, quid juvaminis, quid subsidii simili peccatori pro ejus inflectendo

anano

Jerem. cap. 7. vers. 13.

Jer. 5. v. 3. Cap. 6. v. 29.

Aug. lib. de prædest. sancti. cap. 25.

Thomas à Villa Nova Dom. 4. Advent.

Jer. cap. 7. vers. 13. Can. vers. 13.

Ier. cap. 23
 Verf. 29.
 Verf. 8.
 Cant. c. 5.
 verf. 6.

animo, sit necessarium? Ah inquit seravis & alliceus interna divina gratia vox: Hac Deus cor nostrum repidum, & congelatum accendit, & in malitia obduratum conterit. *Scriptum est enim, inquit ipse per Jeremiam: Nunquid non verba mea quasi ignis & malleus conterens petras?* Et cap. 20. *Et factus est sermo Domini quasi ignis in corde meo.* Et id quoque Sponsa attestatur: *Anima mea liquefacta est, postquam dilectus meus locutus est mihi.* Hac voce allecta est ad Christi pedes Magdalena; hac attractus est summus Ecclesie Dei persecutor Paulus, & factus est Gentium Apostolus: hac vocatus, ad Christum velociter cucurrit usurarius Matthæus. Sed eheu! quot sunt, qui ad hanc vocem surdi perficiunt, & sese ad illam vix reflectunt atque in viam iniquitatis eurrere pergunt! Sed nec hi sanè impropere possunt vocanti: *Quosque animam nostram tollis?* Quoniam volenti Deo habitaculum cordis eorum intrare, resistunt. Unde perditio & ruina ex ipsis est.

Quidam nobilis Romanus ex ludibrio oraculum Delphicum accessit, tenens manibus inclusam parvulam aliquam aviculam, petitque ab eo, an id, quod in manu erat, viveret, an non? cum ea intentione, quod eam si diceret non, avolare in ærem relinqueret: Quod si sic, eam fortiter constringendo occideret; & ita Oraculum falsitatis, atque mendacii accusaret. Verum ipse sua spe, & sine frustratus est. Nam Oraculum respondit: *Vivit si vis, mortuum est si vis.* Hoc idem tibi appropriari potest, ô Christiane! Anima tua in manibus tuis est, si vis, mortua est, nimirum, si gravi peccatorum pondere eam opprimas. *Anima que peccaverit, ipsa morietur.* Si vis, etiam vivit, eamque ad cælum avolare, facere potes, si scilicet voci Dei obtemperes, obedias ac consentias. Unde concludendum, perditionem nostram perverſæ voluntati esse attribuendam.

Audistis Auditores fatiſe, ut credo, quanto zelo, amore, & desiderio benignus Deus, animam hominis lucrari conetur: Percepistis, quot figuras assumpserit divinus hic Protheus, ut eum ad æternam deduceret beatitudinem. Quid jam opus est, ut vos Christiani faciatis! Attendite ad divi Thomæ à Villa Nova salutarem instructionem: *Hodie si vocem ejus* (videlicet vel gratuita donationis, vel exterioris prædicationis, vel acerrimæ correctionis, vel interioris inspirationis) *audieritis, no-*

lite obdurare corda vestra, sicut fecerunt illi, quibus juravit in ira sua: si introibunt in requiem meam propter solam duritiam; non cor durum male habebit in novissimo. Et pergit, ac petit hic Doctor, quid sua voce prætendat Deus, & respondet: [Parate viam Domini, non petit grandia, non difficulta, non ut nos eum ditemus donis & gratis; nam suum est ditare cor; sed solum ut nos præparemus, ut nos disponamus: nam & hominis est Deo prævenienti præparare cor, sed Dei est perficere, ut non resistamus ei volenti ingredi in habitaculum cordis nostri. Parate, inquit, viam Domino, hoc sufficit, ne resistatis.] Hanc namque repugnantiam, ut execrandam reputat Deus, teste eodem: [Stat ad ostium & pulsat, rogat Majestatis, ut accipias, ut aperias. Quanta perverſitas, quanta cecitas, nolle aperire, nolle hospitari! hoc sufficit, ne resistatis.] Et mox media insinuat, quibus Domino est anima præparanda: [Tollite petras & scopulos, & spinas viarum vestrarum: tollite peccata horrenda, rixas, dissensiones, odia, inimicitias, usuras, simonias, adulterias, furta, superbias: nam peccata diviserunt inter vos & Deum vestrum.] Et hæc animam tuam tollunt, & ad inferni præcipitium deducunt.

Patriarcha Jacob meditans ad paternam regionem regressum, Laban allocutus est hisce verbis: *Tu nôsti, quomodo servierim tibi: justum est igitur, ut aliquando provideam etiam domui mee.* Ah, ô Christiani, clamet, quisecunque peccator sit, ô voluptas, ô munde fallax & decipiens! ô diabole pervicax, ô perverſa caro blandiens! tu nôsti, quomodo servierim tibi, laxans ad omnes iniquitates, contemnens divina mandata, habenas. *Iustum igitur est, ut aliquando etiam provideam anima mee.* Tempus est ab iis desistendi, & meliorem vitam arripiendi. Vale, vale munde, apage diabole, fuge caro. Nunc animæ meæ salutem intendo, nunc me virtuti destino. Supremus non est Deus, qui animam meam ad æternam proditorem tollit, sed prava & iniqua mea voluntas. Hoc, hoc clama, & fac homo, ut æternam in cælis recipere merearis beatitudinem, quam mihi & omnibus vobis tribuat Pater, Filius, & Spiritus
 S. Amen.

FERIA QUINTA,

Dominicæ Passionis.

Et ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit, quod accubisset in domo Pharisæi, attulit alabastrum unguenti. Luc. cap. 7.

EXperientia nos docet, oculis propriis intuemur, sanâ mente comprehendimus, omnes totius mundi universi creaturas, seu animatas, seu inanimatas, quod sint majoris eminentiæ, celestitudinis, nobilitatis, æstimationis & pretii, tantò majori curâ naturam conservasse, & sedulò invigilasse, ut illæ ab omni discrimine liberarentur. Ipsa namq; provida & prudens quodcumque creatum pro sua nobilitate maxime occultum, & si quandoque apparet, suo tempore occultandum procuravit, ex instinctu proprio intuens, melius esse latere, quàm patere. Oculus, (quem divinum ob tantarum rerum intuitum vocitat Plato) utilissimum sanè, juxta omnium iudicium, totius corporis membrum, delicatâ pupillâ obtegitur & occluditur, ne vel vento pulverem, vel arenam excitante, offenderetur, aut intenso quandoq; Solis lumine læderetur. Cor humanum, quod juxta Philosophos, & Medicos quamplurimos est primum vivens, & ultimum moriens, securum in medio corporis, tanquam in centro quietis suæ obrinet locum, atque membranula quadam ob suam nobilitatem insuper à natura custoditur. Nobilia illa, & quàm maxime æstimata mineralia argentum & aurum in profundo terræ conduntur. Rursus corallium (quod Naturaliste ex propria natura asserunt fore candidum & album in abyssu ipsius maris latitans) extractum subescit: quasi puderet illud à natura quasi destinatum ad tenebras, in lucem prodire.

Id quod natura naturaliter nobis quoad creatura ostendit, hoc nos apprimè docet ad salutarem animarum nostrarum instructionem ipsa Veritas. Omnium pretiosissimum, quod in terra reperitur, quoad animam loquor, sunt virtutes atque opera bona. Et quanto magis ab hominum oculis semoveantur, & abscondita remaneant, atque præclaram virtutem humilitatem comitem

habeant, eò in oculis divitis splendidiora apparent. Econtra verò, si à perversa illa tineâ vanæ gloriæ, atque mentis tumoris corrodat, tamquam fumus illa dissipantur, atque in aërem avolant, juxta veridicum melliflui Doctoris dictum *Inanis gloria spiritualium operum est latro, animarum hostis, tineâ virtutum.* Hæc itaque summo perè cavenda est, & humilitas arctè amplectenda. Ipsa namque opera pia consolidat, virtutem elevat, & mentem Christianam nobilitat. Unde in hoc illius encomium erumpere cogitur S. Chrysost. *Nihil conferendum est humilitatis virtuti. Ipsa est mater, & radix, & alumna, & fulcimentum, & vinculum bonorum. Sine illa abominabiles & scelerati, & immundi sumus. Esto, quis mortuos suscitet, & claudos sanet cum superbia, nihil eo contaminatius, nihil magis impium, nihil selestius.*

Hoc apprimè noverat famosa illa peccatrix Maria Magdalena, de qua in hodierno Evangelio tractat Evangelista Lucas. Ecce intus ardenti amoris & doloris anteaactæ vitæ flammâ accensa, malleo divinæ gratiæ concussa, foras prorumpit, & sauciata medicum quærit, ut medicam vulnerei adhibeat. Unde illa morbo suo invigilat, ad instar Philonidis Syracusani, de quo narrat Manutius in suis Apothegmatibus, quod ipse quodam tempore magnis corporis stimulatus doloribus, omnis moræ patiens, ad Menecratem expertissimum Medicum accesserit, etiam in ædibus eujusdam Principis convivam, importunus quidem convivio, opportunus tamen beneficio. Unde dicit Manutius: *Ejus adventus ira & fremitus in Principibus causa fuit, sed in Menecrate propria gloriæ cupido, summi gaudii, & delectationis.* Sed ipse cernens è torvo accumbentium intuitu indignationem, sese tantæ audaciæ modestè excusavit, dicens: *Parcite quæso graviter laboranti, nemo scit, quod acriter laboro.* Tali modo, inquam, animæ suæ spirituales Magdalena quæsit medicum.

Aug. lib.
Hom. hom.
23.

Ut cognovit, quod ille accubisset in domo Pharisai, ociosissime advolavit, & convivium interurbavit, tacite sese excusant ob nimiam suam infirmitatem. Vidistis, inquit Augustinus, mulierem in civitate famosam malâ utique famâ, qua erat peccatrix, non invitata irruisse convivio, ubi suus medicus recumbebat, & quasi se piâ impudentiâ sanitatem. Ervens quasi importuna convivio, opportuna beneficio. Noverat enim, quanto morbo laboraret, & illum ad sanandum idoneum esse, ad quem venerat, sciebat.

Evidet, ut cognovit, illic occurrit. Ecce, non expectat, donec alibi solus commoretur Jesus, verum ut cognovit, quod accubisset in domo harisai, omnes moras intempit, ad domum illius velociter tendit. Erubescentiâ non terretur, ab acumbentium intuitu non abhorret. sententiam Simonis non formidat: sed intus vehementer calens, turpitudinem suam tacite consistit. Stat retrô pedes Domini, judicans sese indignam fore, in tantam Majestatem oculos conijcere. Deinde se prosternit ad Christi pedes, eos ungit, osculatur, lachrymis rigat, & capillis abstergit. Cunctis utens instrumentis ad Christi obsequium, quibus usâ fuerat ad carnis suâ delectamentum. Et sanè non propalat, nec verbis vehementem cordis sui exprimit dolorem, ingentem non deprædicat charitatem; sed ab eo, qui scrutatur renes & corda, tot enormium scelerum expostular veniam atque remissionem. Ratione itaque summæ Mariæ magdalene humilitatis, conabor in moderno discursu vobis demonstrare illius celsitudinem, eminentiam, atque efficaciam. Addamque, quàm necessarium sit, in cunctis bonis operibus ventum & fumum inanis gloriæ devitare. Quod exactè fiet, si illa non propter hominum laudem, sed propter Deum operemur, eique illa omnia attribuamus. Quod priusquam exordiar, sollicitate mecum Auditores necessariam ad Spiritu S. per potentissimum Mariæ Virginis patrocinium, assistentiam, dicentes, Ave gratiâ plena.

Et ecce mulier, qua erat in civitate peccatrix, ut cognovit, quod accubisset in domo Pharisai, attulit alabastrum unguenti.

UT propositum jam jam præsentis rationationis motivum aggrediar, ostendamque profundâ humilitatis supra alias virtutes præminentiam, melius non comperi medium, quàm

ab ipso Deo, Incarnato Verbo, Christo Domino fundamentum arripere. Etenim, si dilucide comprobem, tum eura, tum hunc sibi in hac virtute extra modum complacuisse, illamque hominibus specialiter inculcasse. Legitimè inferre poterò, ergo hæc eminentissima est, quandoquidem Dei amor objecti amati nobilitatis iusta sit mensura. In hoc namque, secundum Angelicum Doctorem Thomam Aquinatem, amor divinus, & amor humanus differunt, quod hæc bonum in re amata præsupponat saltem ut apprehensum: iste verò bonitatem in objecto causet. Ut à Deo itaque incipiam, dico certissimum fore, eum ab initio mundi humilitatem adamâsse, nostrisque cordibus illam firmiter imprimere intendisse.

Pro quo probando duo curiosè annotanda occurrunt, quæ in prima universæ luxuriam mundi machinæ creatione fecit omnipotens artifex. Primò attestatur Scriptura, eum pro efformationis Adæ materia usum fuisse vili limo terræ, & sordido luto, Genes. cap. 2. *Formavit Deus hominem de limo terra.* De quo quis justè possit admirari, & petere, cur creatura omnium nobilissima ex tam abjecta producat materia; quandoquidem cætera creata, ut firmamentum, stellæ, planetæ, cunctaque animantia longè præstantiori modo, unico videlicet *Fiat*, suam existentiam receperint, & è nobiliori materia compacta sint?

Secundum est, quod mihi sanè non minorem ingerit stuporem, scilicet, cur Deus creatis cunctis aliis creaturis, tum sensibilibus, tum insensibilibus, mox in earum deprædicandam eruperit laudem & bonitatem, ut patet ex cap. 1. Genesios, *Dixitque Deus, fiat lux, & facta est lux. Et vidit Deus lucem, quod esset bona.* Et rursus vers. 9. *Dixit verò Deus, Congregentur aquæ, quæ sub celo sunt, in locum unum, & appareat arida, Et factum est ita.* Et vers. 10. subjungitur: *Et vidit Deus, quod esset bonum.* Et denuò vers. 16. *Fecitque Deus duo luminaria magna, luminare majus, ut præesset diei, & luminare minus, ut præesset nocti.* Et additur vers. 18. *Et vidit Deus, quod esset bonum.* Et sic de cæteris. Et tamen, ubi ad hominis tam nobilis creaturæ, in cuius obsequium omnia alia creata erant, productionem devenit, nihil encomii, nihil laudis adfert, nec suâ extollit imaginem & similitudinem: *Faciámus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, & præsit piscibus maris, & volatilibus cali, & bestiis terra, omniq; reptili, quod movetur super terrâ.* Et non adjungitur: *Et vidit Deus, quod esset bonum.* De hoc secundo quæsitio non minus, quàm ego obstu-

Verf. 7.

Verf. 4.

Gen. cap. 1.
Verf. 26.

pefactus S. Chrysoſt. rogat: Si homo ita eſt perfectus, cur, cū alia creatura, ut ex ar vino opificio noſce, recenſeris, procedebant, ſtatim à Deo laudabantur, ſolus autem homo ex ſui artificis manibus abiit illaudatus? Et divinè reſpondit: Ideo Deus eum non laudavit, ut omnē ei adimeret ſuperbiendi occaſionem. Et eadem reſponſione quoque ſolvitur primum. Veritus enim, nè homo quoad unam compoſiti ſui partem (videlicet animam) admirabilibus ornatus dotibus, gratia juſtificante, ſcientia inſuſa omnium rerum, innocentia, & pleno in totum univerſum potius dominiō, utrum eſceret, ac ſuperbiret, aliam vilem atque abjectam adjuo xit, nimirum luteum corpus, ut illius reminſcentiā, omnis elatio temperaretur, imò ſedaretur: quia ipſa eſt blandus animarum hoſtis, & tinea virtutum.

Si verò de Chriſto incarnato in eodem puncto velimus diſſerere: non minori zelo ac oſtentatione ipſe nobis idem documentum præbuit. Teſtis ſit mihi S. Bernardus, qui conſtanter ſuſtinet. Verbum divinum ſuavi & grato virtutis humilitatis odore è ſinu paterno ad terram, imò & ad ipſa virginea Mariæ vilcera & ubera fuiſſe attractum. Doctrinam illam ſuam eruit ex illo loco Cant. cap. i. verſ. 12. *Dum eſſet rex in accubitu ſuo, id eſt, cum ſuprema illa maieſtas regali ſuo adhuc inſideret throno, atque cœleſti aſiſteret aula: Nardus mea dedit odorem ſuum. Et conſeſtim ſubjungit: Faſciculus myrrha dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur. Ubi maxime advertendus eſt myſterioſus Sponſæ loquendi modus. Antea namque erat Rex & Dominus univerſorum, in triumphali ſuo requieſcens folio, & mox illius denunciatur amicus, & quaſi ſponſæ æqualis (amicitia enim, ait Ariſtoteles, eſt inter æquales,) & inter ubera ejus gratam capit quietem.*

Sed qui hoc fit? Ah nardus ejus dederat ſua vitæ odoris, id eſt, humilitas Mariæ Virginis tam mirificam exhalarat odoris fragrantiam, (*Nardus enim, inquit Bern. herba humilis humilitatē ſignificat,*) qui naribus divinis in tantum complacuit, ut ejus quaſi ſua vitæ violenter è ſinu cœleſtis Patris Verbum ereptum ſit, & ad ſacroſanctā Deiparæ Mariæ ubera, tamquam deſideratū quietis centrum deſcenderit, atq; depoſito ingenti maieſtatis & gloriæ ſuæ ſplendore, ipſi amicus & ſimilis effectum; *Et verbum caro factum eſt.* Tum nimirum, dum exclamavit ipſa, quæ Regina cœli, Domina mundi, gratia plena ab Archangelo declarabatur: *Ecce ancilla Domini.* Sic ad amuſſim hunc locum interpretatur præcitarus Doctor: *Anteq; rex, mo-*

do dilectus, antea in accubitu regio, modo inter ubera ſponſa. Verum, undè tanta immutatio? Et reſpondet: *O magna humilitatis virtus! cui tam facile maieſtas Deitatis ſe inclinat, & reverentia nomen in amicitia vocabulum immutatum eſt.* Et hom. 1. ſuper miſſus: *Eſt placuit virginitate, de humilitate (ubi emphasiſ to de advertenda eſt, quæ cauſalitate quaſi denotat) tamen concepit.* Quod quoque annotat Hugo à S. Victore: *Virginitas & humilitas, quomodo in unum conveniſtu? Quid feciſtu? Et reſponder: Sic ſublimaviſti humanitatem, ſic ſæcundaviſti Virginem, ut Virgo Dei pariat filium, & humilis habeat Dei ſponſum.*

Naturaliſtæ curioſè animadvertunt ab auctore naturæ ſtupendam balenæ eſſe attributam proprietatem, ſciſcet, quòd ipſa ex naturali inſtinctu gnara piſces eam, ut ſummoperè inimicam, & monſtruoſam devitare, famelica tamen, & ſatiari cupida guttur late aperiat, è quo ſua viſſimos emittit odores, quorum mira dulcedine piſces alleccti balenæ appropinquant, & ut majori cum aviditate, tam gratâ fragrantia perfruantur, immanes illius fauces ſubintant, & balenæ in eſcam & nutrimentum præda remanent.

Profectò, dum hoc recolligo inſigne naturæ ſtratagemata, cogor ingenuè fateri Mariam Virginem ad inſtar balenæ feciſſe. Ecce famelica divina miſericordiæ, redemptionis, ac humani generis reparationis in terra miſera jacebat natura humana. Pro ſalutari eſca, pro certa medela jam tot anteactis ſæculis ad cælum lachrymoſæ dimiſſæ erant voces: *Rorate cali de ſuper, & nubes pluant juſtum; Aperiat ſe terra, & germinet ſalvatorem.* Verum in vanum. Adhuc namque Deus à ſæcunda hominis abhorrebat natura. Ideoque lamentabilibus hominum precibus ſurdas præbebat aures. Alit, ubi advenit divina illa balena Maria, & è ſacroſancto ſuo ore exhalarit dulciſſonam & odoriferam has voces: *Ecce ancilla Domini, tanta humilitatis odore ita extractus eſt, ut audeat aſſerere Richardus: Eo momento, quo dixit: Ecce ancilla Domini, inclinavit cælos, atque diſrupit, deſcendit in eam.* Quam eminentem hujus virtutis vim, miram efficaciam, atque nobilitatem obſtupeſcens magnum illud lumen Auguſtinus, non adinveniens congrua verba, ad eam juſtè & debite extollendam, tandem cogitur in hæc divina protumpere verba: *O ſancta, venerabilisq; humilitas! Tu Dei filium deſcendere feciſti in uterum Mariæ Virginis. Tu eum feciſti in volvi vilibus pannis, ut nos indueret virtutum ornamentis. Tu eum circumciſiſti in carne, ut nos circumcideret*

Hom. 1. ſuper miſſus.

De lamentat. Virg.

Joan. 18. v.

Bern. ſer. 12. in Cât.

Matth. 28. v.

Iſai. cap. 48. verſ. 8.

Lib. 1. de laudibus Virginis.

Aug. ſerm. de ſuperbia.

cideret in mente. Tu eum corporaliter flagellasti, ut nos à flagello peccati liberaret. Tu eum coronasti spiritibus, ut nos coronaret suis aternis rosis. Tu eum infirmare fecisti, qui medicus cunctorum erat, solo verbo sanans omnia, & uniuersa, ut sanaret infirmos. O humilitas, quantum potes, quantum uales?

Curiosè indagant quidam sacre Scripturæ Interpretes, cur Christus Dominus sibi post mortem latus aperiri permiserit? Tum nimirum, quando miles lancea latus ejus aperuit. *& continuè exiuit sanguis & aqua;* non uero uoluit, ut mysteriosa hæc pectoris sui apertio in uita perageretur. Ad hujus quæstionis dilucidationem, pro indubitato statuendum est, secundum communem SS. PP. sententiam, ex hoc uulnere profuxisse duo præcipua Ecclesie Sacramenta, uidelicet uenerabilem Eucharistiam, per sanguinem representatam, & sacrum Baptisimum per aquam significatum. Quibus tanquam artha connubiali Christus Dominus sibi dilectam sponfam Ecclesiam desponsauit. Dicunt ergo jam quidam, quandoquidem omnis desponsatio & matrimonium morte desponsantis & contrahentis dissoluitur, expressè uoluit eam post obitum fieri, ut in æternum (quandoquidem Christo ultra mors non prædomicetur,) perseveraret iuxta suum promissum: *Ego uobiscum sum usque ad consummationem sæculi.*

Hanc rationem alibi ad aliud propositum lubens recepi. Verum modò aliam præsentii instituto magis congruam in lucem deducam, eamque architectorum modo & arte explicabo. Hi (ut cuiuslibet competentum est) prius de fundamento cogitantes, quàm de tecto, terram effodiunt ad tantâ profunditatem, donec firmum fundum reperiant, supra quem tandem fundamentalem jaciunt lapidem, & sic ædificium paulatim in altum erigunt. Christus celeberrimus ille architectus mysteriosam decreuerat extruere fabricam, nimirum Ecclesiam suam; unde solido inuigilans fundamento, contra quod nec portæ inferi, nec tenebrarum potestates unquam possent præualere, pro lapide fundamentali præclaram uirtutem elegit humilitatē. Et quantum uis ipse ab initio uitæ in utero materno cõceptione, in nauitate, in circumcisione, in prædicatione, &c. hanc ad amissim obseruari, & sedulo exercuerit, nondum tamen ad non plus ultra attingerat, idcirco nec fundamentum ponit. Verum, ubi humilitatis fundamentum mediante morte, *Humiliaruit semetipsum usque ad mortē, mortem autem crucis, adinuenit, tum magnifici hujus ædificii firmissimum jecit lapidem, facies effluere & scaturire ex sacrosancto*

lateris sui fonte duo prædicta Ecclesie Sacramenta, Et cõtinuè exiuit sanguis & aqua. Audite quàm appositè ad hunc cõceptum ratiocinetur S. Chrysofost. Vnusquisque humilitate supposita, suis finem omnia alia superponit ædificia. Hæc uero subiecta, etiamsi ad ipsum usque cælum conuersationis sublimitate peruenirent, simul omnia subtrahuntur, atque in finem pessimum relabuntur. Nec Augustinus uerum humilitatis exemplar, fundamentalem hanc omittit encomiare uirtutem, nos ad hanc exhortans diuini hæc uerbis: *Si omnipotens Deus causâ nostram nimium malam humilitatis priuilegio bonam facit: & ideo destruxit mortem, & mortis authorem, qui omnia, qua persecutoris manus intulere, non reuincit, sed obediens Patri, crudelitatem seruentium mitissimâ lenitate tolerauit: quantum nos humiles, quantum nos oportet esse patientes, qui nunquam, nisi nostro merito aduersa sustinemus? Quis enim inuenitur immunis à culpa, ut in eum non habeat, uel iustitia quod arguat, uel misericordia quod remittat? Ec tandem concludit: Vnde tota Christiana sapientia disciplina est, non in abundantia uerbi, non in astutia disputandi, neque in appetitu laudis & gloria, sed in uera & in uoluntaria humilitate consistit, quam Dominus Iesus ab utero matris, usque ad supplicium crucis pro omni fortitudine elegit & docuit.*

Et hinc non est mirum, iuxta magnū hunc Doctorem, Christum non tantum exemplo, uerum etiam uerbo tam sedulo humilitatem præ cæteris uirtutibus sequacibus suis inculcasse, quandoquidem ab ea tota Christiana uitæ directio totaliter dependeat. Audite, quid dicat S. Augustinus supra illud Matthæi cap. 11. uers. 26. *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde,* Christum alloquens: *Quid discimus à te? Novimus te Domine, in principio Verbum Deum apud Deū. Omnia per te facta sunt, qua uidemus, & qua non uidemus. Quid discimus? Non enim alium discipuli tui, tanquàm discipuli artificis & fabricatoris condituri sumus mundum. Vnum condidisti, calum & terram fecisti. Verumque, suis creaturis, ornamentisque illustrasti. Ideo quid à te discimus? Discite à me, cum essem in principio Deus apud Deum, creari uos. Hoc uolo discatis à me, factus sum, quod feci, ne perirent, qua feci. Vnde factus sum quod feci? Semetipsum ex inani uis, formam serui accipiens, & habitum inuenit ut homo. Ecce in Patris æqualitate natus est de Patre. Quid tamen fecit propter te? Semetipsum ex inani uis. Ecce propter te Deus factus est homo sine peccato, & non uis cognoscere te cum peccato, ut uenias ad illū, qui te blandè inuitat: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & ego reficiam**

Chrysofost.
hom. 15. in
c. 5. Matt.

Aug. ser. 3.
Epiph.

Aug. ser.
12. de uer-
bis Apost.

vos? Et adhuc instantius,urgens *to discite*, in humilitatis laudem atq; eminentiam prorumpit lib. de virginis. dicens: *Non dixit discite à me mundum fabricare, aut mortuos suscitare, sed quia mitis sum & humilis corde. O doctrinā salutarem! O magistrum & dominū mortaliū, quibus mors poculo superbia propinata atq; transfusa est. Noluit dicere, quod ipse non esset, noluit jubere, quod ipse nō faceret. Video te, bone Iesu! oculis fidei, quos aperuisti mihi, tamquā in concione generis humani clamantē & dicentem: Venite ad me, & discite à me. Quid, ut discamus à te, venimus ad te? Quoniam mitis sum, inquit, & humilis corde. Et tantā tō discite &c. demirans energiam pergit: *Fluccine redacti sunt omnes thesauri sapientia, & scientia absconditi in te, ut hoc pro magno dicamus à te: quoniam mitis es & humilis corde?* Itanē magnū est esse parvulum, ut nisi à te, qui tam magnus es fieret, disci omnino non posset? Ita plandē, Non enim aliter invenitur requies animā, nisi in quieto digesto tumore, quo magna sibi erat, tibi saxa non erat. Nimirum inanis gloriæ ac superbiæ veneno infecta. Magistrum suum Augustinum sequitur fidelissim⁹ ejus discipulus Thomas à Villa nova sese supra eadem verba reflectens: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde: non vos doceo potentia mea miracula perpetrare, non cæcos illuminare, leprosos mundare, mortuos suscitare, sed mansuetudinem, humilitatemque. Hac omnis mea doctrina est. Nec de hoc quispiam rectē potest admirari: quoniam dicit hic Doctōr hanc quā plurimarū virtutum esse fontem perennē. Ex hoc enim fonte innumera virtutes scaturiunt: in dē obediētia, timor, reverentia, mansuetudo, modestia, amicitia, pax.**

Conc. 1. de
S. Martino.

Quandoquidem jam mentionem fecerimus de Christi Domini humilitate, quæ maximè in ejus Incarnatione illuxit, operæ pretiū est curiosè certam quamdam, quæ ab Ecclesia Sacerdoti sacrificanti: & Credo pronuncianti injungitur, annotare. Ipse illud incipiens ait: *Credo in Deum Patrem, omnipotentem factorem cæli & terre, &c.* Deinde quoque nomen Verbi, ut verbum est, recitat, Spiritus S. nomen etiam non subicit, ut patet legenti. Cum hac tamen maximè cōsideranda circumstantia, & differentia, quod in alari sacratissimam ore suo proferens Trinitatem, genua non incurvet, sed immotus ster, donec de Verbo incarnato tractare incipiat, *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit de cælo: Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine, & homo factus est.* Tum enim genuflectit, summam ostendens reverentiam. Rogo modò ego, quare, dum

de Patre loquitur æterno, & ut Verbi principio, de Verbo ut verbo, de Spiritu S. ab utroque procedente, hanc non demonstret? Profectò, quia cuilibet hoc maximè apparet mirum & paradoxum, in dubiè credendum est, illud stupendum quoque in se comprehendere mysticium. Et solidò cum fundamento: Quoniam eadem cæremonia in recitatione Evangelii S. Joannis Evangelistæ strictè observatur ad hæc verba: *Et Verbum caro factum est.* Non autem dum proferuntur hæc: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Sed quis nobis arcanum hoc pandet? Recurramus ad summum illud Ecclesiæ Sydas Augustinum, qui de hoc etiamnum obstupefactus, ait: *Multa fecisti Domine pro me, & dominum totius mundi constituisti me, & non genuflectens adoravi te. Fecisti mundum propter me, & non genuflectens adoravi te: at postquā te vidi humiliatum propter me, & de cælo descendisse, in santulum natum lachrymas fundentem, in præsepio reclinatam, frigore titubantem, non potui amplius subsistere, sed tanto amoris pondere in terram prostratus adoravi te.* Attendite ad hoc Christiani, superbia intumescentes, & inani gloriæ, vanæ pompæ, & larvæ ambitionis omne studium adhibentes. Ecce summa illa Majestas, quæ semper adorari debet, attamen non quando divina sua sapientia mundum & hominem condidit, non quando de incomprehensibili Verbi agitatur productione, aut Spiritus S. processione, sibi genua incurvari desiderat, sed ad ostendendam eximiam humilitatis eminentiam & gloriam, dum ipsa per abjectam divinæ naturæ cum humana copulatione exinanitur, & ad summum humiliatur, tum specialiter sibi reverentiam exhiberi imperat.

Ast, inquiramus parumper latius, quàm sagaciter proprio suo exemplo Christ⁹ suis alleclis hanc inculcatū virtutem. Pro hoc ostendendo quam plurima nobis inserviunt sacræ Scripturæ loca. Propheta David de Christi Domini tractans naturam, signanter advertit, & sanè non absque mysterio, eum, utpote lumen ad revelationē gentiū, in mundo tempore tenebrarum introuisse: *Exortum est in tenebris, misericors, miserator, & justus.* Psal. 111. v. 4. S. Bernard⁹ indagat, cur Christus de nocte voluerit nasci, & respondet, illum id fecisse, ut à primo ætatis suæ die, mirabilium suorum, quæ in stabulo peracta sunt, occultatione cunctos à vana gloria amoveret, & ad veram humilitatem pertraheret. Unde ad confusionem superbiendum extitit: *Iam verò nocte voluit nasci: ubi ergo sunt, qui*

Bern. ser.
3. de Nat.
tivo.

Matt.
9. v. 7
9.

Joan.
v. 44

Mar.
v. 18

qui tam impudenter gestiunt ostentare semetipsos? Ecce Christi humilitatis primordia. Transeamus ulterius, ipsumque per totum vitam decursum verissimum præclaræ illius virtutis nobis extitisse comprobemus exemplar.

Pro hoc meminisci oportet eminentium aliquot, quæ Christus Dominus perpetravit, miraculorum. Matth. cap. 9. cuidam homini insanabili oppresso paralyti, pristinam restituit sanitatem: Quo facto, eum sanum domum dimisit, non permittens, ut diutius inter turbam commoraretur.

Matth. c. 9. v. 7. & 9. Surge, tolle grabatum, & vade in domum tuam. Surrexit & abiit in domum suam. Ibidem refertur vers. 25. eum quodam tempore defunctam Archisynagogi filiam ad vitam revocasse. Sed maxime annotandum est, ipsum hoc miraculum coram turba tumultuante, & tubicinibus noluisse perpetrare. Ait namque sacer textus: *Et cum egesta esset turba, intravit, & tenuit manum ejus, & surrexit puella.* Admirandum opus in quattiduani & jam fœtensis Lazari resuscitatione ostentavit Christus, ut commemorat Evangelista Joannes cap. 11. (cujus, quantumvis alibi stupendas, & quasi exoticas ad aliam materiam annotaverim cæremonias, & circumstantias) nihilominus præsentis instituto hanc quoque non esse prætereundam cenfeo, nimirum, quod ad vitam revocatum, abire jussit, & è turba discedere. *Lazarus veni foras, & statim prodit, qui fuerat mortuus: dixit eis Iesus, solvite eum, & sinite abire.*

Joan. c. 11. v. 44.

Verum adhuc magis exaggerandum est illud, quod de quodam dæmoniaco à Christo liberato, narrat Evangelista Marcus cap. 5. Is jam sanæ mentis factus, ne forsitan temporis lapsu tanti beneficii recepti memoria excideret, & sic sordidæ ingratitude accusaretur, unice à Domino expostulavit, ut ipsius comitatu possit annumerari, teste Scripturâ: *Cumque ascenderet navim, cepit illum deprecari, qui à dæmonio vexatus fuerat, ut esset cum illo.* Sed non obstante tanto illius Christi benefactorem suum sequendi desiderio, repulsam passus est, ut satis luculenter constat ex subsequentiis verbis: *Et non admisit eum, sed ait illi, vade in domum tuam.*

Marc. c. 5. v. 18, 29.

Me hercle hic totaliter cum S. Ambrosio obstupesco, cogorque cum eo exclamare: *Cur non recipitur liberatus, sed domum abire jubetur?* Nonne namque solido cum fundamento contra hoc Christi factum instare possem, & petere, quare, ô pie & misericors Jesu! hunc à consortio tuo repellis? Tu Matthæum usurarium sub gra-

Quadragesimale P.H.

vissimo avaritiæ & divitiarum amoris pondere miserè succumbenti, ingenti divini incuitus potentia sublevasti, & suavissima tua voce ad Apostolatam, & tuam sequelam mirabiliter alle-xisti, ut testatur Scriptura: *Cum transiret inde Iesus, vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine, & ait illi: Sequere me, & surgens secutus est eum.* De te rursus ait Evangelista Marcus, quod tu mira divinx vocis tuæ efficacia tres charissimos tuos Apostolos, Petrum, Joannem & Andream potenter attraxeris: *Præteriens factus mare Galilææ, vidit Simonem, & Andream fratrem ejus, mittentes retia in mare, (erant enim piscatores,) & dixit eis Iesus: Venite post me, & faciam vos fieri piscatores hominum. Et continuo relictis retibus secuti sunt eum.* Tu adolescenti ex filiali erga patrem defunctum affectu obnixè expostulanti parvulum moræ tempus, donec pia in eo sepeliendo perfunctus fuisset cura: *Domine, permitte me primum ire, & sepelire patrem meum, respondes: Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* Et sequelam tuam, atque comitatum tanto ardore ambientem, procul à te abigis: domumque remittis, vade in domum tuam.

Matth. c. 6. v. 9.

Luc. c. 9. v. 59.

Profectò premerer hæc considerans in divina illa, & mysteriosa Apostoli erumpere verba: *O altitudo divitiarum sapientia & scientia Dei! quam incomprehensibilia sunt iudicia ejus, & investigabiles via ejus! Quis cognovit sensum Domini, & quis consiliarius ejus fuit? nisi aliquam præfati Christi Domini facti mihi S. Ambrosius in hunc locum adferret dilucidationem. Cur verò, inquit, non recipitur liberatus? Audite, quid respondeat: Non nisi, ut jactantia causa vitetur, & fidelibus humilitatis præberet exemplum. Ac una sequaces suos erudiret & admoneret, quanta circumspectione, quanta sollicitudine eos vanam gloriam, venenosam omnium virtutum tineam oporteat exeerari, & quam necesse sit minimam illius devitare occasionem. Time sagittam, ait Bern. leviter volat, leviter penetrat. Sed dico tibi, non leve infligit vulnus. Cito interficat, nimirum sagitta hac est vana gloria. Ne itaque ex dæmoniaci jam sanati consortio perpetrati miraculi reminiscencia indies vivisceret, illud totaliter sopire desiderans, ejus præsentiam repellit. Totum namque Christi studium fuit, scæpius portentosa sua facta celare, ut patet, dum leprosum mundavit Luc. cap. 5. *Et ipse præcepit illi, ut nemini diceret.* Item id ipsum attestatur Evangelista Matthæo, loquens de mysteriosa Chri-*

Rom. 11. v. 33. & 34.

Luc. c. 11. v. 14.

Matth. c.
17. v. 9.

Iti Domini transfiguratione: Et descendantibus illis de monte, præcepit eis Iesus, dicens: Nemini dixeritis visionem, donec filius hominis à mortuis resurgat.

Et hæc est fundamentalis & exacta ratio, quare nullum infirmum, quem ipse divina sua omnipotentia, summo cum stupore plebis, curarat, aut defunctum, quem ad vitam revocarat, ad consortium suum voluerit admittere. & tubicines, turbamque tumultuantem è cubiculo, in quo mortua jacebat puella, expelli mandavit, videlicet, ne ipsi, viso stupendo Christi miraculo, clangore tubarum ipsius potestatem per universam illam regionem propalarent. Sic appositè ad nostrum conceptum idem explicat S. Chrysost. specialiter loquens de resuscitato Lazaro supra hæc Christi verba: *Solvite eum, & finite abire. Intuere, inquit, quòd nullam gloriam expectet, non ducit secum mortuum, id est, Lazarum, non jubet secum esse, ut rem ostendet factò miraculo.* Quoniam si Lazarus Christum Dominum verbum Dei de prædicantem per totam Judæam fuisset comitatus, absque ullo profus dubio universa plebs conglomeratim accurrisset, ut propriis oculis resuscitatum intueri posset, sicque Christum inauditi hujus miraculi patratorem ad summum laudibus & encomiis extulisset. Ut igitur intimis cordis nostri penetralibus humilitatem, omnium virtutum fundamentum & basim imprimeret, & vanam gloriam summopere esse fugiendam, nos edoceret, ab omni ostentatione abstinuit, & Lazarum abire imperavit, *Ut discamus, inquit Chrysost. benefacta non esse aperienda.* Inanis namque gloria virtuti, bonisque motibus maximè insidiatur, ut testatur S. Augustinus: *Sermo ore procedens, & facta, qua innotescunt hominibus, habent tentationem periculosam ab amore laudis, qui ad privatam quandam excellentiam contrahere emendicata suffragia tentat: ut cum à me in me arguitur, eo ipso, quo arguitur, tentat. Et sæpè homo de ipso vana gloria contemptu gloriatur. Non enim eam contemnit, qui intus gloriatur.* Et hoc venenum, ubi vel tantillum virtutem infecit, eam planè enecat, inquit Augustinus: [Intentio quippe cordis humani, quòd dirigatur, & quò spectet, intuentum est. Si enim, qui vult videri ab hominibus bona opera sua, gloriam & utilitatem suam ponit ante homines, & hanc in conspectu hominum quærît, nihil eorum, quæ hac de re Dominus præcepit, implevit: quia & attendit facere iustitiam suam coram hominibus, ut videretur ab

Aug. lib.
10. Conf.
cap. 38.

eis, & non sic eluxit lumen ejus coram hominibus, ut ad hoc viderent opera ejus, & ut glorificarent eum, qui in cælis est. Se quippe voluit glorificare, non Deum.] Hanc pestem itaque, magistri nostri exemplo edocti, sedulo devitemus.

Ostensum jam est, Christum Dominum per totam vitam humilitatem fuisse sectatum, & vanam gloriam execratum. Videamus semel evidentius (ut inde colligamus, quanti momenti sit salutare hoc documentum, Jan id ipsum in morte quoque non observavit. Pro quo annotandum est, quòd Sol, Christo creatore suo jam crucis ligno affixo in mæsticiæ, simul & indignationis testimonium ingrato mundo suum subtraxerit lumen. *A sexta autem hora tenebra factæ sunt super universam terram usque ad horam nonam,* ait Matth. c. 27. v. 49. Mattheus. Cujus portenti rationem maturè perscrutantur SS. PP. & sacre Scripturæ Interpretes, qui diversimodè de hoc sentiunt. S. Bernardus inauditum hunc contra inditam Solis naturam eventum in execrandum Judæorum scelus retorquens, dicit: *Gravissimum enim est, & singulare, quòd commissum est in divinam majestatem scelus, cum viri impij sacrilegas manus injecerunt in Dominum ipsum, Dei filium, crudelissimi homicidæ, si fas est dicere, Deicide.* Quod facius splendidissimum illud sydus lucis suæ denegatione ad summum detestatum est. De hac Solis defestatione fuerat vaticinatus Propheta Ezechiel: *Solem nubes regam, & Luna non dabit lumen suum; omnia luminaria cæli mœreri faciam super te, & dabo tenebras super terram tuam.* Quod vaticinium, sicut & illud Joëlis, *Sol convertetur in tenebras,* ruminans S. Hieronymus ait: *Sol quoque conversus est in tenebras, quando pendentem Dominum videre non est ausus.* Augustinus autem succinctè omnium creaturarum, tum cælestium, tum sublunarium insolitam considerans commotionem, Solis obfuscationem, petraræ scissionem, terræ motum, monumentorum apertionem, mortuorum resurrectionem, &c. eas pari naturæ instincto, auctoris & conditoris sui interitum deplorasse, aureis ut solet verbis, constanter asserit: [Apertè rerum natura perspicitur commoveri, velut in vindictam auctoris sui velit armari. Terra ipsa concussa à fundamentis suis, quasi quæ crucem Domini vix sustineat, tamquam ad scelus proprium contremiscit. Dies refugio lumine, quomodo potest, sumit lamæarum, & fulco tristium tenebrarum habitu more lugentis induitur. Et ut tota cæli facies Dominicæ nativitatæ gloriam novâ luce

Matth. c.
27. v. 49.

S. Bernardus
serm. 4.
heb. sanct.

Ezech. 32.
v. 7, & 8.

Joël. c. 2.
v. 13.

S. Augustinus
ser. 12. de
diversis.

Mar.
v. 32.

Luc.
v. 40.

va luce testatur, ita crucis injuriam novis tenebris detestatur.]

Prædictas rationes, ut piâs, sanctas, & subriles ambobus brachiis amplector; illis nihilominus pro huic (salvâ tamen magui Doctoris Augustini; aliorumque SS. PP. reverentiâ) aliam magis nostro præsentî proposito accommodam in medium proferam, quam ex ipsamet sacra Scriptura Marci cap. 1. deducam. Ubi Evangelista signanter annotat tempus, quo Christus Dominus Capharnai infirmos curavit. *Vespere autem facto, cum occidisset sol; afferebant ad eum omnes malè habentes, & demonia habentes, & erat omnis civitas congregata ad januam. Et curavit multos, qui vexabantur variis languoribus.* Quod idem exactissimè observat Evangelista Lucas cap. 5. *Cum autem sol occidisset, omnes, qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad eum. Et ille singulis manus imponens, curabat omnes.*

Hujus difficultatis dissolutionem ex ipsomet Marco ibidem eruere possumus: nimirum eum hoc fecisse, ut nos omnes in operibus nostris bonis ostentationem, & omnem inanis gloriæ ventum cautè devitare, atque insignem humilitatis virtutem archissimè amplecti admoneret. Idcirco subnectit Evangelista: *Et demonia multa ejiciebat, & non sinebat ea loqui.* Ne scilicet ipsius divinitatem, majestatem, ac stupendam potentiam plena bucca, præfente populo, deprecarent. Ob hanc quoque rationem, ne sequenti die à plebe agnitus præter desiderium suum, & humilitatis affectum forsitan extolleretur, & nimis encomiis celebraretur, diluculò valdè surgens, egressus, abiit in desertum locum. Ita divine ad meum intentum hoc exponit Bernardus: *Idè cum sol occidisset, curavit infirmos, ipse enim, ut jaclantiam evitaret, voluit in tenebris miracula facere.* Et eadem omnino est ratio, quare Dominus crucifixionis tempore expresse voluerit, ut sol prius lucis suæ radios à terra retraxisset; quandoquidem enim ipse insolita prodigia, atque inaudita portenta, etiam infami crucis trabi affixus divina sua potentia esset perpetraturus, nempe, ut apertis sepulchris mortui ad vitam redirent, ut durissimè rupes in partes scinderentur, & univèrsa terra horrendo motu concuteretur, tenebras ad ea occultanda adesse jussit. Sic apposite S. Hieronymus: *Sol obscuratus est, ne videretur resurrectio mortuorum, petrarum confractio, abaque Dei, quæ in ejus morte contigerunt, mirabilia.*

Concludo itaque legitime Christum Dominum Christianæ scholæ institutorem, aperissimum per totam vitam humilitatis extitisse exemplar. Dicto meo rursus divine suffragatur S. P. N. Augustinus, dicens: *Cum Pater omnia dedisset Christo in manus, discipulorum non manus, sed pedes lavit. Et cum se sciret ex Deo exisse, & ad Deum pergere, non Dei Domini, sed hominis servi implevit officium. Et ad magnum cumulum humilitatis accedit, quod traditoris sui non dedignatus est pedes lavare, cujus manus prævidebat in scelere. Quid autem mirum, si surrexit à cæna, & posuit vestimenta sua, quæ cum in forma Dei esset, semetipsum exinanivit? Et quid mirum, si præcinxit se linteo, qui formam servi accipiens, habitu inventus est ut homo? quid mirum, si aquam misit in pelvim, ut lavaret pedes discipulorum, qui in terram sanguinem sudit, quo immunditiam dilueret peccatorum? quid mirum, si linteo, quo erat præcinctus, pedes, quos laverat, terfit, qui carne, quæ erat indutus, Evangelistarum vestigia confirmat? Et pergit hanc Christi profundæ humilitatis virtutem exaggerare, nunquam quasi satur de ea discere: *Et linteo quidem, ut se præcingeret, posuit vestimenta, quæ habebat; ut autem formam servi acciperet, quando semetipsum exinanivit, non quod habebat, deposuit, sed quod non habebit, accepit. Crucifigendus sanè suis expoliatus est vestimentis, & mortuus involutus est linteis: & tota illa ejus passio, nostra est purgatio. Passionis igitur præmisit obsequia, non solum eis, pro quibus erat subiturus mortem, sed etiam illis, qui eum fuerat traditurus ad mortem. Tanta est quippe humana humilitatis utilitas, ut eam suo commendaret exemplo etiam divina sublimitas. Quia homo superbus in æternum periret, nisi illū Deus humilis inveniret, venit enim filius hominis querere, & salvum facere, quod perierat. Perierat autem superbiam deceptoris securus. Et argumentando solidè concludit: Ergò humilitatem redemptoris sequatur inventus.**

Et bene sanè dicit Augustinus: *Quid mirum & toties repetit: quoniam quandoquidem ipse è sinu Patris descenderit in terram, ut nos miseros fœci & luto peccatorum immesos eriperet & ad supernam patriam elevarer, maxime necessarium fuit; ut nobis gradum & viam ad eam suo exemplo indigatet. Quæ cum alia non sit, quam profunda humilitas, Christus verum humilitatis sese exhibuit prototypon. Sic sentit rursus S. Augustinus: *Christus voluit altitudinem humilitate præcedere, & ad ipsam celsitudinem**

Augustinus
tract. 55.
in Ioan.

Augustinus
tract. 28.
in Ioan.

per humilitatem viam sterneret; nam & illi discipuli utique gloriam requirebant, qui volebant sedere, unus ad dextram ejus, & alter sinistram. Attendebant, quo, & non videbant qua via Dominus eis ordinaret, ut venirent ad patriam. Excelsa est enim patria & humilis est via, Qui recusat viam, quid querit patriam? Unde maxime hallucinantur quamplurimi in hoc sæculo homines qui superbia tumidi & elati præsumunt ad superna sese posse peringere. Hi namque viam recusant, ne itaque patriam querant. *Altus est Deus*, inquit

Ibidem.

Augustinus, non cum attingit elatus: omnia sublimia ut contingamus, attollimus nos, etsi attingere non possimus, machinam est aliqua, vel scalas quarimus, ut sublimati sublimia contingamus. Contra Deus & altus est, & ab hominibus contingitur: scriptum est, propè est Dominus his, qui obtinuerunt cor. Tritura cordis pietas est & humilitas. Quam doctrinam approbat Evangelista Matthæus dicens: *Qui se exaltaverit humiliabitur, & qui se humiliaverit exaltabitur.*

Matth. c. 23. v. 12.

Quamplurimi SS. PP. atque sacræ Scripturæ interpretes summoperè demirantur miram Christi Domini ante pedes præcursoris sui Joannis Baptistæ submissionem, dum ab ipso etiam renitentem & replicante: *Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me?* Voluit baptismum recipere: *Sine modo, sic enim docet nos omnem implere justitiam.*

Matth. c. 3 v. 14, & 15.

Quandoquidem enim ipse nulli obnoxius esset culpæ, nulla illius indigebat expiatione, nullaque necessaria erat justificatio ei, qui peccatum non fecit, nec est inventus dolus in ore ejus. Sicque superfluus appareret baptismus. Quorsum ergo Christus tanta cum humilitate sese ante Joannis pedes prostravit? Id absque ullo mysterio factum esse non arbitror. Quod si quispiam respondeat, eum sanctum Baptismi lavacrum ad nostram instructionem suscepisse: Rursus replico, quare illud à sanctissima sua matre, sicut & circumcisionem, secundum Bernardum, non recepit. S. Chrysostomus rationem genuinam elicit ex ipso sacro textu Marci cap. 1. Joannes Baptista quantum vis in sanctitatis eminentia, & omnium virtutum excellentia cæteros Sanctos longo intervallo antecederet, ut attestatur per essentialiam Veritatis Christus: *Inter natos mulierum, non surrexit major Joanne Baptistâ.* Attamen tantum, tamque profundum humilitas in anima illius jecerat radicem, ut manum suam vel ad Christi calceamenta dissolvenda judicaret fore indignam; *Cujus non sum dignus procumbens*

Matth. c. 11. v. 11. Marc. c. 1. v. 7.

solvere corrigiam calceamentorum ejus. In cujus meritum manus illa super benedictum Domini caput elevata est, & Joannes erectus procumbenti & genuflectenti Jesu factum lavamen impertitus est. Sic explicat præcitatæ Doctor: *Chrysof. Ioannis dixit de Christo, cujus non sum dignus, &c. & manum, quam dixit esse indignam, hanc supra caput suum Christus attraxit, quando ad baptismum cervicem inclinavit. Manet itaque ratum & fixum, quod qui se humiliat, exaltabitur.*

Chrysof. hom. 36. ad pop. antioch.

Stupendam hujus virtutem & efficaciam apprimè noverat Augustinus, & idèd, sicut eam suos sequaces incessanter docuerat, ita & illam mirificè excoluit. Ut ei justè possit appropriari illud, *qui fecerit, & docuerit, hic salvus erit.* Patet hoc luculenter ex libris confessionum, & variis illius scriptis. Etenim, cum ei litteras encomiis, & laudibus plenas transmisisset Audax, humillimè

respondet ad singulas: *Oraculum legis quomodo sum, de quibus latus & abditis penetralibus nescio longè plura, quam scio: Porro sacrator justitia quis ego? Iam verò quid instauratorem spiritualis gloria me appellas: da veniam: multum, cui loquaris, ignoras. Ipse quippè adhuc in hac gloria sic instauror, ut de die in diem, non solum quantum accedam, sed utique omnino aliquid accedam, latere me fateor. Dispensator planè salutis aeterna cum cæteris innumerabilibus conservis meis sum. Idèd quoque Pelagio, cum è moribus, probitate, atque doctrina summopere extollenti, scribit: *Admoneo, ut potius ores pro me, quò talis fiam, qualem me jam esse arbitraris. Nec minorem in suo responso ad Darium ostendit humilitatem: Sume itaque fili mi, sume vir bone libros, quos desiderasti Confessionum mearum. Ibi me inspice, ne me laudes ultra, quod jam sum. Ibi & non aliis de me crede, sed mihi. Ibi me attende, & vide, quid fuerim in me ipso, per me ipsum. Et si quid in me tibi placuerit, lauda ibi mecum, quem laudari volo de me. Ac si diceret, quidquid boni in me intueris, nullatenus meis adscribendum est viribus, sed divinæ miserentis Dei misericordiz. Quod constanter afferit in omnibus suis scriptis, contrinud clamans: *Gratia tua deputo, & misericordia tua, quod peccata mea tanquam glaciem dissolvisti, gratia tua deputo, & quaecumque mala non feci.***

Aug. ep. 139.

Lib. de gestis Pelagii, cap. 26

Aug. ep. 1263.

Pulchra sane instructio pro superbientibus hominibus, qui ad instar Pharisæi in suis operibus intumescunt, & alios, ut ipse publicanum, tamquam

Lib. Cir. cap.

Lib. Pra. c. 3.

Lib. no. p. cap.

tamquam vita indignos viliter aspernantur. Dic mihi caste vir, pudica filia, iuste iudex, modesta matrona, &c. unde hæc tibi proveniunt virtutes, atque bonâ opera? An forsitan à propriis proficiuntur naturæ tuæ viribus, & innato libero arbitrio: Ah falleris, si sic sentis. Audi, & attende Augustinum: *Namquid libero arbitrio potest homo operari bene? Et respondet: Absit. Nam libero arbitrio male utens homo, & se perdidit, & ipsum. Sicut cum quis se occidit, utique vivendo se occidit, sed se occidendo non vivit, nec seipsum potest resuscitare, dum occiderit: ita cum libero peccatur arbitrio, victore peccato, amissum est liberum arbitrium.* Nimirum ad bene operandum. Et constanter concludit: *Non debemus superbiere, totum bonum, quod habemus, ab ipso artifice nostro habemus. Quod in nobis nos facimus, (id est, abque adjutrice Dei gratiâ) inde damnatur. Quod in nobis ille (ea scilicet mediante) fecit, inde coronatur.*

Lib. 14. de
Civ. Dei,
cap. 11.

Lib. de
Prad. SS.
c. 3. & 4.

Et hujus rationem allegat: *Quia totum nostrum bonum est à Deo, totum Deo tribuere debemus, quod rectè vivimus: in nullo gloriamur, quando nostrum nihilest.* Hoc variis sacræ Scripturæ testimoniis, & ipsius Cypriani verbis demonstrat Aug. uam erroneam refutans opinionem eorum, qui dicunt: *Ex nobis quidem nos habere ipsam fidem, sed incrementum ejus ex Deo, tamquam fides non ab ipso donetur nobis, sed ab ipso tantum augetur eo merito, quæ capit à nobis, &c.* & infra, *Nolens ergo, his (ab Aug. citatis) tam claris testimoniis repugnare, & tamen volens à seipso sibi esse, quod credit: quasi componit homo cum Deo, ut partem fidei sibi vendicet, atque illi partem relinquat.*

Non sic pius, atque humilis Doctor ille sapiebat, Cyprianum loquor, qui dixit, in nullo gloriamur, quia nostrum nihil est, quod ut ostenderet, adhibuit Apostolum dicentem: *Quid enim habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis.* Et salubriter proinde concludit is: *Tutores ergo sumus, si totum Deo damus, & nil nobis ex parte committimus.*

Lib. de do-
no perso.
cap. 6.

Quod vidit ille Venerabilis Martyr; nam cum eundem locum exponeret, ait post cætera: *Quando autem rogamus, ne in tentationem veniamus, admonemur infirmitatis & imbecillitatis nostra: dum sic rogamus, ne quis se insolenter extollat, &c.* Et tandem concludit: *Si ergo alia documenta non essent, hæc Dominica oratio ad gratiam,*

quam defendimus, sola sufficeret, quia nil nobis reliquit, in quo tamquam in nostro gloriamur.

Mos vigeat & consuetudo apud veteres Romanos, ut commemorat Pictus Valerianus, quod viatores ex ardua quadam expeditione & sanguinolento prælio regressi, peracto debito victoriæ triumpho, Capitolium ascenderent, templumque supremi Dei Jovis visitarent. Ante ejus aram prostrati, ei coronas, omniaque, quæ è certamine reportant spolia, ac trophæa consecrabant. Hæc ceremonia inveniunt, victoriam, omnemque de hoste debellato gloriam, non propriæ virtuti debere adscribi, sed divinæ. Quod Romani falso Deo, euncti cæli incolæ vero attribuunt.

Cap. 7.

Joannes in mysteriosa quadam apparitione dicit, sese vidisse cælum apertum, omnesque Sanctos congregatos. Et inter cætera mirabilia narrat: *Procidebant viginti quatuor seniores ante sedentem in throno, & adorabant viventem in sæcula sæculorum. & mittebant coronas suas ante thronum, dicentes: Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam, & honorem, & virtutem.* Sed quid hæc prætendebant seniores ceremoniæ & submissione? Sane id aperte insinuant ultima citata verba: *Dignus es Domine Deus noster, &c.* Significant enim, & ingenue confitentur, omnes virtutes, piæ actiones, sanctitatem, omnemque præclaras in hæc mundi militia contra dæmonem, mundum, & carnem reportatas victorias summi Numinis gratiæ, & non propriæ virtuti esse attribuendas. Ita egregiè ad meum conceptum exponit S. Gregorius: *Coronas suas mittere ante thronum Domini, est certaminum suorum victorias, non sibi tribuere, sed auctoritate illi referant gloriam laudis, à quo se sciunt vires accepisse certaminis.*

Apoc. 4. 10

Greg. l. 11.
moral.

Ubi signanter notandum, eos non partem coronarum divinæ Majestati, secundum Cypr. allegatum monitum, *ruiores ergo &c.* offerre, sed integras: volentes in hoc mundo armis cælestis gratiæ securè belligerare, desiderantibus inculcare, quod totum opus bonum Dei adscribere debeant auxilio.

Propheta Job mirabilem ad hoc institutum de se loquens, cap. 31. profert sententiam: *Si osculatus sum manum meam ore meo, quæ est iniquitas maxima, & negatio contra Deum altissimum.* Sed quid ais Propheta? An tanta tibi videtur iniquitas, propriam exofculari manum, ut eam

Vers. 27. &
& 28.

idololatriæ & Dei abnegationi affimiles: Quæ, quæso, in hoc resplendet scintilla malitiæ? S. Bernardus dicit: *Osculari manum, nil aliud insinuare, quam donationes suas bonas propriis viribus & gloriæ, & non Dei supernaturali auxilio adscribere. Quod fieri arbitror, inquit, cum donum Dei non Deo, sed meritis adscribitur actionum. Quam detestandam ingratitude[m] iuste juxta dictum Job nuncupari asserit negationem contra Deum: Si in te, & non magis in Domino glorieris, propriam profecto, & non Domini manum osculari convinceris, quod juxta tibi sententiam est iniquitas maxima, & negatio in Deum. Fuge itaque à vana & inani gloria, tanquam à facie colubri. Hujus malitiæ efficac, & maxime nocivum venenum volens exaggerate doctissimus Rupertus, illam appellat *Sanctitatis tineam*, sed inverfam. Pro quo annotat, quòd si quis per integrum annum veltes cista includat, easque numquam soli exponat, eæ à tinea lædantur. Si verò quandoque, splendente Sole, expandantur, illæ sæc servantur. E contra vana gloria *tinea inversa* opera bona, quæ in lucem prodeunt, & fiunt, ut videantur ab hominibus, corrodit & enecat; si verò sedulo occultentur, ea attingere hæc tinea non potest, sicque illæsa & viva remanent. Simon à Cassia hanc quoque honorat insigni nota, vocans eam latrocinium divinorum. Cujus finis est latrocinium divinorum. Ipsa namque gloriam Dei in opere bono impie furatur, quæ ei absolute debetur & reservatur. Ego gloriam meam alteri non dabo.*

Accede itaque superbe, & bonis operibus intumescens, siste te divino tribunali, & de furto gloriæ divinæ te accusantem & dicentem attende justitiam: *Quid habes, &c.* Dic obsecro, à quo proædit opus tuum bonum, & meritorium? Quid obmutescis? Quid ad hæc respondes? Bene taces, quoniam te apertissime confunderet Augustinus: *Nihil placet Deo, nisi quod habes ex Deo, quod autem habes ex te, displicet Deo.* Voluntas namque humana nil ex se, quam malum agere potest: *Quod malum arbitrium, exclamat idem, sine Deo! ideo miseri facti sumus; quia sine Deo quid valeat, experti sumus.* Idque constanter asseverat in millennis locis. Sit unus pro mille lib. 12. Confess. *O veritas, lumen cordis mei erravi, & recordatus sum tui. Audivi vocem tuam post me, ut redirem, & vix audivi propter tumultus peccatorum: Et nunc ecce, redeo istuans, & anhelans ad fontem tuum. Nemo me prohibens hunc bibam, &*

tunc vivem. Nam non ego vita mea. Si male vixi, ex me mors mihi est, & in te revivisco. Quid enim ego sum sine te, nisi dux in præceptis? Concludendum itaque, Deum benigne voluntatem nostram ad bonum inclinare, & dirigere. Quod rursus attestatur Augustinus, dicens: Cum Deus vult aliquid boni fieri, inclinatur eorum corda, in hoc velint, eo sic inclinante, qui in nobis mirabili modo, & ineffabili operatur, & velle. Ex quo clarissime sequitur, gloriam operis Deo fore adscribendam, & per consequens eum, qui hoc non facit, illam ab ipso furari. Si quid boni est in nobis, inquit Augustinus, parvi vel magni, donum tuum est, & nostrum, non nisi malum. Unde igitur gloriabitur omnis caro? Nunquid de bono alieno? Hæc non est gloria, sed miseria. Num gloriabitur de bono? Nunquid de alieno? Tuum est Domine bonum, tua est gloria. Qui enim de tuo bono sibi gloriam querit, fur est & latro, similis diabolo, qui furari vult gloriam tuam.

Imò non tantum Augustinus docet, opera bona Deo dedicari, sed etiam oportere ipsius gratiæ adscribi, quòd in varia abominanda non incidere scelera atque crimina. Audi superbe & inflate divina tanti Doctoris verba: *Adulter non fuisti in vita tua præterita, hoc tibi dicit Deus tuus: regebam te mihi, ut adulterium non committeres. Suasor defuit, ut suasor deesset, ego feci: Adfuit suasor, non defuit locus, ut non consentiret, ego terrui. Et concludit: Agnosce igitur gratiam ejus, cui debes, & quod non admisisti. Nullum est enim peccatum, quod fecit homo, quod non potest facere alter homo, nisi adsit rector, à quo factus est homo. Quid igitur vanâ intumescens gloriâ, te de bonis operibus jaletitas, & alios temerarie condemnas? Quid gloriaris in virtutibus tuis, quæ tibi non magis attribui possunt, quam pictoris pictura penicillo. Ali stulte, omne donum optimum de sursum est, lauda eum, qui in te bona facit, non te, qui nil ex te, nisi mali agere potes. Attende ad id, quod inculcat Propheta David: *Omnis spiritus laudet Dominum.* Ad quod divine ait Chrysostomus: [Laudet eum oculus, qui non intuetur impudica, & lingua, quia passit, & aures: quando improbant cantilenas & accusationem proximi, & mens, quando dolos non struit, sed scaturit charitate, & pedes, quando non currunt in vicium, sed ad res bonas gerendas, & manus, quando non ad furtum & rapinas, nec ad verberandû, sed ad elemosynam, & ad eos defendendos, quibus fit injuria, extenduntur.]*

Finio

Idem l. 12.
Conf. c. 10.Idem l. de
prædest.
SS. c. 20.Idem lib.
Soliloq.
cap. 15.Idem hom.
23.

Ps. 150. 6.

Aug. ser.
94. de
temp.
Idem ser.
23. de ver-
bis Apost.

Pier.

Finis, Auditores, quoniam, ut arbitror, utcumque, quamvis non sufficienter virtutis humilitatis, numquam satis encomiata eminentiam, ejusque stupendos percepistis effectus. Quippe, quod illa scalam stuat ad caeleste regnum, & humilem exaltet, constantem Christi verbo & exemplo audivistis ad humilitatem adhortativam sermocinationem. Inanis gloriae pestifera omnium virtutum tinea, nocivum intellexistis venenum, nec aures vestras subterfugit execrandum ipsius latrocinium divinorum. Quid igitur restat agendum? Ah homo, amplectere à Christo tantoperè amplectatam humilitatis virtutem, ut experientia ejus addiscere possitis effectum, *Qui se humiliat, exaltabitur.* Fuge vanam gloriam, quae cuncta destruit pia opera, latrocinium divino-

rum evita, & omnia bona opera tua divinae consecra gratiae. Sequere humilis Augustini sacram doctrinam: *Accipiendo donum, non tibi, sed no-
mini ejus da gloriam. Da semel, da iterum, tum
pro donatis criminibus, tum pro collatis beneficiis.* Delectare cum August. in agendo Deo gratias, qui de se ait: *Nihil me tam acere delectat, quam
tibi mihi & Scriptura plurimum suffragatur, ut
in omnibus gratias agamus Deo nostro, sursum
corda habentes: Unde à Patre luminum omne do-
num optimum, & omne donum perfectum, ut
post hanc fugitivam vitam permanente caelestis
gloriae frui merearis delectatione, quam mihi
& vobis omnibus donet Pater, Filius, &
Spiritus S. Amen.*

Aug. lib. 9.
Conf. c. 13.

F E R I A S E X T A
D O M I N I C A E S E X T A E
Q U A D R A G E S I M A E.

*Si dimittimus eum sic, venient Romani, & tollent nostrum
locum & gentem.* Joan. cap. II.

Naturalista stupendam cujusdam animalculi, quod nuncupant dip-
sas, omnium reptilium (juxta Pic-
rium perniciosissimi, *Medicina
quidem est corpore, ac vipero per-
quam simile, sed ad actum violen-
tissimum*) nocivam commemorant virtutem. Ho-
minem acerrimè insectatur, eique incessanter in-
fidiatur, ut illum venenoso suo morfu inficiat. *Qui
tantae est virulentiae, ut cunctos, quos attigerit,
infatiabili siti torqueat. Sic attestatur idem au-
thor: Veneno hac, scilicet dipfas, plurimo & imme-
dicabili quosque momorderis, usque adeo inflama-
mat, ut propemodum exardescere videantur, atque
igno veluti circumfuso concremari. Supremè verd
sitiunt. Quodque magis potant, eò potandi avidiores
sunt, ut sitis ea nulla aquarum vi sedari posse vi-
deatur, verùm eò magis servire, quò magis abluitur
& irrigatur, perinde ignem oleo superfuso extin-
guere conantur.*

Hoc animalculum dipfas quàm optimè apud

Aegyptios verum effrenatae rerum mundanarum
& terrenorum bonorum concupiscentiae statu-
tum est hieroglyphicum. Ipsa namque ubi mi-
serum hominem venenoso ictu arroserit, ipse
animum admirabiliter inflammat, & immedi-
cabili siti accendit, ac consumit. Et quò plus
homo terreno gaudio, divitiis, delitiis, honori-
bus, & aliis fluxis bonis potiatur, eò illius si-
tis vehementius exardescit, juxta illud Joan. 4.
Qui bibit ex hac aqua, sitiet iterum. Et hæc
perversa sitis totum mundum inturbarat, justi-
tiam corrumpit, & ad desideratum finem per fas
& nefas perveniendum, sitibundum hominem
instigat, Deum & leges contemnit. In summa,
ait Augustinus: *Radix omnium malorum est cupi-
ditas.*

Nonne id clarissimè videmus in hodierno E-
vangelio? Ecce, Scribæ & Pharisei adversum
Christum iniquum ineunt consilium, ut eum
morti injustè tradant. Verùm cum nil nisi bonum,
& quamplurima in illo comperient beneficia,
utique,

Joan. 4. 13.

Pier. l. 16.

o. 6.

urique, qui cæcos illuminarat, claudorum bases consolidarat, & cunctos infirmos adjuvabat; regimini, & honorum deperditionem obijciunt: *Si dimittimus eum sic, venient Romani, & tollent locum nostrum, & gentem.* Et sic Christum perdere, quàm tantum damaum pati malunt. O venenosa dipsas! ô iniqua cupiditas tanti homicidii, imo, si fas est dicere, Deicidii origo! Sed cheu, quot, quot in depravato hoc sæculo homines extiali hujus dipsadis dente sunt compuncti! quot inveniuntur strubundi! hic totum se avaritiæ, ac pecuniis accumulandis devovet, ille ambitione inflatus, omni medio, omni conatu & labore, sibi ad honores & potestatem gradus sternit, & in iis totam suam complacentiam, gaudium & delectamentum collocat. Sed quid agis, miser homuncio? An his aquis tuam restringere aurum as sitim? Ah, falleris, quia quod plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ, nimirum terrenarum rerum. Solus verus fons Christus Deus appetitum tuum satiare potest. Ideo clamat Christus: *Si quis sitit, veniat ad me & bibat.* Hoc egregie testatur Augustinus super illud Prophetæ Isaïæ, asserens: *Impii autem quasi mare fervens, quod quiescere non potest, & redundat fluctus ejus in conculationem & lucram. Non est pax impiis, dicit Dominus Deus.* Ubi notandum, eum non dicere: Non est pax impiis, dicit homo, sed hoc dicit ipsamet per essentiam Veritas Dominus. Mundani namque opulenti, & ad sublimem statum elevati, videntur pace & gaudio frui, sed illud quod pacem & gaudium appellant & arbitrantur, non nisi fictâ pacis & gaudii larvâ obtegitur, sub qua inquietudo & mœsticia sublitescit; quod asseveranter confirmat Augustinus in illa verba Psalmistæ: *Delectabuntur in multitudine pacis.* Psal. 36. dicens: *Delectetur hic impius in multitudine muri, in multitudine argenti, in multitudine mancipiorum, in multitudine postremò divitiarum, violentia, lautissimorum, & luxuriosorum convivorum. Hæc est potentia, cui inniteris, iste flos est, qui te delectat? Nonne, etsi semper sic esset, plangendus esset? Quis erunt autem dilicia tua? Et delectabuntur in multitudine pacis. Aurum tuum pax, prædæ tuæ pax, vitæ pax.* Verum pergit Augustinus, asseritque hominem in hoc quamplurimum hallucinari, in Psal. 84. *Deus tuus pax, Quidquid à sidera, pax tibi non erit: quia hic aurum, quod est, non potest tibi esse argentum, quod*

vinum est, non potest tibi esse panis, quod tibi lux est, non potest esse potus. Deus tuus totum tibi erit. Et luculentius fraudulentam detegit larvam, ruminans illa verba Prophetæ Davidis, Psal. 84. Plebs tua latabitur in te. Malo suo latabitur, inquit, in se, bono suo latabitur in te. Et rationem subnectit: Quando enim voluit habere gaudia in se, invenit plandum in se. Nunc verò, quia totum gaudium Deus est, qui vult securus gaudere, in illo gaudent, qui non potest perire. Quid enim vultis fratres mei gaudere in argento? Aut argentum perit, aut tu: & nemo scit, quis prius: verum tamen illud constat, quia utrumque periturum est, quid prius incertum est: quia nec homo hic potest manere semper, nec argentum hic potest manere semper. Sic aurum, sic vestis, sic domus, sic pecunia, sic lata prædæ: sic postremò lux ista. Noli ergo velle gaudere in istis, sed gaude in illa luce, qua non habet occasum; gaude in illa luce, quam non præcedit hesternus dies, nec sequitur crastinus. Et in Psal. 48. strictius urget diabolica hæc dipsade læsos, ajens: Itaque modo qui ad latitias sæculares oculos aperierunt, & cor claudunt, transit quasi eorum, & venit verum ipsorum. Quasi ipsorum felicitas est sæculi, verum pœna est nostrum autem quasi tristitia est, gaudium non est quasi. Non enim ait Apostolus, quasi gaudentes, semper autem tristes, aut quasi tristes, & quasi gaudentes, sed ait: quasi tristes, semper autem gaudentes. Et tandem concludit: Extolluntur homines in avaritia, & honoribus sæculi, & latitia quadam insaniunt, sed non est gaudere impiis, dicit Dominus.

Ecce, ô obcæcati homines! quàm liquidò non demonstrat August. mundi fallaciam, rerum terrenarum vanitatem, divitiarum atque honorum instabilitatē. Supra abundè satis Concione quarta tractavi de divitiarum fallaci cupiditate, & in ea perverfos fusè auri explicui effectus. Ipsius infatigabilitatem, nocumentum, &c. Concione 14. latè exposui. Quapropter pio hoc discursu mens est periculosam arripere dipsadem, ambitionem nimirum, & honorum cupiditatem, & ostendere, dignitates, statum, honores, fore fallacem suavitatem, malam servitutem, eosque esse periculosos, & maxime onerosos, ac nocivos. Quod cum mundo sibi in iis applaudenti persuadere perquam sit difficile, operæ pretium duxi, ad vos Auditores confugere, & rogare, ut dignemini mecum divinam Spiritus S. implorare assistentiam, per beatæ Mariæ Virginis intercessionem,

August. in
Psal. 36.
Isa. c. 57.
v. 20, 21.

nem, ut ad intentum attingere queam scopum, salutantes eam Ave gratiâ plena.

Si dimittimus eum sic, venient Romani, & tolent nostrum locum, & gentem.

Cum cogitarem congruam materiæ propositæ adducere probam, hæsit lingua, & hebes remansit intellectus, nescius, an in feriis, an verò ridiculis foret procedendum. Tandem conclusi, à ridiculis incipere, & feriis finire. Notus est unicuique, ut puto, tum pueris, tum grandævis quidam lusus, vulgò vocatus idioma Flandrico *Crommelspel*, jucundus valde tam spectatori- bus, quàm colludentibus. Illo utuntur puellæ & adolescentes in pomariis, aut etiam in clavis cubiculis. Illi, qui ad alium querendum & apprehendendum forte est condemnatus, obvelantur quodam linteo oculi. Colludentes larvæ- rem continuo deludunt, nunc ad hunc, nunc ad illum currentes locum. Attamen ipse nec la- bori, nec industriæ parcat, sed suo insistens cur- sui, manus & brachia hinc inde extendit, ut opta- tam apprehendere queat prædam. Verùm, dum nimium velox est, & fervidus in currendo, sæpe caput in parietem, vel arborem impingit, aut pronus in terram decedit, nec ideo ab incepto desistit; aut resumens animum, generosè collu- fores insequitur, memor Solonis adagii, quòd una sagitta fortem non labefactet, nisi cor trans- figurat; attendit ad currentium, & fugientium ri- sum & cachinnos, observat auribus eorum mo- tum, & quandoque immotus subsistit, quasi su- am lassitudinem indicans. Expectat, donec ab his de loco ad locum manibus detrudatur, sperans hoc medio, captâ prædâ, ab onere currendi libera- ri; sed ut ipse decipiatur, spectator se in loco col- ludentis cujusdam substituit. Apprehenditur summo cum gaudio à larvato, qui confestim lar- vam ab oculis removeret: sed ecce cernens, sese non collusorem, sed spectatorem apprehendisse, totaliter obstupefactus hæret, & confusus re- manet.

Hic lusus, fateor, puerilis & ridiculus est. At, si eum secundum spirituale sensum velimus in- terpretari, inveniemus diabolum, ad hominem decipiendum, similem in exordio mundi insti- tuisse, eumque etiamnum hoc tempore in usu fore. Ille nefarius hostis oculos primi nostri parentis Adami obvelavit velo dubiæ & incon-

Quadragesimale P. H.

stantis fidei: *Eritis sicut Dii, scientes bonum & malum, & nequaquam moriemini.* Collude- bat Deitas, divina scientia, & immortalitas. Spe- ctatores erant mors, ignorantia & miseria. A- dam brachia expandit, pomum vetitum arripuit, & putans apprehendere colludentem Divinita- tem, scientiam & vitam, detracto velo, sese mor- tem complecti videt, & omni gratia, donis, scien- tia infusâ, felicitate, paradisque dominio spolia- tum competit. Hunc lusum in hoc mundo modò ludunt effrænati ambitiosi, hæcque eâ- dem diabolicâ larvâ eorum obvelantur oculi. Ipsi namque fallaci honorum, statuum, atque dignitatum splendore obcæcati, in illis auream quærunt libertatem, gratam quietem, securam vitam, & desideratam beatitudinem. Verum euncta hæc fugiunt & evanescent. Unde à Pro- pheta Job cineri assimilantur: *Memoria vestra comparabitur cineri.* Ad quod Gregorius ait: *Re- tte ergo memoria stultorum cineri comparatur, quia ponitur, ubi ab aura rapiatur. Quantumque enim quis pro facienda gloria sui nominis laboret, memoriam suam quasi cinerem posuit, quia hæc citius ventus mortalitatis rapit.* Et quid tandem miseri arripiunt? Ah profectò duram servitutem, sollicitudinem, periculosum gaudium, continu- um laborem, denique mortem æternam. Unde dipladem hanc egregio hoc condecorat elogio S. Bernardus: *Fallax juvenitas, mala servitus, peri- culosa jucunditas, & continuum martyrium.* O præclara sententia, digna, ut omnium ambitioso- rum cordibus profundè insculpat! Quoniam è parte rei ambitioni omnes præfati effectus ad a- mussim conveniunt, ut in suis declamationibus idem constanter reiterat: *Iudicent nunc, & præju- dicent filii superbia, cum Rege suo sedcant, qui sibi latera Aquilonis elegit, exaltentur, & leventur sicut Cedri Libani. Transibimus, & ecce, non e- runt. Opprimant nunc, quos possunt, blasphemant, congregent maledicta, veniant super nos opprobria, gloriamque ab invicem habeant, utique vanam & mendacem: quoniam vani filii hominum, men- daces filii hominum. Gloriam enim, quæ à solo Deo est, nolunt, veram utique & manentem. Quoniam ipse est veritas, & ipse est, qui est. Infelix prorsus ambitio, quæ ambire magna non novit, quærens de modico crescere, & de maximo minui.* Huic quo- que dipladi adjicit encomium, quòd sic dæmo- nis traditor, hominem ad miserum æternæ dam- nationis lapsum perducens. Audite illius verba:

XX

Quis

Bern. ser.
6. in Psal.
Qui habi-
tat.

Quis putas erit hic proditor? Ambitio subtile ma-
lum, secretum virus pestis occulta, doli artifex, ma-
gisser hypocrisis, livoris parens, vitiorum origo, cri-
minum sones, virtutum arugo, tinea sanctitatis,
exca:atrix cordium, ex remediis morbos creans, ex
medicina languorem. Quanto hoc negotium peram-
bulantes in tenebris, trudi solet in tenebras extero-
res, veste spolians nuptiali, & virtutum exercitia
fructu pietatis evacuans. At, quis hanc fomentat?
Mehercle non nisi larva Crommecalle, quæ falsita-
te veritatem tegit, amara in jucunda commutat,
futuram quandoque amaritudinem fallaci hujus
sæculi suavitate palliat, servitutem ut libertatem
homini propinat, & martyrium, ac tormentum
falsis gaudiis obvelat. Unde rectè de ea dicit: Fal-
lax suavitatis, &c.

Et in primis, ut evidenter ostendam, illam fallaci
suavitate esse larvatam, mihi quàm optimè non
tantum SS. PP. sed & Gentilium acerrima deserviet
decertatio. Quidam enim, quantumvis
non adèdè constanter honores & dignitates vitu-
perant, nihilominus ad illud vitium ex deprava-
ta natura inclinatos esse asserunt, quia omnis sub-
limitas etiam Deum, sed fallum, capax est intoxi-
care. Unde ait Titus Livius: Regnum inter Deos ho-
mineque, res pulcherrima. Et doctissimus Salu-
stius idem confirmat, dicens: Natura mortalium
avidus est imperii. Tacitus ulterius progreditur lib.
4. annal. Optimi mortalium, inquit, altissima cupi-
unt. Quibus ad stipularum Quintilianus lib. 11.
ajens: Habet mens nostra sublimè quoddam, & ere-
stum, & impatiens superioris.

Verius tamen autumo eos asseruisse juxta ac-
ceptam antiquitus in omnis Reipublicæ acade-
mia regulam: Regiminis gloria non est levamen,
sed gravamen. Unde Justus Lipsius in suis notis
ad lib. 2. Politicorum, cap. 2. egregiè dicit: Omnes
fateantur, regnum inter divina, humanaque bona
maximum, augustissimum, & summo studio appe-
tendum esse. Atque ego, si me effundere in asseren-
do, laudandoque principatu velim, benigna mate-
ria est, sed malo te hac ab aliis petere. Nimirum,
qui in politicis contra meum judicium illum in al-
tum extollunt.

Quapropter sæpe sapius Rex Antigonus pru-
dens pater, in auribus filii insonabat hæc verba:
Scias, ô fili, regnum nostrum non esse aliud, nisi
splendidam servitutem. Maximus, jam violenta
manu à quibusdam sicariis trucidato Valeriano,
ad Romanum assumptus Imperium, in hanc

præclaram erupit sententiam: Felix est, qui non
nisi unico prandio gubernavit. De Adriano sex-
to veteres commemorant historici, eum in Hi-
spania commorantem, cum intellexisset nun-
tium, sese ad Pontificalem dignitatem fore eve-
ctum, lacrymosa voce exclamasse: Si vera sunt,
qua nuntiantur, mihi profectò maximè est dolen-
dum. Cui opinioni (nimirum omni homini Chris-
tiano omnem sublimitatem, tamquam pestem
esse evitandam) adèdè tenaciter inhæsit, ut etiam
mandatè, post mortem sepulchrali lapidi, & epi-
taphio hæc insculpi verba: Adrianus VI. hic situs
est, qui nil sibi infelicis in vita duxit, quàm quòd
imperasset. Alexander Magnus, armis suis jam
subactà tota Asia, quodam tempore obvium
sibi habuit Abdolaminum, regio stemmate ori-
undum. Qui nihilominus ad tantam redactus
erat egestatem, ut propriis manibus, & labore
victum suum lucrari cogeretur. Cujus conspe-
ctu ad pietatem & commiserationem commotus
Alexander, ipsi omne servile opus inhibuit, tam-
quam regia conditione indignum, eique pro-
congruo sustentaculo integrum regnum dona-
vit. Certò tempore transacto, à Rege Abdo-
lamino, jam in regali solio sedente, Alexander
petiit: Libet scire, inopiam qua patientia tuleris?
Ad quæ ipse candidè respondit: Utinam
eodem animo regnum pati possim. Ecce, ipsimet
Ethnici, solo dumtaxat naturæ lumine ducti,
omnem eminentiam, regna, principatus, tam-
quam fallacem jucunditatem aspernati sunt? &
nos Christiani in schola humilitatis à Christo
Domino edocti & instructi, honores & dignita-
tes ambobus brachiis, ferventi corde, & estrana-
ta cupiditate amplecteremur? Pudeat hoc Chris-
tianum. Attende ambiciose ad salutarem S. Au-
gustini admonitionem, & in illa inspice ambitio-
nis fallaciam. Noli, inquit, exquirere dignitates,
divitias, & gloriam sæculi. Quoniam caduca illa
sunt, & citius abeunt, quàm veniunt. Cui accinit
S. Gregorius: Præsentis vitæ gloria in alto cerni-
tur, sed nulla stabilitate solidatur. Quod egre-
giè annotat S. Bern. triumphalem Christi Domini
in civitatem Jerosolymitanam ingressum, & mox
acerbam subsecutam passionem considerans: Quis
ergo, inquit, sperare debet in incerto gloria temporalis,
eum vident in ipso quoque, qui peccatum non fecit,
creatore & conditore universitatis post tantam ex-
altationem; tantam nihilominus humiliationem
sequi in eadem civitate, & ab eadem plebe, & eo-
dem

In P]

Plus
Man

In Psal.

Greg. lib.
20. moral.
cap. 24.

dem tempore, nunc quidem processionis gloria est honoratus, postea vero cum sceleratis deputatus.

Et ob hanc rationem S. Augustinus incessanter terrenarum rerum, divitiarum, luxuum, dignitatum, ac honorum, variis in locis Christianis dissuadet amorem, quia nimirum in iis non perfectum gaudium, sed fallax & imaginarium tantum comperitur. Illud namque in Deo solummodo querendum est. Extolluntur homines, inquit, in poculis, in prandis, in avaritia, in honoribus seculi, & latitiam quaedam insaniunt. Sed non est gaudere impiis, dicit Dominus. Est autem iucunditas quaedam, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit. Et in Psal. 137. ait: In illa vita beata sola sunt bona, non malis mixta bona, securitates, in quibus gaudeas quantum vis, & nemo dicat tibi, tempera te. Hic autem de terrenis gaudere, molestum est, & periculosum nimis: ne sic gaudeas, ut hancas, & gaudendo male pereas. Et irrefragabilem suam doctrinam mordaciter profectur in enarratione Psal. 102. dicens: Deus satiat in bonis desiderium tuum. Et quasi queres, quando satiat: modò enim non satior, ad quodcumque me convertero, vilescit mihi adeptum, quamvis accenderit desideratum. Cum omnia, qua non habeo, amo, cum habuero, contemno. Quod bonum me satiabit? Latet Dei. Et infra, multis interjectis, subiungit: Sic ergo satiat in bonis desiderium tuum: quasi responderit anima: non satiabor de mortalibus, non satiabor de temporalibus, aliquid aeternum donet, aliquid aeternum concedat.

Hoc quoque egregie fateretur verum fore Ethnicus Plutarchus in ambitioso Mario, de quo ipse sic ait: Primus omnium hominum, qui septies Consul fuerat factus, multisque successuras Regibus opes paraverat, ut fortunam suam (morti jam nimirum vicinus) deplorabat, antè sibi moriendum esse, quam qua cupiebat, assequutus fuisset. Concludamus itaque, perverfam statuum & honorum cupiditatem, animique bonorum in momento transeuntium, inordinatum appetitum fallacem induisse larvam, & sub specie delectabilis boni hominem ad aeternam pertrahere ruinam, ac damnationem.

Verum, quandoquidem præallegatæ Augustini sententiæ, directè in genere contra omnium rerum terrenarum pravam concupiscentiam limitem, (quantumvis generis rationem & essentiam, tam species, quam individua imbibant,) specialiter tamen opus est, juxta meum intentam, venenosæ dipladis ambitionis manifestius nocivum

detegere venenum, & ostendere miram omnis dignitatis vanitatem. Et ut à vanitate exordiar: Nonne id vanum est, quod ad instar fumi evanescit, & tamquam cinis vento à facie terra elevatur, & dissipatur? Nonne vanum est, quod non nisi imaginariam & fucatam in se continet bonitatem? Indubiè sanè, quoniam si secus dicatur, malè de bonis hujus mundi concludit doctissimus Tertullianus in sua Apologia: Omnia imaginaria sunt in hoc seculo, & nihili veri. Item malè subtilissimus Philosophus Seneca, qui bona terrena non simpliciter & absolute nuncupat bona, sed bona dumtaxat secundum quid. Malè quoque ingeniosissimus Doctor Augustinus, qui in Psalmum 106. de caelestium bonorum excellentia loquens, rogat: Illa bona (nimirum caelestia) quare bona sunt? Et responder: Quia aeterna sunt. Malè etiam Innocentius III. differens de terrenarum rerum fallacia: Semper mundanis deliciis tristitia repentina succedit. Et quod incipit à gaudio, deficit in mœrorem. Mundana quippe felicitas multis amaritudinibus respersa est. Quod idem asserit Gregorius, rationem allegans, quare omnia mundana vilipendenda sint: Quia carnalis gloria, dum nitet, cadit, dum apud se extollitur, repentino sine terminatur.

Hinc S. Paulus mentionem de mundi vanitate faciens, ait: Præterit enim figura hujus mundi: videlicet, quia non essentialem & realem mundus continet substantiam, verum tantummodò substantia figuram, aut imaginem, juxta sententiam Theodoret, in hunc locum: Imago figuræ, non res habet: Talis est præfens vita, quæ non habet positivum, neque stabile. Unde curiosam ab Apostolo à cera (in qua qualibet imago impressa caloris efficacia liquefacta dissolvitur, & evanescit) desumptam metaphoram egregie extollit Theophylactus, dicens: Mundi verò dixit figuram, quia ejus bona solo terminantur aspectu, & apparentia sunt, & nullo fundamento consistunt. Idem constanter assererat S. Gregorius hinc verbis: Vana sunt gaudia seculi, quasi manentia blandientia, sed amatores suos citò transeundo decipiunt. Et quidem Philo Judæus de immensitate Dei differens, huic innititur veritati, dicens: Nihil est in rebus humanis præter umbram, auramque levissimam, sine mora transeuntem. Quapropter optimè sustinet sanctus Ambrosius, temulentum Regem, & quasi vino sopitum Herodem justo judicio Herodiadi filia in mercedem

Seneca
epist. 27.

Lib. 1. de
contemptu
mundi.

Lib. 6. moral.
cap. 3.

1. Cor. cap.
7. v. 31.

Greg. in
lib. 1. Reg.
cap. 13.

In Ps. 36.

Plur. in
Marium.

Psalm.

reg. lib.
moral.
p. 24.

cedem saltus constituisse regni sui dimidietatem. Quoniam si operi merces comparetur, ipsa illud perfecte adæquabit. Sicut enim saltus ex se in altum est elevatio, & confestim in terram relapsus pariformiter, qui pedes per honores, dignitates, & ambitionem in sublime efferunt, facillime ad ima decidunt. Unde experientia optime edoctus Propheta Job, rectè ait: *Elevasti me, & quasi super ventum ponens, elisisti me valde.*

Iob. 30. 22

Quod hoc autem, quod dixerim in hoc sæculo præ cæteris eminentiam, dignitatem, gloriam, & honorem, & cuncta, quæ mundi sunt, quia transitoria & ambulatoria, fore vana, frivola, ridicula, & ad summum explodenda; quantum vis idrum profanis, tum sacris historiis, tum SS. PP. testimoniis luculenter queam demonstrare: quoniam illa demonstratio ex sequentibus abundè satis intelligenti elucescet, modò supersedebo, & dumtaxat illum Evangelistæ Marci arripiam locum registratum cap. 9. ubi refertur, Christi Domini discipulos inter sese de præ eminentia instituisse litem: siquidem inter se disputaverant, *quis eorum major esset*, de quo summopere scholæ Christianæ magister stomachatus Christus, (ut subiungit sacer textus) volens eorum deprimere ambitionem, & sublimare humilitatem, dixit: *Si quis vult primus esse, erit omnium novissimus, & omnium minister.*

Marc. 9.
v. 33. 44.

S. Hieronymus curiosam, atque subtilem in hunc locum habet animadversionem. Quærit namque, quare Apostoli de ambitione, de præcedentia, majoratu, principatu inter sese rectè itinerantes, & per viam transeuntes altercati sint, non verò domi, aut in alicujus ædibus quiescentes? Aptè & mysteriose hoc factum fore respondet præfatus Doctör. Quia sicut per campos ambulantes & itinerantes continuo motu corporis agitantur, & numquam quiescunt, ita ambitio, præ eminentia, & fatuosa sublimitas, ambitiosum incessanter movet, nec unquam quiescere sinit. Audite illius verba: *Rectè in via tractabant de principatu, similis enim est hæc tractatio loco. Principatus namque sicut ingreditur, sic deseritur, & quàm diu tenetur, labitur, & incertum est in qua mansione, id est, in qua die finiatur.* Hinc ait Tacit. lib. 15. de animal. *Omnibus affectibus dominandi cupidio fragrantior est.* Unde ambitiosus quàm optime draconi comparatur. Cujus essentiam, & proprietates enarrat Solinus, qui dicit,

eam tam calidæ esse naturæ, ut sicim numquam possit extinguere. Quapropter pro ea moderanda, & parumper sedanda fauces aperit, aqua laborans penuria, ut ventos capteret. Sic inquam est ambitiosus, qui semper exhalat ad novas, & majores promotionis occasiones. In exemplum Solinus adducit Julium Cæsarem, qui tam vehementi ambitionis, & regendi cupiditatis stimulo agitabatur, ut ipse existens in quodam oppidulo ultra Alpes in hæc verba proruperit: *Mallet hic primus esse, quàm Roma secundus.* Huic per similes in moderno ævo reperitur quàm plurimi, qui etiam in hac vita malunt primi esse, quàm in cælo secundi. Sed horum dementiam & insaniam (ut refert Strobæus ex Val. Max.) prudens quidam Rex exploit, qui antequam inauguraretur, & regalem habitum, coronam, ac diadema acciperet, dixit: *O nobilem magis, quàm felicem pannum! si te homines cognoscerent, ne humi quidem jacentem tollere vellent.* Idcirco Carolus V. magnus ille Imperator, rebellium domitor, & strenuus fidei Catholicæ defensor, dum Braxellis, præsentibus totius Belgii Statibus, variisque Principum Legatis, cuncta sua hæreditaria regna filio suo Philippo II. tum temporis Regi Angliæ, resignaret, hanc salutarem ipsi cecinit cantilenam: *Fili, ego tibi hodie magnum onus impone.*

Ser. 49.

Pro hujus veritatis confirmatione quidam difficilis satis annotandus, occurrit sacræ Scripturæ locus, qui reperitur apud Ecclesiasticum cap. 1. vers. 12. ubi Sapiens de seipso ait: *Ego Ecclesiastes Rex fui Israël in Ierusalem.* Quæ verba, quomodo cum veritate consistant, neutiquam capio. Etenim nonne Salomon tum temporis, hæc dicens, adhuc Israëlítico protiebatur regno? Non est de hoc dubitandum. Quoniam nullibi in sacro textu legitur, illum suo principatu fuisse privatum. Imò expresse ille lib. 3. cap. 11. dicit, Salomonem usque ad mortem suam populi Israëlitis regimen reservasse. Cui defuncto successit filius ejus Roboam. *Dies autem, quos regnavit Salomon in Ierusalem super omnem Israël, quadraginta anni sunt. Dormivitque Salomon cum patribus suis, & sepultus est in civitate David patris sui, regnavitque Roboam filius ejus pro eo.* Quomodo itaque ipse veraciter dicere potest, *Ego Ecclesiastes Rex fui, &c.* Nonne enim ille, qui dicit, *Rex fui in præterito*, virtualiter insinuat, sese in præsentem Regem non fore? Quod in Salomone sal-

V. 42, 43.

sum

est, eum autem mendacii accusare, blasphemum est; quandoquidem hæc verba instinctu S. Spiritus sint prolata.

Hugo ho. 5 *simus Hugo Cardinalis hinc verbis: Rex fui, jam non sum. Sic labitur humanus status, sic fluitant universa res hominum, ut veritas de unaquaque re possit affirmari, quod fuerit, quam quod sit.* Ecce rectissime sentis, sese regem Israël extitisse, & modo non esse; quia præsens regnum, principatus, omnis mundi gloria pro nihilo reputatur. Et hoc quoque apprimè noverat Simulus rex (ut attestatur Dionysius Cassiodorus, qui ait, sese in marmoreo, quo mortuus tegebatur, lapide, hæc insculpta legisse verba:) *Simulus hic jacet, cuius ætas quidem multorum annorum fuit, tamen dumtaxat septem annis vixit.* Scilicet addit Dionysius: *is, quibus se à negotiis ad quietem subtraxit.* Hæc de vanitate regnorum, & sublimium statuum dicta sufficiant.

Quantum ad gravia exitialis hujus veneni, nimirum ambitionis attinet damna: Ea quilibet vel ex unica, sed aurea hujus pestis descriptiva S. Chrysostomi percipiet sententia: *Docet, quod natura non novit; cupit, quod pietas ipsa exhorrescit.* De cuius veritate minimè est ambigendum. Etenim nonne natura exhorrescit, quod filii in patres crudelia assument arma; quod enssem in eorum perfide stringant necem? Affirmative indubiè respondebis. Hoc tamen facit ambitio, ut clarè patuit, inquit Chrysostomus, in scelerato, & perduelli Absolone, qui sese in pium patrem fortiter armavit. De Cosroe potentissimo Persarum rege narrat Theatrum ex Cuspiano, quod ipse, jam tribus sanguinolentis præliis, ab Herachio devictus, rebus modò desperatis, ultra Tiberim fugam capturus Medarsum juniorem filium legitimum regni hæredem declaravit. Quod relucens natu major Siroës, clam cum Herachio paciscitur, & in ruinam tum patris, tum fratris iniquè conjurat, omniaque tentat media, ut tandem regnum Persicum obtinere queat. Hos ambos in fuga apprehensos in vincula conjicit, & paulò post crudeliter interfici mandat. Imò quamplurimi referunt Historici, crudellem Siroëm eò se venturum, ac impietatis processisse in proprium patrem, ut ejus collo ponderosum auri, monilium, unionum pretiosorum onus appendi jussit. Hæcque patri dixerit improperando impius filius verba: *Ob hæc Romanis Persas hostes fecisti, & mutuis præliis innumeras eades patrasti: patere & in merita supplicia.*

Verum quid tempus in comprobanda divi Chrysostomi sententia inutiliter tero. Veritas illius dilucide patet ex Nabuchodonosoris infami actu, qui patris defuncti corpus ad ludibrium exhumari imperavit, illudque post, spectante populo, in frustra concidi fecit, eaque canibus pro pabulo destinavit, veritus ne fortè membra in terra putrefacta rursus reviviscerent, quemadmodum ex bestia similitudinaria post septem annos effectus fuerat homo. Hoc tamen nefandum scelus ipsa exhorrescit natura.

Docet ambitio, quod natura non novit. Nunquid id ipsum luculenter constat in enormi Innocentium strage, mandato impii regis Herodis, tum regnantis in Jerusalem, facta? Quoniam in tantum ejus insolens, & iuridinata efferbuit, ac exarsit rabies, ut etiam ad Christum capiendum mortisque tradendum, proprio suo non pepererit filio. Sic ex Macrobio narrat fidelissimus Scriptor Baronius: *In quo quidem patrato scelere, eo apparuit Herodes iniquior, quo quis occisus est innocentior: reliquos etiam sic iussit occidi filios, ne occideretur ab ipsis, qui dicebantur necem parasse patri.* At in filio infante quid timuit? Ne ipse, responderet; esset, quem Magi pradixissent natum regem Iudaorum. Sed ex hoc ipsi magis gratulandum fuisset, quod sciret certum habiturum regni filium successorum. Idem ait Macrobius: *Mahuissem tempore Herodis fuisse porcum, quam ejus filium.* Concludamus itaque, quod ambitio faciat, à quo natura abhorrescit, & quod non novit.

In confirmationem hujus dicti non desinam enarrare illam, quam ex Mureto lib. 6. variarum lectionum cap. 17. eruit historiam theatrum vitæ humanæ. Hoc namque de Semiradis regis Nivorum uxore commemorat, quod ipsa quâdam vice ab illo instanter expostularit, ut sibi unico dumtaxat die regni gubernamen administrare liceret. Quo concesso, Semiradis regale ascendit solium, & pro tribunali sedens proprium legitimum maritum, ambitione regni incensa, à satellitibus occidi mandavit.

Nec id solum constanter testantur veteres profanæ historiae, verum etiam ipsamet S. Scriptura. Perfidus Saul animo elatus, atque ambitione regni indatus, quid in innocentem Davidem Goliath interfectorem, & populi Israëlitiæ gloriam, non est machinatus, ut narratur lib. 1. Reg. c. 18. Ecce applaudentem ob tantam victoriam Davidi, vix audierat plebem, & cantantem: *Percussit Saul mille, & David decem millia.* Confestim sum-

Baron. anno 1. Chr.

Verf. 7.

- Verf. 8.* moperè excaudit: *Iratus est Saul nimis, & displicuit in oculo eius sermo iste. Dixitque, sedebunt David decem millia, & mihi mille dederunt.* Et oculos ambitiosos in eum coniciens, subdit: *Quid ei superest, nisi solum regnum? Quod, ne forsitan deperderet, ex tunc animo concepit Davidem hostiliter prosequi, & ad necem querere.*
- Verf. 9.* *Non rectis ergo oculis Saul aspiciebat David à die illa, & deinceps. Imò furor ejus in tantum exarsit, ut Achimelech sacerdotem, quia Davidem hospitio receperat. cum cæteris sacerdotibus per Doeg jussu occidi, ut liquet ex cap. 22. Imò & civitatem Nobe funditus destrui mandavit. Et dixit Rex ad Doeg: Convertere tu, & irruem in sacerdotes. Conversusque Doeg irruit in sacerdotes, & trucidavit in die illa octoginta quinque viros vestitos Ephod lineo. Nobe autem civitatem sacerdotum percussit in ore gladii, viros & mulieres, & parvulos, & lactantes, bovemque & asinum, & ovem in ore gladii.*

Rufus lib. 1 Reg. cap. 3. refertur execrandum scelus, quod impius Joab in innocentem Abner perpetravit, dum taxat pestifero disfidis ambitionis intoxicatus veneno. Ipse namque intelligens, illum cum Davide fœdus inisse, & in ejus gratiam rediisse, veritus, ne sua auctoritas diminueretur, & exercitus regimen & directio Abner committeretur, eum fraudulenter à cisterna Sira reduxit, ibique truculenter occidit. *Cumque redisset Abner in Hebron, seorsum adduxit eum Joab ad medium porta, ut loqueretur ei in dolo: & percussit eum in inguine, & mortuus est.*

- Verf. 27.* Quid dicam de impio & scelerato filio Adolpho Egmondano? Qui, ut refert Justus Lipsius lib. 2. monitorum politicorum cap. 5. regimen Arnoldi patris non tollerans, & longævum Geldrix Ducatus ipsius imperium minimè ferens, tacitis conjurationibus, & factionibus quosdam seditiosos ad suas partes traxit, atque rebelles manus perduellis in patrem armavit. Quod bellum, ut sopiret Carolus Audax, tamquam totius conspectus moderator, hanc tulit sententiam, ut pater solummodò titulo Ducis Geldrix gauderet, cætera verò ditiones filio Adolpho cederent, excepta sola Gravia. Insuper ut filius ei annuam pensionem trium aureorum millium præcisè persolveret. Sed audite & horrescite effrenati ambitiosi juvenis responsum, & judicate pro vestra prudentia, an ambitio noverit naturæ leges yereri, & jura pietatis servare. *Quod malum,*

inquit, si pater alibi imperet, qui totos quadraginta annos omnibus præfuit? Equum est, ut ad nos recurrant regnandi vices, neque aliud admisero, quàm de pensione, sic ut pater Geldria tota excedat, numquam in eam pedem relaturus, imò impius filius in patrem quàm plurima obiciens opprobria perrexit, aliàs malim precipitem dare parentem in puteum, & me superinjacere, quàm in has condiciones paciscar. O detestandum & infame responsum!

Eadem venenosa ambitionis displas graviter læserat Cham Tattarorum Principem. Ipse, prout narrat idem author, intellectâ Stephani prudentis Regis Poloniæ morte, per Legatum suum Comitum regni interfuit, pro novo creando Rege Cracoviæ habitis, & per eum suum suffragantibus pro adjuvanda, atque augmentanda Polonia, obtulit obsequium, & ut hoc ad effectum deduceret, mirâ enarratâ suâ potentâ, veritus, ne religionis forsitan diversitas electioni & prætenfioni suæ obstaret, hæc nomine suo dici in Comitibus mandavit: *Quod ad religionem attinet, tuus pontifex, meus pontifex esto.* Ecce, ambitio nec sacra, nec Deos veneratur.

Citius deficerent sensus & manus, calamus ac tempus, quàm similia facta & exempla tum profana, tum ecclesiastica enarrare possem; quapropter iis supersedeo, arbitrorque magis congruum, utile, & necessarium fore, venenosam displadem nostram prolixius & exactius exenterare: imò eam accuratius anatomizare, ut cæco mundo, larvato homini, infano ambitioso illius venenum manifestius appareat. Et ut à secundo ejus (de primo enim jam satis dictum,) à d. v. Bernardo ipsi attributo incipiamus effectum, mala servitus, non absolum mihi videtur, Vobis ò Auditores, ob oculos ponere ridiculam, (ut in se apparet,) verum mysteriosam, quæ in S. Scriptura registratur, Judic. c. 6. v. 9. commemorare histotiolam, *Terunt ligna, ut ungerent supra se regem.* Et bene indubiè consideratis ejujuscumque arboris essentiis, proprietatibus, & effectibus, regiam palmam, supremumque gubernamen Olivæ obtulere: *Dixeruntque Olive, impera nobis.* Sed ipsa abnuens respondit: *Nunquid possum deserere pinguedinem meam, quâ & Dii utuntur, & homines, & venire, ut inter ligna promovear? Quâ repulsâ attonitæ arbores, compulsæ sunt ad ficum refugium suum arripere: Dixeruntque ligna ad arborem ficum: Veni, & super nos regnum accipe.* Quæ non minus onus regendi recusans, ait: *Nunquid possum dese-*

vere dulcedinem meam, fructusque suavissimos. & ire, ut inter cætera ligna promo veat? Hæc obstante excusatione, institerunt apud vitem, ut regnum acceptare dignaretur. Sed & ab hac rejectæ sunt dicente: Nunquid possum deserere vinum meum, quod latificat Deos & homines, & inter ligna cætera

Vers. 10,
11, 12, 13,
& 14.

re: Dixeruntque omnia ligna ad rhamnium, veni, & impera super nos. Quæ imperium assumpsit. Fateor hæc mera fabula est, & pura fictio. Verum à Spiritu S. absque mysterio neutiquam autumandum est tam serius fore intermixtam, ut abundè paret ex illius plena explicat. one cap. citato. Ad nostrum institutum parumper inquirendum est, cur Rhamnium, ut reliquæ arbores gubernaminis splendorem non rejiciat? Cur non dicat, nunquid possum deserere vepres & spinas meas? Ah! hic egregiè indicat ipsa veritas, Superiorem, Prælatum, Rectorem, Regem, omnemque hominem in altum elevarum non posse spinis, & duris punctum carere. Quia per se ambitio est crudelis ambitiosi cordis tortor, sæva crux, malaque servitus. Unde pulchrè ethnicus philosophus Seneca differens de contemptu mundi ait: *Honores sollicitè possidentur, etiamsi fortuna juvenante alta in unum congesta sunt, dominus suis incumbunt gravia, & illos semper premunt, aliquando & elidunt.* Hujus sententiæ ad amissum subscribit mellissius Doctor in hæc prorumpens verba: *O ambitio ambientium crux! quomodo omnes torques?* Undè rursus Seneca: *Magna servitus, magna fortuna.* Nec id denegare ausus est quidam historicus, qui de Julio Cæsare prudentissime dixit: *Ex quo Cæsar orbi terrarum se dedicavit, sibi eripuit libertatem, & siderum modo, qua irrequietè semper suos cur sus explicant, nunquam licet illi subsistere, nec quidquam suum facere.*

Sed, si fortassis, ô ambitiose, nec his fidem adhibere velis testibus, ut fallacem superbiæ & honorum larvam deponatis: Te ad tibi similes cito, qui furo ambitionis obcæcati in hoc mundo existere, & in severis tormentis suam acerbissimè deplorant, & in æternum deplorabunt demerentiam. Accede, obsecro, interroga eos, quid de vanitate, honoribus, divitiis &c. sentiant. Audi quid miseri respondeant: *Quid nobis profuit superbia? Aut quid contulit nobis? Alt instat, urge, & pete: Nonnè saltem honores & dignitates, summum vobis attulerunt delectamentum, maximamque suavitatem & dulcedinem? Ah pro dolor inquirunt! Lassati sumus in via iniquitatis,*

Sap. cap. 5.
vers. 4.

vias ambulavimus difficiles. Quia quod mundus auream æstimat libertatem, nos damno irremediabili duram experti sumus servitatem. Concludamus itaque cum S. Bernardo: *Ambitio mala servitus.*

Pro quo dicto urgentius confirmando, non pauca sanè curiosa nobis suppeditat sacra Scriptura loca. Gen. cap. 49. narratur, quòd Patriarcha Jacob antè suum ex hac vita ad alteram discessum, filiis impertiri desiderans paternam suam benedictionem, eos ad se accersiri mandavit; & incipiens à primogenito Ruben, summum animi demonstravit dolorem, *Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea, & principium doloris mei: prior in donis, major in imperio.* Hic licet mihi, quæso, ô sanctissime Propheta, te interrogare, quòdnam motivum tuum commovit, & afflixit spiritum? Quæ ratio tot è cordis tui penentralibus deprompsit gemitus? Tu summa cum patientia duram fratris tui Esau sustulisti persecutionem, tu pondus diei & ætus in servitio avunculi Laban immota mente portasti. Quid nunc ingentis, quid alteratis? An fortassè, quia adstantem Joseph suam quoque receptorum benedictionem cernis, cui utpote quem præ cæteris tenerrime diligis, primogenituram tribuere cupis, & id contra primogeniti jus fore sentis? O Jacob in mentem revoca, quid egeris cum Manasse & Ephraim Joseph filiis. Nonne tu, etiam renitente, & protestante Joseph, juniori largitus es primogenituram? *Videns autem Joseph, quòd pater suus posuisset dexteram suam super caput Ephraim: graviter accepit. Et apprehensam manum patris levare conatus est de capite Ephraim, & transferre ad caput Manasse.* Addita facti sui ratione: *Non ita convenis pater: quia hic est primogenitus, pone dexteram tuam super caput ejus.* Et tamen renuisti, & incepto institisti, dicens: *Scio filii mei, scio.* Quare itaque & modò pro tuo beneplacito charo filio Joseph non impertiris primogenituram, & imperium? Ipse namque præ cæteris longè capacior est; quia tanto tempore regimiai assuetus.

Vers. 3.

Gen. c. 48.
v. 17, 18,
& 19.

Ad discooperiendum hoc mysterium, & gentinam doloris Jacob, & de Joseph quæsiti, nimirum, cur ei non attribuerit principatum, assequendum rationem, opus est, ut nos ad alium sacra Scriptura locum transferamus, è quo fortassis aliquid luminis hauriemus, ad intricatum hunc labyrinthum evadendum. Gen. cap. 9. commemoratur, quòd Patriarcha Noè ob magnam filii

fili Cham irreverentiam summopere stomachatus, volens patefacere, sibi illam quamplurimum disshuiffe, maledictione percusserit Chanaan:

Gen. c. 10.
v. 25.

Maledictus Chanaan, servus servorum eris fratribus suis. In hunc locum subtiliter annotat S. Chrysoftomus, Chanaan filium Cham quidem prophético ore ad servitutem fuisse condemnatum: verum quamplurimum defudat, ut demonstret, prædictam prophetiam fuisse adimpletam & consummatam. Quoniam: ut ex cap. 10. apertè liquet, (ubi Genealogia Noë describitur,) posteritas Cham, tum in descendantibus Chus, tum Chanaan existit felicissima, potentissima, & in secundo gradu ad principatum, & post ad regnum elevata est. Sicque cæteris Noë filius, eorum descendantibus longè præeminuit. *Filii autem*

Gen. cap.
10. v. 16.
Vers. 8. 10.

Chanaan Chus: porro Chus genuit Memrod. De quo mox subjungit Scriptura: *Ipse cepit esse potens in terra.* Et tandem usque ad regimen & imperium progreditur: *Fuit autem principium regni ejus Babylon & Achab.* Vers. verò 19. de Chanaan dicitur: *Facti sunt termini Chanaan venientibus à Sidone Geraram usque Gazam.* Quomodo itaque veraciter sustineri potest, progeniem Chanaan servituti à Patriarcha Noë fuisse addictam? Ecce, ubi ego lumen sperabam, tenebras comperi, quibus me difficulter extricarem, nisi facem mihi subministraret divus Chrysoftomus, dicens: *Memrod proavum suum imitatus, fieri Princeps & Rex attentavit, quod magna servitus est.* Quia, ut rectè ait Bernardus: *Potentes potenter tormenta patientur.*

Vers. 19.

Bern. ser. 6
in Psal.
Qui habitat.

Ex hoc modò elucescit ratio, ob quam Jacob Rubem primogenito donans principatum, ingemuerit, doloremque expresserit. *Tu principium doloris mei.* Hebraicus textus legit. *Tu caput dolorum meorum.* Amor itaque, singultus & gemitus in Jacob causabat, non ignaro sese tum ejus humeris insupportabile pondus, malamque servitutem imponere. Quod quoque (ut dixi) inaugurato filio, confessus est Carolus V. hisce verbis: *Fili, ego hodie tibi magnam onem imposui.* Hoc nec diffitetur magnus ille Doctor Augustinus, sed è contra dilucidè confirmat, prudentia S. Paulini de dignitate extollens verba, dicentis: *Blandum nomen honor, mala servitus, exitus æger, quem nunc velle juras, mox habuisse piget.*

Augustin.
epist. 35.

Et ob idem motivum nullatenus volebat Jacob dilectum præ cæteris filius Joseph in principatu collocare, ne eum tam gravi servitute oneraret, & tanto animæ periculo exponeret. Sic in-

geniosè & subtiliter quidam censet modernus: *Quia, quem præ cæteris amabat, eundem à scelestis incitamento, quale est imperium, remotiorem cupiebat.* Concludendum itaque est, ambitionem, & ad regimen, ac sublimes itarus elevationem, splendidam & duram fore servitutem; ac proinde maximè mundum cæcutire, ambitiososque multum hallucinari, dum in iis levamen, & libertatem quærunt; quia adinstar *Crommecalles* miserè deluduntur. Quam dementiam acerbè deplorat S.

Bernardus, in hæc prorumpens verba: *O ambitio, ambitientium cruz, quomodo omnes torques, omnibus places? Nihil acerbius cruciat, nil molestius inquietat, nihil tamen apud miseros mortales crebrius negotio hoc.* Cui rectè concinit S. Basilus supra hunc Psalmistæ locum: *Mendaces filii*

Bern. l. de
ambitentium
ad Eugen.

hominum in stateris, dicens: *Male libram expendis, mala pro bonis eligens, vana veris anteponeas, momentanea perpetuis meliora ducens; transitoriam denique dignitatem pro latitia nunquam desitura præeligens.* Mendaces ergo homines in stateris iniquitatis. O stulte! ô insane! benignus Deus tibi offert bilancem, in una parte ponit le-

Basil. in
psal. 61.

via, suavia, salubria, & æterna; diabolum vafferimus humani generis hostis in alia collocat gravia, acerbâ, nociva, transitoria & peritura, quæ nec ipse quidem præbere potest. Christus clamat: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & ego reficiam vos:* Ipse verò donat aquam turbidam, quæ sitim tuam neutiquam valet extinguerè; & eò procedis temeritatis, ut terrena amplecteris, & cælestia asperneris? Ut diabolum potius sequaris decipientem, quàm Christum reficientem? Audi, quid de te dicat mellissimus Doctor: *Diabolum dicit, ego decipio; mundus, ego deficio; caro, ego inficio; Christus, ego reficio; attamen superba mens hominum plus sequitur diabolum decipientem, mundum deficientem, carnem inficientem, quàm Christum reficientem.* Sed cheu! mendaces filii hominum in stateris iniquitatis! Nec hæc stultitia dumtaxat viget in depravato hoc sæculo: sed sicut ab initio in hunc mundum invaluit, ita verendum est, ne ad finem ejusdem perseverantia sit.

Matth.
8. v. 6.
8. & 9.

De profanis sacerdotibus loquens magnus ille Historiographus Plutarchus emblemate primo, inquit, cur Honori, qui magnus apud Gentiles æstimabatur Deus, tanta exhiberetur reverentia, ut soli ipsi, & non Veneri, Apollini, imo nec summo Jovi solemnissimum cultum facerent, nimium discoopertiendo caput. *Quid est, quod Honor aperto*

Honori aperto capite rem divinam faciunt? Et respondet: Quia splendidum quiddam, & illustre & apertum, & late patens gloria est, omnes enim pileo in manibus dignitates concipiunt. Et hic mos agendi etiamnum apud Christianos viget, ut patet ad oculum.

Verum, ut à cæcutientium ambitioforum, obfuscans intellectum, ingenium, sensus, & memoriam, oculis larva detrahat, & ludentium in hoc mundo lusum Crommekalle, appareat infelicitas, progrediamur ulterius malâ dispatis servitutem, onus, & incommodum è sacra Scriptura ostendete. 1. Reg. cap. 9. refertur Samuelem Sauli mox Israëlitarum Regi unguendo certum nutrimentum destinasse, ut patet ex versu 23. Dixitque Samuel coco: da partem, quam dedi tibi & præcepi, ut reponeres seorsum apud te. Levavit autem cocum Samuel, & posuit ante Saul. Dixitque Samuel: Ecce, quod remâsi pone ante te, & comede: quia de industria servacum est tibi. At modò inquiri, an in toto convivio nil delicatius inveniretur ovino armo, & quare Spiritus S. tam exactè commemoret Prophetam Samuelè de industria Sauli (indubiè non absq; divino instinctu) eum reservasse? Hoc namque suum continere non ambigo mysterium.

Quod ut facilius comprehendamus, rursus recurrendum est ad aliâ Scripturæ locû registratum apud Marthæum cap. 8. ubi narratur, cum Jesus introiisset Capharnaum: Accessit ad eum Centurio, rogans eum, & dicens: Domine puer meus jacet in domo paralyticus & male torquetur. Cui summa cum humanitate, & benevolentia respondit Salvator: Ego veniam & curabo eum. Ad quod confestim humiliter Centurio: Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum. Et rationem allegat: Nam ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites. Sed quid ais Centurio? sub potestate, non dominum sonat, sed famulatum & servitutem. Tu dominus es, ut ex propriis tuis convinceris verbis: Dico huic, vade, & vadit, & alii veni, & venit: & servo meo fac hoc, & facit. Debuisse itaque dixisse non sub, sed in potestate constitutus. Seneca nodum hunc etiam infcius dissolvit, dicens: Dignitas onus est, sub quo humana mens premitur. Optimè igitur ait sub & non in; quia Dominis suis sublimia incumbunt gravia, semper premunt, quandoque & illidunt. Hinc Sauli jam regimini populi Israëliti à Deo destinato studiosè reservatur armus; quoniam, cum armus sit sustentaculi symbolum, oneris portandi fulcrum, indicatur humeris illius summum pon-

duis imponi. Sic curiosè explicat quidam modernus: Cum armus maximè valeat ad onera portanda, ille de industria reservatus est, ut Saul cogitaret, se non ad dignitates, sed ad maxima onera ferenda, & sustentanda vocari. Unde & Reges dicuntur portare regnum; idè n incupatur secundum hebraicum textum in Scriptura basis populi. Quod confirmat Propheta Ezechiel loquens de Rectoribus: Superducam onus istud.

Et totum hoc egregiè confirmat ipsummet divinum Decretum, quo ordinatur, ut humeris sacerdotis ornamenta imponantur, in quibus duodecim nomina tribuum Israël erant inserta, Exod. cap. 39. Portavit & duos lapides onychinos astrictos, & inclusos auro, & sculptos arte gemmaria nominibus filiorum Israël, posuitque eos in lateribus super humeralis in monumentum filiorum Israël, sicut præceperat. Dominus Moysi. Quod subtiliter animadvertens S. Gregorius in hunc locum, bene dicitur humeris sacerdotis onus illud imponi; quia illi gravis tribuum cura demandabatur. Tot quippe pondera Rectores portant, quot sunt homines, quibus dominantur. Quocirca jure meritò lamentabatur Moyses grave nimium sentiens à Domino impositum regendi gravamen, Numer. cap. 11. Quare afflixisti servum tuum? Quare non inveni gratiam coram te: & cur imposuisti pondus universi populi huius super me? Ad quod rursus Gregorius: Homo quippe in sublimibus elevatus, tantos super se sustinet, quantos suppositos regit. Et pergit: Elevatio ipsa ruina est, quia dum gloria falsâ subnixi sunt, à gloria vera evacuantur, decipiuntur & falluntur.

Decepit itaque & fallit astutus dæmon ambitiosos homines vano inanis gloriæ vento, eosque tractat, sicuti corvi nuce, & aquilæ testudinem. De illo asserunt Naturalistæ, eum illas rostro in altum elevare, & in terram, petras, & tecta relabi sinere, ut sic confractarum nucleis perfruat. Sic Plinius: Cornices volantes in altum, nucè in saxa, tegula squæ inciunt iterum, ac lapsi, donec quassatam perfringere queant. Pari modo cum testudine agit aquila. Illa avida prædæ, impotens tamen, ut conchyllam distrumpat, elevando eam in rupes & charybes illidit, ut ea confractâ, ipsa portatur. Sic inquam cum ambitioso agit diabolus, qui quærens à Deo escam sibi, hominem devorare non potest, quamdiu duro humilitatis cortice obtegatur. Quapropter ut ille in frustra conscindatur, ipsum in altum tollit, ut juxta commune adagium, Casu graviore ruant.

Sed eheu! quot sunt, qui mundi honores non tantum simpliciter ambiunt, verum contra fas nefasque quarunt, arbitantes eos non esse gravamen, sed levamen. Ah obcæcati, & intoxicati ambitiosi! si depositâ larvâ, maturè mentis oculos in statuum sublimitatem conjiceretis: doctrinam Bernardi ambobus brachiis amplecteremini, dicentis: *Multi non tanta fiducia & alacritate currevent ad honores, si esse scirent & onera.* Quod & Oleaster insigniter prosequitur & inculcat: *Putant usq; hodie in sensati filii Adâ imperia, regna, principatus hujus sæculi honores esse, non onera; non ergo Pralate, dum ad pralaturam vocaris, te ad honorem vocari putes, sed ad onus. Et te sub pralatura tibi gemendum puta, sicut sub onere gravi.* Concludamus itaque, *Ambitio mala servitus.*

Ex jam dictis quantumvis utcumque clarè quilibet possit dignoscere, quàm veraciter dicat Bernardus: *Ambitio periculosa jucunditas:* Attamen perplacet, ut nimis radicatum hoc malum, & venenosam dipsadem è hominum cordibus evellamus; parumper prolixius veridicum hoc dictum comprobare. Pro quo notatu dignum est id, quod refertur Judic. cap. 9. videlicet viros Sichein, perpetrato jam inaudito scelere fratricidii septuaginta fratrum ab Abimelech; (ut testatur Scriptura *ψ. 5. Et venit in domum fratris sui in Ephra, & occidit fratres suos filios Terobaal septuaginta viros*) eum in regem elegisse præcisè juxta quercum: *Congregati sunt autem omnes viri Sichein, & universa familia urbis Mello: abieruntq; & constituerunt Regem Abimelech juxta quercum.*

Verum cur populus Sichein. Abimelech in aula regia diadema capiti. & mantii sceptrum non imponit, sed ad campum pergit, & rectè quercum, non aliam arborem eligit? Ex Pietio aliqualem hujus possumus cernere rationem, qui sustinet illam principatus, & honoris forte hieroglyphicum. *Cæterum & in aruspicum disciplina quereus principatum ostendit, quod malus olim augurii observatum est.* Unde narrat Plinius, quercum fuisse habitam arborem honoris; è cuius ramusculis corona civica, omnium coronarum nobilissima, iis debita, qui concives à morte liberarant, contexabatur. Ac proinde quis dicere posset, ideo Abimelech juxta quercum coronatum fuisse, quia ad principatum eligebatur. Hanc rationem non rejicio; verum validiorem arbitror nos expiscari posse ex naturæ illius secreto. Afferunt naturalistæ, in radice quercus quandoque generari, & enutrirî quemdam parvulum serpentem maximè venenosum, qui ap-

pellatur *Chersidrus*, & in Græco significat *Quercus*, quia est coloris quercus. Et quantumvis, ne illa in altum assurgat, non impediatur, nihilominus tamen veneno suo paulatim radicem inficit, & tandem perire facit. Talis serpens est ambitio, quæ quercus, id est, ambitiosos ad summum quidem sublimari finit, sed interea temporis pestifero suo veneno elatum inficit, & ad interitum trahit.

Nonne experientiâ id ipsemer edoctus (de quo agimus) comprobavit Abimelech? Ecce vix in altum extollitur, & ab imbelli muliercula ad humum dejicitur. Ait enim Scriptura: *Accedensque Abimelech juxta turrim, pugnabat fortiter, & appropinquans ostio, ignem supponere nitentur. Et ecce una mulier fragmen mole desuper jaciens, illisit caput Abimelech, & confregit cerebrum ejus.* Optimè itaque Abimelech apud quereum in regem eligitur; quia omnes electiones ad honores, non nisi in ruinam vergunt. Fuge ergo homo nocivam hanc dipsadem, & ut faciem colubri devitare; quoniam dignitates leviter quidem extollunt, sed graviter illidunt.

In facta historia commemoratur, quoddam mortuo Elimelech marito Ruth, propinquior oculos suos conjecerit in possessionem defuncti, eamque desideravit emere. Quod quamvis Bhoos ne utquam impedire vellet, attamen ei difficultatem & obligationem proposuit coram senioribus populi: *Si vis possidere jure propinquitatis: eme & posside. Si autem displicet tibi, hoc ipsum indica mihi, ut sciam, quid facere debeam. Nullus enim est propinquus, excepto te, qui prior est, & me, qui secundus sum.* At ille respondit: *Ego agrum emam.* Ad quod Booz: *Quando emeris agrum de manu mulieris, Ruth quoque Moabitidem, qua uxor defuncti est, debes accipere, ut suscites nomen propinqui tui in hereditate sua.* Quo audit, mox respondit: *Cedo juri propinquitatis, tu meo utere privilegio, quo me libenter carere profiteor.*

Ah! sic omnis respondere deberet Christianus, dum ei sublimes offeruntur dignitates! ô homo, peto, desiderasne Consulatum, Pralaturam, Consiliariatum, Episcopatum, &c. Indubiè annues ad instar propinqui Ruth, quoddam sic. Sed attende ad tuam obligationem, insipice maturè, quid concupiscas, larvam ab oculis amove, interroga, anima quid postulas, felicitatem? Hæc in dignitatibus non est reperienda, sed fallax quædam suavitas. Libertatem? Nec illa, at mala servitus. Securam jucunditatem? Nec ista, sed periculosa

jucund-

Bern. epist.
ad Archi-
episcopum
Senensem.
Oleas. in
s. 9. Isaia.

Verf. 6.

Plin. l. 17.
cap. 4.

Judic. c. 9.
v. 52, 53.

Ruth. c. 4.
v. 4.

Dem. 3.
Aurum

jucunditas. Quietem? Nec hæc, sed vigiliae, & ingens animatum cura. Quod dum attente ruminas, nisi cæcutias, clamabis, *cedo juri meo*, alter eo utatur. Dices, apage honores, apage dignitates, elati status, & cuncta, quæ sublimia sunt. quia secum non nisi vigiliae, & anxias curas trahunt.

Hoc clarissime testatur S. Thomas à Villa Nova, qui omni modo desiderans vulgarem & communem ambitionem fore meram insaniam patefacere, ostendit per diversos honoris discursus status, quàm ille sit periculosus & anxius. *Quis es tu?* inquit, *sum Imperator, Rex, Princeps.* Audi quid ipse replicet & ambitiose: *Magnus status, immane pondus: magna dignitas, sed laboriosa & periculosa.* Noli altum sapere, sed time. *Ab altitudine diei timebo,* inquit Psalmista. Sed quare? *Quia oportet te tantum ceteros homines precedere virtute, quantum precedis dignitate.* Cuncti namque subditi in Rectores, atque Superiores oculos conjiciunt, & sibi vitia licere eadem indocta plebs autumat, quæ ab iis perpetrari conspicit. Ut latè ostendi supra Concione 11.

Tu quis es? Pergit Divus Thomas. Interrogatus respondet, *Sum Prælatum.* Sit ita, *Quid est esse Prælatum?* *Esse Pastorem?* Non dominum, non principem, non dominantes in Clero, (inquit Petrus) sed forma facti gregis, exemplum sanctitatis in populo. Sed cuius gregis? *Vtique illius, pro quo filius Dei vitam posuit. Quam non auro, & argento, sed sanguine suo pretiosissimo emit.* Et post de ovium multitudinæ differens; rogar? *Et quantus grex?* *Decem millia, centum millia ovium, difficilis cura.* Vnus angelus unam sibi ex illis omnibus sufficere putat, & tu tantas? *Quæ conventio cum domino gregis.* Custodi, inquit Ezechiel, virum istum, & si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima illius. Sanguinem ejus de manu tua requiram. O terribilis obligatio! & est, qui velit ad hoc obligare seipsum? Imò, imò respondet hic Sanctus: *Sunt multi, qui non solum volunt, sed cupiunt, & ambiunt. O cæci filiorum Adam!* Et sic de aliis statibus, scilicet Judicibus, Magistratibus, Præfectis, &c. discurret.

Hanc irrefragabilem doctrinam Divus Thomas videtur eliciisse ex illo loco Apostoli, 1. ad *Verf. 1.* Thim. cap. 3. *Sermo fidelis, qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.* Ubi curiosè advertit, quòd à Apostolus dicat: *Tò opus, per quod humilitate decreseat, non intumescat?* Sed eheu! è contra accidit quàm sapissimè, vix enim quàm plurimi ad

aliquem honoris gradum ascenderunt. mox superbià inflati originem & stirpem suam non considerant; imò, quod abominandum est, proprios parentes pauperes, & præ penuria pereuntes agnoscere dedignantur. Sed is ego illud improperarem, quod Plutarchus notat Archimedes improperasse Philippo Macedonum regi ob insignem quamdam reportatam de hoste victoriam, superbienti. *Si metiaris umbram tuam, haud quam reperies illam majorem factam, quàm erat ante victoriam.* Quoniam nec ad sublimem statum elevati, majorem corporum suorum adveniunt umbram.

Plut. de Archimede.

Inter cætera Pythagoræ, quæ suis præscriptis scholaribus, præcepta, præcipuum quasi habitum fuit: *Abstine à fabis.* Multum tamen inter sagacia ingenia ventilatum est, cui fundamento tam prudentis Philosophi admonitum inniteretur. Celeberrimi quidam Medici Pythagoram non doctorem pro anima, sed pro corpore determinasse arbitrantur medicinam. Alii verò è contra spirituales eum dedisse sustinent politici, & persuasisse teneræ ætati seriisque studiis occupatis, Venerem & luxuriam (cujus faba verissimum est hieroglyphicum) ut pestem evitare. Huic sententiæ Pierius suffragari videtur: *Sunt, qui fabam nihil aliud sibi velle disputent, quàm amovendas à manibus, oculisque nostris omnes nequitia causas, ut castiorem agamus vitam; eoque spectare Pythagoricum præceptum, ut à fabulo abstineamus.* Quam sententiam Empedocles ita denuntiat: *Ab miseris à fabulo miseri seducite dextras.*

Pierius l. 57.

Verùm ad meum propositum plùs mihi aridet Plutarchi sententia, qui (ut idem refert ibidem) Commentario de liberis instituendis, Aristoclem secutus: *Abstinendum ex hoc movet à traianis verum publicarum muneribus quòd in creandis magistratibus faba calculorù vice usus essent: quem morem pleræque civitates adhuc obtinent.* Romani calculis videntur usi, eisq; albis, aut nigris, quorum niger in Comitibus funestum significabat. Aristoteles hinc opinatus est civiles administrationes à Pythagora improbatas, ut ex ejus libris Laërtius observavit. Nunc quarunt quidam curiosi, cur pro calculo ad electiones, ad publica munia, mos invaluerit apud veteres, nò nummo aureo, aut argenteo, ut etiamnum & modò experimur, negotium decidatur, sed fabà. Marcus Varro animadvertis fabas, dum florescunt, nigras habere notulas, quæ apud prisicos censentur infelicitatis augurium; quia ex his litteris componitur *luctus.* *Dicere itaque, in-*

seipsum non ad Capitolium, sed Patris sui domum & templum (quo dono pretiosius nullum) oblaturus perrexit.

Adhuc una Romani triumphi congrua ad meum intentum non est prætereunda circumstantia. Olim triumphali curru tintinnabulo & flagello appenso, intonabantur à publico ministro, ad hoc munus deputato, hæc verba: *Respice post te, hominem memento te*. Per quæ seriò admoneretur volubilitatis fortunæ, atque indicabatur ipsi, eam trabali clavo carere, qua novercante tergumque vertente, prosperitas in calamitatem redigitur: Et cui ipsa modo adblanditur, paulò post illum flagris cædet.

Similem admonitorem nonne habuit Christus, urbem videlicet Jerosolymitanam? Nonne in ea infinita ista Sapientia (quæ toties, ut ex Scriptura patet, eam declarat Passionis suæ locum: *Eccè, ascendimus Ierosolymam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum, & flagellabitur, &c.*) imminet suam intuebatur passionem? Nonne videbat prostratis vestimentis, sese propriâ à militibus spoliandum fore inconfutuli tunicâ? Nonne noverat ramos palmarum acerba subsecuta esse flagra? Nonne sciebat, sese triumphum illum in monte Calvariæ, non mansueti insidens animali, sed in durissima crucis trabec recumbens, peracturum, longè à primo differrentem? Quis est, qui de hoc dubitet? Voces enim laudis in voces commutantur vituperationis, inquit S. Bernardus sermone 2. de ramis: *O quàm dissimile est: Tolle, tolle: Crucifige eum: & benedictus, qui venit in nomine Domini, hosanna, hosanna in excelsis? Quàm dissimile Rex Israël; & non habemus Regem, nisi Cæsarem? Quàm dissimile rami virentes, & Crux: flores & spina?* Et Concione de S. Andrea, de Christi triumpho, & brevi subsecuta passione mentionem faciens, ait: *Ab eodem populo, in eodem loco, & ipso tempore, paucissimis diebus interpositis, primò cum tanto triumpho susceptus, postea crucifixus; cui priùs sternerantur vestimenta aliena, ecce suis excutitur, & sors mittitur super ea.* Cõcludamus itaque, illum in tam folemi triumpho etiam post se respicientem prospexisse lugubrem passionis suæ imaginem, ac proinde triumphum hunc, quamvis secundum litteram magnifica & honorifica repræsentet, attamen non nisi luctuosum eventum & stupendam catastrophem secundum spiritum prælagisse. Quapropter sancta Mater nostra Ecclesia sacro-sanctam Passionis Christi Domini annualis temporis inchoans memoriam,

sub mystico schu triumphum Passionis proponit, non ignara, quantæ licillius reminiscencia utilitatis, & quantum nobis, ut à peccatis abstinemus, gratitudinemque Deo exhibeamus, sit incitamentum. Et hic scopus erit brevis hujus discursus, quem ut rectè attingere queam, rogo, ut mecum imploreis per divam Virginem Spiritus S. gratiam, salutantes eam Angelico præconio, Ave gratiâ plena.

Dicite filia Sion: Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus. Matth. 21.

A Pud Veteres nobilitate & stemmate cæteris eminentiores moris erat, ut in gentilitiis armis quoddam ex heroicis prædecessorum suorum factis signum constituerent, & si alicui ex iis aliqua infamix inusta fuisset nota, à familiæ genealogia, ne illius tali nebulâ splendor obfuscareretur, rejiciebatur. Unde magnifica acta studiosè divulgabant, ignominiosa verò alto silentio sopiebant. Christus Dominus, ut mihi videtur, è diametro contrarium egit: etenim ipsemet sedulò pro insigniis, suis posteris & successoribus Christianis infamem & probrosam exponit crucem: *Ecce Rex tuus non aurea, sed spinea coronandus venit corona: tibi mansuetus*, tua summa cum clementia ablaturus peccata. Ipse toties sefam passionis & crucis ingerit mentionem: *Ecce ascendimus Ierosolymam, & filius hominis crucifigetur*. Dum mater filiorum Zebedæi ipsum ad filios usque ad thronum cælestem promovendos & extollendos deprecaretur, ad interrogatum non respondens, passionis suæ figuræ reminiscendum inculcat: *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?*

Ah Christe, liceat mihi, humiliter obsecro, te interrogare, quare pro præclaris tuis gestis non enarras inaudita & stupenda à te perpetrata miracula? Cæcorum illuminationem, surdorum auditus restitutionem, mortuorum resurrectionem &c. An forsitan pie Jesu à cruce gloriam tuam arbitraris auspiciari, ut sic Christianismum eximio nobilitatis splendore cõtufcare facias? Sanè contra te totus militat mundus, qui crucem omnium necis instrumentorum reputat ignominiosissimam. In campum prodeat pro hoc probando eloquentissimus Cicero, qui de indemnitate & privilegiis civium Romanorum tractans, ait: *Facinus est vincere civem Romanum, scelus verberare, prope parricidii necare. Quid dicam in cruce tollere?*

Tot

Matth. c.
20. v. 18.

Matth. c.
2. v. 18.

Matth. c.
20. v. 22.

Cic. in Var.
rũ, lib. 5.

Gen. c.
v. 38.

Greg.
lib. Ep.
Iarum

Epist.
Theot.

Apoc.
v. 6.

2. Tim.
v. 1.
& 4.

Tot spicula in meum contorserunt pectus, quot vota in meam electionem coniecerunt, non tam electores, quam contemptores. Et rectè sane periculosas illas animarum & vineæ Christi prudens sponsa averfatur vigilias: quoniam menti suæ forsitan altè impreflerat illud Jacob, ovium avunculi Laban pastoris: *Viginti annis fui tecum, oves tuæ & caprae steriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi. Nec raptum à bestia ostendi tibi. Ego damnum omne reddebam. Quidquid furto perierat, à me exigebas. Diu noctuque æstu urebar, fugiebatque somnus ab oculis meis. Cujus gregis curam infinitè indubiè æstimabat ovilis Christi custodiâ inferiorem. Quod argumentum Gregorius M. in quatuor Patriarchas Constantinopolitanum, Alexandrinum, Jerusalemitanum & Antiochenum ei de Pontificatu congratulantes, vehementer stomachatus, assumpsit: Si igitur sic laborat & vigilat, qui pascit oves Laban, quo labore, quantis vigiliis debet intendere, qui pascit oves Dei. Ex quo concludit: Condoletè mihi & collachrymami: videlicet, quia in supportabili & periculoso pro Christi grege, pretio ejus sanguine redempto, aggravabatur onere.*

Hinc hoc super negotio scribens Theotista Imperatoris sorori, ait: *Alta quietis mea gaudia perdidisti intus corruens, æcendisse exterius video. Et infra specialiter de dignitate mentionem faciens pontificali, subjungit: Repentè autem rerum vertice tentationis hujus turbine impulsus ad timores, pavore, que corruisti. Quia etsi mihi nihil timeo: alii tamen, qui mihi commissi sunt, multum formidant, undique causant fluctibus quatior, ac tempestatibus premor. Ut dicam rectè: veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Et sanè non absque solido fundamento Gregorius videtur sublimitatem, eminentiam & honores, fluctui & tempestati maris assimilare; quia Joannes fatetur sese juxta sedem seu thronum, qui Majestatis locus est, vidisse mare. Et in conspectu sedis tamquam mare. Sic semetipsum explicat loco citato: Videtur mihi in throno stare, & dicere possum, veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. A qua ut liberari queamus, Apostolus specialiter pro sublimitatis & in honore constitutis, ad Deum orationes fundi imperat & adhortatur: Obsecro igitur, primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus: pro Regibus, & omnibus, qui in sublimitate sunt. Hoc enim bonum & acceptum est coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos*

fieri. ubi advertè: nonne sufficiebat dicere, pro omnibus hominibus? Quandoquidem & Reges, & in sublimi statu constituti in id omnibus implicite comprehendantur, quare itaque addit, pro Regibus, &c. Id enim superfluum esse, valde temerarium foret asserere. Quapropter cum Augustino dicendum, id Paulum subjunctisse, quia majori discrimini oppositi, particularib' plebeorum precibus, ut à lapsu præserventur, indigent. Bonum, inquit, coram Salvatore Deo nostro, id est, ut etiam pro talibus oretur. Statim, ut desperationem tolleret, addit, qui vult omnes homines salvos fieri, & quidem Deus bonum judicavit, ut orationibus humilium dignaretur salutem præstare sublimium. Et iterum repeto non absque solida ratione, quia, ut rectè Ambrosius, diapas hęc sententia est omnium malorum. Quos vitia nulla flectunt, facit ambitio criminosos.

Hujus nocivam venenosi animalculi efficaciam, & maximum honorem non ignorans S. Augustinus, periculum, jam fidei luce illuminatus, omnem sublimem statum semper devitare studuit. Idcirco, cum invitatus ad sacerdotalem dignitatem raperetur, summum animi, etiam cum abundantibus lachrymis, indicavit mœorem, ut ipsemet scribit ad Valerium, qui eum ad hunc gradum promoverat: *Quàm periculosissimum judicare hoc ministerium potuit. Hinc enim lachryma illa, quas me effundere in civitate, ordinationis meae tempore, nonnulli fratres animadvertunt, & nescientes causas doloris mei, quibus potuerunt sermonibus, qui ad vulnus meum non pertinebant, tamen bono animo consolati sunt. Et infra pergit, totum nostrum ferme discursum paucissimis verbis confirmans: Nihil est in hac vita, & maximè hoc tempore difficultius, (ah! quodnam de moderno saeculo Augustinus daret testimonium,) laboriosius & periculosius Episcopi & Presbyteri, (ac per consequens omnis planè dignitatis) officio. Sed apud Deum nihil beatius, si eo modo militetur, quo noster Imperator jubet. Quod discrimen, si maturè perscrutaretur homo, non tanta cum auctoritate ad thronos & dignitates curreret. Quare bene ait S. Bernardus: *Quatinam tam vigilantes reperirentur ad curam, quàm alacres eurrunt ad cathedram. Sicut peremptoria altitudo est quaesita, ita periculosissima est oblata.**

Sed proh dolor! maximè deplorandum est & detestandum, pessimam hanc diapsadem suo veneno non tantum laicalem, verum etiam sacerdotalem statum graviter infecisse, teste Origene dicente:

Gen. c. 31.
v. 38.

Greg. M.
lib. Epistoliarum 14.

Epist. ad Theotistam.

Apoc. c. 4.
v. 6.

1. Tim. 2.
v. 1, 2, 3,
& 4.

August. in Enchirid.

Ambr. in c. 4. Luc.

Augustin. epist. 14. ad Valer.

cente: *Nonnuquam etiam vitium istud superbia penetrat non solum pauperes plebis; verum etiam sacerdotalem ordinem.* Nec hoc solus dicit Origenes: sed ipsam et quoque experientia comprobatur. Nonne enim præ oculis intuemur, si quis Sacellanus sit, illic de Pastoratum ambitu, si pastor, Canonicatum, si Canonicus, Decanatum, si Decanus, Præposituram, si Præpositus, Episcopatum, si Episcopus Archiepiscopatum, si Archiepiscopus Cardinalatum, si Cardinalis Pontificatum. Sicque mortifera diapas ambitio Ecclesiasticorum sitim, imò & Monachorum in claustris degentium extingui non finit. Quod dicere vereretur, nisi id S. Bernardus amare deploraret. *Video, quod magis doleo, inquit, post spretam sæculi pompam nonnullos in schola humilitatis magis exim addiscere, ac sub alis mitis humilisque magistri gravius insolescere, & impatientes amplius fieri in claustris, quam fuissent in sæculo. Quodque magis peruersum est, plerique in domo Dei non patiuntur haberi contemptui, qui in sua, non nisi contemptibiles esse potuerunt.* Unde concedendum est totum mundum in maligno positum esse, & larvatis hominibus lulum Crommekalle ludentibus plenum.

Verum, ne prolixior sim, & forsitan lectori nauseam & tedium pariam, coronidem huic discursui impono, & ultimam pestiferæ diapsidis qualitatem aggredior. Nimirum, quod ipsa sit *continuum martyrium.* Quod unico dumtaxat (quandoquidem ex antedictis hæc veritas abunde satis eluceat) conceptu propono. Constat cuilibet ex communi Romanæ Ecclesiæ præxi, sanctos martyres, qui tanquam veri magistri sui Christi sequaces pro honore & amore illius sanguinem profuderunt, ordinariè depingi, aut sculpi in ære, argento, vel alia materia cum instrumentis, quibus à tyrannis sunt martyrizati. Paret in Apostolo Paulo, qui gladium in manu portat. Bartholomæus cultrum tenet, Andreas cruci affixus cernitur, & sic de cæteris. Hoc tamen adverte, Apostolum Petrum cum clavibus, & non cum cruce representari, quam tamen instrumentum ipsius martyrii extitisse, ex fide constat.

Sed quid obsecro, hoc sibi vult, quod ei crux eripiat, & claves exhibeantur? Pro hoc adverte semel ad id, quod Seneca quodam tempore suo amico scripsit Lucullo: *Audi sententiam Mæcenatis in equuleo sedentis.* Verum quomodo ille equuleo torqueri potuit, quandoquidem usque ad ultimum vitæ terminum maxime intrinsicus Augusti Cæsaris existerit amicus? Id explicat doctissimus

Lipius, dicens: *Volo tibi referre dicta Mæcenatis vera in equuleo sedentis, in equuleo, id est in aula sedentis. Vbi assidua sunt tormenta.* Bene itaque Petrus cum clavibus depingitur; quoniam cum eæ autoritatem & pontificalem representent sublimitatem, & omnis potestatis continuum sit martyrium, plus passus est Ecclesiam Christi spatio viginti quinque (vel ut alii volunt triginta duorum annorum, octo Antiochiæ, & viginti quinque Romæ) regendo, quam duram crucem paucis horis sufferendo. Ita appositè ad hunc conceptum dicit doctissimus Salmeron: *Solenter advertendum est, quod ceteri martyres cum martyrii sui signaculo representantur: Petrus vero, dempta cruce, cum clavibus figuratur. Sed facile respondendum est, quod si claves pontificiam dignitatè significant, eadem Petro cruce ipsa crudeliores existere videntur & duriores. Sed heu! Crux hæc à cæco homine, stultè amatur & arctissimo complexu constringitur, ut supra dixi ex S. Bernardo: O ambitio ambientium crux, quomodo omnes torques, omnibus places! Unde te insanae, Agrippinæ Neronis matri persimilem esse non ambigo. De qua veteres commemorant Annales, quod ea omni conatu allaboravit, ut ipse ad imperialem saltum eveheretur. Et quantum vis ab aruspice didicisset, ingratum filium, si eò pertingeret, propriam matrem crudeliter necaturum, respondit: Occidat, modò regnet. Sic tu agis, inquam, ambitiose, qui spreta animæ salutē, status & honores per dona & munera, per fas, nefasque quaeris, & tacite in corde dicis: Peream, modò regnem, modò in sublimi vivam statu.*

Sed ex hoc profundo lethargo expergiscere tandem ô Anima Christiana, infinito pretiosi Christi sanguinis pretio ab æterna damnatione redempta! & à tanto errore tantaque dementia respisce aliquando. Tolle diabolicam larvam, quâ oculos offuscatur infernalis hostis, Desine ludere lusum Crommekalle; alioquin decipieris: quia abundè audisti, quod non colludentes avidè arripias. Tu quaeris hujus mundi delicias & suavitates, sed capis fallacem, ut supra fusè vidimus, dulcedinem. *Ambitio fallax sua vitas.* Tu auream appetis libertatem, & heu! miser homo, tu intollerabili oneratis gravamine, & duram incurris servitutem; *Mala servitus,* Tu in sublimi statu securè tuam imaginariis posse salutem operari, & è contra millena & millena in æternum peteundi capiti tuo imponis pericula? *Periculosa jucunditas.* Tandem quietam vitam in honoribus desideras, & tu tibi crucem & martyrium præparas. *Continuum martyrium.*

Hæc

Bern. s. s.
per missus
hom. 14.

Bern. ser.
12. in Cæn.

Bern.
Herr.
Episc.
epist.

Ma.
21.

Hæc omnia luculenter in hoc discursu probata sunt. Quid itaque ô obsecrate homo adhuc ambitionem, ut Deam, veneraris? Resipisce, retrahere pedem, ut ne adeo avidè curras ad honores, & tandem tam pestiferam ac venenosam detestare dip-sadem. Imprime iuribus cordis tui medullis divi-nam melliflui Bernardi sententiam, nunquam è memoria eradicandam: *Meditantibus autem ho-nores blandiuntur, sunt opera pensantibus ipsis ta-dio, sunt atque formidini. Non omnes autem capiunt verbum hoc. Multi enim non tanta alacritate cur-rerent ad honores, si sentirent & onera. Gravari profectò metuerent, nec cum tanto labore & pericu-*

Bern. ad
Henricum
Episc. Sen.
Episc. 41.

7. ser.
in Cate.

lo, quarumlibet acceptarent infulas dignitatum. Nunc vero, quia sola attenditur gloria, & non pœ-na, purum esse Clericum in Ecclesia erubescitur, se-que viles æstimant & inglorios, qui in quocumque eminentiori non fuerint sublimari. Hinc concludit S. Augustinus, & ego cum eo concludo: *Qui ve-ram felicitatem desiderat, debet tollere spem suam de rebus mortalibus & prætereuntibus, & collocare ea in verbo Domini, ut adhaerens ei, quod manet in æternum, ut ipso etiam eum illa maneat in æter-num, quod mihi & omnibus vobis concedat Pater, Filius, & Spiritus sanctus.*
Amen.

DOMINICA PALMARUM,

Dicite filia Sion: Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus.
Matth. cap. 21.

CUM triumphalem & mysteriosum Christi domini totaliter humilis, at-rentâ mente dudum in Jerusalem perpendissem ingressum: primo in-tuitu mihi in animum suspicio quæ-dam incidere, eum non adeo am-bitionem, quam tamen præcedenti discursu fusè demonstravi venenosam, maximeq; petniciosam fore dip-sadem detestari. Verùm re ipsâ maturius consideratâ & inspicatâ, tum SS. PP. tum sacre Scripturæ Interpretum super hunc triumphum interpretatione, illum summæ humilitatis, & qui-dem usque ad mortem crucis, verissimam fuisse comperi prognosticum. Etenim cuncta, quæ se-cundum humanam apparentiam cenferi poterant gloriosa, felicia, in ignominiosa & infelicia com-mutata sunt. Quod ut evidenter videamus, affi-milemus patumper hodiernû Christi triumphum antiquo Romanorum Imperatorum triumphan-tium in Urbem Romanam ingressui, circumstan-tiasque pariter examinemus.

Consuetudo inoleverat apud Romanos, ut tri-umphatorem tubicines, & laudum factorumque ejus heroicorum præcederent præcones. Sic at-te-statur author antiquit. Romanarum lib. 10. c. 29. *Christo præconia, sublimiaq; attributa elogia acci-nens Iudaica turba: Hosanna filio David: benedi-ctus qui venit Rex in nomine Domini.* Sed ô bone Iesu! nonne suavisonæ & dulces istæ voces in ama-ritudinem & acerbiteratē conversæ sunt? *Benedi-*

Matth. c.
21. v. 9.

ctus qui venit, quomodo stat cum rabidorum Ju-dæorum vociferantium clamore, *Crucifige, crucifige eum*: Ubi tamen ait Scriptura: *Maledictus est, qui pendet in ligno. Qui consistere potest in ve-ritate tò benedictus, cum tò seductor. Seductor ille dixit, & ipsorum dicto, Nunquid & vos seducti es-tis? Non ignorabat impius Judæorum Pilatus, certam Christi tot falsis testibus accusari inno-centiam. Perceperat plebem clamasse: Hosanna filio David. Ad eam itaque mitigandam, tumul-tumque sedandum, Christum, vel Barabbam latronem proponit dimitrendum, & ecce Benedicti loco iniquus eligitur latro, vocesque mutantur: *Vultis dimittam vobis Regem Iudaorû? Clamave-runt ergo rursùm omnes dicentes; Non hunc, sed Ba-rabbam.* Ah bone Iesu! quam propriè tibi attribue-re posses illud Jeremiæ Prophetæ: *Facta est mihi hæreditas mea in silva, dedit contra me vocem.**

Luc. c. 23.
v. 21.
Deut. c.
21. v. 23.

Matth. c.
27. v. 63.

Ioan. c. 18.
v. 39. &
49.
Ier. c. 12.
v. 8.

Post tubicines victimæ in Capitolio summo Jovi sacrificandæ deducebantur, eique hostium spolia atque manubiæ offerebantur. *Post hæc, in-quit, ducebantur boves in sacrificiis, vittis seriisq; redimitis, & aliquando auratis cornibus.* Adduxit sanè Christus in hunc triumphum boves insignes, nimirum Apostolos suos, qui cornibus laboris & vigilantia, incultum adhuc primitivæ Ecclesiæ a-grum ararent & colerent. Et quæ quæso pretio-siora spolia summo Jovi, Patri æterno, poterant præsentari, quam proprii discipuli? Nec hac vi-ctima cõtentus erat divinus hic Triumphator, sed seipsum

inquit, *abstinetes à fabis, est dicere fugite electiones ad honores, quia secum nil, nisi pericula & misérias portant.* Fuge itaque ó Judex electionem ad tuum ministerium; evita suffragia consiliarie, cave quicumque sis, ad communia subeunda vocari officia, quia secum, nil nisi pericula & misérias portant.

Ad præfens institutum duo mihi consideranda occurrunt, quæ casualiter reperi cap. 1. Cant. ubi sponsa sponsum allicit, & ut eam ad se trahat, hisce blandis verbis invitat: *Trabe me, curremus in odorem unguentorum.* Et quòd ipsa conquerens, dicat: *Filii matris meæ pugnaverunt contra me.* Quoniam hæc bina loca non concipio, dum alia etiam in Canticis enarrata maturè considero. Etenim, quomodo sponsa dicere potest: *Trabe me:* Ubi illa tam anxie eum quæsierit, ut liquet ex cap. 5. Cant. vers. 7. *Quæ sivi, & non inveni illum; vocavi, & non respondit mihi.* Insuper quomodo dilecta trahi velit à dilecto eam tam amicabilem invitante: *Veni de libano sponsa mea: veni de libano veni: non capio.*

Pro enodanda hac difficultate, & benè dissolvenda, prorsus necessarium est ad mysteriosam S. Joannis visionem registratam Apoc. cap. 7. recurrere. Hic fatetur lese quãdam vice intuitum fuisse totum electorum in cælo cætum, qui certo stigmatate ad præcitorum differentiam erant insigniti. Et incipiens ab enumeratione tribuum Israël: ait, *Ex tribu Juda duodecim millia signati: ex tribu Ruben duodecim millia signati, & sic de cæteris, ut patet ex citato cap. De tribu vero Dan nullam planè facit mentionem. Unde merito inquiri potest, an illa tribus à Deo fuerit reprobata.*

Sed ecce, ut sæpè sæpius mihi contingit, loco lucis & diei, densas tenebras, & nigram noctem comperio. Quæ, ut delucidatur, nudè ad alium Scripturæ locum eundum est, nempe ad cap. 49. Gen. In quo legimus (ut supra vidimus) Patriarcham Jacob filiis suis singulis singularem imperitum fuisse benedictionem, indubiè mysteriosam. Nunc notare Auditores, quænam à Jacob attributa sit tribui Dan. Sacer textus eam ad oculum manifestat vers. 16. *Dan judicabit populum suum.* Ecce iudicium ei imponitur, & periculosum & grave iustitiam administrandi, pupillos & viduas adjuvandi, subditosque in pace continendi onus: unde ait doctissimus Cajetanus. Et tum *capta est Dan:* quia omnis superioritas onerosa est servitus, & periculosa jucunditas. Quâ, quoniam tam multi; inò, quòd maximè dolendum est, se me

omnes miserè falluntur, quasi ab æterna beatitudine ob ingens discrimen secluduntur à Scriptura. Hæc minimè ausus essem dicere, nisi mihi ad amussim suffragaretur aurea D. Chryostomi sententia: *Quid dicem?* inquit, *de infelicibus & miseris, qui semetipos ad alios regendos præcipitant, & se in tantorum suppliciorum abyssum jactant? Omnium quos regis, mulierum, puerorum atque virorum, tu rationem redditurus es, & tanto igni tuum subjicis caput.* Et quod omnium terribilissimum est, tandem concludit: *Miror, si potest salvari aliquis Rectorum.* A cujus doctrina neutiquam videtur deviare S. Bernardus, qui considerans animarum curæ periculum contemiscens, teste D. Thoma à Villa Nova sic ait: *Accidit ad cumulum sollicitudinis, & pondus timoris, quod eam, & proximi conscientiam servare necesse sit, & neutra mihi satis est nota, utraque abyssus est, utraque mihi nox est, & nihilominus exigitur à me utriusque custodia; & clamatur: Custos quid de nocte, custos quid de nocte? Et non est mihi dicere cum Cain: Nunquid custos fratris mei sum ego? Unde quàm optimè dicebat Homerus, principatum & vigilantiam fore gemellos ejusdem partus. Et Plutarchus contra Principem imperitum affirmat, moris fuisse apud reges Persarum, ut cubicularium vigilem haberent, qui eum ad vigiliis, tantillo transacto somno, adhortaretur hisce verbis: *Surge Rex, & negotia cura.**

Ex hoc jam præactarum difficultatum elucescunt solutiones; etenim, quòd sponsa, quæ tanta cum anxietate suum per vicos & plateas quæsierit dilectum, & modò ab eo vocata, *veni de libano, discessum recusavit, est, quia sponsus adjunxerat, coronaberis.* Fugit itaque docens homines coronas honores, & dignitates tanquam onerosas, & periculosas debere evitare. Et quandoquidem pro reo omnis reipublicæ, communitatisque gubernamine Rectores planè sint necessarii, eos trahendos indicat, & ambientes elationem, & ad sublimes status celeri gradu properantes confundit, & explodit: *Veni, coronaberis. Trabe me.*

Jure quoque merito lamentabatur sponsa: *Filii matris meæ pugnaverunt contra me.* Quia ei vineæ custodia & vigilantia committebatur, ut liquet ex textu: *Posuerunt me custodem in vineis.* Quæ cura, quoniam tanto subiecta est discrimini, summo perè illi displicet. Sic S. Bernardus serm. 30. in Cant. *Ab illis ipsis fatetur se promovam, à quibus & passam.* Bernardi sententiæ mordaciter adhæret Benedictus Ferrerius, dicens in ipsius persona:

Tot

D. Chry.
sost. hom.
34. in ep.
ad Hebr.
cap. 13.

Ovid.
in Ibe

Lib. 1.
Plut.
Alex.
Sen. 1.

Taci.
4. In
Lact.
lib. 4.

Cant. cap.
1. v. 5.

De
11

tollere? Verò satis digno tam nefaria res appellari nullo modo potest. Additque amplius pro Rabitio ad crucem condemnato, coram Plebe Senatuque Romano perorans: *Nomen ipsum crucis, non modò à corpore civium Romanorum, sed etiam à cogitatione, oculis & auribus alienum.*

Imò tanto habita fuit ab omni plebe crux odio, ut illa tyranni & impii Reipublicæ moderatores, tamquam maximè infami nece plecterentur. Sic Ovidius asserit Achæum Lydiæ Regem à populo tumultuante cruci traditum fuisse, & Artaginem Regis Persarum Præfectum à Xantipone Atheniensium duce captum, atque in vincula conjectum, dum eorum Republicam depopularetur, communi sententiâ ignominiosam crucis mortem subisse, Herodotus similiter ait, Hæsticam Melesium nobilissimum Principem, cum in manus infestissimi inimici sui Arpaci Darii tribuni incidisset, eodem mortis genere fuisse peremptum. Sic & Volumanar, inquit Justinus: item & Glaucus (ut author est Plutarchus) famosissimus Alexandri Magni medicus (eò quòd charum & fidelem monarchiæ suæ servum Ephæstionem sinistrè curâsser,) eandem sententiam subire coactus est. Quapropter Apulejus crucem nuncupat *damnata*. Seneca *infelix lignum, infelicem stipitem*: Tacitus *servile supplicium*. Lactantius *supplicium homine libero indignum*. Quid plura? Gracchus nil infamius, turpius, ignominiosius contra Pompeium adferre potuit, quàm quòd dignus cruce haberetur. Plutarchus lib. de fortitudine Romanorum attestatur, suo ævo moris fuisse, ut singulis annis canis per urbem Romanâ eruci affixus portaretur, tubicine præcinente: *Sic punietur, quicumque cõmuni Reipublica bono non bene advigilaverit*. Scaliger narrat, Romanos gloriæ quàm maximè cupidos & avidos, aliqua injuria affectos, quam ipsi congruè vindicare non poterant, seipfos occidendo, summoperè gloriosos æstimasse. Qui insolens error, ut è tam bene regulata Republica extirparetur, Romani iudices in tanti criminis pœnam constituerunt, ut eorum cadavera publicè cruci affixi exponerentur. Quæ infamia a deo deterriti fuerant, ut nemo sibi in posterum tam leviter necem intulerit. At quid ambages sero, & tempus gentilitatis opinione declaranda inaniter sero? Ab ipso Spiritu S. qui ipsa est Veritas, quæ falli, nec fallere potest, apertè Christe condemnaris, Deuteronomii cap. 21. dicente: *Maledictus à Deo, qui pendet in ligno*. E contra Eclesia cum re-
tè in cruce gloriarì attestatur, dum eam summo

Quadragesimale P. H.

cultu, latræ nimirum adorat & veneratur, elamitatque adstante Passione: *O crux ave spes unica, hoc Passionis tempore.*

Nec immeritò unica spes nuncupatur: quandoquidem in ea salus nostra, & contra inimicum infernalem bellandi virtus, & peccata supprimendi vis consistat, ut testatur S. Bernardus: *Ecce cruce salus nostra, atq̃m ei viriliter inhæream? Verbum crucis, ait Apostolus, pereuntibus quidè stultitia, his autem qui salvi sunt, virtus Dei est. Ipsa est scutum, quo circumdamur, ut ejus quatuor cornua quadrisaria hostiũ tela repellant. Sit ergo in fervens cornu contra timorem nostrum, id est, ad versus pusillanimitatem, qua de carnis afflictione procedit: at id, quæ sub nobis est, corpus castigare viriliter studeamus, ac subicere servituti. Et ad alta transiens vitia, crucis extollens virtutem, ait: Si quis verò nobis in faciè maledicit, si quis apertè mala suadere conatur, in dis volat sagitta, & à sinistris est, sinistro nihilominus cornu crucis excipiendo. Quòd si adulator, si quasi consulentis animo venenum proponat fraternæ detractionis, & odium seminare conatur; si denique iniquum aliquid tanquam justum persuadere tentat, à dextris est mihi iste, sed ludas est, osculo me prodit: & dextro cornu crucis negotium perambulans, in tenebris necesse est propulari. Et tandem crucem contra peccatorum caput, superbi- am & ambitionem (de qua fusè egi in præcedenti discursu) potentissima itaruit arma. Sed ecce demonium meridianum, superbia scilicet spiritus, què nimirum in splendore majori virtutum acrius insurgere solet. Hæc autem quàm periculosa sit, sapius vobis intimare curamus. Initium quippe peccati, & causa totius perditionis superbia est. Propterea quisquis es, qui salutem tuam operari studeas, ad versus hanc super caput tuum cornu crucis habere memento. Et post concludit: *Felix anima, quæ in hac cruce gloriatur & triumphat. Tantum ut perseveret in ea, & nullis valebit tentationibus dejici.**

Itaque optimè Christus totam suam gloriam in cruce collocat ipsa namque est humani generis redemptio, antiquum peccati delens chyrographum, in qua (ut alibi ostendi) tota gloria Christi consistit. Ipsa est omnium honorũ compendium, ut ex honorifico, quod ipsi rursus adscribit D. Bernardus elici potest elogio: *Semper lignum crucis vitæ germinat, fructificat jucunditatè, oleum latitiæ stillat, balsamum sudat spiritualiũ Charismatum. Non est silvestris arbor, lignũ vitæ apprehendentibus eam, arbor fructifera, arbor salutifera est: alioquin quomodo dominicam occuparet terram? Illam dico pretiosissi-*

Z z

mum

Bern. ser.
2. de S.
Andrea.

Ovidius
in Iben.

Lib. 2. c. 21
Plut. in
Alexand.
Sen. 2. 01.

Tacit. lib.
4. Instit.
Lactant.
lib. 4. c. 27.

Deut. cap.
21. v. 23.

Chry.
F. hom.
in ep.
Hebr.
p. 13.

et. cap.
v. 5.

*nam glebâ, cuius clavus infixi sube radicib⁹. Si non
esset hac pretiosior cunctis, fructuosior universis, nun-
quam illo plantaretur in horto, nec illam permutere-
tur vineâ occupare. Tandem ipsa est insigne ipsius
victoriæ trophæum, triumphi antesignanum, nec
sine ea triumphare poterat Christus. Author Ro-
manar. antiquitat. lib. 10. c. 29. asserit, nemini lici-
tum fuisse apud Romanos triumphalem curram
confendere, nisi in una acie quinque millia ho-
stium prostravisset. Hinc teste Plutarcho, nunquã
triumphare voluit Julius Cæsar, priusquam quin-
que stupendæ de inimicis reportasset victorias: ni-
mirum primam Gallicam, secundam Alexandrinã,
tertiam Ponticam, quartam Africanam, quintam
Hispalensem. Haud aliter magnus ille Julius Cæ-
sar Christus Dominus per crucem triumphavit:
quia non tantum quinque millia hostium prostra-
vit, dejiciens principatus & potestates, sed tot
Christianorum myriades cælesti imperio subjuga-
vit, & quinq; memorandas victorias obtinuit, sci-
licet contramundum, peccatum, diabolum, mortem
& infernũ, (ut forsitan datâ occasione infra osten-
demus) & cruce sua omnia hostilia tela, ut vana &
levia confregit, & in dæmonem retorsit, ut clarè
attestatur S. Bernardus, dicens: *Sine causa malignè
parasti sagittas tuas in pharetra, & discipulorum su-
spira cumulas opprobriis Iudaorũ. Illi quippe despe-
rant, isti improperant. Sed Christo neutra tela noce-
bunt. Aliud tempus elegit confortandis discipulis, &
aliud ad versariis confutandis. Interim patientiam
magis exhibet, humanitatè cõmendat, obedientiam
implet, perficit charitatem. His namque virtutum
gemmis quatuor cornua crucis ornantur. Et est su-
pereminèrior charitas, à dextris obedientia, patien-
tia à sinistris, radix virtutũ humilitas in profundo.
His ditavit trophæum crucis cõsummatio Dominicæ
Passionis: cum ad Iudaorum blasphemias humilis,
ad vulnera patiens: intus lignis, exterius clavus
pungeretur. His spoliare dotibus, hac privare gloria
Christi sat agebant Ecclesiam, qui dicebant: Si Rex
Israel es, descende de cruce. Quid ergo in ea meri-
tò gloriatur Christus, nobisq; illam toties propo-
nat, quando quidem mirificum sit vexillum, quod
nos maturâ mente intruentes, ad strenuè sub co-
militandum trahit, juxta proprium ipsius dictum:
Si exaltatus fuero, omnia traham ad meipsum.**

Matth. c.
27. v. 40.

Joan. c. 12.
v. 32.
Cap. 11.
v. 4.

Sed quomodo: ait in persona Christi Propheta
Oseas: *In funiculis Adam traham eos.* Legit hic
Vatabl⁹, *In vinculo charitatis traham eos.* Ast qui-
nam sunt funiculi Adam, quænam vincula chari-
tatis? Meherclè, non-nisi pretiosa crux, in qua pe-

pendit Christus. Verè illa est funiculus Adæ: quia
propter primum ipsius peccatum, non tantum fu-
nibus ligatus, sed ligno inclavatus est. Ipsa est vin-
culum charitatis, quia eam amoris nexu cum ho-
mine conjunctus, pro eo moriturus spontè ascen-
dit. Unde si petatur, quis tantam majestatem adeo
exinanierit, respõderi debet: *Amor hoc fecit.* Quod
divinis prolixè attestatur verbis Thomas à Villa-
Nova: *Siquidem pro opere suo ex compassione & pie-
tate innocenter pati & mori, solius Dei amor, solius
Dei clementia est.* Et paulò infra ait: *Stupet calum-
& terra super immensum pòdus tam eximia chari-
tatis. Exparvescit orbis super tam nimiam & inasti-
mabilem dignationem. Sic Proph. Abacue dicit c. 3.
Consideravi opera tua & exparvi. In medio duorum
animalium notum facies. O inenarrabilem, ô ines-
fabilem charitatis ardorem! Deus immensus, omni-
potens, infinitus, æternus, ille, qui sapientiã summè
beatus & felix est, in sinu Patris inenarrabilibus de-
liciiis fruens: sua creatura amore succensus, ad ima
pauper, inops descendens, in stabulo inter animalia
nasci, in patibulo inter sceleratos mori dignatus est.*
Et quare? Respõdet: *Ne paradisi deliciis homo, quem
creaverat, privaretur.* Maluit itaque ille vinciri,
columna: alligari, cruci affigi, solo amoris nexu al-
ligatus, ne ipse homo à jurato atque infesto hoste
diabolo vincus detineretur, & ut eo vincito, hocq;
soluto & liberato, tanquam splendido trophæo vi-
ctoriã suam adornaret. De qua rursus prefatus au-
thor ait: *O gloriosum trophæum! O spolia amplissi-
ma! Victoriam ineffabilem! ubi vincitur Invincibi-
lis: Omnipotens superatur: Altissimus deicitur. Vi-
ta occiditur, & Iudex omnium condemnatur. Solo
amoris fervore superatus. Nimirum, ut dixi, quate-
n⁹ miser homo à laqueis dæmoniacis liberaretur.*

Ast quare incomprehensibilis & infinita Sapien-
tia vincula diaboli, funiculos peccatorum vinculis
amoris dirumpere conatur? S. Bernar. citatus à D.
Tho. à Villa. Nov. loco præsignato hoc quartum
nobis enodabit. Asserit ipse benignum Deum, si-
mul & justum diversos attentasse modos, ut homi-
nè à se peccatis longissimè separati, ad se reduceret.

Primò gravem mandata divina transgredienti-
bus incutiens timorè, qui ne inanis & frivolus ha-
beretur, terribiles & horribiles ab initio mundi in
flagitia & crimina exercuit vindictas. Universum
mundum aquarum invertit inundatione. Gen. c. 7.
Civitates profanas & pessimo scelere commacula-
tas seriò purgari & emendari per Angelos jussit in-
cendio. Gen. c. 19. Superbos indurati Pharaonis Æ-
gyptii regis currus in profundo submersit pelago.

Dathan

Conc. I. de
judicio.

1. Re
verf

Dathan & Abiron horrendo deglutiit hiatu, & quamplurimas alias atroces pœnas in flagitiosos exercuit: *Pœnarum timore homines deterrebat à peccatis: sed ut scriptum est, populus non est reversus ad percutientem se.*

Secundum misericordis & pii Domini stratagemata fert, obcaecatū & spurcitiū induratū hominem ad certā rationalis creaturæ vitā beneficiis amplis, ratis favorib⁹ & extraordinariis promissis allicere. Proinde sibi electū assumpsit populum, gentemq; elegit Judaicam, quam ut stabiliret, & ab universo mundo sordidatū faceret, nunquam audita, nunquam peracta perpetravit miracula. Cuncta toti⁹ Ægypti usq; ad ipsius Pharaonis filiū primogenita divinā suā virtute enecavit: aquas maris rubri divisit, & ad instar murorū à dextra & sinistra persistere iussit, ut sicco pede Israëlita illud pertransirent, & eaderent Ægyptiorum persequentium furorē. Ipsi verdē & sibi vitam stratā arbitrantēs, miserē perierunt. Deduxit gentem selectam de nocte in columna ignis per desertum, de die per nubem. Pavit famelicos mannā de cœlo dilapso, omnem suavitatem & dulcedinem habente. Sitibundis ē rupe extraxit aquas. Exsiccavit Jordanem, introduxitq; eos in terram optimam fluentem lacte & melle. Ulterius perrexit ait Domini benignitas ac pietas: *Forvit eos sicut gallina pullos suos, si forte videns mundus tot tantosq; favores, diceret: revertamur & serviamus illi Deo pio & optimo, qui sic benigne & magnifice tractat cultores suos.* Verū adhuc in vanum laborabat divina misericordia, subjungit: *Sed nec sic mundus, idoloriā relicta respicit.*

O cœca gens! inspicens popule! an forsitan aureus vitulus tibi potum & cibum in penuria subministravit? An ille jam præfata operatus est iudicia? Certū est, quod non. Cur itaq; proterva plebs à Deo vivo & tanto benefactore recedis, & inanimatum lignū colis? O nefandum scelus! At nil ista ingratitude pejus est, quia illā vivificis divinae misericordiae obturatur fons, inquit S. Bernard. de alia methodo penes se quasi rogatus in misericordis Dei persona: *Quid ergo faciam? Ecce nec minis, nec promissis proficiscio: mund⁹ sua duritia & pertinacia perstat: flagella contemnit: beneficia despicit. Sed virgo ego dicit Dominus, quia mihi curvabitur omnis caro, & flectetur omne genu.* Et ne forsità denuo contumax mundus, pertinax homo, intento meo reluctetur: *Ecce ego facio verbū, Vatablus legit, opus, quod quicumque audierit, tinnient ambæ aures eius.* Verum pie Domine, quidnam illud tam classicum opus? En ego cœlestē respondet, æterni

Parris mei derelinquam sinum, omnes choros deseram angelicorum spirituum, in terrā descēdam, ut pro homine ego homo Deus moriar. Ego innocens, ut reus, pro ejus delicto satisfaciā: tam arctō amoris funiculo eum ad me trahā. Erigam vexillum Christianæ militiæ, exponam in monte Calvariæ gloriosum crucis trophæum. Expandā manus clavis inclavatas, parat⁹ quemlibet peccatorē amplecti & misericorditer recipere. Hoc vinculo amoris in emetipsum ligabo, ut mihi vicissim hominem amoris ligamine & nexu devinciam.

Hoc ardentis amoris telo illum confossum fuisse, & tam gravi oneris ponderi succubuisse asserit S. Bernardus, cujus verba adfert S. Thomas: *Venit in mundum, incarnatus est, humiliatus est, in terris visus est, & cum hominib⁹ conversatus est, flagellatus, spiritus illusus, occisus est. Nunciatum est mundo tantum & tam inestimabile Sacramentū, audivit, tradidit, intellexit, cognovit: tantamque Dei erga se charitatem, benignitatem, clementiam, pietatē expertus, & tam immenso beneficii pondere superatus, ad pedes procidit & adoravit, & quem non vicerat timor, neque favor, vicit amor. Non enim valuit tanta digationis & bonitatis onus sustinere.*

Liceat tamen mihi Bernardum semel interrogare. Estne mundus factus obediens divinis præceptis? obduratus peccator redditus inflexibilis? Suntne Christiani mori ad pietatē ejus incarnatione, humiliatione, in terris conversatione, flagellatione, illusione, morte & crucifixione, omniumq; istorū mysteriorū promulgatione? An ad pedes Christi sese prosternunt, eum ut supremum universi moderatorum colentes? Possenne veraciter dicere: nunc mundus relicta idoloriā, respicit? Ah si de ævo tuo loquaris Bernarde, nescio quid dicā: forsitan illud perfecti⁹ exstitit nostrō, de quo ego neutiquam id asseverare queo. Etenim nonne superbia omnis mali fons & origo est Dea Idoloratrica? an forsitan ipsa ab ambitiosis non plus colitur, quā crucifixus Christus! Qui aulam obambulat, curiarum praxim novit, majorem benevolentiam terrenis magnatib⁹ exhiberi inveniet, quā ipsi quādoque (quod fateri pudet) venerabili Sacramentō; & attentius ambitiosi in eorum præsentia auri suis divina quasi percipiunt oracula, quā ad cœlestia & salutaria Missæ attendant sacrificia. Nec est quispiam ut puto, qui hujus sæculi moderni mihi denegat hanc pravitatem; quilibet namq; ad oculum videt mundum, statur, honores, super cæteros præminentiam arctē amplecti, onera verō pro Christo Domino supportanda omni cura

declinare. Loquamur de ira: Christus vindictam reverà inimicis inhihet. mansuetudinem clamat, *Pater ignosce illis*, &c. ut sequamini vestigia ejus. Insurgunt sanguifugæ inhiantes proximi ruinæ, Christi que mandato refractarii, Deamque venerantes Iram, crucifixi præceptu notâ infamiae, impossibilitatis, & naturæ ipsi repugnantiae commaculant. Quid de avaris, de luxuriosis dicam? An avarus non plus diligit aurum, quàm Christum, an concubinarius non vehementius amat concubitum, quàm Christi pudicitiam, quia neuter suum affectu abominari vult propter crucifixum. Discurrendum relinquo Lectori per singula capitalia vitia. Et spero eum mihi manus daturum, & mecum asserturum, verum non fore in hoc depravato saculo: *Nunc mundus idololatriâ relicta respuit.*

Unde quoddam celebre ingenium subtile fati delineari curavit emblema, cui supra titulus inscriptus erat: *Quis mundi Dominus?* Ab una parte diabolus sub specie pulcherrimi juvenis depictus erat, vexillum in manu portans, emblematis ornatum deliciosis. Hic videbatur Juno cum Jove incestuose congregiendi; illic Mercurius furto implicatus, & Jupiter in Argi mortem conspirans. In summa omnia Deorum vitia, tamquàm heroica facta ipsi erant impressa. Infrà turba magna nimis subsequens diabolicae militiae signum, apposita erat curiosa hæc epigrapha: *Non crucifigor & adoror.* Ab altera parte emblematis visebatur Christus in crucem sublatus, infrà quem artificiosè depictus erat pellicanus; qui rostro pectus suâ dilacerans, pullos suos proprio sanguine enutriebat, cum dicto: *Suos in sanguine pascit.* Sequebatur levis quædam & exigua turba cruce onusta, Christum subsequens. Verum quidam levissimum crucis onus portare renuentes Christi partes deferebât, & abjectâ cruce, diabolicae turbæ sese adjungebant, aditâ epigrapha: *Dura displicent, blanda placent.* Pro quæstionis resolutione appositum erat infrà emblematicum hoc dictum: *Proh nefas! Christus rescians deficit, diabolus decipiens proficit.* Hinc ait idem author, infernalem hostem Christo jure merito improperare posse, en quanta latus meum stipat turba, quam celeri gradu totus ad me currit mundus. Ego pro hominibus nullum subii dolorem, spinas caput meum non sensit, nec manus clavos expertæ sunt, ego nec flagellatus sum, nec crucifixus, nec sanguinem fudi, & tamen cuncti mihi adherent, & sub vexillo meo indefessi militant. Quid tibi profuere flagra, corona spinea, sputa, illusiones, opprobria, crux, &c. mundus dura averfatur, atque suavia &

deliciosa amplectitur. Iis triumpho, iis hominem attraho, iis mundum subjugo.

O cæci homines! ô insensati Christiani! Audite quæso, & sedulo examine salutare Divi Thomæ admonitionem: *Quid respondebimus in Ier. c. 3. Iudicio tantam erga nos Dei charitatem & misericordiam contemneres? Quam merito Dominus super hac perverfitate & ingratitude nostra conqueritur per Ieremiam dicens: Quomodo si contemnat mulier amatorem suum, sic contempsit me domus Israël, id est, nullus sic amavit, nullus sic zelavit, nullus sic quæfuit, nullus sic contempus est. O immensam Dei bonitatem! Tanta majestas à creatura sua, & opere suo contempta & abjecta, non dedignatur, non irritatur, non recedit, scilicet ut exspectet revertentem.*

D. Thom.
Conc. de S.
Ægid.

Et si velitis Auditores rem ita sese habere, ad oculum cernere, & sordidam Christianorum in Christo sequendo, bonisque operibus exercendis tepiditatem, & è contra miram eorum in sectandis vitiis celeritatem intimius penetrare: Venite mecum ad Bacchanalia tempora, & ruminemus parumper ea, quæ tum geruntur acta, petamusque audacter: O Ganda nobilissima civitas! Nonne tu eadem plane es, quam paucis antè diebus sumus contemplati. Nonne vos incolæ ii estis, qui cû tanto jubilo, tantâ alacritate & lætitiâ solemne sub diaboli vexillo militastis: Ut video iidem estis, ni turpiter fallar. Quoniam quamplurimum in externa apparentia immutati estis. Tum namque in vobis hilarem intuitus sum vultum, animum comperi habenâ relaxatum: non reperi, nisi evidentia & ingentia jucunditatis signa. Magnifica instructa erant convivia, publicè ducebantur choreæ, vestes muliebres in viriles (ut majori lepore, aut ut melius dicam opportunitate, sub hac larva Venus coleretur) commurabantur. In summa, quilibet suo genio & gratis indulgebat voluptatibus. Qui de tristibus loquebatur, exosus habebatur, & tam hilari tempore indignus: at modò totus ordo inversus est. Ubi Ecclesia Quadragesimæ tempus, jejunia, abstinentiam, pœnitentiamque proponens, vos ad militandum sub Christi vestri vexillo convocat, facies, gestus, & cuncta quæ video, tristitia apparent: Ideoque admonet per Evangelistam Matthæum: *Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocrita tristes.* Ah miseri erratis: Nullus aptus est militiae, qui ducem suum tepidè sequitur. Cur itaque tanto fervore diabolo inservitis, & tanto cum pudore Christum, cuius albo nomen vestrum (ut indicat *Christianus* adscripsistis) dere-

Matth. c.
6. v. 16.

derelinquitis? An forsitan arbitramini moeste præliando de jurato hoste tuo infernali posse triumphare? Ah fallimini! Victorix namque illi soli capaces sunt, quia arduam expeditionem hilari animo arripiunt. Hinc teste Homero Minerva prudentiæ Dea, potentissimum ad strictam obfidionem, & ultimam Trojæ ruinam præparans exercitum, mandatum dedit Telemajo, ut de anno, cæterisque ad bellum necessariis abundantissimè provideret, eaque navibus imponi curaret. Sibi interim curam reservans, celeres, voluntarios, & alacres milites congregandi. *Tu parannuncviatica necessaria: Ego interim in populo voluntarios colligam.* Idem de Scipione Africano commemorat Titius Livius, qui ad Romano Imperio adjungendam famosissimam illam Rempublicam Carthaginensem, tantum familiarium, & ultrò sese ad bellum offerentium, operam auspiciatus est, plus confidens libertati, quam coactioni: *Noverat voluntarios tantum milites, quos ordinavit, centuriavitque.* Ita pariter de Lacedemone testatur Cælius Rodiginus, qui pro more habebat milites assumptos, & tyrones exercere in chorea dicta *Pirrica*, in quam, qui ingrediebantur, in ea lætitiæ & alacritatis demonstrabant indicia, in signum quoddam ad quodcumque difficile bellum progredi paratissimi forent.

Verum è quo fonte tanta hominum scaturit dementia? Vel Christiani estis, vel non estis. Si Christiani estis, hoc unicum allego, quod multa in se comprehendit, beneficium, nimirum creationis, atque redemptionis. An forsitan diabolus te creavit, & redemit? Non, non, ipse Christus est, qui te ò homo! ut purus Deus creavit, & ut Deus homo misericorditer redemit. Dic mihi munde quodnam tibi insignis ille tam numerosæ militiæ Dux pollicetur stipendium? Terrena bona inquires. Erras, si credis, nec ipse enim illorum est elargitor, qui nè quidem in unam paleam, absque Dei permissione habet potestatem. Si dicas honores, mundanas delicias, vitam voluptuosam, & cuncta in futurum prospera. Rursus falleris, illuderis. Quoniam nec ille potens honores, & status trabali clavo configere, nec delicias mundi vegetas conservare, nec vitam voluptuosam in longum protrahere, nihilque potest de futuro tempore disponere. Benè fateor ignominiam perpetuam, infernaliam tormenta, vitam amarum, & cuncta in æternum infelicia præstare valet.

Ut promisso sub duce diabolo belligerantibus præmio antithesin opponam mercedi destinata à

Christo optimo duce sub ejus strenuè militantibus signo, scilicet cruce: oportet sedulo intueri, quid promittat. Id Joannes indicat cap. 8. *Qui sequitur me, habebit lumen vitæ, dicit Dominus.* Quod lumen vitæ in quo consistat, quamque illud sit æstimabile in alio discursu (favente Deo) demonstrabo. Rursus ait: *Vbi ego sum, illic & minister meus erit.* Ubi est ò Christiane Christus? Hoc non ignoras. Concludo ergo, si ipsi inferviam fideliter, ut par est, & ibidem morabor. Iterum per eundem Evangelistam non fluxa, & peritura, sed cælestia, & in æternum permanfura sequacibus suis, & juramento quidem pollicetur bona: *Amen, amen dico Vobis, quia qui verbum meum audit, & credit ei, qui misit me, habet vitam æternam, & in judicium non venit, sed transit à morte in vitam.* Quæ, quæso modò inter Christum & diabolum comparatio? Ille lucem promittit, hic densissimas tenebras: ille cælestem paradysum, hic æternum barathrum. Quare igitur insana hominum mens tam proclivis est ad diaboli, & ad Christi tam negligens obsequium? Sanè iste intollerabilis non provenit error, nisi vel ab obæcatione, vel oculorum fascinatione, dum homo bona sibi collata, & quæ Indies conferuntur à Christo beneficia, non ruminat, & laxatis habenis cunctis suis voluptatibus indulget. Quod enorme crimen egregiè detestatur S. Bernardus in suis declamationibus, dicens: *Vbi ille mulctatur morte, cruce turpatur: Quis suorum delicias, & gloriam sustinere queat, nedum audeat querere? Flagellatus Christus, & spuis illitus, bajulat sibi crucem, & ludibrio factus irrisoria veste, arüdineo sceptro, corona spinea. Foditur clavus, annumeratur sceleratus, in ligno extenditur, & jam mortuus vulneratur. Et hæc induens, qui dicitur Christianus, nihilominus voluptatibus indulgere, & florere velle in hoc sæculo nullatenus erubescit?*

Ò miser homo! Utinam tandem resipisceres, & auream & divinam Divi Thomæ à Villa Nova præcordiis animæ tuæ infingeres sententiam, sustinentis Christianum pollicitationibus non debere alliceri, sed tanti benefactoris beneficiis ultrò, & suaviter trahi. *Delectabilis ipsa Dei nostri gloria, & majestas, cui servire, regnare est: Beneficiorumque ejus inexplicabile pondus, & charitatis ejus in nos ardor immensus, cui a qui valens reddere non sufficimus. Satis, & plusquam satis obligati sumus tibi Domine, & adhuc promissionibus agis? Ad quid Domine ista promissio? Et totaliter pudebundus in hæc erumpit verba: Proh pudor! Ut tanta majestati ser-*

Joan. c. 8.
v. 12.

Joan. c. 5.
v. 24.

Thomas à
Villa Nova
Conc. de
B. Agidio
Abbate.

r. c. 3.
10.

Thom.
onc. de S.
gid.

th. c.
16.

viam, pollicitationibus indigeo? *Ut Deum meum, Creatorem meum, Redemptorem meum, Glorificatorem meum, Dilectorem meum diligam, ut ei obediam, ut ei adhaeream, premio attrahendus sum? Confundis faciem meam Domine promittendo, non possum audire, non valeo suscipere promissiones tuas, quin imò si mihi omnia tormentorum genera, omnia mundi infortunia, omnes angustias, omnes infirmitates, mortem etiam, & infernum minareris, nè amarem te, nè tibi servirem, à tuo servitio desistere non deberem.* Et quasi inebriatus divinæ munificentiae potu, ulterius progreditur, & dicit: *Et quod majus primum, aut qua gloria, qua dignitas sublimior, quàm tibi placere, tibi adhaerere, tibi servire, tanta celsitudo, tanta sublimitas, nullo labore, nullo infortunio compensari potest: & insuper primum quarentibus adjicit. Et tandem concludit: Quanta misericordia, quanta magnificentia, quanta elementia? Undique Domine nos cogis, undique stringis, & compellis ad te, va nobis, si recessimus à te.*

Eja itaque Christiane, excute mundanum soporem, caelestes amplectere vigilias, & excubias, mentem à terrenis averte voluptatibus, & studiosè contemplare mirificum tibi erectum amoris vexillum, charitatis compendium, crucis mysterium, ut tanti ardoris flammis incensus, nullum illecebrarum, & pravarum cupiditatum sentias frigus, ut amore amorem rependas. Hoc passionis tuæ reminiscencia solummodò pius exigit Dominus, ut satis aperte insinuat S. Bernardus: *In Christi dilectione modus amoris nullus esse debet. Sine modo dilexit, sine modo tu diligere debes. Modum dilectionis expressit te diligendo, pro te moriendo. Tu quantum eum diligere debes, non potes. Dilige ergò eum ex tota mente, & ex omni anima, & ex omni- bus viribus tuis, hoc tantum quarit, ultra non quarit. Imitare vel ipsos Ethnicos Athenienses, qui in quantum potuere, suam ergà beneficium Codrum ostenderunt gratitudinem.*

Quam, ut melius cognoscas, operæ pretium est, historiam paucis (quia sibi satis fuscè) enarrare. Ipse à potentissimo capitalis sui hostis exercitu artissimè circuminctus, & jam jam, deficiente annonà, & quamplurimis è suis continuis in praeliis desideratis, ad deditorem coactus, nisi aliunde supererit adferrentur, quarum apparentiam, cum non videret, tandem Oraculum Delphicum consulere statuit. A quo, cum intellexisset, nulla evadendæ ruinæ superstitem fore spem, nisi proprio sanguine itatorum Deorum suum restringeret,

immortus, & imperterritus communem Reipublicæ salutem propria proponens vitæ, veritus, ne fortassis inimicus ei parceret, abjectum gregarii militis induit habitum, & sic in mediam animosè prorupit aciem, in qua generosus occubuit, suis insignem reliquens victoriam. Quem stupendum amoris actum considerantes Athenienses, profusus lachrymis, luctuoso vultu, cruentato, viso tam benigno regis cadavere (ut Plutarchus ait) altè clamaverunt: *O Codre! tu vitam dedisti ut nos viveremus. Heu! utinam morte nostra tibi vitam comparare possimus.*

Haud dissimiliter ardenti amore inflammatus primus & ultimus totius universi Monarcha agit Christus, dum militarem contra dæmonem instruit aciem. Incognitus in arenam descendit, contemptibilem infinitæ creaturæ rationalis assumens habitum, naturam scilicet humanam, ut ille, qui purus ab æterno existeret Deus, habitu inveniretur ut homo. Sed quorsum? ut occultus diabolo, sciens aliam humanæ redemptionis, ac reparationis non affulgere spem, mortem subiret. Voluit itaque Christus illum illudere, & decipere adinstar Enthydeos crocodilum. De hoc omnes fermè commemorant Naturalistæ, cum hujus esse naturæ, ut innato odio Enthydios insectetur. Ille verò inimicum suum ex instinctu quoque naturali fugit, & vindictivus omnem ansum quatit crocodilo nocendi. Quapropter pascua accidentem advertit, sese que sub viridi herba occultat, quam cum ipse depascit, ventrem ejus vivus ingreditur, & ibidem intestina hostis sui corrodit, eumque enecat, ipse verò salvus & incolumis evadit. Qui intueretur Enthydios absorptionem, nonne eum devictum, & victorem judicaret crocodilum? Indubiè. Ita & mors devoravit Christum, & proprio dente, tanquam laqueo irretita est, & deglutita, quod ingeniosè exponit Eusebius, dicens: *Mortis iniquitas, qua Christum tanquam parum hominem vincere gaudebat, expavit subitò prædam suam, & in suo regno à suo, ut putabat, debitore devicta, à suo condemnata reo, à suo subjugata est captivo: ideo suis laqueis illigata, & irretita perditur, dum deciperet, sublatam est, dum devoraret, absumpta est.* O Christiani! ubique resonant cantica, & laudes Domini Creatoris & Redemptoris. Ubi gratitudinis Atheniensium inspicitur umbra? O utinam omnes clamarent, dum ad peccata instigantur: *O Christe, tu vitam dedisti, ut nos viveremus.* Ah utinam cunctis, sanguine, carne, & vitâ nostrâ, tantum nobis præstitum beneficium dignè recognoscere valeremus.

Sanctus

Bern. l. de diligendo.

Aug. l. de Trin. 132

Hom. 6. Pasch.

Sanctus Augustinus ut à nobis cæcutientibus denfam detestandæ ingrati tudinis amoveat nebulam, quam plurima stupenda sub illius exinanitione adducit, & ad summum (quamvis non sufficienter) describit amorem. Et in primis petit, quâ viâ, quâ methodo subjugatur à diabolo genus humanum ejus ereptum sit servituti. *Que est justitia, inquit, qua victus est diabolus, nisi justitia Iesu Christi? Et quomodo victus est? Quia cum in eo nihil dignum morte inveniret, occidit eum tamen. Et utiq; justum, ut debitores, quos tenebat, liberi dimittantur, in eum credentes, quem sine ullo debito occidit. Et in amorosi Christi litragematis prorumpens exaggeratione, pergit c. 15. Pro nobis datus est sanguis Christi, quo accepto, diabolus non est ditatus, sed ligatus, ut nos ab ejus noxiis solveremur, nec quæquam secum eorum, quos Christus ab omni debito liber, indebitè sanguine suo redemisset, peccatorum retribui involutum traheret ad secunda, & sempiterna mortis exitium.* Et paucis egregie ait de hac materia serm. 114. de tempore: *Dominus noster in statera crucis pretium nostræ salutis appendit, & unâ morte universum mundum, sicut omnium conditor, ita omnium reparator absolvit.* Sed quid pro tot ab homine præterdit beneficiis? Quid pro abundantanti pretiosi sanguinis effusione? quid pro opprobriis? quid pro ignominiosa crucis trabe? quid pro tam excessivo amore? Ah, nisi ut redametur. Amor namque non nisi amore recompensari potest. Nil nisi ut clamemus ex intimis cordium nostrorum penetralibus cum Idiota: *Diligi debes Domine ratione creationis, & redemptionis: quia enim hominem fecisti, debet seipsum amori tuo, & quia eum redemisti, debet se amori tuo.*

Veteres quidam Scriptores, seduli Atheniensium Annalium perferutatores illud memoriæ tradidère, quod prædicta Respublica illam sanxerit legem, ut quotannis ad renovandam civium remissionem, præco coram plebe (ostensâ quidem Codri sanguinolenta tunica pugionibus perforata) hæc verba intonaret: *En tunica Codri Regis vestri, memor esto Popule Atheniensis ipsius victoria pro salute vestra contra hostes proprii sanguinis dispendio parca. Quæ ostensione innuebatur, ex ipsorum animo tantum amorem nunquâ debere eradicari.* O Christiane, confiteri cogeris longo intervallo ternum illum Codri amorem, Regis regum, & Domini dominantium Christi cælestem antecellere charitatem: Imò in illius comparatione, eum nil esse, nisi fumum & umbram. Ecce tibi roties ab Ecclesia proponitur cruenta Christi passio, toties

ad montem Calvariæ invitatis, ut ibidem contempleris pro te crucifixum Deum hominem, ut in eo attentè intuearis gloriosum inauditæ benignitatis trophæum erectum, & vexillum crucis: ut tu tam horrendo comitoris aspectu, cum eo in corde tuo crucifigaris, ut tanto amori correspondeas, hoc tantum quærit, ultra non quærit, inquit Bernardus: *Curre ergo ad illum collem, in quo tam lucuosa exhibita est tragœdia; curre, quid stas, quid hæres? clama, quid obmutescis? Christe, tu vitam dedisti, ut nos viveremus. O utinam morte nostra mortem recompensare possemus! Hoc unum rursus repeto, Christus à te exigit Christiane. Et hæc sit prima ratio, quare crucem prudens Mater nostra Ecclesia toties inculcet, & magna cum cura tantum amoris spectaculum oculis nostris exhibeat.*

Secunda est & maximè prægnans, quia crux & mors Christi marura mente cõsiderata, hominem fortissimè à peccato retrahit, & deterret. Dum enim ipse tam rigidam intuetur Unigeniti Patris mortem, qua lapsus humani generis, Adæque peccatum debuit reparari: Agnoscit magnam illius gravitatem, sicq; horrore conuasatus ab eo perpetrando cohibetur. Hanc crucis Christi efficaciam confiteretur Divus Thomas à Villa-Nova, dicens: *Quid magis homini peccati horrorem incutere potest, quàm videre filium Dei pro peccato in crucis extremo patibulo morientem, & terribilem Patri pro reatu judicio, satisfactione reddentem.* En magnam malitiæ peccati gravitatem exaggerans, exclamat: *O grande malum peccati, pro quo talis ultio sit! Non mihi inundantem mundum, flagrantem civitates, absorptos homines, non infernū, & omnes ejus pœnas objicias: nam si mille proponas gehennas, non sic expavesco & contremisco sicut videre Deum pro peccato morientem, ita peccati reatum solventem. Qualis est macula, qua Dei sanguine diluitur? Qualis est culpa, qua Dei morte vindicatur? Unde Bern. ait, ex qua litate remediis, morbi astricto quantitatè. Filius Dei iubetur occidi, ut pretioso sanguinis sui balsamo mederetur. O atrocissima vulnera, qua hujusmodi medicamēto curantur. De cætero quis audeat peccare? Quis vel levissimâ culpam non expavescat? Et Orig. dicit: *Filius Dei pro peccatis mortuus est, & te peccare deleclat?**

Imò ulteriùs progreditur S. Thomas, additque non tantum eam terrorem peccandi incutere, verum etiam hominem jam lapsum erigere, & inflata peccati vulnera sanare. Unde Christi crucifixi, erectus à Moyse tempore Israëlitarum in deserto comorantium serpens, verum extitit symbolum.

Ipsi namque præteritorum Dei beneficiorum immemores, fastidio habentes solitudinem, contra Deum, ejusq; destinatum ducem enormiter murmurârunt. In cuius gravissimi delicti pœnam *miserit Dominus in populum ignitos serpentes, ad quorum plagas & mortes plurimorum.* Pro ira istius avertenda accesserunt Moysen, tamquam unicum salutis asyllum, ut attestatur Scriptura: *Venerunt ad Moysen, atque dixerunt: Peccavimus, quia locuti sumus contra Dominum, & te: ora, ut tollat à nobis serpentes.* Quod, cum Moyses populi miseratus, fecisset, fuis ad Deum precibus & lachrymis, pro sua reverentia & sanctitate exauditus, à benigno Deo tanti mali impetravit medelam, meruitque audire cœlestem Medicum dicentem: *Fac serpentem aneum, & pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, vivet. Fecit ergo Moyses serpentem aneum, & posuit eum pro signo: quem, cum percussis aspicerent, sanabatur.*

Haud dissimiliter pius & benignus æterni Patris Unigenitus. Verbum æternum pro periculosis animarum nostrarum curandis vulnerib⁹, non ad instar venenosi aspidis, sed ad instar mansueti agni crucis trahi voluit affigi, ut apertè per dilectum Evangelistâ Joannem testatur: *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Si itaque peccator venenoso lethalis peccati morfu corrosus sis, accede ad montem Calvarie, in quo conspicendus exaltatus est Christus: respice in faciem Christi tui. Accutre ambitiose, & superbiæ tumore inflata, atque mentis oculis intueri, dum inani & vano honorum, atque dignitatum clangore concitaris, caput benedicti Christi acutis terebratum spinis, & credo, & spero, omnem mundanum fastum sub tam humili capite militans, facile depones. Contemplantare impie avare, & usurarie, manus Domini tui inclavatas, ac apertas, ut tibi immensum cœlestis præmii donet thesaurum: credo, & spero, quòd non tam leviter tuas aperies, ad proximum tuum notabiliter defraudandû, sed è contra eas aperies, ad ei in necessitate eleemosynis succurrendum. Propere vindicative ad amorosum hoc spectaculum, & maturè quoque respice cruci affixos pii Christi pedes: & credo, & spero, non tam inconsideratè ad fratris tui effundendum sanguinem, & ignominiosam quarendam vindictam curtes: præcipuè, ubi hic illum audies clamantem: *Pater dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt.* Ne etiam tu sis impie filii, sed aucter ad hanc Chri-

stianam propera scholam, & audi, quàm sedulam matris suæ filius demonstraverit curam, commendans illam divo Joanni: *Ecce mater tua.* Et tu non adeo aucter patrem & matrem contemnes, contra expressum Dei mandatum: *Honora patrem & matrem.* Ast de eo plura dixi supra.

Sed quid plura verba perdo? Ut paucis absolvam, advola ad hoc amoris spectaculum, quantumvis plurimis onustus sis peccatis, ô homo, Crux Christi tibi fiduciam præbet, omnemque tollit desperationem, ut rectè dicit Thomas à Villanova loco citato: *Quid times, quid trepidas, quid diffidâs, convertere ad Dominum, quia pius est, & benignus, & præstabilis. Non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat. Non credis? Huius rei testimonia credibilia facta sunt nimis. Ecce propter hoc crucifixus est, propter hoc inter sceleratos maritur. Quomodo te damnabit poenitentem, qui propter hoc moritur, ne damneris? Quomodo te abjiciet redeuntem, qui de calo venit querere te. Vnde Apostolus: Quis accusabit contra electos Dei? Deus qui justificat, quis est qui condemnet? Et replicam imbecillum, & fragilium peccatorum, atque etiam obstinatorum proponens Crucis Christi potentiam, paulò infra altius extollit, dicens: *Forjan dicces: Agnosco Domini viscera, inasimabilem dignationem intelligo, sed magna sunt peccata mea nimis & horrenda, & inveterata flagitia mea, poenitentia verò modica, aut nulla. Quomodo possum salvus fieri? O stulte, non attendis, qualem satisfactionem filius Dei in cruce Patri reddiderit? Exaggera crimina, peccata aggravâ, quantum potes, major est illa poenitentia, potior est illa hostia.* Mirumne itaque est, crucem Domini toties Christianorum oculis representari?*

Doctissimus Scriptior hujus ævi Lipsius mirabilem Africæ illatam à furentibus leonibus commemorat devastationem, atque ruinam. Ipsi namque in magnam excrecentes abundantiam, jumentis, aliisq; bestiis satiamini minimè potuerunt. Idcirco humanæ quàm maxime insidiantes carni, vias & itinera obsidebant, & transeuntes crudeliter dilacerabant. Unde factum est, ut Africa magna ex parte populo desituta sit. Quod madum, ut averterent superstites, consulere Delphicum oraculum, humiliter rogantes, ut possent methodum quamdam cognoscere, ferocia hæc animalia fugandi. Responsum habuere, eos omnem conatum & laborem oportere adhibere, ad vivum leonem apprehendendû, quem vivum cruci affigere debebant, sicque

Numer. c.
21. v. 6.
& 7.

Verf. 8.

Ioan. c. 3.
v. 14. &
35.

Apo. c.
5. v. 1.

Amos
v. 8.
Ier. c.
verf.

Ioan.
v. 31

scique stragem leoninam cessaturam, quod iis ad votum successit. Rugitu namque hujus jam in cruce pendentis ita deterriti sunt ceteri, adeoque ab ejus aspectu exhorruerunt, ut patriam hanc totaliter deseruerint. Sic referunt antiquæ historiæ, è quibus hæc extraxit præfatus author verba: *Cujus aspectu alii leones ita prrterriti sunt, ut illac transire perimmescerent.*

Furibundi leones currentes & recurrentes, ut quærant à Deo escam sibi, sunt infernales spiritus. Hi undequaque in universo dominabantur mundo, prædam comprehendebant numerosam, venenosis atque pestiferis moribus promiscuè imbecilles animas fauciabant, & inficiebant. Et ut unico absolvam verbo, idololatriæ vexillum, ablata veri & tam magnifici Dei memoria erigebant. Verùm invictissimus ille Leo juxta Apocal. *Ecce venit Leo de tribu Juda*, Christus Jesus dum cruci affixus est, horrendo suo rugitu tantum infestis illis leonibus incussit pavorem, ut vaticinatus fuerat Prophetæ Amos: *Leo rugiet & quis non timebit?* Et formidabili suo aspectu tam terribiliter deterruit, ut quoque attestatur Jeremias: *Ecce quasi Leo descendit de superbia Jordanis ad pulchritudinem robustam: & quis est iste pastor, qui resistat vulni meo?* Sicque profugi atque devicti turpem arripuerunt fugam. Unde de tanta victoria quamplurimum gloriatur noster Leo per Evangelistam Joannem: *Nunc Princeps hujus mundi ejicietur foras.* Sed de quo nunc loquitur? Sane tunc, quando in cruce exaltabitur: subjungit namque Scriptura: *Si exaltatus fuero à terra: omnia traham ad meipsum. Hoc autem dicebat, significans qua morte esset moriturus.*

Contemplemur nos itaque Christiani crucifixum hunc leonem Christum, *per quem liberati & salvati sumus*, ut ab exitiabilibus peccatorum nostrorum moribus, & ab æterna damnatione liberemur. Consideremus sedulo, propter quid in infamem crucis trabem piissimus actus sit Dominus.

Ad hoc nos invitat Ecclesia clamans: *Respice in faciem Christi tui*, id est, peccator qualis sis, ascende contemplativis mentis tuæ oculis mysteriosum hunc montem, & dum te carnalis ad peccatum instigat concupiscentia, dum inordinati insurgunt appetitus, crucifixum meditare, & exclama cum castissimo Joseph: *Quomodo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum.* Sed de hoc vide supra Conc. 26.

Eloquentissimus Orator Cicero anima dvertit. *Quadragesimale P. H.*

Romanos diversi ac varii coloris in militia exaltasse vexilla, quibus diversos consiliones in unum convocabant. *Vexillo*, inquit, *opus est, & convolabunt.* Annotat quoque Tacitus, & ei assentitur S. Isidorus inter ceteros exposuisse coccineum rubri coloris, in quo depictus erat phoenix. Unde à Græcis illud vocabatur *Phoenixium*, in signum quod ad bellum properandum esset; in quo opus erat, aut gloriose hostem vincere, aut gloriose occumbere. Unde sub hoc militantes nuncupabantur *phœnices*, & accentu tympanarum, & tubarum militari clangore ad militiam convocabantur, idque idè ut non segniter, sed velociter ad arma properarent, quando urgebat occasio, Nos ò Christiani militamus sub *phœniceo* illi? *Phœnicis* vexillo Christi, qui igne amoris consumptus est, & revixit: illud exponit Ecclesia, tympana per Concionatores sonant, ad militiam Christianam veloces concurramus, & nos stabimus desides & pigri? O pudor!

Quamplurimæ exiguntur à duce exercitus? qualitates, ut patè constat ex omnibus Reipublicarum, tum Romanæ, tum Atheniensis, tum Spartanæ, tum Carthaginensis, tum Thebanæ & ceterarum annalibus. Unam præcætarum dumtaxat (ne in cæterarum enarrando dimentiam, longum nimis teram tempus) attingam, videlicet Romanam, quæ quasi cæterarum præexistit directrix. Ipsa namque animo stans & constantiæ ducem illum æstimabat, qui vilipenso propriæ vitæ dispendio primus periculosam intrabat aciem, atque hostiles aggrediebatur phalanges. Quoniam superioris præclarum exemplum, militum ad sequendum in sine est incitamentum. Id evidenter ostendit invictissimus Julius Cæsar, qui cum desideraret, atque omni vi conaretur hostilem Phæsiæ hostem dissipare, & rebelles ad ultimam delere internecionem, his verbis milites suos, ut ducem imitarentur, excitavit & animavit, ut narrat Historiographus Lucanus lib. 9. *Ad magnum virtutis opus summoque labores, primo arenas ingrediar, primoque gradum in pulvere ponam, Me calor athere feriat, mihi plena veneno occurrat serpens, fatoque periculo vestro presentate meo.* Quæ verba è generoso animo deprompta ad fidelè ducis sequelam alacres quasi reddidère milites, atque ad strenuè militandum excitavère. Unde profertur idem Scriptor: *Cogit tantos tolerare labores summa ducis virtus, qui nudatus sus arena, excubat, atque omni fortunam provocat horam. Primus inire manus, postremus ponere Martem.*

Adhuc & illa exigitur, ut militum dux suorum

Aaa

sedu-

Cicero ad Atticum epist. 18.

Apo. cap. 5. v. 5.

Amos c. 3. v. 8. Jer. c. 49. vers. 19.

Joan. c. 12. v. 31.

sedulam gerat curam, ne temerariè exponantur discrimina. Addo & hanc, quòd officii ipsius sit milites dispersos summa cum diligentia congregare, infirmis & vulneratis invigilare. Non puto, quòd sit quispiam, qui ambigat præcipuum titulum, munusque excellentius unquam Christo incarnato à Patre æterno fuisse attributum quàm Ducis. Destinabatur enim divini providentia, & totius Trinitatis decreto, ut contra infernales aciem instrueret, atque strenuos assumendo milites, militantem erigeret Ecclesiam. Hoc aperte satis attestatur sacra Scriptura, nominatim per Prophetam Isaiam & Evangelistam Matthæum, hic ait cap. 2. loquens de Christi in Bethleem nativitate: *Ex te exiet dux, qui regat populum meum Israël.* Ille verò cap. 5. *Ecce dedi eum gentibus ducem & præceptorem.* Christus Dominus omnes has jam commemoratas fidelissimæ Ducis, & generosi herois pro militante Ecclesia ad amissum servavit conditiones. Et in primis, si quis ipsum in monte Calvarie pro suis strenuè præliaturum, discipulos summa cum a lacritate præcessisse deneget, illi eam opponam Scripturam Marci cap. 10. *Erant in via ascendentes Ierosolyam, & præcedebat illos Iesus.* Et illam Actorum: *Cæpit Iesus facere & docere.* Sed quorsum, proposito sibi gaudio, ipse tam spinosum acerbæ passionis intravit campum, & quidem præeundo? Textus utcumque clarè id indicat per tò *docere*: docebat commilitones Christianos eandem arripere viam, videlicet assumendo, erigendo, & tolerando crucem, ut & nos lubenti animo, & magno cum desiderio eum sequeremur. Dux namque sequaces summopere adamat milites. Ideoque crucem portat ad funestum Calvarie montem, in eo illam erigit, & cunctæ Christianæ militiæ exponit.

Unde videtur mihi, quòd pius Christus egerit ad instar Abimelech, qui tentans populi affluentiam (quamvis iniquè) ad sese attrahere: hoc assumpsit stratagemam, ut attestatur Scriptura cap. 9. *Judicium: Ascendit in montem Selmon cum omni populo; & accepta securi, præcidit arboris ramum, impositum quo ferens humero dixit ad suos: quod me videtis facere, citò facite.* Haud dissimiliter, inquam Christus ad suam provocans Christianam militiam, non in monte Selmon, sed Calvarie ascendit, non, ut ad eum affectas æterno Patri rebelles convocaret, ast, ut omnium hominum noxam dilueret. & eos ipsi reconciliaret, gravi ponderosæ crucis ligno onustus, & ei effigendus, & ad

sequelam quemlibet allecturus, juxta id, quòd dixerat: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* Ad hoc certamen, ad hanc luctam te vocat Christus, Christiane, qui pro insuperabilibus armis, quibus infernalem hostem proferre potes, & sine ullo discrimine insignem reportare victoriam, secundam conditionem strenui ducis observans, crucem & tribulationem subministrat. Unde sicut antiquitus Attici novis militibus (ut eos ad viriliter militandum adhortarentur) scuta distribuentes, clamabant: *In hoc signo vinces*: ita majori cum fundamento clamat ad te Christus, *in hoc signo, nempe in cruce, vinces.*

Alit quid in hac re dicam? An forsitan perfidus & crudelis Abimelech plures habuit sequaces, quàm fidelis & mansuetus Christus? Ah pro dolor! proh nefas! calamus hæret, mens conturbatur, ingeniū hebes redditur, dum responsum dandum confidero. Dic tu nobis Christe veritatem; nonne tu infinita, & essentialis æterni Patris Sapientia, infalibile hoc de impia affectarum illius sequela reddidisti testimonium? *Igitur certatim ramos de arboribus præcidentes, sequebantur ducem.* An & illud ipsum pie Domine de Christianis, pro quibus crucem portasti, in eaq; mori dignatus es, potes asseverare, & dicere eas certatim cruce gravatos accurrere, ut ducem suū assequantur? Video Domine nimis imbecilles sunt, & debiles mortaliū humeri, bases pedum infirmæ, membraque ad tantum onus portandum incapacia. Unde, si cuiuspiam adversitatis imponatur crux, eam mox abjicit, & mavult sequi diabolum in deliciis & voluptate ad æternum barathrum deducentē, quàm Christum ad æternum premium exaltantem. Imò (quamvis & tanta ingratitude aliquo modo intolerabilis foret, quòd tamen non est) eò temeritatis insulsus progreditur peccator, ut sua cruce neglecta, duriores tibi, quàm illa fuit, cui affixus fuisti, inordinatā sua vita, immortigeris moribus, & contra ipsas cruces, & tribulationes impropriis, obmurmuratione, & impatientia denuò imponat, cumq; crudelius Judæis indes crucifigat, teste Apostolo: *Rursum crucifigentes filium Dei.* Quam inauditam Christianorum savitiam mature considerans S. August. in persona mitis Christi prorumpit lamentationem: *Cur me graviore crimini tuorum cruce, quàm illa, in qua quondam pependi, affecisti? Gravior est apud me peccatorū tuorum crux, in qua in virtus pendo, quàm illa, quam*

Hebr. 6.
v. 6.

Aug. ser. 67. de
div. ser. 67. de
div. ser. 67. de

Isaia cap.
55. v. 3.

Matth. c.
2. v. 6.

Marci c.
10. v. 32.

Act. c. 1.
v. 1.

Judic. c. 9.
v. 49.

visi miseris, mortem occisurus ascendi. Ah, Christiane, respice tandem, & dum erectum crucis iurueris vexillum, attentè cogita, quàm gravis sit animæ casus, qui non-nisi ipsius auctoritate passione, & cruce potuit reparari. Quod si feceris, polliceor, te non tam facilè tuis cupiditatibus, & illicitis desideriis assensum præbiturum.

Manilius, nobilis Patritius Romanus, innocens ex inveterato jurati sui hostis Æmilii odio ad mortem condemnatus, dum ad destitutum supplicii locum duceretur, transiens quandam plateam, è qua Romanum aspicebat Capitolium, à quo militari sua virtute hostiles Gallorum phalanges animosè depulerat, immotus substitit, & exclamavit illud indigitans: *Ausindè, O Iudices Romani estis, Manilium condemnare, qui pro salute patriæ paratus fuit mori: Quo subitaneo casu ipsi consternati, & reviviscente Manilii collatorum Republicæ beneficiorum memoria, à gratitudine deterriti, latam sententiam revocarunt.* Christiane, attende, ad te vociferatur pius Dominus, dum omnes inordinato tuo appetitui relaxare cogitas habenas, eumque rursus tua impietate properas crucifigere: *Audesne Christum, homo, condemnare, qui pro salute generis humani non tantum paratus fuit mori, sed etiam actum, & de facto mortuus est:* Inspice oculis mentis montem Calvarie, in quo juratos tuos hostes, dæmonem, mortem, infernum oppugnavi, devici, delevi, vitam & sanguinem meum profundendum obtuli. Nunquid abundè tuæ satisfactum fuit malitiæ, dum pro illa ego creator, mortem semel subivi: Oportuitne me duriori affigi cruci, quàm illa exstitit, ad quam propositum mihi gaudio alacriter convolavi: O ingrata! estne hoc tanti amoris mei retributio: Hoc perpende, & à prava tua indubiè desistes vita.

Commemorant veteres Romanorum Annales, Catulum Imperii Romani militiæ directorem, (cùm in perinaci quodam prælio contra Cymbros dimicaret) animadvertentem quàm plurimos milites nimia strage deterritos, à pugna deflectere, atque infamem fugam arripere, aquilam, militare Romæ insigne exaltasse, & exclamasse: *Ecce sub quo militatis, Quæ ostentatione dispersos animavit, & ad aciem reduxit.* Christus Dominus cernens mundum à militia Christiana declinare, & hosti infernali victoriæ palmam concedere, ut fugitivos congreget, continuè quasi per

Ecclesiam suam Crucis erigit trophæum: *Ascendimus Ierosolimam, & filius hominis crucifigetur.* Quod apertissimè attestatur Evangelista Joannes: *Propheta ait, quod Iesus moriturus erat, ut filios Dei, qui disperserant, congregaret in unum.* Unde & tacitè ad-instar Catuli ad homines clamat: *Ecce sub quo militatis.* Saragit itaque Christus sub vexillo crucis militantium salutis, maximamque curam gerit, ut eos post mundanam hæc militiam, ad æternam perducatur gloriam. Quod quoque egregio duci est necessarium. Unde rursus ait Joannes, eum æternum Patrem interpellasse, his verbis: *Pater sancte, serva eos in nomine meo, quos dedisti mihi.* Et ubi Marthæus dicit: *Percutiam Pastores, & dispergentur oves:* de ipso ait Propheta Ezechiel: *Visitabo oves meas, & liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersa fuerunt in die nubis & caliginis.* Idè vaticinatus fuit Isaias: *Egredietur virga de radice Iesse, Id est, de immaculata Virgine Maria Christus Jesus.* Et subdit: *Et levabit signum, nimirum crucem, in nationibus, & congregabit profugos Israël, & dispersos Iuda à quatuor plagis terra.*

Hujus signi gloriam, & efficaciam reveritus diabolus, illud occultare, illiusque memoriam omni conatu delere studuit. Unde ipsius instinctu Crux in terra defossa est, imò in eodem, in quo erecta fuerat loco, fanum Veneri consecratum exstructum est. Sed hunc astum diabolicum rursus elusit Christus, qui Helenam Constantinianam pro inquirendæ Crucis ardore inflammavit, ut indices, teste Ambrosio, penes se diceret: *Ego in regno, & crux Domini in pulvere; Ego in aulis, & in ruinis latet Christi triumphus.* Quare Ierosolimam profecta est, ubi marmoream (ut habetur in Officio Inventionis sanctissimæ Crucis,) Venerari statuam in crucis loco, à gentibus collocatam, ad tollendam Christi Domini memoriam, post centum circiter octoginta annos everendam curavit. Et, eà inventâ, ibidem magnificam Ecclesiam aedificari iussit. Ad quod ait Ambrosius in Oratione pro obitu Theodosii, verutum infernalè explosens in persona Helenæ: *Quid fecisti diabole, ut absconderes nobis lignum, nisi ut iterum vinceretur, vicit te Maria, qua genuit triumphatorem, & qua sine imminutione edidit eum, qui crucifixus vinceret te, & mortuus subjugaret. Vinceris & hodie, ut mulier tuas insidias deprehendat. Illa fecit, ut Deus inter homines videretur, ego ad remedium peccatorum divinum crucis elevaro vexillum.*

Sed heu! vaferimus noster hostis adhuc obstinatus manet, & omnem adhibet laborem, ut crucis reminiscenciam à mundo tollat, seseque nobiscum gerit, quemadmodum Æmilius cum Manilio. Is, viso Romanos Iudices ex indignatione Capitolii ipsi vitam donasse, deinde criminofam litem, ut furori satisfaceret, contra eum in Senatu instituit, & tandem secundam mortis impetravit sententiam. Verùm, ne forsitan rursus Manilio aliqua superesset evasione spes, omnem misericordix ansam præcidit, eum per vias, è quibus Capitolium nunimè videre poterat, deduci iubens, sicque capite plexus est. Sic, inquam, agit perfidus dæmon, qui cernens hominem promiscuè memoriâ mortis Christi, illiusque crucis contemplatione ad Christum redire, & à peccatis suis desistere, eum per amœnas deliciarum vias, per planam & latam voluptatum semitam, per amplas illecebrarum plateas deducit, & crucis memoriam è mente eradicat, sicque miser homo illusus, & deceptus, in æternam præcipitatur ruivam; quod satis clarè attestatur Psalmista, quia tantæ ingratitude, & tot scelerum scaruriginem propalans ait: *Non posuerunt Deum ante conspectum suum.*

Psal. 53. 5.

Eja itaque Christiane, invigila animæ tuæ salutem, & diaboli fraudibus Ecclesiæ militantis hastam oppone, quæ te sæpè sapius ad contemplandam crucem adhortatur, clamitans: *Ecce, ascendimus Ierosolymam, &c.* cantans solemnem ritu Dominicâ Quadragesimæ: *Vexilla Regis prodeunt, fulget crucis mysterium.* Audivistis satis fusè hujus potentiam, evita igitur deliciosas vias, & appropera, & accurre ad montem Calvarix, in tuère ibi crucifixum totius universi Conditorem. Veni, veni, quis cumque sis peccator, ad hoc amoris spectaculum, & attentè tam gloriosum divinæ charitatis perscrutare trophæum, & ex hoc incipe eum ex toto corpe redamare Christum, & enormitatem detestare criminum: imprime cordis tui medallis summi illius Doctoris sententiam, te ad hoc exhortantis hisce verbis: *O immensa pietas!*

ô inestimabilis charitas! ut liberares servum, filium tradidisti. Deus factus est homo, ut perditus homo de potestate dæmonis erueretur. Quam benignus amator hominum filius tuus Deus noster, cujus pius visceribus non satis visum est, ut se inclinaret factus homo de Virgine Maria, nisi etiam subiret crucis patibulum, effuso sanguine propter nos, & propter nostram salutem. Et sermone 138. de tempore, vix tantum valens divini amoris sustinere pondus, exclamat: O charitas! ô pietas! quis unquam audivit talia? Quis supra misericordia viscera non obstupefat? Quis non miretur? nisi in ligno crucis affigeretur, igni illius prævaricatio non tolleretur. Sed ideo illo percussit voluit, ne nos diutius peccata percuterent, innocentem tradidit, ut reum absolveret. Quis tantam dignè eloqui posset pietatem? Innocens affligitur, ut noxius liberetur. Ut redimatur servus, occiditur filius. Ex qua mysticiosa redemptione salutarem eruit, & omni Christiano inculcat ad peccatum effugiendum considerationem. serm. 12. de temp. Agnoscat homo, quantum valeat, & dum pretium suum cogitat, vilis sibi esse desistat, & potius vicem amoris Salvatori ex ipso bono suo, id est, de conservata salute restituat. Consodiamus ergo sollicitè, quod tanti sui cruoris commercio Christus redemit. Reus itaque non pretii parvi, sed sanguinis Christi, qui violat, & commaculat animam Christi sanguine & passione redemptam. Hanc, dico, perolve, & revolve sententiam, dum ad peccatum perpetrandum tentaris, & tanto Christi amoris tantam non demonstrabis ingratitude: sed facile ab omni crimine desistes, bonaque opera produces, in quorum præmium æternum tandem beatitudinis promereberis gaudium, quod mihi & vobis omnibus concedat Pater, & Filius, & Spiritus S. Amen.

Aug lib. 1.
Med. c. 15.

FERIA SECUNDA

Hebdomada Sancta.

Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum.

Luca cap. 23.

EXperientia comperitum est, nec id quispiam, ut arbitror, denegabit, radicata in hominum cordibus, contra inimicos odia adeo esse vehementia, ut vix illorum sanguine, & vita possint satiari. De crudeli & furioso Rege Cambyse veteres commemorant historiae, eum ita vindictae exitisse tenacem, ut ne quidem totius Aegypti ruina & subversione effrenatus illius animus emollitus sit, sed ad extrema in Regem ipsum progressus sit opprobria, ipsumque durissima servitute affecerit.

Accensae Tomitae Seyeriae Reginae cordis flammam nequierunt unquam ad modicum restringi ac cohiberi abundanti tot millium hominum sanguine, nec morte Cyri jurati hostis sui, verum in tantum contra eum ira exarsit, & excanduit, ut caput ipsius a corpore jussit rescindi, & in vas, cruore filii sui plenum, jussit conjici, aspera voce in crudelia haec prorumpens verba: *Satia te sanguine, quam sisti.*

Induratum odio & rancore peccus Saporis Regis Persarum nequaquam potuit constringi luctuosa inimici sui captivitate, ast omni exuta humanitate, seposita illustri profapia, atque regia dignitate, eum mandavit in stricta & ignominiosa custodia detineri, ut ei in scabellum, dum equum conscenderet, deserviret.

Illum indomitum furorem supremus ille Rex Christus, noster invictus Christianae militiae dux in juratum hostem exercuit diabolum & infernum. Ipse namque humani generis insidiatorem insatiabili prosequens odio, non contentus, quod eum summa sua potestate e caelesti regno deturbavit, & in profundum dejecerit barathrum, (juxta illud Joannis: *Et projectus est draco ille magnus & antiquus, qui vocatur diabolus,*) illi acre & continuum intentavit bellum, atque insignem completae victoriae palmam reportavit. Nonne

ea apertissime patet in stupenda boni latronis conversione? Ecce cernens infernum, & daemonem praecelarum jam jam preparare triumphum, e sancto Apoltolorum consortio erepto, & laqueo necato, infami traditore Juda, commota, & seducta tota Judaeorum plebe, & Messiae imminente morte, ascendit montem Calvariae, arma assumit insuperabilia, nimirum crucem, *Bajulans sibi crucem,* summa cum alacritate ad campum procedit, obstinatumque ibidem instituit praellium, & hostem undequaque aggreditur, & insequitur, non ignarus strenui ducis esse, victoriam numquam intermittere, ut testatur quoque Isidorus lib. 5. c. 23. *Alacriter incumbendum est inchoatu, cum vicinitas adfuerit jam perfecta victoria. Magnum enim genus incitamenti est, credere desiderata complere.*

Bellum inchoatur, cruci Christus inclavatur, in altum erigitur, & tamquam devictus & debellatus ab orco creditur, & praeda diaboli reputatur. Omnium in limbo detentorum continuatur captivitas, calumque remanet obscurum. Suspenditur mitis agnellus, & innocens inter duos latrones, quos crucifixos convitiis, opprobriis, contumeliis, atque blasphemis continuo lacerare, vaser hostis instigat, certam in iis collocans fiduciam. Sed ecce divina Sapientia subtilem deludit astum, & ille, de quo dicitur: *Exivit vincens, ut vinceret:* totam diaboli machinam disrumpit, ac divina sua gratia sic disponente, eo instrumento, quo ipse in improprium Christi usus fuerat, utitur in majorem suum triumphum. Et illam linguam, quam ipse commoverat in Christi derisum, & subsannationem, & ad occultandam, & obscurandam Divinitatem, Christus direxit in suam laudem, & ad divinam propalandam Majestatem, atque innocentiam. Alter increpabat eum, dicens: *Neque tu times Deum, quod in ea-*

Ioan. 19.

v. 17.

Apo. 6. 2.

Apo. 12.
v. 9.

Luc. c. 23.
v. 40. 41.

Bern. ser.
18. in
Cant.

dem damnatione es. Et nos quidem iuste, quia digna factu recipimus, hic autem nil mali gessit. Quia peracta fraterna correctione, regiam statim ipsius patefecit potestatem, inquit Bernardus: Regnavit latro de cruce, licet in cruce, qui et innocentia puritatem confessus est. Hic autem iniquus: Quid mali fecit? Et gloriam Regia Majestatis simul est protulatus: Memento mei, dicens, dum veneris in regnum tuum. Et sic tandem omnis diaboli triumphus, & factus in luctum, & humiliationem commutatus. Quod considerans Ambrosius, divinè ait: Tripudabat draco, quod Apostolum subtraxerat Christo, plus amisisti, quam suscipulisti, qui latronem vides in calum esse translatum, nemo est, qui potest excludi, quando receptus est latro. Minister tuus èd per venit, unde ipse ejectus es. O insignis Crucifixi victoria! ô præclara clavis David Cruz, sacro-sanctis Christi humeris inposita, qua paradisu referatur: Hodie tecum eris in paradiso, infernus portæ in frustra contractæ, ac diminutæ sunt, prædaque tartaræ dæmoni potenter erepta est: Quoniam ascendens in altum, captivam duxit captivitatem. Quod prædixerat Propheta Isaias: Voca nomen ejus, accelera velociter, spolia detrahe, citò prædare. Ergo nactus hodie no die opportunitatem de admirabili, & subitanea tam impii latronis ad Christum conversione, & tant eximio Domini nostri contra diabolum triumpho discurrendi, paucis demonstrabo, quanta in eo ipsius Dei illuxerit potentia, misericordia, amor. Quod antequam aggrediar, obsecro, ut vos Auditores pro divino obtinendo juvamine tecum accurratis ad Matrem potentia, misericordia, & amoris Mariam, salutantes illum Angelico eloquio, Ave gratiâ plena.

Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum.

UT prætentum discursus mei assequar scopum, & luculenter ostendam exitium Christi triumphi in latronis ad veram fidem attractionis relucens splendorem, qui mitis divinae potentia, & misericordia fecundatur radius, ut animosi Christi militantis Ecclesiam ducis, propugnatoris, atque maximè radicatum illius contra vastum, atque infestum generis humani hostem quantisper declarem odium; videtur mihi locus Prophetæ Davidis registratus Psalmo 17. ad id valde congruus. In quo vaticinatus fuit mirificam futuram

Christianorum antesignani Christi constantiam & generositatem; loquitur in ejus persona his verbis: Persequar inimicos meos, & non convertar, donec deficiant. Constringam illos, nec poterunt stare. Ecce victoria, ecce triumphus! Cadent sub ius pedes meos. Et præcinxisti me virtute ad bellum: & supplantasti insurgentes in me sub ius me.

Psal. 17.
v. 38.

Sed parumper inquiramus, quâ virtute, quibus armis contra tam formidabilem inimicum præcinctus, atque præmunitus fuerit, eumque debellavit. Prudens Propheta David post tot insignes contra Israëlita gentis hostes reportatas victorias, pro his primò & primariè prinitis gratiarum divina oblati pietatis atque dilectioni, etiam exercitus sui streuati commilitones (qui arduas, & difficiles adversus infideles avidè acceptabant expeditiones) victoriarum, omnisque triumphum auctorum adscribere voluit numero. Quapropter de his specialem contexuit historiam, lib. 2 Reg. cap. 23. & in perpetuam progeniei, & descendendum memoriam, non tantum eorum recenset nomina, verum etiam heroica facta, ut patebit legenti. Inter cæteros autem Israëlitarum bellicosos viros summo operè extulit Banajam filium Jojadæ. Ast, ob quod motivum? An forsitan, quia ipse manibus suis duos feroces leones in frustra decerpserat? Ipse percussit duos leones Moab: An forsitan, quia ad instar alterius quasi Davidis, immanem staturæ gigantem Ægyptium in terram prostraverat, ut attestatur Scriptura cap. citato vers. 21. Ipse quoque interfecit Ægyptium virum dignum spectaculo, habentem in manu hastam. Et hoc fateor, ista insignia facinora non exiguum gloria Banajæ consulere splendorem. At tamen quod maximè ipsius victoriam, & animi virtutem illustravit, est, quod tam præsumptuoso huic hosti propriam eripuerit hastam, eaque monstruosam illam corporis molem vicerit, tantummodò debili armatus virga, Itaque cum descendisset ad eum in virga, vi excorsit de manu Ægyptii hastam, & interfecit eum hasta sua. Et mox summa cum energia subjungit: Hec fecit Banajam filius Jojada.

Vers. 20.

Vers. 22.

Insigne hoc facinus (ut opinatur S. Hieronymus) Spiritus S. aded accuratè narrat, ut prognosticet, longè præclariorem futuram supremi ducis Christi, quam ipse de horribili gigante diabolo, mediante perverissimi latronis fidei conversione, reportaturus erat victoriam. Ecce enim duo

duo antagonista Christus, & Dæmon in arenam descendunt. Tempus est constitutum prælii, determinatus locus. Hic gloriosus de instanti victoria nequiquam dubius venenosus latronum linguis (quæ secundum præfatum Doctorem rectè lanceæ nuncupari possunt, juxta illud Job, tum lingua uxoris, tum amicorum extruciati, *Circumdederunt me lanceæ*) sese fortiter armat, eas ad derisiones, contumelias, convicia, & improperia præparat, ille ad certamen properat. montemque Calvarie ascendit, strenuè dimicaturus, sola crucis virga præmunitus. Iur ad certamen, & in primo aggressu (ut autumant Hieronymus, Hilarius, Theophylactus, Buthymius, Origenes, &c.) victoriæ bilanx à parte infernalis hostis videtur inclinare; quoniam ambo calumniis, quibus Christus à rabida Judæorum turba impetiebatur, subscribebant, ut ait Matth. cap. 27. v. 44. & consentit Luc. cap. 15. v. 32. *Id ipsum autem & latrones, qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei. & convitiabantur ei.* Sed qui exierat vincens, ut vinceret, potenti sua gratiâ & benignitate inimici hastam extorsit, aspiciensque divino suo intuitu induratum boni latronis animum emollit, & linguam divinæ Majestatis, regięque gloriæ propugnatricem effecit, dum socium increpans, coram Judæorum cætu exclamavit: *Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es, & nos quidem iuste, quia digna facti recipimus. Hic autem quid mali fecit? Et subnectens: Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum.* Ad quod ait August. *Prædicat sæculi Iudicem, Regemque sæculorum factus ex latrone Confessor.* Ad tam inopinatum, ac feralem ictum immobilis, attonitus, & propriis dejectus armis stetit dæmon, frendensque hæsit, cernens lanceam, quam in Christum vibrârat, in seipsum fore retortam, & considerans eum quem fallum, & mendacem ipse operum futurum sperârat criminatorem, strenuum & fidelem ejusdem innocentie reperiit testem. Sic S. Athanasius attestatur dicens: *Ad ista verè obstupuit diabolus, & magna anxietate hæsit, & stupore tenebatur: quem enim concitârat blasphemias dicere, illum ipsum videns iam Dominum, adorare, alterumque increpare.* Vi ergo & potentia extorsit hastam.

O mirifica victoria! ô eximius triumphus! Cede, cede palmam, & coronam belligeram Banaia filio Jojadæ strenuo nostro daci Christo æterni Patri unigenito. Tu armis visibilem, &

corporalem hostem spoliasti, verum hic armiger spiritualem & visibilem proprio astu illulisti. Tu giganteam molem debellasti: hic omnes totius inferni phalanges dejecit, & in uno latrone tartarei regni januas confregit. De tam splendida, & rata tantæ victoriæ emiuentia, tantoque Christi Domini Jesu in virga crucis obstupescens triumpho Chrysofomus, in hac aurea prorumpit verba: *In cruce suspensus Christus, clavibus affixus, omnibus subjugatus injuriis, totus dedecori succumbens & infamia, insultantium derisione derisus, latronis aversam mentem valuit commutare, ut ex omni parte sentiat eus divinitas. Etenim unversam terruit terram, & petrus saxaque dirupit, & omnium lapidum insensibilitate animam duriorum ad se traxit, & ad meliora convertit, & honore summo decoravit.* Quod opus quam præclarum, quam difficile, quantamque declararet virtutem & potentiam, non humanam nimirum, sed divinam, juxta dictum Bernardi de obdurato animo convertendo differentis (tale convertere non est humanæ infirmitatis, sed divinæ potestatis) fusè ostendi Conc. undecima, quæ est feria Dominicæ secundæ Quadragesimæ. Quapropter hac de re modò taceo. Vide locum citatum.

Hac in doctrina Chrysofomi proximè accedit magnus Ecclesiæ Doctor Augustinus. Is enim autumat illud Prophetæ Job. cap. 28. *Ad silicem extendit manum suam, subvertit à radicibus montes,* in stupenda hujus latronis adimpletum conversione. Cui libet notum altissimos montes, durissimis saxis, tanquàm solidæ basi atque fundamento inniti, illa quandoque dirumpit, constringit potentissima Dei manus, sicque sublimes montes penitus evertit. & in terram dejecit. Ah! quot quantasque hostiles extruxerat machinas vaferrimus ille hominum deceptor diabolus supra firmam, & immobilem (ut miser falsò arbitrabatur) petram latronem, in quo ipsi maxima in Christo elucebat spes. Sed ecce Christus divinam suam durissimò huic silici admovit manum, percussit potentis gratiæ suæ malleo internum latronis animum, eoque eum comminuit, inflexit, & ad sua præconia suaviter attraxit: sicque funditrix cuncta astuta inimicorum suorum destruxit munimina. Audiamus Augustinum: *In cruce hoc miraculum operatus est: Vnde maximè omnipotentiam suam declarat Omnipotens, non mortuum suscitans, non*

Chrysof. serm. de latrone, & homil. 4. de cruce & latrone.

Job. c. 28. vers. 8.

August. serm. 156. de temp. mari

loc. cap. 16. v. 14.

Augustin. serm. 130. de temp.

Athanas. de Pass. & Cruce Christi.

mari & undis imperans, non damones ejiciens, sed crucifixus & conspuus in facie, clavisq; crucifixus, cum injurias & maledicta susciperet, derisus & contemptus, malignam illam atque longo usu obduratam latronis mentem immutare valuit. Et eam densa involutam caligini, radiis divinae suae gratiae potenter & mirabiliter illustravit. Quapropter ipse sibi concinnè appropriare posset illud Apostoli: Deus qui tenebris dedit lucem splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris, ad illuminationem scientiae claritatis Dei in facie Christi Iesu. Et bene in facie Christi ait Apostolus: quia tantae ejus efficaciae & potentiae est intuitus, ut etiam ex lapidibus suscitare possit filios Abrahæ, (sed de hoc latius supra) hinc ait S. Hieronymus: Fecit homicidio martyrii poenam.

Eja itaque versipelles inferni spiritus, exerite omnes in Christum vires, affigite ab utroque latere nefandum latronem, studete tantâ ignominia coruscantis Messiae obfuscare gloriam, omne stratagemata quarite, ut hi crucifixi in innocentem omnes linguarum in impropria & blasphemias relaxent habenas; ah frustra, frustra laboratis. *Etenim ipsi preparantur cogitationes, vos nihil expectatis, quam ut ambo Christum ob delicta sua pati publicè declarent: verum decipiemi, & inviti audietis unam à poena discernentem causam: Hic autem nihil mali fecit. Ad quod Sanctus Augustinus in persona boni mali latronem alloquens, ait: Ne astimes, quoddam propter damnationis consortium, criminis quoque consortem feceris Dominum. Subtexiit emendationem dicens: Et nos quidem justè. Hic autem nihil mali fecit.*

Hanc eminentem contra diabolum victoriam in latrone, Verbum Incarnatum per Prophetam Isaiam à Patre cœlesti expostularat, *Judica me Deus & discerne causam meam de gente non sancta. Ubi mature advertendum, cum non dicere, decerne poenam, sed causam meam. Ipse namque non propter propria, ast nostra moriebatur delicta. Hinc per eundem mentionem faciens acerbae crucis, suam innocentiam propalat dicens: Torcular calcavi solus, & de gentibus non est vir mecum. Quod quantumvis vix simul in veritate constare videatur cum illo infallibili Evangelistæ Lucæ testimonio: Ducebantur cum eo alii duo, & crucifixi sunt cum eo, unus ad dextram & unus ad sinistram. Nihilominus veraciter dicit id solus, & non est vir meum, quoniam et si latro-*

nes in eadem forent condemnatione, & torculari crucis suae acriter torquerentur, quia tamen illi propter sua, ipse verò propter aliena luebat crimina, solus torcular crucis calcare censebatur.

Ut paulisper intimius admirabilem, cunctisque Christianis amabilem Christi penetremus triumphum: operæ pretium est (seposita mira in hoc opere Dei potentia, quoniam, ut mox innuavi, prolixè satis de ea egi) infinitum illius, qui in præacta conversione emicuit, amorem maturè enucleare, ac ad amussim anatomizare, rati aliunde vix solidam solidi amoris stabilitendam fore basim. Quocirca curiosum, maximeque subtile adinvenerunt hieroglyphicum emblemata, in quo artificiosè depictus erat formosissimus juvenis, & cujus ore effluebat hæc epigraphæ: *Nunquam sescit amor. Quoniam amor non exiguum ab amantium constantia & animi stabilitate sortitur eminentiam. Denudato stabat capite, quo innuebatur, amicos debere esse sinceros & candidos, atque nudum sibi reciprocè demonstrare amorem. Politicam namque dissimulationem, fictamque mentem vera abominatur amicitia. Misera, abjecta, & lacera cooperiebatur veste: quo intendebant ipsi significare unum amantem, alterum ad humilem statum, paupertatem, & penuriam redactum minime posse contemere; verum è contra eum teneri vi amoris ipsi etiam cum proprio detrimento, & nuditate omni modo opitulari, & seipsum ob respectum objecti amati suis bonis spoliare. In fimbria hæc verba scripta legentur: *Vita & Mors*, quibus indicabatur, amantium esse pro invicem mori, & vivere, & propriam vilipendere vitam, ut amatus vitam perfruat. In fronte erat exaratum hoc dictum: *Æstas & Hyems*, quod nec sua caret emphasi. Hoc enim decernebant prudenter Ægyptii, amicam tam in adversitate, quam in prosperitate, & tam in asperis, quam in dulcibus amorem illæsum debere conservare, eosque nequiquam posse imitari hirundines, quæ æstivo tempore remanent, hyemali verò appropinquante, avolant, placida fortuna, & tranquilla, arridente amico amicè applaudentes, tempestuosa autem & adversa ingruente, eum turpiter deserentes. Cor habebat apertum, per hoc asseverabant, amor illam maxime competere proprietatem, quoddam amans vulum secterum celare valeat amatum. Nudum cor digito indigebat, ac si vellet dicere: O amate, intrare*

2. Cor. c. 4.
v. 6.

Augustin.
serm. 130.
de temp.

Isa. c. 22.
v. 1.

Isa. c. 63.
v. 3.

Luc. c. 23.
v. 31.

tuere lacerum pectus, & conspicui sinceri amoris amanti candorem. Volve, & revolve illud, & nil falsitatis, nil dissimulationis comperies. Cordi impressum erat dictum: *Propè & procul*. Quoniam amor etiam inter absentes non potest flaccescere, sed debet in pristino vigore persistere. Denique manus habebat apertas, & plenas donis & muneribus, cum epigraphæ: *Omnia mea tua sunt*, quo exprimere volebant, nobilissimam amoris qualitatem, & amanti munus fore, sibi invicem bona sua communicare. Ex quo sacra Scriptura magnitudinem atque eminentiam elicit amoris, I. Reg. cap. 18. vers. 4. *Diligebat eum quasi animam suam, nam expoliavit se Ionathas tunicâ suâ, quâ erat indutus, & dedit eam David, & reliqua vestimenta sua, usque ad balteum, gladium & arcum.*

Ah, modò parumper examinemus benevoli Auditores, quàm appositè hoc amoris emblemata quadret amanti nostro Christo. Verè amor ejus non senescit. Ecce, vix instituerat sub speciebus sacramentalibus sacram Synaxim, & Apostolis suis Corpus & Sanguinem in arham & pignus amoris donârat: *Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos*, id est, æternaliter juxta proprium ejus testimonium: *Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*. Modò ascendens crucem cernit glaciatum latronis animum, accenditur amoris Christi ardor, benignum in eum jacit divina pietas intuitum, & ferventibus gratiæ suæ radiis induratum illud pectus emollit, calefacit, & impium homicidam, quem dæmon blasphematurum Dominum expectârât, in testem suæ innocentiae, & regiæ Majestatis citat: *Nos quidem justè &c.* Hic autem quid mali fecit. Et memento mei Domine, cum veneris in regnum tuum. O mutatio dexteræ Dei excelsum! quis audivit uquam tale? Perfidus latro, pius & fidelis Christi fit confessor.

O mira amoris benignitas! Ipse subsannatur, illuditur, opprobriis lacessitur, injuriis & contumeliis afficitur, intolerabilibus tormentis concutitur: nec tamen flaccescit, & senescit amor. Verùm amanti volens ad amissimam satisfacere obligationi, animæ jam quasi deperditæ & desperatæ latronis satagit, & amanter atque suaviter eam ad se trahit. Nonne solida cum ratione possem dicere, ô Christe! dilexisti illum in finem? Indubiè. Quomocumque enim tò in finem explicetur, id cum veritate asseritur. Si in fine, ecce etiam in ultimo vitæ termino oculos benignitatis &

Quadragesimale P. H.

moris ostendit. Si in finem dicatur ob amoris excessum, id est, quòd tanto amore dilexerit, ut ad finem & terminum illius pervenerit, & ulterius intensiois gradus apprehendi non possit: etiam ipsi quadrat. Quis namque hujus amanti prodigalitatem non stupet? Quis humani ingenii viribus tantum amoris penetrabit mysterium, quod tam scelerato adeo facile tam immensâ merces concedatur, quæ tam sublimia in se continet, ut de ea dicatur: *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparavit Deus diligentibus se?* Imò, imò in finem dilexit eum, in excessu. Latro dumtaxat postulat, ut pius Dominus dignetur memor esse ipsius, non audet tot sceleribus & peccatis onustus regnum petere, sed ait: *Memento mei*. Et ecce excedit amor: *Mecum eris in paradiso*. Latro, ut S. Augustinus conformiter ad textum Græcum exponit, qui legit, *in regno tuo*, tantum de extremo judicii die (qui in sacra Scriptura nuncupatur promiscuè dies regni ejus, dum nimirum venturus est cum majestate & potestate magna judicare vivos & mortuos loquebatur, & ultro superabundanter amans, præter desideratum donat, *hodie mecum eris in paradiso*.

Nec aliæ divino amanti nostro defuere conditiones. Ipse sine filio crucifigitur, & caput ejus spineâ coronâ insignitur, veste comparet lacerâ, videlicet sanctissimâ humanitate, ad eò flagris disceptâ, fustibus dilaceratâ funibus constrictâ, ut de eo attestetur Isaias: *A planta pedis usque ad verticem, non est in eo sanitas*. Idque, ut nudus tanquam verus amans universo mundo insatiabilem exhiberet amorem. Ipse namque hominem nobili divinæ gratiæ veste spoliatum contemplans, suam immutavit, juxta illud: *Rex Israël mutavit habitum*: scilicet humanam assumendo naturam, quâ veluti vili sacco Divinitatem suam obvelavit, ejusque gloriam ac magnificentiam obfuscavit, ut homo veste nuptiali sanctificantis gratiæ reindueretur; sicque noster amans cum proprio suo dispendio nostræ subvenit nuditati. Sed quorsum voluit piissimus Jesus, ut tantis cum tormentis sibi tunica inconspicibilis eriperetur? Ah, hic excessus amoris erga latronem mirabilis militat. Nimiùm induverat obstinatum in malis hujus impii cor, ideoque opus erat, vehementi calore illud insectere, & calefacere; Christus itaque nudus pendere desiderat, ut efficaciores, & magis ignitos divinæ suæ

Ebb

gratiæ

Isaias 63.
v. 6.

3. Reg. 22.
v. 30.

gratiæ flammæ è vulneribus suis (quæ non vindictam, ut Abelis sanguis, sed misericordiam clamabant) ad gelidum ipsius animum emitteret. O amor! O ignis! O felix latro, qui è tam ardentis fornacis tantas percepisti gratiæ flammæ! *Felix crux fuit illi*, clamat Ambrosius, *quam pertulit non tam supplicii damnatio, quam occasio*. Unde moderò cujusdam Authoris ad hæreo sententiæ, qui ait: *Aded magni non æstimat Deus, ut cum pro nobis fecisset omnia, qua Dei natura patiebatur, non quiesceret, sed ad aliam naturam se daret, ut qua profundere non poterat, eò quòd Deus esset, ea homo factus posset.*

Quanto autem jure ipsi comperat tò vita & mors, luce elarius apparet; etenim ipse sinum paternum deseruit, & durum crucis lectum elegit, ut nos in gremio Abraham turè quiesceremus, & æternæ gloriæ pignus acciperemus. Ipse vitam humanam assumpsit, ut nos vitâ angelicâ gaudeamus. Ipse passibilem homini induit carnem, ut nos impassibili Sanguinis & Corporis sui substantia saginaremur, continente in se vitam, & mortem spiritualem. Vita enim est bonis, juxta illud Joan. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam*. Mors autem impiis, juxta illud Apostoli: *Qui manducat indignè, judicium sibi manducat, non dijudicans Corpus Domini*. Ipse factus obediens Patri, sævissimam subiit necem, ut nobis sempiternam acquireret requiem. Ipse delictum humani generis perfolvendum assumpsit, ut abriquem Adæ deleteret peccatum. Ipse exitiale criminis usque ad mortem suxit venenum, ut nobis salutare salutis coqueret antidotum. *Verò*, ait Propheta Isaias, *languores nostros tulit, & dolores nostros ipse portavit. Et nos putavimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo & humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, atritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostra super eum, & livore ejus sanati sumus.*

Unde affirmare ingenuè cogor, Christum Dominum nos tractasse, quemadmodum (ut veteres Anglicani Regni commemorant historiae) propria uxor dilectum suum maritum Sebastianum Angliæ Regem tractavit. Ipsa, cum nullatenus permittere ille vellet, ut venenum è vulne-

re, quod à venenosa sagitta receperat, fugeretur, nocte, etiam ei invito, & renitente, ore suo exsuxit, & sic illud ad sese attrahendo, mortem sibi adscivit, ipsi verò vitam conservavit. Magnus sanè amoris conjugalis ardor. Verùm, quid hunc amori Christi affimilo? Ah, cedat umbra luci, cedat figura veritati, cedat vanus amor amantis nostri amori. Taceatur Piladis & Orestis, Nyfi & Arioli, Damonis & Phyreæ erga se invicem charitas: & resonet in omnium ore immensa Dei nostri erga hominem benignitas. In namque pro amicis charitatis leges in excessu observarunt: hic autem pro inimicis quoque mortuus est, teste Apostolo: *Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filii ejus, multò magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius*. Quòd si ergo Ecclesia in Officio de Apostolis cantet: *Majorem charitatem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis*. Nonne ego possum jure merito inferre: itaque maximam charitatem habet, qui animam suam ponit etiam pro inimicis suis. Hanc sanè quàm mirificè non ostendit pius Jesus latroni cruci affixo? Noverat ipsa per essentiam verum fore, quod ait Gregorius: *Probatio dilectionis exhibitio est operis: amor operatur multa, si est: si autem operari renuit, amor non est*. Ideo confestim operatur. Cernit impium homicidam, infamem blasphematorem, perfidum latronem, legi divinæ contumacem & refractarium. Ad opus, ad opus, inquit, perfectissimæ charitatis, pro hoc inimicissimo ponenda est anima. Mentem ad cælestem Patrem elevat, ipsique pro latronis salute vitam & sanguinem offert, & exauditus pro sua reverentia, ex impio, divinæ gratiæ potentia, pium efficit, & blasphemum in Divinitatis suæ præconem commutat, auditque eum clamantem: *Domine, memento mei, &c.* O stupendum eximie charitatis opus! An legitime sibi felix hic latro appropriare non posset illud Apostoli: *Qui dilexit me, & tradidit seipsum pro me?* Indubiè.

Doctissimus Petrus Cluniacensis ruminans illa Christi Domini verba, loquentis de sacro-sancto Corpore & Sanguine suo: *Quotiescumque manducabitis panem hunc, & biberitis calicem, mortem Domini annuntiabitis*. Cur Christus, indagat ipse, solius mortis suæ inculcat suis reminiscientiam & memoriam: non autem nativitatis, circumcisionis, incarnationis, resurrectionis, &c. sed dumtaxat mortis? Audite, quodnam ad proprium

Ambr. ser.
44. de la-
trone.

Ioan. c. 6.
v. 54, 55.

1. Cor. II.
v. 29.

Isa. 53. v.
4, & 5.

Rom. 5. 10

2. Cor. 6. 2.
v. 20.

1. Cor. 11.
v. 2.

Lib.
vita
sti.

Sap

Pf

primum quaesitum donet responsum, dicens: *Quare mortem Domini? Quare similiter non dixisti Apostolis incarnationem Domini? natiuitatem, aut quod maius videretur, resurrectionem Domini, ascensionem Domini, quando dixisti mortem Domini? Quare illa, quae gloriosa videntur, dimisisti? Et quod erat ignominiosum, elegisti?* Et responderet in persona Christi: *Vt ostenderem, inquit, illud opus eius, praeponderare omnibus operibus eius. Quia in hoc summa illius gloria existit, quod pro homine, & quidem inimicis vitam prodigè dedit, mortemque subierit. Hinc annotat S. Augustinus, conuersi latronis consortium Christi Domini gloriam, & triumphum non maculasse, sed summoperè glorificasse. Ingressus (loquitur de glorioso illius ad Patrem ascensu) patriam, secum latronem introduxit, non conculcans paradisum isto pietatis opere, sed honorans: neque confundens latronis introitu, sed illustrans: honor namque paradisi est, talem Dominum habere, qui etiam latronem dignum facere posset paradisi deliciarum. Concludamus itaque asseueranter, amanti quam optimè quadrare emblematicam epigraphen: *Vita & Mors*. Quod quoque conficitur S. Mater nostra Ecclesia, quae de eo hoc magnificum intonat canticum: *Qui mortem nostram moriendo destruxit, & vitam resurgendo reparauit*. Ceteræ cunctæ amantium nec Christo denegari queunt qualitates. Et in primis *Aestas & Hyems*. Quoniam omni tempore paratus adlat, ut homini opuletur, & maximè hyemali, id est, dum ipse saevis tribulationum & aduersitatum ventis in lubrico huius mundi oceano conuaticur, tum namque, dum secundum imbecille hominis iudicium, eam procul à tribulato recessisse aestimatur, propius adest, & adiutricem manum porrigit, ut satis attestatur Sapiens, loquens de imperscrutabili Dei sapientia, qua afflictum Joseph ab ira fratrum liberavit: *Venditum iustum non darelit, sed à peccatoribus liberavit eum, descenditque cum eo in fossam, & in vinculis non dereliquit illum, & sic ei conuenit, prope & procul. Procul secundum falsam nostram imaginationem. Propè secundum veritatem, & infinitam suam providentiam. Id ipsum apprimè confirmat Propheta David, dicens: *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum*. Quod quam veraciter dicatur, nonne ad oculum patet in stupenda latronis conversione? *Cum ipso sum in tribulatione, ipse cruci affigitur, eam ego***

quoque sustineo. Ipse tribulatur, & anima mea usque ad mortem angustiat. *Erpiam eum*: Ipse namque ad instar vilis mancipii sub dura diaboli premitur seruitute, ego potenti mea manu ex illa ipsum eripiam: Ipse ad aeternam à vaferri-mo hoste destinatur ignominiam, vasque in contumeliam reputatur, ego glorificabo eum: id est, coronabo eum corona felicitatis aeternae, erique mihi vas electum in honorem. *Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso*. Et quod Christus propè existens operatus est in latrone, etiam in aliis absens effecit, ut patuit in beati Apostoli Pauli conversione.

Cor insuper apertum habet, vult enim amans Christus, ut Longinus latus aperiat, sicque ostendet, quanto zelo sinceritate, & candore hominem diligit, cernatque latro, quam ardenti animo pollicitus sit caeleste regnum: *Hodie mecum eris in paradiso*. Denique ei apprimè competit eminentissima amoris conditio, ac memorata epigraphè: *Omnia mea vestra sunt*. Ipse enim (ad inlitar benigni patris ad obmurmurantem fratrem seniore, eò quod tanta benevolentia prodigum filium recepisset dicentis: *Fili, omnia mea tua sunt*) ad hominem clamitat: *Omnia mea tua sunt*, ut affirmat Apostolus ad Corinthios: *Omnia mea vestra sunt, siue mundus, siue vita, siue mors, siue praesentia, siue futura*. Et equis obsecro, illam amanti Christo denegabit munificentiam? Nonne eam abundantissimè non minus, quam Ionathas erga David; erga hominem ostendit? Proprium corpus, & sanguinem suis reliquit Apostolis, cæterisque sequacibus: tunicam inconfurtem concessit militibus: Mariam in matrem dedit Iohanni, & Iohannem in silium Mariae, crucifixoribus veniam, & peccatorum indulgentiam Centurioni, & quam pluribus adstantibus pectora sua percutientibus poenitentiam donavit: Patri aeterno animam suam obtulit: atque latroni non tantum caeleste regnum, verum cuncta pretiosa diuini thesauri monilia, & omnia prodigaliter elargitus est dona. Cumque nil amplius, quod daret, superesset, exclamavit: *Consummatum est, & inclinato capite emisit spiritum*.

Verum, quandoquidem primarium praesentis discursus objectum sit, stupenda latronis conversio; indagemus parumper, quam prodigus in monte Calvariae erga eum extiterit Christus, & videamus, an iusta cum ratione ipsi non possit appropriari illud Sapientiae: *Consummatum in*

Luc. 23.
v. 42.

Luc. 15. 31

Cap. 3. 22.

Lib. 6. de
vita Christi.

Sap. 10. 13

Pf. 90. 15.

Sap. 4. 13.

brevi explevit tempora multa: placita enim erat anima illius? Prodeat in medium pretiosum monile, initium & basis religionis fides, quam adeo vivacem atque tenacem divina sua gratiâ ipse ei infudit, ut illum singulariter tamquam raram extollat.

Serm. 45. de latrone.

Magna & perfecta fides in latrone fuit, magna planè & admirabilis. Et profectò admirabilis. Quis namque hominem cruci clavo affixum, spinea corona insignitum, à planta pedis ad verticem usque vulnibus plenum, morientem, &c. à cunctis derelictum crederet Dominum gratiâ esse, Creatorem cœli & terræ, & supremum universi Regem? Hoc sanè à sua mente profus videtur alienum. Unde Prophetâ Isaias à Deo vocatus, ut verbum hoc absconditum populo denuntiaret, hæret obstupefactus, & impossibile esse reputans, quempiam ad similia credenda adducere, replicat: Domine, quis credidit auditui nostro, & brachium Domini cui revelatum est? Non est ei species, neque decor, vidimus eum, & non erat aspectus.

Isaia 53. 1.

Paulus quoque ad Christum crucifixum annuntiandum eligitur; verum ingruunt non leves difficultates, dum Judæi crucem unius Dei scandalum æstimant, Gentiles verò stultitiam arbitrabantur. Nos predicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum; Gentibus autem stultitiam. Hic tamen latro nullum cernens à Christo in cruce patrati miraculum, omnia obscura, abjecta, opprobriosa, & ignominiosa, quocumque oculos vertit, videns, gloriæ Dominum, æternæ Majestatis Deum confitetur: Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum. Magna planè & admirabilis fides, qua Christum crucifixum glorificari magis credidit, quàm puniri. Hac perfecta fides est, Christum in cruce non reum, sed Deum credere. Qui mirificus actus in tantum Augustinum rapit stuporem, ut exclamet: Fervebat impietas blasphemantium: contritio, livores, solùm Christum hominem demonstrabant. Sacrarum manuum in ligno crucis extensio, & pedum confixio per omnia infirmitatem hominis afferebant. Vulnèra quantum ostendebant hominem, tantum abscondebant Deum. Apostolus post divina miracula despectantibus, solus hic non acquiescit scandalo crucis, & mortis, solus hic testis est majestatis, qui socius probatur doloris.

Augustin. serm. 120. de temp.

Hanc stupendam latronis fidem sagacibus mentis suæ oculis perlustrans Chrysostomus, eam in tantum elevat, ut illam in excellentia A-

brahæ fidei (qui tamen fidei pater nuncupatur) quasi præminere asserat, nec tantum illius, verum & aliorum Patriarcharum & Prophetarum fidei. Rationem deducit è majori Dei, ejusque mirabilem cognitione: Credidit Abraham Deo, sed ejus de cœlo admonitus voce, & coruscantis tantæ majestatis apparentis splendore allectus, atque excitatus. Credidit Abraham Deo, sed credidit ille de cœlo loquenti: & per sanctos Angelos proferenti, & de propria auctoritate legem danti. Jacob firmam fidem Dei præbuit promissis; at mysticè enixus scalæ, cui tot centena Angelorum millia assistebant, de quo Genes. cap. 32. vers. 12. Moyfes credidit Deo, sed in medio rubi undique flammis & igne circumcincti apparenti. Additis quoque diversis prodigiis, & horrendo tubarum sonitu, insolitaque tonitru terram deterrenti. Accedit Isaias, crediditque Domino: verum in tanta super excelsum, & pretiosum thronum sedenti, gloria, & majestate, ut ejus splendor, & lumen coruscans, totum uniuersum illustrare videretur: Vidi Dominum sedentem super solium excelsum, & elevatum, & plena erat omnis terra majestate ejus. Ac proinde concludit Chrysostomus, hujusmodi fidem non tantum inducere stuporem. Crediderunt, inquit, reliqui Propheta, sed Dominum intuentes, sicut videre Deum possibile erat humana natura, qua etiam infideliem poterant provocare.

Chryso. de cruce & latrone.

Isaia 6. 3.

Sed obsecro, quæ signa Divinitatis, quæ ostenta Majestatis intuitus est latro? Quid vides, inquit Rupertus, regnum potens, Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum? In inconfesso est maledictum, utpote, qui pendet in ligno clavis confixum, inermem, nudum, pauperem, à cunctis desertum intueris, quid itaque Dominum confiteris? Ubi quæso sceptrum regium, an forsitan crux? Ubi regale diadema? An forsitan spinea corona? Ah, latro, omnes amici, propinqui, noti, imò & discipuli, qui tam stupenda ab eo perpetrari viderunt miracula, ob hujus luminis obfuscationem, tantique Solis eclipsum fugerunt: & quasi abominati sunt eum; quod vaticinatus fuerat calamitosus Job: Noti mei quasi alieni recesserunt à me, dereliquerunt me propinqui mei, & qui me noverant, obliti sunt mei. Quod nec diffitetur propria cum sua ignominia Evangelista Matthæus: Discipuli omnes eo derelicto fugerunt. Et tu tamen gloriam, majestatem, & supremum in cuncta creata protestaris dominium.

Tob. c. 19. v. 14. 15.

Matt. 26. v. 56.

Audite

Audite Chryfostomum; *Iste vero vidit Salvatorem non in throno regali, non adorari in templo, non de caelis loquentem, non Angelos disponentem, sed in cruce sociatum latroni, videt in tormentis, & tanquam in gloria orat, videt in cruce, & rogat quasi in caelis sedentem, videt condemnatum, & regem invocat, dicens memento mei? Ah nonne tempus est dum hæc perpendimus, ut cum S Paulo exclamemus: O altitudo divitiarum sapientia & scientia Dei! quam incomprehensibilia sunt iudicia ejus, & investigabiles via ejus. Miram namque in hac mysteriosa contigit conversione ait Ambrosius: Christum in cruce positum credidit, & passio qua aliis scandalum fecit, illi ad fidem profecit. Unde de eodem facto obtupefactus Doctor Doctorum S. Aug. ait: Ecce inter signa & virtutes, attestantibus miraculis, & acclamantibus, aliquoties in discipulis meis robusta titubavit columna, & nunc Christi supplicii quodammodo contradicentibus, in latrone fides nonnulla convalescit. Et ideo afferit hunc latronem lynceos habuisse oculos Bernardus serm. 2. de Epiphania: Videte quam oculata sit fides, quam lynceos oculos habeat. Videt Regem summum paupere coniectum habitu, per angustam viam crucis facientem iter ad regnum suum: Agnovit sub pauperis habitu regis latere opes. Augustinus ei adhuc perspicaciorum attribuit intuitum, videlicet Angelicum, dicens: Solus est hic testis majestatis, qui socius probatur doloris, invisibilem Deum Angelicis oculis videt. Concludamus itaque in munere fidei Christum erga latronem in excessu fuisse quasi prodigum, eique optimè posse accommodari: Consummatus in brevi explevit tempora multa. Quoniam tantillo tempore tam firmam, tam eximiam habuit fidem, ut omnium etiam Sanctorum fidem ea superasse videatur, teste divo Augustino, qui mihi unicus pro mille sufficiat.*

Tanta fuit ejus virtus (de fide loquitur) ut similem non in veneris Dominus in Israël, imò nec forte in universo orbe.

Nec minus evidenter eximia spei in latrone illuxit eminentia. Ecce enim cunctis omnem spem per ignominiam & crucem deperdentibus, ipse sese ad perfectam fiduciam erexit. Judæi quamplurimi crediderant, & sperarant per eum à dura Romanorum servitute liberari, verum in infamem illum actum videntes crucis trabem, spe frustrati, summopere scandalizati sunt, & ad improperia progressi: Si Rex Israël est, descendat de

Cruce. Imò & discipuli ipsius opprobrio, & ignominiosa morte deteriti, à firma spe turpiter defecerunt, ut patet in euntibus in Emmaus Luc. cap. 24. qui Christo in figura peregrini apparenti dixerunt: Erat vir potens in opere & sermone, coram populo. Attramen, quia crucifixum, & scandalose mortuum cognoverant, eorum spes, & fiducia (non obstantibus tot stupendis atque prodigiosis, quæ propriis oculis conspexerant miraculis) omnino evanuit, & cum eo quoque quasi crucifixus occubuit. Nos sperabamus, quia ipse erat redempturus Israël. Quasi dicerent, omnis spei apparentia modo in fumum abiit, & per crucem extincta est. Gentiles quoque stultum judicabant ab eo gloriam, divitias vitamque sperare, qui ignominia affectus, totus pauper, & nudus talem necem subierat. Unde ait Paulus: Verbum crucis Judæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitia. Latro vero è contra cruce confortatus, spem suam elevat, & ab illo vitam sperat æternam, quia eum videt morientem, gloriam fiducialiter expectat, quia summis calumniis & convitiis intueretur læcessitum, ac tacentem. Hoc obstupefactus Augustinus ait: Apostolis post divina miracula desperantibus, solus hic non acquiescit scandalo crucis & mortis.

Quid dicam de illius ferventi in Christum charitate? Profectò hæc tanta fuit, tamque intensa, ut illum nec tormenta, nec dolores, nec crucis pœnæ restringere valuerint. Imò ipsa cruce, quam pro delictis suis patienter pertulit, amor ejus vehementius exarsit, atque efferebat. Ac proinde sibi ipsi latro jure merito posset arrogare illud Cantorum: Aqua multa non potuerunt extinguere charitatem. Neque id adeò mirum est: quoniam quot in Christi corpore apparebant vulnera, tot ignitæ faces ad cor latronis transfundebantur: & illuminabatur mens, ut ea non Christi, sed propria animæ suæ agnosceret fore vulnera. Intellexit, inquit Ambrosius, quod pro peccatis alienis has plagas susciperet, & pro alienis peccatis vulnera sustineret, quapropter dixit: Nos digna factis recipimus, hic nihil mali gessit. Et servit, quod illis in corpore Christi vulnera, non essent Christi vulnera, sed latronis. Atque ideo plus amare cepit, postquam in corpore ejus sua vulnera recognovit. Consummatus itaque in brevi, explevit tempora multa.

Intellexistis, spero Auditores, stupendam latronis tot ferreis peccatorum catenis constructi

Luce. c. 24. v. 91.

Ibid. v. 22

I. Cor. c. 1. v. 23.

Augustini. serm. 120. de tempore tom. 100.

Cant. c. 2. v. 7.

Chryfost. cruce latrone

Rom. c. 11. v. 33.

Aug. ser. 110. de temp.

Augustin. serm. 120. de temp.

Aug. lib. de anima & ejus origine, c. 9. tom. 2.

c. 19. 4. 15.

t. 26. 6.

*Ambr in
illud P.sal.
Domine,
ne in furo-
re tuo, &c.*

conversionem, atque in ea mirificam Christi Domini relucentem annotatis misericordiam, gloriam, summam virtutem, atque potentiam; misericordiam quidem, (in qua ejus gloria consistit) quoniam tantum beneficium non solum non negat quasi desperato peccatori, sed nec ad momentum differt. Imò & ultra rogantis vocum, suam munificentiam demonstrat. *Vberior gratia*, inquit S. Ambrosius, *quàm precatio*. Ille Domine, *alibc rogabat, ut meminisceretur sui, dum venisset in regnum, & Dominus cum nondum venisset, ei jam regnum cœleste tribuebat. Quàm velox misericordia? tardius votum precantis, quàm remunerantis premium.* Quod egregie confirmat Augustinus loco supra citato: *Dominus, qui mutus erat, & surdus ad omnia convitia, non fuit mutus, aut surdus cum fiducia postulanti, sed vicissim tali dignatus est promissione, quali necdum quemquam honorarat. Non simpliciter illi promittens, sed insolita asseveratione: Amen dico tibi, hodie &c.* De potentia verò & virtute ait idem Doctor lib. questionum ad Simplicianum, quæst. 2. *Hoc est verbum consummans & abbrevians, quod fecit Dominus super terram. Qua consummatione, & brevitate latro justificatus est, qui defixus in cruce omnibus membris, & habens libera hæc duo, os & cor, corde credidit ad justiciam, & ore confessus est ad salutem. Statimque audire meruit: Hodie mecum eris in paradiso.* O mirifica Dei clementia, ô eximia potentia! Ah, quàm bene latroni ipsiusmet Dei verba, & doctissimi Oleastri Glossa possunt appropriari Deut. cap. 5. *Ego sum Dominus Deus tuus.* Ad quod ipse ait: *Sunt alii, qui Reges, & Domini, qui sunt sui. Alii, qui sunt consanguineorum: Deus verò tuus, non suus esse voluit. Quid quæso habet Deus tuus, quod non sit tuum? si calum habet, tuum est, cuius influentiis vivis; si terram, & hanc dedit filiis hominum. Quidquid denique est, & habet, tuum est.* Applicare hæc dicta præsentis converso opus non est, quia nimirum facilis & evidens hæc applicatio. Quapropter eam prudenti Lectori relinquo, & ad conclusionem hujus discursus festinanter propero.

Et vos interrogo Auditores, quam instructionem salutarem ex hac conversione haurietis? Optimam sanè, nimirum, ne quis, quantumvis magnus peccator, de Dei misericordia desperet, nec de ea præsumat. Ipse namque, ait Augustinus, ferventem in Deum excitare debet fiduciam, dicens:

Ecce plasmator mei, multa rogavi, qui nec pauca promerui, fateor, heu fateor! non solum qua postulo non debentur dona, sed multa & exquisita supplicia. Animant tamen me publicani, meretrices, ac latrones, quia faucibus hostis momentanè eruti, sine excipiuntur pastoris. Nihilominus serid admonet Bernardus, ne quispiam ex hoc exemplo in præsumptionem incidat, & sibi nimium fidens, suam pœnitentiam ad ultimam vitæ horam protrahat, ut tanto liberius sit enis concupiscentiæ, ac illicitorum appetituum relaxatis, peccet, Deumque offendant: Vnicui tantum, inquit, si conversus legitur: si bene memini, in toto canone Scripturarum. Vnum latronem invenies sic salvatum. Noli ergo huic tam periculoæ expectationi credere te ipsum.

Unde S. Augustinus in tempestuoso hujus mundi mari, in medio nimirum inter desperationem & præsumptionem (quam perversam spem nuncupat) hominem fluctuare debere, constanter asserit. Audite illius verba: *Videte vocem desperantis ad augenda peccata, & videte vocem sperantis ad augenda peccata: & quomodo utrique voci occurrit providentia & misericordia Dei. Audi vocem desperantis: jam, inquit, damnandus sum, quare non facio quidquid volo? Audi & vocem sperantis: misericors est, quando me convertero, dimittet mihi omnia. Quare non facio, quidquid volo. Desperat ut peccet, sperat, ut peccet. Utrumque metuendum est, utrumque periculosum. Va à desperatione, va à perversa spe. Attendite obsecro Auditores ad subsequenta: Utrique huic periculo, & utrique huic malo quomodo occurrit misericordia Dei? Quid dicis tu, qui desperando volebas peccare? Tam damnandus sum, quare non facio, quidquid volo? Audi Scripturam: Nolo mortem impii, sed tantum ut vivat. Hac voce Dei reducitur in spem, sed timendus est alius laqueus, ne ipsa spe amplius peccet. Et hæc, quæ annectuntur, erectis auribus, & attentâ mente (ut merentur) percipite. [Quid ergo & tu dicebas, qui spe magis peccas? Quando me convertero, omnia mihi Deus dimittet, faciam quidquid volo, Audi & tu Scripturam: Non tardes converti ad Dominum, neque differas de die in diem. Subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Noli ergo dicere: Cras me convertam, cras Deo placebo: & omnia hodierna & hæsterna dimittantur mihi. Verum quidem dicis, quia Deus conversionis tuæ indulgentiam promisit, sed dilationi tuæ diem*

*Aug. lib.
Meditat.
cap. 1.*

*Bern. ser.
38. in
parvit.*

*Aug. in
Psal. 144.*

*Aug.
59. de
bis Do
cap. 9*

diem crastinum non promisit. Ex utroque igitur
 23 homines periclitantur: & sperando, & desperan-
 do. Cōtrariis rebus, contrariis affectibus. Sperando
 24 quis decipitur, qui dicit, bon⁹ est Deus, misericors
 25 est Deus: faciam quod mihi placet, quod libet, la-
 26 xem habenas cupiditatibus meis, impleā desideria
 27 animæ meæ. Quare hoc? Quia misericors est
 28 Deus. Spe isti periclitantur. Desperatione autem,
 29 qui cum inciderint in gravia peccata, putantes sibi
 30 non posse jam ignosci pœnitentibus, & statuentes
 31 se ad damnationem, dicunt apud semetipsos, jam
 32 damnādi sumus. Istos desperatio necat, spes illos.]
 33 Et id ipsum acriter suis inculcat in Pl. 50. [Nemo,
 34 si jam aliquid mali fecit, dicat, jam damnandus
 35 sum, Deus malis talibus non ignoscet; cur non ad-
 36 do peccata peccatis: Fiat in hoc sæculo volupta-
 37 te, lascivia, cupiditate nefaria, jam perdita spe re-
 38 parationis, vel hoc habeā, quod video, si non pos-
 39 sum habere, quod credo. Quisquis peccasti, & du-
 40 bitas agere pœnitentiā pro peccato tuo, desperan-
 41 do salutem tuam, audi David gementem, ad te
 42 Nathan Propheta non est missus, ipse David ad te
 43 missus est. Audi eum clamantem, & simul cla-
 44 ma; audi gementem, & congemisce; audi flentem,
 45 & lachrymas junge; audi correptum, & condele-
 46 ctare. Si tibi non potuit intercludi peccatum, spes
 47 veniæ non intercluditur. Audi ergo, & dic cum il-
 48 lo: Misere mei Deus secundum magnam mise-
 49 ricordiam tuam. Qui magnam misericordiam de-
 50 precat, magnam misericordiam confitetur.] Et de præ-
 51 sumptione, sive perversa spe loquens, ait: [Nemo
 52 dicat: si quacumque die conversus fuero à via
 53 mea pessima. Deus misericors iniquitates meas
 54 obliviscitur. Quare hodie convertor, & non cras?
 55 Eat hodiernus dies, sicut hesternus, sit in nequissi-
 56 ma voluptate, sit in flagitiorum gurgite: volute-
 57 tur in mortifera delectatione. Cras convertar, &
 58 finis est.] Nunc audi socors pœnitēs, quid subjun-
 59 gat Augustinus: Respondetur tibi cuius rei finis?
 60 Dicis iniquitatum mearum. Bene, gaude, quia
 61 crastino iniquitatum tuarum erit finis. Quid si
 62 ante crastinum tuuserit finis? Ergo bene quidem
 63 gaudes, quia super iniquitates tuas converso tibi
 64 Deus indulgentiam promisit, sed crastinum diem
 65 tibi nemo promisit. Et tandem concludit, à fera pec-
 66 catorum deterrētis pœnitentiā: Ergo noli dis-
 67 ferre, noli quod patet, contra te claudere. Ecce in-

dulgentia datur, aperit ostium: quid moraris?
 Gaudere deberes, si aperiret, aliquando non pulsa-
 sti, & aperit, & foris remanes. Ne ergo differas.
 Quoniam perpauca in fine vitæ est salvaturus.
 Quod Deus ipse secundum Bernardum loco cita-
 to supra Psalm. 115. discredentem, luculenter fati-
 68 insinuat: Non congregabo conventicula eorum de
 69 sanguinibus. Quasi dicat: Non dico, quin & ta-
 70 lium salvem aliquos: Potens sum enim in momen-
 71 to omnia revocare, sed non congregabo conventi-
 72 cula eorum, qui de sanguine perseverant, donec
 73 multiplicatis infirmitatibus deserantur à peccatis
 74 suis, antequam deserant ea. Hominum talium
 75 conventicula non congregabo. Quare summa de-
 76 mentia est, maximum delirium, quod peccator
 77 vitæ suæ fragilitati fidens, de peccatis ad peccata
 78 progrediatur, nec finem iniquitatibus imponat,
 79 certò sibi persuadens, Deum in agone auxilium
 80 gratiæ suæ præstiturum. Audite rursus Bernar-
 81 dum, o obstinati peccatores: Quid dissimulant ho-
 82 mines in vita sua agere pœnitentiā, & extrema
 83 de conversione præsumunt? Quomodo in unius
 84 hora articulo revocari posse existimant omnia ani-
 85 ma membra, cujus concupiscentia, & desideria per
 86 totum mundum dispersa sunt, & ubique terra-
 87 rum velut quodam visco tenentur. Et ut diabo-
 88 licam, & valde communem è saxeo peccatoris
 89 corde eradicet politiam, pergit & urget: Noli huic
 90 tam periculosa expectationi credere teipsum.
 91 quandoquidem Spiritus, non modò tibi vult, sed
 92 quando vult, spiret, nec ei difficile est, de subito dare
 93 perfectam cordis contritionem, quam vix alii mul-
 94 to tempore consequuntur. Sed unde scis, quòd tunc
 95 tibi subvenire velis, quem tu iterum sic repellis?
 96 Disce ergo peccator ex hoc latrone sperare, &
 97 non præsumere. Disce vocati & pulsanti Deo
 98 promptè obedire, & aperire. Disce gratiæ ejus illi-
 99 còd annuere, ut sic cum latrone æternum mereatis
 100 ingredi paradisum, & cælestem adipisci beatitu-
 101 dinem, quam mihi & vobis omnibus tribuat
 102 Pater, Filius, & Spiritus S.
 103 Amen.

FERIA TERTIA

Hebdomadæ Sanctæ.

Ego ero merces tua magna nimis. Gen. cap. 15.

DUm penes me maturè ruminabā, de qua materia magis utili, & salutari hoc sancto tempore discursum formarem: in mentem mihi incidit fortuitò hæsternus (in quo admirabilem Divinitatis gloriam, & magnificentiā in perverissimī latronis conversione emicuisse, illudq; opus extitisse dexterae Dei excelsi ostendi) & tum insuper recordatus sum promptæ, & quidem jurejurando confirmatæ ab ipsomet Christo promissionis: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. Quod magnificū præmium, quæ rara & abundans merces, quod stupendum stipendium me suaviter allicit, ut hodierno die de paradisi gloriā, de æternæ beatitudinis eminentia, de sublimi parvorum operum nostrorum remuneratione verba faciam. Et ne admireris obsecro Lector hoc meum intentum; quoniam à summa affluentia & superabundanti copia illam encomiat Evangelista Matthæus, dicens cunctis Christi sequacibus: Merces vestra copiosa est in calis. Apostolus verò Gentium eam ab illius incomprehensibilitate, quæ non sensus dumtaxat externos, verum etiam intellectum, internasque animæ potentias refugit, summo perè commendat, Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparavit Deus iis, qui diligunt illū.*

Matth. c.
2. v. 12.

1. Cor. c. 2.
v. 9.

Sed quid plura de tantæ beatificæ felicitatis celsitudine vellem è sacra Scriptura eruere, & conglomerare testimonia. Sufficiat mihi unicum ipsiusmet veritatis Dei, qui in assumpto meo themate eam à nimia magnitudine collaudat, idque dum suos (ut patuit in Abrahamo) ad ardua opera insequenda incitat, *Ego ero merces tua magna nimis*, ac si diceret, ò fidelissimæ famule Abraham, ne dubites meis, quantum vis (ur apparet) duris obtemperare mandatis: Egredere de patria tua, desere cognitionem tuam, propera, ut mihi unigenitum tuum, quem diligis Isaac, in uno montium, quem tibi monstravero, sacrifices: *Ego ero merces tua magna nimis.* Cuncta namque ad illam mer-

cedem comparata vana sunt, & quam maximè frivola.

Verum quorsum benignus Deus toties & tam crebrò nobis beatitudinis inculcat excellentiam? Ah sanè, non nisi ut nos, qui terreni sumus, luto, & stercore hujus mundi in hæremus, temporalia diligimus, æterna contemnimus, ad hujus amorem attrahat, & ut in nobis tanti præmii segura felicitas omnium fragilium rerū evanescere faciat vanitatem, hic idem præsentis discursus scopus meus erit, conaborque breviter umbraticâ solummodò magnitudinis beatitudinis æternæ delineatione cunctos allicere, ut strenuè, & indefessè ad eam tendamus. Sed quandoquidem ipsius celsitudinem homini persuadere sit difficillimum, utpote, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quàm instantissimè possum rogo vos Auditores, quatenus adjutus vestris precibus, & iis mediantebus impetratâ Spiritus sancti per Mariæ Virginis intercessionem assistentiâ, aliquid de æterna gloria depromere queam, pro quo rogemus eam dicentes: Ave gratiâ plena.

Ego ero merces tua magna nimis.

DE Constantino Magno celeberrimi referunt Historiographi, quod ipse singulari militari prudentia, ac animi sagacitate ardua post bella difficilesque ac periculosas expeditiones, atq; memorabiles victorias quamplurimas de bellatis hostibus gentilibus, sub quorum dura servitute tot annis Catholicæ antè ingemuerant gentes; cernens ultimum fugacis hujus vitæ sibi imminere terminum, suos tres filios Constantinum, Constantium & Constantem ad se accersiri mandârît, eosque sedulo adhortatus sit, ne quisque à patris virtute, animositate, audaciâ, & ardenti in perseguendis Ecclesiæ Christi inimicis zelo degeneraret. Verum è contrâ, ut omnes paternis insistentes vestigiis, omni conatu satagerent, non tantum jam adeptum regnum contrâ quoscumque hostiles

les insultrés atque irruptiones viriliter defendere, sed insuper omnem imaginabilem adhiberent industriam, ad illius limites propagandos, crucisque Christi inimicos debellandos ac subjugandos.

Ut verò juveniles animos ad hoc pretiosum opus ardentiori fervore accenderet, apportari iussit quandam tabulam, in qua stupendâ arte, indicibili industriâ, penicillo inestimabili à peritissimo istius sæculi pictore vivis coloribus florentissimâ, fortissimâque totius mundi ditiones, quæ adhuc Ethnicorum & hæreticorum subiciebantur imperio, erant delineatæ; infra habebatur hæc epigraphæ: *Pulchriora latent*. Iisque inculcavit, dictum exploratorem, à tribu Dan ad terram Laïs missorum, quo usi sunt, ut Israëlitas ad arma capessenda vehementius incitarent: *Surgite, eamus ad vos: videamus etiam terram valde opulentam & uberem: nolite negligere, nolite negligere, nolite cessare, eamus & possideamus eam*. Adinstar illorum, inquam, ad eos clamabat Constantinus: *Animosè filii, generosum induite pectus, arripite arma, ne metuatis hostium copias, ne parcatis laboribus, surgite, surgite, ite, ite, nolite negligere, possidete securè terras has desiderabiles, opulentas & uberes. Fateor ò filii dumtaxat umbraticè ex præsentis pictura eas cognoscitis, sed iurejurando attestor, Pulchriora latent*. Nolite itaque inani harum patriarum figura, animum contentum reddere, sed ulterius properate, eumque regali ac reali imperio satiare.

Idipsum, ut testis est Titus Livius, arripuit stratagemâ strenuissimum militiæ Carthaginensis Dux Annibal. Ipse namque ex Africa potentissimum electorum militum in Italiam trajiciens exercitum, arduamque contra invictissimum Romanorum Imperium assumens expeditionem, cernens milenos & milenos è fortissimis præannonæ penuria, longi itineris defatigatione, ac tædio deficere, animoque despondere, eloquenti oratione, disertâ linguâ, mira que facundia iis regni Romani inauditam opulentiam, fecunditatem, amœnitatem, divitias, potentiam, atque optima spolia enarrare incepit, sicque horum animos, tot bonorum spe suaviter allexit, & mirabiliter corroboravit.

Eodem & ego in præsentis hoc discursu utor, ò Auditores. Cernens enim quamplurimos in militia Christi tepidos & negligentes milites, qui in ærumoso hujus mundi ad cælestem patriam, æternamque beatitudinem itinere deficiunt, nul-

Quadragesimale P. H.

lum efficacius medium adinveni, ad imbecilles confortandos, amoremque tam flaccidum restaurandum, quàm ipsius eminentiam, celsitudinem, magnificentiam, longitudinem, latitudinem, & profunditatem tantæ gloriæ adinstar Constantini & Annibalis umbraticè saltem iis delineare.

Quia, ut rectè ait Augustinus: *Omne onus leve fieri solet, cum ejus presium cogitatur, & spes præmii solatium est laboris*. Verùm quis vel leviter nostræ peregrinationis mercedis magnitudinè attingat?

Coniteor S. Mater nostra Ecclesia eam copiosam futuram per Matthæum asserit; at copiam ejus non declarat. Spiritus S. per Apostolum dicit: *Non sunt condigna passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis*. Ast de illius quantitate subicit. SS. PP. Theodoretus ait: *Superant certamina corona, non comparantur cum laboribus præmia & remunerationes*. Labor enim parvus est, sed magnum lucrum speratur. Mellissimus verò Doctor sic de illa disserit: *Merces Sanctorum*

tam magna est, quod non possit mensurari, tam copiosa, ut non possit finire, tam pretiosa, ut non possit aestimari. His concordat Augustinus, dicens: *Quod præparavit Deus diligentibus se, fide non capitur, spe non attingitur, charitate non apprehenditur. Acquiri potest, aestimari non potest*. Unde itaque æternæ beatitudinis eminebat mensuram desumemus?

Ego de ea aliquid dicam, consiliis Augustini verbis, de eadem materia loquentis: *Quidquid autem non possum, supplebit in vobis ipse, quo adjuvante, facio quod possum*. Exodi cap. 16 Spiritus S. admirabile spirituales escæ, quam benignus Dominus Israëlitis famelicis, & divinæ obmurmurantis providentiæ, in deserto de celo pluit, commemorat virtutem. Cibum namque hic talis erat naturæ, ut omnem omnino ciborum in se comprehenderet gustum ac saporè, juxta Sapientis dictum. *Panem de celo præstitisti illis, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suavitatem*. Ideoque de tanto obstupescit Hebræi prodigio, clamabant: *Manhu, quid est hoc? Nesciebant enim quid esset*. Nullum illi dantes nomen, censentes hunc cibum omnis suavitatis fore compendium. Quod ipsi de manna olim arbitrati sunt, ego hodie assero de cælesti beatitudine; quia omnium bonorum, deliciarum & voluptatum complementum in se continet. Quandoquidem enim illa in clara divinæ essentiæ consistat contemplatione, necesse est, ut secum (cum extra illam nihil desiderabile exultat,) omne delectamentum conferat. Quod

quàm verum sit, ex aurea hæc Divi Thomæ à Villa

August. in Manuali cap. 15.

Ad Rom. c. 8. v. 19.

Bern. l. 1. de consid.

Augustin. loc. cit.

Augustin. in Ioan. tract. 19.

Sap. c. 8. v. 20.

S. Thom. à
Villa Nova
de Trans-
figuratur.

Nova percipite sententia, inquietum alloquentis hominem: *Dic mihi, quid desiderare potes, quod non plene reperitur in Deo? Si te delectat sapientia, sapientissimus est: si pulchritudo, speciosissimus est: si gloria, si divitia, gloria & divitia in domo ejus: si voluptas & delectatio, delectationes in dextera ejus usque ad finem. Si saturitas & abundantia, inebriantur ab ubertate ejus, qui possident eum. Et longè clariùs meum de Manhu confirmare videatur conceptum, (de quo ipse tractat in Concione quarta de Venerabili) loquens de utroque Manna, nempe uno nostræ peregrinationis in hoc mundo, altero æternæ promissionis patriæ in cælis. Tantum ipsius sententiam proferam de excellentia Mannæ beatitudinis. Verba ejus sunt: *In cujus primo gustu, quâ voce, quâ exultatione, putat anima nostra clamabit manhu, manhu? Longè enim est ab omni sensu, ab omni cogitatione. Beatitudo illa, gloria illa, suavitas illa excedit, quidquid possit excogitare animus, inestimabilis dulcedo, quam Deus paravit diligentibus se.**

S. Augustinus subtili suo ingenio immensitatem divinæ gloriæ desiderans exaggerare, eam à contrario meritorum, propriamque animam his verbis alloquitur: *O anima mea, si quotidie nos oportet tormenta perferre, si ipsam gehennam longè tempore tolerare, ut Christum in sua gloria videre possimus, numquid dignum esset pati omne, quod vixiste est, ut tanti boni, tantaque gloria participes haberemus? Mirabilis ex pœnis gehennæ, in ordine ad ea, quæ homo in hoc mundo patitur, tum ex his, tum ex aliis Augustini verbis deduci potest consequentia. Argumentando à majori ad minus. Cuilibet gehennam binam secum trahere pœnam, constat & infimo quidem Theologo. nimirum pœnam damni, & pœnam sensus. De ea sic loquitur Augustinus in Enchiridion: *Absentia Christi intolerabilior est omnibus pœnis.* Ecce in tō omnibus, quoque infernales pœnas sensus comprehendit. In quo Augustini accipi: Chrysostramus de reparatione lapsorum, *Pone hic unam solam pœnā damni, & pone hac ex parte centū ignes inferni: major hac sola pœna damni, quàm sibi centum ignium inferni.* De pœna sensus audi rursus Augustinum: *Ille ignis durior est, quàm quidquid homo pati possit in hac vita.* Unde ait: *Pœna Christi & aliorum Martyrum, cæterarumque personarum & creaturarum, nihil sunt respectu istius pœnæ.* Sic ergo modò breviter ratiocinor: Si gehennæ supplicium nihil respectu æternæ beatitudinis præmiū, cum illud (ut jam dictum est),*

tam durum sit: quid nō dicam durissimum, ergo illa merces, & gehennæ pœna (cum nihil & aliquid infinitè secundum multos Philosophos distare censeantur) inter sese quoque infinitè distant. Ac per consequens optimè ait Augustinus: *Si quotidie, &c. nonnè dignum esset pati omne, quod triste est, ut &c.*

Applaudis, ut spero & credo, solidæ S. Augustini, aliorumque SS. PP. doctrinæ. Sed Christiane, si sanus, vegetus, cunctis juvenilibus polens viribus, abundans divitiis, & ut uno finiam verbulo, in omnibus mundi vivens deliciis, interrogaretis, an cuncta hæc peritura, non habentia permanentem civitatem, pro cælestibus bonis, & pro manente civitate Jerusalem velles deferere? Indubitanter responderes, hoc dignum & justum esse. Dignum, quoniam similis voluntatis resignatio mercede digna est æterna. Iustum, quia omnia à Deo illa profuunt bona: ideoque qui dedit, ejusdem est & auctor. Ac proinde clamarem cum patientissimo Job, tanto præmio inelucato: *Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum.* Et cum Augustino: *Nonnè dignum est, &c.*

Ah, compareas, & quidem ad humanum iudicium fallax homo. Si unigenitum tuum perdas, dicisne, nonnè dignum est? Si tibi aliqua subrepant infortunia: clamasne, nonnè &c. Aufferunt tibi charissima uxor, & charior quandoque ipsa etiam filia: clamasne, nonnè &c. Perdis tu dives bona tua, nonne magis deploras istorum fluxorum bonorum jacturam, quàm spiritualium bonorum amissionem? Hoc profecto præ oculis cunctis patet. Et sanè, si quilibet Christianus attentè consideret tantum beatitudinis premium, non ambigo, quin adepturus sit ejus desideratum bravium, dummodo ex integro corde (sufferens etiam quascumque adversitates) dicat: *Nonnè dignum & justum est pati omne, quod triste est, ut tanti boni, tantaque gloria particeps habeat.* Ah! quàm nervosè jam tactum punctum attigit sanctus Thomas à Villa Nova de Transfiguratione loquens, & se ad sedulam tantæ felicitatis adhortans reminiscentiam) *Hac nos, inquit, gloria expectat fratres, talia nos premia manent.* Et excludens quasi hominum insaniam progreditur: *Toto ergo conatu, toto desiderio, properemus ad illa.* Quoniam (ut ex sequentibus constat) eam mirabiliter (utinam efficaciter) extollit, & mundanorum indefellam pro mundanis bonis adipiscendis curam & vigilantiam, execrandam au-

Aug. Ter.
41. de SS.

Pf.

186

tem eorum in spiritualibus comparandis redarguit locordiam. Accipite illius verba: *Pudeat vincere carnalibus, pigeat à secularibus superari (sibi pertransennam tangit clerum) quid pro brevissima voluptate non sustinet lubricus? Quid pro modico lucro non porreat avarus?* Et argumentum efficacissimum à minori ad majus formans, ad nos sic ratiocinatur: *Nobis autem pro aeterno & inenarrabili gaudio quidpiam grave aut difficile reputabitur? Et alludens deinde ad dictum Patris sui Augustini: Nonne dignum & justum est? prosequitur: Attentatur ad modicum inedia caro, vigiliis & laboribus ad momentum frangatur, ut perpetuo hoc decore venusetur, & tali gloria & splendore vestiatur. Quam inestimabilem mercedem pro minima re, puta pro gutta aquæ frigidæ, pro frusto panis, pro aliquo, tum erga Deum, tum proximum amoris & charitatis actu promereri valeamus. Unde nostram maximam in illa acquirenda acriter inculcat segnitiam & negligentiam, O si eam semper præ oculis haberemus? Unde enim ista maledicta tepiditas? Unde tanta cordibus nostris inest segnitas, nisi ex oblivione mortifera? Et cum urgendo seipsum hic magnus Sanctus ait: O anima mea! quid aliud cogitas, quid aliud cupis, quid aliud agis, quid aliud pretendis, & quid terrenis lucris & negotiis implicaris? Et tantam aspernantium felicitatem deplorat statim, dicens & concludens: Va mihi hominum stolidissime, qui à tanta sollicitate mentis oculos ad terrena deflecto.*

Tanta mercede delectatus Propheta David in omni sua tribulatione, nimirum dum hostilem nimirum Saulis Regis pateretur persecutionem, audiret infame unius Semci opprobrium, propriisque cõtra patrem rebellis filii Absolonis perfidam experiretur seditionem: spe firma nutritus supernæ beatitudinis, in hæc prorumpit verba: *Recordatus sum, & effudi in me animam meam*, id est, omnia voluntati divinæ subjeci infortunia. Alit quare David? Audite quid respondeat: *Quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei.* Felix David, qui sibi cuncta adversa à divina esse providentia, tamquam scalam ad cœleste regnum stratum arbitrabatur. Ubi estis ò infelices mundani: qui, dum quidpiam adversitatis toleratis, dum à jurato inimico ad necem, dum à proprio filio pater contemneris, non clamatis cum Psalmista: *Hæc recordatus sum & effudi in me animam meam*, id est, cuncta patienter sustinco, *Quoniam transibo &c.* Et sane hæc consideratio tanta, tamque effi-

cax est, ut tepiditatem multorum Christianorum confundat, & quamplurimum ad ferventiorum zelum accendat: Mihi testis sit & in hoc S. Thomas à Villa Nova: *Quoties superna, inquit illius civitatis gloriam & felicitatem, & magna, & ineffabilia dona, quæ Dominus præparavit diligentibus se, considero, & tepiditatem & frigiditatem nostram à quam leviter ad eam felicitatem afficimur, quam parvi facimus, quam denique neglectam habemus, & quasi posthabentes, contemnimus: hæreo, obstupesco, ac voce verbisque ad dicendum destituo.* Verùm cur tantus te Thoma invadit stupor? Miraris inquit Quoniam terrena cœlestibus, perpetua temporalibus, beatitudinem æternam momentaneæ cerno præferri voluprati? *Sic ubi rebus terrenis modica spes lucri temporalis arriserit, fervet animus, gliscit, ebullit, desiderii & cupiditatibus fervidus, ad aeterna illa & ineffabilia lucra, nullus est animi motus, nulla cupiditas, nullum desiderium. Alget & frigescit cor nostrum: neque etsi mille considerationibus & adhortationibus satagas in illo excitare desiderium: statim algescit, & gelatur, & in suam primitiam redit frigiditatem.*

Quam hominum tepiditatem & negligentiam, ut eradicet David clamat: *Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atrio Domini, cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* O Propheta David, dixisti: *quam dilecta*, dic mihi obsecro, ita quo tabernaculorum beatitudinis æternæ consistat delectatio. Hoc est, quod quero, hoc est, quod indago. Mihi videtur, quod Psalmista optime ad meum quæsitum respondere possit, ad instar celeberrimi illius Philosophi Simonidis. Is ab Hirone crudelissimo Syracusano tyranno interrogatus, *Quidnam esset Detus?* Tempus resolvendi petiit. Dumque in respondendo nimis longam protraheret moram admonitus, ut interrogationi satisfaceret, rursus tempus ad tantam difficultatem dissolvendam expostulavit. Cumque tandem urgeretur suam hac de re ferre sententiam, & dare Dei definitionem, dixit: *Quando diutius considero, tantò mihi res videtur obscurior.* Quantò diligentius magnitudinem æternæ gloriæ cunctis ingenii mei vitibus conor exprimere, tantò magis tam splendidis ipsius illud obfuscat radiis. Ideoq; me exclamare non pudet, *deficit anima mea in atrio Domini*, id est, in contemplanda beatitudinis celsitudine. Et Davidis ignorantia apertè satis suffragatur S. Chrysostr. dicens: *Effugit omnem lapsis.*

Dom. 201

Ps. 83. v. 2

Chrysostr. lib. de re-lapsis.

sermonem, atque omnem sensum humana mentis illa excedit gloria.

Asit nonne possibile foret, vel saltem eminentiæ cœlestis gloriæ umbram attingere, & scintillam tanti luminis humanis oculis exponere? Ah Prophetæ Isaiâ indica obsecro nobis, quàm dilecta sunt tabernacula Domini virtutum, Tu enim vivus (quemadmodum quamplurimi autumant) in altum promeritus es in spiritu elevâti, & ex singulari privilegio supremi Domini gloriæ ad minimum aliquam suavitaris guttulam tibi concessum est delibare: tu saltem rudem ipsius umbram indubiè es contempletus. Fateor enim illam, ut in se est, intueri minime potuisti, quia scriptum est: *Non videbit me homo & vivet.* Dic ergò nobis aliquid de tanti gaudii magnitudine. Audite quid ipse de ea sentiat cap. 6. vers. 7. *Vidi Dominum.* Verum in quo situ, in qua maiestate, in qua gloria, in quorum consortio, Isaiâ? *Sedentem,* inquit, *super solium excelsum & elevatum.* Aulici ejus adstabant tres Angelorum hierarchiæ: *Seraphim stabant super illud.* Sed quomodo cœlestis hi spiritus vestiti comparebant? *Sex ala uni, & sex ala alteri.* Quodnam ipsorum erat ministerium? *Duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus.* Asit quid deinde? *Et volavit ad me unus de Seraphim, & in manu ejus calculus, & tetigit os meum.* Hic obstupesco ignarus, quid sibi velit mysteriosus hujus Seraphim actus. Cur namque ipse in admirabili hac visione Prophetæ os tetigerit? Hoc sanè non absque fundamento fore factum arbitror. Scio varias à variis sacræ scripturæ interpretibus illo super loco adduci interpretationes, quas in diversis materiis exposui, & aliis propositis applicui. At pro moderno objecto operæ pretium est, genuinam rationem ex parva quadam historiâ expiscari.

Narratur à doctissimo Historiographo Plutarcho de Alexandro Magno, quod ipse cernens maximum suum amicum Ephestionem retrò tergum suum quædam secreta ad Monarchiæ suæ statum pertinentia, è literis, quas scribebat, legisset, iis clavis regioque annulo obsignatis, assurrexerit, & eodem labia Ephestionis sigillavit. Volens per hoc indicare, ne illa, quæ noverat, in detrimentum regni revelate præsumeret. Haud dissimiliter Deus, sciens in admirabili hac apparitione quamplurimâ arcana & occulta de æterna & cœlesti beatitudine Isaiâ cognovisse, per spiritum seraphicum ejus labia sigillari mandat, ejusque os obtu-

rari, ne ea homini cuicumque propalet. Hinc calculi tactu monitus silentii, clamat: *Secretum meum mihi, secretum meum mihi.* Ubi Chaldaica versio legit: *Secretum præmium iustorum monstratum est mihi.* Audite quàm divinè ad hunc conceptum id explicet S. Hieronymus hisce verbis: *Vbi Isaiâ assidentis Dei maiestatem est intuitus, statim Seraphim signaculo Dei illius os tetigit, ne jam unquam qua viderat, revelare auderet.*

Nec id ipsi soli, verum etiam aliis inhiberum fuisse sacri referunt Annales. Paulò post raptum usque ad tertium cœlum, & gloriæ divinæ (ut plurimi Theologi opinantur) in confuso saltem visionem, vetitum expressè fuit de illius magnitudine ac eminentia quidquam disserere, utpote constat ex ejusdem Apostoli verbis de se loquentis: *Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim raptum hujusmodi usque ad tertium cœlum, & audivit arcana verba, qua non licet homini loqui.* Matthæi cap. 27. dicitur, quod Christus Dominus post suam in monte Thabor transfigurationem, & mirificæ gloriæ suæ ostentationem in præsentia trium Apostolorum ipsis mandatum absolute de silentio imposuerit: *Descendentibus illis de monte, præcepit eis Iesus dicens: Nemini dixeritis visionem hanc, donec filius hominis à mortuis resurgat.* Sed cur? Sanè non nisi, quia omne humanum ingenium neutiquàm valet comprehendere, nulla lingua quidquam dignè de illa eloqui, nulla eloquentia ipsius magnitudinem, excellentiam ac celsitudinem enarrare, imò nec ejus umbram attingere. Quare silendum potius censeretur, quàm indignè de illa disserendum. Ideo addit Christus, *donec filius hominis à mortuis resurgat,* id est, donec post meam resurrectionem illuminati sitis admirabili paracliti, quem ego mittam vobis, lumine, & roborati divina facundia dicendi & stabiliti, atque cœlesti infusa scientia illustrati. Sic Hilarius: *Silentium rerum gestarum, quas viderant, imperat.*

Pulchrâ & evidentem hujus habemus denud probam Actorum cap. 1. Ubi narratur, quod Christus per integrum quadragintæ dierum spatium de cœlesti beatitudine cum Apostolis suis habuerit sermocinationem, *Per dies quadraginta apprensens eis, & loquens de regno Dei.* Quod mihi parum videtur absolum; etenim si Concinator quidam aut Orator, semper de eadem materia disserteret, nonne Auditores ad neuseam provocaret, & omnes ipsum stupidum & ignarum reputarent, aut saltem judicarent, hoc objectum ad dicitur.

Isaiâ cap.
24. v. 16.

Exod. c. 33
v. 20.

2. Cor. c.
12. v. 4.

Matth. c.
27. v. 9.

Vers. 9.

discurrendum maximè esse secundum, fertilemque suppeditare materiam? Ecce Christus coram discipulis suis per quadraginta dies vix de alia materia, quàm de gloria, & beatitudine ratiocinatur: *Quadraginta dies apparet eis, & loquens de regno Dei.* In confesso est, eum non extitisse ignarum, utpote in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei. Ergo dicendum est, illam materiam fore fecundissimam. Ita sanè est. Tanta namque illius est magnitudo, tanta celsitudo, ut omnem humani ingenii caput ipsa eludat. Ostendit itaque Christus hoc facto beatitudinem cordibus hominum exactè non posse imprimi, id eoque fermocinationem de ea toties reiterat, ut Apollolis tenacius in hæreat: sicque illius delectabilitate, & suavitate incomprehensibili eminentia ipsi alliceantur, & cunctas tribulationes, persecutionesque, quas in primitiva Ecclesia ipsi passuri erant, viriliter tolerarent.

Hoc idem apertissimè ipse rursus nos docet, ut narrat Evangelista Joannes cap. 1. qui ait, ipsum à discipulis S. Joannis Baptistæ fuisse interrogatum: *Rabbi, ubi habitas?* Obscura sanè & mysteriosa hæc planè censeretur debet interrogatio; quoniam de illius non inquirebatur ab eo in hoc mundo habitaculo, qui continuò clamabat: *Regnum meum non est de hoc mundo.* Sed de speciali, altiori, & quæ humanos latebat oculos, mansione. Doctissimus Alcuinus per locum habitationis Christi Domini interpretatur immensam gloriam, ac si rogantes *Rabbi ubi habitas,* vellent dicere: Domine, obsecramus te, obnoxie petimus, quatenus semel nobis scintillam saltem magnificentiæ tuæ digneris manifestare. Sed quale accepere responsum? Textus illud subjungit: *Venite & videte:* & Christo illud fuerunt totaliter obediens: *Venerunt & viderunt, ubi maneret.*

Hic hæres, ô bone Jesu, ais: *Venite & videte.* Ah quæso, dic mihi, ad quem ipsos deduces locum? An ad ampla palatia? ad superbas & magnificas domus? Non, non Domine, sed arbitrator ad vile tugurium, & maximè abjectum receptaculum. Sed quid, denuò peto Christe, Joannis discipuli in eo intuebantur magnificentia? Quinam iis elucebant eminentis gloriæ tuæ radii? Apud te non invenitur nisi humilitas, & voluntaria abjectio. Alcuinus dicit ad hoc perquam ingeniosè, Christum quàm optimè eos invitasse, ut venient, & viderent, non gloriosum habitaculum, non ad visum & intuitum delectabile hospitium, verum vilem mansionem ipsius demonstrantem, æternè in eadem

gloriæ viam, non autem illius magnitudinem quoniam ea nulli homini, ne umbraticè quidem explicari potest. *Venite & videte,* inquit Alcuinus, *quasi diceret, habitaculum meum non potest explicari sermone, opere demonstratur.* Idcirco clamabat Propheta David penes sese maturè considerans æterni præmii celsitudinem: *Quid mihi est in caelo.* Ac si peteret, Ah bone Deus! quæ mihi obsecro, in æterno tuo præmia præparantur habitaculo, quænam promittitur gloria, quænam virtutum merces? S. Augustinus verum Ecclesiæ lumen, Doctor fundamentalis, ut ignarus responderet ad hoc Davidis quæsitum, *Quanta sint superna civitatis gaudia, ea enarrare non sufficiens clamabat: Quid mihi est in caelo? Quasi diceret, excedit vires meas, excedit facultatem eloquentia mea, transcendit capacitatem intelligentia mea Deus, illa gloria, illa celsitudo.*

Ex hisce Psalmistæ verbis excitatus idem Doctor, desiderans unde quaque aliud de æternæ beatitudinis eminentia, & magnitudine expiscari, prorsus suo dissidens intellectu, pro eruditione & delucidatione hæc super materia, ad S. Hieronymum conscripsit litteras. Verum cum interea temporis communi fato cessisset S. Hieronymus, sicque ad propositam difficultatem omninò impeditum fuisset responsum. Deo permittente, S. Augustino mortuus apparuit, eumque his affatus est verbis: *Ego sum Hieronymus frater tuus, qui jam in Bethlehem è vita migravi ad æternam gloriam, me misit ad te Deus, ut respondeam quæsitum tuo circa gloriam beatorum. Scias, quod facilius poteris dinumerare stellas cæli, omnesq; maris guttulas infundere minimo vase, quàm minimam partem gloriæ istius intellectu tuo capere. Adèd namque excelsa est, & magna, ut nec lingua Angelica, nec humana explicare queat. Hinc si ab Augustino quispiam petat, dic quæso sancte Pater, quæ est beatitudo, quæ ejus eminentia? Explica, in quo tam copiosa Domini nostri merces, ad quam cuncti unanimiter anhelamus, consistat. Edoctus à S. Hieronymo ingenue respondet: *Desideria & vota transcendis, acquiri potest, estimari non potest.* Si instet & ulterius urgeat, saltem obeccato nostro in tanto salutis negotio intellectui scintillam ipsius claritatis ac splendoris demonstra, nil responsi impetrabit, quàm hoc: *Qualis sit hæc gloria futura, & quibus divitiis floreat, quantoq; splendore præfulgeat, laudare possumus, explicare non possumus.* Ideoque lib. Soliloquiorum cap. 10. quasi in extasim raptus ob tantam æterni præmii immensitatem, in hæc verba rapi-*

Mal. 72.
vers. 25.

Aug. serm.
94. de SS.

Vers. 38.

Aug. epist.
205. ad
Cyrill. de
laud. Hieron.

Aug. lib.
21. de Civ.
vit. Dei.

Aug. serm.
1. de verb.
Dom.

ba rapitur: *O regnum beatitudinis sempiterna! Vbi
juuvenit? nunquam senescit, ubi decor nunquam pal-
lescit, ubi amor nunquam tepescit, ubi sanitas num-
quam marcescit, ubi vita terminum nescit.*

Unde mihi apparet SS. PP. (ut antè jam dixi)
in eadem navi fore, quemadmodum olim Hebræi
fuere, qui ignorabant nobilitatem, virtutem atque
excellentiã manna: cœlestis. Ipsi namque beati-
tudinis nostræ iustam conantes advenire di-
measione, carcutiunt nec eam apprehendere va-
lent. Hinc rectè ait Bernardinus: *Hac est illa men-
sura sine mensura. Quod spectamus à Deo, non est
nisi Deus. Nempè recta Dei fruitio. Ex quibus
Bernardini verbis iustissima beatitudinis aptè ca-
pi potest mensura. Ex Dei namque immensitate,
atque incomprehensibilitate, qui ipsa nostra mer-
ces est, ut ait: Quod spectamus à Deo, non est nisi
Deus. Quod ipsemet confitetur: Ego ero merces tua
magna nimis: illius immensitatem, & incompre-
hensibilitatem colligimus insuper ex modo &
mediis, mediantibus quibus, tam copiosa vili datur
merces creaturæ, utcumque expiscari ipsius pos-
sumus dignitate. Et inprimis, nonnè cuilibet
Christiano apertè constat, ut eam nobis benignus
elargiretur Deus, Verbum incarnatum est, ho-
minique in divina subsistentia assumpsit sub-
stantiam? Absque qua tanta Dei exinanitione
homo excellens hoc nunquam potuisset adipi-
sci præmium, sicut evidentissimè attestatur Da-
mianus: *Nisi Deus humanam suscepisset formam,
nunquam homo ad cœlestem pertingeret gloriam,
nisi Deus humiliaretur infra se, nequaquam ho-
mo exaltaretur supra se. Et quid amplius dicam?
Nisi paulò minus ab Angelis minoratus esset Deus
homo, nunquam aequalis Angelis fieret purus
homo.**

S. Augustinus ex valore pretii sustinet valorem
rei emptæ rectè posse desumi. Quandoquidem
igitur ratiocinetur Augustinus, quod pretium
quo Christus nimirum pretioso suo sanguine,
morte ac eruce nobis æternam comparavit glo-
riam) infiniti sit valoris, per bonam consequen-
tiam sequitur: ergo gloria æterna infiniti est va-
loris. Christus, inquit, *pendit in ligno vita, vide
quanti emit. Et sic videbis, quid emit. Empturus
es aliquid, ipsum aliquid nondum scis: vide quan-
ti, & videlicet quid. Et tandem ipse considerans
sæva passionis Domini tormenta, & immanes pœ-
nas, quibus cœleste regnum nobis est promeritus,
mentem in illud præmium elevans, concludit:
Qua bona in illa vita faciet nos assumere, pro quibus*

*in hac miseria unigenitum suum usq; ad mortem,
mala tanta permisit perferre: imò & turpissimam
ignominiosa crucis mortem obire. Ex quo etiam at-
gmentatur Psalmo centesimo: Quam vitam ti-
bi servat iustificato, qui suam mortem donavit &
impio?*

Præterea, si tantos pius Dominus, qui peccat-
um non fecerat, nec inventus erat in ore eius do-
lus, dolores & cruciatus, in sacrosancta sua huma-
nitate sit perpessus, ut æternâ gloria mediantibus
istis mereretur perfrui, ut ipsemet Apostolis suis
attestatur: *Nonnè hac oportuit pati Christum, &*
*ita intrare in gloriam suam? Quanta non debet esse
illa merces, qua tor tormenta, & afflictiones de-
condigno recompenfantur. Imò illius celsitudo
mille parasangis, quæcumque etiam imaginabilia
supplicia superant. Cujus rationem donat Lira-
nus: Quia sunt brevis durationis, & parvi pondo-
ris respectu præmii æterni. Hujus delectabilitate al-
lectus Augustinus cunctos vilipendebat labores,
clamabatque ad Dominum: *Hic ure, hic seca, ut
in æternum parcas. Hac insecatus protomartyr
Stephanus, duos lapides, ut molles & dulces ar-
stimabat: unde de eo cantat Ecclesia: Lapidis
torrentis illi dulces fuerunt. Hac invitatus invi-
ctissimus Laurentius in ardenti craticula prunis
superpositus, crudellem tyrannum sic affatus est:
Assatum est, jam versa & manduca. Et in cœ-
lum conspiciens ad Deum ait: Gratias tibi ago,
quia januas tuas ingredi merui. Hinc generosa
Machabæorum mater, dum filium suum mino-
rem jam ad supplicium rapi cerneret, ut eum ad
invictam constantiam pro legibus paternis oc-
cumbendi, inflammaret, cœlestem ob oculos
posuit coronam, altâ voce clamitans: *Peto nate,
quæso aspicias cœlum, ita fiet, ut non timeas carni-
ficem istum.***

Hoc ipsum clamat ad te, ô Christiane. Chri-
stus, dum exsurgunt Boreales variarum tribulatio-
num undique venti, dum sese adversa fortuna in-
gruunt tempestates, dum infirma valetudine op-
primeris, bonis spoliaris, prole, patre, matre, ux-
ore, aut marito privaris: *Aspice cœlum. Et ita fiet,
ut cuncta hæc minimè tuum conturbatura sint
animum, eaque leviter superabis. Cogita, & per-
pende, quia merces tua copiosa est in cœlis. Ego dux
strenuus usque ad montem Calvaria: gravi crucis
onustus trabe te prævi, tu miles impavide se-
quere. Nihil tormenti est, quod sustines, & su-
stinere potes, intuitu tantæ gloria: quæ in te reve-
labitur. Omne onus leve fieri solet, cum præmium
cogitatur.*

Bernard.
in Ps. 90.

Luc. cap.
17. v. 26.

Damian.
serm. 1. de
S. Severo.

2. Mach. 6.
6. v. 28.
& 29.

Augustin.
in Ps. 143.

Psal. 105.
v. 14.
Bernard.
Serm. 1.

rogatur, inquit Augustinus. Imò inter illud, & omnes hujus mundi cruciatus infinitum quasi intercedit discrimen, ait idem: *Pretium damus quodammodo unam siliquam ad recipiendos thesauros sempiternos.* Unde S. Bernardus mature æternæ Sanctorum felicitatis considerans eminentiam, ponderansq; pios & meritorios hominum actus, cunctasq; virtutes, in hanc prorumpit sententiam, supra illum locum Davidis Psalmo 145. *Pro nihilo habuerunt terram desiderabilem*, loquentis de filiis Israël, possidentibus terram promissionis: retorqueus hoc ad cælestem patriam: *Pro nihilo gloriam æternam adepti sunt.*

Poëtæ olim asseveranter sustinebant beatitudinem labore, & sudore fore comparandam, & idè illam hieroglyphicè volentes exprimere, curiosè depingi fecerunt altissimum montem, summa difficultate accessibilem, in cujus cacumine palma stabat, cui infidebat pulcherrima & formosissima virgo. Per palmam, quæ æternitatis verum æstimabatur symbolum, quoniam ipsa semper viret, significabant, constantiam fore in ascensu omninò necessariam. Per virginem nunquam innuebant finiendam beatitudinem. Bina, una à dextris, altera à sinistris exarata erat epigraphæ: *Sino labore nihil, sic itur ad astra:* scilicet per ardua opera, & summas difficultates, sic nec cælestis beatitudo obtineri potest, nisi labore & meritis.

Lacedæmonii conantes suam juventutem ad virtutem & gloriam suaviter allicere, in domo civica effigies omnium celeberrimorum Reipublicæ virorum depingi curarunt, & tabulæ litteris aureis inscripta erant nomina eorum: exarata heroiæ gesta, gloria & magnificentia illorum succinctè descripta legebatur, atque honores ac remunerationes, quibus decorati fuerant à Republica, recensebantur. Infra legebatur exhortativum ad eos imitandū dictum: *Si fueritis sicut isti, eritis sicut isti.* Pariformiter vobis Christianis Sanctorum proponimus beatitudinem atque gloriam, & clamamus, *si eritis sicut isti, constantes videlicet in fide, firmi in spe, charitate ardentes, casti, patientes, misericordes, temperantes, & ut unico finiam verbo, legem Christi exactè observantes, & in militia Christi strenuè dimicantes, eritis sicut isti:* id est, æternâ fruemini gloriâ ac beatitudine. Hinc Cicero, dum intellexisset fratrem suum Marcum Romanum Consulatum ambire, ad eum litteras conscripsit hujus tenoris: *At-*

tende tibi frater, peregrinus es, Roma est, Consulatum petis, ac si vellet dicere, rem expostulas difficilem, Romanus namq; Consulatus externis non datur, nisi ob extraordinaria in Reipublicam merita, quare primò ea tibi compara; & tunc illum exige. Hæc eadem tibi, ô Christiane, in tona verba: *Attende tibi, peregrinus es, cælum est, beatitudinem petis.* Vide itaq; bene, quibus mediis, quo itinere ad hanc patriam queas pervenire. Ne cogites tantum præmium per mundi delicias, carnis illecebras, & cuncta corporis oblectamenta te adepturum, sed per carnis mortificationem, austeritatem, & mundanarum voluptatum abdicacionem, atque crebras persecutiones, juxta Poëtarum epigraphen: *Sic itur ad astra.*

Priamus potentissimus civitatis Trojæ Rex, in horrenda cõstitutus strage, flammis undequaque circumcinctus, ex palatio sui turri extremam mortis oculis contemplans florentissimæ urbis devastacionem, communemque populi ruinam, & continuò magis ac magis grassantem cernens Græcorum militum furorem, amaras profudit lachrymas. Verùm dum eum consolatur pulcherrima (ob quam tam funestum bellum Trojanis intentatum erat) ascendisset Regina Helena, tantâ faciei ejus venustate conspectâ, illius animus immutatus, & quasi reviviscens, omnem luctum deposuit, clamans: *Instru bellum, talis forma pluribus impensis dignissima est.* Ac si diceret, abscedant gemitus, evanescant suspicia, accedant strages, succedant ignes, multiplicentur incendia, in cineres gloriosa convertatur Troja, quid quid adversitatis evenire potest, meretur Helena, & illa tantis impensis dignissima est. Hoc cum Priamo clama Christiane, dum variis miseris concuteris, ac cruciaris. Mentem ad cælum, & supernam attollas beatitudinem, ipsius mature contemplans pulchritudinem, celsitudinem, & excellentiam, & indubiè in hæc verba pronmpes: *Talis pulchritudo, talis venustas, tale gaudium, tale refrigerium, tam pretiosum præmium, tam immensa merces, tot tormentis, tribulationibus atque cruciatibus dignissima est. Non sunt enim,* ut ait Apostolus, *condigna passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.*

Conceptui hæc concinnè accinit S. Thomas à Villa Nova divinis huc verbis: *Quid non sustinebit libenter homo, quid non patietur bestias, ignes, tormenta, cruces, ut unus sit in perpetuum de tali societate & ammirum cælestium spirituum.*

Quid

Ad Rom.
c. 3. v. 18.

S. Thom. à Villa Nova Dom. Qua drag.

Quid tam crudele, quid tam acerbum in mundo, ut per illud homo non iucundè transeat ad tantà societatem? Ingre diatur putredo in ossibus meis, ait Prophetà Abacuc cap. 3. & subito me scateat. Fiam ut Iob putridus, & ulcerosus, plenus vermicibus in sterquilinio, dummodo quis sciam tu die tribulationis, ut ascendam ad populum accinctum nostrum, populum illum fulgidum, & gloriosum. Et ut suos urgentius ad illius amorem, & affectum stimulet, eam quoque cunctis malis infinitè præponderare constanter afferit, Hac est fratris mei civitas, ad quam ascendimus: ad hanc latitiam, ad hanc festivitatem properemus. Sed quo gressu, quo passu Thomà celeriter inquit, Nemo torpeat, nemo lassatur, nemo causetur, ascens⁹ difficultatem, sed terminum via consideret, & quietem. Si ad hanc gloriam obtinendam mors, & sanguis, & tormeni a peterentur, ut in Martyribus, libenter omnia pati debemus. Sed euge, ô homo! nec ad cò ut putas, difficilis est ad supernam patriam ascensus inquit S. Thomas: Sanguinem in charitatem, crucem in amorem commutavit. Non exigitur hodie à te Christiane mors, non sanguis, non supplicia, ama & regna. Quid facili⁹ quàm amare? O quàm còstrata est via, & quàm plana ut diligendo pervenias, quòd pervenit Laurentius patièdo. Et quis non potest diligere? Et quantumvis ad veritates ingruant, omnes illas sola levis reddit tenax celestis patriæ reminiscèntia. Quare illam omnibus Christianis intimè commendat jam citatus Doctor: Non recedat à memoria, semper attendite & præ oculis habete, quod dicitur, Ecce ascendimus Ierosolymã. Si ve comeditis, si ve bibitis, si ve quid aliud facitis, hoc cogitate, hoc pensate, in illa defigite corda vestra, & non erit vobis grave, quidquid acciderit: memoria enim Ierusalè leve vobis faciet omne quod agitis. Amor namque omnia amara in dulcia convertit; quia ut ait Augustinus, quod gravi est timori, leve est amori.

Et quis quæso non traheretur ad illius amorem, qui clamat: Ego merces tua magna nimis? Audite quid rursus dicat S. Thomas: Si non diligis, quia Deum neque diligis, quia Dominum, dilige saltem, quia Dominum, dilige saltem, quia tuum. Quis enim propria sua non diligit? O homo, diligis vestem tuam, diligis domũ tuam, diligis arva tua: dilige quoque Deum tuum, vel dilige, quia tuum; nihil enim ita tuum, sicut Deus tuus, qui tibi magis est tuus, quàm tui. Et paulò post, supponendo ut certum, beatitudinem nostram ipsum esse Deum, nec quempiam posse esse beatum, nisi

mediante beatificà divinæ essentia visionè, concludit contra mundanarum rerum amatores efficaci hoc argumento: Si ergò, inquit, tuus est Deus, quia tua omnia diligis, cur Deum quoque tuum ab hoc amore secernis? Cur Deum maximè, & supra omnia tuum à còmuni tuorum exceptas dilectione? Solusne inter tua indignus à te iudicatur amore? Vt cum omnia tua diligas, ipsum maximè tuum minime diligas. Et ut hominem à tanta avertat dementia, ulterius pergit, malitiamque illam urgentius accusat: Nonne indignabitur Deus super tam execrando contemptu? Quid dicam tibi, O homo? Quid tibi miserrime dicam? Nonne super tanta iniquitate tua confunderis? Nonne de tanta ingratitude, & malitia erubescis? Pallium tuum diligis, caligas tuas diligis, & Deum tuum non diligis? Et perpetuam illam, & præclarissimam hereditatem in æternum duraturam non concupiscis? Perdidisti pallium & doles: perdidisti drachmam, & tristaris: perdidisti gloriam, & non sentis? Si amares quidam, & doleres: si diligeres, utique sentire: & idè non sentis, quia non diligis. Nec satis comprehendens tam cæcam hominis infantiam à magis urgendo sese non potest continere, sed ulterius progreditur, Numquid nõ annunciatum est tibi ab initio, neque oculus vidit, neque auris audivit, neq; in cor hominis ascendit, quæ repromisit Deus diligentibus se? Et alges, & dissimulas, & vilipendis? Si ad amorem te non commoveant exhibita beneficia, moveat te saltem vel ipsum exhibendum præmium. Si non vis amare Deum propter Deum, ama ipsum, vel propter te ipsum: quid enim amore Dei utilius, quo & hãc, & in futurum feliciter vivit omnis amans.

Prudens ille Philosophus Anaxagoras, de quo commemorat Laërtius in ejus vita, quod ipse quodam tempore irritus, & explosus à propriis suis amicis, eò quod ipse derelictis omnibus bonis paternis, quibus in summa copia abundabat, & cunctis mundi deliciis, mendicam & miseram vitam degeret, elevatis in cælum oculis optimè responderit: Illa patria mea est, illa hereditas mea est, illam ego curo, non ea, quæ sunt supra terram sicut vos, qui deorsum estis. O sententia unius ethnici præclara! Hæc, hæc meherclè Christianæ fidei splendore illuminatos turpiter confundit. Creditis æternam gloriam, cunctis benè operantibus, pièquè viventibus esse promissam: & proh dolor! pròh nefas! vanam amplectimini gloriã, terrena insectamini bona, & pro-

vili pulmento, id est, vili & abjecta mundi voluptate, ad instar Elai caelestia divenditis primogenita. O stulti & insensati homines! Audite, obsecro, ad quod vos adhorretur Origenes, *Contemnamus istam vitam vanam, & festinemus ad vitam sanctam & beatam. In illam mentem, & animo tendam, omni vanitate discussa.* Avertamus à terra, à mundanis blanditiis & oblectamentis carnis oculos nostros, eosque ad caelum dirigamus, clamemusque ad instar Philosophi Anaxagoræ: *Ille patria nostra est, illa hereditas nostra est, illam nos curamus, & non primò ea quae sunt supra terram.* Sicut dementes agunt Christiani, qui deorsum suat. Et indubiè tam suavi tantæ beatitudinis contemplatione allecti, omni conatu, omni industria, & diligentia adlaborabimus, ut illam adipiscamur, & facillimè omnia terrena procul à nobis abjiciemus.

De Alexandro Magno celeberrimus refert Historiographus Plutarchus, quòd ad eum quòdam vice pro gravibus Reipublicæ Atheniensis negotiis extraordinariis missus fuerit Legatus; cum quo Alexander certo tempore familiariter, & amicabiliter loquens, ab eo petiit, an civitas Atheniensis foret amœna, pulchra, fortis & ampla; sed ipse ad Imperatoris quæsitum nihil respondit, verùm arrepto carbone, (erat namque pictoriæ artis perquam peritus) illam curiosè & distinctè cum omnibus suis circumstantiis, pulcherrimis palatiis, superbis ædificiis, amœnis hortis, latis fossis, & circumjacentibus fertilibus agris, & viridibus pratis delineavit. Cujus pulchritudine, quasi in extasim raptus Alexander, dixit: *Hæc Civitas amicitia, auro, & argento, sanguine, aut bello mea erit.*

Ah! si in tantum gloriosum hujus Principis animum commovere, & tam acriter excitare depicta civitas, ad illam possidendam potuerit desiderium, quanto impulsu, quanto zelo vos Auditores, non commovebit superna illa civitas, Jerusalem æterna & semper stabilis: cujus jam ut-

cumque intellexistis pulchritudinis immensitatem, non tamen ad plenitudinem: quoniam illa gloria excedit planè omnem sermonem, nec à quopiam explicari potest. Unde in hoc discursu mihi evenit id, quod cuiusdam evenisse scribitur pictori. Qui pro tabulæ alicujus depingendæ objectum assumperat, artificioso suo penicillo caelum delineandum, in quo ipse primò collocavit summum & splendidum illud sydus, Solem, deinde Lunam coruscantem, adjunxit splendentes stellas, & planetas, omniaque exactè expressit firmamenti ornamenta. Verùm attentius contemplans divinam hanc fabricam, suæ diffidens arti, penicillum abiecit, clamans: *Pulchriora latent.*

Ego ingenuè fateor, Auditores, rudem dumtaxat Vobis proposui caelestis pulchritudinis picturam, nec ullatenus potui illius advenire colores: quare imperitum linguæ tardioris penicillum compesco, & prolixius de illius magnitudine discurre de sermo. Quidquid enim de ea dixerò, clamare cogor cum illo pictore: *Pulchriora latent.* Solumque vos omnes adhortor, ut animus vestet erga hanc ingenti accendatur desiderio, & ut inronetis cum Alexandro Magno, omni medio, omni astutia, vita, sanguine, imò & morte civitas hæc nostra erit. Hanc viriliter expugnabimus, ac potentibus armis debellabimus. Verùm quibus, ô strenui comilitones? Profectò armis virtutum, perfectæ charitatis telo, patientiæ in tribulationis & miseriæ ariete, constantis fidei scuto, mundi cordis sagittâ, cæterarumque virtutum valida hasta eam devincemus, sicque in æternum illam cum Sanctis & Angelis possidebimus, quam mihi & vobis omnibus impertietur benignus Pater, clemens Filius, & pius Spiritus sanctus, Amen.

FERIA QUARTA

Hebdomadæ Sanctæ.

Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. 2. Corinth. cap. II.

INter cuncta supersticiosa, & abominanda obcæcata gentilitatis facta, valde stupendum mihi videtur illud, de quo disertè, ac distinctè scribit celeberrimus Historiographus Rodiginus Cælius. Is attestatur, olim antiquam apud Æthiopes invaluisse consuetudinem, ut sæpe sæpius splendidissimum in aperto campo extrueretur convivium, nominatum *Convivium Solis*. In hoc convivarum oculos omnium ciborum in se rapiebat varietas, contentabantur sensus in tam opipara lautæ mensæ præparatione, in diversas partes diversorum conjiciebantur intuitus, admirantium indicibilem altitium, perdicum, cervorum, & comestibulum animantium escam.

Incolæ Æthiopiæ falsè sibi persuadebant, tam abundantem in bene viventium juxta leges suas, & mores, amorem præparari mensam, aut mabantque (quoniam cuncti cibi de nocte cæcutienti populo apponebantur) tantum apparatus in tenebris à cælo demandari, ut post omni completâ convivi pompa, splendente cælesti lumine, manifestissima cuilibet apparebant amoris indicia. Et idcirco honorifico hoc mensa illa decorabatur elogio: *Convivium amoris*.

Hæc refectio tum pauperibus, tum divitibus, tum nobilibus, tum ignobilibus, tum civibus, tum mechanicis erat destinata. Ea nihilominus lege, ne quispiam, nec pauper, nec nobilis, &c. ad propositam mensam accedere præsumeret, nisi splendidissimus Sol suis lucidis radiis à terra densas depulisset tenebras. Sic apertè fatetur præfatus author, dicens: *Cum Sol illuxit, cuilibet epulatum licet ascendere. Eapropter etiam nuncupatur Convivium Solis*.

Nullum nobis Catholicis est dubium, quin hæc falsæ sint Ethnicorum imaginationes, & prava ipsis à diabolico spiritu afficta figmenta. Quare rogo, benevoli Auditores, ut mihi illa ad solidam Ecclesiæ doctrinam permittatis reducere. Si quid

enim fabulam redolere præsumitur; quandoque, si rectè explicetur, suam continet instructionem. Nonnè verum est Christiani, in fertilissimo, fecundissimo Ecclesiæ agro superabundans, stupendum, inauditum, mysteriosum, à sæculo absconditum, à Christo Domino exstructum est in ultima Cæna convivium? Nullus est, qui hac de re ambigat. Denuò peto, nonnè jure merito possum illud appellare *Convivium amoris*: Ubi auditis Evangel. Joannem clamantem: *Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos. Quis vel hoc mihi ausus erit denegare?* Quod si sic, rogo, ut discursû meû supra jam citatû Joannis locû ipse patienter expectet.

Hæc convivii nostri mensa non oneratur diversis escis, non opiparis obsoniis, non gustui & palato oris nostri saporiferis cibus; ast (in cujus respectu & pretio, suavitate & sapore omnis fastidire debet homini cibus) ipsemet Christi Domini corpore & pretioso sanguine honoratur: *Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus*. In fictitia Solis gentilium Æthiopum mensa, varii variis cibus, varioque potu pascabantur, & refocillabantur, verum in eucharistico, in altaris mensa exhibitio convivio, nobis offertur esca, quæ omnem in se continet spiritualem suavitatem & saporem. Unde majori jure huic, ut reali, & veræ, quàm de istius umbra illud possum appendere encomium Israëlitarum: *Mansu, quid est hoc? nescientem præ ejus excellentia, & magnitudine quid esset*. Et illud Sapientis: *Panem de celo præstitisti eis sine labore, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suavitatem*.

Æthiopes firmiter credebant, hanc mensam Solis, cuilibet adventanti absque ulla profus personatum exceptione fore expositam: Mensam eucharisticam affirmant omnes Catholici à Sole Justitiæ Christo Domino fuisse institutam: *Accipit Iesus panem, & benedixit, & fregit*. Et omnibus Christi fidelibus oblatam: *Accipite & comedite ex hoc omnes*.

Nulla-

Exod. cap.
16. v. 15.
Sap. cap.
16. v. 20.

Matt. cap.
16. v. 26.

I. Cor. cap.
II. V. 20.

Nullatenus erat permittum apud Æthiopes ad convivium hoc accedere, nisi sol luce sua fugasset tenebras, ac densas obscuræ noctis dissipasset nubes. Nemini quoque Christianorum licet eucharistico cibo & potu refici, nisi prius lucidus ille sol iustificans Dei gratia, præcedente vera pœnitentia, sincera confessione, & perfecto ob Deum summo bonum offensum dolore, peccatorum nubes, & tenebras ab anima depulerit. ut aperte satis insinuat Apostolus: *Qui manducat, & bibit indignè, iudiciū sibi manucat, & bibit, non dijudicans corpus Domini.* Ideoque & de hoc instandissimè idem præmonet: *Probet autem seipsum homo, id est, intimè & diligenter cordis sui perscrutetur penetralia, sedulo internam intueatur conscientiam & animam, si quid in ea sordidi compertiat, nitidè diluat aqua pœnitentiæ, & lachrymarum, & sic, emundatâ illa, de pane illo edat, & de calice bibat.*

Ratione itaque Festorum Paschaliū, quæ ad eucharisticam sumptionem ex præcepto nos astringunt, ostendam, qua animi munditia, quo conscientia nitore ad spirituale nostrum convivium, quod *Solis est, & lucis*, nõ vero tenebratum, & caliginis, & appropriate debeam, reservaturus in diem crastinum convivium amoris, instigatus quàm maximè S. Thomæ à Villa-Nova profundâ consideratione, dicens: *Inter multa, & præclara, & egregia, qua de hoc altissimo Sacramento dici possunt, unum hodiè elegi pertractandum, quod nobis præcipuè utile est, & necessarium de dispositione, quâ homo se debet disponere ad eius susceptionem.* Et priusquam in difficilem hunc scopum exordiar collimare, ut eum rectè attingere queam, deprecemur unanimiter Spiritum sanctum pro necessaria assilientia per Mariæ Virginis intercessionem, dicentes: Ave gratiâ plena.

Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat.

Propositu intentum aggredior comprobare tum profanis, tum sacris historiis, tum SS. PP. testimoniis. Et ut ab infallibili (intermiscendo tamen sacris etiam profana) S. Scripturæ veritate incipiam, non absonum arbitrarium locum registrarum I. Reg. cap. 5. adducere. Ubi narratur, ob quod delictum Philisthæi summam Dei Israël incurterint indignationem. Permiserat Dominus ad populi sui iniqui eruditionem, quod inestimabilis illius thesaurus, Arca nempe Domini, Arca fœderis, Arca, quæ antesignana erat, in hostiles

manus inciderit, summa cum Philisthæorum exultatione, & maxima cum Judæorum tristitia, ut moribunda abunde satis, tam insperato, & infelici intellecto nuntio, uxor Phinees indicavit, dicens: *Translata est gloria Domini de Israël, quia capta est Arca Dei.* Verum Arca, quam Philisthæi pro magna arripuerant præda, iis ingens fuit ruina; & præcipuè Azotius, qui tantâ calamitate oppressi sunt, ut dicat Scriptura vers. 6. *Aggravata est manus Domini super Azotios, & demolitus est eos.* Qui, ut à tanta strage liberarentur, maturo inuito consilio absolute conclusere, omnes Philistinorum satrapas convocare, iisque mandare, ut Arca ipsis perniciose ad populum Israëliticum remitteretur, *Dimittite Arcam Dei Israël, ut revertatur in locum suum, & non interficiat nos, cum populo nostro.* Fiebat enim parvor mortis in singulis urbibus, & gravissima valde manus Domini. Hæc itaque tandem reducta ad civitatem Carinthiarum, ejus habitatoribus amplam attulit benedictionem, testante Scriptura: *Et factum est, ex quo die mansit Arca Domini in Carinthiarum, multiplicati sunt dies.* Imò & summam universo populo Israëlítico attulit pacem, & requiem: *Et requievit omnis domus Israël post Dominum.* Et paulò post memorabilem contra Philisthæos reportarunt victoriam, & cunctas ab iis ereptas civitates recuperarunt, *Et egressi filii Israël de Mesphath persecuti sunt Philisthæos & percusserunt eos usque ad locum, qua erat subter Bethobar. Et reddita sunt urbes, quas tulerant Philisthæi ab Israël, Israël ab Accaron usque Geth, & terminos suos: liberavitque Israël de manu Philistinorum.*

Ad hoc stupendum factum curiosè potest inquiri, quomodo una & eadem Arca tanta Philisthæos affecerit strage, & tantum populo Israëlítico contulerit emolumentum: illud clarissimè nobis facer dissolvit textus: Azotii namque Arcam Domini in templo Dagon collocarunt, ut patet ex cap. 5. *Philisthini autem tulerunt Arcam Dei, & asportaverunt eam à lapide adjutorii in Azotum. Tuleruntque Philistini Arcam Dei, & intulerunt eam in templo Dagon, & statuerunt eam juxta Dagon.* Propter quod nefas Deus in illos acriter stomachatus, iis tantam perniciem intulit, & ipsum falsum idolum potenter in terram dejecit. *Cumq; surrexissent diluculo Azotii alterâ die, ecce Dagon jacebat pronus in terra ante Arcam Domini. Neutiquam namque divina Majestas cum diabolicis simulacris, atque idolis simul consistere patiebatur. Israëlita autem sedula Samuelis exhortatione*

I. Reg. c. 4.
v. 21.

I. Reg. c. 5.
v. 6.

I. Reg. c. 5.
v. 11.

I. Reg. c. 7.
v. 2.

Vers. 11.
& 12.

V. 14.

Vers. 2.

Vers. 3.

admoniti, ad verum Deum conversi, ac à nefanda idololatria averſi, cuncta idola detestati ſunt, ut refert hic Scriptura cap. 7. verſ. 3. *At autem Samuel ad univerſam domum Iſraël, dicens: Si in toto corde veſtro convertimini ad Dominum: auferite Deos alienos de medio veſtri, Baalim, & Aſtaroth: & praparete corda veſtra Domino, & ſervite ei ſoli. Abſtulerunt ergò Baalim, & Aſtaroth, & ſervierunt Domino ſoli, verſ. 4.* Ideoque gratiam, benignitatem, ac benedictionem de condigno promeruerunt, & inter eos tuſus ſuum habitaculum reſumpſit Dominus. Quoniam non niſi ſublatis falſis idolis, verus ibidem conſiſtere poterat Deus. Spiritus namque iniquitatis, malitiæ, & impudicitæ, ſpiritus expellit æquitatis, bonitatis, atque puritatis.

Quod ſi non tantam reverentiam exigebat ab Iſraëlitis materialis, & ab homine fabricata Arca, in qua virga Moyſis, & Manna conſervabantur, qualem non expoſtulat à Chriſtianiſta euchariftica illa Arca, quæ ſanguinem & corpus Chriſti, imò & ipſam divinitatem in ſe comprehendit? Cave, cave itaque homo, ne ſummam Dei incurras indignationem, hanc Arcam in corde tuo collocare, quod varia poſſidet idola. Sed forſitan neſcis quænam ſint cordis tui idola? Ego ea tibi pandam. O avaræ, pecuniæ tuæ, nûmmi, & divitiæ idolum tuum ſunt, juxta illud Oſeæ: *Dives effectus ſum, inveni idolum mihi, O vindicte, idolum tuum eſt, prava tua in inimicum vindicandi cupiditas. Idolum tuum eſt, ô luxurioſe, concubina tua, & perverſa carnis concupiſcentia. Idolum tuum eſt, ô gulofe, crapula, vinum, delicatus cibus, mundanæ voluptates, & deliciæ. Idolum tuum eſt, ô Marite, uxor, ô Pater, Filius, ob quorum amorem ipſummet Deum, & ſummam bonitatem paratus eſt offendere. In ſumma, ô homo, idolum tuum eſt quocumque peccatum mortale, & ad id alliciens mundus. Quod idolum, niſi è corde repellas, certus eſto, quòd in eo Deus ſuum non fit recepturus habitaculum, ut aureis verbis (quæ ſupra tractans de zelotypia Chriſti erga eor humanum protuli) nos edocer S. Thomas à Villanova, Triplicem in Scriptura invenio ſpiritum, ſcilicet ſpiritum Dei, ſpiritum mundi, & ſpiritum carnis. Hos duos objice, non poſſideas primum. Valdè enim contrarii ſunt, neque eos unum capit habitaculum. Si quis negotiis ſecularibus implicatur ſi quis illecebroſis turpitudinibus ſordidatur, in hunc ſpiritum Dei non intrat, hunc ſpiritus ſanctus non inhabitat, quoniam quietis, & puritatis amator eſt. Quia-*

tam, & mundam manſionem offerat, qui eſtim in cordis ſui domicilio hoſpitari deſiderat.

Aliqua curioſa ingenia ad hoc propoſitum aptè proponunt hanc queſtionem. Quare prudentiſſima Chriſti Domini Sponſa S. Mater noſtra Eccleſia, celebrare mandat ſolemne venerabiliſſimo Sacramenti feſtivitatem poſt feſtum Pentecoſtes; quando quidem à Chriſto Domino (ut è Scriptura conſtat) antè Paſcha in ultima cum diſcipulis cœna ſic inſtitutum. Ratio in promptu eſt; quia Spiritus ſanctus in figura linguarum ignitarum in Apoſtolorum corda deſcendens, & aque divini amoris igne inflammans, ſpiritualiter nobis indicavit verbum ſacramentatum in cor hominis non fore deſcenſurum, niſi ſanctificantis Spiritus ſancti gratiæ igne accendatur.

Sanctus Thomas à Villa-Nova maturè conſiderans in reſpectu Veteris Teſtamenti arcæ à Deo permiſſa prodigia, mirabiliter non ſine ſtupore ad arcam noſtram Eucharifticam à minori ad majus argumentatur. Et in primis horribilem Bethſamitarum vix capere poteſt plagâ, eo quod lætitudinem arcam regredientem nudam fuiſſent intuiti. *Res mira, inquit, & ſtupenda, miſit Dominus in illo populo graviſſimam peſtem, & occidit ſeptuaginta viros nobiles, Iudices, & magiſtratus, & de populo quinquaginta milia. Et tantæ afflictionis à Domino inquirens motivum, exclamitat, Propter quid obſecro Domine, propter quid in cultores tuos, & adoratores ſic ſavis, ſic indignaris? Quanam iniquitas? Quodnam flagitium? Quod peccatum? Vtique non aliud, niſi quia viderunt oculis ſuis arcam nudam. Et adhuc in majorem raptus ſtuporem pergit: *O inſtimabilem ſeveritatem! itane tam grave piaculum erat in auratum lignum aſpicere, & fabrile propitiatorii cernere, quod colebant. Et ibidem quoque demirans ſubitaneam Ozæ percuſionem, atque Michol Davidis uxoris perpetuam ob commiſſam contra arcam irreverentiam, ſterilitatem: Obededom verò benedictionem, ſubſtitit: *Obededom autem, quia latus eam ſuſcepit in domum ſuam, benedictus à Domino, in omni ſubſtantia domus ſuæ multiplicatus eſt. Quanta gravitas, quanta ſeveritas, quanta majeſtas, quantum honor in arca lignea! Tanta è tibi Domine cura de ligno? Verum audite, quid nos erudiens reſpondeat hic S. Doctor: *Non utique, ſed propter nos hæc omnia facta ſunt. In illis terrerim, in illis admonemur, in illis inſtruemur. Illos exanimas, ut nos erudias. Ut in illis diſcamus, quanti piaculi, ſimul periculi ſit indignè tractare, aut ſumere ſacroſanctam Chriſti****

Thomas à
VillaNova
Conc. 3. in
feſto Corporis
Chriſti.

Oſeæ c. 22.
v. 8.

Serm. 1. de
Pent.

Christi carnem in Hostia salutari: cuius typum sic Deus magnificavit, sic sublimavit, sic vindicavit. Et specialiter pungens huius Sacramenti ministros, subiungit: *Va sacrilegis manibus, ve immundis peccatoribus impiorum quorundam sacerdotum, à quibus tam insolenter quotidie tangitur & reconditur.* Et argumentum à minori ad majus arctius stringere incipit: *Si talis ultio in umbra, qualis fiet in veritate ipsa? Si ignorantur & imprudenter videntes, aut tangentes typicam illam similitudinem tam acerba morte damnati sunt, que animadverso fiet contemptoribus Maiestatis? Horresco referens, & toto corpore contrahisco. Tantum mysterium non in seipso, sed in sua potius umbra debuit commendari, ut sciamus, quòd omne supplicium & tormentum minus est flagitio, quo Christus contemnitur in hoc sacrificio, si solius umbra ejus contemptus tam dira morte punitur. Probet ergo seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Hoc namque suprema, ad quam accedimus, suadet Dei Majestas. Non enim, inquit Thomas, accedimus ad arcam ligneam, & altare aureum, & manu tacta Sacramenta, & lapideum tabernaculum: sed ad ipsam Dei sublimem celsitudinem beatis spiritibus presidentem. Ad verum Dei corpus & sanguinem preciosum, quo redemptus est mundus.*

Naturalistæ commemorant, stupendum serpentem, nominatum Amphisbenam reperiri, qui biceps habet caput, anterior & posterior, & talis est naturæ, ut ex uno ore exitiale evomat virus, & ex altero saluterum antidotum. Ita Nierenbergius lib. 12. naturalium historiarum cap. 10. Unde cantat Lucabus lib. 10. *Et gravi in geminum surgens caput Amphisbena.* Et doctissimus Chesneau in Orpheo suo Eucharistico in Emblemate 72.

*Amphisbena biceps uno vomit ore venenum,
Excellentem alio suggerit antidotum.
Vna potest plagas insigere, iijsque mederi,
Indubitata salus profluit, nude lues.*

Ah nonne Christum sacramentatum rectè possum assimilare huic serpenti? Ita sanè. Corpus namque illius in Eucharistia vivificat, & occidit, venenum præstat & antidotum, juxta Divi Thomæ dictum: *Mors est malus, vita bonus.* Et hoc evidenter attestatur ipse Christus per Evangelistam Joannem: *Qui manducat meam carnem (sed dignè & munda conscientia) & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam. Ecce vivificat, &*

Apostolus dicit: *Qui manducat & bibit indignè, judicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini.* Dum itaque ad eucharisticam mensam homo accedis, vide ne sordida alicujus peccati mortalis hæc anima tua sit coinquinata: alicui venenum bibens, mortem hauries æternam. Proba autem te ipsum lapide lydio puritatis, & sic de pane illo edas, & de calice bibe.

Unicuique notum est, quod si Regis cujusdam Legatus ad alium Regem mittatur, ipsi dies alloqui, ut magistri sui negotia exponat, determinatur: quod ipse diligentissimè tempus constitutum observat, seseque ut ad Regem diserte & efficaciter perorare queat, præparat. Insuper se nitidè ornat, superba vestimenta assumit, nobiles admonet, ut cuncti morigeri, politè vestiti in conspectu ipsius Regis compareant. In summa omnia quàm optimè disponi mandat, ne quidpiam oculis ejus detur offensivum. Ah si tantum apparatus, tanta sollicitudo habeatur, ut homo hominem, mortalis mortalem accedat: qualem ò Christiane curam & diligentiam adhibere non debes, dum homo Deum, mortalis immortalem, vile mancipium, Regem Regum & Domnum dominantium convenire desideras? Audi sacrilege Dominicæ carnis devorator, quid de hoc sentiat Thomas à Villa nova: *Oportet enim accedentem mundum gestare cor ab omni malitia, & mundum corpus ab omni luxuria, ut sit sanctus corpore & spiritu. Procul absit omnis livor, omne odium, omnis ambitio, omnis illecebra: sanctum sit pectus, in quo sanctum Domini recondendum est. Sicut scriptum legimus: Sancti eritis, quia sanctus sum Dominus Deus vester. Et infra adhuc urget: Audes tu ò sacrilege in pectoris tui sacrario, quod Deus inhabitat, turpia idola & nefandas imagines carnalium cogitationum & spurcissimorum desideriorum involvere? Putasne Deus dignabitur tali consortio? Minimè sanè. Toto stultè aberras cælo.*

Stupendum quid commemorat historiographus Suet. in vita Caligulæ; nimirum olim Romæ perversam viguisse consuetudinem, quòd mortua corpora busto imponerent, ut voraci ignis flamma ea totaliter in cineres redigerent, in qua solemnitate variè usurpabantur superstiosæ caeremoniæ. Contigit autem Germanici Caligulæ patris veneno (ut creditur) enecati corpus comburendum in funerali ignito busto juxta morem fuisse collocatum. Sed ecce (quod est admirabile dictu) Germanici corpus illic flammâ absumptum est, & in pulverem commutatum, excepto

solo corde. Quod in medio igne ad instar Salamandrae, omnino illaesum permanfit. Qui eventus non tantum cunctos adstantes in maximum rapuit stuporem, verum etiam vehementem incusfit timorem. Quapropter ab auguribus, ariolis, ac pericis medicis inquisitum est, quid hoc prodigium protenderet. Qui tandem iudicarunt, Germanici corpus veneno fore repletum, & quidem adeo efficaci, ut ignis potentia resistere posset. Et ut suam opinionem probarent, spectante populo illud theriacâ unxerunt. sicque unctum in bustum denuo iniecerunt, quod subito flammatum vi cessit, & ab iis superatum est.

Fateor hoc factis fabulosum sonat, qualecumque tamen sit, illud rectè & catholicè, praesenti nostro instituto posse appropriari, firmiter arbitror. Asseroque audacter flammam divini amoris & gratiae, & omnium caelestium bonorum, humanum non posse pervadere cor, & pectus pestifero peccatorum, ac criminum veneno oppletum, illud namque flammæ Dei nostri bonitatis tam potenter obsistit, ut hæc cedat & quasi subterfugiat: quia, ut supra diximus, Spiritus Dei, & Spiritus peccati, non unum capiunt habitaculum. Ut ergo intoxicatum illud cor ad divini ignis in venerabilis Eucharistiae busto invisibiliter latantis, receptionem apprimè disponetur: opus est antidoto, opus est theriacâ poenitentiae, theriacâ contritionis, lachrymarum, confessionis, &c. si homo desideret uberrimos huius Sacramenti amoris percipere fructus. Quod iis jam commemoratis luculenter ostendit verbis Thomas, qui etiam addit: *Mover quoque non modicum* (nimirum ad debitam ad hoc Sacramentum præparationem) *fructus uberrimus, qui piis accedentibus præstatur. Illuminatur enim intellectus, inflammatur animus, impinguatur affectus, excitatur gustus, vivificatur sensus, purificatur spiritus, virtutes augentur, dona cumulantur, gratia multiplicatur, & omnium denique bonorum spiritualium plenitudo in eius participatione possidetur.* Et etiam pergit ad necessitatem theriacæ: *Probet autem se ipsum homo, antequam de pane illo edat, & de calice bibat: Examine sua conscientiam, peccata lachrymis diluat, confessione detergat, gemmitibus dissolvat, reatum puniat, remorsum tollat, disponat, & præparet se, & sic accedat.*

Quod si obdurati & saxei peccatores cor vestrum tot uberes & eminentes, qui ex Eucharistia eam piè sumentibus affluunt, non emolliant fructus, deterreat saltem vos tanti sceleris, tanti sacrilegii immensitas vel ipsa indignè accedentibus à divina

justitia comminata commoveant supplicia. Audite rursus contumaces Thomam à Villa Nova: *Quantum verò flagitium sit in spurcissimi pectoris sui cloacam sacramentum Christi sanguine in fundere, Apostolica illa tuba personuit, dicens: Quicumque manducaverit panem vel biberit calicem Domini indignè, reus erit Corporis & sanguinis Domini. Id est, ac si occidisset & effudisset, nõ aequaliter quidem, sed proportionaliter. Quascumque enim blasphemias, quascumque irrisiones, quascumque opprobria, impuissimi Iudai in Christum corporaliter exercuerunt, has omnes spiritualiter repetit impius commestor, filium Dei rursus in se ipso crucifigens & obstruui habens. Non sic, non sic. Utimini celesti illa, quam jam necessariam, ostendi Theriacâ, probate vosmetipsos, & sic ad magnificum Solis Convivium accedite.*

Indubitatum est sacrosanctum hoc venerandæ Synaxis Sacramentum, pignus amoris esse institutum in ultima Domini cum discipulis Cœna, ad quam immediatè ante suam cruentam passionem, quam ipse jam à Judæis divina sua scientia cognoscebat esse conclusam, perrexit, ut agnum paschalem juxta legem Mosaicam comederet. Quo peracto, in amoris tesseram, ut ait Joannes: *Cum dilexisset suos, in fine dilexit eos*, discipulis pretiosum hunc thesaurum elargitus est, ut evidenter attestatur Evangelista Matthæus: *Cœnantibus autem eis, accepit Iesus panem, & benedixit ac fregit, deditque discipulis suis & ait: Accipite & comedite, Hoc est Corpus meum &c.* Hoc itaque pro infallibili veritate supposito, curiosè quispiam indagare posset, quorsum S. Mater nostra Ecclesia solemnitatem huius Sacramenti non constituerit eo tempore, vel saltè circa illud, sed tam diu distulerit, imò & usque post festum Pentecostæ? Præterea, cur ornamenta alba ab Ecclesia præscribantur, ad tantum peragendum officium, & non rubra; quandoquidem Eucharistia vera sit cruenta Christi passionis & effusi sanguinis memoria? Secundum ipsiusmet testimonium: *Hoc facite in meam commemorationem.* Hoc enim sine fundamenta- li ratione & aliquo mysterio facta esse, mihi nequam persuadéo.

Pro hoc cognoscendo videamus semel, an aliquod lumen ex aliis sacrae Scripturæ locis possimus mutuare: Matthæus inter cætera stupenda, quæ in Christi Domini passione, & præcipuè, cum Creator mundi ex hoc mundo migravit, & vita ipsa mortua est, prodigia, commemorat quamplurimos mortuos ad vitam fuisse revocatos, *Et monu-*

Matth. c.
16. v. 16.

Matth. c.
27. v. 52.

mentis

menta aperta sunt: & multa corpora Sanctorum, qua dormierant, resurrexerunt. Aliorum mirabilium, quemadmodum Solis obscuracionis, petrarum scissionis, terræ motus, &c. explicacionem in diversis discursibus dedi, hujus autem ut dem, vix invenio. Duo namque supra hunc locum acute possunt inquiri. Primum, cur Christus Dominus voluerit permittere, ut corpora Sanctorum resurgerent. Secundum, cur ipsi resuscitati diversis apparuerunt? Ad hæc quæstia varii respondent Authores, id providentiam divinam sic voluisse, ut innotesceret toti mundo pretiosi sanguinis stupenda efficacia; Ecce enim, vix ultimam guttam benignus effuderat Deus, & mors potenter devincitur, & vita redit: *Et multa corpora Sanctorum, qua dormierant, resurrexerunt, &c. & apparuerunt multis*, ut ipsi plenum lætitiæ nuntium denuntiant, nimirum mirâ Christi Domini virtute partem de morte & inferno victoriam, juxta illud vaticinium Osee: *Ero mors tua o mors, ero morsus tuus o inferne*. Ex quo quoque pro animarum defectuarum solatio, salutarem eruere quisque potest admonitionem. Quanto videlicet cum zelo sanguinem Domini in sacro-sancto Missæ sacrificio pro iis per sacerdotem applicare debeant, quandoquidem ille tantâ polleat efficacia, ut defuncti illicò resurgant.

Major hic fieri potest difficultas, cur Christus Dominus, (quandoquidem juxta quamplurimos, hæc Sanctorum Corporum resurrectio magnam erga Christum testata sit reverentiam, dum ipsi mortuo ex singulari animi affectu sepulturam obtulerunt) locum sepulchralem pro corpore suo inhumando non acceptârît: sed sepulturam sibi à Joseph Arimathæa præsentatam cunctis prætulêrit? An forsitan hujus mysterii rationem in excellentiorem illius præ cæteris sanctitate refundenda est eminentiam? Hanc sanè non arbitror solido fundamento fulciri. Pro quæsito itaque hoc dissolvendo, nobis recurrendum est ad quamdam insignem profanam historiolum, è qua secundum hominum captum, (qui non nisi è vili materia capaces sunt documenta haurire spiritualia.) valde dilucidè manifestabitur divinum mysterium.

Illam non profanus Scriptor, verùm S. Damascenus historia in Balaam, Josaphat cap. 3. lib. 5. commemorat. Abener Rex Indiarum, nato jam sibi legitimo filio, (nescio quâ perversâ curiositate,) ab ariolis ac astrologis sciscitatus est, qualiter ipse suum regimen foret instituturus. Qui una-

nimiter cuncta prospera pronosticârunt. Addiditque quidam ex ipsorum cœtu parumper audacior, cum in gloria magnificentia, gubernaminis felici successu, atque victoriis longo intervallo patrem superaturum; verùm eum strenuum, animosum & mordacem Christianorum (quos Abener fatali insectabatur odio) futurum fautorem. Hoc intellecto, Abener eum adhuc tenellum palatio suo strictè includi mandavit, & omnibus deliciis atque voluptatibus educari, & aulicis ad eum inhibuit accessum. Ille, cum jam juveniles annos attigisset, curiosus & avidus scire & intueri, quid extra aulam in mundo ageretur, à patre instantissimè expostulavit, quatenus sibi liceret semel aula egredi. Cujus petitioni pater illicò annuit, ne illum in minimo affligeret. Verùm, antequam illud executioni mandaretur, publico edicto decrevit Rex, ut omnes militæ à sordibus emundarentur, & tantò, quantum possibile erat, ornamento decorarentur. Præterea è viis publicis, per quas Princeps deducendus erat, arceri iussit omnes moribidos, claudos, cæcòs, & aliquo corporis defectu laborantes. Idq; in eum finem, ne quidquam turpe aut fœtidum juvenis Principis oculos offenderet.

Anhelabat unigenitus Dei filius caelesti palatio quasi inclusus, ut in mundum hunc posset descendere, ideoq; clamabat ad Patrem suum: *Ecce, ego mitto me*: expostulabatque cum hominibus commorari & conversari: *Delicia mea esse cum filii hominum*. Annuit ipse. Aut ne sordes in eis, id est, in hominum cordibus fœtida adinventiat peccata, sordidasque offendant iniquitates, publico mandato per caelestem suum præconem Joannem Baptistam, clamantem: *Parate viam Domini*, Viam cordis & ab omni squallore, sordibus, fæce & luto peccatorum nitide emundari, & splendida puritatis, sanctitatis, & virtutis veste adornari mandat, ne in quopiam sordido tanta Majestas offendatur, & pedem ab ingressu cordis ipsamet puritas retrahat. Idipsum, quod de Christo incarnato debitè recipièdo ad mundum clamabat Domini Præcursor, de hoc Sacramento in cordibus nostris inferendo inculcat Apostolus: *Probet autem seipsum homo, &c.* Et indes eundem clamorem reiterant SS. P.P. verbique divini præcones, *Parate jubemur viam Domini, ut superveniens Dominus non offendat in vobis*.

Imò & idem Ethnici, etiam infcii, nos præmonere videntur. Refert enim Amianus, magnū Philosophum Periclem interrogatum, quare sese ad splendidum & magnificum iturum convivium

tam

Osee cap.
13. v. 14.

Isaia c. 6.
v. 8.
Prov. c. 8.
v. 31.

Luc. 3.
v. 4.

tam pretiosis vestibus adornaret, & tam circumspēctē crines & barbam componeret, respondisse: *Ve pulcher ad pulchrum vadam.* O Christiane, audi, & attende auribus non surdis. Tu accedis ad magnificentum Solis convivium, in quo, non ut in ficto illo Ethnicorum delicati, pretiosi & exquisiti apponuntur cibi, verum realis Christi sanguis in potum ad animæ suæ datur refrigerium; & verum ejus Corpus in ejusdem divinum sumendum præbetur nutrimentum. Tu accedis ad ipsammet pulchritudinem, & omnis pulchritudinis auctorem; orna te itaque ad instar Petrici veste politâ, nitidâ & candida gratiæ, mediante sacramentali poenitentia, ne merearis duram subire sententiam, quæ, cum obmutesces coram interrogante: *Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?* à legitimo Judice proferetur:

*Matt. c. 22
v. 11, & 13*
Ligatis manibus & pedibus, mittite eum in tenebras exteriores. Cujus sententiæ horrore conqualatus Augustinus, in hæc prorumpit verba: *Ecce, qualem sententiam merebitur audire, qui ad convivium nuptiale, id est, ad Altare Domini, aut ebriosus, aut odium retinens præsumit accedere.* Quia hoc est verum, & non fictum Solis convivium, ad quod nemini licitum est epulatum venire, nisi densæ animæ tenebræ, Justitiæ Solis luce & gratia sint dissipata. Tu tendis ad Eucharistiam, quæ significat *bona gratia*: Ideoque gratus accedas oportet. Orna te ergo, inquam, cum Philosopho veste nuptiali, id est, gratiâ & virtutis ornamento. Dic, ô anima mea, hæc omnia mihi necessaria sunt, *ut pulchra ad pulchrum, & grata ad gratiam vadam.*

Modò manifesta incipit apparere ratio, cur Christus Dominus sepulchrum istorum respuerit mortuorum, & non voluerit in eorum sepulchris sanctissimum suum corpus inhumari; quandoquidem enim illius nitor ac puritas, omnes sordes, omnemque hostiliter abominetur fœtorem, ab ipsorum monumentis, quæ indubiè ex restantibus cadaverum ossibus & cineribus simili immunditiæ erant obnoxia, abhorruit, & totaliter mundum sibi adiecit sepulchrum, ut indicat sacer textus: *Et accepto corpore, Joseph in voluit illud in sindone munda, & posuit illud in monumento suo novo, quod exciderat de petra.* Et ne quispiam fortassis replicaret, ex hoc Scripturæ loco non aperte constare, in eo nullum alium fuisse sepultum; ac per consequens illud potuisse aliquali saltem fœtori esse subjectum, assignanter ait Evangelista Lucas: *Et posuit eum in monumento exciso, in quo nondum*

*Math. 27
v. 59, 60.*

*Luc. 23.
v. 54.*

quisquam positus fuerat. Hoc factò ergò insinuat fidelibus suis Christus, quantâ puritate & nitore debeat fulgere monumentum cordis, in quo sacrosanctum suum corpus, sub speciebus panis & vini in Eucharistia tacitans, reconditur. Et indicat sese abominari illam animam, quæ peccatorum sordibus est immerfa. Audite Gregorium Nyssenum: *Monemur, ut sanctum Domini Corpus in conscientia ponamus munda, & in pectore cordeque munda. Probet itaque seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat.* Ad quod ait Theophylactus: *Non alium tibi iudicem tribuo, sed te ipsum tibi commendo. Iudica igitur & proba conscientiam tuam, & sic accede.* Alioquin non erit hæc salutaris escâ in animæ tuæ sustentaculum, sed in æternâ detrimentum. *Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini.*

Ah quàm liquidò id constitit in perfido proditore Juda, juxta S. Paschasti opinionem Tractatu de Corpore & Sanguine Christi cap. 25. qui asseveranter ait, eò amoris & benignitatis summam processisse Majestatem, ut ei pretiosum suum corpus & sanguinem in ultima cœna obrulerit. Cujus pretium quantumvis ex se cuilibet sit æternæ vitæ commercium, ipsi tamen indignè sumenti in sempiternum inservit supplicium. Bene enim ait Augustinus: *Malè accipienti quod bonum est, in malum convertitur.* Ecce enim infame os divinum vix hæc escam factilegè attigerat, vix abominanda lingua mirificam talis potus sentierat saporis dulcedinem, qui in nefando suo proposito exequendo quasi jam nutabat, illicè ad illud implendum sese accinxit, ut aperte dicit Evangelista Joannes: *Et cum accepisset buccellam, nimirum carnis & sanguinis Christi, exivit continuò.* Audite Paschasti verba: *Iudas donec buccellam acceperat, quantumvis mente saucius, interdum tamen à Domini bonitate leniter, nunc cum aliis, nunc solus monetur. Sed postquam indignè mystica præsumpsit attingere, invasit eum diabolus, & qui prius nutabat, cum accepit, continuò foras exivit.*

Huic sententiæ manifestissimè in millenis locis magnum illud Ecclesiæ lumen suffragatur Augustinus. & præcipuè in illa verba Joannis cap. 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in illo.* Quomodo, inquit, intellectu sum? Numquid in illo hic poterimus accipere, de quibus dicit Apostolus, quòd iudicium sibi manduceant & bibant, cum ipsam carnem manduceant, & ipsum sanguinem bibant? Numquid & Iudas

*August. in
Psal. 142.*

*Joan. c. 13.
v. 30.*

*Aug.
11.
Dor*

das magistri venditor & traditor impius (& attende quantum signum amoris demonstrant perfido discipulo) quamvis primum ipsum manibus confectum Sacramentum carnis & sanguinis ejus cum ceteris discipulis (ut aperte Lucas declarat) manducaret & biberet, mansit in Christo, aut Christus in eo? Et de Juda ad alios impios sanctissimum hunc cibum fordida fauce, id est, impura conscientia diglutire præsumentes, non multo Juda in malitia minores pergit. Multi denique, qui vel corde sילו carnem illam manducant, & sanguinem bibunt, vel eam manducaverint, & biberint apostatae fiunt, nunquid manent in Christo, aut Christus in eis? Et respondet suo quaesito, dicens: Sed profecto est quidam modus manducandi illam carnem, & bibendi illum sanguinem. Quomodo, qui manducaverit, & biberit in Christo manet, & Christus in eo? Non ergo quocumque modo quisque manducaverit carnem Christi, & biberit sanguinem Christi, manet in Christo, & in illo Christus. Sed certo quodam modo. At edisere nobis Augustine certum hunc, mediante illo stupendo Sacramento, in Christo manendi modum. Audi Christiane, quid dicat Tractatu 26. in Joannem: Qui Corpus Christi sumere volunt, fiant Corpus Christi, si volunt vivere de Spiritu Christi. Unus, inquit Apostolus, panis, & unum corpus multi sumus. O Sacramentum pietatis! ô signum unitatis! ô vinculum charitatis! Qui vult vivere, habet unde vivat, accedat, credat, incorporetur, ut vivificetur. Non abhorreat à compage membrorum, non sit membrum putridum, quod resecari mereatur, non sit distortum, de quo erubescatur, sed pulchrum, sit sanum, sit aptum, habeat corpori, vivat Deo de Deo.

Itaque æterna nostra ruina, ô miseri mortales! ex cœlesti hoc alimento, & spiritali cibo non promanat: verum ex pravo nostro arbitrio, quod in sola carne inanimata fidem, & fiduciam collocat & spiritum contemnit, qui solus in carne animam vivificat. Ut disertè rursus confiteretur Augustinus Tractatu 27. in Joannem supra hæc verba Apostoli: Spiritus est, qui vivificat, caro non prodest quidquam. O magister bone! Quomodo caro non prodest quidquam, cum tu dixeris, nisi quis manducaverit carnem meam, & biberit sanguinem meum, non habebit in se vitam? An vita non prodest quidquam, quam tua carne promittis? Sed quomodo isti intellexerunt? Ah turpiter errarunt, ineptè hallucinati sunt, Carnem quippè sic intellexerunt, quomodo in cada vere delineatur, aut

Quadragesimale P. H.

in macello venditur, non quomodo spiritu vegetatur. Caro non prodest quidquam, sed sola caro. Accedat spiritus ad carnem, & prodest plurimum. Et Tractatu 26. in Joan. eandem Doctrinam cunctis Christianis instanter inculcat, atque quàm optimè posse iis appropriari illud: Perditio tua exte Israël. Clarè demonstrat his divinis verbis: Aliud est Sacramentum, aliud virtus Sacramenti. Quàm multi de altari accipiunt, & accipiendò moriuntur. Undè dicit Apostolus, quod qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat, & bibit; non enim buccella Dominica venenum infudit Iuda, & tamen accepit, & cum accepit, in eum inimicus intravit. Et attendite quaeso, quare: Non quia malum accepit, sed quia bonum malus accepit. Et tandem concludit: Videte ergò fratres panem cœlestem spiritaliter manducare, innocentiam ad aliare portare.

Sed heu, quot impii, quor inconsiderati, pudet fateri, reperiuntur Christiani, qui carnem dominicam, ut materialem escam deglutiant! quot sunt, qui spiritu mundanis deliciis intricato, voluptatibus immerso, quibuscumque illicitis, & inordinatis appetitibus consecrato, nudam carnem, id est, omnem carnis inclinationem sectantes, ad sacrosanctam hanc mensam accedere non verentur, & tam pretiosa Corporis Christi esca saginati, & sanguinis potu refrigerati spiritaliter præsumunt. Ah, quàm bene de hujusmodi perditis hominibus lamentatur Dominus per Jeremiam: Comedit me, devoravit me Rex Babylonis, replevit ventrem suum teneritudine mea. Et per Psalmistam: Susceperunt me, sicut leo paratus ad pradam, sicut catulus leonis habitans in abditiis. Quæ verba, quantumvis litteraliter intelligantur de Christi crucifixoribus, attamen rectè quoque mysticè capi possunt de impiè Eucharistiam sumentibus. Etenim illi his sunt pejores. Si mihi non credatis, fidem præbete Chrystosomo auream proferenti (quam vellem, ut intimis mentis vestræ imprimereris penetrabilibus) sententiam. Cogita indignatione adversus eos, qui crucifixerunt ipsum movearis, & cave ne tu quoque corporis & sanguinis Christi reus efficiaris. Illi acerbissimè trucidarunt, tu post tot, tantaque beneficia sordidè suscipis omnia. Non enim sufficit ipsi hominem fieri, flagellis cadi: sed hominem secum in unam, ut ita dicam, massam reducit. Neque id solum fide, sed re ipsa nos suum corpus efficit. Ecce post

Ecce

vche-

Osee cap.
13. v. 9.

Ier. 6. 9.
v. 34.
Psal. 16.
v. 12.

Chrystos.
hom. 13. in
cap. 26.
Matth.

Aug. ser.
11. de ver.
Dom.

st. in
142.

.13.

vehementer urget: *Qua igitur re mundiorum esse oportet eum, qui de hoc sacrificio participaturus est? Quos radios non deberet excidere manus illa, qua hanc coronam pertractat? Os, quod igne impletur spirituali: Lingua, qua cruentatur admirabili sanguine? Veniat in mentem, quos si honore honoratus, qua mensa fruatur.*

Ex his dictis facis est ad secundum principale quaesitum responsio. Nimirum, cur solemnitas Corporis Christi post festum Pentecostes differatur. Vult namque per hoc insinuare sancta mater nostra Ecclesia, quandoquidem Eucharistia tantam puritatem, nitorem, & candorem propter infinitam, & incomprehensibilem eminentiam exigit: hominum animos à Spiritu Sancto primo debere purificari, caleferi, & ardore ipsius ignis accendi, ut Deus per hoc Sacramentum, non tantum intemè in corda illabatur, sed unijatur, imò si fas est dicere, identificetur.

Cur verd albis, & non rubris ipsa uti demandet ornamentis, ex antiquorum Romanorum consuetudine breviter capimus. Apud eos hæc in summo vigore erat consuetudo, ut convivæ ad solemne convivium invitati, albis vestibus comparerent. Unde Cicero carpens quemdam, edò quòd legem hanc tam firmiter sancitam fuisset transgressus, in hæc erumpit improprietatis verba: *Atque illud etiam scire cupio, quo consilio, aut qua mente feceris, ut in epulo Cai Arcii familiaris mei cum toga pulla accumberes? Quis enim unquam conarvis atratus? Qua correctione videtur eum accusare Cicero, quòd in Arcium stomachatus, vindictam vestimento suo præmonstravit.*

Moris etiam erat apud eosdem, ut annotat antiquissimus Doctor Tertullianus lib. de Pallio, ut ministri, & sacerdotes deservientes Bellonæ, & Marti, ornamentis vestirentur puniceis, qui color tamquam verum iræ, & furoris symbolum, iis apprimè conveniebat, quia Diis belligeris ministrabant. Qui verd cultui Cereris destinabantur, albis uti debebant, quia candorem hæc, utpote panis & frumenti Dea exposculabat. Dum itaque in summa illa solemnitate, & convivio solis Ecclesia de congruis ornamentis cogitat, album prudenter decernit, innuens non ad instar Romanorum ad humana properantium convivia, ad Eucharisticam mensam epulatum accedentes, debere albo vestimento indui, id est, candida Dei gratiæ sanctificantis veste circum-

dari: & non nigra, id est, peccaminosa conscientia. Et oportere omnem rancorem, & vindictam abjicere: quoniam non ad servitium Martis, aut Bellonæ, sed Dei pacis, amoris, & benevolentia, Dei panis & frumenti deputamur. Quod & admonet Sapiens: *Omni tempore sint vestimenta tua candida*, id est, munda, & pura anima. Et præcipue dum ad tam majestuosam mensam vocati advenitis. Audite quàm divinis verbis id nobis omnibus inculcet aureum os Chrysostomus: *Nulla sit in mente duplicitas, nec livoris libidine interior homo obfuscetur. Agnum comesturus, agni innocentiam præferat, nec immaculate ovis membra lupina malignitate transfundat in viscera. Quoniam, qui sacrata hujus cæna indigno participatur ambitu, non cum Petro perveniet ad salutis portum, sed sustinebit cum Iuda sine reparatione naufragium. Habebit debitam cum proditore pœnam, qui ad bonum malam attulit conscientiam.* Ah Christiane recole bene hæc ultima verba, quæ etiam saxum cor emollire sufficiunt, & proba te ipsum, & sic de pane illo manduca.

Verum progrediamur prolixius discursum inceptum (quoniam id summoperè exigit materiæ gravitas, & excellentia) & probemus ex variis antiqui Testamenti locis, & cæremoniis stupendam reverentiam, quæ in hac lege umbræ, & figuræ sacrosancti hujus Sacramenti deferebatur, ut ab umbra & figura ad corpus & realitatem, tamquam à minori ad majus conficiamus argumentum, ex cujus legitima consequentia plenam asserti nostri eruemus probam, & salutarem pro anima nostra doctrinam. Patriarcha Jacob quodam tempore à Domino citatur, eique mandatur, ut in magnificorum beneficiorum, quæ ab eo, dum fugiebat à facie Esau, reminiscerentiam, & recognitionem Deo sacrificium offerret, *Locutus est Deus ad Jacob: surge & ascende Bethel, ac habita ibi, facque altare Deo, qui apparuit tibi, quando fugiebas fratrem tuum Esau.* Quod mandatum divinum Jacob volens promptissimè mandare executioni, universam suam familiam convocat, eique tria præcepta, quæ sacrificium in erecto altari offerendum præcedere debent, præscribit: *Jacob autem convocata omni domo sua, ait: Abjicite Deos alienos, qui in medio vestri sunt, ecce primum. Et mundamini, ecce secundum. Ac mutate vestimenta, ecce tertium.* Sed quid his præterdit Jacob? Sanè dicendum non est, ei frustraneum aliquid

Eccl. c. 9.
v. 8.

Chryso-
stomus,
serm. 1.
de feriis,
Passionis.

Gen. c. 35.
v. 1. & 2.

impe-

imperasse. Etenim ante sacrificia sua mandabat Deus idola cuncta dejici, & falsa simulachra aboleri. Patet ex lib. 4. Reg. cap. 18. ubi narratur pium filium perfidi patris regis Judæ Achaz, (qui impie ablato veri Dei cultu, idolis Assyriorum sacrificavit, ut dicitur c. 17.) indignum sententiam Diis alienis incensum adolere, ad antiqua Patrum suorum & Regum sacrificia se convertisse. Ad quod, vix adepto paterno throno abjecit lucos & idola. *Fecitque, quod erat bonum coram*

4. Reg. c.
18. v. 3, 4.

Domino, juxta omnia, que facerat David pater ejus. Ipse dissipavit excelsa, & contrivit statuas, & succidit Lucos, confregitque serpentem æneum, quem fecerat Moyses: siquidem usque ad illud tempus Filii Israël adolebant ei incensum. Idem fecit Rex Josias, ut attestatur Scriptura eodem lib. cap. 23. Præcepit rex Helcia Pontifici, & sacerdotibus secundi ordinis, & janitoribus, rejicerent de templo Domini omnia vasa, que facta fuerant Baal, & in Luco, & universa militia cali: & combussit ea foris Jerusalem in valle Cedron.

4. Reg. c.
23. v. 4.

Nectò mundamini ullam ad intentum prosequendum parit difficultatem. Quoniam ait sacer textus Levit. cap. 20. *Omnis, qui habuerit maculam de semine Aaron sacerdotis, non accedat offerre hostias Domino, nec panes Deo suo.* Et rationem hujus præcepti indicat apertissime Spiritus S. vers. 28. *Nec accedat ad altare, quia maculam habet, & contaminare non debet tabernaculum meum.* Et hoc non tantum leges divinæ in antiquo inhibere Testamento: verum & ipsamet gentilitas talem reverentiam inanibus suis sacrificiis adscribebant. Quoniam de præclara matrona Ifigenia commemoratur, quòd ipsa desiderantibus quibusdam, quos hospitio susceperat, Diis suis immolare, responderit: *Sanctis lavacris ipsos lavari volo.* Et iis interrogantibus: *Fontibus aquarum, aut marino rore?* dixit: *Mare abluit hominum peccata.*

Levit. c.
20. v. 21.

Exodi c.
30. v. 18,
19, 20, 21.

Et quandoquidem Lectorem præmonuerim, me profanis sacra immixturum, non vereor deinde idem è Scriptura comprobare. Exodi cap. 30. à Deo mandatur Moyfi: *Facies & labrum aneum cum basi sua ad lavandum: poneque illud inter tabernaculum testimonii, & altare.* Sed quorsum obsecro Domine hoc tam præcisè decernis? Responsio facilis est, & in promptu ex subsequentibus verbis: *Et missa aqua lavabunt Aaron, & filii manus suas, & pedes, quando ingressuri sunt tabernaculum testimonii, & quando accessuri sunt*

ad altare, ut offerant in eo thymiamata Domino, ne forte moriantur.

De mutandis in veteri lege vestimentis mandato, clarissime liquet ex cap. 6. Leviticorum. *Hæc est lex holocausti: vestietur tunica Sacerdos, & serminalibus lineis: tollatque cineres, quos vorans ignis exussit, & ponens juxta altare, spoliabitur prioribus vestimentis, indutusque aliis, efferat eos extra castra, & in loco mundissimo usque ad favillam consumi faciet.* Undè modò concludo, Patriarcham Jacob non absque solida, multumque fundata ratione filiis & filiabus suis supra commemorata præcepta tradidisse.

Levit. e.
6. v. 11.

Hoc supposito, modò plusquam æquum, & consentaneum est, ne à præfixo scopo videamur deflectere, ut mandatorum Jacob intelligentiam perscrutemur, & eam ad jam citatam Scripturam ad amissim deducamus. Et ut à primo exordiamur: oportet sedulò inquirere, quid intendat Patriarcha intima per eò abjicite Deos alienos. Sanè juxta omnium Doctorum, & SS. PP. doctrinam, per eò Deos alienos intelliguntur peccata, quæ indubiè abjicienda sunt, si quis desideret recipere in corde suo verum Deum. Ipse enim, & illa non idem patiuntur habitaculum. Igitur idolum tuum est ò avaræ, inordinatus erga fluxus hujus mundi divitiarum appetitus, ut attestatur Osee Propheta nomine sui: *Divites effectus sum, inveni idolum mihi.* Idolum tuum est ò vindicative, qui Martem & Bellonam plus, quàm mansuetum sequeris Christum, mordaciter, & expresse recalcitrans divino mandato: *Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros.* Luxuriose idolum tuum est concubina, cum quia illicite carnaliter commiseris, & meretrix, cum qua promiscuè conversaris. Ambitiose idolum tuum est prava & perversa intentio, quæ te supra capacitatem tuam etiam cum summo Reipublicæ detrimento ad immos honores, ac sublimem statum elevare conaris. Idolum tuum est gulose, delicatus cibus, opipara mensa, lautum epulum, dicens juxta Epicureorum morem: *Edamus & bibamus, cras enim moriemur, & post mortem nulla voluptas.* Et ut paucis totam rei seriem conficiam, ò Christiane, idolum tuum est peccatum mortale. Ergo qui vult ad sacrosanctum hoc properare sacrificium, qui immaculatam Dominici Corporis escam, & satiantem sanguinis Christi potum sumere, infamia è conscientia sua mediante vera contritione (quæ qualis

Osee cap.
12. v. 8.

Matth. e.
5. v. 44.

*Psal. 138.
v. 25.*

esse debeat, dixi supra in Dominicam tertiam (Quadragesimæ) idola exulare faciat, & è domo interna eliminet, dicatque Domino Deo cum Palmista: *Et vide si via iniquitatis in me est, & deduc me in via aeterna.* Symmachus hic loco: *Si via iniquitatis in me est, legit, si via idoli in me est.*

*Thomas à Villa Nova
Conc. 3. de
Corp. Chr.*

Ah quam divinè id urget S. Thomas à Villa Nova cunctos admonens Christianos: *An nescitis, quia templum Dei est, & Spiritus S. habitat in vobis? Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus. Quis enim consensus templo Dei cum idolis? Audes tu è sacrilego, in pectoris tui sacrario, quod Deus inhabitat, turpia idola, & nefandas imagines carnalium cogitationum, & spurcissimorum desideriorum involvere? Putasne Deus tali dignabitur consortio? Hinc Centurio cum præter expectationem libello suo supplici pro servo infirmo audiret applaudentem Dominum, & dicerent: *Ego veniam & curabo eum*, confestim tantam in domo sua recipere recusavit majestatem, èd quod in ea idolorum simulachra essent: *Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum.* Ad quod doctissimus Cardinalis Hugo ait: *Hoc dixit, quia erant idola in domo ejus, & timebat eum offendere, quia credebatur esse Deus, & omnia scire.* Et audite, quid de hujuscemodi idololatris dicat Cassiodorus: *Qui terrenis voluptatibus pascuntur, indigni sunt, ut pane Eucharistico vescantur.**

*Marth. c.
2. v. 8.*

Quantum spectat ad tò mundamini, ubi alii legunt juxta versionem septuag. Interpretum *lavaminum*, neutriquam in veteri lege infallibilia nobis desierunt fundamenta. Exodi namque cap. 30. expressum Aaroni ejusque filiis intimatur mandatum: *Lavabunt Aaron, & filii ejus pedes, ac manus, quando accessuri sunt ad altare.* Maculæ enim aquâ diluuntur, cum quibus nullatenus permixtum erat ad tam solemne, ac sanctum ministerium accedere.

*Exod. c.
16. v. 13,
24. & 15.*

Mirum est, quod nobis rursus ad præsens institutum enarratur Exodi cap. 16. coturnicum, & manna è cæli Israëlitiçi populi sustentaculum dimanantium, maxima diversitas. Hæ enim supra castra cadebant, eaque cooperiebant: hoc tantummodò circumcirca illa pluebat. *Factum est ergò vespere, & ascendens coturnix cooperuit castra. Mane quoque vos jacuit per circuitum castrorum. Cumque cooperuisset superficiem terræ, apparuit in solitudine minutum, & pilosum in similitudinem pruina super terram. Quod cum*

vidissent filii Israël, dixerunt ad invicem manna quod significat, quid est hoc? Ignorabant enim, quid esset. Quibus ait Moyses: Iste est panis, quem Dominus dedit vobis ad vescendum. Ad hoc curiosè inquiri potest, quare coturnices antè rorem supra terram descenderint: Manna verò, non nisi prævio rore pluerit. Et cur illæ supra castra ceciderint, & manna circumcirca illa? Ratio in promptu, & ad manum est. Coturnices enim tantummodò carnalem denotabant & præfigurabant cibum, ac proinde eum, qui à sordibus, & immunditia non abhorrebat, quibus castra, & tabernacula militaria ceterò quam maxime sunt obnoxia, non fuisse comenaculatum; Manna verò spiritualis ecclæ symbolum, & eucharistici panis prognosticum, qui omnes omninò averfatur, & abominatur iniquitates, in sordida Israëlitarum tabernacula cadere non est permixtum, ne aliqua fœditate coinquinaretur. Ita potiori jure sacrosanctum Corpus Domini infectum hominis cor abominando peccati mortalis veneno respuit, & refugit. Audite quàm egregiè ad meum intentum id explicet doctissimus Abulensis in hunc locum, *Certum est in manna, quod Christus est, antequam descendat in pectus hominis, si aliqua sordes criminum hæreant, sletus emittatur, ut per contritionem, & lachrymas expurgentur.* Cui appositè accinit Rupertus in eundem locum: *De castris illis exeundum tibi est, quicumque hoc minutum, quod detulit ros iste, colligere contendat.*

Avidus eram, ne nimia vobis prolixitate fastidium adferrem (ad tò mutare vestimenta) transfire: verum aliqua pulchræ considerationes, quas mihi sacra suppeditat Scriptura, me à proposito meo diverterunt, & ad majorem tò mundamini confirmationem reduxerunt. Et ad hoc ecce è limite mihi occurrit mysteriosa Christi Domini in ultima cœna discipulorum suorum pedum lotio, cujus tempus apprimè considerandum est. Constat namque satis aperte è sacro textu, Christum immediatè ante cruentam suam passionem binam instruisse cœnam. In prima juxta legem Moisaicam agnum paschalem cum suis manducavit. In secunda verò eas proprio sanguine & carne pavit. Quòd si itaque modò petatur antequam lotio illa præcesserit? Respondebo ego cum venerabili Beda, antè secundam. Ait namque textus: *Surgit à cœna, & ponit vestimenta sua: & cum accepisset linteam, pracinxit se. Deinde mitit aquam in pelvum, & cepit lavare pedes discipulorum.*

*Joan. c. 13.
v. 4. & 5.*

plurimum. Sed cur signatè in secunda? Respon-
sum percipite ex jam citatis Doctoris verbis: *Hoc
fecit Jesus, ut summam innocentiam ad sacram
Eucharistiam sumendam requisitam esse demon-
straret.* Docet ergo hic nos Christus, ut, ante-
quam ad tantum accedamus Sacramentum, mit-
tamus aquam doloris in pelvim, id est, conscien-
tiam nostram, quâ illa ab omnibus peccati coin-
quamentis emundatur, ne iudicium nobis
manducemus, & bibamus.

Numerorum cap. 11. mirabilis, & constans à
Deo decernitur, atque statuitur lex, nimirum,
ut quisquamque vellet de cælo lapsa carne, & vo-
latisibus vesci, prætoreretur nitidum præparare
pro divino cibo habitaculum, *Sanctificamini,
cras comedetis carnes.* Ideoque & cap. 1. Levitici
de victima ovium & arietum offerenda, statu-
tum sancitur: *Intestinus verò, & pedibus lotus a-
quâ; adolebitque ea Sacerdos super Altare in ho-
locustum, & suavem odorem Domino.* Indubi-
tatam rursus est, hæc sacrificia umbraticè tantum
divinæ novæ legis præfigurâsse Sacramenta, car-
nemque ovium & arietum immaculati illius Ag-
ni vivificæ carni in eminentia, ac nobilitate à ne-
mine Catholico ullatenus posse assimilari. E-
quo ad rectum filium arripiendum, iterum à mi-
nori ad majus contra Christianum argumente-
mur. Si itaque vultisti escæ, abjecti dumtaxat cor-
poris sustentaculo tantam Deus exhiberi expressè
demandari reverentiam: Ah, quantam sanè Jesu
Christi inestimabili carnis & sanguinis anima-
rum nostrarum cibo prudens Christianus non
demonstrabit?

Mirum satis est, & stupendum miraculum,
quod perpetravit pius Dominus in illuminando
cæcum à nativitate, registratum Joannis cap. 9.
Quis namque, inquam, comprehendere potest,
cur lutum Christus obcæcati oculis apposuerit,
quandoquidem illud directè iis sit nocivum, ut
cuiuslibet experientiâ liquidè constat, & postea ad
illud limpida aqua detergendum, nondum illu-
minatum miserit? *Exspuit in terram, & fecit lu-
tum ex spuito, & linit ut lutum super oculos ejus,
& dixit ei: Vade, lava in natatoria Siloë.* Sanè nec
hoc Christi factum, qui divina æterni Patris est
sapientia, & in suis operibus falli nequit, suo carer
mysterio. Vult itaque in primis per lutum causam
peccatorum exprimere, quo cuncti obfuscantur,
& obcæcantur mundani, nimirum vile terrena-
rum rerum, fluxorum bonorum, divitiarum, om-

Joan. 9.
v. 6.

numque periturarum ad-instar fumi illecebra-
rum lutum, & erga ea ardentem nimium affe-
ctum; per lotionem vero hujuscemodi cæcos ad-
monet, ut aquâ salutariis pœnitentiæ, contritio-
nis, doloris, & lachrymarum, (quæ natatoria Si-
loë deest nata est) lutum illud abluant, atque om-
nem pravum affectum erga mundana deponant;
ut ipsi cum prudentissima alia Navarræ Regina
Margaretha sibi possint appropriare subtilem
quandam emblematis epigraphen: *Non inferiora
secuta, sed superna, idque præcipuè, cum ad tam
divinam acceditis epulum, ne vobis abominanda
exoptetur sententia: Fiat mensa eorum ipsis in la-
queum.*

Rom. 11. 9

Deficit calamus, hebescit ingenium, vires suc-
cumbunt, dum præactum jam argumentum ul-
terius meditor exaggerare. Quapropter quam-
plurimis aliis rationibus super sedendo, ad *to mu-
tate vestimenta*, transeo. Mutate vestimenta for-
dida, & vetera, quæ expressam corniculatæ mul-
tis iniquitatibus conscientie, quæ animæ est ve-
stis, figuram in se continent. Unde abundè pa-
teret ex cap. 3. Zachariæ, ubi dicitur de Jesu Sacer-
dote: *Et Jesus erat indutus vestibus sordidis,*
quas illicò Angelis Deus immutare mandavit:
Auferte vestimenta sordida ab eo: Et post ad eum
convertus, palam quid illa prætenderent, indicat.
*Ecce abstuli à te iniquitatem tuam, & indui te
mutatoris.* Hoc ipsum confirmat Apostolus,

Zachar. 3.
v. 3, & 4.

nos docens: *Deponere secundum pristinam con-
versationem veterem hominem, qui corrumpitur
secundum desideria erroris. Renovamini autem
spiritu mentis vestra: & induite novum homi-
nem, qui secundum Deum creatus est, in justitia
& sanctificatione veritatis.* Ad hoc sacrificium, &
sacro-sanctum Sacramentum nemini licitum est
accedere, nisi mutata sordida peccatorum, & ve-
teris hominis veste, & induto nuptiali, atque
splendido gratiæ sanctificantis vestimento: alio-
quin talis iudicium sibi manducat, & bibit, non
diudicans corpus Domini. Probet igitur seipsum
homo: scopet diligenter cellulam animæ suæ,
sordes, si quas invenerit, ejiciat, & sic tantæ Maje-
statis selectam mensam degustet, & mundo præ-
parato habitaculo, Deum hospitio suscipiat.

Eph. 4. v.
22, 23, &
24.

Admirabilis satis, & mysteriosus sedulo inspi-
cienti apparet benigni patris in prodigo filio a-
morosè recipiendo modus. Ecce hic jam fame
& penuria fermè enecatus, prodigæ & luxurio-
sæ vitæ suæ memor, ad patrem pœnitens tendit.
Ecce 3

scole-

Luc. 15. v.
20. & 21.

scelerum suorum veniam deprecaturus, clamat-
que altâ voce: *Pater peccavi in calum & coram
te, jam non sum dignus vocari filius tuus.* Quâ
profundâ submissione ipse commotus, ad suos
confestim domesticos ait: *Cito proferte stolam
primam, & induite illum, & date annulum in
manum ejus, & calceamenta in pedes ejus.* Sed
quid agis pater? Cur de veste in tantum sollicitus
es? En totus famelicus est filius, clamatque: *Ego
hic fame pereo: cibi parandi sunt, opipara mensa
instruenda, ut miser facietur, inquit Tertullianus.*
Nonne tibi cum perduto, & modò invento filio
est epulandum, & bibendum? Iudubiè. Ideo
namque etiam vitulum saginatum accommodari
curat: *Adducite vitulum saginatum, & mandu-
cemus, & epulemur.* Tertullianus hoc epulum
dicit esse symbolum & figuram istius, quod Chri-
stus instituit in ultima cœna, in qua verum suum
corpus & sanguinem in cibum & potum discipulis
suis subministravit. Ad quod, cum nullus, nisi
stolâ gratiæ habitualis indutus, ac scurrilibus im-
pietatum indumentis rejectis, novisque multa-
rum virtutum assumptis admittatur: Pater pro-
digium filium nudum primò vestivit, deinde fam-
elicum pavit. Audi Tertulliani verba: *Ves-
stem pristinam recipit, annulum quoque accipit,
atque ita exinde opimitate Dominici Corporis ve-
scitur.* Concludamus itaque, vestimenta vilia à
corpore procul esse abjicienda, nimirum peccata
nostra, & nova, ac candida gratiæ, & virtutum indu-
enda, si spiritali hâc escâ ad animæ salutem
saginari exoptemus.

Tertull. l.
de præ-
scient. c. 9.

Fusè satis (ut opinor) demonstravi, quanta præ-
paratio, & animæ puritas ad hoc Sacramentum sit
necessaria. Verùm, cum dicere non potuerim,
quanta, & quàm magna, (quoniam humanum
captum præterfugit) discursum finire jam jam ag-
grediebar; sed mihi ad plenam omnium confir-
mationem, quæ mox protuli, in mentem incidit
mysteriosum Christi Domini consilium, quod
ad rectam vitæ normam instituendam, charis suis
dedit discipulis: *Estote prudentes, sicut serpentes.*
Quod neutiquam omninò tacitè judico esse præ-
tereundum, sed succinctè, & breviter pervolven-
dum. Quid verò sibi velit hoc consilium, quid-
vè prætendat, variè variâ explicant ex variis ser-
pentis proprietatibus. Et quia de illis latè egi
Concione Dominicæ primæ Quadragesimæ, be-
nevolam Lectorem ad illam remitto: & modò
hanc tantum atcripio, quam doctissimus Abulen-

Matth. 10
v. 16.

sis ex Naturalistis eruit: *Prudentia serpentis, in-
quit, in hoc potissimum elucet, quod de fonte non
bibat, priusquam totum, quo turget, venenum ef-
fundat, ne frigidum potum frigido veneno infun-
dens, ipse statim moriatur.* Hoc nos moraliter do-
cere studet Christus, dum clamat, ó Christiani,
estote prudentes sicut serpentes, priusquam ad
vivificum æternæ vitæ fontem Eucharistiæ ac-
curratis, antequam de divino illo potu sumatis,
evomite omne, quodcumque animas vestras gra-
vat venenum, id est, peccatum, ne vos totaliter
frigidi, & omni charitatis calore privati, hujus
fontis frigiditate, (qui hujuscemodi hominibus
frigidus est,) quamplurimum spiritalis nocu-
menti percipiatis, & sempiternam mortem incur-
ratis. Sic concinnè ad præactam serpentis pro-
prietatem divinis verbis explicat S. Ambrosius:
*Serpens cum venit ad bibendum aquam, prius-
quam bibat, evomit venenum suum, & postea bi-
bit, ita & nos, quando ad Altare Domini commu-
nicaturi accedimus, deponamus venenum passio-
num, hoc est, iracundiam & falsitatem, (addo e-
go profusus, omne peccatum mortale) ut sic ad Al-
tare Domini corpore & sanguine ejus satiemur.*

Audivistis, & quidem prolixè, Auditores, de
debita ad hoc magnificentum Sacramentum præpa-
ratione discursum. Quare finem impono, & qui-
dem cum serupulo, quem mihi ingerit S. Tho-
mas à Villa-Nova, dicens: *Sed quamam dispositio, Conc. 3.
qua preparatio, qua puritas sufficet? Quid potest de Corp.
facere miser homo, putridus & impurus? Quomo- Christi.
do potest se disponere ad tanta majestatis edulium?*
Quid igitur? An ab eo abstinendum? Neutiquam
sanè. Minatur enim non manducantibus æter-
nam damnationem: *Nisi manducaveritis meam Ioan. 6. 54
carnem, & biberitis meum sanguinem, non habe-
bitis vitam in vobis.* Quid igitur agendum? Ah
Christiane peccator, accede cum fiducia, ad
Deum accurre, & clama pro dignè gustando
tanto Sacramento, pro obtinendâ illius gratiâ, di-
vinis Divi Thomæ à Villa Nova verbis: [Domine
da, quod jubes, & jube, quod vis, præsta, quod po-
scis. Non invenit in sacco Benjamin frater Joseph
aurum, nisi quod ipse posuerat: neque invenies
bone Iesu in pectore nostro bonum, nisi quod ipse
præstiteris. Utinam Domine, utinam in corporis
nostri sacco gratiæ tuæ scyphum sacro huic fru-
mento clementer inferas, & piè abscondas: hâc le-
ge & conditione, ut in quo beatum furtum inven-
tum fuerit, tibi perpetuò mancipetur, & tibi ser-
viat

viat in æternum: nam tibi servire, regnare est.] Et
 23 ulterius pergit: [Et quid tibi dicam, Domine deus?
 23 Hoc unum video, hoc unum scio: quia quas diligis
 23 animas, ipse purificas, ipse mundas, ipse ornas, ipse
 23 ditas, ipse pulchrificas, ut placeant coram oculis
 23 tuis. quæ prius displicuerunt. Diligis, quia dile-
 23 xisti: faves, quia favisti: magnificas, quia præve-
 23 nisti: glorificas, quia magnificasti: miseris, cui
 23 misertus es: & misericordiam præstas, cui misere-
 23 ris: gratiam pro gratia, donum pro dono, & cui
 23 gratis dedisti munditiam, gratis quoque adauges
 23 gratiam. Dona tu remuneras, & munera gratias.]
 Et tandem concludens ait: [Tu ergo diligis, tu
 23 prævenis, tu disponis, tu exaltas, tu magnificas, tu

glorificas, tu omnia facis, & ut ego cooperer, facis.
 Quid à me requiris? O terque quaterque beati,
 qui in oculis tuis gratiam invenerunt? Tutum est
 ergo, hanc dispositionem præparare, nostrum est
 petere, tuum est efficere: nostrum est desiderare,
 tuum est dare: nostrum est quærere, & flagitare.
 Et hoc non nisi à te, & per te, à quo est velle, &
 perficere pro bona voluntate.] Hoc donâ, hoc
 præsta, hoc elargite, te obnixè precamur, Domi-
 ne, ut dignè tantum sumere queamus cuncti Sa-
 cramentum, ejusque æterna promissâ mercede
 potiri, quæ cælestis beatitudo est, quam mihi, &
 vobis omnibus impertiat Deus Pater, Filius, &
 Spiritus S. Amen.

P R O C O E N A
 C H R I S T I D O M I N I .

Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos. Joan. cap. 13.

Nullus in dubium vertit, quin in
 stupenda sacrosancti Eucharistia
 Sacramenti institutione, nobilissi-
 ma divinæ essentia allaborârunt
 attributa: nimirum infinita sapi-
 entia, incomprehensibilis omni-
 potentia, & immensus amor. Quod satis luculen-
 ter prognosticavit Propheta David, dicens: *Me-
 moriam fecit: ecce sapientiam, mirabilem suo-
 rum: ecce omnipotentiam, misericors & miserator
 Dominus, se sciam dedit simentibus se: ecce amorem.*
 Unde mihi videtur divina attributa adinstar ficta-
 rum Dearum, Palladis, Junonis, & Veneris, (quas
 pro palma pulchritudinis inter sese altercatas fu-
 ille, veteres fabulantur Poëtæ) de principatu quo-
 que, & præcipua hujus effectus causa decertasse.
 At quandoquidem rectè dicat Seneca: *Qui sta-
 tuit aliquid parte inauditâ alterâ, æquum licet sta-
 fuerit, haud æquus fuit.* Operæ pretium est, liti-
 gantes ad examen convocare, & omnium ratio-
 nes, & fundamenta iusta bilance trutinare.

Fateor, sufficeret, ut nos tanto mysterio obstu-
 pefacti, solummodo illud Pauli Apostoli inrona-
 remus: *Gratias ago super inenarrabili dono: ut ab
 ulteriori istius persequutione abstinereamus. Ve-*

rum, liceat mihi curiosè & piè spiritualementem hanc
 litem dirimere, quæ in hoc cardine versatur: ut-
 trum omnipotentia, an sapientia, an amor, in ad-
 mirabili hoc opere plus resplenderit, quæque
 earum proprietatum illius potissimum sit, causa.
 In confesso est apud omnes Philosophos, cun-
 ctos effectus suam ab ea causa desumere denomi-
 nationem, quæ ad eam vicinîus & efficacius con-
 currit. Quare audiamus, quodnam pro suo ad
 hoc Sacramentum quodlibet divinum attribu-
 tum speciali (quoad attributionem, non quoad
 realitatem loquor,) omnia enim utpote planè i-
 dentificata, æqualiter influunt, concursu adducat
 fundamentum.

Ecce, audacter in arenam descendit Sapientia,
 palmam & victoriam sperans sese obtenturam,
 cap. 6. *Sapientia edificavit sibi domum, & excidit
 columnas septem, miscuit vinum, & posuit men-
 sam.* Vult dicere, Sapientia divina *edificavit sibi
 domum*, id est, Ecclesiam suam, *excidit columnas
 septem*, id est, eam stabilivit septem basis san-
 ctorum Sacramentorum, (inter quod nobilissi-
 mum, & eminentissimum est sacra Synaxis) i-
 deoque à Dionysio nuncupatum est: *Sacra-
 mentum Sacramentorum. Posuit mensam*, vide-
 licet

Ps. 110. 5.

2. Cor. 9.
 v. 15.

Prov. 9. 1.

licet eucharisticam, in qua corpus non materiali cibo & potu, sed spiritali veri, & reali corporis Christi cibo, & pretiosi sanguinis ejus potu spiritaliter anima saginatur, & reficitur; itaque venerabilis Eucharistia effectus est sapientia. Nec hic sistit, sed pergit, subindeque pro se proponit argumentum. Sub accidentibus in Hostia consecrata, verè & realiter existit corpus dominicum, subsistens subsistentia Verbi, cui specialiter attribuitur Sapientia Patris, non autem Patri, aut Spiritui S. quoniam Patri adscribitur omnipotentia, & Spiritui S. amor. Sicque nec amor, id est, Spiritus S. nec omnipotentia Pater incarnatus est, (sine cujus mysterio, nec hoc institui potuisset absconditum Sacramentum) sed Verbum Patris Sapientia divina illud instituit, imò & distribuit: *Coenantiis autem eis, accepit Iesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, & ait: Accipite, & manducate: hoc est corpus meum. Igitur illud Sacramentum effectus est Sapientia.*

*Matt. 26.
v. 26.*

Tandem, ut mysterii hujus effectus, & quasi partus nuncupetur Sapientia, necesse est. Quoniam illud quam plurima mundo ignota, & abscondita in lucem deduxit, sicque utcumque naturalium scientiarum appareat magistra. Etenim, quis Philosophorum cognovisset accidentis in subiecto inhaerentiam, ejusque ab eodem possibilem separabilitatem, atque substantia perfectitatem, nisi ex hoc mysterio? Quis Metaphysicorum ingenii fui alis ed sese in altum elevarset, ut rationem subsistentia attigisset, & credidisset in composito physico ultra materiam, formam, & actualem unionem aliquid aliud ab iis distinctum (in quocumque illud consistat, quod disputare, non est hujus fori) reperiri, per quod illud compositum constituitur in ratione vel supposito, vel personae, nisi id eum Eucharistia Sacramentum docuisset? Quis qualitatis officium, ejusque effectum formalem primum & secundum apprehendisset, simulque unum & idem corpus in pluribus locis adaequatis posse existere, & quidem totum in toto, & totum in qualibet parte absque ulla figura, aut dimensione, nisi id convinceret altissimum hoc mysterium? Unde, si doctissimus Tertullianus vocarit Philosophiam humanam *Patriarcham haeresis*, dum innixa mero naturali lumini vult mensurare quoscumque effectus supernaturales: potiori jure possumus nos hoc Sa-

*Tertull. 1.
praescript.*

cramentum appellare *Patriarcham verae Sapientiae*. Concludendum itaque, illud sapientia praecipue esse adscribendum.

Audiamus modò, quasnam rationes pro se allegerit omnipotentia pro praeminentia impetranda. Summae potentiae evidentissimum est signum, multum in parvo, imò in minimo concludere. Indicium potentiae est, infinite distans alteri compari adjungere: Potentia est, immensum determinata mensura comprehendere. Hoc primum fecit omnipotentia in summo illo Incarnationis mysterio, in quo multum, nimum Verbum, quod caelum & terra capere non poterant, virginali claustrò conclusit, secundum effectum omnipotentia, quando infinitae dignitatis naturam vili, abjectae, & infinite ab ea distanti reali hypostatico nexu copulavit. *Et Verbum caro factum est.* Verum longè magnificentius opus operata est omnipotentia, dum Divinitas illa sic humanitati connexa, sese sub sacramentalibus speciebus, transubstantiatae panis in corpus Christi, cunctis fidelibus in escam & cibum praestita fuit. Unde ei potest appropriari illud: *Verbum abbreviatum fecit Dominus.*

Deinde immensa potentiae fuit testimonium, caelum & terram ex nihilo unico *Fiat*, creare, cui correspondet mox effectus: *Ipse dixit, & facta sunt*: ideoque omnis homo precatur, & orat, & credit, *Credo in Deum omnipotentem, Creatorem caeli & terra.* In hoc Sacramento sanè longè nobilior elucet opus potentiae, dum verbis essentialibus consecrationis prolatis à legitimo ministro, panis in verum Christi corpus, & vinum in pretiosum ejus sanguinem transubstantiatur. Et sic quod de Creatore, de hoc quoque veraciter dici potest: *Ipse dixit, & factum est.* Potentiae est talem escam conficere, quae potens sit fumentum vitam conservare aeternam. Nonnè de venerabili hoc cibo dicitur: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in aeternum.* Divinae potentiae est, dominari principibus tenebrarum, demonesque debellare, & illud efficit hoc Sacramentum; unde ait S. Leo: *Igitur tanquam leones ignem spirantes facti, tanquam diabolo terribiles ab hac mensa non recedamus.* Insuper ad potentiae commendationem, quae in sacrosancta Synaxi, ejusque oblatione continetur, maxime annotandum est, eam tantae esse virtutis, efficaciae, ac eminentiae, ut tum vivis, tum defunctis optulatur, & suffragetur, quod ipsi quidpiam speciale videtur.

Ante

Bern. J.
de Asc.

Philip.
v. 7.

Ioan. 6. 52

Leo serm.
de Pass.

Osca

Frov

Antè tactum est, Incarnationem Christi eximium potentæ exitisse opus, quod obscuris, sed nervosis verbis satis intelligenti innuit mellifluus Doctor, dicens: *Ascendit caro ad Dei proprietates*, nimirum per idiomatum communicationem: ita, ut homo dici possit Deus, immensus, omnipotens, &c. loquendo de homine Christo. Attamen hoc non fuit tale opus, ut ipsi justè appropriari queat, *Non plus ultra*. Ut talis namque, & ut homo, erat mirabilis, passibilis, mortalis, &c. Et idcirco potiori jure dici potest: *Ascendit Divinitas ad carnis proprietates*. Non erat inquam, *plus ultra*, quia Verbum incarnatum erat in loco circumscriptivè, ponatur itaque *plus ultra*, ulterius potentia limites suos extendat, & collocetur in loco circumscriptivè in venerabili Sacramento. Statuatur ibidem immutabilis, impassibilis, immortalis, &c.

Tacente potentia, ecce accedit amor, rationes suas pro bravo adipiscendo propositura. Quis epim Deum commovit, ut vilem assumere creaturam? Quis Verbum è sinu cælestis Patris sui extraxit, nisi amor? Quod considerans Bernardus, in stuporem raptus, exclamat: *O amoris vis! itane summus omnium, imus factus est omnium? Quis hoc fecit? Amor affectu carens, quid violentius? Triumphat de Deo amor*. Quod & ingenue confiteretur Augustinus, dicens: *Amor Majestati oculos clausit, ut formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus sit ut homo*. Hoc & ipsemet Spiritus S. testatur: *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret*. Hoc autem Sacramentum non potuit, inquit Divus Thomas, *instui ante incarnationem*. Cum itaque causa causæ sit causa causati, & amor sit causa movens ad incarnationem, sequitur & etiam ad effectum subsequutum. Imò ipsemet per Prophetam Osæam dicit, mysterium incarnationis peractum esse, ut sese nobis in cibum & potum sub sacramentalibus speciebus panis & vini præberet: *Declinavi ad eum, ut vesceretur*. Ad quod egregiè Augustinus: *Semetipsum examinavit, ut manducaret panem Angelorum homo*. Quia ergò homo ad illum panem non poterat ascendere, dignatus est panis ipse descendere ad hominem. Præterea quid movit divinam Sapientiam, ut adinveniret hoc stratagemata, Deum homini copulandum? Ah, amor affectu potens. *Delicia mea esse cum filiis hominum*. Quid urfit omnipotentiam illud exequi? Sanè amor. Ille itaque

Quadragesimale P. H.

& primum movens, & primus inventor, & sic ipsi attribuenda videtur palma; quandoquidem gratiæ (juxta commune axioma) sunt reddendæ primis inventoribus.

Intellexistis Auditores, trium divinæ essentiae attributorum inter sese de prærogativa Eucharistiæ Sacramenti concertantium litem. Fatemini mecum arbitror, quodlibet subtiles, & ingeniosas adduxisse ratiocinationes, solidaque pro sua parte fundamenta, sed quis illam modo dirimet? Quis judex statuetur? Vestra venia discernat hanc controversiam celeberrimum illud œcumenicum Concilium Tridentinum, quod paucis difficultatem absolvit, palmam donans amori hisce verbis: *In hoc Sacramento omnes divitias divini sui ergà homines amoris effudit*. Quam solutionem diu ante illud dederat S. Chrysostomus, dicens: *In hujus Sacramenti institutione nihil omisit, quod vehementer amantem deseret*. Quod & confirmare videtur S. Bernardus serm. 2. in cœna Domini: *In hoc Sacramento pietas magis emicuit, gratia plus refulsit, charitas amplius radavit*. Hoc itaque supposito, mens est in hodierno discursu paucis demonstrare, quanta dignitas, quanta eminentia & nobilitas ex hoc Christi amore homini, tum quoad corpus, tum quoad animam proveniat, & quàm strictè divinus amans cunctas amoris observavit conditiones. Verùm, antequam me tam difficili operi accingam, linguaque meæ sagittam, ut rectè in scopum collimem, præparem, obtestor vos omnes, ut unanimiter mecum necessarium Spiritus S. exoptuletis adjutorium per Mariæ Virginis securum patrocinium, eamque ad illum finem salutetis Angelicis verbis: *Ave gratiæ plena*.

Non est ullum dubium, quin Christus Dominus arctissimo, ac vehementissimo amore corpus suum, quod ex puro immaculatæ Deiparæ Mariæ sanguine in virginali claustra assumpsit, adamavit. Maximum namque, (ut infra videbimus,) amoris indicium est, amantis ab amato inseparabilitas. Cum ergò quidquid Verbum assumpsit, nunquam dimiserit, (ut dicunt Scholastici,) sequitur, Corpus Christi inseparabiliter Divinitati esse unitum, ac proinde illud singularissimè diligit. Sed unum hinc difficultatem mihi ingerit. Si id verum est, cur itaque Christus permisit benedictum suum corpus tot ignominias affici, barbaricè funibus ligari, crudeliter a lapidibus cædi, armatâ manu immanner percuti, sputis for-

Fff

dè

Bern. ser.
de Ascens.

Philip. 2.
v. 7.

Osæ 11. 4.

Prov. 8. 31

Concil.
Trident.
sess. 13. c. 17.
Chrysost.
c. 13. in
Ioan.

dè commactulari, flagris sævè flagellari, de Caipha ad Pilatum, de Pilato ad Herodem violenter trahi, unguis ferreis hostiliter dilacerari, acutis spinis acerbè pungi, diris clavibus inhumaniter perforari, & tandem ultimum pati opprobrium, atque scandalosâ crucis morte plecti? Ah, quis unquam carnem suam odio habuit? Non, non Christiani, aberratis, si id cogiteris. Amor corpus tot ignominii affecit, amor corpus tot flagellis discerpfit, per plateas traxit, & tandem cruci affixit, ut post, mediantibus illis afflictionibus, illud in altum elevaret, & supra omnem creaturam sublimaret.

Ioan. 3. 1. Sed quo stratagemate, qua via? Ecce sciens Iesus, quia venit hora eius, ut transiret ex hoc mundo ad Patrem, non ignorans, jam jam cruentam sibi imminere passionem, appropinquè cognoscens cuncta mala, & tormenta, quibus sacrosanctum suum afficeretur corpus, de illius exaltatione, & omnis vituperii recompensatione consuluit, & denique omni modo maturè perpensis, altissimum corporis sui ex ardenti amore instituit Sacramentum. Verè omnis dedecoris, ignominia, & afflictionis reparativum. Etenim illud idem corpus, quod ignominiosè de loco ad locum, de platea ad plateam violenter raptum est, per totum terrarum orbem, per plateas, vicos & civitates coram omni populo honorifice in Hostia consecrata à Sacerdote deferitur. Illud corpus, ante quod impii Judæi improperando genua flexerunt, clamantes: *Ave Rex Iudaorum*. Modò à tota Ecclesia omni cum reverentia aspicitur, & à Catholicis in hoc Sacramento profundè honoratur clamantibus: *Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum*. Illud corpus, quod iniqua armati militis manus ausa fuit attingere, ipse consecratus Sacerdos mundis manibus, summoque honore non veretur contrectare: Illud corpus, quod fuit spiritus inhonoratum, in infami crucis trabe publico opprobrio expositum, illud ipsum in sacra Synaxi cunctis proponitur, non tantum hominibus, sed & cœlestibus spiritibus, multifario, & Deifico cultu adorandum. Ecce, quanta eminentia, quanta nobilitas, quanta celsitudo ex Christi amore in corpus non redundet? Unde asserere audeo, Christum instituendo arcano hoc Sacramento, illud Isaiæ de carne assumpta loquentis, adimplevisse: *Pro eo, quod fuisti derelicta, & odio habita, ponam te in superbiam sæculorum, gaudium in generatione & generationem*.

Matt. 27. v. 29.

Matt. 8. 8.

Isa. 60. 15

Pro eo, quod fuisti derelicta, & odio habita, ponam te in superbiam sæculorum, gaudium in generatione & generationem.

In confesso est apud omnes, per mysteriosam Incarnationem, & stupendam illam inter naturam divinam & humanam unionem, eam tam admirabiliter esse elevatam, sublimatam, nobilitatam, ut etiam ipsum corpus supra cunctos Angelorum choros collocetur. Et illud, quod corpus, & materiale est, à spiritu, & immateriali creatura cultu eodem, quo ipsamet Divinitas adoretur. Quæ celsitudo quæso major aut dari, aut excogitari potest, quàm ut creatura Creatori, homo Deo quasi coadæquetur? Hoc totum effecit sacrosanctum illud vinculum, inquit Damianus disertis his verbis: *Nisi Deus humanam suscepisset formam, numquam homo ad caelestem pertingeret gloriam, (multò minus ad deificum cultum) nisi Deus humiliaretur infra se, numquam homo exaltaretur supra se. Nisi paulò minus ab Angelis minoratus esset Deus homo, numquam aequalis Angelis fieret purus homo. Quid excellentius dico mente concipi potest, quàm, ut homo adhuc vivens, specialissimi doni, & gratiæ absconditâ virtute, (ait namque Deus: *Non videbit me homo, & vivet*) clarificâ perfruatur divinæ essentia visionem, Hanc prærogativam homo eo instanti sortitus est, quo Divinitati copulatus. Unde in Christo bina ab instanti suæ in purissimo beatæ Virginis Mariæ utero conceptionis reperienda fuit beatitudo, una ex parte naturæ divinæ increata, altera ex parte humanæ creata, idque vi stupendæ hypostaticæ unionis. Ita expressè docet Angelicus Doctor: *Dicendum est, quod ex ipsa unione homo ille est beatus beatitudine increata, sicut ex unione Deus, sed præter beatitudinem increatam, oportuit in natura humana Christi esse quandam beatitudinem creatam. Cui apprime adstipulatur Richardus, dicens: Quod nos expectamus in consummatione, illi datum est in sua conceptione.**

Fateor ingenuè, mirificum donum est stupenda & incomprehensibilis divinæ naturæ ad humanam communicatio, inconceptibiles sunt, atque non tantum humanum, verum etiam angelicum transcendunt intellectum, dignitates, quas illa secum homini apportat. Non vereor tamen asserere, longè præclariora dona, longè eminentiores prærogativas, longè majorem nobilitatem humanæ naturæ sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum contulisse. In quocumque enim statu humanam naturam vi Incarnationis sublimatam constituas, illam ipsi Divinitati repe-

Damian. serm. 1. de Spir. S.

Phil

Ps. 1

ries simplicem famulam, & ea infinitis parasangis inferiorem. Verum, quantumvis in veritate Catholica sustinendum hoc sit, dicendumque, naturam divinam absolute, & præcisè secundum se sumptam, semper ab humana imperfectione, & nobilitate infinite distare, (inter creatum enim, & increatum, ait Theologus, infinita est distantia) nihilominus piè, decenter & rationabiliter (modò debite explicetur), in excelsò, & incomprehensibili sacrosanctæ Synaxis Sacramento asseverari potest, amantem Deum vehementi amoris igne erga hominem attractum, eò devenisse, ut humanam naturam, abjectam, & vilem carnem, luteum corpus suæ Divinitati ex proprio beneplacito statuerit dominam, dicendo: *Hoc est corpus meum.*

Quod assertum, ut luculentius comprobetur, operæ-premium est mature annotare, seduloque examinare Concilium Tridentinum, & omnium Scholasticorum irrefragabilem doctrinam. Docent illi unanimiter, secundum veritatem Catholicam, quædam in Sacramento Eucharistiæ poni vi verborum & consecrationis; quædam verò per concomitantiam; ita ut primatiè, & præcipuè sub speciebus panis, loco illius materiæ substituat verum, & reale Corpus Domini. concomitanter verò, (quoniam illud sanguini, animæ rationali, ipsique Divinitati physico nexu substantialiter est annexum) hæc adventitiè adveniunt, & verè existunt sub sacramentalibus speciebus panis, corpus, vi scilicet verborum, sanguis, anima, Divinitas per concomitantiam. Et pariformi planè modo philosophandum est de sanguine Christi, sub speciebus vini contento, qui quoque vi consecrationis ponitur, cætera verò per concomitantiam. Concludo ergo, ipsamet Divinitas, quæ indubiè absoluta est reatrix, & domina, eò usque se exinanivit, ut in hoc Sacramento corpori, quod Judæis, & mundo fuerat opprobrio, in ancillam & pedissequam quasi deservire decreverit, semper illud concomitans inseparabiliter ei conjunctum. Unde ex hoc rectè ei potest appropriari: *Exinanivit semetipsum, formam servi accipiens.* Quod S. Augustinus diligenter perponderans, excessumque divini amoris masticare non valens supra illa verba Davidica: *Memoriam fecit mirabilium suorum, misericors, & miserator Dominus, escam dedit timentibus se,* sic ait: *Reliqua Sacramenta, quæ in Ecclesia tenentur, stupenda sunt, & veneranda, sed istum tuum*

Domine (en tuum dicit, quia amoris est) *Sacramentum præcellit universa.* Quibus verbis etiam Augustinus comprehendit Sacramentum Incarnationis, ut ex aliis locis sufficienter constat.

Verum, si quispiam differentiam, & excessum amoris à Deo nobis demonstrati, inter duo hæc mysteria, luculentius investigare desideret, unum alteri in effectu comparet, & manifestissimam comperiet disparitatem. Certo certius est, & ab omni Theologo receptum, amorem, quo ille sui magis est diffusivus & communicativus, eo fore majorem, & ferventior. Hoc posito, pro majori subsumo: atqui amor divinus in Sacramento Eucharistiæ magis sui est diffusivus, & communicativus, quàm in mysterio Incarnationis: ergo est major, & ferventior. Minor facile probatur: quia magis esse diffusivum & communicativum, est pluribus communicari: atqui pluribus communicatur, ergo &c. Minor rursum cuilibet patet. In hac namque unidumtaxat humanitati, nimirum Christi; in Eucharistia verò eunctis Christi fidelibus communicatur. Unde S. Chrysostomus hoc Sacramentum justè nuncupat *Extensionem Incarnationis*: quia Divinitas, quæ ad unum tantum terminabatur, hoc mediante Sacramento ad omnes sumentes diffunditur. Deinde quid excellentius, quid nobilius, quid perfectius, duo infinite distantia inter sese tantummodo uniri, an verò incorporari, & unum quasi fieri cum altero? Indubiè ultimum. Primum fit in mysterio Incarnationis, quod etiam magnum signum amoris fore asserit Augustinus: *Quid est enim dilectio, vel charitas, quam tantoperè Scriptura divina laudat, & prædicat, nisi amor boni? Amor autem alicujus amantis est, & amore aliquid amatur. Ecce tria sunt, amans, nisi quædam vita, duo aliqua copulans, vel copulare appetens, amantem scilicet, & quod amatur, quod Augustinus maximum amoris non diffitetur indicium.*

Secundum verò in sacratissimo Eucharistiæ comperitur Sacramento, ut indubitanter sustinet Chrysostomus, dicens: *Cogita, qualis sis insignitus honore, quali mensa fruarius, quod Angeli videntes horrescunt, neque liberè audent intueri, hoc nos pascimur, huic unimur, & facti sumus unum Corpus Christi, & una caro.* Quæ prærogativa cuncta aliàs antecellit, ut asseverat docet pluribus in locis August. Unde Christus in hoc mysterio nobilissimæ conditioni amoris abundantissimè

Aug. lib.
de Trin.
cap. 10.

Hom. 60.
ad popul.
Antioch.

Phil. 2. 7.

Pf. 110. 4.

satisfecit, quæ est, quòd amans identificari quasi adoptet cum amato, in eoque vivere.

Ioan. 6. 51

Et hanc doctrinam quoque fiducialiter sequitur Gregorius Nicænus in cap. 13. Eccl. confidens illud Christi dictum: *Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Esulentum, inquit, se nobis posuit is, qui semper est, ut accipientes illum in nobis, illud efficiamur, quod ipse est.* Et ad-

De hierar.

huc idem testatur Dionysius: *Ducitur, inquit, scilicet per Eucharistiam, homo in divini status puritatem.* Et omnium acutissimè S. Augustinus supra ipsiusmet Christi testimonium: *Qui manducat me, & ipse vivet propter me, in extasim pro tanto Dei nostri erga nos amore quasi raptus, exclamans, idem asserit: O Sacramentum pietatis! ô signum unitatis! ô vinculum charitatis! Qui vult vivere, habet unde vivat, vivat in Deo, de Deo, incorporetur, vivificetur.* Unde instituto hoc Sacramento, verificatur illud Joannis: *Et ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis: ut sint unum, sicut & nos unum sumus. Ego in eis, & tu in me, ut sint consummati in unum.*

Ioan. 17.
v. 12.

Numquam annotâtis, quàm fraudulenter diabolus protoplastem Adam, ut eum ad casum, & ruinam mediante vetiti ligni esu, falsis promissis, vanaque spe deluserit, dicens: *Eritis sicut Dii.* Non dubito. Sed non advertistis, eum proprio laqueo contra mentem suam fuisse constrictum? Forsitan non. Atamen ita est. Secundùm communem, magisque probabilem Theologorum sententiam, Verbum divinum non fuisset incarnatum, & per consequens, nec sacramentatum, nisi Adam Dei præceptum impiè fuisset transgressus. Dæmon itaque eum ad peccatum pelliciens, cui occasio esse volebat æternæ ruinæ, occasio fuit æternæ vitæ: *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Et quem similem bestiarum, & jumentis efficere conabatur, ille in posteris suis, mediante hoc Sacramento, Deus redditus est, sicque & ejus dictum præter expectationem verificatum est: *Eritis sicut Dii.* videlicet, quando in mensa Eucharistica sacrosanctum Christi Corpus & Sanguinem dignè homines sumunt; *quia tum efficiamur illud, quod ipse est,* ait Gregorius. Et ita hoc explicat Rupertus Abbas lib. 6. in Joan. supra hæc verba: *Qui manducat me, & ipse vivet propter me. Hic perspicue*

Ioan. 6. 57

divinitatem pollicetur carnem suam manducantibus, & illusionem nequissimi nebulonis, qui dixit: *Comedite, & edite, & eritis sicut Dii. Non sine*

Ioan. 1. 55.
v. 18.

magno cruciatu ejus serid loquens, in verum effectum convertit.

Ex jam dictis insignem deduco moralitatem allektivam ad tam magnificum amoris convivium. Si namque illud tantum in se comprehendat boni, ut vitam largiatur æternam, ut hominem Deum efficiat, atque in eo caro Christi cum carne hominis quasi identificetur. Quis fidelium retardabit ad hanc escam accedere? Quis, inquam, hujus amore passionatè non rapitur? Augustinus docet, pro indubitato amorem fore magnetem, & bonitatem objecti amati lucrum, & escam

Augustin.
tract. 26.
in Ioan.

fore attractivam ad amorem etiam in irrationalibus creaturis, à quibus ad rationales profectur. *Ramum viridem, (inquit,) ostendit avi, & trahit illam: nuces puero demonstrantur, & trahitur. Et quia quòd currit, trahitur. Amando trahitur, sine læsione corporis trahitur, cordis vinculo trahitur. Si ergo ista, qua inter delicias, & voluptates terrenas revelantur amantibus, trahunt: quomiam verum est, trahit sua quemque voluptas: Quomodo non trahit revelatus à Christo Pateri quandoquidem ipse summum sit bonum? Et Psal. 139. ad amorem Dei invitans, pulchrè ait: *Ecce, etiam diabolus proposuit, & invitavit ad fraudem. Lucrum habere non poteris, nisi fraudè feceris. Sed lucrum esca est, fraus laqueus. Sic attendo escam, ut videas & laqueum. Quia lucrum non potest adipisci, nisi fraudem feceris. Fraudem autem si feceris, capieris. Non ideo capieris, quia invenieris. Aliquando enim non invenieris, sed ab hominibus, à Deo autem capieris, & traheris, & occideris. Omnis enim, qui talia facit perimit seipsum. Ibi est ergo esca, ibi est laqueus. Refræna desiderium, & non cades in laqueum. Si autem vicerit te desiderium esca, mittit tibi collum in laqueum, & capit te auceps animarum.* Non sic animas nostras venatur Deus noster, non sic ad escam præpositam pellicit, ipse namque non laqueum abscondit irretientem, sed cibum offert vitam sempiternam in se continentem: escam spirituales donat, à qua accipiens anima omnem sortitur dulcedinem, fortitudinem, & destruktas recuperat virtutum vires, escam præsentat, per quam homo in Deum ipsum quasi commutatur, teste Augustino dicente: *Non tu me mutabis in te, sed tu mutaberis in me, sicut esca carnis mea. Quid igitur stas otiosus, Christiani? Quid tam lautam & opiparam mensam negligitis? Ah, quomodo possibile est, ut tantum bonum proterviam vestram voluntatem, ad illo gaudendum, effici-**

ficaci-

facaciter non alliceat: Quid quæso adducere in extremo iudicii die poteritis excusationis, quod tam contumaciter amanti Deo vestro, & vocanti resistiteritis?

S. Thomas à Villa-Nova vehementer urget non sumentes, & tepidorum Christianorum in hoc summi momenti negotio refutat rationes, anthitesim faciens inter corporis, & animæ curam. Audite ejus verba: *Hinc jam fratres desidiâ vestram perpendite: agnoscite negligentiam, quippe qui corpus in vita toties in die reficitis, & animam miseram longa peregrinatione laborantem, vel semel in mense reficere negligatis, & ad splendidam hanc (quæ quocumque tempore, quacumq; hora homini parata est) mensam accedere contemnat. Et rationem tantæ fœcordiæ allegat: Satis sibi quisq; putat, si Ecclesiæ præcepto coactus, ad annum communicat. Sed quàm stultè se gerit homo, qui viam itineris assumpti non considerat, & sine alimento necessario illud arripere cogitat. Stultum est enim, sibi finem præfigerè, & non ad eundem efficax medium eligere. Quia, qui debilis est corpore, & per pharmaca desiderat vires recuperare, si à medico destinatam portionem non sumat, humore maligno superabundante, paulatim debilior fit, & sic tabescens moritur. Audite præfati S. verba: Quid mirum, ô viator! si deficis, si lassaris, qui viaticum tuum recipere ad annum protrahis? Quid de infirmitate, & torpore cordis quotidie conquereris, qui illud cibo suo semel in anno pascis. Nihil quid non legisti. Aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum: Numquid non vidisti, quid lasso cibus conferat? Crede mihi, hoc confert animo viaticum salutare. Quod si dixeris, non ita experior: hoc est, quod ego vehementer doleo: quia rarè, qui hoc experiat, inventus est dignus. Refici namque hoc edulio, pluribus commune est, sed hanc ipsam refectionem experiri, paucorum est, quos pius Dominus adamavit.*

Et quantumvis D. Thomas ait, homo præstantissimum hunc cibum dignè accipiat, & nec sensu interno, nec externo ejus efficaciam, atque suavitatem sentiat: at tamen benignus Dominus in animam per gratiam influere non desinit. *Quis hodie celestis edulii dulcedinem sentit? Quis in hoc cibo præstantiam majestatis agnoscit? An putas, quia gustatus Dominus nullam adferat sumentibus suavitatem? Occultatur quandoque fateor propter fidem, ut non huic experientia nostra crudelitas inmitatur; sed frequentius hoc nostra evenit cupiditate, Accedamus itaque, ô Christiani, fre-*

quenter ad hunc fontem vivum, ad sanctum hoc amoris convivium, ut tam salutari potu anima reficiatur, & concupiscentiæ calores extinguantur, & ipsa tam substantiali escâ saginetur, & corroboretur ad deambulandum per vastum hujus mundi desertum in perfectâ Dei mandatorum via. Invitami cuncti ad divinam hanc cœnam opiparè præparatam. Nolite respondere invitanti cum fatuis invitatis, de quibus commemorat Lucas cap. 14. negotiis sæcularibus & mundanis implicatis: *Villam emi, & necesse habeo exire, & videre eam: rogo te, habe me excusatum. Alter dixit: jugabovum emi quinquæ, & eo probare illa: rogo te, habe me excusatum. Et alius dixit: uxorem duxi, & ideo non possum venire. Nolite, inquam, hos imitari, ne severam tandem irati Domini ob tantam negligentiam percipere cogamini sententiam: Dico autem vobis, quod nemo virorum istorum, qui vocati sunt, gustabunt cœnam meam: nimirum in æterno cœlestis Patris mei regno.*

Verum, ut efficacius, ac suavius quilibet ad sacro-sanctum hoc amoris edulium alliceatur, aliàs ejus condiciones, quæ ad amissum in illius institutione observantur, parumper utriusq; indagemus. Aristoteles hanc adhuc amoni attribuit proprietatem, quod velut ipse amato bona, & operetur bona ad ipsum. Pro quo ostendendo operæ-pretium est, subilem doctissimi Theodoretî speculationem annotare, qui alletit, illum locum Davidis, *Multiplicasti misericordiam tuam Deus*, ubi Hebraicus textus legit: *Extendisti misericordiam tuam Deus*, de Venerabili Eucharistiæ Sacramento rectè intelligi, per quod mirabiliter benigni Dei nostri extensa est misericordia, sicut ipsemet attestatur, dicens: *Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant; ut vitam habeant, inquit, in Incarnatione, abundantius habeant in Eucharistia. Et meritò sanè dici potest Incarnationis donum & beneficium, per hoc Sacramentum multifariè fuisse extensum. Primò, quantum ad subjectum. In Incarnatione quippe unica dumtaxat, scilicet Christi Verbi personalitate terminata est natura: in sacra verò Synaxi cuncti eam sanctè & dignè sumentes, Deo ipsi per sacramentalem gratiam ununtur, imò & incorporantur, ut jam paulò ante supra dixi, & ingenuè confiteretur S. Cyprianus: Sacramento invisibili divina se infundit essentia, ut ad veritatem sincerior pateret accessus, & usque ad societatem germanissimam ejus hac unitas perveniret.*

8, 19.
20.

Verf. 24.

Psal. 35. 8

Cyprian.
tract. de
hoc Sacr.

Secundò extensum est in agente. Quoniam Incarnationem sola sanctissima Trinitas, immaculatà Marià Virgine purissimum suum sanguinem suppeditante, peregit: Venerabile verò Corporis & Sanguinis Christi mysterium cuncti legitimi Sacerdotes (quantumvis scelerati, & impii validè, supposita debita consecrandi intentione, & viribus essentialibus ritè prolatis, efficiunt. Tertiò extensum est quoad maximam facilitatem: nulla enim angelica è cælo exigitur legatio, nullus necessarius est consensus, nullæ quoque profus expostulantur dispositiones, sed re ipsâ, positis cunctis essentialibus, sub specie panis, & vini ponitur reale Christi Domini corpus, & sanguis. Quartò extensum est, quoad locum: quia illud corpus, quod unico secundum quantitatis suæ mensuram terminabatur loco, per hoc Sacramentum in millenis, & millenis locis incircumscriptivè asseratur, & collocatur: Tandem extensum est quoad tempus, quia Incarnatio semel tantum perfecta fuit, & nunquam renovata: in Eucharistia autem omni momento idem corpus reproducitur. Videte, & perscrutamini igitur, an justè & rationabiliter nuncupari non possit hoc Sacramentum, *Sacramentum amoris*, quandoquidem tanti boni sit diffusivum, & communicativum.

Hinc Propheta Zacharias omnia Dei beneficia, dona & bona, quæ hominibus in hoc mundo elargitur, attentè considerans, in hoc unico bono Eucharistiæ Sacramento consistere sentit, dicens: *Quod est bonum ejus, & quod pulchrum ejus, nisi frumentum electorum.* Ac si diceret, habetnè Deus in toto Divinitatis suæ thesauro aliquid bonum creaturæ communicabile, quod hoc bonum longo intervallo non superat, imò & in se comprehendit? Respondeat ad Prophetæ quæsitum perspicax illa Ecclesiæ Aquila Augustinus: *Non est bonum homini, nisi quod manducabit, & bibit, quid credibilius dicere intelligitur, quàm quod ad participationem mensæ hujus pertinet.* Seneca Philosophus ait, magni artificis esse, clausisse totum in exiguo: hoc superabundanter præstitit Christus, juxta Cyprianum ponderantem illa verba Luca: *Preparata sunt omnia, Quomodo, inquit, omnia? Si tantum unum ferculum exhibetur?* Et responderet: *Quia Deus hic nobis datur, & Deus omnia est.*

Ah, quanto cum fundamento tanto gaudentes bono, exclamare possumus cum juniore Saulis si-

lio Miphiboseth, dicenti Regi David: *Posuisti servum tuum inter convivas mensæ tuæ, quid ergo habeo justa querela, aut quid possum ultra vociferari ad Regem? O suprema bonitas! ecce abjectos servos tuos, & humiles clientes, regiæ & divinæ mensæ aslidere permisisti, in qua ultimo & summo animus noster impletur, atque satiatur bono. Quid ergo ultra Domine à tua majestate expostulare possumus? Nil sanè, quia in Eucharistiæ edulio cuncta omnino spiritualia bona continentur: Silete, itaque clamat Propheta Sophonias, à facie Domini Dei, id est, ne de terra pro alio dono, & bono divinam molestetis majestatem. Sed cur, ô Sophonia? Quia, inquit, preparavit Deus hostiam. Nec mirum, dicit enim Apostolus: *Quomodo cum eo non etiam omnia nobis donavit?* Et ad Ephesios cap. 3. *Qui potens est omnia facere superabundanter quàm petimus.* Et idem quoque cantat Ecclesia: *Qui merita supplicum excedis & vota.* Quæ Apostoli loca divinè anatomizans Chrysostomus, ait: *Benedictiones nonne communicatio sanguinis Christi est?* Et adjungit: *Cum benedictionem dico, Eucharistiam dico, & dicendo Eucharistiam, omnem bonitatis Dei thesaurum aperio.* Concludamus igitur hoc Sacramentum amoris terminum statuisse, *Non plus ultra.* Unde Evangelista Joannes de Christo hoc instituyente, dicit: *Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos.* Ubi annotandum tò in finem, quod magnum excessum significat, ut attestatur David, dicens: *Deus destruet illos in finem.* Et Psalmo 37. *Curvatus sum in finem.* Et Psalmo 73. *Levo manus meas in finem.* Sic in finem dilexit eos, id est, ad extremum, & ultra quàm dici possit; ita exponit doctissimus Rupertus: *Dilexit in finem, id est, dilectionem erga nos, eò usque perficit, ultra quod non potest augeri.**

Fratres Patriarchæ Joseph de mandato ejus frumento ad necessarium sustentaculum recepto, ut commemoratur Genesis cap. 42. domum redeuntes, inventâ pecuniâ, quam pro illius pretio donarant, in saccis, steterunt summo perè attoniti, & stupefacti, & unus alter dixit: *Quidnam est hoc, quod fecit nobis Deus?* Ah, nonnè meritò nos Christiani, qui veri sumus Christi fratres, cum ipse sit primogenitus in multis fratribus, Repetentes in medio tritici, id est, in hoc abscondito Sacramento, non exiguam sanè pecuniæ summam, sed infinitum Divinitatis thesaurum, ut docet S. Hieronymus: *Habemus thesauros frumenti, lætabundi clamabimus.* *Quidnam est hoc,*

2. Reg. cap.
19. v. 28.

Cap. 1. v. 7

Ad Rom.
c. 8. v. 32.
Ad Ephes.
c. 3. v. 20.

Chryf. in
epist. ad
1 Cor. c. 10

Psal. 51.
v. 7.

Psal. 37.
v. 7.

Psal. 73.
v. 3.

Rupert. in
c. 13. Ioan.

Gen. cap.
42. v. 28.

Ad Rom.
c. 8. v. 29.

Cap. 9.
v. 17.

Aug. lib.
17. de Civ.
Dei, c. 28.

Lu
v.
Ibi
Ma
26
Be
de
De
O
v.

Au
18.
ni.

Gen
28.
& 1

est hoc, quod fecit nobis Deus? Dum nobis optimum, quod potuit, condidit sanguinis pretiosi, & sacrosancti Corporis sui testamentum in Eucharistia institutione, dicens: *Hoc est Corpus meum.* Et vers. 20. *Hic calix novum Testamentum in meo sanguine.* Et iterum: *Hic est sanguis meus Novi Testamenti.* De qua Domini dignatione obstupefactus Bernardus, ait: *Multum quidem meruit de nobis, qui & immeritis dedit seipsum nobis. Quid enim melius seipso poterat dare vel ipse.*

Hinc & Oseas demirans prophetico spiritu mysteriosam hanc convivii amoris mensam, quam suis in Novo Testamento prae paraturus erat Christus, in haec praerumpit verba: *Pauebunt ad Dominum, & ad bonum ejus in novissimo dierum.* Ac si diceret, cuncti stupore haerebunt mortales de tam stupendo miraculo, quod unus Deus vilius homuncionibus propriam carnem & sanguinem deglutiendum praebet. *Stupebunt,* inquit Augustinus, *super donum, quo rescientur fideles in novissimo dierum.*

Asteri nostri jam parumper ventilati, pulchram & solidam competimus confirmationem in sacra Scriptura Genes. cap. 28. Ubi commemoratur Patriarcham Jacob, jam fraudulentem fratri Esau erepta benedictione, de consilio Rebeckae, ut iram furentis Esau effugeret, in Mesopotamiam ad avunculum Laban confugisse. Cui in itinere defatigato, & ob tam longum a patria quasi exilium totaliter maesto, in somno benignus apparuit Dominus, dolorem animi ejus amplis terrenarum rerum, atque temporalium bonorum promissis deliniturus. Dixitque ad eum: *Terram, in qua dormis, tibi dabo, & semini tuo, eritque semen tuum, quasi pulvis terrae.* Imò nec hic gradum sistit divina benevolentia: verum plus ultra progressus, ampliora pollicetur: *Dilataberis ad Orientem, & Occidentem, & Septemtrionem, & Merididem. Benedicentur in te, & in semine tuo cuncta tribus terrae.* Jacob ab alto somno evigilans, obstupefactus ob tantam Domini benignitatem & liberalitatem, promissum exenterare, & mature perponderare incipit. Quo peracto, exclamat: *Verè Dominus est in loco isto.* Ac si diceret, nequam ambigendum est, quin magnifica, & splendida haec dona, ac beneficia ab eo perficientur, qui Deus est, atque absolutus totius mundi Dominus. Cujus est terrena bona cuilibet pro suo arbitrio largiri.

Verum quod hic maximè annotandum occur-

rit, est, quod Jacob (non obstante Dei, quem falli nec fallere posse optime noverat, tot terrarum possessionum promissione) adhuc anxius remanserit de necessario alimento. Ut luculenter innuunt mox subsequencia verba: *Si dederit mihi Dominus panem ad vescendum, &c. erit mihi Dominus in Deum.* De hoc responso namque attonitus premor ad te clamare ó Patriarcha! Amplè in manibus tuis ex divinis & infallibilibus promissis sunt mundi terrae, tu Orientis, Occidentis, Septemtrionis, & Meridici absolutus constitueris dominus, omnibus terrenis veridico Dei oraculo divitiis superabundanter ditaris: *Qui ergò fieri potest, ut penuriam unquam formides, & panem expostules? Si dederit mihi Dominus panem ad vescendum.* An forsitan sordida divitum laborat avaritiâ, qui abundant & esuriunt, & inter affluentiam, atque terrenorum bonorum abundantiam ad instar Tantalii indigent, & sibi numquam satis esse autumant? Minime sane. Quid igitur praetendit Jacob ó Auditores? *Si dederit mihi Dominus panem ad vescendum?*

Doctissimus Rupertus, ut genuinam Patriarchae intentionem, & absconditi sub miro hoc responso sublitescens mysterii expiscetur rationem, eamque nobis aperiat, retrogreditur, & in memoriam revocat Aperiat Geneseos 27. ubi sacra Scriptura enucleatè recenset, vehementem planctum, & ejulatum primogeniti Isaac filii Esau. Is quippe paternam dolosè sibi à Jacob subreptam benedictionem intelligens, totus in amaras lachrymas dissolutus, lamentabili voce ad patrem clamat: *Benedic etiam & mihi pater.* Qui ait, *venit germanus tuus fraudulenter, & accepit benedictionem tuam.* Quibus patris verbis consternatus Esau institit: *Numquid & servasti mihi benedictionem? Num unam tantum benedictionem habes pater? Mihi quoque obsecro, ut benedicas.* Sed quid responsi recepit miser, quid consolationis. Textus subjungit: *Fumento & vino stabilivi eum, & tibi post haec fili mi, ultra quid faciam.* Nec ad hoc animo despondens Esau, à quo instantibus precibus, & ejulatu benedictionem extorquere non poterat, eum lachrymis emollire tentat. *Cumque ejulatu magno fletet, motus Isaac, dixit ad eum: In pinguedine terra, & in rore caeli desuper erit benedictio tua.* Quibus verbis dilucidè constat, Isaac Esau terrenorum bonorum possessionem, & divitiarum copiam fuisse pollicitum, (ut etiam discursu temporis ad effectum deductum est, sicuti Scripturistae norunt) quo-

Verf. 20.
& 21.

Gen. cap.
27. v. 33.
& 34.

Verf. 27.
& 28.

Verf. 39.

cap. 28.
Luc. c. 22.
v. 19.
Ibid. v. 20
Matt. cap. 26. v. 28.
Bern. lib. de dilig. Deo.
Ose. cap. 1. v. 5.
Aug. lib. 18. de Trinit.
Genes. cap. 28. v. 13.
& 14.
Verf. 27.
& 28.
Verf. 39.

quomodo itaque veraciter dicere potuit, & tibi post hac fili mi, ultra quid faciam?

Sane ad hunc nodum dissolvendum, dicendum est magnificam Jacob benedictionem, Esau benedictioni infinite præeminuisse, idedque dixisse senem patrem: *Et tibi, fili mi, ultra quid faciam?* Quæ verba non literaliter capienda sunt, quia per *frumentum & vinum* non materialis agrorum, & terrarum intelligitur substantia, sed mystice intelligenda: ita ut per *frumentum & vinum* reale Christi Domini corpus, & sanguis præfigeretur. Quod nutrimentum ipsum polteris Jacob in Novo Testamento sumendum daturum, prophetico spiritu Isaac prælagiebat. Sic ad mentem meam id optime exponit S. Paschasius. *Hoc est aperte dicere, firmavi eum pane corporis Christi, & vino sanguinis, tibi autem fili ultra quid faciam?* Hic enim apposita cernuntur herculeæ columnæ, cum dicto: *Non plus ultra.* Quoniam in hoc omnes omnium divinarum, cœlestium bonorum, & donorum, quæ desiderari, & expeti queunt, conglomeratim comprehenduntur (ut supra dixi ex Zacharia) *Quid bonum ejus, & quid pulchrum ejus, nisi frumentum electorum* optimè itaque ait Isaac: *Frumento & vino stabili vi eum, & tibi post hac fili mi, ultra quid faciam?*

Hujus mysticæ, & spiritualis benedictionis paternæ adhuc reminiscens Jacob, temporalem benedictionem, quæ dumtaxat vilia, atque transitoria hujus mundi in se continebat bona, generoso animo contempsit, & mentem suam ad illam elevans, quam prophetice allaturam prognosticabat escam sacrosancti sub speciebus panis, corporis, & pretiosi sub vini speciebus sanguinis potum, illam æstuantis desiderio efflagitavit, & ided cum emphasi protestatus est: *Si dederit mihi Dominus panem ad vescendum, tunc erit mihi Dominus in Deum.* Vult dicere: quid mihi cunctæ totius mundi plagæ Orientis, Occidentis, Septentrionis, & Meridie adferent emolumentum? Terrenum fateor, fluxum, & instar fumi perituum; dummodò anima mea cœlesti corporis cibo, & sanguinis liquore frustretur. Quid quæso cuncta terrena ad hanc salutarem escam? Ah non nisi vanitas, & falsitas. Satius itaque est vanitatem mundi citò in fumum abituram evitare, quam cibum in se continentem omnem suavitatem, omnes divini thesauri gratias, & prærogativas deferere. Audite quam egregie Rupertus Patriarchæ Jacob exponat intentionem loco ci-

tato: *Panem subinde postulans, haud dubium, quin divino afflatus spiritu, Christum ipsum in Sacramento expetebat, de quo dixit, & panis, quem ego dabo; caro mea est pro mundi vita.* Huic itaque dono, huic amoris Sacramento rectè convenit *tò non plus ultra.* Quod etiam constanter asserit S. Hieron. Ipse enim illum locum Isaia: *In die illa erit altare Domini in medio Ægypti,* id est, dum venerit verus Messias in perverfam hujus mundi Ægyptum, exstruet in medio, hoc est, ita ut pariformiter ad illud quilibet possit accedere altare, in quo offerretur ipsiusmet caro, & sanguis, & fidelibus communicabitur: sic legit: *Erit altare Domini juxta terminum ejus.* Addit Cyrillus Alexandrinus dicto Hieronymi *non plus ultra,* & titulus Domini *juxta terminum ejus.* Et in medio aliaris erit columna terminans Domini (nimirum illius amorem) *quia in tanta dispensatione mysterii terminum naviganti præfixit.* Et omnium clarissime id ipsum affirmat magnus ille Doctor Augustinus: *Dicere audeo, quòd Deus, cum sit omnipotens, plus dare non potuit, cum sit sapientissimus, plus dare nescivit, cum sit ditissimus, plus dare non potuit.* Omirificum Sacramentum! ô sacratissimum amoris pignus! ô verum cœlestium bonorum compendium!

Inter humani amoris exempla, tum profana, tum sacra, tria quàm plurimum celebrantur. Primum de Michol Saulis filia, & Davidis uxore refertur. Is perfidè, & tyrannicè innocentem persequeretur Davidem, & eum ad necem omni modo, & industria perducere conabatur, ut apertissime constat ex 1. Reg. cap. 9. *Misit ergò Saul satellites suos in domum David, ut custodirent eum, & interficeretur manè.* Quam inauditam patris sui Michol per fidelem nuntium intelligens impietatem, per fenestram ipsum dimisit, locoque corporis ejus quoddam simulachrum humanæ figuræ persimile supposuit, ut furens miles deceptus in hoc sæviret. David autem ab omni vulnere, & læsione immunis remaneret. *Quod cum annuntiasset David Michol uxor sua, dicens: nisi salva veris nocte hac, cras morieris: deposuit eum per fenestram. Porro ille abiit; & aufugit, atque salvatus est. Tulit autem Michol stratum, & posuit eam super lectum, & pellem pilosam caprarum posuit ad caput ejus, & operuit eam vestimentis.* Haud dissimile stratagemam in hoc amoris Sacramento efficit benignus Christus, divinusque ejus amore inprimis stupendo modo operatur,

Paschas.
tract. de
corp. &
sanguine
Christi.

Isaia cap.
19. v. 19.

Verf.

Lib. 2. in
Isaiam.

Psal.
v. 1

Verf. 11.

Verf. 12.

ratur, ut in eo nulla prorsus superstes remaneat panis substantia, sed sola ibidem reperiatur illius quasi imago, & statua, nimirum nuda accidentia. Deindè etiam facit, ut idem corpus suum reale in circumscriptiva figura absens, in eo substantialiter ad eò mirabili modo constituatur præsens, ut nullus mucro, aut pugio ipsum Christum in hoc verè latentem aliquo vulnere offendere queat. Secundum est singularis ille Rebecca erga juniorem suum filium Jacob amor. Hæc enim, ut ipse paternam loco fratris Esau recipere posset benedictionem, stratagemate cæcutientem senem Isaac delusit, vestiens Jacob vestimentis Esau, ut narrat sacra Scriptura Genes. cap. 29. *Et vestibus Esau valdè bonis, quas apud se habebat domi, induit eum, pelliculasque hædorum circumdedit manibus, & collinuda protexit.* Pariformiter divinus amor erga nos se gerit in hoc augustissimo Sacramento; quoniam quemadmodum Rebecca veram Jacob figuram fictis vestimentis obtexit, & abscondit: ita iste vivam suam carnem, & sanguinem sub realibus speciebus panis, & vini collocat, ut sensus humanos eludat. Præterea, sicut ipsa prudenti hoc stratagemate dilecto filio Jacob maximum contulit emolumentum, videlicet opulentam patris Isaac benedictionem: sic ille suis, quos in finem dilexit, mediante hoc Sacramento, divinam imperitius est benedictionem, omne plane in se continentem bonum. Unde de hoc vaticinatus est Propheta David: *Vidua ejus benedicens benedicam, pauperes ejus saturabo panibus.*

Verf. 13.

Psal. 131.
v. 15.

Tertium amoris exemplum, quòd quamplurimum à veteribus historiographis celebratur, est reginæ Artemisæ Mausoli regis Icaræ Asiæ provinciæ uxor. Quæ jam communi facto extincto marito, desiderans flagrantem suum erga eum posteritati ostendere amorem, celeberrimum extrui curavit epitaphium, quod tanto artificio, tantâ industria, ac peritia à quatuor famosissimis istius ævi sculptoribus, Scopis, Briasse, Thimoreo, & Alcocore confectum est, ut inter septem mundi miracula sit connumeratum. Verùm nec hæc sumptuosa amoris structura accensum Artemisæ quietare potuit animum: quoniam judicabat nondum vehementi amori in integro fore satisfactum. Quapropter aliud stratagemata adinvenit, ut defuncto, quoad fieri posset, vitam redderet. Ossa Mau-

Quadragesimale P. H.

soli in pulverem redigi jussit, eumque vino commixtum ebibit, & in propria viscera transfudit: ut sic Mausolum, in se transsubstantiatum quasi suffociraret. Stupendus, fateor, est nobilis hujus matronæ amor, multumque extollendus. At cedit hic divino amori, nobis in venerabili Synaxi exhibitio; ecce ille prævidebat, quod tandem discessurus ex hoc mundo ad Patrem à suo amato, id est, homine, esset avellendus, & separandus, sciebatque hominem vita Christi non posse vivere, ut cum eo usque ad consummationem sæculi remaneret. Ut ergo ipse vita Christi viveret, carnem suam, & sanguinem in eucharistica mensa proponit, ut in eo vivat, & quasi in ipsum transmutetur, *qui manducat me, & ipse vivet propter me.* Et Augustinus ait: *Non tu me mutabis in te, sed tu mutaberis in me.* Et hoc modo divinus amans exactè observavit aliam cæteris sanè non inferiorem amoris conditionem, nimirum, quòd inseparabiliter in amato persistere velit. Unde à S. Chrysostomo huic Sacramento attribuitur virtus unitiva Dei, & virtus incorporativa. O admirabile divini amoris stratagemata! ò sagax inventio!

Neque ullatenus admirandum est, venerabilem Eucharistiam tam præclarum habere effectum; quandoquidem enim amoris proprius sit affectus amantis cum amato adunatio, & duorum quasi in tuum redactio: necessariò sequitur, cum illud Sacramentum sit amoris convivium, quod conviva Christo adunentur, & in eum quasi transformentur. Hunc amoris effectum quàm optimè in seipso expertus est, & nos docuit Augustinus lib. 4. conf. *Mirabar cæteros mortales vivere* (deplorat Augustinus hic familiaris amici sui obitum) *quia ille, quem quasi non moriturum dilexeram, mortuus erat, & me magis, quia alter eram, vivere, illo mortuo, mirabar. Bene quidam dixit de amico suo, dimidium anima mea. Nam ego sensi animam meam, & animam illius unam fuisse animam in duobus corporibus, & ideo mihi horrore erat vita, quia nolebam dimidium vivere, & ideo mori metuebam, ne totus ille moreretur, quem multum amaveram.* Unde optimè ait S. Chrysostomus de vi amoris disserens: *Extasim facit amor, amatores suos statu dimovet, sui juris esse non sinit, sed in ea, qua amant, penitus transfert.* Ergò Christus nos tam mirabiliter amando in seipsum quodammodo convertit, & se quasi in nos transfert.

Cap. 6.

Homil. 45.
in Ioan.

Ggg

Unde

Lib. 4. de
myst. Miss.

Unde concludit Cyrillus: *Nos facti sumus per Eu-
charistiam unum corpus, & sanguis, ut sumpto cor-
pore & sanguine, Christi corporeus illi & consanguini-
us fiat.*

Nunquam curiosè annotastis Auditores, quòd
de expresso Ecclesiæ mandato in calice infuso vi-
no, guttula quædam aquæ immisceatur: imò
ad eò rigorosè illa hanc cæremoniã præcipit, ut,
si Sacerdos ex oblivione, vel distractione eam ap-
plicare omiserit, etiam post consecrationem in-
fundere teneatur. Verum ad quem finem? Quan-
doquidem enim juxta communem Theologo-
rum sententiam, illa nec ex vi verborum, nec per
concomitantiam, in sanguinem Christi transmu-
tetur, superflua videtur hæc infusio. Egidius
Romanus hanc quæstionem enodat, ruminans
illum Isaia locum: *Aqua ejus sunt fideles.* Ad
quem ipse ait: *Aqua frigida* (quæ vino immi-
sctetur,) *populum præfiguratur, & ipsa Christi mem-
bra, quòd si hoc non fiat, nonnè solum vinum erit
sacramentatum? Indubiè.* Sed quid inde sequi-
tur, petit Paschasius, & respondet: *Quòd si vi-
num sine aqua offerretur, sanguis Christi incipit esse
sine nobis.* Ut igitur toti mundo innotescat, quan-
tum desideret, & anhelet Christus, (cujus dec-
licia sunt esse cum filiis hominum,) uniri cum
amato, vult, ut aqua immisceatur, inquit Egidius,
*Hæc aqua vino unitur, ut detur intelligi, quòd pro-
pter hoc Sacramentum per charitatem, & dilectio-
nem populus Christo, & membra suo capiti con-
jungantur.*

Quarta amoris essentialis conditio est, ut a-
mantes eandem habeant delectationes, & contrista-
tiones. Ipse enim juxta antiquorum opinionem,
omnino exigit inter eos idem velle & nolle, &
summam voluntatis unius cum alterius volun-
tate conformitatem, & in hoc neutiquam defuit
Christus Sacramentum hoc instituens amoris.
Quia nil omisit, quod vehementer amantem dece-
ret. Etenim ad hunc finem tam sanctum convi-
vium cunctis fidelibus exhiberi voluit, ut com-
edentem quasi in se transformet, & sic utriusque
amantis, & amati in omnibus sincerè confert con-
sensus. Et hoc intensissimè cælestem Patrem ipse
rogat hisce verbis cap. 17. Joan. registratis: *Non
pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis, qui credi-
turi sunt per verba eorum in me, ut omnes unum
sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in no-
bis unum sint, ut credat mundus, quia tu me misis-
sti, & ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis, ut*

*sint unum, sicut & nos unum sumus, ego in eis, &
tu in me: ut sint consummati in unum.*

Fateor, hoc exauditus à Patre pro sua reverentia
filius, maximè mediante S. Synaxi obtinuit, quia
per eam divinæ unimur, & quasi identificamur
naturæ, ut modò supra dixi. Illa attamen unio,
illa identificatio absolutè fieri non potest, nisi am-
borum, nimirum hominis amati, & Dei amantis
voluntates identificentur. Credo Auditores, vos
id non denegare. Sed vestra tam prompta, & ve-
ra tamen responsio me ulterius instigat, ut inve-
stigem, an vos quoque Christiani illâ gaudeatis
virtute. Obsecro (dicite mihi, quæ est divina
voluntas? Indubiè non alia, quàm ut leges ejus
servetis, & mandata Dei non transgrediamini.
Voluntas divina est, ut jurato hosti condonetis.
Voluntas divina est, ut vos divites indigentium
misericorditer subveniatis necessitati: Voluntas
divina est, ut Judices justam proferant senten-
tiam, ut filii honorent parentes. Rogo modò,
quatenus intima cordis vestri lynceis oculis in-
spicere non dedignemini penetrabilia, & intueri, ut-
rum tua divinæ perfectè correspondeat volun-
tas. Quoniam in jam præallegatis maximè illius
voluntas consistit, teste Cypriano, qui petit tra-
ctatu de oratione Dominica, *Qua est voluntas
Dei? Et respondet: Voluntas Dei est, quam Chri-
stus & fecit, & docuit.* Et quædam enarrans, per-
git: *Humilitas in conversatione, stabilitas in fide,
verecundia in verbis, in factis justitia, in operibus
misericordia, in moribus disciplina, injuriam facere
non nosse, & factam posse tolerare: cum fratribus pa-
cem tenere.* Sed quo medio, quâ methodo tot &
tanta (quæ quamvis amoris sint levia, timori ta-
men sunt gravia) observabimus mandata? Inno-
centius III. respondet, in eucharisticæ escæ præ-
conium: *Mysterium crucis erexit nos à potestate
peccati: mysterium Eucharistia eripit à voluntate
peccandi. Hæc est voluntas, sanctificatio vestra.* Et
ideirò S. Augustinus ait: *Videte fratres, si amplius
agrotare debet genus humanum, acceptâ tantâ me-
dicinâ.*

Dum dixi Christum per hujus Sacramenti in-
stitutionem perfectam prætendisse ab homine un-
ionem, fidelitatem, atque voluntatis conforma-
tionem, parvula quædam mihi de nobilissima
Romana matrona, Catonis matre, in mentem in-
cidit historia, è qua apprimè cognovi, eam ad-
instar illius cum filio nobiscum egisse. De hæc famo-
sissimus commemorat Historiographus Plutar-
chus,

Isaia cap.
33. v. 16.

In celebr.
Miss.

Innoc. l. 4.
de sacrific.
Missæ.
Augustin.
lib. Hom.
hom. 24.

Verf. 20,
21, 22, &
23.

thus, illam jam enixam unicum filium Catonem, sibi illico pauperem filium abjectæ & vilis mulierculæ nomine Androinum selegisse, quem una cum proprio, & naturali filio uberibus suis semper admovit, atque nutrit. Cumque instanter ab amicis, & consanguineis interrogaretur, quare tam ignobilem filium nobilissimo pasceret sanguine, candidè respondit: *Vt Catoni filio meo fidelem servum adipiscar.*

Haud dissimiliter, inquam, nos tractat benignus Deus. Ecce ipse imbecilles animas nostras, & famelicæ pascit carne sua sacratissimâ, & lactat suavissimo pretiosi sanguinis sui in convivio amoris sacro. Unde nobis quàm optimè possemus appropriare illud Isaïæ: *Et mamillæ regis lactaberis.* Quod si ab amante Christo petatur, quare tam vili creaturæ sese ultrò in tantum effundat? Indubie respondebit ad instar Catonis matris, ut Patri meo cœlesti Christianos fideles servos adipiscar, eosque quasi eosdem mecum efficiam. Sic egregiè id insinuat S. Chrysostomus: *Propterea nobis seipsum immiscuit, & corpus suum in nos contemperavit, ut unum quid sumus.* Sed videamus semel, an Christus ad præensionem suam pertingat. Estisne ô Christiani! fideles ipsius, & Patris servi? Ah pudet fateri! pauci, pauci. An forsitan vos adulteri, lascivi, molles, usurarii, detractores, superbi, &c. in numero Christi Domini fore præsumitis? Ah multum aberratis. Servi diaboli estis, sicut enim, qui opera Christi faciunt, mandataque illius observant, fideles sunt Christi servi, ita qui opera diaboli exercent, ejusque perverfas prompto animo sequitur suggestiones, atque persuasiones, veri ipsius efficiuntur famuli.

Unde, dum maturè insolens, immorigerum, ac affrænatum præsens contemplor sæculum, video benignum Christum dulcissimi lactis sui, id est, sanguinis fructu ad instar matronæ jam dictæ Catonis matris frustrari. Ipsum Androinum in fidelem filii sui servum, ac defensorem educaverat, eumque ad adultam perduxerat ætatem, ille tamen ingratus, tygrideque sævior & immanior, filium illius Catonem iræ Pompei & Cæsaris perfidè tradidit. Id ipsum sæpè, imò promiscuè contingit piissimo Domino. Ipse nos cruoris sui lacte, & corporis carne saginat: ut sibi fideles comparet servos; verùm Androino longè ferociiores, crudeliumque bestiarum ingratiore, tanti beneficii immemores, sceleribus nostris, &

enormibus peccatis illum tradimus, & rursus crucifigimus, teste Apostolo: *Rursus crucifigentes sibi metipsum filium Dei.* Ast ô insulsi & impii Christiani! non veremini, quod idem vobis evenit, quod quondam reginæ Japoniæ Sceltæ evenisse, veteres commemorant historiæ. Illa unicum jam pepererat filium regni hæredem nominatum Edmoginum, cui cum ubera sugenda præberet, ille furibundus teneris manibus discerpit dextram mammillam. Quem dolorem inconsideratè pertransiens pia mater, alteram ei porrexit, qua pariter dilaceratâ, Edmoginus ad tantam inopiam redactus est, ut præ sibi jam jam morienti mater propriam impropèravit ruinam, & necem: ostensis uberibus, dicens: *Torum dedi, & hoc sufficit.*

Sic verendum est Christiani, ne nos tractet Christus, si sanguine & carne illius pasti, fideles ejus non efficiamur servi, sed è contra ipsum impietibus nostris crucifigamus. Is enim, dum impiam, & perversam vitam transigerimus, & in sine discedentes de hoc ad alterum mundum, ad sacram hanc Synaxim necessarium pro periculo hoc itinere viaticum anhelaverimus, misericordiæ fontem obturans, & indignos divino hoc pabulo judicans, clamabit: *Torum dedi, & hoc sufficit.* Perditio tua ex te homo. Et verè torum dedit. In hoc enim Sacramento verissimo amoris convivio omnis totius cœlestis ærarij latet thesaurus. Hoc est perfectum compendium cunctarum gratiarum, & benedictionum, ultra quod nil ab homine desiderari potest. Hinc clamabat Propheta David: *Qui replet in bonis desiderium tuum.* Maximum namque omnium hominum est desiderium, Deum sibi habere præsentem. Inde, etsi ineptè vociferabantur rebelles Hebræi ad Aaron: *Fac nobis Deos, qui nos præcedant.* Item cæci Gentiles in quacumque ardua expeditione, aut gravi discrimine forent, sese omninò tutos credebant, & securos, dummodò Deorum suorum falsa simulachra vicina continerent. Et hæc continua fuit Davidis quærela de se confidentis: *Fuerunt mihi lachryma mea panes die, ac nocte, dum dicitur mihi per singulos dies, ubi est Deus tuus?* Ac si diceret David, Gentiles mihi objiciunt, & impropèrant, ecce cum omnis felicitas in Dei præsentia consistat, nos tibi Deos nostros ad oculum monstramus. Sed tu dic: *Vbi est Deus tuus?* Deus tuus conficta quasi chimæra est, cum eum neque videas, neque ostentare queas. At

Ad Hebr.
c. 6. v. 6.

Psal. 48.
v. 13.

Exodi c.
32. v. 4.

Psal. 41.
v. 4.

Isaia cap.
60. v. 16.
Chrysost.
hom. 61.
ad popul.
Antioch.

. l. 4.
rific.

ssin.
Tom.
24.

annora o Christiane! summam Dei nostri pietatem, omnem lachrymam ab oculis nostris abster-
surus, desiderium nostram eum intueendi adim-
pleturus, & nos in omni periculo secures redditu-
rus, non tantum visibilem assumit carnem, verum
etiam in venerabili Sacramento usque ad consum-
mationem sæculi nobiscum permanet. Quo ad-
impletur illud Isaïæ vaticinium: *Auferet Domi-
nus Deus omnem lachrymam ab omni facie, & op-
probrium populi auferet ab universa terra.* Quo-
niam, si quis modò improperaret Christiano Catho-
lico, *Ubi est Deus tuus?* Statim eum sub specie-
bus sacramentalibus existentem secundum fidem,
poterit ostendere juxta illud ejusdem: *Et dicet in
die illa, ecce Deus noster iste, expectavimus eum,
& salvabit nos.*

Isaia cap.
25. v. 8.

vers. 9.

Arbitror Auditores, me satis fusè de venerabilis
Sacramenti dignitate, ac beneficio tractasse. Non
omisi admirabiles illius enarrate effectus. Non
subterfugi laborem, ingentia ac innumera, quæ ab
Eucharistia nobis permanant, recensendi bona.
Non renui vobis mysteriosum hoc amoris convi-
vium nucleare exponere, eamque potumque
salutarem præbere. Non destiti præcipuas quas-
dam amoris cõditiones in lucem adducere, ut vos
iisdem inhærentes, amanti in amore vestro cor-
spondeatis. Ipse namque nil pro tanto beneficio,
pro tam eminenti gratia, quàm reciprocum expo-
stulat amorem, ut attestatur S. Bernardus: *Deus
cum amat, aliud non vult, quàm ut amatur. Sciens
ipso amore beatos, qui se amaverint ex integro cor-
de.* Et Augustin. de Catechesi ait: *Si amare pigeat,
saltem redamare non pigeat. Nîmis durus est ani-
mus, qui dilectionem se nolebat impendere, nolit re-
pendere.* Feci quod potui, non quod volui. Non
declinatam adhuc prælixius, de hoc mysterio (de
quo nunquam satis) differere: sed me nimium in-
tricatum admittar Davidis cõperio. Is enim men-
tionem de sacra Synaxi prophetico spiritu faciens,
ait: *Erit firmamentum in terra in summis mon-
tium.* Ubi legit Hieron. *Erit memorabile triticum.*
Alii: *Erit placentula tritici in capitibus sacerdotum,*
id est, tandem aureum illud adveniet sæculum,

quo cernetur in Ecclesia admirabile triticum,
quod Sacerdos supra caput suum elevabit in sacro
sancto Missæ nimirum sacrificio. Quibus dictis,
mille Domino dat benedictiones, & laudes, *Sit
nomen ejus benedictum in sæculum: ante Solem per-
manet nomen ejus.* Deinde narrat benedictiones
populo, ut ipse ad infinitas de tanto beneficio a-
gendas gratias instigaret, *Omnes gentes magnifi-
cabunt eum:* Postea retrogreditur ad laudandum
Deum, optimè credens, sese nil effecisse, nihil-
que dixisse: *Benedictus Dominus Deus Israël, qui
fecit mirabilia solus.* Nec hic profectò accensus
Prophetæ Deum benedicendi stitit zelus, sed re-
plicat: *Et benedictum nomen majestatis ejus in æ-
ternum, & replebitur majestate ejus omnis terra.*
Et finito psalmo, apponuntur hæc verba. Defece-
runt laudes David, filii Jesse. Id est, quòd David
nec eloquentia, nec scientia sua potuerit tantum
dignè extollere donum, & debite de tanto disse-
rere mysterio. Quòd si ergo David splendentibus
Spiritus S. radiis illuminatus, aprè de hoc Sa-
cramento non valuerit ratiocinari: quid ergo ul-
terius de eo quidquam dicere præsumam hebes
ingenio? Quare linguam compesco, calamus
retraho, & finio; solummodò vos instanter ad-
hortans, ad frequentem ad hoc amoris convivium
accessum, admonens tamen, ne ad illud immun-
dà conscientia, impuro corde accedatis, ne seve-
ram ineurratis sententiam. *Qui manducat, & bi-
bit indignè, judicium sibi manducat & bibit, non
dijudicans corpus Domini.* Sed nitido animo, im-
polluto corde, & conscientia igne amoris accen-
sà, ut mirificum ex eo capere mereamini fructum,
qui est vita æterna: *Qui manducat meam carnem,
& bibit meum sanguinem, vivet in æternum.*

Psal. 71.
v. 17.

vers. 18.

vers. 19.

Quam mihi, & vobis donet benignus
Pater, & Filius, & Spiritus S.
Amen.

LUCTUO-

Chry-
serm.

Jer. c.
4. 26

LUCTUOSA PASSIONIS
JESU DOMINI NOSTRI
CATASTROPHE,

In quatuor divisâ Judiciaria Tribunalia,

In quibus innocens hic Agnus injustè ad mortem Crucis
pro totius mundi salute condemnatus exhibetur.

*O vos omnes, qui transitis per viam, attendite & videte, sicut
dolor, sicut dolor meus. Thren. cap. I.*

Luctuosorem à suo primordio hâc,
quæ hodie à barbaris Iudæis in variis
theatris, & præcipuè in lugubri, &
funesto Calvarie monte exhibita
est, numquam mundus intuitus est
catastrophem, nec intæditur unquâ.

Catastrophe sanè, quam, inquit Chrysologus,
*Suæpent Angeli, miratur calum, pavet terra, caro
non fert, auditus non capit, non attingit mens, non
potest sustinere creatura, estimare non sufficit, cre-
dere pertimescit. Nec mirum. Ecce enim à gente
electa, tor singularibus dotata beneficiis, ipsa vita
morti datur, amicitia traditur, totius universi ju-
cunditas desolata restat, libertas vincitur, majestas
supprimitur, integritas blasphematur, innocentia
condemnatur, & justitia castigatur. Quis vidit
unquam tale? Fabricator, inquit Chrysostomus,
ænetur sæculorum: sislitur terra fundator, ponitur
vita dator, & redditor; ut tarda mens hominis, &
intelligentia satis pigra, vel morte in se Dei probaret
affectum, quæ innumeris Dei beneficiis, Dei erga se
non intellexerat, non senserat charitatem.*

Hoc lugubre spectaculum quis contemplans
mœore non conficitur? Quodnam cor tam sa-
xeum, quod non emollitur, tam obstinatum, quod
compassione non fluctuat? Quod pectus adeo
ferreum, quod in aquas lachrymarum non dissol-
vitur? *Osilia Ierusalem, ô anima Christiana, ac-
cingere cilicio, & conspergere cinere, luctu Vnigeniti*

*fac tibi plangitum amarum. Cave, ne lachrymas sub-
trahas, alioquin incurres severam Dei sententiam:
Omnis anima, quæ afflicta non fuerit, die hæc peribit
de populis suis.* Doctissimus Historiographus Plu-
tarchus commemorat, Alexandrum Magnum
(intellectu maximi sui amici Ephestionis morte)
publicum plangendi edictum edidisse, quod et-
iam utcumque equos suos observare voluit. Illi-
cò luctus causâ omnium equorum, mulorumque ju-
bas totondit, & circumjacentibus urbibus propugna-
cula ademit. In castris tubarum, musicæque usum
inhibuit, dum ab Amnone oraculum allatum est,
Ephestioni honores, & sacrificia tanto nempe heroi
fieri debere, quod & fecit. Quòd si tantum dolo-
rem Alexander demonstravit ob unius Ephestio-
nis mortem; equis Christianorum tam saxeus,
qui morte Creatoris & Dei, atque Redemptoris
concussus, in uberes non erumpet lachrymas? A-
damas ex natura sua adeo durus est, ut ictibus
malleorum resistat, hirci tamen sanguine contem-
nitur, & cor humanum non emollecet innocentis
hujus Agnelli cruore in lytrum protoplastis Ada-
mi culpa copiosè effuso. *Peccata nostra, ait Augu-
stinus, sua fecit, ut justitiam suam nostram faceret.*

O Anima Christiana! si adeo ferrea es, ut ad ef-
fundendas uberrimas lachrymas non compungaris,
sæva mature considerans Christi Domini tor-
menta, commoveatur saltem induratus animus
consideratione multifariorum tuarum iniquita-

*Levit. c.
23. v. 29.
Plutarch.
in Alex.
Mago.*

*Chrysol.
serm. 67.*

*Ier. cap. 8.
v. 26.*

Isaia cap.
53. v. 5.

tum, propter quas teste Isaia, ea passus est. *Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra.* Quod intumē ruminans Bernardus ad te clamat, ô homo! *si flere non poteris ex amore, & compassione Redemptoris: quomodo saltem propter multitudinem peccatorum tuorum non flebis?* Hæc sunt, ô impie peccator, quæ duce amore, creatori tuo benigno quatuor funesta erexere tribunalia & theatra, in quibus peracta est lugubris Dominicæ Passionis tragœdia. Primum constructum est in fatali horto Gethsemani, secundum in domo Caiphæ, tertium in perfidi Judicis Pilati palatio, eaque finit in quarto, nimirum Calvaria monte. Supra hæc vobis, ô Auditores, ob oculos ponam mœstam Passionis Christi catastrophem, ostendamque præcipua illius mysteria, enarrabo considerabiliora Domini nostri tormenta, ut vos ad gravitatis peccati contemplationem commoveam, & ab eo resipiscantiam. Verum, ut arduum hoc opus queam perficere: ad quem pro auxilio confugiam? SS. Trinitas quasi attonita persistit, luctuosum hoc inspicens spectaculum, plangunt Angeli, Maria ordinaria Concionatorum opitulatrix insolito luctu obruitur, & ad nullius preces attendit. Ad te itaque venio, veneranda Crux, clamoque: *O Crux a ve spes unica, hoc Passionis tempore, auge piis iustitiam, reisque dona veniam.*

§. I.

Et hymno dicto, exierunt in montem Oliveti.

Matth. cap. 26.

Quandoquidem hæc, quam hodiè describendam assumpsi, historia, nil nisi mœsta, & tristitia in se complectatur, unde eam exordire convenientius, nõ inveni, quàm à mœsta Domini nostri matre incipere. Cujus dolorem, cum ab ea avulsus est Christus unigenitus filius, quantumvis æstitem fore incomprehensibilem, multò magis inexplicabilem, parumper tamen exaggerare per placet. Amor maximam causat complacentiam in æquali objecti amati fruitione, è contra summam parit tristitiam amantium à se invicem separatio. De his autem dicitur: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Unde legitimè infero (meo saltem imbecilli iudicio) ergò quo amatum objectum vicissim ardentius a lametur, eò quoque illius avulsio intolerabilius sustinetur: modò subsūmo: atqui infinitus fuit piæ matris in pium filium amor, ergò in-

tolerabilior in ejus avulsione dolor. Subsumptum apprimè probat Bernardus: *Virginis dolor fuit maior, plusquam omnes creatura portare possent: quanto enim plus amabat Christum, tanto plus dolebat: & amor, quem ipsa portabat, Christo fuit infinitus.* Ergò infero ego & dolor. Eadem mensurâ extremam Mariæ Virginis Richardus metitur mœlitiâ, dicens: *Quanto incomparabiliter amavit, tanto vehementius doluit! unde sicut non fuit amor sicut amor ejus, ita non fuit dolor similis dolori ejus.* Quod Prophetico spiritu vaticinatus fuerat Simcon in mysteriosa Christi Domini pro generis humani redemptione, in templo oblatione: *Tuam ipsius animam gladius pertransibit.*

Ad ultimum dilecti filii sui vale, quid aliud benignam Matrem respondisse contemplabimur, quàm, ut ait Bonaventura: *Rogo fili mi, non ita fiat: O fili in favorem purissimi uteri mei claustrum, in quo te per novem menses tanto cum amore portavi, per uberam meorum virtutem, quibus te tribus annis maternè lactavi, per sedulam curam, qua te de nocte fugiens in Ægyptum, Herodis furori exemi, differ obsecro Passionem tuam, & desolata modò assistere matri. Nunc, nunc de me prophetizatum experio: *Defecerunt prælacrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea, effusum est in terra jecur meum super contritionem filii mei.**

Ad hoc quid pius in charæ matris solatium filius? ô sanctissima mater! tempus meum propè est: non ignoras, quòd tantummodò humanam assumpserim naturam, ut mortalis factus, morte mea chyrographum damnationis tollerem, & sic hominem redimerem. Id neutiquam denegare potes; quoniam tu ipsa meæ neci subscripsisti. Nonnè enim in libello supplicii à sanctissima Trinitate ad te ab Archangelo Gabriele delato, inter cætera hæc continebantur verba: *Et vocabis nomen ejus Iesum?* An forsitan tantummodò solam Dei desiderasti maternitatem? Ah nunquam hoc dixerim Domina. At ad cuncta perfectissimè tua divinæ correspondit voluntas, dicendo: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* Et quid quæso prætendit eò nomen Iesus, nisi eò Salvatore? Salvator titulum justè non adipisceret, nisi genus humanum gloriosè salvarem. Itaque quid lamentaris, quid conquereris, quid clamitas Mater: *Rogo fili, non ita fiat?*

Pregnante, & emphaticâ hac Christi responsione utrumque consolata Virgo (non ambigo, quin adinstar Jonathæ in Davidis, in filii exierit ample-

Bern. ser.
15.

Rich. Viç.
in Cant.
cap. 26.

Luc. c. 2.
v. 15.

Thren. c.
2. v. 11.

2. R.
20.

Yerj

Gen.

v. 16.

Gen.

v. 31.

2. Reg.

19. v.

Bern.

Pass. c.

Bonav.

Specul.

Virg. c.

Cant. c. 1.

v. 26.

1. Reg. c. 20. v. 41. *plexus) de quibus ait Scriptura, dum ab invicem ob insanum Saulis furorem separari cogentur: Osculantes se alterutrum, fleverunt pariter. Et rationem sufficienter indicat cap. 18. Diligebat enim eum, quasi animam suam. Et ibidem vers. 1. Anima Ionatha conglutinata est anima David. Et bene dico, me de eo non ambigere, non enim tanta inter Davidem, & Jonatham, quanta inter Mariam, & Christum fuit conglutinatio. Ausim namque dicere, si unquam juxta eruditorum hominum facta antiquorum Poetarum adumbravit quidpiam veri metamorphosis, eam in Maria. & Christo locum habuisse, Mariamque in Christum perfecte spiritualiter quasi fuisse transformatam, imò & quasi carnaliter, alioquin veridicè dicere non posset S. Bonaventura: *Caro Christi, erat caro Mariae, & vice versâ.**

Alh, quis hic tam disertæ linguæ, tam superfluentis eloquentiæ, qui inter charos & maternos hos amplexus, mirabiles singultus, cordialia suspiria, & profundas lachrymas exprimet? Si clamabat afflicta Agar, cernens præ nimia siti languentem & deficientem in deserto filium suum Ismaëlem: *Non video morientem puerum.* Si Josephi Patriarcha Jacob creditam mortem tanto planxerit planctu, ut Scriptura dicat: *Noluit consolationem suscipere, sed ait: descendam ad filium meum lugens in infernum.* Si Propheta David ob perduellis, & parricidæ Absolonis mortem tantam coram omni populo, ac exercitu ita victorioso ostentavit mœsticiam, ut nece propria volens ejus vitam recuperare, ingemiscens exclamarit: *Absalon fili mi, fili mi Absalon: quis mihi det, ut ego moriar pro te!* Quas lachrymales voces ob filium in infami crucis trabe præ siti exclamaturum Siro, præsciens, non edet pia Mater? Quomodo non intonabit, descendam ad filium meum in infernum? Quid non clamabit pro tam pio, & obediente filio cum Davide: *Christe fili mi, fili mi Christe, quis mihi det, ut moriar pro te?* Audite piam hanc considerationem, quam egregiè Marianus explicat mammillaris Doctor Bernardus: *Mariam verò quoties capite cooperto ingemuisse putas, lugendo filium, & dicendo: Iesu fili mi, fili mi Iesu: quis mihi det, ut tecum, & propter te moriar, fili mi dulcis Iesu!* Imò ulterius pergit S. Bonaventura, asserens, eam ex intimis cordis sui penetralibus filio desiderasse conerucifigi: *Christum singultibus interruptis alloquitur: baculum senectutis mea! quare me dereliquisti? Nolo enim absque te vivere. Nonne tu vita mea, lux mea, consolatio mea, refugium meum, portio*

mea, benignitas mea, gaudium meum, & omnes deliciae mea? Vivere enim sine te, mors mihi est.

O bone Jesu, in tanta modò constitutus angustia, cernens hinc afflictæ Matris amorem, & tristitiam, illinc verò Patris urgentem pietatem, & obedientiam, quid ages? An eam desolatam derelinques, in cujus utero tot mensibus delituisti? An autem paternæ voluntati, cui usque ad mortem promisisti plenam submissionem, obsequeris? *Crudelis lucta, inquit Cyprianus, inter amorem Patris, & amorem Matris.* At post longum amoris certamen filius lachrymis madidos ad piam Matrem rursus conjicit oculos, & ait: *Averte oculos tuos à me: nec mecum contemplare discessum. Averte à me, inquit Guillelmus Parisiensis, ad fratres, & filios meos, nè claudas illos, sed averte à me. Transfer maternam pietatem à me in meos: propter quos à te avolarvi.* Deinde ad caelestem eos convertit Patrem, datque signalata perfectæ obedientiæ testimonia, seseque ad tam diu desideratam perficiendam Passionem accingit: *Baptisma habeo baptizari: & quomodo coarctor, usque dum perficiatur.* Itaque veloci gradu iter arripit, sed denuò lachryme vola pium filium vox afflictæ retardat matris. Clamitat namque, ô dilecte fili! quò tendis? Ecce, te expectant rabidi canes Judæi, ut te agnum sine macula in frustra discerpant, ut te dilanent. Ecce, Judas in procinctu est, ut perfidè te magistrum suum militum rabiei tradat. Fuge, fuge dilecte mi, tanta iminentia mala. Tum mihi persuadeo cum Bonaventura, Christum ulterioris impatientem more finaliter respondisse: *Malo visam perdere, quàm obedientiam.* Quâ firma resolutione intellecta, extremo oppressa dolore exclamat Maria: *Tota concussa sum ad vocem istâ, & cor meum dereliquit me.* Divina attamen mox confortata virtute, absolute sese divinæ resignavit voluntati, nolens humanam retardare salutem, sed solummodò volens sinceri & materni affectus demonstrare tenertudinem. Ac proinde his mihi visa est uti verbis Psalmistæ, properantem ad acerbam necem consolans: *Mittat tibi auxilium de sancto, & exaudiat te Deus in die tribulationis, protegat te nomen Dei Jacob, De Sion tueatur te: memor sit omnis sacrificii tui, & holocaustum tuum pingue fiat. Tribuat tibi secundum cor tuum: & omne consilium tuum confirmet. Latabimur in salutari tuo, & in nomine Dei nostri magnificabimur.*

Animatus itaque tantâ piæ matris Christus resignatione ad instar cygni cætans: *Hymno dicto exiit in montem Olivæ, vicinus morti ad primum*

cucur-

Cant. cap. 6. vers. 4.

Luc. c. 12. vers. 50.

Psal. 119. vers. 1, 2, 3, 4, 5, & 6.

Matth. c. 26. vers. 30.

Gen. c. 21. v. 16.
Gen. c. 37. v. 31.

2. Reg. c. 19. v. 4.

Bern. de Pass. c. 10.

Bonav. in Specul. de Virg. c. 4.

ser.

Viç.

unt.

6.

c.2.

m. c.

11.

Cant. cap.
5. vers. 1.

cucurrit tribunal, & tragædia inaudita theatrum. At Christe! si licet petere. quæso cur in horto tuam exordis passionem? An forsitan affectus suavibus sponsæ tuæ verbis: *Descendat dilectus meus in hortum, ut comedat fructus pomorum suorum?* Sponsa Christe hæc humana est natura: sed ad quam amaros, quam acerbos te invitat fructus? Adhuc pergis? Nec funestum vereris hortum? Intra, intra Domine, & mox messem lucraberis tribulationum opulentam. *Quæsi rationem dat Cyillus: Venit in hortum, ut ubi hominum ruina cæperat, ibi ejusdem reparatio exordium sumeret.*

§. II.

Progressus pusillum cecidit in faciem suam.
Matth. cap. 26.

O Piiissime Iesu! quam ardens amoris tuum adurit cor flamma! quam vehemens te efficaciter instigat sitis. ad ebibendum Passionis tuæ calicem! Estne possibile, quod adeo celeriter properes, ut in feras barbarorum Iudeorum incidas manus? Debesne te in tygridum fauces, ut diglutiaris, adeo festinanter conjicere? Fateor, generosi animi est. & fortis athenæ inimico armato, absque armis obviam ire, sed quoque temerarii est ducis, solus contra integram phalangem hostilem procedere. Sed heu! quam diu hæc tua persistet constantia? Cõtemplamini Animæ devotæ fortissimum hunc duccem in terram prostratum. *Procidit in faciem suam.* O benedicite Christe! Ubi tuæ vires? Ubi tua animi fortitudo? An ex in tantum debilitate sunt per tantillum iter, ut amplius corpus tuum in terra erectum sustinere pedes non valeant? *Ah longior tibi restat via.* Adhuc vegetum illud est. Quid fiet, dum sanguine diris barbarorum tortorum flagris erit exhaustum, colaphis, & pugnis contulim, & undequaue dilaceratum? Quomodo ponderosam ad montem Calvarie feres Crucem, si ex nunc pedibus insistere non possis?

Ah neququam admirandum est, Creatorem cæli & terræ miserè in terram prosterni; Onere enim ejus humeri aggravantur in supportabili, nimium generis humani iniquitate. De hoc lamentatur pius Jesus per Prophetam Davidem: *Miser factus sum, & curvatus sum.* Sed undè? Respondet Isaias: *Posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.* Idè ait Psalmista: *Suprà dorsum meum fabricaverunt peccatores, prolongaverunt iniquitatem suam, quæ tantum adfert pondus, ut cla-*

Psal. 37.
vers. 7.

Ysaia cap.
53. v. 6.

met idem: *Sicut onus grave, gravata sunt super me: Accede, prope impie peccator, & oculis mentis contemplare mylteriosum Christi in terram lapsum.* Ecce ille, qui totum facile portat orbè, prostratus jacet onere impietatis depressus, & tu tam leve peccatum æstimas? Illudque quasi pro nihilo reputas? Hoc attende detractor, hoc ramina vindicative, hoc perscrutare luxuriose, hoc perpende avarè &c. & non adeo inconsideratè in hujuscemodi laboris scelera. Quis namque inter viscera sua tam induratum abscondit cor, quod vera contritione, & sincera pœnitentia non scinditur, dum Rectorem Universi perveritatem suã in terram prostravisse intuetur, illamque splendidissimam faciem, in quam desiderant Angeli prospicere, foetido luto, & terro cinere conspurcatam contempletur. Christus, jam voluntariè in humeris suis cunctis omnium hominum diluendis peccatis susceptis, maledictæ terræ piæ pacis præbet osculum, innuens brevi ab ea maledictionem auferendam, foedusque inter illam & cælum, id est, inter hominem, & Deum firmum pangendum fore, sicque rectè dici potest hîc: *Veritas & misericordie obvia verunt sibi, justitia & pax osculata sunt.* Nè ulterius fulmen divinæ iræ metuas terra, quia primi protoplastis Adæ lapsus exitiisti origo, & omnium nostram ruina. Video namque te quoque illius reparationis futuram causam. Quoniam è tuis visceribus prod èsalutaria instrumenta, quæ mihi pro homine redimendo apprime deservient. Quare gratias tibi ago, ô terra! exosculor que te, quia funes protuleris ad me vincendum. Gratias ago, quia præparasti flagella, ad me flagellandum. Gratias ago, quia ferrum subministrasti ad manus, & pedes meos transfigendum. Gratias ago, quia spinas germinasti, ad me regè coronandum. Gratias ago, quia instrumenta suppeditasti, quibus commodè etiam usque ad ultimam guttam è corpore meo extrahi potest sanguis, ad diluendum mortis chyrographum. Gratias ago immensas, quia dulce illud lignum produxisti, in quo tamquam in regali throno sum jam jam victor triumphaturus. Chordis devincam manuum hominis scelera, homicidia, furta, rapinas, &c. spinis capitis iniquitates, superbiam, concupiscentiam, & inordinatos voluntatis appetitus. Lancea cordis impietates, raucos, odia, invidiã, lasciva desideria, &c. Et *Cruce tandem omnia traham ad me ipsum.*

Meditare hîc ô Anima Christiana, quam horrendum, execrandum, & detestabile sit peccatum; quandoquidem illud in tantum divinis displicear oculis,

Psal. 118.
vers. 3.

Psal. 2.
v. 10.

Aug. l.
13. de
vitiis cap.

Matth.
26. v.

Lib. de
bulatio
Christi
cap. 6.
Matth.
26. v.

oculis, ut pro eis plena satisfactione mortem obire
 necesse fuerit unicum Dei filium. Rumina, & vin-
 dictæ inhians, situbundam sanguinis proximi tui
 manum, ejus teneras perforasse manus. Considera
 superbe, inflatum, & elatum animum, benedictum
 illius pungentibus spinis terebrasse caput, obstina-
 tum cordis tui odium, & inextinguibilem rancorem
 ipsius candidum perforasse pectus, ut simili-
 bus sanctis contemplationibus possis acquirere in
 vitium odium, & ardentem erga virtutem per se
 ipsam amabilem amorem, qui tibi erit dux, & tra-
 mes ad æternam gloriam, & ultimum acerbissimæ
 Christi Passionis finem, & præfixum scopum.

§. III.

Pater mi, si possibile est, transeat à me Calix iste.

Matth. cap. 26.

Hic obstupefactus hæreo, nec quomodo Chri-
 sti inconstantiam, & mutabilitatem excusa-
 re queã, vix ipse video: undè me ad te convertere
 cogor pie Domine, & exclamare; Quis quæso in te
 tantam à calice à Patre tibi oblato causavit aver-
 sionem, ut hunc ad cœlestem Patrem miseris libel-
 lum supplicem: *Pater mi, si possibile est, &c.* Non
 dubito, quin id incomprehensibilia, quæ jam jam
 imminebant, effecerint tormenta, & inauditi à pri-
 mordio mundi huc usque cruciatus. Qui fructus
 erant è fatali illo, quod deglutivit primus noster
 parens Adam pomo, in torculari crucis exprimen-
 di. Quibus humana perterrita natura recalcitra-
 bat, & nimio quasi horrore percussa, spiritum com-
 pellebat, ut alium hominem redimendi modum
 à divina Justitia exigeret. Qui neutiquam defuit,
 ut sentit S. Augustinus dicens: *Alius modus Deo
 possibilis non defuit, cujus potestati cuncta subjacent
 æqualiter. Sed sananda nostra miseria convenien-
 tior alius modus non fuit, nec esse potuit, quàm mors
 Christi.* Unde Christus jam in tam arduo constitu-
 tus certamine ingenitè de se ipso clamat: *Spiritus
 quidem promptus est, caro autem infirma.* Hanc in-
 ter carnem, & spiritum considerans lucta Laurentius
 Justinianus, in hæc devota prorumpit verba:
*Qualis conflictus! qualis pugna! quale spectaculum!
 impellebat spiritus, reclamabat natura passibilis,
 pœnarum immunitate perterrita.* Sanè conflictus,
 qui intima cordis Christi contorsit penetralia,
 eumque ad tantam deduxit anxietatem, ut fieri
 coactus sit: *Tristis est anima mea usque ad mortem.*

Accurre anima devota ad primum funestum

Quadragesimalè P. H.

horti tribunal & theatrum, quia in eo stupenda ex-
 hibèri incipiunt mysteria. Huic stupendæ luctæ
 totum tuum impende ingenium, accomoda in-
 tellectum, ut ex ea, etiam viriliter contra pravam
 carnis concupiscentiam decertare addiscas. Quid
 moram ingeris? Adhuc è homo sensus tui vani-
 tatibus mundi sunt immergi, & vanis deliciis, ac vo-
 luptatibus implicati? Ah quàm diu cor tuum vilis
 bus mundanarum aquis permanebit obrutum,
 ac inundatum? Quàm diu anima tua miserè à re-
 cta vitæ via devia densis peccatorum tenebris im-
 morabitur? Quàm diu, è impie peccator! pernici-
 osa imminenti æternæ mortis opprimeris le-
 thargo? *Ah! surge, qui dormis & illuminabit te
 Christus.* Abstrahè sensus tuos, & avelle à carnali
 rerum terrenarum affectu, & permitte, ut descen-
 dant ad hortum Gethsemani, ad ibidem contem-
 plandam Christi tristitiam, luctum, & victoriam.

At bone Jesu, liceat mihi, obsecro, ad tuam, *Pa-
 ter si possibile est, &c.* replicare petitionem: Nonnè,
 ut mox dixi, benevolam terræ donasti osculum,
 quia tibi euncta acerbissimæ Passionis tuæ præpa-
 rarat instrumenta? Quid nunc, ut socors miles, re-
 calcitras, & fatalem pugnam detrectas? *Pater si possi-
 bile est, &c.* Ah! ut video, ardens tuum pro genere
 humano patiendi omninò evanuit desiderium,
 quo instigatè clamabas: *Baptismo habeo baptizari,
 & quomodo coarctor, usq; dum perficiatur.* Et mo-
 dò in primo ad prælium ingressu formidas! *Iustus,
 ait Sapiens, quasi leo confidens, absque terrore erit.*
 Phocion Atheniensis Reip. sedulus moderator, ad
 mortem ab invidis condemnatus, quia communis
 strenuè saragebat salutis, & incrementi: cernens
 tortorem intoxicatum scyphum in manibus te-
 nere, nec tamen illi ebibendum velle præbere,
 nisi justam prius istius recepisset mercedem: ipse,
 spectante populo, pecuniam numeravit, ipsique
 mortis poculum eripuit, & summa cum alacritate
 deglutivit, dicens: *Dulce est pro patria mori.* O
 Christe, en Angelus consolans te calicem amarum
 à Patre propinatum tibi præsentat: & quomodo
 clamas, *transeat?* An forsitan præmium calcis ex-
 spectas? O benigne Christe! is emptus est à per-
 fido traditore Juda triginta argenteis. Eripe ani-
 mosè calicem Angeli manibus, eumque ebibe ad
 hominum salutem. De te enim vaticinatus est
 David: *Calicem salutaris accipiam, & nomen Do-
 mini invocabo.* Et clama ad instar alterius Pho-
 cionis: *Dulce est pro homine mori.*

Contra mysteriosum hoc Christi filii à Patre æ-
 terno quesitum gravem instituit S. Hilarius litem,
 H h h petens:

Aug. lib.
 13. de Tri-
 nit. cap. 10

Matth. c.
 26. v. 41.

Lib. de tri-
 bulationib.
 Christi,
 cap. 6.
 Matth. c.
 26. v. 38.

Eph. 5. 14.

Luc. c. 12.
 vers. 50.
 Prov. cap.
 26. vers. 1.

Plutarch.
 in Phoc.

Psal. 115.
 vers. 4.

petens: *Cur calicem à Patre propinatum bibere recusas?* Hilari subitice, & patienter Christi in illa causa attende Advocatos. Venerabilis Beda quàm egregiè illa verba explicat, retorquetque non in frivolum patienti timorem, sed in majorem Christi erga hominem amorem. Clamàrat quippe: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* At nec hoc sufficit Pater. Rogo te, *transseat calix iste ab anima ad corpus:* quia hæc tristitia intrinseca est, occulta, & homini ignota: quare transeat ad corpus externum, visibile, & palpabile, ut totus mundus evidenter cognoscat, quanto cum desiderio patiar. Alii, inter quos mellissimus Doctor, autumant benignum internè vehementer fuisse commotum Iesum, dum ab una parte calicem tota maritudinibus, tormentis, & que pœnis refertum, respexit, & ab altera divina sua præscientia prævidit potionem hanc amarum tot millenis, & millenis hominibus in minimo non futuram utilem, imò è contrà obscuram: videlicet, quia Christi Passionis merita sunt contempturi, *Tristatur Dominus,* inquit, *videns tot privandos gloria paradisi, & ad pœnam inferni damnandos.* Clamat, ò dilecte Pater, permittesne, quòd pretiosus iste sanguis, quem è castissimis Divæ Virginis visceribus desumpsi, pedibus impiè conculcabitur: Patierisne, quòd ego ingenuè fateri cogar id, quod de me vaticinatus fuit Propheta David: *Sicut aqua effusus sum, id est, sine pretio, sine æstimatione: Ah transeat à me Calix iste.*

*Psal. 21.
v. 15.*

Laurentius Iustinianus mysteriosum hunc Christi ad æternum Patrem libellum supplicem dilucidat vulgari quadam similitudine. Est quidam, inquit, ægrotus ardenti laborans febre, petit à medico, an quandoque sibi non liceat, ad sitim, qua miserè torquetur, parumper restringendam, bibere. Respondet ille omnem potum nocivum fore, at tamen in æstuantis sitis solatium parvulum ei vitrum præbere permittit. Illud ipsi à servis adferretur, quo viso, exclamat: *ecquid mihi præferatis?* Estne tantillum liquoris sufficiens ad tantum æstum, quo crucior, vel ex parte refocillandum? Ah minimè. Auferre itaque & hoc. Haud dissimiliter Christus egit. Summa ipse opprimebatur siti, qua sitiebat graviora tormenta, majores cruciatus, expectabat à Patre cœlesti superaffluentes tribulationum, & anxietatum fructus, juxta illud Psalmistæ in persona ipsius dictum: *Improperium expectavit cor meum, & miseriam.* Et jam desiderans omninò adimpleri illud ejusdem psalmi: *Veni in altitudinè maris, & tempestas demersit me.* Cer-

*Psal. 68.
v. 21.*

nens sibi calicem dumtaxat à Patre propinatum, præ æstu clamat, *Sitis,* & quidem siti ardentissimà, hic calix talem ardorem refocillare nequit. Quare tolle & hunc, transeat à me calix, quoniam integrum expecto tribulationum vas, & mare. Idè ò ait iste, ac si diceret, non tenuo potum Passionis, sed illum, utpote tam parvum. *Hoc pro hominum salute patior,* inquit Laurentius, *ista pro honore tuo suslineo.* Verùm, quia parva videntur, adde flagella, appone vulnera vulnerib⁹, lacera, ure, confige, percutite, occide, universa hæc, & majora desiderio sitio.

Christe hi celeberrimi Advocati causam tuam efficaciter defenderunt, quorum ego lubens adhareo opinioni. Undè quantumvis te exclamantem audiam: *Pater mi, transeat à me calix iste,* at tamen fateor, te neutiquàm amarum calicem ebibere denegasse, credoque te imitatum fuisse vestigia Rotilii magni Cælii amici. Hi duo in Sicilia commorabantur, familiariterque convivebant. Contigit, quòd Rotilii in notabile lapsus sit crimen, ob quod à competenti Judice est ad mortem condemnatus. Sententia percepta. Rotilius instanter ab illo petit, quatenus sibi liceret pro certo tempore, ut de negotiis posset disponere, in patriam ire, spondens sese decreto die rediturum ad necem statutam obeundam. Annuit supplicanti Judex, modò ipse loco suo obsidem statuerat, qui pro eo casu quo promissis non staret, morte plecteretur. Cælius amici sui anxietate commotus, prædictam conditionem accepit, seseque in Rotilii obsidem tradidit. Ast, cum ille determinato tempore redux non esset, ad mortis theatrum ejus loco deductus est Cælius. Cujus dementia quàm plurimis amicis (cò quòd tam leviter alteri credidisset) incusantibus respondit: *Non me pudet mori, sed vellem mori eo loco, eo tempore, quo amicus videret.*

Sic, sic tu clamas Christe ad cælestem Patrem: *Eheu! mors violenter me conatur opprimere, Ipsa continuos corpori intentat insultus. Deficere totaliter humanæ incipiunt vires, sentio jam animam à corpore separandam: quoniam tristis est anima mea usque ad mortem.* O Pater, permittesne, ut in hoc horto, loco ab hominibus secluso occumbam? Ah! *transeat à me calix iste.* Ecce solus hic resto, mors mea nulla clarificabitur gloria, si nullo spectante, eam cogar subire. O piissime Pater, clementiæ oculos ad afflictum obsecro filium converte, & intuere, ad quam devenit extremitatem. Potenti divina tua manu animam in corpore retine, ut cum triumpho in monte

*Luc.
v. 1
Psal.
verf*

monte Calvaria, spectante Hebraico populo, & amico, cuius amore patior, gloriosam oppetere queam necem. Concede, ut à terra in altum elever. & in duro crucis erigar stipite. In hoc traham impiam latronis animam, disrumpam saxea quam plurimorum Judæorum corda, calefaciam gelidum Centurionis, & Longini animum. Rursus peto: crucifigat in monte Pater: non recuso mortis calicem, sed desidero, ut totus mundus quàm optimè mea, quæ ex amore recepi, contempletur vulnera. Sic apposuit explicat Gregorius: *Transseat à me calix iste, quia cum venerat, ut pro omnibus moreretur: volebat in eo loco mori, quo ab omnibus videretur, & exauditus est pro sua reverentia.*

Quidam sentiunt, hanc orationem Christum pro charis suis Apostolis, cunctisque eorum sequacibus effudisse. Deceverat namque Deus cælum justam fore tribulationum, & crucis mercedem: *Ego disposui vobis regnum, sicut disposui mihi Pater.* Et Crux unica statua erat paradisi superni porta, juxta illud Davidis: *Hæc porta Domini, iusti intrabunt in eam.* Clamat itaque, *Transseat à me, &c.* Id est, Pater, nè totum tormentorum, & afflictionum calicem hauriam, permitte, ut transeat à me ad meos discipulos, & omnes Christianos. Ita explicat Hilarius: *Non rogat, ut non patiat, sed ut sicut à me bibitur, à Christianis bibatur sine metu mortis. Et exauditus est pro sua reverentia.* Hic addisce homo, dum affligeris, & quadam calamitate opprimeris, te aliquas guttulas calicis Domini degustare, quas ipse tibi ex hoc funesto horto transmisit. Eas patienti animo ebiibe, & clama cum illo: *Non sicut ego volo, sed sicut tu.* Id enim omnino necesse esse, testatur Tertullianus: *Si vis Christi discipulus esse, crucem ejus tolle, & Dominum sequaris necesse est.*

Tandem alii opinantur hæc verba, *Transseat à me calix iste*, ex vehementi erga populum Hebraicum amore esse depropta. Dicendo itaque *transseat*, ait: O Pater, video tot scelera, tot enormia crimina, in mea Passione ab electa plebe committenda. Et propterea tot eorum ad æternas condemnandos pœnas. Rogo te, ne mihi mors à Judæis inferatur. Sic Basilus lib. 4. contra Evodium: *Postulat non timore patiendi, sed misericordia prioris populi, ne ab illis bibat calicem propinatum.* Et Ambrosius cap. 10. super Lucam: *Ideo dixit transfer hunc à me, non quia Deus Dei filius mortem timebat, sed quia nec malos propter se perire volebat.* Ac si diceret, Pater infinità meâ scientiâ prævideo

mortem meam, quam adeo crudeliter mihi inferrent rabidi Judæi, in tantum divinam tuam accendere & inflammare iracundiam, ut condigna justitia inauditam eorum punire cogeres barbariem. Ego ad te pro misericordia clamito. Parce, parce, si possibile est, feris his tortoribus, quoniam & pro iis pretiosum meum sanguinem offero. Pater, si non una sufficiat mors, paratissimus sum resuscitatus secundam obire, imo & centenas. Ego in *flagella paratus sum*, modò à me tantum salvetur gens Hebraica. Hanc interpretationem mature perpendens Bernardinus, ait: *Immensus, ac ferventissimus amor in hoc manifestatur.* Hæc Christe amoris tui est ultima mensura, & non plus ultra, Quis umquam audivit aliquem pro juratis suis hostibus desiderantem mori?

Devota Anima, visita quæso, admirabile hortu Gethsemani theatrum. Contemplare sedulò internam illius mœstitiam, & athleticam inter carnem, & spiritum pugnam. Et in primo insultu disce in tribulationibus constantiam. In secundo rebellis carni, dum illa te contrà divina stimulat mandata, disce strictum injicere frænum. Disce insuper juxta ultimam *id transeat &c.* interpretationem vindicativè, non tantum tuo condonare inimico, verum & pro eò divinam exorare clementiam. Ea documenta contemplare, ego intercæ me ad mœstam, quæ in horti peracta est theatro, enarrandam dispoño catastrophem.

§. IV.

Et factus est in agonia sudore sanguineo decurrente in terram. Lucæ cap. 22.

O Fatalis hortus! ô lugubre spectaculum! accede Galene, accede Hypocrates, accedite petiitissimi quicumque sitis, Medici, & responde, an secundum medicinæ vestræ documenta, vel experientiam umquam demonstrare possitis, hominem agonizantem ex omnibus corporis poris edidisse sanguinem? Nullus credo. Quare me ad te converto, Christe, rogoque, quodnam illud fuerit torcular, quod è sanctissimo Corpore tuo tam copiosum expressit cruorem? Cuncta benedicti corporis tui lynceis oculis intueor membra, nec ullum in eo comperio vulnus. Nihilominus abundantem cerno undequaque ex illo decurrere sanguinem. Quis umquam vidit tale? Ah bone Jesu! forsitan viva tot tormentorum apprehensio, quæ inauditâ feritate immanes

tortores Judæi jam jam contra te præparant, hinc scarurire salutariferum fecit succum? Minime sanè. Strenuus namque dux, qui victoriam desiderat, pugnam neutiquam detrectat. *Et vulnera*, inquit Ephraim, *dolori non times, qui vulnera amoris sensit.* Certum autumo insolitum hunc effectum immanis enorme gentis Judaicæ electæ, & Christianæ ingratitude scelus produxisse. Loco enim, quod homines ad divinum hunc avido ore liquorem lambendum velocissimè accurrere deberent, eum pedibus protervè conculcatis, contemnunt, abominantur, & te viam vitæ Christum deserunt, & ad semitam mortis tendunt. Sicque viriliter, & instar aquæ pretiosæ effunditur sanguis.

O insensate homo, ô impie peccator! attende, attende, quàm nervosè in tuam S. Augustinus infurgat dementiam & ingratitude. Ipse recensitis quàm plurimis beneficiis, tractans super hunc locum Psalmistæ: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?* In hæc prorumpit verba: *Non ait, quæ tribuit mihi, sed quæ retribuit mihi. Retribuisti tu mala pro bonis, & retribuit ipse bona pro malis. Quomodo retribuisti tu mala pro bonis? Prius fuisti blasphemus, & persecutor, & injuriosus retribuisti blasphemias. Pro quibus bonis primo, quia es, cum non esses. Deinde, quia vivis, sed vivis & peccas. Quid retribues Domino pro eo, quod super omnia pecora, & super omnia volatilia fecit te ad imaginem, & similitudinem suam. Et tandem ad sedulam horum beneficiorum exhortatur cõtemplationem: Cogita ergo Anima, omnes retributiones Dei, cogita omnia mala facta tua. Quàm multa enim mala facta tua, tam multa bona retributiones ejus. Ah, quomodo in eos non fuisset stomachatus Augustinus, qui acerbam Christi D. Passionem inanem, & absque ullo fructu perversa sua voluntate reddunt, & sanguinè ejus vilipendunt!*

Christus à dilecta Sponsa botrus nuncupatur, *Botrus Cypri dilectus meus.* Mysteriorum botrus, è quo copiosus exprimitur sanguis, & supra terram effunditur. Sed quo torculari? Ah peccatorum nostrorum pondere: *Ipse peccata multorum tulit.* Quod onus Jesulum adeò torquet, ut sudor sanguineus undequaque vehementer erumpat, & in terram decurrat. O felix terra, quæ digna reperta est pretiosum Creatoris sui absorbere cruorem! quondam maledictioni divinæ, ob vetitum, quod produxisti pomum, fuisti subjecta: nunc verò ea salutarifero Christi sanguinis antidoto totaliter tollitur. *Quantumvis enim tu crudeliter appareas,*

Domino offerens funes, quibus ligabitur; virgas, quibus flagellabitur; ferrum, quo inclavabitur; spinas, quibus coronabitur; lignum, in quo suspendetur, ipse tamen in inimicitia, & reconciliationis testimonium, proprio te madefacit sanguine. Sanguine, non clamante ad instar Abelis exigente misericordiam. Sanguine, non ostendente erga fratrem Abelem odium & rancorem, sed singularem Christi Domini erga genus humanum amorem. *Quia triumphat de Deo amor.*

At Christe, estne tam arctum amoris tui torcular, ut ex corporis tui selecto botro tantum spiritualis succi exprimatur? Ah, siste cursum profluentis sanguinis, bone Jesu! *Adhuc longa tibi restat via.* Parce, parce illi, te expectant dira Judæorum flagra, te expectant crux, & corona. Suppeditatur tibi superabundans quidem eum abundanter offendendi occasio. Noli te in hoc tragico horto penitus exenterare. Si amor te cogat in hoc primo funesto tribunali, & theatro sanguinem spargere, abundè videris ei satisfecisse, si vel unicum donaveris guttam. Herillus cum ab Alexandro Magno abundantiore servitii sui recepisset mercedem, dixit: *Sufficit, ô Cesar!* ad quod magnanimus Princeps: *Si tibi satis est accipere, mihi non satis est dare.* Ad instar generosi Alexandri egit nobiscum Christus, ô Christiane! Ipse namque clamat, quamvis unica sanguinis gutta abundè ad totum redimendum mundum sufficiat, illa non satisfacit amori, *illique satis non est, dare*, quia ut abundantius fundam, *urget amor.* Ad quod ait Bernardus, Christum omnia fecisse in pondere, numero, & mensura, excepto in mysterioso hoc sanguinis sudore.

O ferox torcular amor! Anaxarches eruditissimus sui ævi Philosophus, nescio qua adversa fortuna in crudeles cujusdam tyranni infestissimi sui inimici lapsus manus, barbarè in mortarium injectus fuit, & in eo pistillo contusus, & in frustra minutatim concisus. Inaudita sanè sævitia! Eadem tractatur mundi Creator. In tantum enim in torculari amoris, & iniquitatum hominum pondere (quas ipse pretioso sanguine suo diluturus venerat) oppressus, tali modo sudat cruorem, ac si à furibundo tyraano in mortario pistillo comprimeretur. Unde nunc illud intueor impletum vaticinium Genes. cap. 49. *Lavabit in vino stolam suam, & in sanguine uvæ pallium.* Mystica namque hæc uva, mysticus hic botrus, nitidissimè cruore suo (quem vinum nuncupat Propheta Zacharias cap. 9.) integrum lavit corpus à peccatis hominum.

(qui-

Gen. cap.
49. v. 13.Psal. 115.
v. 3.Cant. c. 1.
vers. 14.Isaia cap.
53. v. 12.

Vers. 3.

(quibus cooperiebatur) fœrens, & sordidum, *Tesus erat indutus vestibus sordidis*, inquit Zacharias cap. 5. Ah properate fideles, venite, & lambite divinum hunc succum. Vos invitat S. Anselmus. dicens: *Accurre, suavissimas illas guttas lambe homo, noli dormire cum Petro.*

Antiquitus moris erat apud Romanos, quod militum dux, dum arduam expeditionem jamjam esset aggressurus, aut sanguinolentum certamen cum hoste dimicaturus, ut milites ad strenuè, & generosè cum adversario decertandum excitaret, & ad triumphalem victoriam accenderet. Quapropter illis sanguinolenta tunica è tentorio Cæsareo extensa, imminentem pugnam manifestabat. Quando ego attentè pissimum in horti theatro sanguineo per totum corpus conspersum sudore contemplor Christum, mihi videtur, quod ipse ad instar Romanæ militiæ ducis, ex horto tamquam è tentorio extenderit corporis sui sanguinolentam tunicam, innuens crudelissimum jam jam imminere luctamen, ut discipulos suos ad viriliter belligerandum adhortaretur.

Regina Clotildis, quàm plurimis intolerabilibus & severis, etiam usque ad sanguinem, à barbaro suo marito Amalericò perpeffis injuriis, ad germanum suum Gildebertum per fidelissimum nuntium pretiosum transmisit linteum, proprio suo cruore tinctum, loco literarum, volens hoc modo loqui fratri: O dilecte frater! hanc oculis tuis, quam ego sustinui, intueris injustitiam? Hoc cine pateris, nec vindicantes in ferocem tyrannum exartas manus? Potes à videre tam enorme scelus, tam execrandum in legitimam uxorem facinus? O Anima Christiana, ex sanguinolento Gershemani horto mittit ad te ad instar Clotildis Christus sanguineo sudore tinctum linteum, id est, corpus suum cruore madidum, ad illud mature inspiciendum, clamat ad te, ô homo, desiderasne scire juratum illum hostem, qui tam feras in me exercuit manus? Ille, ille peccatum est, impietas tua est, & hanc cernis injuriam, nec vindictam parat? Agedum exere acutum sinceræ, & puræ contritionis gladium, & eo ferocem hostem sterne. Nullo meliori modo homo afflicto compatitur Christo, quàm si odium erga peccatum exciter, & amorem erga patientem Jesum accendat. Clama igitur ad cælestem Patrem: O benigne Domine, sit mihi sanguineus filii tui sudor in animæ meæ sacratum balneum, & salutare omnium peccatorum meorum lavacrum!

S. V.

Surgite, eamus: Ecce appropinquat, qui me tradet.
Matth. cap. 26.

POSTquam benignus Jesus ferventem suam ad Patrem cælestem finisset orationè, humumque sanguineo sudore aspersisset, prostratus, & quasi devictus apparet, attamen viribus resumptis, ad instar leonis sese erigit, & ad iter accelerandum pergit, ut novo zelo, & amoris ardore ignominiosam aggrediatur mortem. Velociter ad dilectos suos accurrit Apostolos, eosque sedulo adhortatur, ut imminentem sævorum Judæorum attentè contemplerent insultum: *Surgite, eamus, ecce appropinquat, qui me tradet.*

O bone Jesu, unicum animæ meæ solarium, quò abiit, quò evanuit incomprehensibilis ille timor? extrema illa tristitia? funesta illa animi tui commotio? Ubi nunc interna adstantis tuæ Passionis apprehensio, quæ ex benedicto tuo ore hæc expressit verba: *Tristis est anima mea usq; ad mortem.* Imò, nec hoc tantum illa potuit, sed quoque vehementer è cunctis corporis sui poris abundantem extraxit sanguinem. Et modò, dum jam appropinquare cognoscis perfidum illum traditorem Judam, qui vili pretio infiniti valoris tuum vendidit sanguinem, non contremiscis, sed alacris, & immotus persistis? Fateor, me in te confiteri illud ingeniosum cujusdam amantis, in summo vitæ discrimine ratione amata constituiti dictum: *Perfecta charitas foras mittit timorem.* O benigne Christe, jam jam in procinctu est nefarius traditor, numerosa rabidorum militum cohorte stipatus, ut te in vincula conjiciat: & tu ei animosè obviam procedis? Ah fuge, fuge Christe, alioquin actum est de te. Sagaces animalium essentiarum, & proprietatum investigatores afferunt, elephantem ex visu sui sanguinis ad pugnam summo perè concitari, tu Christe in affluentia sanguinem fudisti: Iste adeo generosum tuum animum accendit? Sic est Christe. Nunc completur illud Prophetæ Job vaticinium cap. 39. *Exultat audacter, in occursum pergit armatis, contemnit pavorem, nec cedit gladio.*

O Salvator mundi! dum te imperterritum, & constantem contemplor, experior te eum fore, de quo ait Scriptura: *Ego Deus, & non mutor.* Attamen ab altera parte parvula instabilitatis mihi prima fronte apparet scintilla, dum attentè perpendo divinam tuam majestatem discipu-

Hhh 3 los

cap.
2. 11.Iob. cap. 39
vers. 21.Malach. c.
3. vers. 6.

los suos ad vigilantiam admonuisse. & urfisse, ut tantillum temporis in fervida oratione consumerent, *Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem.* Et nunc illos aggredieris, & ais: *Dormite iam, & requiescite?* Sanguis Agni paschalis in Veteri Testamento Judas procurabat quietem, & eos à communi præservabat strage, quâ cuncti totius Ægypti primogeniti divina manu plectebantur. Eratne ergo mirum, quod divinus Christi veri Agnelli sanguis, discipulis adferret quietem, & pacem, & in fortissimum inserviret scutum, ad furibundo hosti generosè resistendum? Audite S. Ephraim: *Ante luctum sanguinis eos vigilare vult, quibus post luctum quiescere præcipit, quia sanguis illis stratum erat ad quiescendū.* Sanguis Agni paschalis clamabat ad Deum misericordiâ, & pietatem pro filiis Israël in Ægypto gravi Pharaonis oppressis servitute; verum pro Ægypti incolis, & obstinato regē Pharaone vindictam. Forsitan, ô Christe sanguis ille, qui tanta cum vehementia in horto è sacrosancto corpore tuo effluxit, binam habet vocem, unam exoptulantem benignitatem, alteram justitiam requirentem? Ad hoc curiosum quæsitum me instigat doctissimus Rupertus, qui hæc profert in hunc locum verba: *Verè igitur tantum miraculū otiosum non fuit, quia contra impios Iudæos in terram decurrit.* Ex quibus dilucida videtur sequi consequentia, illum dumtaxat pro Gentibus & Apostolis misericordiam rogasse, & pro gente Judaica vindictam exegisse.

O benignæ Jesu! nunc, nunc novam, & fundatam internæ tuæ tristitiæ intueor rationem, vix terram inebriaras cælesti sanguinis tui liquore, vix eam irroraras pretioso hoc rore, & reverberantem percepisti vocem, *parce, & puni.* Cruoris Christi vox erat misericordiam petens. *Sanguis parcat,* ait Rupertus. At terra tantam sceleratorum Hebræorum contra Creatorem suum non potens ferre injuriam, justitiam in eos provocabat: *Terra non parcat.* Et ecce contremisit, conturbatur pissimus Dominus, clamatque: *Pater, si possibile est, transeat à me calix iste.* Ah Pater, obsecro, ut meus sanguis, mea passio, etiam iniquis Iudæis, & Crucifixoribus meis sit utilis. Sed cheu! cernens cælestem Indicem absolute determinasse, utriusque divinæ suæ essentia attributo plenariè satisfacere, misericordiae videlicet, & justitiæ, eumque in prædam huic dedisse rabidos lupos Iudæos, isti verò in sinum projecisse gentiles, id est, futuros Christi Ecclesiæ filios, ad discipulos suos clamitat: *Quiescite iam, estote securi, quoniam*

vobis obtigit felicissima fors, vos sub umbra misericordiae latitatis. *Misericordia, & Veritas obvia- verunt sibi, justitia & pax osculatae sunt.* Lenivi sanguine meo paternum furorem, vosque cælo reconciliavi.

Sed ecce, dum suos tam bona spe, & fiducia alit Christus, perfidus Judæorum prodit antesignanus Judas, & in Christi fraudulenter ruit amplexum, eique fœdisfragum tradit osculum: *Et osculatus est eum.* O infelicissime Apostole! ô abominanda Anima, ô Juda, quomodo eò procedis audaciâ, ut Creatorem tuum, Salvatorem, & Magistrum, non verearis tamquam tenerum agnellum in voraces farentium horum leonum projicere fauces, ut iis minutim conteratur? Audesne ô ingrata, cane & tygride sævior, impuris, ac fordidis tuis labiis, tam venustam commaculare, & inficere faciem, ut in eam intuitum conjacere ipsimet quasi vereantur Seraphini? S. Magdalena sese supra omnem creaturam æstimavit fore privilegiatam, quoniâ digna reperta erat sanctissimos Christi pedes exosculari. S. Joannes Baptista, quo nemo ex muliere natus sanctior, juxta veridicum ipsius Veritatis oraculum, sese penitus confitetur indignum, ut dissolvat calceamenta pedum ejus: & tu temerarie non verecundaris maleolenti halitu tuo, nitidissimum illud inficere liliū, odoriferam illam miro fœtore annihilare rosam, & inæstimabilem illius jam in fœtidum injicere os attentas cruorem?

O inaudita feritas! ô incomprehensibilis severitas! Ah. Pater cælestis, potesne mutus, & surdus, oculatus tamen, tam infamem cernere proditionem, & tua in nefandum justitiæ non detorques fulmina? Intuerisne innocentem hunc agnellum unigenitum tuum, in quo tantum tibi complacuit, filium ad macellum duci, nec terræ mandas, ut dehiscat, & execrandum discipulum diglutiat? Oza veritus Arcæ fœderis lapsum, eam erectam sustinuit: *Extendit Oza manum suam ad Arcam Dei, & tenuit eam: quoniam calcitrabant boves, & declinaverant eam.* Et ecce statim eum morte suam perfolvere voluisti temeritatem: *Iratuque est indignatione Dominus contra Ozam, & percussit eum super temeritate: qui mortuus est ibi juxta Arcam Dei.* Quamplurimi quoque Bethsamitæ, ut refertur 1. Reg. cap. 6. ob solem Arcæ Dei intuitum morte plexi sunt: *Percussit autem de viris Bethsamitidas, eò quod vidissent Arcam Domini, & percussit de populo septuaginta viros, & quinque millia plebis.* In hac tamen nil

2. Reg. c. 6.
v. 6, & 7.
Vers. 19.

con-

continebatur, nisi virga Moysis, lex lata in monte Sinai, & manna, quod Dominus Israëlitis pluerat in deserto. Et hic detestabilis proditor Iudas impurissimum suum os supra sacrosanctum Christi immaculatæ faciei ponit altare, & temerariè attingere ausus est vivam illam fœderis Arcam, in qua absconditi continentur omnes divinæ sapientiæ thesauri: & adhuc evaginatum justæ justitiæ cohibes gladium: O occulta Dei judicialia! ð incomprehensibilis sententia!

O Juda! quomodo potest impium animum tuum tam abominanda occupare malitia, ut Dominum tuum amicitia signo, amoris, & pacis indicio fœdistragè rabidæ Judaicæ plebi tradas? O signum sacrilegum! exclamat Augustinus, ð placidum fugiendum! ubi ab hoste incipitur bellum, & per pacis indicium, pacis rumpitur sacramentum! O Juda! in pignus amoris, vulnus infligis, & sub pacis larva infamiter Dominum tuum servus, & Magistrum discipulus tradis: O piissime Jesu! cur faciem tuam à fœtido illius ore non declinas? Ipse pestilenti suo halitu tibi intendat ruinam. Fuge, fuge protervum vultum Christe. Quid ad hoc ipse! *Ah sic urget amor.* Immo ipse sese ad Iudam, ut potè staturâ pusillum inclinavit, ut illi osculum daret, *Non osculum traditionis, sed osculum pacis,* inquit Eucherius, quod in illa prodicione osculum accepit, bene intelligitur, Christum pacem traditori suo adhibuisse. Et S. Brigitta matris Christi adfert testimonium: *Appropinquante Iuda proditore, filius meus inclinavit ad eum, dans osculum illi.*

Et huic piæ sententiæ videtur suffragari Hieronymus dicens: *Os, in quo non erat dolus, ori, in quo abundavit malitia, dulciter apposuisti.* Clamat itaque amore ardens Dominus: ð Iuda propera, accede, ecce paratus adesto, ut in amplexum tuum ruam. Divino & suavi meo halitu inspiravi in Adam spiraculum corporalis vitæ. Veni tentabo, an eodem in animum tuam infundere queam spiraculum spiritualis vitæ. Hoc ultimum superest remedium. Labia mea adhuc rubicunda sunt, & sanguineo sudore tincta, hunc tibi in fortissimum animæ tuæ, graviter sauciata, lambendum offeram pharmacum. Si hoc non respicias, actum est de te Iuda. In hoc actu mihi videtur, quod Christus Senecæ Philosophi inhæserit sententiæ. Hic loquens de magno ingratitude vitio, quærit utrum beneficium ob ingratitude timorem sit denegandum? Et respondet: *Conquereris te invidisse in hominem ingratum. Si hoc periculum evitare volueris, non dabis beneficia. Ita, ne apud*

alium pereant. At apud te peribunt: non vedeant potius, quam non dentur: & post malam segetem ferendum est. Sic, inquam, sentit Christus. Præscit divina sua præscientia obstinatum futurum proditorem, ei tamen beneficium osculi pacis non recusavit, sed ori, in quo abundavit malitia, os dulciter apposuit.

Sed ad omnia hæc amoris signa tamquam durissima rupes, immotus persistit Iudas. O splendidissime Sol! an unquam tale intuitus es scelus? Commemorant antiquæ historia, intestinis tempore Pompei, & Cæsaris furentibus Imperii Romani bellis, contrigisse, Cæsarem in publico campo cum aliquot præcipuis sui exercitus commilitonibus colloquentem, coactum ventris sui exonerandi causa, parumper à consortio secedere. Ad quem finem clypeum, & gladium deposuit. Quod subornatus Pompei speculator cernens, opportunitatem jam nactus occasionem, ensen suum in Cæsarem strinxit, & mox eum inermem oppressurus velocissimè accurrit. Cæsar jam imminens præsentis vitæ discrimen, ab inchoato opere destitit, & resiliens dextra clypeum arripuit, cui inscripta erant hæc verba: *Ego Cæsar, qui pro salute patriæ belligero.* Quod dictum ad eodè istum militem à tanto perpetrando scelere deterruit, ut propositum deseruerit, iudicans indignum fore illum militum ducem fraudulenter enecare, qui pro patriæ suæ conservatione decertabat.

Ah Juda! tu subordinatus, auroque furibundorum Phariseorum, & Scribarum corruptus, ad illum Cæsarem trucidandum accedis, qui ad te clamat, *Ego Cæsar, qui pro salute mundi,* & tui quidem, non tantum contra tenebrarum potestates, verum etiam contra ipsam divinam iustitiam belligero. Et ad hæc immobilis permanes, & adhuc iniquæ tuæ mordaciter insists intentioni? O nequam! valere in Pompei militem tantum nudè exarata in clypeo verba, & induratum tuum emollire non potuit cor solida toties ad te à magistro audita doctrina, & præsertim illa verba: *Va homini, per quem filius hominis tradetur?* *Matth. c. 26. v. 24.* Non est quispiam Christianorum Iuda, qui tuam perfectè capiat malitiam. Et illa quoque maximè torquet Christum: quoniam de tam perversa prodicione ipse aperte satis conqueritur per Prophetam Davidem: *Etenim homo pacis meæ, qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem.* *Psal. 40. v. 10.*

Ad hæc hinc Christiani maturâ mentis vestræ contemplatione, & sedulo cogitare osculū Judæ, & oscu-

Lib. 4. Revelat. cap. 39.

Senec. ep. 81. & lib. 1. de benef. cap. 1.

& osculum Christi. Attendite quantum tormentum Christo, perfidum perfidi discipuli attulerit scelus. Verum nec obliviscamini in conscientia vestra ruminare, quoties traditorium Christo tradatis osculum, & præcipue tum, dum fortenti halitu, immundo volo dicere corde, pravâ intentione, dissimulatâ ostensione ad mensam acceditis eucharisticam, ut cœlesti mannâ, corpore Christi, & pretioso ejus sanguine saginemini. Discite quoque summam Dei vestri ex hoc osculo misericordiam, quod nil indicat, nisi intensissimam sicim animam Judæe lucrândi.

§. VI.

Amice ad quid venisti? Matth. cap. 26.

DUm stupendum magno mysterio plenum maturè benigni Domini ad impium traditorem Judam dicentem: *Ave Rabbi*, contempler responsum: exclamare, & altâ voce vociferari cogor: etnè possibile inter Christianos adhuc adinveniri posse aliquod cortam à pietate abalienatum, quod sanguini, & vindictæ inhiet, dum ipsi benevola piissimi Jesu intonantur verba: *Amice ad quid venisti?* Ah quàm veridicè de sponso ait sponsa: *Botrus Cypri dilectus meus*. Plinius sagacissimus rerum naturalium indagator asserit, è botro Cypri, dum comprimitur, effluere pretiosum & odoriferum balsamum. Verè mysticus Cypri botrus Christus, è quo amoris torculari in fatali Gethsemani horto inæstimabile illud sanguinis balsamum, quo risanatum est Adæ vulnus, expressum est. Et modò rursus hic divinus botrus crudeliter proprii discipuli conscillus prodicione, edit redolentia balsamum verba: *Amice ad quid venisti?*

O pie Domine! an forsitan adstans Passio, & gravissima imminetia te aded conturbant tormenta, ut nominis traditoris non reminiscaris? Id non credidero. Cum itaque propriis nominibus cæteros discipulos alloquaris, cur huic & suum non attribuis? Nuncupabis è eum amicum, qui te immortalis odio prosequitur? Illinè signa ostentabis amoris, qui te ad sævam quærît mortem? An detestabile ipsius scelus benevolum amici meretur vocabulum? Hoc à recta ratione, & naturali hominum instinctu planè apparet alienum. Attendente Christo, magnum hic subest scandali periculum. Dicent namque Judæi divinam tuam majestatem clarissimè hisce verbis approbare proditio-

nes, odia, & injurias. Debuisses sanè dixisse, ô impie discipule! ô abominande homo! ad quam venisti malitiam, & dementia? Sicinè inimicus magistri tui existis, ut infamiter eum osculo tradas? Audi scelerate, quid in te stomachatus dicat Venerabilis Beda: *Amore pignoris vulnus infligit, & charitatis officio sanguinem fundit, & pacis instrumento etiam mortem erogas?* Et tu Christe adhuc illi titulum amici tribuis?

Ah Christiani! hoc odiosum inimici vocabulum nunquam ex mansueti benedicti Christi ore prodiit, inquit S. Hilarius, nisi tum dumtaxat, quando homini de diligendis inimicis suis formalem legem tulit: *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros*. Ecce etiam pro barbaris, & feris Judæis, imò & pro suis crucifixoribus veniam & misericordiam à cœlesti Patre tanto hoc scelere ad summum concitato furorem exigit clamans: *Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt*. Sed quibus? Non eos nominat, ait Anselmus, quoniam debuisset dixisse dimitte inimicis meis, & idcirco sensum imperfectum potius relinquit. In triumphali, ac magnifico suo in civitatem Jerusalem ingressu audit omnem populum, imò & infantes loquela incapaces, ore adhuc lacte madido clamantes: *Benedictus, qui venit in nomine Domini, hosanna filio David* Et tunc adimpletum est illud Prophetæ Davidis vaticinium: *Ex ore infantium, & lactantium perfecisti laudem tuam propter inimicos tuos* Illa tamen verba Iudeis loquens subicit, *propter inimicos tuos, & tantummodò dicit: Nunquam legistis, quia ex ore infantium, & lactantium perfecisti laudem? Quia*, inquit Hilarius, *non inveniebatur illud vocabulum scilicet inimici in illo sacro sapientia thesauro*.

At contra hanc solutionem moveri potest maxima è sacra Scriptura difficultas. Narrat Evangelista Matthæus, Christum Petro quodam tempore nomen tribuisse satanæ, *Vade post me satana*. Et hunc sceleratum & impium traditorem indignum discipuli, & Apostoli caractere, nomine amici alloquitur? *Amice ad quid venisti?* Petrus, qui Ecclesiæ Christi destinatus erat lapis fundamentalis, qui potius millies duram paratus erat subire mortem, quàm Dominum deserere: qui coram omnibus discipulis ejus ingenue confessus fuerat divinitatem: *Tu es Christus filius Dei vivi*. Ad quod responderet ille: *Beatus es Simon Bariona: nuncupabitur dæmon, & infamis apostata vocabitur amicus?* Ah voluit nos Dominus docere gloriosum fore, eum honore prævenire, qui

Matth. c. 5. v. 44.

Matth. e. 21. v. 9. Ps. 8. v. 3.

Matth. e. 21. v. 6.

Matth. c. 16. v. 17.

Cant. c. 1. v. 14.

Vers.

Matth. 26. v.

Bern. 14. in na D.

qui alium inhonorare tentat. Unde ait Cyprianus ferm. de Pass. *De impietate, & malitia suavitatis, pietasque Christi triumphat.* Et dicendo: *Vado post me Satana,* suum, ut hominem redimeret, ostendere voluit desiderium. Ideoque Petrum Passionem disludantem, *Absit à te Domine, non erit tibi sic,* à se repulit, aliumque amicum, utpote præcipuum Passionis suæ instrumentum, appellavit. Ita quidam modernus exponit hisce verbis: *Petrum amicum diabolum appellavit, quia à morte eum retardare curabat: diabolum Iudam amicum vocavit, quia circa proferum suum è mundo decessum satagebat.* At vana erat tanta Iudæ celeritas, quoniam ad necem maximè noster festinabat Salvator. O Iuda, clamat, desiderasne me videre infami crucis affixum trahi? Si tu, ut me vendas, ad instar testudinis movearis: ego ad instar generosæ aquilæ volabo. An non intellexisti, me ad tibi occurrendum discipulos fuisse adhortatum, *Surgite, eamus, ecce appropinquat, qui me tradet. Ad quid itaque venisti?* Non erat opus, ut accederes, jam me ad Passionem properante. Non patior velociorem ad me tradendum proditorem accedere. quem amorem considerans mellifluus Doctor, ait: *Domine Iesu, vita mea, decus Angelorum, quantum nos diligebas, qui pro nobis mori cupiebas.*

Vers. 12.

Matth. c. 26. v. 46.

Bern. serm. 14. in Cæna Dom.

Ex hoc præclaro magistri vestri exemplo insigne Christiani eruite documentum. discite ex eo adamare pulcherrimam mansuetudinis virtutem. Properate, accurrite hûc vindicativi, & sanguinis inimicorum sitibundi, & Salvatoris vestri insistentes vestigiis, furibundam extinguite iræ sitim. Ecce perfidus proditor Iudas pium Dominum tradit ad flagella, spinas, clavos, crucem, & infamem mortem, at tamen pietatis memor, in tantis injuriis nomine amici appellat: *Amice ad quid venisti?* Et tu, dum audis, ô obstinate Christiane, quamdam calumniam, dum minimam à proximo tuo pateris injuriam, adhuc animum tuum ad vindictam concitabis, & ciamabis, *inimice?* Ah! si te non moveat antesignani Christi exemplû. confundat te Christiani vocabulum. Quod te quam maximè urget, ut tu, sicut & ipse injuriam ac improperia tolereas, *Tu dedignaris,* inquit Augustin⁹, *serve audire pro meritis tuis, quod Dominus audivit nullis meritis suis.* Et tandem contra reluctantes, in hæc prorumpit verba: *Christiani nomen frustra ille sortitur, qui Christum minimè imitatur. Quid enim prodest vocari, quod non es, & nomen usurpare alienum? Sed si Christianum te esse delectat, quæ Christianitatis sunt, gere, & meritò tibi nomen Christiani assume.*

Amice, ad quid venisti? ô obsecrate Iuda, ad quam demeritiam, & stultitiam devenisti? Perdidistine omne tuum iudicium? Dic mihi, obsecro, cognoscisne hujus pretiosi unionis justum valorem, quem tu vendis? Amice, dic mihi, quale pretium à perfidis tuis emptoribus habuisti? Quanti magistrum tuum Iudæi æstumarunt? Ah nihili! Constituerunt ei triginta argenteos, inquit Matthæus. O Iuda inspice, quanti valeat, & tam vilem respice mercedem; considera, homo quidem est, sed & Deus: creatura est, sed & creator: mortalis est, sed & immortalis; ac per consequens infiniti est valoris. O impie traditor, potuissesne pro viliori pretio totius universi vendere Dominum? Viliissimi mancipii, lege Ptolomæi statutum erat triginta argenteorum pretium, & tu illum, qui è libertatis sinu descendit, ut hominem diaboli eriperet servituti, tantilli vendis? Ah Iuda, mihi apparet, animum tuum tanta avaritia fuisse præoccupatum, ut eum quidem pro minori pretio tradidisses, *Quid vultis mihi dare?* Et statim oblata pecuniæ acquiescis. O demens, unguentum, quod super Christum effudit Magdalena, trecentorum denariorum æstimasti valoris, & Deum tuum pro triginta venundas: O insulse mercator, clamat Paulinus, tu te ipsum dijudicare coges, *Quia ipsum vili æstimans Dominum, unguentum istud caro æstimasti.* Ah, quam bene tibi illud appropriari potest Davidis: *Mendaces filii hominum in stateris,* ad quod sic ait Ambrosius: *O Iuda proditor! trecentis argenteis unguentum æstimasti, & sanguinem Christi triginta denariis vendisti. Magnus es in æstimatione, vilis in scelere.* Et tandem idem, consideratâ Christi Dei infinitate, ait: *Quomodo poterat verum ejus pretium pecuniarum comprehendere, cujus non potest meritum describi.*

Matth. c. 26. v. 15.

Psal. 61. v. 10.

Ah, Christiana anima, considera obsecro, an quispiam reperiat, qui iniquitatem, avaritiam, & ingratitude Iudæ non ad summum accuset, & abominetur? Fateor, nullus. Verum velle, ut quilibet in omne cor suum perscrutaretur, & inspiceret, an illud Iudæ scelus non sit participes. An tu forsitan usurarie, inique Iudæ muneribus & donis corrupte, pupillis, & viduas defraudans, Christum vendere non autumas? Si sic fore mihi non credas, crede S. Thomæ à Villa Nova dicenti: *Quæ parvi te facimus, qui pro vili nummo te tradimus, Iudam accusam⁹, & idem quotidie facimus.* An tu luxuriose pro brevi carnali voluptate, & sic discurre de cæteris: Dominum tuum

non tradis? Consentit Thomæ Venerabilis Beda, dicens: *Multi hodie scelus Iudæ, quia Dominum ac Magistrum, Deumque suum pecunia vendidit, velut immane scelus, nefarium horrent, nec tamen à simili cavent. Nam cum pro muneribus falsum contra aliquem dicunt testimonium: Profecto, quia veritatem pro pecunia negant, Deum pecuniâ vendunt.*

Ab antiquitate summopere accusatus fuit Cnæus Pompilius, qui (ut refert Fornetus Conc. 81. de Pass. Domini) eloquentiâ Ciceronis, instanter ad pro eo exorandum ab amico suo Cælio rogati, à morte liberatus, ingratus benefactorem suum interfecit. Verba ejus sunt: *Summis eloquentiâ conatibus Cælii amici sui rogatu Marcus Tullius Cicero, Cnæum Pompilium capitis damnandum in Senatu defendit, & facundiâ suâ tantum effecit, ut reus à mortis pœna absolveretur. Quomodo beneficio respōdit Pompilius? Cum triumphi tempore Marcus Tullius cum aliis, quia Pompili partibus adhaererat, morti adjudicatus esset, à Marco Antonio licentiam petiit à latebris extrahendi, & occidendi Ciceronem, quod & fecit. Justè confiteor, tanta vituperatur Pompili ingrati tūdo, sed multò justius Christianorum, qui ad æternam mortem condemnati, sub jugo diaboli perpetuo gementes, & infami subiecti erant servituti, per Christum vitæ, & libertati restituti sunt, & tamen eum quotidie vendunt, & peccatis suis ad instar Judæ crudeliter crucifigunt, ut attestatur Apostolus.*

Quod quandoquidem verissimum sit, eja Christiani clamemus ad piissimum Jesum, Confitemur ingenuè nos tuam majestatem promiscuè pro vili pretio, pro minima voluptate ad momentum duratura, pro abstracto nummo, & perituris mundi bonis vendere. Sed eheu! Domine obsecrati sumus, ut alter Judas, præponentes terrena æternis. Ah Christe, tu solus es, qui dissolvere potes catenas inordinati amoris nostri erga mundana constringentes. Tu es, qui è cælo descendisti in mundum, ut illuminares omnem hominem venientem in hunc mundum. Rogamus itaque te quàm humillimè, ut per merita acerbissimæ Passionis tuæ, & sanguinis, quem in horto tam effluenter effudisti, densas ab intellectu nostro tantæ ignorantia depellere digneris tenebras, ut divina gratia tuæ luce adjuti, tui cognoscamus utrumque pretium, ne te tam facile ad instar Judæ vendamus. Vix satellites è perfido Judæ signo

Christum agnoverant, ecce mox in
eum insilière,

§. VII.

Tunc accesserunt, & manus injecerunt in Jesum.
Matth. cap. 26.

AH, quodnam ingenium tam subtile, quod exactè comprehendit, quænam lingua tam diserta, quæ potest exprimere furiosum in pium Christum rabidorum horum saporum insultum! intueri hic o anima devota, innocentem illum agnellum destinatū in prædam furibundæ, ejusq; sanguinis sitibundæ plebi. Mature contemplete, qua sævitia, qua barbarie, atque immanitate Salvator mundi nunc ad dextram, nunc ad sinistram per terram trahatur. Hic violenter barbam illi evellit, ille alapas impingit, & elevatum rursus in terram collidit, quilibet omni conatu allaborat, ut bravium crudelitatis obtineat. Tali modo, ut Evangelista Mattheus inspicens in hac lugubri tragœdia inauditam furentium horum canum tyrannidem, incapax eam ad amussim exaggerare, hoc unicum dicat: *Fecerunt in eo, quacumque voluerunt.* Ac si diceret, perpende Christiane juratum, & mordax Judæorum in illum odium, & ex eo, ut ex ungue leonem cognosce, quanta pius Dominus ab iis passus fuerit tormenta.

O patientissime Jesu! quàm bene de te vaticinatus est Propheta Isaias: *Quasi pilam mittere te in terram, nimirum hæc gens barbara. Pila à lusoribus ab uno ad alium transmittitur, & rursus ad eundem repercutitur. Quandoque in terram cadit, & commodè resutans, à quodam denuò violento manus ictu in altum elevatur, & ab alio illius lapsum expectante, iterum remittitur. Christe, tu verissima in tragico hoc lusu es pila. Ab horto Gethsemani ad Annam, ab Anna ad Caiphæ palatium, secundum tragœdiæ Passionis tuæ Tribunal vehementer traheris, & de loco ad locum jactaris. Et sic Christus sicut pila nimia manuum ictuum repercussione sæpè sapius distrumpitur, materiaque corio inclusa effunditur: ita ut de te ipso tam crudeliter percussio, & repercussio attestari cogaris: *Effusa sunt omnia viscera mea.**

De te quoque olim prophetizavit Psalmista, dum dixit: *Circumdederunt me vituli multi, & auri pingues obsederunt me, aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens & rugiens.* Et Psalm. 117. *Circumdederunt me, sicut apes.* Sub hac Davidis metaphora, quæ ipse Judæos his animalibus assimilat,

juxta

Exod.
32. v.

Psal.
v. 8.

Matth. c.
17. v. 12.

Matth.
22. v.
Joan.
19. v.

Isaias cap.
22. v. 18.

Ier. c.
v. 20.

Ad. c.
v. 52.

Psal. 21.
v. 15, 16.
Psal. 117.
v. 12.

juxta S. Cypriani mentem, quàm plurima sub-
tescunt mysteria, quæ relicto rudi literalis sensus
cortice, & mystico assumpto, clarissimè discoope-
riemus. Ipsi Hebræi propriissimè vituli nuncupan-
tur. Vituli namque innata proprietates est incon-
stantia, inquit Incognitus. De prato enim ad pra-
tum currit, & recurrit, sapius meliora deserens pa-
scua, & pejora eligens. Haud dissimiliter populus
Iudaicus ultra quàm dici potest, fuit inconstans,
atque mutabilis, etiam in malum bono proponens
è durissima Ægypti in manuforti, & extenta eri-
puerat servitute, & adorarunt falsum Deum in
aureo vituli simulachro: *Feceruntque vitulum
conflatilem, & adoraverunt.* Et quo magis inordi-
natus est amor, quo insulse in aliquam creaturam
ferimus, eò majori ratione isti affimulamur, idcir-
cò Hebræi arctius ad amantem vitulum Oreb, quàm
Deum viventem in sæcula sæculorum, similitudi-
nem vituli heredarunt, secundum illud Davidi-
cum: *Similes illis fiant, qui faciunt ea, & omnes, qui
confidunt in eis.* Et sanè stulta hujus gentis volubi-
litas toti evidenter apparet mundo. Hi enim, qui
cum insolito applausu, communi lætitiâ, tantoque
triumpho quatuor diebus ante, tamquam verum
Regem, & à cælo missum Messiam acceptarant,
canentes: *Benedictus, qui venit in nomine Domini,
Hosanna in altissimis.* Ipse eidem modò vociferari
non cessant: *Crucifige, crucifige eum: non habemus
Regem, nisi Cæsarem.*

Tanti quoque nec eis innatum deest attribu-
tum. Quoniam, quemadmodum indomit⁹ taurus
cuncta vincula confringit, ac jugum dejicit: ita &
plebs Iudaica legis divinæ jugum ex humeris suis
sapius excussit, Deoque refractaria, ac rebellis ex-
titit. De quo Deus lamentatur per Prophetam Je-
remiam: *Rupisti vincula mea, & dixisti, non ser-
viam.* Imò ad eò obstinatè mandata divina perfidi,
& inconstantes Iudæi contempserunt, ut etiam
Dei Prophetas, qui ad eos admonendos, & ad me-
liorem vitam reducendos, missi erant, crudeliter
sint persecuti. Ut ipsis publicè improperavit pro-
tomartyr Stephanus Act. 7. *Quem Prophetarum
non sunt persecuti?* Iis quoque quàm propriissimè
quadrat canis titulus: quoniam, sicut rabidus &
furiendus canis nemini parcat, ut pote nullum
agnoscens, ne quidem proprium dominum: ita
rabidi Iudæi odio, & invidia obcæcati, Christum
Redemptorem suum non agnoverunt, sed vene-
nolis sui faucibus benedictum hanc Agnum de-
vorarunt. Bene itaque dicitur: *Circumdederunt
me vituli multi, &c.*

Præterea barbari Hebræi in Christo Leoninam
aperte ostentant feritatem. Quia, sicut ipse arre-
ptam prædam non derelinquit, nisi prius eam vo-
racibus dentibus contriverit; ita barbarica hæc
gens Christo non pepercit, nisi ultimam illius san-
guinis guttam effundi viderit, eumque crucis li-
gno affigi. Nec malè ipsa pungenti api compara-
tur. Sicut namque illa aculeum lædendo perdit,
ita perfidi Iudæi, pungendo Christum, cuncta
perdiderunt. Sic appositè exponit Cassiodorus:
*Sicut apes pungendo se eviscerant, ita Iudæi sese lin-
guis occidendo, perierunt, clamando crucifige eum.*
Clamor namque iste, qui in tantum apud Pila-
tum invaluit, æternam apud Deum clamabat
vindictam. Nonnè tragicam hanc scenam, quid
ni dicam, integrum actum prædixit Jeremias cap.
26. *Ecce in manibus vestris sum, facite mihi, quod
bonum & rectum est in oculis vestris, verumta-
men scitote, & cognoscite quia si occideritis me, &
sanguinem innocentem tradetis contra vosmetipsos,
& contra civitatem istam, & in habitatores ejus.*
Illi itaque tauri multi, & circumdederunt me, sic-
ur apes.

Verùm ò insana gens! quid quæso contra ipsam
sapientiam egisset astutia? Quæ tam copiosa mili-
tum valuisse contra omnipotentem turba, ni ipse
funiculi Adæ, id est, amoris, ad hanc tragœ-
diam attractus, voluntariè sese humanis subdidisset
virib⁹? Ut sufficienter insinavit, dicens: *Tam-
quam ad latronem, existis, cum gladiis & festibus
comprehendere me.* Ad quem locum ait S. Hiero-
nymus: *Stultum est cum gladiis quærere illum, qui
ultrò se tradit, & in nocte pergit proditorum investi-
gare latentem, quæ quotidie videbant in templo do-
centem.* Idcirco ait: *Quotidie apud vos sedebam do-
cens in templo, & non me tenuistis.* Idque quia non-
dum venerat hora mea. *Sed hæc est hora vestra, &
potestas tenebrarum.* Et sanè potentiam suam ad
oculos exhibuit, dum petisset, quem quaritis? Et
ipsi respondissent *Iesum Nazarenum.* Ad quod ipse,
Ego sum, ad quam vocem deterriti, illico pro-
strati sunt. Ut attestatur Scriptura: *Ut ergo dixit
eis, Ego sum, abierunt retrorsum, & ceciderunt in
terram.* Quem casum maturè præponderans Au-
gustin. Judæorum redarguit temeritatè, & volun-
tariam Christi Domini extollit submissionem, O
Impii Iudæi! ubi nunc militum cohors, & ministri
Principum & Phariseorum? Vbi terror, & mun-
imen armorum? Nempè una vox dicentis, *Ego sum,*
*tantam turbam odiis ferocem, armisque terribile sine
ullo*

Vers. 14.
& 15.

Matth. c.
26. v. 55.

Luc. c. 22.
v. 53.
Ioan. cap.
18. v. 5.

Vers. 7.

Augustin.
tract. 112.
in Ioan.

ullo telo percussit, & pulit, stravit. Et genuinam tanti effectus allegans rationem, subiungit, *Deus enim in Christo latebat in carne, & sempiternus Deus ita membris occultabatur humanis, ut lateris, & fatibus quæretetur occidendus è tenebris. Ego sum dicit, & impius deiecit. Quid iudicaturus faciet, qui iudicandus hoc fecit.* Tum igitur confirmata est ista scriptura Psalmistæ de Christo dicentis: *Dabit voci suæ vocem virtutis.* Ipse tamen è terra erectus ultrò sese tradidit, qui suis dixerat, *surgite, eamus.* Nimirum perfido proditori Iudæ obviam procedamus, ut tandem meum patiendi fatietur desiderium. Quod considerans Chrysostomus, exclamat: *O mira Christi clementia, & bonitas! cum Iudæi eum voluerunt Regem facere, fugit, sed eum voluerunt in cruce suspendere, illis occurrit.*

At tui primò? ò Juda tibi! ut osculo animæ tuæ inspiceret spiritum gratiæ, & vitæ, ut te admoneat tot beneficiorum, quæ accepisti: ut te memorem reddat remissionis delictorum in antea acta vitæ peccatorum, quæ clarè satis enarrat Augustinus serm. ad fratres in eremo. *O Iuda, quod facis attende, antequam facias. Nam post factum fortè non poteris habere pœnitendi gratiam.* *O Iuda, attende quid facis! cerè cupis tradere illum, qui tibi multa peccata pepercit. Numquid Magister tuus Christus te sapè à morte liberavit? Nonne tui amore patrem à lepra sanavit? Numquid etiam matrem tuam, cum qua concubueras, à paralyti liberavit? Numquid te discipulum suum constituit? Numquid burfarium te fecit? Numquid post Petrum, te ut plurimum honoravit? Numquid te semper iuxta se habere voluit? Numquid suum corpus sacrum pariter & sanguinem tibi in Cœna donavit? Numquid ante te genuflexit, & fatidos pedes lavit? Numquid te ad osculum recepit? Cur ergo prodere vis Magistrum, à quo tot, & tanta bona recepisti.*

Ad hæc quid respondes Juda? Ah induratus in suo perverso proposito persistit, clamatque ad Iudæos: *Hic est, ducite eum caudè.* Ad ista verba contemtor cunctos strenuam, ipsum strictissimè ligandi, adhibuisse operam. Hic collum fune confringit, alter manus ligat & brachia, tertius corpori adjicit ferream catenam, ne affugiat, quilibet enim in Christi necem conspirans, ut dixi, sævitæ laudem auspiciatur. Sed quis unquam vidit, quis unquam in Republica permissum fuisse legit, etiam reum tali modo vincire, & ante condemnationem furiosè per plateas trahere? O barbari tortores! scitisne, quem in tam arcta vincula conjiciatis? Cicero secundum politicas leges, ait: *Scelus*

est vincire civem Romanum, & vosne ausi estis vincire Regem regum, Dominum dominantium, Creatorem cœli & terræ, & vestrum Redemptorem: Sic sic potentiæ ejus non ignarus, vos docuit Iudas: ducite eum caudè, & primus ipse vincula applicuit.

Suetonius commemorat Iulium Cæsarem, dum se in medio perfidorum sicariorum comperiret, inter cæteros cognoscentem ingratum suum amicum Brutum, quem à teneris annis splendide enutriti curârat, & ad sublimes status, & honores elevarat, exclamasse: *Et tu fili Brute.* Ac si vellet dicere, hæcine est gratia ad amicum tuum? Estne possibile, quòd tu aedè crudeliter in me insurgas? Ego adamavi te, ut pupillum oculi mei. In te omnis mea consistebat confidentia. Si tu ambitione inflatus Imperium ambias, ah Brute, si tuam tantum revelasses prætensionem, ego ipse tibi illud ultrò obruliffem. *Et tu Brute fili mi! ò abominanda proditio! me ad necem insectaris? Ego illam nullatenus formido, sed pudet me à te amico, ò Brute! nefariè trucidari.* Pari modo piè credo benignum Christum infamem, & ingratum proditorem Iudam fuisse allocutum, dum intueretur illum funes & vincula præparantem, ad Magistrum suum vincendum. *O Iuda, cogor ne hoc tormentum, quod me usque ad mortem angit, pati! Debeone videre, quòd tu quoque feritortoris lugubrem in hac tragœdia peragas partem? Nonne abunde satis est, te diabolicæ tuæ satisfecisse avaritiæ? Tu dumtaxat, te signum fœdissimum osculi daturum promiseras: Quem eumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum.* Quare igitur ulterius te ingeris, & in me crudeliter sævis. Eheu quàm rectè, & justè possum conqueri cum afflicto Iob: *Noti mei, quasi alieni, recesserunt à me, & quem maxime diligebam, aversatus est me.* *O Juda respice in faciem Christi tui, cerne in quem infilias.*

De Mario refert Plutarchus, quòd, cum Minuturnensium Principes, & Senatores unanimiter in illius conspirassent necem, nullumque tamen potuissent invenire sicarium, qui tantum scelus attentaret: negotium illud in sese sumpserit quidam natione Gallus, aut ut alii volunt, Cimber: verum (quod hic notatu dignum) facinus exorsurus, stricto gladio Marii cubiculum est ingressus; at dum ictum dare præsumeret, ecce intuens quasdam ignitas flammulas ex ejus oculis emicare, audiensque horrendam vocem: *Tuè hominidum necare aude!* perfidam manū retraxit, clamans:

Matth. c. 26. v. 44.

Matth. e. 26. v. 48.

Iob. cap. 19. v. 19.

Psal. 67. v. 34.

clamans: *Non possum Marium interficere.* O Juda! nonne tu è facie Christi emitti cernis resplendentes amoris flammam Amice? Nonne vultum ejus intueris sole ipso lucidiorem? Nonne terribilem eum intonare percipis vocem, ô Juda, ad quid venisti? Tunc homo, abjecta creatura, tuum aures necare creatorem? Tunc adhuc perfido tuo proposito insiltis? Deum tuum ligas, & morti crucis impiè tradis? O cor rupe durius! ô animus ferro ipso inflexibitor! ferrum igne emollitur & flexibile redditur, en obstinatum cor tuum Juda flammâ charitatis accendit Salvator clamans *Amice*: nihilominus non emollefcit.

O afflicte Jesu! cur permittis te tam strictè vinciri & ligari! O cœlestis Sampson! cur divina tua fortitudine, cui nil potest resistere, hæc vincula non dirumpis? Alexander Magnus in cruento quodam certamine, sagittâ ab hoste emissâ, graviter vulneratus, chirurgos ad se accersiri curavit, ut illam corpori in hærentem dextrè extraherent. Sed cum illi ad hoc exequendum eum ligare velent, sese retraxit atque vincula renuit, dicens: *Non decet vinciri Regem. cum libera sit Regis & salva semper potestas.* O Salvator mundi unicum animæ nostræ solatium! Tu es Rex regum & Dominus dominantium, supremus totius Universi Monarcha, & chordas & vincula admittis? *Non decet vinciri regem.*

Ah Christiana anima! piissimus Jesus manus ferreis catenis vult habere cōstrictas, sciens, quia dedit ei omnia Pater in manu. Ut ex iis piè furate ris omnem eunctorum cœlestium donorum & gratiarum thesaurum. Desiderat ligari, ut tu homo vinculis te cœtæ rationis tuos inordinatos appetitus, & carnalem sensuum tuorum constingere & refrænare disceres concupiscentiam. Per mysteriosas has funes, quibus, ut latro vincitur, docet nos Christus, ut cuncta corporis nostri membra strictè alligemus spiritui prædominanti carni. Ne ea à via virtutis excurrant, & à certo salutis tramite deviant. Oculos, ne nociva animæ nostræ contemplantur objecta. Aures, ne ad inhonesta colloquia vanas cantilenas, impropria ac detractio nes attendant. Linguam, ne contra proximi famam & honorem, pestiferum maledicentia evomat venenum. Manus, ne ad furta & homicidia extendantur. Cor ne venereis cogitationibus carnalibus desideris, odio & rancore commaculetur. Pedes, ne in vindictam & sanguinem velociter excurrant. Hoc, hoc per vincula sua à te ô Christiane, exigit Christus.

§. VIII.

Quotidiè apud vos sedebam docens in templo, & non me tenuistis. Matth. cap. 26.

Videor audire adunatam barbaræ Judaicæ gentis sæcem exultabundâ voce vociferantem, victoria, victoria. Agedum Jerusalem, magnificus præparetur triumphus. Ecce capta est præda. Tenemus, tenemus in manibus nostris vasserimum incantatorem, qui falsis & diabolicis suis incantationibus ignaram à patris legibus seduxit plebem. Nunc nemo nos impedit, quin sitibundam nostram sanguinis illius sitim abunde satiemus. Ad hos insolitos clamores exultat Ierolyma, & unusquisque singularia lætitiæ edit signa, ob tam felicem Christi capturam: *Sicut exultant victores, quando captâ prædâ dividunt spolia.* Ah obcœcati, & insani Iudæi! tantumne animos vestros occupat gaudium, cò quod in manus vestras traditus sit Christus? ô insulsi! erat adeo difficile, mansuetum hunc agnellum illaqueare, & deprædari? Audite, quid vobis impropere. *Quotidiè sedebam apud vos, docens in templo.* Quorsum tum vincula & funes in collum meum non injecistis? Cur tam diu sitibunda ad cruorem meum siti & mordaci odio Sacerdotes, Scribas & Phariseos torqueri permisistis? Nonne oportuna in dies sese, me ipsis tradendi offerebat occasio? forsitan, quia nondum venerat hora ejus, & nunc advenerat potestas tenebrarum.

S. Hieronymus audacter sustinet impios Deicidas Iudæos, non obstante pertinaci in Christum odio, ardentique eum arripiendi desiderio, numquam ausos fuisse tam infame scelus in templo Deo consecrato committere, tantam loco sacro meritiò deferentes reverentiam. E quorum actu clamat Hieronymus, saltem hanc effrænis moderâni ævi juvenis salutarem capefcere potest eruditionem, ut sese in Ecclesia Dei modeste & omnium circumspeditione gerat. Sed heu clamat præfatus Doctor, gemitibus & lachrymis tantam sæcularium deplorans irreverentiam: *Proh nefas! adinvicem est res, quam nulla eloquentia explicare queat. Repertus est facinus, quod nullus potest effari, facta est enim domus Domini prostibulum diaboli.* At ô Hieronyme, quid in tantum sæculi tui temporum detestaris profanationem? Ah si præsens intuereris, clamare cogeris: *O bone Deus, in que tempora me reservasti!* Ecce quascumque volvam

& revolvam rationes, vos insolentias in Ecclesia Dei exercentes, dico barbaris Hæbræis fore detiores. Ipsi namque umbræ tantum & figuræ detulere respectum, & vos veritati eundem non præstatis. Hoc argumentum maximè exaggerat S. Thomas à Villa nova, simulq; & in insolentes exsurgit, dicens: *In templis nostris, cum venerandum illud, & angelicis spiritibus tremendum sacrificium offerretur, quantus puerorū strepitus? Quantum inter divinas laudes ridentiū & negotiantium murmur? nulla devotio, nullus divina majestatis respectus, sed neglecta omnia, confusa omnia, dejecta omnia.* Hoc perpende Christiane, illudque emenda.

Verum ingrediamur ad vinculum nostrum Jesum, & intimius perferentemur, quanta hac in apprehensione passus sit tormenta. O anima Christiana! fige hic devotæ contemplationis fixam sedem, & ingenii tui viribus intuere ligatā ipsam potentiam, & furentium militum perspice pedibus sævè conculcatam. Cerne divinam & formosam ejus faciem luto conspurcatam, & genas sanguine tinctas, venustum illum vultum sputis assistentium madidū. Hic meritò vociferari potest Christus patiens: *Vos omnes, qui transitus, videte, si est dolor, sicut dolor meus: quoniam torcular calcavi solus, & de gentibus non est vir mecum.* Ah si mihi, ô bone Jesu! liceret petere: ubi itaq; sunt tot *administratores*, de quibus Joannes loquitur, *spiritus*? Ubi remanentii, de quibus ait Propheta David: *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis, ne forte offendas a lapide pedem tuum?* Ubi, ubi sunt illi, qui in loco horridis & vastæ solitudinis de medio petrarum dabant voces? Ubi iste, qui te in agonia in horto Gethsemani confortavit? Ubi *Pater misericordiarum & totius consolationis*? O funestum spectaculum! *Torcular calcavi solus.*

O Pater cœlestis! ubi miserationes tuæ antiquæ? Ah forsitan tuus in hominum scelera justus furor penitus tuam exinanivit pietatem? Ah aperi clementiæ oculos, & respice, in quorum manibus traditus sit unigenitus filius tuus. Tu impium fratricidam Cain es consolatus, ipsi imprimens signaculum, ne à quocumq; interficeretur. Tu honestam illam matronam Susannam à duobus malevolis senibus adulterii innocenter accusatam, per Prophetam Daniele liberasti. Tu Loth per Angelos voracibus Sodomæ flammis eripisti. Tu mandasti Abraham Patriarchæ, ut tibi unigenitum filium Isaac immolaret, & compassione motus, de cœlo Angelum misisti, qui obedientem servi tui cohiberet manum, & clamaret. *Ne extendas manum*

suprà puerum neque facias ei quidquam. Ad quod Augustinus: *Qui iusserat ut feriret, modo vociferatur, ut parcat?* Sufficit tibi promptum vidisse Abraham animum: *Nunc cognovi, quod times Deum, & non pepercisti unigenito filio tuo propter me.* Et ideo clamas, pergit Augustinus: *Parce de vote Pater, parce paricia sine crimine, parce affectum tuum inquisivi, non factum exegi.* Et tu æternæ Pater audis dilectum filium Isaac Christum intonantem, *Fiat voluntas tua*, eumque ad sese immolandum cernis paratissimū. Cur itaque in ejus adiutorium non mittis de cœlo Angelum, ut eum voracibus famelicorum horum leonum faucibus eripiat? Proh dolor! *Torcular calcavi solus*, à cœlo nullum expectandum est solatium. Occulta Dei consilia! ô incomprehensibilia ejus judicia!

S. Bernardus contemplans à cunctis afflictum & derelictum Christum, summoperè demiratur tantam infirmorum ab ipso sanatorum ingratitude, & petit: *O bone Jesu, benigne & misericors! ubi sunt misericordia tua? Nullus est, qui tui misereatur.* Tu ad eò liberaliter gratiæ tuæ effudisti thesaurum, mortuus restitens vitam, surdis auditum, claudis gressum, cœcis visum, infirmis sanitatem. *Vbi sunt, urget, infirmi, quos sanasti? Nullus se associat. Vbi sunt mulieres & homines, quos quinque panibus satiasti? Ubi sunt chari tui discipuli, quibus rot ac tanta beneficia præstitisti? Ah omnes (pudet loqui) eo relicto fugerunt.* O detestabilis ingratitude! estne hoc Petre, quod tam generosè in ultima cœna Magistro tuo es pollicitus, *etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo.* Et *paratus sum in carcerem & mortem ire.* Ah quò fugit dilectus Christi discipulus, qui meruit suprâ pectus Domini in cœna recumbere, de quo ait Scriptura. *Adolescens autem quidam sequebatur eum amicus sindone super nudo: & tenuerunt eum. At ille, rejecta sindone, profugit ab eis.*

Mihi piè cum quamplurimis contemplativis persuadeo, zelosum hunc Apostolum quam celesterrime properasse, ut percharæ Matri futuræ Mariæ tam funestum nuntium, tam insolitum hujus tragœdiæ initium patefaceret. Audivi, in quiebat per totam Jerusalem resonantes triumphum Iudæorum voces. Iam tandem fascinatorum vinculis nostris constringitur. Ah Maria! nonne ex adverso possunt dilecti tui sequaces clamare gementes, *Arca Dei capta est.* O Domina! illa Arca fœderis Domini, unigenitus tuus filius perfidorum Hæbræorum laqueis est irretitus. O pulcherrima Rachel, electus filius tuus Ioseph, lumen oculorum tuorum

S. Thom. à
Villa Nova
de dedicat.
Eccles.

Isaia cap.
63. v. 3.

Joan. c. 1.
v. 31.
Ps. 9. v. 12

Gen. c. 22.
v. 12, 13.

Matth. c.
26. v. 56.

Matth. c.
26. v. 35.

Matth. c.
14. v. 51.
& 51.

2. Reg. c. 4.
v. 18.

1. R.
v. 1.

tuorum venditus est Ismaëlitis. Quid dico Ismaëlitis? Sævissimis, si numquam aliqui in mundo reperti sunt in mancipium, dominis. Indubitarum est sanctissima Virgo, furibundi hi leones miterrum Iesum voracibus unguibus dilacerabant. Tantum & tam sceeleratum facinus non a paucopraemeditati sunt tempore, cum toties eum lapidare desiderarent. Hæc Maria, statutum est in Pharisæico Consistorio, quod ipse debeat esse Agnus paschalis (etiam ipsis infans) qui pretioso suo sanguine totum genus humanum redimeret. O dolor! libertas ipsa vincitur, latitudo affligitur, Sol noster eclipsatur, totum nostrum solatium evanuit: *Arca Dei capta est.* Captus est Iesus, qui delecturus est chirographum maledictionis, & in christiana militia vexillum erecturus pietatis.

Eo tempore, quo supremus Iudaicæ gentis sacerdos Heli accepit triste & deplorabile nuntium, Philisthæos arcam fœderis in cruento cõtra Israëlitas prælio (ut narratur 1. Reg. cap. 4.) interceptisse: ad hujus capturam turbatur, prætermissa nece filiorum suorum Ophni & Phinees in terram corruit. *Cumque ille nominasset Arcam Dei, cecidit de cella retrorsum, iuxta ostium, & fractis cervicibus, mortuus est.* Quod & ingenuè fatetur Cajetanus, dicens: *Non audit a populi ruina, nec morte filiorum, sed audita arca Dei capta, corruit & expiravit.* O pia anima! modò tibi contemplandù relinquo, an ad inopinatum hoc nuntium in terram prostrata sit pia ejus Mater. An omnia ejus interiora rupta non sint, juxta sacra scripturæ vaticinium, viscera? Considera, an uberrimus ex oculis tantæ matris ex compassione tanti filii lachrymarum non effluxerit fons? *Cum audisset, quod a filius ejus captus esset à ludæis, januis clausis, iuxta ostium pedibus tundere, & lachrymas effundere non cessavit,* ait Bonaventura.

O Maria! mensura doloris tui satis justè ponderari potest mensura amoris tui. Quantò enim plus filium dilexisti: tantò magis in ejus Passione doluisti. Amor namq; amati, amantis præcipua est origo doloris. Et quò ille firmius radicatur, eò tenacius tenetur, & molestius rejicitur. Ah benigna! si mihi liceret metiri amore dolorè, infinitum adinvenirem utriusque excessum. Hoc ego nolo asserere, sed id dicat devotissimus maria servus melchior Bernardus: *Virginis dolor, fuit major plusquam omnes persona portare possunt. Quantò enim plus amabat Christum, tanto plus dolebat: & amor, quem ipsa portabat Christo, erat infinitus.* Ergò concludendum, illius dolorem extitisse infinitum. Eandem mensuram arripit Richardus, atreca hæc pro-

ferens verba: *Quantò incomparabiliter amavit, tantò vehementius doluit! unde sicut non fuit amor, sicut amor ejus, ita non fuit dolor similis dolori ejus.* E quo amore eruit hic Doctor, Mariam plus cæteris Martyribus in filii sui Passione fuisse perfectam. *In Martyribus, inquit, magnitudo amoris dolorem delinivit Passione, sed beata Virgo, quantum plus amavit, tantò plus doluit.* Unde quia plus omnibus dilexit, gravius passa est mente, quam carne.

S. Augustin. (ut ipsemet testatur in libris Confessionum) adeo ob intrinsicæ amici cujusdam obitum fuit commotus, ut clamavit præ tristitia: *Ego sensi animam meam, & animam illius unam fuisse in duobus corporibus, & ideo horrore erat vita, quia nolebam dimidius vivere.* O benedicta ac dolorosa Mater, unicū peccatorum asylum! amor tuus erga filium intèrior fuit illo Augustini erga suum amicum, magis conglutinata fuit anima tua animæ ipsius, quam anima Augustini animæ amici: ergo majorem post eum superstes vitæ debuisti concipere dolorem. Audite, quid de Mariæ molestia sentiat S. Anselmus, considerans illud Thren. *Magna est velut mare contritio tua. Quis existimare potest, quanta tristitia & merore, & dolore vulnerabatur cor Maria supra unicum & naturalis filii Passione. Quem tam castè concepit, tam gaudiosè peperit, & am dulciter aluit: Vidit eum ligatum, & solvere non potuit: vidit corpus vulneratum, & vulnus ligare non valuit, vidit sanguinè fluere, & abstergere nequit.*

Resume tamen animum Virgo sacratissima, & imitare stupendâ, quâ antiquitas semper ad summum extulit Celeuciæ constantiam. De hac commemorat Plutarchus, quòd quædam matrona nobilis Spartana ei assistenti unigeniti filii sui funeralibus, in bello pro patriæ defensione cæsi, condolens dixit: *O infelix fortuna! cui Celeucia in eam vehementer excandescens acerbè respõdit: Per Castores propitia, cujus enim gratia eum peperi, nisi us pro Sparta moreretur. Clama, inquam, ad instar Celeuciæ, cum tam infelix tibi acciderit fortuna, cujus gratia benedictum meum filium peperit, nisi ut pro homine moreretur, & sanguine suo pretiosissimo primi parentis dilueret maculam, nostramque mun daret delicta.* De eo namque ait Proph. Isaias: *Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostra super eum, & li-vore ejus sanati sumus. Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit: & posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostram.*

O Anima Christiana! laudisne & credis, peccata tua durissimam Christo Domino intulisse mortem, & ad-

Isaia c. 53.
v. 5. & 5.

1. Reg. c. 4.
v. 17, 18.

& adhuc te volvis & revolvīs, scerido iniquitatum cœno. Accurre homo, clamitat Bernardus, & mentis tuæ oculis contemplare inaudita Christi in Passione tormenta, & ex iis pondera peccati gravitatem. Filius Dei ad mortem condemnatur, ut pretiosum sanguinis ejus balsamum ad resananda animæ nostræ deferviret vulnera. *Agnosce ergo homo, ait Bernard. quàm gravia fuerint illa vulnera, pro quibus necessum fuit Christum Dominum vulnerari.* Clama ô Christe Jesu! fateor te enormibus peccatis indies offendo, qui propter ea strictissimè ad instar infamis latronis ligaris, rogo te ex intimo corde meo, liga fortibus potentis gratiæ tuæ vinculis immo deratas meas sensualitates: refræna funibus amoris tui carnalem meam concupiscentiam, ne te fontem vitæ, ut tui fecere discipuli, deferens, viam intrem deviam, & in æternam incidam ruinam.

§. IX.

Et duxerunt Iesum ad Annam.

Joan. cap. 18.

Jonathas Regis Saulis filius, refulgens gentis Israëlitiæ salus, scutum, gladius & cor, Philisthinorum verò flagellum: Postquam potentibus suis armis hostium prostravisset exercitum, & securam patri comparâisset quietè, audit in facie sua ferventem illam sententiam: *Morte morieris Ionathas.* Quid hoc? Pater proprium morti adjudicat filiū? Rexnè privat legitimum regni vitâ heredem? Executores lætæ sententiæ à tanta patris sævitia abhorrescentes exclamaverunt: *Ergone Ionathas (hostium terror & fulmen) morietur?* Ad hunc clamorem piè suspicor respondiſſe Jonatham: Ah pater, ut tuæ obediæ voluntati, & ut publicæ forsan profum utilitati, occumbam. Verum ubi culpa? ubi noxa? An, quia summo cum propriæ vitæ discrimine Philisthinorum manibus regium eripui exercitum? *Et ecce ego morior.* An forsitan arguor temeritatis, eò quòd regiam personam tanto inter tot hostium phalanges exposui periculo? *Et ecce ego morior.* Forsitan, quia inimici turmas supra populum Israëliticum inundantes, ad interneccionem delevi? *Et ecce ego morior.* O oculati comilitones, victoriarum mearum testes, nunc estote lugubris exitus mei seduli spectatores, mandat pater, ut moriar.

Haud dissimiles video hodiè ô Auditores, audire querelas, dum attentè considero molestum

iter, quòd tanta cum violentia coactus est à barbaris Judæis aggredi Christus. Clamabant quamplurimi, omnia bene fecit, claudos fecit ambulare, cœcos videre, mutos loqui, surdos audire: propter quod vultis eum occidere? Quid ad hæc Jesus, alter Jonathas. Fateor, innumera ingratiæ plebi huic sanando omnes, præstitisti beneficia, & funibus atamen ligatus, ecce morior, ad mortem propero. Nunc, nunc adimpletum est Isaiæ vaticinium: *Filios enutrivisti, & exaltavi, ipsi autem spreverunt me.* O pie Jonathas! sic mandat cælestis Pater, *Expedit, ut unus homo moriatur, ne tota gens pereat.* Ducitur itaque primò ad Annam, quam vis legitimus ejus non foret Judex, ut, sicuti censet S. Chrysostomus, *toti civitati velut in triumphum derivendus proponeretur.*

Ecquis invenitur tam obdurati animi, qui funestum Christi Jesu iter inspicens, uberrimas non effundat lachrymas? En vix eum vinculis constrinxerant, illum mox per torrentem Cedron, & Jerusalem plateas trahunt, festinantes optatam prædam Principibus Sacerdotum, illam avidè expectantibus offerre. Quod Propheta Sophonias fuerat vaticinatus: *Principes ejus in medio ejus, quasi leones rugientes: Iudices ejus lupi vesperè, non relinquebat in mane.* O cælestes spiritus, tantas in Creatorem vestrum intuentes injurias, ad vindictam non concitamini? O cælum! ô terra! ô elementa, ô tygrides & leones, qui toties fuistis humanæ nequitia: justis Iudices, ubi remanetis? Cur in Creatoris vestri defensionem unanimiter non armamini? Ah ignis de cælo dimissus iniquitatem regis Achab, infestissimi Eliæ hostis, omnium ab eo misorum ad Prophetam occidendum temeritatè vindicavit. Jeroboam in manu graviter punitus fuit, quia ausus fuit in Prophetam eam injicere. Terra Dathan & Abiron deglutivit, & modò capitur, constringitur, alapis cæditur Propheta Prophetarum, Monarcha Monarcharum, nec fulmen è cælo dilapsum cerno, nec terram dehiscere intueor, ad perfidos tortores deglutiendos.

O mansuetissime Jesu! ut video rigorosæ justitiæ exuisti habitum, & misericordiæ ac pietatis induisti vestimentum, juxta illud: *Rex Israël mutavit habitum.* Unde rectè postumus cum Bernardo exclamare: *Triumphat de Christo amor.* Et ipsi concinit S. Cyprianus, in ejus loquens persona: *De me solus amor potuit proferre triumphum.* At quomodo triumphas Christe? Ecce cerno te vinculis constrictum à furibundis militibus, & ludæis captivum deduci ad Annæ palatium. Ubi triumph-

Bern. serm. de Nat.

1. Reg. cap. 14. v. 44.

Ab. c. 10. v. 38. Isaiæ cap. 1. v. 2. Ioan. c. 11. v. 50. Chrysof. hom. 28.

Soph. cap. 3. v. 3.

3. Reg. c. 21. v. 30.

Zach. c. 3. v. 3.

Joan. v. 2. c. 2.

Chry. hom. in Ioan. Psal. vers.

Cy. serm. Na.

Isa. v.

Triumphus? Innocentia corā iniquitate ligatur, ipsa
justitia ab injustitia vincitur, Christus captivi ho-
minis redemptor captivus tenetur, vita ipsa morti
adjudicatur: & hoc pateris cælum? Interrogatur
ab Anna de doctrina, & blandis verbis respondet:
Joan. c. 18. *Ego palam locutus sum mundo: ego semper docui in
v. 20, 21. synagoga, & in templo, quo omnes Iudei conven-
& 22. runt: & in occulto locutus sum nihil. Quid me in-
terrogas? Hoc autem cum dixisset, unus assistens
ministrorum dedit alapam Iesu.*

Chryso-
stom. 82.
in Joan.
Epsal. 79.
vers. 8.

O terra! quam diu adhuc tam sceleratos & ho-
stiles in Creatorē tuum sustinere potes homines?
voces justī Abelis sanguinis ad cælum dimisisti, &
non attendis ad divi Chrysoctomi clamorem: Ex-
horrescat cælum & contremisat terra, alapis Deus
percuti potest! O perfidi Judæi, ad quam devenis-
tis cæcitate? Nonne auditis clamantem patrem
vestrum, in quo tantum gloriamini, Davidem:
Ostende nobis faciem, & salvi erimus. Nonne est
facies, in quam desiderant Angeli prospicere?
Sic est, sic est, ô barbari tortores! sed vos Ange-
li, cur omnis lætitiæ, gaudii & beatitudinis objec-
tum tam nequiter permittitis defœdari? Sodo-
mam & Gomorrhā ad internecionem delevistis,
& modò ab iniquo ministro illius maxillas
percuti finitis, in quibus tantoperè delecta-
mini?

Querunt quidam, cur Christus totus dives, u-
nioniū ditatus pretiosis, margaritis splendentibus
emicans, & cælesti lumine coruscans in mun-
do non apparuerit? Varii varia ad hoc quæsitum
respondent. At pro nunc interpretationem S. Cy-
priani accepto, qui sustinent omnem, cujuscum-
que adamantis, aut unionis splendorem inutilem
fore, quando quidem facies illius incomparabili-
ter lucidius Sole emitteret lumen, verba ejus sunt:
*Ornamenta, que deerant, etiamsi adessent non ha-
berent oculos inspectores, qua præsentia parvuli sic
eorum, qui adorant oculos, occupabant, ut in hoc sum-
mo bono omnium bonorum unita collectior videretur,
nec opus esset evagari & mendicari per partes, quòd
simul in se uno fidelibus omnipotens infantia præsen-
tabat.* Et tamen ingratus Malchus, Juda tradito-
re non inferior, benedictam illam faciem temera-
ria manu ausus est colaphizare: *Vnus assistens mi-
nistrorum dedit alapam Iesu.*

Cyprian.
serm. de
Nativit.

Joan. c. 11.
v. 22.

O cælestes spiritus! adeste, accurrite veloci-
ter divinæ justitiæ administratores, & scelerum
hominis vindices. Quid adhuc moramini? To-
leratisne faciem illam, qua gratum est omnis
gaudii & oblectamenti vestri objectum, adeo

Quadragesimale P. H.

crudeliter tractari? Quomodo Seraphini furo-
rem vestrum cohibere potestis? Cur Domi-
num vestrum non vindicatis? Ah, ut video, vos
atronitos reddidit tanta Malchi perversitas, & tan-
ta Christi benignitas. Vos consternit tanta servi-
malitia, & tanta Domini patientia. *Exhorrescat,
clamat Chrysoctomus, cælum, & contremisat
terra de Christi patientia, & de servi impudentia.*
Ofuncta scena! *En manibus, quas ipse formaverat,
alopam accepit.*

O Pater cælestis, tantam in filium tuum uni-
genitum, in quo tibi adeo complacuisse, exerceri
intueris lævitiam, & taces, nec ignivora i-
cæ tuæ fulmina in scelestum quatis caput? Sic
mandat divina justitia, cui satisfacturus in mun-
do venerat Christus. Afferunt quamplurimi
Scholastici, satisfactionem per Salvatoris Passio-
nem extitisse ad æqualitatem, & ex toto rigore
justitiæ commutativæ. Protoplastes Adam pec-
caverat, & in facie Dei mentitus fuerat: quo-
niam, (non obstante divina ligni scientiæ boni
& mali sub pœna mortis inhibitione, *De ligno au-
tem scientiæ boni & mali ne comedas: in quacum-
que die comederis ex ea, morte morieris.*) Pomum
arripuerat, & deglutiverat, Deum falsitatis quasi
accusans, & astuto serpenti credens: *Nequa-
quam moriemini.* Improperium unius mentiris,
juxta hujus mundi Politicos, alopam meretur.
Dum in dignitate pares sunt, offensus & offensos,
satisfactio potest esse perfecta. Verum non, dum
offensus in nobilitate & dignitate offensori infi-
nitè præminet. Adam itaque ex defectu æqua-
litate in eminentia personæ, in facie sua reci-
piendo alopam, plenarie Deo offenso satisfacere
non poterat. Igitur, inquit Verbum æternum in-
carnatum, ego pœnam persolvendam in me sus-
cipio. Si Deus ob unum mentris tantoperè sit of-
fensus, ego in adæquatam offensæ recompensa-
tionem, à vili homuncione commissæ, qui sum
Deus & homo, alopam libenter acceptabo. Et
rum ex toto rigore justitiæ ipsi satisfactum erit.
Sic S. Cyrillus: *Arbitror prævaricationis nostræ de-
decus alopam inflictâ delezum fuisse.*

Gen. cap. 3.
v. 17.

Gen. cap. 3.
v. 4.

Lib. 12. in
Joan.

Alia adhuc à sacræ Scripturæ Interpretibus,
propter quam à sacrilega armata Malchi manu
savam voluerit accipere alopam, adfertur ratio.
Tum temporis mos vigeat, quòd Dominus,
quando mancipio alicui suam restituebat libera-
tem, ipsi alopam impingebat. Hujus meminit S.
Ephraim, dicens: *Servi, cum liberi efficiuntur, ala-
pam accipiunt.* Christus ergo per mysteriosam

Kkk

hanc

hanc alapam uniuerso ostendit mundo, sese ad illam è cœlo descendisse, ut pristinam libertatem homini impetiretur, eumque iugo diabolico emanciparet, ac è mancipio liberum redderet. Itaque si maturè consideremus Christi colaphizationem, ex parte diuinitatis rigorosam pro Adami & peccatoris offensione demandantis lausfactionem, illa iniqua, iniusta & temeraria est. Verùm si Christum humanitatis & serui habitu defiguratum attendamus: *Qui formam serui accepit, suo modo saleque condita potest nuncupari iusta. Quoniam Christus humeris suis imponendo grauissimum hominis peccati onus, & volens eum è mancipio efficere liberum, non absolum etat, ut libertatis restitutæ expetiretur signum. Videtur, quod mellissius Doctor huic suffragetur rationi, dicens: Non solum forma serui accepit, ut subesset, sed etiam formam mali serui ut vapularet. Quod vix ipse capiens in hæc prorumpit verba: Dolor & lachryma cor meum occupant, dum considero Dominum, verbera, alapas, sputa, contumeliasque tantâ lenitate tolerantem.*

Ah Bernarde de mansueti Christi Domini tantoperè miraris patientia? Quæso summe Doctor (venia vestra dixero) numquam asnotasti, quomodo famelicus quidam, & quasi inedia enecatus ad lautum & opiparum convocatus conuiuium, ad primum oblatum obsonium avidè illucò suum, utcumque satiare conetur appetitum, neutiquam deliciaiorem expectans cibum? Non aliter Bernarde tormentorum & pœnarum famelicus egit Christus. Ipse clamârat: *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum.* Anhelabat, ut patiendi desiderio abundè in praparata Passionis suæ mensa posset satisfacere, expectabatque sibi à Patre amarum in horto mortis calicem propinatum. Illum perfidus alapâ aggreditur Malchus, & eam Jesu sienti præstat. Ipse mox summo cum appetitu illam accipit. Non adedò dissonat dicto meo Rupertus, a-jens: *Quam bonus est unigenitus, qui cum in forma Dei esset propter nos, suscepit formam serui, & saturatus est opprobriis, dans percutienti se maxillam.* Ad quæ ultima verba à Propheta Jeremia prolata, dicit: *Ostenditur auiditas desideriorum, cum dicitur dabit se percutienti maxillam, & saturabitur opprobriis, quoniam omnis saturitas ex auiditate summenè nascitur.*

Hoc ardens Christi Domini desiderium sustinendi tormenta, jam ex insolita hominis patientia perfidi cognoverant Judæi, qui à Scribis &

Pharisæis instigati clamabant: *Si filius Dei es, descende de cruce.* Et ad hoc, ut patientiam descendendi diuinam enervarent, & sic plebi in eum fidè dissuaderent, dixerunt: *Descendat nunc de cruce, & credimus ei.* O verfusia! O malignitas! thronum legalem Christi fore optimè noverant crucem, optatumque tam diu quietis thorum, & vociferantur, *descendat.* Audite quàm egregiè horum perfidiam annotet doctissimus Escobar lib. 8. in Evang. sect. 3. *Profecò constabat induratis Judæis, sese rem difficilem, immò impossibilem quodammodo postulasse: nihil enim difficultius, quam Iesum à cruce, à vulneribus à doloribus separare.*

Properate ad hoc spectaculum Christiani, & lynceis mentis vestræ oculis stupendam Christi notate patientiam. Ecce ab ingrato percutitur Malcho, & blandè respondet: *Si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem benè, cur me cadis?* Ad quod S. Ambrosius: *Quasi vir, qui se vindicare non posset puerili loquebatur affectu.* Et vos tantam ausi estis temerariè facere impudentiam, ut ad minimum ingratum verbum, ad vilem injuriam illatam subito exandescentes in proximum vestrum, armatas stringatis manus, & vindictam? Videtisne præclara magistri vestri exempla, & vos Christiani illius renitis sequi vestigia? Vos condemnat paucis verbis Petrus Blefensis (quem etiam in hac materia forsitan ad nauseam cito) *Nunquid quod deceit Deum, dedecet Dei seruum?* Ruminare, quàm gloriosum sit pro eo aliquid leve pati, qui pro nobis innocens tanta tormenta sustinuit. Ah clamemus unanimiter, cum à proximo, verbo, opere, &c. colaphizamus: O benigne Jesu! tu dux militiæ nostræ es, ecce nos impigri te sequimur milites, si in una maxilla percutimur, alteram præbemus, si injuriam patimur, majorem sustinere offerimus. Sed proh dolor! quàm multi reperiuntur Christiani Malcho perfidiores! ut ostendam paragrapho sequenti, quem aggredior.

§. X.

Tunc exspuerunt in faciem ejus, & palmas in faciem ejus dederunt. Matth. capite 26.

Audistis Animæ devotæ intolerabilia opprobria, sæva tormenta, & duram Malchi in Annæ palatio alapam. Transeamus contemplativi ad sanctius, in quo pius Jesus crudelius tractatus est

Tribu-

Matth. c. 27. v. 40.

Ibid. v. 42

Ioan. c. 18. v. 23.

Matt. 26. v.

Luc. v. 54.

Isaia. vers. Ioan. v. 10. 11.

Bern. ser. de Passione

Luc. II. v. 15.

Ierem. c. 3. Threnor. v. 30.

Tribunal, nimirum Caiphæ summi Sacerdotis prætorium. Iniquus Annas, non obstante fatali, quo in Christo verebatur odio, & vehementi, quo eum infami morti adjudicare ardebat desiderio, non ignarus hanc sententiam proferre, limites suæ transilire jurisdictionis, illum strictius vincitum & ligatum mittit ad Caipham. Hic denuò rabidi exultant leones Judæi cernentes, eum arbitrio suo fore commissum. Quilibet avidè vincula & catenas arripit, & Jesum, ut ipsam de loco ad locum percutit. Considerandum contemplativis relinquo, quæ eo in itinere à furibundis istis feris Dominus perpeffus sit supplicia. Et ad alia progredior, quæ ipsi in domo Caiphæ inflicta sunt.

Matth. c.
26. v. 67.

Luc. c. 8.
v. 54.

Isaia c. 45.
vers. 8.
Ioan. c. 1.
v. 10. &
11.

Ecce vix ædium perversi Sacerdotis limen attigerant: *Tunc exspuerunt in facie ejus*, ait Evangelista. O impia plebs! ò effrenate homo! ò demens & stultelaudine illam faciem fordido sputo commaculare, cujus oris habitu & respiraculo, vita tibi ingrato data est rationalis? Non scis Judæe illum esse, de quo populus veridicum dedit testimonium: *Propheta magnus surrexit in nobis*? An ignoras toties caelestem illum Medicum cum impatentia à celo fuisse expostulatū, *Rorate cali desuper & nubes pluant justum*. Ah quam congruè tibi barbaræ genti illud Joannis potest appropriari cap. 1. *In mundo erat, & mundus eum non cognovit, & sui eum non receperunt.*

Pœtæ fingunt, Actæon de mandato Dianæ in cervum fuisse conversum. Quo facto, canes ejus solitam per sylvas venantes prædam, in proprium dominum, ut feram in silière, illumque discernere, non obstante, quòd clamaret, *Actæon ego sum, dominum cognoscite vestrum*. Idem cheu! quod Actæon, pio accidit Christo. Ecce ipsa Veritas mutata est in falsitatem Adami, *Eritis sicut Dii*. Ipsa suavitas propter hominem afflicta amaritudine: mysticus noster Actæon non Dianæ instinctu, at propria sua voluntate: *Est habitus peccatoris indutus, formam servi accipiens*, ait Paulus, & sic in rabidas propriorum canum incidit fauces. Atque id ipsum larvato, ait Chrysostomus, quod Adamus passus est vultu. Dum namque similitudinem Dei Creatoris sui referebat, resplendens in facie ejus coruscabat lumen, & cuncta totius univèrsi animalia eum, ut legitimum dominum agnoverunt! Verùm ubi ipse larvam attraxit peccati, ei summoperè contraria exstiterunt. Sic ipse: *Quamdiu purum servavit vultum factum ad imaginem Dei, bestia ei tamquam serva parebant*. Ast post peccatum eum hostiliter insectatæ sunt. Unde ad-

dit: *Non cognoscentes dominum tamquam alienum odio habebant.*

Quis nunc tantoperè admiratur obcæcatos Hebræos in incognitum Dominum, cujus faciem, quamvis relucentem, per perversissimos quosque adeo sputorum fordibus conspurcari demandarant, Scribæ & Pharisei insultasse? Sed ah, turpiter errarunt. Famossissimus quidam Philosophus aliquem malæ vitæ visitans, sed opulentum & divitem, cujus aula prætiosa totius palatii parietes obtegebant, nec strati absque suo relicto erat ornamento, in illius faciem spuit, & ob tantam injuriam stomachato respondit: *apriorem locum quam vultum tuum non reperio, malitia & iniquitate coopertum*. O perfide Caipha! ò iniqui Judæi! fœtidam magis non invenitis cloacam, quam Christi Domini faciem? Ah, ah, extratis impij! ipsius facies ornatu virtutum & splendore, atque radiis coruscat caelestibus. Alius itaque vobis stipendij est locus.

Contemplor, piè illos quoque radiantem ejus vultum annotasse; quandoquidem legam in sacra Scriptura, eos faciem ipsius obvelasse, Marc. c. 14. *Et cæperunt velare faciem ejus*. Formidantes ne tanto splendore deterriti, ab atroci colaphizatione desisterent. Quæ per integram noctem juxta Anselmum Arichino citatum duravit. *Nox insomnis tota ducitur, nulla prorsus requies ipsi praestatur, alapis & colaphis innocens mactatur*. Imò sustinet tanta Christum in hoc Tribunali perpeffum fuisse Guilelmus Parisiensis tormenta, ut ea hominibus modò non sint persuadenda, sed in extremo Judicio cunctis ad confusionem revelanda. Innititur Scripturæ loco Isaia cap. 47. *Revelabitur ignominia tua, & videbitur opprobrium meum*. Dicto meo subscribit Chrysostomus: *Consilium eorum fuit faciem ejus velare, quo atrocius eum cederent*. Et rationem dat, cui, ut antè dixi, insitit Hieronymus, *qui ex primo ad se videntes trahere poterat aspectu*.

O nefandi Hebræi! nonne vos cæcæ similes estis gentilitati, de qua miram antiquitas commemorat dementia. Aliqui summa cum reverentia Solem venerabant, & quidem in eum finem, ut post ejus occasum, eo inscio, quaslibet possent committere iniquitates. Alii Lunam noctis præsidem colebant, quia ipsa de die eorum delicta intueri non poterat. Sicque gentilium cultus tantummodò & de die, & de nocte oculum divinum subterfugere satagebat. Hujus meminit sanctus Cyrillus, dicens: *Alii dicebant*

Marc. c.
14. v. 65.

Isaia c.
47. v. 8.
Chrysost.
hom. 86.

hant Solem Deum, ut occidente sole, sine sole essent: alii vero lunam, ut in die Deum non haberent. Vos modò interrogo perfidi Judæi, an illius quoque Dei splendentes hujus Solis oculos vultis obfuscare, qui ab æterno nefanda infinità sua præscientia, quæ modò perpetratis, futura præcognovit scelera? An actus vestros putatis illum celare, qui scrutatur renes & corda hominum: Christiani non ambigo, quin omnes illam inorbitantiam abominemini: verum & miror inter vos reperiri, qui Solem & lunam adorant. Volo dicere, diu noctuque circumspeditioni student, ne homines in cognitionem deveniant enormium criminum, quæ indes committunt: non attendentes ad divinum oculum, qui omnia intima penetrat & perscrutatur.

Matth. c.
16. v. 67.

Obvelatus itaque stabat piissimus Jesus: idèd non timentes insulsi Judæi divinum intuitum, tantò liberius, tantò sævius, tantò audacius in ipsum, tamquam incognitum insultarunt. *Et palmas in faciem ejus dederunt.* O execrandum facinus! rursus clamare cogor, O cæli! O terra! hæc intuemini, & tam impios pro Creatore vestro severam non arripitis vindictam? Tu cælum sacrilegas urbes Sodomam & Gomorrhæam, igne & sulphure devorasti: & nunc, dum tot alas à furibunda plebe Christo summo Prophætæ impingi cernis, tua fulmina contines? O ingrata creatura? Tu terra, Dathan & Abiron in visceribus tuis vivos condidisti, & modò non dehilicis, ut blasphemos hos Judæos deglutias? Hoc summum videtur nefas. Armemini universæ creaturæ, & in creatoris vestri barbaricas vindicare injurias. Ad hoc vos excitat (ut dixi) Chrysoctomus divinis hisce verbis: *Exhorrescat cælum & contremiscat terra! alas Deus percuti potuit? O Angeli, qui hæc intuemini, quomodo stiletis, quomodo manus continere potestis?* Vindicans Angelus Exodus cap. 11. omnes totius Ægypti primogenitos subitanè morte præstravit. Et 4. Reg. c. 16. centum octoginta quinque millia militum Sennacherib delavit, & nunc hæc immoti sustinetis cælestes spiritus? O Pater superne, accurre & respice in faciem Christi tui, quæ sputis fœdatur, & sævis militum manibus acriter colaphizatur. Oza 2. Regum cap. 6. divina percussus est manu, eò quod Arcam vallantem sustinere ausus fuerat. Immo, ut dicitur 1. Reg. cap. 6. Bethsamarum quam plurima millia Dominus interfecit, eò quod summum oculos temerariè in Arcam Dei conjecerat. Ecce cælestis Pater, sacre legi Dei

dei vivam hanc Arcam Christum, continentem omnem in se thesaurum, non tantum leviter attingunt, sed graviter percipiunt: & id patris? An forsitan manibus tuis sævum Justitiæ fulmen excidit? Heliodorus 2. Machab. cap. 3. à cælestibus ministris in terram prostratus est, eò quod templum Dei profanasset, & illud vas aureis & argenteis spoliare attentasset. Ah quam vindictam non merentur illi, qui in templum vivum, in quo habitat omnis gloriæ plenitudo, tam enormiter sæviunt: Inexplicabilem certè. At hanc verat infinitus Dei nostri amor. *Triumphat de Christo amor.* Unde ait S. Ambrosius: *Noceffe fuit ut arimnarum multitudine miseracionum multitudo depelleret.*

Memini me in comædiis Terentii legisse, quemdam amantem in scenam prodisse, qui in theatro sua reperta amatâ, quam plurima summi gaudii & lætitiæ demonstravit signa. Et tandem illi volens familiariter ad blandiri, & amabiliter arridere, graviter ab ipsa percussus est. Ipse, comædia etan facta, ab amicis suis interrogatus: *Quis te percussit?* Respondit: *Amans amantem per amantem percussit.* (Simile exemplum refert Sostrates in suis tragædiis, ut dixi Concione 3.) Ac si diceret, hæc vulnera amoris sunt, ea insignia in amorem dilectæ meæ lubens suffero. Christus amore humanæ naturæ, mediante qua hodie toties percipitur, interrogatus, *quis te percussit?* Quid respondit? An forsitan indignatione plenus, rabidis, ingrati, furibundi inimici Judæi? Non, non, verum dicit: *Amans amantem per amantem percussit.* Has alas ex amore amata meæ, videlicet hominis animæ voluntariè patior, eaque mihi amoris sunt indicia. Quoniam, ut ait Idiota: *Nimis languidè amat, qui pro amato pati recusat.* Hanc Domini submissionem, & hominum vindictivum animum marè considerans Chrysoctomus dicit: *Quam nos excusationem habemus, si vituperati ad iram concitamur, qui tot tantaque sustinuisse Christum non ignoramus?*

De nocte quadam vice valdè inopinatè, ut facta commemorat historia Genesis 32. versu 24. Patriarcha Jacob ab aliquo insultum passus est, ac cum eo usque ad diei crepusculum est luctatus. *Et ecce vir luctabatur cum eo usque ad mane, & cum prævaluisset Jacob, dixit ei Angelus, dimitte me, jam enim ascendit aurora.* Ad quod dicit Jacob: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.* Sed quis unquam audivit talè? Victor victo supplicat, triumphator à prostrato benedictionè postulat:

Quis

Homil. 8.
de Passione

Qui vincitur clamat Eusebius, benedicite: Ergone devictus victori potest impertiri benedictionem, & beneficia dare? Ligatus libertatem ei, qui ipsum ligat? Oppressus liberumne reddet oppressorem? Sic est Auditores. Quod facile capietis, si sedulo ruminetis, quem representent Jacob, & quem iustitator. Jacob populi Judaici est figura: iustitator Christi Domini, ut multi asserunt SS. PP. In Jacob Iudaorum populus, in Angelo Christus agnoscitur: Christus itaque, qui vincitur, a lapidibus caeditur, a malevolis Iudæis in terram prostratur, tamen benedicit: & eo tempore, quo ipsi omnem inquirunt contra eam savitiam, ipse omnem erga eos cogitat misericordiam. Ipse, ipse divinâ sua potentia terram cohibuit, ne dehisceret, & eos deglutiret. Ipse, ipse fulmina coeli continuit, ne sceleratos quaterent, & in cinerem redigerent. Ipse, ipse vindicativum Angelorum gladium evaginari non sinuit, ne cuncti impii neei traderentur. Et ut breviter absolvam, dum pateretur, benedicebat, quidam Poëta cantat:

*Salvator patiens subiecto corpore totum,
Sustinuit, nostraque dedit sua membra saluti.*

Unde verè, & propriè Christus, de quo dicitur Apocalypsi cap. 5. *Vicit Leo de tribu Iuda*, assimilari potest leoni a fortissimo Sampsonè prostrato, in cuius faucibus mellis favus reperit. Et ecce examen apum in ore leonis erat, & favus mellis. Ipse namque verissimus paradisi est leo, qui invincibili sua potentia cunctas tenebrarum domuit potestates, sed mitis effectus agnoscitur, rejecta leonina feritate, bè, bè, quæ litteræ benedictionem inchoant, balat, & ex ore suo nil, nisi mansuetudinem & gratiam spirat, quod contemplans Bernardus ait: *Quam multus es Domine ad agnoscendum, quam magna multitudo dulcedinis tua.*

O stupenda charitas benigni erga genus humanum Jesu! ò intolerabilis sitis, qua æstuasti, ut deleres antiquum protoplastis chiographum! At ò Christiani! quomodo illius nos correspondebimus amorì? Massilius è verbis divinis Platonis dicens: *Amans vivit in amato, quam in seipso.* Et concludit: *Igitur, qui non amat Christum, non vivit in Christo, & qui in Christo non vivit, mortuus est.* O Christiane! si tibi similem improperarem, ingratitude, quam Malchus in domo Annæ, & in palatio Caiphæ offendit Christo, nonne multum hallucinaret? Si Petrum quis mihi ad-

duceret Christum negantem, nonne ego vicissim simile tibi obijcere possem improperium, qui toties tuis peccatis negas adinstar Petri, & colaphizas adinstar Malchi, & tradis adinstar proditoris Juda Christum Dominum? Ut mihi ad meum quæsitum satisfiat, me convertito Auditores, ad Iudæ desperationem, & ad Petri penitentiam, & lacrymas, pro quo sit

§. XI.

*Et tu cum Iesu Nazareno eras, at ille negavit
coram omnibus, nescio, quid dicis.*

Matth. cap. 26.

Audivistis utcumque gravia, quæ Christus hucusque ab hisce barbaris Iudæis perpeßus est tormenta. Sed si quis curiosè interrogaret, quodnam omnium eorum existeret crudelius, atque durius, imò etiam si de tota ipsius Passione loqueretur, asseveranter dicerem cum S. Chrysostomo, Petri Apostoli infamem fuisse lapsum, & detestandam Iudæ desperationem. Ecce, inquit Augustinus, ad simplicis ancilla vocem: *Et tu cum Iesu Nazareno eras, Ecclesia fundamentum corruit: Columna firmissima ad ancilla compulsu contremuit.* Durum namque est ab amico deserere. O Petre mihi videtur, quòd Christus te iustè possit alloqui lamentabilibus Jobi de consanguineis suis conquerentis verbis: *Abominati sunt me quondam consiliarii mei, & quem maxime diligebam, aversatus est me.* O ingraticudo! ò iniquitas! potest tibi illa pius improperare Christus, quæ olim Deus Cyro regi dicit verba: cui tot, tantaque præstitit beneficia. Qui gratissimus nutrici suæ Synoni, quia ei morienti in sylva exposito, lac subministrat, & usque ad virilem ætatem educat, sapius clamabat: ò Sino, ò Sino! Deo ingraticissimus, qui ipsi talem nutricem destinat, & ejus imperium longè lateque dilatat, non clamavit: ò Deus, Deus! sed quod pejus est, eum non agnovit. Quod abominandum scelus ante vaticinatus fuerat Propheta Isaias cap. 45. *Hæc dicit Dominus Christo meo Cyro, cuius apprehendi dextram, ego ante te ibo, & gloriosos terræ humiliabo. portas areas conteram, & vales ferreos confringam, & dabo tibi thesauros absconditos, & arcana secretorum, &c. & vocavi te nomine tuo, & non cognovisti me.* Proh nefas! ò detestabilis Cyri ingraticudo!

Id ipsum inquam, tibi obijcere potest, & exclamare:

Kkk 3

mare 2

Apoc. cap.
5. v. 5.

Judic. cap.
14. v. 8.

Aug. serm.
124. de
temp.

Job. cap.
19. v. 13.

Isai. cap.
45. v. 13.
2. 3. & 4.

mare: ô Petre, ego tibi nomen imposui: Simon tu vocaberis *Cephas*, & non cognovisti me? Te piscatorem ad Apostolatam vocavi, ego te petram Ecclesiæ meæ constitui fundamentalem: *Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiã meam.*

Matth. c. 16. v. 18. Ego tibi cælestis thesauri tradidi claves: & non cognovisti me? *Non novi hominem.* O perfide Apollito! non vereris illam vindictam, quam in

Jerem. c. 5. v. 9, 10, 11, 12. Israëliticum populum ob idem delictum exercuit Deus (ut testatur Propheta Jeremias) *Numquid in gente tali non ulciscetur anima mea? Hostiles adesse phalanges: Ascendite muros ejus, auferte propagines ejus.* Sed unde ô pie Domine tantus furor? *Prævaricatione enim prævaricata est in me domus Israël, & domus Iuda. Negaverunt Dominum, & dixerunt: non est ipse.* Et dicere audes, *non novi hominem?* O impie Petre? de te potest dici, severam latam esse sententiam, & quam plurimum tuam à Sapiente exaggeratam perfidiam, dicente:

Ecc. c. 27. v. 12. *In conspectu oculorum tuorum conculcabit os suum, & super sermones tuos admirabitur: novissimè verò pervertet os tuum, & in verbis tuis dabit scandalum.* Et audi quid subjungat: *Multa audivi, & non coæquavi ei, & Dominus odiet illum.* Petre non capis illam egregiam, quam ipse idem tibi donat instructionem cap. 22. *Fidem posside cum amico in paupertate illius, ut & in bonis illius lateris.*

Ecc. c. 22. v. 18, & 29. *In tempore tribulationis illius permansit fidelis. Ast quam benè de te, ô inique discipule! denudò ait vers. 10. cap. 6. Est amicus servus mensa, & non permanebit in die necessitatis.* Et rursus nonne te coademat cap. 22. vers. 31. *Amicum salutare non confundar, à facie ipsius non me abscondam, & si mala mihi evenerint per illum, sustinebo.*

Ah Petre, quantum ab illo mutatus es pectore? Eum non novisti, quem filium Dei vivi apertè in Apostolorum cœtu confessus es, respondens Christo interroganti: *Vos, quem me esse dicitis? Tu es Christus, filius Dei vivi, &c.* Quam bene de te conqueitur Christus per Psalmistam: *Tota die improperebant mihi inimici mei, & qui laudabant me, adversus me jurabant.* Ait namque Evangelista Matthæus: *Tunc cepit detestari, & jurare, quia non novi hominem.* Illum Petre non cognovisti, quem in monte Thabor es intuitus, amictum lumine, sicut vestimento? A quo rogasti perpetuam tibi mansionem: *Domine, bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula?* Non novisti eum: qui tuos pedes lavit, & tibi renitentem dixit, *Si non laveris te, non habebis partem mecum?*

Matth. c. 16. v. 16. *Non cognovisti eum, qui te pretioso suo corpore, & sanguine in ultima cœna saginavit? Non novisti eum, qui Lazarum in tua præsentia resuscitavit, tot prodigiosa perpetravit miracula, & tua adhuc ex ictu trepidante manu, Malcho autem restituit? An servus forsitan suum non agnoscit Dominum? Non novi hominem. Quòd tua audacia evanuerit promissa? Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo Ubi modò tua est constantia, fiducia, & temerarium de cæteris judicium: Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego non scandalizabor: tecum paratus sum, & in carcerem, & in mortem ire. An infumum tam ardens tuus, quem profectus es coram divina, & infinita Sapientia, abiit amor: Tu scis Domine, quia amo te? Audi Petre, quid de hoc dicat magnus ille Doctor Augustinus: Ante tentationem Petrus præsumpsit de se, & in tentatione didicit se.*

Psal. 101. v. 9. *O animæ devotæ, parumper ad hoc spectaculum properate, & oculis mentis funestâ luguberrimæ hujus tragœdiæ contemplantur scenam, Propheta David profusis lachrymis fraudulentam filii sui Amnonis deploravit necem, & Absalonis à Joab occisi interitum. Ast quis nobis pander Christi tristitiam, dum suæ inchoantis Ecclesiæ corruere vidit columbam? Quis ipsius intrinsicum exprimet dolorem, quo cor ejus concussum fuit, ob unum Petri lapsum? Mihi apparet, eum de Petro conquestum fuisse, quem admodum olim de primogenito suo Ruben conquebatur Patriarcha Jacob: Et tu Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea, & principium doloris mei. O Petre tu meus inter meos Apostolos es primogenitus, ego in te sumam habui fiduciam, ego te legi in meum vicarium: major imperio. Tu potes tibi illud appropriare: Prior in donis, quoniam tibi regni cælestis cunctæ traditæ sunt divitiæ. Ego te selegi infirmam Ecclesiæ meæ petram, & tu Petre tam turpiter cadis? Ut video optimè dixisti, cum post ancillam ostiarium, alius te interrogaret: Et tu de illis es? O homo non sum. Pulchrè faciebat iste juvenis, (qui rursus à metetricæ, cum qua sæpè sæpius carnaliter peccarat, ad idem peccatū allectus, sese eam non cognoscere finxit. Quòd advertens ipsa, dixit: Non me nôsti? Ego sum illa, qua toties tecum concubui) prudenter respondit: Et ego v. 58. non sum ille: quia vitam enormem in pulchriorem, mores pejores in meliores commutavi. At tu Petre impudenter ais non sum, scilicet idem, quoniam totaliter animus meus in pejus immutatus est, & ego, qui paratus etiam pro Domino meo mori,*

Matth. c. 16. v. 47. *Matth. c. 17. v. 4.* *Ioan. cap. 13. v. 9.*

Matth. c. 17. v. 4. *Ioan. cap. 13. v. 9.*

Matth. c. 16. v. 33. *Ioan. cap. 21. v. 17.*

Gen. cap. 49. v. 3.

Gregor. hom. 2 in Eva. *August. serm. 1 de tem.* *Bernar. in Can. serm. 4.*

Matth. c. 16. v. 33.

Ioan. cap. 21. v. 17.

Gen. cap. 49. v. 3.

Luc. c. 2. v. 58.

Gregor. hom. 2 in Eva.

August. serm. 1 de tem.

Bernar. in Can. serm. 4.

mori, eum timidus turpiter negavi: *Non novi hominem.*

Ah quàm ingeniosum inter te ô Petre, & Adamum S. Maximus confecit paralellum. Si, inquit, hic divinum de non comedendo ligno scientiæ boni & mali, receperit mandatum, ille fidelitatis erga magistrum habuit præceptum. Si hic, contempta Dei lege, verum deglucierit pomum: ille perfide negavit Christum. Si Eva maritum suum Adam ad intemperantiam allexerit, una ancilla ostiaria Petrum ad infidelitatem perduxit. Si Eva primum hominem subdola sua persuasione à Deo disjuxerit: hæc frivola voce Petrum à Christo separavit. Si ad primam culpam Adæ concurrerint dæmon, vir & fœmina, in hac luctuosa nocte ad Perri lapsus non defuere dæmon, vir, & ancilla. Si tibi reperiebatur vigilans ovium Christi vorax leo, diabolus: aderat persuadens ad malum famula. *Est ergo, concludit ipse, eadem similitudo deceptionis in Petro, qua fuit in Adamo.* Ah bene diabolicæ huic fœminæ potest applicari illud Judith registratum cap. 14. vers. 16. *Vna mulier fecit confusionem in domo regis Nabuchodonosor: Ecce enim Holofernes jacet in terra, & caput ejus non est in illo.* Quoniam per ostiariam istam in domo summi Dei confusio facta est maxima, & prostratum jacet Ecclesiæ caput. Ah ô benigne Deus! cur permisisti, ut prima, & fundamentalis divini tui ædificii dissumperetur petra? Quorsum vix erecta cecidit columna? Quare Apostolorum Princeps te aded enormiter deseruit? Hoc dubium curiosè movet S. Gregorius, & respondet, id divinam sic decrevisse permittere Sapientiam, ut ille, qui totius mundi constitutus erat caput, aliorum peccatis condoleret. Verba ejus sunt: *Vt is, qui futurus erat Pastor Ecclesiæ, in sua culpa disceret, qualiter aliis misereri deberet.* Quod ante rectè insinuarat Augustinus, dicens: *ut in clavibus esset fidelis janitor, in sententiis clementissimus dispensator.* Ecce misericordiam voluit, & non iudicium.

Eheu lingua hæret! quot in perverso hoc ævo reperuntur Petro Christo deneganti similes! Sic, sic esse assleverat mellifluus Doctor tantum detestans scelus disertis his verbis: *Ira & morose impleor propter meum Iesum, quia ea de causa odio habetur, pro quo magis diligi debuisset.* Pissimus Dominus tibi ô Christiane, tot, tantaque confert beneficia, tibi adolescens donat fortitudinem, tibi puella faciei venustatem, ut iis donis ad Dei utamini cultum, & è contra tu adolescens contra Ie-

su mandatum præcipientis: *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, viribus tuis in sumenda injuriarum vindicta abuteris.* Nonne ipso facto ad instar Petri Christum negas & ais: *Non novi hominem?* Illius non æstimo mandata? Et tu filia, dum pulchritudine tua abutens, tuum Veneri, luxuriæ, & carnalitati devoves corpus, nonne eum, qui tibi mandat continentiam, & castitatem, denegas, & clamas, *non novi hominem?* Tibi opulente, tantas distribuit divitias, ut us frigida Christi membra foveres, famelicos cibares, nudos cooperires, & indigentibus assisteres, & tu eos luxur, deliciis, crapulæ, lautis & opparis convivis, equis enutriendis, & ut uno verbo finiam, mundanis applicas voluptatibus: nonne tu Christum negas, qui ad te clamat: *Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis: Et estote misericordes, sicut Pater vester misericors est.* Ad hoc attende Christiane, & perversam cum Petro detestare vitam.

Verùm redeamus ad afflictum, & tam impia Apostoli negatione consternatum Jesum. O benigne Domine! quàm justè postlumi tibi applicare illud Senecæ Poëtæ: *Finis unius mali gradus est futuri?* Ah intueor novas densissimas nubes horrendam rursus capiti tuo dolorum comminari pluviam: Bene de te vaticinatus est Isaias, quod tu sis *Vir dolorum, & sciens infirmitatem.* Tu cum Propheta David confiteri potes: *Repleta est malis, id est, doloribus, ait Glossa, anima mea.* Modò, modò illa Ieremiæ adimpletur, & consummatur Prophetia: *Adidit Dominus dolorem dolori meo.* Et cap. 4. vers. 26. *Contritio super contritionem vocata est.* Ecce vix jam Petrus juxta opinionem divi Cypriani suum perfide negat Dominum: Judas sceleris sui, & proditionis ruminans enormitatem, & cognoscens sese injustè innocentem furibundis leonibus tradidisse Agnum, & sanguinem, divinæ diffidens misericordiæ, sibi que firmiter persuadens impossibile esse tantum crimen posse condonari, *abiens se laqueo suspendit.*

Ecquis tam eloquens, qui ad hujus Apostoli irremediabile casum dolorè exprimere queat, quo interne Christi Domini oppressus fuit animus? Nullum inquit Cyprianus, *tormentum aded pupugit Christum, quàm Iuda desperatio.* Quando fratres Ioseph inter sese pravum inierunt consilium, quid de eo agerent, inter illos duo reperti sunt, qui ex fraterno affectu misericordia moti, ipsum à morte liberare tentarunt. Ruben scilicet

th. c.
v. 33.

cap.
v. 17.

cap.
v. 3.

Gregor.
hom. 21.
in Evang.

Augustin.
serm. 126.
de tempor.

Bernard.
in Cant.
serm. 45.

Matth. c.
27. v. 40.

Luc. cap.
6. v. 36.

Isai. cap.
53. v. 3.
Psal. 87.
v. 4.

Ierem. c.
45. v. 3.

Matth. c.
27. v. 5.

licet & Judas. Heu, heu, contemplantini hic animæ Christianæ verissimum Joseph, non Ægypti, sed totius mundi Salvatorem stantem, à feris Judæis tamquam rabidis canibus circumcinctum, & à suis delictum. Primogenitus ejus Petrus illum negat, non novi hominem. Impius Judas iniquè ipsum tradit, & animam suam desperans diabolo vendit. Tanta ruina non dubito, quin acerbissimos impii, & misericordis Christi penetrabiliter cauterit dolores, & elevatis ad cælum oculis, in terrena voce adinstar Davidis exclamarit: *ò Juda fili mi, quis mihi doc, ut moriar pro te*: Et ante finalem lapsum ad cælestem Patrem, sicut ipse ad Joab dixerit, *Serva mihi puerum Iudam*. Ac si vellet dicere pius Iesus, O Pater, patierisne, ut illa cætui meo Apostolico eripiatur præda? Permitteresne, ut pretiosus meus inanimiter pro Iuda effundatur sanguis? Ah, quanto cor meum premitur dolore! Iuda patumper expecta Passionem meam, differ tam pravum desperationis propositum: retarda ad æternam mortem cursum, & experire, an ego in monte crucis trahi affixus, obduratum tuum forsitan (divinâ Patris connivente clementiâ) ad me non traham cor? Audite, quid de tanto scelere sentiat S. Leo: *Scelerator omnibus Iuda, & infelicior exitisti: quem non poenitentia revocavit ad Dominum, sed desperatio traxit ad laqueum. Ne expectasses consummationem criminis tui, & donec sanguis Christi pro omnibus fundetur peccatoribus, infamis tibi suspendium distulisses. Cumque conscientiam tuam tot Domini miracula, tot dona, torquerent, illa te à precipitio tuo Sacramenta revocassent, qua in Paschali Cæna jam de perfidia tua signo divina scientia detectus, receperas. Cur de bonitate ejus diffidis, qui te à corporis, & sanguinis sui eommunionem non repulit? Qui tibi ad comprehendendum se cum turbis, & armatorum cohorte venienti pacis osculum non negavit: Sed homo inconvertibilis, spiritus vadens, & non revertens, cordis tui secutus es rabiem, & stante diabolo à dextris tuis, iniquitatem, quam in Sanctorum omnium armaveras caput, in tuum verticem retorquisti: ut quia facinus tuum omnem mensurâ ultionis excefferat, te haberet impietas iudicem, te pateretur tua poena carnificem.*

Sed heu, actum est de Iuda! præda diabolicis arrepta est laqueis. Reus in rigorosas justî Patris iudicis incidit manus. S. Hieronymus hujus Apostoli attentè perpendens de Dei benignitate diffidentiam, sustinet, eum gravius sese ipsum laqueo necando peccasse, quàm Dominum suum

tradendo. *Poenitentia Iuda, inquit, pejus peccatum factum est. Sed quomodo pejus est, Hieronymus? An pejus puram creaturam interficere, quàm Creatorem Deum, & hominem morti traderet? Cato juratus Iulii Cæsaris inimicus nuntio accepto, eum ad Romanum evectum fore Imperium, sibi ipsi vitam eripuit. Quod resciscens Cæsar, ingemiscens exclamavit: *Cato invidit gloria mea, quam mihi ipsi condonando comparassem.* Haud aliter credo Christum fuisse locutum, & dixisse: *ò Iuda, magnam rationem habeo, quòd de te conquerar. Tu me horribilibus tradidisti tormentis, quæ nulla hominum mens comprehendere valet. At ego illa floccipendo, & nil me magis cruciat, quàm æterna animæ tuæ ruina. Quoniam invidisti gloria meæ, (quæ in commiseratione consistit) perennem misericordiam meam obstinata tua voluntate obrutans foatam. Tua magis mihi displicuit desperatio, quàm iniqua tua proditio. Pro clementia Domini, inquit Hieronymus, hoc dico, quia magis in hoc offendit Dominum, quia se suspendit, quàm quòd Dominum tradidit.* Ex dictis in hoc paragrapho solidam possumus elicere conclusionem, quòd cor pii Jesu Petri denegatione, & Judæ desperatione, quasi duobus malleis in incude amoris fuerit conculsum, & quasi duabus lanceis transfixum.*

O animæ devotæ! dum nos ad ingentem hunc contemplandum properamus mansueti Christi dolorem & mœstiriam, animadvertamus sedulo, conscientiamque nostram benè perferutemur, an adinstar Judæ, aut Petri Christum non tradamus, aut negamus peccatis nostris. Quod si sic, eja, expectate misericordiam, & ne imitemini desperantem Judam, sed Petri poenitentiam, ad cujus lachrymas divina vos convocat clementia.

§. XII.

Et conversus Dominus, respexit Petrum, & egressus foras, flevit amarè. Luc. cap. 22.

Aquila Ecclesiæ Doctorem S. Augustinus acutissimi ingenii sui in hæc Psalmistæ verba conjiciens oculos: *Respice, & exaudi me, & convertere Domino, & libera animam meam.* Allevanter docet, hunc locum apertissimè stupendam Christi Domini oculorum demonstrare efficaciam, in Petri conversione, quàm optimè esse probatam. Ecce divinus ille misericordiam fons miseri voce

*Psal. 11.
v. 1.
Psal. 6.
v. 5.*

cujus-

*2. Reg. c.
18. v. 33.
Vers. 5.*

*S. Leo de
Pass. Dom.
serm. 4.*

*Ma
c. 4.*

*Ma
c. 1.
20.
22.*

Quisdam mulierculæ prostrati Apostoli commiserat, radios vultus sui ad induratam dimittit petram, & illud ea dirumpit, & liquecit. *Et egressus foras, fleuit amarè.* O benignissime Jesu! nonne te merited inversum nuncupare possum basiliscum? Plinius testatur, cæterique Naturalistæ consentiunt, basilisci venenum tantæ esse potentie, & efficacie, ut ipse solo suo visu, è quo illud emittit, hominem enecet. At tu divine Basiliscæ ex oculis tuis transfundis gratiæ, & lucis antidotum, hominique animæ impertiris vitam.

Summum illud Firmamenti jubar Sol splendidis suis radiis obnubilatum aërem illuminat, densissimas noctis tenebras dissipat, campum sterilem fecundat, in profundis terræ visceribus aurum & argentum generat. Sol Justitiæ Christi Dominus radius suæ claritatis è duto, & lapide Petri corde peccati caliginem depellit, glaciata hanc animam igne gratiæ suæ vehementer accendit, & illam in uberrimas lachrymas dissolvit. Sidonius Apollinaris commemorat, quod Thracæ conantes hieroglyphicè exprimere oculorum Dei potentiam, & virtutem, artificiosè jusserint depingi splendens Solem, è quo tres progrediebantur radii, quorum unus caloris sui vi quemdam mortuum resuscitabat; secundus durissimam rupem in partes dissecabat; & tertius montem nive coopertum, ardore suo exonerabat, eam in aquas dissolvens.

Hic ad vivum profectò repræsentaris pie Jesu. De te verissimè vaticinatus est Propheta Malachias: *Orietur vobis Sol Justitia.* Sol tantæ virtutis, & eminentiæ, ut ipse fervidis suis radiis, quoad animam mortuum spiritualiter reviviscere faciat. Saulum persecutorem emollit, avaritia induratam Matthæi in telonio sedentis animum liquefecit, & ad aquas, & lachrymas adduxit penitentem Petrum. Judæi post longum sub Babylonica servitute tempus, tandem (ut narratur 2. Machab. cap. 1. Jerusalem regressu, loco ignis antè absconditi. (Sacerdotes, qui cultores Dei erant, acceptum ignem de altari occultè absconderunt in valle, ubi erat puteus altus, & siccus, & in eo conaturati sunt eum,) reperiunt aquam crassam, ut ibidem dicitur: *Et non invenerunt, nisi aquam crassam.* Nehemias sacerdos hoc aspiciens, jussit ipsa ligna, quæ superposita erant, ad sacrificium offerendum, aqua aspergi. Et ecce, nota, quid contigerit, *Vsque hoc factum est, & tempus affuit, quo Sol resulsit, qui prius erat in nubilo: accensus est*

Quadragesimale P. H.

ignis magnus, ita ut omnes mirarentur. Haud aliter evenit te neganti Christi Petro; antequam servituti subjectus erat peccati, summis incendebatur amoris flammis, clamabatque: *Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo, & animam meam pono pro te.* At jam in domo Caiphæ mulieris interrogatione conturbatus, & peccati pondere depressus, ex ardenti charitatis fornace in glaciem immutatus est. Sed ubi cælestes Solis Christi intus radii affulserunt, calefactus, & ad amorem ejus accensus, tamquam glacies agnovit divini ardoris vires, *Et egressus foras, fleuit amarè.* Audite in quantum dei S. Leo extollat aspectum! *Respexit ergo Dominus Petrum, & inter calumnias sacerdotum, inter falsitates testium, inter cadentium, & conspuentium injurias constitutus, illis turbatum discipulum convenit oculis, quibus eum præviderat esse turbandum, & in illum conversa est veritatis inspectio, ubi erat cordis facienda correctio. Quasi illi vox insonaret, ac diceret: Quid habes Petre? Quid in tuam conscientiam recedus? Ad me convertere, in me confide, me sequere, mea Passiois hoc tempus est, nondum tui venit hora supplicii. Quid metus quod etiam ipse superabis? Non te confundat infirmitas, quam recepi. Ego de tuo fui trepidus, tu de meo esto securus.*

Celeberrimus Naturalista Plinius commemorat, in Phrygia repertas esse durissimas petras, quæ istius erant naturæ, ut Solis ardore calefactæ, aquas effuderent. Petrus, qui petra est, supra quam Christus suam ædificavit Ecclesiam, quasi per trinam Domini negationem in petram conversus, radius divini luminis accensus, perfidum suum detestatur peccatum, & ad aquas, ut illud dicitur, sese convertit lachrymarum. *Conversus Dominus respexit Petrum, & fleuit amarè.* Hæc prædixerat Psalmista regius: *Qui convertit petram in stagna aquarum, & rupes in fontes aquarum.* Narrat famosissimus Historiographus Ælianus stupendam cujusdam avis nominatæ *Caradræi* proprietatem, nimirum, quod ipsa solo suo visu plerosque infirmos sanet. Addunt quidam probati Doctores, inter quos Dionysius Carthusianus, super caput 11. Levit. art. 13. quod si quisquam quasi de sua desperet recuperanda sanitate, illius certitudinem ab ea auspicari possit. Signum hoc erat, quod, si avis ab infirmo vultum, & oculos defleceret, evidens subsécutor mortis erat indicium; si autem ipsa blando aspectu eum aspiceret, sanitatis recuperandæ manifestum testi-

L 11

monium.

Leo ser. 3.
de Pass.

Psal. 113.
v. 2.

Ælianus
de variis
avis.

Malach.
c. 4. v. 2.

Machab.
c. 1. v. 19,
20, 21, &
22.

monium. Quod Caradrio Naturalistæ attribunt: numquid ergo Christo merito appropriare possum, & dicere ipsum cælestem Caradium fore, qui suo intuitu hominem quoad animam sanat, & illius aversione ruinam prognosticat? Audite, quid dicat Propheta David Psal. 36. vers. 8. *Avertisti faciem tuam, & factus sum conturbatus.* Idcirco oculorum Dei efficaciam non ignorans, clamat: *Ne avertas faciem tuam à me.* Ecce Christo vultum à Petro divertente, in horrendas ipse incidit blasphemias, etiam cum juramento attestans, *Non novi hominem.* Verum ubi divini iruitus splendor affulsit Petro, (& conversus Dominus respexit Petrum) egressus foras, flevit amarè. Ah! quam divinè rursus id insinuat S. Leo, dicens: *Dominus Iesus, qui intra Pontificale consilium solo corpore tenebatur, trepidationem discipuli foris positi, divino vidit intuitu; & parentis animum, mox ut respexit, erexit, & in fletus poenitentis incitavit. Vidit in te Dominus non fictam fidem, non dilectionem averfam, sed constantiam fuisse turbatam. Abundavit fletus, ubi non defecit affectus. Et fonte charitatis lavit verba formidinis: nec tardatum est remedium abolitionis, ubi non fuit iudicium voluntatis. Cirò itaque in solitudine suam rediit petra, tantam recipiens fortitudinem, ut quod tunc in Christi exparverat Passione, in suo post supplicio non timeret.*

Pierius Valerianus curiosè annotat inter cæteras, quas stulta effinxit gentilitas imagines, quamdam notatū dignam exitisse hujus figuræ: Ipsa basilifci habebat caput, alasque accipitris, cui insculpta erat hæc epigraphæ: *Oculi Divinū.* Ipsi Ethnici sibi imaginabantur, eam quandoque vi artis oculos claudere, eosque quandoque aperire. Et dum oculos aperiebat, felicem Ægyptiis præfagebat fortunam, quando verò clauderebat, imminentem prognosticabat ruinam. Non fecus evenit Petro: qui, dum Christus tantisper oculos ab eo amovit, non obstante, quòd dixisset: *Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo:* defectu tanti luminis in profundum peccati insidit abyssum. At, dum rursus lux illa luxit, ad veram poenitentiam est deductus semitam. Ah, quàm bene hoc dicit Ambrosius: *Negavit primò Petrus, & non fle vit, quia adhuc non respexerat Dominus: Negavit secundo, & non fle vit: quia adhuc non respexerat Dominus: Negavit tertio, & respexit Iesus, & ille amarissimè fle vit.* Et tandem urgendo concludit: *Si itaque tam necessarij sint oculi tui Deus, respice in me, & miserere mei.*

Ambr. lib.
10. super
c. 22. Luc.

Naturalistæ mira, ac stupenda de essentia & proprietatibus Cynocephali commemorant. Pierius lib. 6. cum aliis quàm plurimis asserit, eum lumen suum, valetudinem, atque fortitudinem à Luna auspiciari. Imò, tantam dicitur cum ipsa habere sympathiam, ut ea decrescente & deficiente, oculorum lumine, corporisque viribus, omnino destituatur: è contra verò illa resplendente, & cursum suum redintegrante, lumini, & pristino vigori restituitur. *Cumprimus autem Cynocephalus, inquit Pierius, Luna erat hieroglyphicum: propterea, quòd animal id pari quodam afficitur consensu cum Luna coitu. Nam ipsa eadem hora, qua Luna nullo illuminata candore Soli conjuncta transit, nobisque videtur penitus evanuisse, Cynocephalus ipse quoque deficere visu comperitur. Neque interim cibum capit, sed humiprocumbens agrè habet, quasi Luna raptum ingemiscat.*

Non ita Christiani. Cynocephalus à Lunæ dependet splendore, sicuti nos ab ipsius Christi lumine, qui venit, ut illuminaret omnem hominem venientem in hunc mundum. Nonnè id evidentissimè patuit in cadente Petro? Hic adinstar alterius Cynocephali à splendore Domini sui amotus, & impio Judæorum consortio intricatus, obcæcatus, ac perterritus, unius ancillulæ voce, infamiter cecidit, & fortitudo ejus evanuit, qui sese jactaverat: *Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo.* Ast, ubi rursus tanti luminis Petro affulsere radii, (*respexit Dominus Petrum, & egressus foras fle vit amarè*), affurrexit, pristinasque vires vi lachrymarum à divino intuitu caufatarum recuperavit. Optimè itaque clamitat Propheta David: *Respice in me, & miserere mei.*

Relinquamus modò attractivum lachrymarum magnetem: & eas parumper consideremus. Petrus Cæsariensis narrat, quòd quidam interni animi sui dolorem conans manifestè cunctis demonstrare, à peritissimo istius evi pictore delineari mandavit quamdam herbam, nuncupatam Amaranthum. Hæc, ut sentiunt Naturalistæ, è terra eruta, illico decrescit, & flaccescit, & in aquam demissa, denuò crescit, & virefcit. Emblematis suo ingeniosam inscribi jussit epigraphen: *Lachrymis mea vita viret.* Ac si vellet dicere: *Quemadmodum Amaranthus in aquis viriditatem suam retinet, ita cor meum lachrymis irrigatum, amissæ gratiæ recuperat nitorem.* Apostolus Petrus extra lachrymarum aquas totaliter frigido

frigido abjectæ ancillæ cuiusdam vento exsiccat-
tus, & arefactus erat: ast rursus illarum efficaciam
revixit. Ita ut merito exclamare possit: *Lachrymis
mea vita vires.*

Lib. 3. c.
104.

Famosissimus commemorat historiographus
Dioscorides, portentosum quemdam in Thracia
reperiri lapidem singularis naturæ, & mirabilium
proprietas: inter quas hæc ipsi indita est,
quodd, dum aqua aspergitur, accendatur, & in-
flammeret. Et Gregorius Nazianzenus, quem-
dam dicit comperiri piscem, nominatum Epirum,
qui, quantumvis ex natura aqueus sit, & in eo frigi-
ditas, atque humiditas maximè dominetur, in
ignem tamen coniectus ex essentia sua summo-
pere siccat, & calidum, in illo tam admirabiliter
conservatur, ut hæc contrariæ qualitates, activita-
tem suam suspendisse, & quasi amicitiaæ fœdus
iniisse videantur. Ecce hæc naturæ portenta in Pe-
tri contemplari possumus pœnitentia. Torrente
lachrymarum inundatus, vehementi amoris igne
incensus est Petrus, & hæc aquæ eum non ex-
tinxerunt, sed auxerunt. Illæ genas quidem
commancularunt, sed fœdas animæ maculas e-
mundarunt. Unde lachrymas Petri considerans

Serm. 9. de
Pass. Dom. Leo, exclamat: *Felices lachryma tua sancte Apo-
stole, qua ad diluendam culpam negationis, virtu-
tem habuere sacri baptismatis.* Ah bene Petrus
benigno Deo (cui in tantum ipsius complacere
lachrymæ,) cum Propheta Davide potest dice-
re: *Posuisti lachrymas meas in conspectu tuo. S.*

Psal. 55.
v. 9.

Hieron. hic legit: *Posuisti lachrymas meas in la-
genula tua, tamquam nimirum pretiosum liquo-
rem in ea asservatum.* Alii legunt, *posuisti la-
chrymas meas in thesauris tuis, tamquam selecta
monilia.* Nec mirum, quia, ut ait Chrysol. *Deus
esurit gemitus delinquentium, sicut lachrymas pec-
catorum.*

Serm. 93.

S. Maximus Turonensis quondam Archie-
piscopus, oculos mentis in Petri pœnitentiam
conspiciens, summopere admiratur, eum verbis in-
ternum suum non propalasse dolorem, & clamasse,
peccavi. Filius prodigus ad patrem rediens
pœnitentia ductus, indoluit, & exclamavit: *Pater
peccavi.* Regius Propheta David à Nathan adul-
terii, & homicidii accusatus dixit: *Peccavi,* &
Petrus dumtaxat ex oculis lachrymarum emittit
fluenta, & nulla omnino ex ore profert verba, nec
clamat *peccavi.* Et hoc sanè non absque fun-
damentali ratione fecit Petrus. Reminiscen-
tur enim sibi linguam in instrumentum deserviisse
ad ruinam, & culpam: ideo ea uti noluit ad

Luc. c. 15.
v. 8.

indicandam pœnitentiam. Veritus, quod per-
fidæ ipsius linguæ, qua Dominum suum impie
negaverat, fides non adhiberetur, dicenti, *pecca-
vi.* Audite citati Patris verba: *Idèd Petrus jam
non utitur sermone, quo se fellerat, quo peccaverat,
nè per id ei non credatur, ad confitendum, quo usus
fuerat ad negandum, & per hoc mavult causam
flere, quàm dicere, & quod voce negaverat, lachry-
mis confiteri.* Nobis moralem relinquens doctri-
nam, quod omnia illa, quæ nobis peccandi ex-
titère instrumenta, atque incitamenta, debeamus
detestari.

Maximus
homil. 9.
Bibl. PP.
tom. 2.

O Christiane! ò peccator! percepisti Petri la-
psum, & ad pœnitentiam per lachrymas reditum.
Ah negastinè Christum Dominum tuum divina
sæpè læpius transgrediens mandata? Sequere pia
ipsius vestigia: Reperisne animam tuam iniquita-
tis maculâ fœdatam, eam lachrymis dilue. *Luge
peccata,* inquit Chrysolomus, *ut ipsa diluas.* Et
in Psal. 50. ait: *Peccata tua in libro scripta sunt.*
*Spongia autem instar sunt lachryma tua: Lachry-
mas mitte, & obliterantur: lachrymas mitte, &
purus illic liber invenitur. Magna peccatorum spon-
gia sunt lachryma.* Ast proh! proh pudor! viderit
mihi, quod nobis illud ipsum promiscuè contin-
gat, quod in sua persona summopere deplorat S.
Augustinus, dum Poëtarum pervolvebat scripta,
& curiosè eorum legebat figmenta. *Detestabar,*

Chryf. ad
Pop. antio.
hom. 5.

Aug. lib. 1.
Conf. cap.
13.

inquit, *Ænea perfidiam, & amarè desolebam Didoni-
is mortem, & interea cæcis oculis meam prateri-
bam vitam, & nec miseram animam, tot peccatis
mortuam deplorabam.* O dementia! ò cæcitas! cla-
mat Augustinus; *Quid miserus misero, non mise-
rente se, & flente Didonis mortem, qua fiebat a-
mando Æneam, non flente autem mortem suam,
qua fiebat amando te.* Ah miseri homunciones! mi-
nimum bonorum, & divitiarum damnium, mor-
tem cuiusdam filii, aut amici acerbè deslemus, &
æternam animæ nostræ interitum ex obstinato ani-
mo unam non valeat extrahere lachrymulam. O
homines cæcutientes ait Chrysolomus, *Tristitia
facta est, non ut in morte, nec in ulla alia re dolea-
mus, sed ut ipsa ad delenda ut amur peccata.*

O benigne Jesu, *Quis dabit oculis nostris fon-
tem lachrymarum?* Eheu! confitemur pie Do-
mine imbecillitatem, & fragilitatem nostram, tu
unicus fons es, è quo cunctæ gratiæ scaturiunt.
Tu sola fortitudo, à qua vires nostras ad benè
operandum participamus. Sine divino tuo au-
xilio pœnitentiæ lachrymas effundere nequimus.
Aperi Pater misericordiarum, & Deus totius

Ier. cap.
9. v. 8.

consolationis, thesaurum gratiarum tuarum, & corda nostra ad veram peccatorum præpara contritionem. Tu oculorum tuorum radiis percussisti durissimam rupem Petrum, & adimpletum est illud Davidis vaticinium: *Percussit petram, & fluxerunt aque, & torrentes inundaverunt.* Percute quoque divino tuo intuitu nos miseros peccatores, ut tandem resipiscamus, & Passionis tuæ fructu gaudeamus, ad quam prosequendam progrediamur.

§. XIII.

Et vinculum adduxerunt, & tradiderunt Pontio Pilato præfidi. Matth. cap. 27.

Audivistis benevoli Auditores sanctas, quæ in lugubri illa tragœdia in impio Caiphæ tribunali repræsentatæ sunt, scenas. Tempus nos vocat ad tertium Pilati, aliis duobus Christo non mansuetus, sed multò atrocius. Constringitur denuò funibus, & chordis ligatur piissimus Jesus, violenterque per terram à furibundis leonibus exultantibus, ob injustam à Caipha prolata sententiam, trahitur. Ecce rursus Dominus ad instar pilæ percutitur, & repercutitur. Ast non absque sævis tormentis, & inauditâ violentia. In itinere non desunt opprobria, & illusiones. Accurrit ad hoc spectaculum undique sævus populus, ac summa instigatus curiositate, atque invidia, quid tandem de legum Mosaicarum perversore foret, à rabidis ministris inquit. Ipsi mox vocem suam exaltantes, acclamârunt, & accinerunt sententiæ Caiphæ: *Reus est mortis.* Ad hoc pronuntiatum, quàm plurimi novum illi intenterunt assultum, ut quoque partes suas in detestanda hac tragœdia peragerent.

Ego neutiquam admiror, sanguineam rabidarum harum tygridum sitim nondum esse expletam, ac extinctam: quoniam ex inveterato in Christum odio ad eò incensus fuerit eorum furor, ut eò processerint crudelitatis, & sævitæ, ut præter Romanorum consuetudinem, & leges communes, ante latam, & pronuntiatam sententiam, tam immaniter propria sua autoritate eum tractârunt, tantamque contra nondum condemnatum exercuerint barbariem: quomodo ipsorum feritas ac rabies non fuit accensa, atque inflammata, intellecto Caiphæ iudicio: *Reus est mortis?* Ah, mihi pie persuadeo audire summa cum lætitia vociferantes: eja animosè socij, ea tandem desi-

deratum advenit tempus, quo licet nostrum abundè ostentare odium, & vindicativam satiare famem. Resumite animum generosi commilitones, acuite dentes, armate manus, arripite crudelissima quæcumque instrumenta, quæ sagax quandoque excogitare potuit tyrannorum ingenium, ad prædâ hanc dudum exoptatam dilacerandam.

Unde solido cum fundamento possum asseverare, piissime Jesu, barbaros Judæos tibi justam tormentorum dedisse mensuram, pro qua quatuor tu exigis condiciones per Evangelistam Lucam cap. 6. *Mensuram bonam*, id est, plenam, & hanc habuisti Christe, ut in persona tua attestatur regius Psalmista: *Repleta est malis anima mea, confertam*, id est, crassam, *coagitatam*, id est, compressam. *Et super affluentem effundent in sinum vestrum.* Profecòd Christe æquâ tibi suppliciorum attributa est mensura. Unde de tua mentionem faciens acerbissima Passione Jeremias, dicit: *Vocem quasi parturientis audivi, angustiam quasi ut puerpera.* Verùm, ò benigne Jesu, quem parturire desideras in hoc laborioso Passionis tuæ puerperio? Ah, inquit ipsa pietas, non nisi charum meum Benjamin, humanum videlicet genus, peccati jugo suppressum. Sed heu Christe! nonne præcis, illum filium non pulcherrimæ Rachæli, sed tibi Deo vivo, & Creatori totius universi crepturum esse vitam? Ah, responderet Dominus: à morte non abhorreo, pressuras pœnosa hujus puerperii non vereor, modò Benjamin, id est, humana natura vivat. Pereat formosus præ filiis hominum, modò homo spiritualiter renascatur. O amor! ò inaudita tantæ Majestatis exinanitio!

O animæ contemplativæ! meditator per fastidiosum hoc iter tandem Christum totaliter defatigatum, viribus ex tam abundanti sanguinis profusione exhaustum, ad palatium Pilati appulisse. Instituitur tertium tribunal, erigitur novum theatrum, ut tertius inchoatæ tragœdiæ repræsentetur actus. Ecce stat innocens Agnus, qui peccatum non fecit, coram superbo Judicæ ad infamem dijudicandum mortem, qui universum dijudicaturus est mundum. Et tanta quidem cum patientia audit insanos Judicæ plebis clamores, falsa testimonia, enormia opprobria, ita ut miraretur Præses, cogeretque tumultuantem populum interrogare: *Quam accusationem adfertis adversus hunc hominem?* Sed illi nec ad rationem, nec ad leges attendentes, responderunt: *Si non esset malefactor,*

Luc. 6. 38.

Psal. 87. 4.

Jer. 4. 31.

Mat.
v. 3.

Sap.

Mat.
v. 4.

factor, non tibi tradidissent eum. O infernales furia! ô animæ abominanda! ô dementes Judæi? ex quo delicto Christum probabitis malefactorum? Cuncti malefactores alicui legi contravenire debent. Dicite, ô rabidi canes! in quam ipse impiegit? Observavit Mosaicæ legis circumcissionem: ceremoniam non est transgressus: Ipse namque juxta Judaicam consuetudinem in templo à matre, & Iosepho est præsentatus. An forsitan legem naturalem est prævaricatus? Minime sane: Quoniam ipse summam erga Deum, & proximum ostentavit charitatem, succurreas quam promptissimè cuihabet indigenti.

Simihi nullam surdi adhibeatis fidem, vocare in testes tot cæcos, quibus visum benignè restituit. Compareat ille juvenis à nativitate cæcus, loquatur, ætatem habet, & magnificum à Christo receptum exponat beneficium. In med un prodeat viduæ Naim filius: accurrat Archisynagogi filia, advo cetur quatruiduanus mortuus Lazarus, cum stupore omnium ad vitam revocatus. Audite barbari, quodnam ipsi de eo laturi sint testimonium. Reminiscamini, quid vos ipsi sentieritis, dum loquelam muto, & surdo auditum donavit: *Amplius admirabantur, dicentes: omnia benè fecit: & surdos fecit audire, & mutos loqui,* inquit Evangelista Marcus. Quid ergò nunc tam furiosè in illum, tamquam reum insulitis?

Propter quid horum vultis eum occidere? Ah, ô vasserrimi, & secleratissimi homines! Ecce responsum vestrum dudum prædixit, quod nunc contra Christum insanum produxit Concilium, Sapiens, dicens: *Circumvenimus justum, quoniam inutilis est nobis.* Justum? O perfida injustitia! justus ad instar rei graves cogitur subire pœnas? *Inutilis est nobis.* O splendidum mendacium! judicent id infirmi, & defectuosi, ab eo (ut jam dixi) sanati. Hic ô impii, caleci vestri vos non premunt. Pergit ipse: *Et contrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis.* Hic nodus est. Verè contrarius est operibus vestris. Ipse enim totus humilis est, honoresque & status devitat, ut paruit in illius ad solitudinem fuga, dum turba eam voluit rapere, ut faceret Jesum Regem. Et vos primas cathedras ambitis, & sublimiores dignitates sectamini: ipse totus mansuetus est & pacificus. Constitit hoc in ejus nativitate, & primo mundi ingressu, in quo universalem illi concessit pacem. Ipse clamat: *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros.* Et vos in proximum in-

fatiabili animo vindictæ inhiatis. Ipse secundum legem templo Dei respectum jubet esse deferendum: *Domus mea, domus orationis vocabitur.* Et hæc sunt scelera, quæ vobis justè improperat Christus dicens: *Si filius Abraham es, opera Abraham facite.* Et hæcne causa mortis? Ah! verendum est, stupidi Judæi, quòd fallax hoc, & naturæ ipsi repugnans fundamentum, arrepturus non sit Pilatus.

Ut video, hanc præsenferre difficultatem perfidi: idèd iniquo suo occultato consilio, aliud medium præmeditantur, & eum seditionis, criminis apud Romanos lætæ Majestatis accusant, dicentes: *Commovit populum, docens per universam Judæam.* Meherclè, Scribæ & Pharisæi certas observabant regulas, quæ etiamnum in moderno sæculo vigent, & videntur ad nos hæreditario jure pervenisse. Culpant Judæi Christi doctrinam, quæ sana, recta, secundum Deum, & homines est. Condemnant quidam juvenes Theologi magni illius Doctoris Augustini de gratia, de prædestinatione, de peccato originali, de necessaria ad Sacramentum Pœnitentiæ imperfecta contritione doctrinam. Quæ tamen sana est, & recta secundum Deum, & homines. Imò & ab ipsa Sede Apostolica confirmata. Clamant ad instar rabidorum Judæorum: Augustinus talia, & talia docens, commovit totum mundum. & ex ejus dogmate multi effecti sunt hæretici. O perveritas! sed viderint hi, an in hoc factio cum Hebræis non halucinentur.

Has calumnias, hæc improperia tanta cum patientia tolerabat mitis Dominus, ut eam demirans Pilatus, ad innocentis Christi partes visus sit inclinari. Quapropter ad populum dixit: *Nullam mortis causam invenio in eo.* Ad hæc verba Pilati, in cujus manus juratum tradiderant inimicum, totaliter consternati, particulare (ut mihi imaginor, inière consilium, in quo constitutus criminalis Orator, sic suam exorsus est rationationem: O dementes, & obcæcati nos! quis nos coëgit sententiam hujus requirere Judicis? Ecce Caiphas eum nostrum dederat arbitrio, clamans: *Reus est mortis.* An forsasse nobis defuit occasio, eum in itinere crudelissima afficiendi neci? Quod non, nobis liquidò constat. Quorsum itaque eum alieno subjecimus tribunali, & latam executi non sumus sententiam: *Reus est mortis?*

Peroraverat insignis Judaicæ sæcis Orator, magis, ut videtur, odio in Christum instigatus, quam

Matth. 23
v. 13
Joan. 8. 39

Luc. 23. 22

Joan. 18.
v. 38.

Marc. 7.
v. 37.

Sap. 1. 12.

Matth. 5.
v. 44.

quàm ratione ductus. Pòst eum è Concilio quidam astutior, & malignior assurgit, & facti fundamentum dilucidat, dicens: Nonne tu seisc, perite Jurista, nos neminem in minimo posse condemnare, nisi definitiva, & verbalis teo prolata sit sententia? Caiphas solummodò, ut gentis nostræ Consiliarius, suum pronuntiavit iudicium. Restabat igitur, ut eum indemnem ad plenum deduceremus tribunal, & consistorium, cui legitimus præfideret Iudex Pilatus. Applausere cuncti tam subtili rephæ. Ah, liceat mihi semel primi Orationis partem sustinere. Peto argute Jurisperite, an forsitan in alia, quàm Judaica mecum, ad feritatem in Christum exercendam, studuisti Academia? Hoc neutiquam credo. Sed ò confrater, (pace tua dixero,) quomodo veritas dicti tui, quòd nobis non liceat aliquem in minimo condemnare ante definitivam sententiam, consistit; quandoquidem & tuo quidem iudicio in domo Annæ & Caiphæ tor perpeffus sit præfens noster reus tormenta? Qui ad eò violenter colaphizatus, irritus, infamium orum spūis (quòd maximè apud nos ignominiosum æstimatur) est conspurcatus, qui tor, tantasque persecutiones à Caipha patientissimè toleravit, & immania, quæ nos novimus in non finaliter condemnatum exercere permiffisti supplicia? Quæso, confiteamur, nos omnes exitisse cæcos.

Cæcitatem nostram deponamus. Una sagitta generosum totaliter non debet consternere animum. Incepto opus est insistere. Sustineamus nos tantum quod peperisse quoad mortem (ne tangamus jam ventilatum dictum in minimo) & nos rabidam plebem ab eo necando cohibuisse, ut ad iustum tribunal perveniret, quòd indubiè maximè plausibile erit Pilato. Iudicium admittitur. Sed coloratum quemdam necesse est indagare prætextum. Subtilis quidam, & omnium in perfidia magis versatus, hunc suggerit modum: In lege Romana (ut etiam affirmat Rupertus) observatum, & exaratum publicis diplomatibus decretum hoc reperitur; *Iudicatum Iudæis non licet occidere, nisi Romano Praside Iudice.* Melior sanè Achilles contra Christum præparari non poterat, quàm adulatio. Ast nondum obtinetis, ò scelera-ri, in illum adoptatum triumphum. Continentiè Judaicæ leges, ad mortem condemnati posse innocentem? Hoc non asseretis; ideoque clamatis: *Reus est mortis: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissent eum, commovit populum docens per univèrsam Iudæam.*

Verum rursus repeto, nondum vestrum affectu estis intentum, nondum vestra rabies Pilati commovit animum. Ecce replicat, & clamat: *Nullam invenio mortis causam in eo.* Ac si diceret: Insana & furibunda plebs incassum & invanum Jesum Nazarenum reum mortis proclamatis, ego illum exactissimè examinavi: vitam ejus inculpabilem reperi. O Judæi, vos innocentem hunc ad eò crudeliter tractastis, ut vix pedibus consistere queat. Nihilominus stupenda cum patientia vestram toleravit savitiam. Potesne quispiam tam mansuetus judicari reus? Ah, ut video, vehemens vos instigat sitis ad exhauriendum Agnelli hujus cruorem. O inconstans popule! ex ore tuo te iudico. Nonne tu ipse magnum eum fore Prophetam pronuntiasti? *Propheta magnus surrexit in nobis.* Tu ausus non fuisti divinam illius denegare eloquentiam: *Nunquam sic locutus est homo.* Tu ingenuè declarasti, eum verè doctriinæ fore propalatores: *Magister, scimus, quia verax es, & veritatem in via Dei doces.* Vix quatuor, vel quinque dies elapsi sunt, quòd ipsum tanto cum applausu cunctis acclamantibus: *Benedictus, qui venit in nomine Domini,* ad urbem recepistis. Dicite mihi obsecro Judæi, vos interrogare me compellit iustitia. A tantillo tempore, quid mali fecit, quòdnam facinus aut scelus commisit, quòd animum vestrum ad eò inturbavit, & commutavit, ut modò incessanter clametis: *Debet mori!* Ah perfidi, cerno, quòd à Sacerdotibus & Pharisæis concitati estis, qui dudum ad innocentem hujus sanguinem anhelarunt. Desistite, desistite, in eum mortis à me exigere sententiam: illam non proferam, quoniam *nullam invenio causam mortis in eo.*

Non licet secundum laudabilem Romanorum consuetudinem, tam inconsideratè, & temerariè humanum effundere sanguinem. Vos bene possum alloqui Alexandri Magni verbis. Hic quodam tempore à perdilecta sua matre Olympia summo perè urgebatur, ut certum nobilem, quem insatiabili odio persequebatur, ad mortem condemnaret, non obstante, quòd eam vehementer diligeret, id tenuit, dicens: *Pete aliud mater, nam vita hominis nulla mercede potest compensari.* Vos à me mortem hujus hominis exposcullatis, petite aliud, & illud lubens concedam. Si tamen vobis videtur, & judicatis eum fore reum mortis, accipite eum vos, & secundum legem vestrâ judicate eum. Ego innocentis sanguine manus conspurcare nolo.

Ioan
v. 31.Dent.
v. 18.

Luc. 7. 16.

Ioan. 7. 49

Matt. 21.

v. 16.

Matt. 21.

v. 9.

Io. Judæi ob hoc responsum attoniti, excandescentes, & præ timore titubantes, vix remedium adinvenere, ut inchoatam contra Jesum iniquitatem complerent. Quapropter, in toto maturo consilio, tandem conclusum est, hanc Præfidi obtrudere replicam: *Nobis non licet occidere quemquam.* Cujus responfi stoliditatem admirans Augustinus, ad Judæos exclamat: *Quid est, quod loquitur insana crudelitas? Si malefactor est, cur eum non licet occidere? O infani! An nescitis lege divina sancitum esse, Exod. cap. 22. Maleficos non patieris vivere.* Deus strictissimè vobis mandat, de medio populi tollere seductores plebis: vos eum talem confitemini, & judicatis, quomodo igitur clamatis, *Nobis non licet interficere quemquam?* Si dicatis, vos judiciaria non pollere auctoritate, rogo, cujus auctoritate eum per terram raptaftis, colaphizastis, faciem ejus sputis fœdastis? Quocumq; vos vertatis impij, in retia perfidiæ inciditis: nisi forsitan totum hoc responsum mansuetudini vestræ imputeretur. Videtur enim rabidam eorum sanguinis Christi sitim extinctam fore, odiumque omnino evanuisse. Ecce à Pilato potestatem eum dijudicandi accipiunt, & tamen illam renuntiant, *Nobis non licet interficere quemquam.* Sic, sic est.

Sed quid dico? Quò mens errabunda divagatur? Sitisnè extincta? Non, non, est accensa. Odium sedatum? Non, non, est inflammatum. Nunc, nunc, ò maligni Judæi! vestram evidentissimè cognosco rabiem; nunc in medium prodit insatiabilis furor: nunc cogor fateri cum S. Cypriano, vos numquam magis eradicatum in Christum demonstrasse rancorem, quàm, dum clamastis: *Nobis non licet interficere quemquam.* Verùm quomodo probabo, perniciosissimum sub hisce verbis subitescere odium. Scio, diversas eorum adduci interpretationes, ut tamen intentum prosequar, mihi adhærendum est D. Chrysofomi opinioni. Hic acutus ingenij sui oculis intensum Judæorum in Christum furorem contemplans, curiosè annotat illos, ut patet ex lege *Samedrin*, quatuor dumtaxat mortis uti potuisse generibus; nimirum lapidare, decollare, comburere, & strangulare. Sed ipsi sitibundi cælestis succi sanguinis hujus Agnelli, eum crucifigi adoptarunt, ut sic quatuor uberes foderent fontes, è quibus tam desideratus hic liquor abundanter efflueret, quo ardentissima illa sitis penitus extingueretur. Et idcirco clamant: *Nobis non licet interficere quem-*

quam. videlicet crucis necè. Hæc doctrina innitur sacra Scripturæ, Marci cap. 10. *Et interficiunt eum.* Sed Matthæus mortis genus exprimit, cap. 20. *Filius hominis tradetur ad crucifigendum.* Unde concludit hic S. Doctor: *Quòd interemerint, & alia morte, argumentum est Stephanus lapidatus, sed crucifigere eum desiderabant.*

Sed quid, ò perfidi Judæi, ò sitibundi canes! an arbitramini manus vestras ab innocentis sanguine esseundas? O stulta plebs, persuadesnè tibi, te Christum non crucifixisse? Audite, audite barbari tortores, quodnam Augustinus de vobis ferat judicium! *An non interficiebant, quando ad crucifigendum offerebant? An crux non interficit? Sic est.* Ideoque cum veritate clamastis: *Sanguis ejus super nos, & super filios nostros.* Ah, cum Augustino concordat S. Leo de immani scelere vestro dicens, & ad vos loquens: *Vobis, vobis, falsi Judæi, & sacrilegi Principes populi, totum facinoris istius pondus incumbit. Et licet immanitas sceleris & Præsidem obligarit, & milites, omnia tamen facti summa vos arguit, & quidquid in supplicio Christi, vel Pilati peccavit judicium, vel cohortis obsequium, hoc vos fecit humani generis odio digniores.* Imò dicere ausum, innixus auctoritati magni Doctoris August. vos crudelius Christum, quàm ipsimet crucifixo crucifixisse. Pro quo curiosè ipse advertit horam, quâ Jesus cruci affixus est. Evangelista Lucas cap. 23. asserit illam fuisse sextam. *Erat autem sexta hora.* Cum eo concordat Matth. cap. 27. *A sexta autem hora tenebra facta sunt supra universam terram usque ad horam nonam.* Constat autem ex SS. PP. tenebras Solis splendorem fugasse immediatè post crucifixionem. S. Marcus videtur iis omnino contrariari cap. 15. dicens: *Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum.* Quomodo hæc duo cum veritate consistere queunt, cum trium horarum sit differentia? Imò Marcus sibi ipsi, ut apparet, aperte contradicit eodem cap. ajens vers. 33. *Et hora sexta tenebra facta sunt per totam terram, usque ad horam nonam.*

Clarissimum illud Ecclesiæ lumen nobis, quemadmodum Ariadna Theseo deservit, ut intricatum hunc labyrinthum evadamus. Sustinet Christum Dominum bis fuisse crucifixum. Prima vice venenosa Judæorum lingua, quando nimirum ipsi, percepta severa Caiphæ sententia, *Reus est mortis*, lætabundi, simul & furiosè cœperunt exclamare: *Tu profectò justè Judicis, ò Caipha,*

Marci. 10.
v. 34.
Matth. 20.
v. 19.
Chrysof.
hom. 22.
in Ioan.

Aug. in
Ps. 115.
Matth. 57.
v. 25.
Leo ser. 8.
de Pass.

Luc. 23.
v. 44.
Matth. 27.
v. 43.

honori-

honorificum promeritis titulum, iudicium tuum à nemine potest inerti. At, dic quaeso, quo mortis genere plectendus est falsus hic dogmatizator, perfidus hic populi seductor, & publicae quietis, ac pacis interturbator? Proh dolor! nulla mors, quàm nos eum postulum secundum legem *Samaritanam* afficere, sufficiens est, ut tantum malefactorem ad aequalitatem delictorum puniat. Suaves nimium sunt petrae, gladius nimium mitis, ignis propter nimiam suam violentiam, quàm citissime teo vitam admittit, incapax est tot castigate crimina: chorda sanguini parcit, oportet ei lentam, & crudelem inferre necem, *Crucifigatur*. Durius mortis genus quàm crucis investigare non valeamus. Marcus itaque loquendo de crucifixione linguae, ait: eam hora tertia contigisse; verum Matthaeus, Lucas, & ipsemet post Marcus de reali Christi cruce, & in clavatione locuti sunt, (quae prima multum juxta Augustinum ipsi fuit secundam crudelior) ideoque asserunt, eam factam fuisse hora sexta. Audite Augustini Evangelistarum loca reconciliantis verba: *Credas Dominum Iesum Christum, & hora tertia crucifixum lingua Iudaorum, & sexta manibus militum*. Et addit: *Specialiter de illa egit Marcus, verissime iudicans, magis fuisse Domini necatricem linguam Iudaorum, quam militum manus*.

Ad hoc, ad hoc attendite scelerati Iudaei, saevius Creatori vestro, & Deo intulistis supplicium, duriorum ipsi imposuistis crucem, quàm barbari illi milites, & audetis adhuc vos necis illius excusare, clamantes: *Nobis non licet interficere quemquam?* Lingua vestra enormiter vos arguit, illa tamquam clavis benedictum Iesum cruci affixistis. Audite rursus impii hanc ab Augustino veritatem: *Et vos o Iudaei occidistis. Unde occidistis? Gladio linguae: acuisistis enim linguas vestras. Et quando perussistis, nisi quando clamastis: Crucifige, crucifige. O venenosa lingua! o acutus gladius!*

Quis vestrum, o Christiani, reperietur tam obcecatus, qui maturè incomprehensibilem rugientium horum leonum contemplanis feritatem, non abominetur, & detestetur perfidam linguam? At, proh dolor! proh pudor! quot in scelerato hoc saeculo sunt Christiani, qui indies intoxicata sua lingua Salvatorem suum crucifigunt. Quando impii & abominabiles homunciones lingua vestra pejerando, falsis dandis testimoniis, in

Deum blasphemando, proximum decipiendo, mentiendo, detrahendo, summam bonitatem graviter offenditis, quid aliud agitis, quàm Deum crudeliter crucifigere? Ipse namque ait: *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis*. Si itaque proximo tuo homo noceras, Christo noceres. Ah Christiane, linguam tuam effrenatam doma, vel mortis Christi reus judicaberis. O Christe Jesu, facemur nos, quàm saepissime linguam nostram citius ad sordida, quàm nitida; ad vana, quàm stabilia; ad temporalia, quàm aeterna; ad impia, quàm devota; ad blasphemias, quàm Dei laudes dirigere, & illam in Creatorem nostrum acueri. Ah, quandoquidem Apostolus Jacobus dicat: *Linguam nullus hominum domare potest*: tu eam refræna fræno gratiae tuae, ut ipsa numquam abutatur, sed semper ad tuam gloriam eam dirigamus.

§. XIV.

Quem vultis dimittam vobis, Barabbam, an Iesum, qui dicitur Christus: Matth. c. 27.

Huc usque in hoc tribunali satis benignè à Pilato tractatus est Iesus. Ecce totaliter insistens iustitiae, Christum innocentem declarat, & sententiam mortis in eum ferre, mordicus recusat: quàm plurimis rationibus, & argumentis ipsius comprobatur innocentiam. Attamen ea infana plebs non rationibus, & argumentis, sed magnis clamoribus refellit, omnemque adhibet astutiam, ut Iesus morti tradatur. Pilatus, quidquid pro innocuo agat, quomodocumque Christo patrocinetur, in vanum laborat, nec ullatenus sitibunda Iudaorum eorda refocillare potest. Quapropter veritus quamdam seditionem, aliud ad eum à morte liberandum medium tentat. Vigeat apud Iudaeos laudabilis consuetudo, quod recurrente annuo illo die, quo potenti Dei manu populus Hebraeus duræ ereptus fuit Aegyptiorum servituti, in tanti beneficii remissionem reus quidam mortis liber dimitteretur. *Per diem autem solemmem consueverat populo dimittere vincitum unum, quem voluissent*. Qui mos usque ad praesens adhuc inter Christianos in quibusdam Civitatibus observatur. Tum temporis summum in carcere Pilatus tenebat malefactorem, ut satis clarè attestatur sacer textus: *Habebat tunc vincitum insignem, qui dicebatur Barabbas*. Ipse-

Aug. l. 3.
de consens.
Evang.
cap. 13.

August. in
Psalm. 53.

Matth. 27.
v. 40.

Epist. c. 1.
v. 8.

Jer. 2.

Aug. 1.
15. in

Ps. 93.

Matth. 27.
v. 15.

Ipsæque propter tot nefanda, & enormia atrocitania homicidia, atque innumera alia crimina, omni homini erat execrabilis. Hunc furenti plebi proponit, eique adjungit Christum, ut è duobus unum seligat. *Quem vultis dimitti vobis, Barabbam, an Iesum?*

O animæ devotæ! à mundano strepitu vestram avertite mentem, & eam ad contemplanda spiritualia mysteria attollite. Brigate aures vestras, ad hanc iniquam attendendam electionem. *quem obsecro arbitramini Auditores, insanum hunc elegisse populum? Nemo adeò obcecatus animi, nullus ita sensibus orbarus, qui sibi possit imaginari, possibile fore, ad mortem condemnari eum, qui mortuis vitam restituit, & à morte liberari illum, qui vivis vitam eripuit. Nihilominus in tantum exarserat perfidorum Judæorum odium, in tantum accensus erat ad vindictam animus, ut pedibus humanas, & divinas conculcantes leges, reum innocenti præposuerint, & necis authorem indemnem dimiserint, authorem verò vitæ morti tradiderint, Non hunc, sed Barabbam. Ad lucuosam hanc catastrophem, ad lugubre hoc spectaculum jure merito cum Jeremia exclamare possum: *Obstupefiscite cæli super hoc, & porta ejus desolamini vehementer.**

Inauditum hoc scelus sanguineis Augustinus deplorans lachrymis, disertam suam acuit linguam, ut acriter in furibundos illos leones insurgat, & intolerandam eorum arguat impietatem. *Non hunc dimittas, sed Barabbam. Quod tanta dementia aliud dicere prætendit, inquit Augustinus, quàm occidatur ille, qui resuscitat mortuos, & dimittatur latro, ut occidat vivos.* Nunc adimpletum est illud Davidis vaticinium: *Captabunt animam justis, & sanguinem innocentem condemnabunt.* Ah, quæ lingua capax est, ut valeat exprimere, quod ingenium adeò subtile, ut possit comprehendere tam infamis electionis iniquitatem! Vix capio, mundum tantum sustinuisse scelus. Ausim asseveranter dicere, fretus S. Cypriani doctrina, quòd Sol è firmamento ex horrore in terram fuisset dilapsus, nisi divina manus ejus motum retinuisset, ad intuendum epilogum mœstæ hujus tragœdiæ, cælum sua ignita dimisisset fulmina, ad universum mundum in cineres redigendum, terra suam aperuisset sinum, ad deglutendam rabidam hanc plebem, nisi divina Christi Domini mansuetudo, & misericordia omnium creaturarum furorem compe-

Quadragesimalis P. H.

scuisset. Ipse namque vult, ut solus triumphet amor.

O cœlestis Pater! estne hic tuus filius, in cuius inculcata vita tantum tibi complacuisti, hicne est iste, de quo testatur Spiritus Sanctus, *Qui peccatum non fecit.* Imò, imò ipse est. Et tu pateris, quòd eiscleratus latro, perfidus homicida præferatur? Deperdidistine tuam justitiam, aut vindicativam potentiam? O Pater æternæ, video quid te attonitum reddat. Te horrentem quasi tener tanta Judæorum iniquitas, & tanta Christi filii tui pietas. Dicerem, quòd furentis hujus populi cœcitas divinos quoque obfuscarit oculos, nisi olim Levit. c. 16. mandasset Deus Sacerdoti, ut duos acciperet capros, quorum unus forte Domino erat sacrificandus, alter verò liber in desertum dimittendus. Sic testatur sacer textus: *Mittens super utrumque sortem, unam Domino, & alteram capro emissario: cujus exierit sortis Domino, offeret illum pro peccato: cujus autem in caprum emissarium, statuet eum vivum coram Domino, & emittat eam in solitudinem.* Illa figura modò in hac mœsta tragœdia complectur in Christo innocenter ligato, & ad mortem condemnato, & in reo Barabba libertati restituito. In Christo vinculis constricto cuncti præfigurantur electi: in Barabba verò reprobi. Ille, qui sorte Dei est, ligari debet, & sacrificari: sed ipse, cui vita obrigit, libertati restituitur, atque in locum desertum, in quo non nisi regnat confusio, propellitur. Prædestinatos itaque cum Christo oportet vinciri, id est, tribulationes pati, & affligi: imò ex illius amore immolari. Etenim, qui cum Barabba libertatem accepit, æternum inferni carcerem meruit. *Quia,* ait Hieronymus: *Pars Domini semper macclatur, pars diaboli vivit.* Igitur & Philo Hebræus dicit: *Potius puniri optare debemus, quàm dimitti.*

Verùm perfidiam Judæorum in enormi hac electione perstringamus. Vos cæcos appellavi, è impii tortores! quando vos sitibundas sanguisugas acculo in tam infami scelere. Et merito: quoniam abundè satis constat, vos vestris spoliatos esse sensibus, & nescire, quid agatis. Mihi respondere quæso: vos solemnem veneramini diem in memoriam restitutæ libertatis, ac proinde secundum legem vestram reum mortis dimittere, in vestra est potestate. Sed dicite mihi, quænam lex permittit, quòd aliquem die hujus solemnitatis paschalis ad mortem condemnare possitis? Scriptum est enim, legeque sancitum Num. cap.

M m m

29.

att. 25.
40.

Joan. v. 16

1. Pet. 2.
v. 22.

ist. c. 3.
8.

Levit. 16.
v. 8, 9, 10.

Jer. 1. 12.

Aug. tra.
15. in Ioan.

Pf. 93. 21.

att. 27.
15.

Nam. 19.
v. 1.

29. Omne opus servile non facietis in ea, &c. Videtur vobis hominem per sententiam morti tradere, non esse servile opus? Hoc postea haec tenus ignorastis, clarissime vos docuit Herodes, qui Petrum tam diu carceri inclusum servari curavit, donec tempus paschale transivisset, & vos clamatis: *Crucifige, crucifige*. Ah! ut cerno, accensa innocentis hujus Agni cruoris cupiditas mentis vestrae penitus tollit capacitatem. Vos, ut inquit Augustinus, ausi non fuistis palatii Pilati praetorium ingredi, *de ingressu atrii contaminari metuebant*, & vobis imaginamini, locum intrare iudicii illicitum fore, quia illud reorum vos sanguine conspurcasset, & diem paschalem profanaret? Et eo progredimini dementiae, quod audeatis altissima voce clamare, *Crucifigatur*? O caecitas, o insania, ait S. Augustinus, *an crux non interficit*? Et tractatu 115. in Joan. ad eos exclamat: *Non reprehendimus, o Iudai, quod per pascha libera stis nocentem: sed quod occidistis innocentem*.

Ecce anima Christiana, Christus innocens cum impio Barabba bilanci impositus est, sed quis eorum obsecro, praeponderavit? Quid video? En scelerum onere gravi in terram deprimitur Christus, & impius latro levior invenitur. Barabbas liber dimittitur, & Jesus morti traditur. Et quid mirum? Primus Adam de terra terrestri, divino mandato subdolum callidi serpentis sibi propositam praeposuit suggestionem? & ideo modo in hujus fallacis iudicii vindictam Adam secundus de caelo caelestis, Christus minoris aestimatur, quam sceleratus latro: & sic hic ut latro, & hominum occisor indemnis dimittitur; iste vero, ut perfidus populi seductor cruci traditur. Ah quam bene in Jesu nostro verificatur mysteriosus ille locus registratus Ecclesiastici c. 8. *Sunt iusti, quibus mala proveniunt, quasi mala opera egerint impiorum; & sunt impii, qui ita securi sunt, quasi iustorum facta habeant*. Quoniam, inquit Tertullianus, *Barabbas nocentissimus vita, ut iustus donatur: Christus iustissimus, ut homicida morti expostulatur*.

Haec iniqua Judaeorum fuit fateor sententia: sed ex parte Dei vindicantis iusta. In balance namque iniquitatis positus Christus, longe latroni praeponderabat: nec id paradoxum cuilibet apparere debet; quia, ut ait Isaias, totius mundi aggravatus erat sceleribus, *Posuit Dominus in eo iniquitates omnium nostrum*. De quorum pondere lamentatur Jesus per Prophetam Davidem: *Sicut*

onus grave gravata sunt super me. Vox itaque haec: *Non hunc, sed Barabbam*, qua immanes haec tygrides pectus Christi transfixerunt, a divina permilla est misericordia, & ab aeterna Dei praesentia previsa. Ideoque ait Apostolus, hunc mitem Agnum ab aeterno fuisse occisum. Magna igitur ventilabatur in iusto SSS. Trinitatis tribunali lis inter iustitiam, & misericordiam. Misericordia exigebat Barabbam, id est, hominem reum dimitti: iustitia autem conabatur Christum tamquam innocentem, & iustum morti eripere. Misericordia generi humano patrocians, clamabat: *Tolle hunc, crucifige, crucifige Christum, & dimitte nobis Barabbam*. Coelestis Pater desiderans hanc determinare controversiam, simulque ostendere, quod misericordia superexaltet iudicium, sarcina peccatorum Barabbam exonerat, totumque illius onus humeris pii Christi imponit. Et sic bilanz a parte vindictive iustitiae inflectitur, ipsique Christum donat, & ad mortem condemnat. Misericordiae vero Barabbas traditur, & indemnis dimittitur. Unde Ildephonsus lib. de Martyrio Deiparae, Patrem in hac hujus tragodiae scena loquentem introducit: *Consentio, ut Barabbas, id est, peccator dimittatur, & filius meus pro redemptione mundi crucifigatur*.

Hic mihi apparet, Patrem caelestem generosum egisse actum, quem post subsecutus est invictissimi animi Hispaniae Rex Alphonsus. De hoc commemorat Joannes Marianus lib. 5. de rebus Hispaniae, illum casu fortuito a jurato suo hoste Marcoccio Maurorum Rege in maxime munita civitate Tartelia (aut, ut quidam autumant Cattara) potenti circuminctum fuisse exercitu. Obsidionis tempore in certa quadam ex urbe contra inimicum eruptione, unigenitus Alphonsi in severas Marcoccii incidit manus, filius. Hic tanta intumescens praeda, in funesto theatro ante Tarteliae portam erecto, Alphonsi oculis charum gnarum funibus ligatum, ferreis catenis constrictum exponi iussit, jam jam gladio percutiendum. Dumque tam lugubre toti urbi jam appareret spectaculum, Marcoccius ad Alphonsum misit tubicinem, ei Regis sui nomine haec verba dicturum: *Aut urbem trades, aut filium perdes*. Quo solummodo utebatur stratagemate, ut urbem, quam armis devincere non poterat, ex paterna erga filium commiseratione ultro traditam possideret. Nunc perpendendum est, quam non fuerit animi patris lucta: ab una parte naturalis filii mi-

Psal. 47. 5.

Ecc. 8. 14.

Tertull. l. 4. contra Marcellum, cap. 42.

Isaia 53.
v. 6.

litabat

liberat amor, ab altera urgebat communis civium ruina. Quid ageret in tanta constitutus angustia miser pater? Natura ad filium inclinatur: amor ad subditos trahit. In bivium tractus, viam intrat amoris communis: naturaque seposita, in hæc verba prorumpit: *Moriatur filius, cives vivant, restineatur fides. Natura in me extinguitur.* Imò, ut evidentius in victum suum demonstraret animum, è muris Marcoecio proprium gladium projecit, dicens: *Meo gladio meum filium jugulate.*

Haud aliter, inquam, sese gessit supernus Pater; tenebatur à justitia totum genus humanum ob peccatum Adæ obsessum, illudque quàm instantissimè suæ prætendebat subicere jurisdictioni. Ipse Pater, ut hanc dissolveret obsidionem, unigenitum in terris dimittit filium, Verbum divinum. Hic à divina constringitur justitia, qua præda ipsa dirata, ad instar Marcoecii ad Alphonsum, ad te Patrem cælestem clamat: *Aut hominem vindicta trades, nec illi ad supernum paradysum introitum permittes, aut filium perdes.* Attonitus stat Pater, misericordia ei totius mundi representante interitum æternum. Reflexit sese super filium dilectum, in quo sibi multum complacuit. Intuetur quoque justitiæ prætensionem, & tandem ait: *Moriatur filius, genus humanum vivat, natura in me extinguitur.* Et ecce proprium meum justitiæ tibi trado enssem. *Consentio, ut Barabbas, id est, peccator dimittatur, & filius meus pro redemptione mundi crucifigatur.* Obedit ultro tam ignominiosæ ab ipsomet Patre latæ (secundum suum in horto Gethsemani dictum: *Non mea, sed tua voluntas fiat*) filius sententiæ. Quam promptam enim considerans obedientiam, nonnè meritò possem uti pro istius Poëtæ disticho:

Aut amor, aut furor est, qui te bone Iesu peremit:

Est amor, & furor est, hic meus, ille tuus.

Unde, ô piissime Domine, ingenuè cuncti fateri cogimur Christiani, quod tanta divinæ Majestati tuæ non debeatur ignominia, sed vulneribus animæ nostræ illa sit medicina. Si tu præpositus fuisses Barabbæ, quid de misero actum fuisset homine? Eheu, misericors Christe! adhuc modò sub dura diaboli teneremur servitute. Sit tibi laus in

secula sæculorum, quia tantam propter nos passus es contumeliam, ut ipsemet testaris per Psalmistam: *Propter te sustinui opprobrium.* Quam inauditam benigne Jesu benignitatem, & stupendam pietatem perpensens Augustinus, sci licet, quod homo peccarit, & Deus culpam lucrit, ait: *Nihil magnum est, quod dicitur opprobrium, sed quod dicitur, propter te sustinui.* Si enim sustinuit, quia peccasti, propter te sustinuit. Ille omnino nihil rapuit, & propter te opprobrium sustinuit. Unde Christianis loquens S. Bernardus, ait: *Vox tua absolvit Christum, & peccata tua damnant Christum.*

Advolate ad perfidam hanc electionem animæ devotæ, & sedulò ruminatæ, qua animus Christi oppressus non fuerit tristitia, quàm sævus ipsius pectus pertransierit gladius, dum furentium horum Hebræorum inaudit vocem: *Non hunc, sed Barabbam, & homicidam vitæ auctori præponi intellexit.* Nonne tum justè poterat conqueri cum Propheta Isaiâ: *Filios enutrivit, ipsi autem spreverunt me?* Nonne justè poterat exclamare: *O ingrati Judæi, mortuos vestros resuscitavi, & vos in mercedem me neci datis.* Hic scelestus nil aliud fecit, quàm hominibus violenter vitam auferre, & ipsi vitam contra omne jus conceditis. O injustitia!

Ah Christiani, animas vestras deplorate, & profusis uberrimis lachrymis perferutemini maturè, quod talem non tantum Judæi promereantur Christi querimoniam, præponentes ipsi Barabbam, sed quàm plurimi etiam è vobis. Ah, quoties in bilance apud vos non ponitur Barabbæ, & Christus, id est, iniquitas & justitia. Et quoties, ut inordinatis abundè satisfaciatis desideriiis, ut sequamini sensuales voluptates, ut vanis gaudeatis carnis deliciis, & perituris mundi perfruarini voluptatibus, Barabbam impietati Christo justitiæ non præposuistis? Ah, quoties vos Christiani ostium cordis Creatori, divina sua gratia pulsanti non oclusistis, & illud damoniaribusque cupiditatibus reserastis? Si itaque vituperandi sint omnium Christianorum calculo Judæi ob tam iniquum respectu Barabbæ, & Jesu judicium: quid ni, & majori ratione peioris criminis arguendi sumus, simile perpetrantes facinus. Igitur ad Deum nostrum nos convertamus, clamemusque: *O pie Domine, tu tot, & tanta pro nobis sustinuisti supplicia, diabolus nullum umquam nobis præstitit beneficium, sed nos*

sapè sapius suis blanditis fraudulenter decepit. Ecce promittimus nunc, deserimus Barabbam, mundum, diabolum, & carnem. te dumtaxat ro-gantes, ne iniquitatum voftrarum antiquarum re-corderis amplius.

§. XV.

Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, & flagella-vit. Joan. cap. 19.

Eheu! quam lugubris oculis meis objicitur catastrophe, quam mœstum spectaculum, quod lubet potius amaris lacrymis destere, quam linguâ exprimere. Quomodo dolor additur dolo-ri, & sævitia rabidorum Judæorum terminum nullum adinvenire potest? Mortis in Iesum sen-tentia instantius, & instantius continuò urgetur. Rabies eorum non sedatur, nisi viderint eum in malam crucem actum. Morsus serpentini non curantur invidia & odii, nisi Christus fuerit cru-ci affixus. Ideoque eò usque impii laborant, ut saltem aliquam ab iniquo Judice extorqueant sententiam.

O Pilate! dum illam contemplor, *tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, & flagellavit*: me re-minisci facis innatæ inter bufonem & quemdam vermiculum, nominatum *Balestam*, inimicitia, & naturæ stratagematis, quo bufo, ut contra ini-micum victoriam reporter, utitur. Ille ex innato suo instinctu venenosum os aperit, & pestifero suo halitu virus suum in hoc animalculum dif-fundit: quo vehementer tactum, sese gyrat & re-gyrat, atque ab una parte ad aliam divertit, putans hoc motu vim veneni superare, verum ejus effica-cia superatum, in terram concidit, prædaque ini-micum manet.

Haud aliter evenit Judici Pilato, qui cernens furibundas has bestias Hebræos venenosum su-um os referare, ut innocuum hunc Agnellum di-glutirent, ad eum unguibus eorum eripiendum, aliqualem adhibet curam ac diligentiam. Vindi-cati vo libello supplicii renuit subscribere, & diver-sis utitur mediis, ut intentum assequatur. Nunc ad populum insanientem clamat: *Nullam invenio causam in eo*. Nunc illum ad Herodem mittit. Nunc interrogat: *Quem vultis dimittam vo-bis, Barabbam, an Iesum?* Nunc delicta ejus in-quirit, ajens: *Quid malifecit?* Ah, proh dolor! prohi nefas! cuncta in vanum fuere, nihilque

ad virulentum venenum debellandum profecit. Quapropter animo despondens, severam & in-justam arripit resolutionem, eum ad flagella con-demnandi, atque: *Emendatum ergo eum dimittam*. Ac si voluisset dicere: *O rabida plebs! in-rucor, & apprimè cognosce furibundam vestram firim neutiquam posse restringi, quàm sangui-ne innocentis hujus hominis. Accurrite, pro-perate furiosi: ego vos psenè illo satiabo, & ut in-auditam vestram dilineam iracundiam, & exc-erandum diminuum odium: ego ex ejus corpo-re abundantes undequaq; per flagra scaturire fac-iam sanguinis fontes: ego eum adeo sævè flagel-lari mandabo, ut ipsi appropriate valeatis illud Prophetæ Davidis: *Diminuerunt omnia ossa mea*. Ego carnem ipsius ita curabo dilacerari, & discerpi, ut vos ipsum ex commiseratione sitis vivum dimissuri. *Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, & flagellavit.**

O animæ devotæ, aperite hic oculos mentis vestræ, & contemmini funestam hanc scenam, dissolvite carnis cogitationes, & terrenis occupa-tos permittite sensus huc accurrere, ut in Passione Domini suas quoque partes peragant. Dum Pa-pyrus Dictator Fabium Rullianum vestibus spo-liatum, jusserat flagellari, ipsemet tanta igno-minia ad commiserationem commotus, ad po-pulum in eum furentem exelamavit: *O spectacu-lum admirabile!* & tamen non plis juxta Roma-næ curiæ consuetudinem, quàm quadraginta i-ctus perpeffus. O Christiani, invito vos ad lon-ge crudelius spectaculum. Ecce ille flagellatur modicè unus Fabius, & hic severè percutitur cæli & terræ Dominus: idque, ut liber postea dimit-tatur, *Emendatum eum ergò dimittam*. E quo majorem Christi S. Hieronymus elicit afflictio-nem, dicens: *Leviore tunc erant flagella, si mori deberet. At si morti adjudicatus non erat, acerbiora mulèd infligebantur*. Notant S. Bernardus, & D. Anselmus, quòd præ rabie spumantes Judæi, cernentes Christum à columna solutum, à parte anteriore, quæ pectus spectat, non fore vulnera-tum, illum tum à tergo ligârunt, ut sic in eun-ctis membris crudeliter percuteretur, & sic adim-pleretur illud Isaïæ vaticinium: *A planta pedis us-que ad verticem non est in eo sanitas*. Unde & tunc poterat pius Iesus hoc sibi appropriate Job cap. 16. *Pelli mea consumptis carnibus, adhaesit os me-um*. O feræ tyrides! an è memoria vestra illa vobis à Deo data excidit lex, Deuteronomii cap.

19. Ne

P. 21. 194

Isaia 1. 6.

Job 19. 20

Deus. 25. 29. Ne fœdè laceratus ante oculos tuos abeat frater
v. 3. tuus.

Modò tempus non vacat, ut uberrimas super contritionem unigeniti Dei Filii effundamus lachrymas. Ecquis tam duri animi, qui intueri queat corpus flagris adeo dilaceratum? Quis sibi imaginari potest, eum columnæ posse alligari, quis potens unico verbo est cuncta vinculo dissolvere? Nullus sanè, nisi ille, qui maturè arcum amoris Christi considerat nexum. Ille namque est, qui constrinxit Omnipotentem, inquit Justinus: O charitas, quam maximum est vinculum, quo Deus ligari potuit! nullum vinculum Filium Dei ad columnam tenere potuisset, si charitatis vinculum defuisset. O Christiani, dum hanc lugubrem oculis mentis spectatis scenam, & vinculis constructum intuemini Invincibilem, internas arripite chordas, quibus effrænatam vestram concupiscentiam, inordinatos animi motus ligetis, curiosos compescatis oculos, vitia dometis, & virtutes charo amplexu constringatis. Attendite sedulò, propter quem tam horribiliter flagellatus sit Dominus, & ex hoc vestram cognoscite dignitatem. Agnosce homo, quantum valeas, & quantum debeas, & dum redemptionis tua dignitatem perspicias: ipse tibi peccandi pudorem indicito. Ecce pro impio pietas flagellatur, & si multa flagella peccatoris, multa etiam oportuit esse flagella Redemptoris. Pro mensura delicti, erit & plagarum modus. Maxima fuit mensura peccatoris, maxima etiam plagarum, inquit Augustinus.

Hoc crudele Pilati cum contemtorum iudicium, & ævi nostri iudicandi aspicio methodum, cogor convocare SS. Patres, & ab iis indagare, quid de illius iustitia ac levitate in hac sentiant sententia? Pilatum accusant. Loquatur unus pro millibus Augustinus, qui paucis iniquitatem impii iudicis detestans, in hæc prorumpit verba: Quid profuit testimonium perhibuisse innocentia, & velut eum addidisse nequitia? nisi, quòd gravius peccatum est, unum eumdemque pronunciare iustum, & tradere criminofum? Ipse enim iniquitatis sua testis est, qui ore absolvit, & corde condemnat. Laverit licet manus suas Pilatus, tamen sua facta non diluit: & quam vis abstergere se putaverit iusti sanguinem, ejus tamen sanguine mens manet infecta. Ipse enim occidit Christum, qui cum tradidit occidendum. Nonne sic bene possem exclamare cum doctissimo Ruperto: Theatrum mundi totius facta est Pilati domus, fuit spectaculum

grande mundo, Angelis, & hominibus, ut à servis peccati libertatis Princeps servilibus modis caderetur.

O perverse Pilate! ò inique Judex! tu confiteris Christum fore innocentem, & ipsum tam crudeliter cædi permittis? Hoccine in jure & legibus justum reperisti? O immanis tortor! videor audire tuum responsum: nimirum, te id ad melius bonum fecisse, & sic tuam sævitiam pallio compassionis erga Christum obtegis, *Emendatum dimittam*. Tua intentio est, hoc medio ardentem harum sanguifugarum sitim abundantiam innocentis Jesu cruore extinguere, & eum à morte liberare. Sed erras Pilate. An ignoras, lupos ex sanguinis intuitu majori incendi furorè? Naturalista Plinius dicit, nullum efficacius adinveniri remedium, ad leonis irati rabiem cõpescendam, ac mitigandam, quàm in ejus præsentia graviter percutere unum canem: sed ad tollendam furentis canis iracundiam, frustra & in vanum leo vapular. O Pilate! tu flagellis impetis generosum illum leonem Christum, de quo dicitur: *Vicit Leo de tribu Juda*, ut famelicas ad delicatam hanc escam, satures fauces rabidorum canum. Tu profectò rectum medium non attigisti, ut Judæos ad pietatem, & commiserationem commoveas. O pus est, & in falsos testes infilias, & dirè percutias, ad veritatem, Christique innocentiam tandem extorquendam. Insurgendum est in furentes canes, de quibus ipse innocens lamentatur: *Circumdederunt me canes multi*: & non in Christum. Nunc adimpletum est illud Davidis vaticinium: *Adversum me latati sunt, & convenerunt, congregata sunt super me flagella, & ignoravi*. O perfide Judex! in vanum infame tuum scelus paliare studes. O fœdè distage! potesne sustinere cum veritate tò *emendatum*, cum tò nullam in eo invenio causam? Si nullius proisus in homine hoc appareat scintilla delicti, quomodo asserere audes, *Emendatum illum dimittam*? Quod est omnino perfectum, emendari, & planè innocens castigari nequit. O impium iudicium!

Tu detestande homo, manus tuas lavas, & ei primum ictum donas, (ut opinatur Venerabilis Beda.) Antiqua vigeat apud Romanos consuetudo, dum aliquis ad flagella damnat⁹ erat, Judex eum primus virgâ percutiebat, & tum illic cuncti alii, ad hoc munus deputati, sententiam executioni mandabant. Tu omnium hominum nequissime, non solum innocentem Jesum furibundis

Justin. lib. de ligno vita, ca. 4.

August. serm. 114. de temp.

Idem tra. 25. in Ioan.

Rupert. in cap. 13. Ioan.

Apoc. 9. 5.

Pf. 21. 17.

Pf. 34. 14.

Luc. 23. 16.

Ibid. v. 14.

de plebi tradidisti ad flagellandum: verum etiam tu ipsamet ei primum ictum dedisti. Hoc de restatur Evangelista Joannes: *Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, & flagellavit.* Pilate valde in Deum tuum existis severus: attamen tua crudelitate e manibus irati caelestis Patris excutis iustitiae telum, fulmen ejus restringis, & nobis reis misericordiam tribuis. Tu furens populi non poteris sedare rabiem, & tamen vi fluentis sanguinis Christi Dei nostri mitigas furorem. Achab, ut a se sua divinae iustitiae averteret, scidit vestimenta sua, & consecutus est misericordiam, teste

3. Reg. cap. 21. v. 19. *Quia humiliatus est Achab mei causa, non inducam malum in diebus ejus.* Tempore

Jonae, quando iratus Dominus ultimam Ninivitis minabatur ruinam, Rex sese purpurea, & regali veste spoliavit, arripiens vilem & abjectum habitum, induensque cilicium, & ira dei cessavit. Quid itaque mirum, quod indignabundus & furore accensus supernus Pater (cernens unigenitum suum filium, non tantum tunica sua inconsutili, sed pelle quoque privatum,) suam deponat iracundiam, ad quam nos eum peccatis nostris provocavimus? Ah! quam tunc nudus Iesus, tori populo expositus, passus est ignominiam? Hoc ipsamet testatur per Psalmistam: *Confusio faciei mea cooperuit me: & ipsi consideraverunt, & inspererunt me: dinumeraverunt omnia ossa mea.* Et S. Brigitta lib. Revelat. cap. 19. *Patiebatur nuditatis erubescenciam.*

Psal. 43. v. 16.

Psal. 21. v. 18, 19.

At, o bone Jesu! dic obsecro, quis te ista affectu recundia? Quis te tam ignominiose nudum plebi Judaicae exhibuit? Plato finxit quodam tempore Solem & Boream inter sese de sua potentia, & virtute decertasse. Quae lis & controversia, ut absque jurgii decideretur, conclusum est, utriusque potentiam in villico, in campo aperto existente, experiri. Quapropter determinatum est, quod illi, qui ipsi pallium eripere posset, palma deberetur. Boreas in medium profiliit, & frigidum, ac vehementi suo flatu miserum concutere inceptit, tentans palliolum ab humeris ejus tanta violentia amovere: verum, quod magis intesum villicus frigus sentiebat, eod magis sese illo cooperiebat, & involvebat. Imo arbori innixus, inanem Boreae furorem explodebat. Defatigatus Boreas quievit: cui successit Sol. Ille fervidis suis radiis congelatum quasi aggressus est hominem, & suo calore eum in tantum divexavit, ut tandem, non solummodo pallio, verum etiam thorace sese spoliare fuerit coactus. Sicque Soli

bravium attributum est. Dum modò quaeritur, quisnam Dominum denudavit? Respondebo ego, vehementissimus ille Sol, Amor, qui ferventibus suis radiis ei vestem peccatorum, qua ipse erat indutus, juxta Isaiam: *Posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum, excussit, & sic nudus apparuit.* Unde & in hoc lugubri spectaculo possumus cum S. Bernardo exclamare: *Triumphat de Christo amor.* Hunc considerans S. Augustinus, ait: *Ecce jam Dominus aptatur ad verbera, jacet extensus ante hominem Deus, & supplicium patitur rei, in quo nullum peccati vestigium inveniri potuit.* Sed verissimè dixit Isaias: *Astritus est propter scelera nostra.* O amor, o pietas, non tantum Christi, sed & caelestis Patris, qui ut nos funibus peccatorum ligatos dissolveret, proprium filium alligari promisit: imò & cooperatus est, inquit Rupertus: *Colligavit planè Dominus Pater filium suum, non imbecillitatis vinculo, sed magno charitatis imperio.*

Isaia cap. 53. v. 6.

Verf. 5.

Quamplurimi Historiographi commemorant, Gentiles olim venerantes falsam Deam Februam, pro more habuisse, quod Sacerdotes diebus ipsi sacris in angulis civitatis starent, tenentes in manibus suis virgas, quibus transeuntem populum percutiebant, autumantes iratos Deos hisce flagris mitigari. Quandoquidem Deus humeris dilecti sui filii omnem nostram imposuerit iniquitatem, & cum flagellando, nostra punierit delicta, non fictè, ut Ethnici credebant, sed verè, ut Catholici, credimus Deum ad hoc spectaculum nos sibi reconciliasse, omnemque deposuisse iracundiam.

Sed verendum nobis quàm maximè est, nè denudò peccatis nostris eum iritemus. Quod malum, ut securè devitemus, quo medio opus est? Audite quid clamet Propheta Isaias: *Ad quem respiciam, nisi ad humilem?* Hebraicus textus habet: *Nisi ad flagellatum?* Accurre Christiana Anima, intueri Dominum tuum, & Creatorem, undique sanguine conspersum. Contemplare benedictum ejus corpus usque ad ossa dilaceratum, ut ex D. V. Mariae revelatione didicit S. Brigitta: *Vidi corpus ejus vulneratum & flagellatum usque ad costas, ita ut costa ejus viderentur.* Oculos mentis reflecte super pia illa Tertulliani verba, in persona Christi loquentis: *Lavit carnem suam in sanguine, lavit autem tunc maximè, cum flagellis est cruentatus:* & lava animam tuam tot mortiferis peccatorum vulneribus sauciatam, undis

Isaia cap. 66. v. 2.

undis lachrymarum. Scindatur compassionis cultro saxum tuum cor, dum immania Christi consideras tormenta. Clama, ò misericors Jesu! fons misericordiarum, & Pater totius consolationis: excita præveniente tua gratia oculos meos, ut peccata deplorem, quæ te tam crudeliter flagellatunt: exprime ex illis tot lachrymarum guttas, quot sanguinis barbari Judæi è corpore tuo extraxerunt quoniam anima, quæ in hac nocte fleverit, delebitur de populo meo.

§. XVI.

Ecce Homo. Joan. cap. 19.

INvitaris hodiè, Christiana Anima, ad oculos mentis contemplandam mœstam scenam, & lugubrem hujus tragœdiæ actum intueendum, quem impius Iudex in palatii sui theatro exhibuit Pilatus. Adducit ad spectaculum nobilissimam personam. Regem regum, conspectui populi obijcit hominem magis monstro, quàm homini similem. Isaia, tu benè de eo prophetaisti: *Non est ei species, neque decor: quasi absconditus vultus ejus, & aspectus, & nos reputavimus eum quasi leprosum.* Ecce facies ejus spuris est fœdata, corpus dilaceratum, quodcumque illius membrum extrinsecè immutatam. Et ut verum dicam, verissima est tristitiæ, & doloris imago. Etenim, ut ait Bernardus: *Exivit Iesus coronatus, & purpura indutus, non clarus imperio, sed plenus opprobrio.*

O crudelitas! ò barbaries! imaginabat hanc sævam flagellationem rabiei Judaicæ præfixum terminum futurum: *Non plus ultra:* ast erravi. O pie Domine: te quàm optime assimilare possum ingeniosissimo nautæ Columbo, qui nova reperta terra, ulterius pergere voluit, posuitque alteras Herculeas columnas, *Plus ultra:* quoniam non contentus tot flagris clamas: *Plus ultra,* & postillas numquam usitatam coronam spinicam, ut adimpleretur illud regii Prophetæ: *Super dolorem vulnerum meorum addiderunt, nimirum, pungentissimas spinas, ut testatur Alanus, dicens: Cujus spicula usque ad cerebrum penetrabant.* Unde de eo bene potest dici: *Sicut lilium inter spinas.*

Fateor, quàm maximè accusanda est rabidorum horum canum severitas: ast coronam, tuam, ò Christe? cum sponsa Ecclesia exigebant sponsalitia: Moris enim erat apud antiquos, ut sponsi coronam insignirentur, ut attestatur doctissimus

Tertullianus: *Coronant & nuptia sponsum.* Corona itaque benedicto capite tuo debetur. Undè ait sponsa: *Sponsus sanguinum tu mihi es.* Et de hac ipsemet Dominus gloriatur per Prophetam Isaïam: *Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me vestimentis, & indumentis salutis, & iustitia: circumdedit me, quasi sponsum decoratum corona: at plus ultra.* Pius namque Iesus tormenta fiebat, ait Tertullianus, *Dominica Christi tempora lancina verunt mortiferis quidem vulneribus spina, sed novarum poenarum ardore sustentabatur amans.*

Dicite mihi obsecro Domini Medici, quænam magis propria est animæ rationalis sedes? Quamvis hæc sit tota in toto, & tota in qualibet parte corporis: attamen aliqui sustinent fore sanguinem, juxta illud dictum: *Anima carnis in sanguine est.* Alii asserunt animæ speciale habitaculum esse humanum cor, quia illud est primum membrum, quod vivere incipit, & ultimum vivere desinit. Quidam denique cerebrum animæ proprium statuunt receptaculum. Ego (ut jam insinuavi) teneo eam fore totam in toto, & totam in qualibet parte corporis. Scelerati itaque Hebræi tam ardentè inhiantes animæ Christi prædæ, & omni modo conantes sanctissimam hanc animam, à sua compare, & sacrosancto corpore separare, in omnia omniò illius membra barbarè sævière, nè ea forsitan manus ipsorum effugeret. Ecce illam in sanguine quaesierunt, eum diris flagris copiosè extrahentes (ut parographo præcedenti vidimus) eam investigarunt in corde mediante crudeli lancea, dum Longinus illius, quem nondum mortuum arbitrabatur, pectus aperuit: *Lancea ascendit usque ad cor,* ait S. Vincentius Ferrerius. Tandem furibundè hi milites illam in cerebro reperire tentarunt: *Milites pleçentes coronam de spinis, imposuerunt capiti illius.*

O diabolica inventio! ò nunquam audita, aut visa barbaries, à nullo hucusque tyranno reperta! at concepta ex furioso insanientium Judæorum contra Christum odio. Tale quidem nec ipse Pilatus somniarar supplicium, sicque nec ab eo mandatum dicit Chrysothomus: quod ipse ex ipsiusmet Pilati litteris colligit ad Tiberium Imperatorem, hac super re conferiptis, *Non hoc Pilatus iussit, sed milites omnia audebant.* Sed quid dico, ò pie Jesu, non tam Hebræorum odium pungentissimam capiti tuo imposuit coronam, quàm

Tertull. de
Corona
militis.

Isaia c. 61.
v. 10.

Chrysoth.
hom. 38.
in Iovam.

minimum

ia cap.
v. 6.

54

Isaia 52.
v. 3.

Bern. lib.
de Virgine.

ia cap.
v. 2.

Psal. 68.
v. 27.

Cant. c. 2.
v. 2.

summi amoris incendium, quo continuo ad majora, & majora aestuabas, & anhelabas tormenta, & desiderabas pati plus ultrà.

Ad lucuosum hoc spectaculum intuemus vos convocat, ô Anima contemplativæ S. Bernardus divinis hisce verbis: *Egredere filia Sion, & vide Regem Salomonem, regem pacificum, omnia pacificantem, & que in cælis, & que in terra, vide inquam, regem tuum cum corona doloris, & contumelia, cum veste ludibriosa, & opprobriis, quibus coronavit, & risit, & blasphemavit eum, non mater, sed noverca sua impia Synagoga. Egredere de sensu carnis ad intellectum mentis: de servitute carnalis concupiscentia, ad libertatem spiritalis intelligentia, de domo patris, de terra, de cognatione tua, de mundi hujus deliciis, & vanis gaudiorum oblectamentis, ad domum luctus, & compassionis, & vide regem Salomonem.* Et quid ibi discas, quid boni ex tam tristi, & mæsto aspectu hauries? Ah Christiane! ibi discas, dum spina tentationis te pungit, dum spina tribulationis cor tuum cruciat, summam in sufferendo patientiam: ibi ex magistri tui exemplo addisces exclamare, *Plus ultrà, amplius Domine*: Ibi discas imitari Christum, quem Hugo Cardinalis cani venatico assimilat: *Fecit Dominus, inquit, sicut canis venaticus, qui feram insequens, caput inter spinarum aculeos immittit, non timens exulcerationem, ut feram capiat.* Sic nec à spinis tribulationum, & adversitatum non abhorresces, si adoptatam illam prædam cælestem beatitudinem serido ariditate studes.

Pilatus cernens tam crudeliter Christi corpus flagris dilaceratum, & undique sanguine aspersum, atque insuper præter suam intentionem caput coronâ spinea terebratum, illum sic constitutum (ut autemant quàm plurimi) ad furem plebem adducit, clamarque: *Ecce Homo.* Sed quid ais Pilate? *Qualis est homo? Cui non est species, neque decor,* inquit Isaias. *Homo in quo à planta pedis usque ad verticem non est sanitas.* *Homo,* respondet Bernardus, *non homo, supra hominem, intrâ hominem, extrâ hominem, pro homine, & contrâ hominem.* Ecce homo ob naturam humanam assumptam; & homo factus est, non homo ob hominis deperditam figuram; ego sum vermis & non homo. *Supra hominem,* propter divinitatem: *Primus homo de terra terrenus, secundus homo de cælo cælestis,* ait Apostolus. *Infrâ hominem* propter humiliationem, & subjectionem: *Erat subditus illis.* *Intrâ hominem* propter amo-

rem: *Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* *Extrâ hominem* ob suam innocentiam; *Qui peccatum non fecit.* *Pro homine: Qui propter nos homines descendit de cælis.* *Contra hominem,* dum judicaturus venerit vivos & mortuos juxta opera eorum, & ut paucis perstringamus cuncta, Homo est, qui nil, nisi nudam doloris, & miseræ imaginem repræsentat.

At Pilate, quid hac istius affecti hominis ostendere ratione prætendis? Mos vigeat apud Romanos, quod dum quidam famosus Orator sua eloquentia reum excusare conaretur, ipse in conspectum Judicum deduceretur inconsta barbâ, pallido vultu, ut hoc tristi intuitu ipsi ad commiserationem commoverentur. Belli duces, & militares Heroës accusati cujusdam criminis morte digni, ad publicum forum prodibant, seseque plebi exhibebant, & dilacerantes vestimenta sua, vulnerum suorum ostentabant cicatrices, quas generosè pro Romana Republica in arduis expeditionibus receperant, idque ut populum, simulque & Judices ad pietatem, & benignitatem excitarent. Hoc stratagemate usus est celebris ille sui ævi Orator Marcus Antonius. De quo refert Plutarchus, ipsum ab afflictâ quadam matrona interrogatum, ut filio, ob militate aliquod delictum neei adjudicato suffragaretur, ex compassione negotium illud in sese recepisse. Quare sequenti die pro amore rostrum ascendit, rei, & condemnati causam defensurus, quam tantâ eloquentia, tot fundatis rationibus, & argumentis dilucidavit, ut attonita hæreret plebs, ignara, an injustè latam sententiam non deberent revocare. Nihilominus Marcus Antonius cernens adhuc immotum, & inflexibilem Judicum animum, è rostro exiit, vesteque rei dilaceratâ, cuncta ensium, & telorum indigitavit signa, exclamans: *Si frivola mea, apud vos Judices, nil efficere valeat Oratio, si inania mea aures interna mentis non penetrent verba, ad minus moveant vos illa cicatrices, quas ipse pro Romani Imperii salute ab hoste recepit.* Quibus visis, ipsi severo judicio deterriti, condemnatum indemnem dimiserunt.

Pilatus hujus volens inherere vestigiis, populo excandescenti, indelebili odio præoccupato, innocentem Jesum exponit, exclamat, ô rabidi Judæi! causam illius, quem vos diducastis, vociferantes: *Reus est mortis: justè perëgi,* atque coram omnibus protestatus sum: *Ego nullam mortis in eo invenio causam:* at tamen altâ voce clama-

1. Petri
cap. v. 23

Hugo in
c. 2. Cant.

Bern. in
Symbolo.

Psal. 21.
v. 7.

1. Cor. cap.
15. v. 47.

Ioan.
v. 3.

clamatis, *crucifigatur*. Ah, si meæ fundamentales, quas adduxi rationes, dicens: *Quid enim mali fecit, (ad quod numquam respondere potuistis, nisi tumultuante vociferantes: Nisi esset hic malefactor, non tibi tradidissimus eum.)* ad commiserationem vos commoveant, si inutilia extiterint cuncta mea argumenta. quæso in eum modò oculis conjicite, non mysticos, sed veros. & aspiciate, quàm crudeliter sit tractatus. Ecce, caput ipsius acutissimum punctum est spinis, facies ejus sputis conspurcata, genæ alaparum impetu tumida, manus sunt ligatæ, oculi nimio sanguine, è capite profluente, obfuscati, & ut ipsimet cernitis, ejus corpus à planta pedis usque ad verticem dissecprum est flagellis. Nonne plusquam rationale est, ut nunc eum emendatum dimittam?

Si Marci Antonii apud Romanos pro reo tanti valuerit demonstratio: quis non obstupefecerit ad lugubrem hanc scenam lævæ & indurata Judæorum non emolliri, nec ad minimam pietatem commoveri corda, & audientes quidem pro innocente ipsomet perorantem Judicem, rabidos hos canes ab injustitia non deterri. Pilate, modò experitis te in vanum Redemptorem & Salvatorem tot diris flagris percussisse; quoniam, quamvis hoc spectaculo irrationabilia commota sint animalia, immò & inanimatæ creaturæ: attamen Deo nec in minimo quidem rationabilia barbarorum Judæorum ad compassionem excitata sunt viscera. Pilate, ignorabas forsitan sylvestris tauri proprietates. Inter cæteras, juxta Plinium, hæc ei à natura indita est, quòd ipse sanguinis intuitu ad majorem furorem incendatur ac inflammetur. Ecce hi Hebræi, feroces & indomiti tauri sunt, de quibus conqueritur Christus per Prophetam Jeremiam: *Tauri pingues obsiderunt me*. Quid mirum, si cruoris illius aspectu rabies ipsorum magis magisque concitetur, clamentque altiùs. *Crucifige, crucifige eum*.

O incomprehensibilis sævitia! ô impiissimi Judæi! feritas vestra tanta est, ut vix quispiam sciat, cui indomito animali vos comparandi sitis. Jeremia, dic nobis, quid tu de hac barbarie sentis? quodnam fers judicium? Respondet, *Sed & Lammia nudaverunt mammam, lactaverunt catulos suos. Filia populi mei crudelis, quasi struthio*. At quid ais Propheta? Estne struthio animal tam ferrox, tam furiosum, ut ista assimilatio populi hujus crudelitatem justè exprimere possit? Heul heul ut video, nec ipse Propheta adæquatam comparatio-

Quadragesimale P. H.

nem advenire valet. Struthio, fateor, hoc à natura fortitur attributum, quòd parvulos suos inermes & impotentes aliis feris prædam relinquit, sed nullam molestiam iis infligit, verum hic rabidus populus eò progreditur sævitia, ut suâ venenosâ linguâ innocentem Agnum dilaceret. Leo animal tam furiosum, quantumque famelicus existat, si inimicum suum, quem insequitur in terram intueatur prostratum, substitit, mansuecit, & omnem furorem compefcit. Unde cantat quidam Poëta: *Pugna suum finem, cum jacet hostis, habet*: sed infana Judaica plebs omnem omnium animalium feritatem longè superat; quia nec sanguine satiat, nec Christi in terram dilapsu mitigatur, nec tot millenis vulneribus ira ejus sedatur.

Pilatus summoperè demirans obstinatum pravi populi animum, totus attonitus, quòd ipse (ubi expectarat accensam horum furentium canum tam mæsto aspectu extinctam iri rabiem: certò confidens, cunctos cernentes Jesum adeo miserè tractatum, clamatos: sufficit, nostro abundè satisfactum est furori, *dimitte eum*) majores & acerbiores perciperet clamores, *Crucifige, crucifige eum*, generosum rursus pro innocentia tuenda resumat animum: & crudeli eorum nolens acquiescere petitioni, clamat: *O infatiabilis natio! Possidetisne corda adamante duriora? ille hirci sanguine emollefcit, & vos agnelli hujus cruore magis magisque obdurefcitis? Properate, pendite cruenta ejus vulnera, Ecce homo*. Vix præ nimia sanguinis effusione & debilitate, pedibus suis consistere potest. Aspiciate, quàm sævè omnia corporis ipsius membra sint dilacerata. Si sibi regium arrogaverit titulum, videte quanti illi cõstitit, *Si regi invidetis*, ait Augustin. *O Iudæi, jam parcite, quia dejectum videtis: flagellatus est, spinis coronatus, ludibriosa veste amictus est, malis convitiis illusus, alapis cæsus, fervet ignominia, frigeſcit invidia. Sed non frigeſcit, inardescit potius, & creſcit*. Et sic omnia in vanum. Nil enim aliud auditur, quàm *crucifigatur*. Pilate, tu miraris tantam Judæorum immanitatem, sed tu cunctos in sævitia antecellis. Quoniam tam hostiliter eum tractari jussisti, ut implemet per Prophetam Job conqueratur: *Pelli mea, consumpris carnibus, adhesit os meum*. Et clamet Jeremias: *Inventus sum, & non est homo*. Hebræi itaque in Christo nullam hominis conspiciant imaginem, aut similitudinem, ac proinde ad commiserationem non flebantur.

Augustin.
tract. sup.
Ioan.

Iob. c. 19.
v. 20.
Ierem. c. 4.
v. 25.

Nna

O A

Ioan. c. 3.
v. 3.

O Anima Christiana ! efficaciter intuerere lu-
tuosam hanc scenam : contemplare istum Chri-
stum flagellatum, *Ecce homo* : Respice in faciem
Christi tui. *Egredere* inquit Bernardus, *de domo*
patris, ad domum luctus, de mundi hujus delictis, &
vide Regem Salomonem, Attende, si iste sit ille ho-
mo, de quo dicit Psalmista : *Speciosus forma pra fi-*
liis hominum. Contemplare eum hominem, qui
non propter propria, sed tua, humanam effigiem
deperdidit delicta : *Propter te*, inquit ipse, *sustinui*
opprobrium. Suprà quem locum sese reflectens Au-
gustinus, ait : *Nihil magnum est, quod dicitur oppro-*
brium, sed quod dicitur, propter te sustinui : hoc val-
de magnum est : Si enim *sustines, quia peccasti, pro-*
pter te sustines. Ille omnino nihil rapuit, & propter te
opprobrium sustinet.

O barbaræ tygrides ! ô furiosi leones ! oculos
vestros conijcite in sanguinolentum Jesum, & ru-
minate, an non superabundanter fatali vestro sa-
tisfactum sit odio ? Ah impudens plebs, tepescat
furore, sedet rabies, & ita flaccescat tam insolito
aspectu. Sed heu ! quid audio, feryeseit furor, rabies
augmentatur, & ita instauratur : *Illi magis clama-*
bant, crucifige eum. O stitubundi canes ! copiosum
innocentis Agnelli sanguinem lambistis : unicum
divini hujus potus degustastis suavitatem : & id-
circo sitis vestra vehementius est accensa, quæ vos

Marc. 15.
v. 14.

Matth. c.
27. v. 25.
Psal. 139.
v. 4.

vociferari compellit : *Sanguis ejus super nos &*
super filios nostros. Modò regii Prophetæ adim-
pletur vaticinium : *Acuerunt linguas suas sicut*
serpentes. Psalm. 139. Verè namque, ô perfidi !
linguas vestras acuitis, dum clamastis : *Crucifiga-*
tur, crucifigatur. Ast quare adeo pertinaciter lin-
guam in innocentem Jesum instigatis ? Re-
spondet Psalmista : *Ut sagittent in occultis imma-*
culatum. Sed rursus petere cogor, quid vos con-
tra Christum adeo incitavit ? Sapiens respon-
dit : *Gravis est nobis ad videndum*. Et istius rati-
onem annectit : *quoniam dissimilis est aliis vita*
illius. Nunc veritatem præter consuetudinem ve-
stram pronuntiatis Judæ. Vos estis injusti, ipse
justus, vos nocentes, & ipse innocens, vos crude-
les, & ipse mitis.

Sap. c. 2.
v. 15.

Ah Christiani ! nonne sanguineis lachrymis de-
plorandum est iniquitatem hanc non solummo-
dò in obsecrato isto reperiri populo : verùm eti-
am in illuminato Christiano. Nonne quotidianâ
addisemus experienciâ, justitiam pessumdari, &
à peccatoribus conculcari ! Si namque quispiam
civitatis, aut reipublicæ servitio sit applicandus,

magis investigatur, an politicus sit, quàm an rigo-
rosus sine personarum exceptione justitiam admi-
nistrator. Quoniam totus justus à tali munere ar-
cetur, ne aliorum injustitia evidenter appareat. O
mansuete Domine, tu insulos furentis plebis au-
ribus percipis clamotes : *Reus est mortis, crucifige*
eum. Et tamen ad hos, ne unicum quidem respon-
des verbum. *Aures tue*, inquit Venerabilis Beda,
qua audiunt angelicos cantus, diabolicos audiunt
peccatorum insulos. In cælesti regno Angeli cantant,
Sanctus, sanctus : in terra clamat ingrata natio Ju-
daica, *Crucifige eum*. Audis, pie Jesu, inaudita im-
propria, nec tua tamen percipitur excusans lin-
gua. Ah Christe, hic cum Beda immensum tuum
erga genus humanum annoto amorem, *propter te*
homo silet Jesus, nimirum, ne crimen per responsio-
nem diluens, à Præside dimitteretur, & ita *Crucis*
utilitas, & nostra redemptio differeretur. Ad hoc
properate spectaculum Christiani, & patientiæ
addicite virtutem. Clamate lachrymevola voce :
O Christe, gratiæ tuæ lumine depelle tenebras
mentis nostræ, emolli saxum nostrum cor mal-
leo divinæ tuæ inspirationis, & animum jaculo
tristis hujus tragœdiæ intuitus transfige.

Pilate ad Judæos clamasti : *Ecce homo*. Ast fru-
stra, ô æterne Pater : videor audire è cælis reso-
nantem echonem : *Ecce Homo*, qui ut deperdi-
tam per peccatum imaginis Dei restitueret simili-
tudinem hominis, perdidit figuram : *Ecce homo,*
qui natus & datus est vobis, ut nullus (quantum-
cumque secundum animam imbecillus existat,) *dicat*
cum paralytico, hominem non habeo. *Ecce ho-*
mo, qui non virtute piscinæ probatiæ, sed balneo
pretiosi sanguinis sui, cunctas animæ depellit infir-
mitates. *Ecce Homo*, de quo loquitur David : *Frater*
non redimit, id est, nec Moyses, nec lex naturæ, nec
circumcisio, sed *redimet homo*. Ille tam dignus est
titulo, *homo*, ut Jeremias veraciter dicere queat
cum Diogene in foro hominibus pleno existente,

Psal. 48.
v. 8.

Hominem quæro, intuitus sum, & non erat homo.
Quoniam postquam Verbum humanam assump-
sit naturam, hominem habes, qui nec similem vi-
sus est, nec habere sequentem. *Ecce homo*, *Ecce*
perfecta omnium virtutum effigies. Imitare ita-
que superbe hujus hominis humilitatem : sequere
vindictive illius mansuetudinem, cole pecunia-
rum cupide paupertatem, & simul liberalitatem,
quâ ipse in animæ tuæ refrigerium usque ad ulti-
mam sanguinis sui guttam effudit. Ambitiose,
Dei tui lumina exinanitionem. Proterve juvenis,

Ierem. c. 4.
v. 3.

CARNA-

carnalibus immerse desiderii & cupiditatibus mundanis, luxuriosos mentis oclude oculos, & inspicce hunc hominem, hoc speculum intueri & cogita, quam gravis sit animæ casus, qui tot tormentis debuit reparari. *Magna res est anima, inquit Bernardus, quæ Christi sanguine redempta est. Gravis anima casus, qui non potuit nisi cruce Christi reparari.*

Bernard.
epist. 54.

O Pater misericordiarum & Deus totius consolationis: per mitte obsecro, ut liceat mihi ad cœlum echnem transistere. O regni cœlestis rector, *Ecce homo* secundum cor tuum, in quo tibi summo operè complacuisti. In quo latent omnes scientiæ & bonitatis thesauri. A longo tempore hominem quæsiuisti, qui nomen tuum iusti, *Deus iustus, & hoc nomen, quo vocabatur*, in nomen Emanuelis, id est, misericordiæ commutaret: qui furori tuo obfisteret, qui acutum iustitiæ vindictivum gladium à misero peccatore averteret. Sed *ehu, intuitus es, & non erat homo*, in lege naturæ reperti sunt quamplurimi sancti homines, v. g. Seth, Noë &c. in lege circumcisionis Abraham, Isaac & Jacob, &c. in lege scripta Moyse, Aaron, &c. nihilominus culpæ Adami ex toto rigore iustitiæ debitam persolvere nequieunt. Mors & Infernus triumphabant. Modò *Ecce homo*, qui spiritu infernali in mortem eripuit dominium & infernum sua privavit præda. *Per Christi mortem*, inquit Bern. *Mortis amisit imperium. Ecce homo*, qui ex vi atque efficacia effusi cruoris sui pro impiis suis expostular misericordiam & pietatem.

Pater æternæ, hæc horrenda vulnera, lic benedictus sanguis aliam vocem edit, quàm Abelis, urge te, ut pallium exuas vindictæ, & habitum induas gratiæ: petit pro iis vitam, qui sceleribus suis æternam promeriti sunt mortem. Abjice igitur Pater misericordiarum arma iustitiæ, absconde evaginum iræ gladium. Si purus homo peccavit, Deus homo satisfecit. *Vbi abundavit delictum, superabundavit & gratia*, videlicet satisfactionis. Reminiscere Domine, dum impiæ civitati Ninive ultimum comminatus per Prophetam Jonam fueras interitum, Rex regiam abiciens purpuram, regaliq; deponens ornamenta, corpus suum sacro circumdedit, & tu ad pietatē tantâ exinanitione, tam humili spectaculo non es commotus? *Ecce homo*, respice unigenitum tuum filium, Regem Regum, undiq; cruentatum. Vestis corporis ipsius penitus est dilacerata, caro flagris extracta est: ferreis unguis omnino dilaniatus est Jesus: & ad hoc spectaculum ad commiserationem non commo-

Rom. c. 5.
v. 20.

veberis pater? Non, non Pater. Aperi misericordiæ ubera, & diffunde tam liberaliter gratiæ tuæ dona, sicut pius sanguinem suum ultro pro generis humani redemptione effudit filius.

Ad te, ô peccator! nunc remitto resonantem vocem & echnem *Ecce homo*. Considera eum hominem, qui pro te sese tot tantisque subjecit tormentis, pro quibus nil in recompensationem exigit, nisi cor tuum, *Fili prabe cor tuum mihi*. Sed *proh nefas!* tanta tua est ingratitude, ut illud diabolo devoveas. Ad cor tuum pulsat Christus, & tu pertinaciter illud obseratum servas, atque temerariè voluptatibus tuis & illicitis appetitibus aperis? Ipse clamat, ut cor tuum ab omni mundi vanitate abstrahas, & tu illud carnalibus deliciis promptissimè dedicas? Non attendis ad nummum, quo empta est anima, nimirum pretiosum Christi sanguinem? ô detestanda dementia! O inaudita ingratitude, O impudens peccator, audi Spiritus S. per Jeremiam comminationem: *Effunde indignationem tuam super gentes, quæ non cognoverunt te*. O insensati Christiani, mentis oculos aperite, tempus est à peccatis vestris desistendi. *Ecce homo*, conpugite ad benedicti Christi vulnera: *Veni in foraminibus petra*. Id est, inquit Bernatd. abscondere in vulneribus Christi. Considerate, quod vestra superbia pungentissimis spinis tenerum illius terebravit caput: iniquam linguam tot opprobriorum & contumeliarum, seitore fore fontem & originem: homicidia vestra & furta in fortia ipsi deservièrunt vincula. Et ut paucis finiam, tu impie peccator, densis peccatorum tuorum tenebris splendentem solem Christum obfuscasti, tu divinam ejus faciem sputis conspurcasti, colaphis afflixisti, corpus Domini flagellasti: scelera tua sunt homo, quæ tenellum hunc agnum ferè dilacerarunt. Testis est Isaias: *Attritus est propter scelera nostra*. Et adhuc contumax homo adeò inconsideratè & temerariè sese dabit iniquitati? Cogita Christiane, & te de novo peccatis tuis cuncta Christi renovare vulnera, & te sanguinis ejus in extremo judicio exactam redditurum fore rationem.

Patriarcha Iacob, visa chari filii sui Ioseph sanguine hædi tincta tunica, tam inopinatè afflictus est, ut sua dilacerans vestimenta, sese in terram prostraverit, eumque luxerit multo tempore: O Christiane, en Pilatus aspectui tuo exponit funestum hoc spectaculum, *Ecce homo*, Vides pretiosam illam veri Ioseph Christi tunicam humanitatis in frustra discerptam: & nondum oculi tui ubertem lachrymarum distillant fontem? Dum Julius

Nnn 2

Cæsar

Prov. c. 23
v. 26.

Ierem. c.
10. v. 25.

Cant. c. 2.
v. 14.

Isa. c. 53.
v. 5.

Gen. cap.
37. v. 54.

Cæsar (ut author est Plurarchus) nefariè & proditoriè in senatu erat interemptus, Marcus Antonius in rostro sanguinolentam illius publice populo ostendit vestem, sicque eum ad vindictam in perfido homicidas fumendam concitavit, ut testatur Quintilianus, *Populum Romanum egit in furorem, prætexta Cæsarum prolata in foro cruenta.* Hacque inspecta, arma cuncti arripuerunt, & Brutum & Cassium cum assèctis sicariis è civitate Romana expulserunt. Quod olim fecit Marcus Antonius, idem ego modò facio & expono oculis vestris, non crure modò madidam Julii Cæsarum tunicam, sed sacrosanctam Christi Domini cruentatam & dilaceratam humanitatem. *Ecce homo.* Eja itaque assumite arma, & vindictam in perfidum illum proditorem, qui Iesum tam crudeliter tyrannizavit, præparate. At quis ille perfidus tyrannus? Ah peccatum! in hoc ergò omni conatu & viribus insurgendum est. Quare accipite gladium acutum veræ contritionis, assumite ignem inflammatæ charitatis, fugite crudelem istum animæ vestræ tyrannum.

O sanguinolente Jesu! tibi ex intimis cordium pollicemur penetralibus, quod ex nunc obstinatum contra impium hunc homicidam, geremus bellum: tu tantum imbecilles animi nostri adauge vires: accende ferale in corde nostro charitate tua contra tyrannum peccatum odium, & radice in anima nostra intensum ergà virtutem affectum effice, ut te sequamur, non ex timore pœnæ, sed ex amore iustitiæ. Dona gratiam, ut oculi nostri abundantes profundant lachrymas, intereà temporis, quo me ad alia passionis tuæ consideranda accingo mysteria.

§. XVII.

Iesum autem flagellatum tradidit eis, ut crucifigeretur. Matth. cap. 27.

RAbidi Judæi oculis suis non sufferentes radiantem Christi Solem, & totius mundi Salvatorem Christum, omni usi sunt methodo ac stratagemate, ut tandè aliquando furiosam suam sitim ultima cruoris sui guttula satiarent. Quapropter ad advertentes, Pilatum nullo modo ad mortis inclinari sententiam, innocentiam fatali interesse mundani telo transfixerunt, summo cum tumultu vociferantes: *Si hunc dimittis, non es amicus Cæsarum.* Fortissimo hoc ariete jam concussa rempere incipit iustitiæ columna. Præses Pilatus

attonitus hæret, cernens nimium obstinatum regentium horum leonum animum; proinde pro æquitate ultima vice clamat: *Quid mali fecit? O Infatiabiles canes! intuemini afflictum hunc innocentem, in quo à planta pedis usque ad verticem nulla est sanitas: nonne confiteri hoc aperto ore cogimini? Ecce caro illius quasi in mortario pistillo contrita est, & nondum vestra rabies emollita, & furibunda sitis totaliter extincta est.*

Pilatus Christum dimittendi nihil superesse videns spei, & audiens majores ingruere clamores: *Crucifige, crucifige eum. Si hunc dimittis, non es amicus Cæsarum:* peritus quoque publicam insanæ plebis seditionem, & Cæsareæ amicitia deperditionem, ad iudicandum fieri petitione eorum. O maledictum interesse, quod auctori vitæ vitam eripuit! Idcirco, ait Gregor. *in morte Christi consentit, quia oblationum lucra amisit Cæsarum gratiâ, amittere formidabat.* O inique Judex! an forsitan ignoras per Salomonem scriptum esse: *Qui iustificat impium, & qui condemnat iustum, uterque abominabilis est apud Deum:* Non reminisceris, te formidandas contra perversum iudicem in Isaia legisse ruinas: *Va vobis, qui dicitis bonum malum, & malum bonum?* Veridicum de Iesu innocentia dedisti testimonium: *Non invenio causam in eo.* Et modò eum cruci tamquam maleficum affigi mandas? tu iustificas, & indemnem dimittis nocentem latronem, & morti adjudicas innocentem Jesum? Ah Pilate! *uterque abominabilis est apud Deum.* An memoriæ tuæ excidit *Lex nemo, quæ habet, nemo potest sententiam suam mutare in alteram?*

Pilate aquâ manus tuas lavas: verum hoc elementum, hic liquor tuam neutiquam diluere potest immunditiam & spurcitiam & animæ tuæ emundare maculâ. Non sufficit, te clamare hominem istum fore innocentem, & te pallio vestire innocentia: *Innocens ego sum à sanguine iusti huius.* Sed eum omninò indemne dimittere debueras. Quare ait Augustinus. *O insignis innocentia: protector Pilate! desiste à tua propalanda innocentia: quoniam verissimus es Christi Domini traditor, & perfidissimus homicida: Gravissimum peccatum est unum eundemq; pronuntiare iustum, & tradere criminosum: ipse enim iniquitatis tuæ est testis, qui ore absolvit, & corde condemnat. Larverit licet manus suas Pilatus, tamen sua facta non diluit, & quasi abstergere se putaverit iusti sanguinem, tamen sanguine mens manet infecta. Ipse enim occidit Christum, qui eum tradidit occidendum. Neminè tam heberis ingenii, tã parvi iudicii, qui Augusti-*

*Ioan. c. 19.
v. 12.
Luc. c. 23.
v. 14.*

*Prov. c.
17. v. 15.*

*Isaia c. 5.
v. 20.*

*Matth. c.
27. v. 24.*

*Greg.
Mora.
Bern.
de Epi*

gustino hac in sententia non assentiat. Verum nullus elegantius, atque urgentius, quam S. Leo serm. 8. de Pass. dicens: *Non purgant contaminatū animum manus lota, nec in aspersis aqua digitis expiatur, quod famulante impiā mente committitur. Excessit quidem peccati culpam facinus Iudaorum, qui illum nomine Casaris territum, & invidiosus vocibus increpatum, ad effectū sui sceleris impulerunt. Sed nec ipse evasit reatum, qui cooperatus seditiosis reliquit iudicium proprium, & in crimen transiit illorum.* Sed pro dolor! quot in scelerato hoc ævo reperiantur Pilati? Ah! veraciter possum dicere eum Propheta Davide: *Mendaces filii hominum in stateris.* Quot inveniuntur iniusti, & falsi Iudices, qui lucro, nummo, & auro (quod mundo prædominatur, ut late demonstravi suprà in Concione de Dominica prima Quadragesimæ) inescati, & personarum intuitu devicti, viduas supprimunt, & pupillis iniquam per fas, & nefas administrant sententiam? O insulsi, & dementes! dum Christi attendentes innocentiam, Pilati detestamini injustitiam, clamate: O pie Domine: *Pilatū accusamus, & idem quotidie facimus.*

Impius hic Iudex lotis manibus, sedit pro tribunali, & fatalem in Christum propalari coram plebe mandat sententiam. Ad crudelem ignominiosæ crucis pius Jesus condemnatur mortem, eod quod contra directam Cæsaris auctoritatem sibi regium contra regni iudaici arogasset titulum, & potestatem, atque populum falsâ doctrina à legibus paternis seduxisset. O benigne Jesu! dum ad eod injustum contra te percipis iudiciū, adhuc files! An nescis, quod lex habeat: *qui tacet, consentire videtur?* Ah Christe! modò immensum tuum erga genus humanum intimius contempler amorem. Crimen namque diluere renuis, ne calicem ebibere desinas acerbæ Passionis. Triumphat itaque & hic summopere de Deo amor. Sed quid nos isti ferventi in recompensationem tribuem⁹ charitati? Ah! sequamur tres magnos SS. PP. Gregorium, Bernardum, & Eusebium. Ille ait: *tantò ab hominibus dignus est honorandus, quantò pro hominibus indigniora suscepit.* Ille, *quantò minorem se exhibuit in humilitate, tantò majorè se ostendit in charitate.* Et *quantò pro me vilior, tantò mihi charior.* Hic vero: *serina immanitas Deum astimare minorem, quia majora contulit, ut ideò à te minus accipias honoris, quia plus antè contulit dignitatis.*

Ah afflicta, & lachrymosa mater! ubi obsecro latitas? Ad quem angulum domus confugisti? Eheu! intuere tu semel, dilacerum hunc homi-

nem, *Ecce homo.* Nullus est, qui curiosis oculis luctuosam hanc non desideret aspicere tragœdiam, & tu ubi manes? En Pilatus eum cunctis flagellatum cernendum exponit, & nemo ejus commiseretur. De quo multum lamentatur per regium Prophetam Davidem: *qui videbant me, foras fugerunt à me, oblivioni datus sum, tamquam mortuus à corde.* Unusquisque tam lugubri detereatur spectaculo. Fierinè potest ut tu tanta, & talis mater dilectum tuum in tanta anxietate deseras filium? Ah Maria! te confundit constans Resphæ in suos filios amor, quem sacra 2 Reg. cap. 21. commemorat historia. Rex David cernens Gabaonitas, ob commissum Saulis prædecessoris sui in eos infame scelus, iratos, neutiquam posse mitigari, nisi septem de domo Saulis, & de femine illius cruci affigerentur: respondentes ad omnes regias legationes, & oblationes, *non est nobis super auro, & argento questio sed contra Saul, & domum ejus.* Tandem futuri eorum volens satisfacere, inter ceteros duos Resphæ filios, quos ipsa Sauli pepererat, Armoni, & Miphiboseh tradidit crucifigendos. Quo tristi nuntio percepto, amans hæc mater, ut toti mundo intensissimum suum erga filios condemnatos testaretur amorem, illicò assurrexit, eosque ad lugubrem catastrophem, & funestum mœstæ tragœdiæ comitata est exitum. In quo itinere non ordinaria, verum numquam audita mœstitiæ edidit signa, & insolita pietatis usque ad vitæ terminum obsequiosa præstitit officia. Immodò nec mortuos deseruit teste Scriptura: *tollens ergò Resphæ filia Aja cilicium, substravit sibi super petram: corpora suspensa contra mordaces aves defendens, & non dimisit lacerare per diem: nec bestias per noctem.*

O dilecta Mater Maria: ubi hæres? Quo terrarum confugisti? Ecce charus tuus unigenitus filius ab iniquo Iudice Pilato cruci additus est, & nefariæ plebi traditus. *Iesum flagellatum tradidit eis, ut crucifigeretur, & torpes!* An amor tuus in ardore erga Christum amori Resphæ in filios suos cedere debet? hoc blasphemum esset asserere: Quare itaque summa cum promptitudine ad tam triste non accutris spectaculum? Quid obest, quod minus afflicto Christo cuncta pia matris præstes charitatis munia? An tu forsitan inter eos computanda es, de quibus conqueritur dominus: *foras fugerunt à me, oblivioni datus sum?* Scio Maria te strenuum pro tua innocentia habere advocatum dilectum, & devotum famulum Bernardum, qui intrepidè & indubitanter sustinet, te Christo cor-

*Psal. 30.
v. 11.*

Verf. 10.

*Greg. in
Moral.
Bern. ser.
de Epiph.*

de, & corpore fuisse præsentem, & lugubrem illam tragœdiam profufis lachrymis deplorasse. At tamen aliquis de hac veritate posset dubitare, in nixus illis Prophetæ Davidis verbis in Christi persona dicentis: *Considerabam & videbam & non erat, qui cognosceret me. Quomodo hoc itare potest eam adfuisse, & filium non cognovisse?*

Rogemus Mariam, an Christum non cognoscat? Sed quid miri esset, si mater talem (quamvis proprius filius sit) hominem non agnosceret, qui nullam præ se hominis referret figuram? *Consumpservit illum, & decus illius dissipaverunt*, inquit Jeremias, ipsum tam crudeliter flagris cæciderunt, ut ei non sit species, neque decor. O mæsta mater! contemplare hunc afflictum à capite usque ad calcem: perferutare cuncta corporis membra, & vide, si ex nullo membro ipsius expiscari possis notitiam. Quale est filii tui caput Maria? *Caput ejus aurum optimum. Et coma capitis sicut purpura regis.* Caput autem hujus fustibus est contusum, corona spinea perfoctum, capilli ejus non purpureo, sed sanguineo colore tincti sunt. Unde de eo re-
 cte ait Jeremias: *Sunt hostes ejus in capite.* Non est meus. Qualia sunt labia filii tui: *Sicut vitæ coccinea.* Labia ejus favum mellis distillans, & istius labia atro colore obducta sunt, nil, nisi sanguineam salivam distillantia, juxta illud Isaia: vaticinium: *labia ejus impleta sunt indignatione.* Non est meus. Quales sunt Oculi? *Oculi columbarum.* Oculi grati, & amabiles, ast oculi hujus hominis lividi sunt, squallidi, & fœda Judæorum salivâ turpiter defignati. Hinc ipse per Isaïam ait: *oculi mei attenuati sunt.* Et per Jeremiam, *Oculus meus afflictus est.* Non est meus. Quales sunt genæ? *Pulchra sunt gena, & corallina.* Verum hujus genæ ex vehementi armatæ militis manus alapâ atæ sunt, luto, sputis, aliisque sordibus conspurcatæ. Non est meus. Ah! respice faciam ipsius Maria, indubiè ex ea tuum dignosces filium. Qualis est ejus facies? *Pulcher est dilectus meus, & decorus. Filius meus speciosus præ filiis hominum.* Huic autem non est hominis similitudo. Unde, clamat per Prophetam Davidem: *Ego sum vermis & non homo, & abjectio plebis.* In summa, quod plus eum in-
 tueor, eò plus vociferari cogor, non est meus. O pia Domina, ne desistas ulterius eum contemplari: vide si tunica filii tui sit, *illa est inconsutilis de super contexta per totum.* Ah! ad instar Regis Israël, cum Josaphat ad bellum progressuri, mutavit habitum, aliumque accepit, nimirum habitum peccatorum nostrorum. *ipse peccata multorum tulit.*

Psal. 191.
v. 5.

Jerem. c.
10. v. 25.

Cant. c. 5.
v. 11.

Thren. c. 1.
v. 5.

Cant. c. 7.
v. 1.

Isai. c. 30.
v. 17.

Cant. c. 4.
vers. 3.

Isai. c. 38.
vers. 14.

Thren. c. 1
v. 49.

Cant. c. 1.
v. 15.

Ibidem.

Psal. 144.
v. 3.

Psal. 21.
v. 7.

Isai. c. 53.
vers. 12.

Idque attestatus est Zacharias: *Tesus erat indutus vestibus sordidis*, criminum videlicet mundi, itaque non est meus, *Ipse enim peccatum non fecit, nec est inventus dolus in ore ejus.*

Zach. c. 1.
v. 3.
1. Petric...
v. 22.

Ergò nullum vestigium apparet, è quo Maria suum agnoscere queat filium? Unicum dumtaxat à plagis intactum in toto Christi corpore restabat membrum, scilicet lingua. Verum ob continuam ejus taciturnitatem nec ipsa ullum notitiæ subministravit signum, nisi, dum ad mulieres flentes dixit: *Nolite flere super me, sed super vos ipsas flere.* tum Maria, tamquam è gravi somno evigilans, in hanc cum Patriarcha Jacob prorupit lamentationem. Vox quidem, vox Jacob est, manus autem sunt Elau. O dilectissime fili! O clarissima soboles! sæva hæc flagella, quæ pertulisti, pungentes spinæ, quibus fuisti coronatus, crux, quam ascendisti, te sceleratum & impium Elau peccatorem testantur, sed divina tua vox te infontem Jacob declarat. Nunc, nunc te agnosco, ô fili! modò confiteor, tu es meus.

Luc. c. 23.
vers. 18.

Gen. c. 27.
vers. 25.

Considerate, O pia anima! quis tum dolor, quæ tristitia, quæ suspicia, quæque gravia tormenta tenerum Mariæ animum non lanciarint? Ipsamet ea manifestavit Brigittæ, *Tunc rupta sunt omnia viscera mea præ compassione filii mei.* Sanctus Augustinus: *Omnes affectiones animæ causantur ab amore.* E qua doctrina hoc conficiamus argumentum: quanto major est amor ergà objectum amatum, tantò gravior est dolor de amato afflictò; cum itaque infinitus Mariæ ergà Christum extiterit amor, per legitimum consequentiam sequitur: ergò dolor ejus fuit infinitus. Insuper amor ipsius, sicuti per totam vitam duravit, ita ejus dolor usque ad mortem perseveravit. Ideoque de se ipsa testatur: *Deficit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.* Dolorem itaque fedulè contemplare Christiane, & cum Maria, sæva Christi amarè plangite vulnera, quæ propter te per totum corpus accepit, ut testatur Anselmus: *In omnibus membris passus est, ut omnium membrorum peccata deleteret.*

Psal. 30.
v. 16.

§. XVIII.

Et venerunt in locum, qui dicitur Golgotha: quod est Calvaria locus. Matth.

cap. 27

CRucifigendus benignus ducitur Dominus, & ad ultimū luctuosæ Passio nis suæ tragœdiæ, a multo

Aigu
serm.
de tem
in cap
Luca.

Isai. c.
v. 6.

Gen. c.
22. v.

à multo tempore adoptarum, montis Calvarie prope erat tribunal pius Jesus, consortio quidem latronum diffamandus, sed cruce, & cruci superscripto titulo Rex declarandus. *Tunc Christus, inquit Augustinus, super humerum regnum habuit, quando crucem suam admirabili humilitate portavit.* Cui accinit Theophylactus: *Principatus Domini, & regnum ipsius est crux super humerum eius.* Apparet mihi, quod signa conspiciam solemnibus triumphis: quod audiam insonantes tubas, clangentia tympana, quibus tota Hebraica plebs iniqua super sententia, à perfido Pilato contra Christum prolata, ad summam excitatur læticiam. Parata sunt omnia obsequia, ut absque mora illa mandetur executioni, quoniam cuilibet pruriunt manus, ut tandem tam diu conceptum consummatarum odium, & finis admirabilis hujus cernatur catastrophes. Quapropter summa cum violentia mitem arripiunt agnum, & debiles Christi humeros ponderosa crucis trabe onerant.

O crudeles tyranni, quis unquam vidit condemnato instrumentum necis tradi? O piissime Domine, quare grave hoc onus tibi imponi desiderasti? Ad hoc quaesitum respondet Cyprianus: *Moris erat antiquitus, ut triumphans victor illa arma præ se ferret, quibus inimicum prostraverat: pariformiter Christus crucem, qua in cruento Calvarie campo diabolum erat devicturus, tamquam triumphus sui tulit trophæum.* *Quemadmodum victores, ita Christus victoria signum humeris tulit.* B. Simon à Cassia aliam adducit rationem non minus piam, quam curiosam. Reminiscebat pius Dominus, diabolum hominem ligno prostravisse, idem ipse lignum assumit, ut eum in pedes erigat, eumque pristinae valetudini restituat. Audite divina ipsius verba: *Quare defers Domine hanc lignorum sarcinam?* Et in persona ejus respondet: *Porto lignum, ut vincam in ligno invisibilem hostem, qui vicat in ligno: porto lignum, ut præter humanas artes ex ipso faciam gradus ascensionis in calum.* Uade ait Isaias: *Factum est principium super humerum ejus.*

Gen. cap. 22. refertur à Spiritu S. quod Patriarcha Abraham secundum divinum præceptum volens unigenitum suum filium Isaac in monte, sibi à Deo demonstrato, immolare, (quem quamplurimi autumant fuisse montem Calvarie,) ligna ad holocaustum hoc necessaria, illius humeris imposuerit, *Tulit quoque ligna holocausti, & imposuit super Isaac filium suum, ipse vero portabat manibus ignem, & gladium, non obstante, quod puerorum*

suorum ei nullatenus deesser servitium. O absconditum mysterium! O stupenda futura Christi immolationis figura! annota hic quasi penicillo *delineatum sanguinolentum, & pretiosum holocaustum, quod hodie in funesto Calvarie monte oblatum est.* Intuere mentis oculis verum Isaac, unigenitum aeterni Patris filium: contemplare, quantâ patientiâ, quantâ poenâ tam graviter onustus ad destinatum procedat supplicium.

Ah, pie Jesu! jure merito de tam insolita Judæorum conqueri potes barbarie, justèque exclamare: *Popule meus, quid feci tibi?* Ego vos è dura Pharaonis in brachio forti liberavi servitute, & me tamquam vile tractatis mancipium? Ego vos famelicos pavi, & sitibundis porum è rupibus eliciui quadraginta annorum spatio in deserto, & in recompensationem, & mercedem tanti beneficii me opprobriis satiatis, & myrrharum vinum præsentatis: Imò vos mecum tam sævè, & crudeliter geritis, ut in hæc prorumpere cogar verba: *Repleta est malis anima mea.* Ego eripui vos de Ægypto discedentes persequentis Pharaonis manibus, & me Gentilium furori traditis? *Popule meus: ego sicco pede vos transire feci Jordanem, ut ab inimicis insignem reportaretis victoriam, & me ad crucifigendum ducitis?* Ego divinâ mea manu acriter flagellavi hostes vestros Jebusæos, Chananaeos, aliosque inimicos, & me diis flagris percutitis? Ego sponsavi vos mihi in populum electum: in superaffluentia cælestes gratias, divina dona elargitus sum, & exaltavi supra cunctas gentes: & vos me in montem elevatis Calvarie, & infami crucis ligno affigitis.

Benignissime Domine, dum tam enormem contemplor Hebræorum ingratitude, fateor te summo cum fundamento posse lamentari & dicere: *Hæreditas mea quasi leo in silva dedit contra me vocem.* Joseph tibi in hereditatem reliquit cuncta Passionis tuæ, tamquam faber lignarius, instrumenta. Cælestis Pater tibi non pepercit, ut attestatur Augustinus, dicens: *Pater ipse ligna illius holocausti in cruce offerendi supra Christum verum Isaac imposuit.* Expresse desiderat, ut modò illa Isaie admpleatur Prophetia: *Dabo clavem domus David super humerum ejus: & tu confestim Patri obediens, clamas: Ecce venio, atq; ferventi charitatis ardore grande hoc onus assumis. In pace in idipsum, dormiam & requiescam.* Pater, si hæc sit tua voluntas, ut ponderosam illam paradisi portem clavem, *Deus meus volui.*

Augustin.
serm. 71.
de temp.
In cap. 25.
Luca.

Isai. c. 9.
v. 6.

Gen. cap.
22. v. 6.

Psal. 78.
v. 4.

Ierem. 6.
12. v. 8.

Aug. c. 5.
in Gen.

Isa. c. 22.
v. 22.

Psal. 4.
vers. 9.

volui. Confiteor, multum me tantum pondus aggravat, sed major amor subleuat. Portavit, inquit Augustinus, Iesus crucem pondere gravem itinere longo, grave quidem pondus corpori, sed leve charitati. Eternus itaque Pater adinstat Abraham innocentem hunc Isaac ad fatalem dedit Calvarie montem, portans ignem, & gladium; ignem amoris, quo aded erga genus humanum aestuabat, ut

Ioan. c. 3. v. 16.

Zach. c. 13. v. 3.

Rom. c. 8.

De laud. D. Virg.

Matth. c. 1. v. 21. Ibid.

Richard. de laud. Mariae.

filium suum unigenitum daret. Gladium divinae iustitiae, ut illo pro ejus redemptione percuteretur. Unde & illud Zachariae cap. 13. verificatum est vaticinium: Configent eum pater ejus, & mater ejus, genitores ejus. De Patre constat ex Apostolo, dicente: Proprio filio non peperit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. De Matre vero ait Arnoldus Carnotensis: Omnino ibi erat una Christi voluntas & Maria, unumq; holocaustum pariter offerebant Deo: hac in sanguine cordis, hic in sanguine carnis. Ipse namq; reminiscebatur mandati divini, quod ipsi per Angelum injunctum erat in Incarnatione: Et vocabis nomen ejus Iesum, quod significat Salvatorem, cui subscripserat, dicens: Fiat mihi secundum verbum tuum. Quem titulum cum non nisi Christus per crucem posset merito adipisci, filii quoque crucifixioni consensit, tacite dicens: Fiat mihi secundum verbum tuum. Maria quoque à pio filio ardentem erga hominem didicerat amorem. Unde ait Richardus: Sicut tu Domine salutem humani generis in cruce sisti, sic & ipsa Virgo sisti. Stabat juxta crucem, non, ut dolores filii tantum consideraret, sed ut salutem generis humani exspectaret.

Hinc, si ad tantum gradum à Spartanis olim elevata sit invicta animi nobilissimae matronae Celeucia constantia, & vehemens in patriam amor: quantum nos Mariae Virginis, ò Christiani, non extollere cogimur illius insuperabilem fortitudinem, erga genus humanum pietatem & charitatem? De Celeucia commemorat Plutarchus, illam quodam tempore voluisse funeribus (quae in busto tum temporis celebrabantur) unigeniti filii sui, in ardua quadam expeditione pro republica Spartana caesi, adesse. Quam, dum alia tam lugubri spectaculo immortem & imperterrito vulgus assistentem cerneret, paulisper propius accessit, eam consolatura hisce verbis: *O infelix fortuna! quae ne ulterius progredetur, ipsa interripit, dicens: Per Castores propitia: cujus enim gratia eum peperit, nisi, ut pro Sparta moreretur? Id assecuta sum. Maria Virgo, teste Joanne, funesto montis Calvariae adestabat theatro, in quo luctuosam immota in-*

tuebatur scenam, & filium suum unigenitum cruci affigi, caelestibus plorantibus spiritibus, exhorrescentibus hoc factum firmamenti astris, & insolita commotionis universo mundo demonstrante indicia, & tacito modo exclamante: Eheu infelix fortuna! ipsa tamen in corde has ad caelum trans mittebat voces: Per Castores propitia! cujus enim gratia eum peperit, nisi, ut pro homine moreretur, id sum assecuta. Cedat itaque Mariae amori, Celeucia amor, illicque palmam deferat. Et enim haec filium hominem communitato ex naturae suae conditione obnoxium, mortuum in-tuebatur: ipsa vero Deum-hominem; illa creaturam neci traditam, haec Creatorem cernebat sponte sua ad mortem oblatum, quod in infinitum Mariae amorem adaugere. Concludamus itaque, bene dixit ille Zachariam: Configent eum mater, & genitores ejus. De quibus non minus constat juxta Augustinum. Cum enim per Christi genitores intelligantur Judaei, ut testatur Apostolus: Quorum patres, ex quibus est Christus secundum carnem, & ipsi linguis (ut ex Augustino supra ostendi) eum crucifixerint, verè dicitur: Et configent eum genitores ejus, nimirum per descendentes suos.

Pius Dominus arduum iter perficere aggreditur, de quo dictum erat, *Vadam ad montem myrrhae*, & magna cum molestia, sed summa cum alacritate ad destinatum ultimum, & quartum tribunalis properat theatrum, montem Calvariae, *ba-julans sibi crucem*. Unde tò sibi, juxta Bernardum, emphasis habet. Et eo innuitur aestuans illud desiderium, quo anhelabat ad aeternae Passionis consummationem. *O Agnus Dei, ait praefatus author, qui auferis peccata mundi, quam ardes, quam volens crucem suscepisti, nemo tibi crucem imponit; sed tu pro me animam ponis.* At liceat mihi, ò benigne Jesu, te interrogare, si onus crucis tanto amori tuo leve sit, quare permisisti, ut Simon Cyrenaeus in ea portanda te sublevarie? Ait namque Evangelista Marcus: *Et angariae verunt praereuntem quemdam Simonem Cyrenaeum, ut tolleret crucem ejus. Ubi tò tollere insinuat, Simonem totum crucis pondus supportasse.* Alii tamen opinantur, eam tantum parvam illius partem tulisse. Ionituntur claris Lucae verbis: *Imposuerunt illi crucem portare post Iesum.* Quae nobis quoque Christi Domini rationem jam petitam manifestam reddunt, nimirum Dominum hoc facto omnes Christianos docuisse, quam necessarium sit, eum crucibus onustum sequi, & imitari. Et ideo ait Lucas, post

Rom. c. 9. v. 5.

Cant. c. 4. v. 6.

Marci c. 15. v. 21.

Luc. c. 25. v. 26.

Matth. c. 16. v. 2.

Judic. c. 29. v. 4.

Ab. c. 1. v. 23.

Iesum,

Iesum, id est. Iesus ante, qui ad instar strenui ducis præcedebat militem, & Simon retrò, qui ad instar militis sequebatur ducem.

Unde mihi pie imaginor. Christum hoc mysterio indicasse, & quasi tacite dixisse: Ecce Christiani viam vobis pando, hæc est recta semita, hæc est unica platea, quæ ad cœlestem ducit paradysum. Ab hac si quis deviet, & viam intret deliciarum, & voluptatum, errabundus numquam ad optatum æternæ gloriæ perveniet locum, cruce opus est, ut

Matt. cap. 16. v. 24. *scipius inculcavi, dicens: Si quis vult venire post me (videlicet ad supernum regnum) tollat crucem suam, & sequatur me. Ah! felix ille, qui avido animo eam amplectitur! ter, terque beatus ille, qui alacriter eam arripit, & patienter tolerat. Domini*

Iudic. cap. 39. v. 48. *nos ad nos, sicut Abimelech ad suos clamat: Quid vobis videtur facere, citò facite. Ecce ego crucem elegeri, & humeris imposui, vos milites præeuntem pariter sequimini ducem, & sic cum hoc insigni trophæo ambo ad cœlestem properamus triumphum. Sed prohi dolor! ah quot, quot nomine Christi milites, & re diaboli sunt sequaces. Quot sunt, qui cruce abjiciunt, adversitates detestantur, & omni molestiæ, quantumcunque parvæ reluctantur! ô miser homo! quod Christum cernis*

Mat. c. 14. v. 13. *facere ducem, nonne te pudet facere militem. Disce itaque Anima devota ex hac molesta ponderosæ crucis bajulatione tolerantiam, & invictam in miseriis, & tribulationibus patientiam. Ipse prævit, tibi sequendum est: quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei, Ait Spiritus S.*

Christus totaliter defatigatus ex molesto hoc itinere, vix verticem montis attingerat: ecce hi furiosi leones adhuc famelici, & situbundi in mansuetum hunc agnellum insiliunt, & magna cum velocitate altare crucis præparant, in quo, tamquam in torculari, exprimenda erat ultima pretiosi sanguinis Christi gutta. Hi lignum terebrant, alii clavos acuunt, alii summa violentia ei tunicam detrahunt inconsutilem, & sic cuncta corporis renovant vulnera. Quilibet omnem adhibet dexteritatem, ut ipsi vulnus super vulnera addat. O barbaries! ô tyrannus! ô ingratus! non veremini illius manus perforare, quæ te creaverunt? Illas manus terebrare ausinè estis, de quibus vos ipsi dixistis: singulis manus imponens, curabat omnes. O Animæ contemplativæ! quis hominum adeo ingratus, qui tantam non exerabitur sævitiam? Quis enorme hoc Judæorum non exhorrescet

Quadragesimale P. H.

scelus, & cum Bernardo exclamabit: Os, quod docet Angelos, felle & aceto potatur: pedes, quorum scabellum adoratur, cruce clavus affiguntur: manus, quæ formaverunt cœlos, sunt in cruce extensæ, & clavus confixæ: corpus verberatur, latus lancea perforatur. O spectaculum! ô molesta catastrophe! ah, accurrite Christiani mentis vestræ pedibus ad sanguinolentum Calvariæ locum, & tamquam veri filii cælestis Aquilæ lambite in eo effusum Christi sanguinem! properate, & fugite benedicta ejus vulnera, antequam in altum erigatur, & in apice montis exaltetur, toriq; mundo exponatur. Cordium vestrorum penetralibus salutarem Augustini vos exhortantis imprimite doctrinâ: *Et quanta sint cogitate, & in statera cordis vestri appendite: ut totus vobis figatur in corde, qui totus pro vobis fixus fuit in cruce.* Et libro de charitate idem asserit:

Aug. lib. de Virg.

*Et libro de charitate idem asserit: filius Dei ad crucem ducitur, ad crucem ligatur, qui solvit compeditos: Ligno suspenditur, qui erigit elisos, aceto potatur fons vitæ, disciplina caditur, salus vulneratur, vita moritur, occidit ad tempus vita, ut mors in perpetuum à vita occidatur. Tot tantaque (ut huic parographo finem imponam,) maturè considerans Christi Domini beneficia, ad te conversus homo cum divo Bernardo premor in hæc verba prorumpere, (quæ utinam cuncta diligenter perscrutarentur Christiani) bone Iesu! quid tibi est mori nos debuimus, & tu solvis nos peccavimus, & tu luis. Opus sine exemplo, gratia sine merito, charitas sine modo. Sed nota homo, quod secundum eundem S. ad nos reversus dicat Christus: O homo vide, quæ pro te patior. Non est dolor, sicut, quo crucior, Ad te clamo, qui pro te morior. Vide poenas, quibus afficior: vide clavos, quibus confodior. Cum sit dolor tantus exterior, interior est planctus gravior, cum te ingratum experior. Ut hoc itaq; enorme evitemus crimen, clamemus ad tam benignum benefactorem: O infinita charitas! ô amor incomprehensibilis, unicum animæ nostræ solatium! Contemplor Creatorem cruce inclavatum, quid ni & audèâ petere, ut hi quatuor fontes in corde meo tua constituent vulnera. Cum Augustino loquor, & finio: *Vulnera hanc animam meam, confige cor meum jaculo tui amoris, ut dicat tibi anima mea, charitate tuâ vulnerata sum, ut ex ipsis vulneribus amoris tui ubertim effluant lachryma. Quibus non tantum irrigatur, sed maxime mundatur anima.**

§. XIX.

Ibi crucifixerunt eum. Luc. cap. 23.

Ecce inclavatus non absque magna crucis con-
 cussione, sanguinique effusione in altum eri-
 gitur Christus à diabolo, & furibunda Judaica
 plebe explodendus, sed certò contra illius men-
 tem triumphaturus, & exaltatus omnia ad se at-
 tracturus. De victoria diaboli, quis est qui dubi-
 tet, de clade Christi crucifixi, quis est qui ambi-
 gat? Hanc mysteriosam ipsius, dum attentissimè
 pro ingenii mei imbecillitate præpondero exalta-
 tionem, coarctor fateri, verissimè dixisse Bernar-
 dum, *triumphat de Deo amor.* Qui fortissimus
 Achilles fuit, quo perfidus humani generis inimi-
 cus prostratus est diabolus: Quoniam ad cruen-
 tum Calvaria montem concertantia ascendere
 divinæ essentia de hominis justa punitione attri-
 buta, nimirum justitia & misericordia. Ast, ubi
 tantum justitia persolutum conspexit pretium, il-
 licò firmum inter sese pepigere fœdus. Tuncque
 adimplera est Davidis Prophecia: *Misericordia &
 veritas obviam verunt sibi: justitia & pax osculata
 sunt.* Et verè! quomodo acquiescere non deberet
 justitia, ubi tam mira summae charitatis appare-
 bant vestigia?

*Psal. 84.
v. 11.*

Magnus Ecclesiæ Doctor Augustinus meo ju-
 dicio (salvo meliori) posset modò dicere, *jam in-
 cipiunt mysteria.* Quæ, ut intimè penetremus, cun-
 ctos sancti Calvaria montis angulos perlustre-
 mus, atque sedulò sanguinolentum hujus tragœ-
 diæ exitum intueamur, Aspicite hic contempla-
 tivi summum sacerdotem supra crucis altare de-
 ductum, ut in eo, ad delendum antiquum peccati
 chirographum, & divinam mitigandam Justitiam,
 sanguinolentum illud holocaustum efficacissi-
 mum Deo Patri offerret: conjicite mentis oculos
 in veræ vitæ lignum, onustum specioso cœli fru-
 ctu Deo homine: videre illud lignum, quod capax
 est vitæ causare æternam: ecce hic reperitur tor-
 cular, quod, ad emundandam ab omni peccatorum
 macula animam, è Corpore Christi pretio-
 sum expressit sanguinem, è quo salutare nobis
 conficeretur balneum, unde ad crucem meritò
 exclamare possumus: *O Crux ave spes unica.*

Verùm ò benigne Jesu, si mihi liceret te inter-
 rogare, quodnam motivum tuam urserit bonita-
 tem, ut rectè montem Calvaria in theatrum tuæ
 Passionis, & non in montem Thabor, in quo fuisti

clarificatus, aut montem Sinai, in quo Moyfi di-
 vinas tuas leges tradidisti, elegeris? Quidam hu-
 jus rationem allegant, quia Christus statuerat uni-
 versi redemptionem in medio terræ operari, juxta
 illud Davidis vaticinium: *Operatus est salutem in*
medio terræ. Hic autem mons, ut asserunt Geome-
 trici est mundi medium. Augustinus aliam addu-
 cit, nimirum, quia hic salutem Patrum in limbo
 (quod terræ est medium) detentorum salutem est
 operatus. Et ipse etiam sustinet securus antiquissi-
 mum Doctorem Tertullianum, Adamum hoc in
 loco fuisse mortuum, & sepultum. Atque idcirco
 secundum Adamum hic voluisse mortem obire, ut
 nobis donaret vitam. Verba S. Augustini sunt: *Hic*
hominem primum suscepimus esse sepultum. Verè
fratras nò incongruè creditur quòd ibi erectus sit me-
dicus, ubi jacebat agrotus. Et dignum erat, ubi ceci-
derat humana superbia, ibi se inclinaret divina mi-
sericordia. O magna exinanitio! ò inaudita beni-
 gnitas!

*Psal. 73.
v. 12.*

*Augustin.
serm. 75.
de temp.*

Rex Moab cernens sese nullatenus potentia
 trium Regum Israël, Juda, & Edom resistere, & se
 inter muros arcè conspiciens conclusum, & un-
 dequaque angustiaturum, de omni quasi salutis ex-
 pectatione desperans, crudeli usus est stratagemate,
 sed non simili illi, quod arripuerunt
 Rhodani, qui pulcherrimam Bacchi à Prota-
 gine depictam imaginem muris appendi iusse-
 runt, ad deliniendam regis Demetrii iram. Ve-
 rum plus securus Didonis sævitiam, quæ, ut
 Æneam ad pietatem commoveret, in ejus cons-
 pectu procreatam ex ipso dilaceravit prolem:
 proprium filium morti tradidit, teste Scriptura:
Arripensque filium suum primogenitum, qui re-
gnaturus erat pro eo, obtulit holocaustum supra
murum. Quo enormi, & sævo spectaculo reges
 deterriti, & innocentis Principis morte, quam
 propter suam hostilitatem perpessus fuerat, ad
 commiserationem commoti, obsidionem sol-
 verunt, & domum redierunt. *Facta est indigna-*
tio magna in Israël, & reversi sunt in terram
suam.

*4. Reg. 5.
3. v. 27.*

Pater cœlestis Rex regum & dominus domi-
 nantium amplius evormes mundi non valens im-
 punitas ferre iniquitates: quoniam eò illæ deve-
 nerant, ut justitia exacerbata contentiosam, & ju-
 stam de vindicta sumenda misericordiæ in san-
 ctissimæ Trinitatis tribunali intentaretur litem. Su-
 spenditur litis decisio, & intercà temporis janua
 cœli clauditur. Quid faciet Pater? Ecce non adin-
 star Regis Moab primogenitum immolat invi-

tum, & coactum, sed unigenitum sese ultrò offerentem: *Ecce ego mitto me*, arripit, & tradit crucifigendum. Ac si diceret, ò homo! tu millenis quotidie iustitiam meam stimulas peccaris: vix ferendo sum tam intolerabilia crimina: potentia quasi mihi deficit, ut iustitiæ meam opponam misericordiam, nihilominus ipsa ex cælesti arsenali fortissima desumpsit arma ad saxum tuum eor transfigendum. Veni, accede ad tristem hanc scenam contemplandam. Ibi intueberis, non curiosam Bacchi effigiem humana arte confectam, non unius Moab filium, verùm Creatorem cæli & terræ cruci appensum. Demetrii ad talem aspectum evanuit furor, tres prænominati Reges Principis innocui acerbè deplorârunt interitum: & tuum Christiane non exardescet amore cor, dum superni Patris Unigenitum nimio amoris igne perpendis consumptum? ò ingrata! ingratitude tua iustè te ad cuncta condemnat supplicia, dum Christi Domini severa non meditaris tormenta. Ascende itaque montem Calvariæ, & ad discè è vulneribus Crucifixi tam præclaram virtutem. Ascende ad Christum in cruce elevatum, & attende, quid dicat Augustinus: *Ibi poteris inspicere vulnera pendentis, sanguinem morientis, pretium redimentis, cicatrices resurgentis. Caput habet inclinatum, ad osculandum, cor apertum, ad diligendum, brachia extensa, ad amplectendum, totum corpus expositum, ad redimendum.* Sed quid dicam? Sanè tantummodò hoc, à veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur.

Maria ubi modò hæres? ubi moraris? Ah! tene assimilabo hirundini, quæ à Sapiente potissima columba nuncuparis? Dicamne te hyemali tempore, id est, in adversitate proprium, & dilectum deseruisse filium? Hoc numquam asseruero: quoniam me apertè falsitatis argueret Evangelista Johannes, dicens: *Stabat mater Iesu juxta crucem.* O Domina! nec te ideo ab ingratiudine immunem puta. Cur namque tu in barbaros Judæos, in defensionem filii, furiosè non insurgis? Animosa ista Thebana matrona Evadne cernens in foro per dilecti sui mariti corpus busto imponi, illudque à flammis consumi, amoris igne accensa, tanti doloris impatiens, sese in bultum projecit, ut, eos, quos inimica mors disjunxerat, ignis denuò in cineribus conjungeret: unde canit Poëta: *Arserit Evadne flammis injecta mariti.* O pia Virgo! tanta mater tantum filium non vindicas? Cur tot tormenta, tot scandalosa opprobria taciturna, &

immota intueris? Cur in furibundos leones non insulis? Si teneris tuis manibus barbaros hos Judæos discerpere non valeas: quare saltem verbulo eorum inauditam rabiem, & numquam visam sævitiam non improperas, & imbecillitatem tuam excusans, non exclamas? O barbari! si potentes forent hæc manus, si satis fortes mei dentes, illis vos in frustra comminuerem, & his vos minutim, ut molâ contererem, ut sic ad minimum tuum erga dilectum in aliquo ostenderes affectum? Te meherclè turpiter confundit illa generosa mulier Epiroina, de qua refert Plutarchus in vita Pyrrhi, quòd ipsa, intellecto, Regem Pyrrhum filium suum ad particulare digladiatorium convocasse certamen, curiosa pugnæ exitum videre, tectum domus ascenderit: & videns victoriæ bilancem ad partem Pyrrhi inclinari, dejecta ex alto tegula, caput illius illiserit, sicque filium à morte eripuerit.

O Maria! ecce hoc ausa fuit imbellis mulier ethnica, solo naturali erga sanguinem suum amore provocata, arripere stratagemam, & nihil tale divinus tuus, & supernaturalis audeat attentare affectus? Potestne August. in amoris tui præconium cum veritate asserere: *Numquam te deseruit: non in infantia, non in adolescentia, non in passione tua, numquam tibi defuit ejus solatium, sed neque obsequium. Lactat infantè, audit, & sequitur predicantem, videt, & comitatur patientem.* Ah videtur errare August. Attamen piam hanc dominam excusat Bernardus, dilectus ejus filius, qui auctacter sustinet, Mariam cruci affixo filio (& sic tota præacta in eam corrui investiva) longè præclariora, ac eminentiora amoris ostendisse indicia. Audite divina ejus verba: *Sursum manus nisu, quò poterat extendebat, unicum suum amplecti desiderans, nec valebat. Valebat amplecti Christum in alto pendentem, sed manus frustra protensa, in se complosa, & complexa redibant. Levabatur à terra sursum, ut dilectum suum contingeret, ipsumque tangere nequies, durissimè collidebatur in terram. Ibi doloris immensitate oppressa prostrata jacebat. Sed maxima vis amoris, quò incensa mens ejus ardebat, eam erigere compellebat, & amoris impetu surgens, & extensis manibus suum attreolare filium affectuabat, & rursus, magno cruciata dolore, terram reperere cogebatur.* Constat itaque, matrem Mariam filio suo Christo mirabilia dedisse amoris testimonia. Fateor cum Richardo: *Beata Virgo nec passionem filii impedivit, nec crucifixoribus maledixit, quia sese divino penitus subiciebat decreto.*

Augustin.
Tract. 17.
in Joan.

Bernard.
de lamentat. Virg.

Bonav. in
Spec. Virg.

Unicum tantummodò desiderabat Maria, nimirum concredigi, ait S. Bonaventura in persona ejus loquens: *Heu fili mi! heu me dolentem! quid faciam? Quare me permittis stare juxta crucem, & te in cruce? O chare fili, quare non acquiescis petitioni infelicissima matris? Quare vis sine matre stare? Cor meum tecum est. Sume ergo & corpus meum, & ambo in cruce moriamur. Verum, cum cognosceret utriusque interitum à sanctissima Trinitate esse inhibibilem, amicabilem inter Christum & eam, ut inter Orestem, & Pyladem contemtor confictum. Hi, ut commemorat Cicero, in regnum Tauricum profugi, ad mitigandam Orestis iracundiam, & conceptum in eos odium sedandum, quia Clitemnestram matrem in adulterio inventam occiderant, à rege Toante ob violatum Dianæ sepulchrum apprehensi sunt. Et cum Judex scire non posset, quisnam eorum illud crimen commississet: Pylades integerrimi amici sui Orestis (quem cum fore erat incognitum) necem non æquo animo ferens, se Orestem fore dixit; & contra Orestes sese morte plectendum asseruit, ut vitam, quam neci suæ præponebat, Pyladi conservaret. Haud dissimiliter diva Virgo, è vindicativi tortores, è iniqui Judæi, exclamabat: me, me, dilacerate, corpus hoc discerpite, manus has perfodite; caput pungentibus spinis terebrate. Et, ut paucis finiam, cuncta membra in frustra concidite. Ecce, me suppliciiis offero. Ego, ego sum, quæ peccavi, ego rea sum, *Hic autem quid mali fecit?* Et ad filium conversâ, dicebat cum Davide, deplorante Abfalonis mortem: *Heu fili mi! Jesu! quis mihi det, ut moriar pro te.**

O contemplativa Anima Christiana! mentem tuam eleva, & ex Mariæ Virginis lamentatione discite cum ipsa clamare: O bone Jesu, quis mihi det, ut moriar pro te! ego tot flagella ob mea promeritus sum scelera, mihi manus, & pedes debent perfodi, quia tot furta commisi, & toties ad vindictam cucurri. Ego spinas promerui, quia toties per superbiam Deum meum offendi. Ego sum rea mortis, quia tam sepè te summam bonitatem peccatis occidi. Ah pie Jesu! fac divina tua gratia, ut vulnera tua salutaria animæ meæ sint medicamenta. Effice, ut eorum contemplatio in corde meo veram omnium præcedentium delictorum excitet contritionem, & in posterum illorum concutiat horrorem, ut pura vivam, immaculata moriar, acerbæ Passionis tuæ in æternum frui meritis.

§. XX.

Pater dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt. Luc. cap. 23.

O Me miserum! quis me ad hanc cathedram deduxit, ut exitum funestæ hujus tragædiæ vobis exponam? Ah! quis linguam meam diriget, ut de aliis mysteriis, quæ hæc adhuc abscondita latent, aliquid dignè disseram? Quis obtusum meum ingenium illuminabit, ut ea comprehendere queam? Ego ad vulnera piissimi Christi accedo, tamquam ad chrysellinum speculum, & loco quoddam in iis aliquod lumen adinveniam, densioribus me involutum reperio tenebris, & in labyrintho intricatum. In quo non suavibus sanè ornatum, & refertum floribus campum, sed miserum dilaniatum intucor corpus, quod jure merito vulnerum labyrinthus nuncupari potest. Hæc, è piissime Jesu, attentis mentis oculis contemplor, & tam stupendam cum S. Bernardo admitor pietatem, qui clamat: *O bone Jesu! quid tibi est mori? Nos debuimus, & tu solvisti; nos peccavimus, & tu solus, opus sine exemplo, gratia sine merito, charitas sine modo.*

Confiteor Bernarde, verissima tua est sententia, Charitas sine modo. Verum verba tua meum obfuscant intellectum, meum torquent ingenium, meosque interturbant sensus. Apprimè nõro, omnia Christi tormenta, ac cuncta stupenda vulnera, stupendi amoris (ac proinde optimè dicis Bernarde: *Charitas sine modo*, quia nec humano nec angelico comprehendi potest intellectu) extitisse testimonia. Certum & indubitatum est, amarissimam Christi Passionem vivificum misericordiae fuisse speculum. Quoniam, si clavis ignominiosæ crucis trahi affigatur, dicere possumus, amor hoc fecit, *Sic urfit amor*. Si manus aperitis, & non transversis appendatur, rursus *urfit amor*, nimirum, ut nos pauperes cælestium donorum & gratiarum thesaurum, ex iis prudenter furaremur. *Sciebat enim Jesus, quia omnia dedit ei Pater in manus*. Recordor ad hoc propositum istius (cujus supra alibi mentionem feci) Cataloniæ historiæ, quæ commemorat Gastonis filium Guilielmum ad Bohemiæ regnum fuisse assumptum, quia Legati eum manibus apertis dormientem compererant, consentes illud regis necessariæ liberalitatis fore prognosticum.

Christus exonebatur in cruce, Rex eligendus
J.N.R.J.

J. N. R. J. ostendit manus apertas, ut ipse homo gratiæ distribuendæ, & largissimè thesauri suæ Divinitatis effundendi, miram intueretur promptitudinem. Damianus notat ad hoc Aristotelis conceptum, qui asserit, prudenter ab auctore naturæ manuum digitos ad se invicem esse disjunctos, ut dona ab illis copiosè effluerent. Verùm in medio eas fore clausas, ne liberalitatis virtutem, prodigalitatè vitium inficeret. At, quia benignus Christus, gratiarum suarum voluit esse prodigus dispensator, etiam in medio manus clavis perforari permisit, ut quod natura clauserat, Judæorum feritas aperiret. *O S. Prodigè! clamat Damianus, quod in te natura integrum reservavit, hoc clavus aperuit.*

Bernarde, scio me tempus inutiliter consumpturum, si singula corporis benigni Domini vulnera velim perpendere & discutere: Ecce caput ipsius acutis spinis ob nostram terebratum est furem: manus transfossæ sunt ob enormia furta & homicidia, & discute de cæteris. Duo dumtaxat in sacrosancto ipsius corpore membra à furentium horum leonum sævitia intacta competio, videlicet linguam & cor. Vehemens attamen amanti Christi urgebat amor, ut & illa quoque barbarorum ferociam degustaret: ideoque clamat, *Sitio*. Ac si diceret: O Pater cælestis, tam æstuans est charitatis meæ ardor, tam arida est lingua mea, ut vix tantum fervorem sufferre queam. Ah precor! ut etiam hæc duo membra guttulam amari Passionis calicis delibent. *Sitio* dolores, *sitio* tormenta. Ecce hominis cor carnalibus desideriis, inordinatis appetitibus, odio, rancore, invidia est refertum: Ah pater! hæc obsecro enormia quoque diluant crimina. Verùm estne exauditus à Patre pro sua reverentia filius? Notate contemplativi, quàm diversimodè sese gesserit cum hisce membris Dominus. Cordis cõpletur desiderium, dum post mortem diro lanceæ mucrone transfossum est (de quo, Deo dante, agemus infra) sed linguæ ea gratia denegatur, & ab omni Hebræorum immanitate immunis asservatur. Quamvis enim illi ipsi potum clamanti *sitio*, obrulerint, eum tamen recusavit, ut testatur Evangelista Matthæus: *Dederunt ei bibere vinum cum felle mixtum: & cum gustasset, noluit bibere.*

Matth. c.
27. v. 34.

O mysterium absconditum! O pie Jeshu, tu tormenta stitisti, tu tantopetè ad sæviore dolores anhelaisti. Cur modò tantillam fellis amaritudinem delibare recusas? Vix labia hic liquor attrigerat, & tu illic illum renuis: tu caput, manus

pedes, totumque corpus barbaris cruciatibus expulisti: cur de sola lingua tantam curam geris? An forsitan, quia humana lingua totaliter pura est, & innocens, & ideo lingua tuæ pœnis eam dilucere non est necesse? Minimè sanè. Ipsa namque de tractionibus, contumeliis, opprobriis, blasphemis, juramentis, falsis testimoniis (quemadmodum abundè satis experientia, per discursum Passionis tuæ didicisti,) maximè est obnoxia & addicta. Quare itaque illam intactam, puram & illaservas? Aliqualem hujus mysterii rationem explicare possumus ex Plinio lib. 23. cap. 1. & 3. natural. hist. qui asserit, aceto eam à natura inditam esse virtutem, ut fluxum sanguinis contineat. Unde Tertullianus advertit spectaculo cap. 25. moris fuisse, gladiatori vulnerato, ad sanguinem sistendum, spongiam adhiberi aceto iminctam. Christus itaque sanguinem suum totum volens effundere, acerum noluit degustare. Ratio hæc, fateor, bona est, sed pro modo magis placet illa, quam nobis pandit S. Bernardus, dicens: *In eo non remansit nisi lingua illusa, ut pro peccatoribus exoraret, & matrem discipulo commendaret.*

O stupendus amor! ò incomprehensibilis charitas! ò Maria veræ misericordie Mater! quomodo cor tuum exultavit, dum intonantem audivisti divinam hanc linguam, *Pater dimitte illis, &c.* quomodo ad has voces animus tuus revixit? Bene, bene potuisti tibi illud Psalmistæ appropriare: *Exultavit cor meum in salutari tuo*, id est, in misericordia tua. Sed heu! mater nescis, aut, ut melius dicam, non apprehendis, quàm acutum tibi imminet speculum. Illa lingua, quæ à Christo destinata est salutari crucifixorum medicina, illa eadem ad cor tuum transmittetur, tanquam crudelis lancea. Bernardus dicit, eam mundam & intactam fuisse conservatam, non tantum, ut pro crucifixoribus exoraret, verum etiam, ut te dilectissimam matrem, adstanti discipulo Joanni commendaret. Sed quæ obsecro, ista commendatio? *Ecce mater tua*. Quomodo hæc verba in auribus tuis sonuere Maria? Quomodo hæc tibi arrisere Virgo, dum ex iis intellexisti, te matrem puri hominis filii nuncupari: *Mulier ecce filius tuus*? Ah, ut video domina, tam acerbo, tamque inordinato telo percussa in animi cecidisti deliquium, nec ullatenus capax fuisti vehementem propalare dolorem. Respondeat itaque devotus tuus famulus Bernardus, qui te hisce alloquitur verbis: *An non plusquam tibi gladius sermo ille reverè pertransiens usque ad divisionem animæ & corporis: Mulier ecce filius tuus.*

Psalm. 124.
v. 12.

Bernard.
epist. 6. ad
Paulin.

Ast O Bernarde! mihi te interrogare liceat, quare hanc commendationem in acutum commuturas gladium, eamque crudelitatis arguis? Illam ego maximam reputarem afflictæ matris solatium, nisi tu disertis verbis genuinam opinionis adduceres rationem. O commutatio! Ioannes tibi traditur, servus pro Domino, discipulus pro magistro, filius Zebedæi pro filio Dei, homo purus pro Deo vero. Quomodo sanctissimam tuam animam non pertransiret hac auditis? Quomodo nostra liceat saxea, licet ferrea pectora sola recordatione scinduntur. Et quasi hic Sanctus in Christum ipsum stomachatus, amatæ suæ causæ patronus, sic urget: Quid meruit mater, ut jam non esset mater? Imò, quid non meruit, ut jam recompensaretur? Et hac est recompensatio? Iam non eris mea mater, nec ego ero tuus filius. O ingrata metamorphosis, ô crudelis transmutatio, quis hic non admiratur tantam pii filii in amatam matrem severitatem? Antiquitus apud eunctas gentes etiam barbaras, vituperio & detestatione digna habita fuit nefanda scelerati Imperatoris Neronis ingratitude, eò quòd propriam matrem, in cuius visceribus nemem delituerat mensibus, per sicarios infamiter mandârît interfici. Et tu Christe tantam matrem proprio linguæ necas gladio? Proh Deus, quàm rectè potest Maria lamentari ad instar nobilissimæ matronæ Thesalonicæ, de quo commemorat Trogus, ipsam iamjam ad supplicii locum de mandato filii sui Egypti tyranni deductam, hunc unicum generosi animi bolum bene multicare non valuisse, quòd ad mortem proprii gnati sententiâ esset condemnata. Quapropter altâ voce, quam plurimis suspiriis & gemitibus, exclamavit: Hoc solum mihi durum est, à proprio filio occidi. Idem dicere potest, inquam, Maria: Hoc solum mihi durum est, à proprio filio pati. Desine obsecro, O benigna, de filii conqueri sævitia, quia huius tui tormenti, sicut & aliorum introducam fundamentalem, ut puto, rationem.

Matth. c. ...
v. 13. 14.

Quare cum tuo beneplacito me ad Crucifixum converto, eumque interrogo: O pie Jesu, cur tanto tempore altum tenuisti silentium: Cur perversa Judæorum impropria, infames derisiones, falsa testimonia, surdâ aure percepisti? Et etiam instigatus à Pilato, ad respondendum: Non audis, quanta adversum te dicant testimonia: Obmutuisti & tacuisti? Et non respondit ei ad ultimum verbum. Sanè optimè de Pilato ait Matthæus: Ita ut miraretur Pras es vehementer. Quoniam

valde mirum est atque stupendum, quòd tam altum silentium vix in cruce elevatus rumpat. Quòd profectò non absque mysterio, (sub quo insigni eunctis Christianis sublefcit documentum,) factum fuisse arbitror. Matthæi cap. 5. Christus dilectionem inimicorum necessariam discipulis suis instanter inculcans, mandatum donat, ut diligenter sibi præcaveant, ne ad sacrificium Deo offerendum, cum rancore animi, & odio erga proximum accedant. Si ergo offeris munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ad altare, & vade prius reconciliari fratri tuo. Christus Dominus jam pervenerat ad crucis altare, ut in eo inestimabile, & sacrosanctum Deo Patri pro totius mundi redemptione offerret sacrificium, & sese in victimam & hostiam immolaret. Sed ecce memor confratrum suorum crucifigentium injuriarum, veritus, ne quispiam opinaretur, quòd in eòs iratus & stomachatus forsitan sacrificaret, hanc scandali petram omnimodo possibili amovere studeat. Verùm sese clavis cruci cernens affium, ideoque non valens in eorum amorosos ruere amplexus, eosque exoculari, atque millia amoris ac pacati animi ostentare indicia: divinum os suum referat, & ad verba sese convertit, ut dilectionem suam, quam aliis signis monstrare non poterat, illis publicè exprimeret, clamatque: Pater dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt.

Matth. 5.
v. 23, 24.

Dixi in hoc Christi Domini actus, utile & morale pro omnibus hominibus Christianis latere documentum. Appropereate itaque euncti velociter ad crucis cathedram, & attendite arrectis auribus, quid ex ea vos doceat divinus præco Christus, veniam & remissionem tot enormium scelerum pro crucifixoribus rogitans. Certum est, docet omnem Christianum inimicorum dilectionem, & specialiter docet te, ô Nobilis, quantum aberres, dum inglorium & infame æstimas, inimico condonare, qui publicè clamat: Dimitte illis. Infames namque actus odiunt lucem, & tenebras quærunt, Christusque ab omni infamia abhorret. Docet quoque Sacerdotes, quantum ipsi teneantur colere pacem & concordiam, si dignè ad divina accedere velint sacrificia. Docet præterea moribundos, si minimam eunt proximo habeant inimicitiam, ut illam ex corde depellant, si gratam Christo Domino animam offerre desiderent. Accede itaque vindicative ad tragœdiæ theatrum, & attende crucifixum in cruce, tamquam in ventatis cathedra-

August.
serm. 52
de temp.

cathedra tibi salutarem, & necessariam illam ad-
monitionem deprædicasse. Accurre, inquit Au-
gustinus, ad benedicta Christi vulnera, & ex iis su-
ge dulcissimum mansuetudinis mel: addisce in fu-
nesto Calvariæ monte, in luctuoso hoc tribunali
inimicis etiam gravissimas condonare injurias. An
tibi per sua des in proximum vindicare, & pro deli-
ctis à Deo misericordiam impetrare? Ah miser!
plurimum erras, ut testatur Matthæus: *Si dimise-
ritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis Pater
cælestis delicta vestra.* Audite quid de hoc sentiat
S. Leo: *In oblivionem mittantur injuria, suppli-
cium jam nesciant culpa, & à vindicta metu omnes
subditorum absolvantur offense. Neminem teneant
claustra pœnalium, nec in custodiis tenebrosis tristes
reorum gemitus perseverent: si quisquam tales pro
aliquo delicto obnoxios tenet, peccatorem se esse non
dubitet: & ut indulgentiam ipse accipiat, gaudeat
se invenisse, cui parcat. Ut cum secundum Dei do-
ctrinam dicimus: Dimitte nobis debita nostra, sicut
& nos dimittimus debitoribus nostris, non ambiga-
mus per nostra orationis formam, divinam obtinere
clementiam. Itaque ne aliam, Christiane, arripias
viam, nisi eam, quam ipse ingressus est, & tibi in
cruce clamitans dimitte, indigitavit: alioquin tibi
ipsum illud, quod Augustinus vindicativis improp-
eratur improprium, appropriat: *Christiani nomen
frustra sortitur, qui Christum minimè imitatur.
Quid enim tibi prodest vocari, quod non es, & no-
men usurpare alienum? Sed, si Christianum esse te
delectat, qua Christianitatis sunt, gere, merito no-
men Christiani assume.**

O piissime Jesu, unicum animæ nostræ sola-
rium & securum refugium! ad te omnium præ-
sentium nomine me converto. Cerno tantam Ma-
jestatem in cruce exinanitam, in hac Christiana
schola nos charitatem atque inimicorum dile-
ctionem docere: tu legem tulisti: *Ego autem dico
vobis, diligite inimicos vestros, & ipse observasti
vociferans dimitte.* Tu dux præivisti, militis est
strenui, te promptè sequi. O Christe deprecor be-
nignitatem tuam, ut gratiæ tuæ malleo obdura-
tum conterere digneris animum. Ejice divino tuo
auxilio è corde omnem rancorem & odium, in-
flamma illud charitatis igne, ut condonando ini-
micis meis, annumerari tuis justè queam mi-
litibus, & promisso frui sti-
pendio.

***
***

S. XXI.

Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?
Matth. cap. 27.

REcordamini, credo, quod in tota femè lugu-
bris Passionis Domini catastrophes enarra-
tione sustinuerim, amorem Christum Dominum
ad quatuor præcitata perduxisse tribunalia: ac
proinde fatendum esse, funestam hanc tragœ-
diam perfecti amoris exitisse exemplar & specu-
lum. Innitebar tum S. Bernardi, tum S. Cypriani
verbis. Ille namque ait: *Triumphat de Christo a-
mor.* Hic verò: *De me solus amor potuit proferre
triumphum.* Verùm, ut hunc radicitus contem-
plari Christiani, ad ultimas, in quibus ultra om-
nem modum ille illuxit, scenas mentis oculis pro-
perandum est. Quapropter tandem aliquando
vobis tempus indicit Christi amor, quo ferreas in-
ordinati rerum terrenarum & mundanarum bo-
norum catenas dirumpere, & procul abjicere o-
portet. Tempus est, ut cuncti sensus nostros, &
perverfos affectus à vanis carnis voluptatibus, &
fallacibus mundi deliciis avellamus atque abstra-
hamus. Convocamur ab ipso amore, ut quati
actus exitum maturè intueamur, & citamur ut
stupendum amoris triumphum admiremur. Ete-
nim, si in cæteris Passionis actibus quædam illius
emicuerit scintilla, audeo dicere, quod fatalis
Calvariæ mons adinstar alterius ignivomi montis
Æthnæ ingentes divini amoris evomuerit flam-
mas & misericordiæ ignes.

Demens quò vagor? quò errandum currit
judicium? Quid dico flammam amoris, ignes pie-
tatis? Erro, flammam iræ & furoris, ignes justitiæ,
& indignationis. Imò, cælestis Pater solido cum
fundamento ad te cum Divo Thoma à Villa No-
va possem exclamare: *Excessisti Domine, exces-
sisti omnes justitiæ metas, & dum nimium videri vus
justus, plus justo factus es justus. Imò si dicere au-
derem, præ nimia justitia (nisi quia Deus est) quòd
appareat injustus.* Quis umquam vidit tam cru-
deliter tractari innocentem, qui peccatū non fecit,
nec est inventus in ore ejus dolus. ait de eo Petrus
Apostolus. Quodnam obsecro reperis in eo jus?
Advocatus pro justitia Patris patrocinator, dum
Christo Domino titulum fidejussoris attri-
buit: *Gratiam fidejussoris, ne obliviscaris, dedit
enim pro te animam suam.* Ecclesiastici capite 29.

Ante

August.
serm. 52.
de temp.

Thomas à
Villa Nova
serm. 1. de
Nativit.

Ante commissum protoplastis Adæ peccatum duo eminentia divinæ essentia attributa, misericordia nimirum & iustitia, tum pariforme habebant pondus: verum ubi prævaricator Adam manum suam extendit & porrexit, ut vetitum fructum acciperet, eumque deglutiret contra expressum Dei mandatum, iustitia misericordiae præponderans, bilancem in terram detorsit, seque in ea collocavit, ac proindè misericordia in cælum ascendens, inclusa & quasi incarcerata est:

Ps. 35. v. 6 Domine in cælo misericordia tua. Sed ubi ille, qui cælos dirupit, homo factus descendit, ad instar alterius columbæ Noë, tamum misericordiae terræ attulit. Et veniens evangelizavit pacem. Et sic fursùm ascendit iustitia, quæ onusta Christi cruce misericordiae obvians, pacem & amicitiae fœdus cum ea iniit, juxta illud Psalmista: *Misericordia & veritas obviaverunt sibi, iustitia & pax oculos eius sunt.* Quoniam Christus in se suscepit Adæ delictum ex integro persolvere. Quo pacto hæ duæ sorores plenam recepere satisfactionem, inquit Sanctus Anselmus, iustitia pretioso sanguinis Christi pretio, & misericordia totius humani generis redemptione. *Quod misericordis intelligi potest, quàm ut peccatori tormentis æternis deputato, & unde se redimeret non habenti, Deus dicat: accipe unigenitum meum, & da pro te. Ipse filius: tolle me & redime te. Quid autem iustus, quàm ut ille, cui datur pretium, majus omni debito, dimittat omne debitum.*

Verum ô piissime Jesu! quandoquidem erux tua ardentissima amoris extiterit fornax, in qua tamquam in resplendente speculo miram tuam pietatis extasim nobis datur contemplari (quia ut ait Augustinus: *Lignum in quo fixa sunt membra morientis, factum est cathedra magistri docentis*) Quare tu permittis, ut radians Sol lucem suam mundo subtrahat, & terram tenebræ circumdent? *Et facta sunt tenebrae super universam terram ab hora sexta usque ad nonam.* Ecce nos accurrimus, ut tantum tuum intueamur & admiremur amorem, & nos densis involutos reperimus tenebris. Scio solem juxta lumen suum perfidis Judæis subtraxisse: quoniam iis intuitus tuus displicebat: *Gravis est nobis ad videndum.* Ad quæ verba S. Leo: *Vocibus his stultis reddunt omnia elementa responsum, & unam in vos sententiam ferunt: cælum, terra, sol, sydera, qua indignos vos suo ministerio protestantur, terribili motu, insolitoque defectu tenebras mundo vestra cœcitatæ ostendunt.*

Sed Christe, tu sufficienter hac usque demonstrasti, quod de te triumphet amor. Dic quæso, cur modò aspectum gratissimum divini vultus denegas? Pro quo intucendo clamat Psalmista: *Ne avertas faciem tuam à me.* Non ignoro, quod lumen majus obfuscet minus: Quid mirum itaque, quod apparente lingua, dispareant vulnera? Efficacius namque tuum ostendit amorem lingua, quàm sæva benedicti corporis vulnera. Fateor in hisce verbis: *Pater dimitte illis,* stupenda tua etiam erga inimicos commendatur caritas, maxime tamen illa in istis elucet: *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me.* Ac si diceret: O Pater æternè ecce omnes humanitatis evanescere vires, jam, jam violenta mors ultimum suum præparat telum: succurre Pater: adhibe potentem divini auxilii manum naturæ humanæ imbecillitati, conforta eam, viresq; restaura, ut adhuc tantisper me superstitem ex amore patientem, furibundus adstans contempletur populus. Omnia tormenta, quæ toleravi, ferventissimam amoris mei sitim restringere nequiverunt: adhuc sitio majora. Advola adjurot Pater & animam meam in corpore detine. Sed quid hoc? Nullum sublevamen sentio. Ah! *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?*

Imò, ut intentum suum à Patre pius Dominus obtineret: precibus addit lachrymas, ut videtur indicare Apostolus: *Clamans clamore valido & lachrymis offerens.* Sed quis hoc credit? Quis unquam vidit gloriosum militiæ ducem jam jam triumpho vicinū, lachrymas profundentem? Quis mercatorem cum opulentis mercibus feliciter ad portum appellentem, tristem est intuitus? Quis sponsam suam dilectā jam tristatur amplexurus? Quomodò itaque tu Christe, jam in cruce victor & triumphans, gemitus ac lachrymas edis? S. Hieronymus admiratur Patriarchæ Jacob, quas, visa sponsa sua futura, effudit: *Osculatus est eam, & elevatâ voce flevit, & adfert rationem.* Recordabatur Jacob, inquit, quod pater suus Isaac, dum sibi ad Rebeccam in sponsam suam recipendam servum rogarat, ipsi quamplurima munera & sponsalitia dona in verum amoris munerosynon per eum obtulisset: verum jam cernens sese omnino inopem, nilque habentem, quod Rachæli donaret, flevit: *Flevit elevatâ voce Jacob, quia dilectissima sponsa sua Rachæli, quod donaret, non habebat, memor quàm splendida dona & munera Rebecca pater per servum miserat.*

Haud dissimiliter Christus, dum desideratum dudū in cruce sibi sponsum desponsare anhelabat

Eccle-

Psal. 26, v. 9.

Matth. c. 27. v. 46.

Ad Hebr. c. 5. v. 6.

Matth. 28. v.

Gen. c. 29. v. 11.

Augu. serm. de tem.

Augustin. serm. 72. de temp.

Ecclesiam, in lachrymas dissolvitur, quia nil amplius habet, quod ei donet. O benignissime Christe! omnia prodigaliter elargitus es. In cœna, inquit Bernardus pretiosum suum corpus, & carnem Ecclesiæ magnificum sanè (ut heri vidimus oranium cœlestium donorum in se comprehendens thesaurum) amoris præstitit donum. In hortu sanguineum sudorem. In domo Caiphæ genas percutienti, in palatio Pilati flagellis carnem, tenerum caput acutissimis spinis, in monte Calvaria vestem militibus, manus, & pedes cruci, sanguinem terræ, cor lanceæ, latroni paradysum, matri Ioannem, & Ioanni matrem, animam Patri æterno, veniam suis crucifixoribus. Audite aurea Bernardi verba: *Quàm magnificatus factus es in nuptiis tuis! Rex sponse, bone Iesu, quàm largè omnia, quæ habuisti, tradidisti: latroni paradysum, filio matrem, matri filium, mortuis vitam, manibus Domini animam, toti mundo signa patientia tua pro redimendo seruo non ex parte, sed totum sanguinem sudidisti. Quid igitur lamentaris Christe? Quid clamore valido, adjunctis lachrymis, vociferaris: Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Ad tanta dona jam præstita totus obtupefactus, ait Hieronymus, Dominus meus Iesus Christus, quasi nil dedisset, nec haberet, quod daret Sponse Ecclesiæ suæ, clamore valido flevit? Ah! quod hic reddere potest Christus responsum? Sanè, non nisi hoc: Hoc tibi satis est ô homo! non tamen satis est amoris meo.*

Matth. c.
28. v. 2.

Quid itaque ad amoris plenariè satisfaciendum desideras Christe? Ecce terræ motum quærit, & exauditur pro sua reverentia: *Terræ motus factus est magnus.* Verùm quare Christus ad terræ motum anhelat? Augustinus ait: omnes creaturas meritò ingentia ob auctoris naturæ interitum ex gratitudine voluisse doloris ostentare indicia, & quasi in tanti sceleris flagitium dignam præparare vindictam. *Aperitè rerum natura perspicitur commoveri, velut in vindictam auctoris sui velit armari. Terra ipsa concussa est à fundamentis suis, quasi qua crucem Domini vix sustineat. Tamquam ad scelus proprium contremiscit. Dies refugio lumine, quomodo potest sumit lamentum, & fusco tristium tenebrarum habitu more lugentis induitur. Et ut tota cœli facies Dominica natiuitatis gloriam nova luce testatur: ita crucis injuriam novis tenebris detestatur.*

Augustin.
serm. 12.
de temp.

Augustinæ tuam, ut soleo, & debeo veneror interpretationem: condona tamen, ut salvâ tuâ reverentia, ad modernum institutum aliam produ-

Quadragesimale P. H.

cam explicationem, quam mihi suppeditat S. Bernardus. Christus sentiebat in venis, & vulnerebus suis adhuc restare sanguinem, ex amore ergò totum volens profundere, terræ motu vehementer humum, & per consequens ipsam crucem concuti desiderat, ut ultima effluat gutta. *Attendas, inquit, hoc mysterium, attendas precor: ut totum sanguinem effunderet, factus est terræ motus magnus, concussus est mons Calvaria, concussum Christi corpus, quâ concussione totus sanguis exhaustus est.*

Ah benigne Iesu! jamnè ardenti penitus satisfactum est amoris? Nondum fatiata est vehemens tua fitis? Ah non. Adhuc audio te clamare *sitio, & Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Quid hoc est? Restatnè adhuc aliquid tolerandum? Imò, imò. Lingua, & cor duo membra superflua à flagris immunia: idè pro eorum afflictione rogat, ut in persona ejus vaticinatus fuit David: *Clamavi in toto corde meo, exaudi me Domine.* Rursus pro sua pius filius à patre exauditur reverentia; quia linguæ mittit acetum, & cordi lanceam. Alphonsus de Passione Christi hoc rectè annotat: *Christus omnes corporis sui partes lustrat, an aliqua sit pars qua passa non esset. Vidit latus dextrum, quod non ita passum vedebatur, & vulnere locum aperuit, ut cor feriat. Et hoc quantum ad cor. Pro lingua ait Bernardus: *Fractis membris omnibus, dulcis Iesus voluit puniri & linguam, & ad penam linguæ sufficit gustasse. Et Albertus: *Sola remanserant cor & lingua, sed & nè illa remaneret absque pœna, felle, & aceto lingua potatur, & cor aperitur lanceâ. O amor! ô charitas!****

Psal. 11.
v. 154.

Bernardus
serm. 14.
de Pass.

S. Augustinus loquens de audenti hac Christi fiti, sustinet eam magis fuisse spiritualem, quàm corporalem, & illam Christum magis cruciasset, quàm cuncta, quæ antea pertulerat tormenta. *Sitio.* Ah Christe! quænam hæc tam vehemens fitis, ut clames *sitio*? Augustinus ad hoc respondet: *Sitis mea, salus vestra.* *Sitio* unam lachrymulam è contrito corde depromptam. Clamat ad te, ô Christiane! Christus, *da mihi bibere.* Quem potum exigit? Potum melioris tuæ vitæ, sicut virtutes, quærit, ut salutem vestram operetur, malitiam vestram deglutire, modò vos cooperimini: Ecce sitit, & vehementi opprimitur amoris calore. Ah! cogita homo ipse sitim non posse extinguere, nisi vitæ tuæ emendatione. Sitit pius Dominus, O superbe humilitatem, sitit avaro liberalitatem, luxuriose castitatem, &c. Verùm eheu! Jesum credimus clamasse, sitio meliorem vitam, & tam-

Ppp

mcu

men clamantem surdis auribus præterimus, & loco, quod cum sitibundum dulci contritionis, & lachrymarum liquore refocilemus, ipsum indies amaro scelerum nostrorum felle & aceto potamus. O ingratitude! ô iniquitas! hæc cene est gratia ad amicum tuum? Hoc cogita, hoc rumina Christiane.

§. XXII.

Et inclinato capite tradidit spiritum.

Joan. cap. 19.

O Lugubris dies! ô funestum momentum! Deus homo mortuus est, quis unquam simile audit? O insolitum spectaculum! *Vita moritur, ut mors humana redimatur*, inquit Augustinus, *occidit ad tempus vitam mors, ut in perpetuo occidatur mors.* Quis tantam Domini Jesu ruminans benignitatem, sese temperet à lachrymis? Ah, inquit Cyprianus, omnes pariter creaturæ Creatoris sui mortem planxerunt: & quam tepidè nos contemplantes acerbam Christi Domini Passionem, ad effundendas lachrymas excitamur? O dulcissime Jesu! *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum?* O homo Christiane, dum oculis mentis tuæ luctuosa hæc repræsentatur catastrophe, clama cum Propheta Jeremia, te ipsum exhortans: *Deduc quasi torrentem lachrymas per diem & noctem, non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui.* Præ luctu consumere anima, in gemitu erumpe, & in alta suspiria, quoniam ipsa Vita Christus tradidit spiritum.

Filiæ Israëlitarum pro more habebant, quod singulis annis ad sepulchrum filię Jephthæ à patre suo Deo oblata, proficiscerentur, ut ibidem innocentis virginis lugerent mortem, ut attestatur faceret textus Judic. c. 11. *Exinde mos increbuit in Israël, & consuetudo servata est, ut post anni curriculum conveniant in unum filia Israël, & plangent filiam Jephthæ Galaadita diebus quatuor.* O Christiani! hodie annualis occurrit dies, quo convocati estis, non, ut unius filię Jephthæ necem deploretis, verum splendidi illius Solis Justitiæ Christi lugeratis occasum, *Et inclinato capite tradidit spiritum.* Ah, summo cum fundamento populus Israëliticus sanguineis lachrymis, insolitoque luctu mortem generosi ducis Judæ Machabæi planxit, altâ voce clamans: *Quomodo cecidit potens in præ-*

lio, qui salvum faciebat populum Dei. Nonne majori cum ratione nos acerbam Ducis supremi totius mundi Salvatoris Christi Domini deplorabilem necem?

Ad planctum amarum universa sanè nos stimulat creatura, quocumque enim oculos convertam, nil nisi mœstitiæ & lamentationis intueor objecta. Si eos ad cælum attollam, ecce illud tenebris involvitur, si terram aspiciam, horrendo motu concutitur, crucem Domini sustinere non valens: *Pendente*, inquit S. Leo, *in patibulo Creatore, universa creatura ingemuit, & crucis claros omnia simul elementa senserunt, nihil ab illo supplicio liberum fuit.* Et rationalis creatura oculis lachrymas denegabit? O Maria, qualis corruum, & animum dolorum fluctus obruit, dum Unigenitum tuum exhalantem vidisti spiritum. Qualis, fateor, explicari humana lingua penitus nequit. Dicat tamen suam de ipsius inrensissimo mœrore S. Bonaventura sententiam: *Regina clementia Virgo, Mater Christi, cum videres filium tuum in cruce mori, nullus similis tuo dolori dolor.*

Verum, cur Christus inclinato, & non elevato capite emisit spiritum? Hoc namque nec suo sanè caret mysterio. *Inclinato capite ad matrem*, inquit Irenæus. Sed quid hoc signo mœstæ, & afflictæ matris suæ innuere prætendebat Christus? Ille ad eam sic mutus clamabat: O piissima Virgo, ex cursum tragicæ Passionis meæ spectaculi persolvi, & ad Patrem tendo, teque deserere cogor. Cerno animum tuum dira tristitiæ sagittâ transfodi, & intimè doloris lanceâ lancinari. Resume animum mater, tibi in solatium dilectum meum trado discipulum Joannem, qui est alter ego, illum ego loco meo substituo, & ut adhuc vivus dixi: *Ecce filius tuus*, hunc quoque mortuus tibi indigito. Sed tantum abest, ô contemplativi, ut funestum hoc signum Mariæ fuerit solamini, ut audeam dicere, quod ipsi summo extiterit cruciatui, (ut supra ostendi paragrapho 20.) quare ad hæc Christi verba, *inclinato capite tradidit spiritum*, alii aliam sacræ Scripturæ Interpretes non contemnendam adducunt rationem. Pro qua bene intelligenda operæ pretium est parvulam à Platina, de Pontificibus tractante, in mentem revocate historiolum. Ille commemorat, ex marmore Romæ à quodam perito sculptore artificiosam erectam fuisse statnam, cui iussu supra legebantur hæc verba: *Dum Sol mense Julio eris in-*

S. Mach.
c. 9. v. 21.

Bona v. in
Spec. Virg.

Phren. 9. 1

Verf. 40.

meri-

meridie, caput aureum habeo. Quod dictum quidnam indicaret, cum ignoraretur, sæpe sapius Romanorum Academici interpretationem hujus indagârunt, qui eam invenire non valuerunt: certum erat, marmoreum caput ardore Solis non posse commutari in aurum. Quare unanimiter confitebantur, ea verba alium quendam sensum præterdere. Transactis quamplurimis annis, tandem Urbem sanctam visurus, eò appulit ingeniosus quidam alienigena, qui curiosè omnes Romanas antiquitates, splendida, & ampla palatia, rara ædificia, artificiosasque picturas, & statuas investigans, tandem ad hanc pervenit, cujus artem cum admiraretur, simul & hæc exarata legit verba: *Dum Sol mense Julio exit in meridie, caput aureum habeo,* quæ & ipsi magnam peperere difficultatem, & penos sese variis ea explicandi ponderatis mediis, denique statuam eo mense, & meridiano tempore contemplari statuerit, sicut & fecit. Accessit itaque tum ad illam, quam attentè aspiciens annotavit locum, ad quem capitis illius umbra pertingeret, in quo fodere incepit, sperans umbram illam ab artifice statuatio ibidem absconditum aurum, & thesaurum indigitarè. Quod ei ad mentem contigit, in eo namque loco ingentem auri defossi invenit copiam.

Ad instar pericissimi illius statuarii nobiscum sese gessit Christus. Ecce divina hæc statua in altum in fatali Calvarie monte erecta, perpendit cuncta corporis membra, durante Passionis tempore, in sanguinis effusione prodiga extitisse. Cernit omnem fermè donorum caelestium dispensatum esse thesaurum. Sentiens tamen in corde pauper cruoris restare, ad barbaros Judæos rursus exclamat, *Sitio.* Ah, cor meum sic vulneratum! venite, aperite meum latus. Sed eheu, morte præventus, & voce destitutus, *inclinato capite tradidit spiritum.* Ostendens ejus umbrâ pectus Longino, & indigitans, in illo adhuc pretiosissimum quendam thesaurum pro dilecta sua Sponsa Ecclesia latitare. Quo signo ipse attractus, ad Christi latus perfodiendum velociter accurrit. Pro cuius actûs explicandis mysteriis sit

***

§. XXIII.

Vnus militum lancea latus ejus aperuit, & continuo exiit sanguis & aqua.

Joan. cap. 19.

Invenimini adstantes, & contemplantes finem læstæ hujus catastrophes, Christus occubuit. O sævæ tygrides! ô immanes leones! estne modò vehemens cordis vestri erga Christum odio æstuantis, extinctus ardor? Nuncne sanguine mitis Agnelli estis abundè satiati? Mortuus est Christus. Crocodilus ex natura sua ferox, ut testis est Plinius, hanc adhuc habet innatam mansuetudinem, quòd, enecato jam homine, feritatem suam plangat. De leone cantat Ovidius:

*Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni,
Pugna suum finem, cum jacet hostis, habet.*

Et vos sævis illis animantibus crudeliores, adhuc in corpus sævitis? O perfidi! ah, video nondum vestra rabies sopita est, nondum radicatum vestrum odium evanuit. Laboratis nocivo hydrophis morbo, quoniam, quò plus cruorem Christi hauritis, eò vehementius furitis. Non fuit inventa gens à primordio mundi ad hoc usque sæculum, de quo agimus, tam barbara, quæ non abominandum semper judicavit scelus, inauditam sævitiam in mortuum sævire. Unde extraordinaria Japonensium incolarum reputatur adhuc moderno tempore impia, & crudelis consuetudo, qui solent gladiatorum temperaturam, & brachiorum fortitudinem explorare in cadaveribus damnatorum ad mortem, cõscindendis. Tam fera fuit Judaica gens, ut à simili immanitate non abhorruerit. Quod stupendum nefas tanti æstimat ponderis S. Chryostomus hom. 48. ut dicat: *Illudere mortuo, quàm ipsum supplicium crucis longè pejus est.*

O benignissime Jesu, unicum animarum nostrarum refugium, qui sit, ut etiam post mortem tuam vulnerari desideraris? An sufficientes & superabundantes cor tuum passum non est dolores, quando clamasti: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Ah, inquit Bernard. ferum hoc vulnus splendidissimum est amoris Christi radius. Imitatur pius Dominus infelicem illum amantem, qui ob amatam suam in duello læsus, ipsi effugit suam

depictam eriore madidam transmisit, cum dicit: *Sicut desoris, ita & intus*: ac si diceret, quemadmodum in corpore vulneratus sum, ita & cordis lancea lancinatus sum. Christus, maxima, crucifixoribus clamans: *Pater dimitte illis*, ostenderat amoris indicia: ne itaque quis forsitan cogitaret, cum tantum ore, sed non corde, (ut Politici hujus mundi faciunt) condonasse, cor aperiri mandat, ut toti mundo amoris sui candor appareat. Audite Bernardi verba: *Cur vulneras cor jam diu vulneratum?* Et respondet: *Vt per vulnus visibile, vulnus invisibile amoris videretur.* Cui concinit Salmeron: *Permisse cor aperiri, ut verum ostenderet amorem.* Illud namque vulnus verus locus erat spiritualis animarum nostrarum regenerationis, prout prædixerat Propheta Isaias: *Filii tui de longè venient, & filia tua de latere surgent.* Stupendum quid contigisse, in Annalibus comperimus Hispaniæ. In iis refertur, tempore Regis Sancii Abaræ, ejus matrem gravidam, hoste armatâ manu quandam civitatem interceptante, lanceâ in utero grave vulnus recepisse, è quo infantem incolumem peperit. Pariformiter Longini lanceâ transossus Christus, nos ex eo Patri cælesti incolumes spiritualiter peperit.

Quidam veteres Philosophi (ut commemorat Lucanus) conquerebantur de ipsa natura, quòd illa in pectore humano nullam statuisset fenestram, per quam quilibet conspiceret abscondita cordis humani: sed seipfos dementes dementes decipiebant, quia ubi à corde per fenestram, dumtaxat recondita contemplari, & extrahere cogitabant, ex ea sese quoque fœtentes peccatorum exhalationes percepturos non prævidebant, *Ex corde exeunt*, inquit Matthæus, *homicidia, adulteria, &c.* Fateor, hoc merum erat Gentilium figmentum. Sed, si velimus illud ad mysticum & catholicum sensum trahere, nonne meritò asserere poterimus, id post mortem in cruce effecisse Christum Dominum, dum sibi de proprio consensu permisit fenestram cordis sui aperiri, ut quilibet secreta purissimi, & non fœtidi cordis valeret intueri, ut in quo, juxta falsam Philosophorum imaginationem, errârât natura divina, suppleret clementia. De tanto Christi beneficio (cæteris humano generi exhibitis non prætermisissis) ad octo admiratus Augustinus, mirabilem hanc profert sententiam, serm. in Psal. 7. *Domine Deus Jesus post cætera inastimabilis erga me*

Matth. 13
v. 18, 19.

beneficia pietatis, etiam dextrum sibi propter me passus est latus fodi, ut in dextro mihi locum pararet refugii. Et idem quoque in Manuali confitetur cap. 23. dicens: *Longinus aperuit mihi lancea, & ego intravi, & requiesco securus.* Bene dixisti Augustine: qui namque requisiecit in foraminibus petræ, id est, in vulneribus Christi, maximè quietus recumbit.

Moris erat apud antiquos Medicos, & ipse etiam in moderno viget ævo, ut ipsi mortui jam cujusdam causam, ab amicis sollicitarent, ut ejus corpus possent anatomizare, & sic originem necis cognoscere. Christus mortuus erat, vix aliquis mortis illius expiscari valebat causam. Judas proditor sese pessimè sanguinem extraxisse fatebatur, dicens: *Peccavi tradens sanguinem justum.* Pilatus ad venæ sectionem properârât, eum tradens flagellis, & imperitus medicus ignarum sese dicit mortis Jesu, & medicinæ suæ nullam potest adducere rationem: *Nullam invenio in eo causam mortis.* Latro Dismas pulsus ejus investigat, & dum necinæ qualitatem, nec alterationem ullam reperit, cum omnino sanum declarat hisce verbis: *Quid enim mali fecit?* Hebræi Medici hoc efformant argumentum ex cap. 21. Deut. desumptum: *Maledictus homo, qui pendet in ligno.* Ergo qui pendet in ligno, gravissimum commisit scelus. Et ignari non reminiscuntur sanctæ, & puræ ejus vitæ, ob quam dixit Petrus: *Peccatum non fecit, & non est inventus dolus in ore ejus.*

Matth. 27
v. 4.

Joan. 13.
v. 18.

Luc. 23.
v. 23.

Deut. 21.
v. 23.

Ad quæsitæ difficultatis enodationis nodum annotandum est, medicos solere apothemiam, & præcipuè circa cor, ex Hypocratis & Galeni lege, aut, ut melius dicam, opinione, incisione curare, quam aperturam, non novi vulneris inflectionem nuncupant. Ideoque ait Evangelista: *Vnus militum latus ejus aperuit, & non vulneravit:* quoniam benignus Dominus ab initio suæ conceptionis laborârât apothemia: unde militis indignabundus quasi culpans feritatem, clamat Bonnav. *Quid vulneras Longine cor tam diu lancea vulneratum amoris?* Ah! vulnus fuit maximi amoris: ut ille videlicet, qui foris tantum respicerebat, intus quoque conspiceretur. Et Christus ipsemet duo ex nostro amore, id est, humanæ naturæ sponsæ suæ recepisse attestatur vulnera: *Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum.* Supra quem locum sese reflectens S. Bernardus, dicit: *Bis positum est vulnerasti, quia utrius-*

I. Reg.
v. 12.

veriusque vulneris ipsa sponsa causa est, ac si diceret: quia telo amoris tui vulnerasti me, lancea quoque militis vulneratus sum. Sicque Christus imitatus est quasi desperatam ob amorem Æneæ Didonem, de qua cantat Ovidius:

Nunc mea nunc primum feriuntur pectora
telo,
Ille locus savi vulnus amoris habet.

Et de hoc Longini ictu, causa & origo mortis Christi patefacta est, nimirum vehemens & calidus amor. Evidens itaque est pacis, & reconciliationis lanceæ hoc vulnus.

Apud antiquos mos vigeat, quod, dum militiæ duces jam in tentoribus commorantes, ut datâ opportunitate hostem suum opprimerent, ab una & altera parte quamdam inclinationem, & affectum erga pacem, & concordiam perceperissent, si adversario lanceam, in cuius cuspidem signum belligerum erat expositum, transmitterent, tamquam ad inimicum legatum. Quod si ab eo ipsa detinebatur, nec remittebatur, clarum accipiebant responsum, quod nullatenus expectanda foret pax, & quod belli finis totalis unius, aut alterius exercitus strage esset determinandus. Quod si è contra hæc lancea remittebatur, evidens habebatur hostilitatis, & inimicitiae sopitæ signum.

Hoc ipsam (ut mihi videtur) observavit piissimus Jonathas, inseparabilis Davidis amicus. Ipse, ut refertur lib. 1. Reg. cap. 20. volens indicare illi, an furibundi patris sui Saulis erga eum nondum dissipatus foret furor, hoc dedit indicium: *Si dixero, sagitta intra te sunt, veni ad me, si sic locutus fuero: sagitta ultra te sunt, vade in pace.* Id est, si illæ intra te sunt: accurre ad me velociter, ut tibi consilium, & suppetias præstem, ad tam potentis inimici sanguinis tui sitibundas manus evadendas; quia illud tibi erat manifestum signum, adhuc sub calido politiae, & dissimulationis cinere, odii & rancoris favillas sublitescere. Verum, si clamem, ultra te sunt, testimonium redintegratæ amicitiae est, quocumque placuerit, vade in pace.

Haud dissimiliter Christus Dominus lanceam Longini destinavit in testimonium pacis inita, inter Deum, & hominem, & ut cognosceretur, an justitia, an misericordia triumphum obtineret: ecce lancea delegata è pectore Domini ad Lon-

ginum redit, cuius cuspidi inscripta est: *Pax hominibus bona voluntatis.* Erat namque sanguine tincta, & aquâ aspersa. Quod manifestissimum (ut jam statim ostendam) irati Patris cholerae extinctæ extitit indicium. Modò quàm optimè intelligo, cur Propheta David in persona Christi dicat: *Similis factus sum pellicano solitudinis.* De hujus namque proprietatibus, & essentia asseverant Naturalistæ, quod tanto amoris ardore erga pullos suos feratur, ut proprium pectus acuto suo rostro aperiat, & sic sanguine profuente, ipsos enutriet. Imò, ait Pierius, quod etiam illos mortuos vitæ restituat. Quis negabit, hanc naturam benigno nostro Pellicano Christo, qui pectus lanceâ aperiri permittit, ut animæ nostræ spirituale nutrimentum, & vitam donet? *Habet hæc avis,* inquit Augustinus, *magnam similitudinem carnis Christi, cuius sanguine vivificati sumus.* Admirabilis de Lactantii matre Regine Castiliæ commemoratur historia: nimirum, quod ipsa admonita de Ottomanici Christianorum jurati inimici in regnum suum violentâ invasione, prolem utero gestans, etiam partui vicina, ad instar generosæ Amazonis, masculum induens animum, in propria persona cum exercitu suo Ottomanico obviam processerit, de salute patriæ contra eam dimicatura. Contigit autem, ut Regine uteris lanceâ cujusdam militis transfossus sit, è quo vulnere, ipsâ mortuâ, Lactantius partem manus extendens, signum dabat militantibus, in visceribus defunctæ matris adhuc vivum superesse regni hæredem. Quod prodigium adeo in tam periculosa pugna animavit milites, ut clamantes: *Vivum Regem habemus, vivum Regem habemus,* in hostiles Ottomanicas turmas tanto furore insilierint, ut inimicum ad infamem & ignominiosam fugam compulerint.

O Christiani! ad hanc attendite historiam, sive veram, sive falsam, quam narrat Antonius Arichinus in sua Passione. Et perpendite, nos omnes in corde Christi Domini latere, juxta illud Isaia: *Qui portamini à meo utero, qui gestamini à vulva mea.* Filii tanto majori dolore parti, quò longius ad patiendum tempus fuit requisitum. Autumabat barbara gens Hebraica, nos omnes in sinu cordis Christi delitescere, dira Longini lancea transfodere: ast, ô felices nos, decepta est: & unde moitem nostram sperabat, inde nescia vitam offerebat. Quoniam S. Hieronymus ait: *Latus Christi percutitur lancea,*

Bern. ep.
83.

Ioan. c. 6.
v. 54.

Ioan. c. 16.
v. 34.

Et Sacramenta fluxere, Et Bernardus non veretur dicere: *Latus est mystica porta salutis*. Quia ex eo vulnere emanavit baptisus, qui ad alia Sacramenta est porta, & sine quo nullus salvari potest. Et Eucharistia saluti animarum nostrarum maxime necessaria, ut attestatur ipsamet veritas Christus: *Nisi manducaveritis meam carnem, & biberitis meum sanguinem, non habebitis vitam in vobis*.

Verum modò semel seridò indagemus, cur ex hoc vulnere effluerit sanguis & aqua: & continuo exivit sanguis & aqua, & investigemus, quid prætendat sanguis, quid prætendat aqua; in hoc enim mysterio maxime elucescit Christi Domini amor. Variæ fateor sicuti sunt Doctorum, & sacra Scripturæ Interpretum interpretationes: ita varia sunt eorum fundamenta; primum eruitur è Philosophorum documento. Asserunt ipsi, vulnus mortui è corpore in præsentia occisoris sanguinem emittere, quasi clamantem contra homicidam vindictam. Quòd si tamen tantillum aquæ ipsi vulnere applicetur, sanguis sistit. Aderant juxta vulneratum corpus Christi perfidi homicidæ Judæi: ne igitur sanguis ille, è vulnere lateris profluens, ad Patrem caelestem severam clamaret vindictam, aquam ipsi commiscet. O amor! ô pietas! ecce Christus omni stratagemate etiam crucifixoribus suis impertiri conatur benignitatem.

Aliam ad præsens quæstum S. Cyprianus donat rationem. Sustinet hic, binam Christi Domini mortis extitisse causam. Pilatum nimirum; qui lavans manus suas, in illum pronuntiari mandavit sententiam, & Judæos, qui furibunda voce clamârunt: *Crucifige, crucifige eum*. Quia itaque aqua Pilati denotabat peccatum, & sanguis Judæorum homicidium; Sanguis ejus super nos, & super filios nostros. Vult piissimus Christus, ut sanguis & aqua è latere egrediatur, in evidens testimonium, quòd amborum ex sincero corde dimittatur piaculum. *Propter duas cades*, inquit hic S. Doctor, *unam judicantis, alteram verò clamantium: Sanguis ejus super nos, & super filios nostros, ut ostenderet, se in trique condonare*. Præterea, quando quidem juxta Medicos ira fit ebullitio sanguinis circa cor, expressè è latere transfollo ultimam sanguinis guttam effundi mandat, ne minima vindictæ, & cholerae superflës remaneret materia. *Præ nimio amoris sui fervore voluit lancea latus aperiri, ut demonstraret, quòd rotum suum sanguinem tradidisset, ne ultra cholera materia superesset*, inquit Bonaventura.

Hic duæ adhuc prænequaquam prætereunda sunt speculationes. Pro quibus inquirendum est, cur etiam Christus aquam in sanguinis effusione adhibuerit, & cur aqua post sanguinem exierit? Ad primi quæsti solutionem procedo. Nunquam annotâstis Auditores, dum poculum ab aliquo liquore præexistente quispiam nitidè vult emundare, quòd ipse illud aquâ abluat, ut sic nihil amplius illius restet, id ipsum fecit Christus, desiderans vas cordis sui ab omni sanguine detergere, aquâ utitur, ut sic nil supermaneret. Ad secundi enodationem, quædam advertenda est medicorum curandi regula pro pleuritide. Dicunt hi, ut Cornel. Celsus, Hypocrates, & alii, efficacissimum pro ea (quæ in vehementi lateris dolore consistit) fore remedium ex diversis corporis partibus sanguinem extrahere. Si hoc non juvet, cucurbitæ lateri sunt applicandæ, inquit Celsus. Et addit Hypocrates, quòd tam diu sanguis debeat elici, donec mutet colorem. Ah Christiani! quænam erat Christi Domini nostri infirmitas? Sanè vehementissima amoris pleuritis, quæ ejus cor continuis puncturis & stimulis affligebat. Vix protoplastes Adam de vitæ comederat ligno, vel statim Verbum intento sese incarnandi exarsit ardore. Vix jam incarnatus, febre opprimetur frigidâ, & præ frigore tremens, panis involvitur. Diebus octo nato, in circumcissione aperitur vena: attamen nec febris sese remittit, sed ardor magis magisque accrescit, & continuo clamat, *Sitio*. Tum caelestis medicus filii salutis providè satagens, eum ad hortum misit, non, ut ibi pulchros flores colligeret, sed amaras spinas, & tribulos mereret, & sanguineo sudore emisso, noxios morbi humores expelleret: *Factus est sudor ejus sicut gutta sanguinis*. Sed omnia in vanum. Ulterius pergit, & ordinat, ut intret palatium Pilati, ut ipsi flagellis è toto corpore abundans extrahatur sanguis, at nec sufficit, quare coronâ spinæ è capite infestus cruor divertitur, ast adhuc convalescentiæ, & æstus remissionis nulla apparet spes. Deducitur ad montem Calvaria, ut ei manus, & pedes perforentur, & nihilominus calor non evanescit, nec imminuitur, & altius clamat, *Sitio*. Et tandem extremum supernus medians per Longinum ei applicari curat remedium. Ipse enim lanceæ cucurbitas lateri apponit, & sanguinem ed usque evacuat, donec colorem mutet, & aqua egrediatur. Et sic pleuritis, & vehementis fitis cessat, quia nil amplius habet, quod effundat.

Ah!

Cornel.
Celsus lib.
4. cap. 6.
Hypocr. c.
11. de ratio.
victus.

Luc. c. 22.
v. 44.

Gen. c.
v. 6.

Iob. c.
v. 10.

Iob. c.
v. 10.

Ah! hic clarissimè intueri quisque potest, Christum hoc vulnere plus ferventem voluisse ostendere amorem, quam insanam Hebræorum rabiem. Quotiam jam frigidum, & congelatum quasi erat mortuum corpus, è quo furibunda Judæorum sævicia sanguinem extrahere non poterat; sed ipse sanguinis sui prodigus, eum ad ictum lanceæ liquefaciens, ultrò profudit. Divino amori morte Christi satisfactum non erat, idcirco internas, quas in corde nutriebat, ad instar alterius montis Vesuvii amoris flammias voluit evomere. Ah, possem justè dicere: *Fortior morte est dilectio.* Loco illius Cantici: *Fortis est ut mors dilectio.* Confusa restat Judaica rabies, & quem illa cruorem elicere non valuit, amor benigni agni effudit.

Ad hoc propositum mihi in mentem incidit præclarus patientissimi Job actus, æterna sanè memoria dignus. Ille cunctas diabolicæ militiæ in se armatas cernens phalanges, omnemque quasi in ruinam suam conspirare creaturam, hostibus omnem vi & impetu auferente substantiam, Diabolo mæstum patrem concutiendo, domus parietes, in qua epulabantur filii, omni prole orbante, atque videns sibi solam restare vestem, qua corpus cooperiebatur, *scidit vestimenta sua.* O Job! quare te tam impatientem (ut prima fronte apparet) ostendis? Ah, id impatientiæ Job, qui verum erat patientiæ exemplar, minimè est attribuendum. Quia præclarum illud sacra Scriptura de eo dat testimonium: *In omnibus his non peccavit Job labiis suis.* Audite itaque, quid de hac vestitum dilaceratione, dicat Chrysostronus: Intuebatur Job vehementem, & in dæmoniam dæmonis rabiem, ipsumque omnia attentare furoris sui media: ast illius quasi misertus impotentis, ei succurrit, & ad ipsius confusionem vestem suam etiam ultrò offert. Ac si vellet dicere se indens vestimenta sua: O perfide spiritus! tu in me furiosè sævis, omniaque bona mea apperis, ecce ex Dei mei amore, etiam hanc vestem tibi dono, ut melius ardens sitis sedetur. Sic appositè exponit ipse homilia de Job: *Dirupit vestem, qua indutus erat, diaboli rapacitatem confundens, gloriaturque contra tentantem, ostendens ei, quod majora suslinere queat.* Christus cruci inclavatus, cernens sese dedisse paradisum Dismæ latroni, matrem Ioanni, tunicam militibus, Patri spiritum, totum corpus carnificibus Judæis, adhuc illud in una parte sentiens integrum, eam quoque dilacerari permisit, ut Hebræica iracundia, divina vince-retur clementia.

O Christiani! audivistis, & mentis oculis contemplati estis amorosum Christi lateris vulnus. Sed quid benignus Dominus illo à nobis præterdit, quod ei pro hoc satis dignum poterimus rependere munus. Cogimur sanè exclamare cum juniore Tobia, loquente de Angelo debita donanda itineris mercede: *Quid illi ad hæc poterimus dignum dare?* Ah! ipse hac lateris apertione, cor suum donat, & ipse etiam in recompensationem cor nostrum expostulat.

Commemorant Salernitani Annales, ut auctor est Marcellinus Picenus homilia 6. de institutione Eucharistiæ, sævam de Tancredo historiam. Is animadvertens nobilem quemdam Palatinum in palatio suo commorantem, nomine Guiscardum, summo perè adamare filiam suam Sigismundam, à qua vicissim tenerè diligebatur: veritus, ne connubium inirent (erat enim inter ipsum, & illam magna stemmatis, & nobilitatis inæqualitas) quodam die penes sese conclusit juvenem apprehendere, ea intentione, ut ipse faceret vivo è pectore cor excindi, quam inique perfecit: verum nec hic intoleranda ejus substituit barbaries, sed illud in argentea scutella positum, filia suæ Sigismundæ in cubiculo suo existenti, misit: per latorem ipsi dicens: *Ecce cor cordis tui, cape cor amantis.* Quid cogitatis Auditores, quid tanto spectaculo attonita, & tantâ feritate patris deterrita, fecerit Sigismunda? Ah! cor illud adhuc palpitans & calidum, madidis oculis aspicit, lachrymis irrigat, volvit, & sic exanimè cor affatur: *ô cor! tu ex amore mei vita es orbatum, tu es corculum cordis mei.* Ah! quid tibi, ô cor! præstare possum in pignus amoris tui? Aliud dignum munus, quocumque me veritam, non reperio, quam ut cor pro corde tradam. Quare pugionem pectori infixit, clamans: *Cor corde rependo.* Et sic amata cum amante miserè interiiit.

Haud dissimiliter mortuo nostro contigit Christo: cognoverat æternus Pater, quanto filius suus ergà animam nostram teneretur amore; cujus evidens edere volens testimonium, permittit, ut ipsi Longini lancea pectus aperiat, ut sic cor amantis Christi toti mundo contemplandum hodie mittat. Ast, in quem finem? Ut tu, ô homo! ad instar Sigismundæ vicissim Christo cor tuum conferes, & clames: *Cor corde rependo.* Eja itaque Christiane, incessanter hanc amoris mentis oculis intra fornacem, pro quo nil aliud exigit, quam cor tuum vociferans: *Probe fili mi,*

Tob. c. 12.
v. 3.

Gen. c. 8.
v. 6.

Tob. c. 1.
v. 10.

Tob. c. 2.
v. 10.

Prov. cap.
23. v. 26.

cor tuum mihi, uni, & conjunge amoris vinculo cor cordi Christi, sicque illud stabile, & immobile permanebit. *Cor hominis divino amori affixum stabile persistit, & non amando mutabile permanet*, inquit Hugo Victorinus. Abstrahere illud à mundanis, & terrenis rebus, ex eo depelle idolâ, id est, peccata, atque iniquitates: & tum tuum ergà Deum ostendere incipies amorem. *Anima cum primò amare incipit, à peccato languefcit*, ait Angelicus Doctor. Ama sincerè eum, qui te divino amore amavit, define amare qui te fictè amat.

Narrat Plinius, in territorio Tycico fontem reperi- tum fuisse tam stupendæ proprietatis, ut ille, qui ex eo aquam biberat, omnem concupiscen- tiam deperderet, ideoque *fons Cupidinis* nuncupa- batur. Tycici fons Cupidinis vocatur, ex quo potan- tes omnem deponunt amorem. Currite, currite Christiani, ad vivificum hunc fontem, qui è latere Christi Domini featurit. Ibi *haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris*. Ecce prodigiosus sanguinis Jesu fons pectoris vulnus est, ex isto bi- bite, & absque dubio omnem vani amoris amitte- tis reminisceniam, & mundanus amor in divi- num, & cœlestem commutabitur, sicque poteritis meritò exclamare: *Virgo autem, non jam ego, vi- vit verò in me Christus*.

Generosum fuit responsum istius militis da- tum Joab, supremo Davidis militiæ duci, ut refer- tur 2. Reg. cap. 18. dicentis: *Vidi Absalon pendere de quercu*. Ad quod Joab: *Si vidisti, quare non confodisti eum cum terra, & ego dedissem tibi decem argenti scelos, & unum balteum*. Ad quod miles viriliter respondit: *Si appenderes in mani- bus meis mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in filium regis*. Audientibus enim nobis, præcepit Rex tibi, & Abisai, & Ethai dicens: *Custodite mihi puerum Absolon*. O Christiane mil- les! perfidus ille Joab infernalis exercitus dux diabolus, tibi sæpè sæpius persuadet, proposito temporalium bonorum lucro, promissis omnibus mundi deliciis, & vanitate, Christum in cruce pendentem iterum dira peccatorum tuorum lan- ceâ transfodere. O Homo! dic, & generosè clama: *Si appenderes omnia totius mundi oblecta- menta, cunctas universi divitias, & quodcumque terrenum imaginari quis potest bonum: Nequa- quam mitterem manum in filium Dei* Apagè itaque, eum volo amare, qui me tam vehementer amavit, eum desidero animitus diligere, qui cor suum mihi moriens donavit. Volo, volo cor corde rependere.

§. XXIV.

Accepto Corpore, Ioseph involvit illud in sindone munda, & posuit illud in monumento suo no- vo. Matth. cap. 27.

Mortuo jam Christo, fidelis ipsius discipulus Ioseph ab Arimathæa, ut potè, qui nec in ul- timo luctamine suum deseruerat magistrum, pro sepultura corporis sollicitus, absque ullo pavore Pilatum accessit, illudque ab eo exposulavit, ut narrat Matthæus cap. 27. *Cum autem serò factum esset, venit quidam homo dives ab Arimathæa, no- mine Ioseph, qui & ipse discipulus erat Jesu. Hic ac- cessit ad Pilatum, & petiit corpus Jesu. Tunc Pilatus iussit reddi corpus*. Vix Ioseph tam pretiosum de cruce deposuerat thesaurum, ad matrem flentem concurrat, illumque et obtulit, cadaver in sinu reponens, ut illud ipsum corpus, quod in proprio virgineo vivum requieverat novem mensibus utero, mortuum quoque in benedicto ejus re- quiesceret gremio. *Ioseph & Nicodemus*, inquit Alanus, *ipsum de cruce deposuerunt, & super genua matris ipsum reclinaverunt*.

In hac sacra pretiosissimi Christi corporis de- positione, an felicitatis palmam reportet Ioseph, an Maria, vix ipse resolvere possum. Pro Iose- pho militat, quòd emortuum dilecti filii cadaver sævissimum matri crudelissimæ Passionis extiterit instrumentum: attamen pro ipsa patrocinator, quòd immensum inde promeruerit meritum, & supremum Regiæ Martyrum obtinuerit titu- lum ac eminentissimæ gloriæ præmium. Ut in- fra mox ostendam. Quare hoc saltem dico: ô Ioseph, felices tuas in oculis divinis æstimatas fuisse manus, quia tanti Domini mortuum attingere meruere corpus. Quod si hoc ita sit, ô Christia- ni! quantò feliciores nos non sumus, qui Domi- nicum corpus vivum indies contrectamus, de- glutimus, oreque nostro in animæ cibum sumi- mus, & sanguinem ejus in potum lambimus? Sed heu! quid dico? Quoties ed longè infelicio- res! Ecce quantam ipse exhibuit curam, quan- tamque reverentiam, ut divinum hoc corpus ni- tidissimè inhumaret. Textus id testatur: *Ac- cepto corpore, Ioseph involvit illud in sindone munda*. Et heu! quoties nos infelices illud in forti- da peccatorum cloaca, & immunda anima recon- dimus! & sic æternum nobis manducamus, & bibimus iudicium. Illam tantæ munditiæ Ioseph

D. Thom.
Opusc. 61.

Isai. c. 12.
v. 3.

Ad Galat.
I. c. 2.
v. 20.

Verf. 10,
11, & 12.

Serm. 4
16.

August.
Serm. 2
de temp.

Serm.
Assun.

Serm. 48.
16.

seph curam considerans S. Ambrosius, dicit, felicem post tot opprobria, & imperia extitisse, honoreque affectum mortuum corpus super hunc locum: *Beatum planè corpus, quod Virginitas peperit, & Iustitia custodivit. Custodivit illud Ioseph cumulus incorruptum: sicut servavit illud Maria Virginis uterus illibatum. Hic enim viri pollutione non tangitur, ibi mortis corruptione non laditur. Vbiq; beato corpori defertur sanctitas, ubiq; virginitas. Novus illud venter recepit, novus tumulus inclusit. Dominica ergo est virgo vulva, & virgo est sepultura. Est enim similitudo non parva: sicut enim Dominus de matris vulva: ita de Ioseph sepultura vivus surrexit. Et sicut tunc de utero ad predicandum natus est, ita nunc ad evangelizandum renatus est de sepulchro. Et addit Augustinus serm. 113. de temp. Maria Dominum pannis involvit, cum natus est; Ioseph linteis, cum recessit. Illa per unxit beatum corpus oleo, hic aromatibus honoravit.*

De absoluto, & expresso Dei mandato in veteri lege Davidis in regno successor Salomon, in templo Hierosolymitano tanto ornatu, labore, peritia, & prudentia extracto, duo ædificavit altaria. Unum ad sacrificandum, alterum pro thimiamate, erant tamen ambo ex eadem planè materia fabricata, & eadem figura, & ad eundem finem. Hæc dumtaxat reperiebatur differentia, quod in uno occisa, & sanguine conspersa offerrentur animalia, in altero aromata, & odorifera incensa accenderentur. Sic testatur Augustinus: *In illo altari, quod foris erat, animalium celebrabatur sacrificium: in illo verò, quod intus erat, thimiamatis offerebatur incensum.* Hodie vobis propono in ultima scena funestæ hujus tragœdiæ duo altaria, unum est Christus, in cruce amore nostro mortuus: alterum dolorosa ejus mater, quæ sedulam ipsius sepulturæ gessit curam. Duo altaria ejusdem omnino materia: quoniam caro Christi, caro est Maria, inquit Augustinus. Erant quoque utrumque æqualia, quia Maria, mediante maternitate, divinitatem quasi participavit, & divinus amans, amatae suæ danti humanitatem, divinitatem in quantum possibile fuit in recompensationem obtulit. Unde Guericus Abbas ait: *Communicaſti, quod homo sum, communicabo tibi, quod Deus sum.* Ac proinde in altari crucis ad eundem à Christo offerebatur finem, pro humani videlicet generis redemptione solemne holocaustum, & in altari piissimæ matris cordis odoriferam adolebatur sacrificium. Hoc ego non dico, *Quadragesimale P. H.*

August.
serm. 255.
de temp.

Serm. 2. de
Assumpt.

sed Arnoldus Carnotensis: *Ambo pariter holocaustum offerebant, hæc in sanguine cordis, ille in sanguine carnis.*

In isto altari idem ardebat ignis: Quemadmodum enim Christus altero zelo non stimulabatur, nisi æterni Patris sui mundo evidenter manifestate gloriam, id est, misericordiam: ita & Maria mater ejus, memor dicti sui: *Fiat mihi secundum verbum tuum*, proprium filium cruci, aliis deficientibus, propriis manibus affixisset. Sic attestatur Augustinus: *Scopus fuisset, ipsa Virgo filium suum crucifixisset.* Hæc inter Mariam, & Jesum dumtaxat reperiebatur dissimilitudo, quod ille carne, ipsa autem pateretur mente Unde ait Carnotensis: *Duo videbantur altaria, aliud in pectore Maria, aliud in corpore Christi: Christus carnem, Maria immolabat animam.*

Dolorem, quem tum piissima in corde sentit Mater, quis explicare potest. Ex affectu materni ergà filium eminentia, magnitudo doloris utrumque, dum ille affligitur, investigari potest. Quælibet genitrix, filium indignantem, iste est filius noster, dicere potest, sed strictè loquendo, non, iste est filius meus. Quoniam adhuc alium genitorem tenetur recognoscere. Verum Maria absolute asserere potest monstrando benedictum Christum, hic est filius meus, quia in illius conceptione nullum virum agnoscit. Unde de ea dicit Evangelista Lucas: *Peperit filium suum.* Si itaque ipsa extiterit mater, & pater, necesse est, ut duplici amore paterno scilicet, & materno illum profecuta fuerit. Hinc ait Anselmus: *Plus omnibus amavit, & plus omnibus doluit.*

Crucifixus ergo ipsemet filius diris Mariæ extitit carnifex: quoniam omnia corporis ipsius vulnera, sava illius cordis fuere tormenta. Sic apostolice attestatur S. Bonaventura: *Hoc solum restat, quod ipse in corpore; Maria verò in corde passa est. Nec non singula vulnera per corpus ejus dispersa, in corde ipsius generaliter sunt unita. Quia nempe gladius animam pertransivit. Tu Domina in corde es lanceata, tu amoris clavus inclavata, tu illusa, & exprobrata, tu contumeliosa, & maledictis affecta, etiam felle & aceto potata.* Et hic dolor sanè crudelior est, quàm corporis passio. Quod rectè confessus est Empedocles. De hoc veteres commemorant historiæ, quod ipse ob publicam quamdam contra Rempub. Atheniensem conspirationem in exilium missus (cæteris affectis morte punitis) discessurus, consanguineis suis obviam venerit: ipsisque ei unanimiter de tam be-

Tract. de
Jud. Ma-
ria.

Luc. c. 1.
v. 35.

Augustin.
tract. de
7. verbis
Domini.

Luc. c. 7.
v. 7.

Bonav. in
Spec. Virg.

nigna sententia congratulantibus, apertè vocet-
sponderit: *O stulti! durius est martyrium ceteris,
quod patitur. Alii sustulerunt tormenta in corpore,
ergò verò in corde, & vivus à patria, & à diu absti-
neo Undè Maria: dolorem ruminans B. Amadæus
audacter exclamat: Maria in Passione Domini vi-
cit sexum, vicit hominem, & passa est ultra huma-
nitatem: torquebatur enim magis in Christo, quàm
in se, quia supra se incomparabiliter diligebat id,
unde dolebat.*

Verùm, ò piissime Jesu! cur tu tam severus in
ram benignam matrem existis? Ipsa tibi in in-
fantia summo cum affectu quàm plurima officio-
sa præstitit indicia: uberibus suis tanto tempo-
re te lactavit. Herodis furori de nocte tempore
hiemali in Ægyptum fugiens, eripuit. Te in
templo perditum anxie quæsit: & tu modò eam
tam amarè affligis? Hæcine est amicitia ad ami-
cam tuam? Quare genitricem tuam ad funestum
hoc vocasti spectaculum? Richardus Christum
excusat, idque in fervidum ejus amorem ergà il-
lam refundit. Eo enim stimulabatur in matrem
amore, ut ipsi cunctas omnium SS. prærogati-
vas in summo quidem gradu communicare vel-
let. Cùm itaque & ipsa nuncupari deberet *Re-
gina Martyrum*, decrevit, ut ipsa pateretur mente,
quod alii passi sunt corpore. Sic explicat præfa-
tus Doctor: *Puluit siquidem filius, ut omnium
Sanctorum pulchritudinem excederet: & sicut
appellatur Virgo Virginum, ita Martyr Martyrum
debet appellari.* Ex quo quilibet intelligens crue-
re potest hanc consequentiam: ergò Christus
sponsus, & filius Mariæ, simul amorosus ejus ex-
titerit carnis.

Pro probanda legitimitate hujus consequen-
tiæ, cito speculativos, & peto: an hi numquam cu-
riose annotarint, quòd ordinariè sancti Marty-
res depingantur cum instrumentis, quibus sunt
martyrizati: Laurentio enim attribuitur craticu-
la, Paulo gladius, Catharinæ rota, Bartholomæo
cultellus, Andræ crux, & sic de cæteris. Sed quæ-
nam Passionis instrumenta Regiæ Martyrum
Mariæ assignantur. Eam depictam vidi duobus
modis: primò cum gladio pectus ejus transfi-
gente, qui diram repræsentat lanceam, quæ Chri-
sti pectus aperiens, adstantis matris cor crudeli-
ter perfodit & lancinavit, juxtà illud Simeonis va-
ticinium: *Tuam ipsius animam gladius pertransi-
bit.* Testis est Bernardus: *Postquam emisit spiri-
tum tuus ille Iesus, ipsius planè non attigit animam
crudelis lancea, sed tuam utique animam pertran-*

*svit. Nimirum jam ibi non erat, sed tua planè,
in qua corporea passionis sensum excessit compassi-
onis affectus. Secundo totaliter mœsta, & doloro-
sa delineatur, emortuum Christi corpus in sinu
suo tenens. Et merito: quoniam illud Mariani
martyrii fuit sævum instrumentum; ipsa namque
diris filii spinarum aculeis eum attrèctando, etiam
in corpore torquebatur, & tunc inquit Theo-
phylactus: *Miscebatur sanguis matris cum san-
guis filii.**

Hoc pretioso thesauro, cùm beatam Virginem
onultam contemplant, in mentem mihi pulcher-
rima incidit historia, quam Plurarchus comme-
morat de prudentissimo Lacedæmoniorum rege.
Hic justitiam, & æquitatem ad summum colens,
omni modo effrenatos suos subditos compefce-
re, pravosque eorum mores corrigere studuit:
quod cùm ipsi nullatenus perferre vellent, in ne-
cem illius impiè conspirarunt. Et tandem post
quàm plurimas insidias à perfidis quibusdam fici-
riis crudeliter est necatus. Cujus saucium, &
vulneratum corpus cùm mœsta ejus mater intue-
retur, in hæc prorupit verba: *Heu filii mi! tua
bonitas, tua mansuetudo, & humanitas, & æqui-
tas te simul, & me perdidit.* Non secus Mariam
Virginem mentis oculis cuncta amantissimi istius
corporis, quod novem mensibus in castis suis vi-
sceribus portarat, perlustrantem vulnera, & tot
millenos flagrorum explorantem ictus, ad eum
exclamasse arbitror: ò charissime filii! tua bonitas,
ferventissimus ergà hominem peccatorem amor,
te tam sævæ corporis, meque tam diræ cordis pas-
sioni adjudicavit.

Audivistis fusè, ò devoti Christiani, funestam
Christi Domini Passionis tragœdiam. Contem-
plati estis quatuor sæva tribunalia, in quibus in-
nocens condemnatus est Jesus. Quare modò fi-
nem impono, & vos omnes ad Christi cadaver in
sinu matris, tamquàm in feretro recumbens, sedu-
lò intuemum convoco: adhortorque, ut minu-
tissimè totius corporis ejus vulnera, quæ ipsi ve-
stra infixerunt scelera, perferutemini, & illa la-
chrimis deploratis. Judic. cap. 16. lugubris nobis
à Spiritu sancto narratur historia, & nefandum
Gabaonitarum scelus, quod ibidem distinctè de-
scribitur. Sed te, ut nimiam prolixitatem vitem,
ad eum locum remitto. & solum modò, quod pro-
posito meo necessarium fore judico, adduco. Le-
vites erat in Israël, cujus concubina ad majus eviti-
tandum peccatum libidinosis Gabaonitis prosti-
tuta erat. Quà deo carnaliter abusi sunt, ut ea ex-
pimio

*Luc. c. 2.
v. 35.
Bernard.
serm. 1.
sup. signū
magnum.*

*Verf. 25,
16, & 27.*

nimio cultu obierit. Textus ait: *Quã, cum tota nocte abissi essent, dimiserunt eam manẽ. At mulier recedentibus tenebris, venit ad ostium domus, ubi manebat dominus suus, & ibi corruit. Mane factõ, surrexit homo, & aperuit ostium, ut captam expleret viam. Et ecce concubina ejus jacebat ante ostium, sparsis in limine manibus. Cui, putans eam quietescere, loquebatur: Surge, & ambulemus. Quã nil respondente, intelligens, quodã erat mortua: tulit eam, & imposuit asino, & reversus est in domum suam. Sed attendite Chriitiani, quid Levites pòst fecerit, ut cunctas tribus Israël in Gabaonitas, qui erant de tribu Benjamin, in severam vindictam sumendam concitaret. Textus dicit: *Quam cum esset ingressus, arripuit gladium, & cadaver uxoris cum ossibus suis in duodecim partes, & frustra concidens, misit in omnes terminos Israël. Sed quid tam triste apud Israëlitas operatum est spectaculum? Audire verba subsequenta: Quod cum vidissent singuli, conclamabant: numquam res talis facta est in Israël ex eo die, quo ascenderunt Patres nostri de Ægypto usque in presens tempus; ferte sententiam, & in commune discernite, quid factõ**

opus sit, tandemque conclusum est, tribum Benjamin armis delere, & ut factum est, exceptis sexcentis, qui in solitudinem sese receperunt: ut constat ex capite vigesimo.

O Chriitiani! ego vos appello rursus, ut cadaver Chriiti in matris gremio contemplemini, & quã instantissimẽ possum, admoneo, ut hostes, qui pium Jesum savẽ necarunt, debellatis, nimirum scelera vestra. Ego, quod Levites realiter fecit, spiritualiter, & moraliter facio: mittoque superbe caput Dei tui ob fastum tuum coronatum. Tibi homicidã, vindicãvo, & aliena injustẽ rapienti, perforatã manus, & pedes. Tibi invidor amorosum, dira lancea transfossũ. Tibi luxuriose, corpus exanime, tibi detractori, falsario, iniquo testi, linguam felle & aceto potatã. Eja itaque ad arma, unanimiter omnes contra hostiles has phalanges furiosẽ ad instar aliarum tribuum Israël insurgite, & debellate, ut in æternum, iis prostratis, acerbissimã Passionis Chriiti fructura in cælis percipere mereamini, quem mihi, & vobis donet Pater, Filius, & Spiritus sanctus, Amen.

DOMINICA RESURRECTIONIS CHRISTI DOMINI.

Surrexit, non est hic. Marci cap. 16.

IAm dudum tempus, quamvis non inaniter trivimus, & oculos nostros lachrymis fatigavimus, enarrando inaudita Creatoris cæli & terræ Passionis tormenta, & tam luctuosam attentẽ considerando tragœdiam. Nunc vetus verificatur adagium: *Post nubila Phœbus.* Ecce tempus nos cunctos citat ad deprẽdicandum gloriosum Chriiti Domini triumphum, & contemplandã singularem ipsius de hostibus victoriam. Pro quo intento profequendo, quã optimẽ meo iudicio, (salvo meliori) mihi deservire potest antiqua Romanæ Reipublicæ consuetudo, quã in hoc secundũ doctissimum Plutarchum consistebat, Quod à Senatoribus generosẽ certantibus, & belli duci-

bus, qui hostem Imperii ab urbe depulerant, aut insignem victoriam contra eum reportarant, certum decerneretur præmium, & gloria. Idque, ut juvenis Romana ad militare exercitium ejus mercede ad strenuẽ belligerandum alliceretur. Unde triumphus solemnissimus victorioso belli duci Romam, hostibus debellatis, jam ingressuro præparabatur. Cujus eminentiam, ut extollerent, ante triumphalem triumphantis curram præcipui catenis ferreis restricti deducebantur captivi, ostendentes per hoc, quod si tales adhuc superstites in manibus victoris forent vivi, quales in certaminis loco essent desiderati casti. Sic triumphavit cum Jugurtha Marius, secum ducens sexaginta millia Germano-

rum captivorum. Catulus cum Hiferba, Pompejus. & alii, quorum nomina nimis longum foret recensere.

Ego in Parasceve Domini vobis ob oculos posui sanguinolentum, quod maximus ille militiæ dux contra perfidissimos hostes iuicit Christus certamen. Sed nonne ab iis prostratus est, & devictus? Quis aliter de eo iudicabit, qui in infami abominandam mortem subiit cruce? Sed, an iuste, & rectè tale feratur iudicium, quamplurimum dubito. Fateor, superatus apparet. Ast ad instar colubri (de quo memini suprâ Dominica Palmarum) nominati Enhydrios, contra crocodilum, victor quoque contra omnes inimicos evasit. De hujus animalculi natura commemorant Naturalistæ, quod illud hostem suum fatalem cernens ad pascua properantem crocodilum, sese sub herba viridi abscondat, quam, cum ipse bepascit, illius viscera subintrat, eaque corrodit, & necem misero crocodilo infert, atque victor ex eo egreditur. Sic inquam victoriosus de suis inimicis, dæmone, inferno, morte, &c. strenuus evasit athleta Christus. Dum enim ipsi de illo triumphare præsumerent, retribus ejus implicati, in Christi, iusto æterni Patris decreto, adducti sunt triumphum. Quod clarissimè attestatur Apostolus, dicens: *Expolians principatus, & potestates, traduxit confidenter, palamque triumphans illos in seipso.* Et qui credebatur morte peremptus, mortem debellavit, propriâ virtute resurgens. *Surrexit, non est hic.*

Victoriam Christo denegare, neutiquam audeat infernus. Quoniam nunc adimpletum illud Osee vaticinium: *Morsus tuus ero inferne.* Captivæ retinebantur in limbo Prophetarum, & Patriarcharum animæ: nec quispiam (non obstante assiduo supplicantium clamore) pro infringendis tartarei carceris portis, iis aliquid adferre poterat adiutorium, nisi Verbum incarnatum, (consummata prius lata Moysis lege, Num. cap. 35. de qua refert Scriptura, quod quicumque exules gentis Hebraicæ, atque in destinatis à Deo refugii civitatibus commorantes, summo vitâ defuncto Sacerdote, in patriam suam possent hberi, & indemnes omnino tendere) ipsis tamquam Summus Sacerdos mortuus, adoptatæ dudum libertatis gratum nuntium declararet. Ideo oblitus quasi vulnerum, & tribulationum; memoret autem victoriæ, clamitat: *Secundum multitudinem dolorum meorum in cor de meo, consolationes lasificaverunt animam meam.*

An forsitan Christi triumpho non interfuit infernalis hostis dæmon? Ah perfide! tot, quorvis, quare tricas, numquam ex hoc prælio, quod Creatori tuo temerariè intentasti, salvus evades. Tu namque quasi victoriæ Christi destinatus es coryphæus, & ludibrio mundi expositus, ut ait Propheta regius: *Dracoiste, quem fecisti ad illudendum ei.* Ideoque etiam de eo triumphante dicitur: *Tu contrivisti capita draconum.* Plinius magnus naturalium rerum proprietatum investigator, asserit, draconem calidissimæ fore naturæ, & vehementi siti impulsus, sanguini elephantis inhiare, ac proinde illum è venis dormienti, arbori innixo, exsugit. Elephas jam ex sanguis, præ debilitate in terram concidit, & draconem adhuc sugentem, corporis sui mole obruit, & quasi in naturalem vindictam enecat. Christus Dominus crucis trabi erat affixus, sitibundus dæmon manibus, & ore Judæorum ipsi usque ad ultimam guttam, sanguinem extraxit, verum cum ipse Divinitatis suæ pondere suppressit. *Tu contrivisti capita draconis.*

Quid modò de morte dicam? Ah! nonne confitenti necesse est, eam strenuissimum totius mundi prostravisse ducem? *Et inclinato capite emisit spiritum.* Sic apparet. Attamen fallitur. Ipsa namque decepta est ad instar apis, quæ aculeo mordens, morsu propriam vitam deperdit. Germanianus narrat, taurum sylvestrem istius esse naturæ, ut à rubro colore abhorreat. Quare venator isto sese induit habitu, quem cernens taurus, ad arborem confugit, cornuaque sua illi innitens intricat, quæ quandoquidem adeo facile non possit extricare, ab inimico persecutore confoditur, prædaque manet. Id ipsum Christo accidit, qui cum cruento, & rubro humanitatis habitu indutus, cruci fuit affixus, mox insidiosa mors fatalia sua præparavit tela, ut in Authorem vitæ gloriosam reportaret victoriam. Verum, ubi ipsa de Christo mortuo gloriabatur, ita & de ejus admirabili resurrectione tristabatur: *Surrexit, non est hic.* Unde eam irridet S. Paulus: *Vbi mors est stimulus tuus? Ac si diceret: O mors! quò tuæ evauere vites? In confesso est, nemo hæctenus crudelia tua evadere potuit tela, & modò te ignominiosè dejectam intueor. Noane tu illa ipsæ es, quæ ossa hominum, & putridas mortuorum conculcans carnes, summopere triumphabaris, & lætabunda jactabas, te supremam omnium fore dominam? Ah! vide nunc, an non bene fistum*

explo-

Pf. 103. 26

Pf. 73. 24

Coll. 2. 15.

Osee 13.
v. 14.

Pf. 93. 19.

1. Cor. 15.
v. 55.

Mich. 7. 8. *exploferit tuum per Prophetam Michæam Christus: Ne lateris inimica mea super me, quia cecidi: consurgam, cum sedero in tenebris. Et ubi est, ô mors, victoria tua? Eam iudicet, & irideat Eusebius: Mortis iniquitas, que tamquam hominem vincere gaudebat, expavit subito prædam suam, & in suo regno, à suo, ut putabat, debitore constituta est. A suo condemnata reo, à suo subjugata est captivo. Ideo suis laqueis illigata, dum deciperet, sublata est, dum interficeret, extincta est, dum devoraret, absumpta est. Tres hos præcipuos captivos in triumphum gloriosa Christi Domini Resurrectionis hodierno die, mens est deducere. E quo saluberrima, & fortissima ad nostram instructionem elicere poterimus arma, ut in eisdem hostes Christi exemplo animosè debellemus. Cuius prælii ratio, antequam instituat, operæ præmium iudico, ut belligeram nostram Amazonem Virginem Mariam in subsidium convocemus, ut ipsa, impetrata à Spiritu S. gratiâ, arma nostra dirigat, promoveat, & ad collinatum scopum destinet. Pro quo suffragio unanimiter te deprecamur Virgo Angelica oratione: Ave gratiâ plena.*

Surrexit, non est hic.

ANequam devictos in Triumphatoris nostri JESU Christi gloriosum deducam triumphum, lubet investigare, quæ illa tam fortia extiterint arma, quibus ad ô potentes debellati sunt hostes. Apprimè notum est, antiquas pervolventi Gentilium historias, olim Ethnicos ex certis armis victoriam imminentem prognosticasse. Testis mihi sit famosissimus Historiographus Plutarchus, qui de quodam generoso militiæ duce commemorat, quod ipse certo tempore, maximâ urgente necessitate, à Reipublicæ Atheniensis moderatoribus iussus sit debili satis exercitu tribus potentibus hostibus, totidemque exercitibus obviam procedere, capitale certamen illis intentaturus, quam gloriæ ansam nolens detrectare, victoriâ tamen quàm maximè dubius, de rei eventu & successu Apollinem Delphicum consuluit, illiusque templum adiit. Et ecce, dum solito Dei sui intenderet sacrificio, ferreus in caput ejus incidit clypeus, ejus pondere graviter læsus, ingemuit, sibi hoc infestum præmeditans augurium. Verùm, dum in eo tres pulchras depictas conspexit coronas,

& additam epigraphen: *In hoc vinces*, animum resumpsit, & ad reportandam contra hostes victoriam, animatus generosè pugnavit, gloriose vicit, & procul à patris ditionibus hostem repulit.

Haud dissimiliter evenit Christo Redemptori nostro: ipsi enim, qui descenderat ex hominis amore, gloriosum de hostibus reportare triumphum, misera & acerba in humeros, & caput cecidit crux. Sed quid ipsa prætendit? quid prognosticavit? Ah sanè! non nisi victoriam, *in hac vinces*. Id ipsum perfidus Pilatus etiam ignarus prædixit, dum super capite ejus apponi iussit titulum: *Jesus Nazareus, Rex Judæorum*. Quoniam antiquitus mos invaluerat, ut trophæis triumphantium præclari tituli, honorifica elogia imponerentur, quibus heroica eorum facinora exprimebantur. Hinc refert Strobilus seimæ de fortitudinæ, strenuum & nobilem Theæum devictis hostibus, magnificè erexisse trophæum, atque in eo proprio sanguine hunc exarasse titulum: *Dignum Theæo, devictis Archivis, trophæum possidere Lacedæmones*. Consuetudinem hanc Julium Cæsarem in triumpho observasse, asserit Suetonius cap. 37. *Julius Cæsar Pontico triumpho inter pompa fercula, trophæa verborum protulit titulum: Veni, vidi, vici*. Crux Christi verissimum existit stupendæ victoriæ trophæum: unde dignum etiam Pilatus iudicabat, eam glorioso titulo condecorare. Arde crucis victoriâ, & efficacia vide infra Dominica Palmarum, cuius tamen illud, quod S. Leo ipsi adscribit encomium, subicere hic nequeo, quo stupendos ejus succinctè recolligit affectus. Audite divina ipsius verba: *O admirabilis potentia crucis! ô ineffabilis gloria Passionis! in qua & tribunal Domini, & iudicium mundi, & potestas est Crucifixi. Traxisti enim Domine omnia ad te, & cum expansisses tota die manus tuas ad populum non credentem, & contradicentem tibi, confitenda Majestatis tua sensum totus mundus accepit. Et tandem encomiasticam crucis finiens laudem, ait: Crux tua omnium fons benedictionum, omnium est causa gratiarum, per quam credentibus datur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte.*

S. Leo Cœc. 7. de Pass.

Verùm, ut evidentius Christi in sua Resurrectione per crucem victoriæ elucescat eminentia & magnitudo, prolixius perscrutemur tres, quos ipse victor in triumphum duxit captivos hostes. In campum prodeat terribimus animarum

Isa. 22. 22

carcer infernus, ad eò obsecratus, tam fortiter munitus, ut nullis viribus postes ejus, & cardines possent perfringi, nullo modo aperti, nisi speciosa crucis clave, de qua vaticinatus est Propheta Isaia: *Dabo clavem domus David super humerum ejus.* Hac volens in infernum triumphare, mortuus propria virtute sibi vitam restauravit, & renovavit ad instar generosæ aquilæ: de cujus essentia, & proprietatibus commemorant Naturalistæ, quòd ipsa desiderans rejuvenescere, atque veteres exuere plumas, sese in altum extollat, & alas suas fervescens Solis radiis urendas expandat. Quo factò, illic se in fontem projicit, & sic virtute ignis, & aquæ mirabiliter innovatur, aliasque plumas recipit. Ita Christus Dominus in flagranti Calvariæ monte in crucem sese elevavit, & alas brachiorum suorum extendens, divini amoris radiis seipsum accendit: & madefactus lateris sui aqua, se tertio die renovavit, plumasque veteres, in meliores commutavit, corpus impassibile, agile, subtile, atque gloriosum assumens.

Testatur doctissimus Solinus lib. de mirabilibus mundi, cap. 13. in quadam provincia stupendum reperiri fontem, hujus videlicet naturæ, ut fax cerea accensa in eo extingatur, extincta verò in eodem accendatur. Ardentissima illa fax Christus dimissa est in altum tribulationis mare, & propria voluntate ad modicum extincta est; verum rursus tertio die eadem revixit, sicut illi quoque illud Phœnicis meritò applicari potest dictum: *A me ipsa renascor.* Inde Lactantius Firmianus Christum resurgentem Phœnici avi assimilat, de eo cantans:

*Vnica sed vivit, morte resecta sua.
Nam perit, ut vivat; se tamen ipsa creat,
Ut possit nasci hac, appetit ante mori.*

Nec unquam ulli mortalium hoc donatum est privilegium, & virtus concessa, sese propria virtute resuscitandi, teste divo Ambrosio: *Quis enim est alius, inquit, qui resuscitet, nisi ipse se sua, Patrique potestate? Video natum autoritate propria, video mortuum propria, qui omnia suo fecit arbitrio: cujus alterius auxilium indigebit, ut resurgat. Igitur ipse resurrectionis sua est author. Cui concinne acciuit Bernard. dicens: Quis in cæteris omnibus suscitavit aliquando seipsum? Ineffabile istud est, ut à morte se excitet ipse, qui dormit: sim-*

Bern. ser.
1. in die
Pa. ch.

gulare est. Non est, qui faciat, non est usque ad unum. Eliaus Propheta mortuum suscitavit, sed alterum, non seipsum. Ecce enim quot annis jacet in monumento? Quod autem à se non potest, sperans ab alio suscitari. Ab eo utique, qui triumphavit mortis imperium in seipso. Inde est, quòd cæteros quidem dicimus suscitatos, Christum resurrexisse, qui solus virtute propria visor prodit de sepulchro.

Plinius refert, quòd olim quædam arbor, nullo juvante, nullo cogente, sua sponte quasi in aram Junonis ceciderit, quæ tandem rursus propria virtute assurrexit, & ut prius floruit. Quod inauditum prodigium arcoli judicârunt prognosticum esse futuræ Romanorum de hostibus suis victoriæ. Propheta David assimilat Christum arbori, quæ secus decursus aquarum dabit in tempore fructum suum. Hæc spontaneè & propria voluntate in aram crucis decidit, & post triduum denuò sua virtute assurrexit. Quodnam sanè manifestius argumentum, quàm illud Romanorum, nimirum Christi in suos hostes victoriæ?

Christus itaque propria virtute resuscitatus, clavem crucis attollens, ad inferos descendit, sanctorum Patriarcharum, & Prophetarum animas in inferno, seu limbo arctissimè contractas, potestatis, & principatibus infernalibus erepturus, serasque terti & obscuro claustris disrepturus. Unde notat Gregorius, signanter in persona Christi dixisse Oseam Prophetam: *Ero morsus tuus ò inferne. Quoniam ex eo, inquit, quòd mor-*

Greg. ho.
22. in E-
vang.

demus, partem abstrahimus, partemque relinimus. Quia ergo ex inferno partem abstulit, partemque reliquit, non occidit funditus, sed momordit infernum. Et Apostolus id attestatur de Christo, hæc proferens verba: *Exspoliatus principatus, & potestates, traduxit confidenter palam, triumphans illos in semetipso.*

Col. 2. 15.

Hunc triumphantis Christi Domini in limbum descensum fuerat vaticinatus Propheta Job: *Nunquid ingressus es profundum maris, & in novissimis abyssi deambulasti.* Sed attende, quantum gaudium, quantam exaltationem miseris his increatis, & in densis tenebris detentis, Christi attulerit presentia? Ait de eo Ecclesiasticus: *Pene- trabo omnes inferiores partes terra, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino.* Virtutem hanc filio Pater æternus olim per Isaïam fuerat pollicitus, cap. 49. *Dedi in*

Eccl. 24.
v. 46.

Isa. 49. 4)

Lib. 5.

Zach.
v. 11Judith
14. v.

foedus populi, ut suscitares terram, & possideres hereditates dissipatas, nimirum ad implendas Angelorum apostatarum sedes) ut diceret his, qui vinciti sunt, exite, & his, qui in tenebris sunt, reve- lamini.

Valerius Maximus narrat, olim profundissimam Romæ reptam fuisse cloacam, quam Romani nec terra, nec faxis, aliâve materiâ implere potuerunt. Consultata fuit hoc super negotio quædam Sybilla, quæ respondit, fossâ os numquam fore obturandum, nisi fortissimus quidam miles sese armatum, equoque insidentem, in profundum præcipitaret. Hoc resciens Curtius, tum amore patriæ, tum gloriæ cupiditate inflammatus, arma sua induit, equumque ascendit, atque in cloacam vivus insiliit. Audite præcitati authoris verba: *Cum in mediam partem fori, vasto ac repentino hiatu terra subsideret, responsumque esset, eare illum tantummodo compleri posse, qua populo Romano plurimum valeret: Curtius & animi, & generis nobilissimi adolescens, interpretatus urbem nostram virtute, armisque præcipue excellere, militaribus insignibus ornatus, equum conscendit, eumque vehementer, ad motus calcari- bus, præcipientem in illud profundum egit: super quem universi cives honoris gratiâ certatim fruges iniecerunt, continuâque terra pristinum situm recuperavit.* Ah! nonne ego jure meritò polsem dicere, cloacam illam esse limbum, in quo Patres conclusi asservabantur, & numquam spes salutis illucebat, nisi in illud fortissimus mortalium Jesus Christus descenderet, qui simul & os limbi reclusit. Unde de eo ait Zacharias: *Tu quoque in sanguine testamenti emisisti vincitos tuos de lacu.* Et tum magna edita sunt lamenta, auditi ululatus, & gemitus, dum tartareus rector suum intercipi vidit fortalitiium, & prædam tam diu cautè custoditam, sibi eripi. Unde clamabat ad instar Vagao: *Vna mulier Hebraea, videlicet Judith occidens Holofernem, fecit confusionem in domo Nabuchodonosor.* Unus Christus fecit confusionem in domo, & palatio Luciferi. Ac proinde huic spectaculo possunt aptè appropriari hæc Exodi verba cap. 15. vers. 15. *Tunc conturbati sunt Principes Edom, robustos Moab obtinuit timor, obriguerunt omnes habitatores Chanaan.*

Nec gloriosum hunc Christi Domini Resurrectionis triumphum infernales spiritus cohonestare omiserunt; ipsi namque ab invicto athleta nostro potenter dejecti sunt, atque prostrati, &

ipsi, qui strictis vinculis miserum hominem arctissime tenebant devinctum, à Christo resurgente in vincula coniecti sunt, inque tyrannicum in animas nostras ademptum est dominium. Quamvis enim ante Christi adventum ipsi per mortem universo mundo tamquam divinæ justitiæ ministrant prædominarentur, attamen post ipsius mortem, misericordia superexaltante judicium, arctis catenis constricti sunt, atque inhibiti impetuosos in homines facere insultus. Ac proinde tum fictitia, & diabolica simulachra reddere desierunt oracula, & amplius incautum hominem per sortilegia decipere nequiverunt. Sicut cum olim v. g. idolum Minervæ in igne illæsum permanisset, cum Apollinis simulachrum amare flevit, cum Deorum statua sibi murdè loco cesserunt gemitus, & horrendas voces produxerunt, atque futura sæpe sapius, divina permittente majestate, prognosticarunt, &c. ut latè refert Augustinus lib. 3. de civit. Dei. Postea namque nil tale, & præsertim in Sacerdotum, & Dei ministro- rum præsentia efficere potuerunt, ut narrat Zo- zymus lib. 5. hist. aded. ut falsorum Deorum Sa- cerdotes, dum oraculum consulere volebant, ante altè clamarent: *Procul hinc sit locus & un- ctus.* Et tandem penitus obmutuerunt, ut attestatur Plutarchus de defectu oraculorum. Præ- terea omnis in animam erepta est potestas, nec homini ullum spirituale inferre potest detrimen- tum, nisi ipsi ultro ei manum, & consensum præ- beat. *Alligatus est enim, inquit S. Augustinus, tamquam innexus catenis canis, & neminem mor- dere potest, nisi eum, qui se illi mortifera securi- tate conjunxerit.* Et paulisper inferius ait: *La- trare potest, sollicitare potest, mordere omnino non potest, nisi volentem.* Et S. Antonius imbecillita- tem diabolicam attentè considerans, idem asserit: *Damon sicut pascor irretitus tenetur, & constrin- gitur à Christo: Christiani ergo Christo nixi, da- monem non timeant, sed rideant.* Diabolus itaque leoni ferreis catenis constricto est perfimilis: ipse namque, licet iis onustus, determinatum loci spatium rugiens obambulat, nihilominus nullum devorare valet, nisi eum, qui sese intra cir- culum, & sphæram statuerit. Idedè de eo dicit S. Petrus: *Tamquam leo rugiens circuit, quarens quem devoret.*

Hæc memoranda Christi Domini de infesto humani generis inimico damone victoria, quàm optime assimilari potest isti, quàm de Phri- none

Lib. 5. c. 6.

Zach. 9.
v. 11.Judith. c.
14. v. 16.Aug. lib. 3.
de Civ. Dei
cap. 7.

Cap. 18.

Aug. ser.
197. de
temp.

1. Pet. 5. 8.

none Atheniensium duce reportavit Pitticus, de quo commemoratur, quod ipse, dum Athenienses, & Mitylenenses ob agri possessionem acriter inter sese dimicarent, solus, ne tot millia hominum evidenti necis discrimini, & arduo praelio exponerentur, particulare cum Atheniensium duce certamen inierit eo pacto, ut mota inter ambas partes controversia, unus aut alterius casu decideretur, & totaliter sopireretur. Uterque in arenam summa cum generositate descendit. Sed Pitticus Mitylenæus ingenioso stratagemate utens, Phrinonem reti, quod clanculo sub clypeo occultarat, intricatum, & irretitum trucidavit. Haud dissimiliter dico ego, Christum diabolum in victa Divinitatis suæ potentia, quam sub vili humanitatis tegmine cautè absconderat, prostravit, & irretivit. Ad eò, ut modò illaqueatus, parum nocere possit, & facillè devinci queat. Et hoc, quamvis millenis probari possit argumentis, ea prolixitatis vitandæ gratiâ prætereamus. Tempus namque nos urget, & monet, ut progrediamur ad stupendum hunc, & nunquam auditum Christi triumphum extollendum, signalatum inimicum devictum, nimirum mortem adducere: ipse namque, teste Ecclesia, Mortem nostram moriendo destruxit, & vitam resurgendo reparavit. Et quantumvis mors corporalis ad modicum tempus adhuc aliquale retinuerit dominium, attamen Christus in extremo die iudicii omnem carnem vivificaturus est, & mortem ad deletionem dejecturus. Unde illud fecit morti Christus, quod Ichneumon Crocodilo. De quo sic scribit Naturalista Plinius lib. 7. cap. 27. *Hunc saxurum cibo piscium; & semper esculento ore in litore somno datum, parva avis, qua Trochilosibi vocatur, Rex avium in Italia, invitat ad hianandum pabuli sui gratia. Os primum ejus asfultum repurgans, mox dentes, & intus fauces quoque ad hanc scabiendi dulcedinem, quam maxime inhiantes: in qua voluptate somno pressum conspicatus ichneumon, per easdem fauces, ut telum aliquod immissus, erodit alvum, sicque ichneumon incolumis, & illæsus egreditur, crocodilus verò, corrosis visceribus, præda remanet.*

Pariformiter Christus in voraces inimicæ mortis fauces insiliit, eam corrosit, ipse autem salvus evasit, & omnes salvi evadent, quotquot ejus relo pereucientur: & quantumvis illa in

mundo relicta sit, attamen ipsa omnibus justis stratum sternit, & scalam erigit ad gloriosam in æternum vitam. Rex Persarum Sapor suum hostem devicerat, & captivum ceperat Valerianum Imperatorem, quem ipse tam barbarè contra regiam dignitatem traxerat, ut ei in scabellum pedum ad equum conscendendum deservire fuerit coactus, ut testatur Sextus Aurelius. Pariformiter mors ita à victorioso nostro athleta Christo subjugata est, ut strenuis suis militibus in scabellum deserviat, ad cœleste conscendendum regnum. Ac proinde, absente mortis aculeo, qui peccatum est, homini, nec in minimo damnus inferre potest. Quam Christi in eam ruminans victoriam, ipsi illud, & imbecillitatem impropereat Bern. *Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors stimulus tuus? Iam non est stimulus, sed iubilus: iam cantando moritur homo, & moriendo cantat. Vsurparis ad latitiam mater horroris, ad introitum regni, porta inferni & forea perditionis, ad inventionem salutis, idque ab homine peccatore. Et justam hujus captivitatis adjungit rationem: Iussit nimirum, quia tu inique in hominem innocentem, & justum potestatem temerariam usurpasti: mortua es, o mors! & perforata hamo, quem incauta glutivisti. Cui accinit S. Leo: Nec ipse itaque diabolus intellexit, quod sciendo in Christum, suum destrueret principatum, qui antiqua fraudis jura non perderet, si à Domini Iesu sanguine contineret. Sed malitiâ nocendi avidus, dum irruit, ruit, dum capit, captus est, dum prosequitur mortalem, incidit in Salvatorem.*

Unde mihi apparet, morti Christum diglutienti idem contigisse, quod ceto Jonam in ventrem dimittenti contigit. Ipse namque, ut attestatur Scriptura, tribus diebus, & tribus noctibus in ventre ceti commoratus est, & illæsus, ac indigestus egressus est. Ille enim per Prophetam vi naturalis calor stomachi sui concoquere nequit, quod voce evomuit, eleganter explicat Scriptura: *Et evomuit Ionam in aridam.* Ionæ 2. 11. Pariformiter evenit Jonæ nostro Christo, ipse enim cetus mortis, licet tribus diebus, & tribus noctibus eum voraci dente deglutitum in suis visceribus detinuerit, tertio nihilominus die illum reddere est coactus. Prout vaticinatus fuerat Propheta David: *Non derelinques animam meam in inferno, nec dabis Sanctum videre corruptionem.* Quoniam non potuit, inquit Hieronymus,

Psal. 10
v. 6.

Bern. serm
26. in Cât.

Dan. cap
14. v. 2

Leo ser. 9.
de Pass.

Vers. 26

Ionæ 2. 11.

Psal. 11. 8.

Aug. l.
de Civ.
Dei, c.

nymus, infernus eum vinculis constrictum retinere, qui divinitatis insuperabilibus pollebat viribus, & in mundum è cælo descenderat, ut portas æreas perfringeret, & vestes ferreos dirumpere. De eo namque ait Psalmista regius: *Qui contrivit portas areas, & vestes ferreos confregit.* Neque valuit sepulchrum sacrosanctum illud corpus in cineres redigere. Licet enim illud ossibus & carne constaret, attamen tantæ erat virtutis, atque fortitudinis, ut in se omnem divinam potentiam comprehenderet. Hinc asserit morti contigisse, quod voraci isti draconi Eusebius, quem Babylonii tamquam Deum stulte venerabantur. Etenim eò cæcotentium gentilium dementia devenerat, ut illos pro Diis colerent, in quibus vires suis longè eminentiores conspiciebant, & sua potentia superare non poterant. Tales profectò erant istius formidabilis draconis vires. Idèdque firmiter autumabat Rex, Prophetam Danielem neutiquam denegaturum, illum vivum Deum fore, utpote tantæ potestatis, ut oves, agnos, boves, vaccas, aliaque robusta animalia ferocibus dentibus dilaniaret. Et erat, inquit sacra Scriptura: *Draco magnus in loco isto, & colebant eum Babylonii: & dixit Rex Danieli: ecce nunc non potes dicere, quia iste non sit Deus vivens.* Cujus cæcitatem explodens Daniel, respondit: *Iste non est Deus vivens.* Et exoptulata, & impetrata potestate à rege draconem enecandi, non gladium, aut hastam, sed cibum animalium carnibus robustiorem ipsi coxit, quem ille, quantumvis tam vegeto ad digestionem, & concoctionem polleret stomacho, ut fortium animalium ossa consumeret, & decoqueret, neutiquam digere potuit. *Tulit ergo Daniel picem & adipem, & pilos, & coxit pariter: fecitque massas, & dedit in os draconis, & disruptus est draco.*

Mors sanè voracissimus est draco, cunctos absque personarum exceptione absorbens, & devorans viventes, & tantæ potestatis, ut ei nemo valeat resistere. Quapropter, ut attestatur doctissimus Alciat⁹ embl. 157. Ethnici eam catalogo fortissimorum suorum Deorum adscribebant, appellantes illam *Deum terminum.* Quoniam omnium viventium est finis, & terminus Ipsique hanc attribuebant epigraphen: *Nemini cedo.* Et S. Augustinus ait: quòd in concilio, & congregatione Deorum omnes Dii sese Jovi humiliter subjecerint, exceptis tamen *Deo termino*, & duobus aliis. Quoniam cognoscebant nullas inveniri vires ipsorum superiores, & fortiores: ad hujus recognitionem supplices venerabantur mortem, ut supremam

Quadragesimalis P. II.

Deam, cui ut dicit Virgilius, quàm plurima offerebant sacrificia, pro quibus ipsi magnificum, & sumptuosum quoque extruxerunt templum in Insula Cades, ut testis est Plinius.

Ut terribilis hic draco debellaretur, composita est massa humanitatis, quam è duabus diversis substantiis summus ille Daniel, nimirum Spiritus sanctus, in castissimo Mariæ Virginis utero efformavit. In illa adipem substantialem divinæ essentia, & subsistentiam ejusdem personæ divinæ Verbi æterni collocans. Cujus veritatem divinè Archangelus Gabriel expressit, dum illibatæ Mariæ Virgini insinavit, quòd futura filii Dei conceptio opera & virtute viri non esset perficienda, sed Spiritus S. adumbratione, adjungens: *Idèd & quod nascetur ex te, sanctum vocabitur filius Dei.* Ac si diceret, intemerata Virgo, absconditum hoc incarnationis mysterium divina Spiritus S. consummabitur virtute, mediante stupendo, & incognito nexu, qui duas naturas, & substantias infinite inter sese distantes connectet, divinam videlicet & humanam in divina Verbi hypostasi, ita ut hoc compositum tam sanctum, tam eminens evaluatum sit, ut omnem in se divinæ essentia: comprehensurum sit perfectionem, ob quam propriissimè Dei Filius nuncupari potest. Et admirabilis hujus unionis virtute humana natura tantà corroborabitur potestate, ut ejus vires omnium creaturarum potentiam longo intervallo sint superaturæ. Massam istam divino stratagemate sic compositam famelico draconi devorandam morti objecit. Et quantumvis illa tantà vigeat efficacità, ut cunctos Reges, Imperatores, Principes, Magnates & Plebæos diglutiat, & digerat, tamen hanc escam, & prædam consumere nequirit, sed cum fœnore Patrum in limbo detentorum restituere est coacta. Dum enim Salvator mundi cruci affixus penderet, invida mors velut venenosus coluber arborem sursum ascendit. Quam, ut conspexit appropinquantem, inclinato capite emisit spiritum, eamque apprehendit, & inter dentes potenter contrivit, vires illius enervavit, sibi que mirabili victoria mancipavit. Hinc in gratiarum actionem de tanto beneficio sine intermissione uti deberemus divinis S. Hieronymi verbis epist. 3. ad Heliodorum. *Gratias tibi agimus Christe, quod tam potentem adversarium nostrum dum occideris, occidisti.*

Quando hanc Christi in morte adhuc avidâ mente maturius contemplor victoriam, optimè de eo prophetizarum arbitror Genesi cap. 49. à Patriarcha Jacob in benedictionib⁹ filiorum suorum

R R R
rum

Psal. 106.
v. 6.

Dan. cap.
14. v. 22.

Vers. 26.

Aug. l. 7.
de Civit.
Dei, c. 7.

rum tangente Judam, è cuius progenie oriundus est Christus: *Catulus Leonis Iuda, ad pradam fili mi ascendisti: requiescens accubisti ut leo; quis suscitabit eum?* Conformiter de illo loquitur

Apoc. c. 5.
v. 5.

Evangelista Joannes Apoc. cap. 5. *Ece vicit Leo de tribu Iuda*, Et meritò leoni assimilatur resurgens Dominus. Quoniam ipsi quàm plurimæ illius congruunt proprietates, inter quas hæc ei attribuit S. Athanasius, quod ipse suâ fretus fortitudine, in aperto campo, & non in antro, quem admodum alia animantia, quietem capiat. *Leo terrori est feris omnibus, & hic solum per confidentiam & securitatem dormit intrepidus.*

Haud dissimiliter Christus quasi ad somnum sese composuit in publico loco, videlicet Calvariarum monte, quantumvis undequaque sese furentibus militibus, & rabidâ Judæorum gente cerneret circumdatum. Ipse nullius formidat vires, quibus gloriosa sua posset impediti Resurrectio: signaturam monumenti, & custodiam explodit:

Matth. c.
27. v. 66.

Et munierunt sepulchrum signantes lapidem. Quia ipse ad instar Sampsonis in Gaza à Philisthæis circumcincti, resurrectionis viam facillimè erat reperiturus. Unde ait per Prophetam Davidem Psal.

Psal. 3.
v. 6.

3. Ego dormivi, & soporatus sum, & exurrexi, quoniam Dominus suscepit me. Non timebo millia populi circumdantis me. Hinc omnem tum Pilati, tum plebis irridens cautelam, & munitionem S. Athanasius serm. 6. in Parasceve Domini ait: Miser, & infelix iudex, qui mortis vincula dissolvit, non solvet sepulchri sigilla? Qui spoliavit infernum, timebit monumentum signaculo munitum: Signa lapidè, statue milites, obside sepulchrum custodibus: isto modo egregium opus majus efficit: statuis enim spectatores, & testes resurrectionis, meorumque miraculorum pracones ministros tu praeparas. Quam curam quoque explodit Amphilocheus in sermone de sepultura Domini, dicens: Quis unquam vidit mortuum asservari, vel potius quis unquam vidit mortuū belligerare? Quis audit vit aliquando mortuum, & undiq; circumseptum, metum eis incutere, qui eum interemerunt.

Deinde hæc adhuc leonis catulo à Ruffino & Eucherio adscribitur innata proprietates, eum immediatè post ortum suum tribus diebus & noctibus dormire; deinde patris horrendo rugitu, & terræ commotione excitari: ita etiam Christus Dominus, postquam triduo requiem suam sumpsisset in sepulchro, patris sui voce, & propria potentia, non absque ingenti terræ motu gloriose resuscitatus est, & morti, & dæmoni sum-

rum timorem incussit, ut ait Athanasius quæst. 103. ad Antiochenum: *Morti quidem, quia seipsum mortuum, & dormientè resuscitavit, & excitavit. De quo quoque summopere admiratus Bern. exclamat: Quis in cæteris aliquando suscitavit seipsum? Ineffabile illud est, ut à morte se excitet ipse, qui dormit. Singulare est, non est, qui faciat, non est usque ad unum. Eligæus Propheta mortuum suscitavit, sed alterum, non seipsum. Ecce quot annis jacet in monumento, quod non potest à se, sperans ab alio suscitari, Ab eo utique, qui triumphavit mortis imperium in seipso, Inde est, quod cæteros quidem dicimus suscitatos, Christum verò resurrexisse, quia solus virtute propria victor prodiit de sepulchro. Siquidem & in hoc vicit leo de tribu Iuda. Diabolo verò leo nos terrore summo fuit terrori, quia ingenioso stratagemate, inaudito artificio ipsi prædam tam arctè custoditam eripuit. Unde meritò Christus in astutia, & arte comparari posset peritissimo sagittario Alco, qui, cum cerneret colubrum quendam strictè filium suum complectentem, veritus jam jam imminentem mortalem morsum, paterna pietate commotus, ad artem sagittariam confugit, arcumque tetendit, & tanta dexteritate illum telo trajecit, ut puerum omnino illæsum conservavit. De quo obstupefactus Marcus Manilius, ait mirabile fuisse hoc opus, sed ars erat esse patrem.*

Haud dissimiliter Christus videns nos filios suos ab infernalibus serpentibus miserè implicatos, & arctè constrictos, commiseratione excitatus, omnipotentis suæ arcum velociter assumpsit, & è pharetra potentissimam crucis suæ sagittam eripuit, quam adeo dexterè in eos direxit, ut totaliter prostravit, & nos filios incolumes servavit. Juxta illam prophetiam Davidis: *Misit sagittas suas, & dissipavit eos. Quoniam ars erat esse patrem. Unde in hac mirifica victoria illud quoque consummatum arbitror Abacuc: Cornua in manibus ejus, videlicet crucis: Ibi abscondita est fortitudo ejus. Ante faciem ejus ibit mors, & egredietur diabolus ante pedes ejus. Concludo itaque audacter cum D. Bern. Siquidem & in hoc vicit Leo de tribu Iuda.*

Sed quid ulterius tempus tero mirificam resurrectionis Dominicæ gloriam, majestatem, atque eminentiam extollendo? quò enim eam attentius & fixius aspicio, eò magis tanto splendore obtubilatus cæcutio. Fateor maxima Christi infantuli exstitit magnificentia, dum à Magis in cunis pro Deo fuit adoratus, & ab Angelis denuntiatus.

Verum

Bern. ser.
5. in die
Paschatis.

Matth.
6. v. 6

Psal. 17.
v. 15.

Abac. c. 3.
v. 4.

Verum nec tum deerat paupertas, contemptus, infirmitas, quia pauper & abjectus in vili natus jacebat stabulo, sed triumphalis ipsius resurrectio omni gloria, & excellentia cohonestata, penitus remota omni penuria, imbecillitate, & contemptu, quæ ea mediante per opulentiam, ac totius universi dominium, per absolutam, atque supremam potentiam, & per gloriam, & honorem recompensabantur. Magna semper à SS. PP. æstimata fuit illa gloria, in qua Christus Dominus in monte Thabor apparuit: ast illa huic longo intervallo in eminentia cedere debet. In illa namque unam dumtaxat gloriosi corporis demonstravit dotem, claritatem scilicet, & quidem ad modicum tempus duraturam, & ignominia crucis brevi auferendam: in hac verò maxime ipsius majestas resplendit, agilitatem, subtilitatem, & impassibilitatem ostendens in æternum perseveraturam. Atque ita verissime adimpleta est illa prophetia Evangelistæ Matth. cap. 26. dicentis in persona Christi: *Possum destruere templum Dei, & post triduum readificare illud*, (ubi Christus loquitur de templo corporis sui) *Magna erit gloria domus istius novissima, plusquam prima, dicit Dominus exercituum. Et in loco isto dabo pacem*. Quoniam gloria primi templi secum inopiam, ignominiam, laborem, timorem, infirmitatem, &c. contulit: verum gloria secundi cuncti illa incommoda exclusit. Et sanè, si Dominicæ resurrectionis gloriam ignominie comparemus crucis; illam hanc longè antecellere compariemus. Contemplantur ibi patientem, sanguine conspurcatum, vulneribus plenum, & à planta pedis usque ad verticem fauciatum, & hic intrare impassibilem, resplendentem ad instar solis, agilem, subtilem, angelicis spiritibus stipatum: *Ab quantum mutatus ab illo Hectore*. Verè nunc triumphator noster dicere potest: *Hiems transiit, imber abiit, & recessit: flores apparuerunt in terra nostra*.

Apud Veteres consuetudo non contemnenda invaluerat, ut illustrium Heroum, & strenuorum militiæ ducum in perpetuam rerum gestarum memoriam sumptuosa publico ære erecta monumenta ingeniosis epitaphiis, atque acutis emblematicis elogiis condecorarentur. Quod ipsi observabant, ut posteris ad eandem virtutem, ac animi generositatem calcar adhiberent, & eos ad bellum allicerent. Hinc commemorat Plutarchus, quod Alexandro Magno invicto Imperatori celeberrimum in Macedonia, jam debellatâ Asiâ, de-

victaque Europa, sepulchrum fuerit exstructum. Cui per modum emblematis duæ pulcherrimæ artificiosissime insculptæ videbantur imagines, quarum una Asiam, altera Europam representabat. Addita erat hæc Epigraphæ. *Alexandri victoria*. Cyrus quoque potentissimus Persarum Rex sibi vivo adhuc splendidum à peritissimis sui ævi artificibus confici jussit monumentum, cui insculptæ erant hæc verba: *Hic jacet Persarum debellator*. Magnifico Themistoclis prudentissimi famosæ reipublicæ Atheniensis moderatoris epitaphio eminentia & memoria digniora gesta & prælia impressa erant, cum hac inscriptione: *Memoranda Themistoclis facta*. Josue quoque tumulo apud Hebræos effigies solis insculpta fuisse dicitur, eò quod sua virtute contra inimicos dimicans naturalem solis cursum sistere potuisset. Ad junctum erat hoc elogium: *Sol contra Gabaon ne movearis*. Sed quia illustri epigraphæ, quo digno encomio monumentum summi illius Monarchæ, & totius universi dominatoris cohonestabimus? Hic stupeo, hic hæreo. Ecce enim ipse cælum & terram devicit, visibiles & invisibiles hostes, dæmonem, mortem, & infernum prostravit, cuncta suo subjugavit imperio. Unde ei meritò quadrant omnia sepulchralia illorum veterum heroum elogia & dicta. Sed absit, ut, iis appositis, dicatur sufficit: nam illustriorem longè gloriosus hic triumphator promeretur epigraphen. Verum quam? Ah! magis adæquatam, & aptam adinvenire, aut imaginari nequeo illa, quam Domino suo resurgenti cælestes attribuerunt spiritus: *Surrexit non est hic*. O mysteriosum dictum! ecce cunctorum monumentis inscribitur: *Hic jacet*, sed Christi, tanquam in mortem gloriose triumphantis sepulchro insculpi debet hæc epigraphæ: *Surrexit non est hic*.

Nec Christum solummodò de morte corporali triumphasse suspicandum est, verum firmissimè credendum, eum quoque in spiritualem mortem, quæ peccatum est, gloriosum extitisse victorem. Etenim ipse cruce sua ex toto rigore justitiæ (ut saniores sustinent Theologi) & ad æqualitatem pro primi parentis Adæ noxa satisfecit, nobisque salutem è pretioso suo sanguine consecit balneum, Sacramentum scilicet baptismi, mediante quo à peccati originalis lepra perfecte mundamur, juxta illud Apostoli: *Delevit chirographum peccati*, (id est reatum pœnæ æternæ dissolvit, & dissipavit) *quod erat contrarium nobis, & ipse tulit de medio, affigens illud cruci*. Et quam-

Ad Coloss.
c. 2. v. 14.

vis post totalem animæ purificationem ex humana fragilitate adulti facti personalium quorumdam peccatorum face denud coinquinemur, a liam vulneribus animæ nostræ rifanandis sanguine suo promeruit theriacum, nimirum Sacramentum Pœnitentiæ, cujus virtute, etiam in malitiam relapsi, resurgere possimus ad gratiam. Christus itaque sua morte, & resurrectione misericordiam exaltavit supra justitiam, illamque huic prædominati fecit.

Narratur lib. 2. Reg. cap. 24. quòd Angelus Domini, enormi Propheta Davidis peccato ad summam iracundiam provocati, missus & delegatus sit, ut magna populi strage delictum hoc dilueret, gladium evaginatum compescuerit, ac de expresso Dei misericordiæ suæ memoris mandato vindicativam manum cohiberit. *Cumque extendisset manum suam Angelus Domini super Ierusalem, ut disperderet eam, misertus est Dominus super afflictione, & ait Angelo percutientem populum: Sufficit nunc contine manum tuam.* Sed hic ad præsens institutum suavis maximè annotanda est Lyrani speculatio. Is curiosè advertens locum, in quo vindicta à Deo est inhibita, quem signanter non absque mylterio exprimit sacra Scriptura: *Erat autem Angelus Domini juxta arcam Arcana Iebusai:* Asserit hanc arcam fore eundem locum & montem, in quo Patriarcha Abraham dilectum filium Isaac voluit Deo immolare. Quem quoque Calvaria fuisse collem, in quo pro totius mundi salute unigenitus æterni Patris filius in ara crucis oblatu est. Quam sententiam quàm plurimi sustinent SS PP. quorum doctrinæ pro modò ad hæreo. Per hoc itaque quòd Angelus vindicans in hoc loco manum percutientem suspendat, atque retrahat, significatur, divinam iram in genus humanum in eodem penitus fore sedandam, dum immaculata & infinita illa hostia, Deus homo immolaretur. Quod apertè innuit Apostolus hisce verbis: *Pacificans per sanguinem ejus, sive qua in calis, sive qua in terris sunt.* Quem locum attentè considerans Anselmus ait: *Qua hora sanguis redemptionis exivit de latere Domini in cruce pendens, divinum est peccatum Ada humano generi, & pacificata sunt caelestia, & terrestria, quia tunc passit hominibus introitus ad regnum calorum.* Concludamus finaliter ergo ex jam dictis, Christum Dominum morte sua ignominiosa, & resurrectione gloriosa de prænominatis hostibus potenter, atque mirabiliter triumphasse.

Sed hac conclusione præsens nullatenus finien-

duus est discursus. Verùm necessarium fore autumò (ut salutarem ex hoc triumpho pro animabus nostris hauriamus admonitionem) parumper inquirere, quid à nobis sua resurrectione pretendat dominus? Loquatur S. Leo, qui pulchrum ex ea eruit documentum, dicens: *Cum igitur quadraginta dierum observantia, hoc voluerimus operari, ut aliud sentiremus crucis in tempore Dominicæ Passionis: adnitendum nobis est, ut etiam resurrectionis Christi inveniamur esse consortes, & de morte ad vitam, dum in isto corpore sumus, transeamus. Vnicuique enim homini, qui ex alio in alium aliqua conversione mutatur, finis est, non esse, quod fuit, & ortus esse, quod non fuit. Et egregiè ad doctrinalem progreditur instructionem, subjungens: Sed interest cui quis, aut morietur, aut vivat: quia est mors, qua causa est vivendi, & est vita, qua causa est moriendi.* Et de duplici hac morte sese explicat clarissimè sequentibus verbis: *Nec alibi, quàm in hoc transitorio seculo utrumque, conqueritur: ut ex qualitate temporalium actionum, differentia retributionum pendeant aeternaliù; moriendum ergo est diabolo, & vivendum Deo, desciendum iniquitati, ut justitia resurgamus.* Verùm nec hanc dumtaxat Christi resurrectio exigit resurrectionem: etenim inter resurrectionem, & resurrectionem maximè reperitur disparitas. Resurrexit, aut potius ad vitam resuscitatus est Lazarus, & resurrexit Christus: Ait dissimiliter; iste namque è sepulchro linteam, cui fuerat involutus, secum absportavit: hic verò findonem mundam in tumulto reliquit. Et ratio hujus facti assignatur, quia iste revixerat adhuc semel moriturus, hic autem in æternum victurus. Sed quid significat hoc linteam? Ah Christiane! linteam, quod peccator spiritualiter per gratiam resuscitatus, denuò sibi reassumit, proximæ sunt relabendi in eadem peccata, occasiones. v. g. locus, in quo scelus communiter perpetratum est, prævium consortium, quod hominem ad mundanas, & carnales allicit voluptates: superflua divitiarum, quibus totum avari cor devoverit: Simile linteam omninò deserendum est, atque procul abjiciendum, ut homo perfectè cum Christo resurgat, & triumphet. Ipse namque ira resurrexit, ut ei ulterius mors dominari non poterit; quemadmodum protestatur Apostolus: *Christus jam non moritur, mors illi ultra non dominatur.* Sed heu! quàm multi cum Christo resurgunt, animam suam salutari Sacramenti lavacro emundant, sed summa cum confusione, & evidenti aeternæ damnationis discrimine subitò in eadem peccata relabuntur.

Leo ser. 1.
de resurre-
ctione Xsti.

Ad Ep.
6. v. 2.

2. Reg. 24.
v. 16.

Matt.
10. v.

Lib. 9.

Ad Rom.
c. 6. v. 9.

Ad R.
c. 6. v. 9.

Vix sanguine, & carne Christi in festiuitate Paschali patii sunt, & illicò novis sese deliciis, & vanis desiderijs pascunt. Talis verum Christianum, & conversum non decet resurrectio: sed ea, quæ ultra morti peccati, & reincidivæ non est obnoxia. Hoc seriò nobis inculeavit Paulus scribens ad Ephesios; *Induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est. Deponite vos secundum pristinam conversationem, veterem hominem* (absque eo tamen, quòd illum reassumatis, & reinduatis) *qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renovamini in spiritu mentis vestra. Quam divinam Apostoli maturè perponderans doctrinam S. Leo loco citato, divinè concludit: Non ergo nos rerum temporalium occupent species, nec ad se contemplationem nostram à celestibus terrena descedant. Pro transactis habeantur, quæ ex maxima parte jam non sunt; ut mens intentamansurus, ibi desiderium suum figat, ubi quod offertur, æternum est. Quamvis enim spe salvi facti sumus, & corruptibilem adhuc carnem, mortalemq; gestamus. Rectè tamen dicimur in carne non esse, si carnales non dominentur affectus: & meritiò ejus rei deponimus nuncupationem, cujus non sequimur voluntatem.*

Ex his manifestè sequitur, sedulam cuilibet incumbere curam, ut imitetur serpentem, de quo Christus suos admonet discipulos: *Estote prudentes sicut serpentes, & non parvulum quoddam venenosum animalculum viperæ quasi speciem præ se ferens:* De quo ait doctissimus Plinius, quòd ex naturæ instinctu arctissimè adamet murænam, cùmque à libidine ad coitum instigatur, ad litus maris properet, eam sibilo suo ex undis attracturum. Verùm ductu naturali cognoscès, bestiolam hanc ab omni prorsus abhorretere veneno, illud evomit; sed postquam cum ea congressum est statim resumit. Hoc inquam animalculum sequi non potest Christianus (ut tamen quamplurimi faciunt.) Quid prodest namque ante pedes Confessarii virus peccatorum deponere, & illud illico rursus absorbere? Ah! hoc non est resurgere cum Christo, nec sincerè potest de tali dici: *Surrexit, non est hic.* Quia ipse idem adhuc pravis ad peccata intricatus manet inclinationibus. Sed, ut ait Apostolus: *Quomodo Christus resurrexit à mortuis per gloriam Patris: ita & nos in novitate vitæ ambulemus.*

De serpente verò, quem imitandum Christus proposuit, sentit idem author, eum talis esse naturæ, ut, dum desiderat jam decrepitis juvenescere, veterem cutem exuat, sed eam numquam

reassumat: Imò, ne ad hoc forsitan ex ejus vitæ blandè alluceatur, instinctu innato cavernam, ita qua dejecta est, deserat, aliòque migret, (ut fusè dixi alibi.) Sic Christianus agere debet, dum ipse vera, & sincera pœnitentia, atque debita sacramentali confessione veterem hominem cum actibus suis exuit, caveat, ne antiquum iniquitatis habitum reiteratò induat, & arripiat. Sicut enim omnis in corporali morbo secundum Galenum, & cunctos medicos reincidiva est summoperè nociva, atque periculosa; ita multò magis spiritalis in eadem peccata perniciosior, ac periculosior est relapsus. Resurgendum itaque est à morte peccati ad eò cautè, ut illa amplius nobis non prædominetur; alia namque summo discrimini obnoxia est resurrectio. Audite quàm apprime dicto meo consentiat Leo: *Cognoscat igitur populus Dei, novam se esse in Christo creaturam, & à quo suscepta sit, quem vè suscepit, vigilanter intelligat: quæ nova facta sunt, non redeant ad instabilem vetustatem, & non omittat opus suum, quæ manum misit ad aratrum. Sed ad hoc attendat, quod serit, non ad id respiciat, quod relinquit, nemo in id reincidat, unde surrexit.* Ne autem videretur in peccatum relapso omnem salutis spem præscindere, subnectit: *Sed etiamsi pro infirmitate corporea in aliquibus adhuc languoribus jaceat, sanari instanter desideret, ac levari. Hac est enim salutis via, & cœpta in Christo resurrectionis imitatio: ut quia in lubrico istius vitæ diversi casus, lapsusque non desunt vestigia gradientium, à fluidis ad solida transferantur.*

Nullatenus ergo sufficit per sinceram confessionem diabolus ex anima nostra in hac Paschali solemnitate depellere, & Christum Dominum in ea concipere, & sic cum ipso resurgere; sed oportet etiam ipsum parturire, & partum fovete, & piè nutrire, inquit divus Thomas à Villa-Nova. Varii namque sunt modi Christum concipiendi & pariendi, inutiles ad veram cum eo resurrectionem, & post hanc glorificationem. Audite, quàm egregiè animarum conceptum, & partum Christi explicet præfatus Doctor! *Nulla anima verè lata & jucunda est, nisi quæ Christo gravida, ipsam jucunditatem gestet in ventre. Sed tamen varius est partus hujusmodi animarum. Quædam enim animæ Christum concipiunt, quem nunquam pariunt: hæ sunt, quæ bonum desiderium quodammodo gestant: & præ ignavia & desidia opere non complent. Aliæ autem Christum abortiuntur. Hæ sunt, quæ bonum desiderium utero animæ concipiunt, curarum negotiorumq;*

Leo ser. 1.
de resurrectione X. li.

Ad Ephes.
6. v. 24.

Matth. c.
10. v. 16.

Lib. 9. c. 2.

Ad Rom.
6. v. 4.

riorumque pondere oppressa, informe, & intempestivum abortientium more sceminarum in opus educunt, è quibus Christus propter frequentes cordis anxietates perfecte formari, ac effigiari non potest. De his Apostolus ait: Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur in vobis Christus. Alia autem male pariunt, & in partu ipso periclitantur, & moriuntur. Ha sunt, qua bona desideria viriliter opere exequuntur, sed tamen propter inane gloriæ, vel per versam intentionem, vel propter peccatum aliquod, quod opus ipsum bonum, vel comitatur, vel continuo sequitur, & factus boni operis perit, & anima pariens peccatum, moritur. Alia verò bene quidem pariunt, sed steriles sunt, neque habent lac ad factum nutriendum. Ha sunt, qua opus bene inceptum ex nimia tepiditate, & devotionis defectu prosequi non possunt: qua licet fortiter inchoant, tamen in bono opere minimè perseverant. Atque ita paulatim exsiccatæ devotionis fonte, & primo illo spiritus fervore consumpto, Christus in eorum corde velut insans lactis defectu moritur. Et sic nec hæ animæ verè cum Christo resurgunt. Ipse namque à mortuis resurgens, non amplius moritur, mors illi ultrà non dominatur. Et tandem verum conceptum, & Christi partum explicat, dicens: Qua autem vera Christi mater est, ipsum cum gaudio concipit, cum fortitudine parit, cum spiritu & devotione nutrit, & ad perfectam ætatem cum perseverantia ducit, cum per charitatem & amorem extaticum adherens, sit sponsa ex matre. Talis erat, qua dicebat: Tenui eum, nec dimittam. Cum ergo Christiani mediante lætæ de peccatis contritione, & sacrosancto Pœnitentiæ Sacramento Christum in anima vestra concepistis, peperistis, & cum Christo spiritualiter resurrexistis, tenaciter eum conservare oportet, & clamate: tenui eum, nec dimittam, nè fraudulenter, subintrante diabolo & peccato, divina hic factus enecetur & pereat. Alioquin numquam ad instar Christi de diabolo, inferno, & æterna morte triumphare poteritis.

Audivistis utcumque Auditores, mirificam gloriosi Christi Domini triumphum eminentiam ac celsitudinem, intellexistis, quibus armis potentissimus militiæ Christianæ dux fortissimos prostraverit hostes, ipsummet nimirum diabolo. Ipse namque instigans ravidam gentem Hebraicam, ut ipsi gravem crucis molem imponeret, & importuna clamaret Crucifige, crucifige eum, illi fortissima arma præbuit, quibus miser occumbere cogretur.

Ad irrisorem dignitatis, inquit S. Leo, supplicii sui iussus est esse gestator, ut impleretur, quod Isaias Propheta præviderat dicens: Ecce natus est puer, & datus est nobis filius, cuius imperium super humerum ejus. Cum ergo Dominus lignum portaret crucis, quod in sceptrum sibi converteret potestatis: Erat quidem hoc apud impiorum oculos grande ludibrium, sed manifestabatur fidelibus rrande mysterium: quia gloriosissimus diaboli victor, & inimicarum virtutum potentissimus debellator, pulchrâ specie triumphus sui portabat trophæum, & in victa patientia humeris signum salutis adorandum regnis omnibus inferebat.

Vultis ergò scire Christiani, quibus armis uti debeatis, ut tartareum inimicum in Christiana militia etiam debelletis? Ecce vobis illa præstat Christus, nimirum crucem. Quamvis enim ipse eum in terram prostraverit, ille tamen adhuc nobis lethalia vulnera iufigere tentat. Quapropter ad crucem confugiendum est, ejusque memoria sine intermissione refricanda. Percipite divinam ad hoc, quam vobis inculcat S. Leo, doctrinam, Quamvis fortis, & crudeli tyranno per potentiam crucis Christi vasa antiqua deperditionis erepta sint, & dominatio Principis mundi à redemptorum sit ejecta corporibus: insidiari tamen etiam iustificatis eadem malignitas perseverat, & multis modis eos, in quibus non regnat, impugnat, ut si quas animas negligentes, imprudentes, que reperierit (nimirum, quæ crinitum sordibus ex anima per veram sacramentalem confessionem ejectis: vel inclinationes pravas ergà eadem vitia reservant, vel proximas in ea relabendi occasiones non evitant) favoribus eas laqueos rursum innectat, & à paradiso ecclesiæ raptas, in consortium sua damnationis inducat. Vnde, si quispiam observantia Christiana se limitem sentit excedere. & in id cupiditates suas tendere, quod eum à recto itinere faciat declinare: recurat ad crucem Domini, & ligno vitæ motus noxiæ voluntatis affigat. Ut tandem crucis Domini promereatur participare meritum, & gustare æternum in cunctis infernales inimicos in cœlis triumphum. Quod nobis misericorditer præbeat Deus Pater, Filius, & Spiritus sanctus, Amen.

FERIA SECUNDA

PASCHATIS.

Osulti, & tardi corde ad credendum in omnibus, quae locuti sunt Prophetae: nonne haec oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? Lucae cap. 25.

SI quispiam cuiuscumque imbecillis sit ingenii, concurrat mature penetrare vitae nostrae in hoc mundo dirigendae methodum, absque ullo dubio doctissimi Euripidis adstipulabitur opinionioni, dicentis: neminem absque labore & defatigatione ad status sublimitatem, honores, dignitates, aut divitias posse perungere: *Fortunas ex laboribus venari, & expiscari oportet.* Idcirco olim Romani iusserant in Urbe extrui duo templa, quorum unum intitulabatur *Templum Virtutis*: alterum *Templum honoris*. Illa hac dispositione, & ordinatione aedificata erant, ut nulli ad templum honoris daretur aditus, nisi prius per templum virtutis transisset, ut rectè annotat S. Augustin. dicens: *Haec aedes taliter erant disposita & contigua, ut soltem per aedem virtutis pateret ingressus ad aedem honoris.* Quo (ut indicat Suetonius) Romani innuere intendebant, nullum ad dignitatem & gloriam posse promoveri, nisi primò virtute & labore eam sibi in praemium acquisisset. Quod etiam vulgare Jurisconsultorum apprimè stabilit axioma: *Honores habere non possumus sine labore.*

Hoc ipsum voluit, quantumvis satis obscure, verum patientiae exemplar Job intimare: dum divinam providentiã factum esse dicit, ut homo ipse ex natura sua in mundum ingrediens, ad gravem nasceatur tolerantiam. Sic etiam ait Cyprianus: *Vnufquisque nostrum, cum nascitur, & hospitio huius mundi excipitur, initium sumit à lachrymis. Et quamvis adhuc omnium nescius & ignarus, nihil aliud novit in ipsa prima nativitate, quam flere: providentiã naturali lamentatur, & vita mortalis anxietates, & labores, & procellas mundi, quas ingreditur, in exordio suo ploratu, & gemitu rudis animi testatur.* Cui accinit doctissimus Tertullianus hisce verbis: *Attentior, si non statim infans, ut vitam vagitu salutarit, hoc ipsum testatur sensisse,*

atque intellexisse, quòd natus est. Quibus egregie suffragatur Augustinus: Infantia, inquit, non à risu, sed à fletu orditur hanc lucem, quid malorum ingressa sit nesciens Propheta. Hinc testatur Seneca, naturam fore quasi artificium, quòd homo absque usu rationis producatur, Stratagemata natura est, nasci homines ratione expertes.

Propheta Job cap. 6. de hominis in hunc mundum loquens ingressu, miram adducit comparationem: *Homo nascitur ad laborem, & avis ad volatum.* Quoniam, quae obsecro, similitudinis apparet scintilla inter hominis laborem, cui subjicitur, & avium volatum? Pro hac penetranda difficultate diligenter advertere oportet Deum divinã suã providentiã in prima mundi creatione diversarum specierum, diversarumque conditionum, ac proprietatum produxisse creaturas: quasdam, quae ab ipso existentia ferè principio perfectionem, tum quoad naturam, tum quoad effectus, sortiuntur plenã. Hujuscemodi sunt Sol, Luna, Caelum, Planetae, omnesque firmamenti stellae, &c. ac per consequens, nullo indigent medio, nullo adjuvamine, ut amplius perficiantur: quasdam verò, quae quantumvis perfecta sua gaudent essentia; attamen, ut debita sua obeant munia, paulatim ulteriorem, & ulteriorem virium exigunt completionem, & sufficientem, ac destinatam à natura perfectionem, atque etiam ad naturam congruam altitudinem, necessarium expostulant nutrimentum. Talis conditionis sunt animantia, & aves: haec enim nascuntur ad volatum, ut venatorem, falconem, ceterosque effugiant hostes; solus homo ad Deum creatus similitudinem, quasi imbellis, & in natura, & in virtute morali modò producitur, incapax, ut videtur, ad virtutum adipiscendum compendium, & rectam insequendiam aeternam beatitudinem semitam. Verum non ita est. Hic enim nascitur ad laborem, id est, inquit Augustinus,

Aug. lib. 21. de Civ. Dei, ca. 14. Senec. de brev. vita

Job. cap. 5. vers. 7.

August. in Psal. 137.

tribula-

Aug. lib. 5. de Civ. Dei, ca. 12

Cypr. ser. de patientia.

Tertul. lib. de natura, cap. 14.

tribulationem, quia *vita ista tribulatio est*. Quam optimè itaque dixit Propheta Job: *Homo nascitur ad laborem, & avis ad volatum*. Quoniam quemadmodum volatus est summopere ad proprium suum, & pullorum avi necessarius sustentaculum: pariformiter omni homini ad sempiternum comparandam salutem, necessaria est afflictio, teste Augustino ibidem: *Tribulatio est gloria procurativa*. Hinc ait Apostolus: *Nemo moveatur in tribulationibus istis: ipsi enim scitis, quod in hoc positi sumus*.

1. Theff. 3.
v. 3.

Sed quid tot ambages sero? Sententiam Augustini, & tactam doctrinam clarissimè ipsamet per essentiam confirmat, & corroborat veritas in præsentem Evangelio mœstis, & commiserentibus acerba Christi Domini Passionis, discipulis, dicens: *O stulti, & tardi corde, &c. nonne oportuit &c.* Ac si diceret: *ô chari Apostoli! adhuc excutitis, & veram ad cœlum ignoratis viam*. Hæc est tribulatio, hæc afflictio, hæc est janua paradisi: quocirca oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam. Hoc in desolatorum, & afflictorum solatium non modicum in moderna ratiocinatione conabar utcumque pro viribus attingere objectum, ut quilibet in suis miseriis insuperabilem addiscat patientiam. Quod antequam assumam onus, quatenus illud efficacia Spiritus S. possit sublevari gratia, patrocinium sponsæ ipsius Mariæ ex animo sollicitemus, eam salutantes consueta oratione: Ave gratia plena.

O stulti, & tardi corde ad credendum in omnibus, qua locuti sunt Propheta: nonne hæc oportuit pati Christum, & sic intrare in gloriam suam.

Exech. ca.
46. vers. 9

Maximè mirabile constitutum Dei est decretum concernens modum templi Jerosolymitani introitus, & egressus, ut narrat Propheta Ezechiel cap. 49. *Qui ingreditur per portam Aquilonis: egredietur per portam via meridiana: porro, qui ingreditur per viam portæ meridiane, egredietur per viam portæ Aquilonis*. Rursus dico mirabile; etenim, quid importat, an per eandem per quam intrat quis, egredietur portam? subtilissimi ingenii summi illius Doctoris Augustini lumine ex hoc evademus labyrintho, & notatu dignum sub hisce verbis sublitescens eruemus mysterium, *Templum*, inquit ipse, *hujus mundi rectum est prototypon, in quem per duas ingredimur portas: una felicitatis est, altera miseriae*. Vel hanc, vel illam in quandum intret homo, necesse est. Quod si ergo

per viam accedat felicitatis, quæ per viam optimè intelligitur meridianam, cogetur infallibiliter è mundo decedere per portam Aquilonis, verissimum æternæ miseriæ symbolum, id est, si homo vitæ tempore delictis, eunctorumque terrenorum bonorum fruatur abundantia: in alio in æternum duratura spiritualium gaudiorum laborabit penuria. Hanc portam satis apertè indicat Psalmista dicens, *Hæc porta Domini* (nimirum tribulationis, juxta id: *nonne oportuit Christum hæc pati, & ita intrare in gloriam suam*) *justi intrabunt per eam*. Hinc pulsans quasi cœlestis curiæ januas, imperativè ad custodes clamitat: *Aperite mihi portas justitiæ, quia de jure ipsi, tribulationis viam ingresso, felicitatis patere debebat aditus: Castigans castigavi me Dominus*. Et ob idem motivum audebat invictus athleta adhuc jacens sub prunis ardentibus in craticula, dicere Laurentius: *Gratias tibi ago Domine Iesu, quia januas tuas ingredi merui*. Attende igitur Christiane, si hic perfruaris gaudio: maximè verendum est, ne æterno priveris bono, si fidem attribuamus S. Hieronymo, agenti: *Difficile, imò impossibile est, ut presentibus quis, & futuris perfruat bonis, ut hic ventrem, & mentem expleat, ut de deliciis transeat ad delicias, ut in utroque saculo primus sit, & in cælo, & in terra appareat gloriosus*. Optimè itaque ait Ezechiel: *Qui ingreditur per portas Aquilonis &c.*

Psal. 117.
vers. 20.

Ibid. vers.
18.

Hoc ipsum dilucidè gentilis confiteretur Philosophus Seneca, tribulationes divinæ attribuens ad hominem exercendum providentiæ. Loquens enim de inconstrantia fortunæ, ait: *Fortuna, ut gladiator fortissimos sibi pares quarit, alios fastidio transit; ignem experitur in Manutio, pauperem in Fabricio, exilium in Rutilio, tormentum in Ragulo, venerem in Socrate, mortem in Catone*. Haud dissimiliter cum suis benignus agit Deus: ignem experitur in Laurentio, bestias in Ignatio, lapides in Stephano, aculeos in Vincentio, rotas in Catharina, gladium in Dorothea, infirmitatem in Lazaro, & crucem in proprio Filio.

Seneca lib.
de providentia Dei.

Nec idem ignoravit potentissimus Macedoniae rex invicti Magni Alexandri Pater Philippus, de quo commemorant historica: quod ipse quodam tempore, intellectis tribus favorabilibus primò, dilectam suam uxorem Olimpiam sibi peperisse filium Alexandrum unicum totius Monarchiæ hæredem: secundò, exercitum suum insignem contra hostiles phalanges in sanguinolento certamine reportasse victoriam: tertio, regium equum in civitate Olympia cursus velocitate

præ

præ æteris propositum obtinuisse bravium) hanc felicem, & applaudentem obstupescens fortunam, sese in terram prostraverit. & Diis, cum lachrymis, supplicarit, quatenus dignarentur iram suam, ac ignivomum furoris fulmen avertere, aliquidque adversi, atque infortunii ad patendum parato immittere. Audite pulcherrima ipsius verba: *O fortuna! pro tot, tantisque bonis exiguo me malo afflige.* Verum, ô potentissime Monarcha! cuncta ad votum, & nutum tuum affluunt negotia, adversitas exulat, prosperitas regnat, quid ergo adeo consternaris? quid tantum turbaris? Rationem claram adducit Seneca: *Nihil eo infelicius, cui nihil evenit adversi, argumentum est à Deo illum contemni.* Noverat ergo Philippus, fortunam ad blandientem neutiquam trabali posse globo affigi clavo; verum eam minimo Boreali vento versatilem fore, & ideo capiti suo magnum verebatur imminere infortunium. Etenim, favente fortuna, illius timēda est inconstantia. Hinc summæ temeritatis arguitur Cæsar Augustus, eò quod superbia intumescens, ob insignem contra hostes reportatam victoriam, iusserit excudi numum, ut refert Pierius, in quo sculpta erat mulier, læva columnæ innixa, dextra palmæ ramum tenens, cum hac inscriptione: *Securus Augustus.* Et meritò sanè. Etenim tam diu ac viveret, fortunam globo versatili insistentē, nummo imprimi curari debuisset, cum hac epigraphe: *Auguste time.* Unde Seneca loquens de potentibus huius sæculi, ait: *Omnium istorum personata felicitas est. Contemne illos, si dispoliaberis.* Quod si gentili fidem neges, eam adhibe B. Damiano: *Quis est enim, cui se fortuna non transferat? Es modò de adversis in prospera, modò de prosperis in adversa secunda se varietate convertat.* Quapropter Romani fortunæ, utpote Dææ, templum consecrârunt, statuamque in eo collocarunt in hac forma. Virginem curiosè sculpi curârunt, viridi iadutam togâ, una manu flagellum, altera corniculam gestantem, prætendentes hac indicæ miram fortunæ instabilitatem. Modò enim cantu, & grata symphonia, ut cornicula auribus adblanditur, modò diris excipit flagris.

Unde Theodorus Mauriti Imperatoris medicus, Legatus à Domino missus ad superbum Regem Chagamum, viso illius fastu, desiderans ei salutarem dare admonitionem, appositè curiosam ipsi de inflato ob diversas contra inimicos acquisitas victorias, de Rege Sosoitre enarravit historiam, quam describit Nicephorus. Is superbia tumidus, ad regiam pompam augmentandam

Quadragesimalis P. H.

ex purissimo auro currum triumphalem iussit confici, qui, ipso ei insidente, à quatuor devictis regibus per plateas trahebatur, inter quos cum unus currui appositus incessanter in rotas fixissimè oculos conjiceret, à Sosoitre, id advertente, fuit interrogatus, quid tam firmo, & immobili rotarum intuitu innuere prætenderet? Cui impavidè respondit, Obstupesco & demior rotarum inconstantiam & volubilitatem. Ecce rota modò in altum, modò deorsum movetur, & quod modò in summo est, mox in infimo versatur. Ac si vellet dicere: O superbissime Rex! tu eos, qui tibi fuerunt similes, & quos inconstans fortuna effecit impares, currum tuum tyrannicè trahere cogis: Cogita, cogita, quamvis modò superbè eleveris, ac in sublimi colloceris statu, te variante fortunâ ad infimum posse decidere, & nostrum commiserere. Quo intellecto, Sosoitres omnem saltum deposuit, nec in posterum pallus est currum à Regibus trahi, eosque ab omni opere servili liberavit, condignam ipsis conditioni regis concedens libertatem. Hoc, hoc imitare ô Christiane, factum! si ad sublimem evectus statum, te sentias inflari, atque superbire; si promotus plebejos aspernaris, si multis ditatus possessionibus, auctus divitiis, autoritate eminentiori stabilitus, omnem contrariam proximi tui vilipendens conditionem; ejusque plangentis celeri gradu ridens pertranseas miseriam, memento homo, te, & forsitan quidem in præsentis sæculo fore cunctis privandum. Quod, si in hoc iis perfruiturus sis, certò scias, te æterna non recepturum præmia, juxta dictum S. Hieronymi: *Difficile est, imò impossibile, ut præsentibus quis, & futuris fruatur bonis, ut hic ventrem & mentem expleat: ut de deliciis, ad delicias transeat, ut in utroque saculo primus sit, & in calo & in terra appareat gloriosus.* Nec sanè dissonat ab ipsamet essentiali Veritate Christo, dicente: *Nonnè oportuit Christum pati, &c.* Felicitatis itaque afflictio fidelissima est pedissequa, & tribulationis inseparabilis comes consolatio.

Hinc Alexandro Magno, cum potentissimis diversorum hostium exercitiis congressuro, peracto pro bono certamine successu solemniter iuxta morem & ritum Deorum suorum sacrificio, interroganti sacerdotem, an ulla bona auguria, atque victoriæ reportandæ auspiciatus fuisset signa? divinè, & ad propositum nostrum; quam optimè respondit, *Turētius quàm ego tibi responderis. Magnam enim Dii status tuarum rerum in diversam partem protendunt mutationem. Itaque si in*

§ 55

præsentia

praesentia res tuas existimas bono esse loco, adversam fortunam, sin afflicta esse scias, meliorem spera. Pari modo & nos possumus aeternam augurari futuram felicitatem. Attende Christiane statum tuum, inspice, si favorabilis fortunae susurret ventus, si in cunctis tibi ardeat mundana celsitudo; è contra incute, an patiaris adversa, an undequaque te oppriment infortunia, oppetant clades, insurgant miseriae, & ex iis duobus venturum propice. Etenim si hic bonis fruaris, malum in altero mundo veteres; si hic malis impetaris, ibi aeterna expecta gaudia. Utrumque namque simul subsistere nequit, juxta dictum Hieron. *Imò impossibile est, &c.*

Quare imaginare homo mundum in bivio positum esse, duasq; oppositas continere vias, unam ad salutem, alteram ad damnationem. Sed, ut rectam assequamur, quid opus est? Nonne quandoque in viarum bivis anxii annotastis viatores, indices viarum ad dexteram, vel sinistram declinandum esse ostendentes? Indubiè. Justus index itinerandi in hoc mundo proponitur nobis viatoribus: dextram & sinistram protendit, verum per utramque non demonstrat te ad rectum semitae perventurum finem. Sinistram intrandam urget Christus, nimirum tribulationis: dextram arripendam esse persuadet diabolus: ille viam ad caelum arctam, vepribus oblitam, spinis plenam, atque quam maxime molestatam, & arduam ostentat; hic versipellis, ut hominem à rectae vitae tramite deflectat, rosas redolentem, floribus, & liliis gaudiorum, atque voluptatum refertam ob oculis ponit. Hac, hac clamitat eundem tyrones. Hic carpetis odoriferos juventutis flores, hic abundè vestra satiabuntur desideria. Quid igitur homo per vepres, per spinas, viamque anfractam, ac incompositam incedere stultè amplecteris? Elige, si sapis, quam indigito amœniorum, hæc te per mundi hujus delicias ad aeternas alterius saeculi deducet voluptates. Ast decipit vaserrimus impostor. Etenim, qui assequi Christum cupit, viam Christi intret, necesse est. Qui sanè neutiquam plurimas pollicetur delicias, ac mundana gaudia, inquit Augustinus: *Dum sequeris viam Christi, non tibi saeculi prosperitates promittas. Per dura Christus ambulavit, sed magna promisit. Sequere: noli tantum attendere, quã iturus, sed quò venturus sis, & tolerabis dura, sed ad lætitiã provenies.* Et hanc viarum differentiam optimè experti sunt, inquit S. Chrysologus, dives epulo, & pauper Lazarus, *Ad divitè, inquit, bona omnia, ad*

pauperem mala omnia perlegimus pervenisse: neque tamen pauperem fregerunt adversa, aut diviti omnia secunda profuerunt. Imò pauperem prorexit ad philosophiam paupertas, ad virtutem dolor, contemptus ad patientiam, necessitas ad voluntatem, fames ad jejunium, sitis ad tolerantiam, ad vitam mors, ad premium poena, ad calum terra, egestas ad regnum: at divitiem sic extulit prosperitas, purpura ad superbiam, byssus ad luxum, ad inhumanitatem copia, abundantia ad impietatem, ad cecitatem splendor, sublimitas ad ruinam.

Verum luculentius, atque parumper prolixius demonstremus unicam, securam, & certam cali portam fore tribulationem, juxta davidis dictum: *Hæc porta Domini, justi intrabunt per eam.* Et Christi: *Nonne hæc oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam.* Invenimus in Matthæo cap. 17. registratam stupendam Christi Domini in monte Thabor transfigurationem coram tribus electis discipulis: *Duxit illos in montem excelsum seorsum: & transfiguratus est ante eos, & resplenduit facies ejus sicut Sol: vestimenta autè ejus facta sunt sicut nix.* Quæ Christi gloria tantæ erat eminentiæ, & excelsus, ut ea omnino obruti discipuli in faciem suam ceciderint. Directum hujus gloriose apparitionis divinum motivum sedulo indagant SS. PP. tum sacrae Scripturae Interpretes. Qui omnes non in eundem collinant scopum, nec parem assequuntur sensum. Verum, eorum rationibus prætermisissis, tamquam ad præsens institutum impertinentibus, quod ad rem nostram facit, in hac mysteriosa visione annotabimus, nimirum quare Christus, illà peractâ, expressè discipulis suis inhuberit, ne sacramentum istud cuiquam revelarent, *Præcepit eis Iesus, dicens: nemini dixeritis visionem, donec filius hominis à mortuis resurgat.* Quod mirum videtur; etenim, si cuncta Christi miracula, & portenta deservierint ad manifestandam suam Divinitatem; quare non justè gloriosam, & admirabilem transfigurationem propalari?

Hanc difficultatem enodat B. Simon à Cassia: *Ecce, inquit, notate Christiani: ab aeterno decretum erat à sanctissima Trinitate, Christum secundum humanitatem quidem esse glorificandum, sed non nisi per flagella, spinas, clavos, & crucem, oportuit Christum pati, & ita intrare, &c. quæ omnia, quia nondum sustinuerat Dominus, gloriam, qua fruitus fuerat, mandavit occultari: Ne videretur, inquit ipse, quoddam quasi ordinem in sua aeternitate constitutum variasset. Ne quisquam præsu-*

Grego
tract.
Matth

Psal. 117.
v. 20.
Matt. cap.
17. vers. 1,
& 2.

Luc.
v. 31

Exo
33.

Verf

Verf

Verf

August. in
Psal. 39.

Chrys. ser.
112.

Gregor.
tract. 1. in
Matth.

præsumeret sine flagellis, & cruce, id est, tribulationibus; atque persecutionibus ad æternam pervenire gloriam. Sic appositè hunc conceptum quoque exponit S. Gregorius, dicens: *Inutile est quidem predicare regnum Dei, crucem autem ejus tacere. Propterea præcepit eis, ut nemini dicerent. Quia ipse est Christus, qui crucifixus est, & surrexit à mortuis.* Invenire itaque volebat benignus Dominus hac inhibitione nullum, nisi per crucem, & tribulationem ad æternam perventurum esse gloriam. Hinc implicite suis dicebat: *Ah chari Apostoli! Nolite hanc contemplari gloriam, quam tantummodo mediante acerba præmiandus sum Passione.* Ecce enim, modò nec flagella, nec sputa, nec derisiones, nec contumelias, nec alapas, nec coronam capiti impositam spineam, nec humeris gravem sustuli crucem, neque me ei cernitis affixum, hæc gloriam præcedant, necesse est. Tacete itaque, tacete absconditam hanc apparitionem, nè sit quispiam, qui absque flagello præsumat in legitimum Dei filiorum inveniri testamento. Hinc rectè annotat Spiritus S. tempore Christi mysteriosæ glorificationis in Thabor, de illius Passionis gravitate mentionem fuisse factam. *Loquebantur de excessu, vel, ut alii dicunt interpretes, dicebant excessum, quem completurus erat in Jerusalem.* Et ob eandem rationem Christus in extremo omnium hominum judicio, militare suum, sub quo cuncti militavimus Christiani, vexillum, cruentata insignitum cruce, præcedere curabit, juxta non vulgares auctores, inter quos Didacus ajens: *Apparebit signum filii hominis in judicio: ut notetur non dari cælum, nisi iis, qui strenuè militaverunt sub signo crucis.*

Luc. cap. 9.
v. 31.

Totum hoc quam pulcherrimè comprobatur Exodi cap. 23. Prophetæ Moyses admirabili sæpè sapius in monte Sinai in ænigmate visionis Dei dulcedine inescatus, insatiabili divinam essentiam contemplandi facie ad faciem æltuans desiderio, hunc Deo humillimè offert libellum supplicem: *Si inveniri gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam.* Cujus petitioni annuit benignus Dominus, dicens: *Et verbum istud, quod locutus es, faciam: in venisti enim gratiam coram me.* Verùm nec hac contentus Moyses Dei promissione, actualis adimpletionis avidus, rursus ingeminat: *Ostende mihi gloriam tuam.* Cui respondit: *Ego ostendam omne bonum tibi.* Sed quod hic notatu dignum, est, quòd ipsi claræ faciei suæ visionem denegat: *Non poteris videre faciem meam, non enim videbit me homo, & vivet.* Quod mirum

Exod. cap.
33. v. 19.

vers. 17.

vers. 18.
vers. 20.

sanè est. Quoniam, quomodo hæc duo simul cohærent? Se Prophetæ omne bonum, quod sola est perfecta beatifica visio, demonstraturum pollicetur Dominus: & tamen faciem suam, id est, essentiam suam, ab eo abscondit? Quid quæso, ipse ostensurus est Moysi, in quo omne bonum consistit? Scriptura id declarat vers. 23. *Videbis posteriora mea.* Ast hic summooperè obtupesto cum S. Anselmo, *Propheta anxie rogat divinam intueri faciem, & gloriam: spondet Dominus se ipsi ob oculos propositurum omne bonum.* An forsitan facie divinæ splendor, majestas, gloriaque in dorso illius resplendet? Imò, imò Auditores: Attendite semel quam divinè hanc quæstionem attingat S. Anselmus: *O bone Iesu, inquit, quid est in posterioribus tuis, in quibus faciem tuam, & gloriam videmus?* Et respondet in persona Christi: *Nil aliud cense, quam quæque millia flagrorum, ossa nuda, plagaque crudelissima: quasi dicat, nulla alia brevior est, & rectior via, ad faciem meam videndam, quam oculos in posteriora consicere: per tot passiones ego veni in gloriam, & per eam pervenire debet, qui quis illam mecum possidere desiderat.*

Anselm in
hunc locum.

Quod in ipsomet Moysè dilucidè demonstravit Numerorum cap. 14. ubi narratur, quòd in Prophetam, dimissis ad terram Promissionis perlustrandam exploratoribus, ingentem filii Israël concitârunt conspirationem: *Itaque vociferans omnis turba, stetit nocte illa. Et murmurati sunt contra Moysen & Aaron cuncti filii Israël.* Quem tumultum blandis verbis, solidis exhortationibus Moyses, & Aaron sedate, divinæ eos commonentes fiduciæ, & mirabilium Dei in Ægypto, & in mari rubro factorum reddentes memores, omni conatu allaborârunt, ut rabidam plebè à tanta in Deum blasphemia averterent. Imò nec hoc ipsi tantum, verùm etiam exploratores Caleb & Josue ex terra Promissionis reduces, summo studio iis inculcare tentarunt, & ut animam virilem resumerent, instanter exhortati sunt, dicentes: *Nolite rebelles esse contra Dominum: neque timeatis populum terræ hujus, quia sicut panem, ita eos possumus devorare. Recessit ab eis omne præsidium: Dominus nobiscum est, nolite metuerè.* Verùm omnes exhortationes, confortationes, tamquam inanes in aërem dissipatæ sunt. Tantaque Israëlitarum obstinatio exarserunt rabie, ut lapides avidè arripuerint ad eos lapidandos. Cui malo medelam adferre conatus Moyses, cujus humeris, utpote supremi ducis, totum onus incumbere, inter dura saxa, & tam sævas, ac inexpectatas persecutiones, ad

Num. cap.
14. vers. 1.
& 2.

vers. 9.

preces. iis exardescens ob tam enormem rebellionem. Domini furorem deliniturus, sese convertit. *Dimitte obsecro, peccatum populi huius secundum magnitudinem misericordiam tuam, sicut propitius fuisti egredientibus de Aegypto, usque ad locum istum.* Sed advertite curiosi, quid Moysi in tantis constituto angustiis contigerit. Ait sacer textus:

Verf. 19.

Cumque clamaret omnis multitudo, et lapidibus eos vellet opprimere, apparuit gloria Domini. Quem eventum masticans doctissimus Origines, divine

Num. cap.

16. vers. 3.

*ad nostrum propositum ait: Quamvis magna sint vita merita Moysi, et Aaron, quamvis animi virtutibus polleant, apparere tamen eis gloria Dei non potuisset nisi in persecutionibus, in tribulationibus, in periculis, ac in ipsa penè morte positus. Numer. ca. 16. dicitur Moysen et Aaron ob seditionem populi confugisse ad tabernaculum. Quibus, cum in tribulationibus constitutis, mox divina affulsit gloria, quod postquam ingressi sunt, operuit nubes, et apparuit gloria Domini. Ad quod ait Origines: Non legitur antea, quod obtulerit nubes tabernaculum, et apparuerit gloria Domini, et receperit intra nubem Moysen, et Aaron, nisi tunc, cum insurrexerit in eos populus, et voluit lapidare. Discamus ex hoc quanta sit utilitas in persecutionibus Christianis, quantum gloria conferatur, quomodo propugnator fiat Deus. Et concludit contra insensatos, qui divitiis affluentibus voluptatibus conniventes, carnem et sanguinem fomentantes, et absque ulla tribulatione presumunt aeternam Dei adipisci gloriam. Et tu ergo non putes tibi dormienti, et otioso apparere posse gloriam Dei. Id namque nullatenus fieri potest teste Apostolo: Sicut socii passionum estis, et resurrectionis erimus: si tolerabimus inquit, et conregnabimus. Qui ergo toleraverunt mala propter Christum, debent et gloriam habere cum Christo. Ubi et nota tò debent, quo innuitur paradysum, gloriamque sempiternam tribulatio ex rigore iustitiæ competere; quod et sufficienter indicat David in persona Christi, qui gloriosus in caelum ascendens, elevatis manibus, ut cuilibet vulnere cicatrices paterent, ad caelestes januas vigilans clamitat: *Aperite mihi portas iustitiæ, et introibit rex gloria, rex martyrum, rex afflictorum, hæc merces tantis ex iustitia debetur persecutionibus.**

Psal. 117.

vers. 19.

Undè amore potius carnali, quam spiritali erga filios mater Zebedæi obsecrata, cum à Christo præterea Apóstolis eorum sollicitaret præeminentiam, dicens: *Dic, ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dextram, et unus ad sinistram in regno tuo,* durum meruit audire responsum: *Nescitis, quid*

Matt. cap.

20. v. 21.

*petatis, potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum, dicunt ei possumus. Ad quod rursus Christus: Calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dextram meam, vel sinistram, non est meum dare vobis. Sed quid ais Domine, non est meum? Tibi absolutum Psalmista regius adscribit in omnem rem creatam dominium: Tui sunt caeli, et tua est terra. Quomodo itaque asseris, non est meum? Pro hac difficultate dissolvenda in mentem revoce-mus cujusdam libelli supplicis à Petro tempore transfigurationis in monte Thabor Domino oblato, Domine bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula. Et tamen demeritæ, et temeritatis de insulsa sua petitione à Spiritu S. arguitur Petrus Marc. cap. 9. Non enim sciebat, quid diceret. Sed quid ò infallibilis veritas! ecce Petrus servus cum Domino jucundam exoptulat commorationem, bonum est nos hic esse &c. Apostolus magistro desiderans cohabitare, æterna exstrui requirit gaudii tabernacula. *Faciamus tria tabernacula, Quate Petre, si quis interroget; Mox in promptu illius erit responsum: Quia bonum est nos hic esse. Quis ergo umquam asseret eum nescisse, quid diceret? Sanè primo intuitu cuiquam forsitan hic locus alio præallegato apparet difficilior. Verùm faciliè clarifcet ex dicendis.**

Psal. 88.

vers. 12.

Matt. cap.

17. vers. 4.

Marc. cap.

9. vers. 5.

Marc. cap.

8. vers. 4.

Certum est, atque indubitatum, SS. Trinitatem Christo Deo incarnato iudicando vivos & mortuos dedisse potestatem, juxta illud Joannis: *Potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est.* At hæc potestas absoluta non ac proinde in legibus neutiquam valet dispensare, sed tenetur secundum allegata, & probata dijudicare. Verùm illa dumtaxat est delegata, ut recte docet subtilissimus Scotus: *Delegatam, inquit, potestatem sibi à tota Trinitate accepit. Cum itaque Deus Pater certa conditione, statuto decreto, determinatis legibus regnum caelorum mandavit distribui, limites suæ jurisdictionis nefas fuisset ab obediente filio transiliri. Hinc ait: Ego dispono vobis regnum, sicut disposuit mihi Pater. Sed quomodo tibi, ò pie Jesu! ipse illud disposuit? Ah quid dicit? Non nisi sanè per mille tribulationes, per flagra, spinas, & crucem: *Nonne oportuit Christum pati, &c.* Conformiter itaque ad suam matrem filiorum Zebedæi Christus Dominus responderet auctoritatem: *Nescitis quid petatis.* Ah! nondum Passio-nis calix, qui vobis offerretur exhaustus est: vix Christianæ scholæ prima attingitis rudimenta. & subito ad supremam evehi concupitis victoriæ palmam? Nullum præcessit certamen,*

qua

Rupe
cap. 2
Apor.

Thom
Villal
Conc.
Roma

quâ fronte ergo iustum exigitis bravium? Non est meum dare vobis; quoniam ego secundum Patris edictum, eum æterna redimere neque corona, nisi legitime in gloriosa Christiana sub meo vexillo militavit militia. Sic concinne explicat doctissimus Rupertus: *Hoc ius legale est apud cælestem regem, ut sicut Pater, ita ipse disponat permanent. bº in tentationibus, ut si sustinuerit in us, conregnemus, si compatimur, conglorificemur.* Cui concordat Antonius de Padua, dicens: *Non est meum, hoc est iusti iudicis dare vobis ad gratiam dignitatem istam.* Quia, ut ait Ambrosius: *Qui non fuerit in labore certaminis, non erit in requie æterna visionis.* Idem est de Apostolo Petro: frui æterna apperebat gloria, & necdum ad eam destinatam sustinuerat crucem, de quo rursus Antonius de Padua ait: *Ante voluit beatificari, quam præcederet meritum.*

Et hanc Domini erga suos in statu illuminationis, & gratiæ methodum egregie comprobatur S. Thomas à Villa Nova, sustinens idem tantummodò à nobis Christum tribulationes, & cruces exigere, quia eas prior passus est. Itaque viros jam perfectos grandia pro Deo agere oportebat, ut latens in eis Spiritus S. virtus cunctis hominibus panderetur. Item oportuit ita fieri, ut quid Deo mundus deberet, apertius innotesceret. Dominicam enim Passionem, clavos, flagella, irrisiones, sputa, spinas, nuditatem, opprobria, mortem, aliud est è pulpito referre, aliud equale sentire. Potavit eos Dominus calice suo, ut agnoscerent, quam ipse amaritudinem ebibisset. Quid pro eorum peccatis in cruce sustinisset: & quo magis beneficium agnoscerent, eo ardentiori affectu gratias Deo pro illo referrent. Et ut ostendat quanto cum fundamento tribulationes ab homine expetatur Deus, subiungit: [Et quidem quam diu Deus pro omnibus dolores, passiones, persecutiones, & mortem passus non est, hæc ab hominibus minimè postulavit. Sed postquam hæc omnia sustinuit: quid mirum, si servus patiat, quod Dominus pati pro ipsomet dignatus est servo? Quid mirum, si servus Domini sui vestigia sequatur? Imò mirum, si non sequatur. Non est inquit, servus major Domino suo: si me persecuti sunt, & vos persequuntur. Ego dispono vobis regnum, sicut disposuit mihi Pater meus: non facio vobis injuriam. Via, qua me duxit Pater, ego duco vos, neque enim amplius diligere debeo servum, quam Pater suum diligat filium. Oportuit pati Christum, & sic intrare in gloriam suam, quanto magis famulos, ut in regnum intrent alienum? Hæc porta Domini, iusti intrabunt per eam. Non

dedignetur iustus intrare eorum per portam crucis, per quam ingressus est Dominus. Hæc enim voluntas Dei, ut accipiat unusquisque crucem suam, & sequatur eum.]

Manet itaque inconcussa irrefragabilis Veritas, inquit Thomas, in oculis divinis crucem Christi, ad gloriam atque regnum rectam fore semitam. Audite illius hæc de re iudicium perscrutantis illa Gabrielis promissionis Mariæ Virgini factæ verba: *Et dabit illi Dominus Deus sedem David patris eius. Et regnabit in domo Iacob in æternum.* Hic autem nesciens, quando & quomodo hoc angelicum adimpletum fuerit vaticinium, sic cum alloquitur: *Sed ediffere nobis, o Angele Dei, quomodo, aut quando impleta est promissio tua? Quando hic, quem annuntias, Virgini filius, sedem David patris eius conscendit? Quando regali potitus est gloria? Quando in domo Iacob regni moderamina tenuit? Videmus enim novissimum virorum, abjectum, & pauperem in labore, & arumna vitam duxisse. Videmus inquam, illum persecutiones, insidias, odia, amulationes, famem, sitim, nuditatem, egestatem totâ vitâ tolerasse: non domum, non ancillam, non servum, non agrum, non vineam, aurum, argentum, sed neque ubi caput suum inclinet, habuisse. Vbi ergo sedes? Vbi regnum? Vbi promissa maiestas? Hocne regnare est? Hoc est domus Iacob imperare? Verum attendite, in persona Angeli ad similem querimoniam divæ Virgini dilucide, paucis interjectis, respondentem præfatum Doctorem: *Leva oculos tuos ad filium, & vera me dixisse probato. Numquid non regia stemmata vides? Numquid regis vexillum attendis? Non aspicias caput diademate regis ornatum? Titulum non conspicias regali throno attendentem? Non audis multorum regem acclamantium voces: Sceptrum non decernis potenti manus defixum? Quid obsecro, Virgo, quid deest ad regnum? Et paulò infra ait: Intellige Maria mysterium: Sacramentum magnum agnosce: ea, qua perfidi homines opprobrio faciunt: apud Deum & homines serio fiunt: & que ludibrio dicuntur, veritate complentur. Iniquorum injuria, vera regni est gloria. Irvideri videtur, sed in veritate Rex coronatur. Corona illa spinea laurea reputatur à Deo: pungit quidem, sed ungit: cruciat, sed honorat: & si vis nosse secretum, crux illa crudelis regni David sedes est.**

Verum, quandoquidem in hanc inciderimus materiam, parumper amplius demonstramus idem esse crucem, passionem, tribulationem, martyrium & gloriam. Hoc aperit inquit S. Hilarius, qui cruciatè loquens de Innocentium Passione,

Luc. 6. 1.
v. 32.

S. Thom. à
Villa Nova
Conc. 1. de
Annunc.
D. Virg.

desiderans martyrium definire, illi gloriæ asseveranter attribuit elogium: *In aternitatis profectum, per martyrii gloriam offerebantur.* Quod solide confirmari aggredior pulcherrimo divi Augustini conceptu. Hic sagaces mentis oculos in Eliæ per curram igneum raptum, & Henoch ex hoc mundo abscellum, conjiciens: (de quo Scriptura ait: *Ambula vit cum Domino, & non apparuit, quia tulit eum Deus*) ambos adhuc in vita conservari, nec unquam mortem sensisse, asserit: *Translati sunt Henoch, & Elias, nec mors eorum reperta est, dilata scilicet: Caterum morituri reservantur.* Sed quorsum: ut nimirum terribile, & gloriosum tamen in consummatione sæculi contra Pseudopphetam Antichristum viriliter præhantur, eumque prosternant, ut *Antichristum* inquit Augustinus, *sanguine suo extinguant.* Modò interrogat subtilissimus hic Doctor, quòd si duæ sanctissimæ hæ personæ realem, ut cæteri homines obiissent mortem, fatumque absolutè persolvissent commune, nonnè illæ glorioso Christi Domini nostri ad æternum Patrem Ascensionis die cum aliis S. Prophetis & Patriarchis triumphalem ipsius in cælum ingressum, numerum augmentassent. Indubiè responder Augustinus. Cur namque eandem illis cum aliis Sanctis mercedem justus non impertiretur Dominus? Deus itaque arguit Augustinus, probatos hos in sanctitate, virtutibus, atque vitæ perfectionis viros debita privat coronâ, & gloria, & quidem ad tam ingens temporis spatium? Quod, ut ait Divus Augustinus, directè divinæ repugnare videtur justitiæ distributiæ.

Ad hunc difficultatis nodum dissolvendum Augustinus annotat finem, ad quem piè reservantur, nimirum, ut crudele suo insolentis Antichristi tyrannide in carne sævum subeant martyrium. *Et tunc,* inquit Augustinus, *ipsis gloria recompensabitur, hoc est, secundum leges ad æqualitatem, quod importat id compensare, gloria reddetur, omneque planè emersum damnum in integro resarciatur. Compensabitur eis tolerando martyrium.* Liqueat modò cõsequentiæ: ergò prorsus unù & idè censentur in conspectu Domini gloria & martyrium.

S. Ambrosius sedulò ruminans Evangelistæ Joannis verba: *Quod factum est in ipso vita erat,* attestatur Christum omnem omninò creaturam, quam ipse immediatè attingit, suo contactu in melius commutasse. Audite obsecro, quidnam dicat de abjecta & vili terræ materia, de qua protoplastes creatus est Adam, *O lutum, quàm fragile, quàm vile, quàm abjectum eras, nimirum in pri-*

mæva conditione, *ecce quàm solidum, quàm gloriosum factum es; postquam in manus cœlestis siguli assumptum est lutum, à Deo solidatum est.* Imò nec tunc lutum nobilitatum est, sed vel tum maximè, quando Verbum ipsum majestatis suæ oblitum, illud assumere dignatus est, ad summam cœtum est excellentiam, & supra novem Angelorum choros collocatum.

Quapropter, si Christus aquam tangat, eam sanctificat, si tenebras contrectet, dissipantur, & subito evanescent, luxque pura suboritur. Si manum ægrotis admoveat, & mortuis, illos sanat, hos ad vitam resuscitat. Si obduratū vivaciter pungat peccatorem, mox in justum, & sanctum transmutet, facitque à mancipio diaboli verum filium Dei. E quo hanc Ambrosius conficit rationem: *Vulnus in Christo factum fuit, ergò vulnus in Christo vita fuit facta: Mors in Christo facta fuit: ergo mors in Christo vita fuit.* Cum itaque Christus omnes prorsus sustinuerit dolores, anxietates, supplicia, tormenta, martyria, teste Ambrosio: *Christus omnia martyria sustinuit, omnium nõ tantum martyrum, sed etiam imaginabilia.* Sequitur per legitimam consequentiam: igitur martyrium, tribulatio, &c. vita facta fuit, & per consequens, dum miseriæ, atque angustię fideles suos participes reddit, illa in iis vita facta fuit. Christus itaque tribulationes summoperè nobilitavit, & cruces exaltavit. Seneca loquens de injusta Socratis in carcerem violenter injecti captura, ait: *Carcerem intravit Socrates, ignominiam loco detractus, non enim poterat carcer videri, in quo Socrates erat.* Pariformiter, quia innocens noster Socrates Christus Jesus, postquam omnia tormenta in se suscepit, iis omnem molestiam, acerbiteratem, & compunctionem ademittit: Ita ut modo Christianis non sit carcer, tribulatio non sit tribulatio, martyrium non sit martyrium, verum vita & gloria, imò quoddam admixtum divinitati, ut ait B. Simon & Cassia: *Martyrium divinitatis plenum esse, eò quòd summa toleratum patientia suam voluntatem patiens divinæ perfectè conformet, quod divinum esse asserit Bernardus: Velle quòd Deus vult, hoc est jam Deo similem esse.*

In confesso est apud omnes, justum judicem, cunctorumque bonorum operum remuneratorem Deum iis mercedem tribuere, qui illum diligunt. Et quò ferventior, atque intensior est iste amor, eò perfectior est gloria, & merces amplior. Quoniam actus meritorii intensiori adæquatè correspondere debet mercedis intensio, & magni-

Aug. lib.
de Gen. ad
litteram.

Joan. c. 1.
v. 4.

Joan.
v. 1

Ibid.
c. 1

nitudo. Hoc supposito: quod si vobis probem, Auditores, Deum in eminentis actus amoris mercedem impertiri diligenti martyri donum: nonne abunde ostendero, martyrium idem fore, quod gloria? Ad probam hujus itaque progrediamur. Joan. cap. 21. Christus Apostolum suum Petrum de ejus interrogat amore: *Simon Ioannis, diligis me plus his?* Ad quod in promptu respondet Petrus: *Etiā Domine tu scis, quia amo te.* Et ecce in istius dilectionis remunerationem, supremum Ecclesiæ suæ Sponsæ ei tribuit gubernamen: *Pasce agnos meos.* Verum huic primæ petitioni nondum acquiescens Jesus, rursus petit quasi diffidens: *Simon Ioannis diligis me.* Imò tertia vice idem ingeminat, cui respondenti fiducialiter: *Scis Domine, quia amo te,* prima promissio denuò confertur: *Pasce agnos meos.* Verum notatu opus est, Christum, summâ Petri in amore perfectâ constantiâ, patricularem isti actui pollicitum fuisse retributionem & gloriam: *Amen, amen dico tibi, cum esses junior, cingebas te, & ambulabas ubi volebas: cum autem senueris, extendes manus tuas, & alius te cinget, & ducet, quò tu non vis.* Hoc autem dixit, significans, quâ morte clarificaturus esset Deum. Nimirum crucis, inquit Tertullianus. Etenim olim cruci adjudicati in medio corporis foetiter ligabantur, ut extensa super crucem brachia facilius totum corporis pondus sustinere valerent: *Tunc Petrus ab alio cingitur, cum cruci accingitur crucifigendus.*

Prius itaque Dominus de perfecto Petri indagare vult amore, antequam ei martyrii repromittat gloriam, & coronam, iudicans in idem planè eoincidere martyrium, & gloriam, quæ actus amoris mensuræ justè æquiparatur. Sic id optimè exponit S. Fulgentius: *Primitus Christus Petrum ad confessionem amoris invitavit, ut facultatem ponenda animæ suo deinceps amatori concedat. Cui accinit aureum Os: Cum dixisset Petro Dominus de amore, quem habebat ad ipsum, pronuntiat ei martyrium, quod pro ipso debebat sustinere.* Et in illa Scripturæ verba: *Hoc autem dixit, significans, quâ morte clarificaturus esset Deum,* subiungit: *Non dixit morieturus esset, ut discas, quoniam pati pro Christo gloria, & patientis est honor.*

Quod cum ita sit, quid ò proterve! ò contumax Christiane! tribulationes & adversitates patienter tolerare detrectas? Quid Deo tibi paterni amoris sagittas immittenti obmurmuras? Cur miseris, & sinistra fortunæ adeo oblectaris?

Sagittæ ejus, consolationes ejus sunt, & tribulationis individuus est comes divina præsentia, & assistentia, juxta illud Davidicum: *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum:* Unde ei potest illud appropriari Sipientis: *Hic venditum justum non dereliquit, sed à peccatoribus liberavit eum, descenditq; cum illo in fornem, & in vinculis non dereliquit eum.* Imò tribulatio ista adeo in bonum operata est Josepho, de quo hic, ut addat Scriptura: *Donec adferret sceptrum regni, & potentiam adversus eos, qui eum deprimebant.* Quod tribulationis incrementum egregiè exaggerat Chrysostomus, dicens: *Neque Iosephus tantum honorem est consecutus in paterna domo habitans, quantum venundatus, & in domo barbarica educatus. Per ipsos enim insidiatores eum contexebatur diadema, & comparabatur purpura, & ab infamia occasione honoris, & regni causa processit.* Hinc ait Gregorius Nazianzenus: *Electi in tentatione proficiunt, & quod eis diabolus præparat ad ruinam, hoc Deus vertit ei in gloriam.* Cum ardentur itaque amore, grandiq; animi affectu Christianum decet salubres has infortuniorum sagittas è cælo dilapsas acceptare, iisque ultrò caput obijcere. Etenim firmiter sibi persuadere debet, nemini æternum tribuendum cælestis regni præmium, nisi lubricosum ærumnosum hujus vitæ generosè percurrerit stadium. Ad hunc celeberrimum virtutis actum urgeter nos exhortatur Augustinus, divinis hisce verbis: *Quam facile toleratur qualibet adversitas temporalis, ut æterna pœna vitetur, & æterna requies comparetur. Domini amor meus, pondus meum, & omnia sunt facilia charitati, cui una Christi sarcina levius est. Quæ dura videntur tolerantibus, dulcia sunt amantibus. Et quæ difficilia videntur imbecillibus, levia sunt viris & fortibus.* Estote itaque viri Christiani, & virtutem exercete. Ait enim Gregorius: *Virum dici à virtutibus. Sed heu! inquit Philosophus, nostra hac depravata ætate per multi inveniuntur homines, viri perpauci.* Hinc Diogenes Athenis pleno die accensâ face virum quærebat in adversis constantem, qui etiam non ignarus Lacedæmoniorum virtutis, illorum fœminas extollebat, dicens: *Solum Lacedæmonios viros parium.* Idque ideo, quia ipsæ suos patris in scuto tamquam in cunabulis ad labores, & militiam conducebant. Nos quoque ad belligerandum nascimur. Arripiamus itaque scutum fidei, & patientiæ clypeum, ac ita nobis poterit appropriari illud emblema Paulonii, qui depinxerat Sirenam in mari nati-

Psal. 90.
v. 15.

Sap. c. 15.
v. 13.

Gregor.
Nazianz.
orat. ad
cives.

Aug. ser. 9
de verbis
Domini.

Joan. c. 21.
v. 15.

Ibid. v. 18,
& 19.

tantem, cum epigraphe: *Contemnit tuta procellas.*

Famosissimus historiographus Plutarchus commemorat, strenuum illum ducem Temeliontem, cum jam jam in campum contra hostiles phalanges dimicaturus, procedere meditaretur, prius ad Apollinem Delphicum de certaminis eventu, & victoria sciscitaturum perrexisse. Sed ecce vix interiora templi attigerat, è suspensis variis anteoraculum belli trophæis, fortuitò ponderosum decidit scutum supra Temeliontis caput, in quo tres depictæ erant coronæ. Quod scutum Æmilii Romani exitisse autumant aliqui, qui ter coronas triumphales ob tres memorandis reportatas victorias recipere Romæ meruerat. Cujus ictu præ nimia gravitate graviter læsus fuit. Attamen illud valvæ certissimum futuræ victoriæ habitum est augurium.

Fateor, hæc superstitiosa sunt signa, & ridicula Ethnicorum deliramenta. Verùm liceat ea modò ad Catholicam, & sanam retorquere doctrinam. Visne scire Christiane, si in hujus vitæ malitia contra dæmones, carnem & mundum certam adepturus sis victoriam: si æternam assequeris beatitudinem. Intuere, intuere sedulò vitam tuam. Aspice, an cuncta sint felicia, prospera, an omnia ad desiderium, & beneplacitum tuum affluant: an verò sæpe sapius caput tuum duro sævæ adversitatis concutiat malleo: an infortuniorum fluctibus obruaris: proximi persecutionibus opprimaris: in summa, an flagellantem divinam non sentias manum? Quod si primum, pessimè augurare. Etenim, qui est exceptus à flagello, indubiè ab æternæ hereditatis excludetur testamento, juxta illud Ambrosii: *Qui non fuerit in labore certaminis, non erit in requie æterna visionis.* Quod si secundum, omnia tibi prognosticantur felicia. Quoniam Christus Dominus tibi eodem modo, quo ipsi Pater disposuit regnum, videlicet per cruce, & passiones, quæ infallibile sunt sempiternæ victoriæ, ac cælestis mercedis prælagium, & certissimum divinæ prædestinationis indicium, teste D. Thoma à Villa-Nova differente supra illud Psalmistæ Psal. 27. [Ad te Domine clamabo, ne quando sileas, & taceas: volo affligas, volo arguas. Hoc enim magni amoris signum est, sicut ipse ait: Ego quos amo, arguo & castigo: unde pater filium suum legitimum heredem delinquentem arguit, increpat, sed spurium abire sinit. Magni amoris, & electionis æternæ signum est, quando hominem redarguit, increpat, neque sinit quiescere, donec exeat

Thomas à
Villa Nova
Domin. 4.
Advent.

peccator. Homo namque cuidam herbæ nomine Acanthi rectè assimilari potest. Naturalistæ de hac referunt, eam inter cæteras proprietates illa notatu digna gaudere, quòd ipsa, quòd gravius ei pondus supponis, eò altius in aërem sese extollat, magisque assurgat. Quod ansam præbuit peritissimo sculptori Colimacho, in summitate columnæ Corinthiæ folia Acanthus effingendi, cum hac inscriptione: *Depressa resurgit.* Sicinquam, homo, quamvis videatur penitus adversitatis pondere conteri, attamen, si patienter eam toleret, altius assurgit, magisque glorificabitur, juxta illud Luciani:

- - - *Gaudet patientia durus,
Latius est quoties magno sibi constat honestum.*

Hinc & cantat Poëta, ad prædictam alludens Acanthus proprietatem:

*Fortis ab adversis animus praclarior extat,
Pondere sic pressus surgit Acanthus humo.*

Cum itaque Deus, ô Christiani, humeris nostris grave, & ponderosum infelicitatis imponit onus, certò scitote, benignum Salvatorem eò collimare, ut adinstar Acanthus altius ad eam assurgamus. Unde mihi imaginor, ipsum nos tractare, quemadmodum cives suos tractavit Lacedæmoniorum legislator Lycurgus. Is, ut subditos suos bonis moribus indueret, binos jussit ejusdem canis educare catulos, quorum unus pretiosè fatis & delicate tractabatur, domiq; jacens, cunctis applaudentibus, caninam vitam traducebat deliciosam. Alterum verò Lycurgus venationi, defatigationi, labori, veptibus, spinisque percurrendis assuefecit. Contigit, ut eorum amobus quodam tempore de mandato Lycurgi, & cibi delicati, & spinæ apponerentur. Sed quid evenit, ecce vix odorem naribus acceperat canis domesticus, famelicus, & venandi methodi ignarus, paratam sibi attripuit prædam. Alter verò contemptis cibis, opiparam mensam præterit, & non oblitus soliti in venando laboris, solummodo venatoriæ clangote ad prædam capiendam accurrit, nec quidem remota à Lycurgo injecta, ejus obfistere valuit impetui, quòd minus in campum prodiret. de quo obstupescens Lacedæmoniensibus, subridens dixit Lycurgus: *An non videtis cives, duos catulos genere similes, ob diversa educatione dissimiles evasisse. Et plus momenti habere ad virtutis institutionem, quam naturam, quæ ab illo*

Aug. s.
50. d.
tempo

illa corrigitur? Quales nascantur filii, nulli in manu est. Sed audite, & attendite, quid superaddat: At ut recta institutione evadant meliores, nostra est potestatis.

Hanc dissimiliter inquam, cum suis sese gerit Deus. Binam hominum in hoc mundo educat speciem: hanc delictis frui sinit amplissimis, illum verò in miseria, paupertate, indigentia, tribulatione, atque angustia totà vitam peragere permittit: nimirum, ut ipse, qui in ortu alteri par est, & omnino similis, hoc præclaræ virtutis, & laboris exercitio rectiorem vitæ institutionem amplectatur, atque præclarior, & eminentior evadat. Sed quid tandem duobus his accidit hominib? Sanè idem, quod canibus Lycurgi. Ecce proponuntur ab ima parte aridiores perituri hujus mundi voluptates, & illecebre: ab altera acquirenda statuitur labore, & sudore æterna cæli gloria. Sed heu! ille ad instar incrassati canis, delictis, otio, omni que animi oblectamento assuetus, eas avidè arripit, & intimo amplexu constringit, cælo prætermisso, beatitudine vilipensâ. Alter verò defatigationem non detrectans, in eo misericorditer à Deo enutritus, atque educatus, per spineta, vepres, difficilemque, quâ patet cælum, viam, ad æternam felicitatis adipiscendum velociter accurrit bravium; & quod alter in cælo deliciarum stertens miserè amittit, hic tribulationibus, miseriis, ac persecutionibus securè, & feliciter recipit. Ille stultè transitorium, & fluxum bonum amplectitur, hic prudentè æternum præmium assequitur, cuius memoriam, ut tribulatos ad patientiam adhortetur, indelebilem cordi hominum imprimere conatur Aug. divinis hisce verbis sententiam: *Præsentia mala sine dubio transitoria sunt, aut per nos transeunt, aut nos per illa transimus, aut transeunt nobis viventib?, ac dimittantur nobis morientib?. Non est in tribulatione magnum, quod tempore breve est. Verum tamen si cæris tantis homines assuant, ad evadèdas temporales, & transcurrentes, vel potius transvolantes tribulationes: quid est cogitandum, ut homo evadat manentes & sine fine durantes. Imò insipita Dei Sapiencia hunc rerum statum constitutum fore asserit idem Doctor serm. 37. de SS. Dei enim ineffabilis, & immensa bonitas hoc providit, ut laborum quidem tempus & agonis non extenderet, nec longum faceret, aut æternum, sed breve, & ut ita dicam, momentaneum, ut in hac brevi, & exigua vita agonessent & labores: in illa verò, qua æterna est, corona, & præmia meritorum, ut labores citò finirentur, meritorum verò præmia sempiternè durarent.*

Quadragesimalis P. H.

Fusè, & abundè satis, & Auditores, ostensum est, tribulationes fore utiles, necessarias, unicamque ad cæleste regnum semitam. Quare, ne nauseam forsitan benignis auribus vestris paterem, discursum finire arbitrabar; verum duo insignia sacre Scripturæ loca mihi occurrentia (quæ apprimè totum meum institutum comprobant) me à proposito disturbârunt, quibus coronidem præsentis ratiocinationi imponam. Stupendam Prophetæ Job cap. 19. profert sententiam, quæ mihi primo intuitu intelligibilis, aut si explicetur, ut literaliter sonat, Catholicæ fidei directè videatur contraria: *Scio enim, quòd Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum: & rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum. Hucusque rectè. At notate, quid subjungat, què visurus sum ego ipse, & non alius. Sed quid hoc? Propheta! tu te tantummodo Deum conspecturum jactitas: Omnemque alium à beatifica visione audacter excludis? O temerarie, nec iam impie iudex! an ipsamet per essentiam Veritatem, Christum falsitatis inculcare audes, qui bono latroni petenti: *Memento mei Domine, cum veneris in regnum tuum,* respondit iurejurando: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso?* an forsitan chara Christi mater, electa Spiritus S. sponsa Maria pergrato filii sui tum secundum carnem, tum secundum divinitatem catebit aspectu? An Petrus, Andreas, cæterique Apostoli, qui tamquam fortissimi athletæ veri Christi sequaces, per crucem, & enses transferunt, & strenuissimè in hac vitæ militia militârunt, justâ visionis divinæ essentia mercede privabuntur? Hoc asserere, omnino est blasphemum, ac per consequens tuum dictum maxime execrabile, quem visurus sum ego, & non alius, tò namque & non alius, omnes Sanctos à Dei visione expressè excludit. Doctissimus Liranus difficilem hanc Scripturam ingenii sui lumine dilucidat, & rectè quidem ad propositum hoc Jobi dictum comprobat. Hic enim ex Hebraico eruit, in hoc tò alius neutiquam accipiendum fore adjectivè, sed adverbialiter, & non aliter. Sicque quàm optimè, & veraciter locutus est Job in summa omnium tribulationum; atq; miseriarum constitutus pressura, ut patet ex sacro textu: *quem visurus sum ego, & non aliter.* Nimirum, nisi mediante infelicitate, persecutione, filiorum privatione, bonorum temporalium jactura, & foetido sterquilinio. Absque enim passione, miseriarum tolerantia, nullus unquam ad æternam divinæ essentia pertingere poterit visionem, & non aliter.*

Aug. serm. 50. de tempore.

aliter. Lex namque inviolabilis sancita est, qui ingreditur per viam portæ meridiana, egredietur viam portæ Aquilonis.

Nonne ad hoc annotâstis curiosi scripturæ lectores mirabilem Patriarchæ Jacob cum angelo luctam registratam Gen. cap. 32. Et ecce vir luctabatur cum eo usque mane, qua finita, & viriliter ex parte Jacob peractâ, ei benedictionem est impertitus, nomenque illius commutavit dicens: Nequaquam Jacob appellabitur nomen tuum, sed Israël, quod inter pretatur videns Deum. Verum cur antè luctam Patriarchæ hoc non præstitit beneficium? Profecto, non nisi, ut cunctis fidelibus indicaret, neminem æternam adepturum fore benedictionem, beatificâ fructurum visione, quàm post luctam, legitimamque in hac vita certamen, Non coronabitur, nisi qui legitimè certaverit.

Hoc omnium clarissimè elucescit è cap. 48. Geneleos. Ubi narratur, Jacob antè proprios suos filios benedixisse ambobus filiis Joseph Manassi, & Ephraim, adduc, inquit, eos, ut benedicam illis: Cujus mandato promptissimè obtemperans Joseph, posuit Ephraim ad dextram suam, id est ad sinistram Israël. Manassem verò ad sinistram suam, ad dextram scilicet patris, applicuitque ambos ad eum. Verum notatu dignus est Israël benedicendi modus: Qui extendens manum dextram, posuit super caput Ephraim minoris fratris: sinistram autem super caput Manasse, qui major natu erat, commutans manus. Simulque utrique benedictionem impertivit. Verum cognoscens Joseph patrem juniore seniori velle præferre, vel forsitan judicans imbecillitate oculorum errare, id graviter accepit, inquit scriptura, & apprehensam manum patris levare conatus est de capite Ephraim, & transferre super caput Manasse. Et patrem indecentiæ commoneans, dixit: Non ita convenit pater: quia hic est primogenitus, pone dextram tuam supra caput ejus. Sed in suo Israël constans perstitit proposito: qui renuens ait: Scio, filii mi scio. (Quod bis signanter addit, nè ignorantia mysteriosa hæc imputaretur benedictio) & isse quidem erit in populos, sed frater ejus minor, major erit illo, & semen illius crescet in gentes.

Hic obstupescunt SS. PP. cunctique ferè sacre Scripturæ interpretes, vix tam altum, quod sub inconsulta hac Patriarchæ latitat benedictione capientes mysterium. Et enim, cur primogenito præponitur minor? Hoc sanè in unius delictum refundi nequit, aut illegitimitatem, cum ambo fuerint innocentes, ambo legitimi utriusque pa-

rentis filii. Cur itaque Manassi eripitur benedictio, & Ephraim tribuitur? Pro hoc intricatæ difficultatis dissolvendo nodo oportet retrogredi ad Cap. 41. Geneleos. Ubi dicitur vers. 51. Joseph primogenito sibi ex Aseneth nato indidisse nomen Manasses, quod interpretatur filium oblivionis; id eoque eum dixisse: Nunc oblivisci me fecit Deus omnium laborum meorum, & domum patris mei. Id est, dum partum intueor, reminisci fraternæ invidiæ, sceleratæ venditionis, & injusti, & tetri carceris, sicque Manasses patri erat internæ quietis filius. Sed secundo imposuit nomen Ephraim, quod interpretatur paupertatem, ideoque addit: Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ. Erat itaque filius miseræ, & tribulationis. Nunc capietis mysterium, Jacob filio oblivionis tribulationum, infelicitatis, benedictionem denegat, & primogenituram: Ephraim autem illam elargitur significans occulto hoc actu Propheta, nullum sempiternam benedictionem, & cælestis regni primogenituram, nisi per labores, & afflictiones adepturum. Et ut manifestius hujus præventionis suæ signum ostentaret, manibus crucem efficit, & dextram supra sinistram collocans, cancellatis manibus, benedictionem donat. Ephraim paupertatis filio (ut innuat per crucem dumtaxat ad supernam perveniendum esse benedictionem) conformiter ad dictum Job & non aliter. Quoniam crux unica cæli portæ est clavis. Quapropter S. Thomas crucis, & tribulationis exaggerans virtutem, in hæc illius erumpit encomia: O crucem ambabilem! ô crucem jucundam! ô crucem desiderabilem! per quam patet ingressus ad regnum. O potentissima clavis David! qua aperis, & nemo claudit, claudis, & nemo aperit. Aperis cum ades, claudis cum abes. Quis ergo audent de te conqueri, in qua omnis nostra salus, & vita consistit? Aut, qua potest esse asperitas in te, quam non delineat tanta utilitas intellecta? Et Christianum ad cruces viriliter portandas strenuè adhortans ait: Quid fugis, ô Christiane! quid times à facie crucis. Non est serpens devorans, sed virga sustentans. O pusille! apprehende, & videbis: quàm diu enim eam non apprehenderis, experiri non poteris, serpens videbitur extra manum, sed in manu virga est.

Hoc cum ita sit, ô Christiani! ne vitetis obsecro, multò minùs detectetis tribulationes, vicque hujus vitæ angustias: sed eas benigno amplexu, ambobus brachiis amplectite. Has tibi in salutem mæltus ad mortem, sudorem è corpore distillans pius in horto promeruit Dominus. Pro his celestem

Gen. c. 41.
v. 51.

Verf. 52.

Thomas à
Villa Nova
Canc. de S.
Mart.

D. T.
Villa
conc.
Mag

Roar.
v. 4.

Item Patrem obnixè rogavit, clamans: *Pater, transeat à me calix iste. Ac si diceret, ah Pater, rogo, nè bibam illum totum, sed transeat ad meos, ad electos, spinæ, flagra, spina, clavi, crux, & omnia tormenta transeat ad meos. Ut, sicut ego, per calicis amaritudinem ad cælestem perveniant thronum: Quid igitur, ô homo, calicem à Christo*

propinatum, bibere recusas? Resipisce stulte, & clama cum Psalmista: *Calicem Domini accipiam, & nomen Domini invocabo. Ut tandem hoc mediante, dispositum tibi adipisci promerearis regnum, quod Vobis omnibus, & mihi benignè concedat Pater, Filius, & Spiritus S. Amen.*

*Psal. 115.
v. 4.*

FERIA TERTIA PASCHATIS.

Stetit Jesus in medio eorum, & dixit eis: Pax vobis.

CUM pacis & concordia, unitatis, atque charitatis eminentiam exaltaturus, in varias eam probandi aptas distrahebat vias: tandem ut securior, & certior in hoc vasto labyrintho procederem, rectissimum, quod mihi adinstar alterius Ariadnae Theseo subministravit D. Thom. à Villa Nova, avidè attipui filum. Docet namque hic S. Doctor, nullâ mensurâ meliùs aliquem nobilitatem, & cuiuscumque rei excellentiam metire posse, quàm ipsomet infallibili primæ veritatis testimonio, & rationem allegat, dicens: *Cum solus Creator creaturarum perfectam habeat notitiam in pondere, & mensura, quæ sunt, eas undequaque penetrando, & comprehendendo; ipse namque attingit à fine usque ad finem fortiter, mereturque suâ ineffabili sapientiâ gradus, perfectiones, & dignitates omnium, & ponderat infallibili statera veritatis merita singulorum: ex quo legitimam hanc deducit consequentiam: Vnumquodque ergò tantum æstimari debet, quantum divino iudicio, aut testimonio æstimatur, aut iudicatur esse. Non enim, ut ait Apostolus, qui seipsum commendat, ille probatus est, & sine dubio ille laude dignissimus habendus est, qui Dei præconio promeruit laudari.*

Reperimus autem in sacra Scriptura summam sapientiam, & infallibilem veritatem varias virtutes in variis extulisse, v. g. Nathanaëlem laudavit de simplicitate, & veritate cordis, dicens: *Ecce vere Israëlita, in quo dolus non est.* Centurionis curam & fidem quamplurimum encomiavit hisce verbis: *Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israël.* Petri Apostoli stupendam absconditi my-

sterii admiratus est cognitionem: *Beatus es Simon Bariona, &c.* Mulierem Chanaanam de fidei constantia, atque perseverantia maximè commendavit: *O mulier, magna est fides tua. Tolerantiam in persecutionibus, & tribulationibus ad summum elevavit, Beati, qui persecutionem patiuntur, &c.* Item & munditiam cordis, & puritatem magni æstimavit: *Beati mundo corde, &c.* Unde concludit D. Thomas à Villa Nova: *In ea igitur virtute quilibet istorum credendus est habuisse excellentiam, & minimè claruisse, de qua dominico testimonio apud alios, & præ aliis commendatus est.*

*Matt. 16.
v. 10.*

Verum ad propositum meum interrogo Vos Auditores, quomodo extulit pacis, ac unitatis virtutem Christus? dicat hoc Evangelista Matthæus, *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.* Ecce gemmam hanc, lumine & decore filiationis divinæ coruscantem, (ultra quam nil pretiosum donari potest) donat pacem colentibus. Quam eminentiam demirans Augustinus, exclamat: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Meritum Christiana virtutis vilescit in cunctis, si unitatem non habet pacis. Nec pervenit ad vocabulum filii, nisi per nomen pacifici.* Ille itaque, qui pacem mundo allaturus è cælis descendere, & iam natus per cælestes ministros denuntiaverat pax hominibus bona voluntatis, eam & in vita, ultra omnes virtutes commendavit. In testem revoco divum Thomam à Villa Nova, dicentem: *In toto sacro Evangelio non invenio, quid nobis Christ? Dominus noster amplius commendavit, quàm charitatem. Hanc commendavit non solum opere, (quia cum esset filius Dei, semetipsum exinanivit pro salute nostrâ,) sed etiam verbo in illo dulcissimo sermone post*

*Thom. à
Villa Nova
Conc. de
fœdere.*

n. c. 41.
51.

f. 52.

omas à
la Nova
ac. de S.
rt.

D. Thom. à
Villa Nova
conc. de S.
Magdal.

Ioan. c. 1.
v. 47.

IOAN. 6. 17.
v. 11.

coram, cum iret ad passionem, ultra hanc sapienter iterumque commendans. Hoc est preceptum meum, sit diligatis invicem. Et iterum in hoc cognoscent omnes, quod mei discipuli eritis, si charitatem habueritis ad invicem. Imò, ut hanc virtutem omnium virtutum reginam divinam (sine qua humana nil potest fragilitas) animabus nostris infundat gratiam, cœlestem orat Patrem dicens: *Pater sancte, conserva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut & nos.* Et eandem doctrinam etiam ante omnia documenta suis apparens discipulis post resurrectionem primò inculcavit, atque eminentem ac præclaratam hanc virtutem impressit, ut profequitur præcitus Doctor. *Post resurrectionem quoque iterum, atque iterum ait: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Quem stupendum Christi Domini admirans zelum, tandem exclamat: Dicite fratres, quibus verbis potuit amplius charitas nobis à Christo commendari? Hanc etuditionem adeò tenaciter imbiberat Apostolus Paulus, ut audeat dicere idem Sanctus, enumeratis quamplurimis de pace & charitate ipsius monitis, quid loquor? Hora non sufficeret, si omnia vobis Apostoli adducere testimonia, de pace & charitate.*

Quod si divus Thomas integram horam tantummodò Pauli de pace enarrandis encomiis sibi non suffecisse confiteatur: quid ego imbecillis, & eloquentia carens è tota sacra Scriptura pacis mihi præsumo vobis demonstrare elogia? Ah tantum onus spiritus detrectat, sed illud asumere Christus mandat dicens: *Pax vobis.* Et quidem itans in medio suorum discipulorum, ut quemadmodum à centro circuli ad circumferentiam æquales ducuntur lineæ, ita Christus significaret sese cunctis hominibus sinceram præcipere pacem. Spe itaque altius ad tam necessariam pertractandam materiam, superni alicujus subsidii, dilectusum de eminentia, utilitate & nobilitate pacis aggredior. quem quatenus utcumque perficere queam, ad te confugio. O piissima Virgo! pro tua per Spiritum S. assistentia salutans te angelicâ salutatione. Ave gratiâ plena.

*Stetit Iesus in medio eorum, & dixit eis
Pax vobis.*

Quantum apud Deum æstimata fuerit pax & unitas, facile probari potest ex mira, quam ipse in titulo pacis habet, complacentia. Quilbet antiquas pervolventi historias cognitum est, quo-

modo hujus mundi militiæ duces & Imperatores juxta veterem consuetudinem sibi à regnis devictis, & arduarum expeditionum felici successu gloriosos assumpserint titulos. Unde Scipio Africanus à devicta Africa. Scipio Asianus à superata Asia. & Vitellius Germanicus à subjugata Germania nuncupari voluerunt. Verum quem honoris titulum dux ducum, Imperator Imperatorum, & æternorum sæculorum pater sibi adscivit? Attendite Auditores, ecce ipse à pace, quam natus mundo (ut jam dixi) attulit, moriturus inculcavit, redivivus commendavit, gloriam & majestatem suam assumpturus teste Ecclesia, quæ de eo cantat: *Rex pacificus magnificatus est.* Et Isaiâ ipsum appellante *Principem pacis.* Imò ne eminentem hunc titulum forsitan quispiam ad humanam tantum naturam detorqueret, etiam illum divinæ voluit adscribi, *Deus pacis.* Imò & pax ipsa ab Apostolis vocari.

Ex hac doctrina duo eruo. Nimirum primò felices ultra modum nos esse, quod benignus noster Deus divinitatis suæ viles homunciones reddat quasi participes, dicens: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.* Quod beneficium supra omnia alia exaltat Divus Thomas à Villa Nova hisce verbis: *Omnium bonorum Dei maximum est charitas. Vides, quàm opulenta, quàm dives, & omnibus bonis referta est sanctissima domus Dei: quot & quantis divitiis & charismatibus abundans. Ego dico tibi, si omnes thesauros, & pelagus omne divitiarum Dei scrutatus fueris, nihil invenies pretiosius, nihil splendidius, nihil desiderabilius.* Ex quibus verbis modò secundum meum illucescit illatum, videlicet quanto cum zelo, quantum sedulitate nos milites pacificum Christianæ militiæ ducem strenuè sequi debeamus, & quanto fervore tam magnificentum largitorem tanti doni pacis venerari cogamur.

Verum, ut efficacius ad concordiam & pacem instigamur, maturè paulisper persectamur, quantum sibi Deus in ea complacuerit. Alit, unde media ad hunc scopum attingendum auspiciamur? Sane efficaciora elicienda vix posse autumo, quàm ex absconditis mysteriis, quæ ad pacem in mundo stabilendam ostentavit Dominus. Ipsa namque verbum divinum è cœlesti patris sinu extraxit, & incarnationis primaria exstitit origo. Si mihi nō credatis, credite Divo Thomæ à Villa Nova, dicenti: *Quàm bona sit pax, vel ex hoc apparet, quod hæc Deum de cœlis in terram traxit. Ad quid enim venit filius Dei in mundum, nisi ut dissolveret opera*

2. Corinthe
cap. 13.

Thomas à
Villa Nova
Conc. de
D. Magd.

ibidem

Idem cons.
de fœdere
Principum
diabolo.

diaboli? Id est, ut omnia, quae diabolus per peccatum primorum parentum dissociaverat, reduceret in concordiam? Et sicut Apostolus ait, pacificaret, sive quae in terris, sive quae in caelis sunt. *Vi Deum & hominem, Angelum & hominem, carnem & spiritum peccato divisos concordaret.* Quod opus ut perficeret, ne quidem suae pepercit carni & sanguini, prout discretè prosequitur praefatus Doctor: *Optimus mediator, qui ut conciliaret inimicos, de proprio solvit injuriam, & satius fecit offenso, non auro, non argento, sed tormento, sanguine, cruce, morte.* Quam benignitatem Dei nostri nullatenus comprehendens, cogitur exclamare: *O immensum pondus amoris! O ineffabilem charitatem!* ac si ad patrem diceret, *quid Pater piissime adversus homines meditari? Quid indignari? Ecce, ego homo sum, homines perire, fratres meos pati ferre non possum: in me exerce vindictam, in me expendere omnem furorem tuum, vindica in me, & quiesce: ego feci, ego tuam, ego curabo & sanabo.*

Credo, quod vobis O Auditores! vestrae nondum excidit memoriae discursus, quem ad vos feci in caena Domini, in quo late fusèque demonstravi, quantum venerabilis Eucharistiae institutio Dei erga nos extiterit, & etiamnum sit beneficium. Verum forsitanne demiraremini, si pro moderno instituto fulminerem pacem & unitatem illius legitimam fore matrem? Profecèdè deus id me docet Divus Thomas à Villa-Nova, & innoxius quidem irrefragabili S. P. sui Augustini auctoritati: *Ideo Sacramentum hoc conviviium dicitur, quia Sacramentum est unitatis & pacis, in concordia edentium institutum.* Vnde sicut ait Augustinus: *Propterea Dominus Iesus Christus, corpus & sanguinem suum in eis rebus consecravit, quae ad unum aliquid rediguntur (ex multis namque granis, panis unus efficitur, & ex multis racemis vitis confluit) ut scilicet meminerimus sumentes unitatis & pacis.* Et ad eam hominem adhortans pergit: *Videte, quam multa sunt, quae nos ad hanc invitant charitatis fraternitatem. Quis contemnat Dominum commendantem, praecipientem, & pro ea orantem? Apostolum commendantem, rationem iudicantem.*

Et quamvis hoc divinum beneficium (quo majus numquam humano generi essatum est, nec conferri potest) sufficiens sit ad pacis & concordiae virtutem allektivum motivum: & abundè satis ipsius cuiuslibet eclarescat eminentia: nihilominus iniquum foret stupendas alias ejus praerogativas, quae ex variis capiuntur, diversis utilibus fructibus facillimè erui possunt, tacitè praeterire,

Quare animosè progrediantur pro viribus nostris hanc virtutum omnium reginam ad summum thronum evehere.

Ad hoc si gentilium & totius mundi quæram testimonia: ecce ultro mihi in summa copia suppeditantur. Magnus namque Philosophus Theophrastus ait: *Maximum civitatis bonum est concordia sine qua neque civitas bene gubernari, neque domus rectè administrari potest.* Antisthenes solitus erat dicere: *Civium inter se concordia quovis muro firmitus est munimentum.* Scipio Africanus, potentibus suis armis jam Romano imperio adjecta Numatiæ, cujus incolæ tot tantaque præclaras de Romanis in transacto tempore reportarant victorias, rogavit Principem Tyrascum Numatiæ moderatorem, quomodo tam florens patria adeo brevi temporis spatio periisset, qui ipsi ingenue respondit: *Pax & concordia civium eam victoriam, discordia tam praecox exitium produxit.* Unde cuiuslibet intelligenti luculenter apparet Philosophorum doctrinam solidam & fundatam fore dicentium: *Omne quod est, tam diu est, quamdiu unum est. Ens enim & unum convertitur.* Quam quoque approbat Boëtius dicens: *Nos sine igitur, omne quod est, tam diu nanere atque persistere, quam diu sit unum: interire atque dissolvi pariter atque unum esse deservit.* Hinc & Plato dicit: *Nihil perniciosius civitati, quam divisio, & nihil melius quam unio.* De statutis quoque Dedali referunt historici, eas tam diu integras substituisse, ac cordulâ quadam aureâ colligatas fuisse. Verum ubi hæc disrupta est, illicò caruisse vaticinio dicitur. Sic tam diu à unitatis vinculo & charitatis nexu, regnum, status, communitas & familiae conjunguntur, & unum corpus manent, immobiliter persistent. De lapide Tyriheno scribit Plinius, quòd in tempestuosum mare integer injectus, semper aquas supernatet, ac divisus, confestim in profundum demergatur: ita homo Christianus pacis unione consecratus in processu hujus mundi mari omnes furentes illius undas irridet, sed ea sublata, fluctibus obruitur.

Erafinus, pro extollenda unitatis & pacis potentia atque efficacia de Scylo Scythia commemorat, quòd ipse octoginta liberis masculis habens, jam cernens commune omnis carnis imminere fatum, omnes ad se accessit mandavit, & tenens in manu fasciculum jaculorum, eum singulis portexerit, ut illam quisque rumpere tentaret. Verum ipsi sese ad hoc viribus impotes fore asseruerunt. Arrestum itaque rursus fasciculum dissolvit, &

culibet unum post aliud præbuit, sicque disjuncta facile confregunt. Tum eos paternè admonuit hisce verbis: *Si concordēs eritis, validi invictique manebitis: contra si diffidis contrahemini, imbecilles eritis, & expugnati faciles. Non potuit Scythæ magis scitè rem ob oculos ponere.*

Sed quid tempus nostrum in accumulandis veterum Scriptorum de pacis & unitatis eminentia elogiis terimus? Ah, illam ex infallibili sacra Scriptura, SS. PP. & ipsamet veritate Christi expiscemur. Et ne procul divagemus, propositum thema hujus diseursus arripiamus, *Pax vobis*, in quo summa sanè meo judicio (salvo meliori) sublevescit illius nobilitas. Olim apud Romanos mos vigeat, quòd Imperatores, aut strenui militiæ Duces Romam post insignes de Imperii hostibus comparatis victoriis, cum solito triumpho ingredienti, prætiosa dona, uniones, rara monilia, aut margaritis in plateis spectanti & applaudenti populo, projicerent. Generosus ille bellidux Christus JESUS in arduo & sanguinolento confictu, (ut supra audivistis) in monte Calvaria inauditam contra cælum (quod divina justitia ob Adæ crimen obseratum conservabat) diabolium, mortem & infernum (qui quoque prædam Patrum in limbo arreptam tenaciter captivam tenebat.) victoriam adeptus est. Et ecce in hac Paschali festività triumphans, ostensis etiam vulneribus, quæ in hoc certamine receperat, discipulis suis, & mundo pretiosum elargitur unionem, inestimabile donum pacis, *Pax vobis*. Verùm, ô Christe, an forsitan in toto cælesti tuo thesauro nil pretiosius, nil dignius pace possides?

Antiquitus motis erat, quòd in militaribus vexillis depingerentur, aut in annulis insculperentur signa, quæ in majori apud portantes erant æstimatione. Unde Romani aquilam elegerant in signum militare, quoniam eam tamquam Reginam avium honorabant: Assyrii columbam, pacis hieroglyphicum, hoc innuentes, sese a viduis concordiam, quàm bellum desiderare. Regis Darii milites tres accipitres, significantibus eum rapacibus armorum unguibus aliis regibus monarchias erepturum. Plato refert, Regem Gigem solitum fuisse in pretioso anulo portare certum unionem, quem Naturalistæ quandoque in bufonis capite reperiri asserunt. Ut etiam hoc, utpote pacis symbolo, quanti eam æstimaret, ostentaret. Alexander ab Alexandro commemorat de Pyrrho Epirotarum Rege, eum tanto ardore Apollinem adamasse, ut unioni annuli sui jussisset incidi

propriam ipsius effigiem, septem musis circumadactam: quo intendebat indicare, quantum in arte poetica sibi complaceret. Cato quoque annulum portabat, cui impressum erat hoc dictum: *Amicus unus, inimicus nullus*. Omnes itaque quæ chariora habebant, magisque diligebant, ostentabant.

Haud dissimiliter Christus Dominus volens toti mundo expressè manifestare, quàm in speciosa pacis virtute haberet complacentiam, ubiq; pacis vexillum, Christianæ militiæ signum exponit. Si incarnationis suæ motivum propalet, illud pacem extitisse asserit, *Visitavit nos Oriens ex alto, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis* Si nascatur, eam per Angelos terræ denuat: in terra pax hominibus. Antequam ad mortem tendat, pacem unicè commendat, & charis suis Apostolis in testamentum legat. Idque in eum dumtaxat finem, ut evidentissimè ostendat, quanti concordiam, unitatem & pacem æstimet. *Quòd cum relinqueret aliquid, melius non haberet, reliquit mutuam dilectionem*, ait Ambr. Et glossa addit: *Qui pacem dedit, uno verbo omnia bona dedit* Ecce quàm eminens, quàm nobilis, quàm excellens sit in divinis oculis pax & concordia.

Verùm quandoquidem modò pacis testamentum attentè contempler, ejusque pretium intimè perscruter, curiosè indagare cogor, cur Christus Dominus tantam, etiam post resurrectionem illius habuerit curam, ut primū verbum de ea protulerit: *Pax vobis*. Cum enim pretiosum pacis monile Apostolis suis ante mortem per testamentum donasset; *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis*; quid opus erat, ut denuò illud reiteraretur *Pax vobis*, quoniam ab intestato ajunt Juristæ, succedit in bona testata legatari? Pro hujus quæsti genuina dilucidatione in mentem curiosam, quam Julius Cæsar (quantumvis casus illius quasi meraphysicus habendus sit) ratione resurrectionis Lazari tractat quæstionem, revocare lubet. Inquit ipse, an rumpat testamentum resurrectio? Ac proinde bona Lazari fororibus Mariæ Magdalena, & Martha legata in jure defuncto & resurrectio debeant restitui, an verò illæ veram possessionem justè possint continuare? Et respondet: *Pulchra de rarè contingentibus quæstio: si tamen contingeret, sicut in Lazaro, quem Dominus à mortuis resuscitavit, tenendum est, quòd Lazarus à mortuis resurgens hereditatem de jure recuperavit, & ruperit testamentum, non enim videtur mortuus, qui tam citò revixit*. Ex hac Julii declaratione

Luc. c. 1.
v. 78, 79.

Ambros.
præfat. 2.
ad Missam

Luc.
v. 13

Chry.
ser. 1

Luc.

modò

modò quæstionem propositam comprehendemus. Christus Dominus jam morti vicinus testamentum condidit, & dilectis suis Apostolis charum & pretiosum pacis unionem legat; verum quandoquidem vi resurrectionis illud testamentum annihilaretur, post mortem denud illud reiterat, & de novo confirmat, *Pax vobis*. Ac si vellet dicere; ne puteris, quod bona mea evanuerit testamenti dati voluntas: sed credite, illa accrevit: *Ego adhuc cogito cogitationes pacis*. Quare illud non retracto, sed repeto, *Pax vobis*, noverat namque quàm necessaria ad deambulandum per intricatum hujus mundi labyrinthum sit pax, unitas & concordia.

Evidentem hujus (nimirum quàm plurimum semper Christum Dominum pacis æstimasse virtutem) eruere facillimè possumus è duobus, quæ ab Evangelistis in sacra Scriptura registrata sunt locis confirmationem. Lucæ cap. 12. Quidam è turba, qui propter hæreditatem, & frivolum illud verbum *meum & tuum* (ut promiscuè contingit in hoc sæculo) discordiam cum fratre habebat, ad Jesum accurrit, populum docentem, ipsique hunc obrulit libellum supplicis: *Magister dic fratri meo, ut dividat mecum hæreditatem*. Christus ob hanc petitionem acriter stomachatus, respondit: *Homo, quis me constituit judicem, aut divisorem super vos?* Sed quodnam mysterium hoc in se comprehendit responsum? Sane me illud obstupescere cogit summa super hoc divi Chrysologi admiratio, dicentis: *Et quis dividet justos ab injustis, sicut segregat pastor oves ab hædis? Si tibi iudicium debetur hominis, & per te totius sæculi celebranda est divisio, quomodo dicis, quis me constituit judicem aut divisorem inter vos?* Et respondet hoc eum cunctis salutare dedisse documentum. Audite ipsius verba: *Præceps cupiditas & incauta mundana litis arbitrium credidit ipsum sæculi conditorem, & eum significare voluit divisionis authorem, qui ad restituendam humano generi venerat unitatem*. Non vult itaque sese divisioni Christus immiscere, qui Deus pacis & unitatis semper desideravit nuncupari, inquit Simon à Cassia: *Quia videbat ex hac divisione lites futuras, ipse autè non venit dividere, sed unire: quoniam cogitat cogitationes pacis*. Secundus locus habetur Lucæ c. 9. v. 3. ubi refertur, quod Christus suis jam mandans divini verbi semen per universi mundi agrum disseminare, iis hanc inculcarit eruditionem, in d. & præceptum, ne pecuniam secum deferrent. *Nihil tuleritis per viam, neq; per am, neque pecuniam*. Cur enim in tantum pecuniam

averisatur, rem, ut videtur, ad itinerandum adeò necessariam? nec istius hic tantummodò mentis est, sed Matthæi cap. 10. absolute omne iis inhihet in pecuniam dominium. *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam*. Rationem dat Paschasius: *Ne forte viderentur Apostoli magis lucrari gratiâ predicare, quàm humana salutis*. Sed hujus farinae homines Ecclesiastici, qui magis aurum ratione, quàm animarum lucro spiritualia munia obeunt, uinam in hoc sæculo non inveniuntur! Aliam rationem & responsum donat Alexander ab Alexandro, cui ego ad hæreo. Quia: pecuniam discordiarum & rixarum seminarium fore, ideoque Spartanos in moneta sua sculpsisse duos gallos pugnantes. Hinc & Oleaster notans obrulum, quod in hæbræo est *garach*, quod est, *miscere lites*, dicit propter pecuniam solent homines litigare. Ne itaque inter Apostolos anfa & incitamentum dissensionum atque rixarum suppeditaretur, & sic pretiosus ille pacis unio deperiret, quem Christus tanto zelo bene conservandum commendarat, *Pax vobis*, expressè omnem numerum possessionem inhibuit. Sic egregiè exponit S. Ambrosius: *Ob id discipulos suos sine sacco, sine pera proficisci voluit, ut instrumenta discordiarum, & incentiva litis eriperet*.

Hujus evidentes quàm plurimas in sacra scriptura habentur probationes: è quibus prolixitatis evitandæ gratiâ, quasdam dumtaxat seligam. Gen. cap. 46. narratur Patriarchæ Jacob eum tota sua familia in Ægyptum descensus & iter, in cuius media via ipse apparuit Dominus, & quàm plurima pollicitus est bona, dicens: *Ego sum fortissimus Deus patris tui: noli timere, descende in Ægyptum, quia in gentem magnam faciam te ibi. Ego descendam tecum illuc*. Sed hic curiosè animadvertendum est: quare in initio itineris Deus sese Jacob comitè non exhibuerit, eumque in Ægyptum deduxerit: sicut Angelus Raphaël juniorem Tobiam, sed tantummodò in via. Ad hoc dubium dissolvendum operæ pretium indagare, quonam in loco Dominus Jacob se præstiterit ducem & socium. Scriptura enim indicat versu 5. *Surrexit autem Jacob è puteo juramenti*. Quare autem tanti à Domino hic locus æstimetur, colligendum est ex cap. 21 Gen. Ubi refertur, quod in eo Rex Abimelech & Abraham, sempiternam inierunt pacem & concordiam. *Percusserunt ambo sædus, & inierunt sædus pro puteo juramenti*. Adjungit sese itinerati Jacob; ergò Dominus in hos loco scilicet pacis, quoniam ibi solummodò Princeps pacis residet. ubi pax & con-

c. c. r.
78.79.

mbros.
sar. 2.
Missam

Lucæ 12.
v. 13, 14.

Chrysol.
ser. 162.

Luc. 9. v. 3.

Gen. 46.
v. 3.

Gen. cap.
31. v. 32.

& concordia viget. Ita appositè explicat doctissimus Pontferratenſis, dicens: *Cur non id potius in domo ſua factum eſt, antequam viam arriperet?* Et reſpondet: *Cauſam indicat locus, nimirum puteus iuramenti; ubi etiam aeternam ſibi pacem & concordiam iurauerunt duo potentiſſimi, Abraham & Abimelech. Vbi igitur tanta ſunt concordia & pacis ſigna, meritò Deus ſe alterius nepoti ſocium offert.*

Hoc factis evidentè videtur indicare Pſalmiſta David pſal. 75. dicens: *Notus in Iudæa Deus, in Iſraël magnū nomen ejus: & factus eſt in pace locus ejus.* Ac ſi diceret, ibi Deus non agnoſcitur, ibi non moratur, ubi diſcordia & inimicitia regnat. Dum enim locum gratum quietis ſibi ſeligit, ex eo conſeſtim omnia arma bellica, diſſenſionis ſymbola removet, ut ſequentibus verbis atteſtatur idem: *Ibi confregit potentias, arcum, ſcutum & gladium & bellum.* Ecce, Regi pacifico non ſufficit potentias vindictæ confregiſſe, verum etiam cuncta vindictæ deſtruere neceſſe erat inſtrumenta, ne ulla proſus inimicitia ſuperſeſſet occaſio. Juxta itaque inſallibile Dei decretum ille pacis ſupremum Principem in habitaculo animæ merebitur recipere, qui eam pacis virtute conſervat ornatam. Teſtatur id Apoſtolus 2. ad Corinth. *Habete pacem, & Deus pacis erit vobis ſcum.* Evangeliſta Lucas volens nobis referre mirabilem Spiritus S. ſuper Apoſtolos deſcenſum Act. c. 2. enarrationem ſuam exorditur ab eo, quòd ipſi omnes erant unanimiter in eodem cœtu conjuncti. *Dum completerentur dies Pentecoſtes, erant omnes diſcipuli pariter in eodem loco.* Quæ verba ſic interpretatur Gloſſa Interlinearis: *Vnum cor & unam animam habentes.* Nec id ſemel atque iterum inſinuat ſacer textus, ſed ſæpè ſæpius reiterat, ut c. 4. *Multitudinis credentiū erat cor unum & anima una,* ut indicet Spiritus S. non niſi in animabus pacificis ſuum capere domicilium.

De Ezechiele Propheta commemoratur cap. 37. quòd Deus eum in quadam viſione arripuerit, & poſuerit in campo deſerto, & mortuorum offibus pleno: *Et facta eſt ſuper me manus Domini, & eduxit me in ſpiritu Domini: & dimiſit me in medio campi, qui erat plenus offibus.* Quibus Prophætæ demonſtratis, rogavit eum: *Putane, vivent offi eſta?* Ad quod ipſe, reputans tantum miraculum omnem humanam proſus excedere poteſtatem: *Domine Deus, tu noſti.* Imò replicat Dominus, *vivent offi iſta.* Vaticinare de offibus iſtis: & dices ſis: *Offi arida, audite verbum Domini, ecce, ego intromittam in vos ſpiritum, & vivetis.* Quod cum

feciſſet Propheta, quid contigit? Ecce, offa arida commota ſunt, & ad invicem adducta atque conjuncta: *Et acceſſerunt offa ad offa, unumquodque ad juncturam ſuam.* Quæ partium unione, & diſpoſitione producta, *ecce ſuper ea nervi & carnes aſcenderunt.* Et tandem ſpiritus Domini ſuper ea inſufflavit, & mortui vitam receperunt. *Et ingreſſus eſt in ea ſpiritus, & vixerunt.* Videte Auditores tamdiu ac offa iſta inter ſe non erant debite conjuncta, remanebant arida, putrida & ſicca: verum, ubi ad ſeſe invicem acceſſerunt, conſeſtim nervis & carne cooperta ſunt, ſpiritus Domini deſcendit, & revixerunt. Quod de hiſce offibus aridis dicit Ezechiele, veriffimè de nobis dici poteſt: anima noſtra arida eſt & ſpiritualiter mortua, ſi unitatem & pacem cum proximo non habeat; in ea namque ſpiritus Domini vivificans non hoſpitabitur. quoniam *factus eſt in pace locus ejus.* Ut illa itaque revivifcat, opus eſt, ut in ipſa pacem & concordiam plantes. Pacem habete, & Deus pacis erit vobis ſcum, & per conſequens ſpiritus vivificans.

Quamplurimi curioſi ſactæ Scripturæ Interpretes inquirunt, cur Dominus Deus inhibuerit Davidi, (qui tamen vir erat ſecundum cor ejus,) templum Jeruſolymitanum ædificare: non obſtante, quòd illud extruendi ſummo concitat⁹ fuerit deſiderio & zelo, ut patet ex ſollicita in materialibus congregandis cura. Ait namque Scriptura Paralip. c. 22. *Præcepit ut congregarentur omnes proſelyti de terra Iſraël, & conſtituit ex eis latomos ad cedendos lapides, & poliendos, ut ædificaretur domus Dei.* Ferrum quoque plurimum ad clavos januarum, & ad cõmiſſuras, atque juncturas præparavit David: *& æris pondus innumerabile. Ligna quoque cedrina non poterant aſtimari, qua Sidonii & Tyrii deportaverant ad David.* Hac inquam diligentia & aviditate non obſtante, Dominus Davidis opera & ſervitium recuſavit, ut aperte teſtatur Scriptura ibidem verſu 7. *Dixit que David ad Salomonem: Fili mi, voluntatis meæ fuit, ut ædificarem domū nomini Domini mei, ſed factus eſt ſermo Domini ad me, dicens: non poteris ædificare domum nomini meo.* Quodnam quæſo in hoc divino decreto latet myſterium? Cur tam præptus Davidis animus à Deo tamquam gratus non acceptatur, non poteris, &c. Et quare pro mirifica hæc ſtructura filium ejus eligat Salomonem, ut conſtat ex c. 29. *Salomonem filium meum unum elegit Dominus puerum & tenellum, opus enim grande eſt.* O David, fundatam fanè videris Deo reddere rationem (ſi ironicè loquaris) quare ad tantum ædificiū extruendū aſſumpſerit puerum

Ezech. c.
37. v. 1, 3,
4. 5. 7, 8, 10

Paral. c.
22. v. 2, 3,
4, 7, & 8.

Gen. c.
v. 16,

Verſ. 1

Paral. c.
29. v. 1.

Pſal. 75.
v. 3, & 4.

Act. c. 4.
v. 32.

pteritum & delicatum. *opus enim grande est.* Noñe, quia grãde est, imbecillitas & teneritudo corporis obedere debet? Nonne, quia grande, homo, & vir robustus, atq; validis pollens viribus, requirendus est? Quodnam itaque divinæ istius electionis potest adduci motivum? Audite, quid subnectat Scriptura: *Neque enim homini preparatur habitatio, sed Deo.* Per tò enim habitatio, videtur ratio indicari. Verùm hãc mens non contentatur. Quorsum namque David Deo habitationem erigere non potest? Ah templum suum & habitaculum super pacem, tamquam fundamentalem lapidem, & solidum fundamentum extruere desiderat, factus est in pace locus ejus: idcirco regem pacificum Regem Salomonem, qui nulla bella gesserat, nec per totam vitam gessurus erat, ad sibi sacras ædes ædificandas selegit; Davidem verò bellicosum, qui hostium sanguinem sæpè sæpius effuderat, rejecit. Et istam rationem ipsemet Spiritus S. allegat primo Parall. cap. 22. v. 28. *Multum sanguinem effudisti, & plurima bella bellasti: non poteris ædificare domum nomini meo.* Ecce quanti æstimet pacem Deus, qui etiam pacificæ quietis suæ domus, pacificum quoque habere voluit ædificatorem.

Gen. cap. 28. narratur, quòd Jacob à patre suo Isaac post impertitam ei benedictionem, ad evitandum fratris Esau odium, dimissus sit in Mesopotamiã: quo in itinere, cum defatigatus aliquem quietis locum capere cogeretur, nec ulla dom⁹ ad hospitandum reperiretur, pulvinar pro capite suo lapides elegit. Ait namque textus: *Cùmque venisset ad quendam locum, & vellet in eo requiescere post Solis occasum, tulit de lapidibus, qui jacebant, & supponens capiti suo, dormi vit in eodem loco.* Hic ad propositum nostrum maxime annotandum est tò tulit de lapidibus, in plurali: quoniam post captam quietem manè non nisi unum lapidem in singulari assignat Scriptura: *Surgens ergo Jacob manè, tulit lapidē quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum, fundens oleum de super.* Ast quomodo in veritate tò lapides, cum tò lapis potest consultare? Sanè hæc quæstio difficilior est, quàm quidam forsitan arbitrantur. Doctissimus Abulenſis sustinet, vespere plures existisse lapides, ideoque dici, tulit de lapidibus. Et manè in unum illos divinitus fuisse redactos. Et sic veraciter dixisse Scripturam, *Jacob manè tulit lapidem.* Sed quorsum id efficere voluit Deus? ah! quæpropter tantummodò, quia in loco isto famulo suo Jacob apparere destinãrat, in quo, cum divisionem lapidum & pluralitatem comperiret, unitatis amator & pacis, quia est in pace locus

Quadragesimale P. H.

ejus, è pluribus unum effecit. E quo factò illico patriarcha Jacob collegit in eo loco Deum suam accepisse residentiã. *Cùmq; evigilasset Jacob de somno ait: Verè Dominus est in loco isto: & ego nesciebam.* Ac si vellet dicere, hic unitatis est locus, ac proinde proprius divinæ majestati: *Non est hic aliud, nisi domus Dei.* Hic exponit glossa: *In loco pacis & concordia videtur Deus: quia ibi mandavit Deus benedictionem.* Princeps itaque pacis non requiescit in domo illa, à qua discordia, divisio & dissensio non exulat. Hinc Centurio, dum obnixè rogasset Christum, ut servum suum malè habentem sanaret, & ipse ultrò sese in propria persona venturum promississet, dicens: *Ego veniam, & curabo eū,* respondit: *Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum.* Domicilium meum tuæ non convenit majestati: illud pacis est, domi verò mez arma ubiq; conspiciuntur, milites atrium obambulant, & non nisi belli evidẽtia apparent signa. *Domine non sum dignus, ut regem pacificū recipiam.* Miles sum, gladio accinctus, inquit Cyprian⁹, sanguinem fundens, ad præliū exiens, & ob hoc non sum dignus, ut intres sub tectum meum. Etenim factus est in pace locus tuus. Et ideo in Missã, & orationib⁹ pro defunctis non dicitur, requiescant in paradiso, sed in pace, quia paradisus & pax unum sunt.

Verùm antequam leviter à jam præacta Scriptura deflectamus, operæ pretium est curiosè indagare, cur Patriarcha Jacob cõfestim hunc lapidem Deo obtulerit, eumque oleo unxerit: *Erexit in titulum, fundens oleum de super.* Pro hac enodanda difficultate, animadvertendum est, mysteriosum Dei decretum filiis Israëlitis latum per Moysen Exod. cap. 4. *Si altare lapideum feceris mihi, non ædificabis de sectis lapidibus: si enim levaveris cultrum super eo, pollutur.* Et Deuter. cap. 27. *Ædificabis altare Domino Deo tuo de lapidibus, quos ferrum non tetigit.* At cur similia præcipit Dominus? Isidorus respondet, asserens, hunc lapidem è pluribus unum effectū, potissimam esse numeri electorum figuram, qui ob unitatem Deo grati sunt, & benevolè in sinu Abrahæ reponuntur. Cui accinit appositè Origenes dicens: *Qui ferrum pugna, ferrum belli, ferrum litium non recipit, sed semper pacificus fuit, quietus & mitis.* E contrariò verò secti lapides reprobatos repræsentant, quos ad sacrificiū suum admittere absolute renuit, ut ait Isidorus: *& secti lapides hi sunt, qui unitatem scindunt, ac dividunt semetipſos à societate fraterna per odiū vel schisma.* Hujus itaque non ignarus Patriarcha Jacob, supra huic lapidem, verum unitatis prototypum,

V V V

odori-

Gen. c. 28.
v. 16, 18.

Verſ. 17.

Isid. in c.
32. Exod.

Orig. hom.
in Iosue.

odoriferum Deo suo obtulit sacrificium, in quo non nisi oleum pro hostia immolavit, verissimum charitatis & pacis hieroglyphicum, ut nos apprimè erudiret, Deo gratius munus non posse offerri, quàm animam, quæ splendore virtutis pacis enitet. Concludamus itaque cum Augustino, neminem absque pace atque unitate caeleste posse consequere regnum. Audite, quid dicat sermone 222. de diversis: *Vnde videamus, Deum non habemus, si contemnendo in nobis ipsum oculum extinxerimus. Attende quid dicam, cum timens & tremens loquor, pacem sectamini cum omnibus, & sanctificationem, sine qua nemo poterit videre Deum. Corremisite amatores, & non nisi amatores. Numquid dixit, pacem sectamini cum omnibus, & sanctificationem, quam qui non habuerit, in ignem mittetur: quia in aeterno igne cremabitur, & insatigabilibus tormentis dabitur. Unde ait Psalmista: Quis est homo, qui vult vitam: inquire pacem, & persequere eam. Quod si illam veritatem manifestius desideremus declarare, oportet ut ad aliqua mysteriosa & difficilia satis sacrae scripturae loca transeamus examinanda, è quibus fortassis evidentiorè apperebimur dilucidationem. Apoc. c. 21. commemoratur stupenda Joannis Evangelistae in Pathmos relegati visio. In hac, ut ipsemet testatur, sanctam civitatem Jerusalem fuit contemplatus: *Vidi sanctam civitatem Jerusalem descendente de caelo, à Deo paratam, sicut sponsam ornataam viro suo. Quae civitas qualis fuerit structura, infra eod. cap. exactè describit, dicens: Et habebat murum magnum & altum, habentem portas duodecim. Et vers. 19. qualitatè exponit, Et fundamenta muri civitatis omni lapide pretioso ornata. Sed quod ad propositum nostrum maximè conducit, est id, quod adjungit faceret textus: *Et duodecim portae, duodecim margaritae sunt per singulas. Et rursus: Et singula porta erant ex singulis margaritis. Qui enim fieri potest, ut duodecim portae, sint duodecim margaritae, & quaelibet porta, quaelibet sit margarita? Hoc sanè ab omni sensu & intellectu prorsus videtur alienum. Hoc namque ut fiat, perfectissima inter duodecim margaritas, & inter singulas non tantum deberet esse unio, sed vera & realis identificatio. Tali modo, ut quaelibet porta in particulari unum quid foret cum duodecim margaritis, & quaelibet margarita quid unum efficeretur cum duodecim portis, & sic eadem fieri cuncta inter se, quia juxta commune Dialecticorum axioma, *Quae sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se.****

U. intricatae hujus difficultatis nodum dissol-

vam, oportet à S. Paulo lumen mutuare. Hic H-pheus sedulà ad aeternam capeSSendà gloriam loquens curà: velocitatem currendi in via perfectionis, assimilat celeritati in stadio pro decreto pramio decurrentium, & ait: *Nescitis, quod hi, qui in stadio currunt, omnes quidè currunt, sed unus accipit bravium? Sic currite, ut comprehendatis. Sed quid? Quodnam quæso lumen, ad præactam quæstionem enodandam ex hoc loco expiscabor? Meherclè hic intellectū meum magis obnubilat. Quem ut exponam, methodum non invenio. Quoniam quomodo cum veritate Apostolus asserere potest, quod sicuti unus dumtaxat stadiū percurrendo accipitur est bravium: ita unus tantum ad caeleste beatitudinis bravium properantium illud sit adepturus. Quid ais Paulè, unus tantum? Ergo solus tantà perfruetur glorià, ubi tu eris cum cæteris Apostolis? ubi Patriarchæ cum Prophetis morabuntur? Ubi sancti Martyres & Virgines hærebunt? An forsitan nos fecerit S. Joan. qui Apoc. c. 7. ait: *Vidi urbem magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, stans ante thronum, & in conspectu agni. An forsitan ipsamet Veritas, & infinita Sapiencia erravit, cum dixit: Multi sunt vocati, pauci verò electi. Hoc asserere blasphemum est. Quid itaque clamitas, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium? Debuisses dixisse, omnes quidem currunt, sed pauci accipiunt bravium, nisi doctissimus Lyranus me filo doctrinae suæ ex hoc labyrintho educeret, illum ne utiquam evaderem. Hic pro hujus explanatione confugit ad textum Hebraicum, secundum quem non legitur *unus* in concreto, sed *totus unitas* in abstracto. Dum itaque Paulus ait, *unus* accipit bravium, legi debet *unitas*, quia hæc sola regnum caelorum adipiscitur: hæc namque est porta Domini, iusti intrantur per eam, & non per aliam. Quoniam audeat asseveranter dicere Chrysoft. *Vbi concordia non invenitur, nec oratio exauditur, nec oblatio suscipitur, quia nec ibi est Deus, ubi discordia nominatur. Opinionem suam videtur Liranus eruere ex S. Anselmo super cap. r. epist. ad Corinth. c. 9. qui etiam loco *totus unus, unitatem* legit, omnes quidem, inquit, Christiani & boni, & mali, pro modo suo currunt ad bravium, sed unus qui legitime currit, ista est unitas electorum percipit illud.***

Ex hoc nunc capiemus, quare Scriptura dicat, in caelesti Jerusalem plura esse, quæ tamen unum sunt, & duodecim portæ, quæ sunt una margarita, & vice versa: vult enim per hunc loquendi methodum indicare, neminè supernam posse intrare

Apoc. c. 7.
v. 9.

SE AB-

Ber
omn
San

re aulam, & æterna scui quiete, nisi per unitatem & vinculum pacis. Hæc enim vestis nuptialis, absque qua nemini ad cælestes nuptias epulatum ascendere licet. Et quid mirum? Cum enim paradus sic Dei locus, & per consequens pacis, nullus discors admittitur, ne pax cælestis quasi interrumpetur, à qua sancta hæc Civitas à SS. PP. adeo commendatur. Audite unum pro multis divinum Thomam à Villa-Nova: *Opax! o unitas admirabilis illius sanctissima Civitatis! o prodigium! o miraculum grande! ut in tanta multitudine, & tam varia differentium personarum, Angelorum & hominum nulla sit omnino discrepantia voluntatum, sed quod Deus vult, hoc omnes volunt.*

Brevitatis gratia desiderarem huic discursui filium rescindere, & tractatum hunc quadragesimalem claudere: verum me pacis & unitatis miræ prærogativæ & eminentiæ illum adhuc parumper protrahere compellunt, inter quas non minorem, ipsis pacificis præ aliis concessam, æstimo, quod in titulo filiationis divinæ digni reperiantur. *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.* Ecce Domine, pauperibus spiritu regnum cælorum donas: *Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Magna sanè & inestimabilis merces. Mansuetis terra attribuitur, & quidem (ut intelligunt SS. PP. promissionis, sicque & hoc donum mercede pauperum spiritu non est vilius. Lugentibus consolatio promittitur, nimirum æterna, & in idem reincident. Esurientes justitiam in hoc mundo, à divina justitia in cælo saturandi declarantur. Misericordibus justissimè misericordia Dei, id est, omnium peccatorum remissio conceditur, & mundis corde visio beatifica adjicitur. Tribulatis, & propter Christum patientibus, cælestis quoque offertur paradus. Verum soli pacifici titulo filiorum Dei gaudent, quæ prærogativa cæteras longo intervallo aptecellit.

Sed obsecro Domine, interrogem te, nonne aliarum virtutum dona pacis virtutè & merita poterant addæquare? Ah neutiquam, inquit Bernardus: *Merito filii nomine vocabuntur, qui filii opus impleverint, ipse enim est, per què reconciliati pacem habemus apud Deum.* Unde dicebat etiam Judæis Christ* ipsisque infamia improperebat de filiatione Abrahamæ gloriantibus: *Si filii Abrahamæ estis, opera Abrahamæ facite.* Et juxta hanc scripturam rectissimè Bern. ab opere Patris operi cõformi procedit filiationem, quoniam à præcipuo dominio & potentia quisque suam desumere debet gloriam. Quod & fecere falsi Dii juxta Poëtarum fragmenta, etc-

nim ex iis omnes sibi particularem quandam appropriabant jurisdictionem & præminentiam. Apollo scientiarum & sapientiæ cathedræ erat moderator: Mars bellicosos & strenuos milites gubernabat: Cupido sagittis amoris inflammata juvenum corda ad suum imperium dirigebat: Jupiter cælorum fulmini imperabat: Ceres terræ culturæ, & agrorum fertilitati invigilabat. Neptunus maris, Pluto inferni sibi assumebat gubernaculum. Hinc cum Æolus ventorum suorum flatu extra potestatis suæ limites progressus, Neptuni quietem, undas commovendo, & procellas excitando interrumpisset, Neptunus de tali temeritate summopere fuit conqueustus, ut attestatur Virgilius hisce verbis:

*Non illi imperium polagi, sævumque tridentem,
Sed mihi sorte datum, tenet ille immania saxa:
Vestras Eure domos, illa se jalet in aula
Æolus, & clauso Ventorum carcere regnet.*

Virgilius
Æneid. 1.

Videamus modò, in quo verissimus Deus absolutam suam jurisdictionem, supremamque potestatem constituerit, quodnam proprium sibi, suæque Majestati congruum elegerit opus? Ah! sane non ad instar Apollinis in falsa & affecta ipsi sapientia, non ad instar Martis in armis, Cupidinis in carnali amore, Jovis in chimerico fulmine, Cereris in latosa & sterili terra, Neptuni in undis, ac procellis maris, aut Plutonis instar in infernalis regni dominio: sed in pace totam suam statuit magnificentiam. Unde in sacra Scriptura continuo vult sibi elogium pacifici adscribi, ut euslibet innotescat omne opus suum, non nisi ad pacificationem, tum quæ in cælis, tum quæ in terris sunt collimare. *Deus autem pacis,* inquit Apostolus, & ad Corinth. 1. *Non enim est Deus dissensionis, sed pacis.* Et epist. 2. ad Corinth. *Deus pacis & dilectionis.* Unde sanctus Gregorius, opus pacis propriissimè Deo attribui debere, asserit. *Vnde pacem nostram, passionem illius Isaias contemplatus ait: ut faciat opus suum;* Quod satis clarè quoque eruitur ex illis Joannis verbis: *Et bajulus sibi crucem, exivit in eum, qui dicitur Calvaria locum.* Signanter enim dicitur sibi, quo significatur illud opus quasi suum concernere officium, quoniam per hoc cælum & terra, misericordia divina & justitia pacificantur: *Pacificus per sanguinè crucis ejus, sive qua in terra, sive qua in cælis sunt,* inquit Apostolus. In d & idipsam evidenter Christus in passione sua demonstravit. Ecce enim summo cum divinæ suæ personæ opprobrio, veste illusoria voluit indui, & à Pilato, universo cachinnante populo, ad Herodem

Ad Rom.
cap. 15.
1. ad Cor.
cap. 10.
2. ad Cor.
c. 13.
Gregor.
hom. 17. in
Ezechi. el.
Ioan. c. 16.
Ad Coloss.
c. 1. v. 10.

Bern. ser. 1
omnium
sanctorum.

rodem mitti. Sed quorsum? Ah! ut faceret opus suum, opus nimirum pacis & concordie inter Pilatum & Herodem: Erant enim inimici ad invicem. Quam Christi exinanitionem considerans S. Cyrillus Jerosolymitanus ait: Dicebat enim eum, qui mundum erat pacificaturus, ut prius etiam ipsos iudices suos pacificaret: Et erat ipse Dominus componens corda Principum terre. Optimè ergò ait S. Bernardus: Merito filii nomine vocabuntur, qui filii Dei opus impleverint.

Ex quo filiationis Dei titulo hanc quoque pacis eruit prerogativam Glossa ordinaria, pacificos solos fore filios & dominos. Maximam ergò dignitatem habent pacifici, sicut qui filius regis dicitur, in domo regia summus est. Ac per consequens ipsi sunt quasi viscera Dei. Filii namque propria patris viscera nuncupantur, ut attestatur Ovid. eleg. 2. loquens de filiabus sibi abortum procurantibus:

Vestra quid effoditis subjectis viscera telis,
Et nondum natis dira venena datis.

Id quoque confirmat Apost. Paulus, qui volens Philemon Onesimum, quem spiritualiter Christo pepererat, sic scribit: Obsecro te pro filio meo, quem genui in vinculis, Onesimo. Tu autem illum, ut mea viscera suscipe. Dum itaque desiderat cum emphasi declarare, quid respectu patris sit filius, nervosius vocabulum non invenit, quam id viscera mea. Hinc vera mater vivi filii, pro quo decertabant in tribunali Salomonis duæ meretrices, tortorè cum gladio evaginato paratum Regis exequi sententiam:

3. Reg. c. 3. v. 26. Dividite infantem, cernens, exclamavit: Obsecro Domine, date illi infantem vivum, & nolite interficere eum. Sed quare: Commota sunt quippe viscera ejus super filio suo. Nec mirum, quoniam filii sunt viscera parentum. Maximam ergò dignitatem habent pacifici. Concludat Glossa, ipsi namque soli sunt ipsiusmet Dei viscera: quoniam filii Dei vocabuntur.

Si ulterius pacis & unitatis prerogativas & eminentiam expiscari velimus, & ostendete, quanti eam æstimet Deus: hoc unicum tantum adducere oportet, quòd ipse ob eam justitiæ fulmen cohibeat, & peccatoribus misericordie pareat. E contrario verò pravo omnes divisionis auctores infallibiliter juxta rei gravitatem puniat. Primum patet ex cap. 1. Jonæ, ubi commemoratur, Jonam Prophetam severas subversionis totius civitatis intentasse minas: Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur. Verùm ad effectum divina non pervenit severitas. Etenim versu 10. dicitur: Misertus est Deus super malitiâ, quam locutus fuerat ut faceret eis, & non fecit. Petit S. Ephraim, quod-

nam motivum Dei provocavit clementiam? Et respondet: omnium incolarum & unitatem peragenda fuisse unanimitatem & unitatem, median- te qua, tota civitas una quasi anima efficiebatur: Prædicaverunt jejunium. & vestiti sunt sacco à majore usque ad minorem. Audite citati Doctoris verba: Effusa est tota civitas velut corpus unum, unusquisque enim observabat, ne quis laberetur inter ipsos. Nullus ibi præcabatur, ut solus redimeretur: verum, ut membra singuli pro se mutuo deprecabantur. Nam tota civitas sicut homo unus erat appellata, ut everfioni & interitui traderetur. Quæ in tam perfecto opere unitas in tantum divinis placuit oculis, ut evaginatam vindictæ enslem vaginæ imposuerit. In quo hic obiter considerare debes homo, non omnem laudabilem esse unitatem: In malo namque multorum inter se conspiratio, ac unanimitas auctores suos non filios Dei, sed filios generat diaboli. Audite quam pacem & concordiam à te ô Christiane exigit S. Leo divinis hisce verbis: Beatitudo ista non cuiuslibet consensionis, aut qualiscunque concordie est, sed illius, de qua dicit Apostolus: Pacem habete ad Deum, Hanc pacem enim arctissima amicitiarum vincula, & indiscreta similitudines animorum non veraciter sibi vendicant, si non cum Dei voluntate concordant. Extra dignitatem hujus pacis sunt improborum paritates cupiditatum, fœdera scelerum, & pacta vitiorum. Et infra ait: Qui autem cum Deo semper sunt solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis, hi sunt pacifici, hi bene unanimes, sancteque concordantes, vocandi aeterno nomine filii Dei.

Ad secundum probandum, nimirum divisionis auctores Deum severe castigare, in mentem incidit pulcherrima (quàm supra ad diversa alia proposita attigi) quaestio: videlicet ob quam causam Deus erga hominem tam benignus extiterit miserator, & tam severus in Angelicos spiritus ultor? Ille enim ad poenitentiam reservatur & expectatur, hi verò illicò rigoroso divinae justitiæ fulmine quatuntur, ut attestatur Apost. Petrus: Rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, in iudicium reservari. Nec tale iudiciū, in quo Dominus videtur exceptor personarum in majorem angelici delicti refundi potest gravitatem. Ostendi enim supra, Adamum enormius, quàm Angelos peccasse. Vide Concione pro feria 3. Dominice primæ Quadragesimæ, & rem ita se habere comperies. In illa bonam, prout exigebat discursus materia, assignavi rationem, quâ modo subiceo, & ad præsens propositum aliam suggero. Ecquid quæso

Epist. ad
Philemon.

3. Reg. c. 3.
v. 26.

Jonæ c. 1.
v. 4.

S. Leo in
festo om-
nium SS.

Can.
v. 9.

Gen. c.
v. 3.

Verf.
v. 12

2. Epist. c.
2. v. 4.

Gen. c.
v. 8.

quæso Angelus superbiens præterderat? Verba illius id clarè indicant: *Conscendam suprà à astra Dei, exaltabo solium meum, semilis ero Altissimo*. Ecce sese intumescens spiritus Deum efficere præsumebat, sicque divinam essentiam, quæ in se una est & indivisa, dividere. Quæ iniquitas & malitia, quia plurimum Deo displicet, statim ipsius futurum in tantum concitavit, ut absque misericordia Angelos in æternum barathrum detruserit. Concludendum itaque est Deum nostrum in extremo discordiam & divisionem odisse, atque pacem ac amorem in summo adamâsse. Quoniam ipsemet fateatur illum fortissimum vinculum fore, quo suaviter ad hominem trahitur. Cant. cap. 4. sponsæ suæ dilectæ totus amore languidus, ejusque telis internè vulneratus, ait: *Vulnerasti cor meum soror mea sponsa*. Sed qua quæso, sagittâ? *In uno oculorum tuorum, in uno crine colli tui*. Ecce non dicit in oculistuis, in crinibus tuis in plurali: verum in singulari in uno. Ratio est, quia numerus pluralis unitatem tollit, in qua solo sibi complacet Dominus. Unde loco *in uno oculorum*, legit Ægidius noster Romanus, *in unitate oculorum*.

Ego quoque debiles mentis meæ oculos in primam totius universi creationem conjiciens, sum moperè obstupui, ob quam rationem secundus dies à divina benedictione fuerit exclusus. Ait namque Scriptura Genes. cap. 1. *Dixit Deus, fiat lux: & facta est lux. Et vidit Deus lucem, quod esset bona. Et factus est vespere & mane dies unus*. Die tertio Deus aquas congregavit in unum locum, quem vocavit maria, iussitque, ut terra omnis generis produceret herbam virentem. Et rursus dicitur: *Et vidit Deus, quod esset bonum. Et factus vespere & mane dies tertius*. Et sic de cæteris. Verùm de secundo die non dicitur: & vidit Deus, quod esset bonum, nimirum quod in eo creaverat. *Et fecit Deus firmamentum, divisitque aquas ab aquis, & factus est vespere & mane dies secundus*. Secundum hic annotandum est, quod dum singuli diei creata benedicuntur, tantum dicatur: *Et vidit Deus, quod esset bonum*. Verùm, dum omnes totius universi creaturæ benedicuntur, additur id valdè: *Et vidit cuncta quæ fecerat, quod essent valdè bona*. Rationem gentinam donat Cyprianus, dicens: *Ibi bonum tantum, ubi creatura solitariè benedicuntur, ibi valdè bona, ubi unio conjungitur*.

Pro primo quæsito ingeniosè animadvertit S. Chrysológus, quid secundo die factum sit: *Divisitque aquas ab aquis*. Est dies itaque divisionis se-

cundu: quapropter nullam laudem, nullamque benedictionem promeretur. *Non poterat, inquit, secundus dies, qui divisionem fecerat, divina sententia comprobari*. Aliam adhuc non minus subtilem reddit S. Bernardus, nimirum, quia numerum duplicem ipse inducit, & unitatem, in qua sola perfectio consistit, tollit. *Vbi unitas, inquit, ibi perfectio, cæteri numeri perfectionem non habent*. Et id ipsum illo longè clarior S. Hieronymus epist. ad Jovinianum asserit: *In die secundo non additum est, sicut in primo, & tertio, & reliquis: & vidit Deus, quod esset bonum, ut nobis intelligentiam relinqueret, non esse bonum duplicem numerum*. Quapropter idem annotat, cuncta animalia, quæ bina in Arcam Noè ingressa sunt, à Deo declarata fuisse immunda, *Vnde arca Noè omnia animalia, quæcumque bina ingrediuntur immunda sunt, impar numerus enim est mundus*. Et concludit: *Impar impari numero Deus gaudet*. Tertius dies & alii (solo secundo excluso) benedicuntur, quia ipse primum immediatum divisionis, & unitatis corruptionis existit principium. Hanc unitatem in tanto pretio & æstimatione habebat Christus, ut pro suorum unanimitate urgentes ad cœlestem Patrem preces effundat, dicens: *Pater sancte serva eos in nomine meo, quos dedisti mihi, ut sint unum sicut & nos*. Ad quod optimè ait Cajetaus, Christum pro unitate orasse, *Vt intelligamus extensionem fidei non tam fieri prædicatione, quàm virtute unitatis Christianorum*. Hinc quoque concludit Gregorius Nazianzenus supra illud Matth. cap. 3. *Beati pacifici &c.* hisce verbis: *Tantam beatitudinem pacificis reconditam esse, perspectum habemus, ut in eorum, qui salutem consequuntur, ordine, soli filii Dei vocentur*.

Dixi suprà ex divi Bernardi doctrina, solam unitatem perfectione gaudere, cæteros verdè numeros ea carere: quæ mihi modò mirabilem & curiosum, quem (antequam discursui huic finem imponam) operæ pretiū est discutere) injicit scrupulum. Scholastici difficillimam in Theologia ventilant quæstionem: scilicet, an substantiæ relativæ in Deo dicant perfectionem simpliciter & formaliter. Ad quam varii variè respondent, Gabriel in 1. dist. 7. quæst. 3. quem sequitur Suarez 3. part. disp. 11. sect. 5. sustinet eas in se simpliciter comprehendere perfectionem. Nec inconveniens fore dicit, in una divina persona aliquam perfectionem reperiri relativam, & non in alia. Hæc communiter refellitur ab aliis, quia inde sequeretur, quod

Cant. c. 4.
v. 9.

Gen. c. 1.
v. 3.

Gen. c. 1.
v. 8.

Gen. c. 1.
v. 8.

filius v.g. non esset infinite perfectus nimirum pater-
ternitatis perfectione relativa carens, quod est
contra essentiam entis infinite perfecti. Alii asse-
runt, inter quos doctissimus Cajetanus, relationem
divinam, ut relationem, nec perfectionem,
nec imperfectiorem dicere. Ratio primi: alio-
quin in Patre una esset perfectio, quæ non est in
filio. Secundi verò, quia in Patre esset quædam
imperfectio, quod nullatenus admitti potest. E-
rgo quid de hac difficultate sentiam, modò non
aperio, quoniam illam hic ventilare est incon-
veniens. Quare ad præsens institutum secundæ
adhærens sententiæ, quod ad morale spectat, in-
quiro; cur illæ relativæ subsistentiæ nullam per-
fectionem dicant. Relictis Scholasticis aliis quam
plurimis rationibus, annotate curiosi quidam
in divinis personalitates efficiant. Ecce inquit
Theologi, sunt principia distinctiva personarum,
& inter sese realiter distinguuntur, & sic aliquo
modo unitatem tollunt, ubi unitas autem dicit
Bernardus, *ibi perfectio, ceteri numeri perfectionem
non habent.* Concludamus ergò, omne perfectum
in unitate consistere.

Percepistis Auditores pacis ac unitatis emi-
nentes prerogativas & raros effectus: audivistis
quantum in oculis divinis resplendeat, eò quod
Deus ipse honorifico omni modo velit gaudere
titulo pacis, quòd ipse nec in corde discordi-
suum habitaculum sumat, quia *factus est in pace
locus ejus.* Quod tantum pacificis filiationis titu-
lum tribuat, quòd iis dumtaxat benedicat. Quæ
omnia secum efficacia satis adducunt motiva, ut
etiam ferrea & ænea in dissensionibus, & discor-
diis obstinata corda emollire queant. Quare, o
Christiani! amplectamur arctissimo amplexu
supremum illud donum, ultrà quod nil carius &
charius nobis largiri potuit Deus, dicens: *Pa-
cem relinquo vobis.* Extrà dubium est, si tu pater-
familias interrogat is, an ad extremum non desi-
deres, ut dominus in domo tua commoretur:
respondebis ita. *Quod ut fiat, te docui medium.*
Observa in familia tua pacem & concordiam
Christiane, & esto securus, quod numero fi-
liorum Dei adscriberis. Esto pacificus, & fi-
lius Dei vocaberis. O homo! tu sæpè sapius cum
proximo tuo pacem exposcitas, & ei promiscuè
injuriarum litem intentas. Hanc hominum de-
mentiam, atque pacis suppressionem multum de-
plorans Chryostomus ait: *nunc autem periclitat-
ur Charitas, nomen illius reliquum est, opus mini-
mè, sed divi sumus inter nos.*

Quid igitur mirum est (de quo quamplurimi
mitantur) quod nos externa, quæ fructus internæ
est, non persuamur pace, quid mirum, si ipsa Chri-
stianitas à totum Catholicis, tum hæreticis, tum
infidelibus hostibus continuo, & cruento impu-
guetur bello: quod fertilissimi Ecclesiæ campi de-
vastentur, ubi ab ea pax interna exultat? Ah cla-
marus: *Dapacem Domine,* & tamen de pace cor-
dis minime cogitamus, de qua Christus in prima
Apostolis apparitione tam sedulo tractat, *pax vo-
bis.* Nisi itaque tu Ganda, Belgium, Christianitas,
pacem animi restabilias, vindicativum belli
gladium à divina justitia non depelles. Quoniam
tam diu, ac manet prava, & discors tua volun-
tas, tam diu perseverabit iusta legibus suis con-
cors divina severitas. Divinè hac de materia disse-
rit S. Chryostomus dicens: *perseverat in popu-
lum fames, malis perseverantibus populi, crescit
malitia, & inopia rerum, savit cunctorum impie-
tas, savit & in cunctis necessitas, universi deficiunt
victu, & ab idololorum (id est peccatorum,) non
deficiunt cultu. Et quasi diversitas ista in invi-
cem certaret: sic sese ista superare contendunt, ut
putarent dementes sceleribus famem vincere, fa-
cinoribus necessitatem avertere, peccatis inopiam
superare.*

Ah Christiani! vos omnes contestor, & maxi-
mè Principes, Reges, & Imperatores: potestisne
oleo iniquitatis accessum divinæ justitiæ extrin-
guere ardorem? Id nemo sanæ mentis confitebi-
tur. Proinde, quia enormia hominum non desunt
flagitia: sic & iusta irati Dei non desunt flagel-
la. Hinc asserit S. Hieronymus Christianorum
crimina valida infidelium fore arma. *Nostris
peccatis barbari fortes sunt, nostris vitiis Roma-
nus superatur exercitus.* Quam luctuosam stra-
gem amare desens subjungit: *In felices nos, qui
tantum displicemus Deo, ut per rabiem barbaro-
rum illius in nos ira deserviat.* Non desunt itaque
esse Princeps pacis, quamvis nobis pacem (quam
Christianitati in testamentum tradidit, dicens:
Pacem meam do vobis) denegat, quia nos sceleri-
bus nostris eam ambigimus, & depellimus. Pax
namque promissa cum maculata neutquam po-
test consultare conscientia.

Stupentibus ergò hominibus, quod sponsa
Christi tot, tantoque à variis inimicis patiat
insultus, egregiam, doctissimus Salvianus ad-
ducit sententiam, quæ, si bene animadvertant,
genuinam omnis infortunii apertissimè declarat
ratio-

Hieron.
epist. 3. ad
Helion.

rationens: Nihil itaque mirum est, si deteriora
quotidie patimur, qui quotidie deteriores sumus: no-
va enim quotidie mala faciunt, & vetera non de-
relinquunt. Surgunt recentia, nec repudiantur an-
tiqua. Quis ergo causationis locus? Qualibet aspe-
ra, & adversa patiamur, mitiora patimur, quam
meremur. Quid quarimur, quod dure nobiscum
agat Deus? multo nos cum Deo durities agimus.
Exacerbamus quippe Deum impunitatibus nostris,
& ad puniendum nos trahimus invitum. Cumque
ejus mens atque majestas sit, ut nullam iracundia
passione commoveatur, tanta tamen nobis pecca-
torum exacerbatio est, ut per nos cogatur irasci, &
dixim, ut ita dicam, facimus peccati sua, aut manus

quodammodo auferimus misericordia sua. Cumque
ejus benignitatis sit, ut velit nobis jugiter parcere,
cogitur malis nostris scelera, quae admittimus, vin-
dicare. Finaliter ergo concludendum est, quod
si belligerantem Dei contra nos manum devitare
studeamus, ejusque pace quiete frui, pacem in-
ternam cordis conservemus, externamque cum
proximis demonstramus, ut, tamquam pacifici,
filii Dei vocemur, sumus, & aeternam caelestis
Patris nostri promereamur hereditatem, & per-
cipiamus dulcem hanc vocem, Pax aeterna, quam

Vobis, mihi, & omnibus tribuat, Pater,
Filius, & Spiritus sanctus,
Amen.

Salv. lib.
4. de gu-
bermannis
Dei.

FINIS CONCIONUM.

INDEX

I N D E X CONCIONATORIUS,

In quo pro cunctis totius Anni Dominicis, curioso
& forsitan indigenti ampla exhibetur
materia.

PRO DOMINICA PRIMA ADVENTUS.

Erunt signa in Sole, Luna, & stellis.
Luc. cap. 21.

Prœmium.

Veteres Romanorum Annales mirificè extollentes Imperatoris Vespasiani stupendam erga subditos suos clementiam, referunt, eum ob intolerabilia delicta ad insolitum concitatum furorem, iustas reis decrevisse infligere pœnas. Plebs ab ipsius Aulicis percipiens clementem Imperatoris animum in furibundum fore commutatum, & præfagiens magnam imminere quamplurimorum stragem, ejulans, & ingemiscens per plateas cucurrit, clamans: *Vae vobis, quia in indignationem conversa est pietas.* Certum est, & indubitatum, Christum in primo suo adventu ad-imitar Mercurii missi à Jove ad sanandos infirmos Creteneses, è cœlestis Patrii sinu ad genus humanum, summo perè peccato Adæ sauciaturum curandum: *Magnus namque, ait Augustinus, è calo descendit medicus, quia in terra magnus jacebat agrotus.*

Verum in secundo adventu totus (præmissis contra ipsam elementorum, & cœlestium syderum naturam horrendis signis) formidabilis, non hominem misericorditer salvaturus, sed rigorosè juxta merita uniuscujusque dijudicaturus. in extremo judicio comparebit, & ille, (de cujus misericordia sacra Scriptura ait,) *Misericors & miserator Dominus, patiens, & multum misericors. Misericordia ejus super omnia opera ejus.* Psal. 144. vers. 8.) totaliter justus adveniet, cunctorum hominum crimina ad malitiæ æqualitatem vindicaturus. Quem tremendum adventum maturè considerans Propheta Malachias cap. 2. exclamat: *Ecce venit, & quis sustinebit adventum ejus? Quoniam in indignationem conversa est pietas.* Et si quis tremendi istius adventus terribilitatem, lynceis oculis desideret perscrutari, hoc unicum dumtaxat consideret, non tantum Conditorem cœli & terræ, & Jesum crucifixum benignam faciem immutasse, verum etiam omnia præcipua creata contra miserum peccatorem strenuè armasse, *Erunt namque signa in Sole, & Luna, non blanda, sed horribilia. Sol obscurabitur: Luna convertetur in sanguinem, stella de calo cadent.* Quandoquidem itaque præfens Evangelium nos de tremendi in fine mundi judicii præmoneat rigore, mens est in hodierno discursu de ejus horrore paulisper secundum meam imbecillitatem (quoniam de hoc ad sufficientiam tractare, homini est impellibile) differere. Quod, ut aptius faciam, obtestor vos, ut mecum Spiritus S. imploretis assistentiam, dicentes: *Ave gratiâ plena.*

Pro introductione cape auream S. Chrysostomi sententiam, qui de primo Christi Salvatoris in mundum adventu, & de secundo eum dijudicaturi Judicis maximam perpendens inter utrumque differentiam, sic ait: *Sicut: tempus misericordia judicium non suscipit: sic & tempus judicii misericordiam non recipit.* Quæ sanè summo cum fundamento cuique ingentem incutere debet timorem. Confirmationem hujus vide à fol. 90. usque ad folium 98. ubi reperies discursus epilogum.

Pro

Pro Dominica secunda Adventus.

Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi. Matth. cap. 15.

Proœmium. Olim inter diversos doctissimos Academicos maximè ventilata fuit curiosa quæstio de veritatis potentia, & dominio. Pro qua enodanda varia subtilia adducta sunt emblemata hieroglyphica de illa diversimodè decertantia. In favorem veritatis eminentiæ, atque nobilitatis in candida tela quidam ingeniosè depingi curavit formosissimam quandam puellam, in dextra manu acutum gestantem gladium: in sinistra globum mundi sustinentem. Ad regalem & sublimem hæc elevata erat thronum, cui ipsa Majestate plena insidebat. Circumcirca magnus regum, ac principum cernebatur cœtus, qui illam tamquam supremam Deam supplices venerabantur. Hoc emblema infra scriptâ cohonestatum erat epigraphæ: *Omnis terra veritatem colit.*

Hujus sententiæ illud sese alter mordicus opposuit, & pro solido suæ opinionis fundamento aliud diametraliter primo contrarium, in medium protulit. In quo artificiosè delineata erat deformis, exesa, emacerata, & pallida virgo *veritatem* repræsentans. Illa à juratis suis hostibus odio, falsitate, dissimulatione &c. miserè in terram prostrata erat, post hanc ipsi illatam injuriam, confestim ad regium solium evehebatur tamquam regina *falsitas*, in cujus præsentia *veritas*, strictis catenis alligata in triumphum ducebatur. Emblematis impressa legebatur ingeniosa hæc epigraphæ: *Falsitas regnat, veritas exulat.*

Si ego modò interrogaret, cui istorum duorum subscribere vellem sententiæ: responsum meum suspenderem: & ab illo magno Africano Doctore Augustino, quid ipse de hac materia sentiat, exoptularem. Audi divina ipsius verba secundum mundanam politiam loquentis, *Noli quærere quid sit veritas, statim enim se opponunt caligines imaginum temporalium, & nubila phantasmatum, & perturbant serenitatem, qua primo ictu deluxit tibi, cum diceretur veritas.*

Sed quid tum ethnicorum, tum SS. PP. de hac materia investigamus judicia? In præsentia sistamus Evangelio. Et ab ipso Joanne Baptista, quo nemo ex muliere natus sanctior est, petamus, quid ipse de veritate opinetur. O Joannes! dic obsecro quis te in arcum carcerem, & stricta vincula conjecit? Quis paulò post tibi caput eripuit? Ah! non nisi invisâ Herodiadi veritas. Clamabat ipse: *Non licet tibi habere uxorem fratris tui: ipsa verò insulsam filiam ad condignam de veritatis præcone sumendam instigabat vindictam: Pete in disco caput Joannis Baptista.* Sic apposite ad modernum institutum explicat hoc Euthymius: *Ob nullam causam aliam missus est in carcerem, nisi quia veritatem predicabat: & qua veritatem jugulare non potuit, præconem jugulat veritatis.* Quoniam ut rectè ait antiquissimus Doctor Tertullianus: *Veritas oppugnari potest, vinci non potest.* Ratione itaque jurati impuissimæ Herodiadis in Joannem veridicum odii: in hodierno discursu demonstrabo, quam acriter in depravato hoc ævo ipsa impugnetur, & quàm obstinatè politicus hic mundus eam prosequatur. Quod, antequam exordiat, rogemus divam Virginem Mariam pro Spiritus S. adjutorio, eam salutantes angelicis verbis *Ave gratiâ plena.*

Pro introductione incipe: Ut intimiùs penetremus, quàm sævas misera Veritas à multis ante actis sæculis perpeffa sit persecutiones, ad sacram Scripturam recurramus. *Vide fol. 248. usque ad folium 296. ubi quoque epilogus ad manum est.*

Pro Dominica tertia Adventus.

*In quibus confessus est, & non negavit, quia non sum ego
Christus. Joan. cap. 1.*

Proœmium. Quantumvis à veteribus Scriptoribus in hoc mundo sublimitas, & præ cæteris hominibus eminentia magis semper æstimata fuerit, ut nobis attestatur doctissimus Historio-

Storiographus Titus Livius: *Regnum res est inter Deos, hominesque pulcherrima; imò juxta Salustium prava honorum, & dignitatum cupiditas, homini quasi à natura est indita, ac proinde tamquam ad suum centrum ad dominium instigata: Natura mortalium avida est imperii. Cui quoque lib. 4. Historiarum Annal. ad stipulatur Tacitus dicens: Optimi mortalium alissima capiunt.*

Attamen majoti cum fundamento quam plurimos prudentes politicos, vanitatem, & summum onus fore dignitates indicasse autumo. *Regiminis gloria non est levamen, sed gravamen. Quapropter Rex Antigonus magnificam filio relinquens hæreditatem, & firmiter stabilitam monarchiam, regna, ut facum, & evanescentem fumum considerans, eis sedulo hanc inculcabat instructionem: Scias regnum nostrum non esse aliud, nisi splendidam servitutem.* Maximus jam ad imperium (Valeriano foedifragè occiso) evehctus, mature perpendens ambitionis & honoris subdolas fraudes, prudenter dixit: *Felix est, qui non nisi unico momento gubernavit.* Adrianus sextus invicti Cæsaris Caroli V. Minister in Hispania existens, nuntio accepto, sese ad pontificiam electum esse sublimitatem, ingemiscens in hæc prorupit verba: *Ab! si vera sunt, quæ nuntiantur, mihi profecto maxime dolendum est.* Cui opinioni adeò tenaciter inhæsit, ut vivus sibi Romæ in Germanorum Ecclesia ædificari jussit epitaphium, cui insculpta usque ad præsens tempus leguntur hæc verba: *Adrianus VI. hic situs est, qui nihil sibi infelicis in vita duxit, quàm quod imperasset.* Alexander Magnus, subjugatâ tota Persia, cernens Abdolaminum regali stemmate ortum & ad tantam egestatem redactum, ut manuum labore & industria victum sibi comparare cogereetur, compassione, & misericordia motus, ipsi integrum regnum donavit. Paulò post ab eo jam pacificâ doni fruente possessione, petiit: *Libet scire, inopiam qua patientiâ tuleris.* Cui ingenuè respondit: *utinam eodem animo regnum pati possem.*

Hanc veritatem, statuum nempe, & honorum mundi fore vanitatem & miseriam, luculenter nos docuit Joannes Baptista in occurrente Evangelio. Ecce ipsi suprema à Scribis & Phariseis ultro offeruntur dignitas: *Tu quis es? Messias es tu?* Vocatur, ut tamquam Rex, genti Judaicæ prædominetur: nihilo minus cunctos mundi fastus fastidians, omnem conculcans sublimitatem, ingenuè confitetur sese nec esse Messiam, nec Prophetam, &c. *confessus est & non negavit: erudiens nos, ait Chrylostomus, mundanas contemnere dignitates. Quæ insignis eruditio, ut cordis nostri penetrabilibus firmiter imprimatur: resolvi hodierno die de pernicioso ambitionis vitio disserere. Verum, ut desideratum attingere queam scopum, pro fulcro imbecillitatis meæ assistentiam Spir. S. mecum per Mariæ patrocinium flagitate, dicentes Ave gratiâ plena.*

Pro introductione cape: *Naturalista stupendam &c. vide fol. 344. usque ad nonne &c. & perge.* Ab! quàm benè possum venenosam hanc dipladem inordinatæ statuum, & dignitatum ambitioni comparare? Sanè mihi egregiè suffragatur divus Bernard. aureum illud de ambitione proferens judicium: *Fallax suavitas, mala servitus, periculosa jucunditas, continuum martyrium.* Cujus sententiæ claram deductionem, & amplam confirmationem, vide à fol. 344. usque ad fol. 359. & conclude sed ex hoc &c. ibidem.

Pro Dominica quarta Adventus.

Venit Joannes in omnem regionem, prædicans baptismum pœnitentiæ. Luc. cap. 3.

Proœmium. **I**nconculsa, & ut certa apud cunctos tenetur Aristotelis doctrina, quod ex effectibus aliqujus causæ sive bonis, sive malis, ipsius sit desumenda malitia, aut bonitas, quapropter, quandoquidem mens mihi sit modò de efficacia, potentia atque eminentia Sacramenti Pœnitentiæ adeò relapsis necessarij, ut asseveranter dicat Dionysius Carthusianus: *Impossibile est, ut anima post peccatum ad thronum gloria perveniat, nisi mare pœnitentiæ navigando perverserit:* paulisper ratiocinati omnino oportet, ut illius excellentiam effectibus eliciam.

Sed quis nobis stupendos sacramentalis Pœnitentiæ pandet effectus, & miras illius in lucem deducet prerogativas, atque operationes? Nemo certè melius, quàm insignis sinceræ veritatis præco Joannes. Is de adventu Christi, tamquam præcursor loquens, ait: *Erunt prava indirecta, id est malitia, virtute*

virtute Christi incarnati in meliorem converteretur genium, & id, quod ex humana devium fuit à recta ratione fragilitate, ipsius ad rectam normam deducetur potentia.

Beatus Ægidius Romanus tria formidanda à scelere Adami naturæ humanæ inflicta fuisse, commemorat vulnera: *Pescatum debilitat, quia facit nos languidos*. Nimirum ad opera bona vi naturali, & virtute liberi nostri arbitrii, gratia, & adiutorio Adæ, & status innocentiae adjuti exercenda. *Debilitatem leprosos efficiendo, ac mortuos gratiam, & charitatem, per quam vivimus, tollendo*. Videamus modò, an peccatorum sacramentalis confessio illas animæ plagas non curat? Quid ego imbecillis ingenii hac de re dicam, ubi divinè de eadem audio disserentem magnum Patrem meum Augustinum Tom. 4. cap. 1. disertis hisce verbis: *Pœnitentia languores sanat, leprosos curat, mortuos resuscitat, vitia fugat, virtutes exornat, mentem munit, & roborat, omnia curat, & sanat, omnia redintegrat, omnia vivificat, salutem auget, claudis gressum, cæcis restituit visum*. Unde admirabile, & in excessu efficax contra cuiuscumque peccati venena antidotum considerans Pœnitentiæ Sacramentum sanctus Chrysostrum exclamat: *Peccatum vulnus est, pœnitentia impalli vulneris medicina*. Hinc & iudico de ipso propriissimè posse dici: *Annuntiate inter gentes studia eius*. Theodoretus legit, *Annuntiate mutationes eius*. Psal. v. 12. Videlicet, quia immutabilis Deus in essentia, & in effectibus olim maximè severus, adè immutatus est, & pius factus, ut pro uno peccatori debitè pronuntiato, id est, ex contrito corde cuncta condonet delicta.

Ex hoc summus Ecclesiæ Doctor Augustinus evidentissimum divinæ misericordiæ institutionem huius Sacramenti (quod secunda post peccatum à Theologis nuncupatur tabula) existisse, eruit testimonium. Videns namque humanam fragilitatem benignus Deus, & animarum nostrarum inhians saluti, post baptismalem gratiam aliud confert pharmacum, quo à relapsu vulnere risanemur. De hoc vaticinatus fuit Jeremias cap. 2. v. 5. *Quare ergo aversus est populus à te in Ierusalem aversione contentiosa? Attendi, & auscultavi: nemo quod bonum est, loquitur: nemo qui agat pœnitentiam supra peccata sua, dicens: quid feci? Si itaque Auditores quispiam vestrum surdus in audienda confessionis sacramentalis efficaciam hæcenus extiterit, modò aures porrigat, rogo. Quoniam eam cunctis hodie cum divo Joanne Baptista pro viribus meis inculcare conabor. Supplicemus antè divinæ Virginis, ut precibus suis mihi necessarium à dilecto suo Sponso Spiritu S. dignetur impetrare gratiæ auxilium, eam elogio salutantes Angelico. Ave gratiâ plena.*

Pro introductione arripe sententiam divi Thomæ à Villa-Nova, & Isidori, fol. 154. & perge ab eodem loco probare illius potentiam, & efficaciam è sacra Scriptura usque ad fol. 162. & fini ibidem, & si lubet, cum sententia S. Thomæ à Villa-Nova.

Pro Dominica infra octavam Nativitatis Christi.

Tuam ipsius animam pertransibit gladius. Luc. cap. 2.

Proëmium. Celeberrimus Historiographus Plutarchus de invictissimo Macedonum Rege Philippo, Alexandri Magni patre, commemorat, quòd ipse quadam vice simul tria diversa felicia receperit nuntia, primum erat, dilectam uxorem Olympiam Alexandræ unicum universæ suæ Monarchiæ hæredem peperisse. Secundum, exercitum suum gloriosissimam contra juratos hostes reportasse victoriam. Tertium, equum regium in civitate Olimpia propositum celeriori præ cæteris decurrentibus, cursu bravium acquisisse. Quibus perceptis, Philippus, loco, quòd ignes triumphales ob unius Alexandri nativitatem, & inimicum debellatum, strui, tympana fonare, tormenta bellica explodi, & quæcumque imaginabilia lætitiæ indicia exhiberi iuberet: adblandientis nimium fortunæ cognoscens inconstantiam, & felicitatem tantam lugubri quadam catastrophe forsitan finiendam veritus, sese in terram prostravit, humiliter Diis suis supplicans, quatenus dignarentur tam prosperam fortunam infausto aliquo successu interrumpere. Audite pulcherrima ipsius verba: *O fortuna, pro tot, tantisque bonis, exiguo me aliquo malo afflige.*

Indubitatum est, & in confesso apud omnes, Mariam Virginem in Verbi Incarnati Conceptione summo gaudio fuisse perfusam, utpote jam excellenti dono ditatam, quo eminentius & nobilissimum concipi,

concupi, neque comprehendi potest, nec minori oblectamento perfruitam esse, dum unigenitum suum mater fecunda, & Virgo intemerata peperit, & cum post dierum purificationis completionem aeterno Patri in generis humani salutem in templo obtulit. Sed ecce Simeon Prophetico spiritu mutabilitatem praesagens fortunæ, ut alter Philippus, & praevidens inexplicabile illud Mariæ gaudium convertendum esse in incomprehensibilem luctum, ipsi dura prognosticat nuntia dicens: *Tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Sed de quo Simeon vaticinatur gladio? Ah! non nisi de gladio cruentæ Passionis dilecti sui filii, qui acerbissimè pium ipsius animum lancinavit, teste Bonaventurâ in Spec. Virg. *Hoc solùm restat, quod ipse in corpore, Maria verò in corde passa est, nec non singula vulnera per corpus ejus dispersa, in corde ipsius generaliter sunt unita. Quia nempe gladius animam pertransivit. Tu Domina in corde es lancinata, tu amoris clavis inclavata, tu illusa, & exprobrata: tu contumeliis, & maledictis affecta, etiam felle, & aceto potata.*

Sed ad quem finem benignus filius Christum charam suam matrem tam severè tractari permisit? Ex parvula, sed aurea Augustini sententiola rationem eruemus: *Tribulatio est gloria procurativa.* Ergò infero ego: quòd major est tribulatio, eò majoris gratiæ est procurativa. Cum itaque diva Virgo, tamquam omnium Sanctorum regina, in cæteris deberet præeminere, necesse omninò erat, ut præ omnibus magis tribularetur. Mihi adstipulatur Richardus dicens: *Voluit siquidem filius, ut omnium Sanctorum pulchritudinem excederet: & sicut appellatur Virgo Virginum, ita Martyr Martyrum appellari debet.* Quod cum ita sit Auditores, in afflictorum solatium vobis hodierno die ut (ambobus brachiis adversam fortunam amplectamini) demonstrepo tribulationem cœli esse portam, & gloriæ aeternæ, ut Augustinus ait, procurativam. Quod, ut possim congruè efficere, rogate mecum Virginem Mariam, ut mihi caelestem à Spiritu S. impetret gratiam. *Ave gratiâ plena.*

Introductionem incipe maximè mirabile &c. vide fol. 502. usque ad finem discursus.

Pro Dominica prima post Epiphaniam.

Et descendit cum eis, & venit Nazareth, & erat subditus illis.
Luc. cap. 2.

Proœmium. **D**um verba thematis pro hodiernâ discurrendi materia ex præsentî Evangelio desumpta, attentâ menti perponderabam, ad summum angebat stuporem, quòd eò usque suprema illa increata majestas adeò sese exinaniverit, ut creaturis subijci voluerit. Verum reperi, ipso negotio intimius penetrato, ipsum ad hoc non tantum ex jure naturali, & ut authorem naturæ obstringi: verum etiam in quantum, à quo pia & sancta hæc promanavit lex: *Honora patrem & matrem.* Et quidem amplâ adjectâ promissione, *ut sis longævus super terram.* Tantam hanc filiorum ergà parentes obligationem divinus non ignoravit Plato: *Parentes negligere, nec Deus, nec homo mentis compos ulli consulet.* Executus est itaque à pueritia Christus, quam grandævus factus filiis denunciaturus erat legem, ut pro suo exemplo rebelles in parentes deterreret, & piis debitam ergà illos reverentiam incalcaret. Ratione humilis Christi subjectionis, de illa hodie paucis tractabo, & ostendam quantum divinis oculis contumacia natorum Deo displiceat, eò contra eorum reverentialis cultus arideat. Rogemus tamen antea Spir. S. assistentiam per Mariæ Virginis intercessionem, dicentes: *Ave gratiâ plena.*

Pro introductione incipe. Quantum obligentur parentibus filii, evidenter patet ex ethnico-rum exemplis. Amphionus &c. vide fol. 188. in fin. usque ad fol. 194. Epilogum accipe. *Quid ad hæc &c.* ibid.

Pro Dominica secunda post Epiphaniam.

Dicit mater ejus ministris, quodcumque dixerit vobis, facite.

Joan. cap. 2.

Proëmium. **A**riter inter doctiores sacrae Scripturae Interpretes controversitur, quod diva Virgo hisce verbis in convivarum gratiam prolati, ministris voluerit indicare. Quidam eorum ad nudum litterarum sensum sese convertentes, autumant eam de hydriarum aquae repletionem fuisse locutam. Nituntur non debili sanè fundamento, sed ipsiusmet (ut apparet) Christi verbis, qui immediate post eas aquam impleri curavit. Attamen, salvâ eorum autoritate, aliis pro modo adhaerentibus, Mariam non tantum insinuare, quam necessaria sit conjugatorum inter se voluntatum, & consensus concordia, & unio: verum etiam cunctis Christianis humanæ cum divina voluntate summopere inculcasse conformitatem. *Quodcumque dixerit vobis, facite.* Homo, quodcumque externè tacens, operando loquens, tibi Christus dixerit, facito, quæcumque tibi sine dura, sive prospera immiserit, lubenti animo tolera, & clama cum Propheta Davide: *Ante te est omne desiderium meum*, id est, Deus, si me affigere divina tua providentia statueris, *ante te est omne desiderium meum*. Si quoque prosperam fortunam elargiri dignatus fueris, *ante te* &c.

Et verè, ô Christiane! quanto cum tuo emolumento, similem non facies Dei voluntati resignationem? *Politici ad rectum, &c. vide fol. 65. usque 66. & perge.* Ratione tam salutaris Mariæ convivis, aliisque inculcatae eruditionis, summopere allaborabo, ut tum ex profanis historiis, tum sacris scriptis, tum SS. PP. necessitatem humanæ voluntatis cum divina conformationis, illiusque virtutis eminentiam, atque nobilitatem evidenter demonstrarem. Verum, cum arduum sit propriis inclinationibus deditis & arbitrii sui pertinaciter tenacibus hoc imprimere, opus est, ad dura corda emollienda, ut det mihi Spiritus S. in ore meo verbum efficax. Pro quo rogemus divæ Virginis patrocini-um, salutantes illam, *Ave gratia plena.*

Pro introductione incipe, *Plinius sedulus &c. vide fol. 66. lin. prima, usque ad fol. 73. & conclude discursum, Veteres narrant historia, &c. ibidem.*

Pro Dominica tertia post Epiphaniam.

Vade, ostende te Sacerdoti. Matth. cap. 8.

Proëmium. **F**idelissimus antiquitatum Judaicarum descriptor Josephus lib. 11. commemorat de Alexandro Magno, totius mundi dominatore, quod ipse devicto, & ad internecionem deleto potentissimi Darii copiosissimo exercitu, in sanguinolento circa Siliciam certamine, victoriam adeptam prosequi cupiens, gloriosas militum copias ad fortissimam, ac munitissimam civitatem Gazam arctissimè obsidendam moverit. Quam, cum tam citò expugnare non posset, penuriâ annuæ laborans, Jerusalem ad Jaddum, summum gentis Judaicæ Pontificem, tubicinem destinavit, ut nomine Domini sui à Jaddo exigeret, quatenus annonam pro exercitu in obsidione sustentando pecuniâ emptam, è Judæa transvehî permitteret. Ad quod Alexandri requisitum Jaddus respondit: *Se Sacramenta Davio dedisse, ut nequaquam contra eum arma portaret. Ac proinde sese sacro scedere obstrictum, ipsius desiderio non posse annuere.*

Alexander è reverso tubicine obstinatam intelligens resolutionem, veritus, ne præ incediâ, & egestate ante Gazam Hercules cogeretur erigere columnas, cum inscriptione: *Non plus ultra*: summo accensus furore, obsidionem solvere deliberavit, ut sic (copiis suis in Judæam transmissis, & eam undequaque depopulantibus) quantò citius posset, Jaddum edoceret, cuius mandato, an Darii cæsi, an Alexandri victoriosi obtemperare deberet. Verum animo tum parumper sedato, Gazam vi, &

impetu expugnare statuit, quod ipsi ad nutum & desiderium successit. Interceptâ itaque Gazâ, & subjugatâ totâ Asiâ, cum florentissimo exercitu injurias illatas vindicaturus. Jerusalem perierit. Jaddus tam inopinato casu perculsus, *moliebatur*, inquit, *quemadmodum Macedononum Regi occurreret*. Et cernens gentis Judaicæ vires impares fore, & furibundis Alexandri militibus, & ob tot victorias superbiens, ne utquam posse resistere, tandem hoc arripuit stratagemata: Cunctis Sacerdotibus mandavit, ut sese vestibus sacris exornarent, quibus ipse se comitem, pontificalibus indutum, adjungere spondebat, ut sic ad delinendam Alexandri iram, ei unanimiter obviam procederent. Contigit autem, quod Jaddus illi obvius venerit circâ *Saphim*.

Nullus Aulicorum in hoc occurfu aliud sibi imaginabatur, quàm eadem & stragem. Verumtamen præter omnium opinionem aliter successit. Quoniam Alexander Sacerdotes juxta ritum Judaicum sacerdotalibus vestibus ornatos, præcedentemque Summum Pontificem in pontificalibus, Jaddum conspiciens, ex equo exiit, & ut verbis utar Josephi, *Adiit eum solus, & Numen adoravit, & Principem Sacerdotum primus veneratus est*. De qua reverentia & humilitate Primas aulae Parmenio obstupescens, eum interrogavit: *Cur ipse adorasset Principem Sacerdotum gentis Judaicæ? Cui respondit Alexander: Non hunc adoravi, sed Deum, cujus principatu sacerdotii sanctus est*. O pulcherrimum unius Ethnici responsum, è quo nos Christiani pulcherrimam quoque deducere possumus, & quàm maximè necessariam eruditionem. Videlicet, quanta reverentia debeamus venerari Sacerdotes Christi. Etenim, si unus Alexander Magnus omnem iram deponens, veteris Testamenti ministro, umbræ dumtaxat, & figuræ, in quo non nisi animalia irrationabilia Deo immolabantur, tantum detulerit respectum, quantum nos non deferemus ministro novi Testamenti, qui quotidie pro vivis, & defunctis realem, & immaculatam Christi Domini carnem offert?

Hanc doctrinam nobis inculcare prætendit Christus Dominus in hodierno Evangelio, imperans leproso sanato, *Vade, ostendete Sacerdoti*. Quandoquidem enim juxta legem Mosaicam nemo à lepra purgatus deberet dijudicari, nisi à Sacerdote: vult Christus jam jam vetus testamentum etiam abrogaturus, leprosum ad Sacerdotem mittere, ad solitam ei deferendam reverentiam, ut doceat Christianos, quantum honorem exhibere teneantur novi testamenti Sacerdotibus. *Illus enim, inquit Chrysostomus lib. 3. de dignitate sacerdotali, legis veteris Sacerdotibus corporis lepram purgare, seu, ut verius dicam, hand purgare, sed purgatos probare, datum fuit, at nostris Sacerdotibus non corporis lepram, verum animi sordes, non dico purgatas probare, sed prorsus purgare, concessum est*. Egregiam itaque nactus Evangelii hodierni opportunitatem, in detestandam irreverentis populi Christiani erga Sacerdotes & Ecclesiasticos insurgere decrevi non tantum irreverentiam, verum & intolerabilem contemptum, quod odiosum in oculis divinis vitium, ut è corde humano evellam, proferam varia motiva, fundatasque tum in gentilium moribus, tum in sanctorum PP. dictis, tum in infallibili sacra Scriptura repertas rationes, quibus ad oculum cuilibet, sanæ utcumque mentis, evidentissimè ostendam, quantum secularis Sacerdotibus debeat deferre respectum, & quantum peccet, qui iis detrahit. Quod, ut ipsis (& confido) efficaciter persuadere valeam, pro viribus acquirendis ad Matrem misericordiæ confugio, clamans, *Ave gratiâ plena*. Vos precibus preces adjungite.

Pro introductione cape. Modò mens non est de detractionis in communi malitia tractare: sed ea ut certa præsupposita (de qua suo loco) hanc deducam argumentationem: Si magnum scelus sit plebeio, vili, abjecto, & in nulla dignitate constituto detrahere, ejusque honorem adimere: ergo majus est Sacerdotibus detrahere. *Legitima hujus consequentia deductio, &c. vide fol. 125. col. 2. usque ad fol. 132. Et Epilogum cape. Augustinus in similes ingratos jaculares, &c. ibidem.*

Pro Dominica quarta post Epiphaniam.

Domine, salva nos, per unum. Matth. cap. 8.

Proëmium. Inigne illud patientiæ exemplar Job. anatomizatâ ad amissim miserâ naturâ humana, compendiosè illam describit, dicens: *Milivis est vita hominis super terram. Job. c. 7. v. 1.*
Et

Et rectè, *Quoniam in hoc positi sumus*, inquit Apostolus ad Thess. c. 3. v. 3. *ut sub Christi vexillo in hoc mundo strenuè militemus*. Duo belligerandi apud militares differentia reperiuntur tempora. Unum de die, & splendente Sole, alterum de nocte, & cælo tenebris obvelato. Olim graviter decertabatur inter militum duces, quodnam tempus ad præliandum contra inimicos magis congruum foret. Quidam tenebrosum lucido præferrebant, quoniam illud taximè aptum est ad eos astu & dolo circumveniendo. Unde, ut narrat Valerius Maximus l. 3. quidam Perfarum Rex hostem deterriturus, dixit: *Cras sagittis nostris Solem obscurabimus*. Ad quod adversarius intrepidè respondit: *Bene narras, in umbra enim melius præliabimur*. Illud verò belli fulmen, & mundi terror Alexander Magnus ad certandum cum hoste tempus lucidum eligendum esse, mordicus sustinebat, dicens: *Gloriosum fore splendente Sole, tamquam victoriae teste, inimicum devincere*.

Ego conflictus militares mundanos pertansiens, & eos ad spirituales nostram militiam transferens, si rogat, quodnam tempus Christiano certamini, nubilum aut splendidum sit convenientius, ad gloriosam in hostem nostrum reportandam victoriam, nubilum dicam, *Quoniam in umbra melius præliabimur*. Sed quodnam est tempus nubilum, & quodnam lucidum? Ah, lucidum non est, nisi tempus felicitatibus, & mundanis deliciis affluens: tenebrosum verò, infortuniis, persecutionibus, & tentationibus abundans. Ratio dicti mei fundamentalis est, quia prosperitas hujus sæculi hominem Dei sui oblivisci, & abirecedere facit: infelicitas autem, atque miseria ei oculos aperit, & à recta via devium, ad Deum reducit. Patet in filio prodigo, in Manassè, Nabuchodonosore, &c. vide fol. 249.

Sed quorsum in vanum asserti mei veritatem tot exemplis è sacra Scriptura erutis comprobando me fatigo? Neutiquam pro hoc devianandum est à præsentis Evangelio, ecce ascendente Jesu in naviculam, motus factus est in mari. Et quid inde subsecutum est? Ah, statim turbati nautæ, discipuli tremefacti, viatores conturbati, ad preces, ad vigilias, ad Christum sese converterunt, & clamaverunt, *Domine, salva nos, perimus*. O benedicti discipuli! quid vos somno torpentes, & desides tam efficaciter ad orationem, & Christum deduxit? Profectò maris tempestas, furiosi venti, inundantes fluctus, naufragii periculum vos vigiles, & Dei memores reddiderunt. Ratione itaque jam tactæ materiæ scopum hujus discursus statui ostendere, angustias & tentationes hominem, (quem prosperitates, & mundana voluptates deviare faciunt,) ad Deum revocate. Quod egregiis verbis Aureum Os confirmat lib. 1. de providentia: *Quando malignus ille perterret nos, atque probat, tunc frangi efficimur, tunc nos ipsos cognoscimus, tunc ad Deum omni studio recurrimus*. Unde concludam, tentationes, & infortunia fortissima esse bellandi arma, & per consequens, cum Deus ad nos clamat: *Cras sagittis meis Solem obscurabo*, id est, felicitatem tuam, commoda tua frugaliter, & voluptuosè vivendi tollam, & densissimam immitam tribulationum noctem: replicandum est: *Bene narras, in umbra enim melius præliabimur*. Ecce, cuncta è manu tua & à divina providentia ultra acceptamus, & amplectimur. Quod, priusquam exordiar, pro juvenamine rogemus Spiritus S. gratiam, per Mariæ intercessionem, eam encomiantes Angelico præconio, Ave gratiâ plena.

Incipe introductionem. Ut intentum meum assequar, & clarissimè demonstrè, pulchriori, quàm illa, quæ mihi in mentem incidit, uti non possum Augustini sententia, appositè dicentis: *Intelligat homo, medicum esse Deum, & tribulationem esse medicamentum ad salutem, non pœnam ad damnationem*. Quod egregiè probat experientiâ David: *Quando David sanctus Saulem fugiebat, inimicum patiebatur, quando illis passionibus agitabatur, quando per diversa fugiebat loca, ne in manus ejus incideret, non concupiscebat alienam, non adulteratâ uxore, occidebat virum, erat in infirmitate. Vitile quoddam est tribulatio, vitile medici ferramentum*. Exemplo totum negotium conficit beatus Laurentius Justinianus: *Sicut caro, qua sale non aspergitur, quantum modo magna & præcipua corrumpitur: ita & anima, nisi tentationibus assiduè salietur, continuo resolvitur, & relaxatur: per ipsa namque tentamenta anima negligentia putredinem excutit, & in spiritus viracitate conservatur*. Et rationem genuinam dat Gregorius lib. 2. mor. cap. 37. *Nam esse se magnarum virium homo crederet, si nullum unquam earundem defectum intra mentis arcana sentiret. Sed cum tentatione irruente, quatitur, & quasi ultra quàm sufficit, fatigatur, & contra hostis sui insidias munimen humilitatis ostenditur*.

Modò perge, tribulationes ergò, &c. vide fol. 250. col. 1. in initia, usque ad fol. 257. conclude, *etiam agetum, &c.* & mature considera auream Bernardi sententiam: *Molesta est lucta, sed fructuosa, quia si habet pœnam, habebit & coronam. Non nocet sensus, ubi non est consensus: imò, quod resistenter fatigat, vincentem coronat.* Committite vos divinæ providentiæ, quia, ut ait S. Anton. de Padua: *Si semper Dei manibus omnia commiserimus, nullus demonum ad expugnandum valebit accedere.* Et si vobis appareat, persecutionem & tribulationem ultrà vires vestras ingruere, clamate cum Apostolis: *Domine, salva nos, perimus.* Et illic auxiliator benignus vobis succurret; quoniam ait David: *Non dabit in æternum fluctuationem iusto.* Sed vos tandem omnibus tribulationum undis eripiet, & ad cæleste suum regnum recipiet, quod mihi & vobis donet Pater, &c.

Pro Dominica quinta post Epiphaniam.

Inimicus homo fecit. Matth. cap. 13.

Proœmium. **N**ON minùs subtiliter, quàm curiosè indagant SS. PP. sacræque Scripturæ Interpretes, quo motivo, quo calcari infernalis inimicus instigetur, ut indefatigatus æternæ animarum nostrarum insidietur salutem, omnique conatu sempiternam evigilet eis causare damnationem. Quidam innixi vulgari axiomati: *Dulce est habere socios in pœna.* Opinantur malignos spiritus ex aliorum consortio, aliquale quasi in pœnis sublevamen sentire. Sed hæc doctrina nullatenus mihi apparet fundata; quoniam nobis apertissimè è sacro codice constat, divitem epulonem jam æternis flammis adjudicatum, à Deo instantissimè petiisse, quatenus sibi liceret, dumtaxat earum acerbiter fratribus suis denuntiare, ne in eas per similia (ut ipse) peccata inciderent; itaque ipse ex consortio damnatorum fratrum nullum futurum solatium exspectabat.

Alii autumantes, multos malignos spiritus (quos aëreos, qui aëri prædominantur,) vocitant, in aëre detineri, qui peracto extremo severi judicii die, secundum justam sententiam in sempiternos ignes detrudentur gravius puniendi: asserunt ipsos apprime cognoscentes, Christum judicem ad universale judicium non venturum, nisi tot homines per gratiam ad cælum ascenderint, quot Angeli apostatæ ob superbiam è cælo in infernum ceciderint, quia illi horum sedes sunt occupaturi, omni astu, & dolo eos à tam felici ascensu conari impedire, ut diutius judicium differatur, sicque illi quoque diutius in aëre permaneant. Hæc opinio majoris est, quàm prima probabilitatis. Attamen eâ non contempta, pro modo sententiæ divi Chrysologi adhæreo, dicentis seim. 96. ipsos id agere ex invidia: *Diabolus non vult hominem habere, sed perdere, quare? Quia ad cælum unde ille excidit, non vult, non fert, non patitur hominem pervenire ex invidia.* Hanc opinionem ipse confirmat verbis hodierni Evangelii: *Inimicus homo hoc fecit.* Diabolus invidia crepans, eò quòd pater familias Christus Jesus in agro Ecclesiæ bonum semen seminasset, veritus eum opulentam acquisiturum messem, id est, quamplurimos homines salutari sua doctrina ad se attracturum, adhibet omne imaginabile studium, ut illam prædam ei eripiat; quare in agro mundi zizania disseminavit, id est, pravas suggestiones ad delicias, dulcia incontinentia, ad carnales concupiscentias, allectivas invitationes, in summa, omnium genèrum scelera disperfit in cordibus hominum, ut per ea cunctas sanctas & pias suffocet inclinationes. Audite præfati Doctoris verba: *Venit autem inimicus homo: sed ad quid? Et responder: Ut periret Dominus messis. Et hoc ad lucrum quid pertinebat inimici? nisi, quod invidia spiritus hominum damnatum, suum computet lucrum, & quod perierit hominibus hoc se æstimet acquisivisse:* E quo eruit Chrysologus, invidiam perniciosissimum fore venenum, & quamplurimorum malorum scaturiginem. Ipsi concinnè ad stipulatur maximus Doctor Augustinus, serm. 28. de tempore, invidiam laudabili hoc elogio encomians: *O invidia quantum malum! hæc est, qua Angelum de cælo projicit, hominem de paradiso exulare fecit, Abelem occidit, contra Iosiph fratres armavit, Damiem in lacum leonum misit, caput nostrum crucifixit, & Iudam suspendio sustulit.* Quod malum quandoquidem per cunctos mundi serpar angulos, & ejus author illud venenum firmiter in agro cordis humani radicit, hodie

pro viribus conabor ad illud eradicandum, ipsius perniciem, & malitiam detegere, eique omnem speciositatis, & plausibilitatis larvam detrahere. Quod ut assequar, divinam pariter efflagitemus gratiam per Mariæ Virginis intercessionem, in honorem illius cantantes canticum Angelicum, *Ave gratia plena.*

Introductionem incipe: *Fulgentissimum illud &c. vide fol. 170. usque ad fol. 177. Epilogum cape, audivisti &c. ibidem.*

Pro Dominica sexta post Epiphaniam.

Simile est regnum grano synapis. Matth. cap. 13.

Proœmium. IN veteribus Atheniensis Reipublicæ annalibus reperimus, quodam tempore inter tres Academicos subtilem agitatam fuisse quæstionem: nimirum quænam mundi res foret dicenda maxima & minima. Primus dicebat illam fore pupillam oculi, quæ ob suam parvitatem vix oculis percipitur: Attamen tantæ est virtutis, ac efficaciæ, ut recipiens visibiles materialium objectorum species impressas, cuncta sagaciter intueatur, & etiam à terra usque ad cælum potentiam suam extendat. Alter assererat, rem maximam & minimam fore animam, quæ utpote indivisibilis, infinire pupilla oculi minor, ingenio tamen suo, non tantum res corporales, sed etiam spirituales comprehendit; ita ut merito de ea dicat princeps Philosophorum Aristoteles, lib. 3. de anima: *Animam esse quodammodo omnia, quæ sunt, sive sensibilia, sive intelligibilia.* Tertius opinatus est, tum pupillam, cum animam longè debere cedere cuidam ovo, in quo certus artifex (ut narrat Pierius) concluderat viginti quatuor Deos. Si modò mihi hæc proponeretur, sanè ei satisfacere non adeò foret difficile. Quoniam Evangelista Matthæus in moderno Evangelio apertè declarat, rem minimam & maximam esse granum sinapis, quod quidem minimum est omnibus seminibus; verum ubi excreverit, & radices jecerit, *maius est omnibus oleis.* Nihilominus, quantumvis id videatur satis manifestum, tamen obscurum remanet, quid hic per granum sinapis (eò quòd Doctores Ecclesiæ, & sacra Scripturæ Interpretes de hoc inter sese non conveniant) intelligatur. Quidam per illud interpretantur Verbum divinum, quod in se videtur minimum: quoniam, ut sonus in aère facillè dissolvitur, & perit, verumtamen in cor hominis benè dispositum cadens, uberes profert fructus, & adeò in altum erigitur, ut in simili animo volucres cæli, id est, cælestes virtutes nidificare queant. Alii per illud Ecclesiam representari affirmant, quæ in humili fundata, ad sublime fastigium elevatur. Quidam quoque sustinent, illud Mariam Virginem significare, quæ propriis oculis minima judicatur: Luc. cap. 1. v. 48. *Respexit humilitatem ancilla sue.* Varablus cum S. Bernardo legit: *Annihilationem ancilla sue.* Nihilominus ad tantam dignitatem evecta est, ut cunctos Angelorum choros transcendere, & Joan. clamer Apoc. c. 21. v. 1. *Signum magnum apparuit in cælo,* atque de ea cantet Ecclesiæ: *Quem cæli capere non poterant, tuo gremio contulisti.* Tandem Laurentius Justinianus, cujus sententiæ pro nunc adhæreo, sentit, per granum sinapis intelligi Christum incarnatum. Ipse enim quoad Divinitatem omnium est supremus, & quoad humanitatem creaturarum rationabilium infimus. Quia sese in tantum abjecit, & exinanivit, ut de seipso testetur Pl. 11. v. 1. *Ego sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abjectio plebis.* Audite Justiniani verba: *Quid est maximum, nisi Deus? Quid minimum, nisi creatura? Solus igitur Christus maximus, & minimus: Dominus & servus, Verbum, & caro, Deus & homo.* Sed quis in tantum exinanivit Deum, ut unus fieret, quis allexit, & attraxit Creatorem, ut creaturam assumeret? Respondet ad quæsitum Plal. 21. v. 1. S. Bern. *Hoc fecit amor, dignitatis nescius, dignatione dives, affectu potens, suavi efficax. Quid violentius? Triumphat de Deo amor, ut etiam sciamus amoris fuisse, quòd plenitudo effusa est, quòd altitudo adæquata est, quòd singularitas associata est.* Dum hunc infinitum, & incomprehensibilem amoris excessum debilibus mentis oculis à longè tantum contemplor, de eo, & mirabili hoc grano sinapis Christo exinanito, & amoro cogor disserere, ut etiam in cordibus Christianorum reciprocum suscitarem amorem. Verum eum iste amor (ut dixi) incomprehensibilis sit, opus est, ut ad divam Virginem pro obtruncanda scin-

tilla saltem adiutorii Spiritus S. non denegandam à Spiritu S. per dilectam ejus Sponsam Mariam rogemus, dicentes: *Ave gratiâ plena.*

Pro introductione dic: Ut de infinito Christi Domini erga humanum genus amore incipiamus differere, examinemus amorem ipsius per totam ejus vitam, & ab ipsius primordiis, atque ejus in virginali claustrum conceptione exordiamur, in qua *Nonne &c. Vide fol. 200. usque ad fol. 210. & concludit: Verum quomodo, &c. ibidem.*

Pro Dominica Septuagesimæ.

Multi sunt vocati, pauci verò electi. Matth. cap. 20.

Proœmium. C *Vriofrerum naturalium, &c. vide fol. 320. usque col. 2.*

Ex hoc Augustini loco evidenter constat, Deo animarum nostrarum salutem maximè cordi fore, eumque nil ita desiderare, quàm cunctas salvere. Quòd autem non ita fiat, culpa nostra est, & maxima in spiritualibus incuria. Quare meritò cuilibet in particulari illud impropèrari potest: *Perditio tua ex te.* Quòd sufficienter, & satis clarè innuit propriis verbis ipsemet Christus, dicens: *Multi sunt vocati, pauci verò electi:* si illa combinare velimus cum aliis, Joan. c. 4. *In domo Patris mei mansiones multe sunt,* sed rogo ego ad quid, si pauci sint electi, plures decretæ sunt mansiones?

Hoc ex parvula quadam historiola capiemus: *Narrat doctissimus Maldonatùs, quòd Imperator Antoninus desiderans, &c. vide fol. 327. col. 1. in fine, usque ad, ad hoc institutum, &c. quòd si ergo quispiam æternam animæ damnationem incurrat, sibi, non Deo imputet, ipse enim omni methodo, omni industria utitur, ut te ad se alliceat. Ad quem finem nunc blanditiis, nunc beneficiis, nunc rigore, nunc amore, hominem ad se attrahere conatur, ut egregiè ostendit Divus Thomas à Villanova: ut habes fol. 330. col. 1. Quòd & ego in hodierna exhortatione Vobis ad oculum conabor demonstrare, ubi à Diva Virgine auxilium imploravero Spiritus S. salutans eam Angelicis verbis: *Ave gratiâ plena.**

Introductionem incipe, *quamvis stupendam, &c. vide fol. 321. usque fol. 331. Epilogum cape Audivistis Auditores, &c. ibidem.*

Pro Dominica Sexagesimæ.

Qui habet aures audiendi, audiat. Joan. cap. 8.

Proœmium. D *VO celebres, &c. vide fol. 296. in fine, usque ad fol. 298. in initio, & perge. Sed quid tam longum in accumulandis, tum ex SS. PP. tum Scripturæ variis locis pro hac veritate comprobanda, testimoniiis tempus infumo? Admirabilem namque divini verbi efficaciam luculenter satis demonstrant ipsiusmet Veritatis Christi verba in hoc Evangelio contenta: Qui habet aures audiendi, audiat. Ad quid enim tam sedulò benignus vociferatur Dominus, nisi, ut homines attentos reddat ad negotium summi momenti percipiendum? Sic Propheta Isaias, cum nomine Dei populo Israëlítico legem concernentem mandatorum divinarum observationem vellet promulgare, insolito suo clamore illius animum ad attentionem præparare conatur: *Attendite ad me popule meus, & tribus mea audite, quia lex à me exiit.* Isai. c. 51. v. 4. Indicat itaque hæc verbis Christus, hominem aures debere erigere, & animum internum (ut agricolæ agrum) aptè colere, & debite præparare, ut semen verbi divini, cadens in terram bonam, id est, agrum conscientie bene excultum, à sæcularibus negotiis, & mundanis occupationibus abstractum, centuplum producat fructum, ac suæ potentie, & virtutis mirificos sortiatur effectus, quæ, quanta sit, & quàm potens, atque efficax, hodierno die pro imbecillitate mea demonstrabo. Quæ ut adjuvetur, potenti Spiritus S. gratiâ, sollicitemus cuncti precibus nostris gratiæ thesaurariam Mariam Virginem, eam honorantes Angelicæ salutatione: *Ave gratiâ plena.**

Pro Introductione cape, *Pro demonstrando eo, &c.* vide fol. 298. usque ad fol. 309. & conclude cum fabula de peregrino, ibidem.

Potes etiam hic, si lubet, tractare de admirabili auri potentia supra hoc thema: *Quod autem in spinas cecidit, hi sunt, qui audiunt, & à sollicitudinibus, & divitiis, & voluptatibus vita euntes suffocantur.* Luc. c. 8.

Proëmium. S. Chrysologus, &c. vide fol. 39. col. 2. usque fol. 40. *Quia pecunia obediunt omnia.* Hoc egregiè probat Schoonhovius emblem. 16. ubi ait: *Nihil esse tam sanctum, quod non violari, nihil tam munium, quod non exonerari, nihil tam providum, quod non decipi à pecunia possit.* Sic ab Oraculo edoctus Philippus Macedo. non ferreis, sed argentatis hastis Græciam subegit. ut testantur historiz. Nimirum (ut Ennius loquitur) *iis corrumpendis, locupletandis, qui in singulis urbibus summa rei præerant.* Hoc & comprobârunt Lacedæmonii, de quibus refertur, quod primi omnium hosti munera dare cœperint, bellique victoriam auro venalem effecerint. Cicero lib. 2. offic. dicit: *Cajum Pontium Semitem optare solitum, ut ad illa se fortuna servasset, & tunc natus esset, quando Romani dona accipere cœpissent, non fuisse passurum eos divitiis imperare. Et sanè resistit quis, ac obloquitur.* inquit Schoonhovius, *ab argento obstruetur, & lucri petam istum, legi rupam efficies.* Unde canit Petronius:

*Nec minor in campo furor est, empique Quirites
Ad prædam, strepitumque lucri suffragia vertunt.*

Sed quid in his exemplis divitiis immoramur? Nonne auri potentia luculenter apparet ex hoc Evangelio? Ecce verbum Dei tam efficax (ut supra ostendi) in cor spinis refertum, id est, divitiis deditum cadens, omnem efficaciam perdit, & nullum fructum, iis suffocatum profert, ut ipsamet testatur Veritas. Ratione itaque hujus rogemus per Deiparam Spiritus S. gratiam, dicentes: Ave gratiâ plena.

Introductionem incede fol. 40. *Verùm antequam, &c.* & prosequere usque ad fol. 49. ubi Epilogum reperies.

Pro Dominica Quinquagesimæ.

*Ecce ascendimus Ferosolymam, & filius hominis tradetur Genti-
bus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur, & occi-
dent eum.* Lucæ cap. 8.

Proëmium. **V**eteres Atheniensium historia inauditam Regis Atheniensis Codri erga subditos commemorant amorem, & mirificam simul incolarum in eum gratitudinem. Et ut ab amore exordiar, attendite generosum ipsius factum: *Is potenti hostium, &c.* vide fol. 206. col. 2. usque ad verba. Ob quod, ut gratitudinem, quam vivo ostendere non poterant, mortuo exhiberent Athenienses, publico decreto (ut memoria tanti ab eo accepti beneficii cordibus etiam puerorum imprimeretur, majorque in eam amor accenderetur) statuerunt, ut quotannis è domo civica sanguinolenta Codri coram plebe spectanda extenderetur tunica, & publicus præco hæc verba declamaret: *En tunica Codri Regis vestri: memor esto Popule Atheniensis Codri victoria contra hostes suos proprii sanguinis dispendio parva: Code, tu vitam dedisti, ut nos viveremus. Heu! utinam morte nostra tibi vitam comparare possemus.*

Haud dissimiliter hodierno die agere videtur S. Mater noster Ecclesia: hæc cernens dissoluto hoc Bacchanalium tempore tor enormibus peccatis mundanos, tum juvenes, tum senes abominabilem Codro nostro Christo ostendere ingratitudinem, eos beneficii Passionis & Crucis Christi in hodierno Evangelio reddit memores, *Ecce ascendimus Ferosolymam, &c.* Et merito sanè prudens Mater proponit per Evangelistam Lucam tunicam sanguinolentam humanitatis ejus flagris dilaceratam (ut nos à tanta ingratitudine divellat, & amorem illius inflammet) per hanc quasi per tubam ad Christianos intonans: *Ecce tunica Christi Regis vestri: memor esto Christianæ victoria contra hostes suos, inimi-*

rum mortem, peccatum, infernum, & diabolum) *proprii sanguinis dispensatio paria*. Nec Ecclesia ad intento ullatenus ipsemet defleat Christi. Quoniam is propriis verbis mortis suae luctuosam prognosticat catastropham, dicens: *Ecce ascendimus Ierosolymam, & filius hominis tradetur*. Vis scire Christiane, quare toties mortis & crucis suae reminiscatur? Respondeo, quia illa ipsius gloria est, illa triumphus ejus, (de quo favente Deo praesentem instituam discursum,) honorificum est trophaeum. Et quod amplius est, quia memoria Passionis efficacissimus est charitatis funiculus, quo etiam desperati, indurati, & derelicti quasi peccatores ad Deum suaviter attrahuntur. Quod modò breviter exordior demonstrare, rogata prius Spiritus S. assistentiâ per imploratum Divae Virginis patrocinium, & dicto *Ave gratia plena*.

Pro introductione cape, *Apud veteres nobilitate &c. vide fol. 306. col. 2. usque ad 366. ubi amplam asserti mei reperies confirmationem*. Pro epologo assume, *Eja itaque Christiane, ibidem*.

Pro Dominica prima post Pascha.

Venit Jesus, & stetit in medio, & dixit eis: Pax vobis. Joan. c. 20.

Proemium **D**Udum obtupefactus haesi, dum binas, & quidem primas benigni Christi Domini nostri immediatè post resurrectionem mente pervolvi Apostolis apparitiones. Prima fuit tertio die Paschatis, secundum Evangelistam Lucam c. 24. *Stetit Iesus in medio discipulorum suorum, & dixit: Pax vobis*. Secunda post, de qua dicit Joannes, *Pax vobis*: stuporis mei motivum non tantum est, quòd bis consequenter Iesus pacem commendavit, (quoniam istius ex Concione Quadagesimae secunda genuinas facile hauriri est rationes) sed quàm maximè in duabus istis apparitionibus signanter uterque de ostentatione vulnerum loquitur: *Cum hoc dixisset, ostendit ei manus & latus*. In secunda dum apparuit, inquit Joannes, videns Iesus discipulos tremefactos ex hac visione, ipsos confortatus est. *Joan. c. 20. v. 20. Luc. c. 24. v. 38, 39. Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in corda vestra. Videte manus meas, & pedes*. Modò curiosè quaeritur, cur Christus bis pacem commendans, bis vulnera ostendat? Christiane, vis scire Christi praegrans motivum, respondeo ego, ut ipse, qui suis vulneribus pacificat caelum & terram, Deum & hominem, ostenderet Christiano, quanti emisset pacem, firmiter sibi persuadens, quemlibet maturè illud premium considerantem, ad laudabilem pacis ac unitatis virtutem alliciendum. Eja itaque Christiani, si primum vexillum, quod pro Christiana militia in mundo erexit Christus, pax sit, eam arripite, quoniam pacificis merces filio-rum à Deo destinata est: ad cuius desiderium, ut in hodierna exhortatione cunctos efficacius instigem, ostendam pacis essentiam, proprietates, eminentiam, praerogativas. Quod, ut assequi valeam, vos omnes obtestor, ut mecum imploretis Spiritus S. succursum, per Deiparae intercessionem, pro qua salutemus eam, dicentes: *Ave gratia plena*.

Introductionem cape, *Cum pacis & concordia, vide fol. 513. usque ad fol. 524. Pro epologo utere, Percepistis Auditores*.

Pro Dominica secunda post Pascha.

Ego sum Pastor bonus. Joan. c. 10.

Proemium **D**EUS cum ex cunctis tribubus Israhel summum Sacerdotem, & populi sui electi spiri-tualem directorem Aaronem destinasset, mandavit, ut ipse nomina duodecim tri-buum, tum in humeris, tum in pectore portaret. *Exod. c. 28. v. 12. Portabitque Aaron nomina eorum coram Domino super utrumque humerum, ob recordationem*. Quoad pectus etiam dicitur *v. 29. Portabitque Aaron nomina filiorum Israhel in rationali iudicii super pectus suum, memoriale coram Do-mino*. Ubi notandum, ambobus versibus luculenter indicare Spiritum S. adjunctentem, *Ob recordatio-nem, & memoriale hoc fuisse constitutum, ut recordaretur muneris sui Aaron*.

Quid

Quid autem ipsius memoriae imprimi velit Deus, diversimodè à diversis sacrae Scripturae Inter-pretibus ventilatur. Ego pro modo adhæreo illis, qui sentiunt, ipsum Aaroni insinuas- se, ut memor foret, quale onus humeris suis impositum sustentaret. Quod tò humeri innuit: & sic cognosceret, quantà curâ gregi sibi commisso teneretur invigilare. Quod maturè considerans S. Bern. clamat: *Quid ego infelix! quo me vertam, si tantum thesaurum, si pretiosum depositum istud, quod sibi Christus san- guine proprio pretioso acquisivit, contigerit negligentius custodire.* Quod autem pectori quoque im- poni imperetur, est, ut præ oculis semper habebat sese strictissimam habere obligationem subditos suos bono exemplo præcundi. Hæ autem duæ præcipuæ sunt boni pastoris qualitates. Hinc ait optimus ille Pastor Christus (de quo dicit Evangelista Joannes cap. 11. v. 14. *Ego sum Pastor bonus*) negligentem, & dormientem, in Petro arguens superiorem Marc. cap. 14. v. 37. *Simon dormis? Et scan- dalum in opere tuo inferioribus præbentem, severè condemnat Matth. c. 18. v. 6. *Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, qui credant in me, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demer- gatur in profundum maris.* Rationem tam severæ sententiæ Christi eruit Eusebius ex eo, quòd Pa- stor, Prælati, & Ecclesiasticus, superior &c. ex officio cum Christo dicant populo, *sequere nos.* Si ita- que viam quis eorum intret peccati, & nequitia, quid aliud dicit, quàm, tu subdite, eandem arripe. Ad quod quoque indocta plebs facillimè inducitur, credens Pastores, & superiores non aliam, quàm bo- nam æternæ vitæ semitam demonstrare, aut saltem enormia scelera levia tantum sibi persuadet ex co- ram exemplo fore peccata. Et sic inquit citatus Doctor: *Fune peccatorum, & vitiorum suorum ve- luti cæcos ad forvæ simplices deducunt, & usque ad animæ viscera crudeles efficiuntur.* Et possunt ne hujuscemodi Pastores, Prælati, & Superiores dicere, in particulari: *Ego sum Pastor bonus?* Ah! mini- mè, sed ego sum pastor nequam. Ratione itaque hujus Evangelii in moderno discursu summopere allaborabo, ut pastori, superiori, ac in sublimitate constituto, debitam pro grege sibi à Deo commen- dato, imprimam vigilantiam, & bonum vitæ inculcem exemplum, ad quod cum allucere facillè credi- derim, ubi ostendero, quantam ruinam, quantum malum in plebe superiorum prava inducat vitæ. Quod, ut exordiar, cum necessarium mihi sentiam Spiritus S. auxilium, pro eo unanimiter invocemus divam Virginem Mariam, salutantes eam angelico encomio, *Ave gratia plena.**

Pro introductione dic: S. Gregorius desiderans exaggerare, quanta cura & vigilantia pro ani- mabus alicui commissis sit necessaria, efficacissimum à minori, scilicet à cura Jacob ovium avunculi sui Laban, ad majus conficit argumentum, nimirum ad custodiam ovium Christi, Gen. cap. 31. v. 38. dicit Jacob: *Die noctuque estu urebar & gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis.* Quod ipse considerans, jam tantum recenter ad pontificalem dignitatem evectus, sic urget: *Si igitur sic laborat, & vigilat, qui pascit oves Laban, quo labore, quantus vigilis debet intendere, qui pascit oves Dei?* Ah! quicum- que sis superior accede, & hanc sententiam rumina, atque perpende, an exactè gregi tuo invigiles. Dic mihi pater familias, tunc vigilas ad opera & vitam prolis tuæ? Tu vides filium tuum luxuriantem, fi- liam cum insulsis, & immorigeris juvenibus nimium familiariter conversantem, & taces. Familiam tuam pessime cernis regulatam, uxorem exorbitantem, famulos, & ancillas vitam pravam ducentes, nec remedium adhibes. Hoccine est invigilare? Non, non, sed verè tu dormis. Ast quid de tua fiet incuria? Ipsemet ait Deus Gen. c. 9. v. 1. *Sanguinem eorum de manibus tuis requiram,* & Ezech. cap. 34. v. 10. *Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum.* Dic mihi pastor, tu oves Christi aberrantes intueris, concubenarios subditos apprimè cognoscis &c. & eos vix sceleris tanti ad- monere audes. Ah! *Simon dormis.* Tu magistratus leges sursum, deorsum volvi, & revolvi, monopo- lia in Republica tacitè vigere, cives opprimi, viduas pessumdari, pupillos defraudari cernis, & non est, qui de justis perditione recogitet corde. Sed quilibet humeros subtrahit, nec pro communi bono os suum, quis aperit, omnesque, proh dolor! donis, & muneribus canes ex latrantibus facti sunt muti. Ah! horum nullus dicere veraciter potest: *Ego sum pastor bonus.* Non enim illi vigilaat, quod est boni pa- storis, cui prorsus necessaria est vigilantia, & sedula ovium suarum cura.

Hoc etiam egregiè indicat Ecclesia, quæ hac utitur cæremonia: quòd sacerdotes sepeliantur capite contra altare, & versus populum. sic autem non de secularibus, quorum caput versus altare ex- ponitur. Sed quænam quæso, hujus differentia ratio? Illam nobis aperit S. Antiochus, qui dicit, hoc idèò praticari, eò quòd sacerdotis sit & pastoris, salutis plebis satagere, mores ejus respicere, & si

quid correctione dignum sit, charitative & autoritative admonere. *Debet, inquit, sacerdos esse totus mens & oculus.* Et bene ait Basilius: *Ille oculus esse debet, quia cum oculi cetera vident, se non vident.* Sic superior tam secularis, quam ecclesiasticus, propriae suae non potest studere commoditati, utilitati, sed subditorum suorum saluti.

Quam exemplariter autem ipsi teneantur vivere, & omnem scandalosam actionem vi status sui evitare, quantaque mala ex pravo ipsorum exemplo proveniant, vide fol. 117. in fin. usque ad 111. Epilogum cape, *Ad hanc, &c.* Ibidem.

Pro Dominica tertia post Pascha.

Modicum, & non videbitis me. Joan. cap. 16.

Proëmium. **Q**uanti momenti sit divinus Christi Domini intuitus, vix quispiam explicare potest: quoniam, si ipsius praesentiae, & visionis ingens consideremus emolumentum, & è contra à nobis aversionis notabile detrimentum: primum ingenuè confitebimur animae nostrae fore ad sanitatem antidotum: secundum perditionis misericordiae divinae indicium. Deus, ut narratur Exodi cap. 33. vers. 3, & 5. populo Hebraico propter erectum idololatricè aureum vitulum, summopere stomachatus, pro tanti sceleris poena divinae suae praesentiae constituit abstractionem: *Non ascendam tecum, quia populus dura cervicis est.* Verùm haeminae ad quid conducunt? Quid obstinatus populus ad hanc fecit comminationem? Audite sequentia verba textus: *Audiens autem populus sermonem pessimum, luxit, & nullus ex more indutus est cultu suo. Exitus Domini, exitus mortis,* ait Psalmista. Quod horrendum volens Christianis pius inculcare Dominus damnum per Joannem, sese à nobis recessurum minatur, cap. 8. *Ego vado, & quaeritis me, & in peccatis vestris moriemini.* Hoc paucissimi mundi considerant sequaces, qui Christi absentiam vilipendunt, (è qua aeternus animae oritur interitus,) & solummodo terreni amabilis cuiuspiam objecti carentiam ad instar Panthae Abredatis uxoris exilium acerbissimè deplorant, nec vocem Domini capiunt: *Modicum, & non videbitis me.* Praesumentes nimirum de divina misericordia, sibi que temerariè persuadentes omni tempore, omni momento Deum gratia sua peccatoribus adfururum. Ah Christiane! non parcat Deus, ut continuè peccata committas, sed ut ab illis illico resipiscas. Si mihi fidem non adhibeas, temeritatem tuam in tanti negotii causa accusanti illam ad minimum praesta magno illi Doctore Augustino in Psal. 100. & sermone ad emendationem vitae adhortanti. Qui non capientibus *To modicum, & non videbitis me,* (scilicet per gratiam & specialem divinam cooperationem,) dicit ex ipsorum ore: *Semper parcat Deus: Ecce feci heri, & pepercis, faciam & eras, & parcat Deus.* Hoc quam temerarium, quam periculosum, & nocivum sit, hodierno die Vobis ostendam, praesalutatà diva Virgine salutatione Angelica: *Ave gratia plena.*

Pro Introductione cape: Alexander, ut inimicos ad deditionem obsessae civitatis obstinatos, mansuetudinis suae memor, tacitè & benevolè de communi strage evitanda praemoneret, certa praemisit signa, vide fol. 105. col. 1. initio. usque ad fol. 112. Epilogum usurpa, *Eja itaque o Christiane! &c.* Ibidem.

Pro Dominica quarta post Pascha.

Vado ad eum, qui misit me, & nemo ex vobis interrogate me, quò vadis? Joan. cap. 16.

Proëmium. **A**Ligera illa Aquila, ac fulgentissimum Ecclesiae Romanae lumen Augustinus, dudum perspensà Ethnicorum in tot diversorum Deorum cultu dementià, tandem perspicaci

faci suo ingenio duas reperit non contemnendas istius rationis. Motivum itaque primum illorum erat, inquit ipse lib. 4. de civit. Dei cap. 4. & aliis, quod sibi cæcè & stultè firmiter perstiterunt. Deo nil in mundo posse persistere stabile, atque permanens, nec quidquam vivere, & moveri, ac per consequens ipsi indubiè dictum Pauli admisissent Act. c. 27. v. 25. *Ipsè dat vitam, inspirationem, & omnia.* Et hoc erat verum, & fundatum. Secundum motivum quod eos urgebat, illud erat, quod certò cederent, Dei potentiam esse finitam, & limitatam, pro ut est humana, & omnium rerum creaturarum virtus, & natura: nam dicebant, impossibile esse illum in campo contrà hostes præliari, & domi suorum negotiorum satagere, atque res familiares administrare.

Gentiles itaque stultè asserabant Deum, in supernis non posse regnare, & terræ universæ curam gerere: tantum enim onus limites ipsius potentia: excedere autumabant. Quam ob rem diversis creaturis, diversos quoque Deos, aut Deas iis prædominantes attribuebant. Campis, & agris perficiebant Deam *Rustinam*, montibus *Collinam*, vallibus *Vallinam* &c. & ne forsitan sibi quandoque eriperentur, vel etiam forsitan peccatis provocati, aufugerent, illos (ut Plutarchus, & Alexander ab Alexandro referunt) & præcipue Lacedæmonenses, sic à famoso legislatore Lycurgo instructi, ferreis carepis alligabant. De qua hominum cæcitate etiam videtur loqui Jerem. c. 10. v. 4. *Argento, & auro decora vit illud: clavus, & malleis compegit, ut non dissolvatur.*

Magnus ille Doctor Augustinus inauditam hanc gentiliùm execratur dementiam: at S. Hieronymus summopere tantam illorum extollit curam, quam habebant, ut aliquem Deum sibi præsentem tenerent. Fateor cum sancto Patre meo Augustino, magnam hanc extitisse insaniam, & infundatam opinionem; attamen cum S. Hieronymo ex hac pulcherrimam ius salutarem animarum nostrarum eliciam eruditionem. Scitis Christiani, quod unus tantum sit Deus, teste Scripturâ: *Deus noster, Deus unus est.* De quo dicit Psalmista regius, Psal. 72. v. 28. *Mihi autem Deo adhaerere bonum est.* Psal. 70. v. 12. *Deus ne elongeris à me.* Quare loco ipsius nullus omninò substitui potest, ac per consequens, qui eum perdit, omnia perdit. Verùm pauci hoc attente considerant, quam tepidi enim sunt omnes, ut Deum suum sibi præsentem servare satagant, imò, quod peius est, maxime proclives, & proni, ut illum peccatis suis à se abigant, non attendentes ad horrendas ipsius minas per Oseam Prophetam, cap. 9. *Va eis, cum recessero ab eis.* v. 12. O insulsi, & insensati homines! ab animabus vestris recedit Deus, & nemo anxie quærit: quo vadis? ô incuria! ô socordia! cave tibi Christiane discessum Christi permittere, quoniam *exitus domini, exitus mortis.* Psal. 67. v. 11. Ut hanc cæcitatem ab oculis cæcipientium mundanorum removeam, ostendam, quantum damnum Christi Domini ab anima conferat recessus. Ad quem scopum ut pertingam, mecum auditores unanimiter subsidium Mariæ Virginis implorate, eam salutantes angelicis verbis, *Ave gratia plena.*

Pro introductione cape *celeberrimus historiographus* &c. vide fol. 98. usque ad ô Christiani & perge. Ah! quam bene potest clamare anima Christiana (cui non tantum Deus præsens est, ut cæteris creaturis per immensitatem, potentiam & sapientiam &c. sed etiam per gratiam sanctificantem) *tecum mea vita vires.* Dum verò ab ea recedit: *Heu me, quanta mala ô Deus! me expectant ex absentia tua.* Qui id agnoscere desiderat, vel has dumtaxat Dei Deuteronomii 3. cap. attendere recogiter minas: *Trascetur furor meus in die illo, & abscondam faciem meam ab ea.* Verùm quodnam indè detrimentum? *Et invenient eum omnia mala, & afflictiones,* subjungit textus. Hinc itgens clamat Propheta David Psal. 29. *Avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus.* Imò pro tanta Dei avertenda indignatione instantissimè supplicat Psal. 66. v. 17. *Secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me.* Et Psal. 70. ait: *Deus ne elongeris à me, ne derelinquas me.*

Hic obstupescunt &c. vide fol. 103. col. 2. usque ad 104. pro intuitus divini mira efficacia ampliorem quare materiam paragrapho 12. passionis, qui incipit *Aquila ecclesia* fol. 448. usque ad finem.

Pro Dominica quinta post Pascha.

Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Joan. 16.

Proœmium. **S**ubtile & curiosam, &c. vide fol. 73. usque ad fol. 74. col. 2. & perge. Verum, quid in hac comprobanda veritate tempus inaniter consumimus? Nonne enim ipsamet essentialis Veritas mirificam orationis aperissimè indicat potentiam Christus, dum ait: *Si quid petieritis, &c.* Ecce, nil excipit, sed universaliter ipsi tamquam totius cœlestis thesauri dispensatrici omnia concedit, *Si quis* &c. hoc tantummodò adjungens, *In nomine meo.* Significans, non mundana, non vana, non nociva, sed animæ nostræ salutaria à divina benignitate esse exoptulanda. Occasione ergo hodiernæ Christi amplæ promissionis, conabor paulisper de orationis potentia disserere, simulque demonstrare, quare sæpe sapius à Deo preces nostræ non exaudiantur. Quod mox incipiam, ubi mecum Spiritus sancti auxilium exoptulaveritis, per securum Mariæ Virginis patrocinium, pro quo illam deprecemur, dicentes, *Ave gratia plena.*

Pro introductione incipe, *Duo præcipue, &c.* vide fol. 74. usque ad fol. 81. & conclude: *Si itaque, &c.* Ibidem.

Pro Dominica sexta post Pascha.

Venit hora, ut omnis, qui interficit vos, arbitretur se obsequium præstare Deo. Joan. cap. 16.

Proœmium. **R**Abidus, & famelicus canis non tanta torquentur ad teneri agnelli sanguinem lambendum siti. Nulla tygris adeo lava & furibunda ad prædam obviam devorandam anhelat, quemadmodum impius inflammatus, ut indomitum odium in justum exerceat. Hæc verba sunt S. Chrysostomi dicentis: *Vi neque lupus agnum, aut hadum tygris: ita nec peccator fert justum.* Justus erat Abel, impius verò Cain, & ecce *Consurrexit Cain adversus fratrem suum,* inquit Scriptura Gen. c. 4. Jacob candidus & sincerus: Esau autem perversus, æque ei maximè invidus: *Oderat semper Esau Jacob,* Gen. c. 37. Joseph patri Jacob ob pietatem, & modestiam charus, fratribus verò suis impiis erat exosus: *Oderant eum, nec poterant ei quidquam pacificè loqui.* Ex quibus exemplis à principio mundi deductis, pulchram hanc S. Chrysost. hom. 23. in Gen. sententiam eruit, *Semper enim contra virtutem insanivit malitia.* Spir. S. idiplum dilucidè confirmat per Sapientem, Eccles. cap. 13. *Contra malum bonum est, & contra mortem vita; sic & contra virum justum peccator.* Neque mirum est, inquit Leo, æquitatem tantam ab impiis pati persecutionem, quoniam iniquitas cum justitia pacem non habet: temperantiam odit ebrietas, falsitati nulla cum veritate concordia est. Et illud pessimum in malum videtur fore radicatum in dissimilitudine animarum & morum: bonos namque actus odio habent perversi, quia illi tacitè impiam earum arguunt vitam. Inde ait Tacitus, crudelem Imperatorem Neronem non ferentem morigerum, & exemplarem Thraseam Senatorem, eum perfidè occidisse commemorat. Varii quoque scriptores execrandam cujusdam pictoris refertunt invidiam, inger quos Hector Pintus in Ezechielis cap. 32. *Memoria proditum est,* inquit, *pictorem quemdam, qui malè pinxerat gallos gallinæ eos, jussisse famulo, ut veros gallinæos longè propelleret à tabula, ne facta comparatione ejus deprehenderetur ignavia: sic, qui specie honestatis vitia cooperit, qui virtutis imaginem malè depingit: viros virtutibus insignes procul abigere conatur, ne cœ illius collatione ficta virtutes aperitè cognoscantur.* Aliam rationem, & optimè fundatam hujus reddit Augustinus hisce verbis, serm. 78. de tempore: *Boni enim lucrari volunt malos: mali verò extinguere cupiunt bonos. Bonorum desiderium est, ut qui mali sunt, corrigantur: malorum studium est, ut, qui boni sunt, consumantur.*

Hoc

Hoc pestiferum & exitiale venenum ab initio mundi usque ad Iudaica serpserrat tempora, ut te-
 ste præmonet Christus suos Apostolos: *Venit hora, ut omnis qui interficit vos, arbitretur se obsequium
 prestare Deo.* Ipse quoque in propria persona egregiè illius expertus est efficaciam. Quid enim illum
 truci affixit, nisi execrandum hoc vitium? Quemadmodum apertissimè constat ex pravo Pharisæo-
 rum & Scribarum contra eum inito consilio, de quo Sapiens cap. 2. *Circumveniamus iustum: quo-
 niam inutilis est nobis & improperat nobis peccata legis, & defamat in nos peccata disciplina nostra.* Imò
 nec illud odium tempore sopitum est, sed usque ad hoc modernum sæculum pervenit. Inde etiam
 piæ admonitiones impiis sunt exosæ, Concionatorum reprehensiones vilipensæ, veritas exul è consi-
 liis, & è magistratibus boni & ingenui exclusi videntur propter maledictum hoc scelus. Hoc, ut è
 cordibus impiorum evellatur, hodie illius nequitia exactè examinanda atque exaggeranda est. Quod
 facere aggredior, præmissa solita ad divam Virginem pro assistentia Spiritus S. Angelicâ oratione, *Ave
 gratiâ plena.*

Nemini mirum apparere debet impios, bonos ad eò infectari; Quoniam hi non sunt de hoc mun-
 do, sed quasi extrâ mundum & peregrini, ut ait Christus: *Ego vos elegi de mundo, propterea odit vos
 mundus.* Et ideo, sicuti canes domesticos & familiares non mordent, sic bene advenas & peregrinos:
 ita nec impii impios infectantur, sed pios & probos tamquam extraneos. Hinc Christianæ militiæ an-
 tesignanus Christus, quia de hoc mundo sese non fore assererat, hanc persecutionem à Iudæis passus
 est, vide fol. 452. usque ad finem paragr. 13. Passionis. Vide quoque, si lubet, de veritatis suppressio-
 ne fol. 284. usque ad fol. 297.

Pro Dominica Pentecostes.

*Paraclitus autem Spiritus S. quem mittet Pater in nomine meo, ille
 vos docebit omnia.* Joan. cap. 14.

Prælimium. Inter sanctos Patres, ac quamplurimos sacra Scripturæ Interpretes, non minus difficulte,
 quam curiosa exorta est quæstio; nimirum, quodnam motivum urserit Christum, mun-
 dum relinquere, & ad Patrem cælestem, resumpto & reunito cum anima corpore, & quidem quinque
 vulnerum stigmatibus insignito ascendere. Nec sanè absque fundamento hæc ab iis ventilata est dif-
 ficultas. Verum enim verò in antiquis Romanorum historiis comperimus, quòd Cæsares, strenuique
 belliduces, triumphalem suum ingressum in Urbem Romanam facientes, peractâ laudabiliter quâdam
 arduâ expeditione, aut devictis in gloriosis præliis infestis Romani Imperii hostibus, aut munitissima
 ipsis civitate erepra, omnia signa & indicia triumphi atque gloriæ exhiberent. Ad quem finem ante
 currum triumphalem quamplurimi captivi deducebantur, & varia capta militaria signa, atque præ-
 tiosiora inimici deprædata trophæa ostentabantur, ad majus gloriæ, & triumphii augmentum. Hoc
 autem inauditum est, & nunquam practicum, quòd quispiam vulnera sua (si forte aliqua in præliis
 istis ab hoste recepisset,) publicè demonstrans triumpharet. Quoniam ad agium habebant: *Non de-
 cet in luctu musica.*

Nullus planè sanæ mentis denegabit, Christum stupendam in mortem, diabolum & infernum, (ut
 fuscè demonstratum est in Concione Dominicæ Resurrectionis Domini,) reportasse victoriam; attar-
 nens ad Patrem in æternum triumphaturus, latus manus & pedes ostendens, (ut constat apertissimè
 ex sacro textu,) ascendit. Ah Christe! quorsum vulnera? Ad quid obsecro, conducent cicatrices, &
 rubicundæ plagæ, de quibus stupent ipsi Angeli, clamantque trementes: *Quid sunt hæc plaga in medio
 manuum tuarum?* Zach. cap. 13. v. 6. An forsitan tam horrendo hoc spectaculo pia Patris viscera
 commovebuntur, ut nobis ab eo promissum rigorem concitandum deservient. Quis namque Pater, discerpto, dilacera-
 to, innocente proprio filio, perfido Decididæ homini consolatorem destinabit? Ah! nullus. Tege ita-
 que obsecro, vulnera, vel clarifica corpus tuum dotibus gloriosis illi debitis, ne cicatrices & plagæ ap-
 pareant.

SS. PP. quidam inter quos Theophylactus & alii, Christum vulnera in sacramento suo corpore referuisse asserunt, ad sceleratorum Judaeorum publicam in ultimo extremi iudicii die confusionem. Inveniuntur Scripturae: *Et videbis eum omnes populos, & qui eum pupugerunt.* 1. Apoc. cap. 1. versu 1. Alii vero sentiunt id factum, ut execrandam Christianis improperaret ingratitude. Eutherus vero audacter asseverat, in hoc actu Christum summum humano generi demonstrasse amorem. Verba ejus sunt: *Numquam tale amoris dedit testamentum Christus, quam dum elevatus manibus pro iis precaturus ascendit.* Unde mihi imaginor, Christum imitatum fuisse Marcum Antonium, de quo refert Cicero, eum quodam tempore in foro causam alicujus militis rei perorasse, sed sua jam ferme finita oratione, cum cerneret Judices ad pietatem permanere inflexibiles, & in dato iudicio pertinaces, e rostro exiit: & disruptis Aquilii (hoc nomen reo erat) vestibus & thorace, iis cicatrices vulnerum, quae condemnatus pro Imperii Romani, & patriae salute strenue dimicando receperat, indigitavit, clamans a. l. a voce hisce verbis: *Si mea vos habentis verba flectere non potuerint, ut Aquilii causa patrocinaret: moveant saltem hac vulnera, quae ob Rempublicam accepit, quorum hic cicatrices plurimas videtis.* Quibus commoti, suam sententiam retractarunt, & eum indemnem dimiserunt.

Haud dissimiliter egit inquam Christus, ipse adhuc ferventi amoris igne erga hominem flagrans, volensque adhuc in eo habitare, & per sacramentalem quasi cum eo uniri Eucharistiae unionem, non ignorans Spiritum sanctum ad hoc tabernaculum sanctificandum & debite praeparandum, esse necessarium: Patrem interpellat, ut eum e caelo dimittat. Sed sciens decretum divinum fore, eum non nisi post ascensum suum, *Nisi ego abiero, Paraclisus non veniet, venturum*: ipse velociter ascendit pro tanto dono impetrando, efficacia assumens arma, videlicet vulnera, quibus Patri ostensis, sic illum affatus est: *Si mea verba benignam tuam non moverint pietatem, moveant saltem haec vulnera, & quibus pro homine sanguinem effudi.* Et hoc considerans Augustinus serm. Pentecostes, ait: *Quam ineffabilis pietas Redemptoris! hominem portavit ad caelum, & Deum misit ad terram. Quanta est auctori cura pro instauratione saeculae sua. Et quid ad hoc spectaculum? Non potest esse repulsa, ubi tot sunt charitatis insignia. Ecce iterum nova de supernis medicina mittitur: Ecce iterum humana divinis miscentur, ut beneficia, quae Salvator inchoavit, Spiritus S. consummet. Et quod ille redemit, ipse sanctificet, quod ille acquisivit, ipse custodiat.*

Ah! cedat tanto amoris Sissinae amor, de qua commemorant Historici, quod ipsa puero suo, qui dextram manumillam unguibus discerperat, dolore plena simul, & materno affectu ipsius misera, aliam detexerit, eique fugendam potrexerit. Ecce Pater caelestis dexteram sanctissimae Trinitatis (ut secundum humanum captum loquar) nobis indigentibus & languidis unigenitum filium misit: verum perfidi & ingrati Judaei eum profus flagris dilacerarunt, & totum corpus ejus comminuerunt. Non obstante tamen tam enormi abominatione, adhuc amore plenus, secundam manumillam, videlicet Spiritum sanctum, nobis ingratis praebet, & magnum illum Consolatorem, ut nos jacentes potenti divinae gratiae manu elevet, claudos consolidet, languidos sanat, & mortuos resuscitet, mittit.

Sed Spiritui S. saepe saepius accedit, quod columbae, tempore diluvii ex Arca Noe missae: illa enim videns, quod non haberet, ubi pedem figeret, ad eam reversa est: sic Spiritus S. desiderans corda hominum gratia sua inhabitare, & non cernens, in quo propter peccatorum foetorem, & conscientiae immunditiam pedem ponat, sine fructu revertitur: imo quandoque receptus illico expellitur. Quapropter in praesenti discursu propofui vobis ostendere, in quo corde habitaculum capiat Spiritus S. ut inde ad discatis illud debite tanto Domino & hospiti praeparare, quod antequam faciam, recurramus pro gratia ad ejus sponfam Mariam, dicentes: *Ave gratia plena.*

Introductionem cape, *Obstupesco, dum mature, &c.* vide fol. 234. usque ad fol. 241. & fini. *Ab semulier, &c.* Ibidem.

Pro Dominica prima post Pentecosten.

Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est. Luc. c. 6.

Proëmium. **D**um attenta mente hæc Christi Domini verba: *Estote misericordes*, salutarem & necessariam cunctis Christianis inculcantia doctrinam, pervolvebam. sub iis ingentem diversorum discurrendi objectorum comperi copiam subtiliter. Tò namque *estote misericordes* ad duplex misericordiæ genus erga proximum, nimirum corporale & spirituale merito extendi potest, quorum denique utrumque ad septem diversas species distrahitur: quarum quoque quælibet particulari digna est discursu. Ita ut modò vix sciverim, quòd salubriùs tractarem. Unde veraciter possum dicere. *in opem me copia fecit.* Tandem, ubi ex S. Matthæo dicente, corporalem esse æternæ gloriæ præmii unicam quasi meritoriam causam: *Venite benedicti Patris uei*, cognovi: mæhi in moderno discursu pro objecto assumpsi demonstrare, nullum charitatis actum misericordiæ corporalis Deo magis placere, magis fore utilem imò & necessarium, elemosynâ & proximi indigentis assistentiâ: quod facillè dignosci potest ex eo, quod ipsi mercedis cœlestis retributio adscribitur: *Venite, &c. quia esurivi, &c.* quod considerans Chrysostomus ad Christianum clamat: *Da panem & suscipe paradysum. Parva da, & maxima suscipe.* Imò hæc tantæ est eminentiæ ac nobilitatis, ut in tremendo extremo iudicio misero peccatori suffragetur & patrocinetur, ut attestatur Propheta David Psalmo 40. v. 2. *Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus.* Tobias ulterius progressus, ipsi infernales portas obserandi potentiam attribuit cap. 4. v. 11. *Elemosyna à morte liberat, & non patitur animas ire in tenebras.* Quas omnes elemosynæ prærogativas ita frequenter decantatas à Spiritu S. ut cunctos Christianos tantæ hujus virtutis præmio ad benignitatem alliciam, ostendam: è contrâ, ut alto avaritiæ somno stertentes ab immiseriordia avellam, demonstrabo quantum durities divitum erga pauperes damnûm ac detrimentum animabus adferat, & Deum ad immiseriordiam conciter. Dicamus ante pro Spiritu S. obtinendo gratiæ auxilio, Angelicam in honorem Dei parâ orationem, *Ave gratiâ plena.*

Exordire. *S. Thomas à Villa Nova*, vide fol. 50. usque ad fol. 57. & concludere, *Expergiscere ergo, &c.* Ibidem.

Pro Dominica infra Octavam Venerabilis Sacramenti,
quæ est secunda Pentecostes.

Homo quidam fecit cœnam magnam. Luc. cap. 14.

Proëmium. **C**onvocamur hodie, ô Christiani, ad stupendam cœnam, ad summo operè splendidum & magnificentum convivium, non ad illud, de quo cœci loquuti sunt Gentiles: sed ad reale & excellens. Ut autem mens mea omnimodè patefiat, narrabo execrandam Gentilium dementiam.

Inter cuncta, &c. vide fol. 394. Veræ, vanæ, & stultæ hæc ad convivium Solis hujus Gentilium sunt ceremoniæ; tamen si ad veram deducantur eucharisticam mensam, veræ reperiuntur. Attamen Ethnicorum insaniam & falsitatem, sicuti & nudam umbram Judaicæ legis sæpe sapius Deus voluit Eucharisticam proprii sanguinis & carnis mirificè præfigurare veritatem. Quod sufficienter ex Solis convivio gentilitatis capietis, loco citato usque ad *nullum nobis.* Et applicationem proseguere, nimirum dumtaxat velle ostendere, ad hanc cœnam, ad hoc Solis convivium, quanto zelo, quanta reverentia sit accedendum, non, ut de apposito Ethnicis ficticio convescaris esculo, verum de propria Christi carne satietis. Lege Gentilium sancitum erat, ut eò nemo epulatum veniret, nisi Sol eluxisset: pariformiter ita & nobis ad tam sanctum, tam admirabile accedere nefas est Sacramentum, nisi Sol gratiæ peccatorum tenebras depulerit. Propter cœnæ itaque tantæ, tam eminentis, tam incomprehensibilis æstimationis magnitudinem hæc summâ solemnitate

operæ pretium est ostendere, quomodo ad hanc Solis mensuram properandum sit, quanta namque indignè sumentibus restet pœna & afflictio, ex dicendis sacrilegi cognoscat. Pro quo adimplendo regemur patronam nostram Virginem Mariam: ut nobis necessariam impetret Spiritus S. gratiam, dicentes: *Ave gratia plena.*

Introductionem incipe, *Propositum intemum* vide fol. 395. usque ad folium 401. & conclude *Audientis, & quidem prolixè Auditores, &c.*

Pro Dominica tertia post Pentecosten.

Et murmurabant Pharisei & Scribæ dicentes: quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Lucæ 15.

Prœmium. Duo emblemata inter Lacedæmonienfes Academicos tempore Lycurgi de linguæ malignitate duo decertantes pro palma & gloria produxere, hoc ævo sanè non indigna. Primus curiosè depingi curarat nudam linguam, cui musca insidebat, cum epigraphe, *Musca nocet.* Secundus supra linguam aspidem delineari fecerat, adjuncto hoc dicto, *Trespungit.* Nullam modò de emblematis unius vel alterius excellentia quæstionem volo instituere: hoc unicum asseverare audeo, non meæ, sed SS. PP. & Scripturæ innixus opinioni, moraliter loquendo, utrumque egregiè venenosam emblematicè descripsisse linguam. Etenim musca (ut ex dicendis patefiet) quid aliud significat, nisi quoddam sicut ipsa, non nisi ad putrida, pura ac nitida transiens, tendat: sic etiam linguæ iniqua, non ad virtutes hominum, sed ad vitia sese convertat, ut apertissimè pater in hodierno Evangelio. Ecce linguæ Judæorum musca ornata, in opera Christi impingit, ut scandalosa, eumque cum peccatoribus edere accusant, non cogitantes, illum è cælo in terram descendisse, non ut justos, sed peccatores salvos faceret. *Et murmurabant, &c.*

Alter verò nec à justo deviarat scopo: quemadmodum enim serpens trifurcam habens linguam, tria morfu suo infligit vulnera: sic quoque lingua venenosa hominis, tribus lethaliter nocet. Nimirum detrahenti alteri, cui detrahit, & audientibus. Itaque ratione Pharisei hujus vitii in moderna adhortatione conabor linguæ non tantum exorbitantiam demonstrare, verum etiam interni animi temerariè judicii iniquitatem: *Hic peccatores recipit.* Quod antequam aggrediar, Divæ Virgini unanimiter supplicemus pro necessario à Spiritu S. auxilio, dicentes: *Ave gratia plena.*

Introductionem cape, *Ut exoriar, &c.* vide fol. 243. usque ad fol. 248. Epilogus ibidem *Ejigitur.*

Pro Dominica quarta post Pentecosten.

Et subductis navibus, relictis omnibus, secuti sunt eam. Luc. ca. 5.

Prœmium. *C*eleberrimi non tantum, &c. vide fol. 81. usque ad fol. 82. col. 2. & perge hanc viam, hanc methodum paucissimis verbis, miseris & defatigatis peccatoribus, dicens: eos in posterum, non pisces, sed homines piscaturos fore, ad eò intimè vocantem. Verum & hoc maxime notandum, quod etiam naviculam, retia, & quæcumque penes se habebant, Petrus & Andreas alacriter deseruerint. Sed quorsum cuncta ad piscandum instrumenta, ò piscatores! domum non remittitis? An forsitan ad nihil valent ultra? Ah! nonnulli Christianæ militiæ tyrones, interna ducem Christum sequendi compuncti gratia, serpentis induere naturam, simul & astutiam, quam post idem magister ipsis tam sedulo inculcavit, dicens: *Estote prudentes sicut serpentes,* Matth. cap. 10. versu 16. Relinquant itaque prudentissimè hi duo recenter vocati discipuli naviculam & retia sua, ne forsitan ex eorum recordatione ad pristinam sæcularem, atque mechanicam vitam revertantur, docentes nos Christianos, omnem peccandi occasionem fore ore evitandam. Opportunitate igitur moderni Evangelii Vobis proponam, quam periculosum sit, & reincidivæ in peccatum suspectum. Etenim, *quæ*

amat periculum, in illo peribit. Eccl. cap. 3. vers. 27. Idque adeo lubentius aggredior: quia argumentis adducendis peccatorem à proxima peccandi occasione, ut concubinarios, uturarios, &c. deterrere, & avertere spero. Ne tamen spes mea vana sit, ut diserte utcumque objectum hujus discursus valeam attingere, rogo Auditores, quatenus mecum Deiparam imploremus pro Spiritus S. gratia, eam saluantes Angelicâ oratione: *Ave gratiâ plena.*

Incipe introductionem, *Doctissimus & antiquissimus, &c.* vide fol. 81. usque ad fol. 88. & concludere ibidem, *Ecce ô Christiani.*

Pro Dominica quinta post Pentecosten.

Ego autem dico vobis, quia omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Matth. cap. 5.

Proœmium. **C**ertissimum est, & in confesso apud omnes, duas pro instruendis animabus nostris reperiri academias. Prima est Christi Domini: altera diaboli, & mundi; & sicuti professorum diversi sunt genii, ita & quamplurima diversa eorum sunt documenta. Ecce diabolus animas hominum urget, & instigat de injuriis acceptis vindictam sumere, omnia irâ indulgere, omni astu, atque labore conatur teneris juvenum cordibus tenaciter imprimere Stoicorum & Epicureorum perniciosam hanc regulam: *Amare amicum, & inimicum exhorrescere, natura est conveniens.* Christus autem e contra benignitatis, & mansuetudinis author, omni stratagemate vindictam ex animo nostro evellere studet, etiam favas duri, ac stricti iudicii legi charitatis contravenienti, intentans minas, *Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.*

Verumtamen quamplurimi, &c. vide fol. 23, & 24. prosequere usque ad finem proœmii. Pro intento hujus discursus, nimirum homini Christiano fore omnino necessariam condonationem, si iudicium evadere cupiat, probando: quatuor efficacissima producam argumenta, quibus huic legi obedire cogimur. Quod, ut assequi valeam, implorate mecum Deiparâ pro obtinenda Spiritus S. assistentia patrocinium, eam honorantes Angelico encomio, *Ave gratiâ plena.*

Introductionem incipe *Quandoquidem &c.* vide fol. 24. usque ad fol. 38. Epilogum cape *Frater Ioseph*, ibidem.

Pro Dominica sexta post Pentecosten.

Misereor supra turbam. Marci cap. 8.

Proœmium. **I**nter infinita encomia gentilium Poëtarum figmenta, quæ ipsi obcæcato suo ævo, & stupenti tantam insaniam illuminatæ posteritati reliquere: non adinvenere nostri aliquod magis fundatum, & plausibile, quàm, quod quilibet secundum suum genium, & status professionem Deum colerent. Videbant cuncti unumquemque Deum sibi aliquam particularem jurisdictionem & auctoritatem adscribere in sua potentia fundatam. Hinc Apollo scientiæ voluit præesse, Mars militiam dirigere, Æolus aëris ventos refrænare, Neptunus fuentibus indomiti maris procellis imperare, Jupiter verò supremus omnium Deus, cælesti regno præfidebat: ita ut quilibet à potiori sua potentia sibi specialem eminentiam, & imperium arrogaret. Et inde factum est, ut bello, & sanguinis effusioni dediti, Martem, litterati Apollinem, nautæ Æolum & Neptunum, Magnates Jovem venerarentur.

Fateor hoc verum, tum gentilium, tum falsorum Deorum existuisse deliramentum; verum, ut antè dixi, illud non adeo mihi videtur absortum, quandoquidem Deum verum, Dominum dominantium (quem nos cuncti colimus) in hoc facto eos quasi imitari conspiciamus. Ecce ipse infinite perfectus, totius universi moderator, non aëris desiderat prædominium, non maris, (quamvis venti & mare obediant), non de cæli, & terræ principatû se jactitat, nec de sua omnipotentia, sed dumtaxat de sua mi-

fericordia, tamquam inter omnia sua attributa eminentiori (secundum modum dicendi loquor) summo per se gloriatur. Nonne id perspicue liquet ex hodierno Evangelio? Ecce ad mirabile perpetrat miraculum multiplicando pro tot millibus sustentandis pane, verum omnipotentiam opus: at tamen de ea tacet, & solam suam misericordiam manifestat, ut potè facti miraculi præcipuum quasi motivum. Misereor si præ turbam. Unde si eseam etiam spirituale, id est corpus suum reale, & sanguinem pretiosum nobis donet, misericordiam vult dominari: *Misericors & miserator Dominus, eseam dedit timentibus se, & iustus, & Deus noster miseretur.* Imò ecclesia sponsi sui satagens sublimare magnificentiam, & gloriam, eam absolute in misericordia constituit: *gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam.* Id est misericordiam tuam. Et dum omnipotentiam quoque vult exaltare, illam maxime per misericordiam asserit demonstrari cantans: *omnipotens &c. qui potentiam tuam parcendo maxime manifestas &c.* ratione itaque hujus Evangelii de divinæ misericordie magnitudine, excellentia, & immensitate hodie parumper differam, favente Spiritus S. gratia, pro qua unice rogemus ejus sponsam Manam, dicens: *Ave gratia plena.*

Introductionem arripe, *Cum dudum &c.* vide fol. 220. usque ad 233. Epilogum cape *Audivisti &c.* ibidem.

Pro Dominica septima post Pentecosten.

Attendite à falsis Prophetis. Matth. cap. 7.

Proœmium. **N**Atare in aqua, & non madefieri, in luto sese volvere, & revolvere, & non conspurcari, picem attingere, & non coinquinari, in mediis ignis flammis consistere, & non comburi per se videtur impossibile, & ipsi naturæ repugnans. Sic etiam cum impiis familiariter conversari, prava frequentare consortia, & non perverti, opus quoddam est quasi divinum inquit Bernardus: *Non est humana infirmitatis sed virtutis divina, probum inter improbos commorari.* Quoniam perverforum conversatio apprimè comparari cuidam animalculo nominato Torpedini, cujus venenum, ut sustinent Natulista, & experientia comprobata adeò efficax est, ut ascendendo per filum piscatorium, ipsius piscatoris manum paralyticam reddat. Ita indubiè pravi impiorum mores teneros juventutis animos graviter lædunt, & inficiunt, sic egregiè explicat Plinius dicens: *sumuntur à conversatione mores, & ut quadam in tactu corporibus vitia transfiliunt, sic animus perverfus proximo suo mala tradit.*

Hinc Plutarchus considerans tam longum tempus, quo Romana respublica ab omni gentium, & exteriorum idololatria extitit immunis. *Roma sexaginta annis sine cultu,* quod quoque testatur Valerius Maximus, qui ait, Romam ad eò tenacem suorum idolorum cultus fuisse (ut nullam Romæ gentium respiceret religionem) curiose indagat, undè tam brevi temporis spatio tot diversæ idololatriæ species Romanam sint introductæ, ut ipsa cunctas gentes procul antecelleret. Et respondet: *Viciniate, & commixtione subitò talis cultus introductus est, ita ut Romæ omnes superaret.*

Tantum in conversando cum perverfis periculum etiam manifestè satis indicat Propheta David, dicens: *Et commixti sunt inter gentes, & servierunt sculptilibus eorum: & factum est illis in scandalum.* Sed quid tempus hoc ostendendo inaniter consumimus? Ecce id ipsum aperitissimè per Evangelistam Matthæum docet Christus suos admonens. *Attendite à falsis Prophetis.* Non ignoro pro illas præcipuè intelligi hæreticos, verum & quam optumè hic SS. PP. etiam comprehendunt impios homines, à quibus cuncti tamquam à pestifero morbo abhorretere debemus. Quod modò ostendere omninò concepti, quod ut opere pariam, præcaminis mecum divam Virginem pro Spiritus S. adjutorio, eam collaudantes Angelicâ oratione Ave gratia plena.

Introductionem sume *Gravissima quandoque &c.* vide fol. 310. usque ad 319. & conclude *Audivisti satis &c.* ibidem.

Pro Dominica octava post Pentecosten.

Redde rationem villicationis tue. Luc. cap. 16.

Prœmium. SI protoplastes Adam vocatus à benigno Deo, *Adam ubi es?* obstupuerit, & summo perē tremuerit, reus solummodò prævaricationis eius ligni boni & mali: *Audiui vocem tuam, & timui.* At quis non obstupescet (quandoquidem vox illa Domini ad Adam secundum S. Augustinum non fuerit ignorantis, sed ad penitentiam provocantis) ad hanc vocem non contremiscet, quando Deus non benignus ad misericordiam provocans, verum severus iudex ad iustitiam properans, & exactum de cunctis actionibus humanis exigens computum, intonabit: *Redde rationem villicationis tue.* O impie, ò seclerate Christiane! Veni, veni, siste, siste te veraci infallibilis iudicis iudicio: compare, & redde rationem omnis temporis vitæ tuæ. Propera dives, & opulente, ac de divitiis tuis meæ iustitiæ rationem redde. Persecruræ mature, an non adinstar divitis epulonis pauperem ab ædibus tuis depuleris? Cujus vitii enormem iniquitatem vide Conc. 14. fol. 137. Accede Prælate, & redde rationem beneficiorum tuorum (& ad omnes modò loquor beneficiatos) an superflua ex iis proventuum ad manus pauperum devenerint: an vei ò propter luxum, delicias, aula, suppellectilem nimium abundantem etiam iis contra amorem (quod certum est) imò & contra iustitiam, (quod non a deo incertum) abusi fueritis. De quo vide Concionem 5. per totum fol. 49.

Prudenti jam relinquo iudicio omnis hominum status convocare ad iudicium. Consilarii namque, Causidici, Reges, Principes, & Magnates &c. filo vitæ rescisso, ad exactum hoc deducuntur tribunal, ut quilibet reddat rationem villicationis suæ, id est muneris, status, conditionis, talentorum, iudiciorum, fœcordiæ in administranda iustitia rationem supremo iudici donet. Quàm autem exacta futura sit omnium hominis actuum anatomia, collige ex fol. 95. ubi tractatur de miro Prophetæ Job de extremo iudicio tremore. Ex quo etiam ostendam, quanto pavore nos miseri peccatores percuti debeamus, si iustificatus ab ipso Deo tantum hunc formidabilem diem formidarit. Aggredior itaque villicationis nostræ reddendæ ascendere tribunal, quod quandoquidem tam horrendum sit, quàm instantissimè possum, vos obtestor, ut mihi trepidanti precibus vestris Spiritus S. impetretis gratiam per Deiparæ Virginis intercessionem, dicentes, Ave gratiâ plena.

Pro introductione cape (ceteris ibidem non contentis) de generoso Duce Manilio, vide fol. 93. usque ad fol. 97. & concludere, *Quid si.* Vide quoque (si lubet) anatomiam Job fol. 95. quæ optimè ad cuncta quadrat, *Redde rationem villicationis tue.*

Pro Dominica nona post Pentecosten.

Videns Jesus civitatem, fle vit super eam. Luc. cap. 19.

Prœmium. INTER ingeniosos sacræ Scripturæ Interpretes, quamplurimi laborant, ut lachrymarum Christi Domini genuinam expiscari possint rationem, solidumque fundamentum. Verum euncti eundem non attingunt scopum. Præsupponunt quidem eum infinita sua præscientia prælagisse totalem Jerosolymæ ruinam, & populi electi dispersionem tempore Titi & Vespasiani futuram, ut luculenter constat ex ipsiusmet testimonio: *Venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & non relinquent in te lapidem supra lapidem, eò quòd non cognoveris tempus visitationis tuæ.* Sicque ipsum commiseratione commotum, asserunt lachrymas effudisse. At radicale tantæ, tamque severæ iustitiæ Dei ad clementiam proni motivum non omnes assequuntur. Quidam namque sustinent, obstinatum Judæorum animum in peccatis Deum, ut faceret opus non suum, (sic est non benignitatis, sed severitatis coëgisse, quia à pravis suis moribus respiscere noluerunt. Innituntur non debili Scripturæ fundamento, eò quòd non cognoveris, &c. non obstante, quòd tot, ut commemorant historiæ,

historiæ imminentis cladis horrenda præcesserint portenta. Etenim Cometes teste Josepho lib. 7. antiquitatum Judaicarum cap. 12. integri anni spatio Ierosolymis in figura sanguinolenti gladii tremendas intentavit ruinas. Paschalis solemnitas die ritus, lux in densas tenebras conversa est, & solemnitate peractâ, militares acies acriter dimicantes in aëre conspectæ sunt, voxque de cælo dilapsa audita est Angelorum civitatis S. tutelarium *Migremus hinc*. Sed ut ait Ieremias I. cap. 1. v. 9. de Ierusalem: *Sordes ejus in pedibus ejus, nec est recordata finis sui.*

Alii non infirmiori sane innixi rationi, autumant Deum volentem verificare illud dictum infallibile, *Per qua quis peccat, per hac & torquetur*. Hæbræos puniisse, & tractasse, eademque mensurâ mensum fuisse, qua ipsi unigenitum Dei filium tractarant, & mensi fuerant. Primò enim diebus paschalibus 14. Aprilis obsidio ante Ierusalem posita, & urbs tristitè circumcincta, quo die ipsi innocuum agnium Christum tamquam tauri pingues obsederunt, crucique tradiderunt. Secundò ii Christum omni totius mundi thesauro eminentiorem 30. argenteis emerant, idèdque etiam triginta Iudæi pro uno denario venditi sunt. Juxta illud Joannis varicium *Bilibris tritici denario, & tres bilibres hordeis denario*. Apoc. cap. 6. Iudæi insuper Christum vinculis constrinxerant: ipsi autè à Tito capti sunt in numero 970000. ut refert Iosephus lib. 7. cap. 17. Præterè illi veste spolia verunt Christum, & lanceâ latus ejus aperuerant, vicissim quoque ipsi deprehensi & accusati, quod aurum diglutiissent, medio corpore secti sunt, ut eo spoliarentur. Denique in Crucem egerant Christum, quapropter quamplurimi, imò spectante, & mandante Tito tot crucifixi sunt Iudæi, *ut spatium crucibus deesset, & corporibus cruces*. Inquit ipse lib. 6. cap. 15. imò mirum quid addit S. Hieronym. in Sophon. cap. 1. dicens: *Vt ruinam sua civitatis eis flere liceat, Iudæi pretio redimunt: ut qui quondam emerant sanguinem Christi, emant lachrymas suas, & ne fletus quidem eis gratuitus sit*. Venit itaque Titus inquit, ut tam supremi judicis necis Christi ultor, justam delicto infligeret pœnam, quod amarè pius deslevit Dominus.

Aliæ adhuc multæ à multis adferuntur rationes, quas non rejicio, sed ut piæ, quemadmodum etiam commemoratas summopetè veneror. Verùm tamen, iis prætermisissis, aliam adduco, dicoque Christum lachrymis ruinae Ierosolymitanæ causam indicasse, quia Iudæis sanctuarium Dei, templumque sibi dedicatum profanabant: Hoc insinuârât Ieremias cap. 15. v. 1. in persona Christi dicens: *Ejice illos à facie mea, & egrediantur*. Nimirum è loco sancto meo. Id ipsum aliunde investigare opus non est. Apertè namque patet ex hodierno Evangelio. Desiens enim non ignarus Christus abominationem, quæ in templo faciebant, illud intravit: *Et cepit ejicere*, inquit Lucas, *ementes, dicens illis: scriptum est: quia domus orationis vocabitur*. Occasione itaque lachrymarum Christi, earumque originis breviter in moderno discursu conabor demonstrare, quam zelosus sit Deus domus suæ, quam grave sit crimen illam profanare, & quam difficile sit illius à Deo remissionem impetare, idque eo fine faciam, ut in immorigeris multis Christianis, & præcipuè insolenti juventute debitam ergà Ecclesias nostras (quas probabo templo Ierosolymitano infinite eminentiores) radicatus plantem. Quod ut efficiam, opus mihi est Spiritus S. adjuvamine, pro quo implorate Deiparam, eam salutes: *Ave gratia plena*.

Introductionem incipe, S. Chrysostomus. Vide fol. 57. usque fol. 65. & concludè *audivistis ô audiores ibidem*.

Pro Dominica decima post Pentecosten.

Omnis, qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.

Luçæ cap. 18.

Præmium. **E**xperientia nos docet &c. vide fol. 332. usque ad verba. Hoc apprimè, & perge. Hoc apertissimè in hodierno Evangelio demonstrat per Evangelistam Lucam Spiritus S. Ecce duos statuit peccatores, Pharisæum, sese de bonis operibus gloriantem, & Publicanum contrito corde delicta sua confitentem. Sed attende Christiane, quam diversum finem hic, & ille sortiti sint? Ait textus de humili Publicano: *descendit hic justificatus in domum suam*. Alter verò superbia tumidus in peccatis suis remansit. Nec mirum: *Omnis enim, qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur.*

Naçtus

Natus itaque hodiè opportunitatem ad differendum paulisper de humilitate, eam nullatenus præterire decrevi. Quocirca in præfenti discursu aggredior ostendere, quantæ efficaciam sit humilitatis virtus, ut hominem in oculis divinis extollat, & quàm sedulò eam nobis Deus semper inculcarit. Rogemus tamen priùs Mariæ patrociniùm pro Spiritu S. gratia, dicentes. *Ave gratia plena.*

Introductionem cape, ut *propositum* vide fol. 337. usque ad fol. 340. col. 2. *stupendam* &c. & conclude fol. 347. *Finis auditores* &c. usque ad lin. 24. ut experientiâ ejus effectum addiscere possis, *qui se humiliat, exaltabitur*, nimirum ad elevatum in cœlesti gloria thronum, quem mihi, & vobis concedat &c.

Pro Dominica undecima post Pentecosten.

Et suspiciens Iesus in cælum ingemuit. Marci cap. 7.

Proemium. V. Elocissima illa doctorum Aquila. S. P. meus Augustinus pro infallibili Christianæ, ac spiritualis politicæ regula, & indubitato documento, omnia supernaturalia opera, mira portenta, atque stupenda miracula aliquod semper in sese comprehendisse innuit, ad nostram instructionem mysterium. Docebat namque ipse, ut patet ex tractatu. 44. in Joannem, omnes imbecilles, & infirmos, corpore vera extitisse secundum animam defectuosorum symbola. Claudus tardum representabat ad divinum servitium, surdus ad verbum Dei audiendum locordem, cæcus ad bona spiritualia acquirenda, negligentem, & sic de cæteris. Ita ut miracula tamquam facta hominum oculos perstringerent, & ut verba internam eorum mentem commoverent. *Ea quæ fecit Dominus*, inquit, *nosfer Iesus Christus stupenda, atque miranda, & opera, & verba, sunt opera quia facta sunt, facta quia signa sunt, mira videntibus, vera intelligentibus.* Et rationem tantæ operum Christi virtutis subtilem subnectit, prosequens: *Miracula Christi habent, si intelligentur linguam suam. Nam quia ipse Christus Verbum Dei est, etiam factum Verbi Verbum nobis est.*

Alii SS. PP. Augustinum subsecuti, irrefragabili hujus doctrinæ insistentes veritati, curiosè inquirent, quisnam spiritualiter infirmus per hunc surdum, & mutum representetur. Quod ut indagent, eò efficacius instigantur, quòd particularis Christi Domini commotio ipsis major & per consequens mysteriosior apparet. Etenim cur ingemiscit Christus? Ipsi, ut textus patet, adducunt surdum & mutum; & hoc, quid quæso, Christi animum potuit commovere spectaculum; Ah Christe! deestne forsitan tibi auditus surdo, & muto Joquelam donandi potestas, qui cæco nato visum restituere, & mortuos è sepulchris revocare valuisti? O mysterium clamat Bernardus lib. 1. de consideratione ad Eugenium. Per hunc intelligitur, inquit induratus peccator, qui cor possidet, quod ipse sic describit: *Cor durum ipsum est, quod nec compassione scinditur, nec pietate molitur, nec movetur precibus, exemplis non inducitur, minis non terretur, beneficiis obduratur, flagellis non eruditur: & ut brevi cuncta horribilis malis mala complectar: ipsum est quod nec Deum timet, nec hominem reveretur.*

De perverso hoc malo, & exitiali veneno lamentatur Deus per Ezechielem c. 24. v. 12. *Multo labore sudatum est, & non exivit de ea nimia rubigo, neque per ignem.* Dominus internè divinâ suâ gratiâ cor hujusmodi peccatorum concutit, & ut durissima rupes immotum maneat, *Mundare volui, & non es mundata à fordibus.* Quæcumque media adhibui, ut te ovem deviam à recta via ad verum reducerem ovile, at in vanum, *Quid itaque ut te sanem, expostulare potes? In quo mundabo cor tuum?* Occasione itaque Christi Domini nostri gemitus deplorantis miseram muti, & surdi, id est obstinati in sceleribus hominis infirmitatem, conabor ostendere, quàm difficile sit talem peccatorem convertere sed quandoquidem hoc etiam difficile sit, precor vos auditores, ut mecum sollicitetis Spiritus S. gratiam per Mariæ adjuvamen ipsi congratulantes angeli Gabrielis verbis *Ave gratia plena.*

Ad universalter etiam contra Stoicos, politicos, & Atheistas meum probandum intentum, ipsa quoque (quàm nec ii denegant) quàm optimè famulatur philosophia. Hæc enim, ut indubitatum statuit regulam, *ex frequentatis actibus fit habitus.* E qua hæc infallibilis deducitur consequentia: ergò, qui continuò eundem speciem producit actum peccaminosum, acquirit ejusdem habitum. Cùm itaq; dicat philosophus allegans habitus definitionem, sive descriptionem, *habitus est qualitas difficulter à subjecto mobilis.* Rursus iusta sequitur ex hac elatio, ergò talis habitus peccaminosus difficulter à peccatore

est amovibilis. Aristoteles insuper dicit, actus alicujus habitus sæpius frequentatos inducere cōsuetudinem, de qua ait, *consuetudo est altera natura*, & Augustinus, *consuetudo est fabricata natura*. Unde refert Theodoretus, utriusque subscribens sententiæ. *Verus profecto sermo: consuetudo est altera natura, omnia enim, quæ longa consuetudine animus comparavit, paria consentur cum naturalibus*. Modò fundamentaliter concludo: cum itaque natura sit immutabilis, potest in certo sensu false condito dici, peccatorem in aliquo peccato obduratum, fore quasi immutabilem. Peccata namque ex consuetudine facta esse detestanda, applaudente populo, jam induunt virtutum ornamenta. Hoc egregiè in Sodomitis annotavit S. Augustinus, qui eò usque progressi erant cæcitatatis, ut nec in tam enormi scelere socios adhibere erubescerent, & testes. Cujus execrandæ insolentiæ donat rationem August. serm. 44. de verbis domini. *Tanta ibi nefanda turpitudinis consuetudo erat, ut jam nequitia esset justitia, & prohibitor potius quàm factor visuperaretur, & effera luxuries illis inimica pudoris major erat*, hoc Augustinus in multis locis reiterat, ut lib. 8. conf. cap. 5. lib. 6. contra Julianum cap. 7. lib. hom. homilia 28. lib. quæstionum veteris testamenti. quæst. 14. vide fol. 100.

Pro verificanda S. Augustini ulterius doctrina vide fol. 100. usque ad secundum non minus &c. fol. 103. usque ad lin. 8.

Pulchram quoque dicti nostri huic proposito lubet annexere confirmationem, ex qua quoque liquiddò constabit, quantum divinæ majestati peccatum inveteratum displiceat. Deus Ezechieli volens revelare mirabiles abominaciones, ut majores ostendat, ducit prophetam ad locum, in quo reperiit fæminas sedentes deplorantes Adonidem. Sed hocine tam grave scelus; Imò imò. Et quare? ah! non nisi, quia idololatriam istam sedentes, & isti quasi vitio assuefactæ commitebant. Quam impietatem videtur attingere David psal. 1. v. 1. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum*. Humanum enim est in peccatum incidere, & in via peccatorum non stetit, quod iniquius est, & in Cathedra pestilentia non sedit, quod pessimum est, quia continuis suis peccatis quasi (ut dixi) impietatem in justitiam commutat.

Et quid mirum? Sanè difficulter ille surgit, quem tanta peccatorum moles aggravat. Quoniam ut ait Casarius: *de multitudine peccatorum desperatio nascitur, & ex desperatione absque ulla reverentia peccatorum fræna laxantur, & impletur illud, quod scriptum est: impius cum in profundum venerit, contemnit*. Ad quod Liranus: *contemnit supplicia, contemnit correptionem, pœnitentiam, omnemque medicinam*. Hinc propriissimè de simili ait Job: cap. 15. v. 16. *Qui bibit quasi aquam iniquitatem*. Dixi propriissimè, quia id indicat *Id aqua*. Sicut enim, qui vinum bibit inebriatur, & tandem illud fastidit, è contrà vero, qui aquam potitat, non alteratur, ita peccator vitii assuetus ea deglutit, nec commovetur aliquo conscientie morsu. Audite Lirantum in hunc locum. *Iniquitatem, sicut aquam bibit, qui committit peccata sine fræno timoris, ille enim, qui bibit vinum, quia timet inebriari, bibit temperatè. Sed bibens aquam hoc non timet*. Cui ad stipulatur Gregorius dicens: *culpâ ergò quia à stulto homine sine ulla retrahione perpetratur, quasi aqua iniquitas bibitur. Qui enim illicitè sine timore facit, quasi potum iniustitiæ sine obstaculo bibit*. Greg. 12. moral. cap. 18.

Denuntiare itaque hujuscemodi impiis salutaria monita, eos increpare, suaviter corrigere &c. nil juvat. Quoniam ut ait Sapiens eccles. cap. 21. *Cor fatui, quasi vas confractum, omnem sapientiam non tenebit*. Nec id mirum est: concionator enim salî à Domino comparatur, *vos estis sal terra*, Matth. cap. 5. v. 13. & meritò, sicuti enim natura & virtus salis est carnem recentem, aut saltem nondum frætentem à putrefactione conservare, non verò putrefactam ad pristinum vigorem reducere: ita nec concionator peccatorem corruptum & frætentem purificare valet. Quoniam, ut ait Job cap. 20. v. 11. *Ossa ejus implebuntur viriis adolescentiæ ejus, & cum ipsis in pulvere dormient*. Insuper experientiâ agnovimus, si sal in exiguum ignem projiciatur, flamma subito suffocatur: si verò vehemens sit flamma (ut quandoque in caminis accensus videmus) sal inaniter injicitur, & selopeto, aut bombardâ opus est: Sic quoque ò impie peccator! si flamma libidinis, vindictæ, avaritiæ &c. parva sit, false verbi divini, & bonâ admonitione facilè restringi potest: sin verò nimium excreverit, vix spes emendationis superest, teste Augustino dicente: *vos estis sal terra, quid igitur ipsine putrefacta medicati sunt? Nequaquam. Imò nec fieri potest, ut eà, quæ putrefacta sunt, salis purificatione reparentur. Liberare quippe à putredine solius virtus Christi est*.

Ad hoc periculum, quod evidentissimè est, & æternæ ruinæ maximè obnoxium attendite indurati peccato-

peccatores. Dormire namque cum peccatis in pulvere, ut dicit Job, est damnari juxta Chryso-
stomum: *Vitia impii cum eo dormire in pulvere, est usque ad vita finem ab iniquitate minimè cessare. Tenent
igitur prava consuetudines, & cum pulvere dormiunt, quia non nisi cum vicia finiuntur.* Unde benè talis
peccator echino comparatur. Qui hujus naturæ est, quod partum semper differat, & sic spinis sup-
rum indies magis & magis crescentibus, summos in pariendo patitur dolores, imò quandoque &
mortem. Hinc de eo dicit Schoonhovius:

*Natura echini talis est, ut indies
Differri tentet horridum partus diem,
Tandemque spinis prolis excrescentibus
Magno gravique cum dolore parturit:*

Et homini applicans pergit:

*Ignava mens mortalium, & cœli sui
Oblita: differt indies vitam suam,
Sibi que semper blandiens, malis mala
Coacervat, & sic pressa diffidit sibi
Aut cum labore maximo se explicat.*

Rationem hujus genuinam dat Aug. dicens: *Ex voluntate perverſa est libido, & dum servimus libidi-
nis, fit consuetudo: consuetudo autem, cui non resistitur, fit necessitas, quibus quasi annulis sibi inter
instar tenet nos dura servitus, Hoc denuò repeto formidate periculum, timete Christiani emendationē
vitæ continuò differre, ne tibi in extremis veniam petenti Deus respondeat ad instar Joab ad Abner.*

De hoc narratur 2. Regum cap. 2. v. 26. 27. quod ipse jam prælio defatigatus (ad quod ipse Joab
convocarat) clamavit pacem rogans. Num usque ad internecionem tuus mucro deservit? Ad quod Joab:
*Vivit Dominus: si locutus mane fuisset, recessisset populus persequens fratrem suum, ac si diceret, usque mo-
dò cunctas vires exeruisti, ut me prosterneret: arma cœpisti, sanguinem sitisti, nunc in angustia con-
stitutus palinodiam canis. Ah miser! seivus est. Cavete inquam, ne idem vobis impropere Christus,
dicatque, ecce, quid aliud egistis, quam iniquitatibus vestris contra me belligerare, ut ait Propheta
meus Job cap. 15. v. 26. Tetendit adversus Deum manum suam, & contra omnipotentem roboratus est, cu-
rrit adversus eum erecto collo, & pingui cervice armatus est* Et modò languescens, mortique vicinus cla-
mitas: *Deus propitius esto mihi peccatori* Ah! si locutus fuisses mane &c. Dum sanus eras, & vegetus, uti-
que à te severa mea recessisset iustitia. At modò seriùs est, nec ulterioris misericordiæ locus: ejus cla-
morem inquit Gregorius: *Deus tempore angustia non audit, qui tranquillitatis tempore clamantem non
audivit.* Sequimini itaque salutare Psalmistæ consilium dicentis: *Allidite parvulos vestros ad petram.*
Id est peccata vestra contra confessionis rupem rumpite, & sincerà pœnitentia conterite, ut iis contri-
tis mediante tam salutari sacramento, ad æternam avolare mereamini beatitudinem, quam mihi &
vobis omnibus concedat Pater, & Filius, & Spiritus sanctus.

Pro Dominica duodecima post Pentecosten,

Curam illius habe. Luc. cap. 10.

Premium. **C**eleberrimus, & famosissimus, &c. vide fol. 177. usque ad fol. 178. ex hac insana ethnico-
rum confidentia, & tantæ mercedis desiderio, eruo ego juxta præsens Evangelium nil
præclarius esse, nil magis in oculis divinis nobile, quam animam à recta via aberrantem, ovem deper-
ditam ad verum pastorem suum reducere. Hinc non tantum rectoribus, sacerdotibus, &c. (manda-
tum de proximo, non de frivola corporis sanitate, sed de spirituali animæ conservatione) curam sedu-
lam

Iam mandat Spiritus S. sed etiam transeunti Samaritano, id est cuilibet videnti proximi sui spiritua-
lem ruinam. Ac per consequens universale dictum est, *curam illius habe*. Opportunitate itaque hodie-
ni Evangelii ostendam, quam necessaria sit fraternæ correctio, quam utilis, & fructuosa. Pro hoc ut-
cumque deducendo postulemus Deiparam, ut adjuvantem nobis impetret à sponso suo Spiritu S.
gratiam, salutantes illam consueta oratione: *Ave gratia plena*.

Introductionem incipe, *priusquam de proposita, &c.* vide fol. 178. usque ad fol. 187. & epilogum sume:
nonne annotastis, &c. ibidem,

Pro Dominica decima tertia post Pentecosten.

Non est inventus, qui rediret, & daret gloriam Deo. Luc. cap. 17:

Proemium. Inter cunctas, quibus humana natura Adæ sceleris telo sauciata obnoxia est, iniquitates,
nulla in tantum displicet Deo, imò & hominibus, quam ingratitude. Seneca in parte di-
cti mei testis erit, qui disertè: *Per se fugienda res ingratum esse, quoniam nihil aquè concordiam humani
generis dissociat, ac distrahit, quam hoc vitium* Aliud membrum verificat mellifluus Doctor Bern. ferm.
1. de misericor. Dei dicens: *Ingratitudo est gratia hostis, inimica salutis, quoniam nihil ita Deo displicet,
quemadmodum ingratitude* Cui egregiè adstipulatur Chrysologus hisce verbis: *Nihil est, quod indigna-
tionem ad id provocet altissimi, secuti ingratitude. Ipsa est malorum provocatio, beneficiorum exinanitio, &
malorum exterminatio.*

Illud ipsum apertissimè insinuat Christus in moderno Evangelio, conquerens de abominanda no-
vem leprosum ingratitude: *Nonne decem mundati sunt, & novem ubi sunt? Ecce tantum decem à
Christo receperunt beneficium, & non est inventus, qui rediret, & daret gloriam Deo nisi hic alienigena.*
Quid mirum, si in tam enorme benignus benefactor stomachetur scelus? Ipse namque omnem sibi
cujuscumque boni expressè attribui mandat gloriam, dicens per Prophetam Isaiam cap. 42. v. 8. *Glo-
riam meam alteri non dabo.* Ac per consequens quilibet concludere debet juxta Apostolum: *Ipsi honor
& gloria in sæcula sæculorum.*

Per hunc gratum leprosum intelligit S. Augustinus peccatorem, qui sordidâ peccati leprâ percussus,
divina eget ad emundationem misericordiâ. Hac ipse graviter tactus miserimè clamabat: *Inhiabam
honoribus, lucris, conjugio, & patiebar in eis cupiditatibus amarissimas difficultates.* Et tam arctam vanitati-
bus mundi contractam deplorans animam, dicebat: *Velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam
fecerat, & constinxerat me.* Aug. lib. 6. Conf. cap. 6. Pro horum vinculo tum dissolutione in gemiscens
pro necessario divinæ misericordiæ leprosum clamabat Augustinus: *Tactabam voces miserabiles, quam
dixi? Cras, cras: quare non modo? Quare non hac hora finis turpitudinis meæ.* Sed audite ingrati peccato-
res, quam insignem vobis post similia recepta beneficia inculcet doctrinam, & quam gratum benefa-
ctori suo pro gratia demonstravit animum. *Gratia tuâ depero, & misericordia tuâ, quod peccata mea tam-
quam glaciem solvisti: quæ tuâ debeo, & quæcumque mala non feci.* Aug. lib. 9. Conf. cap. 13. Et lata-
bundus ob hanc quoque recognitionis divinorum beneficiorum gratiam exclamat: *Nihil me tam mul-
tum dicere delectat, quam ubi mihi plurimum suffragatur, ut in omnibus gratias agamus Deo nostro sursum
corda habentes: unde à patre luminum omne datum optimum, & omnis donum perfectum est.* Imitabatur
leprosum, de quo hodie Evangelista, Augustinus, & dabat gloriam Deo. Quod quam necessarium sit
& utile, ratione occurrentis Evangelii paulisper ostendere conabor, ut subdolum quam plurimis
Christianis sibi de bonis operibus congratulantibus, & libero arbitrio gloriam eorum adscribenti-
bus, detrahant larvam, quomodo omnia opera bona ad Deum omnis gratiæ principium sint referen-
da, quam ut dextrè exipere queam, lumen à Spiritu S. requiramus auditores per efficacem Mariæ
Virginis intercessionem, eam salutantes Gabrielis verbis: *Ave gratia plena.*

Ut argumentum solidum discursus mei jaciám, firmiorem lapidem fundamentalem eligere non
valui, quam magni illius Doctoris Augustini doctrinam, è qua clarissimè eruemus, quantam inju-
riam Deo nostro faciamus, dum temerariè non ipsi, sed nobis ipsis aliquid operis boni attribuimus.
Docet

Docet pro irrefragabili & Catholica veritate (contradicentes hæreseos accusans) arbitrium humanum in statu naturæ lapsæ, ut potè per Adæ delictum graviter fauciatum, nullum planè bonum, nisi per gratiam Dei posse producere. Estote attentis & audite quid dicat: *Numquid per liberum arbitrium potest homo operari bene?* Et respondet *absit*. Nam libero arbitrio malè utens homo, & se perdidit & ipsum. Sicut cum quis se occidit, utique vivendo se occidit, sed se occidendo non vivit, nec seipsum potest resuscitare, dum occideris: ita cum liberum arbitrium, victore peccato amissum est. Videlicet ad bonè operandum. Et constantè concludit, lib. 14 de civitate Dei cap. 11. *Non debemus superbiere, quia totum bonum quod habemus, ab ipso artifice nostro habemus. Quod enim nos facimus (id est absque adiutrice Dei gratia) inde damnamur. Quod in nobis ille facit, inde coronamur.* Et sermone 94. de tempore asserit: *Nihil placeat Deo, nisi quod habes ex Deo, quod autem habes ex te, displicet Deo.* Et ad hoc adhortans Christianum lib. 6. de dono perseverantiæ cap. 6. ait: *Tutiores igitur vivimus, si totum Deo damus. Non autem nos illi ex parte, & nobis ex parte committimus, quod vidit venerabilis iste martyr (de S. Cypriano loquitur exponente illum locum Orationis Dominicæ: Ne nos inducas in tentationem) quando autem rogamus, ne in tentationem veniamus, admonemur infirmitatis & imbecillitatis nostræ: dum sic rogamus, ne quis insolenter se extollat, ne quis sibi superbè arroganter que aliquid assumat, ne quis aut confessionis, aut passionis gloriam suam ducat: cum Dominus ipse humilitatem docens, dixerit: Vigilate & orate, ne veniat in tentationem: spiritus quidem promptus est, caro autem infirma: ut dum præcedis humilis & submissa confessio, & datur totum Deo, quidquid suppliciter cum timore Dei patitur, ipsius pietate præsetur.* Vide de hac materia fol. 341. usque ad fol. 343.

S. Bernard. Ut tantæ ingratiitudinis efficacius iniquitatem exaggeret, & hominem ad debitas pro gratia, quàm ad opera bona exercenda omninò necessariam recipit, agendas gratias excitet, ostendit inultum esse de operibus suis gloriari, assumptâ illâ similitudine Isaiæ cap. 10. v. 15. *Numquid gloriabitur securus contra eum, qui secat in ea, aut exaltabitur contra eum, quomodo si elevetur virga contra levantem se. & exaltatur baculus, qui utique lignum est?* Non quod velit dicere præfatus Doctor, sicuti nec Isaias, quod non aliter ad opus bonum liberum hominis concurrat arbitrium, sed tantum paritatem in eo uterque collocat: quod sicuti secans sine ferro secare non potest, & tamen ferrum sibi non potest opus adscribere: ita voluntas, quamvis cum gratia nihil boni agere possit, tamen ea ad iuta opus factum sibi arrogare nequit.

Nunquam annotâstis curiosi sacræ Scripturæ lectores mirabile dictum Sapientis c. 2. v. 14. Ecclesiast. *Oculi sapientis in capite.* Ubi quæso stultorum collocantur oculi? An forsitan in dorso, manu, aut pede? Hoc sanè evidentèr cognoscitur falsum. Profectò sub hac scriptura insignis pro cunctis Christianis comprehenditur eruditio: Vult dicere Spiritus S. quod homo, gratia Dei movente, sapienter oculos mentis ad caput Deum convertat, atque eum glorificet. *Quid enim,* inquit Apostolus, homo habes, quod non accepisti? Si accepisti, quid gloriaris, quasi non accepisti 1. Cor. c. 4. v. 7. Et hoc quàm optimè noverat Propheta David dicens: Plal. 24. v. 12. *Oculi mei semper ad Dominum & Angustini sententiam pulcherrimam super hoc adducere non piget, quid enim debet esse jucundius, vel infirmis gratiâ, quâ sanantur, vel pigris gratiâ qua excitantur, vel nolentibus gratiâ, qua adjuvantur.*

Sed nec dumtaxat homo pro gratia recepta tenetur referre gratias, verum etiam pro omnibus beneficiis ubique namque gentium ingratiitudo pro enormi aestimatur vitio. Unde Plato rogatus, ut ingrati genuinè pravum describeret genium, dixit: *Ingrati sunt canes, & pejores canibus.* Socrates rogatus, quisnam foret verus amicus dixit *Domini mea hirundinem non habeo.* Sed cur ingrati hirundini assimilati? Rectè sanè. Quia hirundo hujus est naturæ, ut ædes in quibus hospitata est totâ æstate, hieme adveniente deserat, sic faciunt ingrati, qui in prosperitate adulantur, & beneficiis quamplurimis acceptis, interesse mundano jam cessante, benefactorem suum fugiunt, imò quod pejus est, sæpè sed sæpius averfantur, quod ipsimet ethnici ad eò abominantur. Nonne nos Christianorum meritò obstupescere debemus ingratiitudinem, quia indies beneficia à Deo recipiunt, & iis etiam coram Deum ipsum insurgunt. Dic mihi avarè, Deus amplas tibi suppeditavit divitias, sed quomodo gratus es. Nutrisne & foves chara ipsius membra. Eleemosynasne indigentibus largiris? Ah prohi dolor! luxui, vanitati, illecebris & mundanis voluptatibus dedicas. Dic juvenis, vegeto frueris corpore, & quomodo illud impendis? An Dei servitio? Ah! luxuriæ, carnalitibus, &c. moralisa ad singula.

Finio itaque Auditores, vobisque commendo pro beneficio tum spiritali, tum corporali debitas Deo referre gratias, ne misericordiae obturetur fons, sed indeficienter fluat in vitam aeternam.

Pro Dominica decima quarta post Pentecosten.

Non potestis servire Deo & Mammonæ. Matth. cap. 6.

Proemium. **C**uilibet, qui vel leviter tantum sacram Scripturam pervolvit, evidentissimum apparet, Spiritum S. Christum Dominum ob varia divinæ essentiae attributa atque proprietates, diversis animantibus assimilasse. Nuncupatur namque quandoque taurus ob severam suam iustitiam, qua tamquam supremus iudex, tandem in extremo die iudicii vindictæ cornibus ventilabit peccatores usque ad extremum terræ, imò usque ad inferni abyssum; intitulatur Leo ob mirificam potentiam & fortitudinem, qua infernales prostravit potestates, & cœlestes referavit januas. Appellatur quoque agnus ob stupendum suum amorem erga genus humanum, pro quo in cruenta passione tamquam ovis ad occisionem ductus, non aperuit os suum. Verum, dum cum quoque à Propheta Davide nominari intelligebam unicornem: *Ædificavit sicut unicornis sanctificium suum.* Nimirum in nitidissimo per Incarnationem intemeratæ Mariæ Virginis utero, explicari hujus conabar rationem, sed in vanum. Ast tandem felicitur mihi in memoriam incidit id, quod de eo commemorant naturalistæ. Afferunt hi, illud animal hujus esse naturæ & essentiae, ut quantumcunque ferox & furiosum, in sinu Virginis mansuescat, & omnem iram deponat. Quod quàm egregiè & veraciter Deo nostro, in visceribus Mariæ homini factò, appropriari possit, nullus inficias ibit. Insuper mira & rara hac gaudet proprietate teste Plinio, quod nullum animal ad nidum suum admittat. Quam nec aliquis sanæ mentis Christo denegabit. Ipse namque hominem integrum quærit, & non divisum, atque cor ab alto amoris objecto penitus abstractum, ut aperte insinuat Apostolus: *Qui adheret Domino, unus spiritus est.* Nec mirum id est, inquit Bernard. *Quia durum est amanti cor dividere.* Non recipit itaque ad suum tabernaculum cor, quod amore terreno & desiderio mundanarum rerum infectum est. Ast ad hominem clamat: *Si me queritis, sinite hos abire,* id est: idola ista, quia cum iis neutiquam hospitari volo. Sed quid ulterius divagamur? Nonne in hodierno Evangelio hoc luculenter nos docet ipsemet Christus? Ecce testatur dimidiatum servitium sese abominari, non potestis servire Deo & mammonæ, & impossibile fore adstruit, ut homo bene Deo serviat & mundo, & nominatim mammonæ, hoc est divitiis, quia summâ à Deo abstrahendi pollutentia. Et quoniam animum numquam satiant, idcirco eum semper inquietant. Opportunitate itaque hujus magistri nostri eruditionis, satagam pro viribus vobis demonstrare, divitiis hujus mundi damnosas & nocivas, vanas & nullas fore. Rogitemus ante Spiritus S. subsidium per Mariæ Virginis patrocinium dicentes: *Ave gratiâ plena.*

Pro introductione cap. *Vi hominum nimia &c.* vide fol. 133. usque ad fol. 143. in fine pro epilogo sume, *Fateor pulchra &c.* ibidem.

Pro Dominica decima quinta post Pentecosten.

Mulier noli flere. Luc. cap. 7.

Proemium. **H**oc Thema Auditores ad præsens Evangelium adducere, esset in axioma Philosophi. cum impingere frustra sit per plura, quod fieri potest per pauciora. Et non sunt multiplicanda entia sine necessitate. Quoniam idem Evangelium habetis feriâ s. Dominicæ s. Quadragesimæ, fol. 257. ubi invenietis proemium, & cuncta ad integrum discursum necessaria usque ad fol. 272.

Pro Dominica decima sexta post Pentecosten.

Cum intraret Iesus in domum cuiusdam principis Pharisæorum Sabbatho manducare panem. & ipsi observabant eum.

Proemium. Mirantes quamplurimi curiosi mysteriosorum actuum exemplaris Christi vitæ scrutatores, inquirunt, ob quod motivum toties Christus pravorum sese intermiscuerit consortio, quod tamen nobis frequentissimè docet esse fugiendum. In promptu omnes fermè (quibusdam exceptis aliis speculationibus insistentibus) ad hoc habent responsum ipsiusmet Christi obmurmurantibus Pharisæis, quod cum peccatoribus manducaret, respondentis: *Non veni vocare justos, sed peccatores.* Verùm, quænam Christi præcipua methodus eos ad se attrahendi existit? illam evidenter pandit Lucas in moderno Evangelio. Ecce Christus intrat domum principis Pharisæorum, quamvis divinâ suâ præscientiâ ad eam adventuros plurimos sceleratos cognoscat, non ad instar apum ex dulcissimo illius ore suavissimum mel, sed ad instar aranearum fatale venenum extracturos, ut ipse subito eos dulci & fraternâ correctione e tenebris ad lumen deducat; ostendens falsas eorum imaginationes de sanctificando Sabbatho fore: *Cujus vestrum asinus aut bos in puteum cadet, & non continuo extrahet illum die Sabbatho?* Ad quod confusi & muti restiterunt. Eandem doctrinam exercuit in domo Simonis præfente Mariâ Magdalênâ, & in pluribus aliis locis cum proprio quoque damno & obmurmuratione. Voluit tamen illud exemplum antesignanus Christus nobis Christianis demonstrare, ut suos sequaces erudiret omnem prætextum, larvam, imaginabilem excusationem correctionis fraternæ, vel quia incorrigibiles ipsi percipiuntur, vel quia eorum indignationem verentur, &c. faciendâ præscinderet. Et sanè noverat ipse, qui venerat salvare, non condemnare, quàm necessarius, quàm divinæ majestati gratus foret hic summa erga proximum charitatis actus. Quapropter cum non semel, sed sæpius commendat, etiam modum illum exercendi exprimens per Evangelistam Matth. cap. 18. *Si peccaveris in te (id est, coram vel sciente te) frater tuus, vade & corripe eum intus te & ipsum solum.* Hujus actus occasione & sedulæ Christi curæ, eximias attentabo fraternæ correctionis declarare prærogativas, fretus communibus vestris precibus, quibus vos spero mihi vires expostulatuross à Spiritu S. per intercessionis Mariæ concursum dicentes: *Ave gratiâ plena.*

Pro introductione cape. *Celeberrimus ac famosissimus, &c.* fol. 177. usque ad fol. 187. ubi epilogum reperies.

Pro Dominica decima septimâ post Pentecosten.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. hoc est maximum & primum mandatum. Secundum verò simile est huic: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Matth. cap. 22.

Proemium. Quantum ab antiquis historiographis in altum elevetur, ac summoperè celebretur veterum Philosophorum industria, & rara ingenii vivacitas, eò quod in cognoscendis rerum essentiis, atq; præteritibus excelluerint: reperio tamen ad eò splendorem eorum subtilitatis, densis idololatriæ tenebris fuisse obfuscatum, ut ipsi præcipuum & maximè necessarium, nimirum in quo beatitudo creaturæ rationalis essentialiter consisteret, ignoraverint. S. Augustinus attestatur pro hujus decisione 280. latas diversorum esse opiniones. Pythagoras dicebat: *Beatitudinem perfectam numerorum scientiam.* Anaxagoras sustinebat eam nil in se comprehendere, nisi nudam speculationem vitæ. Aristoteles autumabat illam fore *amplissimam rerum contemplationem, accedente vegetâ corporis constitutione.* Herillus eam statuebat *in scientia,* Antisthenes *in alacritate,* Hecathus *in fortitudine.*

Timor

Timon in tranquillitate, Simonides in pulchritudine, divitiis, sanitate. Epicurus in voluptate illam consistere asseverabant. At omnium optimum de ea dedere iudicium Stoici, qui beatitudinem in summa virtute collocabant. Cicero aiebat: *Beati sunt, quos nulli mesus terrent, nulla aegritudines excedunt, nulla libidines cruciant, nulla fugiles lætitiæ exultantes languidis liquefaciunt voluptatibus.* Origo omnium eorum cœcitatibus fuit, quod ultimam rationalis creaturæ in re terrena ac peritura beatitudinem statuerent.

At nos Christiani lucido verissimæ fidei lumine illustrati, si conemur penetrare, in quo beatitudo nostra præcisè consistat (non loquor de beatitudine formali, quæ in ipsa actuali divinæ essentiæ visione, quomodocumq; illa fiat, quod Theologis disputandum relinquo) verum de causali & illa, quæ nobis ad formalem rectam sternit semitam. Audite quàm egregiè illam nos edoceat Propheta David Psal. 218. *Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini.* Sed quænam lex Domini? Attendite, eam ipsa veritas Phariseo petenti, quodnam est mandatum primum in lege? Christus suo responso indicat: *Diliges Dominum Deum tuum, &c.* subjungens, *in his duobus mandatis univèrsa lex pendet & Propheta.*

Verùm quandoquidem amor & beatitudo nostra causalis duplex sit, unus erga Deum, *Diliges Dominum Deum tuum*, alterum circa proximum versans, & primus secundum infinitè antecellat: non dubito tamen, quin Auditores mihi permisiuri sint de secundo in moderno breviter disserere. Confidentia mea in eo roboratur, quod vobis demonstrarim fusè satis in solemnitate Pentecostes, quæatus Deo nostro debeat amor, & quomodo sit amandus. Intentum igitur aggredior vosque conjuro, ut pro assistentia mecum Mariæ Virgini supplicemini à sponso suo procuranda, dicentes: *Ave gratiâ plena.*

Pro introductione incipe, *Quanta virtutis dignitatis, eminentiæ, &c.* vide fol. 17. usque ad fol. 23. & si nisi cum historia Abiathar & Adoniæ ibid. in fine.

Pro Dominica decima octava post Pentecosten, Ecce offer ebant ei paralyticum jacentem in lecto. Matth. cap. 9.

Proemium. Dixi suprâ Concione 11. post Pentecosten, cunctos juxtâ mentem Augustini corporaliter infirmos, spiritualiter in anima præfigurasse sauciatos. Hos benignus finans Dominus, prius corporalem auferebat aegritudinem, deinde spiritualem, quod manifestum est, ut ostenditur ibidem de muto, & in præsentia constat: *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.* Quare insistendo isti doctrinæ, asserere oportet paralyticum quoque spiritualem secundum animam significare debilem. Spiritualiter paralytici verè si dicendi sunt, qui in lecto jacent iniquitatis, & in malitia quasi stertunt, ita ut sicuti paralytici corpore membra sua ad ordinatum uniuscujusque usum movere non valent, ita anima paralytici nec sensus suos longâ consuetudine peccati debilitatos, nec intellectum vanitate mundi obnubilatum, nec voluntatem assuetâ & radicâtâ concupiscentiâ infectam & ad malum proclivem, ad rectum rationis usum dirigere nequeunt, nec in bona opera prorumpere. De hoc lamentabatur David dicens: *Intraverunt aqua usque ad animam meam: infixus sum limo profundi, & non est substantia.* Illud ipsemet agnovit Aristoteles lib. 1. Ethicorum: *Planè quemadmodum resoluta corporis membra, si ad dextram movere volueris, à contrario in sinistram deferuntur: sic quoque in anima contingit. In contrarias enim partes incontinentium appetitiones feruntur.* Unde similes recitè cum Apostolo ad Romanos cap. 7. v. 15. *Conqueri possunt: non quod volo bonum hoc facio, sed quod odi malum, illud ago.* Ut ab hac pestifera & exitali paralyti curemur, quid opus est! Ah Christiani! diligentia portantium & offerentium paralyticum ante Christi pedes requiritur. Oportet inquam, ut animæ nostræ paralytici ante vicarii Christi pedes sistamus, id est, peccatum nostrum & omnem iniquitatem clavibus Ecclesiæ sacramentaliter subjiciamus. Nullus namque post lapsum ab illa venenosa paralyti liberari potest, nisi mediante theriacâ veræ & sinceræ sacramentalis Confessionis, ut ostendi Concione pro Dominica quarta Adventus. At cum ibidem non docuerim, quomodo illa sit faciendâ, & quænam ad illam sint necessaria: decervi modo de hoc objecto paulisper ratiocinari, ubi invocaverimus Mariam Virginem, per eam implorantes S. Spiritus assistentiam Angelicâ oratione: *Ave gratiâ plena.*

Pro introductione cape mysteriosam Prophetæ Davidis querimoniam : *In vetera vertens omnia ossa mea, quoniam tacui, dum clamarem tota die.* Psal. 11. v. 3. Et exaggera, quomodo stare simul possit *to clamare, cum to tacere.* Et ostende, ut omnis benè clamer, & mutus non maneat, & tandem gravi & perniciosâ peccati paralyfi obruatur, præmittendum esse *Iudam*, vide fol. 162, usque ad fol. 170. & conclude, *audi vifitis auditores, quomodo sacramentalis facienda sit confessio, &c.*

Pro Dominica decima nona post Pentecosten.

Ecce prandium meum paravi, venite ad nuptias. Matth. c. 22.

Proemium. Scio, me Concione pro Dominica octavæ Venerabilis Sacramenti promississe, vos à convivio *Solis*, ad convivium *amoris* deducere. Quod ut efficiam, melior mihi non occurrit locus, quam præsentis Evangelii *Venite ad nuptias*, nimirum amoris. Verùm, si Gentiles etiam convivium Deorum suorum falsorum Soli attribuebant, nonne ego nostrum Catholicum, & Christianum convivium amoris quoque poteto adscribere? Sic opinabar. Sed attentius cunctis perponderatis, in summam incidi difficultatem, sapientiâ & omnipotentia præ amore palmam Eucharistici doni prætentibus. Quam litem, sicut meum non est, in auditis ipsis, dirimere, oportet omnium rationes & fundamenta diligenter perscrutari. Quare tamquam advocatus omnium in medium proferam allegationes.

Prodit infinita auditores divinæ essentia sapientia, & sic præminentia suæ lapidem jacit fundamentalem : *Sapientia edificavit, &c.* Proverb. cap. 9. v. 1. vide fol. 407. col. 2. in fine, usque ad fol. 408. col. 2. in initio, ubi omnipotentia non contemnendas pro palma adfert prærogativas & amoris, & conclude pro amore ex Concilio Tridentino, fol. 409. Ecquis itaque ad tam solemne non accurrit amoris divini convivium? Ah, non nisi Eucharistica mensæ olores, & ii, qui tantum beneficium non recognoscunt; at si hos gustus spiritualis illius escæ non attrahat, conabor in præsentis discursu eos funiculo charitatis Christi allicere. Quod ut efficere queam, integerrimè rogo vos auditores, ut rogetis divam Virginem pro Spiritus S. gratia, salutantes eam Angelicâ oratione: *Ave gratia plena*

Pro introductione inchoa: *Non est ullum dubium, &c.* vide fol. 9. in fin. usque ad fol. 420. ibidem epilogum cape, *arbitror auditores*

Pro Dominica vigesima post Pentecosten.

Dixit ergo Iesus ad eum: nisi signa & prodigia videritis, non creditis. Joan. cap 4.

Proemium. Mirantur quam plurimi SS. PP. ac sacra Scripturæ Interpretes, quid infidelem regulum commoverit, ut ad Christum pro sanitate filij jam jam morituri supplex accurreret? Et tam subitanæ cæci conversionis indagant lumen. De quo ait textus, *credidit ipse, & domus eius tota.* Sanè quid illud aliud fuit, nisi imminens ipsa filij mors, ut patet ex postulantis verbis: *Descende, priusquam moriar filius meus.* Unde possum veraciter dicere divinam gratiam regulum istum cum tota familia devicisse, & ad fidem deduxisse, sicuti Sertorius rebellem populum Characitanum debellavit, & Romano Imperio subjugavit. *Hic* (ut commemorat Plutarchus in vita ipsius) *cum suffultus Hispanicis armis, vide fol. 1. usque ad Valerius Maximus ait: Sertorius, quos armis vincere non poterat, cinere devicit.*

Haud dissimiliter dico cum suis devictus, & ad veram fidem deductus domesticis est regulus. Etenim dubium non est, quin varia illum convertendi Dei benignitas adhibuerit media, immit-

tendo infirmitates, & infortunia. Verùm cognoscens hæc tela ærem tantùm transvolare, cor verò minimè transfigere, ultimo ad instar Sertorii utitur stratagemate, eique à longè mortem filii ob oculos ponit: ejus formidabili spectro deterritus, & commotus regulus, illicò Salvatore accedit, & credit, ut apertè attestatur sacra Scriptura *credidit ipse, &c.* Nonne itaque cum summo fundamento asserere possim, *Christus, quem aliis armis devincere non potuit, cinere devicit.* Occasione itaque stupendæ hujus reguli conversionis, ex terrore mortis provenienti, summam illius memoriæ cunctis Christianis hodie proponere decrevi utilitatem & efficaciam, quam ostendam verbi divini & etiam cruentæ Dominicæ Passionis Christi memoriæ virtutem longè superare. Ad quod exequendum rogo vos, ut mihi precibus vestris apud divam Virginem necessarium à Spiritu S. imploretis auxilium, dicentes: *Ave gratiâ plena.*

Dum quandoque attentè perpendi varios, miros, maximèque stupendos mortis reminiscentiæ effectus, in dubium quasi revocavi, an mors ipsa nuda & pura sit peccati pœnalitas, an verò nihil sibi annexum habeat misericordiæ & pietatis. Verùm hoc mihi ademit magnus meus Pater Augustinus, qui illud egregiè explicat, discurrens supra hunc Scripturæ locum, Rom. cap. 5. v. 12 *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors.* Vide fol. 2. usque ad fol. 5. epilogum cape: Cum moïs itaque tantà polleat virtute, eja Christiani memoria illius continuo in mente nostra retineatur. Quoniam cum non sit vitio diversorium, in quo versatur mente sepulchrum, eam ante oculos ponendo, non peccabimus, sicque rectæ vitæ, & tractæ mandatorum Dei observantiæ justum recipiemus, quod regnum cælestè est, præmium, quod nobis det Pater, & Filius, & Spiritus S.

Pro Dominica vigesima prima post Pentecosten.

Iratus Dominus ejus tradidit eum tortoribus, quoad usque redderet universum debitum. Matth. cap. 18.

Proœmium. Certum est, prærens Evangelium rigorosi extremi judicii indicare severitatem, & illius rationem, nimirum immisericordiam erga proximum & actus charitatis defectum, in quo universa lex pendet & Prophætæ, ut satis innuunt illa verba: *Nonne ergo oportuit & te miserere conservi tui sicut & ego tui misertus sum.* Verùm in dubium posset revocari, quisnam ille sit, qui tam severe tortorum traditur tormentis, *quoad usque reddat universum debitum.* Bina potest allegari opinio, una de damnatis asseri, & repræsentari; altera de animabus in purgatio detentis cui ego adhæreo, motus ethymologiâ vocabuli *quoad usque*, quod innuit, debitum persolvi posse, & sic debito liberari, quod neutiquam à Catholica de damnatis dici potest; quoniam, quemadmodum sunt impeccabiles beati, ita & damnati ad pœnitentiam inconvertibiles. Illud tamen quilibet de purgationibus animabus rectè potest asserere. Quoniam illæ divinæ justitiæ omne reddere queunt debitum, non dico per se, sed mediante pœna, aut per viventium suffragia. Pro quibus ad amicos & propinquos clamant: *Miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.* Et ad hos clamores, & tristia lamenta quis suas non aperiet aures, & obduratum ad pietatem non converteret animum, ne & ipsi contingat, quod immisericiordi erga conservum suum, & tradatur tortoribus divinæ vindictæ, ad persolvendum omne debitum, ex peccatis commissis relictum; & non sit, quid persolvat, quia per quæ quis peccat, per hæc & torquetur.

Verùm quodnam à nobis in hoc mundo superstibus nostri fratres desiderant, & exposcunt suffragium? Fateor iis suffragandi varii sunt modi. Sed efficaciorum videtur insinuare cæca gentilitas. *Hæc,* (ut commemorat Paulus Arestus) *amoris tenax, &c.* Vide fol. 172. usque ad fol. 173. ut itaque filiorum erga patres, filiarum erga matres, cognatorum erga cognatos defunctos cradi.

eradicem immisericordiam, in eiusque inculcem signalatum charitatis in mortuis subveniendo actum, eorum demonstrabo obligationem, simulque ostendam, inter cuncta suffragia efficacissimum fore sacrosanctæ Missæ sacrificium. Ut illum scopum, in quem avidè desidero collimare, queam attingere: adeamus asyllum clementiæ auditores Mariam Virginem, pro sollicitanda Spiritus S. gratia dicentes, *Ave gratiâ plena.*

Pro introductione arripe. *Nolo presenti discursu, &c.* vide fol. 273. in fine, usque ad fol. 283. Pro epilogo utere, *jure merito, &c.* ibidem in fine.

Pro Dominica vigesima secunda post Pentecosten,

Cujus est hæc imago? Matth. cap. 18.

Proœmium. QUI disertam de nobilitate animæ hominis, ejusque super omnes creaturas totius universi componere desideraret orationem, meo judicio à solidiori ratione, & firmiori fundamento exordiri nequireret, quam à sedula ipsius Creatoris in ejus productione cura. Hanc nobis luculenter describit Spiritus S. cap. 1. Gen. Et Psal. 32. in primo loco narrat, quòd Deus, postquam cælum & terram, bestias & animantia terræ, & volatilia cæli, cuncta elementa, è quibus componuntur mixta, in summa omnia, quæ in mundo sunt, unico verbo *Fiat* creasset: ubi ad hominem efformandum perventum est, illicò prudenti consilio opus fore censuerit. Quapropter ad tantum opus quasi tres convocans sanctissimæ Trinitatis personas, ait: *faciamus*, in plurali. Hæc Scriptura difficilius apparet, quàm forsitan aliquis arbitrabitur. Etenim quare homo, quemadmodum & aliæ creaturæ unico *Fiat* productus non est? Præterea, quandoquidem omnia opera Trinitatis ad extra sint indivisa & communia, ad quid cooperationem, ut verba sonant, interpellare trium personarum? An fortassis hoc Dei excedit potentiam? Id asserere blasphemum est. Primam objectionem dissolvit antiquissimus Doctor Tertullianus, sustinens tum actum fuisse de creatione pulcherrimæ cæli & terræ creaturæ Mariæ Virginis, ex qua humanam Verbum divinum secunda in Trinitate persona, in tempore assumere debebat naturam: ideoque consilium quasi ininitum, ut competens, & decens ipsi mater præpararetur. *Tractabatur*, inquit, *de homine, in quo latebat hæc Virgo, cogita itaque, totum Deum illi occupatum ac deditum, manu, sensu, consilio, sapientiâ & providentiâ, habitaculo.*

Quidquid sit de hac ratione Tertulliani, quam pro nunc, nec probo; hoc unum dico, eam secundam difficultatem non adeo clare enodare. Pro illius itaque objectionis majori dilucidatione recurrendum est ad secundum locum citatum Davidis, in quo quoque de hominis tractatur productione, & dicitur: *Qua firmis sigillatim corda eorum.* Sed quid hoc? Ecce iste locus difficultatem jam tactam magis involvit & intricat. Quid namque significat tò *sigillatim*? Nonne ipse plasmator Deus cuncta formavit humani corporis membra? Indubiè: sine ipso factum est nihil. Quid itaque indicat tò *sigillatim*, ubi de corde effingendo fit mentio? Rabini inter quos præcipuus Barcefas, hic ex communi Judæorum & Hebræorum opinione asserit, Deum administratoribus angelis mandasse, ut caput, pedes, cæteraque corporis membra efformarent, & debitè ad recipiendam animam rationalem disponent, idque ut hujus mundi capiti in productione deservirent. Noluit tamen, ut ipsi cor ejus effingerent, sed ipse specialiter & sigillatim illud voluit producere. Veram quare? Ratio est, quia in corde, utpote primo vivente juxta medicos, & ultimo moriente, primariè debebat Deus animam rationalem ad similitudinem & imaginem suam infundere. Idcirco modò amoveri mandat Angelos, ne nobilissimum hoc opus attingant, & specialiter illam imaginem effingere desiderat, *faciamus.*

Verum non piget curiosè indagare, cur tanto zelo, tantâ curâ Deus animam ad imaginem suam specialiter velit producere. Ah Christiani! non nisi, ut vos, quo ipsa insignita & sigillata est, sigillum perpendatis, & cuius sitis imago, nimirum ut reddatis Deo, quæ Dei sunt. Ut Christus interrogantibus

gantibus in hodierno Evangelio Pharisæis, ut eum caperent in sermone, *Dic nobis, quid tibi videatur, licet dare censum Casari, an non?* inculcat respondens: *Reddite, quæ Casari sunt, Casari, & quæ Dei sunt, Deo.* Hujus ut recordaretur incessanter Sponsa Cant. c. 8. rogabat Sponsus: *Pone me ut signaculum super cor suum.* Ac si diceret: memor esse dilecta sponsa, anima Christiana, cujus sis imago. Cumque hoc apprime cognoveris, cognosce exinde debitum tuum reddendi Deo, quæ Dei sunt. Sed o Christiane! sunt Dei opera bona, redde illi, & da gloriam, vide fol. 341. usque ad fol. 343. Dona corporis Dei sunt, sanitas, fortitudo, longæ vitas, forma, &c. ea Deo dedica, & non mundo, redde Deo, quæ Dei sunt. Dona fortunæ, divitiæ, status, honores, &c. Dei dona sunt, illis utere, ut sustentas in pauperibus Christi Domini membra, & non ad luxum, & mundi vanitates convertas. Dona Dei sunt, ut unico finiam verbo, omnia, quæ non possides, sed quæ tibi commodata sunt. Itaque si Deus, qui omnium Dominus est, non dico, tibi aliquid eripiat, sed accommodatum petat, sive sanitatem, sive vultus speciem, sive divitias, sive filios, uxorem, maritum, &c. cogitate reddere Deo, quod Dei est, & tuam in cunctis, quæ etiam donum Dei est, divinæ subijce voluntatem. Ad quod in hodierno discursu vos conabor commovere. Necessarium tamen juxta consuetudinem Spiritus S. adjutorium per Deiparæ Mariæ patrocinium simul exposulemus, dicentes: *Ave gratiâ plena.*

Pro introductione exordire, ut intentum meum in proœmio propositum aggrediar ad quosdam Christianos consolandos, & confundendos, divinam unius Ethnicæ, nil præmii expectantis, nec fide illuminati, non absonum erit adducere sententiam Senecæ lib. de providentia: *Quid vis à me, Deus immortalis? Vis aliquam corporis mei partem? Non magnam rem promitto. Vis spiritum? Quid mihi nullam moram facio, quod minus recipias quod dedisti. A volente feres, quidquid perieris. Maluissimè offerre, quam tradere. Quid opus fuit auferre? Accipere potuisti, sed nec nunc quidem auferes, quia nihil eripitur, nisi renitenti. Nihil cogor, nihil patiar in vitis, non servio, sed assentio Deo. Quod si te nihil talis Gentilis commoveat animus, disce vel Deo te subijcere ex ipso rerum naturalium insensibilem innato instinctu. Vide fol. 66. & cætera ad hoc excitantia motiva usque ad finem. Et sic reddes tandem aliquando summo Casari & Deo, quæ Casari & Dei est, animam tuam, imaginis ipsius figurâ insignitam, quam meliorem per gratiam suam redditam, ad æterna sua benignus Deus recipiat tabernacula.*

Pro Dominica vigesima tertia post Penthecosten.

Princeps unus accessit & adoravit eum, dicens: Domine, filia mea defuncta est, sed veni, impone manum tuam super eam, & vivet.
Matth. cap. 9.

Proœmium. **T**Ractavi supra Concione pro Dominica 20. post Pentecosten occasione cujusdam reguli, veteri imminente filii sui graviter infirmi mortem instantissimè à Christo Domino pro divino adjuvamine deprecantis, de mira supra peccatum in genere mortis reminiscentiæ potentia, reservatâ mihi aliâ congruâ opportunitate, de solido illius in peccata in specie differere dominio. Quam modò nactus, videns principem adorantem Christum, & audiens clamantem: *Domine, filia mea defuncta est, sed veni, impone manum tuam super eam, & vivet.* Intentum attingere decrevi. Quod ut commodè exequi valerem, media excogitanti, in mentem incidit verum commentum, quod Poëtæ veteres virtuti assignunt herculeæ, propositio meo non adeò absonum.

Hi stultè fabulantur, Herculeam gloriam suam, simul & invictas vires toti mundo demonstraturum, quodam tempore arduum contra hydram lernæam perniciosum serpentem, portantem in collo septem ignivoma capita, iniisse certamen. Armatus acuto gladio, intrepidè formidabilem aggreditur hostem, & nunc ab hac, nunc ab illa parte caput dissecat: sed ecce novo continuo renascente, & succedente,

dente, serpens acriter indefatigato ardore prælium instaurat, sic putans herculeas vires continuatis insultibus omnino enervare, eum dejicere, & palmam victoriæ obtinere. Ille tam stupendo eventu deterritus, tedam quandam accensam arripuit, & capite uno abscisso, meatu colli igne obturavit, sicque victor tandem evasit.

Ego quod de Hercule fictitiè fabulati sunt Poëtæ, audeo veraciter, & in sano Catholico sensu morti attribuere. Ipsa enim invictæ virtute contra infernalem hydram diabolum strenuum aggreditur bellum. Ecce armata procedit acutâ facie, ut formidabilis hujus septem capitibus; nimirum septem peccata capitalia refecet. Verum etiam, prostrato uno alterum redire cernens, tedâ utitur; videlicet continuâ finis nostri memoriâ, qua peccata ista non tantum rescinduntur, sed etiam rescissa totaliter emoriuntur. *Qui memoratur, inquit, sapiens novissima sua, in æternum non peccabit.* Objectum itaque, quod utilissimum est futurum (ut spero) moderni discursus erit demonstrare miram de hydra diabolo, & septem capitalibus peccatis Herculis mortis victoriam. Quam ubi audiveritis auditores, non dubito, quin cuncti hæc arma arrepturi sitis. Progrediatur itaque ipsa ad prælium, nos verò invocemus prius pro Spiritus S. assistentia Mariæ Virginis patrociniû angelicis verbis: *Ave gratiâ plena.*

Pro introductione dic. Ecce dum mortis victoriam aggrederer approbare, primus insit infestus hostis superbia. Vide fol. 7. col. 1. usque ad fol. 15. & fini, *Quod cum ita sit, ibidem*

Pro Dominica vigesima quarta post Pentecosten.

Sol obscurabitur, & Luna non dabit lumen suum, stellæ de calo cadent, virtutes calorû mordebuntur. [Matth. cap. 24.]

Proœmium. Divinus Plato in suis colloquiis de quodam famoso Græciæ Philosopho commemorat, eum rogatum, ut certa aliqua communitati, bonoque publico utilia promulgaret documenta, varias Athenis iussisse erigi columnas, quibus insculpi fecit pulcherrimas tum pro incolis tum pro exteris instructiones, quibus admonerentur lubricosam vitii devitare viam, & rectam virtutis intrare semitam, inter cætera salutaria dogmata hoc cernebatur exaratum: *Viator aspice ad id quod iustum est: optatu dignum foret, ut in depravato hoc sæculo omni vitio & scelere pleno, per omnes civitatis Gandensis, imò totius Belgii angulos auream illam erectis columnis cuilibet intueri daretur sententiam inscriptam: Viator aspice ad id, quod iustum est, cum adaquata justæ admonitionis ratione, quam adfert Apostolus, adjunctâ, Staturum est omnibus simul mori, post hoc autem iudicium.* Ad Hebr. cap. 9. v. 27. *ô homo! ad justitiam in omnibus operibus tuis diligenter attende: Quoniam tandem falx mortis vitam tuam demeret, & post rigorosum te manet iudicium: cogita, quod inordinatus ille honorum, atque divitiarum appetitus, effrenata carnalium voluptatum libido, mundi delicia, & illecebræ finem capient, ac delectamenta desinent, at tamen omnia illa tui tortores, & accusatores remanebunt. Eheu, inquit, Chryostomus hom. 51. in Matth. Arguet te malitia tua, ad quod ait mellissius Doctor lib. 2. de consideratione, in illo iudicii die stabunt omnia peccata contra infelices, dicentia: tu nos egisti, opera tua sumus, an non te desideremus sed tecum ad iudicium.*

Sed heu! miser peccator ad quod asyllum in tanta constitutus angustia confugies? Ad eum inquit solem, de quo Malachiâs, *sanitas in pennis ejus.* Ah fallitis! venit quidem in primo adventu mundi advocatus, sed in ultimo iudicii die adventurus est iudex, de quo loquitur Propheta David ps. 97. *Iudicabit orbem terrarum in iudicio.* Ratio est inquit Theodoretus? *Nans quidem prior, nimirum Adventus, multam habuit misericordiam: secundus verò justitiam habebit.* Quare sol misericordiæ nubibus obvelabitur juxta Matth. *Sol obscurabitur.* Fortitan ad misericordiæ matrem, verum propitiatorium, & unicuq peccatorum refugium? Ah! & in fauces miser incidet justitiæ, *Luna Maria non dabit*

INDEX CONCIONATORII.

dabit lucem suam, videlicet opitulationis. An ad angelum protectorem, qui tam sedulam animæ tuæ peregit curam. Ah nec in illo salus! etenim, qui ante magna ostentavit pietatis obsequia, nunc comparebit, ut Dei iudicis vindicativa exequatur iudicia: Sap. c. 3. v. 21. *Pugnabit pro eo orbis terrarum contra insensatos. Movebuntur calorum virtutes.* Ita ut à nulla creatura adiutorii, aut assistentia appareat mica, vel scintilla. Unde concludit Thomas à Villa-Nova divinis hæc verbis: *Nullus ibi precandis locus, nullus vobis precator assistet, qui pro vobis verbum loquatur, non beata Virgo, non Angelus, non Apostolus, propitiabitur pereuntes.* O terror! o pavor! quis hunc explicabit Nullus sanè. Permittite mihi tamen auditores, ut parumper pro imbecillibus viribus de eo discurrere queam. Quas, ut corroboret gratiâ suâ Spiritus S. rogemus sponse ejus assistentiam, dicentes: *Ave gratiâ plena.*

Ut insignem istius Græci sententiam jam citatam: *Viator aspice ad id, quod justum est.* Et Apostoli dictum: *Statutum est omnibus semel mori: & post hoc iudicium,* intimis cordis humani inculecem penetrabilibus, illiusque demonstrem horrendam formidabilitatem, mihi non adeò absonè deseriturum arbitror quemdam locum registratum l. 4. Reg. cap. 20. v. 1. ubi narratur Ezechiam de morte per Prophetam Isaiam admonitum, amarè plorasse. *Et venit ad eum Isaias Propheta, dixitque ei: hæc dicit Dominus Deus: præcipe domus tuæ, morieris enim tu, & non vives.* Hæbraicus textus legit, *dispone domui tuæ, & addit: cras enim morieris.* Ad quod tremefactus Ezechias in uberrimas erupit lachrymas: *Flevit itaque Ezechias fletu magno.* Verùm hunc immensum pii regis mœrorem summopere quamplurimi mirantur sacra scripturæ interpretes. De ejus sancta vita namque ipsamet per essentiam veritas luculentum dat testimonium cap. 18. v. 5. *Post eum non fuit similis de cunctis regibus tuda, sed neque in his, qui ante eum fuerunt.* Deberet itaque clamare ad instar unius Simeonis in conscientia sua tam quietus: *Nunc dimittis servum tuum Domine secundum verbum tuum in pace,* Luc. cap. 2. v. 19. Et non flere. Pavescant illi & formident commune omnium fatum subire, qui sese deliciis, & voluptatibus mundanis immerferunt, & peccatis innumeris onusti lubricam alterius mundi sine offendiculo peragere nequeunt viam. Ah Christiani! Ezechias non tam acerbè desolebat mortem & iudicium, quæ duo neutiquam sese evadere posse certò certius sciebat. Sed hoc dumtaxat deplorabat, quod ei unicus tantùm dies ad tam rigorosum examen præparandum concederetur. Quapropter, ne forsitan aliqua temporis morula in sæcularibus, & regni sui negotiis dilaberetur, ab omnibus sese avertit, ad parietem faciem vertens. Ex hoc urgeo ego, si testimonio divino de sanctitate laudatus, tantò percussus sit tremore: Quanto peccatores, impiique homines deterreni non debent, & concuti, dum iis intonatur, *statutum est mori, & post hoc iudicium.* Et si Ezechias tam exactum conscientia ad formidandum hoc iudicium requisierit examen, ut seipsum subitò à cunctis negotiis substraxerit: quid tu o homo peccator? Hic ex tam pio exemplo non addices in infirmitate prius de anima tua, quam de familia, de computu mercaturæ &c. disponere? Sed qui infimos assiduè visitant, amarissimè detestandam hominum deplorant dementiam, quod ipsi magis terrenorum in evidenti mortis periculo constituti, quàm æternæ salutis satagent.

Pro ulteriori terroris iudicii confirmatione cape de visione Joannis. Vide fol. 91. *initio.* Item de apparitione Abacuc *ibid.* adde quoque augeri ex eo, quod iudex supremus delegatus sit, & non abolutus. Quadrat quoque hic pavor Job vide fol. 95. Et epilogum sume fol. 97. col. 1. in fine. *Quod s. salutaria &c.*

BREVIS SYNOPSIS

Concionum, in hoc Quadragesimali contentarum, in qua assignantur earum objecta, circa qua versantur, atque ad majorem Concionatorum facilitatem diversa tum Dominicalia, tum Festivalia, quibus qualibet aptè accommodari potest, indigantur Evangelia.

Concio prima supra tò *Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris.* Ait Ecclesia. Tractat de utilitate, & efficacia mortis. Ostendit eam in convertendo peccatore, etiam obdurato, verbo divino, imò etiam ipsà memoria cruentæ Passionis Domini esse efficaciorē. Insuper probatur illam septem peccata capitalia adinstar Herculis hydiam leonem debellare. Potest appropriari Dominicæ 13 post Pentecosten supra tò *resedit, qui erat mortuus, & cepit loqui.* Luc. cap. 7. ubi mortuo jam resuscitato in præsentia Christi populo adstanti prædicandi conceditur autoritas. Quia omnem Concionatorem mors antecellit.

Item Dominicæ 20. post Pentecosten supra tò *dixit ergo Iesus ad eum, nisi signa & prodigia videritis non creditis* Joan. cap. 4. Nimirum prodigia (quæ tamen non prodigia, sed naturalia censere debebant) imminētis mortis.

Item Dominicæ 23. post Pentecosten supra tò *filia mea modò defuncta est.* Matth. c. 9.

Concio secunda supra tò *accessit ad eum centurio, rogans eum, & dicens: Domine puer meus jacet in domo paralyticus, &c.* Matth. cap. 8. Agit de charitatis essentia, proprietatibus, & miris effectibus, inter quos præcipui sunt, quod maledictionem in benedictionem commutet, quod lenitiam judicis de reo suspendat, denique, quod *cooperias* juxta Apostolum Petrum *multitudinem peccatorum.*

Potest appropriari Dominicæ 17. post Pentecosten supra tò *dilige proximum tuum, sicut te ipsum.* Matth. cap. 22.

Item Dominicæ primæ post Pentecosten supra tò *Samaritanus appropians alligavit vulnera eius, fundens oleum & vinum.* Luc. cap. 10.

Item Dominicæ 3. post Epiphaniam. *Accessit ad eum centurio, rogans eum, & dicens: Domine puer meus jacet in domo paralyticus & malè torquetur* Matth. 8.

Item Festo omnium Sanctorum supra tò: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequuntur.* Matth. cap. 5.

Concio tertia pro objecto habet expressum Christi de diligendo inimico mandatum supra tò, *ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, bene facite iis, qui oderunt vos.* Matth. cap. 5. Ostenditur illi, Christianum obsequi debere ob quatuor motiva. Primum est, quia actus æstimandus est gloriosus condonare inimicis. Secundum, quia legislator est Christus *ego autem &c.* Tertium, quia ipsemet exactè illud observavit. Quartum, quia utile est parcere hosti, vindicare autem nocivum.

Potest applicari Dominicæ quintæ post Pentecosten supra tò *ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo reus est iudicio* Matth. cap. 5.

Item Festo Protomartyris Stephani supra tò *Domine nè statuas illis hoc peccatum.* Act. c. 6.

Item

BREVIS SYNOPSIS:

Item S. Joanni Evangelistæ supra tò, *qui non diligit, manet in morte.* Epist. 1. cap. 3. Si vis videre unde amorem istum fuxerit conc. penultima Marialis mei.

Concio quarta supra tò *ductus est Iesus in desertum, ut tentaretur à diabolo.* Matth. cap. 4. Demonstrat fallacem mundi divitiarum cupiditatem. Extollit quoque summopere invictam auri potentiam. Quod totum mundum vertat, & invertat duobus ingeniosis emblematis appositè probat,

Applicabilis est facillè Dominicæ sexagesimæ supra tò, *quod autem in spinas cecidit, hi sunt, qui audierunt, & à sollicitudinibus, & deliciis, & voluptatibus vita suffocantur.* Luc. cap. 8.

Concio quinta supra tò *Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum.* Matth. cap. 25. Tractat de danda elemosyna, Ejus in illa demonstratur utilitas, & imperium quoque in divinam quasi ultitiam. Imò nil in extremo judicio quæri & indagari, nisi an illa fuerit ergà indigos exactè observata.

Potest accommodari Dominicæ 1. post Pentecosten supra tò: *Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est.* Lucæ cap. 16.

Concio sexta supra tò *domus mea, domus orationis vocabitur.* Matth. cap. 21. Agit de perfecta Ecclesiæ Christi debita reverentia, illaque in ea deducitur ex gentilium, & idolotrarum ad Christianorum confusionem exemplo. Ostenditur quoque omne malum à profanatione templorum emerissetum ex variis historiis, tum ex diversis scripturæ locis.

Potest appropriari Dominicæ 9. post Pentecosten supra tò, *domus mea, domus orationis vocabitur.* Luc. cap. 10. Et Festo cujuscumque Ecclesiæ dedicationis.

Concio septima supra tò *Magister volumus à te signum videre.* Matth. cap. 12. Agit de eminentia virtutis perfectæ resignationis humanæ voluntatis in divina. Arguit refractarios argumento desumpto ex oratione Dominica, quam quotidie Christiani pronuntiant *fiat voluntas tua.* Consolatur afflictos, iisque patientiam in adversis inculcat. Docet insuper Deo omni tempore (juxta illud Davidicum Psal. 33. vers. 2. *Benedicam Dominum in omni tempore*) tum tribulationis, tum prosperitatis agendas esse gratias.

Potest appropriari Dominicæ 1. post Epiphaniam supra tò: *Domine si vis.* Matth. cap. 8.
Item Dominicæ 2. post Epiphaniam supra tò *quodcumque dixerit vobis facite* Joan. cap. 20.

Concio octava supra tò *Ecce mulier Chananaea à sinibus illis egressa, clamabat dicens: Misere-re fili David.* Matth. cap. 15. Orationis potentiam demonstrat, quam ex effectibus clarissimè deducit, & rationem genuinam quare toties illi impediatur, & orantes non exaudiantur, allegat.

Potest accommodari Dominicæ 2. post Pentecosten supra tò: *rogabat eum, ut sanaret filium ejus* Joan. cap. 4.

Item Dominicæ 5. post Pascha. *Si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis* Joan. cap. 16.

Concio nona supra tò *Surge, tolle grabatum tuum, & ambula* Joan. cap. 5. Ostendit quàm nocivæ, ac perniciosæ sint occasiones proximæ peccandi. Reprehenduntur in ea acriter concubinatii, & prava consortia frequentantes, &c.

Potest applicari Dominicæ 4. post Pentecosten supra tò: *& subductis navibus, relictis omnibus, secuti sunt eum* Luc. cap. 5.

Item festo Divi Andreæ Apostoli supra tò *& illi continuo, relictis retibus, secuti sunt eum.* Matth. cap. 4.

Item Dominicæ 23. post Pentecosten supra tò *cum vidisses tubicines, & turbam tumultuantem, dixit recedis.* Matth. cap. 9.

Item

BREVIS SYNOPSIS.

Item solemnitati Epiphaniae supra tō *Per aliam viam reversi sunt in regionem suam.* Matth. cap. 1.

Concio decima supra tō *Discipuli occiderunt in faciem suam, & timuerunt valde.* Matth. cap. 17. Horrorem formidabilis extremi iudicii Christianis ob oculos ponit. Justas istius rationes, & efficacia motiva in abundantia adducit: tum ex immutatione agni in leonem, tum ex apparitione Abacuc, & Joannis, ac ipsiusmet Christi iudicis conditione. Insuper illius terrorem adauget anatomia Job.

Applicari potest Dominicæ 7. Adventus supra tō *Erunt signa in Sole, & Luna, & stellis.* Luc. cap. 21. Et supra tō *Tunc videbunt filium hominis venientem cum potestate magna, & maiestate.* Luc. cap. 21.

Item Dominicæ ultimæ post Pentecosten supra tō *Sol obscurabitur, & Luna non dabit lumen suum, stella de calo cadent, virtutes calorū movebuntur.* Matth. cap. 24.

Item Dominicæ octavæ post Pentecosten supra tō *Redde rationem villiocationis suæ.* Luc. cap. 16.

Item Dominicæ 4. Adventus supra tō *Canite tuba in Sion, quia propè est dies Domini.* Joël. cap. 1.

Item Dominicæ 4. post Pascha supra tō *Arguet mundum de peccato.* Joan. cap. 16.

Concio undecima supra tō *Ego vado, & queritis me, & in peccato vestro moriemini.* Joan. cap. 8. Tractat de melioratione vitæ non differenda, ejusque evidentissimum ad oculum demonstrat periculum. Declarat, quàm nociva, & damnosa nobis sit Christi Domini absentia. Ostendit quoque, quantâ efficaciam intuitus divinus potiat. Præterea peccati inveterati enormitatem enodat. Ex summam difficultatem ex eo resurgendi perstringit.

Potest appropriari Dominicæ 4. post Pascha supra tō *Vado ad eum, qui misit me, & nemo interrogat me, quò vadis?* Joan. cap. 16.

Item Dominicæ 11. post Pentecosten supra tō *Et suspiciens Iesus in calum, ingemuit.* Marc. cap. 7.

Item Dominicæ 4. Adventus supra tō *Canite tuba in Sion, quia propè est dies Domini.* Joël. cap. 2. v. 1.

Item Dominicæ 1. post Pascha supra tō *Garvisi sunt discipuli viso Domino.* Joan. cap. 20.

Item Dominicæ 9. post Pentecosten supra tō *Non relinquent lapidem super lapidem, eò quòd non cognoverunt tempus visitationis suæ.* Luc. cap. 19.

Concio duodecima supra tō *Super cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisei.* Matth. cap. 23. Scopum habet Ecclesiasticis ostendere, quantum damnum ipsi pravâ sua vita, & publicis peccatis indoctæ plebi inferant. Demonstrat namque, ignaros ex operibus Superiorum, Pastorum, Rectorum, &c. anam arripere similia perpetrandi. In ea quoque extollitur gravitas hujus delicti, & perniciosi scandali.

Potest appropriari Dominicæ 20. post Pentecosten supra tō *Credidit ipse, & domus ejus tota.* Joan. cap. 10.

Item feriæ tertiæ Pentecostes supra tō *Qui intrat per ostium, pastor est ovium.* Joan. cap. 10.

Item Dominicæ 2. post Pascha supra tō *Ego sum pastor bonus.* Joan. cap. 10.

Item festo S. Bartholomæi supra tō *Elegit duodecim ex ipsis, quos Apostolos nominavit.* Luc. cap. 6.

Concio decima-tertia supra tō *Ascendens Iesus Ierolimam, assumpsit duodecim discipulos secretò.* Matth. cap. 20. De infami tractat detractionis iniquitate, quæ per se grave peccatum est; Ecclesiasticorum & Sacerdotum honori detrahere, detestabile est scelus, Deoque maximè odibile, è diversis Scripturis, & SS. PP. probatur. Præterea demonstrat abominandam secularium ad famam eorum

BREVIS SYNOPSIS.

abforbendam promptitudinem, quapropter in eorum quoque intolerandam acriter iusurgit ingrati-
tudinem.

Potest applicari Dominicæ 3. post Epiphaniam supra *tò vade ostende te sacerdoti.* Matth.
cap. 8.

Item Dominicæ infra octavam Nativitatis supra *tò & benedixit eis Simeon.* Luc. c. 2.

Concio decima quarta supra *tò mortuus est dives, & sepultus est in inferno.* Avaris, & mundi
bonis inhiantibus luculentè demonstrat divitias, etiam in hoc mundo esse nocivas, damnosas, mole-
stas, vanas, & nullas, quod dispar luctuosus divitis epulonis, & felix Lazari comprobat exitus.

Potest accommodari Dominicæ 19. post Pentecosten supra *tò & misit servos suos vocare inivi-
vitatos ad nuptias, & volebant venire.* Matth. c. 22.

Item Dominicæ 14. post Pentecosten supra *tò non potestis servire Deo & Mammona.* Matth.
cap. 6.

Item Dominicæ Sexagesimæ supra *tò aliud cecidit inter spinas.* Luc. c. 8.

Concio decima quinta agit supra *tò malos male perdet.* Matth. cap. 21. de modo, quo nos tractat
Deus nimirum secundum opera nostra.

Potest appropriari Dominicæ 2. post Pentecosten supra *tò serve nequam omne debitum dimisi ti-
bi, &c. & tradidit eum tortoribus, donec redderet unversum debitum, &c.* Matth. c. 18.

Item Festo Matthiæ Apostoli *Venite ad me omnes, qui laboratis, & ego reficiam vos.* Matth.
cap. 11.

Concio decima sexta supra *tò erat Iesus ejiciens demonium, & illud erat mutum.* Lucae cap. 11.
Tractat de necessitate Confessionis Sacramentalis, & quomodo fit facienda. Efficaciter quoque in ea
ostenditur inanem esse dolorem peccati commissi ob pœnas inferni, aut honoris, aut cuiuscumque bo-
ni terreni omissionem.

Potest appropriari Dominicæ 18. post Pentecosten supra *tò ecce offerebant ei paralyticum ja-
centem in lecto.* Matth. cap. 9.

Item Dominicæ Palmatum supra *tò solvite & adducite mihi.* Matth. c. 21.

Item in quantum de pœnitentia agit, festo Petri & Pauli supra *tò Tu es Petrus, & supra hanc pe-
tram ædificabo Ecclesiam meam.* Matth. c. 17.

Concio decima septima supra *tò Quanta audivimus facta in Capharnaum, fac & hic in patria
tua.* Luc. cap. 4. Invidiæ contra proximum summopere extollit peccatum. Ostendit quomodo verum
sit hoc dictum: *Invidia aequissima & iniquissima* mirabiliter torquet invidum. Malitia est, quasi sine
bonitatis, aut delectationis motivo.

Potest appropriari Dominicæ 5. post Epiphaniam supra *tò, Inimicus homo hoc fecit.* Matth.
cap. 13.

Concio decima octava supra *tò Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipsum
solum.* Matth. cap. 18. Correctionem fraternam demonstrat omnino fore necessariam, obligatoriam,
utilem, & meritariam. Ostendit eam non solummodo Superioribus, Rectoribus, &c. competere, verum
etiam cuilibet Christiano.

Potest accommodari Dominicæ 12. post Pentecosten supra *tò Magister, quid faciendo vitam
æternam possidebo?* Luc. cap. 10.

Item Dominicæ 17. supra *tò Diliges proximum tuum, sicut te ipsum.* Matth. c. 5. Quod observat,
qui proximum debite corrigit.

Item Dominicæ 11. post Pentecosten supra *tò Curam illius habe.* Luc. c. 10.

Item Dominicæ 3. Adventus supra *tò Ego vox clamantis in deserto, parate viam Domini, re-
has facite semitas eius.* Joa. cap. 1.

Item

BREVIS SYNOPSIS.

Item Dominica 16. post Pentecosten supra *to Cum intraret Iesus in domum cuiusdam principis Phariseorum, abbat ho mandu care panem, & ipsi observabant eum.* Luc. cap. 14.

Item Dominica 4. Adventus. *Ego vox clamantis in deserto.* Joan. 1. Quia quilibet debet esse vox corrigens.

Concio decima-nona supra *to Honora patrem, & matrem tuam.* Matth. cap. 25. debitam filiorum erga parentes inculcat reverentiam, & honorem. Ostendit actus illius primum, & irreverentia e contra punitionem.

Potest applicari Dominica 3. post Epiphaniam supra *to Vinum non habens.* Joan. cap. 20.

Item Dominica 1. post Epiphaniam supra *to Et erat subditus illis.* Luc. cap. 20.

Item Dominica 12. post Pentecosten supra *to Curam illius habe.* Sustenta filii patrem, & ei suffragare post mortem.

Concio vigesima supra *to Et surgens Iesus de Synagoga, introivit in domum Simonis; socrus autem Petri tenebatur magnis febris.* Luc. cap. 4.

Potest applicari Dominica 3. post Pentecosten supra *to Congratulamini mihi, quia inveni ovem, qua perierat.* Luc. c. 15.

Item Dominica 13. post Pentecosten supra *to Vnus autem ex illis, ut vidit, quod mundatus est, regressus est cum magna voce magnificans Deum.* Luc. c. 17.

Item solemnitati Nativitatis Domini supra *to Et verbum caro factum est.* Joan. c. 1.

Item festo Circumcisionis Christi supra *to Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer.* Luc. c. 2.

Item festo 2. Pentecostes supra *to, Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret.* Joan. c. 5.

Item Dominica 6. post Epiphaniam supra *to Simile est regnum calorum grano sinapis.* Matth. c. 13.

Item festo Matthaei supra *to Non veni vocare justos, sed peccatores.* Matth. c. 9.

Item conversioni Apostoli Pauli supra *to Vas electionis est mihi iste.* Act. c. 9.

Item festo Ascensionis supra *to Si non abiero, Paraclitus non veniet.* Joan. c. 16.

Concio vigesima prima supra *to Mulier da mihi bibere.* Tractat de mira lachrymarum efficacia. Ostendit non quascumque Deo esse gratas (pro temporalibus namque rebus effusas odit) sed eas dumtaxat, quae pro culpa, & animae salute ex contuito corde promanant.

Potest accommodari Dominica 6. post Pentecosten supra *to Cum appropinquaret Iesus Ierusalem, videns civitatem, flevit super illam.* Luc. c. 19.

Concio vigesima secunda supra *to Cum sublevasset Iesus oculos, dixit ad Philippum: Misereor supra turbam.* Joan. cap. 6. demonstrat Deum praeter ceteris attributis suam aestimare misericordiam. Ejus magnitudinem examinat secundum omnem quantitatis dimensionem. Ostendit nulla peccata tam uberem posse obturare fontem. Ideoque nec magno peccatori desperandum, nec etiam nimium praesumendum.

Potest appropriari Dominica 6. post Pentecosten supra *to Misertus autem Dominus servi illius, dimisit eum & debitum dimisit ei.* Matth. c. 18.

Item Dominica 6. post Pentecosten supra *to Misereor supra turbam.* Marc. c. 8.

Item Dominica 4. Quadragesimae supra *to Cum sublevasset oculos, dixit ad Philippum: unde ememus panes, ut manducant hi?* Joan. c. 6.

Concio vigesima-tertia supra *to Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes ejecit de templo.* Joan. cap. 2. agit de zelotypia Dei nostri erga cor humanum. Quod ipse a suis proprio sanguine redemp-

BREVIS SYNOPSIS.

redemptis indivisum, & integrum peti. In illa acriter arguuntur ingrati, & contumaces Christiani, qui mundo, carni, deliciis, &c. cordis sui partem consecrant, ostenditurque in simili corde non requiescere spiritum Dei.

Potest applicari Dominica Pentecostes supra tō *Paracletus autem Spiritus quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia.* Joan. cap. 14.

Item Dominica 2. post Pentecosten supra tō *Curam illius habe.* Luc. c. 10.

Item Dominica 17. post Pentecosten supra tō *Dilige Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* Matth. cap. 22.

Concio vigesima-quarta supra tō *Quomodo hic litteras scis, cum non didicerit.* Joan. cap. 7. malitiam declarat iudicii temerarii, multo magis, ubi externe iudicatur, & accedit detractio. Demonstrat quam cæcus sit homo, ut de alienis vitiis iudicet, ubi minima propria videndi, & iudicandi pollet potestate. Fallacitas humani iudicii etiam externis sensibus innixi, examinatur juxta sacram Scripturam, & ad oculum refellitur.

Potest accommodari Dominica 17. post Pentecosten supra tō *Quid vobis videtur de Christo?* Matth. cap. 22.

Item Dominica 3. post Pentecosten supra tō *Et murmurabant Pharisei, & Scriba dicentes: quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis.* Luc. cap. 15.

Item Dominica Septuagesimæ supra tō *Murmurabant adversus patrem-familias.* Matth. cap. 20.

Item Dominica 3. Quadragesimæ supra tō *In Beelzebub principe demoniorum ejicit demonia.* Luc. cap. 11.

Item Dominica Passionis supra tō *Demonium habes.* Joan. cap. 8.

Concio vigesima-quinta supra tō *Et prociens adoravit eum.* Joan. cap. 9. Stupendos adducit tribulationis effectus. Nimirum, quod hominem ad Deum trahat, quod amoris divini sit evidens signum; ac proinde sustinet, Christiano esse agendas de iis Deo gratias. Ostendit eam fore cælestis regni portam, & illam, quam Christus ad illud transivit, semitam.

Potest applicari Dominica 3. Adventus supra tō *Confessus est, & non negavit, quia non sum ego Christus.* Joan. c. 1.

Item Dominica 6. post Pascha supra tō *Absque synagoga facient vos.* Joan. c. 16.

Item Dominica 4. post Epiphaniam supra tō *Et ecce terra motus factus est magnus.* Matth. cap. 8.

Concio vigesima-sexta supra tō *Mulier, noli flere.* Lucæ cap. 9. tractat de inutilitate lachrymarum, quæ pro alia quacumque re, quam pro amissa Dei gratia, aut deperdita anima deperduntur. Hinc acriter stomachatur contra imprudentes parentes, quia nato rum corpus sedulo curant, & animam miserè negligunt.

Potest applicari Dominica 15. post Pentecosten supra tō *Mulier, noli flere.* Luc. c. 7.

Item Dominica 1. post Epiphaniam supra tō *Remansit puer Iesus in Ierusalem.* Luc. c. 2.

Item Dominica 2. post Pascha supra tō *Ego sum Pastor bonæ.* Joan. c. 10.

Item Dominica 12. post Pentecosten supra tō *Curam illum habe.* Luc. c. 10.

Concio vigesima-septima supra tō *Miserunt ergo sorores ejus ad eum, dicentes: ecce, quem amas, infirmatur.* Joan. c. 11. adhortatur Christianos, ut subveniant animabus purgantibus. Specialiter quoque tractat de summa obligatione filiorum suffragandi parentibus defunctis. Ostendit, omnium suffragiorum efficacissimum esse sacro-sanctum Missæ sacrificium.

Potest accommodari Dominica 1. post Pentecosten supra tō *Estote misericordes.* Luc. cap. 6.

Item Dominica 6. post Pentecosten supra tō *Miserere supra turbam.* Masc. c. 8.

Itē

BREVIS SYNOPSIS.

Item Dominicæ 21. post Pentecosten supra tō *Tratus Dominus ejus, tradidit eum tortoribus, quoad usque redderet unumversum debitum.* Matth. cap. 18.

Item Dominicæ 17. post Pentecosten supra tō *Diliges Dominum Deum tuum, & proximum sicut teipsum.* Matth. cap. 22.

Item festo Omnium Defunctorum supra tō *Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.* Job. cap. 19.

Concio vigesima octava supra tō *si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi.* Joan. cap. 8. Veritatis universale deplorat exilium, & amplum falsitatis imperium. Veritatem odium parere, in ea latē probatur, ostenditurque illam in uno duntaxat loco fore tutam.

Potest appropriari Dominicæ 2. Adventus supra tō *Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi.* Matth. cap. 15.

Item Dominicæ 22. post Pentecosten supra tō *Magister scimus, quia verax es.* Matth. cap. 22.

Item festo Joannis Baptistæ supra tō *Quis pater puer iste erit?* Luc. cap. 1. quia nimirum vix invenitur, qui veritatem colit.

Concio vigesima nona supra tō *Miserunt Principes & Pharisæi, ut apprehenderent Iesum.* Joan. cap. 7. tractat de admirabili Verbi divini efficacia. Ostendit necesse esse, ut Christianus ad verbum Dei attendat. Illius contemptoribus graviter comminatur Deus. Estque signum reprobationis. Ratio additur, quamvis tantæ sit efficaciam, cur paucos tamen effectus producat.

Potest appropriari Dominicæ Sexagesimæ supra tō *Qui habet aures audiendi, audiat.* Luc. cap. 18.

Item Dominicæ 6. post Epiphaniam supra tō *Simile est regnum calorum grano sinapis.* Intelligendo per illud verbum Dei. Matth. cap. 13.

Item Dominicæ 3. Quadragesimæ supra tō *Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.* Luc. cap. 11.

Item Dominicæ Passionis, *Qui ex Deo est, verba Dei audit.* Joan. cap. 8.

Concio trigesima supra tō *Ambulabat Iesus in Galileam. nolebat in Iudæam ambulare.* Joan. cap. 7. de malo tractat consortio fugiendo. Ostendit malitiam tanti veneni. Docet insuper parentes, ut perspicaciter advigilent, quocum filius, filia, &c. converteretur. Admonet eos, ne suos ad partes hæreticas mittant.

Potest applicari Dominicæ Sexagesimæ supra tō *Aliud cecidit inter spinas, & simul exorta spina suffocaverunt illud.* Luc. cap. 8.

Item Dominicæ 7. post Pentecosten supra tō *Attendite à falsis Prophetis.* Matth. cap. 7.

Concio trigesima prima supra tō *Quousque animam nostram tollis, si tu es Christus, dic nobis palam.* Joan. cap. 10. malitiam Judæorum retundit, eo quod ipsi damnationem suam Christo improperarent. Quare luculenter ostendit ipseus erga animam hominis amorem, ex quo divinum sese effecit Protheum, diversas affumens figuras, ut illam ad se traheret.

Potest appropriari Dominicæ post Pentecosten supra tō *Dico vobis, quod istud gaudium erit in celo super uno peccatore, &c.* Luc. cap. 15.

Item Dominicæ Septuagesimæ supra tō *Multi sunt vocati, pauci vero electi.* Matth. c. 20.

Concio trigesima secunda supra tō *Et ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit, quod acubisset in domo Pharisæi, attulit alabastrum unguentii.* Luc. cap. 7. virtutem exaltat humilitatis, ostendit stupendas illius prærogativas. Pudorem à poenitente removet. Peccatorem excitat ad celerem conversionem. Pharisæicum culpat iudicium.

Potest appropriari Dominicæ 10. post Pentecosten supra tō *Qui se humiliat, exaltabitur.* Luc. cap. 14.

BREVIS SYNOPSIS.

Item Dominicæ 23. post Pentecosten supra tō *Cum vidisset iudicines, & turbam tumultuantem, dixit, recedite.* Matth. cap. 9.

Item Dominicæ 13. post Pentecosten supra tō *Non est inventus, qui rediret & daret gloriam Deo.* Luc. cap. 17.

Item Dominicæ 3. Advenus supra tō *Cujus ego non sum dignus, ut solvam ejus corrigiam calceamenti.* Joan. cap. 1.

Concio trigesima-tertia supra tō *Si dimittimus eum sic, venient Romani, & tollent locum nostrum, & gentem.* Joan. cap. 11. venenosi cujusdam animalculi romine dipladis demonstrat essentiam, & proprietatem, ambitioni eam comparat. Ex S. Bern. docet, quàm fallax sit, & quàm suaviter alliciens, attamen quàm nequiter ambitiosum tractet, adducens secum malam servitutem, insupportabile onus, & continuum martyrium.

Potest accommodari Dominicæ 3. supra tō *Tu quis es? Confessus est, quia non sum ego Christus.* Luc. cap. 1.

Item Dominicæ 3. post Epiphaniam supra tō *Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum.* Matth. cap. 8.

Item Festo Jacobi Apostoli supra tō *Nescitis quid petatis.* Matth. cap. 20.

Item Festo Innocentium supra tō *Et mittens occidit multos pueros.* Matth. cap. 2.

Concio trigesima-quarta supra tō *Dicite filia Sion: Ecce, Rex tuus venit tibi mansuetus.* Matth. cap. 21. admiratur gloriosum Christi in civitatem Jerosolymitanam ingressum tam ei d̄ conversum esse in luctuosam catastropham. Ex quo deducitur mundi, & fortunæ inconstantia, ac proinde ipsi non esse fidendum. Passio Christi memoratur, & ejus memoriæ utilitas demonstratur.

Potest appropriari Dominicæ Quinquagesimæ supra tō *Ecce ascendimus Ierosolymam, & filius hominis tradetur.* Luc. cap. 18.

Concio trigesima-quinta supra tō *Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum.* Luc. cap. 23. tractat de stupenda boni latronis conversione. Ostendit Christum in ea maxime triumphasse supra diabolum. Et misericordiam, omnipotentiam, atque sapientiam divinam in illa eluxisse. Latronis ad Christianorum confusionem miram demonstrat fidem, firmam spem, & ardentem charitatem.

Potest accommodari Dominicæ 3. post Pentecosten supra tō *Qua mulier habens drachmas decem, & si perdidit drachmam unam, necne accendit lucernam, & verrit domum, & quatit diligenter, donec inveniat.* Luc. cap. 15.

Item Dominicæ 2. post Pascha supra tō *Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis.* Joan. cap. 10.

Concio trigesima-sexta supra tō *Ego ero merces tua magna nimis.* Gen. cap. 15. Eminentiam beatitudinis extollit, ut si non amore ita attrahantur erga justitiam Christiani, saltem alliceantur tantæ gloriæ fruitione.

Potest applicari Dominicæ Septuagesimæ supra tō *Quid statis in tota die otiosi?* Matth. cap. 20. contra eos, qui desides sunt, & incurii, ut tantum præmium assequantur.

Potest applicari Dominicæ Quinquagesimæ supra tō *Ecce ascendimus Ierosolymam, &c.* Luc. cap. 18. Quod cogitare debemus, ut omni labore, conatu, & vigilantia promeremur æterna gaudere beatitudine.

Item Dominicæ 2. Quadragesimæ supra tō *Bonum est nos hic esse.* Matth. cap. 17.

Concio trigesima-septima supra tō *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat.* 2. Cor. cap. 11. exponit, quæ dispositio, ut homo vilis creatura Creatori suo, mediante Venerabili

BREVIS SYNOPSIS.

rabili Eucharistiæ Sacramento incorporaretur, sit necessaria. Insuper ostendit, quantum scelus à Deo reputetur indispositis ad tantum Sacramentum accedentibus.

Potest appropriari Dominicæ 19. post Pentecosten supra tò *Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem.* Matth. cap. 22.

Concio trigesima octava supra tò *Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos,* Joan. cap. 11. Curiosam proponit inter tria divina attributa, sapientiam, potentiam, & amorem, litem, in qua disputatur, quodnam illorum in institutione sacræ Synaxis palmana ferat. Adducuntur pro singulis variæ rationes. Tridentinum Concilium controversiam videtur dirimere, quod amori præ eminentiam attribuit. Cujus sententiam fusè approbat.

Appropriari potest Dominicæ 4. Quadragesimæ supra tò *Accipit ergo Iesus panes, & cum gratias egisset, distribuit discumbentibus.* Joan. cap. 6.

Item festo Corporis Christi supra tò *Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus.* Joan 6.

Concio trigesima nona, qua est Passio Domini nostri Jesu Christi, tractat de intolerabilibus tormentis, quæ in luctuosa illa tragœdia pius passus est Dominus. Iis variæ morales intermiscetur materiæ, quas hic recensere nimis longum foret. Quare hanc Lectori perlegendam relinquo.

Concio Quadragesima supra tò *Surrexit, non est hic.* Marci cap. 16. De gloriosa Christi Domini agit Resurrectione, & illius mirificum supra mortem, dæmonem, & infernum declarat triumphum. Nobisque ostendit modum, in hac vitæ militia contra inimicos nostros belligerandi, docet insuper Christianos, quomodo cum Christo sit resurgendum.

Potest applicari Dominicæ 18. post Pentecosten supra tò *Tolle lectum tuum, & vade in domum tuam.* Matth. cap. 9.

Concio Quadragesima prima supra tò *ô stulti, & tardi corde ad credendum in omnibus, qua locuti sunt Propheta: nonne hæc oportuit pati Christum, & sic intrare in gloriam suam.* Lucæ cap. 24. tractat de tribulationis utilitate. Demonstrat illam esse veram portam cæli, & neminem ad illud posse pertingere, nisi mediante eâ. Quare concludit, in afflictione & in omni tempore Deum esse benedicendum.

Appropriari potest Dominicæ 1. Quadragesimæ supra tò *Ductus est Iesus in desertum à spiritu, ut tentaretur à diabolo.* Matth. cap. 4.

Item Dominicæ 2. Quadragesimæ supra tò *Nemini dixeritis visionem hanc, donec filius hominis à mortuis resurgat.* Matth. cap. 17.

Item Dominicæ 3. post Pascha supra tò *Nunc quidem tristitiam habetis: iterum autem gaudebit cor vestrum.* Joan. cap. 16.

Item Dominicæ 6. post Pascha supra tò *Absque synagoga facient vos.* Joan. cap. 16.

Item festo S. Laurentii supra tò *Nisi granum frumenti mortuum fuerit, ipsum solum manes.* Joan. cap. 14.

Concio quadragesima secunda supra tò *Pax vobis.* Luc. cap. 24. pacem & testamentum Christi summoperè commendat. Ejus ostendit utilitatem & necessitatem. Absque ea impossibile est placere Deo, & regnum obtinere cælesti. In illa sibi summoperè complacet Deus.

Potest accommodari Dominicæ 3. post Epiphaniam supra tò *Domine non sum dignus, ut intres sub telum meum, nam & ego homo sum, habens sub me milites.* Matth. cap. 8. Quia ipsi non pacem, sed bellum amant.

Item Dominicæ 1. post Pascha supra tò *Stetit Iesus in medio discipulorum, & ait, Pax vobis.* Joan. cap. 20.

Item festo Omnium SS. supra tò *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.* Matth. cap. 5.

BREVIS SYNOPSIS.

Pro Festivitatibus divæ Virginis sufficientem materiam, imò abundantem ministravi in Tractatu meo Mariali. Quòd si quis diebus Sabbathinalibus concionari teneatur, ibidem etiam ad manum habet materiam super occurrentia Evangelia.

Pro Sabbatho primo supra tò *Cùm serò esset, & ipse Iesus solus in terra.* Marc. cap. 6. Ostende Mariam Virginem veram esse terram, de qua ait Propheta David: *Benedixisti Domine terram tuam.* Psal. 84. v. 2. Et tracta de Immaculata Conceptione. Quia verè Deus in ea solus fuit specialiter per gratiæ assistentiam, illam solam inter natos mulierum à communi peccati originalis noxa præservans. Vide Conc. c. 11. & 12. Marialis.

Pro Sabbatho secundo supra tò *Ne dixeris visionem hanc, donec Filius hominis à mortuis resurgat.* Matth. cap. 17. Agit de profunda Deiparæ Virginis humilitate. Vide Conc. 16. in qua etiam virtute similis fuit Christo. Unde & in hac ei appropriari potest illud Isaïæ cap. 30. *Erit lux Luna, sicut lux Solus.* Vide Conc. 8.

Pro Sabbatho tertio supra tò *Filia, omnia meà tua sunt.* Lucæ cap. 15. Tracta de admirabili Mariæ potentia, quâ potitur in cælo & in terra. Vide Conc. 19. supra tò *Data est mihi potestas in cælo & in terra.* Matth. cap. 8. Aut Conc. 20. supra tò *Mirabilis est potentia ipsius.* Eccl. cap. 13. Vel cape Conc. supra tò *Voluntas Domini in manibus eius dirigitur.* Isaïæ cap. 53. Vid. Conc. 14.

Pro Sabbatho quarto supra tò *Perrexit Iesus in montem Oliveti.* Joan. cap. 8. Age de misericordia divæ Virginis. Ascendit enim Christus montem Oliveti, qui misericordiæ mons est. (oliva namque pietatis est symbolum) ut Christus misericordiam semper ob oculos haberet, quam in uterum Deiparæ descendens, & novem mensibus in eo requiescens, didicerat. Ipsa namque pariens Christum, peperit misericordiam mundo. Hinc cantant Angeli: *Pax hominibus bonæ voluntatis.* Et de ea Ecclesia, *Mater misericordiæ.* Quam quoque lacte suo virginali fovit, & radicavit. Unde clamat Christus: *Meliora sunt ubera tua vino.* Cant. cap. 1. Et si vis 1. & 2.

Pro Sabbatho quinto supra tò *Ego sum lux mundi.* Joan. cap. 8. Ostende, Mariam esse verum lumen errantibus, & in tenebris sedentibus peccatoribus, quo eos deducit ad lumen æternum. Vide Conc. 9. supra tò *Orietur vobis lumen indeficiens.* Eccl. cap. 24.

Pro Sabbatho sexto supra tò *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet.* Joan. cap. 12. Maximum proponit Mariæ Virginis martyrium. Vide Conc. 5. supra tò *Stabat Mater Iesu juxta crucem.*

INDEX RERUM

PRÆCÆTERIS MAGIS NOTABILIVM,
contentarum in hoc Tractatu Quadragesimali,
cujus prior numerus folium innuit, se-
cundus columnam.

A.

Aron propter conflatum vitulum aureum,
cur non fuesit à Deo punitus. 128. 1
Aaron, & filii ejus lavari jubentur ante ingressum
tabernaculi. 403. 1
Abiathar à morte liberatur, & cur. 22. 2
Abimelech, cur non in aula, sed in campo, & qui-
dem circa quercum à Sichimitis fuerit Rex
proclamatus. 254. 1
Abimelech quomodo populi affluentiam habue-
rit. 370. 1
Abraham, quomodo diverteretur ab omnibus, et-
iam à Deo promissis mundi bonis. 12. 1
Abrahæ promptitudo in Isaac Deo summo opere
extitit grata. 109. 2
Abrahamo Deus ob obedientiam terrena prom-
mittit, propter amorem proximi, seipsum. 185. 2
Abraham post apparitionem, de qua Genes. cap.
12. nullum Deo sacrificium obtulit, & quare.
315. 1
Abraham, Jacob & Joseph, cur à deo fuerint de se-
pultura solliciti? 316. 1
Absolon justè punitus. 149. 1
Absolon filium dicitur non habere. 193. 2
Abstinerè à peccatis in decrepita ætate, nihil æsti-
mandum est. 111. 1
Achantus proprietas. 510. 2
Achis innocenter aulicos suos in Davidem conci-
tat. 176. 1
Achior veritatem dicens Holoferni, mirabiliter
fuit reprehensus. 288. 1. & 2
Adæ justa pro delicto statuitur pœna. 146. 2
Adam juxta Thomam à Villa-nova, si suum fuisset
confessus delictum, mitiorem à Deo acce-
pisset sententiam. 154. 1
Adam, cur è viliori materia, quàm cælum, stellæ,
&c. sit à Deo creatus. 333. 2
Adæ, ut cæteris creaturis, ipso longè ignobiliori-

Quadragesimale P. H.

bus, cur non benedixerit Deus. *ibid.*
Adulatio impedit correctionem fraternam. 182. 2
Adulator est verus Protheus. 183. 1, & 2
Adulatio sæpè pervertit regna. 183. 2
Adulatores malefacta bona judicant. 184. 1
Adventitia sunt cuncta bona mundi, juxta Sene-
cam. 138. 1
Adultera à Christo indemnis dimittitur, & cur?
20. 2
Æthra, id est, lachryma Tarentum, id est, cælum
expugnat. 217. 2
Ær est adulationis hieroglyphicum. 183. 2
Africani quo medio leones toti patriæ infestos fu-
garint. 368. 2
Agatha Quintilianum irridet. 37. 1
Alcemenes Rex divitias viriliter contempsit. 48. 1
Alci sagittarii peritiam. 496. 2
Alexandri Magni unionis virtus. 8. 2
Alexander moriens Magnatibus suis pacem com-
mendavit. 38. 1
Alexander Magnus summam reverentiam Jaddo
sacerdoti ostendit. 126. 1
Alexander Magnus, cur suam retractet senten-
tiam. 229. 2
Alexandri-cerva quomodo à venatorum telis li-
berata. 240. 2
Alexander Magnus Ephestionis labra sigillavit.
388. 1
Alexander Magnus quanto desiderio fuerit in-
flammatu capiendi Athenas. 393. 1
Alexandri Magni mœror in morte Ephestionis.
421. 2
Alexander Magnus noluit vinciri. 437. 1
Alexandri Magni matri Olympiæ datum insigne
responsura. 454. 2
Alexandri in prosperitate dictum. 502. 2
Alphonfi Hispaniæ Regis animus invictus. 458. 2
Amadæi canes venatici qui fuerint? 51. 2
Amaranthus extra aquam arescit, intra eam vire-
scit. 212. 1

Dddd

Ama-

INDEX RERUM.

- Amaranthi proprietates. ibid.
- Amasis Ægyptiorum Regis laudabile decretum. 94. 2
- Amasis quàm egregiè aulicorum suorum exploraverit adulationem. 184. 1
- Ambitionem esse insatiabilem. ostenditur. in Mario. 136. 1
- Ambitiosus statum acquisitum sæpius vilipendit. 263. 2
- Ambitiosi lusum diligunt, & sequuntur diabolicum. 345. 2
- Ambitionis elogia à S. Bernardo recensentur. ibid.
- Ambitionis varii censores proferuntur. 346. 1
- Ambitionis furor tantus est, ut ea perpetret, à quibus ipsa natura abhorret, quod variis historiis probatur. 349. 1. 2
- Ambitio etiam religionem contemnit, patuit in Cham Tartarorum Principe. 350. 2
- Ambitosorum dementia deploratur. 354. 1
- Ambitiosi non attendunt ad curam, sed ad dignitatem. 357. 1. 2
- Ambitio verum est martirium. 358. 1. 2
- Ambitiosi similes sunt Agrippinæ Neronis matri. 358. 2
- Ambrosius subtiliter annotat, Davidem Ps. 114. justitiam in medio misericordiae posuisse, quod explicat in signi similitudine. 221. 1
- Amnon macies unde orta. ibid.
- Amicis non parcit invidia. 175. 1
- Amici Job varias afflictionis ipsius allegarunt rationes. Sed omnium efficacior fuit ratio Eliu. 315. 2
- Amor proximi in quo consistat. 17. 1
- Amore deficiente, ceteræ deficiunt virtutes. 20. 1
- Amor Christum obsecravit. 196. 2
- Amorem suum ostendit ardentem in circumcissione Christus. 200. 2
- Amor expellit timorem. 20. 1
- Amor non est nisi ad unum. 235. 1. 2
- Amor victoriam præterdit in Eucharistiæ institutione. Ipsi audiuntur fundamenta. 409. 1
- Amor justè videtur supra sapientiam & potentiam triumphare, quia magis est sui diffusivus. ibid. 2
- Amor sudorem sanguineum Christo expressit. 428. 1
- Amoris vinculo Christus columnæ flagellandus alligatur. 460. 2
- Amphioni & Annaxi in patrem amor. 188. 2
- Amphisbenæ serpentis, Eucharistia rectè potest comparari. 397. 1
- Anaxagoræ in adversis mira constantia. 70. 1
- Andromio quàm plurimi Christiani sunt ingrati- ibid.
- Angeli cur statim fuerint puniti, homo verò ad pœnitentiam reservatus. 62. 1. 2
- Angeli cur in discessu Christi ad patrem illi de apostolos consolati sunt. 215. 1. 2
- Angeli velantes pedes, & faciem Dei, mysteriosè indicant illius misericordiam. 232. 2
- Angeli cur præficiantur duodecim portis Jerusalem, pro duodecim tribubus Israël, quando quidem è tribu Dan neminem in portam sibi destinatarum intrasse legatur. 327. 1
- anima, ut rectè gubernetur duo exigit horologia. 65. 2
- anima heliotropio debet esse similis. 66. 1
- animæ proximi cura miserè negligitur. 181. 2
- animæ dignitas. ibid.
- anima extra aquas lachrymarum languescit. 212. 2
- animæ nobilitas declaratur per d. *faciamus*. 266. 2
- animæ per purgatorium transeunt virtute sanguinis Christi. 275. 2
- anima Christiana à quo tollatur. 326. 2
- annibal quomodo milites suos in via deficientes ad constantiam commoverit. 385. 1
- Anselmus asserit in Passione Christi abundè utriusque Dei attributo, misericordiae & justitiæ esse satisfactum. 480. 1
- Antigonii in patrem Demetrium mira pietas. 188. 2
- Antigonus regio habitu spoliatus, veritatem audivit. 292. 2
- Antipatris præclarum ad Regem agem responsum. 259. 2
- Antisthenis de pace dictum. ibid.
- Apollinis Delphici oraculi Phalanto datum responsum. 217. 1
- Apostolis cur vetitum fuerit visionem in monte Thabor manifestare. 388. 2
- Apum regis natura. 228. 1
- Aqua è latere Christi, cur post sanguinem exierit. 486. 2
- Aquila quomodo pullos legitimos ab illegitimis seceinat. ibid.
- Aquila cur Christus sese assimilet. ibid.
- Arbor ex se in fanum Junonis cadens, quid fuerit vaticinata. 494. 2
- Arcam Dei cur dimitti sollicitarint Gethæi. 11. 1
- Aristippi in Socratem amor. 89. 1
- Aristoteli Philippus Mæcedo filium commendat. 299. 1
- Asia Ægypti Sultanus turpiter confudit Diogenem Imperatorem. 33. 2
- Artaxerces Persarum rex nominatus Longimanus. ibid.

INDEX RERUM.

- irrisus, quid responderit. 218. 2
- Arthemisia erga Mausolum amor. 417. 1
- Athenienses Christianis exemplum præbent amandi Christum. 207. 1
- Atheniensium in regem suum Codrum gratitudo. 367. 1
- Avaritia Joseph è cisterna extrahit. 40. 2
- Avaritia Paulum & Sillam Theatyrenorum expulit, & virgis cecidit. ibid.
- Avaritia Christo non parcat. 42. 2
- Avaritia à Judice & rectore debet esse aliena. 45. 1. 2
- Avaritia maximè in Ecclesiasticis vituperanda. 117. 2
- Avaritia vera est hydropisis. 133. 1
- Avarus semper eget. ibid. 2
- Avari quoddam conjugium cum divitiis inveniunt. 135. 1
- Avarus omnia tandem, etiam invitus cogitur deserere. ibid. 2
- Augurium morale futuræ beatitudinis, quia pie aliqui exigunt, signa quædam enumerantur. 328. 2
- Augustini mirabilis erga pauperes pietas. 56. 1
- Augustinus dicit, sicut triangulus, non nisi figurâ circulari potest comprehendere, ita nec cor humanum quasi triangulare, non nisi sanctissimâ Trinitate satiari potest. 136. 2
- Augustini in rejiciendis donis mira constantia. 137. 1
- Augustinus mirabiliter avarorum exponit angustias. 138. 2
- Augustinus divinè commendat confessionem. 156. 2
- Augustini de dolore ad Sacramentum pœnitentiæ necessario, sententia. 165. 2
- Augustinus sustinet peccatorem Christum rursus crucifigere. 207. 2
- Augustinus asserit solos esse condemnandos, qui Christum crucifixerunt. ibid.
- Augustinus ait Davidem ignarum genuini Dei sui nominis illum misericordiam in abstracto nuncupasse. 224. 1. 2
- Augustinus egregiè docet divinam misericordiam mirabiliter in Spiritu sancti missione eluxisse. 225. 1
- Augustini in judicando proximo pulchra doctrina. 247. 2
- Augustinus pulchrè afflictos ad patientiam adhortatur. 251. 1. 2
- Augustinus Job veram Dei campanam esse asserit. ibid.
- Augustinus dicit eum vilipendere cœlestem beatitudinem, qui respuit temporalem infelicitatem. 253. 1
- Augustinus exemplo Christi mirabiliter animat Christianos. 257. 1
- Augustinus summoperè matrem suam Monicam de pia extollit educatione filiorum. 262. 1. 2
- Augustinus irridet quempiam mortem corporalem amare desere, & spiritali currere. 268. 2
- Augustinus eminentiam animæ ad peccatoris confusionem sufficienter ostendit. 269. 2
- Augusti filiz, Livia & Tullia facie & statura similes, quomodo à Romanis discernentur. 313. 1
- Augustinus annorat Christum nullam virtutem moralem efficacius suis sequacibus inculcasse, quàm humilitatem. 335. 2
- Augustinus curiosè rationem inquirat, cur sacerdos in Missa dicens. *Et Verbum caro factum est,* genuflectat: Et non, dum dicit: *Credo in Deum omnipotentem.* 336. 2
- Augustinus quàm benè assequi suum in humilitate studuerit magistrum. 340. 2
- Augustinus quidquid boni egit, id sese à Deo habere ingenuè & catholicè confitetur. 342. 2
- Augustinus quoque sustinet divinæ esse attribuendum gratiæ, quòd homo peccata etiam gravissima non commiserit. ibid.
- Augustinus ultra quàm dici potest, divinè conatur homini terrenarum rerum distuadere cupiditatem, & insignem inter transiens & permanens facit distinctionem. 344. 1. 2
- Augustinus egregiè ostendit nullum esse gaudium, nisi in Deo. 347. 1
- Augustinus rectam veri boni dat moralem definitionem. ibid.
- Augustinus lachrymis suis sufficienter ambiciosus ostendit, quàm periculosa sit dignitas. 357. 2
- Augustinus amore Christi hominem trahi à Deo debere ait. 372. 1
- Augustinus de conversione latronis loquens, ait: *Hoc est verbum consummans & abbrevians.* 381. 2
- Augustinus præsumptiones de Dei misericordia graviter accusat, & de illa diffidentiam divinis verbis condemnat. 382. 2
- Augustinus eminentiam cœlestis beatitudinis à contrario meretur. 366. 1. 2
- Augustinus consuluit divum Hieronymum de magnitudine cœlestis gloriæ, qui ei post mortem apparuit, & de illa disseruit. 289. 2
- Augustinus gloriæ supernæ celsitudinem ex præ-

INDEX RERUM.

ai, quo empta est metitur valore. 390.1.2
 Augustinus docet, quomodo à Christianis Eu-
 charistia debeat sumi. 401.1
 Augustinus obstupefcit quomodo nos non trahat
 Christus. 412.2
 Augustinus asserit in seipso expertus stultum esse
 rem perituram deplorare, & non animam 451.2
 Augustinus insigniter Lucam. & Matthæum di-
 centes Christum crucifixum fuisse hora sexta,
 & hora tertia concordat. 456.1
 Augustinus egregiè in Judæorum electionem
 Barrabbæ insurgit. 458.1.2
 Augustinus summo opere exaggerat illud Christi
 ad hominem dictum: *Propter te sustinui oppro-
 brium.* 459.2
 Augustinus cum quibusdam sustinet Adamum
 juxta montem Calvarix esse sepultum. 474.2
 Aulici iniquè docent veritatem regibus non esse
 dicendam. 292.1
 Auri mundi idolum. 40.1
 Aurum omnium malorum origo. ibid.
 Aurum in mundo triumphat. ibid.
 Auri potentia ingeniosè à duobus Philosophis
 emblematicè exprimitur. ibid.
 Aurum Judicem quietum reddit. ibid.
 Aurum justitiam distributivam corrumpit. 44.2
 Aurum ex domo Dei, domum iniquitatis facit.
 44.1
 Auri venenum omnis hujus ævi status inficit.
 ibid.
 Aurum omnia distribuit. ibid.
 Auro Hippomenes Alcantem in currendo supe-
 ravit. 45.1
 Aurum motum & quietem causat. 47.1.2
 Azotii propter Arcam Domini graviter puniun-
 tur. Cives autem Carinthiam benedicuntur,
 & quare. 395.2

B

Bacchi imago à Protogine depicta à mutis Rho-
 danis appensa, sicuti Demetrii lenivit furo-
 rem, ita imago crucifixi Christi Patris iram
 compefcuit. 474.2
 Balenæ proprietates. 334.2
 Balettæ contra bufonem jurat inimicitia. 460.1
 Barrabbas à Christianis sæpè sapius Christo præ-
 ponitur. 460.1
 Baruch Propheta cælum domum vocat. David
 verò civitatem, & quare. 322.1
 Basiliscus inversus est Christus. 103.2

Beatitudinem æternam cur homo non assequa-
 tur, explicatur. 323.2
 Benedictio cœlestis quibus detur. 512.1
 Benignitas regimen regum confirmat. 228.1
 Berchozii tepida duorum Idolorum de vaticinan-
 do fabula. 307.1.2
 Bernardus rectè ait miraculum esse, probum inter
 improbos probitatem servare. 87.1
 Bernardus asserit Davidem rectè comparare mi-
 sericordiam Dei aquæ maris, At quo jure vide.
 220.2
 Bernardus ex hominum miseris Dei nostri mise-
 ricordix colligit magnitudinem. 230.1
 Bernardus egregiè docet quomodo homo pecca-
 ta proximi cernens sese gerere debeat. 147.2
 Bernardus egregiis hisce ambitionem cohonestat
 elogiis: *fallax suavitas, mala servitus, periculo-
 sa jucunditas, & continuum martyrium.* 345.2
 Bernardus ambitiosorum dementiam acutè ex-
 plodit. ibid.
 Bernardus profusus lachrymis deflet venenosam
 dipsadem ambitionem, etiam ecclesiasticos &
 monachos infecisse. 358.1
 Bernardus in Christo evidenter fortunæ incon-
 stantiam demonstrat. 360.1
 Bias sinistram fortunam viriliter explodit. 70.1
 Bias interrogatus quis censendus omnium miser-
 rimus, quid responderit. ibid.
 Blanca Franciæ regina Magnates egregiè in edu-
 canda prole prævit. 260.1
 Boëtius insignem de Lucretio contra incurios pa-
 rentes refert historiam. 262.1
 Bonaventura observat pulchram in Missa cære-
 moniam: scilicet, cur sacerdos hostiam conse-
 cratam in altum elevet, & istius dat rationem.
 283.1
 Bonaventura invidiam nocturnæ comparat. 172.2
 Bona terrena bona non sunt. 154.2
 Booz admonitionem sibi ambitiosi deberent im-
 primere. 361.2
 Braxiani senes parentes famelicis canibus devo-
 randos projectebant. 192.1

C

Chagamus admonetur à Theodoro Mauriti
 medico. 503.1.2
 Cain signum quodnam fuerit. 13.2
 Cain dolor è quo fonte pullularit. 41.2
 Cain quam plurimi sunt similes. ibid.
 Cain

INDEX RERUM.

- Cain cum Abelem in domo paterna non occiderit. 64. 2
- Cain quomodo veraciter potuerit dicere: *Omnis qui in venerit me, occidet me.* 171. 2
- Cambysis in Sisennam iudicium. 148. 2
- Cambysis contra Praxalpis filium crudele facinus. 307. 1
- Capri de quibus Levit. cap. 16. præfigurantur Barabbas & Christum. 436. 2
- Cremanes scotebant e venis sanguinem extrahere & amicis bibendum præbere. 202. 1
- Caradii proprietates. 449. 2
- Caronis mater cum ipso filio pauperem nomine Androinum propriis uberibus nutrit. 207. 2
- Catulus suos e prælio fugientes quomodo animavit. 371. 1
- Cæcitas hominis in mundanis & perituris bonis procurandis. 42. 1
- Cæcis & claudis quare inhibeat in templum introitus. 179. 2
- Celeuciae invicta constantia. 439. 2
- Cælum mica panis emitur. 56. 1
- Cænobix reginæ laudabilis generositas. 255. 2
- Cæsar miro stratagemate in civitate quadam obsessum Ciceronem liberavit. 250. 1
- Cæsar quomodo servum Pompei a nece cohibuerit. 431. 2
- Cespiorum detestanda in parentes impietas. 191. 1
- Charitas hominem Deo similem quomodo reddit. 18. 1
- Charitas erga proximum signum prædestinationis. ibid.
- Charitatis stupendi effectus. 18. 2
- Charitatis actus erga mortuos qualis. 284. 1
- Charitas omnia facilia reddit. 23. 2
- Christiani est condonare. 32. 1
- Christianum decet imitari Christum. 35. 1
- Christianorum est in adversitate Christum laudare. 67. 2
- Christianus non est, qui non tribulatur. 70. 1
- Christianus ad instar Pantheæ Abredatis, lugere debet Christi discessum. 98. 1. 2
- Christiano in via Dei festinandum. 105. 1
- Christiani Androino sunt peiores. 207. 2
- Christianus imitari debet naturalem mustulæ instinctum. 270. 1
- Christianus sano sensu imitari deberet piam (quàmvis erroneam) consuetudinem Romanorum. 272. & seq.
- Christiani sanitas an sit recuperanda, ex auribus debet dignosci. 305. 1
- Christiani muki surdi, & aures tamen eis sunt. 204. 1
- Christianis Christus auditum pie satagit conservare. 303. 1. 2
- Christiani majori cum ratione debent clamare ad Deum, quàm Miphiboseth ad Davidem *quid ergò.* 414. 2
- Christiani indies cum Petro Christum negant. 447. 2
- Christianus ad instar Christi resurgere debet. 498. 2
- Christianis suppeditavit arma Christus ad bellicos suos hostes. 500. 2
- Christiani viam Christi intrare debent. 507. 1
- Christianitas cur a totùm fidelibus, tum infidelibus impugnetur mente recogitent christiani. 214. 2
- Christus Lazarum resuscitatum cur non admoverit. 3. 2
- Christus cur in primo suo adventu vocetur filius Dei. in secundo verò filius hominis. 90. 2
- Christus ipsemet legem suam in condonando inimicis observavit. 34. 1
- Christus cur linguam ab omni pœna servavit indemnem. ibid.
- Christus numquam in os suum assumpsit *ò inimici.* 35. 2
- Christi in deserto contra diabolum victoria. 39. 1. 2
- Christus cur non in monte Thabor, aut Sinai, sed in monte Oliveti, ad cælestem ascenderit Patrem. 54. 1
- Christus cur noluerit permittere filio, ut patrem sepeliret. 87. 2
- Christus cur vexatum & liberatum à diabolo, etiam petente, ad suam sequelam non admiserit. ibid.
- Christo data est vivos & mortuos iudicandi potestas. 91. 1
- Christus quia homo est, quomodo à Joanne nuncupatur agnus & leo. 192. 2
- Christus ex agno in leonem transmutatur, & quare. ibid.
- Christus ad instar Manilii Romanis, Christianis improperebit eorum ingratitudinem. 93. 2
- Christus ad instar Alexandri Magni tractabit peccatores. 105. 1
- Christus cur volens loqui de sua Passione, secretò discipulos suos assumpsit. 122. 2
- Christus contra accusatores adulteræ cur scribat in terra. 128. 2
- Christus cur voluerit nasci de tribu Juda. 351. 1

INDEX RERUM.

- Christus cur fundarit Ecclesiam suam super duos peccatores Petrum & Paulum. 160. 1
- Christus primò animã, deinde corpus sanat. 181. 2
- Christus cur immediatè post resurrectionem ad Patrem non ascendit. 286. 1. 2
- Christi quisnam ultimus antè ascensum fuerit actus. ibid.
- Christus in cinere scribens, quid nos docuerit. 128. 1. 2
- Christus ad instar Apollinis pro homine sanando in mundum descendit. 196. 2
- Christus sine hominum consortio quasi inquietus est. 198. 2
- Christus ex hoc mundo ad Patrem transiens, quomodo nuncupetur peregrinus. 199. 2
- Christi mysteriosum sponsæ suæ responsum. ibid.
- Christus primordia ætatis suæ ab amore inchoat. 200. 2
- Christus ex amore sanguinem suum nobis in Eucharistia indies propinat. 202. 1
- Christus cur instituerit Venerabile sub bina specie. 202. 2
- Christus quare Judam traditorem fuerit exoscularus. 203. 1
- Christi tristitiæ in horto ratio. ibid.
- Christus cur tam copiosè sanguinem suum effuderit. 204. 1. 2
- Christus cur in cruce clamavit, & lachrymatus sit. 205. 2
- Christus amorì cedere debet Codri amor. 206. 2
- Christus non sine ratione discipulis loquens de sua Passione eos à parte retraxit. 215. 2
- Christus ad instar Phalanti Christianum tractat. 217. 1
- Christus omnibus Diis, de quibus tempore Vespasiani actum fuit, in eminentia infinitè est præferendus. 219. 1. 2
- Christus quare in cæna vehementer sit turbatus spiritu. 226. 1
- Christi cholera in dæmonem clamantem: *scio quis sis, &c.* explicatio. 228. 2
- Christus cur permiserit diabolos in porcos intrare. 229. 2
- Christus cur prius se converterit ad Pharisæum, quàm ad Magdalenam. 243. 2
- Christus ob flagella carnè humanã suscepit. 254. 2
- Christus unicã sanguinis sui gutta effundenda non fuit contentus. ibid.
- Christus cur continuò suos in arduis exerceat. ibi.
- Christus quomodo dicatur in sinu Patris recumbere, & à dextris ejus stare. 255. & seq.
- Christus docet pro quo fundendæ sint lachrymæ. 258. 1
- Christus ad instar Jovis cum Prometheus egit cum humano genere, & longè excellentiori modo. 264. 2
- Christus in manibus sacerdotis tenetur captivus. 283. 2
- Christus cur odio habitus. 285. 2
- Christus vestitatis odium sensit. 286. 1. 2
- Christi eloquentia fictitiam ethnicorum infinitè superat eloquentiam. 300. 2
- Christus cur lapidari recusaverit. 298. 1. 2
- Christus quare antè crucifixionem semper siluerit. ibid.
- Christus ad tria puncta Pilato interroganti respondit, non ad quartum, & quare. 300. 1. 2
- Christus cur proprio nomine Lazarum in ejus resurrectione nominarit. 301. 2
- Christus cur dixerit Judæ, *quod facis fac civis.* 317. 2
- Christus assimilatur rectè pernici. 320. 1
- Christus verè divinus est Protheus. 321. 2
- Christus è cælo descendens, cælum secum nobis detulit. 323. 1
- Christus sese incarnando, humanæ naturæ quam plurima contulit beneficia: aliqua recensentur. 324. 1
- Christus in humilitate Christianos præcessit. 335. 2. & seqq.
- Christus à plebe in solempni in Jerusalem ingressu honoratus, paulò verò post opprobriis affectus. 359. 1. 2
- Christus nobilitatem & eminentiam ab ignominiiis auspiciatur. 360. 2
- Christo omnes qualitates ducis militiæ insunt. 366. 2
- Christus agit ad instar Abimelech. 370. 1
- Christus crucis signo Christianos excitare studeat. 372. 1
- Christus pertinax bellum diabolis intentavit, eumque propriis armis dejecit. 373. 1
- Christus ad illudentium opprobria omninò surdus, ad latronis preces summo perè auritus. 381. 2
- Christus suos sæpè præmiis alit. 384. 1
- Christi eloquentia vix sufficit ad mercedem electorum prædicandum. 388. 1. 2
- Christus cur in sepulchro alicujus in Passione resurgētis inhumani noluerit ratio allegatur. 400. 1
- Christus recondi vult in corde puro. ibid.
- Christus binam instituit cœnam: in prima comestus

INDEX RERUM.

- stus est agnus paschalis, In secunda discipulos
 pavit. 404. 2
 Christi corpori in Passione inflicta iniustitia, iust
 per venerabile Sacramentum recompenfatur
 reverentia. 410. 1
 Christi amori instituentis Eucharistiae Sacramen-
 tum nullius comparari potest amor. 414. 2
 Christus promiscue decipitur ad instar Catonis
 matris. 419. 1
 Christus in faciem suam cecidit, & quare. 424. 1. 2
 Christi magnanimitas videtur Phocionis con-
 stantiae cedere. 425. 2
 Christus nobiscum egit ad instar Alexandri cum
 Hétillo. 428. 2
 Christus emittens sudorem sanguineum, signum
 dedit ardú imminenti certaminis. 429. 1
 Christus cur Judæ traditori nomen amici donet.
 433. 1
 Christus indies à Christianis venditur. 433. 2
 Christo durum fuit à proprio discipulo tradi.
 436. 2
 Christus cur permiserit sese vinciri, & quid à no-
 bis per funes prætendat. 437. 1
 Christus pro satisfatione adæ culpæ alapis cædi
 debuit. 441. 1. 2
 Christo accidit, quod Actæoni secundum Pœëta-
 rum figmentum. 443. 1
 Christus impropere potuit Petro, quod olim
 Deus Cyro. 445. 2
 Christum Petri lapsus graviter afflixit. 446. 1
 Christus Petro divinus fuit basiliscus. 449. 1
 Christo avertente faciem suam, Petrus turpiter
 cadit, & eo aspiciente, ex oculis eius lachrymæ
 exprimuntur. 450. 1
 Christus in iniquitate Barabbæ præponderat,
 quia omnia mundi peccata portat. 438. 1. 2
 Christus ad instar Columbi clamabat plus ultra.
 463. 1
 Christus tam severe à Judæis fuit tractatus, ut
 ipsiusmet mater eum cognoscere non potue-
 rit, nisi ex lingua. 470. 2
 Christus lignum crucis bajulans, victoriæ tro-
 phæum tulit. 471. 1
 Christus rectè in monte Calvarie, & non in mon-
 te Thabor, aut Sinai voluit crucifigi. 474. 2
 Christus quare externis verbis voluerit cruci in-
 clavatus demonstrare, sese crucifixoribus con-
 donare. 478. 2
 Christus cur clamore valido & lacrymis rogavit
 Patrem. 480. 1. 2
 Christus jam per omnia ferè corporis membra
 passus, cernens linguam & cor nullius exteri in
 tormenti fuisse participes, rogat Patrem, ut
 quoque patiantur, & exauditur. 481. 1. 2
 Christus cur inclinato capite expiavit. 482. 2
 Christus imitatus est in vulnere lateris quemdam
 amantem ratione amaræ in duello graviter læ-
 sum, cui ipse effigiem suam cruentatam misit
 cum dicto, *secus desoris, ita & intus.* 483. 2
 Christi infirmi medicis ignoranter eum curave-
 runt. 484. 2
 Christi pleuritis quomodo ab æterno medico fue-
 rit curata. 486. 2
 Christus egit ad instar Job, qui scidit vestimenta
 sua. 487. 1
 Christus & Maria extitere ad sacrificandum duo
 altaria. 489. 1
 Christus patris matris durus fuit carnifex, & quare.
 490. 1
 Christus leoni rectè comparatur. 496. 1
 Christus nobiscum ad instar Alci egit. 496. 2
 Christi monumenti singulare epitaphium. 499. 1
 Christus cur inhibuerit discipulis Transfiguratio-
 nem propalare. 504. 2
 Christus quando regnavit in domo Jacob. 507. 2
 Christi encomia de pace. 513. 2
 Christus cur pacem stans in medio commendâ-
 rit. 514. 2
 Christus triumphans insigne Christianis dedit
 monile. 516. 1. 2
 Ciceronis de sese compositè in templo gerendo
 admonitio. 63. 1
 Circumcisione carnis suæ quid prætendat Chri-
 stus. 201. 1
 Clementia decet Principem. 25. 1
 Clodium acerbè deplorat Darius. 220. 1
 Clorildis quomodo Gildeberto fratri suas contra
 Amalericum quærelas exposuerit. 429. 1
 clypeus in caput cujusdam militiæ ducis cadens,
 quid prognosticavit. 493. 1. 2
 cnei Pompilei ingratiudo in Ciceronem exe-
 cranda. 434. 1
 codrii in Athenienses amor. 366. 1. 2
 concionatoris cathedra securum veritatis asyllum.
 295. 2
 concionator comparari potest isti peregrino, de
 quo tractat quædam fabula. 309. 1
 condonationis emolumentum. 153. 1. 2
 confessio sacramentalis quanti valeat. 153. 1. 2
 confessio sacramentalis lapsò absolute est neces-
 saria. 157. 2
 con-

INDEX RERUM.

- Confessio Deum cogit ad veniam elargiendam. 156.2
 Confessio severam DEI immutat sententiam. 158.1
 Confessio palliata nulla. 162.1
 Confessio hereticis rectè persuadetur à divo Thoma à Villa-nova. 163.2
 Confortium pravum tantum venenum est, ut etiam (si possibile foret) Deum ipsum inficeret. 318.2
 Consuetudo veterum Nobilium. 360.1. & seqq.
 Constantini Magni insignis ad filios adhortatio. 385.1
 Conversio hominis à Dei provenit benignitate. 224.1.2
 Conversatio spiritualis quandoque vertitur in carnalem. 84.1.2
 Convivii Solis facti & amoris descriptio. 394.1
 Cor sibi soli Deus reservat. 236.1
 Cor humanum specialiter à Deo est creatum. ibid.
 Corpora Sanctorum cur in morte Christi resurrexerint. 399.1
 Corvus miro stratagemate cervum prædam facit. 31.4
 Corvus quomodo in cœtu avium fuerit explosus. 142.1
 Cræsus in favorabili fortuna constitutus, à Solone irriteretur, ejusque fundamentum comprobavit Cyrus. 140.2
 Cynocephalus olim Lunæ erat hieroglyphicum. 450.2
 Cryfantis dictum. 31.2
 Cyrus Christianorum in Christum condemnat ingratitude. 208.1
 Chrylostomi formidabilis sententia pro Superioribus. 356.2
 Chrysol. Christianum aureis verbis ad dignam Venerabilis monet sumptionem. 401.2. & seqq.
- D.
- Darii pulchrum dictum & factum. 33.1
 Darii Alicorum de Codro argumentum apprimè sacerdotali inservit dignitati. 127.1
 Damnari deplorant in hac vita levem sese pro peccatis neglexisse solutionem. 173.2
 Daniel cur à Deo destinatus non sit, ut vasorum sacrorum profanationem Regi Balthasar imperaret. Cui difficultati respondetur. 290.2
 Daniel draconem Babyloniz occidit. 495.7
 David quomodo à nece Saul abstinuerit. 12.2. & seqq.
 Davidis in Saulem pietas. 25.1.2
 David cur in sua genealogia bis numeretur Rex. 26.2
 David quomodo fuerit præsidio exercitui in campo domi remanens. 75.2
 Davidis in Saulem mira clementia. 86.1
 David silentii sui confiteretur detrimentum. 154.1
 David, pœnitentiâ repertâ, audacter loquitur. ibid.
 David prudenter sese divinæ non reluctasse dicit providentiæ, *quia tu fecisti &c.* 251.2
 David post mortem pueri ex adulterio nati consolationem suscepit, non sic in morte Absalon, & Ammon, & quare. 261.1
 Davidis erga Miphiboseph summa pietas. 281.1
 David lamentatur in persona Christi, suos suppressi. 293.1
 David sæpe æterni præmii inescatus, quælibet dura patientissimè iustulit. 387.1
 David non potuit Gabaonitarum furorem numeribus compescere, nisi septem è stirpe Saulis traderet crucifigendos. 469.2
 David quid velit indicare. hinc verbis: *Qui devorant plebem manum sicut escam panis.* 129.1
 David, quomodo veraciter asserere possit, quod ipsi dictum sit, *vade servi Dei alienis.* 315.2
 Dædali statuæ quàm diu manserint integræ, & vaticinatæ fuerint.
 Demetrius à destruenda civitate Rhodana quomodo fuerit averfus. 267.1
 Detractio cum in communi sit Deo abominabilis, multò abominabilior est contra Ecclesiasticos. 125.2
 Detractor non in bona proximi opera, sed in vitia oculos conjicit. 129.2
 Detractoribus potest impropèrari illud, *ut videatis infirmiora terra, venistis.* 130.2
 Detractor muscæ est similis. ibid.
 Deus omnia quasi attributa sua vilipendit, dummodò suam conservet munificentiam, & charitatem. 17.2
 Deus ad castigandam Rempublicam, ignaros & ineptos permittit Rectores. 45.2
 Deus omni tempore benedicendus. 67.2
 Deus irascitur, dum non punit. 68.1.2
 Deus castigans medetur. ibid.
 Deus agit cum tribulato ad instar Socratis cum *Æschinæ.* 73.1
 Deus

INDEX RERUM.

- Deus contra propriam inclinationem suam punit. 248. 2
 Deus cur à suis sacrificiis rejecerit pisces & cygnum. 110. 1
 Deus animas à superioribus requirit. 102. 2
 Deus solus animum humanum satiare potest. 144. 2
 Deus hominem ad-instat Maximiliani tractat. ibid.
 Deus cur hominem castriget. 148. 2
 Deus pro una anima mortem obire paratus erat. 199. 1
 Deus cum Abraham egit, quemadmodum Epaminondas cum Cynthia. 199. 1
 Deus cur totum populum Israëliticum computari mandet. 199. 1
 Deus in utero Virginis Mariæ liquefactus est. 200. 1
 Deus ingratum Christianis sævas comminatur penas. 209. 2
 Deus tractabit peccatores, ut Scelta Edmogninum. 213. 2
 Deus quandoque, ut regna puniat, hostes in ea conoritat. 213. 2
 Deus cogitur hominum peccata castigare. ibid.
 Deus in misericordia sibi complacet, quemadmodum Androcides in piscibus. 223. 1
 Deus dum punit, extra centrum suum quasi egreditur. ibid.
 Deus cur ab Apostolo nuncupetur Pater misericordiarum, & non justitiæ, ubi maximè notandum tò *Pater misericordiarum*. 230. 1
 Deus punit hominem, ut quidam serpens in Brasilia repertus mordet. ibid. 2
 Deus cur uno die, aut momento, ut potuit, aquis mundum non inundarit, sed 40. diebus & noctibus usus sit. 231. 2
 Deus quærit, ut ira sua avertatur. 232. 2
 Deus in suis actionibus circa cor versatur. 234. 1
 Deus cum omnia unico fiat creavit, cur pro homine creando, utatur vocabulo *faciamus*. Et hoc resolvitur. 236. 1
 Deus diligi non potest, sicut diligi debet. 238. 1
 Deus cur lapsum Adæ per Angelum non reparavit. 139. 1
 Deus imprimè animæ christianæ signaculum, ne eum deserat. 240. 2
 Deus cur legem Moysi digitis exaratam tradiderit. 240. 1
 Deus hominem, sicuti venator Elephantem capit. 248. 2
 Deus ad-instat Cæsaris Ciceronem sagitta hominem liberat. 250. 1
 Deus hominem tractat more campanarum fulguris. 251. 2
 Deus ob quod motivum animam Iob reservavit. 258. 2
 Deus sepulturæ Moysis cur curam gesserit. 283. 2
 Deus ipse propter hominum iniquitatem debet quasi uti stratagemate, ut peccatores scelerum admonerent. 290. 1
 Deus cur piscibus & volatilibus, & non animantibus & reptilibus terræ benedixerit, rationes variæ adferuntur. 313. 2
 Deus omnia bona in se continet, nec cor humanum, nisi eo potest famari: quoniam ipse omnia est. 344. 1. 2
 Deus omnia bona in se comprehendit. 386. 1
 Deus à nobis est diligendus, quia noster, hoc argumentum egregiè comprobatur Thomas à Villa-Nova. 391. 2
 Deus cum aliis diis consistere nequit. 404. 1
 Deus olim Israëlitis sanctificationem commendavit, ut carne saturari possent. 405. 1
 Deus quare vindicativam manuum Angeli à se missi cohibuerit juxta aream Areuna. 498. 1
 Diabolus, si possibile foret, etiam memoria mortis converteretur. 8. 1. 2
 Diaboli astus, ut memoriam mortis à corde humano removeat. 10. 2
 Diaboli in tentando Christum stoliditas. 38. 2
 Diabolus homini semper promittit longiorem vitam. 106. 1
 Diabolus cur gentilibus tor diversa idola persuaserit. 113. 1
 Diabolus fatagit, ut gregis pastorem prosternat. 120. 2
 Diabolus, quo stratagemate devincere conatus sit patientem Iob. 124. 2
 Diaboli fortissimus aries, quo hominem prosternit. 141. 1
 Diaboli injusta contra Christum querela. 150. 2
 Diabolus quæ Christi Divinitatem confiteatur, quam semper occultare studuit. 229. 1
 Diabolus plantat in corde nostro idolum, sicut Adrianus statuam Adonidis, ut ex eo Christum expellat. 240. 1
 Ecce Diabo-

INDEX RERUM.

- Diabolus homini verbum divinum audire cautè
dissuadet. 302. 1. 2
- Diabolus, de quo loco Luc. cap. 4 quomodo cog-
noverit Christum Deum. 303. 2
- Diabolus de quo Marc. c. 1. quomodo divinitatem
Christi agnoverit. 311. 1
- Diabolus cur Judæis persuaserit Christum inter
duos latrones crucifigere. 313. 1
- Diabolus cum ambitiosus agit, sicut corvi cum nu-
cibus, & aquila cum testudine. 353. 2
- Diabolus plus mundi rector, quàm Christus. 364. 1
- Diabolus plures habet sequaces quàm Christus. 371. 1
- Diabolus astute crucem Christi occultare cona-
tur. ibid. 2
- Diabolus nos hostiliter subtili astu perdit, quem-
admodum Æmilius Manilius. 372. 1.
- Diabolus ad Christum sternendum, tamquam
instrumento, latrone utitur, & Christus eum
eodem devincit. 373. 2. & seq.
- Diabolus consortio latronis studens Christi ob-
fuscare gloriam, eam plus manifestavit. 381. 2
- Diabolus neminem mordere potest, nisi volen-
tem. 495. 2
- Diaboli in Christum stratagemata egregie irritent
Bernardus & Leo. 496. 2
- Diabolus instigavit Judæos, ut Christo impone-
rent crucem, ignorans illam maximam ejus ef-
fe gloriam. 500. 1
- Dii à suo dominio sibi specialem adscribere præ-
rogativam. 521. 2
- Dilectio inimicorum hominem sublimat. 25. 1. 2
- Dilectio inimicorum certum prædestinationis
signum. 26. 2
- Diligere inimicum, regium est. 25. 2
- Diobices parentes suos in convivio edendos pro-
ponebant. 191. 1
- Diogenis Cynici insigne dictum. 304. 2.
- Diogenes Cynicus subtiliter mundanorum de-
mentiam explodit. ibid.
- Dipsadis natura & proprietates. 343. 2
- Dipsas hieroglyphicum pravæ cupiditatis. ibid.
- Dives est pauper. 135. 2
- Divinitas descendit ad carnis infirmitates. 409. 1
- Divinitas humanitatis quasi pedisequa est facta
per venerabile. Hoc explicatur. 410. 2
- Diviti epuloni nil profuere divitiarum. 504. 2
- Divitiarum in se bonæ sunt, & malus sæpissimè ca-
rum usus. 134. 2
- Divitiarum non possidentur, sed mutuo accipiuntur. 138. 1
- Divitiarum finem suum habent, non homines. 140. 2
- Divitiarum ablata dominum cruciant. ibid.
- Divitiarum hominem ducunt ad infernum. ibid.
- Divitiarum si aliena bona quandoque eriperentur,
corvo invenirentur similes. 142. 1
- Dolor ad Sacramentum poenitentiarum, quinam sit
necessarius. 161. 1
- Dolorosa protestatio inter Virginem Matrem &
Christum filium. 422. 2
- Draco ex naturæ instinctu sanguinem elephantis
sicit, & proprio suo damno fugit. 492. 2

E.

- E**cclēsia Sertorii stratagemate utitur, ut indu-
atos emolliat peccatores. 1. 2
- Ecclesia cur Passionis Christi tempore hoc uni-
cum à cælo petat: *Respice quæsumus Domine.* 104. 1
- Ecclesia ditata spiritualiter non profecit. 116. 2
- Ecclesia diversimodè Christi amorem demon-
strat. 197. 1
- Ecclesiæ mira ad Deum oratio. 227. 2
- Ecclesiæ difficilis ad Deum pro defunctis libellus
supplex egregie explicatur. 281. 2
- Ecclesia cur festum corporis Christi post festum
Pentecostes celebrari mandet. 396. 2
- Ecclesia albis ornamentis in solemnitate Venera-
bilis Sacramenti utitur, & quid eo prætendat. 402. 1
- Ecclesia guttulam aquæ in vino consecrando, qua-
re poni mandet. 418. 1
- Ecclesiastici tenentur beneficiorum suorum su-
perflua indigentibus distribuere. 55. 1. 2
- Ecclesiastici tenentur utensilium pompæ aliquid
detrahere, ut elemosinæ ad manus pauperum
pertingere queant. ibid.
- Ecclesiasticorum prava exempla maximè nociva. 114. 1
- Ecclesiastici multum à primævo suo statu defle-
xerunt. 116. 2
- Echo ad τὸ *Ecce homo*, & cælis resonat *Ecce homo.* 467. 1
- Ægyptii cur vasa argentea, & aurea discedenti po-
pulo Israëlítico mutuo dederint. 11. 2
- Ægyptii curioso emblemate, eique ingeniosa ap-
posita epigraphe, tribulationis effectus indica-
runt. 251. 2
- Elemo-

INDEX RERUM.

- Eleemosyna patrocinatur peccatoribus. 50. 1
 Eleemosynarum sola in extremo iudicio fit mentio. ibid.
 Eleemosynæ varii effectus. ibid.
 Eleemosyna spiritualis quænam sit. 181. 1
 Elementum ignis manifestat Dei essentiam. 242. 1
Elephas quomodo à venatoribus capiatur. 248. 1
 Elephas moriens draconem opprimit. 492. 2
 Elisei efficax oratio. 76. 2
 Elisei prompta Eliæ vocanti obedientia. 87. 2
 Eliseus cur ad domum paternam voluerit redire. ibid.
 Eliseus quare boves suos coxerit in aratro. 88. 2
 Eloquentiæ mira virtus. 297. 2
 Eloquentiæ Christi mirifici effectus. 298. 2
 Emblemata ingeniosum, quo exprimitur veritatis efficacia. 197. 2. & seqq.
 Emblemata non minus subtile, quo veritatis nimia declaratur suppressio. ibid.
 Emblemata egregium eloquentiæ efficaciam expressivum. 297. 2
 Emblemata curiosum, cui inscripta erant hæc verba: *Quis mundi dominus.* 364. 1
 Emblemata subtilissimum amoris cum suis dictis, Christo ad amicum appropriatur. 198. 2
 Epulo Lazarum ad se mitti rogavit. 173. 1
 Epulum patris, quod præparari iussit filio prodigo, figura fuit Eucharistiæ cœnæ. 406. 1
 Esau stultè & inconsideratè sua primogenita vendit. 42. 1
 Esau quamplurimi imitantur mundani. ibid.
 Æschynem pauperem imitetur Christianus. 210. 1
 Æsopus rectè dicebat, hominem duplici uti mantica. 244. 1
 Essentiæ divinæ attributa in institutione Venerabilis Sacramenti maxime elucet. 407. 1
 Ethnicus Seneca explodit feram vitæ emendationem. 227. 1
 Exemplum bonum ad bonum allicit, pravum ad malum. 207. 1
 Eva cur multiplici pœnâ fuerit castigata. 146. 2
 Evangelista Ioannes cur miracula in Passione Christi peracta non descripserit. 192. 2
 Eucharistiæ Sacramentum qualem exigat animæ dispositionem. 395. 1
 Eucharistiæ stupendos effectus exponit Thomas à Villa-Nova. 396. 1
 Eucharistia longè omnia antecellit Dei dona. 410. 2
 Eucharistia est extensio incarnationis. 411. 2
 Eucharistiæ supereminens dignitas est incorporari Christo. ibid.
 Eucharistiam instituendo Christus diæm diaboli venficavit: *Eritis sicut Dei.* 412. 1
 Eucharistia verè est misericordiæ divinæ extensio, & quidem ad omnes quantitatis divisiones. 413. 2
 Eucharistiæ donum omnes debere demirati confiteretur Augustinus. 415. 1
 Eucharistiæ donum à Christiano exigit perfectam cum Dei voluntate conformationem. 427. 1. 2
 Eucharistiam instituit Christus, ut hac nos sibi fideles servos efficeret. 418. 2
 Euripides insignem proposuit quæstionem: an melius sit conjugatis prole gaudere, quàm carere. Ventilatur ab utraque parte, intermixtis historiis, & sacra Scriptura. 258. 2
 Euripides tarditatem componendi carmina subtiliter excusavit. 265. 2
 Exules Israëlitarum, summo sacerdote mortuo, liberi restituebantur. 492. 1
 Ezechiel cur jubeatur ingemiscere pro auditu. 92. 1
 Ezechiel templum ingrediendi describit modum. 46. 2
 Ezechias cur adeo morrem timuerit. 46. 2
 Ezechias pulchrum Christianis moribundis datum, sese ad parietem vertens. ibid.

F.

- F**alx in manu Dei, justitiæ symbolum, magnam in sinuat ejusdem pietatem. 231. 2
 Fictitium Æthiopum convivium, vero, quod Christus instituit Eucharistiæ convivio, rectissimè appropriatur. 394. 2
 Filiatio divina sufficienter cognoscitur ex hisce ipsius verbis, *Pater ignosce.* 28. 2
 Felicitas humana stultè in terrenis bonis collocatur. 70. 2
 Felicis & pauperis dispar exitus. ibid. 2
 Filii parentes honorare debent vi legis naturæ. 188. 2
 Filij sapissimè parentes contemnunt: imò vix agno-
 Eccc 2

INDEX RERUM.

agnoscere volunt, & quantum peccent. 189. 2
 Filios Christus docuit honorare parentes. 190. 1
 Filiorum in parentes ingratitude. ibid. 2
 Filii parentibus contumaces similiter patiuntur à suis filiis; qui parentibus provident, à Deo benedicuntur. 191. 1. 2
 Filii à tenera ætate imbui debent bonis moribus. 259. 1. 2
 Filii parentes nimium connivere non possunt. ibid.
 Filiorum corpus plus amant, quam animam 260. 1
 Filiorum mora corporis frustra deploratur, & animæ interitus stultè præmittitur. ibid.
 Filii à quo parente plus corrumpantur. 268. 2
 Filiis parentibus ingratis optimè convenit emblemata Alcibiadi de capra. 276. 2
 Filios aves ipsæ ad pietatem excitant erga parentes. 278. 1
 Filii pro juvandis parentibus defuncti imitentur Tobiam. 279. 1
 Filii non excusantur, qui pauperes à parentibus relictis, & propria industria ditatis, iis non subveniunt. 280. 1. 2
 Filii ingrati erga parentes defunctos reminiscantur David erga Miphiboseth benignitatis. 281. 1
 Finalem iudicii diem imminere unde dignoscatur. 59. 1
 Flagellis Christi furor extinctus est. 461. 2
 Florentini pro more habebant, sono campanæ *Marfonelle* hosti imminens indicare bellum. 230. 2
 Fortunæ instabilitas in Persario probatur. 138. 1
 Fortunæ miser exitus in Lazaro & eptulone probatur. 145. 2
 Fortunæ subitanæ inconstantiam expertus est Abimelech.
 Fraternalis correctio est præcepti.
 Funiculus trahens hominem est Christi crux. 362. 2

G.

Gabaonitæ quietati non sunt, nisi septem ex progenie Saulis confingerentur. 469. 2
 Galeni infirmos curandi regula. 243. 2
 Gellii pulchra de quodam rustico historiola. 377. 1. 2
 Gentiles Christianos ad eorum confusionem inimicis condonare docuerunt. 29. 2
 Gentiles olim quidam solem adorabant, & quidam lunam; rationem tantæ stultitiæ dat sanctus Cyrillus. 443. 2. & seq.
 Gentilium Deam Februam colentes insana stultitia.
 Giezi cur Eliseus inhibuerit aliquem in via salutæ. 180. 2
 Gloria Dei ejus est misericordia. 157. 2
 Gloria hominis consistit in munda conscientia. 244. 3
 Gloria magna est inter impios bene vivere.
 Gloria æterna omnia hominis opera etiam imaginabilia longè superat. 385. 2
 Gloria cælestis est inexplicabilis. 385. 2
 Gratiæ Dei debet homo, quòd in peccatum non incidat. 131. 2
 Gravitas peccati alicujus à dignitate peccantis desumitur. 114. 2
 Gregorii ex verbis Jacob ad Laban de cura gregis loquentis, insigne trahit argumentum à minori ad majus ad curam superiorum Christi ovium. 357. 1
 Gregorius ad quatuor Patriarchas ei de Pontificatu congratulantes responsum, & ad Theotistam litteræ. ibid.

H.

Hebrei merito vitulo, tauro, Jeroni assimilantur. 435. 1. 2
 Hebræi stultè maluerunt æternum perdere, quam terrenum. 344. 1
 Heli iniquitas quanti æstimavit Deus. 262. 2
 Heli cum sua posteritate cur tam severe fuerit à Deo punitus. ibid.
 Heliotropii proprietas. 66. 1
 Herodes quam proportionaliter ad actum Herodiadi saltatrici statuerit præmium. 141. 1
 Herodiadis justum supplicium. 149. 2
 Hieronymus peccata comparat telis aranearum in

INDEX RERUM.

- in respectu divinæ misericordiæ. 224. 2
 Hieronymus impœnitentiam Judæ ob damnum,
 quod intulit divinæ misericordiæ summopere
 aggravat. 226. 2
 Hieronymus curiose notat locum, in quo disci-
 puli inter se de primatu sunt altercati. 348. 1
 Hilarii argumenti: *Si Angeli sunt, non erunt Domi-
 num queris* dilucidatio. 237. 2
 Holofernes suo damno cognovit veritatis virtu-
 tem. 288. 2
 Homo cur dicatur creatus ad umbram Dei. 66. 1
 Homo quomodo in hac vita moveri & quiescere
 debeat. *ibid.* 2
 Homo debet esse umbra Dei. *ibid.*
 Homo debet imitari Diogenem Cynicum. 69. 2
 Hominem judicium extremum à peccato averte-
 re deberet. 90. 1. 2
 Homo in extremo judicio rationem reddere
 cogetur divinatorum donorum, & sensuum.
 94. 2
 Homo, ut rigorosum judicium Dei evadat, in
 mente habeat dogma Platonis. 97. 2
 Homo horologio solari comparatur.
 Homo stultè corpus curat, animam verò negligit.
 108. 2
 Homo divinæ gratiæ omnia bona opera debet
 attribuere. 131. 2
 Homo cur misericordiam consecutus sit & non
 angelus. 176. 2
 Homo quomodo creare possit. 184. 2
 Homo, qui Deum deserit, in omnem miseriam
 incidit. 214. 2
 Hominis membra à quo fuerint producta. 237. 1
 Homo à diabolo decipitur, quemadmodum vul-
 pes ab Erico, ut habet fabula.
 Homo debet seipsum dijudicare inquit Augusti-
 nus. 244. 1
 Homo sua peccata levia, aliorum autem gravia
 æstimat. 246. 1
 Homo sibi proximior de peccatis suis dijudicare
 nequit: quid igitur ait Augustinus aliena ser-
 tari præsumit.
 Homine utitur Deus ut istrumento, ut alium
 tribulet. 252. 1
 Hominis solatium est à Deo affligi. *ibid.* 2
 Hominibus terrenarum rerum splendore ob-
 cæcatis insigne subministratur collyrium.
 265. 1
 Homo æternitatis annulum in cunctis actionibus
 præmeditari debet.
 Homo, ut peccata devitet, animæ suæ intimè con-
 siderate debet nobilitatem. 266. 1
 Homo plus ad fabulosa, quàm ad seria audienda
 est inclinatus. 304. 1
 Homo magis ad vitia, quàm ad virtutes proclivis
 est. 310. 1
 Homo peccata sua semper conatur excusare.
 320. 2
 Homini claves paradisi traditæ sunt, ac proinde si
 pereat, perditio illius ex ipso. 323. 1
 Hominis actio bona Dei miserentis est gloria.
 341. 1
 Hominis summa iniquitas est, sibi bonum opus
 adscribere. 342. 1
 Homo quidquid ex se producit iniquum est.
ibid.
 Homo ex natura ad sublimes status videtur pro-
 clivis. 346. 1
 Homo in prosperitate constitutus, adversitatem
 timeat. 353. 2
 Hominem non magnitudine præmii, sed multi-
 tudine beneficiorum ad Deum debere trahi o-
 stendit S. Thomas à Villa-Nova. 365. 2
 Hominis irati indomitus furor ex variis historiis
 ostenditur. 372. 2
 Homo, ne ex latronis in cruce conversione de Dei
 misericordia præsumat. 380. 2
 Homo cœleste desiderat regnum, sed necessa-
 rium contemnit medium. 386. 2
 Homo in miseris constitutus ad cœlestem bea-
 titudinem attendit. 392. 1
 Homo efficaci argumento docetur pia conscien-
 tia Eucharistiam sumere. 395. 2 & seqq.
 Hominis idolum quodnam sit. 403. 2
 Homo debet sub esca diabolica absconditum ti-
 mera laqueum. 412. 2
 Homo debet infinities plus gaudere de invento
 pane Eucharistico, quàm fratres Joseph de re-
 perto in saccis frumento. 414. 2
 Homo non satisfacit obligationi suæ ex dono
 Eucharistico resultanti. 418. 2
 Homo nunc Deum suum ostendere potest. 419. 2
 Homo pro Eucharistiæ beneficio sufficientes Deo
 gratias referre nequit. 420. 1
 Homo in lugendo Christo imitetur Alexandrum
 Magnum. 421. 1. 2
 Homines quàm plurimi Cæzo Pompilio sunt
 ingratiore. 434. 1
 Homo

INDEX RERUM.

- Homo à Pilato convocatur ad luctuosum spectaculum, *Ecce Homo.* 467.1
- Homo commoveri deberet ad debellanda peccata, propter quæ tam crudeliter flagellatus est Jesus. 468.1
- Homo imitari debet Sigismundam. 487.2
- Homo diabolo suggerenti mala, respondere tenetur, sicut miles quidam Joab. *ibid.*
- Homo cur nascatur ratione expers. 501.2
- Homo non potest hic, & in futuro esse felix. 503.2
- Honori antiquitus cur specialis adhibitus sit cultus. 352.2
- Horologia duo ad politicum requiruntur regimen. 65.2
- Horror patientis Job ab extremo judicio. 95.1.2
- Humelius Antonino Imperatori ultra mandatum duplicatum præparavit hospitium. 327.2
- Humeris sacerdotis onus magnum in veteri lege ponebatur. 353.2
- Hypocratis in morbi extremitate medicina. 6.2
- Hypocratis regula curandi apostemiam circa cor. 484.2
- I.
- J**acob Patriarcha tunicâ Josephi fuit deceptus, sicut ipse Esau manibus pelliceis deceperat. 149.2
- Jacob cur descensurus in Ægyptum ad reconciliandum Joseph, miserit antea Judam. 154.2
- Jacob cur fleverit cernens Rachaëlem. 205.2
- Jacob corporalem Joseph non deploravit mortem, sed venditorum fratrum animæ spiritua-lem casum. 260.2
- Jacob prudentissimè consortium fratris sui Esau recusavit. 311.2
- Jacob insignem resolutionem imitentur Christiani. 331.2
- Jacob quare in benedictione Ruben ostenderit tantum dolorem. 351.2
- Jacob cur Joseph non dederit principatum. 352.1
- Jacob antequam sacrificium offerat, familiam suam convocat, & quare. 402.2
- Jacob Patriarchæ post amplam bonorum terrenorum à Deo promissionem inquietudo egre-
giè eminentiam Venerabilis indicat Sacra-
menti. 415.1.2
- Jacob terrena respiciens, nil petit, nisi alimentum animæ, & Eucharistiam: *Si dederit mihi Dominus, &c.* 416.1
- Jacob Judaici populi, Christus luctatoris Angeli fuit figura. 444.2
- Jacob cur ante luctam ab Angelo non fuerit benedictus. 512.1
- Jacob cur Ephraim & non Manassi primam clarigatus sit benedictionem. *ibid.*
- Japonensium consuetudo cunctis gentibus bar-
bara visa fuit. 483.2
- Idolorum sacerdotes variis vestibus uteban-
tur. 402.1
- Jephthæ sepulchrum singulis annis virgines visita-
bant. 482.1
- Jeremiæ imperium cui fundamento innita-
tur.
- Jesus in circumcisione egit ad instar Sichem filii
Memor.
- Jesus stantem quomodo viderit Stephanus,
egregiè vulgari similitudine explicatur. 256.
1.2
- Ignis in aquam crassam mutatus, aquâ inflamma-
tur.
- Immisericordes erga pauperes peribunt. 48.1
- Immisericors est in seipsum crudelis.
- Immisericordia peccatum quasi inexorabile.
53.2
- Immisericordes ad cælestem gloriam pertingere
nequeunt. *ibid.*
- Immisericordia à Deo graviter punitur, imò sine
misericordia. *ibid.*
- Immisericordium frivolæ rejiciuntur excusatio-
nes. 54.2
- Immisericordes à pauperibus furantur. *ibid.*
- Improprium Christi in Christianos in extremo
judicio horribile. 92.2. & seqq.
- Indiarum Rex Abner in ingressu primo filii sui
ex aula, plateas mundari & ornari mandavit.
399.1.2
- Ingratitudo detestanda Christianorum. 207.1
- Inimici nostri quinam sint. 27.1.2
- Inimicis condonandis pulchrum motivum. 30.2
- Intuitus divinus misericordiæ est signum. 103.2
- Intuitus Dei certo modo hominem necat. *ibid.*
- Intuitus Dei quàm sit necessarius. 104.1.2
- Injurias

INDEX RERUM.

- Injurias remittere efficit hominem Deo similem. 28. 2
- Invidiæ nocivi effectus. 170. 2
- Invidia etiam sibi habet quoddam bonum annexum. 171. 2
- Invidus rectè Tygridi comparatur. Item avi Nibo. 172. 2
- Invidia torquet invidum. 173. 1
- Invidus etiam propriè assimilatur noctuæ. ibid.
- Invidia omnia hominum opera invertit. ibid.
- Invidia plus affligit invidum, quam inferni tormenta. ibid.
- Invidus etiam cum proprio damno tertio nocere studet. ibid.
- Invidia demulcetur proximi miseria. ibid.
- Invidus veniam non meretur. 175. 1
- Invidia maximè timenda. ibid. 2
- Invidia peccatum inexorabile. ibid.
- Invidia non exulat à claustris, nec à clero. ibid.
- Joab execrandum in Abner scelus.
- Joannis terroris causa. 91. 1. 2
- Joannes Baptista veritatis expertus est odium. 286. 1
- Joannes dicens *in domo patris mei mansiones multa sunt. Et Matth. Multi quidem sunt vocati, pauci verò electi.* 327. 1
- Joannes in sua visione beatorum neminem vidit è tribu Dan. 356. 1
- Job quibus armis sese ab insultibus diaboli liberavit, eumque devicerit. 2. 2
- Job mirum cum oculis suis fœdus. 248
- Job secundum mentem Gregorii divitias & mundi pompam vilipendit. 136. 2
- Job omnem etiam internum actum Deo consecravit & quare.
- Job quomodo veraciter dicere potuerit: Dominus abstulit, cum diabolus omnia abstulerit. 251. 1
- Job cur viventibus filiis sacrificia Deo obtulerit, ea autem, ipsis mortuis, neglexerit. 253. 2
- Job quo motivo maximè à peccato fuerit deterrius. 267. 1
- Job summum encomium: *Vir erat in terra Hus nomine Job simplex & rectus.*
- Job quid indicare velit his verbis; *Si osculatus sum manum meam ore meo, qua est iniquitas maxima.* 341. 2
- Job instabilitatem fortunæ fuit confessus. 348. 1
- Job quomodo veraciter dicat: *Quem visurus sum ego ipse & non alius.* 351. 2
- Jonathas quodnam fugæ amico dederit Davidi signum. 485. 1
- Joras quomodo ad meliorem vitam commotus sit. 291. 1
- Joseph ossa quomodo post mortem prophetizarint. 8. 1
- Joseph quomodo in fratrum præsentia fuerit commotus. 12. 2
- Josaphat & Achab veritatis odium justè persequerunt. 288. 2
- Joseph imitari debent Christiani.
- Joseph de patre conqueritur. 512. 1
- Iosifæ ad populum ab idololatria avertendo methodus. 4. 2
- Iovis Ephestioni exhibita commentitia negligentia. 256. 1
- Isaac ad filium Esau subrepta à Jacob benedictione, prægnans responsum. 415. 2
- Isaias ad divinum compescendum furorem lachrymam in singulari, & non lachrymas in plurali annotat. 217. 2
- Isaias & Paulus cur inhibiti gloriam sempiternam exprimere. 388. 2
- Isigenia ab hospitibus suis ante sacrificium quid rogavit. 217. 2
- Isigenia etiam docuit diis falsis reverentiam adhibere. 403. 1
- Iuda recedente, cur Christus dixerit *nunc clarificatus est filium Dei.* 317. 2
- Iudas gravius peccavit desperando, quam Christum tradendo. 448. 2
- Iudæ fallax judicium. 42. 2
- Iudæorum enorme scelus, & Christiani hominis prævisa ingratitude sævum exstiterit torcular, quo è corpore Christi sanguineus sudor expressus est. 428. 1
- Iudæi cur Christum in templo non apprehenderint. 437. 2
- Iudæi cœcè allegant sibi non licere quemquam ad mortem condemnare. 454. 1
- Iudæis licitum erat quatuor generibus mortis reum plectere. 455. 1
- Iudæi prætorium Pilati, ne polluerentur, ingredi non audebant, sed Christum ad crucem expositulare non formidabant. 458. 1
- Iudæorum electio pro Barrabba iniqua, sed ex parte Dei vindicantis justa. ibid.
- Iudæi per totum corpus animam Christi quæsierunt: idèdque & ejus capiti coronam spineam imposuerunt. 463. 1
- Iudæi

INDEX RERUM.

- Judæi ob nimiam feritatem nulli animali exactè comparari possunt. 465. 1
 Judæi valido maledicti interesse ariete Pilatum impugnarunt, & expugnarunt. 468. 1
 Judis plenus est mundus. 43. 1
 Judex debet esse verax. 46. 1
 Judicis qualitates necessariæ, subtili emblemate exprimuntur. 46. 2
 Judices rectè comparantur rotis. 46. 2
 Judices regere debent in virga ferrea. ibid.
 Judicium appositè virgæ assimilatur. ibid.
 Judices in medio circuli stare debent. 48. 1
 Judicis Beantis prudens responsum. ibid. 1
 Judices quamplurimi in Pilati scelus incidunt. 469. 1
 Judicii extremi horribilia signa. 90. 1
 Judicium demonstratur formidabile ex Joannis & Abacuc visione. 91. 1
 Judicii extremi rigorem nos docet Propheta Job. 95. 2
 Judith prudentissimè spolia Holofernis renuit. 88. 1
 Juliani egregium de aquila emblemata. 151. 2
 Julii Cæsaris ad imperium erecti pulcherrimum dictum. 351. 1
 Julius Cæsar noluit triumphare, nisi prius quinque insignes contra hostem victorias reportasset. 362. 1
 Jupiter Europæ amore captus. 198. 1
 Jupiter Promethæum juxta Poëtas benignè à Caucaaso certâ conditione liberavit. 264. 2
 Jupiter cur à Mercurio jusserit occidi Argum. 292. 2
 Justitiæ faucibus quâ viâ anima defuncti eripiantur. 273. 2
 Juvenes olim cogebantur Delphos proficisci, ut crines sacrificarent, & quare. 143. 2
- L.
- L**aban cur à vindicta in Jacob abstinerit. 32. 1
 Lacedæmonii juventutem quomodo ad virtutem infligârunt. 490. 2
 Lacedæmoniorum Regis mortem mater ejus in sinu corpus tenens deplorabat. 490. 2
 Lacedæmoniorum mirum edictum. 217. 1
 Lachrymarum efficacia. 211. 2
 Lachrymis cor congelatum hominis accenditur. 212. 1
 Lachrymæ pro damno temporali nullæ. 213. 2
 Lachrymæ Christum abeuntem revocant. 215. 2
 Lachrymæ vim cælo inferunt. 216. 2
 Lachryma una juxta Augustinum sufficiens est totum extinguere infernum. 218. 2
 Lactantii mater contra Ottomannicum dimicans exercitum, è vulnere uteri moriens, peperit hæredem regni. Explicatur quantum hoc milites animârit. 485. 2
 Lærtius Anaxagoræ ab amicis explosi, eò quòd contemptis mundi bonis, miseram vitam dederet, insigne refert responsum. 392. 2
 Lapidarii Agathâ lapide margaritas è profundo maris expiscantur. 282. 1
 Lazaro quare abeundi licentia à Christo datur. 88. 1
 Lazari & divitis epulonis diversus ex hoc mundo exitus. 136. 1
 Lazari & epulonis justa sententia. 146. 1
 Lazarus expressa defuncti in purgatorio figura. 272. 2
 Lazaro utiles fuerunt tribulationes. 504. 2
 Lateris Christi apertio cur facta sit post ejus mortem. 335. 1
 Latro bonus quomodo regnum à Christo petat. 26. 1
 Latro primâ horâ respuit. 107. 1
 Latroni quare tam liberaliter Christus paradysum promiserit. 186. 2
 Latronis fides stupenda fuit. 379. 2
 Latro nullum Divinitatis specimen vidit, tamen credidit. 380. 2
 Latroni bono nec virtus spei, nec charitatis defuit. 381. 1, 2
 Latroni plus Christus concessit, quàm petiit. 382. 1
 Laurentius in craticula ardenti positus, qui veraciter dicere possit: *Gratias tibi ago, quia januas tuas ingredi merui.* 256. 2
 Leander sese qua via contra maledicos vindicavit. 21. 2
 Legati ad Reges quanta cura accedant. 397. 2
 Leges araneorum telis sunt similes. 47. 1
 Leoni famelico, quo stratagemate præda eripiantur. 274. 1
 Leo impunitentiam Judæ acriter arguit. 448. 1
 Leo insignem vindicativis ab exemplo Christi donat admonitionem. 479. 1
 Leonis proprietates. 496. 1, 2
 Lepida de asini umbra altercatio. 504. 2
 Levi-

INDEX RERUM.

Devites quo stratagemate tribus Israël concitavit
 contra tribum Benjamin. 49. 1
 Lex auctoritatem sortitur à dignitate Legislato-
 ris. 30. 2
 Lingnam detractoriam cur David assumet lin-
 gua aspidis. 113. 1. 2
 Lipsii de dignitatibus sententia. 346. 1
 Lysimachus multum deploravit sese regnum pro
 vili aqua haustu tradidisse. 138. 2
 Lis inter attributa Dei pro eminentia in mysterio
 Eucharistia.
 Longinus mundo morbi Christi, & mortis cau-
 sam ostendit. 484. 2
 Longini lancea signum pacificationis fuit inter
 Deum & hominem. 485. 1
 Loth cur evaserit incendium Sodomæ. 20. 1. 2
 Lotio pedum antequam cœnam sit facta. 404. 2
 Lucanus narrat quosdam philosophos naturam
 culpasse, eò quod in corde foramen non fecerit.
 An bene, vide. 484. 1
 Lucas Evangelista signanter ait Cyrenæum cru-
 cem tulisse post Christum. 472. 2
 Luzæ nominis trina immutatio quod significet.
 43. 2
 Lycurgi stupenda ad plebem in legum observa-
 tione continendam lex. 10. 1
 Lycurgus ex diversa duorum canum educatione
 insigniter docuit parentes suos filios bene e-
 ducare. 259. 2

M.

Magdalena cur inhibita Christum tangere. 216. 1
 Magnanimus est, qui se Deo tradit. 70. 2
 Malum in juventute arreptum vix eradicari po-
 test. 102. 2
 Manilius quomodo prima vice latam mortis sen-
 tentiam suspendi curavit. 371. 1
 Manna colligi non poterat, nisi pro uno die, &
 quare. 56. 1
 Manna circa castra, & coturnices intra cadebant,
 & quare. 404. 1
 Manus Christo cur fuerint perforatæ. 204. 2
 Marcus Romanus ambiens Consulatum à fratre
 suo Cicero admonetur. 391. 2
 Marcoccius urbem Cateriam sibi tradi petit, alio-
 quin filium Alphonfi capite plestere minatur. 458. 2
 Maria Magdalena cur in Litanis virginibus præ-
 ponatur. 160. 2

Quadragesimale P. H.

Maria Magdalena adinstar Philonidis profanitate
 corporali ad Meccrenatem, ad Christum pro
 spiritali cucurrit. 243. 2
 Mariæ Virginis humilitas Verbum Incarnatum è
 celo traxit. 334. 1
 Maria Virgo vera est balæna. ibid. 2
 Mariæ in separatione Christi ad passionem ten-
 dentis intolerabilis dolor. 422. 2
 Maria in passione Christi consensit. 423. 2
 Maria adinstar Alphonfi unigenitum filium ob-
 tulit. 458. 2
 Maria videtur in passione Christi fugisse, teste
 Davide: *Considerabam ad dexteram, & non
 erat, qui cognosceret me.* 469. 2
 Maria juxta Augustinum nunquam Christum
 deseruit: juxta Richardum passionem non im-
 pedivit: & juxta Bernardum, omnia amoris
 signa ostendit. 475. 2
 Maria Christi mater secundum Bernardum cru-
 delius non fastulit tormentum, quam in hisce
 verbis: *Mulier ecco filius tuus.* 477. 2
 Maria an mortuum Christi corpus in sinu reci-
 piens, an verò Joseph illud in cruce deponens
 fuerit felicior. 488. 2
 Mariæ dolor in morte filii crevit ex eo, quod ma-
 ter sit sine patre. 489. 2
 Mariæ martyrium omnium martyrum superavit
 passiones. 490. 1
 Maria Virgo quomodo depingi soleat. 490. 1. 2
 Marius quomodo sicarium à Mincturnensiu prin-
 cipibus missu à tanto scelere deteruerit. 436. 2
 Matres cur struthioni assimilentur. 270. 2
 Martyres depinguntur ordinariè cum instrume-
 ntis, quibus martyrisati sunt. 490. 1
 Matrimonia cum hæreticis expressè inhibuit
 Deus. 314. 1. 2
 Matthæus cur Christi genealogiam à Davide ju-
 niore, & non ab Abrahamo seniore inchoet. 30. 1
 Matthæus quare è genealogia Christi expungat
 Ozochiam, Joam, & Amasiam. 308. 1
 Maximiliani ingeniosum emblemata. 144. 1. 2
 Maximus querit, quare petrus dolorem suum la-
 chrymis ostenderit, & non linguâ expresse-
 rit. 451. 1. 2
 Medi è vena pectorali sanguinem amatis potan-
 dum eliciebant. 202. 1
 Medicus necessarius erat homo Deus, ad homi-
 nem lapsum erigendum. 195. 1
 Medici mirâ arte utuntur, ut infantulum adhuc
 ubera sugentem à morbo curent. 201. 2

Ffff

Medi-

INDEX RERUM.

Medicorum variæ adducuntur opiniones: in qua corporis parte anima nostra præcipue residet.	463. 2	Misericordiæ divinæ rati effectus, quod ipsa ad-	ibid.
Melanix invicta constantia.	75. 1	monens, semper iustitia præcedat.	ibid.
Membra hominis delicata secundum delicta puniuntur.	145. 2	Misericordiæ & iustitiæ divinæ in electione Barrabæ & Christi decertant.	458. 2
Metam anxoris Christiano statuit Christus.	318. 2	Misæ sacrificii tempore anima, pro qua illud offerretur, nullas pœnas patitur.	281. 2
Metelli in patrem amor.	189. 2	Moabites cur etiam post decimam generationem templum Dei ingredi prohibeantur.	53. 1
Michæas prospera denuntiare, non vera rogatur.	189. 1	Moab crudele factum.	474. 2
Michæas ex suo responso in veritate dicenda, dissimulationis videtur non excusari. Sed excusatur.	ibid. 2	Modus diligendi Deum, est sine modo.	238. 1
Michol erga Davidem amor.	416. 2	Mors pœna peccati, & simul antidotum.	2. 1
Miphiboseth claudus cur mensæ Davidis assistat.	281. 1	Mors summum divinæ misericordiæ indicium.	ibid. 2
Militiæ duces olim belli aut pacis indicium ex lancea expiscabantur.	485. 1	Mors spiritalis est basiliscus.	3. 1
Militis ad Joab pulchrum dictum.	488. 1	Morti palmam cedere debet in efficacia Verbum divinum.	ibid. 2
Minæ Dei <i>delebo hominem à facie terre</i> in se quoque magnam comprehendunt misericordiam.	231. 2	Mors contra idololatram antidotum.	ibid.
Minerva congregavit omnes scientias, & quare.	9. 2	Morti quoque palmam cedit Herculeæ tæda, Orphi lyra, & Nepruni tridens.	7. 1
Militiæ Christianæ & diabolicæ examinatur merces.	365. 1. 2	Mors superbiam debellat.	ibid.
Mirabilis Dei in Julianum apostatam misericordia, ejusque obstinatus animus.	440. 2	Mors avaritiam coëreçt.	12. 1
Mirabilis supremi Judicis condemnantis impios, & præmiatis justos in sententia inæqualitas.	328. 1	Mors vindictam exarmat.	13. 2
Mirabilis narratur historia Jud. c. 19.	400. 2	Mors libidinem lupprimit.	14. 2
Mizum, cur Christus lachrymas viduæ Naim inhibebat.	257. 2	Mors gulæ, invidiæ, acediæ frænum.	15. 1
Misericordia peccatis hominum superari nequit.	156. 2. & seqq.	Mortuorum à Christo resuscitatio, quàm fuerit dissimilis.	493. 1
Misericordia divina ex justa omnis quantitatis dimensione subtiliter eruitur.	222. 1. 2	Mors justè capta à Christo.	493. 1
Misericordia Dei tanta est, quanta ipse Deus.	ibid. & seqq.	Mors comparatur draconi Babyloniorum.	495. 1
Misericordiâ suâ ad suum servitium nos cogit Deus.	231. 1	Mos erat apud Oratores Romanos, ut publicè Senatoribus vulnere curatice rei condemnari ostenderent.	464. 2
Misericordiam Dei multum commendat ipsius dictum Genesis cap. 8. <i>Nequaquam</i> , &c.	224. 1	Mos erat apud Veteres, monumenta præclarorum Virorum insignibus condecorare elogis.	497. 1. 2
Misericordiam Dei nulla possunt annihilare peccata.	225. 2	Motivum compatiendi proximo in peccatum lapsò.	187. 1
Misericordiam divinam summè extollit Chryostomus.	226. 1	Motivum excitativum fratrum Joseph eum vendendi.	284. 2
Misericordia Deo est conaturalis.	239. 2	Mulieres hujus ævi in falsitate rectè Evam imitantur.	294. 1
		Mundanorum sedula in accumulandis divitiis cura.	45. 1
		Mundanus fastus in extremo judicio explode-	94. 1
		Mundani in suis negotiis antecellunt spirituales.	135. 2
		Mundani veritatem mirâ & fallaci obtegunt larvâ.	291. 2
		Mundus inimico condonare falsò ignaviæ accusat.	18. 1
		Mundus	

INDEX RERUM.

Mundi bona trabali clavo non affiguntur. 136. 1. 2
 Mundus dumtaxat inanis figura est. 140. 2
 Mundus universus animæ comparari nequit. 180. 2
 Mundus personas, non justitiam respicit. 293. 1
 Moyses quomodo Israeliticum populum tandem post tot plagas eduxerit ex Ægypto. 8. 2
 Moyses ossa Joseph secum absportans avaritiam condemnavit. 117. 2
 Moyses cur in creaturarum productione de Angelis, igne & aëre mentionem non faciat. 265.
 Moysi quomodo ostenderit Dominus omne bonum. 505. 1. 2
 Moysi ubi apparuerit gloria Domini. 506. 1

N.

NAaman cur ab Eliseo tam facile in Syriam reverti permittatur. 4. 1
 Nakturtis mundus est plenus. 142. 2
 Natatoria Siloë quid significet. 405. 2
 Natura humana graviter per peccatum Adæ fuit sauciata. 195. 1
 Natura provida manus semi-clausas & semiaper-
 tas producit. 205. 1
 Natura humana mirabiliter per Incarnationis
 mysterium est elevata. 410. 1. 2
 Navarrae reginæ Margaritæ dictum. 405. 2
 Negligentiam in sumenda Eucharistia accusat D.
 Thomas à Villa Nova. 413. 1
 Nero Imperator à magistro suo Seneca egregie
 ad elementiam excitatur. 228. 1
 Ninivitas cur Deus damnandorum statat ut-
 cumque iudices. 153. 1
 Ninivita quare Dei justitiam evaserint. 522. 1. 2
 Noë maledictionis datæ Chanaan adimpletionis
 non subsequitur efficax producitur fundamen-
 tum, illud tamen egregie diluitur. 351. 2
 Nomen honoris non ad eò gratum foret, si hono-
 ris onus intelligeretur. 354. 1
 Nomen inimici nunquam usurpavit Christus. 432. 2

O.

Obstinatus regis Achaz animus à Deo puni-
 tur. 214. 1
 Occasio peccandi maximè evitanda. 170
 Occasio peccandi quàm periculosa sit, expertus
 est Alipius Augustini socius. ibid.

Octavio loquenti de puerorum enutitione ne-
 cessaria, Pistus laudabiliter respondit. 259. 1. 2
 Octaviani Augusti palatium quomodo extru-
 ctum. 322. 1
 Oculus quàm nocivus homini. 84. 2
 Oculorum curiositas Collyrium, juxta Atticum
 est invidia. 172. 2
 Oculi etiam in judicando fallibiles. 247. 2. 2
 Oleum peccatoris quid significet. 183. 1
 Olim multum ventilatum fuit, quomodo depin-
 gi deberet Deus amoris. 196. 1
 Omnipotentia Christi in latronis conversione
 maximè emicuit. 375. 2
 Oraculum Apollinis consuluit Phalarus, sed du-
 bium recepit responsum. 217. 1
 Oraculum Delphicum à Romano quodam roga-
 tum, Christianos responso suo docet, an per-
 venturi sint ad cœlestem gloriam. 331. 1
 Orationis mira potentia. 73. 2
 Oratio omnipotentem iratum detinet. 74. 1
 Oratio Deum non placat, nisi peccata ansæ puni-
 tionis relinquuntur. 75. 2
 Oratio petentium quare à Deo non exaudiatur. 77. 2
 Orationis effectum cur Deus sapissimè differat. 78. 2
 Oratio Christi in horto *prolixius orabat*, ad quid
 infervierit. 79. 1
 Orationem in arma suis dedit militibus Christus. ibid.
 Orationis efficacia aperte ostenditur in Abrahæ
 pro Sodomitis supplicatione. ibid. 2
 Oratio Christi ultimè Lazarum resuscitavit. 80. 2
 Oratio tertia Christi in horto sanguineum è cor-
 pore ejus elicit sudorem, & in cujus emolu-
 mentum. 275. 1. 2
 Orationis Christi variæ recensentur rationes: *Pa-
 ter si possibile est &c.* 425. 2
 Orestis & Piladis amorosus conflictus. 476. 1
 Origo ruinæ Jerusalem fuit contemptus verbi di-
 vini. 308. 1
 Osculum Judæ summum fuit sacrilegium. 431. 1
 Oseas dicit totum mundum stupore supprimen-
 dum ob donum inexplicabile Eucharistiæ. 415. 1
 Ostiola oraculi cur de lignis Olivarum confecta. 52. 2
 Ottonis ingeniosum de amore emblema. 196. 1

P.

- P**acis prerogativa undè cognoscatur. 514. 1. 2
 Pacis vexillum Christus in mundum detulit.
 & plantavit.
- Pacem non servans juxta D. Augustinum, regnum
 caeleste adipisci nequit. 520. 1
- Paradisus facillè emi post. 49. 2
- Parentes ex amore filiorum se damnant. 57. 1
- Parentes debent filios bono exemplo præcedere.
 114. 2
- Parentes strictè obligantur depravatos filiorum
 mores corrigere. 153. 1. 2
- Parentes filiorum negligentes mores eorum sunt
 interfectores. 159. 1
- Parentes natorum suorum ruinant procurant.
 150. 1
- Parentes cò devenère dementiae, ut suos moribus
 mundanis, & voluptatibus assuesciant. 261. 2.
- Parentum frivola in tanta stultitia excusatio. ibid.
- Parentum cæcitas in filiorum educatione oritur
 ex eo, quòd plus terrena, quam aeterna curent,
 quam egregiè explodit Thomas à Villa-
 Nova. 263. 2
- Parentum justæ contra filios, qui iis defunctis non
 suffragantur querelæ. 276. 2
- Parentes imprudenter filios suos ad partes hære-
 ticas mittunt, ut mercaturam discant. 316. 1
- Parthasi mirum artificium. 48. 2
- Pater caelestis egit cum Christo, sicut & Abraham
 cum Isaac in ligni impositione.
- Patriarcha Jacob egregiè ostendit occasiones
 peccati evitandas. 85. 1. 2.
- Patriarchæ Jacob discedenti in Ægyptum cur
 Deus apparuerit in medio itinere. 517. 1
- Patriarcha Jacob cur lapidem unctum obrulerit.
 519. 2
- Paulus cur dicat Christum pro se esse mortuum.
- Paulus dicens, *præterit figura hujus mundi*, osten-
 dit vanitatem illius. 347. 2
- Paulus quomodo veraciter dicere possit, quòd
 unus accipiat bravium. 520. 2
- Pauperes devorantur ut esca panis. 142. 2
- Pausanias quomodo edoctus fuerit à Philosopho
 Simone. 9. 1
- Pax gloria Dei est. 521. 2
- Pax filiationis Dei titulum meretur. 522. 1
- Peccata homines accusant in extremo judicio.
 97. 2
- Peccatores cur ab agno tantum formidabūt. 92. 1
- Peccatores debent ultimum Judicium vereri.
 96. 1. 2
- Peccatores paulatim de peccato parvo in gravio-
 ra cadunt. 99. 2
- Peccatum inveteratum difficilè eradicatur. ibid.
- Peccatores inveterati decipiuntur adinstar The-
 bani tyranni ab Archia Jerophante admo-
 niti. 105. 2
- Peccatores indurati stultè particulare boni latro-
 nis privilegium ad se trahunt. 107. 1. 2
- Peccatores obstinatos trahit Deus sicut Scipio
 Africanus Antiochum Asiae regem. 110. 2
- Peccatori inveterato Deus in fine vitæ justè suam
 denegat gratiam. 111. 2
- Peccata pœnitentia deleta apud Deum omnem
 malum perdunt odorem. 159. 2
- Peccatorem corrigendo convertere opus unius
 Dei est. 184. 2
- Peccato non desinente, nec Dei desinit furor. 211. 2
- Peccator quantumcumque magn⁹ numquam de-
 speret, sed divinæ confidat misericordiae. 124. 2
- Peccatores Concionatoribus oblatantes rectè
 urso comparantur. 306. 2
- Peccatores Christiani cum Judæis Christo im-
 properare nequeunt, *cur animas nostras tollis*.
 326. 2
- Peccati gravitas ex lapsu Christi in terram digno-
 sci potest. 414. 2
- Pecunia cur Apostolis inhibita. 517. 2
- Pectus cur Christus aperiri permiserit. 484. 1
- Pediculis rectè comparantur Adulatores. 184. 1
- Pellicani in pullos suos innatus amor. 196. 1. 2
- Pellicano Christus assimilatur. 201. 1
- Pellicanus pullos à se necatos proprio sanguine
 vivificat. ibid.
- Pœnitentia sera raro vera in extremo vitæ, mul-
 tumque Augustino suspecta. 111. 1
- Pœnitentia cur morte plectatur. 119. 2
- Pœnitentia sacramentalis post lapsum necessa-
 ria. 155. 1
- Pœnitentiæ efficacia ostenditur in filio prodigo.
 161. 2
- Perdicis essentia. 320. 2
- Periclis justa merces. 149. 1
- Periclis ad convivium euntis responsum. 399. 2
- Pencilis summis hominem divitiæ exponunt.
 146. 1
- Petrus extendens gladium cur à Christo repre-
 hendatur. 66. 2
- Petrus

INDEX RERUM.

- Petrus aescansus incredulitatem Judæorum, sese
culpasse videtur. 158. 1
- Petrus Apostolus cur magis depingatur cum cla-
vibus, quam cruce. 358. 1. 2
- Petrus quare à Christo vocetur Satanas, & Judas
amicus. 432. 2
- Petrus divinitatem Christi fuerat confessus, & in
Christi passione eam negat. 446. 1. 2
- Petri peccatum Adæ peccato comparatur. 447. 1
- Petrus Amarantho comparari potest. 450. 2
- Phaëtonis instar rectores ignari miserè cadunt. 45. 1
- Phalanti stupenda generositas. 217. 1
- Pharao quomodo ad tempus delinitus. 8. 2
- Pharaonis plagarum justa examinatur causa. 147. 2
- Pharaonem benignè nonnet Deus, antequam ca-
stiger. 232. 1
- Phanix ad Christi responsum, qui sine peccato est,
confusi abière. 244. 1
- Pierius duobus ingeniosis emblematis mise-
rum deplorat Sacerdotis statum. 131. 1
- Philisthai quomodo in viribus Sampsonis fuerint
decepti. 85. 2
- Philippi Macedonia Regis Alexandri cura. 259. 1
- Philippo Macedonum Regi Archimedis impro-
perum. 355. 2
- Philosophus quidam cum divite perverso collo-
quens, in faciem ejus spuit, & de hoc conque-
renti ipsius responsum. 443. 2
- Phocionis in morte constantia. 25. 1
- Phocionis pulchrum dictum. 175. 2
- Phœnicis dictum, à me ipsa renascor, rectè applica-
ri potest Christo resurgenti.
- Pilatus cur Christo titulum regium attribuerit. 205. 1
- Pilatus Christum strenuè defendit. 453. 2
- Pilatus, similis est animalculo *Balesta*. 460. 2
- Pilati condemnantis Jesum ad flagella in-
justitia acriter exaggeratur ab Augustino. 461. 1
- Pilatus sibi turpiter contradicit, ajens, nullam
invenio causam, & emendatum eum dimit-
tam. ibid. 2
- Pilatus Christo coronam spineam imponi non
jussit, ut patet ex ejus ad Tiberiam litteris. 463. 2
- Pilatus imitatus est Marsum Antonium, sed fru-
strà. 164. 1
- Pilatus bene clamat, *Ecce homo*. 466. 2
- Pilatus frustra aquam adhibet ad diluendam suam
culpam, ait Augustinus. 468. 2
- Pincernæ Pharaonis, defunctorum immemores
sunt similes. 277. 1
- Plato dicit, virtutem & vinum simul non posse
commorari. 285. 1
- Platonis lepidum de Borea & Sole de potentia de-
certantibus signum. 462. 1
- Platonis de pace judicium. 515. 2
- Pittaci contra Phrinonem victoria, Christi contra
dæmones victoriæ assimilatur. 496. 1
- Plinius afferit, unicum fore medium ad furorem
itati Leonis compescendum, canem in ejus præ-
sentia graviter percutere. 461. 2
- Plinius mira narrat de quadam arbore. 512. 2
- pleuritus quomodo debeat curari. 486. 2
- Plutarchus parentes incutios arguit. 259. 1
- Poëtæ finxerunt, fontem Jovis vim habuisse fa-
ces accensas extinguendi, & extinctas reaccen-
dendi. 211. 2
- Poëtica fictitia eloquentia cedere debet eloquen-
tiæ Christi.
- Poëtæ emblematicè ostenderunt, supernam feli-
citatem labore esse comparandam. 391. 2
- Polimones effigiei intuitu impudica à Venere de-
terretur. 64. 2
- Pompilius cur palatium suum extra Romam ex-
trui jussit. 63. 1
- Pompiii piium decretum. ibid.
- Pompei pulchrum, quod uxori suæ Corne-
liæ in adversitate improperavit dictum. 251. 2
- portæ duodecim quomodo esse possint margari-
tæ duodecim, & singulæ portæ, singulæ mar-
garitæ. 522. 1
- potentia divina pro palma obtinenda in Eucharis-
tia suas allegat rationes. 409. 1
- præmium destinatum ipsi, qui confratrem suum
converterit. 178. 2
- præsumpto peccatori de misericordia divina, ma-
ximè est vitanda. 87. 2
- præsumere de Dei bonitate, temerarium est. 233. 1
- Præmum in summa afflictione ex visu Helenæ
multum sublevarur. 391. 2
- principum aliquæ conditiones recensentur neces-
sariæ. 228. 1. 2
- proprietas avis pellicani. 201. 2

INDEX RERUM.

Protheus, ut fabulantur Poëtae, diversas assumpfit
 figuras. 321. 2
 Protheus noster divinus Christus, cur Sacerdotis
 titulum sibi adscribi voluerit. 323. 2
 Publii Fabii mirabile factum. 12. 2
 Pulchra inter Academicos Athenienses instituta
 fuit quæstio, quænam magis virtus à vitio im-
 pugnetur. 285. 1
 Punire alienum opus à Deo. 58. 1
 Purgatorii pœnæ breviter tanguntur. 273. 2
 Pythagoræ salutaris eruditio. 97. 2
 Pythagoras cur esum piscis suis scholaribus inhi-
 buerit. 304. 1
 Pythagoræ regula *Abstinere à fabis*, quid signi-
 ficet. 355. 2

Q.

Qualitates variæ militum ducis necessariæ nu-
 merantur. 369. 2
 Quando Sophoniæ cap. 1. vers. 12. prophetia fue-
 rit adimpleta. 150. 1
 Quæstio pulchra, an dijudicandis leve sit ab ipso
 Christo Redemptore judicari. 90. 2
 Quæstio pulchra olim ventilata fuit, an melior sit
 conversatio, quàm solitudo: & vice versâ. Vario-
 rum recensentur opiniones. 310. 2
 Quæstio curiosa, cur Christus in institutione
 Venerabilis Sacramenti sub specie vini utatur
 signo universalis *omnes*, & non sub specie panis.
 324. 2
 Quando Æthiopicibus permissum erat, ad convi-
 vium amoris accedere. 394
 Quæritur, an omnis Christi sanguis clamaret ven-
 nam. 319. 1
 Quercus proprietas. 354. 1
 Qui cum Christo non est, cum diabolo est. 238. 2
 Quidam aulicus à Rege quàm tenerrimè dile-
 ctus, & beneficiis honestatus, interrogatus
 quid modò ei deesset, rectè respondit, *clarus*
deest. 136. 2
 Quinam sint recti corde. 65. 1
 Quinam ad bellandum sint idonei. 365. 1
 Quid significet dictum Salomonis: *Sapientis oculi*
in capite. 31. 2
 Quodnam peccatum universalis diluvii exiterit
 origo. 312. 2
 Quomodo possit homo ex toto corde diligere
 Deum, & etiam proximum. 30. 2

Quomodo explicanda sit hæc Scriptura: *Cacus*
& claudus non intrabunt in templum Domini.
 109. 2
 Quomodo David dicere possit in futuro: *Confitebor*
tibi Domine: & tu remisisti in præteritum
impietatem peccati mei. 154. 1
 Quomodo à Spiritu Sancto peccati excusetur
 David & Ezechias. 158. 1
 Quomodo explicari debeat: *Educ foras populum*
cacum & habentem oculos. 179. 2
 Quomodo olim quidam in ludo digladiato-
 rio amoris efficaciam nobis expresserint. 167. 1
 Quomodo hæc duo simul consistere possint,
 quòd unus tantum ex cœna expellatur, & pau-
 ci sint electi. 198. 2
 Quomodo illa verba, *Vigilate & orate*, stent
 cum his, *dormite jam & requiescite*
 429. 2

R.

Rab cur communem ruinam Jerechontinam
 evaserit. 19. 1
 Rachaël cur idola Laban secum asportavit. 32. 1
 Ratio fundamentalis, quare homo tam proclivis
 sit ad aliena, & tam negligens ad sua dijudican-
 da peccata. 243. 2
 Rebecca amor erga Jacob. 417. 1
 Rebellio filiorum in parentes graviter punitur.
 193. 1
 Reges veraces odio habent, ad blandientes amant.
 289. 1
 Rhamnus cur cæteris arboribus regimen recusan-
 tibus illud acceptarit. 351. 1
 Republicæ quàm plurimi mali rectores subditos
 suos veritatem palam denunciante odio pro-
 sequuntur. 289. 1
 Remora miræ aliquæ recensentur proprietates.
 282. 1. 2
 Reproborum ignomina erit major gehennæ pœ-
 nâ. 92. 2
 Resphæ in filios crucifixos amorem celebrat Scri-
 ptura, cui videtur cedere diva Virgo. 469. 2
 Resurrectione sua quid prætendat Christus, egre-
 giè docet S. Leo. 500. 2
 Rhodoginam imitari debet peccator. 108. 1
 Romanorum antiqua mortuos sepeliendi con-
 suetudo. 10. 1
 Romani

INDEX RERUM.

- Romani merito templum Honoris & Virtutis ex-
ltruui curarant. 145. 1
- Romani cives suos diversis coronis honorabant. 177. 2
- Romanorum vana superstitio. 203. 1
- Romani campanellas ensibus alligatas in præliis
gerebant. 230. 2
- Romani quomodo servârint puellas civitates vi
expugnantes. 240. 2
- Romani suam nobilitatem ab igne metuebantur.
242. 1
- Roma omnium civitatum supersticiosissima.
309. 2
- Romani triumphantes ad Capitolium primò
properabant. 341. 1
- Romanorum in triumphis ceremoniæ Christi in
Jerusalem intrantis triumpho comparantur.
359. 1
- Romani nemini triumphum permittebant, ni-
si quinque millia hominum prostravisset.
362. 1
- Romani varia militaria exposuere vexilla.
369. 1
- Romani olim albis vestibus induti, ad convivia
proceedebant. 402. 1
- Romani antiquitus sanguinolentâ tunicâ è ten-
torio belli ducis extensâ, prælium hosti præsig-
nificabant. 429. 1
- Romæ ex umbra statuæ pretiosus repertus est
thesaurus. 483. 1
- Romanorum mos triumphandi. 491. 1. 2
- Romani solebant trophæa pulchris elogiis con-
decorare. 493. 2
- Romani Fortunam ut Deam adorabant, & ejus
statuam quomodo effinierint. 505. 1
- Romanorum militiæ daces olim à victoriis no-
mina sibi assumebant. 516. 1
- Romani triumphantes dona plebi distribuiebant.
518. 1
- Ruben à patre maledictus, cur à Moysè benedi-
catur. 21. 1
- Rutilii judicis egregium dictum. 48. 2
- S.
- Sacerdotis dignitatem extollit egregiè Augu-
stinus. 114. 2
- Sacerdotes cæteris hominibus non annumeran-
tur, & quare. 115. 2
- Sacerdotes & Ecclesiastici, pravum plebi dantes
exemplum, timere debent rigorosam Dei via-
dictam. 116. 1
- Sacerdotes sibi rectè assimilantur.
- Sacerdotibus in antiquo testamento, quare in-
hibeatur, proprii patris mortem deplorare.
116. 1
- Sacerdotalis dignitas etiam antiqui testamenti,
cedere non debet regie majestati. 127. 1
- Sacerdos quasi aliquid Divinitatis participat.
ibid.
- Sacerdotes qui spernit, Deum spernit. ibid. 2
- Sacerdotes plus, quàm parentes honorandi sunt.
ibid.
- Sacerdos cur tantum genuflectat, recitando Cre-
do, ad hæc verba, *Et homo factus est*, divus
Augustinus questionem dissolvit. 227. 2
- Sacerdos in sacrificio Missæ pro defuncto cæle-
stem Patrem rogat, sicuti Metellius Octavia-
num pro patre. 274. 2
- Sacerdotes vi sacrificii Missæ ad-instar Scyta-
rum uniones animas è purgatorio extrahit.
279. 2
- Sacrificii Missæ efficacia. 285. 2
- Salmanasar quomodo plagas à Samaria sibi sub-
jugata averterit. 63. 2
- Salomon quomodo veraciter dicere queat: *E-
go Ecclesiastes Rex fui Israël in Jerusalem*.
348. 2
- Samsoni justè eruti sunt oculi. 149. 1
- Samuel cur armum Sauli conservari jussisset.
353. 1
- Sanctus Gregorius miram de inimicitia narrat
historiam. 27. 2
- Sancii Abareæ mater lanceæ ictu in utero læsa, in-
fantem vivum protulit. 484. 1
- Sanguis Christi animabus nostris est balsamum.
124
- Sanguis è latere Christi profuens pro defunctis
salutare est antidotum. 125. 2
- Sanguine Christi diabolus non est ditatus, sed li-
gatus, ait Augustinus. 367. 1
- Sanguis & aqua cur è latere Christi effluerit, va-
nè adferuntur curiosæ rationes. 486. 2
- Sancti Ludovici pulchra responsio. 51. 1
- Sapientia constatur probare, sese maximè in
Venerabili allaborasse, rationes recensentur.
407. 1. 2
- Sapiens odii Hebræorum contra Christum paucis
indicat rationem. 453. 1
- Sarz

INDEX RERUM.

- Saræ cur Abraham de immolando filio nil dixerit. 110. 1
- Saul à Samuele Rex super Israël declaratus, cur sese absconderit. 7. 2
- Saul quo fundamento regnum David prognosticavit. 25. 2
- Saulem cruciavit invidia. 172. 1
- Scelta Edmogino filio suo in amore satisfecit. Scelus summum est, indignè Pucharistiam sumere. 198. 1. 2
- Scypio Tyraecum de ruinæ Numatiæ causa interrogavit. 517. 2
- Scriptura sacra plena est iudiciis falsis & temerariis. 246. 1. 2
- Scyluri Regis filiis insignæ datam dogma. 517. 2
- Scyphum, & non hastam cur David remisit Sauli. 86. 1. 2
- Scythæ quomodo post fugam Darii devicerint exercitum. 10. 2
- Scytarum industria in extrahendis exinaccessibilibus abyssis unionibus. 279. 1
- Secundus dies cur non benedicatur ut alii. 525. 1
- Senecæ mira in Deos suos resignatio. 70. 1
- Seneca ultrò omnia Diis offert. 71. 2
- Seneca stultum fore dicit desistere, quod homo emendare non potest. ibid.
- Senecam quid moverit ad tolerantiam. ibid.
- Seneca generosè divitias contempsit. 334. 1
- Seneca dicit, oculos destinatos fore ad expianda peccata. 217. 2
- Seneca deridet aliena peccata dijudicantes, & propria negligentes. 244. 1
- Seneca stultè iudicat, rem temporalem amissam deplorare, & quidem christiane, quia ei concinit S. Chrysostomus. 252. 1
- Seneca asserit, Deos duro hominis luctamine delectari: quid ni idem de Deo nostro dicam? 255. 1
- Senecæ de instruendis pueris sententia. 259. 2
- Senecæ plusquam Christiana de anima nobilitate sententia. 270. 2
- Seneca sustinet, matrem plusquam patrem suam prolem corrumpere. ibid. 2
- Seneca egregiè describit, & ridet hujus avi verbi auscultatores. 305. 1
- Seneca ethnicus philosophus mundi bona vana conficitur. 347. 2
- Senecæ insignis de vanitate mundi sententia. 351. 1
- Senecæ dictum de Mecœnate à Lipsio rectè explicatur. 358. 1. 2
- Seneca quaerit, an beneficia ob hominis ingratitude sint omittenda. 431. 2
- Seneca ait, infortunia divinæ providentiæ ad hominem exercendum esse excitamenta. 504. 2
- Senis cujusdam in schola amoris à juvenibus explosi, subtile emblemata. 197. 2
- Seniores procidentes ante sedentem in throno, quid significant. 341. 2
- Serpentis imitatio cur discipulis proponatur, esse prudentes sicut serpentes. 81. 1
- Serpentem, non asinum imitari hominem decet. 82. 1
- Serpens uno ictu tria vulnera infligit, ita & detractor. 123. 2
- Serpenti cur in cibum destinetur terra. 146. 2
- Sertorii mirabile stragemata, quo populum Chalcitanum devicit. I
- Severus Imperator quid Mammæ matri, & Mammæ uxori responderit. 228. 1
- Sigismunda in Guiscardum gratitudo. 487. 2
- Silentium cur factum sit in celo, Apocal. cap. 6. 76. 2
- Simiæ cur in veridicum stomachatæ. 308. 1
- Simiarum natura. ibid.
- Sinonis erga Cyrum pietas, ejusque vicissim erga Sinonem gratitudo. 208. 1
- Sinonis erga Cyrum amor, Christi, erga hominem cedere debet amori. ibid.
- Simeon, quâ auctoritate benedixit Iesu, & Mariæ. 126. 2
- Simulachra diabolica post Christi mortem vaticinari desierunt. 495. 2
- Sinus matris filii mortui Christi debitus pro tempore fuit tumulus. 488. 2
- Sitis Christi quid prætenderit. 211. 1
- Socratis ab Alcibiade rogati pulchrum responsum. 33. 1
- Socratis pulchra filio Empedocli data admonitio. 189. 2
- Socratis ad mortem condemnati immoens animus. 252. 2
- Sodomæ ruinæ causa præcipua. 50. 2
- Solon quomodo conatus sit fastum Alexandri Magni reprimere. 8. 2
- Solon Tellum, Cleobem, & Biantem Cæcæ fore dixit. 81. 2

INDEX RERUM

dixit feliciorum.	140. 2	ter nocet.	246. 1
Sophonis pulchrum ad servum dictum.	72. 1	Temerariè multi suis fidunt viribus.	316. 2
Sophonias dicit ultra donum Eucharisticum nil à Deo esse petendum.	414. 2	Temerarii iudices sæpè permittuntur in graviora peccata labi.	247. 1
Sofostres de fastu acutè arguitur.	505. 1. 2	Templi irreverentià grande peccatum.	59. 1. 2
Spiritus Dei non admittit spiritum carnis, & mundi.	235. 1	Templi irreverentià signum reprobationis, ibid.	
Spiritus sanctus quare aliquibus annuntiare verbum Dei Apostolis vetuerit.	305. 1. 2	Templi irreverentiæ duri effectus: 60. 2. & seq.	
Spiritus sancti super Apostolos descensus myste- riosus Act. cap. 2. narratur.	520. 1	Themistoclis pulchrum dictum.	24. 2
Sponsa quomodo à sponso petat trahi, ubi ipsum tam anxie quæserit.	356. 2 & seq.	Themistocles quare noluerit à Simonide addisce- re memoriam artificialem.	33. 1
Sponsus quomodo alliciat à sponsa.	525. 1	Tempus nil stabile habet.	138. 1
Stænis erga Himææos summus amor.	206. 2	Tempus notatu dignum, quo Græcia ad Otto- mannicum transit imperium.	149. 2
Stephanò martyri assurrexit Christus, & qua- re.	256. 1	Terentius senis patris contra ingratos filios ju- stam enarrat querelam.	190. 2
Stratagema Constantini Magni, quo filios ad bellum contra Ecclesiæ inimicos gerendum instigavit.	384. 2	Terræ motus in Christi crucifixione cur factus.	482. 1
Struthionis proprietates.	270. 2	Theffalonica doloris causa.	478. 1
Subsistentiæ relativæ, an dicant perfectionem simpliciter & formaliter in divinis.	525. 2	Theodadii clementia.	ibid.
Sudor sanguineus contra Judæos clamavit vindic- tam.	ibid.	Thaopantis de pace testimonium.	517. 2
Suetonius mirum quid accidisse narrat in corpore Germanici.	397. 2	Tertullianus curiosè indagat, cur Christus pri- mitivam suam Ecclesiam stabilire voluerit se- vâ persecutione.	253. 1
Sultani cujusdam egregium alicui martyrium de- sideranti responsum.	292. 1	Thomas à Villa Nova mercatores hujus mundi irridet.	137. 1
Superstitiones Romam quomodo fuerint intro- ductæ.	370. 1	Thomas Aquinas fundamentaliter pœnam pri- mis parentibus à Deo inflictam justificat.	147. 1
		Thomas Aquinas egregiè exponit quomodo ju- stè Deus super justitiam superexaltet miseri- cordiam.	221. 2
T.		Thomas à Villa Nova docet modum diligendi Deum.	238. 1
T Abulæ primæ præcepti cur Christus nullam adjungat mercedem: sic verò secundæ.	188. 1	Thomas à Villa Nova insigniter animæ hominis deplorat incuriam.	264. 1
Thamar à Juda ad mortem condemnatur.	154. 2	Thomas à Villa Nova incurios parentes & quos- cumque superiores acriter arguit incredulitatis.	269. 1
Tancredi in Guiscardum, & Sigismundam feri- tas.	487. 2	Thomas à Villa Nova diversa recenset media, qui- bus benignus Deus hominem ad se trahere co- natur.	326. 1
Tarentum Phalantus expugnat.	217. 1	Thomas à Villa Nova insigniter mundanam ir- ridet ambitionem.	355. 1
Tauri proprietates.	492. 2	Thomas à Villa Nova summum asserit esse in do- minio, & sublimitate periculum.	356. 2
Temeleonti scutum in caput decedit.	512. 1	Thomas à Villa nova ex Bernardo varia recenset stratagemata, quibus Christus hominem ad se revocare studet.	362. 2
Temerarium judicium cunctos fermè inficit.	242. 2	Thomas à Villa Nova homini peccati horrorem mortis Christi consideratione incutit.	367. 2
Temerarii judicii magna malitia.	243. 2		
Temerarii iudices à paradiso excludentur.	244. 2		
Temerarium judicium valdè est fallibile, patuit in Davide, Absolone, &c.	245. 1		
Temerariè judicanti ipsum judicium infallibili-			

Quadragesimalis P. H.

Ggg

Thomas

INDEX RERUM

Thomas à Villa Nova hominis in terrenis procurandis celebritatem, in cœlestibus verò tepiditatem deplorat.	387.1	Variæ de Duorum excellentia sententiæ.	219.1
Thomas à Villa Nova hominem monet, ut Deum pro debita dispositione ad Venerabile roget.	406.2	Verbum divinum quare voluerit incarnari.	239.1.2
Thomas à Villa Nova Patris cœlestis in pium Jesum admiratur quasi crudelitatem. Ratio quædam efficax à Patre producitur.	479.2	Verbum divinum plùs gloriatur de filiatione humana; quàm divina, & quare.	255.2. & seq.
Thomas à Villa Nova docet quomodo Christianus Christum debeat concipere, parere, & nutrire.	501.2	Verbum Dei ad quoscumque, etiam obstinatos peccatores convertendos est efficacissimum.	302.1
Tintinnabula, & flagellum curru triumphali appensa fortunæ significabant apud Romanos volubilitatem.	360.1	Verbum Dei audire sufficit, sed illud in corde plantandum est.	303.1
Titus & Vespasianus quomodo Jerosolymitanos castigarint.	150.1	Verbi divini contemptoribus graviter comminatur Deus.	ibidi
Tormentum Christi omnium seivissimum fuit Judæ desperatio.	ibidi	Verbum Dei peccatori amarum est; quod iusto suave.	306.1
Trafibuli laudabilis lex, ejusque observantia.	33.1	Verbi divini contemptores non possiderunt regnum Dei.	308.1
Tres resuscitati, tria diversorum peccatorum genera significant.	101.2	Verbum humanam assumpsit naturam ad nos redimendos.	321.1
Timandridæ ad filium ditatum dictum.	141.2	Verbum cur humanam & non Angelicam assumpsit naturam.	324.1
Tribulatio est signum amoris divini.	249.2	Veridici, & falsidici iter, & illius infortunium.	308.1
Tribulationes diversos fines habent juxta Augustinum, & Thomam à Villa Nova.	250.2	Veritas hostiliter oppugnatur.	285.1
Tribulatio æquo animo tolerata in se comprehendit omnem virtutum Theologicarum perfectionem.	253.2	Veritas fuit Christi ferox tortor.	287.1
Tribulationes Job omnia sacrificia antecellunt.	254.1	Veritas secundum politicos tacenda, secundum Christianos prædicanda.	ibidi. 2
Tribulatio gloriæ causa.	504.1	Veritatem occultare magna est malitia.	ibidi.
Tribulatio quantum gaudium homini conferat.	514.2	Veritas, ut judices, magistratus, consiliarios, cautè evadat, fugere debet.	292.2
Tridentinum Concilium amoris in Venerabili Vigoriam videtur adscribere.	409.2	Veritas pejus tractatur à mulieribus, quàm à viris.	293.2
Trinitatis perfecta opera in hominis creatione elucet.	503.2	Veritatem nec litterati venerantur,	294.1.2
Tunica sanguinolenta Julii Cæsaris contra Brutum & Cassium Romam concitavit.	468.1	Veritatem mercatores maximè abominantur.	ibidi. 2
V.		Veritas rectè cani sætenti assimilatur.	295.1
Vana gloria tinea est inversa.	342.1	Veritas etiam à confessariis restrictione mentali, aut aliâ quâdam larvâ sæpiùs occultatur.	ibidi. 2
Vanitatem mundi damnati serò deplorant.	42.2	Veritatem, qui non prædicant, Christum negant.	296.1
Vanitas apud Augustinum omne terrenum reputatur.	138.1	Vetulæ cuidam speculum inspicienti, multi verbi Dei auditores similes sunt.	307.2
		Vespasianus de Diis pulchram quæstionem instituit.	219.1
		Vernum tempus cur elegerit patiendi Christus.	204.1
		Vexillis quædam signa olim imprimebantur.	518.1
		Vincentius Ferrerius mirabilem de quodam suo poenitente commemorat historiam.	218.1
		Vindicativi duritiem suam proprio damno frustra deplorant.	27.2
			Vindi-

INDEX RERUM

Vindictam in dilectionem commutare est gloriosum.	ibid.	Unitatis ofores sine misericordia castigantur.	524.2
Vindicandum non est in hominem, sed in Christum ipsum præcipientem: <i>Ego autem dico vobis, &c.</i>	32.1	Unitatem pro nobis rogat Christus.	525.2
Vindicativus veniam delictorum suorum non expectet.	37.1	Vocis Christi efficacia in resurrectione Lazari maxime enituit.	
Vindicativus seipsum dijudicat.	42.2	Voluntas hominis ad divinam debet corrigi.	65.2
Vindicativi discant mansuetudinem ex osculo Judæ.	430.2	Vox Domini hominem vocantis quadruplex est, ille tamen surdus manet.	330.2
Viperæ ventrem maternum dissecant.	197.1	X.	
Virgines fatuæ cur à nuptiis sint exclusæ.	52.2	X euxis rogati à quodam pictore, cur tam diu uni picturæ delineandæ studeret, egrégium responsum.	265.2
Virtus nostra bellandi contra diabolum, & vitia in cruce consistit.	361.2	Xeuxem imitari debet Christianus.	ibid.
Virtutum celsitudo à laude Christi maxime cognoscenda.	515.2	Z.	
Vitæ pœnitentiam differre usque ad mortem periculosum est.	105.2	Z acharias nullum bonum cognoscit, nisi venerabile Sacramentum.	414.1
Ulmus cæteris arboribus præfertur, & quare.	21.2	Zebedæi filiorum stulta petitio.	508.2
Umbræ proprietas.	661r	Zenophon insignem Cyriæ Regem Tygranem, ejusque uxorem commemorat benevolentiam.	241.1
Unicorni bene assimilatur verbum divinum.	234.2		
Unicorni proprietas.	ibid.		

